Vers-dialógusok

Német–magyar lírakapcsolatok Szabó Lőrinc németből készült kisebb versfordításai alapján

Szerk.: Kontor István László

Köszönet:

Kabdebó Lóránt professzornak nemcsak a témát, hanem sok-sok segítségét és kitartó bizalmát
Forgács Anitának, aki a hagyaték-könyvtár feldolgozása során nyújtott pótolhatatlan segítséget
barátaimnak, kollegáimnak, akik tanácsaikkal és bírálatukkal segítették a munkát
Társamnak, aki türelemmel támogatott és segített mindvégig

Bevezető

Kísérletet tart kezében az olvasó. Egy antológia-kísérlet egyetlen, sokszempontú kötetbe rendeződését.

Lássuk a feladatokat /Zielsetzung sorban.

1) A legelső [Ansatz] (de az antológia szövegkorpuszán jószerint felismerhetetlen) cél Sz.L. németből készített lírafordításainak összegyűjtése. Tartalmazza ez az antológia mindazokat a
- nyomtatásban [több változatban is] megjelent lírai szövegeket;
- a kéziratban maradt fordításokat és fordítástöredékeket;
- azokat az alkalmi fordítás-rögtönzéseket, szösszeneteket,
amelyeknek írásos nyoma maradt.

2) Textológiai [Ansatz]: a szövegvariánsok a szövegesülés folyamata (genetische Darstellung & Lesetext)
[Az Ö.B. I-II. nem autorizált kiadás – legfeljebb csak részben az.]

Saját jelölési rendszer (A Beißner- / Zeller- / Sattler-féle módszerek nem adják vissza a szövegképet; szándékaimhoz aligha illenek, hiszen:)

- nem állapítható meg minden esetben a javítások sorrendje, azaz az egyetlen szöveghordozón [a lapon] kialakult végső szöveg egzakt genezise. (Benn "*Mann und Frau gehn durch die Krebsbaracke*": hangsúlyozottan csak kísérletképp a függelékben.)

- minden dokumentatív ereje (egzakt jellege) dacára háttérbe szorul a szöveg (als Texteinheit; s.: Text-Koherenz)

- sokszor kiolvashatatlan szavak / szövegrészek (stellvetretend: x)

- szerkesztői megfontolások: a lépcső térzabáló (amennyiben a javítás beszúrás, akkor az eredeti felfele lépcsőz!)

- a lehető legkevesebb szerkesztői hipotézis-közléssel a szösveget tanulmányozó olvasónak a lehető legtágabb szöveg[re]konstrukciós lehetőséget nyitja.

3) Harmadik Ansatz:
Ismerjük a költő Sz.L. versszöveg-átfogalmazásait (nemcsak költészetének klasszicizálódása, hanem a korábbi fordításszövegek "klasszicizálása" is[1]); mivel nála költészet és fordítás ugyanaz / kölcsönösen átjárható, ezért a fordítás[ok]ban is feltételezhető. Ezért: kézirat- és kiadásbeli variánsok (kísérelt kronologikus rendben).
tanulmányozható / vizsgálható a corpuson:
- szövegesülés folyamata;

- azok a fordítási "feladatok", melyek foglalkoztátták;

- mely szövegek álltak közel hozzá (természetesen attól függően, mikor fordította őket; sok szöveg első fordítását az 50-es években készítette el először);

- mégis: nehéz (pl. beszúrások esetén utólag megkülönböztetni az azonnali javítást [Sofortkorrektur] a kész szöveg - mint corpus / Texteinheit - utólagos javításától (Durchsichtkorrektur).

Szerzők: ál-kronológia (quasi irodalomtörténet /-fejlődés), a születési dátumok szerint (a művek sokszor más sorrendet adnának - pl. kortársaknál: a későn érő szerzők a fiatalon indulókkal szemben; v.ö. Trakl, Rilke, G. Heym …)
Szerzők teljes neve: első előforduláskor; ismétlődésekor: csak a vezetéknév (keresztnév csak rövidítve, ha félreérthető: G. Heym).

– Amennyiben a szerző köteteket ill. ciklusokat állított össze, az ottani sorrendben következnek az egyes vers[részlet]ek. Egyéb esetekben a versek a cím / kezdősor alfabetikus sorrendjében állnak.
– Az egyes címeken belül a sorrend az alábbi:
első változat (ha markáns eltérést mutat a végső szövegtől) és annak magyar fordítása. Jelölése pl.: [*31a*]
főszöveg: a végleges változat (utolsó autorizált – Ausgabe letzter Hand – vagy a kritikai kiadásban álló)
ha a szerzői szövegnek változatai is fennmaradtak, azok is (esetleg magyar fordításokkal) (Regnart; Goethe: *Gefunden / Im Vorübergehen*; *Nähe des Geliebten*: a téma története is; Weinheber: *»Der« Kaktus*; Trakl:)
amennyiben ismert: az a szövegváltozat, amelynek alapján Szabó Lőrinc a fordítást készítette (ilyenek Will Vesper [# 1882 †1962] antológiái: E. és E.II.)
magyar fordítások a szerzők abc-rendjében. Amennyiben több szövegváltozat, mindegyiket feltüntettem
Szabó Lőrinc eseténben: kézirat[ok] és a nyomtatásban megjelent változat[ok] – a sorrend–rekonstrukciós kísérlet rendje szerint (a szövegesülési folyamat)

*

Kiegészítettem a Szabó Lőrinc-hagyatékban fellelt fordítások 1973-ban publikált jegyzékét.

*

Sz.L. könyvtárában:
Die Ernte der Gegenwart
St. Zweig *Ausgewählte Gedichte*, Insel, Lzg.
Die Gedichte von Hermann Hesse, Zürich, 1942
Die Ernte der Gegenwart
Deutsche Lyrik seit Liliencron
W.v. Scholz *Das deutsche Gedicht*. 1941
Benzmann (Hg.) Moderne deutsche Lyrik, 3. Aufl.
Dehmel: Hundert ausgewählte Gedichte, 1918
ASI. = A.S. Insel-B. 41

---

[1] Ugyanakkor a "valóságra" vonatkoztatás igényével ("*Vers és valóság*"), ami az erősen individualizálódott korai hang "objektiválódási" igéyne a 30-as években, ugyanakkor sajátos dialógus áll elő a "klasszikussá vált" líra ésa szubjektív "valóság-élmény" között.

Hesse: Krisis. Ein Stück Tagebuch von Hermann Hesse. Fischer, Bln., 1928
Deutsche Gedichte. Insl-B.512

*

SZ.L.: 10/78 jelű dosszié: t.k.: ÖB41.: ugyanúgy szerkeszt benne, mint az ÖB48-ban; a *Bevezető*t javítja!
295: *Vándor éji dala* / *Wanderers Nachtlied* / *I.*: kézzel beszúrva alá: "*Der du von dem Himmel bist* / *(Alcim, ahogy a 357. old.)*"
296: szintén kézzel beszúrva: "*Über allen Gipfeln.* / *(Petit alcím, ahogy a 357. old.)*"
378: javítja az életrajz szedését is!

*

eredeti szöveg: kritikai kiadás; ha fellelhető, a Sz.L. által használt változat is. Ilyenek:

Becher: a fordítandó versszövegeket megkapta legépelve (a hagyatékban; Ms-be besorolva)

Napkelet (NAK.; f.i.): (a versek eredeti szerzője nincs feltüntetve!!!)

*

A címváltozatok (az antológiák pontatlansága?)
csak azok a kötetek, amelyekben legalább egy szöveg előfordult (ez más szempont, mint alant!)
a *Rövidítések* fejezetben: valójában gyakoriságot is jelez (szövegek kanonizál[ód]ása – kánon megtarthatatlanságával együtt – német szövegek gyakorisága: a német irodalom kanonizálódási állapota)
egy-egy szöveg esetében érdemes a magyar fordítások gyakoriságát egymással egybevetni & egybevetni a németekével: az előfordulások (gyakoriságok fedik-e egymást?) – vagy egy (kétségtelenül nagy tűréshatárral dolgozó) felmérés bvezethet-e messzemenő következtetésekre: minden népnek saját világirodalma?!
#

Antológiák: talán nem haszontalan néhány (német) antológiát is átnézni (a nagyhagyományúakat - Echtermeyer; Fischer - és tűnő divatválogatást - *Moderne Deutsche Lyrik* [MDL.] -): milyen a német líra-kép: milyen az átlagos köztudat (ezért az iskolakönyvek); mely részét / vonulatait fordítja SzL.: hol a divergencia.

Gyakoriságot nem vizsgálok (pl. legtöbbet idézett antológia); hisz' csak találomra választódtak ki az antológiák. De mellékelve a felmérés - az itt található verseket kiválogatva.

Gyakorisági vizsgálatok (szakmaiságuk megkérdőjelezhető; csak a trendet mutatják). Ilyen: *Projekt Klassikerwortschatz. Die 1100 wichtigsten Gedichte der deutschen Literatur zwischen 1730 und 1900.* (http://www.uni-freiburg.de/klasswb/Lyrik.htm): 14 antológia alapján; csak az 1730-1900 között keletkezett verseket vizsgálja.

Mind a 14 antológiában előforduló vers nincs; tizenháromszor egyetlen szöveg szerepel: Claudius: *Abendlied* [*Der Mond ist aufgegangen…*] (1779). A megoszlás a statisztikákból megszokott gyakoriságot mutatja: 12 előfordulás: 10 szöveg (esetünkben: Droste-Hülshoff *Im Grase*; Goethe *Willkommen und Abschied*; Hölderlin *Hälfte des Lebens*); 10 alk.: 22; 5 előford.: 92 vers; háromszor: 191.

E statisztika alapján mért gyakoriságot [>] jellel és a zárójelben lévő számmal jelölöm.

12 előfordulás:
Droste-Hülshoff: *Im Grase* [Süße Ruh', süßer Taumel im Gras…] (1844)
Goethe: *Willkommen und Abschied* [Es schlug mein Herz, geschwind zu Pferde!… / Mir schlug das Herz, geschwind zu Pferde!…] (1771)
Hölderlin: *Hälfte des Lebens* [Mit gelben Birnen hänget / Und voll mit wilden Rosen…] (1805)
11 előford.:
Goethe: *Wanderers*[2] *Nachtlied* [Der du von dem Himmel bist…] (1776)
Storm: *Die Stadt* [Am grauen Strand, am grauen Meer…] (1852)
10 előford.:
Goethe: (*An Charlotte von Stein*) [Warum gabst du uns die tiefen Blicke…] (*An Charlotte von Stein*) (1776)
Goethe: *Gesang der Geister über den Wassern* [Des Menschen Seele / Gleicht dem Wasser…] (1779)
Hölderlin: *Abendphantasie*; *An die Parzen* [Nur einen Sommer gönnt, ihr Gewaltigen!…] (1799)
Klopstock: *Das Rosenband* [Im Frühlingsschatten fand ich sie…] (1753)
Mörike: *Denk es, o Seele* [Ein Tännlein grünet wo / Wer weiß…] (1852)

Világirodalmaink

A német szövegváltozatok is bizonyítják: alig[ha] akad 'autentikus' szöveg (az autográfon kívül): Goethe is eltérésekkel közli ugyanazt a szöveget a különböző helyeken (ld. GWO.; GAL.): a *Wilhelm Meister* betétdalai sem egységesek. Már ebből: szövegdialógus.

A különféle kiadások szövegváltozatai (ld. az enyhe átköltéseket - *miért éreznek ellenállhatatlan késztetést az antológiaszerkesztők, hogy belenyúljanak a versszövegekbe?*) - Tehát a sokféle szövegváltozatból (ld. *Wandrers Nachtlied / Ein Gleiches*) melyik alapján dolgozik a fordító?

Eredeti - fordítás dialógusa. - Az egyeztethetetlen nyelvi struktúrák miatt: diszkrepancia; a megértés / értelmezés inter-pretáló folyamata miatt. egyéni értelmezés rakódik le.

Ahány fordítás, annyi viszony az eredetihez.

Az egyes fordítások viszonya egymással.

A korok (Balassitól / Kazinczytól Sz.L.ig és tovább…)

hipertext: ahány fordító, annyi magyar szemszögű világirodalom: annyi *magyar világirodalom*-változat. Lezáratlan sor, amely minőségileg hullámzó, tartalmi hűségében ledér / csapodár / prostituálódott; elkerülhetetlen intertextualitásával újra meg újra felidézi az elődök interpretációit: szövegszövetek, amelyek mindenfelé kapcsolódnak. A magyar világirodalom a magyar világirodalomhoz.

Egyebütt idézett versrészleteket (pl. Kosztolányi Goethe: *Prometheus*-fordításának nagyobb egységét, GVN.11) nem gyűjtöttem, hacsak az nem „breviárium"-típusú kötetben (WL.) szerepel.

Vajon SZ.L. mindig javított korekturát? Mert ha igen, a GVN. figyelemreméltó: más szövegeket adott, mint a vál. műford. (1950) anyagába!

Gyorsírásos fordítások:

Ms 4675/230: ? C.F. Meyer
Ms 4675/231: Il Pansieroso *(sic!)* C.F. Meyer »47okt22« *(?)*
Ms 4675/235: Stützerbach *(sic!)* V. von Scholz
Ms 4675/228: ? C.F. Meyer
Ms 4675/229: 3. l.; keresztben géppel: »s íme barátként ~~xxxx~~ *csalogat* a szirtfal«; ~~Forditotta: Szabó Lőrinc~~
Ms 4675/219: Frühzeitiger Frühling Goethe; Goethe Korai kikelet »Tahi, 1947 szept 25 Szabó Lőrinc"
Ms 4675/218.I-III.: Prooemion Goethe

[2] sic!

Kötetek / antológiák:

Egyes versek fordításainak idejére antológiaszerkesztők leveleiből következtethetünk:

Keresztury Dezső levele:
1.) boríték:
Nagys.
Szabó Lőrinc
író, szerkesztő úrnak
Budapest II.
Volkmann u 8.
1.1.) hátlapja:
Dr. Keresztury Dezső
Budapest, XI. IRINYI J. u. 12.
3.) Gépiratos levél:
Dr. Kersztury Dezső

Kedves Lőrinc!
Ime, itt küldöm a jegyzéket.Három csoportra osztottam a tételeket.
1.) Kész forditások. Ezekből kapsz még átnézés végett egy- egy gépiratot.

Goethe:	Prometheusz
	A Werther vége
	A tavon
	Ősz
	Charlotte v. Steinhez
	Az emberiség határai
	~~A kedves közelléte~~
	Faust husvéti sétája
	xxxxxxxxxxxxŐsige
	Az volt, szeme, ajka volt
	Ezer alakba rejtőzhetsz
	Wertherhez
Hölderlin	~~Este~~ Reggel
Kleist	Részlet az Amphytrionból
Lenau	Winternacht
	Tavasz
Heine	Salamon
A. Droste-Hülshoff	Tükörkép
Mörike	Postakocsi
Storm	Ne menj be
Liliencron	Egy pályaudvaron
Dehmel	Fojtott levegő
George	A hárfás
	A bajnok
	A költő zürzavarok kor~~szakai~~ban
Stifter	Részlet a ?eided?m?bol

(mellette kézírás: *Liliencron: Express*)

2.) Tőled kapom, de nem a te fordításodban:

Kleist	Részlet a Michael Kohlhaasból
Grillparzer	Részlet az Armer Spielmannból

3.) El kell készitened:

Egy-két darabot a Minnesängerekből	
W.v.d. Vogelweide	Abschied von der Welt (Oh weh, wohin verschwunden)
Angelus Silesius	Cherubinischer Wandersmannból
Ulrich v. Hutten	Ich hab's gewagt
Günther	egy verse
Klopstockból	amire kedved szottyan
Hölderlintől	két vers
Droste Hülshofftól	egy vers
.ril..i.l[3]	egy vers
Meyertől	Alkonyat
.....el	Aus meiner Jugend-ből
Dehmeltől	2-3 vers
.ee..etől	1-2 vers
Hoffmansthaltól	a Frühlingswind

Hát dolgozz kérlek szorgalmasan. A gépíratok legkésőbb a hét végére meglesznek.
A Wuzot most nézem; kutya nehéz, de azt hi-szem, talán megcsinálhatom. A hét végén erről is beszélünk.
Üdv! s jó munkát:
Keresztury Dezső

*

A táblázatokhoz

a költők: ABC-sorrendben
egy költő versei: címek /kezdősorok ABC-rendben
helyenként a ciklusok sorrendjében (Goete: West-östlicher Divan, Heine, Lenau)

verseken belül: eredeti német (kritikai kiadás)

[3] A szöveg nem olvasható.

német szövegváltozat (amelyet Sz.L. feltehetőleg használt)
magyar fordítások (a fordítók nevének ABC-rendjében)
egy fordítón belül /fordító több megoldása: kronologikus sorrend
kézirat: szövegváltozataival (kronologikus rendben)

A szövegekhez

kronologikus sorrendben a költők (› mutató) (› irod. antológia)
szövegek sorrendje: mint a táblázatban
számozás: visszakereshető
Fordítói félreolvasásait – saját stilisztikai aggályaival együtt – a fordítás korrektora (Vajda György Mihály) sorolja fel / szedi össze / bizonyítják a kefelenyomathoz mellékelt hosszú listán.
Versfordításaiban a *Duft* (*illat*) / *Dunst* (*pára*) szópár tűnik ‚Stolperstein'-nek: [>*116*]: SzLV.181

Sz.L. klasszicizálódásához: 1940 után átdolgozott fiatalkori verseit közli: UI.43.(I.513)
+
Ha a német versszöveg genezise érdekes (Goethe újrastilizált *Willkomm und Abschied*-ja; Trakl: *Ein Winterabend*; Weinheber *Der Kaktus*….)

ciklusok szerint (ahol van? – George, Heine, Meyer,); kivéve Goethét – mért?

Kötet: mindig római szám (a címrövidítés után ponttal)!

SzLV.: csak a magyar cím; a német nem!

ÖB. (1958): a koncepció régi (mint ÖB.41. & ÖB.48.), tehát hiteles; de a kötet posztum: feltételezhető, hogy nem ért már rá "klasszicizálni" minden fordítást; nem csatolhatott hozzá minden véglegesnek szánt variánst

*

Az *Örök Barátaink* antológiákban nem szerepelnek az alábbi – szöveggyűjteményünkben közölt – fordításai, illetve vázlatai:
Becher: *A fények* [>*344*]
Becher: *A jelentéktelen cselekedetről* [>*349*]
Becher: *Ecce Homo* [>*345*]
Becher: *Hazátlan idők* [>*347*]
Becher: *Más idők közelednek* [>*346*]
Becher: *Zavaros képekben* [>*348*]
George: *A szövetség csillagából* [>*279*]
George: *Az élet szőnyege* [>*260*]
George: *Hajnali borzongás* [>*267*]
George: *XII. Leo* [>*271*]
Goethe: *Apámtól kaptam testemet* [>*71*]
Goethe: *Az Isteni* [>*52*]
Goethe: *Búcsú* [>*29*]
Goethe: *Faust I* [>*89*], [>*90*]
Goethe: *Hogy megformál, deformál…* [>*102*]
Goethe: *Nagy az efézoszi Diana* [>*59*]
Goethe: *Ősige* [>*65*], [>*66*]
Goethe: *Pandora* [>*94*], [>*95*], [>*96*]
Goethe: *Római elégiák – V* [>*44*]
Goethe: *Szerencsés út* [>*31*]
Goethe: *Szürkület száll* [>*100*]
Goethe: *Talizmánok* [>*73*]
Goethe: *Törvény előtt* [>*43*]
Heine: *A parton állt…* [>*146*]
Heine: *A visszhang* [>*111*]
Heine: *Enfant perdu* [>*152*]
Heine: *Magányos könny* [>*137*]
Henz: *Fa az udvaron* [>*360*]
Hölderlin: [*Kunyhója…*] [>*108*]
Huch: *Ahogy királyi érintés…* [>*223*]
Huch: *Hol kora lepkék…* [>*220*]
Huch: *Zene zendül* [>*221*]
Ismeretlen: (*Rübezahl*) [>*367*]
Kneip: *Téli éj* [>*327*]
Kuba: *Dal az emberről* [>*361*], [>*362*], [>*363*]
Liliencron: *Lassanként* / *Mindig tovább* [>*206*]
Morgenstern: *Mek-Mek az erdőben bolyong* [>*296*]
Mörike: *Ágnes* [>*150*]
Nietzsche: *Sils-Maria* [>*219*]
Nietzsche: *Száll a nap* [>*215*]
Wagner: [*A walkür*] [>*173*]
Wagner: [*Istenek alkonya*] [>*172*]
Werfel: *A mű menekül* [>*374*]
Werfel: *Jót tettem* [>*343*]
Wildgans: *Osztrák dal* [>*325*]
Zweig, Stefan: *Himnusz az utazáshoz* [>*328*]

(Dehmel: *Venus Perversa* [>*373*]
Werfel: *A mű menekül* [>*374*])

*

Jelmagyarázat:
[›*1*] = a (kurzív) szám a szöveggyűjtemény darabját adja

Kéziratban:
¦ = egybeírt szót külön írnt
^ = külön írt szókapcsolat egybe húzva
# = megzenésítés
Ms / Kézirat = külön jelzés: kézzel vagy írógéppel készült szerzői szöveg
|…| = beszúrás (a beszúrt szó / szavak oldalában /felé: betűköz nélkül)
/…/…/ =Wortfolge geändert/ szórend-változtatás a kéziratban
kurzív a gépelt /írógéppel írt kéziratban: kézírásos beszúrás

[>*1*] Bienensegen:
Der Lorscher Spruch[1]

Krist, imbi ist huze! nu f*l*iuc du, uihu m*i*naz, hera
fridu frono in *godes munt* *heim zi commone gisunt*.
sizi, sizi, bina: inbot dir sancte Maria
hurolob ni habe du zi holce ni fluc du,
noh du mir nindrinnes, noh du mir nintuuinest.
sizi uilu stillo, uuirki godes uu*i*llon! –

Für Bienen[2]

kirst imbi ist hucze
nu fluic du uihu minaz hera fridu frono
in godes munt heim zi comonne *gisunt*
sizi sizi bina: inbot dir s*anct*e maria
hurolob ni habe du zi holce ni fluc du.
noh du mir nin-drinnes, noh du mir nint-uuinnest
sizi uilu stillo vuirki godes uuillon . .

Der Lorscher Bienensegen.[3]

Kirst, imbi ist hûcze[5]! nû fluic[6] dû, vihu mînaz, hera
fridu frôno in godes munt heim zi comonne gisunt.[7]
sizi, sizi, bîna: inbôt dir sancte Maria.
hurolob ni habe dû: zi holce ni flûc dû,
noh dû mir nindrinnês, noh dû mir nintuuinnêst.
sizi uilu stillo, uuirki godes uuillon.

[WILHELM BRAUNE]:[4]

Christus, die Immen sind geschwärmt! Nun fliegt wieder her, meine Tiere,
damit ihr im göttlichen Frieden, in Gottes Schutz gesund heimkommt.
Sitz, sitz, Biene: Das gebot dir die heilige Maria.
Du sollst keine Erlaubnis haben, in den Wald zu fliegen,
noch sollst du mir entwischen, noch du mir entweichen.
Sitz ganz still und erfülle Gottes Willen.

[HEINZ METTKE]:[8]

Christus! Der Bienenschwarm ist draußen! Nun flieg du, mein Getier, her,
im Frieden des Herrn, in Gottes Schutz, um gesund heimzukommen.
Sitze, sitze, Biene! Das gebot dir die heilige Maria.
Erlaubnis sollst du nicht erhalten, in den Wald sollst du nicht fliegen,
du sollst mir weder entrinnen, noch sollst du mir entkommen,
sitze ganz still, vollführe Gottes Willen.

[N.N.]:
[**Christus, die Biene ist heraus!…**][9]

Christus, die Biene ist heraus! Nun flieg du, mein Getier, her
im Frieden des Herrn, in Gottes Schutz, um gesund heimzukommen.
Sitze, sitze Biene, (das) gebot dir die hl. Maria;
habe keinen Urlaub, in den Wald fliege nicht,
entrinne mir nicht, noch entkomme mir;
sitze ganz still, wirke Gottes Willen.

[N.N.]:[10]

Christus, die Immen sind geschwärmt! Nun fliegt wieder her, meine Tiere,
damit ihr im göttlichen Frieden, in Gottes Schutz gesund heimkommt.
Sitze, sitze Biene: Das gebot dir die heilige Maria.
Urlaub habe nicht: zum Walde flieh nicht,
du sollst mir nicht entrinnen, noch dich losgewinnen.
Sitz ganz stille, wirk Gottes Willen.

[HORST DIETER SCHLOSSER]:[11]

Christus! Das Bienenvolk ist ausgeschwärmt! Nun fliegt, meine Tiere, (wieder) her,
damit ihr im Frieden des Herrn, in Gottes Schutz gesund heimkommt!
Sitz, sitz, Biene! Das hat dir die heilige Maria befohlen:
du sollst keine Erlaubnis haben, in den Wald zu fliegen,
du sollst mir weder entwischen noch entweichen!
Sitz ganz still und tu, was Gott will! –

[WILL VESPER]:
Dichter unbekannt:
Bienensegen[12]

Christ, die Immen sind draußen!
Nun fliegt, meine Tierchen, her und hin.
Friedlich, fromm, in Gottes Hut,
sollt ihr heimkommen gut.
Sitze, sitze, Biene, da!
gebot dir Sankte Maria.
Urlaub nicht hast du!
Zu Holze nicht fleig du,
daß du mir nicht entrinnest,
noch dich mir entwindest.
Sitze viel stille.
Wirke Gottes Willen.

[KARL A. WIPF]:[13]

Jesus (Jesses), das Bienenvolk ist hinaus!
Jetzt flieg du, mein Tier, [wieder] hierher im Frieden des Herrn,
damit du gesund in den Schutz Gottes heimkommst.
Setz dich, setz dich, Biene! befahl dir die heilige Maria.
Du sollst keine Erlaubnis haben [wegzufliegen], du sollst nicht in den Wald fliegen;
du sollst weder entfliehen, noch sollst du mir entwischen.
Bleib ganz stille sitzen und führe [so] Gottes Willen aus.

---

1 AL.260
2 APT.76
3 BEA.83
4 D.I.42
5 huce, z *über* c *geschrieben hs.*
6 »foluic *oder* fduic *nach dem facsimile* (fl *aus* d *corr., es war zuerst* du *geschrieben Piper*), *das* i *ist zwischen* u *und* c *wohl nachgetragen, vgl.* fluc *v. 4.*«
7 »in munt godes gisunt heim zi comonne *hs.*«
8 ÄD.89, 91
9 HAP.70
10 DLM.21
11 AL.261
12 E.II.6 (MD.27: hosszúsorok)
13 APT.77

[GULYÁS PÁL]:
A lorschi méháldás[14]

Krisztus! a kis méh kint száll! Állatkám, no repülj hát!
S az Úr csöndes révében majd gyere haza épen!
Szállj le, szállj, méhecske! Szűz Mária szól esdve.
Nincs oda engedelmed: szállj el az erdő mellett!
El ne térülj előlem, el ne szédülj előlem,
szép csöndben szállj le hát, tedd az Úr akaratát!

[SZABÓ LŐRINC]:
Német népdalok, 1000-1200
Méháldás[15]

Jézus, kijöttek a méhek!
Röpködjetek, bogaraim.
Azután Isten nevében
jőjjetek mind haza szépen.
Ülj le, méh, ide, oda,
mondja Sancte Mária.
Messze ne repűlj még!
Erdőbe ne menj még!
Ne röpűlj előlem,
messze ne tőlem.
Ülj meg szép csendben.
Igy akarja Isten.

[SZABÓ LŐRINC]:
Méháldás[16]
Bienen-segen

Jézus, kijöttek a méhek!
Röpködjetek, bogaraim.
Azután Isten nevében
jőjjetek mind haza szépen.
Ülj le, méh, ide, oda,
mondja Sancte Mária.
Messze ne repűlj még!
Erdőbe ne menj még!
Ne röpűlj előlem,
messze ne tőlem.
Ülj meg szép csendben
Igy akarja Isten.

[>*2*] ANONYM:
Der Weingartner Reisesegen[17]
(12. Jh.)

Ic dir nâch sihe ic dir nâch sendi
mit mînen funf fingirin funvi undi funfzic engili.
Got mit gisindi heim dich gisendi.
offîn sî dir doz sigidor, sami sî dir diz segildor:
Bislozin sî dir diz wâgidor, sami sî dir diz wâfindor.

Weingartner Reisesegen[18]

† In nomine † patris † et filii † et spiritus † sancti †.
Ic dir nach sihe, Ic dir nach sendi
mit min*in* funf fingirin funui undi funfzic engili.
Got *mit* gisundi hein dich gisendi.
offîn si dir diz sigidor, sami si dir diz se*ldi*dor.
Bislozin si dir diz wagidor, sami si dir diz wafindor.
des g**U**tin sandi Ulrichis segen *si* vor dir vndi hindir dir
vndi hobi dir vndi nebin dir gidan, swa du wonis vndi swa du sis,
daz da alsi gut fridi si, alsi da weri, da min fravwi
sandi Marie des heiligin Cristis ginas.

[MICHAEL CURSCHMANN][19]:
Ich schaue dir nach: sende dir
mit meinen fünf Fingern fünfundfünfzig Engel nach.
Gott sende dich gesund (wieder) heim.
Offen stehe dir das Tor des Sieges und auch das Tor des Glücks;
verschlossen sei dir das Tor zum Tod durch Waffengewalt.

[HEINZ METTKE]:[20]
Im Namen des Vaters und des Sohnes und des heiligen Geistes.
Ich sehe dir nach, ich sende dir nach
mit meinen fünf Fingern fünfundfünfzig Engel.
Gott mit Gesundheit heim dich sende.
Offen sei dir das Tor des Siegs, ebenso auch das Tor des Glücks.
Verschlossen sei dir das Tor der Wogen, ebenso auch das Tor der Waffen.
Des guten Sankt Ulrichs Segen sei vor dir und hinter dir
und über dir und neben dir erteilt, wo du auch immer wohnst und wo du auch immer seist,
daß dort ebenso guter Friede sei, wie er da war, als meine Herrin,
die heilige Maria, des heiligen Christes genas.

[N.N.]:
Reisesegen[21]

Ich schau dir nach,
ich sende dir nach
mit meinen fünf Fingern
fünfundfünfzig Engel.
Gott sende dich gesund zurück.
Das Tor des Erfolgs
und des Segens
seien dir offen,
das Tor von Gefahr und Jammer
sei dir verschlossen.

[WILL VESPER]:
Dichter unbekannt:
Reisesegen[22]

Ich sehe Dir nach,
ich sende Dir nach
mit meinen fünf Fingern
fünfundfünfzig Engel.
Gott in Gesunden
heim Dich mir sende!
Offen sei Dir das Siegetor,
also sei Dir das Segeltor!
Verschlossen sei Dir das Wogentor,
also sei Dir das Wassertor!

Des guten Sankt Ulrich Segen, vor Dir
und hinter Dir und über Dir und neben Dir,
sei getan: Wo Du wohnest und wo Du seist,
daß da also gut Friede sei, als da war,
da die Fraue Sante Maria des heiligen Christes genaß.

---

14 NIK.20
15 Ms 4658/3 *(gépírás)*; egy lapon – írógéppel –: *Méháldás, A müncheni kódexből, Gyönyörűszép a liget* (Ms 4658/3); középső vers kézzel áthúzva; *alul:* Forditotta: Szabó Lőrinc
16 ÖB.I.211
17 MAL. 10
18 ÄD.90
19 MAL. 10
20 ÄD.91
21 BDL.2
22 E.II.7

[SZABÓ LŐRINC]:
ISMERETLEN NÉMET KÖLTŐK VERSEI
– Circa: 1000-1200 –
Utiáldás[23]

Nézek utánad.
Küldjön utánad
öt áldó ujjam
ötvenöt angyalt.
Isten vezessen
haza épségben!
Nyiljék eléd a ~~e~~Diadalkapu!
Csukódjon előtted a Vízkapu!
Hasonlatosképp a Vaskapu!
Jó szent Ulrik áldása előtted
s mögötted, melletted, fölötted;
pihentedben és minden útadon
jó béke kisérjen, olyan, mint mikoron
Santa Maria megszűlte Krisztus urunkat!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Utiáldás[24]
Reisesegen

Nézek utánad.
Küldjön utánad
öt áldó ujjam
ötvenöt angyalt.
Isten vezessen
haza épségben!
Nyiljék eléd a Diadalkapu!
Csukódjon előtted a Vízkapu!
Hasonlatosképp a Vaskapu!
Jó szent Ulrik áldása előtted
s mögötted, melletted, fölötted;
pihentedben és minden útadon
jó béke kisérjen, olyan, mint mikoron
Santa Maria megszűlte Krisztus urunkat!

[>*3*] Namenlose Lieder
VIII[25]

Dû bist mîn, ich bin dîn.
des solt dû gewis sîn.
dû bist beslozzen
in mînem herzen,
verlorn ist das slüzzelîn:
dû muost immêr drinne sîn.

UNBEKANNTER DICHTER[26]
(800-1200):

Du bist min, ich bin din:
Des solt du gewis sin.
Du bist beslozzen
in minen Herzen;
verloren ist dat Slüzzelin:
du muost immer drinne sin.

[INGRID KASTEN]:
Du bist mein, ich bin dein[27]

Du bist mein, ich bin dein,
dessen sollst du gewiß sein.
Du bist eingeschlossen
in meinem Herzen,
verloren ist das Schlüsselchen:
Du mußt für immer darin bleiben.

[MARGHERITA KUHN]:
Anonym:
Du bist mein, ich bin dein[28]

Du bist mein, ich bin dein,
dessen sollst du sicher sein.
Du bist verschlossen
in meinem Herzen,
verloren ist der Schlüssel fein –
du mußt für immer drinnen sein.

[N.N.]:
Anonym **a**[29]

Du bist mein, ich bin dein: dessen sollst du ganz sicher sein, Du bist in meinem Herzen verschlossen – das Schlüsselchen ist verloren: du mußt für immer drinnen bleiben.

[N.N.]:
WERNHER VON TEGERNSEE:
[Du bist mein, ich bin dein…][30]

Du bist mein, ich bin dein,
Des sollst du gewisz sein,
Du bist beschlossen
In meinem Herzen,
Verloren ist das Schlüsselein,
Du muszt immer drinne sein…

[N.N.]:
„**Ich bin dein**”:[31]

Du bist mein, ich bin dein,
dessen sollst du sicher sein.
Du bist verschlossen
in meinem Herzen.
Verloren ist das Schlüsselein,
Du mußt immer drinne sein.

[MAX WEHRLI]:
ANONYM:
[**Du bist mein, ich bin dein…**]:[32]

Du bist mein, ich bin dein,
dessen sollst du gewiß sein.
Du bist verschlossen
in meinem Herzen:
verloren ist das Schlüsselein:
du mußt immer drinnen sein.

[RICHARD ZOOZMANN]:
Wernher von Tegernsee
um 1770[33]

Ich bin dein,
Du bist mein,
Des sollst du gewiß sein.
Du bist beschlossen
In meinem Herzen;
Verloren ist das Schlüsselein:
Nun mußt du immer
Darinnen sein.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Névtelenek
I.[34]

Te az enyém,
Én a tied:
Ez bizonyos,
Ezt elhihedd.
Be vagy te, drága,
Szivembe zárva.
A kulcsa elveszett:
Ki benn van, bennrekedt,

[HALASI ZOLTÁN]:
Te enyém, én tied[35]
(*Dû bist mîn,ich bin dîn*)

Te enyém, én tied.
Bisztosan, elhihedd.
Bézárva, híven
őriz a szívem,
kis kulcsa végleg elveszett:
Nem lesz soha senkim kívüled.

[HANKISS JÁNOS]:
Az elveszett kulcs.[36]
— Régi német népdal —

Tiéd vagyok én,
Te meg az enyém,
Hidd el, kicsikém!
Szívembe zártalak,
De furcsa:
Elveszett a szívem kulcsa:
Örökre fogva tartalak.

[JANCSIK PÁL]:
Te enyém, tied én …[37]

Te enyém, tied én,
úgy bizony, kicsikém!
Be vagy te zárva
szivem zugába,
a kicsi kulcs meg elveszett,
kijönnöd többé nem lehet!

---

23 Ms 4658/1
24 ÖB.I.210
25 MF.I.21
26 Szabó Lőrinc kézírásával: E.II. belső előzékén (E.5 betűhív másolata)
27 FL.33
28 DLF.31
29 DDM.455
30 NÉK.V
31 BDL.16
32 DL.5
33 Z.14
34 BNK.11
35 NKH.8
36 UI.1940.II.568
37 TK.I.16

Örökre bennrekedt.

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Ismeretlen költő:
(XI. sz.)
Enyém vagy…[38]

Enyém vagy s én tiéd,
ebben bizonyos légy.
Itt vagy szivemben
bezárva mélyen.
Piciny kis kulcsa elveszett:
most már örökre itt a helyed.

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Ismeretlen költő:
(XI. sz.)
Enyém vagy…[39]
Dû bist mîn

Enyém vagy s én tiéd,
ebben bizonyos légy.
Itt vagy szivemben
bezárva mélyen.
Piciny kis kulcsa elveszett:
most már örökre benn a helyed.

[N.N.]:
Népdal
Tegernsee[40]

Te enyém vagy, én tied:
Erről sohse kétkedj!
A szivembe
Zártalak be,
Elveszett a kulcsa, s most
Örökre te ott honolsz.

[SZABÓ LŐRINC]:
XII. század[41]

Én tiéd, te enyém,
higyj~~e~~ nekem, kedveském,
szivembe jól be
zártalak, mélyre,
parányi kulcsa elveszett,
most már örökre bent rekedsz.
Sz.L.
Kicsi kis kulcsa elveszett

[SZABÓ LŐRINC]:
A müncheni kódexből[42]

Én tied, te enyém:
higyj nekem, kedveském.
szivembe jól be-
zártalak, mélyre:
parányi kulcsa elveszett,
most már örökre bent rekedsz.

[SZABÓ LŐRINC]:
Müncheni Kódex:
Én tied, te enyém[43]
Du bist min, ich bin din

Én tiéd, te enyém,
higyj nekem, kedveském,
szivembe jól be
zártalak, mélyre,
parányi kulcsa elveszett,
most már örökre bent rekedsz.

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Wernher:
A szív kulcsa[44]

Enyém lettél, tied lettem,
Holtig híven élünk ketten.
Bezártalak a szívembe,
De a kulcsot elvesztettem,
Nem lelem meg soha többé,
Lakj hát benne mindörökké.

[>*4*] DER VON KÜRENBERG:
II. 11[45]

Der tunkel sterne der birget sich,
als tuo dû, vrouwe schoene, sô du sehest mich,
sô lâ du dîniu ougen gên an einen andern man.
sôn weiz doch lützel ieman, wiez under uns zwein ist getân.

DER VON KÜRENBERG:[46]

Der tunkele sterne sam der birget sich,
als tuo du, vrouwe schśne, sô du sehest mich,
sô lâ du dîniu ougen gên an einen andern man.
son weiz doch lützel iemen wiez undr uns zwein ist getân.

[HELMUT BRACKERT]:[47]

Der Dunkelstern, der verbirgt sich.
Genauso sollst du es tun, schöne Herrin:, wenn du mich siehst,
so laß du deine Augen hin zu einem anderen Mann schweifen.
Dann weiß doch niemand, wie es um uns beide steht.

[MARGHERITA KUHN]:
Der Abendstern verbirgt sich[48]

Der Abendstern verbirgt sich,
so mach auch du es, schöne Herrin, wenn du mich siehst,
und suche mit deinen Augen einen anderen Mann.
Dann weiß wirklich keiner, wie es um uns beide steht.

[MAX WEHRLI]:[49]

Wie der dunkle Stern sich verbirgt,
So tu du, schöne Frau, wenn du mich siehst:
laß deine Augen dann zu einem andern Manne gehn.
So weiß doch nie jemand, wie's zwischen uns zwein steht.

[RICHARD ZOOZMANN]:[50]

Der abendstern, der holde, hält sich versteckt,
So tu du, schöne Frau, wenn dein Aug mich entdeckt.
Laß deine Blicke auf einen andern gehen:
Weiß niemand, wie zwischen uns es mag stehn.

[WILL VESPER]:
[**Dieser Stern im Dunkeln…**][51]

Dieser Stern im Dunkeln,
sieh, verbirgt er sich.
Schöne Frau, so tue,
wenn Du siehst mich,
so laß Du Deine Augen gehn
an einen andern Mann,
so weiß doch niemals jemand,
was unter uns zwein ist getan.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Névtelenek
XI.[52]

Elbúvik néha néha
a csillag este is,
Így tégy, ha engemet látsz,
édes-kedves, te is.
Vesd a szemed, szivecském,
egy más legényre tüstént:
Akkor nem sejti senki,
hogy kettőnk közt mi történt.

[HAJNAL GÁBOR]:
E csillag[53]
Dieser Stern im Dunkeln

E csillag sötétbe,
nézd, elrejtezik,
Asszonyom ha engem
látsz, így tégy te is,
olyankor más férfira vesd
sugár tekinteted,
így meg nem sejti senki
ami közöttünk megesett.

---

38 EA.17
39 KDV.11
40 HGN.II.4
41 Ms 4657/333 (*kézírás*)
42 MS 4658/3 *(gépírás; kézzel áthúzva)*
43 SzLV.52; MS.15; ÖB.I.210
44 NÉK.1
45 MF.I.26
46 DL.7
47 MT.13
48 DLF.51
49 DL.7
50 Z.6
51 E.II.10
52 BNK.16
53 HGU.5

[N.N.]:
[**Az esti csillag, nézzed…**][54]

Az esti csillag, nézzed, felhőkbe rejtőzik,
Úgy tégy te is, szép hölgyem, ha szemed rám esik.
Más férfiúra fordítsd ragyogó szemedet:
Úgy senki soh' se sejti hogy engem, csak engem szeretsz!

[SZABÓ LŐRINC:]
A kürenbergi
(1150-1200)[55]

Ez a csillag a sötétben,
nézd, hogy elbuvik.
Szép hölgy, kövesd a példát,
okosságra tanit,
nézz más férfira, hogyha
megláttál engemet,
így majd örök titok lesz
ami köztünk esett.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A KÜRENBERGI:
Ez a csillag a sötétben[56]
Dieser Stern im Dunkeln

Ez a csillag a sötétben,
nézd, hogy elbuvik!
Szép hölgy, kövesd a példát,
okosságra tanít:
nézz más férfira, hogyha
megláttál engemet,
igy majd örök titok lesz,
hogy köztünk mi esett.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ez a csillag a sötétben…[57]
Der tunkele sterne…

Ez a csillag a sötétben, nézd, hogy elbuvik!
Szép hölgy, kövesd a példát, okosságra tanit:
nézz más férfira, hogyha megláttál engemet,
igy majd örök titok lesz, hogy köztünk mi esett.

[>*5*] DER VON KÜRENBERG:
II. 6-7[58]

'Ich zôch mir einen valken mere danne ein jâr.
dô ich in gezamete, als ich in wolte hân,
und ich im sîn gevidere mit golde wol bewant,
er huop sich űf vil hôhe und vlouc in ándčriu lant.

Sît sach ich den valken schône vliegen,
er vuorte an sînem vuoze sîdîne riemen,
und was im sîn gevidere alrôt guldîn.
got sende sî zesamene, die gelíeb wéllen gerne sîn!'

[BERTAU]:
[**Ich erzog mir einen Falken länger als ein Jahr**…][59]

Ich erzog mir einen Falken länger als ein Jahr. Als ich ihn dann gezähmt nach meinem Willen und ihm die Flügel geziert mit goldnen Bändern hatte, da stieg er hoch in die Lüfte und flog in andere Länder.
Seither sah ich den Falken in wundervollem Fluge. Nun trug er an seinem Fuße seidene Fesseln und seine Flügel waren ganz von Gold. Gebe Gott doch die zusammen, die sich herzlich lieben wollen!

[HELMUT BRACKERT]:[60]

»Ich zog mir einen Falken länger als ein Jahr.
Als ich ihn gezähmt hatte, wie ich ihn haben wollte,
und ich ihm sein Gefieder mit goldenen Bänden umwunden hatte,
hob er sich hoch in die Lüfte und flog in andere Länder.

Später sah ich den Falken im schönen Schwunge fliegen.
Er trug an seinem Fuß seidene Fesseln,
und sein Gefieder war ganz rotgolden.
Gott führe die zusammen, die einander herzlich lieben wollen!«

[INGRID KASTEN]:
Ich züchtete mir einen Falken[61]

Ich züchtete mir einen Falken, länger als ein Jahr.
Als ich ihn so gezähmt hatte, wie ich ihn haben wollte,
und ihm sein Gefieder mit Gold schön verziert hatte,
schwang er sich hoch empor und flog in andere Lande.

Seither sah ich den Falken in stolzem Flug.
Er trug an seinem Fuß seidene Riemen,
und sein Gefieder war ganz rotgolden.
Gott führe die zusammen, die einander gern lieben wollen!

[MARGHERITA KUHN]:
Ich zog mir einen Falken auf[62]

Ich zog mir einen Falken auf, länger als ein Jahr.
Als ich ihn gezähmt hatte, wie ich ihn haben wollte,
und ich ihm sein Gefieder mit Gold schön geschmückt hatte,
erhob er sich in die Lüfte und flog davon.

Später sah ich den Falken herrlich fliegen.
Er trug an seinem Fuß die seidenen Bänder,
und sein Gefieder war ganz rotgolden.
Gott führe sie zusammen, die einander gerne lieben wollen.

---

54 HGN.II.10
55 Ms 4657/250 (*kézírás*)
56 SzLV.55; ÖB.I.329-330
57 EA.30; MS.20
58 MF.I.25
59 DLM.250
60 MT.13
61 FL.37
62 DLF.45, 47

[N.N.]:
Herr von Kürenberg:
Ich zog mir einen Falken[63]

Ich zog mir einen Falken, mehr denn als ein Jahr.
Da ich ihn gezähmt, als ich ihn wollte haben,
und ich ihm sein Gefieder mit Golde schön umwand,
da stieg er in die Höhe und flog in ein anderes Land.

Ein Weilchen konnt' ich folgen des Falken stolzem Flug:
Er trug noch Seidenriemen fest an seinem Fuß,
und sein Gefieder glomm vom fern in güldenrotem Schein.
Gott sende sie zusammen, die gern geliebet wollen sein.

[KURT ERICH MEURER]:
Der Falke[64]

»ich zog mir einen Falken länger denn ein Jahr.
Als er von mir gezähmt und mir nach Wunsche war
und ich um sein Gefieder goldene Bänder wand,
steil stieg er in die Lüfte und flog in anderes Land.

Fortan sah ich den Falken herrlich schwingen:
er trug an seinem Fuße seidene Schlingen,
Es glänzte sein Gefieder um und um von Gold.
Gott sende sie zusammen, die sich sehnsüchtig hold.«

[GÜNTHER SCHWEIKLE]:[65]

»Ich erzog mir einen Falken länger als ein Jahr.
Als ich ihn gezähmt hatte wie ich ihn haben wollte,
und ich ihm sein Gefieder mit Gold wohl geziert hatte,
schwang er sich hoch auf und flog in andere Lande.

Danach sah ich den Falken herrlich fliegen.
Er trug an seinem Fuß seidene Bänder
und sein Gefieder war ihm ganz rotgolden.
Gott führe die zusammen, die gerne einander lieben wollen.«

[WILHELM VON SCHOLZ]:[66]

Ich zog mir einen Falken länger als ein Jahr.
Als ich gezähmt ihn hatte und er lieb mir war
Und ich um sein Gefieder goldene Zierart wand,
Da hob er sich in die Lüfte und flog in ein anderes Land.

Seitdem seh ich den Falken schön fliegen über die Länder,
Er trägt an seinem Fuße seidene Bänder,
Indes im Licht seien Flügel golden sich dehnen.
Gott sende gnädig zusammen, die nach Liebe sich sehnen.

[PETER WAPNEWSKI]:[67]

„Ich zog mir einen Falken lange Zeit.
Als ich ihn mir gezähmt wie ich ihn wollte,
und ihm sein Gefieder mit Gold geschmückt hatte,
da hob er sich hoch in die Lüfte und entflog.

Seitdem hab ich ihn gesehen in seinem schönen Flug:
an seinem Fuße hatte er seidene Bänder,
und sein Gefieder strahlte in Gold.
Gott führe sie zusammen, die einander in Liebe gehören!"

[MAX WEHRLI]:[68]

»Ich zog mir einen Falken länger als ein Jahr.
Als ich ihn gezähmt, wie ich ihn haben wollte,
und sein Gefieder mit Gold geschmückt hatte,
hob er sich hoch auf und flog in andere Lande.

Seither sah ich den Falken schön fliegen:
Er führte an seinem Fuße seidene Fesseln,
und sein Gefieder war ganz rotgolden.
Gott sende sie zusammen, die einander gerne liebhaben wollen.«

[N.N.]:
[**Egy sólymot fölneveltem egy évnél is tovább…**][69]

Egy sólymot fölneveltem egy évnél is tovább,
S midőn már oly szelid volt, milyennek óhajtám
S midőn szép arany szállal bevontam tollát már,
Egyszer csak elrepüle, és mostan más országban jár.

Azóta ismét láttam repülni sólymomat,
De ah, lábára kötve volt új szelyem szalag
És tolla színaranytól ragyogott mindenik…
Isten vezesse össze, kik egymást mélyen szeretik.

[RADNÓTI MIKLÓS]:
Több mint egy éven által[70]
KÜRENBERG LOVAG

Több mint egy éven által szép sólyommadárt
neveltem én, szelíd lett ha hívtam, visszaszállt,
a szárnyait arannyal fontam be, tündökölt,
s akkor magasra lebbent, új ország várta, messze föld.

Ujra láttam én most, átsuhant az égen,
a selymes lábzsinórt még lengeti szépen,
a szárnyain aranyszín csillogás remeg.
Uram, kik csókra vágynak, engedd, hogy egyesüljenek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szép solymocskát neveltem[71]
Ich zog mir einen Falken

Szép sólymocskát neveltem hosszú éveken át,
de mikor megszelídült, nem maradt itt tovább,
tollait aranyoztam, a szárnyát legkivált,
de ő magasba röppent és messze idegenbe szállt.

Azóta sokszor láttam karcsú sólymomat,
az ezüstzsinór a lábain maradt,
szárnyának tollain még rőt-arany fény remeg…
Isten segítse össze az egyetértő szíveket!

[F. BORN]:
Der Falke[72]

Ich zog mir einen Falken

[GOTTFRIED KELLER]:
[**Ich zog mir einen Falken…**][73]

Ich zog mir einen Falken

[SOMMER]:
[**Ich zog mir einen Falken…**][74]

Ich zog mir einen Falken

[WILL VESPER]:
Ich zog mir einen valken[75]

Ich zog mir einen valken

---

63 LD.31
64 ND.25
65 DDM.457,459
66 LDA.120
67 WLM.81
68 DL.6
69 HGN.II.9
70 RM.363; EA.29; MS.19; NMH.7
71 NIK.39
72 LC.I.208-209
73 DD.11
74 RLP.21-22
75 E.6

Länger denn ein Jahr:
Da ich gezähmt ihn hatte
Nach meinem Willen gar,
Und ich ihm sein Gefieder
Mit Golde wohl umwand,
Da hob er sich viel hohe
Und flog in andere Land!

Seitdem sah ich den Falken
In Glanz und Schönheit fliegen.
Er führt' an seinem Fuße
Reich seidene Riemen
Und war ihm sein Gefieder
Güldenroth und fein:
Gott sende sie zusammen,
Die gern Geliebte wollen sein.

Länger als ein Jahr,
Und da ich ihn gezähmet,
Wie ich ihn wollte gar
Und als ich sein Gefieder
Mit Golde wohl umwand,
Stieg er hoch in die Lüfte,
Flog in ein anderes Land.

Seither sah ich den Falken
So schön und herrlich fliegen,
Auf goldrotem Gefieder
Sah ich ihn sich wiegen,
Er führt an seinem Fuße
Seidne Riemen fein:
Gott sende sie zusammen,
Die gerne treu sich möchten sein!

Wohl länger als ein Jahr;
Und als er, wie ich wollte,
Nun wohl gezähmet war,
Und ich ihm sein Gefieder
Mit Golde schön umwand,
Da hob er sich zum Himmel
Und flog ins fremde Land.

Darauf sah ich den Falken,
Wie er stolz sich schwang;
Wie mancher seidne Riemen
Um seinen Fuß sich schlang;
Sein ganz Gefieder glänzte
Wohl hell wie rothes Gold.
Gott führe sie zusammen,
Die gern sich wären treu und hold.

mere danne ein jar;
do ich in gezamete
als ich in wolte han,
und ich im sin gevidere
mit golde wol bewant,
er huop sich uf vil hohe
und fluog in anderiu lant.

Sit sach ich den valken
schone fliegen;
er fuorte an sinem fuosse
sidine riemen,
und was im sin gevidere
alrot guldin,
got sende si zesamene,
die gerne geliebe wellen sin.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
VIII.[76]

Nevelgeték egy sólymot
álló évnél tovább,
Egészen megszelídült,
szépen kezemre járt.
S hogy ím tollába fűztem
sok szép arany fonált:
Felröppent a magasba
és idegen országba szállt.

Megláttam újra nemrég,
mellettem elhaladt.
A lábát ékesíté
sok szép selyem szalag,
Vörös aranytól fénylett
a tolla mindenik –
Isten vezesse össze,
kik egymást szívből kedvelik.

[FALUDY GYÖRGY]:
Szép sólymocskát neveltem…[77]

Szép sólymocskát neveltem
egy éven át, amíg
olyan lett, mint kívántam:
kezes s nagyon szelíd,
tollazatát arannyal
festettem be, mire
az égmagasba röppent
és elszállt messzire.

Azóta gyakran látom
a fellegek alatt,
fehér selyemzsinórom
két lábán ott maradt,
kiterjesztett, nagy szárnya
az aranytól még röt –
Úristenem, hozz össze
minden hű szeretőt.

[SZABÓ LŐRINC]:
A Kürenbergi (1150-1200)[78]

~~Neveltem egy s~~Szép sólymo~~t,~~cskát neveltem
hosszú éveken át,
de mikor megszelídült,
nem maradt itt tovább,
tollait aranyoztam,
a szárnyát legkivált,
de ő magasba röppent
és messze idegenbe szállt.

Azóta sokszor láttam
karcsú sólymomat,
az ezüstzsi~~x~~nór a
lábain maradt,
szárnyának tollain még
rőtarany fény remeg.
Isten segitse össze
az egyetértő sziveket!

F. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Szép solymocskát neveltem[79]
Ich zog mir einen Falken

Szép sólymocskát neveltem
hosszú éveken át,
de mikor megszelídűlt,
nem maradt itt tovább,
tollait aranyoztam,
a szárnyát legkivált,
de ő magasba röppent
és messze idegenbe szállt.

Azóta sokszor láttam
karcsú sólymomat,
az ezüstzsinór a
lábain maradt,
szárnyának tollain még
rőt-arany fény remeg…
Isten segítse össze
az egyetértő szíveket!

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
A sólyom[80]

Volt egy fekete sólymom,
Én neveltem fel, én.
Hanem mikor babámhoz
Levéllel küldeném
S fonnék a tolla közé
Aranyos pántlikát,
Kiröppen a kezembül,
Övé a nagy világ.

Azóta láttam egyszer
E kedves madarat,
Lábán csillogva lengett
Finom selyemszalag,

---

76 BNK.15
77 FT.278
78 Ms 4657/251
79 SzLV.55; ÖB.I.233
80 NÉK.2

Tollán aranyzsinór volt,
Mit kedves keze szőtt –
Hozzon össze az isten
Minden hű szeretőt!

[>*6*] REINMAR DER ALTE
VII. Ich waene, mir liebe geschehen will[81]

Ich waene, mir liebe geschehen will.
mîn herze hebet sich ze spil,
ze vröiden swinget sich mîn muot,
alse der valke envluge tuot
und der are ensweime.
joch liez ich vriunt dâ heime.
wol mich, <*unde*> vinde ich die
wol gesunt, alse ich si lie.
vil guot ist daz wesen bî ir.
herre got, gestate mir,
daz ich si sehen müeze
und alle ir swære büeze;
Obe sî in deheinen sorgen sî,
daz ich ir die geringe
und sî mir die mîne dâ bî.
so mugen wir vröide niezen.
ô wol mich danne langer naht!
wie kunde mich der verdriezen?

HER REINMAR:
[**Ich wæn mir liebe geschehen will…**][82]

Ich wæn mir liebe geschehen wil:
mîn herze hebet sich ze spil,
ze fröiden swinget sich mîn muot,
als der valke enfluge tuot
und der are ensweime.
joch liez ich friunt dâ heime.
wol mich, unde vinde ich die
wol gesunt als ich si lie!
vil guot ist daz wesen bî ir.
herre got, gestate mir
daz ich si sehen müezze
und alle ir swære büeze;
ob s'in deheinen sorgen sî,
daz ich ir die geringe
und si mir die mîn dâ bî;
so mugen wir fröide niezen.
owol mich danne langer naht!
wie kunde mich verdriezen?

[MERGHERITA KUHN]:
Ich glaube, daß mich Liebe erwartet[83]

Ich glaube, daß mich Liebe erwartet.
Mein Herz schlägt höher vor Vergnügen,
in Freude schwingt mein Geist sich auf
wie der Falke zum Flug
und der Adler im Schweben.
Doch ich ließ Freunde daheim.
Glücklich bin ich, finde ich sie
wohl und gesund, wie ich sie verließ!
So schön ist es, bei ihr zu sein.
Herr Gott, gewähre mir,
daß ich sie sehe
und sie von allen Sorgen befreien kann,
wenn sie in irgendwelchen Sorgen ist,
daß ich ihr die erleichtere
und sie die meinen auch.
So können wir Feuden genießen.
Welch Glück für mich dann die lange Nacht!
Wie könnte sie mir zu lange dünken?

[GÜNTHER SCHWEIKLE]:
[**Ich glaube, mir wird Erfreuliches widerfahren…**][84]:

Ich glaube, mir wird Erfreuliches widerfahren
Mein Herz macht sich auf zum Vergnügen,
zu Freuden schwingt sich mein Sinn auf,
wie der Falke im Flug
und der Aar im Dahinschweben!
Fürwahr, ich ließ Freude daheim zurück:
Wohl mir, finde ich die
wohlbehalten, wie ich sie verließ!
Überaus angenehm ist es, bei ihr zu sein.
Herr Gott, gestatte mir,
daß ich sie sehen werde
und all ihre Ssorge von ihr nehme,
falls sie in irgendwelchen Sorgen ist,
daß ich ihr diese verringere, und sie mir dabei die meine.
Dann können wir Freude genießen!
O wohl mir dann der langen Nacht! Wie könnte ich der
überdrüssig werden!

[WILL VESPER]:
HERR REINMAR DER ALTE[85]

Ich wähn mir Liebe geschehen will:
mein Herze hebet sich zu Spiel,
zu Freuden schwinget sich mein Mut,
wie der Falk im Fluge Mut,
und der Aar im Brause.
Ich ließ ein Lieb zu Hause.
Wohl mir, finde ich nun dies
froh gesund, wie ich's verließ!
Wie gut ist alles doch an ihr.
Herr, mein Gott, gewähre mir,
daß ich sie sehen müsse,
das Leben ihr versüße,
daß ich dem lieben Weibe
all ihre Sorgen und sie mir die meinen all vertreibe.
So mögen wir Freude genießen.
Oh, wohl mir dann der langen Nacht!
Wie könnte michs verdrießen?

[NEMES NAGY ÁGNES]:
A viszontlátás[86]

Érzem, jön már a szerelem:
játszani ugrik fel szivem,
kedvem örömre szökve száll,
úgy tesz, mint a sólyommadár,
vagy a sas, ha repdes.
Távoli házban él a Kedves.
Be szép is lezs majd látnom őt,
sértetlenül, mint azelőtt!
Mellette mindig jó nekem.
Engedd meg. édes Istenenm,
hogy őt karomra fűzzem,
s minden gondját elűzzem,
ha tán rosszkedvű, szenvedő,
hadd csökkenthessem bánatát
és az enyémet ő.
Örömre így lelünk mi ketten,
ha jő a hosszú-hosszu éj!
Mi is bánthatna akkor engem?

[SZABÓ LŐRINC]:
Szerelem mozgolódik bennem[87]

[SZABÓ LŐRINC]:
Szerelem mozgolódik bennem[88]

---

81 MF.I.299
82 MF.207-208
83 DLF.301
84 RLW.107
85 E.II.24
86 OKA.24
87 NIK.40
88 ÖB.I.232-233

Szerelem mozgolódik bennem:
játékát érzem a szivemben,
lelkem már száll az ég felé,
mint a szárnyas sólyomé
vagy a sasé a viharban.
Valakit otthon hagytam.
Bár találnám úgy megjövet,
ahogy ma frissen nevetett!
Hisz úgy szeretek rajta mindent.
Add meg, így kérem istent,
add meg, hogy viszontlássam őt,
a kedves, drága nőt,
s megédesítsem életét
s ő minden gondomat elűzze, mint én az övét.
Ha a szerelem üdvözített,
jöhet az örök éjszaka:
már az se keseríthet!

Ich wähn mir Liebe geschehen will

Szerelem mozgolódik bennem:
játékát érzem a szivemben,
lelkem már száll az ég felé,
mint a szárnyas sólyomé
vagy a sasé a viharban.
Valakit otthon hagytam.
Bár találnám úgy megjövet,
ahogy ma frissen nevetett!
Hisz úgy szeretek rajta mindent.
Add meg, így kérem Istent,
add meg, hogy viszontlássam őt,
a kedves, drága nőt,
s megédesítsem életét
s ő minden gondomat elűzze, mint én az övét.
Ha a szerelem üdvözített,
jöhet az örök éjszaka:
már az se keseríthet!

[>7] GOTTFRIED VON STRAßBURG:
II. Diu zît ist wunneclich[89]

Diu zît ist wunneclich.
swenne aberelle gegen dem meien
alsô wunneclîchen strebt,
sô hât ze vröiden sich
erde únde luft; dar zuo sich zweien,
swaz gêt, vliuget oder swebt.
Muoz ich iemer eine sîn?
selbe ánder wu*r*de ich niemer âne sî,
diu mir an dem herzen *mîn*,
süeze in dem munde zaller stunde wont mir nâhe bî.

GOTTFRIED VON STRAßBURG:
[**Diu zît ist wunneclich…**][90]

Diu zît ist wunneclich.
swenne aberelle gegen dem meien
alsô wunneclîchen strebt,
sô hât ze vröiden sich
erde unde luft; dar zuo sich zweien,
swaz get, vliuget oder swebt.
Muoz ich iemer eine sîn?
selbe ander wurde ich niemer âne sî,
diu mir an dem herzen mîn,
süeze in dem munde zaller stunde wont mir nâhe bî.

Wîplîche werdekeit,
got hât vor aller creatiure
dich gemachet alse wert
swes muot ze minnen steit,
dem ist dîn name alsô gehiure.
daz er bezzers nien engert.
Wart iht liebers danne wîp,
des habe ich ungesamnet mînen muot.
wîbes name und wîbes lîp
sint beide reine, swie doch eine mir unsanfte tuot.

Ich unverdâhter man
war tuon ich wort, war tuon ich sinne,
swanne ich bî der schoenen bin,
daz ich niht reden kan?
sô gar verstummet mich ir minne,
daz ich bin gar âne sin.
Swanne ich sprechen sol ze nôt,
sô kan ich harte kleine, des mich vrume;
sô wird ich bluc, von schamen rôt.
dar nâch besunder kan ich wunder,
swanne ich von ir kume.

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Gottfried von Strassburg~~
Szerelmi dal
Minnelied[91]

Gyönyör*ű*szép idő,
mikor az április, megérve,
immár májusba vegy*ű*l!
Ég és föld repeső
öröm és minden párban élve
jár |*va*| *ú*szik vagy rep*ű*l.
Árva hát én hogy legyek?
Én csak azza~~x~~l nem vagyok egyed*ű*l,
aki lakja sz*í*vemet
s akinek *í*ze,
drága méze
mindig számba gy*ű*l.

Óh, nő, ~~xxxxxx~~ |*jó s égi, Te*|!
Mit az Ur teremtett, szivedhez (*4x rövid i!*)[92]
képest mind silány.
A szerelem hive (*4x rövid i!*)
előtt neved annyira kedves,
hogy különbet nem kiván. (*4x rövid i!*)
~~xx~~ Volna még ily kelleme
másnak, azt hinném, jó nekem a rossz.
Ám a nő teste s neve
mennyei-tiszta
akkor is, ha
~~xx~~|*gy*|akran megkinoz. (*4x rövid i!*)

Csacska férfi vagyok:
hol hagyhattam szemem, beszédem,
hogy, lám, *ú*gy elgyávulok~~x~~ (*rövid u!*)[93]
és ~~éxxs~~|szól|ni nem tudok
és a kedvesem közelében
~~xx~~|*egé*|szen elnémulok? (*rövid u!*)
Mikor sz|*ó*|lni kell,
amit tudok, se tudom sehogyan,
aztán szégyenp*í*r fut el,
bár, mikor elmék,
rögtön esmég
megjön a szavam.

---

89 MF.I.432
90 (MFKS 129)
91 Ms 4657/592.I-II. (*gépírás, autográf javításokkal*)
92 Egyetlen kéziratos megjegyzés négy sorhoz nyilazva.
93 Egy kéziratos megjegyzés két sorhoz nyilazva.

Was sol mîn umbesagen?
mit einem worte sîz besliuzet,
wan si sprichet, 'ine wil',
sold ich dar umbe verzagen?
nein, ich enwil, swen lîhte verdriuzet,
der bejagete niht ze vil.
Ich wil si noch versuochen baz
unde mich ze dienste ir iemer sparn.
und obe si mir gebiutet daz,
ze Babilône nâch ir lône wolde ich gerne varn.

De mit is mondanék?
Hisz egyetlen szava letor~~x~~kol
hetykén, hogy : „Nem akarom~~:~~!~~x~~"
B*ú*nak ez nem elég?
Aki ennyit se b*í*r a rosszból,
nem éri azt sok haszon!
Inkább lesem hát tovább
és ezután is szolgája leszek
s ha parancsot arra ád,
a messzi Bábel
Tornyáig el~~ä~~-, (*kötőjel!*)
– el én! – elmegyek!

Der sumer sî sô guot,
daz er die schoene in sîner wunne
lâze wunneclîche leben.
swaz wol den ougen tuot
und sich den liuten lieben kunne,
daz müez ir diu saelde geben.
Swaz grüenes uf von erden ge
oder touwes obenan nieder rîsen muoz,
loup, gras, bluomen unde kle,
der vogele doenen gebe der schoenen
minneclîchen gruoz.

Fürdesse őt, am*í*g
csak tudja, áldással, a kedvest,
a nyár: bőség|,| ~~x~~ |*dús*| örö~~n~~m!
Mi ~~xxxx~~ |szemnek| jólesik
~~L~~*é*s szivet s~~o~~imogatni nem rest,
öntözze ezer öröm!
Ami zöld bimbó meg ág,
esőzzön rá s minden harmat vele
s lóhere, lomb, f*ű* s virág
és ami szárnyal,
a madárdal
üdvösséges gyönyöre!

Ir rôse varwer munt
und ir wol stenden liehten ougen,
dâ bî ein wol geschaffen lîp,
daz machet manger stunt,
daz mir daz herze truret tougen.
daz bedenke, ein schoenez wîp!
Du senfte mir daz swaere leben
und biut mir vil schiere dîne hant,
ald ich muoz in den sorgen sweben.
dar an gedenke, niht entwenke, entstricke mir daz bant.

Szája, rózsaszirom,
s tündöklő fénye a szemeknek,
s teste, az édes erő,
mint gyakor hatalom,
szivem mélyéig megremegtet.
Gondolj erre, drága nő!
Könny*í*tsd nehé~~x~~z bánatom
és ny*ú*jtsd felém, ny*ú*jtsd már a kezedet:
ne s*í*rjak soká s nagyon.
Gondolj rám, lelkem,
rendületlen, (*rövid ü!*)
s oldozd terhemet!

GOTTF~~D~~RIED VON STRASSBURG

[SZABÓ LŐRINC]:
Szerelmi dal[94]
Minnelied

Gyönyörűszép idő,
mikor az április, megérve,
immár májusba vegyűl!
Ég és föld repeső
öröm és minden párban élve
jár vagy úszik vagy repűl.
Árva hát én hogy legyek?
Én csak azzal nem vagyok egyedűl,
aki lakja szívemet
s akinek íze,
drága méze
mindig számba gyűl.

Óh, nő, jó s égi, Te!
Mit az Ur teremtett, szivedhez
képest mind silány.
A szerelem hive
előtt neved annyira kedves,
hogy különbet nem kiván.
Volna még ily kelleme
másnak, azt hinném, jó nekem a rossz.
Ám a nő teste s neve
mennyei-tiszta
akkor is, ha
gyakran megkinoz.

Csacska férfi vagyok:
hol hagyhattam szemem, beszédem,
hogy, lám, úgy elgyávulok
és szólni nem tudok
és a kedvesem közelében
egészen elnémulok ?
Mikor szólni kell,
amit tudok, se tudom sehogyan,
aztán szégyenpír fut el,

[SZABÓ LŐRINC]:
PSZEUDO-GOTTFRIED VON STRAßBURG:
Szerelmi dal[95]
Minnelied

Gyönyörűszép idő,
mikor az április, megérve,
immár májusba vegyül!
Ég és föld repeső
öröm és minden párban élve
jár vagy úszik vagy repűl.
Arva hát én hogy legyek?
Én csak azzal nem vagyok egyedűl,
aki lakja szívemet
s akinek íze,
drága méze
mindig számba gyűl.

Óh, nő, jó s Égi, Te!
Mit az Ur teremtett, szivedhez
képest mind silány.
A szerelem híve
előtt neved annyira kedves,
hogy különbet nem kiván.
Volna még ily kelleme
másnak, azt hinném, jó nekem a rossz.
Ám a nő teste s neve
mennyei-tiszta
akkor is, ha
gyakran megkinoz.

Csacska férfi vagyok:
hol hagyhattam szemem, beszédem,
hogy, lám, úgy elgyávulok
és szólni nem tudok
és a kedvesem közelében
egészen elnémulok?
Mikor szólni kell,
amit tudok, se tudom sehogyan,
aztán szégyenpír fut el,

[94] ÖB.II.126-128
[95] MS.74-75

bár, mikor elmék,
rögtön esmég
megjön a szavam.

De mit is mondanék?
Hisz egyetlen szava letorkol
hetykén, hogy : „Nem akarom!”
Bunak ez nem elég?
Aki ennyit se bir a rosszból,
nem éri azt sok haszon!
Inkább lesem hát tovább
és ezután is szolgája leszek
s ha parancsot arra ád,
a messzi Bábel
Tornyáig el–,
– el én! – elmegyek!

Fürdesse őt, amíg
csak tudja, áldással, a kedvest,
a nyár: bőség, dús öröm!
Mi szemnek jólesik
és szivet simogatni nem rest,
öntözze ezer öröm!
Ami zöld bimbó meg ág,
esőzzön rá s minden harmat vele
s lóhere, lomb, fű s virág
és ami szárnyal,
a madárdal
üdvösséges gyönyöre!

Szája, rózsaszirom,
s tündöklő fénye a szemeknek,
s teste, az édes erő,
mint gyakor hatalom,
szivem mélyéig megremegtet.
Gondolj erre, drága nő!
Könnyítsd nehéz bánatom
és nyújtsd felém, nyújtsd már a kezedet:
ne sírjak soká s nagyon.
Gondolj rám, lelkem,
rendületlen,
s oldozd terhemet!

bár, mikor elmék,
rögtön esmég
megjön a szavam.

De mit is mondanék?
Hisz egyetlen szava letorkol
hetykén, hogy: „Nem akarom!”
Búnak ez nem elég?
Aki ennyit se bír a rosszból,
nem éri azt sok haszon!
Inkább lesem hát tovább
és ezután is szolgája leszek
s ha parancsot arra ád,
a messzi Bábel
Tornyáig el-
el én! – elmegyek!

Fürdesse őt, amíg
csak tudja, áldással, a kedvest,
a nyár: bőség, dús öröm!
Mi szemnek jólesik
és szivet simogatni nem rest,
öntözze ezer öröm!
Ami zöld bimbó meg ág,
esőzzön rá s minden harmat vele
s lóhere, lomb, fű s virág
és ami szárnyal,
a madárdal
üdvösséges gyönyöre!

Szája rózsaszirom,
s tündöklő fénye a szemeknek,
s teste, az édes erő,
mint gyakor hatalom,
szivem mélyéig megremegtet.
Gondolj erre, drága nő!
Könnyítsd nehéz bánatom
és nyújtsd felém, nyújtsd már a kezedet:
ne sírjak soká s nagyon.
Gondolj rám, lelkem,
rendületlen,
s oldozd terhemet!

[>*8*] DIETMAR VON EIST:
III. Ahî, nu kumt uns diu zît 1[96]

Ahî nu kumt uns diu zît, der kleinen vogellîne sanc.
ez grüenet wol diu linde breit, zergangen ist der winter lanc.
nu siht man bluomen wol getân, an der héide üebent sî ir schîn.
des wirt vil manic herze vrô, des selben troestet sich daz mîn.

DIETMAR VON AIST:
Ahy, nu kumt uns diu zît[97]

Ahy, nu kumt uns diu zît der kleinen vogelline sanc.
ez grüenet wol diu linde breit, zergangen ist der winter lanc.
nu siht man bluomen wol getân, an der heide üebent si ir schîn.
des wirt vil manic herze frô, des selben trœstet sich daz mîn.

[MARGHERITA KUHN]:
Juchhe! Jetzt kommt für uns die Zeit[98]

Juchhe! Jetzt kommt für uns die Zeit, in der die kleinen Vögel singen.
Es grünt schön die weite Linde, vergangen ist der lange Winter.
Nun sieht man schöne Blumen, auf der Heide lassen sie ihre Farben spielen.
Viele Herzen werden deshalb froh, und auch das meine findet Trost.

[KARL SIMROCK]:
Im Frühling[99]

Ahi, nun kommt die schöne Zeit, der kleinen Vögelein Gesang,
Es grünet wohl die Linde breit, vergangen ist der Winter bang.
Nun sieht man Blumen Wohlgethan, an der Haide üben sie den Schein,
Davon wird manches Herz erfreut, so sollt auch meins getröstet sein.

DIETMAR VON EIST:
Frühlingslust[100]

Ahî, nú kumt diu zît,
der kleinen vogelline sanc,
ez grunet wol diu linde breit,
zergangen ist der winter lanc:
nű siht man bluomen wol getân.
an der heiden üebent si ir schîn:
des wirt vil manic herze vrô
des selben troestet sich daz mîn.

[WILL VESPER]:
DIETMAR VON AISTE[101]

Ahi! nun kommet uns die Zeit,
der kleinen Vögelein Gesang.
Es grünet schon die Linde breit,
zergangen ist der Winter lang.
Nun sieht man Blumen schöner Art
üben auf der Heide ihren Schein.
Des werden viele Herzen froh;
auch meines soll getröstet sein.

[RICHARD ZOOZMANN]:
[**Ahi! jetzt kommt die schöne Zeit…**][102]

Ahi! jetzt kommt die schöne Zeit
Mit kleiner Vögelein Gesang,
Die Linden grünen weit und breit,
Vergangen ist der Winter lang.
Rings auf die Heide ausgestreut
Sind farbenbunte Blümelein,
Davon wird manches Herz erfreut –
So sollt auch meins getröstet sein.

Und oben auf dem Lindenbaum
Sang hold ein kleines Vögelein,
Da ward es laut am Waldessaum,

96 MF.I.57
97 DLF.70
98 DLF.71
99 LC.I.209-210
100 NIR.52
101 E.II.11
102 Z.7

Da schwang sich auf das Herze mein.
Es flog dahin, wo einst es war,
Wo blühende Rosenbüsche stehn,
Die wecken viel Gedanken gar,
Die alle hin zur Liebsten gehn.

[SZABÓ LŐRINC]:
Dietmar von Aiste
(1150-1200)[103]

Ahi! már közel az idő,
hogy a madárka |mind| dalol,
a hárs zöld koronája nő,
a télnek nyoma sincs sehol.
Szinét sok gyönyörű virág
pettyezi a mezőkre már.
Sok szív örűül majd ennek és
az enyém is vigaszt talál.
F.: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Ahi! Már közel az idő[104]
Ahi! nun kommet uns die Zeit

Ahi! már közel az idő,
hogy a madárka mind dalol,
a hárs zöld koronája nő,
a télnek nyoma sincs sehol.
Színét sok gyönyörű virág
pettyezi a mezőkre már.
Sok szív örül majd ennek és
az enyém is vigaszt talál.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ahi! Már közel az idő[105]
Ahi! nun kommet uns die Zeit

Ahi! már közel az idő,
hogy a madárka mind dalol,
a hárs zöld koronája nő,
a télnek nyoma sincs sehol.

Színét sok gyönyörű virág
pettyezi a mezőkre már.
Sok szív örül majd ennek és
az enyém is vigaszt talál.

[>*9a*]–[>*9b*] DIETMAR VON EIST:
III. Ahî, nu kumt uns diu zît 4-5[106]

Ûf der linden obene dâ sanc ein kleinez vogellîn.
vor dem walde wart ez lût. dô huop sich aber daz herze mîn
an eine stat, dâ ez ê dâ was. ich sach dâ rôsebluomen stân,
die manent mich der gedanke vil, die ich hin zeiner frouwen hân.
'Ez dunket mich wol tûsent jâr, daz ich an liebes arme lac.
sunder âne mîne schulde vremedet er mich mangen tac.
sît ich bluomen niht ensach noch enhôrtč+ der vogel sanc,
sît was mir mîn vröide kurz und ouch der jâmer alzelanc.'

[N.N.]:
Dietmar von Aist:
[**Auf der Linde oben…**][107]

Auf der Linde oben, da sang ein kleines Vögelein.
Vor dem Walde ward es laut: Da flog das Herze mein
an einen Ort des einst'gen Glücks. Ich sah die Rosen blühen:
Sie weckten der Gedanken viel, die mich zu einer Frau hinziehen.

Es dünket mich wohl tausend Jahr, seit in des Liebsten Arm ich lag.
Ohne mein Verschulden meidet er mich manchen Tag.
Seit ich keine Blume sah, noch hörte kleiner Vögel Gesang,
war meine Freude kurz und auch mein Jammer allzulang.

[MARGHERITA KUHN]:
Oben auf der Linde[108]

Oben auf der Linde, da sang ein kleiner Vogel.
Am Waldrand erklang sein Lied. Da machte sich mein Herz auf
an einen Ort, wo es einst gewesen war. Ich sah da blühende Rosen stehen,
die erinnern mich an die vielen Gedanken, die ich einer Dame zuwende.

+[GÜNTHER SCHWEIKLE] / [M MICHAEL CURSCHMANN]:[109]

Droben auf der Linde, da sang ein kleines Vöglein. Vor dem Walde war es zu hören. Da erhob sich wieder mein Herz zu einer Stätte, an der es vormals war. Ich sah die Rosenblüten stehen, die mahnen mich an die vielen Gedanken, die mich zu einer Dame hinziehen.
»Es dünkt mich wohl tausend Jahre her, daß ich in des Liebsten Arme lag. Ganz ohne meine Schuld meidet er mich alle Tage. Seither sah ich keine Blumen noch hörte ich der kleinen Vöglein Gesang, seither war all meine Freude kurz und dafür der Jammer allzu lang.«

[>*9a*] [WILL VESPER]:
DIETMAR VON AISTE[110]

Auf der Linde obenauf
da sang ein kleines Vögelein,
vor dem Walde ward es laut.
Da hob ich wieder das Herze mein
an eine Statt, wo's einst schon war.
Ich sah die Rosenblumen stehn,
Die nahmen mich an Gedanken viel,
die mir zu einer Frau hingehn.

[*9b*] [WILL VESPER]:
DIETMAR VON AISTE[111]

Es dünket mich wohl tausend Jahr,
daß ich in lieben Armen lag.
Ohne alle meine Schuld
war ich ihm fremde manchen Tag.
Seit ich Blumen nicht mehr sah,
nicht mehr hörte der Vögel Sang,
war all meine Freude kurz
und, ach, mein Jammer allzulang.

[>*9a*] [KURT ERICH MEURER]:
Auf der Linde[112]

Auf dem Lindenwipfel oben ein kleine Vogel sang.
Vor dem Walde ward es laut, daß wieder sich das Herze mir schwang
an eine Statt, wo ich einst geweilt. Ich sah die blühenden Rosen stehn:
Sie rufen viele Gedanken wach, die hin zu einer Frau gehn.

[>*9a*] [KARL SIMROCK]:[113]

Oben auf der Linde Zweig sang ein klienes Vögelein,
Vor dem Walde ward es laut, da winkte mir das Herze mein
An einen Ort, wo ich einst war. ich sah da Rosenblumen stehn,
Die mahnten der Gedanken mich zu einer Frauen ausersehn.

[>*9b*] DIETMAR VON AIST

[>*9b*] [KURT ERICH MEURER]:

---

103 Ms 4657/96 (*kézírás*)
104 ÖB41.25
105 ÖB.I.36-37; SzLV.54
106 MF.I.58
107 MT.27; LD.31
108 DLF.73
109 DDM.467
110 E.II.12
111 E.II.12
112 ND.29
113 LC.I.210
114 DI.152
115 ND.29

4[114]

»Ez dunket mich wol tûsent jâr daz ich an liebes arme lac.
sunder âne mîne schulde fremdet er mich mangen tac.
sît ich bluomen niht ensach noch hôrte kleiner vogele sanc,
sît was mir mîn fröide kurz und ouch der jâmer alzelanc.«

Tausend Jahre[115]

»Es dünkt mich wol an tausend Jahr, daß ich im Arm des Liebesten lag.
Ohne alle meine Schulden bleibt er fern mir Tag um Tag.
Seit ich Blumen nicht mehr sah, nicht mehr hörte Vogelsang,
ward mir meine Freude kurz, ward mir der Jammer überlang.«

[MARGHERITA KUHN]:
Es scheint mir schon tausend Jahre her zu sein[116]

Es scheint mir schon tausend Jahre her zu sein, seit ich im Arm des Liebsten lag.
Ohne meine Schuld bleibt er mir fern seit vielen Tagen.
Seit ich keine Blumen sah noch die kleinen Vögel singen hörte,
währte all meine Freude kurz aber der Schmerz allzulang.

[>*9b*] [KARL SIMROCK][117]:

„Es dünket mich wohl tausend Jahr, daß ich an Liebes Arme lag;
Gänzlich ohne meine Schuld meidet er mich manchen Tag.
Seit ich Blumen nicht mehr sah, noch hörte kleiner Vögel Sang,
War alle meine Freude kurz, dabei der Jammer allzulang."

[>*9a*]-[>*9b*] [BALOGH KÁROLY]:
Ott fenn, a hársfa tetején…[118]
Ûf der linden obene…

„Ott fenn, a hársfa tetején
Megszólalt egy kicsiny madár.
Az erdüben visszhangja kél
S a szívem vágya arra száll,
Hol egykor annyit voltam én.
S hol annyi rózsaszál virít!
Sok gondolat kering körül –
Hölgyem felé visz mindenik."

– Úgy érzem, ezer éve már,
hogy két karjával font körül.
Csak nem vagyok hibás talán,
Hogy annyi napja elkerül?
Azóta nem nyílik a virág,
Nem hallom a madár szavát,
Rövid lett minden szép öröm
S a bánat, az hosszúra vált. –

[>*9a*] [SZABÓ LŐRINC]:
Dietmar von Aiste[119]
(1150-1200)

A magas hársfa tetején
egy édes kis madár dalolt.
Csattogott tőle a liget
s szívem oly helyre szállt, ahol
már voltam ~~xxx~~ |egyszer,| valaha.
Láttam szép rózsabokrokat…
Róluk most gondolataim
egy asszony felé rajzanak.

=

Ford. Szabó Lőrinc

[>*9a*] [SZABÓ LŐRINC]:
A magas hársfa tetején[120]
Auf der Linde obenauf

A magas hársfa tetején
egy édes kis madár dalolt.
Csattogott tőle a liget
s szívem oly helyre szállt, ahol
már voltam egyszer, valaha.
Láttam szép rózsabokrokat…
Róluk most gondolataim
egy asszony felé rajzanak.

[>*9b*] [SZABÓ LŐRINC]:
DIETMAR VON AISTE[121]
(1150-1200)

Úgy érzem, ezer éve már,
hogy drága karja ringatott.
Igazán nem az én bünöm,
hogy hozzá menni nem tudok.
Mióta nem hallok madárdalt
és a rétet se láthatom,
minden örömöm oly rövid
s oly hosszú minden bánatom!

Ford Szabó Lőrinc

[>*9b*] [SZABÓ LŐRINC]:
Ugy érzem, ezer éve már[122]
Es dünket mich wohl tausend Jahr

Ugy érzem, ezer éve már,
hogy drága karja ringatott.
Igazán nem az én bünöm,
hogy hozzá menni nem tudok.

Mióta nem hallok madárdalt
és a rétet se láthatom,
minden örömöm oly rövid,
s oly hosszú minden bánatom!

[SZABÓ LŐRINC]:
Három dal[123]

Ahi! már közel az idő,
hogy a madárka mind dalol,
a hárs zöld koronája nő,
a télnek nyoma sincs sehol.
Színét sok gyönyörű virág
pettyezi a mezőkre már.
Sok szív örül majd ennek és
az enyém is vigaszt talál.

*

A magas hársfa tetején
egy édes kis madár dalolt.
Csattogott tőle a liget
s szívem oly helyre szállt, ahol
már voltam egyszer, valaha.
Láttam szép rózsabokrokat…
Róluk most gondolataim
egy asszony felé rajzanak.

*

Úgy érzem, ezer éve már,
hogy drága karja ringatott.
Igazán nem az én bűnöm,
hogy hozzá menni nem tudok.
Mióta nem hallok madárdalt
és a rétet se láthatom,
minden örömöm oly rövid

[SZABÓ LŐRINC]:
Három dal
– Dietmar von Aiste – (1150-1200)[124]

Ahi! már közel az idő,
hogy a madárka mind dalol.
a hárs zöld koronája nő,
a télnek nyoma sincs sehol.
Színét sok gyönyörű virág
pettyezi a mezőkre már.
Sok szív örül majd ennek és
az enyém is vigaszt talál.

*

A magas hársfa tetején
egy édes kis madár dalolt.
Csattogott tőle a liget
s szívem oly helyre szállt, ahol
már voltam egyszer, valaha.
Láttam szép rózsabokrokat…
Róluk most gondolataim
egy asszony felé rajzanak.

*

Úgy érzem, ezer éve már,
hogy drága karja ringatott.
Igazán nem az én bűnöm,
hogy hozzá menni nem tudok.
Mióta nem hallok madárdalt
és a rétet se láthatom,
minden örömöm oly rövid

---

116 DLF.73
117 LC.I.210
118 MS.24
119 Ms 4657/97 (*kézírás*)
120 ÖB.I. 232; SzLV.54; EA.56
121 Ms 4657/98 (*kézírás*)
122 ÖB.I. 240; SzLV.54
123 Ms 4666/195 (UI.; kézzel: *1941 I 5*)
124 Ms 4666/197 (UI.; kézzel: *1941 I 5*) (ez a jó!!!)

s oly hosszú minden bánatom! s oly hosszú minden bánatom!

[SZABÓ LŐRINC]:
Három dal[125]
– Dietmar von Aiste (1150-1200) –

Ahi! már közel az idő,
hogy a madárka mind dalol,
a hárs zöld koronája nő,
a télnek nyoma sincs sehol.
Színét sok gyönyörű virág
pettyezi a mezőkre már.
Sok szív örül majd ennek és
az enyém is vigaszt talál.

*

A magas hársfa tetején
egy édes kis madár dalolt.
Csattogott tőle a liget
s szívem oly helyre szállt, ahol
már voltam egyszer, valaha.
Láttam szép rózsabokrokat…
Róluk most gondolataim
egy asszony felé rajzanak.

*

Úgy érzem, ezer éve már,
hogy drága karja ringatott.
Igazán nem az én bűnöm,
hogy hozzá menni nem tudok.
Mióta nem hallok madárdalt
és a rétet se láthatom,
minden örömöm oly rövid
s oly hosszú minden bánatom!

[>*10*] WALTHER VON DER VOGELWEIDE:
31[126]

Vrô Welt, ir sult dem wirte sagen
daz ich im gar vergolten habe.
Mîn grôziu gülte ist abe geslagen,
daz er mich von dem brieve schabe.
Swer ime iht sol, der mac wol sorgen.
ê ich im lange schuldic wære, ich wolt ê z'einem juden borgen.
er swîget unz an einen tac:
sô wil er danne ein wette hân,
sô jener niht vergelten mac.

II

›**W**alther, dû zürnest âne nôt;
dû solt bî mir beliben hie.
Gedenke waz ich dir erbôt,
waz ich dir dînes willen lie,
Als dicke dû mich sere bæte.
mir was vil inneclîche leit daz dû daz ie sô selten tæte.
bedenke dich: dîn leben ist guot.
sô dû mir rehte widersagest,
sô wirst dû niemer wol gemuot.‹

III

Vrô Welt, ich hân ze vil gesogen:
ich wil entwonen, des ist zît.
Dîn zart hât mich vil nâch betrogen,
wand er vil süezer fröiden gît.
Do ich dich gesach reht under ougen,
dô was dîn [schśne an ze] schouwen wunderlich al sunder lougen:
doch was der schanden alse vil,
dô ich dîn hinden wart gewar,
daz ich dich iemer schelten wil.

IV

›**S**ît ich dich niht erwenden mac,
sô tuo doch ein dinc des ich ger:
Gedenke an manegen liehten tac,
und sich doch underwîlent her
Niuwan sô dich der zît betrâge.‹
daz tæt ich wunderlîchen gerne, wan deich fürhte dîne lâge,
vor der sich nieman kan bewarn.
got gebe iu, frouwe, guote naht:
ich wil ze herberge varn.

WALTHER:
[**F**rô Welt, dû solt dem wirte sagen…][127]

Frô Welt, dû solt dem wirte sagen
daz ich im gar vergolten habe:
mîn grœste gülte ist abe geslagen;
daz er mich von dem brieve schabe.
swer ime iht sol, der mac wol sorgen.
ê ich im lange schuldic wære, ich wolt ê zeinem juden borgen.
er swîget unz an einen tac:
sô wil er danne ein wette hân,
sô jener niht vergelten mac.
'Walther, dû zürnest âne nôt:
dû solt bî mir belîben hie.
gedenke waz ich dir êren bôt,
waz ich dir dînes willen lie,
als dû mich dicke sêre bæte.
mir was vil inneclîche leit daz dû daz ie sô selten tæte.
bedenke dich: dîn leben ist guot:
sô dû mir rehte widersagest,
sô wirst dû niemer wol gemuot.'
Frô Welt, ich hân ze vil gesogen:
ich wil entwonen, des ist zît.
dîn zart hât mich vil nâch betrogen,
wand er vil süezer fröiden gît.
do ich dich gesach reht under ougen,
dô was dîn schouwen wunderlich .... al sunder lougen:
doch was der schanden alse vil,
dô ich dîn hinden wart gewar,
daz ich dich iemer schelten wil.
'Sît ich dich niht erwenden mac,
sô tuo doch ein dinc des ich ger:
gedenke an manegen liehten tac,
und sich doch underwîlent her
niuwan sô dich der zît betrâge.'
daz tæt ich wunderlîchen gerne, wan deich fürhte dîne lâge,
vor der sich nieman kan bewarn.
got gebe dir, frouwe, guote naht:
ich wil ze herberge varn.

---

125 ÖB41.25
126 WG.102
127 LGW.129-130

[HANS BÖHM]:

[Frau Welt, sagt es dem Wirt…][128]

Frau Welt, sagt es dem Wirt,
Daß ich ihm alles bezahlt habe.
Meine große Schuld ist getilgt,
er doll mich aus dem Buch streichen.
Wer ihm irgend schuldet, der hat wohl Grund besorgt zu sein,
Eh ich lang sein Schuldner wär, lieh ich mir lieber Geld
Er mahnt nicht – bis zum letzten Tag:
Dann aber verlangt er – wenn der andre nicht bezahlen kann – bei einem Juden.
sein Pfand.

»Walther, du zürnst ohne Grund;
bleib doch hier bei mir!
Denk an alles das ich dir bot,
wie ich dir willfährig war
sooft du mit deinen dringlichen Bitten kamst.
lch habe nur herzlich bedauert daß du das so selten getan hast.
Besinne dich: du hast es gut hier.
Wenn du mir endgültig aufsagst,
wirst du nie mehr richtig froh werden.«

Frau Welt, ich hab so lang gesogen,
ich will mich entwöhnen, es ist an der Zeit.
Deine Zärtlichkeit hat mich fast verblendet,
Denn sie schenkt viel süße Freuden.
Als ich dir gerade ins Gesicht sah,
da war deine Schönheit wunderbar anzusehn – das ist nicht zu leugnen.
Doch da war des Schändlichen so viel,
als ich dich von rückwärts erblickte,
daß ich dich immer schmähen werde.

»Da ich dich nicht umzustimmen vermag,
so erfülle mir doch wenigstens die eine Bitte:
Vergiß nicht manchen glänzenden Tag
und schau gelegentlich bei mir herein –
wenn dir grade die Zeit zu lang wird.«
Ach wie herzlich gerne tät ich das – fürchtete ich nicht deine Schliche,
vor denen niemand sicher ist.
Gott schenk der Dame eine gute Nacht:
ich will mich in die Heimat aufmachen.

[MARGHERITA KUHN]:

Frau Welt, Ihr sollt dem Wirt sagen[130]

»Frau Welt, Ihr sollt dem Wirt sagen,
daß ich ihm alles bezahlt habe:
Meine übergroße Rechnung ist beglichen,
er soll mich aus dem Schuldbuch streichen.
Wer ihm etwas schuldet, der sorgt sich zu Recht.
Eh ich ihm länger etwas schuldig bleibe, wollte ich lieber bei einem Juden borgen.
Er schweigt bis zu einem bestimmten Tag,
doch dann will er sein Pfand zurück,
wenn einer nicht bezahlen kann.«

»Walther, du zürnst ohne Grund:
Du sollst hier bei mir bleiben.
Bedenke doch, wieviel Ehre ich dir verschaffte
und wie sehr ich deinen Wünschen nachkam,
sooft du mich darum batest.
Es tat mir herzlich leid, daß du so selten etwas wolltest.
Bedenke: Du hast ein gutes Leben.
Wenn du dich ganz von mir lossagst,
so wirst du nie mehr glücklich sein.«

»Frau Welt, ich bin zu lange an deiner Brust gelegen:
Ich will mich entwöhnen, es wird Zeit.
Deine Zärtlichkeiten haben mich beinahe hereingelegt,
denn sie sind voller süßer Freuden.
Als ich dir gerade ins Gesicht sah,
da warst du in deiner Schönheit wirklich herrlich anzusehen.
Doch als ich dich von hinten sah,
waren die Scheußlichkeiten allzu viel,
daß ich dich immer schelten werde.«

»Da ich dich nicht umstimmen kann,
so erfülle mir doch einen Wunsch:
Denke an die vielen heiteren Tage,

[HANS BÖHM]:

[Frau Welt, teilt dem Wirte mit…][129]

I. Frau Welt, teilt dem Wirte mit, daß ich ihn ganz bezahlt habe. Meine große rechnung ist beglichen; er solle mich ausstreichen. Denn wer ihm etwas shculdig bleibt, der hat guten Grund, bange zu sein. Ehe ich lange sein Schuldner wäre, würde ich lieber bei einem Juden leihen. Er verhält sich stille bis auf *einen* Tag; wenn aber der andere nicht imstande ist zu zahlen, dann verlangt er ein Pfand.

II. „Walter, du hast keinen Grund, böse zu sein; bleuib doch hier bei mir. Erinnere dich, wie ich dich bewirtete, wie ich deinen Wünschen nachgekommen bin, so oft du mir mit bitten anlangst. Ich habe es nur herzlich bedauert, daß du das immer so selten tatest. Besinn dich doch: du hast es hier gut; wenn du dich aber richtig von mir lossagst, dann wirst du nie mehr froh."

III. Frau Welt, ich habe zu lange gesogen; ich will mich entwöhnen, das ist an der Zeit. Deine zärtllichkeit hätte mich fast betört, denn sie schenkt viel holde Freuden. Als ich dir gerade ins Gesicht sah, da war dein Anblick ganz unleugbar wonnevoll. Aber als ich deinen Rücken wahrnahm, da war dort so viel Scheußliches, daß ich dich immer schmähen werde.

IV. „Da ich dich nicht umstimmen kann, so erfülle mir doch wenigstens *eine* Bitte: erinnere dich an manchen Sommertag und schau doch zuweilen bei mir herein, bloß wenn dir die Zeit lange wird." – Das tät ich außerordentlich gern; nur fürchte ich deine Schliche, vor denen sich niemand küten kann. Gott gebe euch, Herrin, dute Nacht – ich will zur Ruhe gehn.

---

128 DDM.643,645
129 WG.262,264
130 DLF.521,523

und schau doch manchmal her,
jedenfalls, wenn du dich langweilst.«
»Das täte ich überaus gerne, würde ich nicht deine Schliche fürchten,
vor denen sich niemand schützen kann.
Gott gebe Euch, edle Frau, eine gute Nacht:
Ich will meine Ruhe finden.«

[RICHARD SCHAEFFER]:
Abschied von der Welt[131]

W a l t h e r :
„Frau Welt, Ihr sollt dem Wirte sagen,
daß ich ihn voll bezahlet habe.
Die Rechnung ist längst abgetragen:
sagt, daß er mich vom Schuldbrief schabe.
Wer ihm was schuldet, mag wohl sorgen:
eh ich ihm lange schuldig blieb, wollt ich bei einem Juden borgen.
Er schweigt wohl eine Frist, doch dann
nimmt er erbarmungslos ein Pfand, wenn man ihn nicht bezahlen kann."

F r a u W e l t :
„Du zürnest, Walther, ohne Not;
ach, bleibe länger noch bei mir!
Denk, was ich dir an Freuden bot;
stets ließ ich deinen Willen dir,
wenn du von mir etwas erbatest.
Nur war es mir von Herzen leid, daß du es nur so selten tatest.
Besinne dich, hier lebst du gut,
doch kündigst du den Dienst mit auf, dann wird dir nie mehr froh zumut!"

W a l t h e r :
„Frau Welt, ich hab zu lang gesogen,
entwöhne mich won deiner Brust.
Dein Liebesblick hat mich betrogen,
weil er versprochen süße Lust.
Als ich dir ins Gesicht gessehen,
da tat mir deine Schönheit anzusschauen wohl, muß ich gestehen.
Doch grauenvoll dein Anblick war,
als ich von hinten dich erblickt: ich muß dich schmähen immerdar."

F r a u W e l t :
„Da ich dich nicht bekehren mag,
tu eines nur, was ich begehr:
gedenk an manchen Sonnentag
und schau beisweilen nach mir her,
wird dir einmal die Zeit zu lange."

W a l t h e r :
„Das tät ich auch von Herzen gern, doch macht mich deine Arglist bange,
vor der sich nie ein Mensch bewahrt.
Gott geb Euch gute Nacht, Frau Welt: zur letzten ruh geht meine Fahrt."

[PETER WAPNEWSKI]:
31[132]

Frau Welt, sagt es dem Wirt,
daß ich ihm alles bezahlt habe.
Meine große Schuld ist getilgt,
er soll mich aus dem Buch streichen.
Wer ihm irgend schuldet, der hat wohl Grund besorgt zu sein,
Eh ich lang sein Schuldner wär, lieh ich mir lieber Geld bei einem Juden.
Er mahnt nicht – bis zum letzten Tag:
dann aber verlangt er-wenn der andre nicht bezahlen kann –
sein Pfand.

»Walther, du zürnst ohne Grund;
bleib doch hier bei mir!
Denk an alles das ich dir bot,
wie ich dir willfährig war
sooft du mit deinen dringlichen Bitten kamst.
Ich habe nur herzlich bedauert daß du das so selten getan hast.
Besinne dich: du hast es gut hier.
Wenn du mir endgültiR den Dienst aufsagst,
wirst du nie mehr richtig froh werden.«

[SZABÓ LŐRINC]:
Búcsú a világtól (202)

W. V. d. Vogelweide
(1140-1230)[133]

Walther:
Világ-asszony, rég kifizettem
a tartozásom: mondja meg
~~a gazdának~~ |a korcsmárosnak|, hogy ~~xxx~~ a könyvben
~~törölheti~~ |kaparja ki| a nevemet.
~~Aki adósa, igyekezzék:~~ Kit behálózott, tegyen róla,
én inkább zsidóhoz megyek, mintsem neki legyek adósa:
hallgat az utolsó napig,
s akkor zálog~~xx~~|nak| visszatart,
ha ~~xxxx~~ rögtön ki nem fizetik.

Világ:
Nincs okod haragudni, Walther,
maradj még nálam egy kicsit,
becsültelek ~~xx~~ |és| szeretettel,
teljesitettem vágyaid,
~~ha néha~~ |amikor| valamire kértél;
legrosszabbúl |bizony| nekem esett, hogy oly szerényen éltél. ~~xxx~~
Gondold meg, jó |volt| itt ~~xx~~neked
és nagyon szomorú leszel,
ha végleg elhagysz engemet.

Walter:*

[131] WvV.145,147
[132] WG.103
[133] Ms 4657/454.I.-II. (*kézírás*)
* *sic!*

Frau Welt, ich hab zu lang an deiner Brust gelegen,
ich will mich entwöhnen, es ist an der Zeit.
Deine Zärtlichkeit hat mich fast verblendet,
denn sie schenkt viel süße Freuden.
Als ich dir gerade ins Gesicht sah,
da war deine Schönheit wunderbar anzusehn – das ist nicht zu leugnen.
Doch da war des Schändlichen so viel,
als ich dich von rückwärts erblickte,
daß ich dich immer schmähen werde.

»Da ich dich nicht umzustimmen vermag,
so erfülle mir doch wenigstens die eine Bitte:
Vergiß nicht manchen glänzenden Tag
und schau gelegentlich bei mir herein –
wenn dir grade die Zeit zu lang wird.«
Ach wie herzlich gerne tät ich das – fürchtete ich nicht deine Schliche,
vor denen niemand sicher ist.
Gott schenk der Dame eine gute Nacht:
ich will mich in die Heimat aufmachen.

Világ-asszony, soká szoptattál,
válassz el, éppen ideje,
gyönyörü boszorkány, becsaptál,
szemed bübájjal volt tele.
~~míg véled szemtől szemben álltam,~~
Mig néztelek ~~s szépséged~~ |és arcod| ittam,
~~oly~~ csodaszépnek láttalak és, ~~hogy~~ jó volt hinni |a| szavaidban;
de amióta észrevettem,
hogy hátulról mily szörnyü vagy,
csak szidlak, ~~xx~~ gyalázlak szünetlen.

Világ

Látom, hiába marasztallak.
De kérlek, tégy meg valamit:
örizd meg néhány szép napunknak
emlékét és örömeit
s ha ráérsz, ~~nézz be néha hozzám~~ |gondolj néha |~~még~~| |majd| rám.|

Walter

No ezt megtenném szívesen, de hát annyi benned az ármány,
/amely |s mindig| / mindenkit / fenyeget!
Adjon Isten jó éjszakát:
én örök ~~szállásomra~~ |hazámba| megyek.

=

[SZABÓ LŐRINC]:
3[134]

Walther: Világ-Asszony, rég kifizettem
a tartozásom: mondja meg
a korcsmárosnak, hogy a könyvben
kaparja ki a nevemet.
Aki tartozik, tegyen róla,
én inkább zsidóhoz megyek, mintsem neki legyek adósa:
hallgat az utolsó napig
s akkor zálogot követel,
ha rögtön ki nem fizetik.

Világ: Nincs okod haragudni, Walther,
Maradj még nálam egy kicsit,
becsültelek és szeretettel
teljesítettem vágyaid,l
amikor valamire kértél;
legrosszabbul bizony nekem esett, hogy oly szerényen éltél.
Gondold meg, jó volt itt neked
és nagyon szomorú leszel,
ha végleg elhagysz engemet.

Walther: Világ-Asszony, soká szoptattál,
válassz el, éppen ideje,
gyönyörű boszorkány, becsaptál,
szemed bűbájjal volt tele.
Míg néztelek és arcod ittam,
csodaszépnek láttalak és jó volt hinni a szavaidban;
de amióta észre vettem,
hogy hátulról mily szörnyü vagy,
csak szidlak, gyalázlak szűnetlen.

Világ: Látom, hiába marasztallak.
De kérlek, tégy meg valamit:
őrizd meg néhány szép napunknak
emlékét és örömeit
s ha ráérsz, gondolj néha majd rám.

Walther: Ezt még megtenném szívesen, de hát annyi benned az ármány,
s mindenkit mindig fenyeget!
Adjon Isten jó éjszakát:
örök szállásomra megyek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Búcsú[135]

WALTHER:

Világ-Asszony, rég kifizettem
a tartozásom: mondja meg
a korcsmárosnak, hogy a könyvben
kaparja ki a nevemet.
Aki tartozik, tegyen róla;
és inkább zsidóhoz megyek, mintsem neki legyek adósa:
hallgat az utolsó napig,
s akkor zálogot követel,
ha rögtön ki nem fizetik.

VILÁG:

Nincs okod haragudni, Walther,
maradj még nálam egy kicsit,
becsültelek és szeretettel
teljesítettem vágyaid,
amikor valamire kértél;
legrosszabbúl bizony nekem esett, hogy oly szerényen éltél.
Gondold meg, jó volt itt neked,
és nagyon szomorú leszel,
ha végleg elhagysz engemet.

WALTHER:

Világ-Asszony, soká szoptattál,
válassz el, éppen ideje,
gyönyörű boszorkány, becsaptál,
szemed bűbájjal volt tele.
Míg néztelek és arcod ittam,
csodaszépnek láttalak és jó volt hinni a szavaidban;
de amióta észrevettem,
hogy hátulról mily szörnyü vagy,
csak szidlak, gyalázlak szünetlen.

VILÁG:

Látom, hiába marasztallak,
de kérlek, tégy meg valamit:
örízd meg néhány szép napunknak
emlékét és örömeit,
s ha ráérsz, gondolj néha majd rám.

WALTHER:

Ezt még megtenném szívesen, de hát annyi benned az ármány,
s mindenkit mindig fenyeget!
Adjon Isten jó éjszakát:
örök szállásomra megyek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Bucsú a világtól[136]
Abschied von der Welt

WALTHER

Világ-Asszony, rég kifizettem
a tartozásom: mondja meg
a korcsmárosnak, hogy a könyvben
kaparja ki a nevemet.
Aki tartozik, tegyen róla;

[SZABÓ LŐRINC]:
Bucsú a világtól[137]
Frô Werlt, ir sult…

„Világ-Asszony, rég kifizettem
a tartozásom: mondja meg
a korcsmárosnak, hogy a könyvben
kaparja ki a nevemet.
Aki tartozik, tegyen róla;

[134] NIK.56
[135] SzLV.56-57
[136] ÖB.I.593-594; EA.262-263
[137] MS.101-102

és inkább zsidóhoz megyek, mintsem neki legyek adósa:
hallgat az utolsó napig,
s akkor zálogot követel,
ha rögtön ki nem fizetik.

VILÁG

Nincs okod haragudni, Walther,
maradj még nálam egy kicsit,
becsültelek és szeretettel
teljesítettem vágyaid,
amikor valamire kértél;
legrosszabbúl bizony nekem esett, hogy oly szerényen éltél.
Gondold meg, jó volt itt neked,
és nagyon szomorú leszel,
ha végleg elhagysz engemet.

WALTHER

Világ-Asszony, soká szoptattál,
válassz el, éppen ideje,
gyönyörű boszorkány, becsaptál,
szemed bűbájjal volt tele.
Míg néztelek és arcod ittam,
csodaszépnek láttalak és jó volt hinni a szavaidban;
de amióta észrevettem,
hogy hátulról mily szörnyü vagy,
csak szidlak, gyalázlak szünetlen.

VILÁG

Látom, hiába marasztallak,
de kérlek, tégy meg valamit:
örízd meg néhány szép napunknak
emlékét és örömeit,
s ha ráérsz, gondolj néha majd rám.

WALTHER

Ezt még megtenném szívesen, de hát annyi benned az ármány,
s mindenkit mindig fenyeget!
Adjon Isten jó éjszakát:
örök szállásomra megyek.

és inkább zsidóhoz megyek, mintsem neki legyek adósa:
hallgat az utolsó napig,
s akkor zálogot követel,
ha rögtön ki nem fizetik.”

– „Nincs okod haragudni, Walther,
maradj még nálam egy kicsit,
becsültelek és szeretettel
teljesítettem vágyaid,
amikor valamire kértél;
legrosszabbúl bizony nekem esett, hogy oly szerényen éltél.
Gondold meg, jó volt itt neked,
és nagyon szomorú leszel,
ha végleg elhagysz engemet.”

„Világ-Asszony, soká szoptattál,
válassz el, éppen ideje,
gyönyörű boszorkány, becsaptál,
szemed bűbájjal volt tele.
Míg néztelek és arcod ittam,
csodaszépnek láttalak és jó volt hinni a szavaidban;
de amióta észrevettem,
hogy hátulról mily szörnyü vagy,
csak szidlak, gyalázlak szünetlen.”

– „Látom, hiába marasztallak,
de kérlek, tégy meg valamit:
örizd meg néhány szép napunknak
emlékét és örömeit,
s ha ráérsz, gondolj néha majd rám.”

„Ezt még megtenném szívesen, de hát annyi benned az ármány,
s mindenkit mindig fenyeget!
Adjon Isten jó éjszakát:
örök szállásomra megyek.”

[>*11*] WALTHER:
[**Ouwê war sint verswunden alliu mîniu jâr!…**][138]

Ouwê war sint verswunden alliu mîniu jâr!
ist mir mîn leben getroumet, oder ist ez wâr?
daz ich ie wânde ez wære, was daz allez iht?
dar nâch hân ich geslâfen und enweiz es niht.
nû bin ich erwachet, und ist mir unbekant
daz mir hie vor was kündic als mîn ander hant.
liute unde lant, dârinne ich von kinde bin erzogen,
die sint mir worden fremde rehte, als ez sî gelogen.
die mîne gespilen wâren, die sint træge und alt.
geriutet ist diu wilde, verhouwen ist der walt:
wan daz daz wazzer fliuzet als ez wîlent flôz,
für wâr mîn ungelücke wânde ich wurde grôz.
mich grüezet maneger trâge, der mich bekande ê wol.
diu werlt ist allenthalben ungenâden vol.
als ich gedenke an manegen wünneclîchen tac,
die mir sint entfallen gar als in das mer ein slac.
iemer mêre ouwê.

Ouwê wie jæmerlîche junge liute tuont,
den ê vil hovelîchen ir gemüete stuont!
die kunnen niwan sorgen: ouwê wie tuont si sô?
dar ich zer werlte ê kêrte, dâ bin ich niemer frô:
tanzen, lachen, singen zergât mit sorgen gar:
nie kein kristenman gesach sô jæmerliche schar.
nû merket wie den frouwen ir gebende stât:
die stolzen ritter tragent an dörpellîche wât.
uns sint unsenfte brieve her von Rôme komen,
uns ist erloubet trûren und freude gar benomen.
daz müet mich inneclîchen (wir lebeten ie vil wol),
daz ich nû für mîn lachen weinen kiesen sol.
die vogele in der wilde betrüebet unser klage:
waz wunders ist ob ich dâ von an freuden gar verzage?
wê waz spriche ich tumber man durch mînen bssen zorn?
swer dirre wünne volget, hât jene dort verlorn.
iemer mêre ouwê.

Ouwê wie uns mit süezen dingen ist vergeben!
ich sihe die gallen mitten in dem honege sweben:
diu werlt ist ûzen schśne, wîz grüene unde rôt,
und innân swarzer varwe, vinster sam der tôt.
swen si nû habe verleitet, der schouwe sînen trôst:

WALTHER:
Im Alter[139]

Owê war sint verswunden alliu mîniu jâr?
ist mir min leben getroumet oder ist ez wâr?
daz ich ie wânde, daz iht wære, was daz iht?
darnâch hân ich geslâfen und weiz ez niht.
nû bin ich erwachet unt ist mir unbekant,
daz mir hie vor was kündic als mîn ander hant.
liut unde lant, dâ ich von kinde bin erzogen,
die sint mir frömde worden, reht als ez sî gelogen.
die mîne gespîlen wâren, die sint traege und alt:
bereitet ist daz feld, verhouwen ist der walt;
wan daz daz wazzer fliuzet, als ez wîlen flôz,
für wâr ich wânde ez würde mîn ungelücke grôz.
mich grüezet maneger trâge, der mich ê kande wol.
diu werlt ist allenthalben ungenâden vol.
als ich gedenke an manigen wünneclîchen tac,
die mir sint enpfallen gar, als in das mer ein slac,
iemer mêr ouwê!

Owê wie jaemerlîche junge liute tuont
den unvil riuweclîchen ir gemüete stuont!
die kunnen niuwan sorgen: owê wie tuont sie sô?
swar ich zer werlte kêre, dâ ist niemen frô.
…tanzen, singen zergât mit sorgen gar:
nie kristen man gesach sô jaemerlîche schar.
nu merket, wie den frouwen ir gebende stât:
die stolzen ritter trâgent dörpellîche wât.
uns sint unsenfte briefe her von Rôme komen,
uns ist erloubet trûren und freude gar benomen.
daz müet mich inneclîchen (wir lebeten ê vil wol),
daz ich nû für mîn lachen weinen kiesen sol.
die wilden vogellîn betrüebet unser klage:
waz wunders ist, ob ich dâ von vil gar verzage?
waz spriche ich tumber man durch minen boesen zorn?
swer dirre wünne volget, der hât jene verlorn.
iemer mêr owê!

Owê wie uns mit süezen dingen ist vergeben!
ich sihe die gallen mitten in dem honege sweben.
diu werlt ist ûzen schoene, wîz, grüen unde rôt,
unt innan swarzer varwe, vinster sam der tôt.
swen sie nu habe verleitet, der schouwe sînen trôst:

138 WG.109-111
139 NIR.62-63

er wirt mit swacher buoze grôzer sünde erlôst.
dar an gedenket, ritter: ez ist iuwer dinc.
ir traget die liehten helme und manegen herten rinc,
dar zuo die vesten schilte und diu gewîhten swert.
wolte got, wan wære ich der sigenünfte wert!
sô wolte ich nôtic armman verdienen rîchen solt.
joch meine ich niht die huoben noch der herren golt:
ich wolte sælden krône êweclîchen tragen:
die mohte ein soldenære mit sîme sper bejagen.
möhte ich die lieben reise gevarn über sê,
sô wolte ich denne singen wol, und niemer mêre ouwê,
niemer mêre ouwê.

er wirt mit swacher buoze grôzer sünde erlôst.
dar an gedenket, ritter, ez ist iuwer dinc.
ir traget die liehten helme und manigen harten rinc,
dar zuo die vesten schilte unt diu gewîhten swert.
nu wolte got, waer ich der sigenünfte wert!
sô wolte ich noetic man verdienen rîchen solt.
joch meine ich niht die huoben, noch der hêrren golt:
ich wolde sâlden krône êweclîchen tragen,
die môhte ein soldenaere mit sînem sper bejagen.
môht ich die lieben reise gevaren über sê,
sô wolte ich denne singen, wol unt niemer mêr owê,
niemer mêr owê.

[HANS BÖHM]:

[Wehe, wohin sind alle meine Jahre entschwunden?…][140]

Wehe, wohin sind alle meine Jahre entschwunden? Habe ich mein Leben geträumt oder ist es wirklich? Was ich immer für etwas hielt, was da wäre, war das alles etwas? Demnach hab ich, ohne es zu wissen, geschlafen. Jetzt bin ich aufgewacht und kenne nicht mehr, was mir früher bekannt war wie meine Hand. Die Leute und das Land, in dem ich von Kind an erzogen worden bin, die sind mir fremd geworden, gerade als sei es unwahr. Mit denen ich herumgespielt habe, die sind jetzt träge und alt; wüst ist das Feld, umgehauen ist der Wald; flösse nicht das Wasser, wie es einstens floß, so würde mein Leid, möchte ich glauben, wahrlich groß. Mich grüßt mancher lässig, der mich früher gut kannte. In der Welt ist es überall trostlos. Sowie ich manches herrlichen Tages gedenke, die mir entglitten sind wie ein Schlag ins Meer, – immerdar: wehe!

Wehe, wie kläglich gebärdet sich die Jugend, die einst höfisch frohgestimmt war! Die verstehn nur noch sich zu sorgen: wehe, warum tun sie so? Wohin immer in der Welt ich mich wende, da ist niemand mehr fröhlich. Tanzen, Lachen, Singen geht ganz in Kummer unter. Nie hat ein Christenmensch eine so leidvolle Gesellschaft erblickt. Achtet nur darauf, wie den Frauen ihr Kopfputz steht; die hochgemuten Ritter haben bäurische Kleider an. Von Rom her sind uns unmilde Schreiben zugegangen; man hat uns gestattet, traurig zu sein, und hat uns der Freude ganz beraubt. Das schmerzt mich von Herzen (wir hatten immer ein schönes Leben), daß ich jetzt mein Lachen mit Weinen vertauschen muß. Sogar die Vögel in der Wildnis betrübt unsre beklagenswerte Lage; ist's da ein Wunder, wenn ich infolgedessen Mut und Freude verliere? Aber ach – was sag ich Tor da in meiner kümmerlichen Erregung? Wer dieser Lust nachgeht, der hat jene dort eingebüßt. Immerdar: wehe!

Wehe, wie hat man uns mit Süßigkeiten vergiftet! Ich sehe die Galle mitten im Honig schwimmen. Die Welt ist außen schön, weiß, grün und rot, und innen schwarz, finster wie der Tod. Aber, wen sie etwa verführt hat, der schaue, was ihm Hoffnung und Hilfe gibt: durch leichte Buße wird er von schwerer Sünde befreit. Das bedenkt, ihr Ritter! es geht euch an! Ihr tragt die strahlenden Helme und manchen harten Panzer, dazu die festen Schilde und die geweihten Schwerter. Wollte Gott, auch ich wäre dieses Triumphes würdig! Dann könnte ich, arm an geistlichem und irdischem Gut, mir reichen Sold verdienen. Damit meine ich wahrlich nicht die Güter oder das Gold der Fürsten: ich möchte der Seligkeit Krone ewiglich tragen; die konnte einst jener Söldner (Longinus) mit seiner Lanze erlangen. Könnte ich die willkommne Kriegsfahrt übers Meer tun, so würde ich dann Heil! singen und niemals mehr: Wehe! Niemals mehr: Wehe!

[WILHELM BONDZIO]:

Elegie[141]

O weh, wohin sind alle meine Jahre enetschwunden!
War mein Leben ein Traum oder ist es Wahrheit?
Wovon ich immer glaubte, daß es Wirklichkeit sei, war es tatsächlich etwas?
Demnach habe ich geschlafen und weiß es nicht.
Nun bin ich erwacht, und jetzt ist mir alle sdas unbekannt,
was ich früher wie meine Hand kannte.
Die Menschen und das Land, in dem ich seit meiner Kindheit aufgewachsen bin,
sind mitr fremd geworden, ganz so, als ob es nicht wahr sei.
Die meine Spielgefährten waren, die sind verdrossen und alt.
Gerodet ist das Feld, abgeholzt der Wald;
Flösse nicht das Wasser, wie es ehemals floß,
fürwahr, ich glaubte, mein Unglück würde groß.
So mancher grüßt mich flüchtig, der mich früher gut kannte.
Die Welt ist überall voller Trostlosigkeit.
So denke ich an die vielen glückseligen Tage zurück,
die wie ein Schlag ins Meer verschwunden sind,
Immer wieder: O weh!

O weh, wie kläglich sich die jungen Lweute betragen,
die früher so höfisch und froh gesinnt waren!
Sie haben nichts als Sorgen, ach, warum verhalten sie sich so?
Wohin auf der Welt ich mich wende, da ist niemand vergnügt:
Tanzen, Lachen und singen sind von Sorgen vertrieben;
Kein Christenmensch hat je eine solche klägliche Gesellschaft gesehen.
Nun seht gar, wie den Frauen ihr Kopfschmuck paßt!
Die stolzen Ritter tragen Bauernkleidung!
Uns sind unangenehme Briefe her von Rom gekommen,
Trauern ist uns gestattet, die Freude vollständig genommen.
Das betrübt mich von Herzen (wir lebten einst so angenehm),
daß ich nun für mein Lachen Weinen meinen muß.
Selbst die Vögel in der Wildnis betrübt unsere Klage.
Ist es ein Wunder, wenn ich deshalb so tief verzagt bin?
Weh, was rede ich törichter Mensch aus bösem Zorn?
Wer diese Glückseligkeit sucht, hat jene dort verloren.
Immer wieder: O weh!

O weh, wie sind wir durch angenehme Dinge vergiftet worden!
Ich sehe die Galle mitten im Honig schwimmen:
Die Welt ist außen schön, weiß, grün und rot,
aber innen ganz schwarz, düster wie der Tod.
Wen sie schon verführt hat, der suche nach Hilfe;
Er wird schon durch etwas Buße aus großen Sünden erlöst.
Denkt daran, Ritter: es geht um euere Sache.
Ihr tragt die schimmernden Helme und die Ringpanzer,
dazu die festen Schilde und die geweihten Schwerter.
Wollte Gott, daß ich eines siegreichen Kampfes wert wäre!
So wollte ich armer Mann mir reichen Lohn verdienen.
Doch meine ich weder Acker noch das Gold der Herren,
ich wollte für immer die Himmelskrone tragen;
die konnte sogar ein Soldritzter mit seinem Speer erringen.
Könnte ich an dem ersehnten Zug über das Meer teilnehmen,
so wollte ich frühlich singen und niemals mehr: O weh!

[P. HASE]:

[O weh, wohin entschwand mir Jahr, und Jahr um Jahr!…][142]

O weh, wohin entschwand mir Jahr, und Jahr um Jahr!
Träumte ich mein Leben oder ist es wahr?
Was ich als wirklich wähnte, war das Wirklichkeit?
Demnach hab ich geschlafen, und wußte nicht Bescheid.
Nun bin ich wach geworden und mir ist unbekannt
Was mir zuvor bekannt war wie die eigne Hand.

[MARGHERITA KUHN]:

O weh, wohin sind entschwunden[143]

O weh, wohin sind entschwunden alle meine Jahre?
Habe ich mein Leben geträumt, oder ist es wahr?
Was ich immer für wirklich hielt, war es das?
Demnach hab ich geschlafen und weiß es nicht.
Nun bin ich erwacht, und es ist mir fremd,
was mir zuvor vertraut war wie meine eigene Hand.

---

140 A prózafordítás a vers (csupán a három strófakezdő diftongust „*Ovê*" alakkal feloldó) betűhív közlését követi: MD.46-47
141 WFR.109, 111x
142 WG.284-285
143 DLF.529,531,533

Land und Leut in deren Mitte ich erzogen
Die sind mir fremd geworden als sein sie nur gelogen.
Mit denen ich einst spielte, die sind träg und alt.
Beackert ist das Feld, geschlagen ist der Wald.
Nur grad das Wasser fießt noch wie früher vor mir her,
Es wäre sonst mein Schicksal bei Gott auch allzu schwer!
Mich grüßte mancher früher der heute von mir läuft.
Die Welt ist allenthalben mit Undank vollgehäuft.
So denke ich an manchen wunderschönen Tag
Der mir ist entglitten wie in das Meer ein Schlag,
Immerdar o weh…

Wie kümmerlich bewegen die jungen Leut sich heut,
Die einst sehr glücklich waren und voller Freudigkeit.
Die kennen nur noch Sorgen. Warum sind sie wohl so?
Wohin ich mich auch wende, ich finde niemand froh.
Man sehe wie die Mode der Damen hat verloren.
Die stolzen Ritter gehen wie auf dem Dorf die Toren.
Singen ist und Tanzen in Sorgen hingefahren.
Kein Christenmensch erlebte je solche Jammerscharen.
Dazu ist böse Botschaft den Weg von Rom gekommen,
Reißt auf die Trauerpforten, hat alle Freud genommen.
Das schmerzt mich in der Seele – wir lebten einst nicht schlecht –,
Daß ich mein Lachen tauschte und erbte Trauerrecht.
Die Vögel in der Wildnis betrübt selbst unsre Klage.
Was ist es da groß Wunder, wenn gleichfalls ich verzage.
Jedoch – was klag ich töricht mit meinem Zorneswort:
Wer diese Welt verherrlicht, verliert die andre dort;
Immer und allezeit.

Ach wie mich vor der Süße des Giftetranks erschauert.
Ich seh die bittre Galle die in dem Honig lauert.
Die Welt ist schön von außen, ist hell und bunt und rot,
Und innen ist sie dunkel und finster wie der Tod.
Doch dem, den sie verführte winkt Trost jetzt, wer er sei:
Mit leichter Bußesleistung wird er von Sünden frei.
Daran gedenkt, ihr Ritter, es ist euer Ding:
Ihr tragt die hellen Helme und manchen Panzerring,
Ihr tragt die festen Schilde, die Schwerter sind geweiht.
Wollte Gott, für mich auch wär noch Ritterzeit!
Dann würd ich, der ich arm bin, verdienen reichen Sold.
Ich meine keine Länder und nicht der Fürsten Gold:
Der Seligkeiten Krone würd ich ewig tragen:
Longinus konnte einst sie mit seinem Speer erjagen.
Dürft die ersehnte Fahrt ich mitfahren über See,
So sänge ich ein Danklied, und nimmer mehr »o weh«,
Nimmer mehr »o weh«.

Leute und Land, in dem ich von Kind an aufgewachsen bin,
die sind mir fremd geworden, als ob es bloß erlogen wär'.
Die meine Spielgefährten waren, sie sind träge und alt.
Felder sind entstanden, abgehauen der Wald,
wenn nicht das Wasser flösse, wie es einst floß,
wahrhaftig, ich glaubte, mein Unglück wäre groß.
Mich grüßen viele zögernd, die mich einst gut gekannt.
Die Welt ist allenthalben voller Undank.
Wenn ich gedenke der vielen freudenreichen Tage,
die für mich verloren sind wie ein Schlag ins Meer,
dann: o weh für alle Zeit.

O weh, wie trostlos sich die jungen Leute geben,
die einst so höfisch waren und stolz!
Sie kennen nichts als Sorgen. Ach, warum benehmen sie sich so?
Wohin in der Welt ich mich wende, da ist niemand froh:
Tanzen und Singen gehen in Sorgen unter.
Niemals sah ein Christ solch jammervolle Jahre.
Nun schaut her, wie den Damen ihr Kopfputz steht!
Die stolzen Ritter tragen bäurisches Gewand.
Uns sind barsche Briefe aus Rom gekommen,
Trauern ist uns erlaubt, die Freude ganz genommen.
Das bekümmert mich tief (wir lebten immer so froh),
daß ich nun für mein Lachen das Weinen eintauschen soll.
Die Vögel in der Wildnis betrübt unsere Klage,
ist es da ein Wunder, wenn ich darüber verzage?
Ach, was sage ich Tor in meinem bösen Zorn?
Wer hiesiger Freude nachgeht, hat jene dort verloren,
dann: o weh für alle Zeit.

O weh, wie wir mit süßen Dingen vergiftet sind!
Ich sehe die bittere Galle mitten im Honig schwimmen:
Die Welt ist außen schön, weiß, grün und rot,
und innen von schwarzer Farbe, finster wie der Tod.
Wen sie hier verführt hat, der sehe, was ihm helfen kann:
Er wird durch geringe Buße von schweren Sünden erlöst.
Daran denkt, ihr Ritter, das geht euch an!
Ihr tragt die blitzenden Helme und viele harte Panzer,
dazu die festen Schilde und die geweihten Schwerter.
Wollte Gott, ich wäre der Siege wert!
So würde ich armer Mensch reichen Lohn verdienen.
Jedoch meine ich nicht die Güter noch der Herren Gold:
Ich wollte selbst die Krone in alle Ewigkeit tragen;
Die konnte ein Söldner mit seinem Speer erjagen.
Könnte ich die glückbringende Fahrt übers Meer unternehmen,
so würde ich dann freudig singen und niemals mehr: o weh.

[FRIEDRICH MAURER]:

Die „Elegie"[144]

O weh, wohin sind alle meine Jahre entschwunden!
habe ich mein leben geträumt oder ist es wahr?
was ich für wirklich gehalten habe, war das wirklich etwas?
Dann habe ich geschlafen und weiß nichts davon.
Jetzt bin ich aufgewacht und mir ist unbekannt,
was mir früher bekannt war wie meine eigene Hand.
Mich grüßen viele lässig, die mich einst gut kannten.
Die Welt ist allenthalben voll von Unfreundlichkeit.
Die Leute und das Land, wo ich von Kind erzogen worden bin,
sie sind mir fremd geworden, als ob es gelogen sei:
Die einst mit mir gespielt haben, sind jetzt müd und alt geworden,
erweitert ist das Feld, abgeholzt ist der Wald.
Wenn nicht das Wasser flösse, wie es einstmals geflossen ist,
fürwahr, so möchte ich glauben, mein Unglück wäre groß,
wenn ich an viele wunderschöne Tage denke,
der mir verloren sind wie ein Schlag ins Meer,
alle Zeit oweh!

Oweh, wie kläglich geben sich heute die jungen Leute,
denen einst ihr Sinn gar hochgestimmt war!
Sie verstehen nur, sich Sorgen zu machen, oweh, warum verhalten sie sich so?
Wohin in der Welt ich mich auch wende, da ist niemand froh.
Nun seht nur, wie den Damen ihr Kopfschmuck steht,
wahrhaftig, die stolzen Ritter tragen bäurische Kleider.
Tanzen, Lachen, Singen vergeht ganz in Sorgen,
nie hat ein Christenmensch eine so jammervolle Gesellschaft erlebt.
Uns sind unsanfte Nachrichten von Rom hergesandt worden,
Trauern ist uns gestattet und Freude ganz genommen.
Das quält mich tief im Innern, (früher ging es uns gut),

[JÖRG SCHAEFER]:

[**Ach, wohin sind alle meine Jahre gegangen?…**][145]

Ach, wohin sind alle meine Jahre gegangen? Mein Leben – hab' ich es nur geträumt, oder ist es wahr? All die Dinge, die ich für wirklich hielt, hat es sie denn gegeben? Ich muß geschlafen haben, doch weiß ich's nicht. Jetzt bin ich erwacht, und was mir einst vertraut war wie meine Hand, das kenne ich nicht. Wo ich aufgewachsen bin als Kind, dies Land und seine Menschen sind mir fremd geworden, als hätte ein Märchen sie erlogen. Meine Freunde, mit denen ich spielte als Kind, sind müde und alt geworden. Bebaut sind die Felder, die Wälder sind geschlagen, und wenn nicht im Fluß das Wasser strömte wie einst, ach, ich glaube, dann wäre mein Leid zu groß. Mancher, der mich früher kannte, will mich nicht mehr grüßen. Jetzt ist es öde und trostlos auf der Welt. Denke ich an die strahlenden Tage, die mir zerflossen sind, wie der Schlag der Hand im Meer zerfließt, ach, dann muß ich immer, immer klagen.

Ach, wie kläglich führt sich die Jugend auf, die einmal froh und gut erzogen war. Jetzt können sie ich bloß noch sorgen, ach, warum denn nur? Wohin ich schaue auf der Welt, niemand ist mehr froh. Tanzen, Lachen und Singen geht in Sorgen unter. Nie hat ein Christenmensch eine so klägliche Gesellschaft gesehen. Seht die Frauen und ihren Schmuck; die stolzen Ritter tragen Bauernkleider. Aus Rom haben wir böse Briefe bekommen; wir dürfen traurig sein, doch froh sein dürfen wir nicht. Einst lebten wir glücklich, und es schmerzt mich tief, daß man mir für mein Lachen nun Weinen geben will. Auch die Vögel in Wald und Feld werden traurig durch unsere Klagen – ist es ein Wunder,

144 DGV.345-347
145 DDM.653,655

daß ich jetzt für mein Lachen Weinen eintauschen soll.
Die Vögel in der Wildnis betrübt unser Klagen,
was Wunder, wenn auch ich deshalb den Mut verliere?
Weh, was sage ich Tor in meinem bösen Zorn?
Alle, die dieser Freude folgen haben sie dort verloren,
alle Zeit oweh!

wenn ich alle Freude verliere? Doch ich Narr, was sage ich da in meinem Zorn! Wer das Glück dieser Welt sucht, hat das Glück der andern Welt verloren. Ach, dann muß ich immer, immer klagen.

Oweh, wie hat man uns mit süßen Dingen vergiftet!
ich sehe die bittere Galle mitten im Honig schwimmen.
Die Welt ist außen schön, weiß, grün und rot,
doch innen schwarz gefärbt, finster wie der Tod.
Alle, die sie verführt hat, sollen nach ihrer Rettung ausschauen,
sie werden mit kleiner Buße von großer Sünde erlöst.
Daran denkt, Ihr Ritter, das ist Eure Sache!
Ihr trägt die hellen Helme und viele starke Panzer,
dazu die festen Schilde und die geweihten Schwerter.
Wollte Gott, ich hätte die Segnung verdient!
Dann könnte ich armer Sünder reichen Lohn erwerben:
Wahrlich ich meine keineswegs die Güter noch das Gold der Herren.
Ich wollte die Himmelskrone für ewige Zeit tragen,
die konnte einst ein Söldner mit seinem Speer erjagen.
Könnte ich die liebe Kriegsfahrt noch über See unternehmen,
dann wollte ich singen wohl und niemehr oweh,
niemals mehr oweh!

Ach, wie wir Gift aus Bechern voller Süße trinken! Und in dem Honig seh' ich bittere Galle schweben. Die Welt ist außen schön: weiß, grün und rot, und innen schwarz und dunkel wie der Tod. Doch wen die Welt verführte, der soll nun Rettung suchen; die Buße ist klein, die ihn von großer Sünde erlöst. Denkt daran, ihr Ritter, ihr seid gerufen! Ihr tragt die strahlenden Helme und harten Panzerringe, die festen Schilde und geweihten Schwerter. Ach, ließe mich doch Gott des großen Segens würdig sein!
Dann wollte ich, der ich arm mit leeren Händen lebe, mir reichen Lohn erwerben. Nicht Land noch Gold der Fürsten meine ich: die Krone aller Seligkeit und allen Glücks, die will ich ewig tragen; einst hat ein Söldner sie mit seinem Speer errungen. Dürfte ich mit übers Meer auf die glückliche Fahrt, dann wollte ich in großer Freude Dingen, ach, und niemals wieder klagen.

[RICHARD SCHAEFFER]:
Elegie [Palinodie][146]

O weh, wohin entschwanden mir alle meine Jahr!
War nur ein Traum mein Leben? Ist das Gewesene wahr?
Was Wirklichkeit mich dünkte, war's nur ein Traumgesicht?
So hab ich wohl geschlafen und wußt es selber nicht.
Doch jetzt, seitdem ich wach bin, da ist mir unbekannt,
was früher mir bekannt war wie meine eigne Hand.
Dies Land, dies Volk, in dem ich als Jüngling ward erzogen,
das ist mir fremd geworden, als ob es sei gelogen.
Die mir Gespielen waren, sind träge nun und alt.
Gerodet ist die Wildnis und abgeholzt der Wald,
nur noch das Wasser fließet, wie ehedem es floß.
Ich könnte wahrlich glauben, mein Unglück wäre groß,
Jetzt grüßt mich mancher träge, der einst mich kannte gut.
Die Welt ist allenthalben erfüllt von Haß und Wut.
wenn ich dabei gedenke an manchen frohen Tag,
der spurlos ist entschwunden wie in den Fluß mein Schlag.
Immer mehr, o weh!

O weh, wie kläglich zeigen sich junge Leute heut,
sie dachten früher höfisch, sie lebten einst in Freud!
Jetzt kennen sie nur Sorgen, o weh, wie tun sie so:
wohin ich einst mich wandte, dort werd ich nie mehr froh.
und Tanzen, Lachen, Singen in Sorgen sind erstickt,
solch jämmerliche Leute hat noch kein Christ erblickt.
Nun seht, wie schlecht der Kopfschmuck will passen zu den Frauen,
in Bauernkleidern kann man jetzt hohe Herren schauen,
Dazu sind Unglücksbriefe aus Rom hierhergekommen,
die tief mich trauern lassen, die mir die Freud genommen.
Das schmerzt mich und das quält mich - was lebt ich einst so wohl,
daß jetzt ich für mein Lachen so bitter weinen soll.
Ich glaub, selbst wilde Vögel betrübt noch meine Klage:
wer wundert sich darüber, daß ich so tief verzage?
– Was redete ich eben, ich armer Tor, im Zorn?
Wer hier der Freude folget, hat jene dort verlorn.
Immer mehr, o weh!

O weh, mit welchen Ränken will uns die Welt verdrießen!
Ich glaub, sie läßt uns Galle in ihren Honig fließen.
Die Welt ist schön von außen mit Weiß und Grün und Rot,
doch schwarz ist sie im Innern und dunkel wie der Tod.
Wen etwa sie verführt hat, dem steht die Hoffnung bei:
er wird durch leichte Buße von schwerer Sünde frei.
Die Tat ist eure Sache, ihr Ritter, denkt daran!
Ihr tragt die blanken Helme, ihr habt die Rüstung an,
ihr führt die festen Schilde und das geweihte Schwert!
Würd Gott es fügen, daß ich des Kampfes wäre wert,
dann wollte ich mir Armen verdienen reichen Sold;
doch mein ich nicht die Güter der Herren und ihr Gold:
ich wollte als ein Söldner mit meinem Speere streiten,
daß ich die Himmelskrone erwürb für alle Zeiten.
Wie gern würd ich den Aufbruch erleben über See!

[KARL SIMROCK]:
Heimkehr[147]

O weh, wohin verschwunden ist so manches Jahr?
Trämte mir mein Leben, oder ist es wahr?
Was stäts mich wirklich däuchte, wars ein trüglich Spiel?
Ich habe lang geschlafen, daß es mir entfiel.
Nun bin ich erwacht und ist mir unbekannt,
Was mir so kund einst war wie diese jener Hand.
Leut und Land, die meine Kinderjahre sahn,
Sind mir so fremde jetzt, als wär es Lug und Wahn.
Die mir Gespielen waren, sind nun träg und alt,
Umbrochen ist das Feld, verhauen ist der Wald;
Nur das Waßer fließet, wie es weiland floß;
Ja gewiss, ich bin des Unglücks Spielgenoß.
Mich grüßet Mancher lau, der mich einst wohlgekannt.
Die Welt fiel allenthalben aus der Gnade Stand.
Weh, gedenk ich jetzt an manchen Wonnetag,
Der mir nun zerronnen ist, wie in das Meer ein Schlag:
Immer mehr o weh!

O weh, wie sind verzagt die jungen Leute nun,
Vor Kummer, der sie nagt, wie jämmerlich sie thun!
Sie wißen nur von Sorgen, weh, wie thun sie so?
Wohin ich blick und schaue, sind ich Niemand froh.
Tanzen, Singen, das vergeht vor Sorgen gar:
Nie sah man unter Christen solche Jammerschaar.
Seht nur der Frauen Schmuck, der einst so zierlich stand
Die stolzen Ritter tragen bäurisches Gewand.
Uns sind ungnädge Briefe jüngst von Rom gekommen:
Uns ist erlaubt zu trauern, Freude gar benommen;
Nun schmerzt mich sehr (wir lebten ehmals wonnevoll)
Daß ich mein Lachen jetzt für Weinen tauschen soll.
Die Vögel in den Lüften dauert unsre unsre Noth:
Was Wunder, wenn es mich betrübt bis in den Tod?
Was sprech ich dummer Mann im Schmerz manch unnütz Wort?
Wer dieser Wonne folgen will, der misset jene dort.
Immer mehr o weh!

O weh, wie hat man uns mit Süßigkeit vergeben!
Ich seh die Galle mitten in dem Honig schweben;
Die Welt ist außen lieblich, weiß und grün und roth,
Doch innen schwarzer Farbe, finster wie der Tod:
Wen sie verleitet hat, der suche Trost und Heil,
Für kleine Buße wird ihm Gnade noch zu Theil.
Daran gedenket, Ritter, es ist euer Ding:
Ihr tragt die lichten Helme und manch harten Ring,
Dazu den festen Schild und das geweihte Schwert.
Wollte Gott ich wär für ihn zu streiten werth,
So wollt ich armer Mann verdienen reichen Sold:
Nicht mein ich Hufen Landes, noch der Fürsten Gold,
Ich trüge Krone selber in der Engel Heer:
Die mag ein Söldner wohl erwerben mit dem Sper.
Dürft ich die liebe Reise fahren über See:

146 WvV.149-151
146 DGV.345-347
147 LC.I.227-228

Dann wollt ich wieder singen, doch niemals mehr: „O weh”.
Niemals mehr o weh!

So wollt ich ewig singen Heil und nimmermehr o weh!
Nimmermehr o weh!

[SOMMER]:

[O weh, all’ meine Jahre, wo sind sie hingeeilt!…][148]

O weh, all’ meine Jahre, wo sind sie hingeeilt!
Hab’ ich geträumt, ich lebe? hab’ ich auf Erden geweilt?
Was ich gewähnt, es wäre, war es in Wahrheit da?
Ich hab’ im Schlaf gelegen, ich weiß nicht, was ich sah.
Nun wach’ ich auf vom Traume, da ist mir unbekannt,
Was mir zuvor war kundig, wie meine andre Hand.
Das Land und auch die Leute, wo ich als Kind gesäumt,
Sie sind mir fremde worden, als wär’ es Alles erträumt.
Die meine Gespielen warne, sind träge nun und alt.
Bestellt ist rings die Haide und abgehaun der Wald:
Wenn nicht das Wasser flösse, wie ich es einst gesehn,
Ich glaubte, traun, mir wäre ein großes Leid geschehn.
Es grüßt mich Mancher zögernd, der mich einst wohl gekannt;
Es ist von Noth und Unheil erfüllt nun alles Land,
Wenn ich der Wonne denke, an manchen Tag so hehr,
Die sind mir all’ entfallen, so wie ein Schlag ins Meer.
Immer mehr o weh!

O weh, die jungen Leute, wie traurig steht die Schaar,
Die einst in ihrem Muthe so wild verwegen war!
Die können nichts als sorgen: weh, was bedrängt sie so?
Wohin ich schau’ auf Erden, ich sehe Niemand froh.
Das Tanzen und das Singen muß ganz mit Sorgen vergehn,
Nie hat ein Christ auf Erden so trübe Schaar gesehn.
Nun seht, wie steht den Frauen die Spang’ an Stirn und Hand:
Die stolzen Ritter tragen kein ritterlich Gewand.
Es sind unsanfte Briefe von Rom uns hergekommen,
Uns ist erlaubt zu trauern und alle Lust benommen.
Das schmerzt mich tief im Herzen (wir lebten so freudevoll),
Daß ich statt meines Lachens nun Thränen wählen soll.
Die wilden Vögel im Walde erschrecken vor unsrer Klage,
Wen könnt’ es noch verwundern, wenn ich davon verzage?
Was sprech’ ich unbesonnen in meinem argen Sinn?
Wer hier der Freude nachgeht, der giebt die ew’ge hin,
Immer mehr o weh!

O weh, in süßer Speise hat man uns Gift gegeben!
Ich sehe die bittre Galle mitten im Honig schweben:
Die Welt ist schön von außen, ist weiß und grün und roth,
Von innen schwarzer Farbe und finster wie der Tod.
Doch wen sie hat betrogen, dem ist ein Trost bereit:
Er wird mit leichter Buße von großer Schuld befreit.
Daran gedenkt, ihr Ritter, denn es ist eure Pflicht;
Ihr tragt die lichten Helme und manchen Panzer dicht,
Dazu die festen Schilde und das geweihte Schwert.
O wollte Gott, ich wäre des hohen Sieges werth,
So wollt’ ich Vielbedrängter verdienen reichen Sold.
Ich meine nicht die Huben und nicht der Herren Gold:
Ich wollte selbst die Krone für stete Zeiten tragen:
Die könnte wohl ein Söldner mit seinem Speer erjagen.
Könnt’ ich die liebe Reise vollbringen über die See,
So wollt’ ich Heil! dann singen und nimmer mehr o weh.
Nimmer mehr o weh!

[LUDWIG UHLAND]:

[O weh! wohin verschwanden alle meine Jahr?…][149]

O weh! wohin verschwanden alle meine Jahr?
Ist mein Leben mir geträumet oder ist es wahr?
Das ich stets wähnte, daß es wäre, war das icht?
Danach hab’ ich geschlafen und so weiß ich’s nicht.
Nun bin ich erwachet, und ist mir unbekannt,
Was mir hievor war kundig, wie mein’ andre Hand.
Leute und Land, dannen ich von Kinde bin geborn,
Die sind mir fremde worden, recht als ob es sei verlorn.
Die meine Gespielen waren, die sind träge und alt,
Bereitet ist das Feld, verhauen ist der Wald,
Nur daß das Wasser fließet, wie es weiland floß.
Fürwahr! Ich wähnte, mein Ungelücke würde groß.
Mich grüßet mancher träge, der eh’ mich kannte wohl;
Die Welt ist allenthalben Ungenaden voll.
Denn ich gedenke an manchen wonniglichen Tag,
Die mir entfallen sind, wie in das Meer ein Schlag:

[WILL VESPER]:

[O weh, wohin verschwunden ist mir Jahr um Jahr?…][150]

O weh, wohin verschwunden ist mir Jahr um Jahr?
Ist all mein Leben ein Traum nur, oder ist es wahr?
Wovon ich wähnte, daß es wäre, war das nicht?
Ich habe wohl geschlafen und ich weiß es nicht.
Nun bin ich erwachet und mir ist unbekannt,
was mir hiervor war kundig wie die eigne Hand.
Leute und Land, da ich von Kind an bin erzogen,
die sind mir fremd geworden, als wär es all gelogen.
Die meine Gespielen waren, die sind träg und alt.
Verwildert ist das Feld, verhauen ist der Wald,
nur das Wasser fließet, wie es einstens floß,
fürwahr ich denke Unglück ist nun mein Genoß.
Mich grüßet mancher träge, der mich einst wohl gekannt,
die Welt ist allenthalben in des Unheils Hand.
Wenn ich gedenk an manchen sonnelichten Tag,
der mir ist entfallen, wie in das Meer ein Schalg,

---

148 RLP.26-28
149 UGW.VI.102-103
150 E.II.29-30

Immermehr o weh!

O weh! wie jämmerlich die jungen Leute thunt,
Denen nun viel traurigliche ihr Gemüte stund!
Die können nichts, denn sorgen; oh weh! wie thun sie so?
Wo ich zur Welt hinkehre, da ist Niemand froh.
Tanzen, singen zergeht mit Sorgen gar.
Nie Christenmann noch sah so jämmerliche Jahr'.
Nun merket, wie den Frauen ihr Gebände staht!
Die stolzen Ritter tragen dörferliche Wat.
Uns ist erlaubet Trauern und Freude gar benommen.
Das mühet mich inniglichen sehr, wir lebten sonst viel wohl,
Daß ich nun, für mein Lachen, Weinen kiesen soll.
Die wilden Vögel betrübet unsre Klage,
Was Wunder ist, wenn ich davon verzage?
Was spreche ich dummer Mann durch meinen bösen Zorn?
Wer dieser Wonne folget, der hat jene dort verlorn
Immermehr, o weh!

O weh! wie uns mit süßen Dingen ist vergeben!
Ich sehe die bittre Galle mitten in dem Honige schweben.
Die Welt ist außen schöne weiß, grüne und rot
Und innen schwarzer Farbe finster, wie der Tod.
Wen sie nun verleitet habe, der schaue seinen Trost!
Er wird mit schwacher Buße großer Sünde erlost.
Daran gedenket, Ritter! es ist euer Ding.
Ihr traget die lichten Helme und manchen harten Ring,
Dazu die festen Schilde und das geweihte Schwert.
Wollte Gott, ich wäre solches Sieges wert!
So wollte ich notiger Mann verdienen reichen Sold,
Doch meine ich nicht die Huben, noch der Herren Gold:
Ich wollte selber Krone ewiglichen Tragen,
Die möchte ein Söldner mit seinem Speere bejagen.
Möchte ich die liebe Reise fahren über See,
So wollte ich danne singen: wohl! und nimmermehr: o weh!

immer mehr o weh!

O weh, wie jämmerlich die jungen Leute tun!
Die einst viel fröhlich waren, wie sind sie nun?
Sie können nichts als sorgen; weh, warum tun sie so?
Wo ich zur Welt mich kehre, da ist niemand froh.
Tanzen, Lachen, Singen, zergeht in Sorgen auch:
Nie sah man unter Christen so jämmerlichen Brauch.
Nun sehet wie den Frauen ihre Bänder stehn;
die stolzen Ritter arm in Bauernkleidern gehn.
Uns ist unfrohe Botschaft her von Rom gekommen,
uns ist erlaubt zu trauern und Freude ganz genommen.
Das quält mich tief im Innern – wir lebten einst so wohl –
daß ich für mein Lachen nun Weinen wählen soll.
Die wilden Vögel selbst betrübet unser Klagen
was Wunder ists, wenn ich davon ganz will verzagen.
Was sprech ich dummer Tor in meinem bösen Zorn?
Wer hier Wonne sucht, der hat sie dort verlorn.
Immer mehr o weh!

O weh, wie uns mit süßen Dingen ist vergeben!
Ich sehe die Galle mitten in dem Honige schweben.
Die Welt ist außen schön, ist weiß, ist grün und rot
und innen schwarzer Farbe, finster wie der Tod.
Wen sie nun hat verleitet, der schaue seinen Trost:
er wird mit schwacher Buße von großer Sünde los:
daran gedenket, Ritter, das ist euer Ding,
ihr tragt die lichten Helme und manchen harten Ring,
dazu die festen Schilde und das geweihte Schwert.
Wollte Gott, ich wär auch dieser Kämpfe wert,
so wollt ich armer Mann verdienen reichen Sold,
doch meine ich nicht lehen noch der Herren Gold,
ich wollte diese Krone, ewig gerne tragen,
die nun ein Söldner kann mit seinem Speer erjagen.
Könnt ich die liebe Reise fahren über See,
so wollt ich dann mur singen „Wohl" und nimmermehr
„O weh".

[P. WAPNEWSKI]:
[**Oweh wohin entschwanden alle meine Jahre!…**][151]

Oweh wohin entschwanden alle meine Jahre!
War mein Leben ein Traum, oder ist es Wirklichkeit?
Was ich immer glaubte, es sei – war all das etwas?
Dann habe ich geschlafen, und weiß es nicht.
Nun bin ich erwacht, und ich kenne nicht mehr
was mir zuvor bekannt war wie meine eigene Hand.
Leute und Land, in deren Mitte ich von Kind an aufgezogen worden bin,
die sind mir fremd geworden, als hätte es sie gar nicht gegeben.
Mit denen ich gespielt habe, die sind jetzt müde und alt.
Bebaut ist das Land, gerodet der Wald.
Liefe der Fluß nicht wie er einstens lief –
glaubte ich wahrlich, mein Leid wäre groß.
So mancher grüßt mich überhaupt nicht mehr, der mich einst sehr wohl kannte:
Die Welt ist überall voller Undank.
Wenn ich so manchen strahlenden Tags gedenke
der spurlos mir entglitten ist, wie ins Wasser ein Schlag –
immerdar: oweh.

Oweh wie kümmerlich geben die jungen Leute sich;
die einstmals fröhlich und wohlerzogen waren,
die verstehn sich. nur noch auf Sorgen – ach warum sind sie so?
Wohin auch ich mich wende – niemand ist vergnügt:
Tanzen, Lachen, Singen vergehen ganz in Sorgen.
Nie hat ein Christenmensch eine derart klägliche Gesellschaft gesehn.
Man sehe nur, wie den Damen ihr Kopfschmuck steht;
und stolze Ritter tragen bäurische Kleidung!
Böse Briefe sind uns aus Rom gekommen.
Traurigsein ist uns gestattet Frohsinn ganz genommen.
Das schmerzt mich zutiefst, (wir lebten einst nicht übel)
daß ich jetzt mein Lachen gegen Tränen eintauschen soll.
Selbst die Vögel im wilden Wald werden bedrückt von unsrer Klage:
was Wunder daß auch ich darob alle frohe Stimmung
einbüße? Aber ach, was sage ich Narr da in meiner schlimmen Empörung!
Wer dem Glück dieser Welt nachgeht hat das ewige schon eingebüßt,
immerdar oweh.

Oweh wie wir mit süßen Dingen vergiftet sind!
Ich sehe die bittere Galle inmitten des Honigs schwimmen.
Die Welt ist außen schön, weiß, grün und rot –

[HUBERT WITT]:
elegie[152]

O weh, wohin entschwand mir alle lebenszeit
war denn ein traum mein leben, war es wirklichkeit?
was ich für wahr gehalten, wars ein nachtgesicht?
da hab ich wohl geschlafen und weiß es selber nicht
nun bin ich wach geworden, und mir ist unbekannt
was mir zuvor vertraut war wie meine eigne hand
ringsum das land, die leute, die mich aufgezogen
sie sind mir fremd geworden, als wäre es erlogen
und meine spielgefährten müde nun und alt
die felder umgebrochen, gerodet ist der wald
wenn nicht das wasser flösse wie von alters her
ich glaub, dann wär mein leiden unerträglich schwer
so mancher grüßt mich träge und kannt mich früher gut
die welt zeigt allenthalben undank und wankelmut
denk ich der wonnetage, die ich so lang entbehr
die ohne spur verschwanden wie ein netz im meer
immer nur o weh

O weh, wie schlimm gebärden sich die jungen leut
höfischer sinn von damals schert sie keinen deut
sie leben nur in sorgen, warum? und nirgendwo
wohin ich mich auch kehrte, fand ich einen froh
tanzen, singen sind vor kummer rar
nie sah ein christenmensch so jämmerliche jahr
seht nur den putz der damen, eitelkeit und tand
und manchen stolzen ritter in bäurischem gewand
auch haben schlimme briefe uns aus rom erreicht
die trauer ist erlaubt, und alle freude weicht
wie gut war unser leben, das ist mein tiefster groll
daß ich fortan mein lachen in weinen tauschen soll
sogar die wilden vögel bekümmert dieser gram
was wunder, daß er mir den letzten frohsinn nahm
so red ich nun im zorne und such als armer tor:
nach erdenwonnen, bis ich die himmlischen verlor
immer nur o weh

O weh, zu gift geworden ist alle süßigkeit
in jedem goldnen honig macht sich galle breit
so schön die welt von außen, weiß und grün und rot

[151] WG.109, 111
[152] WvVG. 305, 307

und innen von schwarzer Farbe und finster wie der Tod.
Wen aber sie verführt hat, der sehe jetzt auf seine Rettung:
mit geringer Bußleistung wird er von schwerer Sünde
erlöst. Daran denkt, ihr Ritter; es ist eure Sache.
Ihr tragt die strahlenden Helme und die harten Kettenhemden,
und dazu feste Schilde und geweihte Schwerter:
wollte Gott auch icls wäre solcher Segnung noch wert!
Dann würde ich in meiner Dürftigkeit mir reicheri Lohn erdienen.
Doch damit meine ich keinen Landbesitz noch das Gold
der Großen: die Krone der Seligkeit wollte ich ewig tragen!
Die konnte einst schon ein Söldner mit seiner Lanze erringen.
Könnte ich den erschnten Zug mitfahren übers Meer,
dann würde ich freudig singen, und niemals mehr oweh,
niemals mehr oweh!

doch innen ist sie finster wie der schwarze tod
wen aber sie verführte, der such, ob rettung sei
mit leichter buße wird er von schweren sünden frei
ihr ritter, das ist eure pflicht, bedenkt es gut
ihr tragt die harten panzer, den blanken eisenhut
ihr tragt geweihte schwerter und tragt den festen schild
gäb gott mir solche ehre, mein sehnen wär gestillt
sodann verdient ich armer bettler reichen sold
zwar keine ländereien und kein fürstengold
doch eine himmelskrone, die gäb ich nimmer her
longinus schon erjagte sie einst mit seinem speer
könnt ich zu solcher reise aufbrechen über see
ich wollte freude singen und nimmermehr o weh

[RICHARD ZOOZMANN]:
[O weh! wohin entschwunden ist mir doch Jahr um Jahr…][153]

O weh! wohin entschwunden ist mir doch Jahr um Jahr?
War nur ein ein Traum mein Leben? Ach oder ist es wahr?
Was ich als wirklich wähnte, warsnur ein Traumgesicht?
So hätt ich denn geschlafen und wüßt es selber nicht?
Nun bin ich wach geworden und mir blieb unbekannt,
Was mir zuvor vertraut war wie diese jener Hand.
Und Leut und Land, darin ich von Kindheit an erzogen,
Sind mir so fremd geworden, als wär es schier erlogen.
Die mir Gespielen waren, sind heute träg und alt,
Umbrochen ist der Acker, geforstet ist der Wald.
Wenn nicht genau wie einstmalsnoch heut das Wasser flösse,
Fürwahr, ich wähnte wirklich, daß Unglück mich umschlösse.
Mich grüßet lauwarm mancher, der sonst mich gut gekannt,
Die Welt ist voller Ungnad und fiel aus Rand und Brand.
Mit Schmerz denk ich an manchen so wonnevollen Tag,
Der spurlos mir zerronnen als wie ins Meer ein Schalg:
Für Ewigkeit, o weh!

O weh, wie sich gehaben die jungen Leute nun,
Wie sind sie voller Kleinmut und wie verzagt sie tun!
Sie wissen nur von Sorgen; doch warum tun sie so?
Wohin den Blick ich wende, ich sehe keinen froh.
Das Tanzen, Lachen, Singen verging in Not und Leid,
Nie hört ich Christen klagen ob solcher Jammerzeit.
Sehet an den Schmuck der Frauen, der einst so zierlich stand,
Selbst stolze Ritter tragen ein bäurisches Gewand. –
Jüngssst sind un Unglücksbriefe von Rom zuhand gekommen:*
Man gab uns Recht auf Trauern, die Freude ward genommen.
Nun schmerzt michs tief – wir lebten dereinst so freudenvoll –
Daß ich mein lustig Lachen in Tränen tauschen soll.
Die Vögel unterm Himmel betrübt selbst unser Not:
Was Wunder, wenns mich selber betrübt bis in den Tod;
Ich dummer Mann, was sprech ich im Zorn manch unnütz Wort?
Wer Erdenwonnen nachgeht, verscherzt die andern dort
Für Ewigkeit, o weh!

O weh, man hat vergiftet uns mit der Süßigkeit,
Im Honig seh ich schweben die Galle allezeit.
Die Welt ist außen lieblich, ist weiß und grün und rot,
Doch innen schwarz von Farbe und finster wie der Tod.
Wen sie verführt, verleitet, der suche Trost und Heil,
Ihm wird für kleine Buße Verzeihung noch zuteil.
Daran denkt, o Ritter, auf daß es euch gelinge;
Ihr tragt die hellen Helme, tragt Panzer, Kettenringe,
Ihr tragt den Schild, den festen Schwert!
Wollt Gott, ich selber wäre solch einens Sieges wert,
So wollt ich armer Sünder verdienen reichen Sold;
Nicht mein ich Hufen Landes, nicht mein ich Fürstengold:
Des ewigen Lebens Krone, die wollt ich selig tragen,
Die leicht ein Söldner könnte mit seinem Speer erjagen.
Könnt ich die selige Reise doch wagen über See,
So wollt ich jubelnd singen und nimmermehr oh weh –
Für ewig nicht,o weh!

[ÁPRILY LAJOS]:
Elégia[154]

Én Istenem, sok évem, vajon hová loholt?
Éltem, vagy életem csak álom csalása volt?
Amit valóra vettem, mind csak csalóka fény?
Ó, jaj nekem, hogy így van s csupán aludtam én.
Most aztán felriadtam és azt sem ismerem,
mi régen ismerős volt, akár a tenyerem.
A táj s a nép, kit ismert a futkosó gyerek,
ma: idegen vidékek, idegen emberek.
Sok fürge kis barátom ma lomha-lábu vén.
Szántó a rét, fa nincsen a rengeteg helyén.
Még jó, hogy megmaradtak a régi patakok,
azt hinném máskülönben, hogy magam sem vagyok.
Alig köszön, ki egykor derülten üdvözölt,
ilyen borús nekem még sohsem volt a föld.
Oly gyorsan elfutottak a régi, víg napok,
akár a tengerárban az illanó habok,
el, mindörökre, jaj!

Ó, jaj, hogy minden ifjút a gond keresztje nyom!
Kik egykor lelkesültek vidulva, szabadon,
ma súlyos gond epeszti. Jaj, úgy bánt engemet,
akárhová tekintek, ma senkisem nevet.
Táncos, dalos napoknak örökre vége van,
nem élt még jó keresztyén ilyen siralmasan.
Bús szalag vonja gyászba a női homlokot,
ékes lovag ruhája parasztosan kopott.
Rómából szép hazánkba jöttek kemény szavak.
Van ok, hogy mind a lelkek itt búslakodjanak!
Úgy fáj – ó messzeszállott sok drága szép napom! –
A kacagást sírásba kell már torzítanom.
Madár ma bút az erdőn mi gyászunktól tanul,
csoda, ha vén szívemre a bánat fátyla hull?
De zsémbemnek mi haszna? Feddő szavam mit ért?
A földi jók vadásza elveszti túl a bért,
el mindörökre, jaj!

Ó jaj, hogy megzavarta kedvünk a csalfa kéz!
Vígságunk búra fordult, epére vált a méz.
Csal a világ, mutatja a szép tarka köntösét,
de titkos belsejében, mint a halál, sötét.
Vigaszt keress, ha bűne szívedre lelhetett,
kis bánás nagy bűnöktől megmenti lelkedet.
Lovag, a célra gondolj, az üdvösségre csak,
a vaspáncél tiétek s a villogó sisak,
a szent kard jó paizzsal, mely vésszel szembenéz.
Bár én szegény, lehetnék, keresztes jó vitéz!
Ott én is megkeresném vitézi zsoldomat,
nem földet és aranypénzt, mit úrgőg osztogat:
koronát, égi fényűt, hordozna majd fejem,
mit zsoldos is kiküzdhet a dárdás harcteren.
Ó, hogyha már mehetnék a cél felé hajón!
Dalolnám, hogy dicsőség! – sosem sírná a szóm:
Jaj, mindörökre jaj!

** Mit den Briefen ist der im September 1227 gegen Kaiser Friedrich geschleuderte Bannstrahl gemeint.*

[RADNÓTI MIKLÓS]:
Visszatérés[155]

Ó jaj, gyerekkorom nem integet felém!
Az életem csak álom volt, vagy éltem én?

---

153 ZM.24-26 (Will Vesper fordításától csak stilisztikai eltéréseket mutat.)+
154 ÁLA.81
155 UI.1938.I.265

Mi fontos volt nekem, elszállt, mint úti por.
Mély álom ringatott el, csak nem tudom mikor.
Most íme fölriadtam és oly idegen,
Mit úgy ismertem én még, akár saját kezem,
Az emberek s a táj, amelyet úgy szerettem,
Gyerekkorom kalandos vidéke ismeretlen.
Ki akkor víg barát volt, ma sír felé hajol,
Erdőket vágtak és beomlott a major;
Ha régi patakunk is másképpen folyna itt,
Mint hontalan, csak nézném eltűnő fodrait.
Akikre ismerősként gondoltam még tavaly,
Alig köszönnek s mindent betölt a baj s a jaj.
Úgy foszlik semmivé most a lágytekintetű
Gyerekkor, mint a tenger vizére írt betű
Örökre már, ó jaj!

[RADNÓTI MIKLÓS]:
WALTER VON DER VOGELWEIDE:
Ó jaj, hogy eltünt minden[156]

Ó jaj, hogy eltünt minden, hogy hullt le, évre év!
Éltem valóban én, vagy álmodtam itt elébb?
Amit valónak hittem nem volt talán sehol?
Mély álom ringatott el, csak nem tudom mikor.
Most íme fölriadtam és oly idegen,
mit úgy ismertem én még akár a tenyerem.
Az emberek s a táj, amelyet úgy szerettem,
gyermekkorom kalandos vidéke ismeretlen
Ki akkor víg barát volt, ma sír felé hajol,
erdőt irtottak erre, amott bedőlt major;
s ha régi patakunk is másképen folyna itt,
mint hontalan, csak nézném elűnő fodrait.
Akikre ismerősként gondoltam még tavaly,
alig köszönnek s mindent betölt a baj s a jaj.
Úgy foszlik semmivé most a boldog és merész
gyerekkor, mint a tenger vizére mért ütés
örökre már, ó jaj!

Ó jaj, hogy élnek itt most az ifjú emberek!
Bűnbánat nincs szivükben s mind gondok közt remeg
és mind aggódik folyton: így élni jó talán?
e bús világban, látom, senki sem vidám.
Nincsen tánc, sem ének, gond marta szerteszét,
keresztény ember még íly gyászosan nem élt,
az asszonyok fejéke régen nem ragyog,
parasztgúnyát viselnek büszke lovagok.
Haraggal írt levélben intett meg minket Róma,
örömünk nincs s a bánat oly szívet szaggató ma,
hogy teljesen kifáraszt (jól éltünk hajdanán!)
s most mintha régi kedvünk búra váltanám.
Az égi vadmadár is bánatos felettem,
csodálható-e hát, hogy én is csüggedt lettem?
S mit mondtam vén bolond most sok bajom között?
Aki gyönyörben él itt, mennyekben lesz számüzött,
örökre már, ó jaj!

Ó jaj, mi édes volt, mind megromolt hát mégis!
A mézben látom én ma már lebegni az epét is.
Kívül fehér, piros, zöld a világ s dalra vár,
de bévül úgy sötétlik, mint a rossz halál,
s kit látszat csábitott csak, az majd vigaszra lel,
a földi bűnt bünhődés, vezeklés oldja fel.
Lovagok, a vezeklés, ez itt a dolgotok,
sisaktok jó s a páncél, a csuklóvas forog,
megszentelt kardotok van és pajzsotok kemény.
Adná az Úr, hogy méltó lennék a győzelemre én!
Akkor, bár oly szegény vagyok búsás zsold várna rám,
mert nem birtokra vágyom, aranyra sem ma már,
az üdvök koronája örökre szívem vágya,
egy zsoldos is elnyerheti, markában ott a dárda.
Ha átkelhetnék én a szent hadak hajóival,
a vízen zsoltárt zengenék és már nem azt, hogy: jaj!
azt már sosem, hogy: jaj!

[SZABÓ LŐRINC]:
Oh weh, wohin verschwuunden
W. von der Vogelweide (31.o.)
(1170-1230)[157]

|~~Óh~~| Jaj, hova tüntek ~~xx~~ |az| éveim, életem?
Valóság volt, vagy álom, ami történt velem?
Amit igaznak hittem, nem is létezett?
Úgy látszik, hogy álmodtam s nem tudtam, mit teszek.
Most, ébredve, szétnézek, s bizony, |~~xxx~~| idegen~~xx~~,
|mind,| amit ~~xxx~~ |úgy| ismertem, akár a tenyerem.
A föld, s az emberek, akik közt növekedtem,
oly idegenek, mintha hazugság volna minden.
Volt játszótársaim vének, fáradtak, lusták,
a mező ugaron, az erdőt letarolták,
csak a víz folyik úgy, ahogy egykoron,
s ugylátszik, csak a balsors kísér már utamon.
Bizonytalan köszönt, ki jól ismert valaha,
már az egész világnak a romlás az ura.
S ha egy-egy ragyogó, derűs napot idézek,
hát nyoma sincs, akár a tengerre mért ütésnek,
nincs, nincs, óh jaj nekem!

Jaj, de siralmasak ma a fiatalok!
Mit csinálnak a régi jókedvű lovagok?[158]
Csak keseregni tudnak; ~~sehol?~~ mi hozta ezt a bajt?
Akárhova tekintek, sehol egy derüs arc.
Dal, tréfa, játék szintén csupa szomorúság~~x~~:
sose volt ily siralmas a keresztény világ.
És nézzétek, hogy lógnak a nők szalagjai;
parasztgúnyában járnak hazánk lovagjai.
Nem-jó hir jött Rómából s gyászos üzenetére
jogunk van szomorkodni s minden örömnek vége.
Egészen felkavar, hogy – hiszen oly vígan éltünk! –
jókedv helyett ezentúl sirás legyen a bérünk.
~~xxxxx~~ |Sajnál a vadmadár| is, ~~xxx~~ |~~xxx~~| gyászunk oly ószonyú sok,
~~xxx~~ csoda-e ~~xxxx~~ |hát|hogy| én |már| egész belepusztúlok~~?~~.
De |hát| mit is beszélek, ~~xx,~~ vén bolond, keseregve?
Ki ~~itt~~ |most| keresi üdvét, ~~az~~ már rég elveszitette!
rég, rég, óh, jaj nekem!

Jaj, mindennek hogyan pusztul az édese!
Látom, a mézben is ott lebeg az epe,
Kivül szép a világ, ~~fehér~~, zöld, ~~és~~ piros és fehér,
de belül fekete, ~~akár a torz~~ |mint a halálos| éj.
S akit elcsábitott, jó, ha vigaszt tanúl:
s manapság kis vezeklés nagy bűntől szabadúl,
erre gondoljatok, lovagok, nemesek,
kik fénylő sisakot hordtok és vérteket
s hozzá vas pajzsot és szent kardot… Istenem,
volna csak ily csatákra nekem is érdemem,
bármily szegény vagyok, dús zsoldot gyüjtenék,
de nem hűbéri földet s aranyat, urakét,
hanem azt az örök koronát, azt a kincset,
melyet ma a kereszt ~~dárdái~~ |vitéze| megszerezhet.
~~Mehetnék~~ |Vinne| csak ~~a drága utra~~ |utam| át a drága tengeren,
azt dalolnám, hogy „~~Dxxx~~” |”~~Ihaj~~!”|Ihaj| és sose, hogy „jaj nekem!”
=

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

---

156 RM.364; EA.260; MS.102-103
157 Ms 4657/455.I.-III. (*kézírás*)
158 »(————)« jel a versszak folytatását jelzi.
159 MS 4666/197

Jaj, hova tűntek az éveim.
– Walter von der Vogelweide (1170-1230) –[159]

Jaj, hova tűntek az éveim, életem?
Valóság volt, vagy álom, ami történt velem?
Amit igaznak hittem, nem is létezett?
Úgylátszik, hogy álmodtam s nem tudtam, mit teszek.
Most, ébredve, szétnézek s bizony, idegen
mind, amit úgy ismertem, akár a tenyerem.
A föld s az emberek, akik közt növekedtem,
oly idegenek, mintha hazugság volna minden.
Volt játszótársaim vének, fáradtak, lusták,
a mező ugaron, az erdőt letarolták,
csak a víz folyik úgy, ahogy egykoron,
s úgylátszik, csak a balsors kísér már utamon.
Bizonytalan köszönt, ki jól ismert valaha,
már az egész világnak a romlás az ura.
S ha egy-egy ragyogó, derűs napot idézek,
hát nyoma sincs, akár a tengerre mért ütésnek,
nincs, nincs, óh, jaj nekem!

Jaj, de siralmasak ma a fiatalok!
Mit csinálnak a régi, jókedvű lovagok?
Csak keseregni tudnak; mi hozta ezt a bajt?
Akárhova tekintek, sehol egy derús arc.
Dal, tréfa, játék szintén csupa szomorúság:
sohse volt ily siralmas a keresztény világ.
És nézzétek, hogy lógnak a nők szalagjai;
parasztgunyában járnak hazánk lovagjai.
Nem-jó hír jött Rómából s gyászos üzenetére
jogunk van szomorkodni s minden örömnek vége.
Egészen felkavar, hogy – hiszen oly vígan éltünk! –
jókedv helyett ezentúl sírás legyen a bérünk.
Sajnál a vadmadár is, gyászunk oly iszonyú sok,
csoda-e hát, hogy én már egész belepusztulok?
De hát mit is beszélek, vén bolond, keseregve?
Ki most keresi üdvét, már rég elveszítette!
Rég, rég, óh, jaj nekem!

Jaj, mindennek hogyan pusztul az édese!
Látom, a mézben is ott lebeg az epe,
Kívül szép a világ, zöld, piros és fehér,
de belül fekete, mint a halálos éj.
S akit elcsábított, jó, ha vigaszt tanul:
manapság kis vezeklés nagy bűntől szabadul,
erre gondoljatok, lovagok, nemesek,
kik fénylő sisakot hordtok és vérteket,
s hozzá vas pajzsot és szent kardot… Istenem,
volna csak ily csatákra nekem is érdemem,
bármily szegény vagyok, dús zsoldot gyüjtenék,
de nem hübéri földet s aranyat, urakét,
hanem azt az örök koronát, azt a kincset,
melyet ma a kereszt vitéze megszerezhet.
Vinne csak utam át a drága tengeren,
azt dalolnám, hogy «Ihaj!» és nem azt, hogy «Jaj nekem!»

WALTER* VON DER VOGELWEIDE:
2.[160]

Jaj, hova tüntek az éveim, életem?
Valóság volt, vagy álom, ami történt velem?
Amit igaznak hittem, nem is létezett?
Ugylátszik, hogy álmodtam, s nem tudtam, mit teszek.
Most, ébredve, szétnézek, s bizony, idegen
mind, amit úgy ismertem, akár a tenyerem.
A föld s az emberek, akik közt növekedtem,
oly idegenek, mintha hazugság volna minden.
Volt játszótársaim vének, fáradtak, lusták,
a mező ugaron, az erdőt letarolták,
csak a víz folyik úgy, ahogy egykoron,
s úgylátszik, csak a balsors kisér már utamon.
Bizonytalan köszönt, ki jól ismert valaha,
már az egész világnak a romlás az ura.
S ha egy-egy ragyogó, derüs napot idézek,
hát nyoma sincs, akár a tengerre mért ütésnek,
nincs, nincs, óh jaj nekem!

Jaj, de siralmasak ma a fiatalok!
Mit csinálnak a régi, jókedvű lovagok?
Csak keseregni tudnak: mi hozta ezt a bajt?
Akárhova tekintek, sehol egy derüs arc.
Dal, tréfa, játék szintén csupa szomorusag:
sose volt ily siralmas a keresztény világ.
És nézzétek, hogy lógnak a nők szalagjai;
parasztgunyában járnak hazánk lovagjai.
Nem-jó hír jött Rómából, s gyászos üzenetére
jogunk van szomorkodni s minden örömnek vége.
Egészen felkavar, hogy – hiszen oly vígan éltünk! –
jókedv helyett ezentul sirás legyen a bérünk.
Sajnál a vadmadár is, gyászunk oly iszonyú sok,
csoda-e hát, hogy én már egész belepusztúlok?
De hát mit is beszélek, vén bolond, keseregve?
Ki most keresi üdvét, már rég elveszitette!
Rég, rég, óh, jaj nekem!

Jaj, mindennek hogyan pusztul az édese!
Látom a mézben is ott lebeg az epe.
Kívül szép a világ, zöld, piros és fehér,
de belül fekete, mint a halálos éj.
S akit elcsábított, jó, ha vigaszt tanul:
manapság kis vezeklés nagy bűntől szabadul,
erre gondoljatok, lovagok, nemesek,
kik fénylő sisakot hordtok és vérteket
s hozzá vas pajzsot és szent kardot… Istenem,
volna csak ily csatákra nekem is érdemem,
bármily szegény vagyok, dús zsoldot gyüjtenék,
de nem hűbéri földet s aranyat, urakét,
hanem azt az örök koronát, azt a kincset,
melyet ma a kereszt vitéze megszerezhet.
Vinne csak utam át a drága tengeren,
azt dalolnám, »Ihaj!« és nem azt, hogy »Jaj nekem!«

[SZABÓ LŐRINC]:
WALTER VON DER VOGELWEIDE:
Jaj, hova tűntek az éveim, életem?[161]
O weh, wohin verschwunden ist mir Jahr um Jahr?

Jaj, hova tűntek az éveim, életem?
Valóság volt, vagy álom, ami történt velem?
Amit igaznak hittem, nem is létezett?
Ugylátszik, hogy álmodtam, s nem tudtam, mit teszek.
Most, ébredve, szétnézek, s bizony, idegen
mind, amit ugy ismertem, akár a tenyerem.
A föld s az emberek, akik közt növekedtem,
oly idegenek, mintha hazugság volna minden.
Volt játszótársaim vének, fáradtak, lusták,
a mező ugaron, az erdőt letarolták,
csak a viz folyik úgy, ahogy egykoron,
s ugylátszik, csak a balsors kisér már utamon.
Bizonytalan köszönt, ki jól ismert valaha,
már az egész világnak a romlás az ura.
S ha egy-egy ragyogó, derűs napot idézek,
hát nyoma sincs, akár a tengerre mért ütésnek,
nincs, nincs, óh, jaj nekem!

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Elégia.[162]

Óh, hogy repültök évek, egy a másik után!
Való volt ifjuságom, vagy álomkép csupán?
Mi mindent sejtet vélem homályos sejtelem,
Da hát aludtam eddig s már nem emlékezem.
Hogy ébredek sokára; idegen a v ilág,
Pedig ismertem egykor, mint anyja a fiát.
Rokon, barát, szülőföld, hol felnevekedém,
Oly furcsák nékem immár mint hazug tünemény.
Gyermekkori barátot öregség súlya nyom,
Burjánzik a mező, rét, kiirtva a vadon,
Csak a vizek folyása maradt a réginek,
Mögöttem hű barátként a balsorsom biceg:
Itt-ott egy ismerősöm köszönt kelletlenül,
Széles e nagyvilágra sötét gyász nehezül.
Letünt, napos időknek emléke jár velem,
Mik szertefoszladoztak, mint hab a tengeren,
Ó j aj nekem!

---

* *sic!*
160 NIK.55-56
161 SzLV.57-58; ÖB.I.606-608
162 NÉK.5-6

Jaj, de siralmasak ma a fiatalok!
Mit csinálnak a régi, jókedvű lovagok?
Csak keseregni tudnak: mi hozta ezt a bajt?
Akárhova tekintek, sehol egy derüs arc.
Dal, tréfa, játék szintén csupa szomoruság:
sose volt ily siralmas a keresztény világ.
És nézzétek, hogy lógnak a nők szalagjai;
parasztgunyában járnak hazánk lovagjai.
Nem-jó hir jött Rómából, s gyászos üzenetére
jogunk van szomorkodni s minden örömnek vége.
Egészen felkavar, hogy – hiszen oly vigan éltünk! –
jókedv helyett ezentúl sirás legyen a bérünk.
Sajnál a vadmadár is, gyászunk oly iszonyú sok,
csoda-e hát, hogy én már egész belepusztúlok?
De hát mit is beszélek, vén bolond, keseregve?
Ki most keresi üdvét, már rég elveszitette!
Rég, rég, óh, jaj nekem!

Jaj, mindennek hogyan pusztúl az édese!
Látom, a mézben is ott lebeg az epe.
Kivül szép a világ, zöld, piros és fehér,
de belül fekete, mint a halálos éj.
S akit elcsábitott, jó, ha vigaszt tanúl:
manapság kis vezeklés nagy bűntől szabadúl,
erre gondoljatok, lovagok, nemesek,
kik fénylő sisakot hordtok és vérteket
s hozzá vas pajzsot és szent kardot… Istenem,
volna csak ily csatákra nekem is érdemem,
bármily szegény vagyok, dús zsoldot gyüjtenék,
de nem hübéri földet s aranyat, urakét,
hanem azt az örök koronát, azt a kincset,
melyet ma a kereszt vitéze megszerezhet.
Vinne csak utam át a drága tengeren,
azt dalolnám, hogy „Ihaj!” és nem azt, hogy „Jaj nekem!”

Jaj istenem be mások ma a fiatalok,
Óh régi kedv, vidámság, elpárologtatok!
Nyomasztó gondok terhe ül mindenki fián,
Bármerre is tekintsek, nincs köztük egy vidám.
Bús aki táncra perdül, bús aki felnevet,
Ki látott ily pogányul siralmas éveket?
A hölgy kopott, szegényes, mint a fakó madár,
Gőgös lovagok serge parasztgunyába jár.
Cudar Róma felől meg gonosz hír beköszön,
Szabad a könny, a bánat, de tiltva az öröm.
S én aki csak vígadtam, daloltam hajdanán,
Nem hogy még mosolyognék, sírásra áll a szám.
Örökös panaszunktól elrémül, fut a vad,
S csak én ne roskadozzak e tenger súly alatt?
Mégis szegény szívem te, minek panaszkodol?
Ki földi üdvre vágyott, jó annak a pokol.
Ó j aj nekem!

Óh jaj, hogy ami drága, elpusztul, odavész,
Egy csöpp epétül is már keserű lesz a méz.
Szép a világ kivülről, dús színpompába' jár
S belül hogy feketéllik, akárcsak a halál.
Kit bűnre csalt az élet, legyen vigasz neki,
Hogy vétekért manapság könnyű vezekleni.
Bizony, kivált tinéktek vitézlő daliák,
Ti hordtok fényes pajzsot; aranyos karikát.
Sisak a főn, a kézben felszentelt kard forog,
Harcolnék köztetek csak tündöklő bajnokok!
Szereznék dús jutalmat, ágrulszakadt bohém,
De nem nagyúri zsoldra, aranyra vágyom én,
Mennybéli koronárul, babérrul álmodom,
Mit zsoldos vív magának vérengző harcokon.
Vinne csak a Szentföldre hullámod, óceán,
Egyetlen zúgolódó panaszt nem ejtene szám!
Ó jaj nekem!

[N.N.]:[163]

[…]
Jaj, az édességek megrontottak szépen!
Ott látom a mérget a méz közepében.
Kívül szép a világ: piros, zöld, fehér s kék,
Belseje fekete pokoli sötétség.
[…]

[>*12*] Carmina Burana:
II. Die Liebeslieder[164]
145[a]
Uvere div werlt alle min
von deme mere unze an den Rin,
des wolt ih mih darben,
daz chunich … von Engellant lege an minem arme!

ANONYM:[165]

Wær diu werlt alliu mîn
von dem mere unz an den Rîn,
des wolt ich mich darben,
daz diu künegîn von Engellant
læge an mînen arme.

Übermut[166]

Wær diu werlt alliu mîn
von dem mere unz an den Rîn,
des wolt ich mich darben,
daz diu künegîn von Engellant
læge an mînen arme.

Namenlose Lieder
IX[167]
'Waere diu werlt alle mîn
von deme mere unze an den Rîn,
des wolt ich mich darben,
daz chunich von Engellant
laege an mînen arme.'

[MICHAEL CURSCHMANN]:[168]

Gehörte mir die ganze Welt vom (Mittel-)Meer bis an den Rhein, darauf verzichtete ich gerne, wenn (dafür) die Königin von England mir im Arm läge.

[INGRID KASTEN]:
Wenn die ganze Welt mein wäre[169]
Wenn die ganze Welt mein wäre
vom Meer bis an den Rhein –
ich wollte darauf verzichten,
wenn der König von England
in meinem Arm läge.

[MARGHERITA KUHN]:
Wäre die ganze Welt mein[170]
Wäre die ganze Welt mein
vom Meer bis an den Rhein,
das gäb ich dafür hin,
daß der König von England
in meinem Arm läge.

---

163 HGN.II.37
164 CB.470
165 MF.1; DL.5; DDM.452
166 BDL.16
167 MF.I.21
168 DDM.453, 455
169 FL.35
170 DLF.33

[N.N.]:[171]

Wäre die Welt insgesamt mein
vom Meer bis an den Rhein,
darauf wollte ich verzichten,
dafür daß König […] von England in meinem Arm läge.

[N.N.]:[172]

Wär die ganze Erde mein
Von dem Ozean zum Rhein,
Das ließ ich unterwege,
Wenn die Königin von Engelland
In meinen Armen läge!

[WILL VESPER]:
Dichter unbekannt
[**Waer diu welt alliu min…**][173]

Waer diu welt alliu min
von dem mere bis an den Rin,
des wollte ich mich darben,
daz diu Künigin von Engellant
laege an minen armen.

[MAX WEHRLI]:174

Ob alle Welt mein wäre
vom Meere bis zum Rhein,
darauf wollt ich verzichten,
wenn – die Königin von England
in meinem Arme läge.

[FALUDY GYÖRGY]:
Ismeretlen minnesänger
Aquitániai Eleonóra királyné szépsége[175]

Ha e világ enyém volna,
s kertemben a Rajna folyna:
odaadnám azonnal,
hogy az angol királynét
tarthassam két karomban.

[GYŐREI ZSOLT]:
Ismeretlen szerző:
Egész világ volna enyém…[176]
Waere diu erlt alle mîn…

Egész világ volna enyém vajha –
Erre tenger, arra Rajna –,
Lemondanék róla nyomba',
Csak az angol királynét
szoríthaatnám a két karomba!

[SZABÓ LŐRINC]:
Lenne enyém…[177]

Lenne enyém, ami föld
tenger s Rajna közt van,
akkor is csak epednék,
hogy az angol királyné
nincs itt a karomban!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Lenne enyém[178]
Waes di Welt alliu min
(Német népdal)

Lenne enyém, ami föld
tenger s Rajna közt van,
akkor is csak epednék,
hogy az angol királyné
nincs itt a karomban.

[*>13*] Magister MARTINUS:
[**Ich leb und weiß nit wie lang…**][179]
(1498)

Ich leb und weiß nit wie lang,
Ich stirb und weiß nit wann,
Ich far und weiß nit wohin:
Mich wundert, daß ich fröhlich bin.

[LUDWIG GANGHOFER]:
[**Ich leb, ich weiß nit, wie lang…**][180]

Ich leb, ich weiß nit, wie lang,
Ja leb, wie lang?
Ich sterb und weiß nit, wann,
Ja sterb, und wann?
Ich reit, weiß nit, wohin?
Wohin?
Weiß nit, warum ich so fröhlich bin!

[SZABÓ LŐRINC]:
Élek s hogy meddig, nem tudom[181]
Ich leb und weiss nit wie lang

Élek, s hogy meddig, nem tudom,
meghalok, bár nem akarom,
megyek s egész utam titok:
csoda, hogy jókedvű vagyok.

[*>14*] (JACOB REGNART)
Dichter unbekannt:
Klage **4**[182]

Recht wie ein Leichnam wandle ich umher
zu seiner Türe nachts und seufze schwer
aus meiner Brust, an Trost und Wohlsein leer.

Mein Atem stöhnet wie ein Fichtenwald,
ein Unglückszeichen mein Gesang erschallt,
daß alle Nachbarn sich ergrimmen bald.

Sie lärmen, nicht zu hören all mein Weh,
sie nehmen Umweg, daß mich keiner seh.
Jetzt fürcht ich nichts, war scheu sonst wie ein Reh.

Wie von dem Ast im Traum ein Vogel fällt,
so flattre ich des Nachts, so ungesellt;
ein Unglücksvogel nimmermehr gefällt!

Was soll draus werden? fraget alle Welt.
Was ist die Welt? Wer schuf sie unbestellt?
Die schuf allein, die mich so sehr entstellt.

Ich freu mich, wie mein Fleisch so schwinden tut
mein festes Land zerreißt der Strom von Blut,

[SZABÓ LŐRINC]:
2 (3)
»Ismeretlen |német| költő / (XVI. század)
(Recht wie ein Leichnam)
(83. old.)[183]

Már, mint kisértet, járok éjszaka
az ajtajához, és szívem csupa
sóhaj, nincs neki semmi vigasza.

Mint fenyveserdő, nyög a sóhajom,
vésznek ő jele, zendűl a dalom;
szomszédaim haragusznak, tudom.

Zajt csapnak, hogy ne hallják kínomat,
szöknek előlem, hogy ne lássanak;
vad lettem, ki ~~eddig~~ |voltam|, mint őz, riadt.

Mint ágról esik az alvó madár,
hányódom éjjel, és senki se vár~~x~~.
Kinek jó, ha a bánat nála jár?

Mi lészen ebből? ~~x~~ kérdik mindenek~~x~~.
Mi a minden? Ki teremtette meg?
Csak az, ki engem ~~ily~~ csúfságra vetett~~!~~.

Örülök, hogy húsom tü~~x~~nedezik,
gyors vér sza~~kasz~~ggatja testem partjait,

---

171 CB.471
172 BDL.16
173 EG.13
174 DL.5
175 FT.279
176 MS.15
177 Ms 4658/7 *(gépírás másfeles sortávval!)*
178 ÖB.I.212
179 DGI.106
180 GO.242 & 515
181 SzLV.77; ÖB.I.547
182 E.48
183 Ms 4657/226.I.-II. (*kézírás*)

der aus bem Herzen kommt und niemals ruht.

O meine Tränen, keiner schätzet euch,
ihr seid den Himmelsgaben darin gleich;
an allem bin ich arm, in euch so reich.

vad vér, mely a szívemből érkezik.

Óh álmaim, mint az ég javai,
olyanok vagytok, megvetettek, ti,
koldusságomnak árva kincsei.

=

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
ISMERETLEN KÖLTŐK A XVI-XVII. SZÁZADBÓL: **I.**[184]

Már mint kisértet járok éjszaka
az ajtajához, és szivem csupa
sóhaj, nincs neki semmi vigasza.

Mint fenyveserdő, nyög a sóhajom,
vésznek ő jele, zendül a dalom;
szomszédaim haragusznak, tudom.

Zajt csapnak, hogy ne hallják kínomat,
szöknek előlem, hogy ne lássanak;
vad lettem, ki voltam, mint őz, riadt.

Mint ágról esik az alvó madár,
hányódom éjjel, és senki se vár.
Kinek jó, ha a balsors nála jár?

Mi lészen ebből? kérdik mindenek.
Mi a minden? Ki teremtette meg?
Csak az, ki engem csúfságra vetett.

Örülök, hogy húsom tünedezik,
gyors vér szaggatja testem partjait,
vad vér, mely a szivemből érkezik.

Óh, álmaim, mint az ég javai,
olyanok vagytok, megvetettek, ti,
koldusságomnak árva kincsei.

[SZABÓ LŐRINC]:
ISMERETLEN NÉMET KÖLTŐ:
Szerelmes lány panasza[185]

Már, mint kisértet, járok éjszaka
az ajtajához, és szivem csupa
sóhaj, nincs neki semmi vigasza.

Mint fenyveserdő, nyög a sóhajom,
vésznek ő jele, zendül a dalom;
szomszédaim haragusznak, tudom.

Zajt csapnak, hogy ne hallják kínomat,
szöknek előlem, hogy ne lássanak;
vad lettem, ki voltam, mint őz, riadt.

Mint ágról esik az alvó madár,
hányódom éjjel, és senki se vár.
Kinek jó, ha a balsors nála jár?

Mi lészen ebből? kérdik mindenek.
Mi a minden? Ki teremtette meg?
Csak az, ki engem csúfságra vetett.

Örülök, hogy húsom tünedezik,
gyors vér szaggatja testem partjait,
vad vér, mely a szivemből érkezik.

Óh, álmaim, mint az ég javai,
olyanok vagytok, megvetettek, ti,
koldusságomnak árva kincsei.

[SZABÓ LŐRINC]:
ISMERETLEN NÉMET KÖLTŐ A XVI. SZ.-BÓL:
Szerelmes lány panasza[186]
Recht wie ein Leichnam

Már, mint kisértet, járok éjszaka
az ajtajához, és szivem csupa
sóhaj, nincs neki semmi vigasza.

Mint fenyveserdő, nyög a sóhajom,
vésznek ő jele, zendül a dalom;
szomszédaim haragusznak, tudom.

Zajt csapnak, hogy ne hallják kínomat,
szöknek előlem, hogy ne lássanak;
vad lettem, ki voltam, mint őz, riadt.

Mint ágról esik az alvó madár,
hányódom éjjel, és senki se vár.
Kinek jó, ha a balsors nála jár?

Mi lészen ebből? kérdik mindenek.
Mi a minden? Ki teremtette meg?
Csak az, ki engem csúfságra vetett.

Örülök, hogy húsom tünedezik,
gyors vér szaggatja testem partjait,
vad vér, mely a szivemből érkezik.

Óh, álmaim, mint az ég javai,
olyanok vagytok, megvetettek, ti,
koldusságomnak árva kincsei.

[*>15a*] Volkslieder
3[187]

Wer sehen will zween lebendige Brunnen,
Der soll mein zwei betrübte Augen sehen,
Die mir vor Weinen schier seind ausgerunnen.

Wer sehen will viel groß und tieffe Wunde,
Der soll mein sehr verwundtes Herz besehen,
So hat mich Lieb verwundt im tiefsten Grunde.

Recht wie ein Leichnam wandle ich umher
Zu seiner Türe nachts und seufze schwer
Aus meiner Brust, an Trost und Wohlsein leer.

Mein Atem stöhnet wie ein Fichtenwald,
Ein Unglückszeichen mein Gesang erschallt,
Daß alle Nachbarn sich ergrimmen bald.

Sie lärmen, nicht zu hören all mein Weh,
Sie nehmen Umweg, daß mich keiner seh.
Jetzt fürcht ich nichts, war scheu sonst wie ein Reh.

Wie von dem Ast im Traum ein Vogel fällt,
So flattre ich des Nachts, so ungesellt;
Ein Unglücksvogel nimmermehr gefällt!

Was soll draus werden? fraget alle Welt.
Was ist die Welt? Wer schuf sie unbestellt?
Die schuf allein, die mich so sehr entstellt.

Ich freu mich, wie mein Fleisch so schwinden tut,
Mein festes Land zerreißt der Strom vom Blut,

[*>15*] JACOBUS REGNART:
Nach einer italienischen Canzonette[188]

Wer sehen wil zween lebendige Brunnen /
Der soll mein zwey betrübte Augen sehen /
Die mir vor wainen schier seind außgerunnen.

Wer sehen will / vil groß vnd tieffe Wunden /
Der sol mein sehr / verwundtes Hertz besehen /
Also hats Lieb / verseret oben vnd vnden.

Wer sehen will / ein Brunst groß vngehewr /
Der soll allein / mich armen Mann besehen /
Dann ich brinn gantz vnd gar / von liebes Fewr.

Wer wissen will / wer mir auffthue solch Plagen /
Soll nach der schönsten auff der Erden fragen /
Sie ist allein / vrsach all meiner klagen.

(REGNART:
Villanella)
Klage[189]
3

Wer sehen will zween lebendige Brunnen,
der soll mein zwei betrübte Augen sehen,
die mir vor Weinen schier sind ausgerunnen.

Wer sehen will viel groß und tiefe Wunde,
der soll mein sehr verwundtes Herz besehen,
so hat mich lieb verwundt im tiefsten Grunde.

---

184 NIK.77
185 SzLV.84
186 ÖB.I.247-248; Jacob Regnart: *Szerelmes lány panasza* címmel: NMH.21; Jakob Regnart: *Már mint kísértet*: VLV.I.151
187 BTV.505-506
188 DGV.II.16
189 E.47

Der aus bem Herzen kommt und niemals ruht.

O meine Tränen, keiner schätzet euch,
Ihr seid den Himmelsgaben darin gleich;
An allem bin ich arm, in euch so reich.
(*gekürzt*)

BALASSI BÁLINT:
55

Sokféle dolgokhoz hasonlítja magát és a szerelmet[190]
Ezt jobb részint németből fordította meg
Az Már szintén az idő nótájára

Ha ki akar látni két eleven kutat,
Kik ő forrásokból szüntelen kifolnak,
Nezsze két szememet, kik mindenkor sírnak;

Az én szerelmesem háládatlanságán,
Szivem gyuladásán, szörnyű kínján, búán
Sok könyvet hullatnak, csaknem kiapadván.

Ha ki akar látni olthatatlan szenet,
Nezsze az én véghetetlen szerelmemet,
Ki mint pokol tüze, örökké csak éget.

Noha langját ennek senki nem láthatja,
De azért lelkemet fogyatton fogyatja
Soha semmi bennem már meg nem olthatja.

Ha ki akar látni szörnyű mély sebeket,
Nezsze szerelemtűl sebesűlt szivemet,
S ottan megesmeri mint gyötör engemet.

Ha ki akar látni egy nyomorult lelket,
Nezsze az én árva keserves fejemet,
Kit szerelem tüze csaknem hamuvá tett.

Ég olthatatlanul buzgó szerelemben,
Bizik csak egyedűl egy vidám kegyesben,
Kinek ajánlotta életét keziben.

Ha ki ez kínokot akarja megtudni,
Ily kegyetlenképpen hogy bennem ki szerzi,
Életemnél lelkem azt inkább szereti.

Igaz szerelmemért de la mennyi kínt ád,
Ha szolgálatomért egyszer jó szemmel lát,
A helyett viszontag érzem ezer kénját.

Híves forrás felett serkenvén álmomból,
Fordíttám magyarul vidám Juliáról,
Mikor lelkem fűlne szerelme lángjától.

BALASSI BÁLINT:
65
Negyvenkilencedik

Sokféle dolgokhoz hasonlítja magát és a szerelmet[191]
Ezt jobb részint németből fordította meg
Az Már szintén az idő nótájára

Ha ki akar látni két eleven kutat,
Kik ő forrásokból szüntelen kifolynak,
Nezsze két szememet, kik mindenkor sírnak;

Az én szerelmesem háládatlanságán,
Szüvem gyúladásán, szörnyű kínján, búán
Sok könyvet hullatnak, csaknem kiapadván.

Ha ki akar látni olthatatlan szenet,
Nézsze az én véghetetlen szerelmemet,
Ki mint pokol tüze, örökké csak éget.

Noha langját ennek senki nem láthatja,
De azért lelkemet fogyatton fogyatja
Soha semmi bennem már meg nem olthatja.

Ha ki akar látni szörnyű mély sebeket,
Nezsze szerelemtül sebesült szüvemet,
S ottan megesmeri mint gyötör engemet.

Igaz szerelmemért de la mennyi kínt ád
Ha szolgálatomért egyszer jó szemmel lát,
A helyett viszontag érzem ezer kénját.

Ha ki akar látni egy nyomorult lelket,
Nézsze az én árva keserves fejemet,
Kit szerelem tüze csaknem hamuvá tett.

Ég olthatatlanul buzgó szerelemben,
Bízik csak egyedül egy vidám kegyesben,
Kinek ajánlotta életét keziben

Ha ki ez kínokot akarja megtudni,
Ily kegyetlenképpen hogy bennem ki szerzi,
Életemnél lelkem azt inkább szereti.

Híves forrás felett serkenvén álmomból,
Fordíttám magyarul vidám Juliáról,
Mikor lelkem fűlne szerelme langjától.

[SZABÓ LŐRINC]:
a lány panaszai
82 old.
Ismeretlen |német| költő
(XVI. század) (Wer sehen will…)
1. (2)[192]

Ki látni akar két eleven kútat,
nézzen az én két szomorú szemembe,
a sirástól már majd hogy ki nem folytak.

Ki látni akar nagy és mély sebet,
nézzen az én megkínzott szívembe,
a szerelem úgy megsebesitett.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ismeretlen német költő a XVI. sz.-ból:
Ki látni akar két eleven kútat[193]
Wer sehen will

Ki látni akar két eleven kútat,
nézzen az én két szomorú szemembe:
a sírástól már majd hogy ki nem folytak.

Ki látni akar nagy és mély sebet,
nézzen az én megkínzott szivembe,
a szerelem ugy megsebesített.

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Névtelen:
Ki látni akar…*)[194]

Ki látni akar élő kutakat,
Az nézzen az én bánatos szemembe,
Mely a sirástul majdnem elapadt.

Ki látni akar sok, sok mély sebet,
Az nézzen az én széttépett szívembe,
Hová szerelmem éles tőrt vetett.

*) Lásd Balassi Bálint versét:
„Ha ki látni akar két eleven kutat,
Kik ű forrásokból szüntelen kifolynak:
Nézze két szememet, kik mindenkor sirnak.” stb.

[>*16*] ANDREAS GRYPHIUS:

GRYPHIUS:

---

190 BBÖ.82; BBV.49. szöveg
191 BB.I.124
192 Ms 4657/226.I.-II. (*kézírás*)
193 ÖB.I.246-247
194 VN.24
195 DG.61

Menschliches Elende[195]

Was sind wir Menschen doch? ein Wohnhauß grimmer Schmertzen
Ein Ball des falschen Glücks / ein Irrlicht dieser Zeit.
Ein Schauplatz herber Angst / besetzt mit scharffem Leid /
Ein bald verschmeltzter Schnee und abgebrannte Kertzen.
Diß Leben fleucht davon wie ein Geschwätz und Schertzen.
Die vor uns abgelegt des schwachen Leibes Kleid
Vnd in das Todten-Buch der grossen Sterblichkeit
Längst eingeschriben sind / sind uns aus Sinn und Hertzen.
Gleich wie ein eitel Traum leicht aus der Acht hinfällt /
Vnd wie ein Strom verscheust / den keine Macht auffhält:
So muß auch unser Nahm / Lob / Ehr und Ruhm verschwinden /
Was itzund Athem holt / muß mit der Lufft entflihn /
Was nach uns kommen wird / wird uns ins Grab nachzihn.
Was sag ich? wir vergehn wie Rauch von starcken Winden.

Zwei Sonette auf die Vergänglichkeit
2.[196]

Was sind wir Menschen doch? ein Wohnhaus grimmer Schmerzen,
ein Ball des falschen Glücks, ein Irrlicht dieser Zeit,
ein Schauplatz herber Angst und Widerwärtigkeit,
ein bald verschmeltzter Schnee und abgebrannte Kerzen.

Dies Leben fleucht davon wie ein Geschwätz und Scherzen.
Die vor uns abgelegt des schwachen Leibes Kleid
und in das Totenbuch der großen Sterblichkeit
längst eingeschrieben sind, sind uns aus Sinn und Herzen.

Gleich wie ein eitel Traum leicht aus der Acht hinfällt
und wie ein Strom verschießt, den keine Macht aufhält,
so muß auch unser Nam, Lob, Ehr und Ruhm verschwinden.

Was jetzund Atem holt, muß mit der Luft entfliehn,
was nach uns kommen wird, wird uns ins Grab nachziehn.
Was sag ich? Wir vergehn wie Rauch von starken Winden.

[SZABÓ LŐRINC]:
Andreas Gryphius (110 old.)
1616-1664
(Szonett a mulandóságra) Was sind wir Menschen doch?[197]

Mik vagyunk, ~~xxxx~~ |feleim|? Dühös kinok lakása,
balsors lapdája és ~~xxx~~ korunk lidércjele, (*gyorsírás áthúzva*)
keserű félelem s ~~oesmányság~~ |undokság| szintere,
leégett gyertya és ~~xx~~ |friss| havak ~~gyxx~~ olvadása.

Mint tréfás fecsegés, ~~xxx~~ |~~xxx~~|gyors| az élet futása.
Ki testét~~,~~ ~~rossz ruhát~~ |rongyait|, előbb vetette le
s bekerült a ~~h~~Halál roppant könyveibe,
annak emlékeink közt~~xx~~ sincs |~~sok~~|már| maradása.

Hiú álmát ahogy elfelejti az agy
~~xxxx~~ |s ahogy a parttalan| ~~folyó~~ |futó| víz elapad,
hírünk=nevünk is úgy tünedezik szünetlen.

Egy lélegzet a lét, egy másik a halál,
ami nyomunkba lép, nyomunkban sírba száll.
Mit mondok? Elveszünk, mint ~~xx~~füst erős szelekben.
= Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Szonett a mulandóságról.
Andreas Gryphius (1616-1664)[198]

Mik vagyunk, feleim? Dühös kinok lakása
~~x~~balsors lapdája és ~~a~~ kor kis fényjele,
keserű félelem s undokság színtere,
leégett gyertya és friss havak olvadása.

Mint tréfás fecsegés, gyors az élet futása.
Ki teste-rongyait előbb vetette le,
s bekerült a Halál roppant könyvébe,
annak emlékeink közt mincs sok maradása.

Hiú ~~aho~~ álmát ahogy elfelejti az agy,
s ahogy a parttalan futó víz elapad,
hírünk-nevünk is úgy tünedezik szünetlen.

Egy lélegzet a lét, egy másik a halál,
ami nyomunkba lép, nyomunkban sírba száll.
Mit mondok? Elveszünk, mint füst erős szelekben.
= F. Sz. L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szonett a mulandóságról.
– Andreas Gryphius (1616-1664) –[199]

Mik vagyunk, feleim? Dühös kinok lakása,
Balsors lapdája és a kor kis fényjele,
keserű félelem s undokság színtere,
leégett gyertya és friss havak olvadása.

Mint tréfás fecsegés, gyors az élet futása.
Ki teste rongyait előbb vetette le
s bekerült a halál roppant könyveibe,
annak emlékeink közt sincs sok maradása.

Hiú álmát ahogy elfelejti az agy
s ahogy a parttalan futó víz elapad,
hírünk-nevünk is úgy tünedezik szünetlen.

Egy lélekzet a lét, egy másik a halál,
ami nyomunkba lép, nyomunkban sírba száll.
Mit mondok? Elveszünk, mint füst erős szelekben.

[SZABÓ LŐRINC]:
A mulandóságról[200]

Mik vagyunk, feleim? Dühös kinok lakása,
balsors lapdája és a kor kis fényjele,
keserű félelem s undokság színtere,
leégett gyertya és friss havak olvadása.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szonett a mulandóságról[201]
Was sind wir menschen doch?

Mik vagyunk feleim? Dühös kinok lakása,
balsors lapdája és a kor kis fényjele,
keserű félelem s undokság szintere,
leégett gyertya és friss havak olvadása.

---

196 E.II.100-101
197 Ms 4657/179 (*kézírás*)
198 V.4540/29/4 (*fekete tinta; az utolsó 10 sor Szabó Lőrinc kézírásával*)
199 Ms 4666/197
200 NIK.89
201 ÖB.I.603-604

Mint tréfás fecsegés, gyors az élet futása.
Ki teste rongyait előbb vetette le
s bekerült a halál roppant könyveibe,
annak emlékeink közt sincs sok maradása.

Hiú álmát ahogy elfelejti az agy
s ahogy a parttalan futó víz elapad,
hírünk-nevünk is úgy tünedezik szűnetlen.

Egy lélegzet a lét, egy másik a halál,
ami nyomunkba lép, nyomunkban sírba száll.
Mit mondok? Elveszünk, mint füst erős szelekben.

Mint tréfás fecsegés, gyors az élet futása.
Ki teste rongyait előbb vetette le
s bekerült a halál roppant könyveibe;
annak emlékeink közt sincs sok maradása.

Hiú álmát ahogy elfelejti az agy
s ahogy a parttalan futó víz elapad,
hirünk-nevünk is ugy tünedezik szünetlen.

Egy lélegzet a lét, egy másik a halál,
ami nyomunkba lép, nyomunkban sírba száll.
Mit mondok? Elveszünk, mint füst erős szelekben.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szonett a mulandóságról[202]
Was sind wir menschen doch?

Mik vagyunk feleim? Dühös kínok lakása,
balsors lapdája és a kor kis fényjele,
keserű félelem s undokság színtere,
leégett gyertya és friss havak olvadása.

Mint tréfás fecsegés, gyors az élet futása.
Ki teste rongyait előbb vetette le
s bekerült a halál roppant könyveibe;
annak emlékeink közt sincs sok maradása.

Hiú álmát ahogy elfelejti az agy
s ahogy a parttalan futó víz elapad,
hírünk-nevünk is úgy tünedezik szüntelen.

Egy lélegzet a lét, egy másik a halál,
ami nyomunkba lép, nyomunkban sírba száll.
Mit mondok? Elveszünk, mint füst erős szelekben.

[SZÉNÁSI SÁNDOR]:
Ezek vagyunk tehát[203]
Was sind wir Menschen doch

Ezek vagyunk tehát: zord kínok laktanyája,
Labda a Sors kezén, korunk lidérctüze,
Tengernyi félelem s oly sok gond színtere,
Gtyertya, mely csonkig ég, marék hó olvadása.

Az élet elsuhan, mint tréfás, könnyű játszma,
S kik a gyenge test ruháját vetve le
Halottas könyvbe irattak rég bele,
Agyunkból, szivünkből is, már ki vannak zárva.

Mint hiu álomkép elménkből illanó,
Vagy mint vizáradat meg nem állítható:
Ugy lesz dicséretünk, hirünk is ismeretlen.

Mi csak lélegzik itt, odalesz egyhamar,
Utódunk sok lehet, mindenkit sír takar.
Kergettetünk, akár a füst a vad szelekben.

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Mulandóság.[204]

Mi hát az ember itt? Tanyája bánatoknak,
Balsors kezébe játék, lidérc, mely elenyész,
Cél, vágy: mihaszna mind, ködpára az egész,
Hó, könnyen olvadó, gyertyák, mik ellobognak.

Mi gyorsan lába kél enyelgő, víg napoknak!
Kiket már elhagyott a gyarló földi rész,
S a bibliás Halál könyvében felidéz,
Emlékeink között be fogynak, ó be fogynak!

Mint hirtelen jövő, mulékony hangulat,
Mint cél- s határtalan, örökfolyású hab:
Nevünk, dicséretünk tünő, bús, kósza felleg.

Balzsamos lég elől egykor bezárva szánk,
A sírba is követ, kit a földön hagyánk –
S megöl a feledés, mint füstöt a lehellet!

[>*17*] Johannis ANGELI SILESIJ
Cherubinischer Wandersmann oder Geist-Reiche Sinn- und Schluß-Reime zur Göttlichen beschaulichkeit anleitende[205]

I.5. **Man weiß nicht was man ist.**
Ich weiß nicht was ich bin / Jch bin nicht, was ich weiß;
Ein ding und nit ein ding: Ein stüpffchin und ein kreiß.

I.37. **Die Unruh kombt von dir.**
Nichts ist das dich bewegt / du selber bist das Rad /
Das auß sich selbsten laufft / und keine Ruhe hat.

II.55. **Gott ist / Er lebet nicht.**
GOTT ist nur Eigentlich: Er lebt und Liebet nicht /
Wie man von mir und dir und andren Dingen spricht.

I.289. **Ohne warumb.**
Die Ros' ist ohn' warumb / sie blühet, weil sie blühet /
Sie achtt nicht jhrer selbst / fragt nicht ob man sie sihet.

Johannis ANGELI SILESIJ
Cherubinischer Wandersmann oder Geist-Reiche Sinn- und Schluß-Reime zur Göttlichen beschaulichkeit anleitende…[206]

1.[*] I.5. **Man weiß nicht, was man ist**
Ich weiß nicht, was ich bin; ich bin nicht, was ich weiß;
Ein Ding und nit ein Ding, ein Stüpfchen und ein Kreis.

2. I.37. **Die Unruh kommt von dir**
Nichts ist, das dich bewegt, du selber bist das Rad,
Das aus sich selbsten lauft und keine Ruhe hat.

3. II.55. **Gott ist, er lebet nicht**
Gott ist nur eigentlich; er liebt und lebet nicht,
Wie man von mir und dir und andern Dingen spricht.

4. I.289. **Ohne Warum**
Die Ros' ist ohn' Warum; sie blühet, weil sie blühet,
Sie acht' nicht ihrer selbst, fragt nicht, ob man sie siehet.

---

202 LPW.51-52
203 GMP.22
204 NÉK.9
205 ASK.
206 A.S.
* Az oszlop számai Will Vesper antológiájának sorszámait mutatják.

II.198. **GOtt spielt mit dem Geschöpffe.**
Diß alles ist ein Spiel / das Jhr die GOttheit macht:
Sie hat die Creatur umb Jhret willn erdacht.

III.123. **GOtt geht doch etwas ab.**
Man sagt / GOtt mangelt nichts / Er darff nicht unsrer gaben:
Jsts wahr / was wil Er dann mein armes Hertze haben?

I.106. **Das ein' ist im Andern.**
Ich bin nicht ausser GOtt / und GOtt nicht ausser mir /
Jch bin sein Glantz und Liecht / und Er ist meine Zihr.

I.11. **Gott ist in mir / und ich in Jhm.**
GOtt ist in mir das Feur / und ich in Jhm der schein:
Sind wir einander nicht gantz jnniglich gemein?

I.8. **GOtt lebt nicht ohne mich.**
Ich weiß daß ohne mich GOtt nicht ein Nun kann leben /
*Werd' ich zu nicht Er muß von Noth den Geist auffgeben.

II.178. **Alls steht im Jch und Du** (Schöpffer und Geschöpffe).

Nichts ist als *Jch* und *Du*: und wenn wir zwey nicht seyn /
So ist GOtt nicht mehr GOtt / und fällt der Himmel ein.
Besihe den beihrer am Ende.

I.82. **Der Himmel ist in dir.**
Halt an wo lauffstu hin / der Himmel ist in dir:
Suchstu GOtt anders wo / du fehlst Jhn für und für.

VI.42. **Wer nicht bewegt wird / gehört nicht zum gantzen.**
Die Sonn erreget alls / macht alle Sterne Tantzen /
Wirstu nicht auch bewegt / so g'hörst du nicht zum gantzen.

I.115. **Du selbst must Sonne seyn.**
Ich selbst muß Sonne seyn / ich muß mit meinen Strahlen
Das farbenlose Meer der gantzen GOttheit mahlen.

I.294. **GOtt ist ohne Willen.**
Wir beten es gescheh mein Herr und Gott, Dein Wille:
*Und sih / Er hat nicht will': Er ist ein Ewge stille.
**Versteh einen zufälligen willen: denn was GOtt wil / das wil Er wesentlich.*

I.108. **Die Rose.**
Die Rose / welche hier dein äußres Auge siht /
Die hat von Ewigkeit in GOtt also geblüht*.
* *idealiter.*

I.71. **Man muß das Wesen seyn.**
Lieb' üben hat viel Müh: wir sollen nicht allein
Nur Lieben; sondern selbst / wie GOtt die Liebe seyn.

I.270. **Die Stimme Gottes.**
Die Creaturen sind deß *Ewgen Wortes* Stimme:
Es singt und klingt sich selbst in Anmuth und im Grimme.

II.4. **Das Ewge Ja und Nein.**
GOtt spricht nur immer *Ja*;* der Teufel saget nein:
Drumb kan er auch mit GOtt nicht *Ja* und eines seyn.
* *allusio ad Nomen Dei Ebraicum I A H.*

V.173. **GOtt hat keine Gedanken.**
Mensch GOtt gedänket nichts. Ja wärn in Jhm Gedanken
So könt' er hin und her / welchs Jhm nicht zusteht / wanken.

IV.166. **Die Ruh und Würkung Gottes.**
GOtt hat sich nie bemüht / auch nie geruht / das merk:
Sein Wirken ist sein ruhn / und seine Ruh sein Werk.

I.239. **GOtt lobt man in der stille.**
Meinstu O armer Mensch / daß deines Munds geschrey
Der rechte Lobgesang der stillen GOttheit sey?

I.126. **Begehrn erwartt gewehrn.**
Mensch wann du noch nach GOtt begihr hast und verlangen /
So bistu noch von Jhm nicht gantz und gar umfangen.

II.30. **Zufall und Wesen**
Mensch, werde wesentlich: denn wann die Welt vergeht /
So fällt der Zufall weg / das wesen das besteht.

V. 307. **Die Liebe ist GOtt gemeiner als Weißheit.**
Die Liebe geht zu GOtt unangesagt hinein:
Verstand und hoher Witz / muß lang' im Vorhof seyn.

V.363. **Deß Weisen verrichtung.**

5. II.198. **Gott spielt mit dem Geschöpfe**
Dies alles ist ein Spiel, das ihr die Gottheit macht;
Sie hat die Kreatur um ihretwilln erdacht.

6. III.123. **Gott geht doch etwas ab**
Man sagt, Gott mangelt nichts, er darf nicht unsrer Gaben;
Ist's wahr, was will er dann mein armes Herze haben?

7. I.106. **Das Ein ist im Andern**
Ich bin nicht außer Gott, und Gott nicht außer mir;
Ich bin sein Glanz und Licht, und er ist meine Zier.

8. I.11. **Gott ist in mir und ich in Ihm**
Gott ist in mir das Feu'r, und ich in Ihm der Schein;
Sind wir einander nicht ganz inniglich gemein?

9. I.8. **Gott lebt nicht ohne mich**
Ich weiß, daß ohne mich Gott nicht ein Nu kann leben;
Werd' ich zu nicht, Er muß von Noth den Geist aufgeben.

10. II.178. **Alles steht im Ich und Du**
(Schöpfer und Geschöpfe)
Nichts ist als Ich und Du; und wenn wir zwei nicht sein,
So ist Gott nicht mehr Gott und fällt der Himmel ein.

11. I.82. **Der Himmel ist in dir**
Halt an, wo laufst du hin? Der Himmel ist in dir;
Suchst du Gott anderswo, du fehlst ihn für und für.

12. VI.42. **Wer nicht bewegt wird, gehört nicht zum Ganzen**
Die Sonn erreget all's, macht alle Sterne tanzen,
Wirst du nicht auch bewegt, so ghörst du nicht zum Ganzen.

13. I.115. **Du selbst mußt Sonne sein**
Ich selbst muß Sonne sein; ich muß mit meinen Strahlen
Das farbenlose Meer der ganzen Gottheit malen.

14. I.294. **Gott ist ohne Willen**
Wir beten: es gescheh, mein Herr und Gott, Dein Wille;
Und sieh, er hat nicht Will, er ist ein ewge Stille.

15. I.108. **Die Rose**
Die Rose, welche hier dein äußres Auge sieht,
Die hat von Ewigkeit in Gott also geblüht*.
* *idealiter*

17. I.71. **Man muß das Wesen sein**
Lieb üben hat viel Müh; wir sollen nicht allein
Nur lieben, sondern selbst, wie Gott, die Liebe sein.

19. I.270. **Die Stimme Gottes**
Die Kreaturen sind des ewgen Wortes Stimme:
Es singt und klingt sich selbst in Anmut und im Grimme.

20. II.4. **Das ewige Ja und Nein**
Gott spricht nur immer Ja; der Teufel saget Nein,
Drum kann er auch mit Gott nicht Ja und eines sein.

21. V.173. **Gott hat keine Gedanken**
Mensch, Gott gedenket nichts. Ja, wärn in ihm Gedanken,
So könnt er hin und her, welchs ihm nicht zusteht, wanken.

22. IV.166. **Die Ruh und Wirkung Gottes**
Gott hat sich nie bemüht, auch nie geruht, das merk:
Sein Wirken ist sein Ruhn und seine Ruh sein Werk.

23. I.239. **Gott lobt man in der Stille**
Meinst du, o armer Mensch, daß deines Munds Geschrei
Der rechte Lobgesang der stillen Gottheit sei?

24. I.126. **Begehren erwartet Gewähren**
Mensch, wenn du noch nach Gott Begier hast und Verlangen,
So bist du noch von ihm nicht ganz und gar umfangen.

25. II.30. **Zufall und Wesen**
Mensch, werde wesentlich! denn wann die Welt vergeht,
So fällt der Zufall weg, das Wesen, das besteht.

28. V. 307. **Die Liebe ist Gott gemeiner als Weisheit**
Die Liebe geht zu Gott unangesagt hinein,
Verstand und hoher Witz muß lang im Vorhof sein.

31. V.363. **Des Weisen Verrichtung**

Ein Narr ist viel bemüht: deß Weisen gantzes thun / Das zehnmal Edeler / ist Lieben / schauen / ruhn.	Ein Narr ist viel bemüht; des Weisen ganzes Tun, Das zehnmal edler, ist Lieben, Schauen, Ruhn.
V.170. **GOtt sind alle Werke gleich.** GOtt sind die Werke gleich / der Heilge wann er trinkt / Gefället Jhm so wohl als wann er Beth und singt.	*32.* V.170. **Gott sind alle Werke gleich** Gott sind die Werke gleich; der Heilge, wenn er trinkt, Gefallet ihm so wohl, als wenn er bet't und singt.
V.299. **Wie die Person so das Verdienst.** Die Braut verdient sich mehr mit einem Kuß umb Gott / Als alle Mittlinge mit Arbeit biß inn Tod.	*33.* V.299. **Wie die Person, so das Verdienst** Die Braut verdient sich mehr mit einem Kuß umb Gott, Als alle Mietlinge mit Arbeit bis in Tod.
IV.135. **Die Bach wird das Meer.** Hier flüss' ich noch in GOtt als eine Bach der Zeit: Dort bin ich selbst das Meer der ewgen Seeligkeit.	*36.* IV.135. **Der Bach und das Meer** Hier fließ ich noch in Gott als ein Bach der Zeit, Dort bin ich selbst das Meer der ewgen Seligkeit.
V.200. **Was man liebt / in das verwandelt man sich.** auß S. Augustino. Mensch was du liebst in das wirstu verwandelt werden / GOtt wirstu liebstu GOtt / und Erde liebstu Erden.	*41.* V.200. **Was man liebt, in das verwandelt man sich** (Aus S. Augustino) Mensch, was du liebst, in das wirstu verwandelt werden. Gott wirstu, liebstu Gott, und Erde, liebstu Erden.
VI.263. **Beschluß.** Freund es ist auch genug. Jm fall du mehr wilt lesen / So geh und werde selbst die Schrift und selbst das Wesen.	*48.* VI.263. **Beschluß** Freund, es ist auch genug. Im Fall du mehr willst lesen, So geh und werde selbst die Schrift und selbst das Wesen.

[SZABÓ LŐRINC]:

Angelus Silesius (1624-1677)

Az Arkangyali Vándor-ból[207]

Nem tudom, mi vagyok, nem az, amit tudok.
semmi és valami, ~~pont, mely~~ |~~és~~| ~~körben~~ |~~xx~~|pont amely áll és| forog.

Nem mozgat semmisem: magad vagy a kerék, 1.
mely magától forog s nem pihent soha még. 30

Is~~x~~ten csak van, nem ugy szeret és nem ugy él,
ahogy a szó a föld dolgairól beszél.

A rózsa nem ~~dacol~~ |kutat|, virágzik, mert virágzik,
~~nem másoknak~~ |~~magának virul és~~|~~xxx xxxxx~~|nem tud magáról és| nem kérdez s nem vitázik.

Mindez játék, ~~melyet az~~ |mit az| ~~úr akar~~ isten|ség| szava éltet,
~~xxx~~ / gondolta ki a létet. / saját magának ő /

Mondják,| ~~M~~mindene van |s ~~féreg neki~~| ~~xxx~~ koldus neki az |ember|
jó, – de ~~minek neki~~ |~~de hát mit akar~~|hát mit akar az én szegény szívemmel?

~~Nem kívüle vagyok s~~ |~~X~~ Én nem kívüle és ő nem énkívülem:
én a fénye vagyok, ~~xx~~ ő |meg| az én diszem.

Isten bennem a tűz s én őbenne a fény,
nem vagyunk legbelül közösek, ő meg én?

~~Tudom:~~ |Nem él| nélkülem egy ~~percig sem~~ |árva| ~~élhet isten~~ pillanatig sem:,
ha megsemmisülök, velem pusztul az isten.

Csak én ~~vagyok s te vagy~~ |s te, mi vagyunk, és ha mi nem leszünk,
/ isten / nem / isten és ~~az égbolt romba dől~~ |~~az ég~~|minden|elvész velünk.|

Megállj! ~~Hova rohansz?~~ |~~Ne fuss!~~|Hova rohansz?| Tebenned az egek!
|~~i~~Istent| sohse ~~meg a xxx~~ |találsz|, ha másutt keresed.

Mindent a Nap ~~vezet~~ |repit|, csillagtáncban fel és le,
~~ha~~ aki nem érzi, nem tartozik az egészbe.

Úgy kell, hogy ~~nap~~ |én ~~legyek xxxx~~ legyek ~~a xxxx~~ |a lángsugár, a fény,|
az egész istenség szintelen tengerén!

Imádkozunk: Uram, te ~~akarod~~ |döntesz|, senki más –
s íme, ~~Ő~~ ő nem akar, ő örök hallgatás.

A rózsa, melyre most külső szemed esik,
öröktől fogva ~~már~~ |az| istenben is ~~nyilik.~~ virit.

~~A szeretet sokat fárad~~
Szeretni ~~munka fáradás~~ |munka, tett: ne csak szeressetek,|
legyetek, mint ~~az~~ Úr|unk|, maga a szeretet.

A teremtmények az örök szó hangjai,
~~tudod-e xx xx zsongását hallani?~~
~~önmagát zengi szíved~~ durván vagy ~~szeli~~ édesen mind magát zengeti.

[207] Ms 4657/408.I.-IV. (*kézírás*)

Isten szava: „Igen”, az ördögé a „Nem”.:
igy aztán nem lehet istennel Egy s Igen.

Istenben sohasincs gondolat, ~~és~~ |mert| ha volna,
töpreng|ene,| ~~és~~ |s| amit nem ~~xxx~~ |tehet,| ~~ingadozna.~~ meginogna.

Isten nem ~~fárad és~~ |működik s| nem pihen; egyszerű|:| ~~+~~
a műve pihenés s a pihenése mű.

Azt hiszed |~~xxx,~~|Azt hiszed, ~~x~~óh szegény ember, ~~hogy xxx~~ |hogy ~~xxx~~| szavad a
~~xxxxx~~ |hangtalan| istenség igazi ~~xxxx~~ himnusza?

Ember, ~~ha vágyni tudsz istenre, míg~~ |míg vágyod az| ~~xxx~~ istent~~x~~ a hit tüzében,
~~Ha az istenre még vágyódni tudsz~~
akkor |~~xx~~|addig az| ereje még ~~nem ölel~~ |~~nem xxx~~|~~nem járt át~~|nem járt át| ~~xxx~~ |~~xx~~| egészen.

Ember, légy lényeges: ~~ha elvész~~ |~~pusztul~~| ~~a világ,~~ | ha jön világhalál,
~~vész az esetleges, s~~ |de| ~~a lényeg megáll~~ |vész a véletlen, és a lényeg, az megáll.|

Az istenhez a sziv egyszerüen benyit –
ész és szellem soká vár, míg beengedik.

Hogy ~~ugrál~~ |fárad| a bolond~~!~~, – tízszerte nemesebb
a bölcs munkája: csönd, ~~szemlélet~~, |~~látás és~~|figyelés,| szeretet.

Istennek minden egy: a szent, mikor iszik,
é~~x~~ppúgy tetszik neki, mint ha imádkozik.

Egy menyasszonyi csók|~~ban~~| ~~nagyobb érdem az Urban~~, |~~isten többet talál~~,|isten~~ben~~nek több lehet,|
mint minden munka, mely ~~bére~~ napszámért sirba megy.

Még~~még~~ istenben folyok, mint a kor kis ~~é~~erei, –
ott már én vagyok az örök üdv tengere.

Ember, amit szeretsz, ~~axx~~ |azzá| lesz |~~x~~| változásod,
isten|né|, ha ~~szereted~~ |hiszed|, ~~és~~ s föld|dé|, ha azt imádod.

Barátom, most elég. |S| ~~H~~ha többet kér a lélek,
menj és légy ~~x~~ magad |az| ~~xx~~ Irás, ~~és~~| magad a ~~l~~Lényeg.|
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Angelus Silesius (1624-1677)
Az *Arkangyali Vándor*-ból[208]

Nem tudom, mi vagyok, nem az, amit tudok.
semmi és valami, kis pont amely áll és forog.

Nem mozgat semmisem: magad vagy a kerék,
mely magától forog és nem pihent soha még.

Isten csak van; nem ugy szeret és nem ugy él,
ahogy a szó a föld dolgairól beszél.

A rózsa nem kutat, virágzik, mert virágzik,
nem tud magáról és nem kérdez s nem vitázik.

Mindez játék, mit az istenség szava éltet,
saját magának ő gondolta ki a létet.

Mondják, mindene van s koldus neki az ember
jó, de hát mit akar az én szegény szívemmel?

Én nem kivüle és ő nem énkívülem:
én a fénye vagyok, ő meg az én diszem.

Isten bennem a tűz s én őbenne a fény,
nem vagyunk legbelül közösek, ő meg én?

Nem él nélkülem egy árva pillanatig sem:
ha megsemmisülök, velem pusztul az isten.

Csak én s te, mi vagyunk, és ha mi nem leszünk,
nem isten isten és minden elvész velünk.

Megállj! Hova rohansz? Tebenned az egek!
Istent sohse találsz, ha másutt keresed.

Mindent a Nap repít csillagtáncban fel és le,
aki nem érzi, nem tartozik az egészbe.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az »Arkangyali vándor«-ból[209]

Nem tudom, mi vagyok, nem az, amit tudok,
semmi és valami, kis pont és kör vagyok.

A rózsa nem kutat, virágzik, mert virágzik,
nem tud magáról és nem kérdez s nem vitázik.

Minden játék, mit az istenség szava éltet:
saját magának ő gondolta ki a létet.

Mondják, mindene van s koldus neki az ember,
jó, – de hát mit akar az én szegény szivemmel?

Nem él nélkülem egy árva pillanatig sem:
ha megsemmisülök, velem pusztul az Isten.

Megállj! Hová rohansz? Tebenned van a menny,
másutt meg nem leled az Istent sohasem.

---

208 Ms 4657/408.I-IV. *(javított fogalmazvány a párversek ÖB.-beli sorrendjében)*
209 NIK.72

Úgy kell, hogy én legyek a lángsugár, a fény,
az egész istenség szintelen tengerén!

Imádkozunk: Uram, Te döntesz, senki más –
s ime, ő nem akar, ő örök hallgatás.

A rózsa, melyre most külső szemed esik,
öröktől fogva az istenben is virit.

Szeretni munka, tett: ne csak szeressetek,
legyetek, mint Urunk, maga a szeretet.

A teremtmények az örök szó hangjai,
durván vagy ércesen mind magát zengeti.

Isten szava: „Igen”, az ördögé a „Nem”:
igy aztán nem lehet istennel Egy s Igen.

Istenben sohasincs gondolat, mert ha volna,
töprengene, s amit nem lehet, meginogna.

Isten nem működik s nem pihen; egyszerű:
a műve pihenés s a pihenése mű.

Azt hiszed, óh szegény ember, hogy szavad a
hangtalan istenség igazi himnusza?

Ember, míg vágyod az istent a hit tüzében,
addig az ereje még nem járt át egészen.

Ember, légy lényeges: ha jön világhalál,
vész a véletlen, és a lényeg, az megáll.

Az Istenhez a sziv egyszerüen benyit –
ész és szellem soká vár, míg beengedik.

Hogy fárad a bolond, – tízszerte nemesebb
a bölcs munkája: csönd, figyelés, szeretet.

Istennek minden egy: a szent, mikor iszik,
éppúgy tetszik neki, mint ha imádkozik.

Egy menyasszonyi csók istennek több lehet,
mint minden munka, mely napszámért sirba megy.

Még istenben folyok, mint a kor kis ere, –
ott már én vagyok az örök üdv tengere.

Ember, amit szeretsz, azzá lesz változásod,
istenné, ha hiszed, s földdé, ha azt imádod.

Barátom, most elég. S ha többet kér a lélek,
menj és légy magad az Írás, magad a Lényeg.

Szeretni *eladat: ne csak szeressetek,
legyetek, mint Urunk, maga a szeretet.

Azt hiszed, óh szegény ember, hogy szavad
a hangtalan istenség igazi himnusza?

Ember, mig vágyod az Istent a hit tüzében,
addig az ereje még nem járt át egészen.

Hogy fárad a bolond, – tízszerte nemesebb
a bölcs munkája: csönd, figyelés, szeretet.

Ember, amit szeretsz, azzá lesz változásod,
Istenné, ha hiszed, s földdé, ha azt imádod.

Barátom, most elég. S ha többet kér a lélek,
menj és légy magad az Irás, magad a Lényeg.

[SZABÓ LŐRINC]:
Párversek az „Arkangyali vándor”-ból[210]

Nem tudom, mi vagyok, nem az, amit tudok,
semmi és valami, kis pont és kör vagyok.
*
A rózsa nem kutat, virágzik, mert virágzik,
nem tud magáról és nem kérdez s nem vitázik.
*
Isten nem működik s nem pihen; egyszerű:
a műve pihenés s a pihenése: mű.
*
Az Istenhez a szív egyszerűen benyit;
ész és szellem soká vár, míg beengedik.
*
Hogy fárad a bolond, – tízszerte nemesebb
a bölcs munkája: csönd, figyelés, szeretet.
*
Istenben minden egy: a szent, mikor iszik,
éppúgy tetszik neki, mint ha imádkozik.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az *„Arkangyali vándor”*-ból[211]

(*1.*)
Nem tudom, mi vagyok, nem az, amit tudok,
semmi és valami, kis pont és kör vagyok.
(*2.*)
Nem forgat semmi, te magad vagy a kerék,
mely magát hajtja és nem pihent soha még.
(*4.*)
A rózsa nem kutat, virágzik, mert virágzik,
nem tud magáról és nem kérdez s nem vitázik.
(*9.*)
Nem él nélkülem egy árva pillanatig sem,
ha megsemmisülök, velem pusztúl az isten.
(*10.*)
Csak én s te, mi vagyunk, és ha mi nem leszünk,
isten nem isten és minden elvész velünk.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az arkangyali vándor

[SZABÓ LŐRINC]:
ANGELUS SILESIUS:

---

* *sic!*
210 RÉ.41.XII.20. (Ms 4666/195)
211 LPW.52

– Angelus Silesius verseiből –[212]

Nem tudom, mi vagyok, nem az, amit tudok,
semmi és valami, kis pont és kör vagyok.

Nem forgat semmi, te magad vagy a kerék,
mely magát hajtja és nem pihent soha még.

Isten csak van; nem ugy szeret és nem ugy él,
ahogy a szó a föld dolgairól beszél.

A rózsa nem kutat, virágzik, mert virágzik,
nem tud magáról és nem kérdez s nem vitázik.

Mindez játék, mit az istenség szava éltet:
saját magának ő gondolta ki a létet.

Mondják, mindene van s koldus neki az ember,
jó, – de hát mit akar az én szegény szivemmel?

Én nem őkívüle, ő nem énkívülem:
én a fénye vagyok, ő meg az én díszem.

Isten bennem a tűz, fényt őrá én vetek,
nem vagyunk legbelül egészen közösek?

Megállj! Hova rohansz? Tebenned van a menny,
másutt meg nem leled az Istent sohasem.

Mindent a Nap röpít csillagtáncban föl és le,
aki nem érzi, nem tartozik az Egészbe.

Úgy kell, hogy én legyek a lángsugár, a fény
az egész istenség színtelen tengerén!

Imádkozunk: Uram, Te döntesz, senki más, –
s ime, ő nem akar, ő örök hallgatás.

A rózsa, melyre most külső szemed esik,
öröktől fogva az Istenben is virit.

Szeretni feladat: ne csak szeressetek,
legyetek, mint Urunk, maga a szeretet.

Harminc párvers az „*Arkangyali Vándor*”-ból[213]

(*1.*)
Nem tudom, mi vagyok, nem az, amit tudok,
semmi és valami, kis pont és kör vagyok.

(*2.*)
Nem forgat semmi, te magad vagy a kerék,
mely magát hajtja és nem pihent soha még.

(*3.*)
Isten csak van; nem ugy szeret és nem ugy él,
ahogy a szó a föld dolgairól beszél.

(*4*)
A rózsa nem kutat, virágzik, mert virágzik,
nem tud magáról és nem kérdez s nem vitázik.

(*5*)
Mindez játék, mit az istenség szava éltet:
saját magának ő gondolta ki a létet.

(*6*)
Mondják, mindene van, s koldus neki az ember:
jó, de hát mit akar az én szegény szivemmel?

(*7*)
Én nem őkivüle, ő nem énkivülem:
én a fénye vagyok, ő meg az én diszem.

(*8*)
Isten bennem a tűz, fényt őrá én vetek,
nem vagyunk legbelül egészen közösek?

(*9*)
Nem él nélkülem egy árva pillanatig sem,
ha megsemmisülök, velem pusztúl az isten.

(*10*)

Csak én s te, mi vagyunk, és ha mi nem leszünk,
isten nem isten és minden elvész velünk.

(*11*)
Megállj! Hova rohansz? Tebenned van a menny,
másutt meg nem leled az istent sohasem.

(*12*)
Mindent a Nap röpít csillagtáncban föl és le,
aki nem érzi, nem tartozik az Egészbe.

(*13*)
Ugy kell, hogy én legyek a lángsugár, a fény
az egész istenség szintelen tengerén!

(*14*)
Imádkozunk: Uram, te döntesz, senki más, –
s íme, ő nem akar, ő örök hallgatás.

(*15*)
A rózsa, melyre most külső szemed esik,
öröktől fogva az istenben is virít.

(*16*)
Szeretni munka: ne csupán szeressetek,
legyetek, mint Urunk, maga a szeretet.

(*17*)

---

[212] UI.41.I.26. (Ms 4666/164) (*két hasábba szedve) (bevezető mint „Könyvek és emberek az életemben”-ben*); (V.4540/19/9: *három autográf javítás; lap alján kék golyóstollal: »Lőrinc javításai«*: *»mely magát hajtja ~~s~~ |és| nem pihent soha még«*; *»én a fénye vagyok, ő meg az én d~~í~~|i|szem« és egy javítás az életrajz végén; versszakok mellett ceruzával számozás:*
1.
Nem tudom, mi vagyok, nem az, amit tudok,
semmi és valami, kis pont és kör vagyok.
2.
A rózsa nem kutat, virágzik, mert virágzik,
nem tud magáról és nem kérdez s nem vitázik.
3.
Isten bennem a tűz, fényt őrá én vetek,
nem vagyunk legbelül egészen közösek?
4.
A rózsa, melyre most külső szemed esik,
öröktől fogva az Istenben is virit.
5.
Megállj! Hova rohansz? Tebenned van a menny,
másutt meg nem leled az Istent sohasem.
6.
Ember, míg vágyod az Istent a hit tüzében,
addig az ereje még nem járt át egészen.
7.
Az Istenhez a szív egyszerűen benyit, –
ész és szellem soká vár, míg beengedik.
8.
Ember, amit szeretsz, azzá lesz változásod,
Istenné, ha hiszed, s földdé, ha azt imádod.
9.
Szeretni feladat: ne csak szeressetek,
legyetek, mint Urunk, maga a szeretet.)

[213] ÖB.I. 650-652

A teremtmények az örök szó hangjai,
durván és édesen mind magát zengeti.

Isten szava «Igen», az ördögé a «Nem»,
így aztán nem lehet Istennel Egy s Igen.

Istenben soha sincs gondolat, mert ha volna,
töprengene, s amit nem szabad, ingadozna.

Isten nem működik s nem pihen; egyszerű:
a műve pihenés s a pihenése mű.

Azt hiszed, óh szegény ember, hogy szavad a
hangtalan istenség igazi himnusza?

Ember, míg vágyod az Istent a hit tüzében,
addig az ereje még nem járt át egészen.

Ember, légy lényeges: jön a világhalál,
vész a véletlen, és a lényeg, az megáll.

Az Istenhez a szív egyszerűen benyit, –
ész és szellem soká vár, míg beengedik.

Hogy fárad a bolond, – tízszerte nemesebb
a bölcs munkája: csönd, figyelés, szeretet.

Istenben minden egy: a szent, mikor iszik,
éppúgy tetszik neki, mint ha imádkozik.

Egy menyasszonyi csók Istennek több lehet,
mint a sok munka, mely napszámért sírba megy.

Itt Istenben folyok, mint az idő ere, –
ott már én vagyok az örök üdv tengere!

Ember, amit szeretsz, azzá lesz változásod,
Istenné, ha hiszed, s földdé, ha azt imádod.

Barátom, most elég. S ha többet kér a lélek,
menj és légy magad az Írás, magad a Lényeg.

Fordította: SZABÓ LŐRINC

A teremtmények az örök szó hangjai,
durván és szeliden mind magát zengeti.

(*18*)

Isten szava „Igen”, az ördögé a: „Nem”,
igy aztán nem lehet istennel Egy s Igen.

(*19*)

Istenben soha sincs gondolat, mert ha volna,
töprengene, s amit nem szabad, ingadozna.

(*20*)

Isten nem működik s nem pihen; egyszerű:
a műve pihenés s a pihenése: mű.

(*21*)

Azt hiszed, óh szegény ember, hogy szavad a
hangtalan istenség igazi himnusza?

(*22*)

Ember, mig vágyod az Istent a hit tüzében,
addig az ereje még nem járt át egészen.

(*23*)

Ember, légy lényegi: jön a világhalál,
vész a véletlen és a lényeg, az megáll.

(*24*)

Az istenhez a szív egyszerüen benyit;
ész és szellem soká vár, míg beengedik.

(*25*)

Hogy fárad a bolond, – tízszerte nemesebb
a bölcs munkája: csönd, figyelés, szeretet.

(*26*)

Istenben minden egy: a szent, mikor iszik,
éppugy tetszik neki, mint ha imádkozik.

(*27*)

Egy menyasszonyi csók istennek több lehet,
mint a sok munka, mely napszámért sírba megy.

(*28*)

Itt istenben folyok, mint az idő ere,
ott már én vagyok az örök üdv tengere!

(*29*)

Ember, amit szeretsz, azzá lesz változásod,
istenné, ha hiszed, s földdé, ha azt imádod.

(*30*)

Barátom, most elég. S ha többet kér a lélek,
menj és légy magad az Irás, magad a Lényeg.

[CSANÁD BÉLA]:

Karácsonyi párversek[214]

Emberré lett az Úr, szalmán kapott helyet,
Hogy széna-szalma én már soha ne legyek.

Alázat s gyermeki lélek mily szent dolog!
Kik látták az Urat elsőnek? Pásztorok.

Mért mondod, hogy a Nagy kicsinnyé nem lehet,
S a porszem képtelen felfogni az eget?

Nézd a Szűz Gyermekét! S a szűk jászolt tekintsed:
Benne a föld s az ég és száz világ pihent meg.

Bizony a szíved is kicsi jászol ha lenne,
Újra jönne az Úr s gyermekként megszületne.

Ha Krisztus százszor is születne Betlehemben,
Elvesznél, ha nem jönne el a szívedben.

[HÁRS ERNŐ]:

Párversek az „Arkangyali vándor”-ból[215]

Legyen kedélyed oly nemes, mint színarany,
szilárd, mint sziklaszál, s mint kristály, folttalan!

Tudom, hogy nélkülem Isten percig se élhet,
ha megsemmisülök, nincs célja szellemének. #

Isten bennem a tűz, én benne fény vagyok:
nem vagyunk lényegünk szerint ugyanazok? #

Istent Máriaként kell a világra szülnöm,
hogy lelkem általa örökre üdvözüljön.

Ember, míg bárki vagy, bármit tudsz vagy szeretsz,
béklyódtól szabad mindaddig nem lehetsz.

Az Isten puszta űr, túl van időn s helyen,
ha törekszel felé, nem éred el sosem.

Boldogság a halál, minél hatalmasabb,
annál szebb élet az, mi belőle fakad.

Krisztus bármennyiszer szülessék is a földre,
ha szívedben nem él, elkárhoztál örökre.

Nem válthat meg soha a Golgota keresztje,
amíg te magad is nem függsz reászegezve.

Isten szántóvető, örök igéje mag,
ekéje szelleme, szántóföldje te vagy.

Ahol Isten a tűz, szívem a tűzhely ott,
melyben a hiúság rőzséje ellobog.

Magam leszek a nap, hogy az isteni fenség

[214] LT.2001.XII.22.
[215] HEA.20-23

[FALUDY GYÖRGY]:
„**Az angyali vándor" párrímeiből**[216]

1
Ébredj fel, mert a május ég ablakod keresztjén.
Meghaltál mindörökre, ha most nem vagy keresztény.
2
Nékem kell nappá válnom, hogy szivárványszinekkel
a színtelen Köd-Isten kontúrjait kifessem. #[*]
3
Mi a legjobb imádság? Ha nem könyörögsz, kérlelsz,
de azonosulsz Azzal, aki előtt letérdelsz.
4
Megmondom, hogy a Sátán házába mi vezérel.
Egy szóval érsz odáig, az átkozott enyém-mel.
5
Amit szeretsz, azzá kell válnod majd egyszer. Válassz:
Isten leszel, ha Istent, és sár, ha sárt imádasz.#
6
Kristály az Anya, Krisztus a sugár. Ez a nyitja,
hogy áttört szűzi testén, szűz testét meg se nyitva.
színtelen tengerét sugaraim befessék. #

Ész, szellem és ige megérteti veled,
Isten három személy egyszerre nem lehet.

Ha látásod szünik, míg nézed a napot,
ne a nagy fényt, csupán gyarló szemed okold!

Vért és halált iszik a szajha Babilon.
Micsoda más vagyok, ki vért s Istent iszom!

Az Isten az, aki, én éltala vagyok,
ha látod egyikünk, mindkettőnk láthatod.

A mustármagnyi hit hegyet tengerbe lök;
mi lenne, hogyha oly nagy volna, mint a tök?

Ha nyíltszívű leszel egészen, mint a gyermek,
keresztény, megleled idelent már a mennyet.

Példád, ember, legyen a mezei virág,
hogy szép s Isten előtt kedves légy egyaránt.

Ki Isten útjain kényelmeskedni kész,
hátrafelé halad, s a kárhozatba vész.

Istenben hegy vagyok, fel kell hágnom magamra,
hogy szent arcát nekem az Isten megmutassa.

Ember, ha díjra vágysz, mert Istent szereted,
nem érzed még, milyen ízű a szeretet.

Főnixként akarok Isten tüzébe veszni,
hogy ne válasszon el többé már tőle semmi.

Nem te vagy, aki élsz: a teremtmény halott.
Éltető életed az Istenben kapod.

Angyalnak lenni sok: még több oly földlakónak,
akin sár és mocsok foltot nem okozhat.

Nincsen Előbb s Utóbb; mi holnap beköszönt,
öröktől fogva már ismert Isten előtt.

Az embernél nagyobb csoda nem létezik:
Isten s ördög lehet akarata szerint.

Ha halni tér a bölcs, nem sóvárog eget,
hisz benne van előbb, mintsem kiszenvedett.

Minden tökéletes: a rubin s a kavics
rokon, s mint a szeráf, oly szép a béka is.

Sajátmaga a ház, mely Istent övezi:
istenségéből így nem lép sohase ki.

[HAJNAL GÁBOR]:
ANGELUS SILESIUS: **Az „Arkangyalok vándora" című ciklusból**[217]
Aus dem Cherubinischen Wandersmann
Oly szűk a föld nekem és oly kicsi az ég, –
teret majd valahol lelkem talál-e még?

Megállj, hova szaladsz? Tebenned van az ég,
ha máshol keresed, sosem lesz a tiéd. #

Mindent mozgat a nap, a csillag táncra lépked.
Ha nem mozogsz velük, a Mindent meg nem érted. #

Erjed, mint ifju bor, mig új a szerelem, –
Tisztább és nemesebb, ha öregebb leszen.

Óránként les reám – s nem hiszek a halálban
és így mindannyiszor szebb életre találtam.

---

[216] FT.359
[217] HGK.19
[*] #: Szabó Lőrinc által is fordított párrím

7
Vedd be az eget. Könnyű. Tudod az ostrom titkát?
Erős vagy. Isten gyenge. Megadja magát mindjárt.
8
Küzdj vagy imádkozz! Ámde jobb a hallgatás útja:
aki nem tud, az beszél; nem beszél, aki tudja.
9
Isten nem tart lakhelyet. Ruhája nincs neki.
Ezért mondják, hogy minden szegénység isteni.
10
A Pokol roppant tüze folyton ég, de oly könnyen
oltja el a bűnbánat vize egyetlen könnyel.
11
Óceán az Istenség, apró vizcsepp az ember,
de ne félj a haláltól, mert te leszel a tenger.
12
Testvér, a Poklot senki itt nem kerülte el még:
ha élve elmulasztod, holtan vagy benne vendég.
13
Bevégeztem. Ha többet kíván eszmélni lényed:
menj útnak, és magad légy az Írás meg a Lényeg.#

[KULCSÁR F. IMRE]:
Cherubinischer Wandersmann / A kerúbi vándor[218]

A nyugtalanság benned fakad
Nem hajszol semmi sem, magad rohansz tova,
Mint önmozgó kerék, mely nem nyugszik soha.

Nincsen miért
Nem kérdi, hogy miért, a rózsa nyit magában;
Nem tudja, nézik-e, nem gondol önmagával.

Isten játszik teremtményeivel
Minden játék csupán, s csak Ő játszik maga,
A teremtett világ Isten gondolata.

Valaminek híján van Isten
Isten, a Teljesség, nem ismerhet hiányt –
Akkor, szegény szívem, miért vágyik terád?

Isten bennem, Őbenne én
Isten bennem a tűz, Őbenne én a fény.
Egyek vagyunk ekképp lényünknek rejtekén.

Isten nem él nélkülem
Isten énnélkülem szempillantást sem élhet:
Ha bennem, Benne is megszűnik lélek, élet.

Én és Te: minden
(Teremtő és teremtmény)
Csak én vagyok, s Te vagy. Ha nem lennénk mi ketten,
Az ég beomlana, Isten nem lenne Isten.

Tebenned van a menny
Megállj, hová rohansz! A menny itt van veled;
Ha máshol keresed, soha meg nem leled.

Te magad légy a nap
Legyek maga a Nap, hogy fényességem árja
Az Isten-óceán homályait bejárja.

Istennek nincs akarata
Azt mondjuk: úgy legyen, ahogy Te akarod,
S íme, Te néma vagy, nincsen akaratod.

A rózsa
A rózsa, melyet most szemeid látnak itt,
Az öröklét ölén Istenben is virít.

A lényeg légy
A szeretet nehéz. Nem elég, ha szeretsz,
Hanem legyél, mint Ő, maga a szeretet.

Isten munkája, Isten nyugalma
Isten nem sürög és nem is tétlenkedik:
Tettében nyugszik el, nyugtában működik.

Véletlen és lényeg
Ember: légy lényegi. Ha elvész a világ,
A véletlen kihuny, a lényeg él tovább.

Tengerré lesz a patak
Idő patakjaként Istenben itt folyok;
Üdvösség tengere, örök víz lészek ott.

Végszó
Barátom, már elég. Ha még többet akarsz,
Te légy a lényeg és te légy a Szó magad.

[KURDI IMRE]:
Johannes Angelus Silesiusnak *Kerúbi Vándora avagy isteni szemlélődésre*

[TATÁR SÁNDOR]:
Johannes Angelus Silesiusnak *Kerúbi Vándora avagy isteni szemlélődésre*

---

[218] ASC.

[219] Johannes Angelus Silesiusnak *Kerúbi Vándora avagy isteni szemlélődésre vezérlő mély-értelmu gondolati- és vég-rímei. A szerző által újból*

vezérlő mély-értelmű gondolati- és vég-rímei[219]

A nyugtalanság belőled fakad

Nem mozgat semmi, a kerék, mely tenmagad vagy,
Magától fordul és többé nem lel nyugalmat.

Isten van, nem él

Isten csak létezik: nem él és nem szeret,
Őróla mondani, mit rólunk, nem lehet.

Isten bennem van, és én őbenne

Isten az én tüzem, és én a fény vagyok:
Hát nem vagyunk-e így egészen egy-azok?

Isten nem élhet nélkülem

Tudom, hogy nélkülem Isten tovább nem élhet,
Feladja szellemét, mihelyt a nincsbe térek.

Minden Én és Te (Teremtő és Teremtmény)

Én és Te, nincs semmi más: ha nem volnánk mi ketten,
A menny lerogyna és Isten sem volna Isten.

Aki meg nem mozdíttatik, nem részese az egésznek

Mindent mozgat a Nap, a csillag tőle táncol,
Ha nem mozogsz te is, az egészből hiányzol.

Te magad légy a Nap

Te magad légy a Nap, hogy fénybe vonja,
Sötétlő tengerét az Úrnak sugarad.

A rózsa

Habár e rózsa kül-szemednek tűnt ma föl,
Öröktől fogva már Istenben tündököl*.

* *idealiter*

Istennek nincsenek gondolatai

Isten gondolkodik? Ha gondolata volna,
Akkor Isten (ami nem lehet) ingadozna.

Isten fáradozása és nyugovása

Nem fáradt s nem pihent Isten, beláthatod:
Fáradtában pihent, nyugtában fáradott.

Az Urat csöndben dícsérd

Te szegény, azt hiszed, szád hangos éneke
Lenne a csöndes Úr méltó dícsérete?

A kívánság beteljesülésre vár

Barátom, hogyha még kívánod az Urat,
Nem adtad néki át egészen önmagad.

Véletlen és Lényeg

Ember, lényegi légy: ha világvége lesz,
Véletlen meg nem áll, csupán mi lényeges.

Amit szeretsz, azzá leszel. Szt. Ágostonból

Ember, amit szeretsz, azzá kell végre lenned,
Isten leszel, ha őt, és föld, ha azt szeretted.

Végszó

Barátom, most elég. A folytatást ha kérded,
Indulj, s te légy magad az Írás és a Lényeg.

vezérlő mély-értelmű gondolati- és vég-rímei

Mégsem ismerjük jól Istent

Mondják, mindene van, mit sem adhatunk néki:
De szegény szívemet akkor mivégre kéri?

Egyik a Másikban van

Az Úr csak bennem s én csak benne létezem:
Fénye vagyok s tüze, és ő díszem nekem.

Isten nem él nélkülem

Tudom, hogy nélkülem tovább Isten sem élhet:
Ha szertefoszlok én, véget vet szellemének.

Nap kell hogy legyél magad is

Magam kell, hogy legyek a Nap, mely bő sugárt ád,
Hogy megfesse Isten színtelen óceánját.

Isten akarat nélkül való

Imádkozunk: legyen, mint akarod, Uram!
S lásd, akarata nincs*, csak örök csöndje van.

* *Értsd: nincs véletlen szándéka, mert amit Isten akar, az lényegéből eredő.*

A rózsa

A rózsa, melyet külső szemed ma lát,
Istenben öröktől bontotta bimbaját.*

* *idealiter*

Isten pihenése és ténykedése

Az Isten nem serény s nem pihen – másnemű.
A műve pihenés, a pihenése mű.

Isten előtt minden munkálkodás egyenlő

Istennek minden egy: a szent, midőn iszik,
Éppoly kedves Neki, mint ha imádkozik.

Lezárás

Barátom, most elég! Ha kiváncsi lényed,
Indulj, és légy magad az Írás és a Lényeg.

ANGELUS SILESIUS:

Cherubinischer Wandersmann[220]

Der Regen fällt nicht ihm, die Sonne scheint nicht ihr,
Du auch bist anderen geschaffen und nicht dir.

Ach, dass wir Menschen nicht wie die Waldvögelein,
Ein jeder seinen Ton, mit Lust zusammen schrein.

Wer Freiheit liebt, liebt Gott; wer sich in Gott versenkt
Und alles von sich stösst, der ist's, dem Gott sie schenkt.

Die Engel singen schön; ich weiss, dass dein Gesinge,
So du nur gänzlich schwiegst, dem Höchsten besser klinge.

[P. SZEDŐ DÉNES]:

Angelus Silesius párrímeiből[221]

Magának az eső sem esik, nap se süt,
te sem vagy magadért, te is másért vagy itt.

Mint erdőn a madár, ember, mért nem fujod
társas örömben is sajátos dallamod?

Szabadságot szeretsz? Az Istent szereted.
Merülj belé, kerülj minden mást – s megleled.

Szép szó az angyalszó. Szebben szólhatsz szavaddal:
a hallgatás dala a Fönségesnek szebb dal!

áttekintetvén és a hatodik és a hatodik könyvvel kibővíttetvén másod-ízben a titkos teológia és a szemlélődő élet szerelmeseinek lelki vidulására közre-bocsáttatott. Vál., ford., utószó: Kurdi Imre–Tatár Sándor. Helikon Stúdió XVI. Bp. 1991 (A válogatás feltünteti az egyes könyveken belüli *eredeti* számozást; itt csak a Szabó Lőrinc által is fordított párrímek szerepelnek.)

[220] Sz.322

[221] Sz.323

Gott ist nicht hier noch da; wer ihn begehrt zu finden,
Der lass sich Händ und Füss und Leib und Seele binden.

Wenn du den Schöpfer hast, so lauft dir alles nach:
Mensch, Engel, Sonn und Mond, Luft, Feuer, Erd und Bach.

Wie selig ist der Mensch, der weder will noch weiss,
Der Gott; versteh mich recht, nicht gibet Lob noch Preis!

Schleuss mich, so streng du willst, in tausend Eisen ein,
Ich werde doch ganz frei und ungefesselt sein.

Isten nincs itt vagy ott. Meglelni hogyha vágyod,
kösd gúzsba testedet, lelkedet, kezed, lábad.

Ha Teremtőd tiéd, minden téged követ:
ember, angyal, nap, hold, tűz, víz, föld, tengerek.

Boldog, ki mit se tud, se nem akar, se vár,
s Istent – helyesen érts! – nem is dicséri már.

Vasalhatsz bár ezer bilincsbe szorosan:
szabad vagyok, szabad szárnyalni magasan.

[SZÉNÁSI SÁNDOR]:
Az árkangyali vándor[222]
– Cherubinischer Wandersmann –
(Részletek)

289. **Miért nélkül**
Rózsában nincs „miért?"; virágzik, mert virágzik,
Magára mit sem ad, s nem kérdi: látnak-é itt?

198. **Isten játszik**
Minden játék csupán. Isten játékai.
Saját kedvére a létet találta ki.

82. **Benned a menny!**
Megállj! Hová rohansz? Hisz benned a menny,
Ha másutt keresed, nem leled meg sosem.

42. **Mindent mozgat a Nap**
Mindent mozgat a Nap, s táncol ezernyi csillag.
Ha nem mozdulsz, te az Egésznek része nem vagy!

108. **A rózsa**
Külső szemed előtt a rózsa itt pirul.
Az Istenben viszont mindöröktől virul.

307. **A szeretet van közelebb Istenhez**
A szeretet benyit Istenhez szabadon,
Ész és tudás sokazt vár kint az udvaron.

170. **Istennek minden cselekedet egyforma**
Istennek minden egy: midőn iszik a szent,
Oly kedves Néki, mint midőn imája zeng.

135. **A patak tengerré lesz**
Idő patakjaként itt Istenbe folyok.
Az üdvnek tengere magam leszek amott.

200. **Azzá leszünk, amit szeretünk**
Ember, azzá leszel, minek szerelme tölt bé:
Istent szeretve Menny, földet szeretve földdé.

263. **Befejezés**
Barátom, most elég. Ha van még több igényed –
Eredj, s te légy magad az írás és a Lényeg.

[TANDORI DEZSŐ]:
Kerubok vándora – I.[223]

1.
Isten nem akarat
Szólsz: „Istenem, legyen meg a te akaratod!"
S látod: mit sem akart ő, nagy csöndje körbeforog. #

2.
Csöndesnek lenni a legtöbb
Nagy üdv a szorgalom; ennél az ima több;
S a legjobb: állni, csönd Isten színe előtt.

3.
A lényeg-ember
Látod, a lényeg-ember olyan, mint az öröklét:
Nem lehet változása semmiféle kívülség.

4.
A bölcs
A bölcs nyugvást keres, nem vágyik sokaságra;
Szenvedése e föld, s az ég: boldog hazája.

5.
Az Idő nem érti az örökkévalóságot
Míg hely s idő, barátom, neked fontos dolog,
Mit sem értheted Istent, s az örökkévalót.

[TANDORI DEZSŐ]:
Kerubok vándora – II.[225]

1.

[TANDORI DEZSŐ]:
Kerubok vándora – III.[224]

1.
A teremtmények
Mikor minden teremtményt Isten egy-szava éltet,
Hogy hullna szét csak egy is, hogyan érhetne véget?

2.
Magad légy égi nap
Nap legyek én magam; fakadjak sugarakra:
Az istenség egész tenger-színét megadva. #

3.
Térj vissza az eredetekhez
Ember, a víz csak ott tiszta, ahol ered;
Forrásából igyál, kerülj veszélyeket.

4.
Belőled támad a Rossz
Isten: maga a Jó; kín, halál, bármi átok,
Ember, tőled ered, csak te adsz néki tápot.

5.
Istenre úgy lelsz, ha nem keresed
Isten nincs itt, se ott; ki buzgón keresi,
Úgy jár, mint ki kezét-lábát megkötteti.

[TANDORI DEZSŐ]:
Kerubok vándora – IV.[226]

1.

---

222 SzS.124-140
223 TDMR.43
224 TDMR.156
225 TDMR.89
226 TDMR.223

A tengerben minden vízcsepp tengerré lesz
A cseppből lesz a tenger, ha a tengerbe jut;
S a lélekből az isten – ha Istent éri, tudd.

2.

A gazdagság bennünk legyen
Benn légy gazdag; amit az ember künn visel,
Legyen bár egy világ – kincs, gyönyör: csak teher.

3.

Csak a túllendülésben van nyugalom
Tárgyad ne vívd csupán: lendülj túl rajta!
Lásd, Ez békéd, az örök – s ez ad vigasztalást.

4.

Ami kívül van, nem tesz értékesebbé
Attól, mi kívüled van, nem vagy értékesebb;
Embert nem tesz ruha, lovat nem tesz nyereg.

5.

Aki Istent nem látta, mit sem látott
Utazhatsz, felfedezhet tenger tárgyat szemed:
Mit sem láttál, ha végül nem láttad Istened.

Az ember öröklét
Én leszek az öröklét, ha időm elhagyom,
Magam Istenbe, Istent magamba foglalom.

2.

Nem kell semminek lenned, semmit akarnod
Ember, míg bármi vagy még, míg tudsz, vágysz s birtokolsz,
Hígy nekem, csak keserves terheiddel loholsz.

3.

A halál a legjobb dolog
Mondom, mert szabadítóm csak a halál lehet:
Minden dolgok sorában ő legkedvesebb.

4.

Az egyenértékelő nemtörődés
Istent hagyom, legyek. Szenvedésem akarja?
Akár ha öröm ér, úgy fakadok kacajra.

5.

A rózsa
A rózsa, mit szemeddel szemlélsz e földön itt,
Az isteni Öröklét teréből is virít. #

[TÓTH BÁLINT]:
ANGELUS SILESIUS (JOHANNES SCHEFFLER):
Párrímek[227]

Isten bennem a tűz, s én vagyok benn a fény.
Hát nem egyek vagyunk legbelül, Ő meg én? #

Állj meg, hová rohansz? A menny benned ragyog,
kívül bárhol keresd, örökre elhagyod. #

Zárj el kegyetlenül, s veress rám hét vasat,
ezer bilincsben is lelkem szabad marad.

Nem kérdi: mért a rózsa, virágot hoz virágra,
látják-e, azt se nézi, s nincs gondja önmagára. #

Mennél jobban ki tudsz áradni önmagadból,
annál jobban elönt az Isten lelke akkor.

Phönix legyek, s Istenben égjek el mindörökké,
hogy semmi el ne tudjon Tőle már tépni többé.

Isten nincs itt, sem ott. S azért, hogy rájaleljen,
verem béklyóba lábam, kezem, testem s a lelkem.

Ha Teremtőd tiéd, minden hozzád szalad,
az ember, angyal, hold, nap, tűz, víz, föld, patak.

A legnagyobb csoda mégis az ember itt;
Isten s ördög lehet; útja kit merre vitt.

A lényeget keresd: ég s föld elmúlanak,
s minden esetleges, de a lényeg marad. #

[TÓTH BÁLINT]:
ANGELUS SILESIUS (JOHANNES SCHEFFLER):
Párrímek[228]

Isten bennem a tűz s én vagyok benn a fény,
hát nem egyek vagyunk legbelül, Ő meg én?

Állj meg, hová rohansz? A menny benned ragyog,
kivül bárhol keresd, örökre elhagyod.

Zárj el kegyetlenül s veress rám hét vasat,
ezer bilincsben is lelkem szabad marad.

Nem kérdi: mért a rózsa, virágot hoz virágra,
látják-e, azt se nézi, s nincs gondja önmagára.

Mennél jobban ki tudsz áradni önmagadból,
annál jobban elönt az Isten lelke akkor.

Phönix legyek s Istenben égjek el mindörökké,
hogy semmi el ne tudjon Tőle már tépni többé.

Isten nincs itt, sem ott. S azért, hogy rájaleljen,
verem béklyóba lábam, kezem, testem s a lelkem.

Ha Teremtőd tiéd, minden hozzád szalad,
az ember, angyal, hold, nap, tűz, víz, föld, patak.

A legnagyobb csoda mégis az ember itt;
Isten s ördög lehet: útja kit merre vitt.

A lényeget keresd: ég s föld elmulanak,
s minden esetleges, de a lényeg marad.

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
„**Der cherubinische Wandersmann**”-ból[229]

I.

Mondják, oly dús az Isten, embertül sohse kért –
Hát akkor mért kopogtat az én árva szivemért? #

II.

Isten nem fáradoz, magát Ő sohsem unta,
Munkája pihenés, a pihenése munka. #

III.

Imádkozunk: „Legyen meg a Te akaratod!
S Ő semmit sem akar, Ő mindig hallgatott. #

[*>18*] ANGELUS SILESIUS:
Geistlicher Hirten-Lieder Fünfftes Buch. – Das CLXXI.
Sie vermahnet zur Nachfolgung Christi.[230]

1.

Mir nach, spricht Christus unser Held,

ANGELUS SILESIUS:
[**Mir nach, spricht Christus, unser Held…**][231]

Mir nach, spricht Christus, unser Held,

[SZABÓ LŐRINC]:
Jertek, mondja Krisztus, a hős[232]
Christ, der Held

Jertek, mondja Krisztus, a hős,

[227] NKA.269
[228] NLK.I.79-80
[229] NÉK.8
[230] ASH.258-259
[231] ASI.60
[232] ÖB.I.653-654

Mir nach, ihr Christen alle:
Verläugnet euch, verlaßt die Welt,
Folgt meinem Ruf und Schalle:
Nehmt euer Kreutz und Ungemach
Auff euch, folgt meinem Wandel nach.

2.

Ich bin das Licht, ich leucht' euch für
Mit heilgem Tugend-Leben;
Wer zu mir kommt und folget mir,
Darff nicht im finstern schweben:
Ich bin der Weg, ich weise wol,
Wie man wahrhafftig wandeln sol.

3.

Mein Hertz ist voll Demütigkeit,
Voll Liebe meine Seele;
Mein Mund der fleust zu jeder Zeit
Von süssem Sanfftmut-Oele;
Mein Geist, Gemüte, Krafft und Sinn
Ist GOtt ergeben, schaut auff ihn.

4.

Fällts euch zu schwer? Ich geh voran,
Ich steh euch an der Seite;
Ich kämpfe selbst, ich brech die Bahn,
Bis alles in dem Streite:
Ein böser Knecht, der still darff stehn,
Wenn er den Feld-Herrn an-sieht gehn?

Wer seine Seel zu finden meynt,
Wird sie ohn mich verlieren;
Wer sie umb mich verlieren scheint,
Wird sie nach Hause führen:
Wer nicht sein Kreutz nimmt und folgt mir,
Ist mein nicht werth und meiner Zier.

So laßt uns denn dem lieben HErrn
Mit unserm Kreutz nachgehen;
Und wolgemut, getrost und gern
In allem Leiden stehen:
Wer nicht gekämpfft, trägt auch die Kron
Deß ewgen Lebens nicht davon.

Mir nach, ihr Christen alle.
Verleugnet euch, verlaßt die Welt,
Folgt meinem Ruf und Schalle:
Nehmt euer Kreuz und Ungemach
Auf euch, folgt meinem Wandel nach.

Ich bin das Licht, ich leut' euch für
Mit heilgem Tugend-Leben;
Wer zu mir kommt und folget mir,
Darf nicht im Finstern schweben;
Ich bin der Weg, ich weise wohl,
Wie man wahrhaftig wandeln soll.

Fällt's euch zu schwer? Ich geh' voran,
Ich steh' euch an der Seite;
Ich kämpfe selbst, ich brech' die Bahn,
Bis alles in dem Streite:
Ein böser Knecht, der still darf stehn
Wenn er den Feld-Herrn an sieht gehn!

Wer seine Seel' zu finden meint,
Wird sie ohn mich verlieren;
Wer sie um mich verlieren scheint,
Wird sie nach Hause führen:
Wer nicht sein Kreuz nimmt und folgt mir,
Ist mein nicht wert und meiner Zier.

So laßt uns denn dem lieben Herrn
Mit unserm Kreuz nachgehen,
Und wohlgemut, getrost und gern
In allem Leiden stehen:
Wer nicht gekämpft, trägt auch die Kron'
Des ewgen Lebens nicht davon.

utánam, keresztények.
Világot tagad az erős
s nem csábítja az élet:
ha kereszt nyom, ha tüske sért,
csak kövessétek a vezért.

Én fény vagyok, ti a csapat,
világítok az éjben;
ki engem követ, nem marad,
nem imbolyog sötétben;
én ut vagyok, ezt az utat
járják a tiszták, igazak.

Nehéz út? Elől haladok
és mellettetek állok;
magam is fegyvert ragadok,
míg mind harcba nem álltok:
rossz vitéz, ki egyre csak áll,
bár tábornoka messze már!

Ki lelkét megnyerni hiszi,
nélkülem elveszíti;
ki érettem lehelli ki,
örök fénnyel diszíti;
ki keresztjével nem követ,
nem érdemel meg engemet.

Kövessük hát a Jó Urat
szíves bizodalommal,
vívjunk meg keresztünk alatt
bátran a fájdalommal:
az ég csak a küzdőnek ád
örök életet s koronát!

[>*19*] JOHANN CHRISTIAN GÜNTHER:
Am Abend[233]

Abermal ein Teil vom Jahre,
abermal ein Tag vollbracht:
Abermal ein Brett zur Bahre
und ein Schritt zur Gruft gemacht.
Also nähert sich die Zeit
nach und nach der Ewigkeit
also müssen wir auf Erden
zu dem Tode reifer werden.

[SZABÓ LŐRINC]:
Günther
Este (Am abend*) 129 o.[234]

Az esztendő egy darabja
egy nap újra ~~véget ért.~~ a semmié:
új deszka a ravatalba
uj lépés a sir felé.
~~Lassan~~ |~~Ekképpen~~|~~Lassan~~| ~~igy nő~~ | ~~lassan egyre nő~~
Igy ~~nő~~ közelít a növő
örökléthez az idő;

~~örökléttté az idő;~~
~~Lassan igy~~ |~~Ekképen~~| Földi utunk sirva járva
így érünk meg a halálra.

[SZABÓ LŐRINC]:
H.Ch. Günther (1695-1723)
Este
(Am Abend)[235]

Az esztendő egy darabja,
egy nap újra a semmié:
uj deszka a ravatalba,
uj lépés a sír felé.
Igy közelít a növő
örökléthez az idő;
földi útunk sirva járva
így érünk meg a halálra.

=
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Este[236] (Am Abend)
Johann Christian
H.Ch. Günther
(1695-1723)

Az esztendő egy darabja,
egy nap ujra a semmié:
uj deszka a ravatalba,
uj lépés a sír felé.
Igy ~~közelít~~ |épűl be| a növő
öröklét^~~xx~~|be| az idő;
földi utunk sirva járva
igy érünk meg a halálra.

[SZABÓ LŐRINC]:
Este[237]

Az esztendő egy darabja,
egy nap újra a semmié:
új deszka a ravatalba,
új lépés a sír felé.
Igy ömlik be a növő
öröklétbe az idő;
földi útunk sírva járva
így érünk meg a halálra.

[SZABÓ LŐRINC]:
Est[238]
Abend.

Az esztendő egy darabja,
egy nap ujra a semmié:
uj deszka a ravatalba,
uj lépés a sír felé.
Igy ömlik be a növő
öröklétbe az idő:
földi útunk sírva járva
így érünk meg a halálra.

Forditotta: Szabó Lőrinc.

[>*20*] GÜNTHER:

GÜNTHER:

[SZABÓ LŐRINC]:

---

233 E.117
* *sic!*
234 Ms: jelöletlen kéziratlap a fordító hagyatékában – a szöveg utólag áthúzva.
235 Ms 4657/180 (*kézírás*)
236 V.4540/19/7 (*gépírás autográf javításokkkal*)
237 NIK.100
238 SzLV.116; ÖB.I.592
239 DDG.78

Gott[239]

Die Größe deiner Majestät
Erkenn ich aus den kleinsten Dingen,
Dein Arm, der über alles geht,
kann Wasser aus dem Felsen zwingen,
Du sprichst ein Wort, so wird es Licht;
Bedroh das Meer, es regt sich nicht;
Befiehl, so wird die Flut Flammen;
Du winkst, so steht der Sonnenlauf,
So tun sich Tief und Abgrund auf
Und werfen Erd und Stern zusammen.

Gott[240]

Die Größe Deiner Majestät
erkenn ich aus den kleinsten Dingen,
Dein Arm, der über alles geht,
kann Wasser aus dem Felsen zwingen,
Du sprichst ein Wort, so wird es Licht;
bedroh das Meer, es regt sich nicht;
befiehl, so wird die Flut zu Flammen;
Du winkst, so steht der Sonnenlauf,
so tun sich Tief und Abgrund auf
und werfen Erd und Stern zusammen. –

Isten
(Gott) 144.
H.Ch. Günther[241]

A legkisebb dolgokban is
|ott ~~xxx~~| látom felséged ~~nagy~~ hatalmát,
kezednek intésére friss
forrást fakasztanak a sziklák,
~~egy szót mondasz és fény leszen~~ |egy szavadra fény születik|
~~Egy szót – a tengeren~~ |s a tenger lecsendesedik|
parancsodra a vizre láng csap;
intesz, s megáll utján a nap,
~~x~~vad mélységek tátonganak,
s ~~földet-csillagot~~ |~~napot~~|s ~~eget-~~|földet=eget| ~~egybe~~ |össze|dobálnak.
= F. Szabó L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Isten[242]

A legkisebb dolgokban is
ott látom Felséged hatalmát,
kezednek intésére friss
forrást fakasztanak a sziklák,
egy szavadra fény születik
s a tenger lecsendesedik:
parancsodra a vízre láng csap;
intesz, s megáll utján a nap,
vad mélységek tátonganak,
s földet- eget összedobálnak.

[SZABÓ LŐRINC]:
Isten[243]

A legkisebb dolgokban is
ott látom felséged hatalmát,
kezednek intésére friss
forrást fakasztanak a sziklák,
egy szavadra fény születik
s a tenger lecsendesedik;
parancsodra a vízre láng csap;
intesz, s megáll útján a nap,
vad mélységek tátonganak,
s földet-eget összedobálnak.

[SZABÓ LŐRINC]:
Isten[244]
Gott

A legkisebb dolgokban is
ott látom felséged hatalmát,
kezednek intésére friss
forrást fakasztanak a sziklák,
egy szavadra fény születik
s a tenger lecsendesedik;
parancsodra a vizre láng csap;
intesz, s megáll utján a nap,
vad mélységek tátonganak
s eget-földet összedobálnak.

[SZABÓ LŐRINC]:
Isten[245]

A legkisebb dolgokban is
ott látom Felséged hatalmát,
kezednek intésére friss
forrást fakasztanak a sziklák,
egy szavadra fény születik
s a tenger lecsendesedik:
parancsodra a vízre láng csap;
intesz, s megáll útján a nap,
vad mélységek tátonganak,
s földet-eget összedobálnak.

[>*21*] GÜNTHER:
Sterbegedicht[246]

Zeuch aus, gefangne Seele!
weil Stahl und Kerker bricht;
des Leibes Jammerhöhle
hemmt deine Freiheit nicht;
das Grab, mein Ruhekissen,
begräbt die Sklaverei;
da nun der Strick zerrissen,
so wird der Vogel frei.

Mein Ohr vernimmt das Zeichen,
so mir zu Schiffe ruft,
laßt nun die Segel streichen,
der Hafen meiner Gruft
macht, daß ich nicht mehr strande,
der Himmel wird mein Haus;
wohlan! wir sind am Lande,
steig, müder Geist! steig aus.

[SZABÓ LŐRINC]:
Zeuch aus, gefangne Seele[247]

~~szökj~~ |költözz| ki, rab lélek! indulj, 130 old.
~~Szállj lelkem~~ kő és acél törik,
~~Rab lélek~~, ~~szállj ki, szállj ki~~ Günther
x || és ~~acél törik~~ a test többé x test siralom
a test xxx nem fogja szárnyaid.
sirom vánkosán *gyorsírás*
a hálóx
s szabad lesz, madár.

[>*22*] FRIEDRICH GOTTLIEB KLOPSTOCK:
Das Rosenband[248]

Im Frühlingsschatten fand ich sie;
da band ich sie mit Rosenbändern:
sie fühlt es nicht und schlummerte.

Ich sah sie an, mein Leben hing
mit diesem Blick an ihrem Leben:
ich fühlt es wohl und wußt es nicht.

Doch lispelt ich ihr sprachlos zu
und rauschte mit den Rosenbändern:
Da wachte sie vom Schlummer auf.

Sie sah mich an, ihr Leben hing
mit diesem Blick an meinem Leben,
und um uns wards Elysium.

KLOPSTOCK:
Das Rosenband[249]

Im Frühlingsschatten fand ich Sie;
Da band ich Sie mit Rosenbändern:
Sie fühlt' es nicht, und schlummerte.

Ich sah Sie an; mein Leben hing
Mit diesem Blick' an Ihrem Leben:
Ich fühlt' es wohl, und wußt' es nicht.

Doch lispelt' ich Ihr sprachlos zu,
und rauschte mit den Rosenbändern:
Da wachte Sie vom Schlummer auf.

Sie sah mich an; Ihr Leben hing
Mit diesem Blick' an meinem Leben,
Und um uns ward's Elysium.

KLOPSTOCK:
Cidli.[250]

Im Frühlingschatten fand ich sie.
Da band ich sie mit Rosenketten.
Sie fühlt es nicht und schlummerte.
Ich sah sie an. Mein Leben hieng
Mit diesem Blick an ihrem Leben
Ich fühlt es wohl und wust* es nicht.

Doch lispelt ich ihr sprachlos zu,
Und rauschte mit den Rosenbændern.
Da wachte sie vom Schlummer auf.
Sie sah mich an. Ihr Leben hieng.
Mit diesem Blick an meinem Leben,.
Und um uns ward Elysium.

---

240 E.II.144
241 Ms 4657/181 (*kézírás*)
242 RÉ.1941.V.24.
243 NIK.99
244 ÖB.I.645
245 RÉ.1941.V.24., 3 (Ms 4666/193) *1695-1723*
246 B.266
247 jelöletlen kéziratlap a költő hagyatékából
248 E.120
249 DL. 114
250 O.364
* *sic!*

[KAZINCZY FERENC]:
Csidli.[251]

Tavasz árnyékában leltem őt,
’S rózsa-kötéllel kötém-meg.
Nem érzette ’s puhán aludt.
Rá’ néztem; ’s eggy tekintetemmel
Életem életén függött.
Jól érzém azt: de nem tudám.
Lassan suttogtam mellette,
S zörgettem rózsa kötelem’.
Akkor fel-ébredt álmából.
Rám nézett; ’s eggy tekintetével
Élete éltemen függött –
’S Elysium lett körűltünk.

[KAZINCZY FERENC]:
Ő és Én.[252]

Tavaszi árnyban leltem őtet,
’S lelánczolám virágfonással.
Puhán alvék, ’s nem érezé.
Rá néztem, ’s e’ tekintetemmel
Éltével eggy lőn életem.
Érzettem ’s ah! nem tudtam azt.

Szó nélkűl csácsogék feléje,
’S rezegtetém virágfonásom’,
’S álmából ő felébredett.
Rám néze, ’s e’ tekintetével
Éltemmel eggy lön élete.
’S körűlölelt Elysium![255]

[KAZINCZY FERENC]:
Ő és én[253]

Tavasz árnyában leltem őtet,
S leláncolám virágfonással.
Puhán alvék, s nem éreze:
Rá néztem, s e tekintetemmel
Éltével egy lőn életem.
Érzettem, s ah! nem tudtam azt.

Szó nélkűl csácsogék feléje,
S rezegtetém virágfonásom,
S álmából ő felébredett.
Rám néze, s e tekintetével
Éltemmel egy lőn élete;
s körűlölelt Elysium!

[SZABÓ LŐRINC]:
A Klopstock-féle ~~e~~|E|mlékezés-t deleálni kérem, helyébe ez jön:
Zu: Klopstock
A rózsafüzér [254]

Tavaszi árnyak közt pihent~~;~~|,|
rózsafüzérrel megkötö~~t~~|z|tem~~x~~:
szenderét érezte csupán.

~~/~~ Néztem ~~/~~ rá~~/~~, s egész életem
életén csüggött a szememben:
nem tudtam, éreztem csupán.

Némán suttogtak ajkaim
s /a rózsafüzérrel / zörögtem/:
szendere ekkor elröpült.

/~~R~~|*r*|ám / ~~n~~|*N*|ézett/, s egész élete
életemen csüggött szemében;
s körénk szált az Elysium.

~~Ford.: Szabó Lőrinc~~

[SZABÓ LŐRINC]:
A rózsalánc[256]
Das Rosenband

Tavaszi árnyak közt pihent,
rózsaláncommal megkötöztem:
szenderét érezte csupán.

Néztem rá, s egész életem
életén csüggött a szememben:
nem tudtam, éreztem csupán.

Némán suttogtak ajkaim
És zörögtem a rózsalánccal:
szendere ekkor elröpült.

Nézett rám, s egész élete
életemen csüggött szemében;
s körénk szállt az Elysium.

[SZABÓ LŐRINC]:
A rózsalánc[257]
Das Rosenband

Tavaszi árnyak közt pihent,
rózsaláncommal megkötöztem:
szenderét érezte csupán.

Néztem rá, s egész életem
életén csüggött a szememben:
nem tudtam, éreztem csupán.

Némán suttogtak ajkaim
És zörögtem a rózsalánccal:
szendere ekkor elröpült.

Nézett rám, s egész élete
életemen csüggött szemében;
s körénk nyilt az Elysium.

[>*23*] KLOPSTOCK:
Das Wiedersehn[258]

Der Weltraum fernt mich weit von dir,
So fernt mich nicht die Zeit.
Wer überlebt das siebzigste
Schon hat, ist nah bei dir.

Lang sah ich, Meta, schon dein Grab,
Und seine Linde wehn;
Die Linde wehet einst auch mir,
Streut ihr Blum’ auch mir,

Nicht mir! Das ist mein Schatten nur,
Worauf die Blüte sinkt;
So wie es nur dein Schatten war,
Worauf sie oft schon sank.

Dann kenn’ ich auch die höhre Welt,
In der du lange warst;
Dann sehn wir froh die Linde wehn,
Die unsre Gräber kühlt.

Dann… Aber ach ich weiß ja nicht,
Was du schon lange weißt;
Nur daß es, hell von Ahnungen,
Mir um die Seele schwebt!

KLOPSTOCK:
Das Wiedersehn[259]

Der Weltraum fernt mich weit von Dir,
ao fernt mich nicht die Zeit.
Wer überlebt das Siebzigste
schon hat, ist nah bei dir.

Lang sah ich, Meta, schon Dein Grab,
und seine Linde wehn;
die Linde wehet einst auch mir,
streut ihre Blum auch mir,

Nicht mir! Das ist mein Schatten nur,
worauf die Blüte sinkt,
so wie es nur Dein Schatten war,
worauf sie oft schon sank.

Dann kenn ich auch die höhre Welt,
in der Du lange warst;
dann sehn wir froh die Linde wehn,
die unsre Gräber kühlt.

Dann… Aber, ach, ich weiß ja nicht,
was du schon lange weißt;
nur daß es, hell von Ahnungen,
mir um die Seele schwebt,

[KÁRPÁTY CSILLA]:
A viszontlátás[260]
Das Wiedersehen

Az űr, a tér hogy elszakít
tetőled! így idő
el nem szakít: hisz oly közel
a hetven éves agg!

Rég láttam, Meta, sírodat!
S a hárs, a suttogó
hozzám is egykor így susog
virágot hintve rám.

Ne rám! hiszen csak árnyam az,
csak arra hull virág.
Tenéked is csak árnyad az,
amelyre hulldogált.

S meglátom én a mennyeket –
te régen ott lakol –
s a hársat is, mely hűsitőn
sírunkra ráhajol.

Akkor… de ó, nem értem én,
amit te régen értsz!
Csak egy sugár: a sejtelem
derengi lelkem át.

---

251 O.365
252 KPB.154 (Tartalomjegyzékben: ’*Ő és Én. Klopstock után.*’)
253 KNT.19
254 Ms 4657/675 (gépírás)
255 O.409: *Igazítások*: 365 sor 8. »Érzettem, de nem tudtam azt.«
256 SzLV.128
257 ÖB.II.372-373
258 MD.145-146
259 E.121
260 K.I.265

Mit wonnevollen Hoffnungen
Die Abendröte kommt:
Mit frohem, tiefem Vorgefühl
Die Sonnen auferstehn!

mit wonnevollen Hoffnungen
die Abendröte kommt,
mit frohem, tiefem Vorgefühl
die Sonnen auferstehn!

Bűvös reménnyel, bíboran
közelg az alkonyat –
sejtés ködével, boldogan
köszönt az ifju Nap!

[SZABÓ LŐRINC]:
A viszontlátás
– Klopstock (1724-1803) –[261]

A világűr elvihetett,
nem visz el az idő.
Aki túl¦van a hetvenen,
az már melletted él.

Rég látom sírod, Meta, s a
hársfát, mely rajta zúg;
virágait rám szórva az
zúg majd fölöttem is.

Nem, nem! Árnyam lesz az csupán,
amire szirma hull,
ahogy virága neked is
csak árnyadra esett.

S elém nyíl majd a túlvilág,
mely rég hazád neked;
és mosolygunk a hársra, mely
sirunkat hűsíti;

és… Óh, de nekem még titok,
ami neked nem az;
bár lelkemen máris ezer
sejtelem villan át:

gyönyört s reményt hoz szárnyain
a piros alkonyat,
s érzem, mélyen és boldogan,
hogy lesz föltámadás!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A viszontlátás[262]
Das Wiedersehen

A világűr elvihetett,
nem visz el az idő.
Aki túl van a hetvenen,
az már teveled él.

Rég látom sírod, Meta, s a
hársat, mely rajta zúg;
virágait rám szórva az
zúg majd fölöttem is.

Nem, nem! Árnyam lesz az csupán,
amire szirma hull,
ahogy neked is árnyadat
borítja csak virág.

S megnyílik majd a túlvilág,
mely neked rég hazád;
és mosolygunk a hársra, mely
sirunkat hűsíti;

és… Óh, de nekem még titok,
ami neked nem az;
bár lelkemen máris ezer
sejtelem villan át;

gyönyört s reményt hoz szárnyain
a piros alkonyat,
s érzem, mélyen és boldogan,
hogy lesz föltámadás!

[>*24*] KLOPSTOCK:
Die Erinnerung[263]
An Ebert nach seinem Tode

Graun der Mitternacht schließt mich nicht ein,
Ihr Verstummen nicht; auch ist, in dem Namen der heiligen
Freyheit, jüngst kein Mord geschehn: dennoch ist mir
Ernst die ganze Seele.
Liebliches Wehn umsäuselt mich;
Wenig ist nur des Laubes, das fiel; noch blühn der Blumen;
Dem Herbste gelingt Nachbildung des Sommers:
Aber meine ganze Seel' ist ernst!
Ach mich reißt die Erinnerung fort, ich kann nicht widerstehn!
Muß hinschauen nach Grabstäten, muß bluten lassen
Die tiefe Wund', aussprechen der Wehmuth Wort:
Todte Freunde, seyd gegrüßt!

[SZABÓ LŐRINC]:
Emlékezés
– Klopstock (1724-1803) –[264]

Nem borúl rám éjfél borzadálya,
némasága; pár nap óta a szent szabadság
nevében sem gyilkoltak; mégis olyan
szomorú a lelkem.

Drága szél enyeleg körűl;
még alig hullt valami lomb, még nyit a virág,
/ jól játsza* / az ősz / a tünt nyarat; de
az én egész lelkem szomorú!

Ah, sodor az emlékezés, nem tudok ellenállni,
sírok felé kell néznem, feltépnem a vérző
sebet, – zendűlj, fájdalom szava:
halott barátok, üdvözöllek!

Forditotta Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Emlékezés[265]

Nem borul rám éjfél borzadálya,
némasága; pár nap óta a szent szabadság
nevében sem gyilkoltak; mégis olyan
szomorú a lelkem.

Drága szél enyeleg körül;
még alig hullt valami lomb, még nyit a virág,
az ősz jól játsza a tűnt nyarat, de
az én egész lelkem szomorú!

[SZABÓ LŐRINC]:
Emlékezés[266]
Erinnerung

Nem borúl rám éjfél borzadálya,
némasága; pár nap óta a szent Szabadság
nevében sem gyilkoltak; mégis olyan
szomorú a lelkem.

Drága szél játszik velem;
még alig hullt valami lomb, még nyit a virág,
az ősz jól játsza a tűnt nyarat, de
az én egész lelkem szomorú!

---

261 V.4540/29/6 (*gépírás autográf javításokkal; hátlapján Sz. L. ceruzaírása: »Klopstock«*)
262 SzLV.127-128
263 KAW.154
264 V.4540/29/5 (*gépírás, autográf javításokkal*)
* *sic!*
265 NIK.112
266 ÖB.I.599

Ah, sodor az emlékezés, nem tudok ellenállni,
sírok felé kell néznem, feltépnem a vérző
sebet, – zendülj, fájdalom szava:
halott barátok, üdvözöllek!

Ah, sodor az emlékezés, nem tudok ellenállni,
sírok felé kell néznem, feltépnem a vérző
sebet, – zendűlj, fájdalom szava:
halott barátaim, üdvözöllek!

[>*25*] LUDWIG CHRISTOPH HEINRICH HÖLTY:
Mailied[267]

Der Schnee zerrinnt,
Der Mai beginnt,
Die Blüten keimen
Auf Gartenbäumen,
Und Vogelschall
Tönt überall.

Pflückt einen Kranz,
Und haltet Tanz
Auf grünen Auen,
Ihr schönen Frauen,
Wo junge Main
Uns kühlung streun.

Wer weiss, wie bald
Die Glocke schallt,
Da wir des Maien
Uns nicht mehr freuen:
Wer weiss, wie bald
Die Glocke schallt!

Drum werdet froh!
Gott will es so,
Der uns dies Leben
Zur Lust gegeben!
Geniesst der Zeit,
Die Gott verleiht!

[SZABÓ LŐRINC]:
Májusi dal Mailied.
(L.H.Ch. Hölty)[268]

Tünik a hó,
tavaszodó
fákon az ág közt
rügy és virág közt
víg cinkefütty
zeng mindenütt.

Zöld a határ,
álljon a bál,
szép lány meg asszony
ma mind mulasson,
zöld a határ,
álljon a bál~~!~~.
~~stb.!~~

Ki tudja, mily[270]
közel a sír?
~~Hervad~~ |Rózsája| dalnak,
vidám tavasznak
lehull, ha nyíl
~~a vég,~~ |elénk| a sír.

Föl, ifju nép,
város, vidék!
Örülni adta
a szent tavaszt¦a
kegyelmes Ég.
~~SZ.L.~~
Föl, ifju nép!
SZ.L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Májusi dal[269]
Mailied

Olvad a hó,
tavaszodó
fákon az ág közt
rügy és virág közt
víg cinkefütty
zeng mindenütt.

Zöld a határ,
álljon a bál,
szép lány meg asszony,
legény mulasson,
zöld a határ,
álljon a bál.

Ki tudja, mily
közel a sír?
Rózsája dalnak,
vidám tavasznak
lehull, ha nyíl
elénk a sír.

Föl, ifju nép,
város, vidék!
Örülni adta
a szent tavaszt a
kegyelmes ég:
Föl, ifju nép!

[>*26*] HÖLTY:
Die Mainacht[271]

Wann der silberne Mond durch die Gesträuche blinkt,
Und sein schlummerndes Licht über den Rasen streut
Und die Nachtigall flötet,
Wandl' ich traurig von Busch zu Busch.

Selig preis' ich dich dann, flötende Nachtigall,
Weil dein Weibchen mit dir wohnet in Einem Nest',
Ihrem singenden Gatten
Tausend trauliche Küsse giebt.

Überhellet von Laub, girret ein Taubenpaar
Sein Entzücken mir vor: aber ich wende mich,
Suche dunkle Schatten,
Und die einsame Thräne rinnt.

Wann, o lächelndes Bild, welches wie Morgenroth
Durch die Seele mir stralt, find' ich auf Erden dich,
Und die einsame Träne
Bebt mir heißer die Wang' herab?

HÖLTY:
Die Mainacht[272]

Wenn der silberne Mond durch die Gesträuche blickt
Und sein schlummerndes Licht über den Rasen geußt
Und die Nachtigall flötet,
Wandl' ich traurig von Busch zu Busch.

Selig preis ich dich dann, flötende Nachtigall,
Weil dein Weibchen mit dir wohnet in einem Nest,
Ihrem singenden Gatten
Tausend trauliche Küsse gibt.

Überschattet von Laub, girret ein Taubenpaar
Sein Entzücken mir vor; aber ich wende mich,
Suche dunkle Gesträuche,
Und die einsame Träne rinnt.

Wann, o lächelndes Bild, welches wie Morgenrot
Durch die Seele mir strahlt, find ich auf Erden dich?
Und die einsame Träne
Bebt mir heißer die Wang herab.

[HÖLTY]:
Die Mainacht.[273]

Wann der silberne Mond durch die Gesträuche blinkt
Und sein schlummerndes Licht über den Rasen streut,
Und die Nachtigall flötet,
Wandl' ich traurig von Busch zu Busch.

Selig preis' ich dich dann, flötende Nachtigall,
Weil dein Weibchen mit dir wohnet in einem Nest,

[SZABÓ LŐRINC]:
Ludwig Hölty (1748-1776)
Májusi éjszaka[274]

Bokrok rácsa mögűl míg idenéz s ezüst
fényt önt álmatag a fűre az éji hold
s zendűl a csalogánydal,
búsan bolygok a berken át.

Boldog vagy, csalogány, fuvolatorku, kis
dalnok: kedvesed a fészkedben ül veled

---

267 HS.58-59
268 Ms 4657/224 (*kézírás*)
269 ÖB48.23; ÖB.II.41-42
270 A »*Mailied.*« szó és az utolsó két versszak írásképe eltér az előzőktől.
271 HS.116
272 G.178
273 HGA.61
274 Ms 4657/651 (gépírás)

Ihrem singenden Gatten
Tausend trauliche Küsse gibt.

Ueberhellet von Laub girret ein Taubenpaar
Sein Entzücken mir vor: aber ich wende mich,
Suche dunkle Schatten,
Und die einsame Thräne rinnt.

Wann, o lächelndes Bild, welches, wie Morgenroth,
Durch die Seele mir strahlt, find' ich auf Erden dich?
Und die einsame Thräne
Bebt mir heißer die Wang' herab.

és férjének ezerszám
adja hitvesi csókjait.

Lombok árnya alatt ~~tubica~~|*gerlice*|pár gügyög,
szíve drága gyönyör! Másfele fordulok:
|>|a sűrű s a homály vonz
s árva könny csurog arcomon.

Óh, hajnalsugaras kép, mikor érlek el
téged, aki borús lelkem előtt ragyogsz?
S arcomon tüzesebben
reszket végig az árva könny.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Májusi éjszaka[275]
Mainacht

Bokrok rácsa mögűl míg idenéz s ezüst
fényt önt álmatag a fűre az éji hold
s zendűl a csalogánydal,
búsan bolygok a berken át.

Boldog vagy, csalogány, fuvolatorku, kis
dalnok: kedvesed a fészkedben ül veled
és férjének ezerszám
adja hitvesi csókjait.

Lombok árnya alatt gerlicepár gügyög,
szíve drága gyönyör! Másfele fordulok:
a sűrű s a homály vonz
s árva könny csurog arcomon.

Óh, hajnalsugaras kép, mikor érlek el
téged, aki borús lelkem előtt ragyogsz?…
S arcomon tüzesebben
reszket végig az árva könny.

[TELLÉR GYULA]:
Májusi éj[276]
Die Mainacht

Míg fentről az ezüst hold a csalitra néz,
és halk, álmodozó fénye a fűre dől,
s száll a víg csalogánydal:
búsan bolygok a sűrüben.

Mégis áldalak én, víg csalogány-dalos,
mert párod teveled ül pici fészkeden,
és néked, ki dalolgatsz,
száz meg száz puha csókot ád.

Dús lomb árnyaiban gyúlt-szivü gerlepár
szólal mámorosan; s én tovaindulok,
búvok sűrű bozótba
és ott könnyezek egymagam.

Tündér kép, aki mint hajnali pír ragyogsz
lelkemben: mikor és merre lelkem nyomod?! –
Síró, árva szememből
forrón csorran a könnypatak.

[>*27*] JOHANN WOLFGANG (VON) GOETHE:
Lieder – **Gefunden.**[277]

Ich ging im Walde
So für mich hin,
Und nichts zu suchen
Das war mein Sinn.

Im Schatten sah' ich
Ein Blümchen stehn,
Wie Sterne leuchtend,
Wie Aeuglein schön.

Ich woll't es brechen,
Da sagt' es fein:
Soll ich zum Welken
Gebrochen seyn?

Ich grub's mit allen
Den Würzlein aus,
Zum Garten trug ich's
Am hübschen Haus.

Und pflanzt es wieder
Am stillen Ort;
Nun zweigt es immer
Und blüht so fort.

[ÁPRILY LAJOS]:
Virágot találtam[278]

Mentem az erdőn,
csak úgy, magam,
mit sem keresve,
szándéktalan.

Hát egy virág int
hűs enyhelyen,
szép, mint a csillag,
mint lányka-szem.

Lenyúltam érte,
de sírva kért:
Hervadva haljak
a kedvedért?

Szépen kiástam
a kis tövet,
kertembe vittem
a ház megett.

Jó földbe tettem
gyökereit,
S most hajt vidáman
s tovább virit.

[SZABÓ LŐRINC]:

[DÓCZI LAJOS]:
Talált virág[279]

Az erdőn jártam
Magánosan,
Mit se keresve,
Szándéktalan.

Árnyékból pislant
Egy kis virág,
Mint csillag kedves,
Mint szemvilág.

Letéplek, mondom.
Ő így felel:
Ha leszakítasz,
Hervadnom kell.

Mind gyökerestűl
Kiástam hát,
Lakomba vittem,
Kertembe át.

Ott elűltettem
Biztos helyen,
S most is virágzik
Szépségesen.

[SZABÓ LŐRINC]:

[DSIDA JENŐ]:
A kis virág[280]

Árnyékos erdőn
Bolyongtam én,
Sötétzöld sátor
borult felém.

Egy kis virágot
Találtam ott,
Amely csillagként
Világított.

Utánanyúltam,
De kérve kért:
„Ne ölj meg! Nagy kár
Egy életért!"

Gyökérrel együtt
Kivettem őt,
Elültetém
Házunk előtt.

Kertünk csendjében
Lel most hazát,
S virulni fog még
Sok éven át.

[SZÁSZ KÁROLY]:

[KEMÉNY XAVÉR FERENC]:
Megtaláltam.[281]

Erdőben jártam
Magányosan,
Semmit keresve,
Úgy céltalan.

Bokor árnyából
Egy kis virág
Csillagszemével
Tekintve rám.

Tépni akartam,
De ime szólt:
»Hogy ha megbántasz
Elhervadok.«

Gyökérrel együtt
Kiemelém,
S ablakom alatt
Elültetém;

Tovább virulva
E kis helyen
Álomvilágról
Mesél nekem.

[SZIGETHY LAJOS]:

---

275 ÖB.II.44
276 K.I.307-308; NMH.37
277 GAL.I.27; GHA.I.254
278 ÁLA.86
279 DGKX.35-36
280 DJÖ.534
281 GK.28-29
282 STG.III.11
283 ÖB41.36; SzLV.158
284 ÖB.I.53
285 GL.I.81-82
286 GDB.16

Talált virág[282]

Jártam az erdőt,
csak úgy, magam,
könnyü bolyongás
vitt céltalan.

Egy kis virág állt
az útfelen;
mint csillag, oly szép,
mint drága szem.

Már nyúltam érte,
de suttogott:
Ha leszakítasz,
elhervadok!

Erre tövestől
kivettem őt:
virúlj a kertben,
házam előtt!

Ott jól beástam
gyökereit;
egész bokor már
s ma is virít.

Talált kincs[283]
Gefunden

Jártam az erdőt,
csak úgy, magam,
könnyű bolyongás
vitt céltalan.

Egy kis virág nyilt
az útfelen;
mint csillag, égett,
mint drága szem.

Már nyultam érte,
de suttogott:
Ha leszakítasz,
elhervadok!

Erre tövestől
kivettem őt:
virulj a kertben,
házam előtt!

Ott jól beástam
gyökereit;
egész bokor már
és úgy virít!

Talált kincs[284]
Gefunden

Jártam az erdőt,
csak úgy, magam,
könnyű bolyongás
vitt céltalan.

Egy kis virág nyílt
az útfelen;
mint csillag, égett,
mint drága szem.

Már nyultam érte,
de suttogott:
Ha leszakítasz,
elhervadok!

Erre tövestől
kivettem őt:
virulj a kertben,
házam előtt!

Ott jól beástam
gyökereit;
egész bokor már
és úgy virít!

Mit találtam.[285]

Erdőbe' jártam,
Úgy egyedül,
Mit sem keresve,
Csak czél ne'kül.

Egy kis virág állt
Árnyas helyen,
Fénylő mint csillag,
Szép mint a szem.

Letörni hajlám,
De esdve kért:
– Hervadni engem
Mért törsz le, mért?

Hát gyökerestől
Kivettem én,
És kis kertembe
Haza vivém.

Ott csöndes helyre
Ültettem el,
S tovább virágzik,
S új gelyt nevel!

Megtaláltam.[286]

Erdőn bolyongok,
Magány fogad,
Merengve járok
A fák alatt.

Virág az árnyban,
Rábukkanok,
Szép, mint a szép szem
S a csillagok.

Ahogy letörném,
Halkan lehel:
„Hát hervadásra
Szántál-e el?"

Gyökérrel együtt
Ki is veszem,
Szép kerti lakhoz
Tovább viszem.

Csendes magányban
Életre kel,
Virít örökre
S bimbót nevel.

[>*27a*] GOETHE:
Lyrisches – **Im Vorübergehn.**[287]

Ich ging im Felde
So für mich hin,
Und nichts zu suchen,
Das war mein Sinn.

Da fand ich ein Blümchen
Sogleich so nah,
Daß ich im Leben
Nichts lieber sah.

Ich wollt' es brechen,
Da sagt' es schleunig:
Ich habe Wurzeln,
Die sind gar heimlich.

Im tiefen Boden
Bin ich gegründet;
Drum sind die Blüthen
So schön geründet.

Ich kann nicht liebeln,
Ich kann nicht schranzen;
Mußt mich nicht brechen,
Mußt mich verpflanzen.

Ich ging im Walde
So vor mich hin;
Ich war so heiter,
Wollt' immer weiter –
Das war mein Sinn.

[GULYÁS PÁL]:
Elmenőben[288]

Mentem a réten
csak úgy magamért,
mit sem keresve,
ez volt a cél.

Egy kis virágszál
útamba jött,
nem láttam még soha
ily örömöt!

Már-már letörtem
s ily szókra fakadt:
gyökereim vannak,
titokzatosak!

Létem a mély
földben eredett,
virágaim azért
oly szép kerekek.

nincs álnok szívem,
nincs csalfa képem,
ne törj le engem,
ültess el szépen!

Mentem a réten
csak úgy magamért,
egyre derülve,
mindig előre –
ez volt a cél.

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
Útfélen[289]

Jártam magamban
a réteket;
és semmi szándék
nem vezetett.

Kis virág intett
tüstént felém,
ily kedveset még
nem láttam én.

Letépni vágytam,
s ő szólt sietvén:
Föld rejti el, de
van gyökerecském.

A mély talajba
benőve állok;
kerekre abból
telnek virágok.

Hízelkedéshez,
bókhoz nem értek;
ne tépj le, ültess
kertedbe, kérlek.

Jártam magamban
erdőt s hegyet;
kedvem vidám volt,
vágytam a távolt –
ez vezetett.

[>*28a*] FRIEDRICH (VON) MATTHISSON:
Andenken[290]

Ich denke dein,
Wenn durch den Hain
Der Nachtigallen
Akkorde schallen!
Wenn denkst du mein?

Ich denke dein
Im Dämmerschein
Der Abendhelle

[>*28b*] SOPHIE CHRISTIANE FRIEDERIKE BRUN:
Ich denke dein.[291]

Ich denke dein, wenn sich im Blütenregen
Der Frühling mahlt,
Und wenn des Sommers mildgereifter Segen
In Ähren stralt.

Ich denke dein, wenn sich das Weltmeer tönend
Gen Himmel hebt,
Und vor der Wogen Wut das Ufer stöhnend
Zurücke bebt.

F. BRUN:
Ich denke dein.[292]

Ich denke dein, wenn sich im Blütenregen
Der Frühling mahlt,
Und wenn des Sommers mildgereifter Segen
In Ähren stralt.

Ich denke dein, wenn sich das Weltmeer tönend
Gen Himmel hebt
Und vor der Wogen Wut das Ufer stöhnend
Zurücke bebt.

---

[287] GAL.III.54-55
[288] GPV.567-568
[289] KLV.I.350-351; GV.248-249
[290] MG.I.276-277
[291] DLB.100
[292] +199
[293] http://members.aol.com/irenastasch6/iddein.htm: Aus: Gedichte von Matthisson. Zürich, Orell, Füssli und Companion, 1802 (Microfiche-Ausgabe)+

Am Schattenquelle!
Wo denkst du mein?

Ich denke dein
Mit süßer Pein
Mit bangem Sehnen
Und heißen Thränen!
Wie denkst du mein?

O denke mein,
Bis zum Verein
Auf besserm Sterne!
In jeder Ferne
Denk' ich nur dein![293]

Ich denke dein, wann sich der Abend röthend
Im Hain verliert,
Und Filomelens Klage leise flötend
Die Seele rührt.

Beim trüben Lampenschein in bittren Leiden
Gedacht ich dein;
Die bange Seele flehte nah am Scheiden:
Gedenke mein!

Ich denke dein, bis wehende Cypressen
Mein Grab umziehn;
Und auch in Tempe's Hain soll unvergessen
Dein Name blühn.

Ich denke dein, wann sich der Abend rötend
Im Hain verliert,
Und Filomelens Klage leise flötend
Die Seele rührt.

Beim trüben Lampenschein in bittren Leiden
Gedacht ich dein;
Die bange Seele flehte nah am Scheiden:
Gedenke mein!

Ich denke dein, bis wehende Zypressen
Mein Grab umziehn;
Und auch in Tempes Hain soll unvergessen
Dein Name blühn.[294]

[>*28b*] F BRUN:
Ich denke dein.[295]

Ich denke dein, wenn sich im Blütenregen
Der Frühling mahlt,
Und wenn des Sommers mildgereifter Segen
In Ähren stralt.

Ich denke dein, wenn sich das Weltmeer tönend
Gen Himmel hebt,
Und vor der Wogen Wut das Ufer stöhnend
Zurücke bebt.

Ich denke dein, wann sich der Abend röthend
Im Hain verliert,
Und Filomelens Klage leise flötend
Die Seele rührt.

Beim trüben Lampenschein in bittren Leiden
Gedacht ich dein;
Die bange Seele flehte nah am Scheiden:
Gedenke mein!

Ich denke dein, bis wehende Cypressen
Mein Grab umziehn;
Und auch in Tempe's Hain soll unvergessen
Dein Name blühn.

F. BRUN:
Ich denke dein.[296]

Ich denke dein, wenn sich im Blüthenregen
Der Frühling malt,
Und wenn des Sommers mild gereifter Segen
In Aehren stralt.

Dein denk' ich, wenn der junge Tag sich golden
Der See enthebt,
Und hell wie Licht an zarten Blumendolden
Der Frühtau schwebt.

Ich denke dein, wann sich der Abend röthend
Im Hain verliert,
Und Philomelens Klage leise flötend
Die Seele rührt.

Dein denk' ich, wenn im bunten Blätterkranze
Der Herbst uns grüßt;
Dein, wenn in seines Schwangewandes Glanze
Das Jahr sich schließt.

Am Hainquell, ach! im lichten Erlenschatten
Winkt mir dein Bild!
Schnell ist der Wald, es sind die Blumenmatten
Mit Glanz erfüllt.

Ich denke dein, bis wehende Cypressen
Mein Grab umziehn;
Und selbst an Lethe's Strom soll unvergessen
Dein Name blühn!

[>*28*] GOETHE:
Nähe des Geliebten.[297]

Ich denke dein, wenn mir der Sonne Schimmer
Vom Meere strahlt;
Ich denke dein, wenn sich des Mondes Flimmer
In Quellen mahlt.

Ich sehe dich, wenn auf dem fernen Wege
Der Staub sich hebt;
In tiefer Nacht, wenn auf dem schmalen Stege
Der Wandrer bebt.

Ich höre dich, wenn dort mit dumpfem Rauschen
Die Welle steigt.
Im stillen Haine geh' ich oft zu lauschen,
Wenn alles schweigt.

Ich bin bei dir, du seist auch noch so ferne,
Du bist mir nah!
Die Sonne sinkt, bald leuchten mir die Sterne.
O wärst du da!

[CSÖNDES PAL]:
Közelség[298]

Rád gondolok, ha déli napsütésben
A tenger – ég!
S ha vízzel játszó üveges hold-fényben
Az éj oly kék.

Látlak, ha messzi út megporzik kékesen –
Hirtelenül;
És vándort remegtető sűrű éjeken –
Szünetlenül.

És egyre hallom hangod' is: ha ott lenn
A hullám zeng:
Vagy járok hűvös-párás esti réteken,
Hol nagy a csend.

Veled vagyok, s ha volnál még oly messze:
Velem vagy! itt;
A nap leszállt, szép csillagos az este –
Mért nem vagy itt?!

[DÓCZI LAJOS]:
A kedves közelléte.[299]

Eszembe' vagy, ha tenger tükrén látszik
A déli fény.
Eszembe' vagy, ha hold remegve játszik
Az ér vizén.

Veled vagyok, ha porfelhő borít el
S köd fojt sűrűn,
S ott reszketek veled és lépteiddel
Keskeny bürün.

Hallak, midőn a zúgó hab megrekken
A szirt fokán,
És hallgatózom, mint súg a berekben
A halk magány.

Bármerre szállj, mindég nyomodba járok
Közel, közel…
A nap lenyugszik… csillagomra várok.
Jövel! jövel!

[RÁCZ OLIVÉR]:

[SZABÓ LŐRINC]:

---

294 (*1795*)
295 DLB.100
296 GDW.89-90
297 GAL.I.65
298 CP.31
299 DLG.I.20
300 ROC.141
301 HSz.35

Rád gondolok[300]

Rád gondolok, ha alkony tüze vérzik
a tengeren.
Rád gondolok, ha hold ezüstje fénylik
a csermelyen.

Arcod látom, ha szél kavarja messze
az út porát,
vagy késő vándor ballag mélán este
fahídon át.

Hangod hallom, ha hullám mossa lágyan
a szirteket,
s léptem neszét hallgatja hűs magányban
a kis berek.

Veled vagyok. Még akkor is, ha lépted
távolba vitt.
Lement a nap. Gyúlnak a csillagfények.
Mért nem vagy itt?

Rád gondolok…[301]
Nähe des Geliebten

Rád gondolok, ha nap fényét fürészti
a tengerár;
rád gondolok, forrás vizét ha festi
a holdsugár.

Téged látlak, ha szél porozza távol
az utakat;
s éjjel ha ing a kis palló a vándor
lába alatt.

Téged hallak, ha tompán zúg a hullám
és partra döng;
a ligetben ha néma csend borúl rám,
téged köszönt.

Lelkünk egymástól bármily messze válva
összetalál.
A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
Óh, jössz-e már!

[SZABÓ LŐRINC]:
A kedves közelléte[302]

Rád gondolok, ha nap fényét fürészti
a tengerár;
rád gondolok, forrás vizét ha festi
a holdsugár.

Téged látlak, ha szél porozza távol
az utakat;
s éjjel, ha ing a kis palló a vándor
lába alatt.

Téged hallak, ha tompán zúg a hullám
és partra döng;
a ligetben ha néma csönd borúl rám,
téged köszönt.

Lelkünk egymástól bármi messze válva
összetalál.
A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
Óh, jösz-e már!

[SZABÓ LŐRINC]:
Rád gondolok[303]

Rád gondolok, ha nap fényét fürészti
a tengerár;
rád gondolok, forrás vizét ha festi
a holdsugár.

Téged látlak, ha szél porozza távol
az útakat;
s éjjel ha ing a kis palló a vándor
lába alatt.

Téged hallak, ha tompán zúg a hullám
és partra döng;
a ligetben ha néma csend borúl rám,
téged köszönt.

Lelkünk egymástól bármily messze válva
összetalál.
A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
Óh, jössz-e már?!

[SZABÓ LŐRINC]:
Rád gondolok[304]

Rád gondolok, ha nap fényét fürészti
a tengerár;
rád gondolok, forrás vizét ha festi
a holdsugár.

Téged látlak, ha szél porozza távol
az útakat;
s éjjel, ha ing a kis palló a vándor
lába alatt.

Téged hallak, ha tompán zúg a hullám
és partra döng;
a ligetben ha néma csend borul rám,
téged köszönt.

Lelkünk egymástól bármily messze válva
összetalál.
A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
Oh, jössz-e már?!

[SZABÓ LŐRINC]:
A kedves közelléte[305]
Nähe des Geliebten

Rád gondolok, ha nap fényét fürészti
a tengerár;
rád gondolok, forrás vizét ha festi
a holdsugár.

Téged látlak, ha szél porozza távol
az útakat;
s éjjel, ha ing a kis palló a vándor
lába alatt.

Téged hallak, ha tompán zúg a hullám
és partra döng;
a ligetben ha néma csend borul rám,
téged köszönt.

Lelkünk egymástól bármily messze válva
összetalál.
A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
Óh, jössz-e már!

[SZABÓ LŐRINC]:
A kedves közelléte[306]
Nähe des Geliebten

Rád gondolok, ha nap fényét fürészti
a tengerár;
rád gondolok, forrás vizét ha festi
a holdsugár.

Téged látlak, ha szél porozza távol
az útakat;
s éjjel, ha ing a kis palló a vándor
lába alatt.

Téged hallak, ha tompán zúg a hullám
és partra döng;
a ligetben ha néma csönd borúl rám,
téged köszönt.

Lelkünk egymástól bármi messze válva
összetalál.
A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
Óh, jössz-e már!

[SZÁSZ KÁROLY]:
A kedves közelléte.[307]

Rád gondolok, mikor a holdsugár, a
Tón andalog;

[SZIGETHY LAJOS]:
A kedves közelléte.[308]

Rád gondolok, ha tenger tükörében
A nap ragyog.

[TELLÉR GYULA]:
Rád gondolok[309]

Rád gondolok, ha nap sugara lángol
a tengeren;

---

302 STG.II.52
303 NIK.143
304 Sz.33
305 SzLV.129
306 ÖB.I.328
307 GL.I.100
308 GDB.32
309 TV.213-214

S ha nap tüzében ég a tenger árja,
Rád gondolok.

Téged látlak, ha úton fölkavart por
Száll – s száll elébb.
Setét éjben, keskeny bürűn, ha vándor
Remegve lép.

Téged hallak, ha patak mellett járván
A hab zuhog;
S a mély csöndet lesni a berek árnyán
Kiballagok.

Nálad vagyok; légy tőlem bármi távol,
Közel vagyok!
A nap leszáll, kelő csillag világol,
Te ott vagy, – ott!

Rád gondolok, mikor a hold az égen
Elandalog.
Téged látlak, ha száll a messzeségben
Az út pora;
S ha ösvényén a vándor a vak éjben
Megy tova.
Hallom szavad, amikor a dagálynak
Hulláma zsong;
Ejhallgatom, amit ligetnek, árnynak
Mesél a lomb.
Nálad vagyok, bár fed távol homálya,
Itt vagy közel;
A nap leszáll, dereng csillag sugára,
Jövel, jövel!

rád gondolok, ha hold fénye világol
csöpp csermelyen.

Téged látlak ha kint a messzi úton
fölszáll a por;
vagy éjszaka, ha a kis deszkahídon
vándor botol.

Téged hallak, ha a hullám robajlón
magasba vág.
Néma fák közt utánad hallgatózom
a csöndön át.

Veled vagyok, s velem te, bár az élet
messzire vitt.
Lemegy a nap, inár csillagfények égnek.
Mért nem vagy itt?!

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[310]
Pa-pam pa-pam /pa-pam pa-pam pa-pem –pem
pa-pam pö-pöm
ta-tam ta-tam /ta-tam ta-tam ta-tem-tem
ta-tam tö-töm

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[311]
Rád bentilek, ha lőt pevét bekilja
a kindapén;
rád bentilek, kapult szomát ha gilja
a hundabém.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[312]
Rád pellek, ha hillinger ribillikumát seprecedeli a rekvelenti bekum,
rád pellek, ha kír péjét súlja a mik.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[313]
Rád gondolok, ha napfény tükröződik
a tengeren;
rád gondolok, ha holdfény színeződik
forrásvizen.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[314]
Rád gondolok, ha vízről fényjelenség
tükröz felém;
rád gondolok, ha természeti szépség
kerül elém.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[315]
Rád gondolok, ha a nap sugarát szemembe ragyogtatja
a tenger, s ha a hold fényét források vize tükrözi.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[316]
Tengerár napfény-fürösztése rólad-emlék;
holdsugár forrásvíz-festése rólad-emlék.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[317]
Tengerár-napfényfürösztés rólad-emlék,
holdsugár-forrásvízfestés rólad-emlék.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[318]
Tengerár-napfényfürösztés: emlék-te,
holdsugár-forrásvízfestés: emlék-te.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[319]
Tengerárban fürösztött nap-gondolatom te,
forrásvízben festődő hold-emlékezetem te.

[TELLÉR GYULA]:
(Rád gondolok)[320]
Nap-reszketésű tenger-gondolatban felém sugárzol,
hold-remegésű forrás-emlékezetben felém ragyogsz.

[>*29*] GOETHE:
Abschied.[321]
Zu lieblich ists, ein Wort zu brechen,
Zu schwer die wohlerkannte Pflicht,
Und leider kann man nichts versprechen
Was unserm Herzen widerspricht.
Du übst die alten Zauberlieder,
Du lockst ihn, der kaum ruhig war,
Zum Schaukelkahn der süssen Thorheit wieder,
Erneust, verdoppelst die Gefahr.
Was suchst du mir dich zu verstecken
Sey offen, flieh nicht meinen Blick!
Früh oder spät musst ichs entdecken,
Und hier hast du dein Wort zurück.
Was ich gesollt, hab' ich vollendet;
Durch mich sey dir von nun an nichts verwehrt,
Allein verzeih dem Freund der sich nun von dir wendet,
Und still in sich zurücke kehrt.

GOETHE:
Lieder – **Abschied.**[322]
Zu lieblich ist's, ein Wort zu brechen,
Zu schwer die wohlerkannte Pflicht,
Und leider kann man nichts versprechen,
Was unserm Herzen widerspricht.

Du übst die alten Zauberlieder,
Du lockst ihn, der kaum ruhig war,
Zum Schaukelkahn der süßen Thorheit wieder,
Erneust, verdoppelst die Gefahr.

Was suchst du mir dich zu verstecken!
Sei offen, flieh nicht meinen Blick!
Früh oder spät mußt' ich's entdecken,
Und hier hast du dein Wort zurück.

Was ich gesollt, hab' ich vollendet;

---

310 TV.173
311 TV.173
312 TV.174
313 TV.175
314 TV.175
315 TV.177
316 TV.177
317 TV.177
318 TV.178
319 TV.178
320 TV.179
321 MAS.1798,241
322 GAL.I.70

Durch mich sey dir von nun an nichts verwehrt;
Allein, verzeih dem Freund, der sich nun von dir wendet,
Und still in sich zurücke kehrt.

[DÓCZI LAJOS]:
Búcsu.[323]

Oly szép a szószegésnek csábja,
Míg a hűség zord harcra hív.
Csak gyönge eskű az, hiába,
A melynek ellent mond a szív.

Tudod, szavad' fülem mily szomjan issza,
Csábítsz s ujból szédítenél
A szép botorság sajkájába vissza,
Hol kettős lenne a veszély.

Légy nyílt! Ne biztass burkolózva
Olyannal, mit szived tagad.
Előbb utóbb úgy is kitetszett volna –
Im visszaadom szavadat.

Bocsátalak. Kinyitom a korlátot,
Bárhova vágyol, ím szabad a tér.
De ne csudáld, ha elfordúl barátod,
És szótalan magába visszatér.

[SZABÓ LŐRINC]:
Búcsú[324]

Varázsa nagy a szószegésnek,
a kötelesség nagy teher,
és sajnos, üres az igéret,
amit a szív nem helyesel.

Kezded a régit, ujraszítod,
és őt, alighogy révbe ért,
édes őrültség csónakába hívod,
ujítod a kettős veszélyt.

Mit bujkálsz, menekülsz? Ne reszkess,
álld nyiltan tekintetemet!
A perc előbb-utóbb leleplez,
vidd szavad, eleresztelek.

Tartozásomnak őre nem vagy;
nem tiltalak már semmitől, ne félj;
mégis, bocsáss meg a barátnak, aki elhagy
és szótlanúl magába tér.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Búcsu[325]

Oly édes, ah, a szót megszegni,
S a kötelesség oly nehéz!
És minek olyat igérgetni,
Mi szivünknek terhére lész?

A régi varázsdallal csábitsz –
S egy még meg sem nyugodt szivet
Ingó csónak üdv-mámorába kábitsz,
Veszélyét megkettőzteted!…

Mit titkolózol most is egyre tőlem?
Légy nyilt és ne kerüld pillanatom'.
Előbb utóbb föl kellene födnem –
S adott szavad' im vissz'adom.

Megtettem, a mit tennem kelle,
Mostantól szivednek szabadja van…
– De hivednek bocsáss meg, ha elfordúl keble
S magába vonúl komoran.

[SZIGETHY LAJOS]:
Búcsúzás.[326]

Örömmel szegjük meg szavunkat,
Mit tennünk kell, nehéz nekünk,
Nem köthetjük ahhoz magunkat,
Mi össze nem hangzik velünk.

Varázsdalod újult szavára
Felszáll, ki még alig nyugodt
Édes bohóság lenge csónakára,
S a vész újul, sőt még nagyobb.

Mért rejtőzöl titok-lepelbe?
Ne is kerüld tekintetem!
Be kellett látnom a szívedbe,
Igéreted nem kell nekem.

Midnen be van végezve, látod,
Szívem neked már mit se tilt,
De megbocsásd, ha tőled elfordul barátod
S magába zárkózik megint.

[>*30*] GOETHE:
Lieder – **Meeres Stille.**[327]

Tiefe Stille herrscht im Wasser,
Ohne Regung ruht das Meer,
Und bekümmert sieht der Schiffer
Glatte Fläche rings umher.
Keine Luft von keiner Seite!
Todesstille fürchterlich!
In der ungeheuern Weite
Reget keine Welle sich.

GOETHE:
Meeres Stille[328]

Tiefe Stille herrscht im Wasser,
ohne Regung ruht das Meer,
und bekümmert sieht der Schiffer
glatte Fläche rings umher.
Keine Luft von keiner Seite!
Todesstille fürchterlich!
In der ungeheuren Weite
reget keine Welle sich.

[BACHER-BODROGH PÁL]:
Halott tenger[329]

Mozdulatlan, néma tenger
Esti fényben tündököl.
A hajós remegve nézi,
Vészthozó e víztükör.

Nincsen szellő, nincs fuvallat,
Síri csend, mely szerteszáll;
Mérhetetlen messzeségben
Mozdulatlan, néma ár.

[CSÖNDES PAL]:
Szélcsönd[330]

Mély csönd ül a vizek fölött,
Mozdulatlan ím az ár,
Döbbent szemű hajós elé
Szélesül a láthatár.
Semmi szellő – dermedt légben.
Csönd; halotti, végtelen!

[DÓCZI LAJOS]:
Szélcsend.[331]

Néma csönd a tenger színén,
Békeség fönt és alant,
És a hajós szorúlt szívvel
Tükröt lát, határtalant.

Nem fú szellet, nincs lehellet,

[SZABÓ LŐRINC]:
Szélcsönd[332]

Csönd a mélyben, áll a tenger,
~~xxx~~ , fodra mind megállt
s a hajós szorongva nézi
a tükörsik láthatárt.
Semmi jele semmi szélnek.
Halálos csönd, rémület!

---

323 DGKX.64-65
324 STG.II.55
325 GL.102-103
326 GDB.35
327 GAL.I.73
328 E.206
329 BI.137
330 CP.41
331 DLG.I.24
332 Sz.L. kézírásával a »22« jelű lapon; áthúzva.

Mérhetetlen messzeségben
Holt a víz a tengeren.

Rémes, temetői csend,
Egy habocska sem zavarja
Az egyforma végtelent.

Az iszonyú messziséget
Egy hullám se töri meg.
==
Goethe

Nem fodrozza semmi hab.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szélcsönd[333]

Néma csöndben áll a tenger,
fodra, ránca mind megállt,
s a hajós szorongva nézi
a tükörsík láthatárt.
Semmi nyoma semmi szélnek!
Csönd, halálos rémület!
Az iszonyu messzeséget
egy hullám se töri meg.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szélcsend a tengeren[334]
Meeres Stille

Néma csöndben áll a tenger,
fodra, ránca mind megállt,
s a hajós szorongva nézi
a tükörsík láthatárt.

Semmi nyoma semmi szélnek!
Csönd, halálos rémület!
Az iszonyu messzeséget
egy hullám se töri meg.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Szélcsönd.[335]

A tengeren néma csend ül,
Sik tükörként áll a viz.
S mig egy habfodor se' lendűl:
A hajós szét aggva néz.
Semmi szellő sincs sehonnan,
Mély halál-csönd ünnepel,
S mérhetetlen távolokban
Még csak egy kis hab se kel…

[SZIGETHY LAJOS]:
Csendes tenger.[336]

Mély a tenger némasága,
Vize lomhán elterül,
Hajós nép aggódva látja:
Sima sík köröskörül.
Semmi rezdülés a légben!
Halál csendje! Borzalom!
Mérhetetlen messzeségben
Mozdulatlan nyugalom.

[>*31*] GOETHE:
Glückliche Fahrt[337]

Die Nebel zerreißen,
Der Himmel ist helle
Und Aeolus löset
Das ängstliche Band.
Es säuseln die Winde,
Es rührt sich der Schiffer.
Geschwinde! Geschwinde!
Es theilt sich die Welle,
Es naht sich die Ferne;
Schon seh' ich das Land!

GOETHE:
Glückliche Fahrt[338]

Die Nebel zerreißen,
der Himmel ist helle,
und Äolus löset
das ängstliche Band.
Es säuseln die Winde,
es rührt sich der Schiffer.
Geschwinde! Geschwinde!
Es teilt sich die Welle,
es naht sich die Ferne –
schon seh ich das Land!

[CSÖNDES PAL]:
Szerencsés utazás[339]

A ködök elmállnak,
Az ég mosolyog már.
Eólusz föloldja
A rab-szeleket, –
Im zúgnak, im szállnak!
„Födélre legények!" –
„Feszítsd meg a kart!"
Hogy harsog a zord ár!
A távolság sorvad, –
S fölvillan a part.

[DÓCZI LAJOS]:
Jó szél.[340]

A ködlepel oszlik,
Kitetszik a kék menny,
A szél fú! Előre!
Már semmi se tart.
Feszűl a vitorla,
Sürg, forg a legénység,
Utat nyit a hullám,
Közelget a távol,
Im, ott van a part!

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
Szerencsés utazás[341]
Glückliche Fahrt

Ködök szakadoznak,
az ég kisimul, lám,
és Aiolosz oldja,
mi visszafogott.
Szél suttog a légben,
mozdul a hajós már.
Csak rajta! Serényen!
Szétválik a hullám,
közel jön a távol;
ránk part mosolyog!.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szerencsés út[342]

A ködök oszolnak,
az ég ragyog újra,
Eólusz elűzi
a nyűgöt, a bajt.
Friss szél kap erőre,
feszűl a vitorla.
Előre! Előre!
Röpít a víz útja,
közel fut a messze
s amott jön a part!

[SZÁSZ KÁROLY]:
Szerencsés utazás.[343]

Köd fölszakadoz már,
Az ég kiderűl,
S feloldja Eólusz
Nyűgző kötelét.
Suttognak a szellők,
Hajós, evezőre!
Előre, előre!
Megnyílik a hullám,
Közelget a távol,
Ott már a sziget!

[SZIGETHY LAJOS]:
Szerencsés útazás.[344]

Szétfoszlik a köd már,
Világos az égbolt,
Szélistene oldoz
Fojtó kötelet.
A szél zizeg immár,
Talpon van a matróz.
Hej, rajta, előre!
Nézd! Válik a hullám!
Közelget a távol;
Nézd! Part van amott!

[>*32a*] GOETHE:
[**Mir schlug das Herz; geschwind zu Pferde…**][345]

Mir schlug das Herz; geschwind zu Pferde,
Und fort, wild, wie ein Held zur Schlacht!
Der Abend wiegte schon die Erde,
Und an den Bergen hieng die Nacht;
Schon stund im Nebelkleid die Eiche,
Ein aufgethürmter Riese, da,
Wo Finsterniß aus dem Gesträuche
Mit hundert schwarzen Augen sah.

Der Mond von seinem Wolkenhügel,
Schien kläglich aus dem Duft hervor;
Die Winde schwangen leise Flügel,
Umsausten schauerlich mein Ohr;
Die Nacht schuf tausend Ungeheuer –

GOETHE:
Willkommen und Abschied[346]

Mir schlug das Herz; geschwind zu Pferde,
Und fort, wild, wie ein Held zur Schlacht!
Der Abend wiegte schon die Erde,
Und an den Bergen hing die Nacht;
Schon stund im Nebelkleid die Eiche,
Ein aufgetürmter Riese, da,
Wo Finsternis aus dem Gesträuche
Mit hundert schwarzen Augen sah.

Der Mond von seinem Wolkenhügel,
Schien kläglich aus dem Duft hervor;
Die Winde schwangen leise Flügel,
Umsausten schauerlich mein Ohr;
Die Nacht schuf tausend Ungeheuer –

[CSÖNDES PÁL]:
Viszontlátás és búcsú[347]

Szívem megdobbant: lóra gyorsan!
Föl vígan! mint csatába hős! –
Már ring a föld hűs nyugalomban
És fönt a hegy már éj-felhős.
A tölgy is ködruhába vontan,
Mint órjás, szörnyün tornyosul.
Sötétség bújkál a bokrokban
Vésztjósló szemmel, gonoszul.

A hold egy árva felhő-dombon
Álmosan szürcsöl jószagot
És könnyű-szárnyú szél dorombol
Fülembe éj-írtózatot.
Ezernyi rém riaszt az éjben,

---

333 STG.II.53
334 ÖB.I.93-94; SzLV.158
335 GL.I.104
336 GDB.37
337 GAL.I.73
338 E.II.206
339 CP.41
340 DGK.68
341 GVM.51
342 STG.II.54
343 GL.I.104
344 GDB.37
345 DLB.73
346 E.161-162
347 CP.29-30

Doch tausendfacher war mein Muth;
Mein Geist war ein verzehrend Feuer,
Mein ganzes Herz zerfloß in Gluth.

Ich sah dich, und die milde Freude
Floß aus dem süßen Blick auf mich.
Ganz war mein Herz an deiner Seite,
Und ieder Athemzug für dich.
Ein rosenfarbes Frühlings Wetter
Lag auf dem lieblichen Gesicht,
Und Zärtlichkeit für mich, ihr Götter!
Ich hoft' es, ich verdient' es nicht.

Der Abschied, wie bedrängt, wie trübe!
Aus deinen Blicken sprach dein Herz.
In deinen Küßen, welche Liebe,
O welche Wonne, welcher Schmerz!
Du giengst, ich stund, und sah zur Erden,
Und sah dir nach mit naßem Blick;
Und doch, welch Glück! geliebt zu werden,
Und lieben, Götter, welch ein Glück!

Doch tausendfacher war mein Mut;
Mein Geist war ein verzehrend Feuer,
Mein ganzes Herz zerfloß in Glut.

Ich sah dich, und die milde Freude
Floß aus dem süßen Blick auf mich.
Ganz war mein Herz an deiner Seite,
Und jeder Athemzug für dich.
Ein rosenfarbes Frühlingswetter
Lag auf dem lieblichen Gesicht,
Und Zärtlichkeit für mich, ihr Götter!
Ich hoft' es, ich verdient' es nicht.

Der Abschied, wie bedrängt, wie trübe!
Aus deinen Blicken sprach dein Herz.
In deinen Küssen, welche Liebe,
O welche Wonne, welcher Schmerz!
Du gingst. Ich stund und sah zur Erden
und sah Dir nach mit nassem Blick –
und doch, welch Glück geliebt zu werden!
Und lieben, Götter, welch ein Glück!

De ím derűm még százszoros;
A lelkem ég emésztő kéjben
És szívem tüze föllobog.

Megláttalak s tekintetedből
Lágy öröm szállt rám édesen;
Tied ó éltem mindenestől
Tied minden lélegzetem:
Vidám tavasz-nap fénye játszik
Friss rózsa-arcod reggelén
És dús szerelmed rámsugárzik; –
Ilyen gyönyört hihettem én?

De íme int a búcsú-óra!
Szemedben lelked reszket ím
És egyik csók cseng másik csókra;
Mi gyönyör ez s egyben mi kín!
Elmégy most tőlem messzi-messzi
Szememből ömlik könyfolyó. –
S mégis mi' boldogság szeretve lenni
S szeretni, istenek, mi' jó !

[>*32*] GOETHE:
Willkommen und Abschied.[348]

Es schlug mein Herz; geschwind zu Pferde!
Es war gethan fast eh' gedacht;
Der Abend wiegte schon die Erde
Und an den Bergen hing die Nacht:
Schon stand im Nebelkleid die Eiche
Ein aufgethürmter Riese da,
Wo Finsterniß aus dem Gesträuche
Mit hundert schwarzen Augen sah.

Der Mond von einem Wolkenhügel
Sah kläglich aus dem Duft hervor,
Die Winde schwangen leise Flügel,
Umsaus'ten schauerlich mein Ohr;
Die Nacht schuf tausend Ungeheuer;
Doch frisch und fröhlich war mein Muth;
In meinen Adern welches Feuer!
In meinem Herzen welche Glut!

Dich sah ich, und die milde Freude
Floß von dem süßen Blick auf mich;
Ganz war mein Herz an deiner Seite
Und jeder Athemzug für dich.
Ein rosenfarbnes Frühlingswetter
Umgab das liebliche Gesicht,
Und Zärtlichkeit für mich – Ihr Götter!
Ich hofft' es, ich verdient' es nicht!

Doch ach schon mit der Morgensonne
Verengt der Abschied mir das Herz:
In deinen Küssen, welche Wonne!
In deinem Auge, welcher Schmerz!
Ich ging, du standst und sahst zur Erden,
Und sahst mir nach mit nassem Blick:
Und doch, welch Glück geliebt zu werden!
Und lieben, Götter, welch ein Glück!

[DÓCZI LAJOS]:
Éjjeli látogatás.[349]

Dobbant szivem,- hamar nyeregbe!
Szándék s tett egymást követé,
A földet már az est rengette
S az ormokon csüggött az éj.
Tölgy, bükk a ködös leplen által
Ágát mint órjás tárja szét,
S ezer láthatlan szemvilággal
Les a pagonyból a sötét.

A hold siralmas képpel nézett
Ki párás föllegek közül,
A szellő metszőn fütyörészett,
Borzadt a szem, borzadt a fül.
Felém vigyorg száz éji árnyék,
De kedvem víg és vágyam űz,
Oh, kebelemben milyen láng ég
És ereimben mennyi tűz!

Mert téged láttalak s felém folyt
Messzünnen hő tekinteted,
Szivem oly teljesen tiéd volt,
Tied volt minden lehelet.
Az édes arcot láttam, melyre
Tavasz-idő rózsája húll,
S hogy hajlasz még ma szerelemre
reméltem, bár méltatlanúl.

De – gyors az éj, a hajnal itt van,
S ismét a válás átka nyom…
Oh mennyi gyönyör csókjaidban,
Szemedben mennyi fájdalom!
Még láttalak utánam vetni
Könnyes búcsú-tekinteted…
Oh ég, mily öröm szerettetni!
Hát még szeretni, Istenek!

[DÖMÖTÖR JÁNOS]:
Isten hozott, isten veled![350]

Szívem dobogta: „Lóra mindjárt!"
S míg gondolom, már kész a tett.
A föld az est karjába ring már,
Éj árnya leng a bérc felett.
A tölgy már ködruhában álla,
Mint óriási éji rém,
Hol a csalitból éj homálya
Száz barna szemmel néz felém.

A hold az est ködfátyolán át
Felhők alól búsan rezeg;
A szél lágyan lendítve szárnyát
Fülembe dermesztőn·zizeg.
Az éj ezer rémet teremte;
De kedvem élénk, nincs, mi bánt,
Óh, mennyi tűz forrong erembe
És óh, szívembe mennyi láng!

Megláttalak, s szelíd öröm volt
Édes szemedből képemen,
Szívem verése szíveden szólt,
S tied minden lélegzetem.
A szép tavasz rózsás mezében
Kedves kis arcod lánggal ég,
S e gyöngédség – egek! –: reméltem,
De méltó rája nem valék.

De haj, a hajnalóra itt van,
S e szíven válás kínja nyom,
Óh, mennyi kéj a csókjaidban,
Szemedben mennyi fájdalom!
Megyek, s te állsz szemed lesütve,
Rám nézsz, s szemedben könny remeg …
Óh, szerettetni üdvek üdve!
S szeretni mily üdv, óh, egek!

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Találkozás és búcsú[351]

Szívem dobolt: gyorsan nyeregbe!
És tervvel tett egyszerre kél.
Az est a földet ölbe vette,
s ormokon csüggött már az éj.
Ott állt a tölgy köd-köntösében,
mint egy órjás, ki égre kelt,
s a sötétség bokrok tövében
száz fekete szemmel figyelt.
Siránkozón egy sűrű felleg
dombjáról leskedett a hold,
a szelek sírva szárnyra keltek,
zord szóval egy-egy rámhajolt.

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Találkozás és búcsú[352]
Willkommen und Abschied

Szivem dobolt: gyorsan nyeregbe!
És tervvel tett egyszerre kél.
Az est a földet ölbe vette
s ormokról csüggött már az éj.
Ott állt a tölgy köd-köntösében,
mint egy órjás, ki égre kelt,
s a sötétség, bokrok tövében,
száz fekete szemmel figyelt.

Siránkozón egy sűrü felleg
dombjáról leskedett a hold,
a szelek sírva szárnyra keltek,

[348] GAL.I.75-76 (Taschenbuch-Ausgabe)
[349] DLG.I.25
[350] RMM.173-174
[351] UI.43.I.605
[352] SGK.171-172

Az éj ezernyi szörnyet űzött,
de vígan szálltam én: ne bánd!
Ereimben micsoda tűzek!
A szívemben micsoda láng!
Megláttalak, s rám égve pezsdült
báj szállt szemedből szeliden.
Szívem tiéd volt mindenestül,
tiéd minden lehelletem.
Az új tavaszi nap derűs-szép
orcáján rózsás színt kevert:
s ó mi várt rám, mi gyönyörűség!
remélt, de meg nem érdemelt.
De jaj, a hajnal hamar itt van,
s szívem búcsútól lett nehéz.
Ó, mily tüzes kéj csókjaidban,
s szemedben milyen szenvedés!
Elmentem – s nem tudom feledni:
utánam jött könnyes szemed.
S mégis, míly üdv szeretve lenni!
S szeretni, míly üdv, istenek!

zord szóval egy-egy rámhajolt.
Az éj ezernyi szörnyet űzött,
de vígan szálltam én: ne bánd!
Ereimben micsoda tűzek!
A szívemben micsoda láng!

Megláttalak, s rám égve pezsdült
báj szállt szemedből szeliden:
szivem tiéd volt mindenestül,
tiéd minden lehelletem.
Az áprilisi nap derűs szép
orcáján rózsás színt kevert,
s mi várt ott rám, mily gyönyörűség,
remélt, de meg nem érdemelt!

De jaj, a hajnal hamar itt van,
s szivem búcsútól lett nehéz:
ó, mily tüzes vágy csókjaidban!
s szemedben milyen szenvedés!
Elmentem; s nem tudom feledni,
utánam jött könnyes szemed:
s mégis, mily üdv szeretve lenni!
s szeretni, mily üdv, istenek!

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Üdvözlet~~ |Viszontlátás| és búcsú
(Goethe)[353]

Szivem dobbant: |hamar| nyeregbe ~~gyorsan~~!
~~A vágyat~~ |vágyamat| előz a tett.
~~xx xx~~ Pihent a föld már, ~~s~~ esteledve,
ss* ~~éjberejtőztek~~ függönyözte a hegyet;
~~ködruhában toronyosuló~~,
~~x~~ |mint| föltornyozott óriás állt
~~xxx~~ a ködruhás ~~tölgy~~, ~~ott, ahol~~ |a tölgy| a ködruhás kir~~áxáj~~,
|~~leskelt a~~| s száz |fekete| szemével |~~villogva~~| strázsált
~~a csalitban a a bozót~~ a az erdőszél~~éről~~|en|a homály. |a táj bokraiból.|
~~leskelt száz fekete szeme~~
~~a bokorból ezer szemével~~
~~leskelt a sötétség felém.~~
~~és a bozótból — a sötétség~~
~~száz — száz fekete szeme figyelt.~~

Felhő~~párnán~~|dombról| ~~láttam a holdat~~ |nézett|, a hold, csak
/ nézett / ~~xxx~~ / |sanditva, ~~a~~| párái mögül,
a szelek szárnyai ~~lengett~~ lobogta~~x~~k
sikong~~xx~~tak a fülem körül,
Az éj Ezer szörnyet teremtett, ~~szörny lett s xxx~~
de kedvem friss volt és vídám:
~~óh milyen~~ |mily~~en lángja~~|oh, milyen tüze| ~~láng az ereimben!~~ |gyúlt szivemnek!
~~óh a szivemben~~ |és ereimben| mennyi ~~xxxx~~ láng!
ereimben micsoda láng!

~~Téged~~ ~~láttalak~~|És meg| ~~És meg~~láttalak |~~téged~~|, ~~s az édes tekintet~~ |és ~~körül~~ |felém| folyt
|tekinteted| ~~szelíd~~ |édes| tüze:
Szívem ~~teljesen a~~ egészen a tiéd volt
s ajkam minden lehel|l|ete.
Rózsaszín tavasz, |A drága arc~~xx közé~~| ~~tavasz~~, |~~tavasz vad rózsa~~|rózsa,| illat
~~és rózsaragyogása és rózsa~~ s az egész tavasz ~~oda~~|össze|gyűlt,
~~és csók~~ |s xx csók| ~~xxx~~ várt – istenek! – ~~xxx~~amit csak
~~s istenek, — ami szerelem várt~~
~~reméltem~~, |reméltem,| ~~É~~ érdemtelenül |méltatlanúl!|

De ah~~!~~, a nap kél, máris itt ~~van~~ a
a búcsú a ~~xxx~~ könnyes hajnalon:
Milyen gyönyör a csókjaidban!
szemedben milyen fájdalom!
Mentem; s láttam, hogy integetsz, ~~x~~ hogy
szemedböl a könny hogy ömöl;
~~x~~ mégis, mily gyönyör, hogy szeretsz, s hogy
~~s~~ szeretlek, nagy Ég, míly gyönyör!
= Sz.L.

IX 29

[SZABÓ LŐRINC]:
Viszontlátás és búcsú[354]

[SZABÓ LŐRINC]:
Viszontlátás és búcsú[355]

[SZÁSZ KÁROLY]:
Üdvözlet és búcsu.[356]

---

[353] Ms 4657/173.I-II. (*kézírás*)
* *sic!*
[354] SzLV.163-164
[355] ÖB48.62; ÖB.II.134-135
[356] GL.I.105-106

Szivem dobbant: gyorsan nyeregbe!
Szinte vágyat előz a tett.
A föld már ringott, esteledve,
s éj függönyözte a hegyet;
mint föltornyosult óriás, állt
a tölgy, a ködruhás király,
s száz fekete szemével strázsált
az erdőszélen a homály.

Felhődombról nézett a hold, csak
sanditva, párái mögűl,
puhaszárnyú szelek lobogtak,
sikongtak a fülem körűl;
az éj ezer szörnyet teremtett,
de szivem friss volt és vidám:
milyen tüze gyulladt szivemnek!
ereimben micsoda láng!

És láttalak, és már felém folyt
tekinteted édes tüze:
szivem egészen a tiéd volt
s ajkam minden lehellete.
A drága arcra rózsa, illat
s az egész tavasz odagyűlt,
és csók várt – istenek! – amit csak
reméltem, érdemtelenül!

De ah, a nap kél, máris itt a
búcsú a fájó hajnalon:
mennyi mámor a csókjaidban!
szemedben mennyi fájdalom!
Mentem; láttam, hogy integetsz, hogy
szemedből a könny hogy ömöl:
mégis, mily gyönyör, hogy szeretsz! s hogy
szeretlek, nagy Ég, mily gyönyör!

Szivem dobbant: gyorsan nyeregbe!
Szinte vágyat előz a tett.
A föld már ringott, esteledve,
s éj függönyözte a hegyet;
mint föltornyosult óriás, állt
a tölgy, a ködruhás király,
s száz fekete szemével strázsált
az erdőszélen a homály.

Felhődombról nézett a hold, csak
sanditva, párái mögűl,
puhaszárnyú szelek lobogtak,
sikongtak a fülem körűl;
az éj ezer szörnyet teremtett,
de kedvem friss volt és vidám:
milyen tüze gyulladt szivemnek!
ereimben micsoda láng!

És láttalak, és már felém folyt
tekinteted édes tüze:
szivem egészen a tiéd volt
s ajkam minden lehellete.
A drága arcra rózsa, illat
s az egész tavasz odagyűlt,
és csók várt – istenek! – amit csak
reméltem, érdemtelenűl!

De ah, a nap kél, máris itt a
búcsú a fájó hajnalon:
milyen mámor a csókjaidban!
szemedben milyen fájdalom!
Mentem; láttam, hogy integetsz, hogy
szemedből a könny hogy ömöl:
mégis, mily gyönyör, hogy szeretsz! s hogy
szeretlek, nagy Ég, mily gyönyör!

Úgy vert szivem: csak lóra mingyár'!
S gondolni – tenni – egy nekem.
A földet est ringatja immár,
Ott függ az éj a bérczeken.
A tölgyet köd-lepel födé el,
Ugy á1la ott mint rém-szobor,
Hol a sötétség száz szemével
Meredt reám minden bokor.

A hold, a tornyos fellegekben,
Siralmasan tekinte szét,
A szellők szárnya halkan lebben,
Susogva rémletes neszét.
Ezer szörnyet teremt az éjjel,
De kedvem ifju és vidor;
Erembe mily tűz ömle széjjel!
Szivembe' mily kedv árja forr!

Látlak; nyájas tekintetedből
Szelíd öröm fakad nekem;
Melletted voltam mindenestől,
Tied minden lélekzetem.
Rózsás tavasz-fény rajzolódék
S ömlék el édes arczodon,
S mi gyöngédség! – reméltem, oh ég,
De meg nem érdemlém, tudom!

De hajh, a hajnal támadtára,
Mi kin! – bucsút kell mondanom!
Csókodban, oh, mily gyönyör árja,
Szemedben mennyi fájdalom!
Mentem! – s utánam nézve, mennyi
Köny s kin pillantatodba' még!
S mégis – mily üdv: szeretve lenni,
Szeretni mily üdv, oh nagy ég!

[SZIGETHY LAJOS]:
Találkozás és búcsúzás.[357]

Dobbant szívem: hej, rajta lóra!
S a gondolat gyors tettre vált.
Álomra hitt az esti óra,
Éj fedte már a bérci tájt.
S ott állt a tölgy, rajt ködruhája,
Toronymagas, szörnyű alak,
Hol az éj százszemű homálya
Meredt rám a cserjék alatt.

Felhődombról a hold borongva
Nézett le a ködburkon át,
A szél halk szárnya zengve-bongva
Zúgatta borzalmas dalát.
Az éj keltett ezernyi rémet,
De víg volt kedvem s szárnyaló.
A vérem milyen hévvel éget!
Szívem tüze mily lángoló!

Megláttalak, szelíd örömben
Sugárzott rám tekinteted.
Egészen úr lettél fölöttem,
S minden lélekzésem tied.
Arcod tavasz rózsás tüzében
Tükrözteté szerelmedetz.
Reméltem. Istenek az égben!
Rá nem szereztem érdemet.

Mihelyt kigyult a napsugára,
A válás búja lelkemen:
Csókodban mily gyönyörnek árja!
Szemedben, jaj, mi gyötrelem!
Mentem, maradtál, bús szemednek
Könnyes tekintete követ.
S mégis, mi boldog, kit szeretnek!
S mi boldog az, aki szeret!

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Találkozás és búcsú.[358]

Dobbant szivem; hej lóra, lóra!
Még sejtve s már is megtevém,
Karjába vett az alkonyóra,
S csüggött az éj a bérc hegyén.
A tölgy ködös ruhába' zordul,
Égig magasló óriás,
S ezer szemével a bokorbul
Merő setétség rám vigyáz.

A felleges, borús határba'
Búsan hunyorgatott a hold,
Az esti szél gyorsröptű szárnya
Ködös rémek danája volt.
Száz szörnyet alkotott az éjjel,
De kedvem friss volt és derűs –
Ó nem birok már ennyi kéjjel!
Erembe' láng, szívembe' tűz!

Megláttalak, a boldogságod
Rámhullt szemedbül szeliden,
Szemem csak téged, téged látott,
Tiéd volt ajkam és szívem.
Bimbós tavasznak rózsapirja
Nevetgélt arcod szép egén –
Ó ennyi jóságot ki bírna!
Ó istenem, hogy mind enyém!

De ah, mihelyt derült az égbolt,
Fájt, fájt a búcsú angyalom.
Csókodban mennyi tiszta kéj volt!
Szemedben mennyi fájdalom!
Mentem, maradtál szemlesütve,
S bár sirt utánam bús szemed:
Szeretve lenni üdvök üdve!
S gyönyör szeretni, istenek!

[>*33a*] GOETHE:

GOETHE:

[357] GDB.38-39
[358] VN.44-45
[359] GSW.I.56-57
[360] GSW.IV.984

Auf dem See
Frühere Fassung[359]

Ich saug' an meiner Nabelschnur
Nun Nahrung aus der Welt.
Und herrlich rings ist die Natur,
Die mich am Busen hält.
Die Welle wieget unsern Kahn
Im Rudertackt hinauf,
Und Berge Wolcken angetan
Entgegnen unserm Lauf.

Aug mein Aug, was sinckst du nieder?
Goldne Träume, kommt ihr wieder?
Weg, du Traum, so Gold du bist,
Hier auch Lieb und Leben ist.
Auf der Welle blinken
Tausend schwebende Sterne,
Liebe Nebel trinken
Rings die türmende Ferne,
Morgenwind umflügelt
Die beschattete Bucht,
Und im See bespiegelt
Sich die reifende Frucht.

Tagebuch – (**Auf dem See**)[360]

Ohne Wein kan's uns auf Erden
Nimmer wie dreyhundert werden
Ohne Wein u. ohne Weiber
Wohl der Teufel unsre Leiber.
[*Wozu sind wohl Apollos*] Affen
[*Als wie zu bouts rimés*] geschaffen
[*Sie halten oft gleich einer*] Laus
[*In Clios Haar und Pomade*] Schmaus.

Ich saug an meiner Nabelschnur
Nun Nahrung aus der Welt.
Und herrlich rings ist die Natur
Die mich am Busen hält.
Die Welle wieget unsern Kahn
Im Rudertackt hinauf
Und Berge Wolcken angethan
Entgegnen unserm Lauf.

Aug mein Aug was sinckst du nieder
Goldne Träume kommt ihr wieder
Weg du Traum so Gold du bist
Hier auch Lieb und Leben ist.
Auf der Welle blincken
Tausend schwebende Sterne
Liebe Nebel trincken
Rings die türmende Ferne
Morgenwind umflügelt
Die beschattete Bucht
Und im See bespiegelt
Sich die reifende Frucht

[>*33*] GOETHE:
Lieder – **Auf dem See.**[361]

Und frische Nahrung, neues Blut
Saug' ich aus freier Welt;
Wie ist Natur so hold und gut,
Die mich am Busen hält!
Die Welle wieget unsern Kahn
Im Rudertakt hinauf,
Und Berge, wolkig himmelan,
Begegnen unserm Lauf.

Aug', mein Aug', was sinkst du nieder?
Goldne Träume, kommt ihr wieder?
Weg, du Traum, so Gold du bist;
Hier auch Lieb' und Leben ist.

Auf der Welle blinken
Tausend schwebende Sterne,
Weiche Nebel trinken
Rings die thürmende Ferne,
Morgenwind umflügelt
Die beschattete Bucht
Und im See bespiegelt
Sich die reifende Frucht.

GOETHE:
Auf dem See[362]

Und frische Nahrung, neues Blut
saug ich aus freier Welt.
Wie ist Natur so hold und gut,
die mich am Busen hält!
Die Welle wieget unsern Kahn
im Rudertakt hinauf,
und Berge, wolkig himmelan,
begegnen unserm Lauf.

Aug, mein Aug, was sinkst du nieder?
Goldne Träume, kommt ihr wieder?
Weg, du Traum, so gold du bist:
hier auch Lieb und Leben ist.

Auf der Welle blinken
tausend schwebende Sterne,
Weiche Nebel trinken
rings die türmende Ferne.
Morgenwind umflügelt
die beschattete Bucht,
und im See bespiegelt
sich die reifende Frucht.

[SZABÓ LŐRINC]:
A zürichi tavon[363]

Friss étek, új vér a szabad
természet énnekem:
megszívom vele magamat
s ő ringat édesen.
Evező lüktet, hab suhog,
visz a víz fölfelé,
és hegyek, égig havasok,
futnak utunk elé.

Szem, szemem, mi bánt ma téged?
Arany álmok, visszatértek?
Hess! ragyogtok! de nekem
szebb az élő szerelem!

Csillag ezre gyullad

[SZABÓ LŐRINC]:
A tavon[364]

Friss étek, új vér a szabad
természet énnekem:
megszívom vele magamat
s ő ringat édesen.
Evező lüktet, hab suhog,
visz a víz fölfelé,
és hegyek, égig havasok,
jönnek utunk elé.

Szem, szemem, mi bánt ma téged?
Arany álmok, visszatértek?
Hess! ragyogtok! de nekem
szebb az élő szerelem!

Csillagok ezre gyullad

[SZABÓ LŐRINC]:
A tavon[365]
Auf dem See

Friss étek, új vér a szabad
természet énnekem:
megszívom vele magamat
s ő ringat édesen.
Evező lüktet, hab suhog,
visz a víz fölfelé,
és hegyek, égig havasok,
jönnek utunk elé.

Szemek, szemem, visszahulltok?
Arany álmok, újra gyúltok?
Hess, álom! Légy bár arany:
itt is jól érzem magam!

Csillagok ezre gyullad

---

361 GAL.I.86
362 E.174
363 PN.1932.III.20.,33 (Ms 4666/171)
364 STG.I.54
365 ÖB.I.46-47

és libeg a habokon már;
puha ködbe fullad
körben a tornyosuló táj;
reggel üde szárnya
járja az árnyas öbölt,
s érik-e, nézi magát a
tóban a parti gyümölcs.

és libeg a habokon már;
puha ködbe fullad
körben a tornyosuló táj;
reggel üde szárnya
járja az árnyas öbölt,
s érik-e, nézi magát a
tóban a parti gyümölcs.

és libeg a habokon már;
puha ködbe fullad
körben a tornyosuló táj;
reggel üde szárnya
járja az árnyas öbölt;
s érik-e? nézi magát a
tóban a parti gyümölcs.

[SZÁSZ KÁROLY]:
A tón.[366]

S új tápot, új vért szívok én
A nagy, szabad világból.
Természet ringat lágy ölén,
Mosolya rám világol.
Hullám ringatja csolnakom,
Az evező-ütembe –
S hegyek, felhőkkel ormukon,
Szaladnak vélem szembe!

Szem, szemem, mit állsz lehúnyva?
Arany álmok, visszajőtök újra?
Légy arany bár, álom, el tevéled,
Szerelem van itt is, itt is élet!

Sugára ezer csillagnak
Reszket a hab-tükörön;
Lágy ködből ki-kivillannak
Az ormok körös-körön;
Hajnal-szelek körűlveszik
Az árnyfedett öbölt,
S a tó vizében tükrözik
Arany kalászszal a föld.

[SZIGETHY LAJOS]:
A tavon.[367]

És új erőt, vért önt belém
A szép, szabad világ:
S ez a természet lágy ölén
Szívembe ömlik át!
Hullám s evező taktusa
Ringatja csónakunk,
Magas hegyek felhős csúcsa
Mellett elsurranunk.

Szemem', szemem' mért is zárom,
Újra itt vagy aranyálom?
Álom tünj el! Szerelem
S élet ez is körülem.
Reng a habtükörben
Fényes csillagok ezre,
Ködbe merül körben,
Tornyosdva a messze.
Tónak árnyas öblén
Reggel a viznek tükrén
Gabona képe reng.

[*>34*] GOETHE:
Lieder – **Frühzeitiger Frühling.**[368]

Tage der Wonne
Kommt ihr so bald?
Schenkt mir die Sonne,
Hügel und Wald?

Reichlicher fließen
Bächlein zumal.
Sind es die Wiesen
Ist es das Thal?

Blauliche Frische!
Himmel und Höh!
Goldene Fische
Wimmeln im See.

Buntes Gefieder
Rauschet im Hain;
Himmlische Lieder
Schallen darein.

Unter des Grünen
Blühender Kraft,
Naschen die Bienen
Summend am Saft.

Leise Bewegung
Bebt in der Luft,
Reizende Regung,
Schläfernder Duft.

Mächtiger rühret
Bald sich ein Hauch,
Doch er verlieret
Gleich sich im Strauch.

Aber zum Busen
Kehrt er zurück.

GOETHE:
Frühzeitiger Frühling[369]

Tage der Wonne,
kommt ihr so bald?
Schenkt mir die Sonne
Hügel und Wald?

Reichlicher fließen
Bächlein zumal.
Sind es die Wiesen?
Ist es das Tal?

Blauliche Frische!
Himmel und Höh!
Goldene Fische
wimmeln im See.

Buntes Gefieder
rauschet im Hain;
himmlische Lieder
schallen darein.

Unter des Grünen
blühender Kraft
naschen die Bienen
summend am Saft.

Leise Bewegung
bebt in der Luft.
reizende Regung,
schläfernder Duft.

Mächtiger rühret
bald sich ein Hauch,
doch er verlieret
gleich sich im Strauch.

Aber zum Busen
kehrt er zurück –

[DÓCZI LAJOS]:
Kora tavasz.[370]

Oh gyönyör, napjai,
Nincs-e korán,
Rügyet fakasztani
Bokron és fán?

Telnek a friss erek,
Duzzad a báj.
Reád sem ismerek,
Tegnapi táj!

Kéklik a magasból
Ég, bájoló
Aranyos halaktól
Hemzseg a tó.

Tarkáló szép sereg
Szárnya suhog –
Mennyei énekek,
Földi dalok!

Új termő kedv ered
Mind fölfelé,
S szíva dús nedveket
Zümmög a méh.

Halkan buzog, dagad
A levegő,
Enyhítő mozdulat,
Szenderitő.

Éles szellőcske sem
Késik soká,
De elbú hirtelen
Bokor alá.

Majd megtér, hűteni
Hó kebelem…

[SZABÓ LŐRINC]:
Frühzeitiger Frühling
<u>Korai kikelet</u>
– <u>Goethe</u> –[371]

Kikelet, itt vagy?
Ily korán?
Ujra vidíthat
fény, sürü árny?

Völgy, liget? Óh, hogy
csörg a patak!
Ezek a dombok?
Ez az a pad?

Ég tüze! friss kék!
Bérc, ragyogó!
Hal nyüzsög ismét:
arany a tó.

Lomb köze tarka
szárnysuhogás:
mennyei kardal
zeng, fuvoláz.

Nyílik a bimbó
a nap elé,
zümmög a ringó
szirmon a méh.

Mozdulat, illat
kél, remegő,
izgat és altat
a levegő.

Újra – mi lobban?
Rezzen a sz~~xx~~él,
s bár a bokorban
máris alél,

~~xxxx~~ |láng üti| boldog
|tűz| ~~magam~~ a szivem:

---

366 GL.I.111
367 GDB.43-44
368 GAL.I.90-91
369 E.202-203
370 DLG.I.30-31
371 Ms 4657/163 (*kézírás*)

Helfet, ihr Musen,
Tragen das Glück!

Saget, seit gestern
Wie mir geschah?
Liebliche Schwestern,
Liebchen ist da!

helfet, ihr Musen,
tragen das Glück!

Saget, seit gestern
wie mir geschah,
liebliche Schwestern –
Liebchen ist da!

Tegnapról mára mi
Történt velem?

Rózsák, köny-nedvesen
Már sejtitek?
Megjött a kedvesem,
Testvéretek!

Oszd meg e sok jót,
Múzsa, velem!

Tegnap még sirtam?
~~*~~s ma nevetek?
Szép húgaim, itt van,
akit szeretek!

#

Ford.: Szabó Lőrinc
Tahi, 1947 szept. 25.

[SZABÓ LŐRINC]:
Korai kikelet[372]

Kikelet, itt vagy?
Ilyen korán?
Ujra vidíthat
fény, sürü árny?

Völgy, liget? Óh, hogy
csörg a patak!
Ezek a dombok?
Ez az a pad?

Ég tüze! friss kék!
Bérc, ragyogó!
Hal nyüzsög ismét:
arany a tó.

Lomb köze tarka
szárnysuhogás:
mennyei kardal
zeng, fuvoláz.

Nyílik a bimbó
a nap elé,
zümmög a ringó
szirmon a méh.

Mozdulat, illat
kél, remegő,
izgat és altat
a levegő.

Újra – mi lobban?
Rezzen a szél,
s bár a bokorban
máris alél,

láng üti, boldog
tűz a szivem:
Oszd meg e sok jót,
Múzsa, velem!

Tegnap még sírtam,
s ma nevetek?
Húgaim, itt van,
akit szeretek!

[SZABÓ LŐRINC]:
Korai kikelet[373]
Frühzeitiger Frühling

Kikelet, itt vagy?
Ilyen korán?
Ujra vidíthat
fény, sürü árny?

Völgy, liget? Óh, hogy
csörg a patak!
Ezek a dombok?
Ez az a pad?

Ég tüze! friss kék!
Bérc, ragyogó!
Hal nyüzsög ismét:
arany a tó.

Lomb köze tarka
szárnysuhogás:
mennyei kardal
zeng, fuvoláz.

Nyílik a bimbó
a nap elé,
zümmög a ringó
szirmon a méh.

Mozdulat, illat
kél, remegő,
izgat és altat
a levegő.

Ujra – mi lobban?
Rezzen a szél,
s bár a bokorban
máris alél,

láng üti, boldog
tűz a szivem:
Oszd meg e sok jót,
Múzsa, velem!

Tegnap még sírtam,
s ma nevetek?
Húgaim, itt van,
akit szeretek!

[SZÁSZ KÁROLY]:
Kora tavasz.[374]

Szép napok, ily kora
Jőtök-e meg?
Fénylik a nap már?
Zöld a berek?

Kis patak vigan
Önti vizét.
Ez-e a régi völgy?
Ez-e a rét?

Mint kéklik az ég s a
Szikla-falak!
Nyüzsögnek a tóban
Arany halak.

Csattog a légben
Sok tarka madár,
És égi daloktól
Zeng a határ.

Az üde zöldnek
Virága kihajt.
Zümmögve édelg
Kis méhike rajt'.

Halk mozdulat rezdűl
Át a levegőn,
És altató illat
Száll részegitőn.

Majd indul az erdőn
Erősb fuvalom,
Felfogja azonban
A sürü falomb.

Majd visszajön ismét
S szícemre lehel…
Oh szóljatok, e kéjt
Hogy' birom el?

Mi történt tegnap
Óta velem?
– Kedvesem jött meg
S vele a szerelem!

[SZIGETHY LAJOS]:
Korai tavasz.[375]

Ily hamar itt vagy
Szép kikelet?
Újra enyim vagy
Dombi liget?

Kis patak éled,
Dagad az ár,
Völgyben a rétet
Nap süti már!

Kék az egeknek
Boltozata,
Tónak, ereknek
Nyüzsg a hala.

Zeng a berekben
Tarka madár,
És az egekben
Víg dala száll.

Rügybe, faágba
Pezsdül a lé,
Száll a virágra,
Zümmög a méh.

Rezdül a légben
Halkan a szél,
Illat a réten
Szárnyira kél.

Lendül a szellő,
Zúgva szalad
S elhal az erdő
Bokra alatt.

Ébredez aztán
Itt szivemen,
Múzsa segíts, tán
Elviselem.

Mily öröm árja,
Megremegek!
Itthon a lányka,
Kit szeretek!

[*>35*] GOETHE:
Lieder – **Herbstgefühl.**[376]

Fetter grüne, du Laub',
Am Rebengeländer
Hier mein Fenster herauf!
Gedrängter quellet,
Zwillingsbeeren, und reifet
Schneller und glänzend voller!
Euch brütet der Mutter Sonne
Scheideblick, euch umsäuselt
Des holden Himmels
Fruchtende Fülle;
Euch kühlet des Mondes

GOETHE:
Herbstgefühl[377]

Fetter grüne, du Laub,
am Rebengeländer
hier mein Fenster herauf!
Gedrängter quellet,
Zwillingsbeeren, und reifet
schneller und glänzend voller!
Euch brütet der Mutter Sonne
Scheideblick, euch umsäuselt
des holden Himmels
fruchtende Fülle,
euch kühlet des Mondes

[CSÖNDES PAL]:
Ősszel[378]

Zöldelj dúsabban lomb!
Föl, vén venyigéden,
Néma ablakomig.
Telibbre duzzadj
Kék fürt-pár s bogyód hízzék
Fénylő,- csorduló-életre.
Ti dúsak! a Nap anya-hője
Szétveti burkotok'
És a mély égnek
Termő telje körülleng;
Hús varázsával

[SZABÓ LŐRINC]:
Őszi érzés[379]

Dúsabban, buja lomb,
lobogd be kövérebb
zölddel ablakom rácsait!
Buggyanj, bogyó! fürt,
érj hamarabb, érj
még ragyogóbbra, telibbre!
Titeket költöget Nap-Anyánk
búcsúzó szeme, titeket becéz
a szelid ég gyümölcshozó
bősége, titeket
hűt a baráti

---

372 SzLV.145
373 ÖB48.24; ÖB.II.44-46
374 GL.I.113-114
375 GDB.46-47
376 GAL.I.92
377 E.II.214
378 CP.28
379 STG.I.56

Freundlicher Zauberhauch,
Und euch bethauen, ach!
Aus diesen Augen
Der ewig belebenden Liebe
Vollschwellende Thränen.

freundlicher Zauberhauch,
und euch betauen, ach!
aus diesen Augen
der ewig belebenden Liebe
vollschwellende Tränen.

A hold is éltetek' ója
S titeket harmatoz ó!
Az őserejű szerelem
Szemeim kutján
Megbuggyanó könnye.

hold varázslehellete
és tireátok
hull, ah, e szemekből
az örök, éltető szerelem
bőharmatu könnye!

[SZABÓ LŐRINC]:
Ősz[380]

Dúsabban buja lomb,
lobogd be kövérebb
zölddel ablakomat!
Buggyanj, bogyó! fürt,
érj hamarabb, érj
még ragyogóbbra, telibbre!
Nap-Anyánk búcsútüze költ ki
benneteket, titeket becéz
a szelid ég termékenyitő
bősége, titeket
hűt a baráti
hold varázslehellete
és tireátok
hull, ah, e szemekből
az örök, éltető szerelem
bőharmatu könnye!

[SZABÓ LŐRINC]:
Őszi érzés[381]

Dúsabban, venyige,
lobogd be kövérebb
zölddel ablakom rácsait!
Duzzadtabbra, bogyó, fürt,
érj hamarabb, érj
még ragyogóbbra, telibbre!
Titeket költöget Nap-Anyánk
bucsuzó szeme, titeket becéz
a szelid ég gyümölcshozó
bősége, titeket
legyez a baráti
hold varázslehellete,
és tireátok
hull, ah, e szemekből
az örökké éltető szerelem
bőharmatú könnye!

[SZABÓ LŐRINC]:
Őszi érzés[382]
Herbstgefühl

Dúsabban, venyige,
lobogd be kövérebb
zölddel ablakom rácsait!
Duzzadtabbra, bogyó, fürt,
érj hamarabb, érj
még ragyogóbbra, telibbre!
Titeket költöget Nap-Anyánk
bucsuzó szeme, titeket becéz
a szelid ég gyümölcshozó
bősége, titeket
legyez a baráti
hold varázslehellete,
és tireátok
hull, ah, e szemekből
az örökké éltető szerelem
bőharmatú könnye!

[SZIGETHY LAJOS]:
Őszi érzés.[383]

Nőlj szőlőlugasom
A rácsozaton fel,
Ide ablakomig!
Siessetek érni,
Duzzadva, ragyogva,
Bogyók ikrei ti.
Megérlel a napnak
Búcsúzó sugara.
Itt lengedez áldva,
Az édes egeknek
Éltető ereje.
Varázsa a holdnak,
Benneteket felüdít.
Borús szemeimből
Rátok harmatozik
Örök, életadó szerelem
Telt könnye dagadva.

[>*36*] GOETHE:
Lieder – **Trost in Thränen.**[384]

Wie kommt's, daß du so traurig bist,
Da alles froh erscheint?
Man sieht dir's an den Augen an,
Gewiß, du hast geweint.

„Und hab' ich einsam auch geweint,
So ist's mein eigner Schmerz,
Und Thränen fließen gar so süß,
Erleichtern mir das Herz."

Die frohen Freunde laden dich,
O komm an unsre Brust!
Und was du auch verloren hast,
Vertraue den Verlust.

„Ihr lärmt und rauscht und ahnet nicht,
Was mich den Armen quält.
Ach nein, verloren hab' ich's nicht,
So sehr es mir auch fehlt."

So raffe denn dich eilig auf,
Du bist ein junges Blut.
In deinen Jahren hat man Kraft
Und zum Erwerben Muth.

„Ach nein, erwerben kann ich's nicht,
Es steht mir gar zu fern.
Es weilt so hoch, es blinkt so schön,
Wie droben jener Stern."

Die Sterne, die begehrt man nicht,
Man freut sich ihrer Pracht,
Und mit Entzücken blickt man auf
In jeder heitern Nacht.

„Und mit Entzücken blick' ich auf
So manchen lieben Tag;
Verweinen laßt die Nächte mich,
So lang' ich weinen mag."

[DÓCZI LAJOS]:
Vigasz a könyekben.[385]

Miért vagy olyan bánatos,
Hol minden szív örül?
Szemed mutatja, ne tagadd,
Itt sírtál egyedűl.

– »S ha egymagamban sírok itt,
Enyém a fájdalom.
Édes a köny, csak az könyít
A fojtó bánaton.«

Hívnak vidám barátaid,
Mindannyi úgy szeret.
Ha veszteséged még oly nagy,
Köztünk felejtheted.

– »Zajongtok, ám nem sejtitek,
Milyen e gyötrelem, –
Nem veszteség, mit síratok,
Bár híját érezem.«

Ne csüggedj, hiszen ifju vagy,
Minden elérhető,
Van benned bátorság, remény
És szerzeni erő.

– »Oh megszerezni nem lehet,
Tőlem oly messze jár,
Oly magasan, mint fenn a szép
Fényes csillagsugár.«

Csillagra vágyni nem lehet,
De fényük elragad,
S gyönyörrel nézzük éjszaka
Szelid pompájukat.

– »S gyönyörrel nézem nappal én
Fényes csillagomat
Hadd sírjam át az éjt, amíg
Könyem el nem apad.«

[KEMÉNY XAVÉR FERENC]:
Vigasz könnyekben[386]

Mi az? Te olyan csöndes vagy,
Vígak a többiek;
Hisz látjuk; már is arcodon
Peregnek a könnyek.

»Ha sírtam is magamban én,
Van hozzá szent jogom,
Nehéz szívem megkönnyebbül
És szépet álmodom.«

Víg cimborák szólítanak:
Oh jer kebelünkre már,
Ha sok talán, mit vesztettél,
Lelkedben nincsen kár.

»Zajongtok s nem is sejtitek,
Mi az mit fájlalok;
De nem, el nem vesztetttem még
S most is rágondolok.«

Ocsúdj föl hát, de szaporán,
Eredben friss a vér,
Korodban van erő és mersz,
S ez mindennel fölér.

»Oh jaj, elérnem nem lehet,
Csillag az, messze van;
Ha most indulok, nem jutok
Hozzá el holtiglan.«

Csillag után ne vesd magad;
Öröm az is talán,
Ha fényében gyönyörködhetsz
Derült szép éjszakán.

»Gyönyörrel nézek föl hozzá;
Igy múlnak a napok,
Hadd sírjam el az éjszakát,
A meddig sírhatok.«

[REVICZKY GYULA]:

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:[389]

---

380 PN.1932.III.20., 33 (Ms 4666/171)
381 NIK.143-144
382 SzLV.156; ÖB.I.311
383 GDB.47
384 GAL.I.96-97
385 DLG.I.33-34
386 GK.26-27
387 RGÖ.278
388 Ms 4657/164 (*kézírás*)

A könny vigasza[387]

Ó, szólj, miért szomorkodol
Ez örömünnepen?
Könnyes szemed mutatja, hogy
Sírtál keservesen.

„S magamba' hogyha sírtam is,
Csupán az én bajom;
A könny csitítja búmat el,
Enyhíti bánatom!"

Jer, hí a víg baráti kör;
Ó, jer, s örülj velünk;
S akármit is vesztett szived,
Mondd bátran el nekünk!

„Ti vígadtok, s nem sejtitek,
Mért sajg e bús kebel!
Ah nem, bárhogy' hiányzik is,
Dehogy vesztettem el!"

Úgy hát szedd össze jómagad,
Véred még ifju, hő,
Korodban él még a remény
S a bátor tetterő.

„Ah, nem, azt el nem érhetem,
Nagyon távol ragyog!
Oly messze fönt s oly édesen,
Miként a csillagok!"

A csillagén nem epedünk;
Fényin gyönyörködünk,
És tiszta, holdas éjszakán
Sugárán csügg szemünk.

„Igen, sugárán csügg szemem,
Nem egy szép éjjelen.
Hagyjátok folyni könnyemet,
Amíg könnyem leszen!"

Goethe

Könnyek vigasza[388]

~~Hogy szomorkodhatsz úgy~~ |Mért vagy oly szomorú| , mikor
itt minden~~xx~~|ki ~~xx~~| nevet?
Valld ~~csak~~ |csak| be: ~~te~~ sírtál, biztosan;
|mutatja| elárúl a szemed.

„S ha sirtam is, elbujva; az
nekem volt fájdalom,
s oly édesen szakad a könny:
könnyít a kínomon."

~~Víg~~ Barátok ~~xx~~ vídám köre hív,
ne vesd meg a szivét,
~~xxxx~~ |s ha vesztettél|, közöld velünk,
mi az a veszteség.

„Ti mulattok s nem sejtitek,
engem, szegényt, mi bánt.
Nem veszteség |ott siratok| ~~ért, bár olyat siratok, xx~~ |csak egy, csak| egy~~xx~~ – hiányt."[390]

~~Nézek én én rá~~
~~Föltekintek én~~ |Föltekintek én| napra=nap
~~és ez a~~ |ez ~~xx~~ minden| gyönyöröm;
de hadd sirjam át ~~xxx~~ éjeim,
~~xxx sirnom és öröm~~ mig jólesik a könny."
=

[SZABÓ LŐRINC]:
Könnyek vigasza[391]
Trost in Tränen

Mért vagy oly szomorú, mikor
itt mindenki nevet?
Valld csak be: sírtál, biztosan;
mutatja a szemed.

„S ha sírtam is, elbújva; – az
nekem volt fájdalom;
s oly édesen szakad a könny:
könnyít a kínomon."

Barátok vidám köre hív,
ne vesd meg a szivét,
s ha vesztettél, közöld velünk,
mi az a veszteség.

„Ti mulattok s nem sejtitek,
engem, szegényt, mi bánt.
Nem veszteséget siratok,
csak egy, csak egy – hiányt."

Akkor meg rázd föl magadat!
Fiatal vagy. A te
korodnak van még mersze és
küzdeni ereje.

„Azt megszerezni nem tudom,
ahhoz kevés vagyok.
Ugy ragyog, és oly messze, mint
fönt az a csillag, ott."

[SZÁSZ KÁROLY]:
Vigasz a könyekben.[392]

Miért vagy olyan szomorú,
Mig minden vig s örül?
Sirtál, meglátszik szemeden,
Kezed könyűt törül.

„S ha sirtam is magamban én:
Az csak az én bajom.
Oly édes a köny, tőle úgy
Enyhűl a fájdalom!"

Hivnak vidám barátaid,
Oh jer keblünkre hát.
És veszteséged bármi nagy:
Tárd föl szived baját.

„Ti múlattok s nem sejtitek:
Engem, szegényt mi bánt.
Semmit se' veszték, még is, ah,
Ugy érzem a hiányt!"

Hisz férfi vagy és fiatal,
Szedd össze hát magad'.
Korodba' kedv van és erő,
Mi vágynak szárnyat ad.

„A mire vágyom, messze van,
Azt el nem érhetem.
Oly magasan s szépen ragyog,
Mint csillag fénye fenn!"

[SZIGETHY LAJOS]:
Vigasztaló könnyek.[393]

Miért vagy olyan bánatos,
Mikor minden vidám?
Szemed biz azt árulja el:
Könyneztél ugyebár?

„Ha én magamban sírtam is,
Az másnak úgyse fáj,
A könny oly édesen folyik
És búm könnyebbre vál."

Vidám barátaid hivunk:
Keblünkre óh jövel!
Akármik veszteségeid,
Velünk sírassad el.

„A kedvetek zajos, vidám,
Nem sejtitek sebem,
Amért sírok, nem volt enyém,
Hiányzik bár nekem."

Hát rajta, összeszedd magad!
Vértől buzog ered;
Ifjú szívedben van erő,
Küzdj és még elnyered!

„Nem, nem nyerem, hisz tőle én
Igen távol vagyok,
Mint a csillagtól, mely amott
Csodás fényben ragyog."

---

389 Jelöletlen lap, MTAK. ., 1-5. szám)
389 Jelöletlen lap, MTAK.
390 A folytatás hiányzik.
391 ÖB.II.430-431
392 GL.I.116-117
393 GDB.49-50

Csillagra nem vágyunk.
Ha szép, hát örülünk neki,
s a derűs éjben jólesik
rá föltekinteni.

„Tekintek én rá, napra-nap
s ez minden gyönyöröm;
de éjeim hadd sírjam át,
míg jólesik a könny.”

Ki vágyna birni csillagot?
Az fönn, egy helyben áll,
És minden éjjel, fényiben
Szemünk gyönyört talál.

„Én naphosszantta nézem azt,
Gyönyörrel, hogy’ ragyog!
Éjjel meg’ sirni hagyjatok,
A mig csak sirhatok!”

Csillagra nem vágyik a szív,
szemünk feléje száll,
Gyönyörködünk a fényiben
Derült szép éjszakán.

„Gyönyörrel pillantok reá
Sok kedves nappalon,
Hadd sírjam át az éjeket,
Amig sírathatom!”

[*>37*] GOETHE:
Lieder – **An ein goldnes Herz, das er am Halse trug.**[394]

Angedenken du verklung’ner Freude,
Das ich immer noch am Halse trage,
Hältst du länger als das Seelenband uns beide?
Verlängerst du der Liebe kurze Tage?

Flieh’ ich, Lili, vor dir! Muß noch an deinem Bande
Durch fremde Lande,
Durch ferne Thäler und Wälder wallen!
Ach, Lili’s Herz konnte so bald nicht
Von meinem Herzen fallen.

Wie ein Vogel, der den Faden bricht
Und zum Walde kehrt,
Er schleppt des Gefängnisses Schmach
Noch ein Stückchen des Fadens nach;
Er ist der alte freigeborne Vogel nicht,
Er hat schon jemand angehört.

GOETHE:
Dichtung und Wahrheit IV.19.
[**Angedenken du verklungner Freude…**][395]

Angedenken du verklungner Freude,
Das ich immer noch am Halse trage,
Hältst du länger als das Seelenband uns beide?
Verlängerst du der Liebe kurze Tage?

Flieh’ ich Lili, vor dir! Muß noch an deinem Bande
Durch fremde Lande,
Durch ferne Thäler und Wälder wallen!
Ach, Lili’s Herz konnte sobald nicht
Von meinem Herzen fallen.

Wie ein Vogel, der den Faden bricht
Und zum Walde kehrt,
Er schleppt, des Gefängnisses Schmach,
Noch ein Stückchen des Fadens nach,
Er ist der alte freigeborne Vogel nicht,
Er hat schon jemand angehört.

[DÓCZI LAJOS]:
Arany szív.
(a nyakamon.)[396]

Elhangzott boldogság emléke,
Mit féltve őriz keblem itt,
Tartósb vagy-e, mint lelekünk köteléke,
S nyujtod szerelmünk kurta napjait?
Futnék, Lili, tőled, de mind hiába!
Az idegen világba
Magammal viszem erős fonalad.’
Ah, Lili szive az enyémtől
Oly könnyedén el nem szakad!

mint a madár erdőbe szökve
Viszi eltépett fonalát
Egy léten át,
És rajta a folt,
Hogy rab madár,
Nem a régi – már
Valakié volt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy arany szívhez
(melyet a költő a nyakán viselt)[397]

Emlék, elzendült örömök őre,
itt vagy ma is a nyakamon, itt vagy,
lelki köteléknél jobban fűzöl össze?
folytatod szép, elmult napjainkat?

Futnék, Lili, tőled! Mégis, amerre járok,
követ a láncod,
erdőn, völgyön, messze idegenből!
Ah, Lili szíve hogy szakadna
oly hamar szivemről!

Mint madár, mely zsinórját letépi,
s megtér fái közé,
zsinege darabját, szégyenét,
ott is magán hurcolja még:
többé sose lesz a szabad, a régi,
már volt valakié.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy arany szívhez,
melyet a költő a nyakán hordott[398]

Emlék, gyönyöré, mely tovazendült,
kit még mindig nyakamban hordalak,
tovább kötsz, mint a lélek? Szerelmünk
rövid napjának folytatása vagy?

Szökném, Lili, tőled! De rajtam a láncod,
idegen világok,
idegen hegy és völgy vándorán!
Ah, hogy is szakadna szivemről a Lili
szive ily korán!

Tépheti fonalát a madár
és térhet fái közé,
zsinege darabját, börtön-szégyenét
ott is tovább hurcolja még;
nem szabad többé, nem a régi már,
– volt valakié!

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy arany szívhez,
melyet a költő a nyakán hordott[399]
An ein goldenes Herz, das er am Halse trug

Emlék, gyönyöré, mely tovazendűlt,
kit még mindig nyakamban hordalak,
tovább kötsz, mint a lélek? Szerelmünk
rövid napjának folytatása vagy?

Szökném, Lili, tőled! De rajtam a láncod,
idegen világok,
idegen hegy és völgy vándorán!
Ah, hogy is szakadna szivemről a Lili
szive ily korán!

Tépheti fonalát a madár
és térhet fái közé,
zsinege darabját, börtön-szégyenét
ott is tovább hurcolja még:
nem szabad többé, nem a régi már,
– volt valakié!

[SZÁSZ KÁROLY]:
Egy arany szivre, melyet nyakán viselt.[400]

Tűnt örömről fenmaradt emlék te,
Most is hordlak még nyakamba’ itt!
Tartósabb vagy-é mint lelkeink köteléke?
S föntartod szerelmünk kurta napjait?

Kerüllek bár, Lilim, de kötelékeden
Kell a távol vidékeken
Folyvást járdalnom;
Idegen völgyön, halmon,
Velem van Lili szíve, Lili képe.

Mint a madár, ha fonalát eltépte
És az erdőbe’ röpked:
Rabsága szégyenét mágával
Hurczolja egy kis vég-fonállal,
Nem a régi többet,
Nem a szabadnak született madár –

---

394 GAL.I.107
395 GAL.XLVIII.132-133
396 DGK.88-89
397 STG.I.55
398 SzLV.142
399 ÖB48.91; ÖB.II.330-331
400 GL.I.124

Valakié volt, hjába, már!

[>*38*] GOETHE:
Lieder – **Wandrers Nachtlied.**[401]

Der du von dem Himmel bist,
Alles Leid und Schmerzen stillest,
Den, der doppelt elend ist,
Doppelt mit Erquickung füllest,
Ach ich bin des Treibens müde!
Was soll all der Schmerz und Lust?
Süßer Friede,
Komm, ach komm in meine Brust!

GOETHE:
Wanderers Nachtlied[402]

Der du von dem Himmel bist,
alles Leid und Schmerzen stillest,
den, der doppelt elend ist,
doppelt mit Erquickung füllest,
ach, ich bin des Treibens müde!
Was soll all der Schmerz und Lust?
Süßer Friede,
komm, ach komm in meine Brust!

[CSÖNDES PÁL]:
Vándor esti dala[403]

Ég küldöttje, minden bút
S szenvedést megcsillapító,
Nagyon-is nagy nyomorút
Kétszeresen meggyógyító;
– Mikor lesz már útam vége?
Jaj mi végre szenvedek? –
Áldott béke,
Jőjj, ó födj el engemet!

[DÓCZI LAJOS]:
Vándor esti dala[404]

Óh te mennyekből való,
Szenvedőt vigasztaló,
Ki, hol szív kétszerte szenved,
Kétszeresen adhatsz enyhet –
Mikor lesz mind ennek vége?
Sok e kín és élvezet.
Édes béke,
Jer, jer – töltsd el keblemet!

[HAJNAL GÁBOR]:
Vándor éji dala[405]
Wanderers Nachtlied I

Te, ki égből szállsz alá,
gyötrelmet, kínt csendesítesz,
ha kettős baj sújt reá,
kettős gyógyírt adsz a szívnek –
ó a gondnak lesz-e vége!
Miért e sok kín s gyönyör?
Édes béke,
jőjj már, ó, szivembe jőjj!

[SZABÓ LŐRINC]:
Vándor éji dala I[406]

Égi vendég, ki a bút
és a kínt elcsöndesíted
s aki kétszer-nyomorult,
kétszeresen felüdíted:
nincs tusámnak most se vége!
Ennyi kín és kéj minek?
Boldog béke,
töltsd, óh töltsd be szívemet!

[SZABÓ LŐRINC]:
Vándor éji dala I.[407]

Égi vendég, ki a bút
és a kínt elcsöndesíted
s aki kétszer-nyomorult,
kétszeresen felüdíted:
nincs tusámnak most se vége!
Ennyi kín és kéj minek?
Boldog béke,
töltsd, óh töltsd be szívemet!

[SZABÓ LŐRINC]:
Vándor éji dala I[408]

Égi vendég, ki a bút
és a kínt elcsöndesíted
s aki kétszer nyomorúlt,
kétszeresen felüdíted:
nincs a harcnak most se vége!
ennyi kín s kéj minek?[412]
Drága béke,
jőjj és töltsd be szívemet!

[SZABÓ LŐRINC]:
Vándor éji dala[409]
Wanderers Nachtlied I
Der du von dem Himmel bist

Égi vendég, ki a bút
és a kínt elcsöndesíted
s aki kétszer nyomorúlt,
kétszeresen felüdíted:
nincs a harcnak most se vége!
ennyi kín és kéj minek?
Drága béke,
jőjj és töltsd be szívemet!

[SZÁSZ KÁROLY]:
Vándor estdala.[410]

Oh te, a ki égi vagy,
S minden bút és bajt elaltatsz,
Kínra, mely kétszerte nagy,
Enyhet is kétszerte adhatsz, –
– Erőm fogy, kedvemnek vége,
Kéj sem, kin sem érdekelnek, –
Égi béke,
Jőjj s adj nyugtot e kebelnek!…

[SZÁSZ KÁROLY]:
Vándor estdala.[411]

Oh te, a ki égi vagy,
S minden bút és bajt elaltatsz,
Kinra, mely kétszerte nagy,
Enyhet is kétszerte adhatsz:
Erőm fogy, kedvemnek vége,
Kéj sem, kin sem érdekelnek,
– Égi béke,
Jőj s adj nyugtot e kebelnek!

[SZIGETHY LAJOS]:
Vándor esti dala[413]

Te, ki égből jössz ide,
Minden bút-bajt megenyhítesz,
S kinek kettős a sebe,
Belé kettős enyhet öntesz;
Mikor szűnik hajszám végre!
Bú s öröm minek nekem!
Áldott béke,
Jőjj, óh jőjj, vár kebelem!

[WEÖRES SÁNDOR]:
Vándor éji dala I[414]

Ó te égi jövevény,
Minden bút és bajt csitítasz,
Kétszeres kínt könnyedén
Kétszeresen meggyógyítasz:
Fáradtság a küzdés vége,
Immár kedv és bú mit ér?
Édes béke,
Jőjj, ó jőjj, keblembe térj!

[>*39*] GOETHE:
Lieder – **Ein gleiches.**[415]

Ueber allen Gipfeln
Ist Ruh',
In allen Wipfeln
Spürest du
Kaum einen Hauch;
Die Vögelein schweigen im Walde.
Warte nur, balde

GOETHE:
Ein Gleiches[416]

Über allen Gipfeln
ist Ruh,
in allen Wipfeln
spürest du
kaum einen Hauch.
Die Vögelein schweigen im Walde.
Warte nur: balde

[BACHER-BODROGH PÁL]:
Vándor esti dala[417]

Leszállt a mezőkön
A csönd.
A hegytetőkön
Messze föntt
Béke honol.
Elhallgat a kis madárka.
Várj csak, oh nemsokára

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Vándor éji dala[418]

Ormon, élen, dombon
Csend űl,
Szellő a lombon
Nem lendűl
Csak halk sohaj.
Erdőn madár se ver neszt,
Várj, megpihenhetsz

---

401 GAL.I.109
402 E.177
403 CP.18
404 DLG.I.37
405 HGU.20
406 STG.I.60
407 PN.1932.III.20., 33 (Ms 4666/171)
408 SzLV.163
409 ÖB.I. 563
410 Gy.139-140
411 GL.I.125 (Jegyzetekben: „*Vándor est-dala*": 297); SzK.241
412 Egy betűhely kihagyással „*kín s kéj*": nyilvánvaló nyomdahiba.
413 GDB.57
414 WEM.II.417
415 GAL.I.109
416 E.177
417 BI.138
418 BNK.38

Ruhest du auch.

ruhest du auch.

Te is nyugoszol.

Te is hamar.

[CSÁNYI LÁSZLÓ]:
[**Mily mély a csend a fák…**][419]

Mily mély a csend a fák
felett,
még a sóhaját
sem lehet
érezni itt,
az erdei madár is hallgat,
várj csak, nyugalmat
lelsz már te is.

[DÓCZI LAJOS]:
Más[420]

Völgyön, hegytetőkön
Csend.
Fákon és mezőkön
Szellő se leng.
Hallgat a madárka,
Nincsen nesz sehol.
Ne félj, nemsokára
Te is nyughatol.

[DSIDA JENŐ]:
Vándor éji dala[421]

Csúcson, élen hallgat
az éj.
A lombfuvallat
is csekély
sóhajnyi nesz;
fészkén elült a madárka.
Várj – nemsokára
te is pihensz.

[FÖLDESSY GYULA]:
Vándor éji dala II.[422]

Fák közt s a hegyen fenn
Csend,
Alighogy lebben
Idelent
Szél lehe is.
Hallgat az erdőn a madárka,
Várj, nemsokára
Nyugszol te is.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
A vándor éji dala[423]

Túl minden hegyormon
mély csönd,
és túl a lombon
messze fönt
nesz se lehel.
Mind hallgat a berki madárka,
várj – nemsokára
te nyugszol el.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Vándor éji dala[424]

Túl, hol száz orom van,
mély csönd.
A dús falombban
messze fönt
szél se lehel.
Mind hallgat a berki madárka,
várj, – nemsokára
te nyugszol el.

[GELLÉRT OSZKÁR]:
[**A bérceken körűl**…][425]

A bérceken körűl
Nyugalom.
S a lombokon el űl
A halk fuvalom
Lepkéje is.
Csőrét a madárka se nyitja szóra.
Várj, közel az óra
S nyugszol te is.

[GÉRECZ ATTILA]:
A vándor esti dala[426]

Minden orom felett
Csend ül.
Fákon lehelet
Ha rezdül;
Alig zavar.
Madár is hallgat. Semmi nesz…
Várj csak! Elpihensz
Te is hamar!

[GYŐRI-JUHÁSZ JENŐ]:
Vándor éji dala[427]

Üli már a bércet
A csend.
A lomb is, érzed,
Elpihent,
Alig lehell.
Elcsöndesedett a madárhad.
Már te is, várj csak,
Nyugton leszel.

[HAJNAL GÁBOR]:
II.[428]

Ott ül minden ormon
a csend,
halkan a lombon
elpihent
a fuvalat.
A madárka hallgat az erdőn.
Időd majd eljön
s pihensz alant.

[HÁRS ERNŐ]:
[**Csend vesz minden ormot**…][429]

Csend vesz minden ormot
körül,
a szél a lombok
közt elül,
nincs semmi nesz;
madár az erdőn nem dalolgat.
Várj csak: maholnap
te is pihensz.

[HÁRS ERNŐ]:
[**Nyugszanak a messzi…**][430]

Nyugszanak a messzi
hegyek,
a szél az esti
fák felett
sóhajba vesz;
nem zeng a lomb madara víg dalt.
Várj csak, te is majd
nyugtodra lelsz.

[ILLYÉS GYULA]:
A vándor esti dala[431]

Fönn a hegycsúcs mind már
a csöndé;
lenn egy lomb se himbál
többé –
Egy pici nesz –
s elhallgat a fán a madárka.
Várj. Nincs sok hátra.
Te is pihensz.

[ILLYÉS GYULA]:
A vándor esti dala[432]

Fönn a hegycsúcs mind már
a csöndé;
lenn egy lomb se himbál
többé –
egy pici nesz –
elhallgat a fán a madárka.
Várj. Nincs sok hátra.
Te is pihensz.

[ILLYÉS GYULA]:
A vándor esti dala[433]

Fönn a hegycsúcs mind már
a csöndé;
lenn egy lomb se himbál
többé –
egy pici nesz –
elhallgat a fán a madárka.
Várj. Nincs sok hátra.
Te is pihensz.

[JUHÁSZ GÉZA]:
Vándor esti dala[434]

Minden hegy csúcsára
csönd hull.
A fák koronája
se mozdul.
Nincs nesz sehol,
a kis madarak se dalolnak;
te is maholnap
elnyogszol.

[KABOS EDE]:
[**A bércek ormán…**][435]

A bércek ormán
Csend,
A lombokon tán
Leng
Szellő, vagy nem is.
Madárkák sem dalolnak.
Várj, várj csak, maholnap
Elhallgatsz te is.

[KÁNYÁDI SÁNDOR]:
A vándor éji dala[436]

Minden bércen néma
csönd van;
egy-egy levél ha
még moccan.
Ültek a kis
madárkák is el mind a fákra.
Már nincs sok hátra
s pihensz te is.

[KÁNYÁDI SÁNDOR]:
A vándor éji dala[437]

Minden bércen néma
csönd van;
egy-egy levél ha
még moccan.
Ültek a kis
madárkák is el mind a fákra.
Már nincs sok hátra
s alszol te is.

[KÁNYÁDI SÁNDOR]:
A vándor éji dala[438]

Minden bércen néma
csönd van;
egy-egy levél ha
még moccan.
Ültek a kis
madárkák is el mind a fákra.
Várj, nincs sok hátra,
alszol te is.

---

419 KTS.1978/7,1479
420 Ny.1920.I.209; DLG.37; DGK.90. Idézi: KT.412; SzE.94; HBM.49
421 DJ.53; DJÖ.533
422 Kéziratos levélmelléklet Szabó Lőrinc hagyatékában.
423 FZL.132
424 NKA.345
425 Ny.1920.I.336; HBM.49
426 FK.119
427 UI.1942.I.673
428 HGK.20
429 KLK.73
430 KLK.73
431 N.1969.138
432 I.II.597
433 IGM.I.642
434 JGE.224
435 Ny.1920.I.447
436 KC.339
437 KC.392
438 KC.392

[KARDOS ISTVÁN]:
[Fent a néma ormon…][439]

Fent a néma ormon
A csend…
Levél a lombon
Elpihent,
Szellő se leng.
Madárdal nem zeng az ágról,
Száll a perc, Vándor!
S nyugszol te lent!

[KÉPES GÉZA]:
A vándor éji dala[440]

Fenn a hegyek ormán
csend ül;
az erdő lombján
nem rezdül
már semmi nesz.
Hallgat a fán a madárka, –
várj: nemsokára
te is pihensz.

[KÉPES GÉZA]:
A vándor esti dala[441]

Fenn a hegyek ormán
csend ül;
az erdő lombján
nem rezdül
már semmi nesz.
Hallgat a fán a madárka –
várj, nemsokára
te is pihensz.

[KERESZTURY DEZSŐ]:
A vándor éji dala[442]
Wanderers Nachtlied

Minden ormon béke
van már,
a fák hegyére
halkan száll
alig érzed, a szél.
A madárka elül az erdőn,
érted is eljön,
várj csak, az éj.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Vándor éji dala[443]

A szikla-tetőn
Tompa csönd.
Elhal remegőn
Odafönt
A szél lehellete is.
Madárka se rebben a fák bogára,
Várj, nemsokára
Pihensz te is.

[LUX ALFRÉD]:
Vándor éji dala[444]

Fönn a bércen minden
hallgat.
A lomb se libben,
s fuvalmat
alig ha lelsz.
Erdőben hallgat a madárka.
Várj, nemsokára
te is pihensz.

[MÓRICZ ZSIGMOND]:
[Ott nyugszik a csúcsokon…][445]

Ott nyugszik a csúcsokon
a csend,
és itt a lombokon
alig leng
szellő, ha sejted is,
az erdőn is hallgat a kis madár
várj csak, nemsokára már
megnyugszol te is.*

[MÓRICZ ZSIGMOND]:
A vándor esti éneke[446]

Ott nyugszik a csúcsokon
a csend.
És itt a lombokon
alig leng
szellő, ha sejted is.
Az erdőn is hallgat a kis madár,
várj csak, nemsokára már
megnyugszol te is.

* »*Rögtönzés, nem a hegycsúcs alatt álló faház deszkájára, hanem a Goethe margójára. II.23. Móricz Zsigmond.*«

[PÁSZTOR ÁRPÁD]:
[Fent az ormokon…][447]

Fent az ormokon
Csend,
A mély lombokon
Nem érzed bent,
hogy leng szellőcske is.
Madárka se rebbent dalra,
Várj kissé… hallga!
Nyugszol te is.

[RÁCZ OLIVÉR]:
Vándor éji dala[448]

Minden éji bércen
csend ül.
Lombon a levél sem
rezdül.
Szellő se jár.
A madár is hallgat az ágon;
várj, már az álom
rád is leszáll.

[RADÓ GYÖRGY]:
[Úrrá lett a dombon...][449]

Úrrá lett a dombon
A csend,
És minden lombon
Átlibbent
Halk fuvalom
Erdőn a madárka se hív már.
Téged is így vár
A nyugalom.

[SPÓNER ANDOR]:
[A fák tetejében…][450]

A fák tetejében
Mély csend.
Egész erdőben
Alig leng
Egy kis szellő
Nem hallani már a madárdalt,
Hozzád is várj majd
Nyugalom jő.

[SZABÓ LŐRINC]:
(Vándor éji dala) **2**[451]
Über allen Gipfeln

Csupa béke minden
orom.
Sóhajnyi szinte
a lombokon
a szél s megáll.
A madár némán üli fészkét.
Várj; a te békéd
sincs messze már.

[SZÁSZ KÁROLY]:
[Völgyön, mezőn…][452]

Völgyön, mezőn
Csönd ünnepel,
A fatetőn
Szél nem lehel.
Fű sem hajol.
Bokrában szúnnyad a madár…
– Várj, nem sokára már
Te is megnyughatol.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Más.[453]

Völgyön, hegyen
Mi csend!
Az ág-hegyen
Szellő se' leng,
Fű sem hajol,
Bokrában hallgat a madár…
Várj, nem sokára már
Te is megnyughatol!

[SZÁSZ KÁROLY]:
[Völgyen, mezőn Csend ünnepel…][454]

Völgyen, mezőn
Csend ünnepel,
A fatetőn
Szél nem lehel.
Fű sem hajol,
Bokrában szúnyad a madár.
Várj, nem sokára már
Te is megnyughatol!

[SZATHMÁRY GYÖRGY]:
A vándor esti dala[455]

A dombokon s a halk
Szavú
Lombok között
Szellőcske fú,
Alig lehel…
Madárka erdei álma
Már mintha várna;
Pihenj csak el…

[SZIGETHY LAJOS]:
Hasonló[456]

Fent a hegyek ormán
Mély csend –
És a falombján
Alig leng
Halk fuvalom;
Erdőn tér a madár nyugovóra;
Téged is vár a
Nagy nyugalom.

[SZILI JÓZSEF]:
[Minden sziklaszirtre…][457]

Minden sziklaszirtre
Csend ül;
Minden lombban szinte
Alig sejdül,
Érzed, leheletnyi nesz;
Hallgat az erdőn a madárka.
Várj csak, nemsokára
Te is pihensz.

[SZILI JÓZSEF]:
[Minden sziklaszirtre…]

Minden sziklaszirtre
Csend ül;
Minden lombban szerte
Alig sejdül
Leheletnyi nesz;
Hallgat az erdőn a madárka.
Várj csak, nemsokára
Te is pihensz.

---

439 Ny.1920.I.447
440 KGV.96
441 NLK.II.20 (KDV.44 tévesen: „Keresztury Dezső: Második változat")
442 KDV.43
443 Ny.1920.I.210; NIK.151; IK.758
444 NKA.346
445 Ny.1920.I.336
446 NIK.151; NKA.344
447 Ny.1920.I.446
448 ROC.146
449 SGR.44
450 Ny.1920.I.210; Először a *Nővilág*ban (1862); idézi Kosztolányi: KT.413; HBM.49+
451 PN.1932.III.20.,33 (Ms 4666/171); STG.II.13; SzLV.163 (**Vándor éji dala 2**); ÖB.I. 564; SzE.95
452 Gy.140
453 Ny.1920.I.208 (4. sor: aposztróf nélkül); GL.I.125; SzK.241; KT.411; SzE.94; HBM.49; RMM.172
454 BS.1859.VI.63
455 FK.119
456 GDB.57
457 Kézirat; a szerző szíves engedélyével.

[TANDORI DEZSŐ]:
Vándor éji dala[458]

Már minden ormot
Csend borít,
A fákon a lombot
Alig
Járja a szél:
Madarak csendje az erdőn.
Érted is eljön,
Várj csak, az éj.

[TANDORI DEZSŐ]:
Vándor éji dala[459]

Már minden ormot
Csend borít,
A fákon a lombot
Alig
Járja a szél;
Madarak csendje az erdőn.
Érted is eljön,
Várj csak, az éj.

[TOLLAS TIBOR]:
A vándor esti dala[460]

A csúcsokon borong
A csend;
Nem leng, nem zsong
A lomb se fent,
Nincs fuvalom.
Madártól néma már az erdő,
Várj csak! Érted is eljő
Majd a nyugalom.

[TOMPA LÁSZLÓ]:
Vándor éji dala[461]

Nyugalomban ormok,
bércek,
Lombgally se borzong,
Míg érzed,
Hogy rádlehel,
Erdők madárkája hallgat –
Csak várj! nyugalmad
Is már közel.

[TÓTH ÁRPÁD]:
Vándor éji dala[462]

Minden esti bércet
Csend űl,
Halk lomb, alig érzed,
Lendűl:
Sohajt az éj…
Már búvik a berki madárka,
Te is nemsokára
Nyughatsz, ne félj …

[TÓTH ÁRPÁD]:
Vándor éji dala[463]

Immár minden bércet
Csend ül,
Halk lomb, alig érzed,
Lendül:
Sohajt az éj.
Már búvik a berki madárka,
Te is nemsokára
Nyugszol, ne félj …

[TÓTH ÁRPÁD]:
Vándor éji dala[464]

Immár minden bércet
csend űl,
halk lomb, alig érzed,
lendűl:
sóhajt az éj.
Már búvik a berki madárka,
te is nemsokára
nyugszol, ne félj …

[TÓTH BÁLINT]:
A vándor esti dala[465]

A sziklatető fönn
hallgat.
A fatetőkön
szél hallat
sóhajnyi neszt.
A madár hallgat az erdőn.
Várj, hamar eljön,
s te is pihensz.

[WEÖRES SÁNDOR]:
Vándor éji dala II.[466]

Valamennyi ormon
Tág csend.
Mindannyi lombon
Átkereng
A gyönge szél.
Madárnép gunnyad az ágra.
Várj, nemsokára
Nyughatsz, ne félj.

[ZIRKULY PÉTER]:
Vándor éji dala[467]

A hegycsúcsok fölött
mély csend.
A fák lombja között
fent
szinte semmi nesz.
Hallgat az erdei madárka.
Várj, nemsokára
te is elpihensz.

[>*40*] GOETHE:
Lieder – **Eigenthum.**[468]

Ich weiß, daß mir nichts angehört,
Als der Gedanke, der ungestört
Aus meiner Seele will fließen,
Und jeder günstige Augenblick,
Den mich ein liebendes Geschick
Von Grundaus läßt genießen.

GOETHE:
Eigentum[469]

Ich weiß, daß mir nichts angehört,
als der Gedanke, der ungestört
aus meiner Seele will fließen,
und jeder günstige Augenblick,
den mich ein liebendes Geschick
von Grund aus läßt genießen.

[DÓCZI LAJOS]:
Sajátunk.[470]

Tudom hogy nincs az ég alatt,
Mi enyém, mint a gondolat,
Mely lelkemből kipezsdűl,
És egy-egy boldog pillanat,
Melyet a sors élveznem ad,
De testestűl, lelkestűl!

[SZABÓ LŐRINC]:
Vagyon (Goethe)[471]

Tudom, nincs semmi más vagyonom,
csak a gondolat, mely száll szabadon,
ahogy kiönti a lélek;
meg a pillanat, melynek a gyönyörét
néha a jó sors, a kegyes ég ||?
Fenékig ürítteti véled. ||
==

Ez a végleges!
Korrekturán javítani!

[SZABÓ LŐRINC]:
Vagyon[472]

Tudom, nincs semmi vagyonom,
csak a gondolat, mely száll szabadon
a lelkemből kiszakadva;
meg a pillanat, melynek gyönyörét
néha jó sors, a kegyes ég
fenékig üríteni adja.

[SZABÓ LŐRINC]:
Vagyon[473]
Eigentum

Tudom, nincs semmi vagyonom,
csak a gondolat, mely száll szabadon
a lelkemből kiszakadva,
meg a pillanat, melynek gyönyörét
néha jó sors, a kegyes ég
fenékig üríteni hagyja.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Tulajdon.[474]

Tudom hogy semmim sincs, – csupán
A gondolat, mely szabadon
Ömlik lelkemből, – azután
A röpke percz, mit útamon

---

458 N.1978.1715
459 TDL.79
460 FK.119
461 KTL.214
462 Ny.1920.I.335
463 TÁ.614; TAM.63-64
464 TÁÖ.34; NIK.151
465 FK.119
466 WS.428; WEM.417
467 SzI.516 (in: *Versciklus, melyet különböző időkben és nyelveken írtak*)
468 GAL.I.114
469 E.280
470 DLG.I.40
471 Ms »6« sz. lapon Szabó Lőrinc kézírásával.
472 STG.III.10
473 ÖB48.208; SzLV.162; ÖB.II.745
474 GL.II.129

A kedvező sors hagy nekem:
Hogy lelkemből élvezhetem!

[>*41*] GOETHE:
Gesellige Lieder – **Dauer im Wechsel.**[475]

Hielte diesen frühen Segen
Ach nur Eine Stunde fest!
Aber vollen Blütenregen
Schüttelt schon der laue West.
Soll ich mich des Grünen freuen?
Dem ich Schatten erst verdankt;
Bald wird Sturm auch das zerstreuen,
Wenn es falb im Herbst geschwankt.

Willst du nach den Früchten greifen,
Eilig nimm dein Theil davon!
Diese fangen an zu reifen
Und die andern keimen schon;
Gleich, mit jedem Regengusse,
Aendert sich dein holdes Thal,
Ach, und in demselben Flusse
Schwimmst du nicht zum zweytenmal.

Du nun selbst! Was felsenfeste
Sich vor dir hervorgethan,
Mauern siehst du, siehst Palläste
Stets mit andern Augen an.
Weggeschwunden ist die Lippe,
Die im Kusse sonst genas,
Jener Fuß, der an der Klippe
Sich mit Gemsenfreche maß.

Jene Hand, die gern und milde
Sich bewegte wohlzuthun,
Das gegliederte Gebilde,
Alles ist ein andres nun.
Und was sich, an jener Stelle,
Nun mit deinem Namen nennt,
Kam herbei wie eine Welle,
Und so eilt's zum Element.

Laß den Anfang mit dem Ende
Sich in Eins zusammenziehn!
Schneller als die Gegenstände
Selber dich vorüberfliehn.
Danke, daß die Gunst der Musen
Unvergängliches verheißt,
Den Gehalt in deinem Busen
Und die Form in deinem Geist.

GOETHE:
Dauer im Wechsel.[476]

Hielte diesen frühen Segen
Ach, nur Eine Stunde fest!
Aber vollen Blüthenregen
Schüttelt schon der laue West.
Soll ich mich des Grünen freuen
Dem ich Schatten erst verdankt?
Bald wird Sturm auch das zerstreuen,
Wenn es falb im Herbst geschwankt.

Willst du nach den Früchten greifen,
Eilig nimm dein Theil davon!
Diese fangen an zu reifen
Und die andern keimen schon;
Gleich mit jedem Regengusse,
Aendert sich dein holdes Thal,
Ach, und in demselben Flusse
Schwimmst du nicht zum zweytenmal.

Du nun selbst! Was felsenfeste
Sich vor dir hervorgethan,
Mauern siehst du, siehst Paläste
Stets mit andern Augen an,
Weggeschwunden ist die Lippe,
Die im Kusse sonst genas,
Jener Fuß, der an der Klippe
Sich mit Gemsenfreche maß.

Jene Hand, die gern und milde
Sich bewegte wohlzuthun,
Das gegliederte Gebilde,
Alles ist ein andres nun.
Und was sich, an jener Stelle,
Nun mit deinem Namen nennt,
Kam herbei wie eine Welle
Und so eilt's zum Element.

Laß den Anfang mit dem Ende
Sich in Eins zusammen ziehn!
Schneller als die Gegenstände
Selber dich vorüberfliehn.
Danke, daß die Gunst der Musen
Unvergängliches verheißt.
Den Gehalt in deinem Busen
Und die Form in deinem Geist.

GOETHE:
Dauer im Wechsel[477]

Hielte diesen frühen Segen
ach, nur eine Stunde fest!
Aber vollen Blütenregen
schüttelt schon der laue West.
Soll ich mich des Grünen freuen,
dem ich Schatten erst verdankt?
Bald wird Sturm auch das zerstreuen,
wenn es falb im Herbst geschwankt.

Willst du nach den Früchten greifen,
eilig nimm Dein Teil davon!
Diese fangen an zu reifen
Und die andern keimen schon;
gleich, mit jedem Regengusse,
ändert sich Dein holdes Tal,
ach, und in demselben Flusse
schwimmst Du nicht zum zweitenmal.

Du nun selbst! Was felsenfeste
sich vor Dir hervorgetan,
Mauern siehst du, siehst Paläste
stets mit andern Augen an.
Weggeschwunden ist die Lippe,
die im Kusse sonst genas,
jener Fuß, der an der Klippe
sich mit Gemsenfreche maß.

Jene Hand, die gern und milde
sich bewegte, wohlzutun,
das gegliederte Gebilde,
alles ist ein andres nun.
Und was sich an jener Stelle
nun mit Deinem Namen nennt,
kam herbei wie eine Welle
und so eilts zum Element.

Laß den Anfang mit dem Ende
sich in Eins zusammenziehn!
schneller als die Gegenstände
selber Dich vorüberfliehn.
Danke, daß die Gunst der Musen
unvergängliches verheißt:
den Gehalt in Deinem Busen
und die Form in deinem Geist.

[DÓCZI LAJOS]:
Mulandó, állandó.[478]

Állj meg, bárha egy órára,
Dús, korai kikelet.
Ah, virága már nem állja
A langy esti szelletet.
Gyönyörködjem üde zöldben,
Melynek ölén hűselek?
Innet-onnat az is fonnyad
S viszik őszi, hűs szelek.

Hogy gyümölcse kedved' töltse,
Hamar nyúlj az ág után.
Alig éred, ami érett,
Már új rügy is kél a fán.
Minden zápor más alakban
Hagyja hátra völgyedet,
Ah! – és egyazon patakban
Kétszer fürdnöd nem lehet.

Magad is! Mi szirt-erőben
Kérkedik szemed előtt,
Másnak látod más időben

[SZABÓ LŐRINC]:
~~xxxxxxx~~ „Dauer im Wechsel"
Goethe: Maradandóság a változásban[479]

~~Tartaná~~ |Időzne,| ~~xxxx~~ |ah, csak| egy órát
ez a zsenge áradat!
De már szirmot záporoz rád
röptében a langy nyugat.
Örűljek a zöldnek ujra,
mely árnyával üditett?
Hull az őszben megfakulva
és szétszórják a szelek.

Ha gyümölcs kell, gyorsan, bátran
nyuljon érte a kezed!
Ez itt érik, s már nyomában
csiráznak a többiek;
drága völgyed minden felhő=
szakadással változik,
és kétszer a tovalejtő
vizben ember nem uszik.

S te magad is! |S nézd magadat!| Ami nemrég
kő volt, örök szirt=darab,
mindig más=más szemmel szemlélsz

[SZABÓ LŐRINC]:
Maradandóság a változásban[480]
Dauer im Wechsel

Maradna, ah, csak egy órát
ez a zsenge áradat!
De már szirmot záporoz rád
röptében a langy nyugat.
Örűljek a zöldnek ujra,
mely árnyával üditett?
Hull az őszben megfakúlva
és szétszórják a szelek.

Ha gyümölcs kell, gyorsan, bátran
nyúljon érte a kezed!
Ez itt érik, s már nyomában
csiráznak a többiek;
drága völgyed minden felhő-
szakadással változik,
és kétszer a tovalejtő
vizben ember nem uszik.

S nézd magadat! Ami nemrég
kő volt, örök szirt-darab,
mindig más-más szemmel szemlélsz

---

475 GAL.I.132-133
476 GAL.III.87-88
477 E.II.231-232
478 DLG.I.40-41
479 Ms 4657/166 (*kézírás*)
480 ÖB48.9

A palottát, hegytetőt.
Hol az ajk, mely csók ezrével
Rég meg nem elégedett?
Hol a láb, mely zerge-hévvel
Ugrott át örvényeket?

Hol a kéz, mely kedvteléssel
Szórta a jótéteményt?
Minden részed és egészed
Nem az, ami volt imént.
S mi a helyett most nevedet
Tovább hordja címerűl,
Jött mint hullám s lesimulván
Elemében elmerűl.

Ölelkezzék ám kezdet s vég,
Virulás és hervadat,
S a dolgoknál sebesben még
Semmisűlj meg tenmagad:
Te örűlj, hogy Múzsák kedve
Halhatatlan jót adott:
A tartalmat kebeledbe
És elmédbe alakot.

palotákat, falakat.
Hol az ajak, mely a csókban
máskor gyógyulást talált,
és amely a szirtbozótban
zergét játszott, hol a láb?

A szelíd és dolgos ujjak,
a mozgékony, könnyü kéz,
a tagozott alakúlat
eltűnt, más lett az egész.
S ami, helyére nyomulván
most viseli nevedet,
úgy érkezett, mint egy hullám
s az ~~E~~elemhez úgy siet.

Kezdet és Vég halhatatlan
egység, ~~x~~fond csak össze, vond!
Röppenj tova, még gyorsabban,
mint ők, te a tárgyakon!
Hogy örök a ~~v~~Vers hatalma,
hála érte, köszönet:
tartalmát a szived adja
s a formát a szellemed.

palotákat, falakat.
Hol az ajak, mely a csókban
máskor gyógyulást talált,
és amely a szirtbozótban
zergét játszott, hol a láb?

A szelíd és dolgos ujjak,
a mozgékony, könnyü kéz,
a tagozott alakúlat
eltűnt, más lett az egész.
S ami, helyére nyomulván,
most viseli nevedet,
úgy érkezett, mint egy hullám,
s az elemhez úgy siet.

Kezdet és Vég halhatatlan
egység, fond csak össze, vond!
Röppenj tova, még gyorsabban,
mint ők, te a tárgyakon!
Hogy örök a Vers hatalma,
hála érte, köszönet:
tartalmát a szíved adja
s a formát a szellemed.

#

Tahi, 1947 szept. 25.
Ford.: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Maradandóság a változásban[481]

Maradna, ah, csak egy órát
ez a zsenge áradat!
De már szirmot záporoz rád
röptében a langy Nyugat.
Örűljek a zöldnek ujra,
mely árnyával üditett?
Hull az őszben megfakúlva
és szétszórják a szelek.

Ha gyümölcs kell, gyorsan, bátran
nyúljon érte a kezed!
Ez itt érik, s már nyomában
csiráznak a többiek;
drága völgyed minden felhő-
szakadással változik,
és kétszer a tovalejtő
vízben ember nem uszik.

S nézd magadat! Ami nemrég
kő volt, örök szirt-darab,
mindig más-más szemmel szemlélsz
palotákat, falakat.
Hol az ajak, mely a csókban
máskor gyógyulást talált,
és amely a szirtbozótban
zergét játszott, hol a láb?

A szelíd és dolgos ujjak,
a mozgékony, könnyü kéz,
a tagozott alakúlat
eltűnt, más lett az egész.
S ami, helyére nyomulván,
most viseli nevedet,
úgy érkezett, mint egy hullám,
s az elemhez úgy siet.

Kezdet és Vég halhatatlan
egység, fond csak össze, vond!
Röppenj tova, még gyorsabban,
mint ők, te a tárgyakon!
Hogy örök a Vers hatalma,
hála érte, köszönet:
tartalmát a szíved adja
s a formát a szellemed.

[SZABÓ LŐRINC]:
Maradandóság a változásban[482]
Dauer im Wechsel

Maradna, ah, csak egy órát
ez a zsenge áradat!
De már szirmot záporoz rád
röptében a langy nyugat.
Örűljek a zöldnek ujra,
mely árnyával üditett?
Hull az őszben megfakúlva
és szétszórják a szelek.

Ha gyümölcs kell, gyorsan, bátran
nyúljon érte a kezed!
Ez itt érik, s már nyomában
csiráznak a többiek;
drága völgyed minden felhő-
szakadással változik,
és kétszer a tovalejtő
vizben ember nem uszik.

S nézd magadat! Ami nemrég
kő volt, örök szirt-darab,
mindig más-más szemmel szemlélsz
palotákat, falakat.
Hol az ajak, mely a csókban
máskor gyógyulást talált,
és amely a szirtbozótban
zergét játszott, hol a láb?

A szelíd és dolgos ujjak,
a mozgékony, könnyü kéz,
a tagozott alakúlat
eltűnt, más lett az egész.
S ami, helyére nyomulván,
most viseli nevedet,
úgy érkezett, mint egy hullám,
s az elemhez úgy siet.

Kezdet és Vég halhatatlan
egység, fond csak össze, fond!
Röppenj tova, még gyorsabban,
mint ők, te a tárgyakon!
Hogy örök a Vers hatalma,
hála érte, köszönet:
tartalmát a szíved adja
s a formát a szellemed.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Állandóság a változásban.[483]

Bár a tavasz gazdagságát
Meg lehetne tartani!
Ah, de rázzák a virág-fát
Már a dél fuvalmai.
Örűljek az enyhe zöldnek?
Árnyát alig éldelém,
Sárgán hinti már a földet
A hűs ősz hideg szelén!

Fádnak hogy gyümölcsit élvezd:
Gyorsan vedd ki részedet!
Egyik érni még alig kezd:
A más rűgybe eredett.
Mindig más-más völgyed képe,
Minden zápor-ár után!
S ugyanegy folyó vizébe'
Egyszer fördhetel csupán.

S hát magad? Mit szilárdnak vélsz:
Az is csupa változás.
Más a kőfal, a konok bércz,
Mert szemed, mely nézi, más.
Mely imént még csókba forra,
Az az ajk már oda lőn,
És a láb, mely zerge-módra
Mászott fenn a bércz-tetőn!

Az a kéz, mely, adományba
Fáradatlan, teve jót;
Tested egész alkotmánya,
Mind nem az már, a mi volt.
S a mi, mind ezek elmúlván,
Most viseli nevedet:
Úgy jött mint egy sebes hullám,
S elemébe úgy siet!

Hadd siessen! kezdet és vég
Ott hadd ölelkezzenek!
S a világ gyors gördülését
Ten-röptöd előzze meg.
Áldd a muzsák szent hatalmát,
Kik öröklőt nyújtnak ott:
Kebled érzelem-tartalmát
S szellemedben alakot!

[>*42*] GOETHE:

[SZABÓ LŐRINC]:

481 SzLV.152-153
482 ÖB.II.7-8
483 GL.I.139-141
484 GAL.I.164-165

Gesellige Lieder – **Epiphanias.**[484]

Die heilgen drey König' mit ihrem Stern,
Sie essen, sie trinken, und bezahlen nicht gern;
Sie essen gern, sie trinken gern,
Sie essen, trinken, und bezahlen nicht gern.

Die heil'gen drey König' sind kommen allhier,
Es sind ihrer drey und sind nicht ihrer vier;
Und wenn zu dreyen der vierte wär'
So wär' ein heilger drey König mehr.

Ich erster bin der weiß' und auch der schön',
Bei Tage solltet ihr erst mich sehn!
Doch ach mit allen Spezereyn
Werd' ich sein Tag kein Mädchen mir erfreun.

Ich aber bin der braun' und bin der lang',
Bekannt bei Weibern wohl und bei Gesang.
Ich bringe Gold statt Spezereyn,
Da werd' ich überall willkommen seyn.

Ich endlich bin der schwarz' und bin der klein'
Und mag auch wohl einmal recht lustig seyn.
Ich esse gern, ich trinke gern,
Ich esse, trinke und bedanke mich gern.

Die heilgen drey König' sind wohl gesinnt,
Sie suchen die Mutter und das Kind;
Der Joseph fromm sitzt auch dabei,
Der Ochs und Esel liegen auf der Streu.

Wir bringen Myrrhen, wir bringen Gold,
Dem Weyhrauch sind die Damen hold;
Und haben wir Wein von gutem Gewächs,
So trinken wir drey so gut als ihrer sechs.

Da wir nun hier schöne Herrn und Fraun,
Aber keine Ochsen und Esel schaun;
So sind wir nicht am rechten Ort
Und ziehen unseres Weges weiter fort.

Epiphanias[485]
Epiphanias

A csillagos három szent király
szeret enni meg inni, de fizetni utál,
van, amit szeret, van, amit utál,
szeret enni meg inni, de fizetni utál.

A három szent király idejött,
nincs negyedik hármójuk között;
volna csak még egy, aki ideáll,
négy volna a három szent király.

Én vagyok a fehér és huh, be szép!
Nappal csodál csak igazán a nép!
De hiába minden speceráj,
nem kap feleséget ez a király.

Én pedig a barna, a nyurga vagyok,
szoknya mellett ülök és dalolok.
Az én specerájom ezüst meg arany,
szeret is, akinek esze van.

Én végül a fekete és a kicsi,
egyszer nekem is juthat valami.
Ennem öröm, innom öröm,
bort és pecsenyét szívvel köszönöm.

A három szent király jóbarát,
a fiut keresik meg az anyát;
József jámboran a sarokban áll,
mellette az ökör meg a szamár.

Mirrhát hozunk, aranyat hozunk,
tömjént csak a dámáknak adunk;
s ha csúszik a jó bor, a szivderítő,
nem bír hármunkkal hat kefekötő.

De mivelhogy itt szép hölgyek-urak
s nem ökrök vannak és szamarak,
ugy látszik, rossz helyen vagyunk,
ezért hát ajánljuk magunk.

[>*43*] GOETHE:
Balladen – **Vor Gericht.**[486]

Von wem ich es habe, das sag' ich euch nicht,
Das Kind in meinem Leib. –
Pfui! speit ihr aus: die Hure da! –
Bin doch ein ehrlich Weib.

Mit wem ich mich traute, das sag' ich euch nicht.
Mein Schatz ist lieb und gut,
Trägt er eine goldene Kett' am Hals,
Trägt er einen strohernen Hut.

Soll Spott und Hohn getragen seyn,
Trag' ich allein den Hohn.
Ich kenn' ihn wohl, er kennt mich wohl,
Und Gott weiß auch davon.

Herr Pfarrer und Herr Amtmann ihr,
Ich bitte, laßt mich in Ruh!
Es ist mein Kind, es bleibt mein Kind,
Ihr gebt mir ja nichts dazu.

[DÓCZI LAJOS]:
Törvény előtt.*[487]

Nem mondom meg, kitől való
Méhemben a gyerek.
Asszony vagyok én, nem rima,
Bárhogy nevezzenek.

Nem mondom meg, ki az uram,
Nincs nála derekabb,
Akár kócsag legyen fején,
Akár juhászkalap.

Ha szégyent s gúnyt kell tűrni, hát
Viseljem én a gúnyt.
Én ismerem őt, engem ő,
S az Isten is tanúnk.

Bíró, plébános, téns urak,
Hagyjanak békivel.
Enyém a gyermek – kell-e több?
Nem kendtek tartja el !

[FODOR ANDRÁS]:
Törvény előtt[488]
Vor Gericht

Nem mondhatom meg, testemben a gyermek
kitől fogantatott. –
Fúj! Ringyó! – köpjetek, de én
bűnös mégsem vagyok.

Ki volt a drága, kivel egybekeltem,
nem monhatom meg én.
Nyakán aranyláncot visel
és szalmakalapot fején.

Ha szidalom, gúny érne majd,
terhét én hordozom.
Jól ismer ő, s én ismerem őt,
az Ég is látja bajom.

Lelkész úr és esküdt urak,
békén hagytok, ugye?
Gyermekem ő, az is marad,
mi dolgotok vele?

* *Egészen azonos tárgyú és méretű magyar népballada is van, úgy tudom, Arany László gyűjteményében. A ford.*

[SZABÓ LŐRINC]:
Vor Gericht
Törvény előtt[489]
– Goethe –

Kitől van, nem árulom el
méhemben a magzatot.
„Pfuj!"|,| ⁎ köpnek|,| ⁎ „a ringyó!" Pedig én

[SZABÓ LŐRINC]:
Törvény előtt[490]

Kitől hordom, nem árulom el
testemben a magzatot.
Pfuj! – köptök – a ringyó! Pedig

[SZABÓ LŐRINC]:
Törvény előtt[491]

Kitől hordom, nem árulom el
testemben a magzatot.
Pfuj! – köptök – a ringyó! Pedig

---

485 SzLV.142-143; ÖB.I.488-489
486 GAL.I.204
487 DGK.179
488 GVM.145
489 Ms 10/93 sz. géppel írt lap a hagyatékból, kézírásos javításokkal. A teljes szöveg utólag áthúzva.
490 STG.I.61
491 STG.I.61 autográf javítással (10/95)

tiszta asszony vagyok.

Ki az uram, nem árulom el.
Derék férfi, ~~s~~ szeret,
talán aranyláncot visel,
talán gyékénysüveget.

Ha szégyent s gúnyt kell tűrni, hát
viseljem én a gúnyt.
|*Én*| ~~ismerjük~~ ismerem ~~s~~ |*őt,*| ~~xxxxxxxxx~~ |*ő engemet,*|
s az Isten is tanunk.

Plébános úr, bíró uram,
hagyjanak békivel!
Enyém a gyerek, enyém marad, ~~s~~
nem kendtek tartja el.

én tiszta nő vagyok.

Kié lettem, nem árulom el,
szeretem, ő szeret,
akár aranyláncot visel,
akár gyékénysüveget.

Ha most gúny jön és megvetés,
majd hordom magam a gúnyt;
tudom, ki ő, tudja, ki vagyok,
s az Isten volt a tanunk.

Plébános úr, törvénytudók,
hagyjatok engemet!
Az én gyermekem, én tartom el,
nem a ti pénzetek.

én tiszta nő vagyok.

Kié lettem, nem árulom el,
~~szeretem, ő~~ |*és tudom, hogy*| szeret,
akár aranyláncot visel,
akár gyékénysüveget.

Ha most gúny jön és megvetés,
majd hordom magam a gúnyt;
tudom, ki ő, tudja, ki vagyok,
s az Isten volt a tanunk.

Plébános úr, törvénytudók,
hagyjatok engemet!
Az én gyermekem, én tartom el,
nem a ti pénzetek.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZÁSZ KÁROLY]:
Törvényszék előtt[492]

Hiába kérditek, urak ti,
Nem mondom meg kitől kapám.
Rám mondjátok hogy: szajha, pedig
Becsületes nő vagyok ám.

Kihez esküdtem: meg se' mondom;
Nekem jó, annyit mondhatok!
Akár arany lánczot visel,
Akár csak szalma kalapot.

Ha kell viselni gúnyt és szégyent,
Hadd viselem csak én magam.
Én ismerem őt, ő ismer engem,
S istennek is tudtára van.

Biró uram, tisztelendő úr,
Csak hagyjanak békét nekem!
Nem az uraké ez a gyermek,
Egyedül az én gyermekem!

[SZEMLÉR FERENC]:
Törvény előtt[493]
Vor Gericht

Önöknek úgysem árulom én el,
Kitől van magzatom.
„Ringyó!" köpködhetnek felém,
Szégyen még sincs azon.

Hogy ki a párom, nem mondom én el.
Nincs nála szebb, se jobb.
Szép szalmakalap van a fején,
Nyakában lánc ragyog.

Ha gúny s gyalázat volna ez,
Én hordom szégyenét.
Ismert ő engem, én ismerem őt
S ismer minket az ég.

Esküdt uram, plébános úr,
Már békén hagyjanak!
Mi közük hozzá?… Gyermekem ő
S örökké az marad.

[SZEMLÉR FERENC]:
Törvény előtt[494]

Önöknek úgysem árulom én el,
kitől van magzatom.
– Ringyó! – köpködhetnek felém,
szégyen még sincs azon.

Hogy ki a párom, nem mondom én el.
Nincs nála szebb, se jobb,
Szép szalmakalap van a fején,
nyakában lánc ragyog.

Ha gúny s gyalázat volna ez,
én hordozom szégyenét.
Ismert ő engem, én ismerem őt,
s ismer minket az ég.

Esküdt uram, plébános úr,
már békén hagyjanak!
Mi közük hozzá?… Gyermekem ő,
s örökké az marad.

[>*44*] GOETHE:
Elegien – Erstes Buch – Römische Elegien **V.**[495]

Froh empfind' ich mich nun auf klassischem Boden begeistert;
Vor- und Mitwelt spricht lauter und reizender mir.
Hier befolg' ich den Rath, durchblättre die Werke der Alten
Mit geschäftiger Hand, täglich mit neuem Genuß.
Aber die Nächte hindurch hält Amor mich anders beschäftigt;
Werd' ich auch halb nur gelehrt, bin ich doch doppelt beglückt.
Und belehr' ich mich nicht, indem ich des lieblichen Busens
Formen spähe, die Hand leite die Hüften hinab?
Dann versteh' ich den Marmor erst recht; ich denk' und vergleiche,
Sehe mit fühlendem Aug', fühle mit sehender Hand.
Raubt die Liebste denn gleich mir einige Stunden des Tages,
Gibt sie Stunden der Nacht mir zur Entschädigung hin.
Wird doch nicht immer geküßt, es wird vernünftig gesprochen;
Überfällt sie der Schlaf, lieg' ich und denke mir viel.
Oftmals hab' ich auch schon in ihren Armen gedichtet,
Und des Hexameters Maß leise mit fingernder Hand
Ihr auf dem Rücken gezählt. Sie athmet in lieblichem Schlummer,
Und es durchglühet ihr Hauch mir bis ins Tiefste die Brust.
Amor schüret die Lamp' indes und denket der Zeiten,
Da er den nämlichen Dienst seinen Triumvirn gethan.

[BABITS MIHÁLY]:
Római elégia[496]

Ó, mily lelkesüléssel tölt el e klasszikus ország!
Mily jól értem a Mult és a Jelen szavait!
Itt a tanácsot megfogadom, s naphosszat a régi
írók könyveiben keresek új örömöt.
Éjjel azonban más tudománnyal foglal el Ámor:
fél-tanulás mellett kétszeres így a gyönyör.
S nem tanulás-e az is, míg kémlem a drága kebelnek
formáit, s kezem a karcsu csipőn lesuhan?
Így értem meg a márványt, szellemem összehasonlít,
lát a tapintó kéz, látva tapintgat a szem!
Így ha nehány órát ellopna napombul a kedves,
éjjeli órákkal kártalanít pazarul.
S nem mindég ölelünk, olykor csevegünk is okossan,
s mígt ő szúnnyad, ezer gondolatot szövök én.
Sok versem született így édes oldala mellett
és a hexameter ütemeit remegő
ujjam az ő hátán olvasta ki. Lágyan aludt ő,
s halk lélekzete, míg szívemig ért, zene lett.
Ámor eközben a mécsre vigyázott, s római költők
éjeit álmodván vissza, magában örült.[497]

[DÓCZI LAJOS]:
Elégiák. V.[498]

A remekek talaján van vígság s lelkesedés is,
Múlt s jelen édesen és hangosan éri fülem'.
Ódon idők könyvét kutatom buzdúlva naponta,
Egyre serényebben s egyre nagyobb az öröm.
Ámde az éjeken át másképen foglal el Ámor,

[N.N.]:
[**Bár napom óráit sokszor meglopja a kedves…**][499]

[…]
Bár napom óráit sokszor meglopja a kedves,
Károtlásul az éjt engedi vissza nekem.
S nem mindig csak csók, foly köztünk gyakran okos szó,
Vagy gondolkozom én s dolgozom, ő ha szunyad.

---

492 GL.I.179
493 SzÖ.68
494 SzV.83-84
495 GAL.I.265-266
496 BMK.249
497 A vers in: G.: *Eins und alles* 58, 60 (e kötetben: *Mailied* 25, *Willkommen und…* 27, *Lilis Park*)
498 DGKX.225-226
499 BS.1859.VI.53

S kétszeres élvezetért fél-tanulás is elég.
S nem tudomány-e az is, ha kutatva a bájteli formát
A kebelekröl a kéz száll a csipőig alá?
Mérve az élőkhöz, nem-e jobban is értem a szobrot,
Érzeni kezd a szemem, látni tanúl a kezem.
Igy, ha a kedves el is csen a napból néha egy órát,
Éjeli órákat nyujt okulásra viszont.
Van, hogy a csók szünetel, jön néha helyébe okos szó,
S kél, míg alszik a lány, gondolatom szaporán.
Karjai közt hányszor nem ütöttem nyélbe a verset
S hátán verte kezem halkan a hexametert.
Ő békével aludt s átjárta nyugodt pihegésén
A költő kebelét mélyen az ifjui hév.
Ámor tartja a mécset, s álmodik ősi napokról,
A mikor így őrzé rég a triumvireket.*

Gyakran költék már verset, míg átfoga karja,
Vállán mérve ki a hexameter ütemét,
Ujjaimon, halkan. Szendergve lehelt meleg ajka,
S keblem legmélyét hő lehe áthevité.

** Catullust, Tibullust és Propertiust érti, a műfajban mintáit, kiket a szerelem triumvirátusának nevezetett. A ford.*

[SZABÓ LŐRINC]:
V. Elégia (Goethe)[500]

Boldog lelkesedés lelkemnek – klasszikus ország –
Itt zeng, itt igazán izgat a mult, a jelen
Bölcs tanács, követem, lapozom a régi irókat
S a napi szorgalomért napra-nap uj a gyönyör.
Éjjel azonban más munkával foglal el Ámor;
Veszhet a fele tudás, kettős érte a ___
S nem tanulás-e az is, hogy kezemmel a drága kebelknek
Formáit kutatom, simogatom a csipőt?
Verset is írtam már, nem egyszer, a karjai közt, és
És ~~a hexameter ütemeit doboló~~
ujjaim[502] |[503] a hexameter helyes ütemeit az ő
hátán verte ki. Most mily édesen alszik a kedves
És a lehelete mint a

[SZÁSZ KÁROLY]:
Római elégiák, IV. (V.)[501]

Lelkesedett íhlettel tölt el e klasszikus ország,
Múlt s jelen öltőknek hangja, varázsa fog el.
Mestereim szava hítt: forgatnom az őskor iróit,
Forgatom is s napról napra uj élvre lelek.
Ámde az éjjeleken másképen foglal el Ámor,
Fél-tanulás mellett kétszeres így a gyönyör.
S nem tanulás-e az is: ha e jól formált kecses alkat
Rajzát vizsgálom, halkan alább, meg alább?
Igy értem csak jól meg a márványt: szellemem érző
Szemmel lát s látó kézzel a mint tapogat.
Igy ha nehány órát ellopna napombul a kedves:
Gazdag kárpótlást nyújt nekem éjjel azért.
Hisz' nem mindig csók, bölcs szó is járja közöttünk;
S ő ha elalszik: azért gondolatim' szövöm én.
Karjaiban sokszor költöttem verseket is már,
Vállán mérve ki a' hexameter ütemét,
Halk újj-mozgással. Szenderegve lehelt meleg ajka,
S keblem legmélyét hő lehe áthevité.
Ámor a kis mécset szítván, az a kor jut eszébe:
Melyben a hős Caesar' éjit így őrzi vala.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Római elégiák, IV.[504]

Lelkesedett ihlettel tölt el e klasszikus ország,
Múlt s jelen öltőknek hangja, varázsa fog el.
Mestereim szava hítt: forgatnom az őskor iróit,
Forgatom is s napról napra uj élvre lelek.
Ámde az éjjeleken másképen foglal el Ámor.
Fél-tanulás mellett kétszeres így a gyönyör.
S nem tanulás-e az is: ha e jól formált kecses alkat
Rajzát vizsgálom, halkan alább, meg alább?
Így értem csak jól meg a márványt: szellemem érző
Szemmel lát s látó kézzel amint tapogat.
Így ha nehány órát ellopna napombul a kedves:
Gazdag kárpótlást nyújt nekem éjjel azért.
Hisz nem mindig csók, bölcs szó is járja közöttünk;
S ő ha elalszik: azért gondolatim szövöm én.
Karjaiban sokszor költöttem verseket is már,
Vállán mérve ki a hexameter ütemét,
Halk újj-mozgással. Szenderegve lehelt meleg ajka,
S keblem legmélyét hő lehe áthevité.
Ámor a kis mécset szítván, az a kor jut eszébe:
Melyben a hős Caesar éjit így őrzi vala.

[TÓTH BÁLINT]:
A Római elégiákból – **V.**[505]

Lelkesedés fog el itt, az örök táj szelleme átjár
S klasszikus álmokkal tölt el a múlt s a jelen.
Mestereim hívtak forgatnom az egykori írást
S lapról lapra öröm hajtja előre szemem.
Ám más útra vezet tele csillagos éjeken Ámor,
Fél tanulás mellett kétszeres így a gyönyör.
S nem tanulás-e az is, ha a formás, karcsú alaknak
Lágy vonalán ringat csókkal a szép szerelem.
Így értem meg a márványt jól, mert lelkem is érző
Szemmel lát, s látó kézzel amit tapogat.
S pár órát, ha el is lop nappal tőlem a kedves,
Gazdag kárpótlást nyújt nekem éjjel azért!
Köztünk nemcsak a csók, bölcs szó is járja; s haálom
Fogja el Őt, engem ébren is álom ölel.
Sokszor karjaiban már írtam verseket is, szép
Vállán mérve, szelíd ujjdobogással a halk
Hexameter ütemét. Szunnyadva lehelt puha ajka
És a meleg pihegés szívem ölelte körül.
Mécslángunk libegett s az a kor jut eszembe, hol Ámor
Így állott őrt Caesar éjjeli mécse fölött.

[>*45a*] GOETHE:
Mahomet
Mahomets Gesang[506]

ALI. Seht den Felsenquell
Freudehell,
Wie ein Sternenblick;
FATEMA. Über Wolken

[>*45*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **Mahomets Gesang**[507]

Seht den Felsenquell,
Freudehell,
Wie ein Sternenblick;
Ueber Wolken

GOETHE:
Mahomets Gesang[508]

Seht den Felsenquell,
freudehell
wie ein Sternenblick!
Über Wolken

---

500 Ms 4674/118: gyorsírás (»72«) átirata; a lap alján kézi számozás: »71«
501 GL.216
502 Ez a másfél sor Szabó Lőrinc kézírásával a »72« sz. lapon; 2,5 sornyi folytatás gyorsírással.
503 A gyorsírás átirata idegen kézírással.
504 HO.II.310-311
505 FK.117-118
506 GSW.IV.183-185
507 GAL.II.53-55
508 E.170-172

Nährten seine Jugend
Gute Geister,
Zwischen Klippen
im Gebüsch.
ALI. Jünglingfrisch
Tanzt er aus der Wolke
Auf die Marmorfelsen nieder,
Jauchzet wieder
Nach dem Himmel.
FATEMA. Durch die Gipfelgänge
Jagt er bunten Kieseln nach.
ALI. Und mit frühem Führertritt
Reißt er seine Brüderquellen
Mit sich fort.
FATEMA. Drunten werden in dem Thal
Unter seinem Fußtritt Blumen,
Und die Wiese lebt von
Seinem Hauch.
ALI. Doch ihn hält kein Schattenthal,
Keine Blumen,
Die ihm seine Knie' umschlingen,
Ihm mit Liebesaugen schmeicheln;
Nach der Ebne dringt sein Lauf
Schlangewandelnd.
FATEMA. Bäche schmiegen
Sich gesellschaftlich an ihn;
Und nun tritt er in die Ebne
silberprangend.
ALI. Und die Ebne prangt mit ihm!
Und die Flüße von der Ebne,
FATEMA. Und die Bächlein von Gebirgen
Jauchzen ihm, und rufen:
BEYDE. Bruder!
Bruder, nimm die Brüder mit!
FATEMA. Mit zu deinem alten Vater,
Zu dem ewgen Ocean,
Der mit weitverbreit'ten Armen
Unser wartet,
Die sich, ach! vergebens öffnen,
Seine Sehnenden zu fassen.
ALI. Denn uns frißt, in öder Wüste,
Gierger Sand; die Sonne droben
Saugt an unserm Blut;
Ein Hügel
Hemmet uns zum Teiche.
Bruder!
Nimm die Brüder von der Ebne!
FATEMA. Nimm die Brüder von den Gebirgen!
BEYDE. Mit zu deinem Vater! mit!
ALI Kommt ihr alle!
Und nun schwillt er herrlicher;
(Ein ganz Geschlechte
Trägt den Fürsten hoch empor;
Triumphirt durch Königreiche;)
Giebt er Provinzen seinen Namen;
Städte werden unter seinem Fuß!
FATEMA. Doch ihn halten keine Städte,
Nicht der Thürme Flammengipfel,
Marmorhäuser, Monumente
Seiner Güte, seiner Macht.
ALI. Zedernhäuser trägt der Atlas
Auf den Riesenschultern; sausend
Wehen, über seinem Haupte,
Tausend Segel auf zum Himmel
Seine Macht und Herrlichkeit
Und so trägt er seine Brüder,
FATEMA. Seine Schätze, seine Kinder
BEYDE. Dem erwartenden Erzeuger
Freudebrausend an das Herz!

Nährten seine Jugend
Gute Geister
Zwischen Klippen im Gebüsch.

Jünglingfrisch
Tanzt er aus der Wolke
Auf die Marmorfelsen nieder,
Jauchzet wieder
Nach dem Himmel.

Durch die Gipfelgänge
Jagt er bunten Kieseln nach,
Und mit frühem Führertritt
Reißt er seine Bruderquellen
Mit sich fort.

Drunten werden in dem Thal
Unter seinem Fußtritt Blumen,
Und die Wiese
Lebt von seinem Hauch.

Doch ihn hält kein Schattenthal,
Keine Blumen,
Die ihm seine Knie' umschlingen,
Ihm mit Liebes-Augen schmeicheln:
Nach der Ebne dringt sein Lauf
Schlangenwandelnd.

Bäche schmiegen
Sich gesellig an. Nun tritt er
In die Ebne silberprangend,
Und die Ebne prangt mit ihm,
Und die Flüsse von der Ebne
Und die Bäche von den Bergen
Jauchzen ihm und rufen: Bruder!
Bruder, nimm die Brüder mit,
Mit zu deinem alten Vater,
Zu dem ew'gen Ozean,
Der mit ausgespannten Armen
Unser wartet,
Die sich, ach! vergebens öffnen,
Seine Sehnenden zu fassen;
Denn uns frißt in öder Wüste
Gier'ger Sand; die Sonne droben
Saugt an unserm Blut; ein Hügel
Hemmet uns zum Teiche! Bruder,
Nimm die Brüder von der Ebne,
Nimm die Brüder von den Bergen
Mit, zu deinem Vater mit!

Kommt ihr alle! –
Und nun schwillt er
Herrlicher; ein ganz Geschlechte
Trägt den Fürsten hoch empor!
Und im rollenden Triumphe
Gibt er Ländern Namen, Städte
Werden unter seinem Fuß.

Unaufhaltsam rauscht er weiter,
Läßt der Thürme Flammengipfel,
Marmorhäuser, eine Schöpfung
Seiner Fülle, hinter sich.

Cedernhäuser trägt der Atlas
Auf den Riesenschultern; sausend
Wehen über seinem Haupte
Tausend Flaggen durch die Lüfte,
Zeugen seiner Herrlichkeit.

Und so trägt er seine Brüder,
Seine Schätze, seine Kinder
Dem erwartenden Erzeuger
Freudebrausend an das Herz.

nährten seine Jugend
gute Geister
zwischen Klippen im Gebüsch.

Jünglingfrisch
tanzt er aus der Wolke
auf die Marmorfelsen nieder,
jauchzet wieder
nach dem Himmel.

Durch die Gipfelgänge
jagt er bunten Kieseln nach,
und mit frühem Führertritt
reißt er seine Bruderquellen
mit sich fort.

Drunten werden in dem Tal
unter seinem Fußtritt Blumen,
und die Wiese
lebt von seinem Hauch.

Doch ihn hält kein Schattental,
keine Blumen,
die ihm seine Knie umschlingen,
ihm mit Liebesaugen schmeicheln:
nach der Ebne dringt sein Lauf
schlangenwandelnd.

Bäche schmiegen
sich gesellig an. Nun tritt er
in die Ebne silberprangend,
und die Ebne prangt mit ihm,
und die Flüsse von der Ebne
und die Bäche von den Bergen
jauchzen ihm und rufen: Bruder!
Bruder, nimm die Brüder mit,
mit zu deinem alten Vater,
zu dem ewgen Ozean,
der mit ausgespannten Armen
unser wartet,
die sich, ach! vergebens öffnen,
seine Sehnenden zu fassen.
Denn uns frißt in öder Wüste
gierger Sand. Die Sonne droben
saugt an unserm Blut; ein Hügel
hemmet uns zum Teiche! Bruder,
nimm die Brüder von der Ebne,
nimm die Brüder von den Bergen
mit, zu deinem Vater mit!

Kommt ihr alle! –
Und nun schwillt er
herrlicher. Ein ganz Geschlechte
trägt den Fürsten hoch empor!
Und im rollenden Triumphe
gibt er Ländern Namen, Städte
werden unter seinem Fuß.

Unaufhaltsam rauscht er weiter,
läßt der Türme Flammengipfel,
Marmorhäuser, eine Schöpfung
seiner Fülle, hinter sich.

Zedernhäuser trägt der Atlas
auf den Riesenschultern. Sausend
wehen über seinem Haupte
tausend Flaggen durch die Lüfte,
Zeugen seiner Herrlichkeit.

Und so trägt er seine Brüder,
seine Schätze, seine Kinder
dem erwartenden Erzeuger
Freudebrausend an das Herz.

[BÁTHORI CSABA]:
Mahomet-kardal[509]

Nézd a sziklán víz özön
Szőkeszép öröm –

[SZABÓ LŐRINC]:
Mohamed éneke[510]

Nézd, a bércről hogy szakad
a patak,

[SZABÓ LŐRINC]:
Mohamed éneke[511]

Nézd, a bércről hogy szakad
a patak,

[509] N.1999/7-8, 578-580
[510] Ny.1932.I.425-426
[511] SzLV.154-155

Mint a csillagég!
Felhők mögött
Hízlalták ifjúságát
Jószellemek
Zátonyok közt a bozótban.

Ifjonti frissen
Táncol elő felhő fala mögül
Le a márvány szikla tövébe,
Sovárog azután újolag
Föl az egekbe.

Keresztül-kassul csúcsok folyosóin át
Hajhász tarka kavicsokat
S korai vezér lépte
Medrébe ragadja sodorja
Forrás-fivéreit is.

Odalenn völgy fenekén
Virágok sarjadnak lépte nyomán
S leheletétől
kivirágzik a rét.

De nem tartóztatja se völgyek árnya
Se virágok
Hiába forradnak térde köré
Hiába hízelgnek szerelmes szemeikkel –
Iramlik ő lefelé, le a síkra
Kígyókarikában.

Patakok szegődnek pajtásaivá…
És immár kilép
A síkra ezüst pompában
És pompába borul vele együtt a sík
És síkról a folyamok
És a hegyekből a patakok
Érlelik és kiáltják: Testvér,
Testvér, vidd testvéreid is,
Vigy Atyádhoz az agghoz
Az örök Óceánhoz,
Aki tárt karokkal
Vár mireánk –
Akik jaj! hiába tárulnak
Fölfogni áhítozásunk
Mert sivár sivatagban
Éhes homok zabál föl emitt,
Kiszipolyozza a vérünk
Odafönn a nap,
Domb torlasza
Elzár a tó vizétől.
Testvér,
Vidd el testvéreid a síkról,
Vidd el testvéreid a hegyekből,
Vigy el Atyádhoz!

Gyertek mind, valahány! –
És most megárad
Isteni habja, egy egész nemzetség
Röpíti magasba a Fejedelmet
És ő hánytorgó diadallal
Nevet ad ország-világnak s városok
Sarjadnak lába nyomában.

Őrjöngve dübörög el, nem nyűgözi gát,
Tornyok lángoló csúcsait
Márvány palotákat, teljessége
Teremtményeit hátra-odahagyva.

Cédrusházakat hordoz Atlasz
Roppant válla hegyében süvítve
Inognak feje fölött
Ezer vitorlák föl az égre
Él és uralkodik.

És így viszi véreit ő,
Viszi kincseit, viszi gyermekeit
Örömujjongva várakozó
Fogantatója szivébe.

[SZABÓ LŐRINC]:

csillagtüzü zuhatag!
Fellegek közt
jó baráti szellemek
táplálták az ifjuságát
vadbozótos csúcsokon.

Ifjufrissen
táncol le a fellegekből
márványszikla derekára,
frissen ujjong
égbe föl.

Ormok labirintusán át
tarka törmeléket üldöz
és vezérként
sodor máris útja testvér-
vizeket.

Lent a völgyben kivirúl
nyomdokán az üde pázsit
és a rétet
lehellete élteti.

De nem fogja a sötét völgy,
se virág,
mely a térdét átkarolja
és szerelmesen tekint rá:
irama kígyókanyarban
sík felé tör.

Társra társ
simul hozzá. Most kilép a
síkra pompázó ezüstben
s vele pompázik a sík,
és a róna sok folyója
és a hegy patakja mind
boldogan kiáltja: Testvér!
Testvér, vidd testvéreid,
vidd el őket vén Atyádhoz,
vidd az örök Óceánba,
aki karjait kitárva
vár reánk,
vár, de ah! sohase tudja
vágyó fiait ölelni:
mert mohón faldossa testünk
a sivatag éhe, ott fent
a Nap vérünk szívja, dombgát
tóvá szorit össze! Testvér,
vidd a síkról mind a testvért,
vidd a testvért mind a hegyről,
vigy Atyánkhoz minket el!

Jöjjetek, mind! –
És most még hatalmasabbra
duzzad: egész nemzedék
emeli a Fejedelmet!
És hömpölygő diadalban
országoknak ad nevet,
városokat épit útja.

Semmi föl nem tartja többé
lángsisakos tornyokat hagy,
márványpalotákat, ékes
műveit, maga mögött.
Cédrusházakat, uj Atlasz,
hordoz roppant válla; zúgva
leng feje fölött ezer
lobogó a levegőben,
hatalmának díszei.

És így viszi testvéreit,
kincse, népe áradását,
hogy elérjék hars örömmel
Teremtőjük hű szivét.

[SZABÓ LŐRINC]:

csillagtüzü zuhatag!
Fent a felhők
közt baráti szellemek
táplálták az ifjuságát
vadbozótos szirteken.

Ifjufrissen
táncol le a fellegekből
márványszikla derekára,
frissen ujjong
égbe föl.

Ormok labirintusán át
tarka törmeléket üldöz
és vezérként
sodor máris útja testvér-
vizeket.

Lent a völgyben kivirúl
nyomdokán az üde pázsit
és a rétet
lehellete élteti.

De nem fogja a sötét völgy,
se virág,
mely a térdét átkarolja
és szerelmesen tekint rá:
irama kígyókanyarban
sík felé tör.

Társra társ
simúl hozzá. Most kilép a
síkra pompázó ezüstben
s vele pompázik a sík,
és a róna sok folyója
és a hegy patakja mind
boldogan kiáltja: Testvér!

Testvér, vidd testvéreid,
vidd el őket vén Atyádhoz,
vidd az örök Óceánba,
aki karjait kitárva
vár reánk,
vár, de ah! sohase tudja
vágyó fiait ölelni:
mert mohón faldossa testünk
a sivatag éhe, fentről
a Nap vérünk szívja, tóvá
szorít a domb össze! Testvér,
vidd a sikról mind a testvért,
vidd a testvért mind a hegyről,
vigy Atyánkhoz minket el!

Jöjjetek, mind! –

És most még hatalmasabbra
duzzad: egész faja, népe
emeli a Fejedelmet!
És hömpölygő diadalban
országoknak ad nevet,
városokat épit utja.

Semmi fel nem tartja többé:
lángsisakos tornyokat hagy,
márványpalotákat, ékes
műveit, maga mögött.
Cédrusházakat, uj Atlasz,
hordoz roppant válla; zúgva
leng feje fölött ezer
lobogó a levegőben,
hatalmának díszei.
És így viszi testvéreit,
kincse, népe áradását,
hogy elérjék hars örömmel
Teremtőjük hű szivét.

[SZÁSZ KÁROLY]:

Mohamed éneke[512]

Nézd, a bércről hogy szakad
a patak,
csillagtüzü zuhatag!
Fellegek közt
jó baráti szellemek
táplálták az ifjuságát
vadbozótos szirteken.

Ifjúfrissen
táncol le a fellegekből
márványsziklák derekára,
frissen ujjong
égbe föl.

Ormok labirintusán át
tarka törmeléket üldöz
és vezérként
sodor máris útja testvér-
vizeket.

Lent a völgyben kivirúl
nyomdokán az üde pázsit
és a rétet
lehellete élteti.

De nem fogja a sötét völgy,
se virág,
mely a térdét átkarolja
és szerelmesen tekint rá:
irama kigyókanyarban
sík felé tör.

Társra társ
simul hozzá. Most kilép a
síkra pompázó ezüstben
s vele pompázik a sík,
és a róna sok folyója
és a hegy patakja mind
boldogan kiáltja: Testvér!
Testvér, vidd testvéreid,
vidd el őket vén Atyádhoz,
vidd az örök Óceánba,
aki karjait kitárva
vár reánk,
vár, de ah! sohase tudja
vágyó fiait ölelni:
mert mohón faldossa testünk
a sivatag éhe, ott fent
a Nap vérünk szívja, tóvá
szorít a domb össze! Testvér,
vidd a síkról mind a testvért,
vidd a testvért mind a hegyről,
vígy Atyánkhoz minket el!

Jöjjetek, mind! –
És most még hatalmasabbra
duzzad: egész faja, népe
emeli a Fejedelmet!
És hömpölygő diadalban
országoknak ad nevet,
városokat épit útja.

Semmi fel nem tartja többé:
lángsisakos tornyokat hagy,
márványpalotákat, ékes
műveit, maga mögött.
Cédrusházakat, uj Atlasz,
hordoz roppant válla; zúgva
leng feje fölött ezer
lobogó a levegőben,
hatalmának díszei.

És így viszi testvéreit,
kincse, népe áradását,
hogy elérjék hars örömmel
Teremtőjük hű szivét.

Mohamed éneke[513]
Mahomets Gesang

Nézd, a bércről hogy szakad
a patak,
csillagtüzü zuhatag!
Fellegek közt
jó baráti szellemek
táplálták az ifjuságát
vadbozótos szirteken.

Ifjúfrissen
táncol le a fellegekből
márványszikla derekára,
frissen ujjong
égbe föl.

Ormok labirintusán át
tarka törmeléket üldöz
és vezérként
sodor máris útja testvér-
vizeket.

Lent a völgyben kivirúl
nyomdokán az üde pázsit
és a rétet
lehellete élteti.

De nem fogja a sötét völgy,
se virág,
mely a térdét átkarolja
és szerelmesen tekint rá:
irama kígyókanyarban
sík felé tör.

Társra társ
simúl hozzá. Most kilép a
síkra pompázó ezüstben
s vele pompázik a sík,
és a róna sok folyója
és a hegy patakja mind
boldogan kiáltja: Testvér!
Testvér, vidd testvéreid,
vidd el őket vén Atyádhoz,
vidd az örök Óceánba,
aki karjait kitárva
vár reánk,
vár, de ah! sohase tudja
vágyó fiait ölelni:
mert mohón faldossa testünk
a sivatag éhe, ott fent
a Nap vérünk szívja, tóvá
szorit a domb össze! Testvér,
vidd a sikról mind a testvért,
vidd a testvért mind a hegyről,
vigy Atyánkhoz minket el!

Jöjjetek, mind! –
És most még hatalmasabbra
duzzad: egész faja, népe
emeli a Fejedelmet!
És hömpölygő diadalban
országoknak ad nevet,
városokat épit utja.

Semmi fel nem tartja többé:
lángsisakos tornyokat hagy,
márványpalotákat, ékes
műveit, maga mögött.
Cédrusházakat, uj Atlasz,
hordoz roppant válla; zúgva
leng feje fölött ezer
lobogó a levegőben,
hatalmának díszei.

És így viszi testvéreit,
kincse, népe áradását,
hogy elérjék hars örömmel
Teremtőjük hű szivét.

Mahomet éneke.[514]

Nézd a bércz-patakot,
Mikép lövell,
Csillagsugár gyanánt!
Felhők között
Táplálták ifjuságát
Jó szellemek,
Bérczek s bokor közén.

Ifjonti kedvvel
Tör elő felhőiből,
Szökellve márvány bérczeken,
S újjongva tör
Az égre megint.
A bércz folyosókon
Űz tarka kövecskét,
S mint ifju vezér
Ragadja magával a
Testvér-forrásokat.

A völgyben, lába alatt
Virágok kelnek,
S lehelletétől
Éled a rét.

De árnyas rét nem tartja őt,
Sem a' virágok,
Térdét ölelve,
Szerelmes szemmel
Pillantva rá:
Lapályra siet,
Kigyózva, futása.
Patakok simúlnak
Hozzá szeliden.
Ezüstös fénynyel
Csörg a lapályba,
S a lapály vele fénylik.
A völgyi folyók
S a hegy-patakok
Újjongva köszöntik:
Testvérünk! viddsze magaddal
Testvéreidet;
Vidd agg apánkhoz,
Az örök óczeánhoz,
Mely tárt karokkal
Vár ránk, de ah,
Hiába' nyilnak váró karjai,
Ölelni hozzá vágyó gyermekit:
Mert minket elnyel a sivány
Szomjú homokja; – fenn a nap
Kiszívja vérünk' – lenn a domb
Elállja útunk' s tóba gyűjt.
Testvér, oh vidd testvéridet,
A völgyből, a hegyekből,
Oh vidd apánkhoz!

Hát jőjetek mind!
– S felségesebben
Dagadva fut; egész
Egy nemzedék emeli már
Mint fejedelmet;
S diadal-szekerén
Harsogva a mint megy,
Birodalmaknak nevet ad
És városok kelnek lába nyomán.

Feltarthat'lan rohan –
Tornyok csillámló kúpjai,
Márvány paloták,
Miket ő hoza létre,
Maradnak utána.

Czédrus palotákat
Hord orjás vállain, Atlasként,
Fölötte ezer lobogó
Susog a szélben,
Hirdetve dicsét.

---

512 STG.I.40-42
513 ÖB.I.85
514 GL.II.11-13

Így viszi testvérit,
Kincsét, fiait,
Öröm-robogással, a váró
Apa hű kebelére!

[>*46*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **Gesang der Geister über den Wassern.**[515]

Des Menschen Seele
Gleicht dem Wasser:
Vom Himmel kommt es,
Zum Himmel steigt es,
Und wieder nieder
Zur Erde muß es,
Ewig wechselnd.

Strömt von der hohen
Steilen Felswand
Der reine Strahl,
Dann stäubt er lieblich
In Wolkenwellen
Zum glatten Fels,
Und leicht empfangen
Wallt er verschleiernd,
Leisrauschend,
Zur Tiefe nieder.

Ragen Klippen
Dem Sturz' entgegen,
Schäumt er unmuthig
Stufenweise
Zum Abgrund.

Im flachen Beete
Schleicht er das Wiesenthal hin,
Und in dem glatten See
Weiden ihr Antlitz
Alle Gestirne.

Wind ist der Welle
Lieblicher Buhler;
Wind mischt vom Grund aus
Schäumende Wogen.

Seele des Menschen,
Wie gleichst du dem Wasser!
Schicksal des Menschen,
Wie gleichst du dem Wind!

GOETHE:
Gesang der Geister über den Wassern[516]

Des Menschen Seele
gleicht dem Wasser:
Vom Himmel kommt es,
zum Himmel steigt es,
und wieder nieder
zur Erde muß es,
ewig wechselnd.

Strömt von der hohen,
steilen Felswand
der reine Strahl,
dann stäubt er lieblich
in Wolkenwellen
zum glatten Fels,
und leicht empfangen
wallt er verschleiernd,
leisrauschend
zur Tiefe nieder.

Ragen Klippen
dem Sturz entgegen,
schäumt er unmutig
stufenweise
zum Abgrund.

Im flachen Bette
schleicht er das Wiesental hin,
und in dem glatten See
weiden ihr Antlitz
alle Gestirne.

Wind ist der Welle
lieblicher Buhler;
Wind mischt vom Grund aus
schäumende Wogen.

Seele des Menschen,
wie gleichst du dem Wasser!
Schicksal des Menschen,
wie gleichst du dem Wind!

[CSÖNDES PÁL]:
Szellemek éneke a vizek fölött[517]

Az ember lelke
Vízhez hasonló:
Az égből száll le
Az égbe röppen
S újra meg újra
A földre kerül, –
Örök-egyre.

Meredek szirtről
Omlik a mélybe
A tiszta sugár,
S szerte-zuzódva,
Hullám-ködképp
Porlik új szirtre, –
S megcsöndesedve,
Lágy susogással,
Fátyolosan,
Hömpölyög innen
A völgybe, békén.

Ám, ha sziklák
Állják el útját:
Habzó haraggal
Zúg le fokonkint
A mélybe.

S a völgyi mederben
Réteken surran im által.
És a sík tóban ön-
Szépségét nézi
Ezernyi csillag.

Szél a hullámnak
Vig szeretője
S habzó tajtékot is
Szél ver a mélyből.

Vízhez vagy hasonló
Emberi lélek
És szél vagy te, szél,
Ó emberi sors.

[DÓCZI LAJOS]:
Szellemek éneke a vizek felett.[518]

Az emberi lélek
A víznek mása.
Mennyekből jön le,
Mennyekre száll föl,
S a földre vissza
Kell jönnie ismét
Váltva örökkön.

A szikla falán ha
Leömlik a kristály
Sugár magasból,
Párázó habbal
Porzik alá
S a síma szirttől
Enyhén fogadva,
Felhölepelben
Halkan zúgva
Omlik a mélybe.

Ha bérc-fokokba
Ütközik árja,
Haragos tajtékkal
Serceg alá
Fokról-fokra.
A sík mederben
A völgv mezőin,
Lassan hömpölyg
S a síma tóban
Mind az éji csillag
Fürészti arcát.

A szél a hullám
Hő szeretője.
Fenékig fölkavarja,
Tajtékra szítja.

Oh emberi lélek!
Hogy hasonlítsz a vízhez,
Oh emberi végzet!
Hogy hasonlítsz a szélhez.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
A szellemek éneke a vizek fölött[519]

Az ember lelke –
akár a víz –
az égből ered,
az égbe száll föl,
majd újra vissza
a földre hull le,
örök cserével.

Ha szirt-meredéylről
a mélybe siklik
a tiszta sugár:
üdén sziporkáz,
felhőzve habzik
a sziklafalra,
s könnyen szökellve,
fátyolt terítve,
halk mormolással
a mélybe csobban.

[KEMÉNY XAVÉR FERENC]:
A szellemek éneke a vizek fölött[520]

Emberi lélek és víz: sorsotok egy.
Jöttök az égből,
Szálltok az égbe,
S újra visszatértek
A Föld színére
Örökös forgásban.

Mikor magasból
Meredek sziklafalból
Ered a vízsugár:
A sziklapadokon
Elsiető ár
Szelíd hullámfodrokban
Ereszkedik alá;
Majd könnyed szökéssel
Fátyoltáncot ejt,
S halk csörgedezéssel
A mélységbe lejt.

[MAKSAY ALBERT]:
Lelkek dala a vizek felett[521]

Az emberlélek
Vízhez hasonlít:
Az égből jön le,
Felszáll az égbe,
Majd ismét vissza
A földre tér le,
– Örök csere.

Magas szikláról
Zuhog alá
A szűz sugár,
Aztán szétporlik
Páragomollyá

A kőlapon
És ködfátyolban
Zarándokol
Halkan suhanva
Alá a mélybe.

[SZABÓ LŐRINC]:
<u>Szellemek dala a vizek fölött</u>[522]

Az emberi lélek
vizhez hasonló:
égböl jön alá,
az égbe megy föl
s lekényszerül
megint a földre,
örök utas.

|Ha| ~~xxx~~ |bérc| magasából
meredeken ~~xxxx~~
~~hull a xx~~ |siklik| a tiszta sugár:
puha fellegekben
porzik alá
a sima kőre,
~~x~~ s |~~x~~| boldog jövevény
fátyoltakarók közt
|halkan| susogva ~~gügyögve~~
~~szakad a mélybe~~
fut~~x~~ a ~~völgybe~~ lefelé.

515 GAL.II.56-57
516 E.182-183
517 CP.46
518 DLG.I.122-123
519 FZL.131-133
520 GK.17-18
521 EHK.597-598
522 Ms 4657/169.I-III. (*kézírás*)

Ha, míg lezúdul,
szirt állja útját:
duzzogva habzik,
és fokról fokra száll mind alább.
Lapos mederben
kúszik a völgyi réten,
s a sima tóban
a sok-sok csillag
fürészti arcát.

Szellő a hullám
pajkos szeretője.
A szél a mélyből
habot kavar fel.

Ó, emberi lélek!
Olyan vagy, mint a víz.
Ó, emberi végzet!
Olyan vagy, mint a szél.

Ha sziklafalak
Útjában állanak
A haragos árnak:
Tajtékot hányva
Csörtet előre,
S fokozatosan
Örvénybe rohan.

Alacsony partok alatt
Sompoly'g a réten át,
S a tó sima tükörén
Csillagok kergetik
A hold sugarát.

Szél a hullámnak
Hű szeretője,
Szél kavarja föl
Tónak fenekét.

Emberi lélek: párja vagy a víznek;
Emberi sors: a te párod a szél!

Kőszál mered
Szembe az árral,
Mely fokról fokra
Zúgó haraggal
Omlik alább.

A patakágyban
Puhán kúszik a völgybe,
A sima tótükörben
Csillagok fénye
Díszíti arcát.

Szellő a víznek
Csélcsap szerelme,
Mélyig kavarja
Habzó hullámát.

Emberi lélek:
Olyan vagy, mint a víz,
Emberi sors:
Olyan vagy, mint a szél.

Szirt ha öklöz
lendületébe,
fokról-fokra bosszusan
tajtékzik ~~xx~~
a szakadékba.

Csöndes ágyban
szelíden fut a réten át,
s a tiszta tóban
arcát fürdeti
a csillag valahány.

Szél a hullám
jó szeretője;
szél ver a mélyböl
habzó hegyeket.

Emberi lélek,
képmásod a hullám!
Emberi sors,
képmásod a szél!

[SZABÓ LŐRINC]:
Szellemek dala a vizek fölött[523]

Az emberi lélek
tükre a víz:
mennyből jön alá,
mennyekbe megy föl
s lekényszerűl
megint a földre,
örök utas.

Ha bérc magasából
meredeken
siklik a tiszta sugár,
fellegpuhán
porzik alá
a sima kőre
és mint szivesen-várt
jövevény
fátyolteregetve
csobog lefelé.

De ha szirt öklöz
lendületébe,
dühe lépcsőnkint
tajtékzik
a szakadékba.

A sima mederben
halkan oson a réten át
s a tiszta tóban
ragyogva fürdik
a csillagok arca.

Szél a hullám
jó szeretője;
szél ver a mélyből
habzó hegyeket.

Emberi lélek,
képmásod a hullám!
Emberi sors,
képmásod a szél!

[SZABÓ LŐRINC]:
Szellemek éneke a vizek fölött[524]
Gesang der Geister über dem Wasser

Az emberi lélek
tükre a víz:
mennyből jön alá,
mennyekbe megy föl
s lekényszerűl
megint a földre,
örök utas.

Ha bérc magasából
meredeken
siklik a tiszta sugár,
fellegpuhán
porzik alá
a sima kőre
és mint szivesen fogadott
jövevény
fátyolteregetve
csobog lefelé.

De ha szirt mered
zuhanása elé,
haragos zubogással
ugrálva fokonkint
habzik le a mélybe.

A sík mederben
halkan fut a völgyi réten át
s a sima tóban
a csillagos ég
gyönyörködik.

Szél a hullám
jó szeretője;
szél kavar a mélyből
habzó hegyeket.

Emberi lélek,
képmásod a hullám!
Emberi sors,
képmásod a szél!

[SZÁSZ KÁROLY]:
A szellemek éneke a vizeken.[525]

Az ember lelke a
Vízhez hasonló,
Az égbül ered,
Az ég fele tör,
És újra vissza
A földre száll le,
Örök cserében.

Ha bércz-meredekről
Rohanva lövell le
A tiszta sugár:
Ragyogó porfelhő
Száll föl belőle
S a szikla-falra lebke
Fátyolt terítve,
Halk suhogással
Omlik le a mélybe.

Ha szirt elállja
Estében az útját:
Haragos robajjal,
Tajtékot hányva száll
Alább, alább.

Majd síma ágyon
Suhan le a völgyben,
S a tenger síkján
Ezernyi csillag
Kék tükre lész'.
Szellő a habnak
Csélesap szeretője;
Mélyébe benyúl
S fenekét kavarja.

Oh ember lelke, mint
Hasonlitasz a vízhez!
Oh ember sorsa, mint
Hasonlitasz a szélhez!

[SZIGETHY LAJOS]:
A szellemek éneke a vizek felett.[526]

Az ember lelke,
Mikép a viz,
Az égből jő le,
Az égbe megy föl,
S le kell a földre
Szállnia, mindig
Újra s újra.

Zúg a kihajló
Sziklafalról
Tiszta sugár,
Majd, mint a
Felhő-hullám,
Csillogva porlik
Sziklatükörre.
Simán fogadva,
Suhog a fátyla,
Halkan zúgva,
Lejjebb, lejjebb.

Ahol a szirtek
Útját állják,
Habzó dühvel
Fokról-fokra
Mélybe zuhan.

Sekély mederben
Tovasiklik a réten.
És a tó sima tükre
Rengeti lágyan
Egek csillagait.

Szél kicsi hullám
Pajzán kedvese:
Szél ver a mélyből
Fodros habot.

Emberi lélek
Víz a te képed!
Emberi sors te,
Szél a te példád!

[>*47*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **An Schwager Kronos.**[527]

Spute dich, Kronos!
Fort den rasselnden Trott!

GOETHE:
An Schwager Kronos[528]
In der Postchaise den 10. Oktober 1774

Spude dich, Kronos!
Fort den rasselnden Trott!

GOETHE:
An Schwager Kronos[529]

Spute Dich, Kronos!
Fort den rasselnden Trott!

---

523 STG.II.11-12
524 ÖB.I.507-508
525 GL.II.13-14
526 GDB.101-102
527 GAL.II.65-66; GWO.II.75-76
528 GHA.I.47-48; GSW.I.312-313
529 E.II.211-212

Bergab gleitet der Weg;
Ekles Schwindeln zögert
Mir vor die Stirne dein Zaudern.
Frisch, holpert es gleich,
Über Stock und Steine den Trott
Rasch in's Leben hinein!

Nun schon wieder
Den erathmenden Schritt
Mühsam Berg hinauf!
Auf denn, nicht träge denn,
Strebend und hoffend hinan!

Weit, hoch, herrlich der Blick
Rings in's Leben hinein,
Vom Gebirg' zum Gebirg'
Schwebet der ewige Geist,
Ewiges Lebens ahndevoll.

Seitwärts des Ueberdachs Schatten
Zieht dich an,
Und ein Frischung verheißender Blick
Auf der Schwelle des Mädchens da.
Labe dich! – Mir auch, Mädchen,
Diesen schäumenden Trank,
Diesen frischen Gesundheitsblick!

Ab denn, rascher hinab!
Sieh, die Sonne sinkt!
Eh' sie sinkt, eh' mich Greisen
Ergreift im Moore Nebelduft,
Entzahnte Kiefer schnattern
Und das schlotternde Gebein.

Trunken vom letzten Strahl
Reiß mich, ein Feuermeer
Mir im schäumenden Aug',
Mich geblendeten Taumelnden
In der Hölle nächtliches Thor.

Töne, Schwager, in's Horn,
Raßle den schallenden Trab,
Daß der Orcus vernehme: wir kommen,
Daß gleich an der Thüre
Der Wirth uns freundlich empfange.

Bergab gleitet der Weg;
Ekles Schwindeln zögert
Mir vor die Stirne dein Haudern.
Frisch den holpernden
Stock Wurzeln Steine den Trott
Rasch in's Leben hinein!

Nun schon wieder
Den eratmenden Schritt
Mühsam Berg hinauf.
Auf denn, nicht träge denn!
Strebend und hoffend an.

Weit hoch herrlich der Blick
Rings ins Leben hinein
Vom Gebürg zum Gebürg
Über der ewige Geist,
Ewigen Lebens ahndevoll.

Seitwärts des Überdachs Schatten
Zieht dich an
Und der Frischung verheißende Blick
Auf der Schwelle des Mädchens da.
Labe dich! – Mir auch, Mädchen,
Diesen schäumenden Trunk
Und den freundlichen Gesundheitsblick!

Ab dann, frischer hinab!
Sieh, die Sonne sinkt.
Eh' sie sinkt, eh' mich faßt
Greisen im Moore Nebelduft,
Entzahnte Kiefer schnattern
Und das schlockernde Gebein,

Trunken vom letzten Strahl
Reiß mich, ein Feuermeer
Mir im schäumenden Aug',
Mich Geblendeten, Taumelnden
In der Hölle nächtliches Tor!

Töne, Schwager, dein Horn,
Raßle den schallenden Trab,
Daß der Orkus vernehme, ein Fürst kommt,
Drunten von ihren Sitzen
Sich die Gewaltigen lüften.

Bergab gleitet der Weg.
Ekles Schwindeln zögert
Mir vor die Stirne Dein Hadern.
Frisch, holpert es gleich,
über Stock und Steine den Trott
rasch ins Leben hinein!

Nun schon wieder
den eratmenden Schritt
mühsam Berg hinauf.
Auf denn, nicht träge denn,
strebend und hoffend hinan!
Weit, hoch, herrlich der Blick
rings ins Leben hinein!
Vom Gebirg zum Gebirg
schwebet der ewige Geist,
ewigen Lebens ahndevoll.

Seitwärts des Überdachs Schatten
zieht dich an
und ein Frischung verheißender Blick
auf der Schwelle des Mädchens da.
Labe Dich! – Mir auch, Mädchen,
diesen schäumenden Trank,
diesen frischen Gesundheitsblick!

Ab denn, rascher hinab!
Sieh, die Sonne sinkt!
Eh sie sinkt, eh mich Greisen
ergreift im Moore Nebelduft,
entzahnte Kiefer schnattern
und das schlotternde Gebein:

Trunken vom letzten Strahl
reiß mich, ein Feuermeer
mir im schäumenden Aug,
mich geblendeten Taumelnden
in der Hölle nächtliches Tor.

Töne, Schwager, ins Horn!
Rassle den schallenden Trab,
daß der Orkus vernehme: wir kommen,
daß gleich an der Türe
der Wirt uns freundlich empfange.

[CSÖNDES PÁL]:
Kronosz komához[530]

Szedd magad Vénség!
Meddig tartson az út?
Lejtő szélére értünk,
undok szédület lankaszt,
ha soká állasz itt bambán!
No – botladozz hát
kövön, bokron és gödrökön át!
Siess, vár ránk az élet!

Mi az megint?
Mért torpansz meg újra,
lélegzetvesztve?
Föl, mozogj álomszuszék!
Telj meg erővel, reménnyel!

Nézd, mily fölséges látvány
az élet alattunk!
S egyre magasabban
száll az emberi szellem –
örök életét sejtőn.

Amott egy házikó árnya
hivogat
és üdülést igérő nézés
csábít a lányi küszöbről
Igyál! – ó nekem is lányka!
adj innom nézésed
csillogó arany-borából!

Le most, le gyorsan! a nap

[SZABÓ LŐRINC]:
Kronosz ságorhoz[531]

Hajrá, vén Kronosz!
Vidd robogó szekered!
Völgynek siklik utunk;
homlokomban szédületként
émelyeg óvakodásod.
Rajta, ha zötyög is,
árkon-bokron át
bele a földi zsivajba!

Máris itt az
új hegy, fulladó inak
visznek fölfelé!
Föl hát! frissen! elérjük
bízva-akarva a célt!

Fentről nagyszerü körbe
nyílik a messze világ!
Csúcsról csúcsra leng az
örök szellem s úgy issza
örökléte ihletét.

Oldalt árnyas házfödél
csalogat
s a küszöbről friss csaposlány
szeme ígér üdülést. –
Menj, igyál! – – Lány, nekem is
azt a gyöngyöző italt,
azt a koccintó szemet!

S most le! még sebesebben!

[SZABÓ LŐRINC]:
Kronosz ságorhoz[532]

Hajrá, vén Kronosz!
Vidd robogó szekered!
Völgynek siklik utunk;
homlokomban szédületként
émelyeg óvakodásod.
Rajta, ha zötyög is,
árkon-bokron át
bele a földi zsivajba!

Máris itt az
új hegy, fulladó inak
visznek fölfelé!
Föl hát! frissen! elérjük
bízva-akarva a célt!

Fentről nagyszerü körbe
nyílik a messze világ!
Csúcsról csúcsra leng az
örök szellem s úgy issza
örökléte ihletét.

Oldalt árnyas házfödél
csalogat
s a küszöbről friss csaposlány
szeme ígér üdülést. –
Menj, igyál! – –
Lány, nekem is
azt a gyöngyöző italt,
azt a koccintó szemet!

[530] CP.44-45
[531] PN.1932.III.20.,33 (Ms 4666/171)
[532] STG.I.48-49

leszállani készül
s jaj ne érjen az aggság
ködnyirku alkonya engem
remegő, roskadó térdűt,
nyámogó, fogatlan innyel;

lobogó szememben
a búcsúzó nap láng-
tengere égjen s legyek
részeg a fénytől, –
így tépj a pokolba magaddal!

Fújd meg öreg a kürtöt!
Döngjön most vad ügetésed!
hallja meg Orkusz jövetelünket;
hogy küszöbén mindjárt
örvendve fogadjon a gazda.

Nézd, hogy száll a Nap!
De mielőtt leszáll, mielőtt
jön a láp ködiszonya,
fogatlan hápogó
állkapcsok és a csoszka váz –

részegíts, végső sugár,
te meg ronts be (tűzözöm
habzik káprázó szememben)
ronts be szédült utasoddal
a Pokol éj-kapuján!
Zúgjon, sógor, a kürtöd,
csörömpöljön a vad szekér,
hogy az Orkusz tudja: ki jön most
s hogy már a küszöbnél
örvendve fogadjon a Gazda.

S most le! még sebesebben!
Nézd, hogy száll a Nap!
De mielőtt leszáll, mielőtt
jön a láp ködiszonya
fogatlan hápogó
állkapcsok és a csoszka váz –

részegíts, végső sugár,
te meg ronts be (tűzözöm
habzik káprázó szememben)
ronts be szédült utasoddal
a Pokol éj-kapuján!
Zúgjon, sógor, a kürtöd,
csörömpöljön a vad szekér,
hogy az Orkusz tudja: ki jön most!
s hogy már a küszöbnél
örvendve fogadjon a Gazda.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az öreg Kronoshoz[533]

Hajrá, vén Kronos!
Hagyd a zörgő kocogást!
Völgynek siklik utunk;
undok szédüléssel
émelyit óvakodásod.
Rajta, ha ráz is,
árkon-bokron át
bele a földi zsivajba!

Már megint
uj hegy, fulladó in
kaptat fölfelé!
Rajta, csak ne szuszogj;
küzdve, remélve fölérsz!

Fent-lent nagyszerü körré
tágul a messzi világ!
Csúcsról-csúcsra röppen az
örök szellem,
örök élet ihleti.
Oldalt árnyékos tető
csalogat
s a küszöbön friss leány
szeme igér üdülést. –
Menj, igyál! – –
Lány, nekem is
ilyen gyöngyöző italt,
azt a koccintó köszöntést!

S most le, még sebesebben!
Nézd, merűl a nap!
De mielőtt lemerűl, mielőtt öregen
fojtogat a mocsár köde
s fogatlan hápogó
állkapocs leszek és zötyögő csont,

részegíts, végső sugár,
te meg ronts, – habzó szememben
tenger lángol, szédülök,
vakulok, – ronts utasoddal
a Pokol éj-kapujába!
Fujj kürtödbe, öreg,
csörömpöljön a vad szekér,
hadd hallja meg Orcus a jöttünk
és már a küszöbnél
örvendve fogadjon a Gazda!

[SZABÓ LŐRINC]:
Az öreg Kronoshoz[534]
An Schwager Kronos

Hajrá, vén Kronos!
Hagyd a zörgő kocogást!
Völgynek siklik utunk;
undok szédüléssel
émelyit óvakodásod.
Rajta, ha ráz is,
árkon-bokron át
bele a földi zsivajba!

Már megint
uj hegy, fulladó in
kaptat fölfelé!
Rajta, csak ne szuszogj;
küzdve, remélve fölérsz!

Fent-lent nagyszerü körré
tágul a messzi világ!
Csúcsról-csúcsra röppen az
örök szellem,
örök élet ihleti.

Oldalt árnyékos tető
csalogat
s a küszöbön friss leány
szeme igér üdülést. –
Menj, igyál! – –
Lány, nekem is
ilyen gyöngyöző italt,
ilyen biztató szemet!

S most le, még sebesebben!
Nézd, merűl a nap!
De mielőtt lemerűl, mielőtt öregen
fojtogat a mocsár köde
s fogatlan hápogó
állkapocs leszek és zötyögő csont,

részegíts, végső sugár,
te meg ronts, – habzó szememben
tenger lángol, szédülök,
vakulok, – ronts utasoddal
a Pokol éj-kapujába!
Fujj kürtödbe, öreg,
csörömpöljön a vad szekér,
hadd hallja meg Orcus a jöttünk
és már a küszöbnél
örvendve fogadjon a Gazda!

[>*48*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **Seefahrt.**[535]

Lange Tag' und Nächte stand mein Schiff befrachtet;
Günst'ger Winde harrend saß, mit treuen Freunden
Mir Geduld und guten Muth erzechend,
Ich im Hafen.

GOETHE:
Seefahrt[536]

Lange Tag und Nächte stand mein Schiff befrachtet;
günstger Winde harrend, saß mit treuen Freunden
mir Geduld und guten Mut erzechend,
ich im Hafen.

533 SzLV.136-137
534 ÖB.I.596-598
535 GAL.II.72-73
536 E.212-214

Und sie waren doppelt ungeduldig:
Gerne gönnen wir die schnellste Reise,
Gern die hohe Fahrt dir; Güterfülle
Wartet drüben in den Welten deiner,
Wird Rückkehrendem in unsern Armen
Lieb' und Preis dir.

Und am frühen Morgen ward's Getümmel,
Und dem Schlaf entjauchzt uns der Matrose,
Alles wimmelt, alles lebet, webet,
Mit dem ersten Segenshauch zu schiffen.

Und die Segel blähen in dem Hauche,
Und die Sonne lockt mit Feuerliebe;
Ziehn die Segel, ziehn die hohen Wolken,
Jauchzen an dem Ufer alle Freunde
Hoffnungslieder nach, im Freudetaumel
Reisefreuden wähnend, wie des Einschiffsmorgens,
Wie der ersten hohen Sternennächte.

Aber gottgesandte Wechselwinde treiben
Seitwärts ihn der vorgesteckten Fahrt ab,
Und er scheint sich ihnen hinzugeben,
Strebet leise sie zu überlisten,
Treu dem Zweck auch auf dem schiefen Wege.

Aber aus der dumpfen grauen Ferne
Kündet leisewandelnd sich der Sturm an,
Drückt die Vögel nieder auf's Gewässer,
Drückt der Menschen schwellend Herz darnieder,
Und er kommt. Vor seinem starren Wüthen
Streckt der Schiffer klug die Segel nieder,
Mit dem angsterfüllten Balle spielen
Wind und Wellen.

Und an jenem Ufer drüben stehen
Freund' und Lieben, beben auf dem Festen:
Ach, warum ist er nicht hier geblieben!
Ach, der Sturm! Verschlagen weg vom Glücke!
Soll der Gute so zu Grunde gehen?
Ach, er sollte, ach, er könnte! Götter!

Doch er stehet männlich an dem Steuer;
Mit dem Schiffe spielen Wind und Wellen,
Wind und Wellen nicht mit seinem Herzen:
Herrschend blickt er auf die grimme Tiefe,
Und vertrauet, scheiternd oder landend,
Seinen Göttern.

Und sie waren doppelt ungeduldig:
Gerne gönnen wir Dir schnellste Reise,
Gern die hohe Fahrt Dir; Güterfülle
wartet drüben in den Welten Deiner,
wird Rückkehrendem in unsern Armen
Lieb und Preis Dir.

Und am frühen Morgen wards Getümmel,
und dem Schlaf entjauchzt uns der Matrose:
alles wimmelt, alles lebet, webet,
mit dem ersten Segenshauch zu schiffen.
Und die Segel blühen in dem Hauche,
und die Sonne lockt mit Feuerliebe.
Ziehn die Segel, ziehn die hohen Wolken,
jauchzen an dem Ufer alle Freunde
Hoffnungslieder nach, im Freudetaumel
Reisefreuden wähnend, wie des Einschiffmorgens,
wie die ersten hohen Sternennächte.

Aber gottgesandte Wechselwinde treiben
seitwärts ihn der vorgesteckten Fahrt ab,
und er scheint sich ihnen hinzugeben,
strebet leise, sie zu überlisten,
treu dem Zweck auch auf dem schiefen Wege.

Aber aus der dumpfen grauen Ferne
kündet leise wandelnd sich der Sturm an,
drückt die Vögel nieder aufs Gewässer,
drückt der Menschen schwellend Herz darnieder.
Und er kommt. Vor seinem starren Wüten
streckt der Schiffer klug die Segel nieder;
mit dem angsterfüllten Balle spielen
Wind und Wellen.

Und an jenem Ufer drüben stehen
Freund und Lieben, beben auf dem Festen:
Ach, warum ist er nicht hier geblieben!
Ach, der Sturm! Verschlagen weg vom Glücke!
Soll der Gute so zugrunde gehen?
Ach, er sollte, ach, er könnte! Götter!

Doch er stehet männlich an dem Steuer.
Mit dem Schiffe spielen Wind und Wellen,
Wind und Wellen nicht mit seinem Herzen:
herrschend blickt er auf die grimme Tiefe
und vertrauet, scheiternd oder landend,
seinen Göttern.

[CSÖNDES PÁL]:
Tengeri út[537]

Unt napok- és éjek-hosszat állt jó hajóm
Megrakodva; s szélre várva ültem én is
Cimborákkal, türelmet s erőt kupázva,
Az öbölben.

De ők izzó izgalomban égnek:
Mikor szállsz már hosszú, gyors utadra,
Mikor repülsz magas tenger-áron,
Dús kincsekkel reád váró nagy-világba?
Vajha; dicsőn visszatérőt, ölelhetnénk
Már szívünkre!

És ím kora pirkadatkor nyüzsgés támad,
Álmainkból fölujjongnak a legények,
Minden zsibong, ébred, éled;
Szállni, szállni, első áldott széllel.

S a vitorla duzzad ím a szélben,
És a nap ég hívó szerelemmel;
Hajó repül, repülnek a felhők,
És a parton ujjong minden ember:
Dalol, remél s mámoros örömben
Úti gyönyört él mind: hamvas hajnalt
S messzi-messzi boltozatos csillag-éjet.

Ámde Isten-küldte csalfa szellők
Lesodorják őt a tervelt útról,
És ő magát színleg átaladja,

[SZABÓ LŐRINC]:
Tengeri utazás[538]

Hosszu napok óta berakodva várt már
hajóm jó szelekre; én a kikötőben
iddogáltam kedvet és türelmet
víg fiúk közt.

És az ő türelmük volt a kisebb:
Menj! röpítsen a tündér szerencse,
röpítsen a gyors tenger; világok
várnak ott túl dús kincsgarmadával,
itt szeretet s dicsőség, ha megtérsz
ujra hozzánk.

És megjött a hajnal, lett zsibongás,
és felrikkant álmunkból a matróz,
sürög-forog minden, hogy vihessen
az áldott szél első libbenése.

És virúl a szélben a vitorla,
tűzvarázszsal csalogat a friss Nap;
száll vitorlánk, szállnak fent a felhők,
búcsudal zeng ujjongva a tűnő
partról: a barátok mind remélik:
szép lesz az út, mint az indulás volt
és az első szent csillagos éjek.

De a szél szeszélye, ég parancsa,
oldalt ver a megszabott iránytól;
és az utas, bár látszólag enged,

537 CP.47-49
538 STG.II.8-10

De az akart pályát méri mégis egyre;
Hamis úton is céljához híven.

De a tompa, szürke messzeségből
Lassú vihar kúszik egyre följebb.
Lesújtja a madarat a vízre
Lesújtja az ember szálló szívét.
És jő. Bambán, vak-dühösen tombol.
Okos hajós ilykor vitorlát von.
S reszkető lapdával játszik ím a
Szél és hullám.

És a parton íme kedves és barátok
Biztos földről aggódón remegnek:
Ó miért nem maradt ő miköztünk!
Jaj a vihar! Oda szerencséje!
Így kell hát a jónak elpusztulni?
Jaj, ha mégis! Jaj, ha máris! Isten!

De ő áll kormányán: erős férfi;
A hajóval játszik szél és hullám,
Szél és hullám nem az ő szívével;
Bátran néz a bősz mélység torkába
S – vesszen bár vagy partot érjen, – bízik
Istenében.

az elemet rászedni igyekszik:
rossz uton is hű marad a célhoz.

De a tompa, szürke messzeségből
már kirémlik a vihar haragja,
lenyomja a madarat a vízre,
lenyomja az emberek szivét is;
és megjön. Dermedt dühét kerülni
vitorláit a hajós bevonja;
játszva veri a hullám s a szél a
gyönge labdát.

És amott a parton a barátok
a biztos földön remegve állnak:
Miért nem maradt örökre közöttünk!
Óh, a vihar! Hol vagy jó szerencse?
Igy vesszen a derék, nyomorultan?
Ott vesz-e? Óh, ott veszhet! Nagy Isten!

De ő fogja, keményen, a kormányt:
szél és hullám játszik a hajóval,
szél és hullám nem az ő szivével.

Úrként tekint a vad tombolásba
és – ha part, ha zátony várja – bízik
csillagában.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tengeri utazás[539]

Hosszu napok óta berakodva várt már
hajóm jó szelekre; én a kikötőben
iddogáltam kedvet és türelmet,
víg fiúk közt.

Ők voltak a türelmetlenebbek:
Menj! röpítsen a tündér szerencse,
röpítsen a gyors tenger; világok
várnak ott túl dús kincsgarmadával,
itt szeretet s dicsőség, ha megtérsz
ujra hozzánk.

És megjött a hajnal, lett zsibongás,
és felrikkant álmunkból a matróz,
sürög-forog minden, hogy vihessen
az áldott szél első libbenése.

S kivirul a szélben a vitorla,
tűzvarázzsal csalogat a friss Nap;
száll vitorlánk, szállnak fent a felhők,
búcsúdal zeng ujjongva a tűnő
partról: a barátok mind remélik:
szép lesz az út, mint az indulás volt
és az első szent csillagos éjek.

De a szél szeszélye, ég parancsa,
eltérit a kitűzött iránytól;
és az utas, bár látszólag enged,
az elemet rászedni igyekszik:
rossz uton is hű marad a célhoz.

De a tompa, szürke messzeségből
előrémlik a vihar haragja,
lenyomja a madarat a vízre,
lenyomja az emberek szivét is;
és megjön. Makacs dühét kerülni
vitorláit a hajós bevonja;
játszva veri a hullám s a szél a
gyönge labdát.

És amott a parton a barátok
a biztos földön remegve állnak:
Miért is nem maradt itt közöttünk!
Jaj, a vihar! Oda a szerencse!
Igy vesszen a derék, nyomorultan?
Ott vesz-e? Jaj, ott veszhet! Nagy Isten!

De ő fogja keményen a kormányt:
szél és hullám játszik a hajóval,

[SZABÓ LŐRINC]:
Tengeri utazás[540]
Seefahrt

Hosszu napok óta berakodva várt már
hajóm jó szelekre; én a kikötőben
iddogáltam kedvet és türelmet,
víg fiúk közt.

Ők voltak a türelmetlenebbek:
Menj! röpítsen a tündér szerencse,
röpítsen a gyors tenger; világok
várnak ott túl dús kincsgarmadával,
itt szeretet s dicsőség, ha megtérsz
ujra hozzánk.

És megjött a hajnal, lett zsibongás,
és felrikkant álmunkból a matróz,
sürög-forog minden, hogy vihessen
az áldott szél első libbenése.

És virúl a szélben a vitorla,
tűzvarázzsal csalogat a friss Nap;
száll vitorlánk, szállnak fent a felhők,
búcsúdal zeng ujjongva a tűnő
partról: a barátok mind remélik:
szép lesz az út, mint az indulás volt
és az első szent csillagos éjek.

De a szél szeszélye, ég parancsa,
eltérit a kitűzött iránytól;
és az utas, bár látszólag enged,
az elemet rászedni igyekszik:
rossz uton is hű marad a célhoz.

De a tompa, szürke messzeségből
már kirémlik a vihar haragja,
lenyomja a madarat a vízre,
lenyomja az emberek szivét is;
és megjön. Makacs dühét kerülni
vitorláit a hajós bevonja;
játszva veri a hullám s a szél a
gyönge labdát.

És amott a parton a barátok
a biztos földön remegve állnak:
Miért is nem maradt itt közöttünk!
Jaj, a vihar! Oda a szerencse!
Igy vesszen a derék, nyomorultan?
Ott vesz-e? Jaj, ott veszhet! Nagy Isten!

De ő fogja keményen a kormányt:
szél és hullám játszik a hajóval,

539 SzLV.159-160
540 ÖB41.59-60; ÖB.I.89-91

szél és hullám nem az ő szivével.
Úrként tekint a garázda mélybe
és – ha part, ha zátony várja – bízik
csillagában.

szél és hullám nem az ő szivével.
Úrként tekint a garázda mélybe
és – ha part, ha zátony várja – bízik
csillagában.

[>*49a*] GOETHE:
Prometheus.
Dramatisches Fragment.
Dritter Act.[541]
Prometheus (in seiner Werkstatt.)

Bedecke deinen Himmel, Zeus,
Mit Wolkendunst,
Und übe, dem Knaben gleich,
Der Disteln köpft,
An Eichen dich und Bergeshöhn;
Mußt mir meine Erde
Doch lassen stehn,
Und meine Hütte, die du nicht gebaut,
Und meinen Herd,
Um dessen Gluth
Du mich beneidest.

Ich kenne nichts Aermeres
Unter der Sonn', als euch, Götter!
Ihr nähret kümmerlich
Von Opfersteuern
Und Gebetshauch
Eure Majestät,
Und darbtet, wären
Nicht Kinder und Bettler
Hoffnungsvolle Thoren.

Da ich ein Kind war,
Nicht wußte wo aus noch ein,
Kehrt' ich mein verirrtes Auge
Zur Sonne, als wenn drüber wär'
Ein Ohr, zu hören meine Klage,
Ein Herz, wie mein's,
Sich des Bedrängten zu erbarmen.

Wer half mir
Wider der Titanen Uebermuth?
Wer rettete vom Tode mich,
Von Sklaverey?
Hast du nicht alles selbst vollendet,
Heilig glühend Herz?
Und glühtest jung und gut,
Betrogen, Rettungsdank
Dem Schlafenden da droben?

Ich dich ehren? Wofür?
Hast du die Schmerzen gelindert
Je des Beladenen?
Hast du die Thränen gestillet
Je des Geängsteten?
Hat nicht mich zum Manne geschmiedet
Die allmächtige Zeit
Und das ewige Schicksal,
Meine Herren und deine?

Wähntest du etwa,
Ich sollte das Leben hassen,
In Wüsten fliehen,
Weil nicht alle
Blütenthräume reiften?

Hier sitz' ich, forme Menschen
Nach meinem Bilde,
Ein Geschlecht das mir gleich sey,
Zu leiden, zu weinen,
Zu genießen und zu freuen sich
Und dein nicht zu achten,
Wie ich!

[DÓCZI LAJOS]:

[>*49*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **Prometheus.**[542]

Bedecke deinen Himmel, Zeus,
Mit Wolkendunst,
Und übe, dem Knaben gleich,
Der Disteln köpft,
An Eichen dich und Bergeshöhn;
Mußt mir meine Erde
Doch lassen stehn,
Und meine Hütte, die du nicht gebaut,
Und meinen Herd,
Um dessen Gluth
Du mich beneidest.

Ich kenne nichts Aermeres
Unter der Sonn', als euch, Götter!
Ihr nähret kümmerlich
Von Opfersteuern
Und Gebetshauch
Eure Majestät,
Und darbtet, wären
Nicht Kinder und Bettler
Hoffnungsvolle Thoren.

Da ich ein Kind war,
Nicht wußte wo aus noch ein,
Kehrt' ich mein verirrtes Auge
Zur Sonne, als wenn drüber wär'
Ein Ohr, zu hören meine Klage,
Ein Herz, wie mein's,
Sich des Bedrängten zu erbarmen.

Wer half mir
Wider der Titanen Uebermuth?
Wer rettete vom Tode mich,
Von Sklaverey?
Hast du nicht alles selbst vollendet,
Heilig glühend Herz?
Und glühtest jung und gut,
Betrogen, Rettungsdank
Dem Schlafenden da droben?

Ich dich ehren? Wofür?
Hast du die Schmerzen gelindert
Je des Beladenen?
Hast du die Thränen gestillet
Je des Geängsteten?
Hat nicht mich zum Manne geschmiedet
Die allmächtige Zeit
Und das ewige Schicksal,
Meine Herrn und deine?

Wähntest du etwa,
Ich sollte das Leben hassen,
In Wüsten fliehen,
Weil nicht alle
Blüthenträume reiften?

Hier sitz' ich, forme Menschen
Nach meinem Bilde,
Ein Geschlecht, das mir gleich sey,
Zu leiden, zu weinen,
Zu genießen und zu freuen sich,
Und dein nicht zu achten,
Wie ich!

[FALUDY GYÖRGY]:

GOETHE:
Prometheus[543]

Bedecke deinen Himmel, Zeus,
mit Wolkendunst
und übe, dem Knaben gleich,
der Disteln köpft,
an Eichen Dich und Bergeshöhn!
Mußt mir meine Erde
doch lassen stehn
und meine Hütte, die du nicht gebaut,
und meinen Herd,
um dessen Glut
Du mich beneidest.

Ich kenne nichts Ärmeres
unter der Sonn als euch, Götter!
Ihr nähret kümmerlich
von Opfersteuern
und Gebetshauch
Eure Majestät
und darbtet, wären
nicht Kinder und Bettler
hoffnungsvolle Toren.

Da ich ein Kind war,
nicht wußte, wo aus noch ein,
kehrt ich mein verirrtes Auge
zur Sonne, als wenn drüber wär
ein Ohr, zu hören meine Klage,
ein Herz, wie meins,
sich des Bedrängten zu erbarmen.
Wer half mir
wider der Titanen Übermut?
Wer rettete vom Tode mich,
von Sklaverei?
Hast du nicht alles selbst vollendet,
heilig glühend Herz?
Und glühtest jung und gut,
betrogen, Rettungsdank
dem Schlafenden da droben?

Ich dich ehren? Wofür?
Hast du die Schmerzen gelindert
je des Beladenen?
Hast du die Tränen gestillet
je des Geängsteten?
Hat nicht mich zum Manne geschmiedet
die allmächtige Zeit
und das ewige Schicksal,
meine Herrn und Deine?
Wähntest du etwa,
ich sollte das Leben hassen,
in Wüsten fliehen,
weil nicht alle
Blütenträume reiften?

Hier sitz ich, forme Menschen
nach meinem Bilde,
ein Geschlecht, das mir gleich sei,
zu leiden, zu weinen,
zu genießen und zu freuen sich,
und Dein nicht zu achten,
wie ich!

[FALUDY GYÖRGY]:

541 GAL.XXXIII.262-264
542 GAL.II.76-78
543 E.168-169
544 DLG.I.125-126
545 EKA.232-234

Prometheus.[544]

Csak borítsd egedet, Zeus,
Felhőpárával
S gyakorold erődet,
Mint a kórót nyakazó fiú,
Tölgyeken és hulló szirteken:
Azért meg nem ingatod
A földet, melyen állok –
Kunyhómat, amelyet
Nem te épitettél,
Tűzhelyemet,
Melynek parázsát
Irígyled tőlem.

Van-e nyomorékabb
A nap alatt, mint
Ti istenek?
Áldozat adajával,
Imarebegéssel
Tengetitek alig
Fölségteket –
S éhen vesznétek,
Ha nem volna annyi
Balga reménykedő,
Gyermek és koldus.
Mikor még gyermek voltam,
Tudatlan, gyámoltalan,
Tévelyedett szemmel
A nap felé fordúltam,
Mintha volna fül ottan,
Hallgatni keservemet,
S szív, lágy mint az enyém,
Mely könyörűl a szegényen!

Ki segített meg
A Titánok dölyfe ellen?
Ki mentett meg a haláltól,
A rabszolgaságtól?
Ugy-e, *Te* tettél mindent,
Szent tűzben izzó *szívem?*
S te megcsalt, jó, fiatal szív
Még hála-tűzben égtél
A mentőnek, ki ott fönn
Csak alszik örökkön?

S én imádjalak, isten?
Ugyan miért?
Mikor enyhítetted
A roskadónak kínját?
Mikor szárítottad könyét
A fuldoklónak?
Férfiuvá ki más kovácsolt,
Mint az Idő, a mindenható,
És az örök végzet:
Az én gazdám s a tied?

Azt vártad talán, hogy
Meggyűlöljem a létet,
Sivatagba fussak,
Mert nem érett gyümölccsé
Minden álmaim virága?

Itt ülök íme,
S embereket formálok
Hasonmásomra:
Fajt, mely reám üt,
Mely szenved és jajgat,
Élvez és örvend,
S veled nem gondol –
Mint én.

Prometheus[545]

Rejtsd egedet Zeusz,
Fellegeidbe,
és hajlítsd szeleiddel a
bérci fenyőket,
mint a suhanc, ki a kórót
verdesi bottal!
El nem veheted
szántóföldeimet és kunyhómat, amit
nem te emeltél,
s tüzhelyemet, melynek parazsáért
fűr az irigység.

Nincs szánandóbb lénye a földnek,
mint ti az égben!
Istenségtek
gyatra imákból
s áldozatokból
tengeti létét,
s elhullnátok,
hogyha közöttünk
nem volnának
gyermekek, árvák,
balga remények.

Ostoba voltam,
s gyermeki szemmel
néztem a napra,
mintha fölötte
isteni fül hallgatna jajomra,
s emberi lélek
nyílna meg a nyomorult panaszára.

A Víz s a Titánok vak dühe ellen
szólj, ki segített?
Szolgafajom rút rabguzsalyát ki
oldta le rólam?
Nem te vezettél-e, szent és öröktüzü
Emberi Lélek?
S nem zengtél-e ezerszer,
ifjan és tévelyedetten
hálaimákat
néki, ki ott fenn
alszik unottan?

Mért tiszteljelek? Mért? A szegények
véres igája
nyomta-e vállaidat?
A zokogók könnyét letörölte-e
egyszer is ujjad?
Avagy nem a Kor kalapálta a Férfit
gyenge husomból
és az örök Sors,
kit te se bírsz le?

Azt akarod, hogy meggyűlöljem a létet,
s puszta homokba
fussak az élet elől, mert
néha a sárba
dől a vetésem?

Itt ülök, Embert
gyúrok agyagból
képemre hasonló
fajzatot, hogy majd
szenvedjen, örüljön,
és így vegyen tégedet
semmibe,
mint én!

Prométheusz[546]

Rejtsd egedet, Zeüsz,
fellegeidbe
és hajlítsd szeleiddel a
bérci fenyőket,
mint a suhanc, ki a kórót
verdesi bottal!
El nem veheted
szántóföldemet és kunyhómat, amit
nem te emeltél,
s tűzhelyemet, melynek parazsáért
mar az irígység.

Nincs szánandóbb lénye a földnek,
mint ti az égben!
Istenségtek
gyatra imákból s áldozatokból
tengeti létét,
s elhullnátok,
hogyha közöttünk nem volnának
gyermekek, aggnők,
balga remények.

Ostoba voltam,
s gyermeki szemmel
néztem a napra,
mintha fölötte
isteni fül hallgatna jajomra,
s emberi lélek
nyílna meg a nyomorult panaszára.

A víz s a titánok vak dühe ellen
szólj, ki segített?
Szolgafajom rút rabguzsalyát ki
vette le rólam?
Nem te vezettél-e, szent és öröktüzű
emberi lélek?
S nem zengtél-e ezerszer
hálaimákat
néki, ki ott fenn alszik unottan?

Mért tiszteljelek? Mért? A szegények
véres igája
nyomta-e vállaidat?
A zokogók könnyét letörölte-e
egyszer is ujjad?
Avagy nem a kor kalapálta a férfit
gyenge húsomból
és az örök Sors,
kit te se bírsz le?

Azt akarod, hogy meggyűlöljem a létet,
s puszta homokba
fussak az élet elől, mert olykor a sárba
dől aratásom?

Itt ülök, embert
gyúrok agyagból,
képemre hasonló
fajzatot, hogy majd
szenvedjen, örüljön,
s téged is így vegyen
semmibe, mint én!

[FÖLDESSY GYULA]:
Prometheusz[547]

Burkold be egedet, Zeusz,
Fellegek páráival
S próbáld erődet,
Mint kórókat fejezgető gyerek,

[KAZINCZY FERENC]:
Prometheusz.[548]

Vond-be, vond-be, Zeüsz,
Felleggőzzel eged',
'S mint a' gyerek
Ki bogácsfőket nyakaz,

[KEMÉNY XAVÉR FERENC]:
Prometheus[549]

Takarjad fénylő egedet Zeüsz
Köddel, felhővel és űzd
Mint a gyermek, ki vesszővel
Bogáncsfejeket kaszál,

---

546 FT.417-418
547 GEF.125-127
548 KPB.191-194
549 GK.15-16

Tölgyeken a hegytetőkön,
De földemet
Ne bántsd
És kunyhómat, mit nem te épitettél
S tűzhelyemet,
Amelynek parazsát
Irigyled tőlem.

Nem ismerek a nap alatt
Nyomorultabbat mint ti, istenek!
Áldozat-füstök,
Imák és sohajok
Szűkösen tengetik
Felségteket
S koplalnátok, ha nem volnának
Koldusok és gyermekek:
Reménykedő bolondok.

Mikor még gyermek voltam
S nem tudtam merre ki és merre be?
Tévelygő szememet a nap felé
Vetettem, mintha arra túl
Volna egy fül, panaszom hallani,
Egy szív, mint az enyém,
Hogy könyörüljön a bajba-esetten.

Ki védett engem
A titánok vad dölyfe ellen?
Ki mentett meg haláltól,
Rabszolgaságtól?
Nem te magad tettél-e mindent,
Szentlángu szív?
S ifjú hittel izzott hálatüzed,
Megcsaltan is, a megmentésért,
A süket alvó felé odafönt.

Tiszteljelek? Miért?
Enyhitetted-e valaha
A megroskadtnak azenvedését?
Csillapitottad valaha
Könnyét a rettegőnek?
Vajjon nem a mindenható idő
S az örök Végezet
Kovácsolt engem férfivá? –
Az én uraim és a tieid.

Azt hitted talán,
Hogy meggyülölöm majd az életet,
Pusztába futok,
Mert álmaim virágai
Nem hoztak mind gyümölcsöt?

Itt ülök s embert alkotok
Magam képére,
Oly nemzedéket, mely másom legyen,
Tudjon szenvedni, sírni,
Élvezni és örvendeni
S nem törődni veled,
Mint én!

Csapkodd a' tölgyeket 's a' hegytetőket.
De földem ugyan
Bántani nem fogod,
Nem kalyibámat
Mellyet te nem rakál,
Tűzhelyemet nem
Mellynek lobogását
Tőlem irígyled!

Nyomorúltabbat
Mint ti, nagy Istenek,
Nem ismerek én
A nap alatt.
Felségeteket
Az áldozatnak hulladékival
'S az imádság húhongásival
Tengetitek ti.
'S koplalnátok hahogy
A' gyermekek és a koldusok
Csüggedt kábák nem volnának.

Mikor én még gyermek valék,
'S honnan 's merre nem értettem,
Bolygó szemem' én is
A' napra meresztém,
Mintha túl amott
Volna fül
Megérteni jajgatásomat,
Mintha túl amott
Volna szív
Hasonló az enyémhez,
Melly megszánja
A' szenvedőt.

Ki segélle nekem
A' Titánok ellen küszdeni?
Ki mente-meg engem
A' meghalástól,
A' rabságnak lánczaitól?
Nem tőd e mind ezt magad
Lángoló szent szív?
Éretlen és jó,
Megcsalva, köszönted
Az ott-fenn szunnyadónak
Hogy megszabadúlál!

Én tiszteljelek e?
'S miért?
Könnyítetted e súllyát
A' megnyomottnak?
Eltörlötted e könnyét
Az üldözöttnek?
Nem a' mindenható Idő
Nem e az örök szent Végzés
Edzettek engem férjfivá?
Nékem és neked uraid!

Te talán azt vártad
Hogy az éltet gyűlölni én fogom,
Hogy pusztákba rejtezem el,
Mivel minden virág
Gyümölcsre nem érhet?

Itt űlök, 's embereket
Képzek az én alakomra,
Hozzám hasonló nemet,
Melly tűrjön, sírjon,
Kényént éljen, örűljön,
'S ne gondoljon teveled
Mint magam én.

E mesterséget tölgyek sudarán
S hegycsúcsokon… Hiába haragszol!
A földgolyót kimélni tartozol,
S kunyhómat, melynek melegét
Tőlem nem egyszer megirigyeléd.
Nem ismerek a Nap alatt
Lényt szánalmasabbat
Mint ti istenek!
Zi csak alamizsnán éltek,
Sorsotok a koplalás,
Hogyha föl nem száll felétek
Koldus- s gyermek sóhajtás.

Amikor még gyermek voltam,
S nem tudtam: mi jó, mi rossz,
Révedező szemmel néztem
Föl a Naphoz; talán azon
Túl van fül és hallja panaszom,
Talán szív is, olyan mint enyém,
Mely megindul a más keservén.

Vajjon ki segített engem
A Titánok dölyfe ellen?
Ki mentett meg a haláltól?
Vajjon ki a szolgaságtól?
Nem te végeztél el mindent,
Szeretettől izzó szívem?
Ifjan, vígan, lánggal égtél,
Csalódva… hálát lebegtél*
Az alvónak odafönn.

Becsüljetek téged? Ugyan miért?
Talán könnyítél a fájdalomtól
Roskadozók keservén? Segítettél
Tán a szorongatottak keservén?
Nem megedzett férfivá engemet
A mindenható idő s az örök
Végzet, ura mindkettőnknek?

Vártad talán, hogy meggyűlölöm
Éltemet, mert nincsen örömöm?
Azt jitted, hogy sívatagba futok,
Mert nem térdig rózsában gázolok?
Itt állok, embereket formálok
Saját képem mására,
Nemzedéket, mely úgy mint én
Vigadjon… szenvedjen
Sírjon és nevessen
Gyűlöljön… szeressen
S téged semmibe se vegyen
Mint én!

[KÉPES GÉZA]:
Prometheus[550]
Csak rejtsd el égboltod, Zeusz, fellegeiddel,
s mint a kamasz, ki a bogáncsot bottal lenyakazza: döngesd dübörögve

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Prometheüsz[551]
Borítsd be égboltod, Zeüsz, felhők ködével
s játssz, mint a bogáncsot döntő buta gyerkőc

[SZABÓ LŐRINC]:
Prometheusz[552]
Vond egedet, Zeus, fellegek páráiba
s gyakorold erőd, mint a bogáncsot nyakazó fiú,

---

* *sic!*
550 ÖHF.224-226
551 IK.754-756
552 STG.I.43-45

a tölgyerdőt meg a bérci tetőt.
Szétrontani úgyse tudod
szántóföldemet és kunyhómat,
amit nem te emeltél,
sem tűzhelyem izzó parazsát,
melyért irigyelsz.

Nincs szánandóbb lény a világon,
istenek, mint ti az égben!
Nyomorultak imáiból
s áldozatok füstjéből tengetitek
satnya hatalmatokat.
Nyelhetnétek az éhkoppot,
ha közöttünk
nem volnának gyermekek és koldusok,
balga remények szédült rabjai.

Amikor még gyermek voltam,
nem tudtam, hova forduljak;
tétova szemmel néztem a Napba,
s úgy láttam, mintha fenn a magasban
isteni fül hallgatna jajomra,
s testvéri szív
nyílna meg a nyomorult panaszára.

Szólj, ki segített engem
a titánok dölyfös hada ellen?
Ki mentette meg életemet
a pusztulástól s az undok igától?
Én egyedül: bennem a lázadó szív
s győzhetetlen erős karom.
S milyen ostoba voltam,
hogy hőstettek után
hálaimákat mormoltam teneked,
ki ott fenn alszol unottan!

Hát téged tiszteljelek? Mért?
Enyhítetted-e kínom valaha,
hogyha lerogytam terhem alatt?
És ha zokogtam, könnyeimet
tán letörölte
egyszer is ujjad?
Tudd meg: csak a szűkség
és az idő kalapálta
keménnyé testem – ez a két hatalom,
mely úgy parancsol nekem is,
mint teneked.

Azt hitted, ha soká keserítesz,
meggyűlölöm az életet
s a pusztába futok majd,
mert néha a sárba
dől a vetésem?

Nem! Lásd: itt ülök, embert
gyúrok agyagból,
képemre hasonló
fajt, aki majd küszködjön a földön,
élvezzen, örüljön
s megvessen téged,
akárcsak én!

tölggyel, hegyorommal.
De hagyd meg a jussom,
hagyd nékem a Földet
s mit nem te emeltél, a kalyibámat
és azt a tűzaknát,
melyre irigykedsz,
hagyd nékem a lángot.

Nincs a világon semmi silányabb,
miként ti, istenek.
Áldozatokból
tengtek nyomorultul
s lanyha imákból
híztok ti dicsőre.
Fölkopna az állatok is, ha a földön
nem volna gyerek és koldusi fajzat,
rongy, balga bolondok.

Hogy még kicsi voltam,
gyámoltalan árva,
tétova szemmel néztem a Napra,
minthogyha amott fönn
fül volna figyelni, meghallani jajszóm,
szív, mint az enyém itt,
megkönyörülni az elhagyotton.

Ugyan ki segített
dölyfös titánok hada ellen engem?
Megmenteni életemet a haláltól,
rabszolgaigától?
Nemcsak te müvelted mindezt, te tüzes szív,
én hősi szivem te?

S te ifju, te izzó, te megcsalatott jó,
nem te lobogtál hálát a magasba,
köszöntve az égben a csöndesen Alvót?

Téged tiszteljelek? Miért?
Oltottad-e kínom, a görcsöt apasztva,
hogyha lerogytam?
Vagy könnyeimet tán csillapítottad,
hogyha aléltam?
Nem az kalapácsolt engem erőssé,
a messze Idő és
a Sors, az örök Sors,
az, aki téged?

Azt hitted tán, hogy
meggyűlölöm az életet érted
s pusztába futok majd,
mert nem eredett meg
virágjaim vetése?

Most itt ülök, Embert teremtek
ennen-képemre,
hozzám hasonló emberi fajtát,
hogy sírjon, örüljön,
csóktól tüzesedjék és sanyarogjon
s téged ne becsüljön,
Mint Én!

tölgyeken és hegyormokon, –
e földet, az én
földemet meg nem ingatod,
s kunyhómat, nem a te müved,
se tűzhelyemet,
melynek parazsáért
irigyelsz.

Nem tudok koldusabbat a
Nap alatt nálatok, Istenek!
Sóhaj imák
s oltárok adója
tengeti siralmas
fenségeteket
s koplalnátok, ne volna gyermek
s koldus
a remény bolondja mind.

Gyerekkoromban,
nem jutva se té, se tova,
eltévedt szemem a Nap felé
fordult, minthogyha ott valahol
volna Fül, hallani panaszom,
s Szív, mint az enyém,
megszánni a szorongatottat.

Ki segített
a titánok dölyfös dühe ellen?
Ki mentett meg a haláltól,
rabszolgaságtól?
Nem magad végeztél-e mindent
szenttüzü szív?
S izzott, ifjan s becsapva,
jóságod hálája Neki,
aki csak alszik ott fent?

Téged tisztelni? Miért?
Enyhítetted kínját valaha
a roskadónak?
Törölted könnyét valaha
a rettegőnek?
Nem vert-e engem férfivá a
mindenható Idő
és az örök Sors,
uraim s uraid?

Azt hitted talán,
meggyűlölöm az életet,
sivatagba futok,
mert álmaim
virága nem mind lett gyümölcs?

Itt ülök, embert gyúrok,
lelkem mintája szerint,
fajt, mely másom legyen:
sírjon, nyomorogjon,
élvezzen, örüljön –
és rád se nézzen,
mint én!

[SZABÓ LŐRINC]:
Prometheusz[553]

Vond egedet, Zeusz, fellegek
páráiba
s gyakorlatozz, mint a csalánt
nyakazó fiú,
tölgyeken és hegyormokon, –
e földet, az én
földemet meg nem ingatod,
s kunyhómat, nem a te müved,
se tűzhelyemet,
melynek parazsáért
irigyelsz.

Nem tudok koldusabbat a

[SZABÓ LŐRINC]:
Prometheus[554]

Vond egedet, Zeus, fellegek
páráiba
s gyakorold erőd, mint a bogáncsot
nyakazó fiú,
tölgyeken és hegyormokon, –
e földet, az én
földemet meg nem ingatod,
s kunyhómat, nem a te müved,
se tüzhelyemet,
melynek parazsáért
irigyelsz.

Nem tudok koldusabbat a

[SZABÓ LŐRINC]:
Prometheus[555]
Prometheus

Vond egedet, Zeus, fellegek
páráiba
s gyakorold erőd, mint a bogáncsot
nyakazó fiú,
tölgyeken és hegyormokon, –
e földet, az én
földemet meg nem ingatod,
s kunyhómat, nem a te müved,
se tűzhelyemet,
melynek parazsáért
irigyelsz.

Nem tudok koldusabbat a

[553] PN.1932.III.20., 33 (Ms 4666/171) *két példányban!: /172*
[554] NIK.142-143
[555] SzLV.156-158; ÖB.I.667-668

Nap alatt nálatok, Istenek!
Sóhaj imák
s oltárok adója
táplálja siralmas
fenségeteket
s koplalnátok, ne volna gyermek
s koldus
a remény bolondja mind.

Gyerekkoromban,
nem jutva se té, se tova,
eltévedt szemem a Nap felé
fordult, minthogyha ott valahol
volna Fül, hallani panaszom,
s Szív, mint az enyém,
megszánni a szorongatottat.

Ki segített
a titánok vad dühe ellen?
Ki mentett meg a haláltól,
rabszolgaságtól?
Nem magad végeztél-e mindent,
szentüzü szív?
S izott, ifjan s becsapva,
jóságod hálája Neki,
aki csak alszik ott fent?

Téged tisztelni? Miért?
Enyhítetted kínját valaha
a roskadónak?
Törölted könnyét valaha
a rettegőnek?
Nem vert-e engem férfivá a
mindenható Idő
és az örök Sors,
uraim s uraid?

Azt hitted talán,
meggyűlölöm az életet,
sivatagba futok,
mert álmaim
virága nem mind lett gyümölcs?

Itt ülök, embert gyúrok,
lelkem mintája szerint,
fajt, mely másom legyen:
sírjon, nyomorogjon,
élvezzen, örűljön –
és rád se nézzen,
mint én!

Nap alatt nálatok, Istenek!
Sóhaj imák
s oltárok adója
tengeti siralmas
fenségeteket
s koplalnátok, ne volna gyermek
s koldus
a remény bolondja mind.

Gyermekkoromban
nem jutva se té, se tova,
eltévedt szemem a Nap felé
fordult, minthogyha ott valahol
volna fül, hallani panaszom,
s szív, mint az enyém,
megszánni a szorongatottat.

Ki segített
a titánok dölyfös dühe ellen?
Ki mentett meg a haláltól,
rabszolgaságtól?
Nem magad végeztél-e mindent
szenttüzü szív?
S izzott, ifjan s becsapva,
jóságod hálája Neki,
aki csak alszik ott fent?

Én, tiszteljelek? Miért?
Enyhitetted kínját valaha
a roskadónak?
Törölted könnyét valaha
a rettegőnek?
Nem kalapált-e férfivá a
mindenható Idő
s az örök Végzet,
mindkettőnk ura?

Azt hitted talán,
meggyűlölöm az életet,
sivatagba futok,
mert álmaim
virága nem mind lett gyümölcs?

Itt ülök, embert gyúrok,
a magam képe szerint,
fajtát, hogy a másom legyen:
sirjon, nyomorogjon,
élvezzen, örűljön –
és rád se nézzen,
mint én!

Nap alatt nálatok, Istenek!
Sóhaj imák
s oltárok adója
tengeti siralmas
fenségeteket,
s koplalnátok, ne volna gyermek
s koldus
a remény bolondja mind.

Gyerekkoromban,
nem jutva se té, se tova,
tévelygő szemem a Nap felé
fordult, minthogyha ott valahol
volna fül, hallani panaszom,
s szív, mint az enyém,
megszánni a szorongatottat.

Ki segített
a titánok dölyfös dühe ellen?
Ki mentett meg a haláltól,
rabszolgaságtól?
Nem magad végeztél-e mindent
szenttüzü szív?
S izzott, ifjan s becsapva
jóságod hálája Neki,
aki csak alszik ott fent?

Én, tiszteljelek? Miért?
Enyhítetted kínját valaha
a roskadónak?
Törölted könnyét valaha
a rettegőnek?
Nem kalapált-e férfivá a
mindenható Idő
s az örök Végzet,
mindkettőnk ura?

Azt hitted talán,
meggyűlölöm az életet,
sivatagba futok,
mert álmaim
virága nem mind lett gyümölcs?

Itt ülök, embert gyúrok,
a magam képe szerint,
fajtát, hogy a másom legyen:
sirjon, nyomorogjon,
élvezzen, örűljön –
és rád se nézzen,
mint én!

[SZÁSZ KÁROLY]:
Prometheusz.[556]

Boritsd eged' be, Zevsz,
Felhők páráival;
S mint a bogáncsokat
Fejezgető gyerek,
Mutasd te is hatalmadat
Tölgy- s bércz-tetőkön.
De földemet ne bántsd,
Se kis kunyhóm, mit nem te épitettél,
Se tűzhelyem', a melynek
Lángját irígyled tőlem!

Nem ismerek a nap alatt
Nyomorúltabbat, mint ti, istenek!
Ti, méltóságtokat
Csak áldozat-füst
S ima-párákkal
Dédelgetitek![*]
S éhen halnátok el, ha
A gyermekek s a koldusok
Reménykedő bolondok nem volnának!

Mikor gyerek valék,
Nem tudva még a dörgést,
Keresve forditám tekintetem'
A napra, mintha rajta túl egy
Fül volna, mely meghallja panaszom,

[556] GL.II.26-28
[*] *sic!*

S egy sziv, rokon velem,
Mely könyörüljön a szorongatottan!

Ki fogta pártom' a
Kevély titánok ellen?
Ki mente meg haláltól,
Rabszolgaságtól?
Nem álltál-é magad a küzdelemben,
Szent lángu sziv?
Hálát lobogva, hőn és ifian
S megcsalva, annak:
Ki odafönn – aludt!

Én, tégedet tisztelni? – Mért?
Hintél-e enyhet valaha
A fájdalom sebére?
Törülted-é le a szorongatottnak
Könyárjait?
Nem a mindenható Idő
S az örök Végezet
Tevének engem férfivá –
Az én s te uraid?

Tán azt remélted
Hogy megutálom életem',
S a sivatagba bújdosom,
Mert álmaim virági
Nem érnek mind gyümölcscsé?
Most itt ülök
És embereket alkotok
Képemre, nemzedéket
Hozzám hasonlót,
Szenvedni, sirni,
S élvezni és örülni,
S megvetni téged –
Mint én!

[>*50*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **Ganymed.**[557]

Wie im Morgenglanze
Du rings mich anglühst,
Frühling, Geliebter!
Mit tausendfacher Liebeswonne
Sich an mein Herz drängt
Deiner ewigen Wärme
Heilig Gefühl,
Unendliche Schöne!

Daß ich diesen fassen möcht'
In diesen Arm!

Ach an deinem Busen
Lieg' ich, schmachte,
Und deine Blumen, dein Gras
Drängen sich an mein Herz.
Du kühlst den brennenden
Durst meines Busens,
Lieblicher Morgenwind!
Ruft drein die Nachtigall
Liebend nach mir aus dem Nebelthal.
Ich komm', ich komme!
Wohin? Ach, wohin?

Hinauf! Hinauf strebt's.
Es schweben die Wolken
Abwärts, die Wolken
Neigen sich der sehnenden Liebe.
Mir! Mir!
In euerm Schoose
Aufwärts!
Umfangend umfangen!
Aufwärts an deinen Busen,
Allliebender Vater!

GOETHE:
Ganymed[558]

Wie im Morgenglanze
du rings mich anglühst,
Frühling, Geliebter!
Mit tausendfacher Liebeswonne
sich an mein Herz drängt
deiner ewigen Wärme
heilig Gefühl,
Unendliche Schöne!

Dass ich dich fassen möcht
in diesen Arm!

Ach, an deinem Busen
lieg ich, schmachte,
und deine Blumen, dein Gras
drängen sich an mein Herz.

Du kühlst den brennenden
Durst meines Busens,
lieblicher Morgenwind.
Ruf drein die Nachtigall
liebend nach mir aus dem Nebeltal –
Ich komme! Ich komme!
Wohin? Ach, wohin?

Hinauf! hinauf strebts –
es schweben die Wolken
abwärts – die Wolken
neigen sich der sehnenden Liebe.
Mir! mir!
In eurem Schoße
aufwärts!
Umfangend, umfangen!
Aufwärts an deinem Busen,
alliebender Vater!

[KAZINCZY FERENC]:
Ganyméd.[559]

Mit ölelesz-körül
A' reggelnek bíborában,
Tavasz, énnekem,
Régi szerelmem!
Örök hevednek
Szent lebegései
'S el nem fogyható szépsége
Szerelemnek érzelékeivel
Tolakodnak szívemre.

Oh, hogy téged
E' karokkal
Megragadhatnálak!

Ah! én kebledben
Fekszem, olvadok,
Fűved, virágid
Szívemhez simonganak.
Te lángoló szomját
Mellyemnek eloltod,
Nyájas reggeli Szellő.
'S a' fülemile
Csattogva hív
Fel a' ködlepte völgyből.
Megyek! megyek!
De hová? hová?

Felfelé, felfelé
Emelődöm én.
Alattam úsznak
A' fellegek.
A' vágyó, vonszató
Szerelemnek ők
Íme lapúlnak.
Nekem, oh nekem
Lapúlnak-el ők!
Nekem, oh nekem!

Felfelé

[557] GAL.II.79-80
[558] E.172-173
[559] KPB.188-190

A' ti kebletekbe!
Öleltetve-ölelve!
Ah, a' te kebledbe fel,
Szerető Atya!

[SZABÓ LŐRINC]:
Ganimédesz[560]

Hajnali glóriádban
hogy beragyogsz,
Tavasz, Szerelmem!
Ezer szerelem
minden gyönyörével
szakad szivemre örök tüzed
szent ihlete,
Szépség, Végtelen!

Bárcsak körűl-
zárhatna karom!

Ah, kebleden
pihenek, ájulok,
s virágaid, füveid
szivemre tolúlnak.
Keblem szomju tüzét
hűtögeted
drága hajnali szél,
idecsattog édesen a köd
völgyéből csalogányod.

Megyek! Megyek!
Hova? Óh, hova?

Föl! Föl! Repülünk!
Alálibegnek a felhők,
felhő hajol le
a vágyakozó szeretőhöz!
Hozzám! Ide!

Az életekben
fölfele most!
Ölelve ölelni!
Föl, föl, szivedre,
Mindentölelő, Atyám!

[SZABÓ LŐRINC]:
Ganymedes[561]

Hajnali glóriádban
hogy körülizzol,
Tavasz, te drága!
Ezer szerelem gyönyörével
szakad szivemre
örök meleged
szent árama,
végtelen szépség!

Bár foghatnálak
a karjaimba!

Ah, kebleden,
feküszöm, ájulok,
s virágaid, füveid
szivemre tolúlnak.
Keblem szomju tüzét
hűtögeted,
drága hajnali szél,
a párás völgyből édesen
ideszól a csalogányod.

Megyek! Megyek!
Hova? Óh, hova?

Föl! Valami visz.
Lefele szállnak a felhők,
felhők hajolnak
a sóvár szívhez!
Hozzám! Hozzám!

Az életekben
fölfelé:
ölelten ölelni!
Föl a kebeledre,
világok szíve, Atyám!

[SZABÓ LŐRINC]:
Ganymedes[562]

Ganymedes

Hajnali glóriádban
hogy körülizzol,
Tavasz, te drága!
Ezer szerelem gyönyörével
szakad szivemre
örök meleged
szent árama,
végtelen szépség!

Bár foghatnálak
a karjaimba!

Ah, kebleden,
feküszöm, ájulok,
s virágaid, füveid
szivemre tolúlnak.
Keblem szomju tüzét
hűtögeted,
drága hajnali szél,
a párás völgyből édesen
ideszól a csalogányod.

Megyek! Megyek!
Hova? Óh, hova?

Föl! Valami visz.
lefele szállnak a felhők,
felhők hajolnak
a sóvár szívhez!
Hozzám! Hozzám!

Az életekben
fölfelé:
ölelten ölelni!
Föl a kebeledre,
világok szíve, Atyám!

[SZÁSZ KÁROLY]:
Ganyméd.[563]

Mint égsz, mosolygsz rám,
Hajnal-világban,
Tavasz, szerelmesem!
Ezerszeres szerelmi kéjjel
Sziveimre mint tolúl
Örök heved
Szent érzete.
Te végtelen Szép!
Ölelni téged
Mint vágy karom!

Ah kebleden
Epedve fekszem,
S füved, virágid
Keblemre hajlanak,
Szivemnek égető
Szomját megenyhited,
Hajnal szelid szellője;
S a csattogány belékiált
A köd-fedezte völgybül édesen.
Megyek, megyek!
De ah, hová? hová?

Föl, a magasba!
Lenn úsznak a felhők,
Vágyó szerelemnek
Elébe hajolva.
Felém, felém!
Ah, lágy életekben

---

560 STG.I.46-47
561 SzLV.145; ÖB41.26
562 ÖB.I.39-40
563 GL.II.28-29

Szállok fel én,
Forró ölelésben,
Hozzád, kebeledre,
Mindent ölelő
Szent Isten-atya!

[>*51*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **Gränzen der Menschheit.**[564]

Wenn der uralte
Heilige Vater
Mit gelassener Hand
Aus rollenden Wolken
Segnende Blitze
Ueber die Erde sä't,
Küss' ich den letzten
Saum seines Kleides,
Kindliche Schauer
Tief in der Brust.

Denn mit Göttern
Soll sich nicht messen
Irgend ein Mensch.
Hebt er sich aufwärts,
Und berührt
Mit dem Scheitel die Sterne,
Nirgends haften dann
Die unsichern Sohlen,
Und mit ihm spielen
Wolken und Winde.

Steht er mit festen
Markigen Knochen
Auf der wohlgegründeten
Dauernden Erde;
Reicht er nicht auf,
Nur mit der Eiche
Oder der Rebe
Sich zu vergleichen.

Was unterscheidet
Götter von Menschen?
Daß viele Wellen
Vor jenen wandeln,
Ein ewiger Strom:
Uns hebt die Welle,
Verschlingt die Welle,
Und wir versinken.

Ein kleiner Ring
Begränzt unser Leben,
Und viele Geschlechter
Reihen sich dauernd
An ihres Daseyns
Unendliche Kette.

GOETHE:
Grenzen der Menschheit[565]

Wenn der uralte
heilige Vater
mit gelassener Hand
aus rollenden Wolken
segnende Blitze
über die Erde sät,
küß ich den letzten
Saum seines Kleides,
kindliche Schauer
treu in der Brust.

Denn mit Göttern
soll sich nicht messen
irgendein Mensch.
Hebt er sich aufwärts
und berührt
mit dem Scheitel die Sterne
nirgends haften dann
die unsichern Sohlen,
und mit ihm spielen
Wolken und Winde.

Steht er mit festen
markigen Knochen
auf der wohlbegründeten,
dauerndem Erde,
reicht er nicht auf,
nur mit der Eiche
oder der Rabe
sich zu vergleichen.

Was unterscheidet
Götter von Menschen?
Daß viele Wellen
vor jenen wandeln,
ein ewiger Strom:
Uns hebt die Welle,
verschlingt die Welle,
und wir versinken.

Ein kleiner Ring
begrenzt unser Leben,
und viele Geschlechter
reihen sich dauernd
an ihres Daseins
unendliche Kette.

[DÓCZI LAJOS]:
Az emberiség határa.[566]

Mikor az ős öreg
Atya-teremtő
Higgadt kezekkel
Szórja a dörgő
Felhők öléből
A föld szinére
Áldott villámát,
Csókolom köntöse
Szélső szegélyét
S gyermeki borzalom
Tölti szivem.

Mert istenekkel
az ember össze
Ne mérje magát.
Ha feltörekszik
S csillagot érne
Homloka már:
Ingatag lábát
Nincs hova vesse,
S játékot űznek
Véle a fellegek
És a szelek.

Viszont ha izmos,
Csontos erővel
Áll a szilárd föld
Biztos rögén:
Nem ér odáig,
Meddig a nyárfa,
Vagy venyigének
Indája nő.
Miben különböznek
Embertől az Istenek?
Végtelen hullámsor
Foly le ezek előtt,
Örökös áradat.
Minket egy hab emel,
Másik hab mélybe dönt
S elmerülünk.

Kicsi gyűrűben
Forog le életünk…
Az ő életükhöz
Sok nemzedék sora
Sorakozik végtelen
Örök láncolatban.

[KAZINCZY FERENC]:
Emberiség határai[567]

Ha régi-korú
Hatalmas atyánk
Szelid kezével
Tolongó fellegekből
Áldó villámait
Szórja a földre alá:
Öltözetje legalsó
Prémét tisztelettel
Csókolom én,
S szívem őiránta
Háládattal eltelik.

Mert istenekkel
Össze ne mérje
Ember magát.
Ha felkapaszkodik
S homlokával elér
A csillagokig:
Ingó talpa néki
Meg nem áll sehol,
S kedvökre játszanak
Szél s felleg vele.

Ha velős bokája
Az ingni nem tudó
Földön megáll:
A tölgynek lombos
Bércéig fel nem ér,
Sem ahová
Felnyúl a bor ága.

Miben különböz
Isten és halandó?
Abban, hogy amannak
Számtalan hullám
Tolong előtte;
Egy örök folyam!
De minket a hullám
Fellök, s a hullámban
Elsűlyedünk.

Éltünket piciny
Gyűrű keríti be,
S számos nyomok
Fűződnek állandóan
Léteknek örök
Láncaira.

[KAZINCZY FERENC]:
Emberiség' határai.[568]

Ha régi-korú
Hatalmas atyánk
Szelíd kezével
Tolongó fellegekből
Áldó villámjait
Szórja a' földre alá,
Öltözetje' legalsó
Prémjét tisztelettel
Csókolom én,
'S szívem ő eránta
Háladattal eltelik.

Mert istenekkel

[KEMÉNY XAVÉR FERENC]:
Az emberiség határai[569]

Valahányszor mennyei jó atyánk
Tornyosuló felhők éjjeléből
Áldást hozó villámokat szór
Az ember tiporta Föld szinére:
Palástja legvégső szegélyét
Ajkammal érintem én,
Gyermeki félés szívem fenekén.

Mert halhatatlanokkal versenyre
Halandó ember ne keljen soha.
Ha fölfelé tör s feje búbjával
A csillagokhoz ér, talpra nem állhat
S véle a végtelen űrön át

[SZABÓ LŐRINC]:
Az emberiség határai[570]

Mikor az ős
szentséges Atya
higgadt keze görgő
fellegekből
villámvetéssel
perzseli végig a Földet,
megcsókolom
ruhája szegélyét
s gyermeki hűség
borzong a szivemben.

Mert Istenekkel
soha ember össze

[SZABÓ LŐRINC]:
Az emberiség határa[571]

Mikor a szentséges
ős Atya
higgadt keze görgő
fellegekből
villámvetéssel
áldja a Földet,
ruhája szegélyét
csókolom és
borzongó gyermeki
hit a szivem.

Mert Istenekkel
soha ember össze

564 GAL.II.81-82
565 E.181-182
566 DLG.I.127-128
567 HO.300-302
568 KPB.200-202
569 GK.19-20
570 STG.II.15-16
571 NIK.156-157

Öszve ne mérje
Ember magát.
Ha felkapaszkodik
'S homlokával elér
A' csillagokig,
Ingó talpa néki
Meg nem áll sohol,
'S kedvekre játszanak
Szél 's felleg vele.

Ha velős bokája
Az ingni nem tudó
Földön megáll,
A' Tölgynek lombos
Bérczéig fel nem ér,
Sem a' hová fel-
Nyúlik a bor' ága.

Miben különböz
Isten és halandó?
Abban, hogy amannak
Számtalan hullám
Tolong előtte,
Eggy örök folyam!
De minket a' hullám
Fellök, 's a' hullámban
Elsüllyedünk.

Éltünket picziny
Gyűrű keríti-be,
'S számos nyomok
Fűződnek állandóan
Léteknek örök
Lánczaira.

Fölhő s szél űzi kegyetlen játékát;
Ha izmos csontos lábát a szilárd
Soha nem múló Földön veti meg,
Nem éri föl a tölgynek sudarát,
Nem a fölfutó repkény magasát.

Istenek, emberek! Köztük mi különbség?
Azok előtt hullámok végtelen sora
S örök álmatlan vizek árja rohan;
Bennünket emel a hullám,
Bennünket elsodor az ár,
S mi alámerülünk…
Szűk mederben folyik életünk.
Csak a hullámzó nemzedékek
Beláthatatlan sora emeli
Duzzasztja végtelen tengerré.

ne mérje magát.
Hogyha magasba
száll s koponyája
csillagokat ver,
ingva tapodja
talpa a semmit,
játszva dobálja
a felleg, a szél.

Hogyha élő
csontja szilárdan
állja a maradandó
föld kerekét,
annyira ér csak,
hogy vetekedni
a tölgy vagy a szöllő
társa legyen.

Mért nem egy az
Istennel az Ember?
Hullámözön árad
lüktetve előttük,
örök folyam:
minket visz a hullám,
buktat a hullám
s elmerülünk.

Kis gyürü zárja
be életünket,
s nekik maradandó
sok századokat
fűz egybe létük
végnélküli lánca.

ne mérje magát.
Hogyha magasba
száll s koponyája
csillagokat ver,
ingva tapodja
talpa a semmit,
játszva dobálja
a felleg, a szél.

De ha biztos
csontja szilárdan
áll a maradandó,
gömbölyü földön,
addig sem ér fel,
hogy vetekedni
a tölgy vagy a szöllő
társa legyen.

Miért nem egy az
istenekkel az ember?
Hullámözön árad
lüktetve előttük,
örök folyam:
minket visz a hullám,
buktat a hullám
s elmerülünk.

Kis gyürü zárja
életünket,
s nekik maradandó
sok nemzedéket
fűz egybe létük
végnélküli lánca.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az emberiség határa[572]

Mikor a szentséges
ős Atya
higgadt keze görgő
fellegekből
villámvetéssel
áldja a földet,
ruhája szegélyét
csókolom és
borzongó gyermeki
hit a szivem.

Mert istenekkel
soha ember össze
ne mérje magát.
Hogyha magasba
száll s koponyája
csillagokat ver,
ingva tapodja
talpa a semmit,
játszva dobálja
a felleg, a szél.

De ha biztos
csontja szilárdan
áll a maradandó,
gömbölyü földön,
addig sem ér fel,
hogy vetekedni
a tölgy vagy a szöllő
társa legyen.

Miért nem egy az
istenekkel az ember?
Hullámözön árad
lüktetve előttünk,
örök folyam:
minket visz a hullám,
buktat a hullám
s elmerülünk.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az emberiség határa[573]
Grenzen der Menschheit

Mikor a szentséges
ős Atya
higgadt keze görgő
fellegekből
villámvetéssel
áldja a földet,
ruhája szegélyét
csókolom és
borzongó gyermeki
hit a szivem.

Mert istenekkel
soha ember össze
ne mérje magát.
Hogyha magasba
száll s koponyája
csillagokat ver,
ingva tapodja
talpa a semmit,
játszva dobálja
a felleg, a szél.

De ha biztos
csontja szilárdan
áll a maradandó,
gömbölyü földön,
addig sem ér fel,
hogy vetekedni
a tölgy vagy a szöllő
társa legyen.

Miért nem egy az
istenekkel az ember?
Hullámözön árad
lüktetve előttük,
örök folyam:
minket visz a hullám,
buktat a hullám
s elmerülünk.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Az emberiség határai.[574]

Mikor az ég s föld
Ős örök atyja,
Szent nyugalommal
Szórja le, dörgő
Fellegiből,

Villámi kegyelmét
A remegő földre:
Porba borúlva
Csókolom én
Köntöse szélét
S gyermeki félelem
Fogja szivem'.

Mert istenekkel
Ne is mérkőzzék
Ember soha!
Ha fölmagaslik
S felhőket verdes
Emelt fejével:
Ingó talpa alatt
Nem biztos a föld,
S a szél s a felhők
Játéka lesz.

Ha meg' szilárdúl
Földnek szegezve
Áll mozdulatlan
Biztos talajon:
Akkor nem ér föl
A tölgyfa s szőlő
Ága hegyéig!

Istentül embert
Mi választ el?
Amannak előtte
Hullám hullámra
Tolúl örök árban.
De minket egy hab
Fölkap magasra, —

572 SzLV.139
573 ÖB.I.605-606
574 GL.II.30-31

Kis gyürü zárja
életünket,
s nekik maradandó
sok nemzedéket
fűz egybe létük
végnélküli lánca.

Kis gyürü zárja
életünket,
s nekik maradandó
sok nemzedéket
fűz egybe létük
végnélküli lánca.

Egy hab benyel
S elsűlyedünk.

Egy láncz-szemecske
Éltünk határa;
Sok nemzedék
Fogózik sorban
A lét örök
Lánczára, végtelen'…

[>*52*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **Das Göttliche.**[575]

Edel sey der Mensch,
Hülfreich und gut!
Denn das allein
Unterscheidet ihn
Von allen Wesen,
Die wir kennen.

Heil den unbekannten
Höhern Wesen,
Die wir ahnen!
Sein Beispiel lehr' uns
Jene glauben.

Denn unfühlend
Ist die Natur:
Es leuchtet die Sonne
Ueber Bös' und Gute,
Und dem Verbrecher,
Glänzen, wie dem Besten,
Der Mond und die Sterne.

Wind und Ströme,
Donner und Hagel
Rauschen ihren Weg,
Und ergreifen,
Vorüber eilend,
Einen um den andern.

Auch so das Glück
Tappt unter die Menge,
Faßt bald des Knaben
Lockige Unschuld,
Bald auch den kahlen
Schuldigen Scheitel.

Nach ewigen, ehrnen,
Großen Gesetzen
Müssen wir alle
Unseres Daseyns
Kreise vollenden.

Nur allein der Mensch
Vermag das Unmögliche;
Er unterscheidet,
Wählet und richtet;
Er kann dem Augenblick
Dauer verleihen.

Er allein darf
Den Guten lohnen,
Den Bösen strafen,
Heilen und retten,
Alles Irrende, Schweifende
Nützlich verbinden.

Und wir verehren
Die Unsterblichen,
Als wären sie Menschen,
Thäten im Großen,
Was der Beste im Kleinen
Thut oder möchte.

Der edle Mensch

[DÓCZI LAJOS]:
Az isteni.[576]

Jó legyen az ember,
Irgalmas és nemes!
Mert csak is ebben
Tér el a többi
Élő lényektől,
Melyeket ismer.

Üdv az ismeretlen
Magasabb lényeknek,
Kiket csak sejtünk!
De csak ember példáján
Hihetünk bennök.

Mert nincsen érzés
A természetben.
Egyaránt süt a nap
Jókra, rosszakra,
S gonosztevőnek
Csak úgy világít
A hold meg a csillag,
Mint a legderekabbnak.

Szélvész és zuhatag,
Égzengés, jégverés
Robognak útjukon,
S futtában, vaktában
Érik váltva
Ezt is, amazt is.

Igy a szerencse is
Kap a tömeg közé,
Fogja majd egy fiú
Ártatlan üstökét,
Majd meg a bűnös
Tar koponyáját.

Érczkemény, ős törvény
Szabta mederben
Járják a lények
A földi élet
Körfutását.

Egyedűl az ember
Bír lehetetlent;
Tud külömbséget,
Választ és ítél,
Maradandóvá
Teszi a perczet.

Néki jutott csak
Jót jutalmazni,
Rosszat büntetni,
Gyámolni, segítni,
S azt mi bolygó, téveteg,
Hasznos lánczba fűzni.

Az öröklön élőket
Szintén úgy tiszteljük,
Mintha emberek
Volnának ők és
Nagyban mivelnék, mit
Kicsiben tesznek
Legjobbjaink.

[GARAI GÁBOR]:
Ami isteni bennünk[577]

Legyen jó és nemes,
segíteni kész az ember!
Mert csak ezáltal
különbözik a többi
eleven lénytől,
melyet megismert.

Üdv a nem-ismert
lényeknek ott fenn,
kiket csak sejtünk!
Hasonlítván reájuk
emberi példa tanítson
a hitre, hogy élnek.

Mert a természet
bizony közömbös:
leragyog a nap
jóra, gonoszra,
a egyképpen árad
latorla, dicsőre
a csillag, a holdfény.

Szél, ár, jégverés,
zivatar – mind megyen
a maga útján,
s erre, amarra is
elsietőben
sújtva lezúdul.

Lám, a szerencse is
kapkod a tömkelegben;
hol fürtös ártatlanság
akad kezébe,
hol meg egy bűnös
kopasz kobakja.

Örök, vas-törvény
kemény szabálya
szerint kell élnünk,
létünk köreit
rendre bejárva.

Csupán az ember
győzi a Lehetetlent;
különbséget tesz,
ítél és kiválaszt,
s megálljt parancsol
a pillanatnak.

Néki szabad csak
büntetni a rosszat,
jutalmazni a jót,
gyógyítani, óvni,
minden tévelygőt, bolyongót
hasznosan összefogni.

S halhatatlanoknak
mi akként hódolunk,
miként ha embereknek,
kik nagyban művelik, mit
legjobbikunk kicsinyben
tesz vagy tenni szeretne.

[KAZINCZY FERENC]:
Az Isteni.[578]

Légyen az ember
Segélleni kész 's jó!
Mert egyedűl ez
Valasztja-meg őtet
Azoktól, a' miket
Ismérhetünk.

Idv a' nem-ismért
Egyedűl sejdítgetett
Főbb Valóságoknak!
A' nemesebb halandó'
Példája tanít
Őket hinni.

Mert nem érző
A' Természet.
Jónak és gonosznak
Ragyog a' Napnak tüze,
'S a' bűnös felett
Mint a' tiszta felett
Csillag és Hold
Egyaránt sugárzik.

A' szél', az árvíz,
Menny' tüze 's jégeső
Járják útjaikat,
'S nyargalva-menve
Elkapják az eggyikét
A' másika után.

Így a' Szerencse is!
Vaktába' kap ő
A' sokaságba;
'S most a' gyereknek
Ártatlan fürtjeit
Ragadozza-meg,
És ollykor a' kopasz
Kaján' koponyáját.

Ercz* táblákba vésett
Örök törvény szerént
Kell mindeniküknek
Létele' környeit
Megfutnunk, jól vagy balúl.

Egyedűl az ember
Hajthatja végre
A' lehetetlent.
Különbözést teszen,
Választ, megvet;
Tartósságot adhat
A' sebes pillanatnak.

Ő egyedűl
Nyújtja a jutalamakat,
Osztja a' büntetéseket.
Ront, bontogat, alkot,
Minden hibást,
Minden kifeszűltet
Hasznosan öszve-köt.

Az Isteneket
Mi a' szerént tiszteljük

575 GAL.II.83-84
576 DGK.287-290
577 G. Versek. Lyra mundi. 211-213; J.W. G. vál. művei. Versek 1982, 306-308 (+ GLV.100-102)
578 KPB.203-206
* *sic!*

Sey hülfreich und gut!
Unermüdet schaff' er
Das Nützliche, Rechte,
Sey uns ein Vorbild
Jener geahneten Wesen!

Az ember jó legyen,
Irgalmas, jóttevő,
Tegye fáradatlanúl
Az üdvöst, hasznosat,
Mintát adván nekünk
Magasabb lényekről,
A kiket csak sejtünk.

A jó ember legyen
nemes, segíteni kész!
Alkosson fáradhatatlanul
hasznosat és igazat;
legyen ő ama sejtett
lényeknek mintaképe itt.

Mintha halandók
Volnának ők is;
'S nagyba' csinálnák
A' mit a legjobbak
Tesznek, vagy tennének.

Légyen az ember
Segédleni kész 's jó.
A' jót teremtse
'S a' használatost
Elfáradhatatlanúl.
Légyen ábrázolója
Ama' csak-sejtetteknek.

[KEMÉNY XAVÉR FERENC]:
Az isteni[579]

Ember légy nemes,
Segítni kész és jó,
Az elhagyottakat
Mindenkor istápoló;
Csak ebben különbözünk
A többi lényektől,
Kiket ismerünk!

Üdv a nem ismert
Felsőbb lényeknek,
Kiket sejdítünk!
Ezekhez legyen hasonló
Az ember, a jók példája
Tanítson minket
Hinni ő bennük.

Mert a természet
Nem érez.
A Nap világít
Jónak, gonosznak,
A Hold és csillagok
Egyaránt ragyognak
Betörő- s legjobbnak.

Égzengés, jégverés
Zúgnak és törnek:
Vihar, rohanó ár
El-elragadják
Egyikét másikát
Különbség nélkül.

Így a szerencse is
A tömegbe toppan;
Majd a fürtös
Ártatlan fiúhoz,
Majd a kopasz
Bűnös öreghez
Szegődik.

Örök érvényű
Törvények szerint
Tartozunk mindnyájan
Földi életünk
Köreit bejárni.

Egyedül az ember
Végzi a hihetetlent;
Ő tesz különbséget,
Itélkezik, válogat,
S a pillanatnak
Tartalmat ad.

Csak néki szabad
Gyógyítni, menteni,
A gonoszt büntetni
Jutalmazni a jót;
Csak ő békíthet össze
Minden széthúzót;

És mi tiszteljük
A halhatatlanokat
Mintha emberek volnának,

[RADÓ GYÖRGY]:
Az ember[580]

Az ember legyen jó,
Segítő és nemes,
Mert egyedül ez
Különbözteti meg
Minden más lénytől,
Melyet ismerünk.

Üdv az ismeretlen,
Felsőbb lényeknek,
Akiket sejtünk!
Hasonló az ember,
Példája tanít
Őbennük hinni.

Mert érzéketlen
A nagy természet.
Világít a nap
Gonoszra, jóra.
A bűnösre épp úgy
Fénylik csillag és hold,
Mint a legjobbakra.

Szélvész, áradat,
Mennykő, jégeső
Zúgnak útjukon
S tovasietve
Ezt is, amazt is
Egyaránt elérik.

A szerencse is így
Nyúl a tömegbe,
Majd egy ártatlan
Gyermekfürthöz kap,
Majd egy vétkesnek
Kopasz fejéhez.

Örök, hatalmas
Érc-törvény szerint
Kell mindnyájunknak
Betöltenünk
Létünknek körét.

Csak az ember képes
A lehetetlenre:
Ő meghatároz,
Kiválaszt, eldönt.
Ő a pillanatnak
Tartamot adhat.

Csak néki szabad
Jutalmazni a jót,
Büntetni a rosszat,
Irt, menekvést adni,
Minden tévelygőt, széthullót
Hasznos eggyé tenni.

És mi tiszteljük
Mind, ki halhatatlan,
Mintha ember volna
És nagyban tenné azt,
Mit a legkülönb kicsiben
Tesz vagy szeretne.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az Isteni[581]

Ember, légy nemes,
irgalmas és jó!
Mert csak ez
emel külön
minden egyébtől,
amit ismerünk.

Üdv a Sejtés
ismeretlen
felsőbb Lényeinek!
Példád segítsen
hinni bennük.

Mert szívtelen
a Természet:
ragyog a nap
jóra, gonoszra,
egy fény igaznak
és banditának
a hold meg a csillagok.

Szél, égszakadás,
jég mennydörögve
zúgja útjait
és elibe vágva
mindenkit elér
egymásután.

A Szerencse is így
csap a tömegbe:
most a fiu fürtös
ártatlanságát klapja el,
máskor a bűnös
tar koponyát.

Érc-örök, álló,
ősi Törvény
kényszere zárja
gyűrübe lété
mindenikünknek.

Csak az Ember előtt
lehet a Lehetetlen:
összehasonlít,
válogat, ítél,;
és tartamot adhat
örökre a percnek.

Neki jutott csak
a jót szeretni,
büntetni rosszat,
menteni, védeni,
minden tétovaságot
hasznos célba kötni.

És úgy imádjuk
az Égieket, mint
embereket, kik
nagyban teszik
amit kicsinyben a Legjobb
tesz vagy akar.

[579] GK.21-23
[580] SGR.25-26
[581] STG.II.31-33

S nagyban teszik azt,
Mit kicsiben a legjobb
Cselekszik vagy teve.

Az ember nemes:
Légyen jó segítő!
Lankadatlan műveljen
Hasznosat, igazat,
Képeként azoknak
A sejtett lényeknek.

Legyen a nemes
irgalmas és jó!
Munkálja törelten
az igazat, üdvöst,
legyen mása előttünk
ama sejtett Égi Erőknek!

[>*53*] GOETHE:
Vermischte Gedichte –**Lili's Park.**[582]

Ist doch keine Menagerie
So bunt, als meiner Lili ihre!
Sie hat darin die wunderbarsten Thiere,
Und kriegt sie 'rein, weiß selbst nicht wie.
O wie sie hüpfen, laufen, trappeln,
Mit abgestumpften Flügeln zappeln,
Die armen Prinzen allzumal,
In nie gelöschter Liebesqual!

Wie hieß die Fee? – Lili? – Fragt nicht nach ihr!
Kennt ihr sie nicht, so danket Gott dafür.

Welch ein Geräusch, welch ein Gegacker,
Wenn sie sich in die Thüre stellt
Und in der Hand das Futterkörbchen hält!
Welch ein Gequiek, welch ein Gequacker!
Alle Bäume, alle Büsche scheinen lebendig zu werden:
So stürzen sich ganze Heerden*
Zu ihren Füßen; sogar im Bassin die Fische
Patschen ungeduldig mit den Köpfen heraus:
Und sie streut dann das Futter aus
Mit einem Blick – Götter zu entzücken,
Geschweige die Bestien. Da geht's an ein Picken,
An ein Schlürfen, an ein Hacken;
Sie stürzen einander über die Nacken,
Schieben sich, drängen sich, reißen sich,
Jagen sich, ängsten sich, beißen sich,
Und das all um ein Stückchen Brot,
Das, trocken, aus den schönen Händen schmeckt,
Als hätt' es in Ambrosia gesteckt.

Aber der Blick auch! Der Ton,
Wenn sie ruft: Pipi! Pipi!
Zöge den Adler Jupiters vom Thron;
Der Venus Taubenpaar,
Ja der eitle Pfau sogar,
Ich schwöre, sie kämen,
Wenn sie den Ton von weitem nur vernähmen.

Denn so hat sie aus des Waldes Nacht
Einen Bären, ungeleckt und ungezogen,
Unter ihren Beschluß herein betrogen,
Unter die zahme Compagnie gebracht,
Und mit den andern zahm gemacht:
Bis auf einen gewissen Punct versteht sich!
Wie schön und ach! wie gut
Schien sie zu seyn! Ich hätte mein Blut
Gegeben, um ihre Blumen zu begießen.

„Ihr sagtet i c h ! Wie? Wer?"
Gut denn, ihr Herrn, g'rad' aus: Ich bin der Bär;
In einem Filetschurz gefangen,
An einem Seidenfaden ihr zu Füßen.
Doch wie das alles zugegangen,
Erzähl' ich euch zur andern Zeit;
Dazu bin ich zu wüthig heut.

Denn ha! steh' ich so an der Ecke,
Und hör' von weitem das Geschnatter,
Seh' das Geflitter, das Geflatter,
Kehr' ich mich um
Und brumm',
Und renne rückwäns eine Strecke,
Und seh' mich um
Und brumm',
Und laufe wieder eine Strecke,
Und kehr' doch endlich wieder um.

[DÓCZI LAJOS]:
Lili parkja.[583]

Sok állatkert van és menazsería,
De ollyant még sem látott ember fía,
Mint a milyen a Lillimé.
Sok tarka csuda állat az övé,
S egyik se tudja, mint került belé.
Hogy tipegetnek, topogatnak,
Bontják megnyirbált szárnyukat,
Jaj a szegény királyfiaknak!
Szerelmük oltatlan marad.

Hogy Lilli ki? Ne kérdd, s áldd Istened,
Hogy a tündért nem ismered.

Mily zaj, robaj, mily kotkodácsolás
Ha az ajtóba megjelen,
Az etető kosárral keziben!
Mily zúgás, búgás, hápogás,
Bokor, fa, gyep megelevenűl,
Minden mi él, körűlte nyájba gyűl,
Még a kis hal is kapkod, paskol
S kidugja fejét a tavasbol.
S ő szórja morzsáit, oly szépen nézve,
Hogy Isteneket megigézne,
Hát még e bestiákat! Ucczu hát,
Mind lót-fut! Löknek, böknek, esznek,
Csőrrel, körömmel neki esnek,
Egymás hátán ugorva át.
Van gágogás, van hápogás,
Marakodás, s mindez csudás!
Egy száraz kis kenyérmorzsáért,
Mely édes nekik és ambróziás,
Mert szép kezével ő hozzá ért.

S aztán a szem, a hang, az isteni!
Mikor így cseng : Pipi, pipi!
Zeűs trónja mellől az a sas leszállna,
Szintúgy a Venus gerlepárja,
Valamint az a dölyfös páva
A Junó szekere elől,
Ha hallanák e hangot messziről.

E hanggal csalt be egy esetlen medvét,
Egy lompos bocsot, hogy keresse kedvét,
Az erdőből a rácsfalak mögé,
A szelidített népesség közé,
Őt is olyan kezessé téve,
(Csak persze: *egy* pontot kivéve.)
Mily szépnek láttam én, mily jónak!
A véremet is odaadtam volna,
Hogy véle rózsáit locsolja.

»*Én*, mondod?« Nos, mi tűrés, tagadás?
A medve én vagyok és senki más.
Egy kis csipkés köténybe fogva,
Egy szál selyembe, mintegy önként
Követtem öt. Mindez mi módon történt,
Azt hagyjuk csöndesebb napokra …
Ma nem birom, rnert esz a méreg.

Mert, hah! ha így távolból arra nézek,
És hallgatom a gágogást,
Mely tetszik néki látomást:
Dühömben csak úgy forgok
És egyre morgok.
El, el! Hisz ezek szörnyü dolgok!
Mi sok, a' sok.
Futok, de visszafordulok,
És morgok.

---

582 GAL.II.87-91
583 DGK.290-295
* *sic!*

Dann fängt's auf Einmal an zu rasen
Ein mächt'ger Geist schnaubt aus der Nasen,
Es wildzt die innere Natur.
Was, du ein Thor, ein Häschen nur!
So ein Pipi! Eichhörnchen, Nuß zu knacken;
Ich sträube meinen borst'gen Nacken,
Zu dienen ungewöhnt.
Ein jedes aufgestutzte Bäumchen höhnt
Mich an! Ich flieh' vom Boulingreen,
Vom niedlich glatt gemähten Grase,
Der Buchsbaum zieht mir eine Nase,
Ich flieh' ins dunkelste Gebüsche hin,
Durch's Gehäge zu dringen,
Über die Planken zu springen!
Mir versagt Klettern und Sprung,
Ein Zauber bleyt mich nieder;
Ein Zauber häkelt mich wieder,
Ich arbeite mich ab, und bin ich matt genung,
Dann lieg' ich an gekünstelten Cascaden,
Und kau' und wein' und wälze halb mich todt,
Und, ach! es hören meine Noth
Nur porzellanene Oreaden.

Auf einmal! Ach, es dringt
Ein seliges Gefühl durch alle meine Glieder!
Sie ist's, die dort in ihrer Laube singt!
Ich höre die liebe, liebe Stimme wieder,
Die ganze Luft ist warm, ist blüthevoll.
Ach, singt sie wohl, daß ich sie hören soll?
Ich dringe zu, tret' alle Sträuche nieder,
Die Büsche fliehn, die Bäume weichen mir,
Und so – zu ihren Füßen liegt das Thier.

Sie sieht es an: „Ein Ungeheuer! doch drollig!
Für einen Bären zu mild,
Für einen Pudel zu wild,
So zottig, täpsig, knollig!"
Sie streicht ihm mit dem Füßchen über'n Rücken;
Er denkt im Paradiese zu seyn.
Wie ihn alle sieben Sinne jücken!
Und Sie, sieht ganz gelassen drein.
Ich küss' ihre Schuhe, kau' an den Sohlen,
So sittig als ein Bär nur mag;
Ganz sachte heb' ich mich und schwinge mich verstohlen
Leis' an ihr Knie – Am günst'gen Tag
Läßt sie's geschehn, und kraut mir um die Ohren,
Und patscht mich mit muthwillig derbem Schlag;
Ich knurr', in Wonne neu geboren;
Dann fordert sie mit süßem, eitlem Spotte:
Allons tout doux! eh la menotte!
Et faites Serviteur,
Comme un joli Seigneur.
So treibt sie's fort mit Spiel und Lachen!
Es hofft der oft betrogne Thor;
Doch will er sich ein bißchen unnütz machen,
Hält sie ihn kurz als wie zuvor.

Doch hat sie auch ein Fläschchen Balsam-Feuers,
Dem keiner Erde Honig gleicht,
Wovon sie wohl einmal, von Lieb und Treu erweicht,
Um die verlechzten Lippen ihres Ungeheuers
Ein Tröpfchen mit der Fingerspitze streicht,
Und wieder flieht und mich mir überläßt,
Und ich dann, losgebunden, fest
Gebannt bin, immer nach ihr ziehe,
Sie suche, schaudre, wieder fliehe –
So läßt sie den zerstörten Armen gehn,
Ist seiner Lust, ist seinen Schmerzen still;
Ha! manchmal läßt sie mir die Thür halb offen stehn,
Seitblickt mich spottend an, ob ich nicht fliehen will.

Und ich! – Götter, ist's in euren Händen,
Dieses dumpfe Zauberwerk zu enden;
Wie dank' ich, wenn ihr mir die Freiheit schafft!
Doch sendet ihr mir keine Hilfe nieder –
Nicht ganz umsonst reck' ich so meine Glieder:
Ich fühl's! Ich schwör's! Noch hab ich Kraft.

Ujfent futok – de, rajtam a hurok,
Megint csak visszafordulok.

Majd ujra győz a dűh és tombol.
Csak úgy sivít a szusz orrombol,
S az ős természet szól vadúl:
Te nyimnyám, te bolond, te – nyúl!
Te kis pipi! Te mókus! Te dió-
És mogyoró-ropogtató!
S felborzolom vad nyakamat,
Mely sohse volt még nyüg alatt,
Futok a kaszált síma gyeprül,
A nyírt fasor gúny-jelnek tetszik,
Nevet a puszpáng (ezt is metszik),
A bokrokon rontok keresztül,
A kerítésig – semmi gát –
Most mindjárt ugrom a palánkon át.
Az ám! Hiába volt a vágtatás.
Én – ugrani? Leólmoz egy varázs ,
Vergődöm – s enyhűlést a harcztól
A szökő kúthoz dűlve nem találok.
Félholtra sírom magam, úgy hempergek,
S nem hallja senki, mint kesergek,
Csak a mosolygó porczellán-najádok.

De hirtelen – mily gyönyör oldja fel
Fogságom, gyötrelmern bilincsét!
Ő az, ki a lugasban énekel …
Az édes, kedves hangot hallom ismét,
Az egész lég oly hő, oly páraterhes.
Oh – hátha énnekem dalol a kedves?
Át tüskön-bokron! Csak hozzá lihegve!
Enged az ág!
Törnek a fák!
S ott fekszik lábai előtt a medve.

Rám néz : »Te furcsa szörnyeteg!
Medvének erőtlen,
Kutyának idétlen,
Szőrös, bőrös pólyás gyerek.
S végig simít kis lába hátamon.
Ugy érzem, nyílik a paradicsom,
S csiklandik mind az öt érzékem,
Ő közönyösen ül a karos széken.
Czipőjét csókolom, a talpát rágom
Oly finoman, mint bocstól csak telik,
És föllopózom, át a kis bokákon
Suttyomban, lassan egész térdeig.
Ha jókedvű, eltűri és
Fülem tövét kotorja – közben
Hátamba paskol egy dévaj ütés,
Hogy korgok, morgok gyönyörömben.
De aztán csúfol, kinevet legott:
Allons tout doux! Eh la menotte!
Et faites Serviteur,
Comme un joli Seigneur.
Igy mókáz. A sokszor csalódott medve
Azt véli már, az üdv órája int.
De hámból ha kirúgni volna kedve,
Rövidre fogja a gyeplőt megint.

Aztán van egy üveg tüzbalzsama,
Melyből, ha lágyul nagy hűségemen,
A szegény szörny eltikkadt ajkira
Egy-egy kis csöppet irgalmazva ken.
Aztán szökik s magamra hágy megint.
És én, feloldva, mégis kötve állok,
Utána esem, keresem a kínt,
S míg szökni vélek, csak nyomába' járok.
Ő meg közömbös, szót se mond,
S míg én megyek, jövök kétségbeesve,
Hah! ajtót is nyit s hamisan áll lesbe:
Nos, bírsz-e szökni, te bolond?

Én meg – Oh ég nagy isteni!
Ha van erőtök megsegíteni,
Ragadjatok ki – s foglak áldni hőn!
De hogy ha sebem más írt nem találhat –
Hát nem hiába vagyok én vad állat.
Lili, vigyázz! Van még erőm!

[SZABÓ LŐRINC]:
Lili's Park

Lili parkja
— Goethe —[584]

Nincs tarkább menazséria,
mint amilyet |~~az én~~| Lilim ~~beszerzett!~~ szerzett magának!
~~Van abban~~ |akad ott| ~~ezerféle szerzet~~ mindenféle* ~~xxx~~ fura állat,
és ~~xxx~~ |ő| se tudja, hogy került oda.
Óh, hogy ugrálnak, ~~futkosnak~~ tipegnek-topognak,
~~meg~~nyírt|bált| szárnyukkal, hogy lobognak,
főleg |~~xx~~| szegény ~~princek~~ |~~kakasok~~|, / akik / princek, /
sose hűthetik szivük sebeit. (*2 sor gyorsírás*)

„Ki a tündér? Lili? – Hagyd a nevet!" |"Hogy |is| hívták a tündért? Lilinek?" –|[585]
~~Adj~~ ~~h~~Hálát |az| Égnek, ha nem ismered!

Mily lárma repes és rikácsol,
mikor a kapuba kiáll
és kezében az etető kosár!
Minden hogy csipog, kodácsol!
Fák, bok~~or~~|rok|, ~~x~~ha nagy, ha ~~xxx~~|~~kicsi~~| kicsi,
egyszerre megelevenednek:
|szinte| nyájak ~~és csordák~~ terem~~xx~~nek
~~a~~ lábainál, sőt a ~~xxxx~~ |tó| halai ~~xx~~
|is| kicsobbantják ~~kivánesi~~ |kandi| fejüket;
~~s~~ ő pedig szórja ~~nekik~~ a szemet,
és a szeme – isteneket büvölne,
hát még bestiát! Hogyne ~~törne~~ lenne
~~xx szüresölés~~ |zenebona|, ~~x~~kipkedés-~~x~~kapkodás,
~~egymás fejen~~ |háton-fejen-| ~~x~~csipkedés-~~x~~csapkodás:
mind ~~xxx~~ |furakodik,| ~~xxx=xxx és~~ |lök-bök,| szorong,
|~~xx~~furakszik| ~~egymást öli, tépi~~ |~~ütve~~, fut, ~~xx tolong~~| ~~a sok bolond,~~ ~~x~~ üt-vág, ~~megfut~~ |rebben| és
s mindezt egy kis száraz kenyérért,
mely a szép kézből jobban izlik a
népnek, mint az ambrózia.

De hát a szeme, s az a hang, ~~xx~~
|~~xx~~| ha kiált, hogy: Pipi! pipi! –
Jupiter trónja mellöl a sas is,
s Vénusz fogatáról a két galamb
s a hiu páva, még az is,
esküszöm, mind jönnének, a bolondok,
ha hallanák azt az isteni hangot.

Mert azzal erdeje éjéből ketrecébe
egy ~~xx~~ medvét, egy borzas bocsot,
egy szörnyeteget is becsábitott,
szeliditett népét növelje véle;
~~xx~~ |hiszen| azt is megígézte,
~~xx~~ persze|~~xx~~|, – egy bizonyos fokig!
Be szép volt, s ah, be jó,
látszólag! Vérem adtam volna, hogy
öntözze |vele| a virágait.

„Adtam volna? Ki mondja ezt? Te?"
Hát ~~vallok, urak~~ |jó, uraim|: Én vagyok a medve!
Egy csipkekötény megfogott,
selyemszálon nyalom a lábait.
De hogy mindez hogy s mint esett,
~~azt majd legközelebb~~ |~~majd el~~| ~~mesélem~~. |azt ~~majd~~ |jobb ha| máskor lesz ~~a~~ mesém;|
~~ma még túlnagy hozzá a mérgem~~ |ma túlontúl forr az epém.|

Mert, hah! ~~ahogy állok a sarkon, ott~~ |már a sarkon elszörnyedek| ~~és görnyedek~~
~~xx~~ hall~~om~~|ván| meszi~~rőlxx~~ |azt a| gágogást,
~~a~~ ribilliót, hápogást,
~~|s meg xx meg fordulok| megfordul elszörxx xx csak brummogok~~
|és brummogok| ~~én brummogok, szörnyedek~~

a ~~x~~ jó messzire |~~xxx xxx~~| |hátra| csörtetek
s ~~dühösen~~ arrébb ~~cammogok~~
és ~~xxxx,~~ |újra| fordulok
és brummogok
és még messzebbre ~~ballagok~~ csörtetek
és ~~végül mégisesak~~ |végül mégis| visszcammogok.

S akkor egyszerre égigcsapva tombol
bennem a düh, bősz szellem fú orrlyukamból,
a belső természet vadúl:
Te nyimnyám, te hülye, te nyúl!
~~Kis pipi!~~ Pipike! Mókus! Kell-e mogyoró?
Sörtém borzad: |az én| nyakamra nem való

---

584 Ms 4657/165.I-V. (*kézírás*)
* *sic!*
585 Lapszélen áthúzva: »*„Hogy is hívták a tündért? Lilinek?"*«

ilyen iga!
Gúnyol a nyírt fa, menekülök a
boulingreen~~xx~~|től|, a kecsesen
kaszált pázsiton majd hanyattesem
s a puszpáng vigyorogva néz.
Utam legsűrübb bozótokba vész,
hogy ~~minden~~ sövényt ~~átug~~ döntsek és tiporjak,
minden palánkon átugorjak.
S nem bírok mászni, ugrani:
~~/~~ |ólmoz| ~~/~~ bűbáj ~~/~~ kötöz le,
/ az kötőtűzi / minden izmom / össze.
~~Lestrapálom~~ |Agyonnyuzom| magam~~xx~~, és ~~mikor~~ kínteli
testem ~~megxx~~ |mikor| ledől a mű=kaszkádok
partján,~~x~~ ~~rág~~, sir |~~és~~| félholtan hempereg, –
s ah, nem hallják keservemet
csak a porcellán oreádok.

Hirtelen, ah, mily édes áram,
mily üdv pezsdül minden tagomon át;
Ő az, Ő énekel a lugasában!
Hallom hát újra, hallom a dalát;
|az ég| tüz~~xx~~elni kezd s kivirul.
Ah, vajon nekem dalol? Talpra hát:
rohanok hozzá, bokor döl, lapúl,
|menekűl a| bozót, ~~fut menekülnek~~ |nyilnak| az ágak,
és – ott fekszik, lábánál, az ~~á~~Állat.

Ő ránéz: „Szörny|eteg| ~~szörny de xx xxx xxxx!~~ |~~Sexx xxx xxx!~~|~~xxx~~|~~xxjópofa~~| s bolondos!
medvének ~~erőtlen úrfias;~~ nyám-nyám;
pudlinak ~~idétlen férfias~~; hám-hám~~xx~~!
~~/ bamba~~, |esetlen| ~~/ gubancos~~, |göcsörtös,| ~~/ bárdolatlan~~ |bozontos|."
|Közben| ~~xx~~ |sétál| vad hátat|n| |~~veregeti~~|~~xxx~~|a kis talp ~~x~~:
~~s a mennyek közt hintáz föl s alá~~|a medvére menny száll alá.|
~~a boes~~ |~~a medve~~| ~~xxxx~~ |Hét ~~xx~~| érzéke |ujjongva| csikland!
S a lány – az közönyösen néz reá.
Sarkát csókolom, cipőjét nyalom,
vigyázva, roppant finoman;
~~a~~ lassan törleszkedem és fölóvakodom
a térdéig – Ő, ha jó napja van,
tűri, s a fülem körül kotorász
s megpaskolja keményen a nyakam. ~~xx~~
|Hogy kurrogok,| ~~dorombolok~~, s uj élet kéje ráz!~~x~~
~~d~~De ~~xx~~ máris rámszól, s édes gúny a hangja:
Allons tout deux! ~~E~~eh la menotte! – mondja –
~~e~~Et faites Serviteur,
comme un joli Seigneur.
Igy ~~játszik~~ |babrál ki| ~~xxx~~ |velem| ~~xxxx~~ |a| kacagó lány!
S a ~~hiszékeny~~ rászedett bolond örűl,
de ~~mihelyt haszontalankodni~~ |ha egy kicsit többhöz jutni| |mihelyt haszontalankodni| próbál,
a póráz rögtön megfeszül.

~~Van aztán~~ |De tűzbalzsama |is van|: soha mézet
nem ízleltél még, amilyen
~~xxxx~~ |a tégelye|, ~~xxxx~~ |melyből|, néha, ha felébred
szívében a részvét, szörnyetegének
egy ujj|hegy|nyit tikkadt ajkára ken,
és / elfut / rögtön / és magamra hagy,
s én ilyenkor, mint akí rab,
bár szabadúlt, őt lesem, ~~csak~~ |meg|büvölve,
~~xxxxxx~~ |megyek hozzá, s| félek, ~~x~~s futok elöle –
ő meg kínjára~~=xxxxx~~|gyönyörére| bízza
a ~~meg~~kergült szegényt; sőt |hah!| ~~xxx~~ |néha| nyitva
hagyja, ~~xxx~~ |~~xxx~~| az ~~xxx~~ |ajtó szárnyat,| s a szeme
sarkából ~~xxxxxxxx~~ |bandsít rám,| hogy szököm=e.

Én meg! – Óh, Nagy Ég, ha segíthetsz,
hogy törjön ~~xxxx~~ |e bűbáj,|~~xxxxxxxxx~~ |e suta ketrec,|
örök hálát zeng érte szám s tüdőm!
Ha pedig nem, ha nem segít az Isten,
|~~xxx~~| ~~vad~~ izmaim ~~nem egészen~~ |én se,| hiába feszítem:
Meglesz! Tudom! Van még eröm!
1947 IX 27. Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Lili parkja[586]

Nincs tarkább menazséria,
mint amilyet az én Lilim szerzett magának!
Akad ott mindenféle csuda állat,

[SZABÓ LŐRINC]:
Lili parkja[587]
Lili's Park

Nincs tarkább menazséria,
mint amilyet az én Lilim szerzett magának!
Akad ott mindenféle csuda állat,

586 SzLV.149-152
587 ÖB48.76-79; ÖB.II.202-206

és ő se tudja, hogy került oda.
Óh, hogy ugrálnak, tipegnek-topognak,
nyirbált szárnyukkal hogy robognak,
föleg szegény princek, akik
sose hűthetik szivük sebeit.

„Minek mondtad a tündért? Lilinek?”
Hálát az Égnek, ha nem ismered!

Mily lárma repes és rikácsol,
mikor a kapuba kiáll
és kezében az etető kosár!
Minden hogy csipog, hogy kodácsol!
Fák, bokrok, ha nagy, ha kicsi,
hirtelen megelevenednek:
egész nyájak teremnek
lábainál, a tó halai
előlcsobbantják kandi fejüket;
ő pedig szórja a szemet,
és a szeme – isteneket büvölne,
hát még bestiát! Hogyne lenne
zenebona, kipkedés-kapkodás,
háton-fejen-csipkedés-csapkodás:
mind lök-bök, ugrál, tolong és marakszik,
és rebben, üt-vág, lapul és furakszik,
s mindezt egy kis száraz kenyérért,
mely a szép kézből jobban izlik a
népnek, mint az ambrózia.

De hát a szeme, s az a hang,
ha kiált, hogy: Pipi! pipi! –
Vénusz fogatáról a két galamb,
s a hiú páva, még az is,
és Jupiter trónjáról a sas is,
esküszöm, mind jönnének, a bolondok,
ha hallanák azt az isteni hangot.

Mert azzal erdeje éjéből ketrecébe
egy medvét, egy borzas bocsot,
egy neveletlent is becsábitott,
hogy igézett népét növelje véle,
mert azt is megigézte –
persze, csupán egy bizonyos fokig!
Be szép volt, s ah! be jó,
látszólag! Vérem adtam volna, hogy
öntözze a virágait.

„Adtam volna? Ki mondja ezt? Te?”
Hát jó, urak, színt vallok: itt a medve!
Egy csipkekötény megfogott,
selyemszálon nyalom a lábait.
De hogy mindez hogy s mint esett,
az máskor legyen a mesém;
ma túlontúl forr az epém.

Mert, hah! ahogy állok a sarkon, ott,
hallván meszirő azt a gágogást,
a ribilliót, hápogást,
megfordulok
és brummogok
s csörtetve messzebb cammogok
és fordulok
és brummogok
és még messzebbre cammogok,
s végül mégiscsak visszaindulok.

S akkor egyszerre égig csapva tombol
bennem a düh, bősz gőz fú orrlyukamból,
belső természetem vadul:
Te nyim-nyám, te hülye, te nyúl!
Pipike! Mókus! Kell-e mogyoró?
Sörtém borzad: az én nyakamra nem való
ilyen iga!
Gúnyol a nyírt fa, menekülök a
boulingreentől, a kecsesen
kaszált pázsiton majd hanyattesem
s a puszpáng vigyorogva néz.
Utam legsűrűbb bozótokba vész,
rohanok, hogy sövényt döntsek, tiporjak,
minden palánkon átugorjak.
S nem birok mászni, ugrani:
rontás ólmoz le, fűszál-
fonadék, csipke-bűbáj.
Agyongyöröm magam, és mikor kínteli

és Ő se tudja, hogy került oda.
Óh, hogy ugrálnak, tipegnek-topognak,
nyirbált szárnyukkal hogy robognak,
föleg szegény princek, akik
sose hűthetik szivük sebeit.

„Hogy is mondtad a tündért? Lilinek?”
Hálát az Égnek, ha nem ismered!

Mily lárma repes és rikácsol,
mikor a kapuba kiáll
és kezében az etető kosár!
Minden hogy csipog, hogy kodácsol!
Fák, bokrok, ha nagy, ha kicsi,
hirtelen megelevenednek:
egész nyájak teremnek
lábainál, még a tó halai
is fölcsobbantják kandi fejüket;
ő pedig szórja a szemet,
és a szeme – isteneket büvölne,
hát még bestiát! Hogyne lenne
zenebona, kipkedés-kapkodás,
háton-fejen-csipkedés-csapkodás:
mind lök-bök, ugrál, tolong és marakszik
és rebben, üt-vág, lapul és furakszik,
s mindezt egy kis száraz kenyérért,
mely a szép kézből jobban izlik a
népnek, mint az ambrózia.

De hát a szeme, s az a hang,
ha kiált, hogy: Pipi! pipi! –
Vénusz fogatáról a két galamb,
s a hiú páva, még az is,
és Jupiter trónjáról a sas is,
esküszöm, mind jönnének, a bolondok,
ha hallanák azt az isteni hangot.

Mert azzal erdeje éjéből ketrecébe
egy medvét, egy borzas bocsot,
egy neveletlent is becsábitott,
hogy igézett népét növelje véle,
mert azt is megigézte –
persze, csupán egy bizonyos fokig!
Be szép volt, s ah! be jó,
látszólag! Vérem adtam volna, hogy
öntözze a virágait.

„Adtam volna? Ki mondja ezt? Te?”
Hát jó, urak, színt vallok: Itt a medve.
Egy csipkekötény megfogott,
selyemszálon nyalom a lábait.
De hogy mindez hogy s mint esett,
azt majd máskor mondam el én;
ma túlontúl forr az epém.

Mert, hah! ahogy állok a sarkon, ott,
hallván meszirő azt a gágogást,
a ribilliót, hápogást,
megfordulok
és brummogok
s csörtetve messzebb cammogok
és fordulok
és brummogok
és még messzebbre cammogok,
s végül mégiscsak visszaindulok.

S akkor egyszerre égig csapva tombol
bennem a düh, bősz gőz fú orrlyukamból,
belső természetem vadúl:
Te nyim-nyám, te hülye, te nyúl!
Pipike! Mókus! Kell-e mogyoró?
Sörtém borzad: az én nyakamra nem való
ilyen iga!
Gúnyol a nyírt fa, menekülök a
boulingreentől, a kecsesen
kaszált pázsiton majd hanyattesem
s a puszpáng vigyorogva néz.
Utam legsűrűbb bozótokba vész,
rohanok, hogy sövényt döntsek, tiporjak,
minden palánkon átugorjak.
S nem birok mászni, ugrani:
rontás ólmoz le, fűszál-
fonadék, csipke-bűbáj.

testem a mű-kaszkádok
alatt lerogy s félholtan hempereg, –
ah, nem hallják keservemet,
csak a porcellán oreádok.
És ekkor, ah! mily édes áram,
mily üdv pezsdül minden tagomon át:
Ő az, Ő énekel a lugasában!
Hallom hát ujra, hallom a dalát;
az ég lángodni kezd s virul.
Ah, vajjon nekem –? Talpra hát:
rohanok hozzá, bokor dűl, lapúl,
szétrebben a bozót, nyílnak az ágak,
és ím – ott fekszik lábánál az állat.

Ő ránéz: „Szörnyeteg; s bolondos!
medvének kicsit nyám-nyám,
pulinak kicsit hám-hám;
göcsörtös, nyers, bozontos."
Közben sétál a vad háton a kis talp:
a medvére menny száll alá.
Hét érzéke mind gyúlva csikland!
Ő meg – közönnyel néz reá.
Csókolom sarkát, cipőjét nyalom,
vigyázva roppant finoman;
s lassan törleszkedem, és fölóvakodom
a térdéig – Ő, ha jó napja van,
tűri, s a fülem körül kotorász
s megpaskolja keményen a nyakam.
Kurrogok, uj lét kéje ráz!
De máris rámszól, s édes gúny a hangja:
Allons tout deux! eh la menotte! – mondja –
Et faites Serviteur,
comme un joli Seigneur.
Igy babrál ki velem a kacagó lány!
S a rászedett bolond örül,
de mihelyt haszontalankodni próbál,
a póráz rögtön megfeszül.

De balzsam-tüze is van: soha mézet
nem izleltél még, amilyen
a tégelye, melyő1, ha néha ébred
benne a szánalom, hű s bús szörnyetegének
egy ujjhegynyit tikkadt ajkára ken,
és rögtön elfut és magamra hagy,
s én ilyenkor, mint aki rab,
bár feloldták, csak lesem, megbüvölve,
megyek, hozzá, s félek, s futok előle –
míg Ő kínjára-gyönyörére bízza
a kergült szegényt; sőt, hah! néha nyitva
hagyja ajtaja szárnyát, s csak szeme
sarkából bandsít rám, hogy szököm-e.

Én meg! – Óh, nagy Ég, ha segíthetsz,
hogy törjön e bűbáj, e suta ketrec,
örök hálát zeng érte szám s tüdőm!
Ha viszont nem, ha nem segít az Isten,
izmaim én se hiába feszítem:
Kitörök! Ki! Még van erőm!

Agyongyötröm magam, és mikor kínteli
testem a mü-kaszkádok
alatt lerogy s félholtan hempereg, –
ah, nem hallják keservemet,
csak a porcelán oreádok.

És ekkor, ah! mily édes áram,
mily üdv pezsdül minden tagomon át:
Ő az, Ő énekel a lugasában!
Hallom hát ujra, hallom a dalát;
az ég lángodni kezd s virúl.
Ah, vajjon nekem –? Talpra hát:
rohanok hozzá, bokor dűl, lapúl,
szétrebben a bozót, nyílnak az ágak,
és ím – ott fekszik lábánál az állat.

Ő ránéz: „Szörnyeteg; s bolondos!
medvének kicsit nyám-nyám,
pulinak kicsit hám-hám;
göcsörtös, nyers, bozontos."
Közben sétál a vad háton a kis talp:
a medvére menny száll alá.
Hét érzéke mind gyúlva csikland!
Ő meg – közönnyel néz reá.
Csókolom sarkát, cipőjét nyalom,
vigyázva roppant finoman;
s lassan törleszkedem, és fölóvakodom
a térdéig – Ő, ha jó napja van,
tűri, s a fülem körül kotorász
s megpaskolja keményen a nyakam.
Kurrogok, uj lét kéje ráz!
De máris rámszól, s édes gúny a hangja:
Allons tout deux! eh la menotte! – mondja –
Et faites Serviteur,
comme un joli Seigneur.
Igy babrál ki velem a kacagó lány!
S a rászedett bolond örül,
de mihelyt haszontalankodni próbál,
a póráz rögtön megfeszűl.

De balzsam-tüze is van: soha mézet
nem izleltél még, amilyen
a tégelye, melyő1, ha néha ébred
benne a szánalom, hű s bús szörnyetegének
egy ujjhegynyit tikkadt ajkára ken,
és rögtön elfut és magamra hagy,
s én ilyenkor, mint aki rab,
bár feloldták, csak lesem, megbüvölve,
megyek, hozzá, s félek, s futok előle –
Ő meg kínjára-gyönyörére bízza
a kergűlt szegényt; sőt, hah! néha nyitva
hagyja ajtaja szárnyát, s csak szeme
sarkából bandsít rám, hogy szököm-e.

Én meg! – Óh, nagy Ég, ha segíthetsz,
hogy törjön e bűbáj; e suta ketrec,
örök hálát zeng érte szám s tüdőm!
Ha viszont nem, ha nem segít az Isten,
izmaim én se hiába feszítem:
Kitörök! Ki! Még van erőm!

[SZÁSZ KÁROLY]:
A Lili parkja.[588]

Nincs több olyan állatsereglet,
Oly tarka, mint a, Lilimé!
A sok csuda-szörny egymás mellett,
Maga, se' tudja hol vevé.
Fut, czaptat, ugrál, vágy repkedni,
Lecsonkolt szárnynyal valamennyi,
Elbűvölt herczeg úrfi mind,
Érz oltatlan szerelmi kínt.

Hogy is hívják a tündért? – Lilinek?
Örűljetek ha nem isméritek!

Mi lárma, zaj, mi csattogás,
Ha megjelenik pitvarában,
Kezében szemes kosár van,
Mi sápogás, mi gágogás!
Bokor, fü éled; a baromfi-nyáj

[588] GL.II.31-36

Elé rohan, – megannyi száj
Nyilik felé, – még a halak,
Azok is ott a viz alatt
Eviczkélnek farkokkal, és föl-
Ütik fejök' a medenczéből.
S oly kegygyel szórja a búza-szemet!
Hogy megkivánnák az istenek,
Hát még az oktalain állatok!
Mindegyik oda fut, robog,
Egymás nyakára hág, úgy kapja,
Egymást szoritja, tolja, hajtja,
Egy kis morzsáért — ugy kap rajta!
A száraz morzsa, szép kezéből,
Nekik ambróziával ér föl…

S tekintete! s hangja hozzá!
Ha ennyit mond: pipi, pipi –
A Jupiter sassát lehozná,
Le még a Vénus galambpárját.
Júnó kocsijából a pávát –
Mind eljőnének, ha szavát:
pipi, pipi, meghallanák.

Mert azzal csalt le egy nyalatlan
Goromba medvét, egy bocsot,
Mely a vad erdőben lakott,
De most kertjében zár alatt van,
És megjuhászúlt mondhatatlan
(Bizonyos pontig!) s odavitt,
Oly bájosan és édesen:
Hogy vérem' ontottam voln' szívesen,
Megöntözni virágait!

„Hogyan? mi? vérét? hát e' mit gagyog?"
Jó! ki vele! e medve én vagyok.
Egy kis kötény fodrába fogva,
Lábához kötve czérnaszálon;
De hogy' volt, mi volt a dologba':
Elmondom máskor… Ma nagyobb
Dühöm, boszúm, magamat is utálom.

Mert hah! itt állok a sarokba',
És hallgatom a gágogást,
A nyávogást, a hápogást;
S megfordulok,
S felmordulok,
És futok, neki iramodva;
S visszatekintek:
Tán nekem intett?
S tovább futok, futok morogva,
S megint – csak visszafordulok.

S felmordúl bennem a pokol,
Nyelvem liheg, az orrom szimatol,
S odavagyok, oda!
Te nyúl, te gyáva, ostoba!
Mókus! te is pipi-re hallgatsz?
Ha egy diócskát ropogtathatsz:
Boldog vagy! – Nem; szőrös nyakam'
Felborzolom, nem adom meg magam'.
Futok, elbújok – meg na lássák –
Haha! kaczagnak a zöld fácskák!
A nyírott fű, az is kicsúfol.
Tágulj puszpáng; félre az útból!
Át a gyepűn, túl a palánkon,
Átugrom, el! – De még se' bántom.
Ugorni, mászni nem tudok…
Valami bűbáj úgy lefog.
Leköt, lenyom, csak úgy vergődöm
Bénán, tehetlenűl a földön.
Rágom a port, sirok s nyöszörgök,
S mikor már kimerülten hörgök:
Nyomorúlt szívem kínos jajját
Csak a porczelán nymphák hallják!

Egyszerre, ha! mi boldog érzelem
Hat át velőmön, véremen!
Ah! lúgasában énekel.
Édes szavát, ah, újra hallom.
A lég illattal telik el…
Hogy meghalljam, azért dalol-e vajjon?
Futok; minden fát kitörök,
Bokor előlem elszalad.
Talpam alatt fű nyöszörög,

S lábánál fekszik, ah, a vad!

Ránéz. „Be furcsa szörnyeteg!
Medvének igen is szelid,
Uszkárnak meg vad egy kicsit;
S be loncsos-lompos,
Milyen bozontos,
És milyen furcsán hentereg!”
Hátát lábával czirogatja végig,
– Szegény, magát paradicsomban érzi! –
Csiklándva mind a hét érzékit,
S maga oly egykedvűen nézi.
Czipőit csókolom, talpát nyalom,
A mint egy medvétöl telik;
És tányér-talpam, halkan, nyájason,
Kerek térdéhez közelít.
El is eltűri jó kedvében,
Fülem’ is megvakarja szépen,
Aztán jól-jól pofon legyint
S azzal boldoggá tesz megint.
Vagy szól – s szót fogadok legott –
„*Allons tout doux! Eh la menotte!*
Et faites serviteur
Comme un joli seigneur!”
Igy tölti kedvét, játszva, véle –
S szegény bolond, hogy’ ne remélne?
De ha felbátorítja kisség:
Rögtön rövidre fogja ismét!

De van egy kis üvegcse balzsama,
Melylyel nem ér föl semmi méz,
Melyből, ha szíve lágyul,lassan a
Vad eltikkadt ajkát a piczi kéz
Kis újj-hegyével be-bekenni kész.
De azzal elfut – és ott hagy magamba’,
S én – meg se’ kötve – még is, nyomba’
Követem őt, nyomoru bamba!
Majd borzadozva messzeszaladok.
S meg’ ujra csak utána ballagok
Boldogságomba’ és kínomba’.

Haha! néha nyitva hagyja ajtaját
S rám sandít gúnnyal, nem szököm-e meg?
Ha van hatalmatok még, istenek,
Megtörni e varázsnak bűv-szavát:
Adjátok vissza szabadságomat!
De ha sem ég, se’ föld segélyt nem ad:
Jól van! Nem hjába nyújtózám merőn –
Még, – érzem, esküszöm – van még erőm!

[>*54*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **Nachtgedanken.**[589]

Euch bedaur’ ich, unglücksel’ge Sterne,
Die ihr schön seid und so herrlich scheinet,
Dem bedrängten Schiffer gerne leuchtet,
Unbelohnt von Göttern und von Menschen:
Denn ihr liebt nicht, kanntet nie die Liebe!
Unaufhaltsam führen ew’ge Stunden
Eure Reihen durch den weiten Himmel.
Welch Reise habt ihr schon vollendet!
Seit ich weilend in dem Arm der Liebsten
Euer und der Mitternacht vergessen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Éjszakai gondolatok
– Goethe (1749-1832) –[590]

Boldogtalan csillagok, be szánlak
~~benneteket~~ |titeket|, kik ~~xxx~~ gyönyörűn ragyogva
világíttok a küzdő hajósnak
anélkül, hogy ég=föld megköszönné:
mert. szegények, nem tudtok szeretni!
Örök órák visznek szakadatlan
~~láncotok~~ |láncban| ~~a~~ |a nap| mindenségen által.
Mennyit utaztatok már azóta,
hogy a kedves ~~karjában~~ |em szivén| tirátok
nem gondoltam, se az éjszakára!
felejtettem fényetek s az éjfélt!
~~hogy a kedves karjai között se~~
~~rátok nem gondoltam, sem az éjre!~~

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Éjszakai gondolatok[591]
Nachtgedanken

Boldogtalan csillagok, be szánlak
benneteket, gyönyörűn ragyogva
világíttok a küzdő hajósnak
a hálátlan földre-égre: ah, nem
tudtok, sohse tudtatok szeretni!
Örök órák viszik szakadatlan
láncotok a mindenségen által.
Mennyit robogtatok már azóta,
hogy a kedves karjaiban én úgy
felejtettem fényetek s az éjfélt!

[SZÁSZ KÁROLY]:
Éji gondolatok.[592]

Boldogtalan csillagok, be szánlak!
Szépek vagytok és dicsőn ragyogtok,
Nyájas fénynyel a szegény hajósnak,
S isten, ember, nem fizet meg érte:
Mert szerelmet soh’sem ismerétek,
Nem szerettek, nem tudtok szeretni!

---

589 GAL.II.108
590 Ms 4657/159 (*kézírás*)
591 ÖB.I.344; SzLV.144
592 GL.II.43-44

Örök órák föltarthatlan' űznek,
Futni mindig a' nagy ég ürében.
Mennyi útat jártatok be már is:
Csak mióta szépem lágy ölén én
Titeket s az éjfelet felejtem!…

[>*55*] GOETHE:
Vermischte Gedichte – **An Lida.**[593]

Den Einzigen, Lida, welchen du lieben kannst,
Forderst du ganz für dich, und mit Recht.
Auch ist er einzig dein:
Denn, seit ich von dir bin,
Scheint mir des schnellsten Lebens
Lärmende Bewegung
Nur ein leichter Flor, durch den ich deine Gestalt
Immerfort wie in Wolken erblicke:
Sie leuchtet mir freundlich und treu,
Wie durch des Nordlichts bewegliche Strahlen
Ewige Sterne schimmern.

[SZABÓ LŐRINC]:

II. kötet

Lidához[594]

Az egyetlent, Lida, akit szeretni b*í*rsz,
egészen s jogosan követeled magadénak.
Tied is ő igazán:
mert mióta elhagytalak,
a leggyorsabb élet robajos
mozgása is
csak könnyü fátyol előttem,
melyen t*ú*l felhők közt látom alakod:
édesen és biztosan tündökölsz,
mint az északi fény mozgó sugarain át
az örök csillagok.

1782 Goethe – Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Lidához[595]

Az egyetlent, Lida, akit szeretni tudsz,
egészen s jogosan követeled magadénak.
Tied is ő egyedül:
mert mióta elhagytalak,
a leggyorsabb élet robajos
mozgása is
csak könnyü fátyol előttem,
melyen túl felhők közt látom alakod:
édesen és biztosan tündökölsz,
mint az északi fény mozgó sugarain át
az örök csillagok.

[SZABÓ LŐRINC]:
Lidához[596]
An Lida

Az egyetlent, Lida, akit szeretni tudsz,
egészen s jogosan követeled magadénak.
Tied is ő egyedül:
mert mióta elhagytalak,
a villámgyors élet robajos
mozgása is
csak könnyű fátyol előttem,
felhők közt látom mögötte alakodat:
édesen és biztosan tündökölsz,
mint az északi fény mozgó sugarain át
az örök csillagok.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Lidához.[597]

Az egyetlent, Lida, a kit szeretni tudsz,
Méltán kivánod osztatlan' magadnak.
S tiéd is, egyedűl, ő!
– Mert m'óta tőled távol estem,
Nekem a rohanó lét
Zajos mozgalma: könnyü
Fátyolnak tetszik, melyen át
Képed', mint felhőn látom szüntelen.
Híven s szelíden rám mosolygva,
Mint északfény rezgő sugárin át
Az örök csillagok mosolyognak.

[SZIGETHY LAJOS]:[598]

[>*56*] GOETHE:
Aus Wilhelm Meister – **Harfenspieler.**[599]

Wer sich der Einsamkeit ergibt
Ach! der ist bald allein,
Ein jeder lebt, ein jeder liebt,
Und läßt ihn seiner Pein.

Ja, laßt mich meiner Qual!
Und kann ich nur einmal
Recht einsam seyn,
Dann bin ich nicht allein.

Es schleicht ein Liebender lauschend sacht,
Ob seine Freundin allein?
So überschleicht bei Tag und Nacht
Mich Einsamen die Pein,
Mich einsamen die Qual.
Ach werd ich erst einmal
Einsam im Grabe seyn,
Da läßt sie mich allein!

GOETHE:
Wilhelm Meisters Lehrjahre
II.13.[600]

Wer sich der Einsamkeit ergibt,
Ach! der ist bald allein;
Ein jeder lebt, ein jeder liebt,
Und läßt ihn seiner Pein.

Ja! Laßt mich meiner Qual!
Und kann ich nur einmal
Recht einsam seyn,
Dann bin ich nicht allein.

Es schleicht ein Liebender lauschend sacht!
Ob seine Freundin allein?
So überschleicht bei Tag und Nacht
Mich Einsamen die Pein,

Mich einsamen die Qual.
Ach werd' ich erst einmal
Einsam im Grabe seyn,
Da läßt sie mich allein!

GOETHE:
Wilhelm Meisters Lehrjahre. II. 13.
[**Wer sich der Einsamkeit ergibt…**][601]

Wer sich der Einsamkeit ergibt,
Ach! der ist bald allein;
Ein jeder lebt, ein jeder liebt,
Und läßt ihn seiner Pein.

Ja! Laßt mich meiner Qual!
Und kann ich nur einmal
Recht einsam seyn,
Dann bin ich nicht allein.

Es schleicht ein Liebender lauschend sacht!
Ob seine Freundin allein?
So überschleicht bei Tag und Nacht
Mich Einsamen die Pein,

Mich Einsamen die Qual.
Ach werd' ich erst einmal
Einsam im Grabe seyn,
Da läßt sie mich allein!

[DÓCZI LAJOS]:

[DÓCZI LAJOS]:

[SZABÓ LŐRINC]:

---

593 GAL.II.109
594 Ms 4657/585 (*gépírás autográf javításokkal*)
595 STG.II.14
596 ÖB.I.268; SzLV.147
597 GL.II.44
598 GDB.60
599 GAL.II.116
600 GAL.XVIII.219-220
601 GAL.XVIII.219-220
602 DLG.I.52-53
603 DGK.141-142
604 Ms 4657/160 (*kézírás; áthúzott gépelt fordítás hátlapján*)

A hárfás
I.[602]

Ah, aki csak magányt akar,
Magára marad csakhamar.
Mindenki szeret, él, örül
S hagyja a búsat egyedül.
Jó! Hagyjátok gyötrelmimet!
Ki bánatában félreül
S kedvére szomorú lehet,
Már nincsen egyedül.
Mint ifju csöndes északán
Benéz a kedves ablakin,
Hogy egyedül van-e?
Igy les éj-napon én reám
A gyötrelem, a kin,
Az elhagyott szerelmese.
Ha meg lesz vetve oda kinn
Számomra síri ágy,
Ö is magamra hágy.

A hárfás
I.[603]

Ah, aki csak magányt akar,
Magára marad csakhamar.
Mindenki szeret, él, örül
S hagyja a búsat egyedűl.
Jó! Hagyjátok gyötrelmimet!
Ki bánatában félreűl
S kedvére szomorú lehet,
Már nincsen egyedűl.
Mint ifju csöndes északán
Benéz a kedves ablakin,
Hogy egyedül van-e?
Igy les éj-napon én reám
A gyötrelem, a kin,
Az elhagyott szerelmese.
Ha meg lesz vetve oda kinn
Számomra síri ágy,
Ö is magamra hágy.

Goethe: Harfenspieler
I.[604]

~~Aki a magányt keresi,~~
~~ah, xx az hamar maga lesz.~~
Ki magányra adja ~~magát~~, fejét,
~~ah, hanem maga lesz hamar~~, eléri a magány;
~~mind~~ |ah,| él, ~~szeret az egész világ~~, |a nép, szeret a nép|
~~ő meg sebébe hal. sőt elönti a Jaj~~ |s ő sirhat, |árva árny.
~~Óh, hogy~~
~~Ah, szivem belehal!~~
~~Óh, hogy öntsön~~ önts el, gyötrelem!
~~xxx~~ Hagyj sirnom, u~~xntalan!~~
~~x~~Legyek csak egy ~~xxx~~ |magam|
~~magam vagyok~~, úgy, igazán,
~~nem vagyok egyedül~~ ~~az már nem lesz~~ magány
|~~x~~a| magányom nem
hogy maga xxx, beles a fiú
Lesi ~~xxx~~ |szerető|, hogy őrzi-e
kedvét a magány?
~~Engem~~ Éj-nap ~~úgy~~ les ~~engem~~ engem, ~~fekete~~ könnytelen
árvát, ~~xxxx~~ |a könny s az| árny.
~~xxxx~~ |~~ha rám~~|árvát, lesz| untalan.
~~Ah, ha majd egymagam~~ Ah, ~~legyek~~ |~~xxx~~|legyek csak| magam,
~~legyek más leszek majd igazi~~ |sirhant| ~~siri~~ / árny. / igazi. /
ott elhagy ~~majd~~ a magány!
=

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe: ~~xxx~~|*Hárfás*| /Harfenspieler/[605]

I.

Ki magányra adta fejét,
eléri a magány;
ah! él a nép, szeret a nép,
ő meg sír, árva árny.

Hagyj sírnom, úntalan!
S legyek csak egymagam,
úgy, igazán, –
magányom nem magány.

Lesi szerető, hogy őrzi-e
kedvesét a magány?
Engem éj-nap les, könnytele
~~xxxx~~ |árvát,|a könny s az árny,
árvát, les, úntalan.
Ah! legyek csak magam,
síri árny, igazán,
elhagy majd a magány!

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe: *Hárfás*
I.[606]

Ki magányra adja fejét,
eléri a magány~~:~~;
ah! él a nép, szeret a nép,
s ő sirhat, á~~e~~rva árny.

Hagyj sir|*n*|om, untalan!
~~L~~|*S l*|egyek csak egymagam|,|
ugy, igazán, –
magányom nem magány.

Lesi szeret~~x~~ő, hogy őrzi-e
kedvesét a magány?
Engem éj-nap les, könnytele
árvát, a könny s az árny,
árvát, les, untalan.
Ah! legyek csak magam,
siri árny igazán,
~~ott~~ elhagy |*majd*| a magány!
#

[SZABÓ LŐRINC]:
Hárfás
Harfenspieler[607]

I.

Ki magányra adta fejét,
eléri a magány;
ah! él a nép, szeret a nép,
ő meg sír, árva árny.

Hagyj sírnom, untalan!
S legyek csak egymagam,
úgy, igazán, –
magányom nem magány.

Lesi szeret~~x~~ő, hogy őrzi-e
kedvesét a magány?
Engem éj-nap les, könnytele
árvát, a könny s az árny,
árvát, les,úntalan.
Ah! legyek csak magam,
síri árny, igazán,
elhagy majd a magány!

Goethe

[SZABÓ LŐRINC]:
Hárfás[608]
I

Ki magányra adta fejét,
eléri a magány;
ah! él a nép, szeret a nép,
ő meg sír, árva árny.

Hagyj sírnom, úntalan!
S legyek csak egymagam,
úgy, igazán, –
magányom nem magány.

Lesi szerető, hogy őrzi-e
kedvesét a magány?
Engem éj-nap les, könnytele*
árvát, a könny s az árny,
árvát, les, úntalan.
Ah! legyek csak magam,
síri árny, igazán,
elhagy majd a magány!

[SZABÓ LŐRINC]:
Hárfás[609]
Harferspieler
1

Ki magányra adta fejét,
eléri a magány:
ah! él a nép, szeret a nép,
ő meg sir, árva árny.

Hagyj sirnom, úntalan!
S legyek csak egymagam,
úgy, igazán, –
magányom nem magány.
Lesi szerető, hogy érzi-e
kedvesét a magány?
Engem éj-nap les, könnytelen
árvát, a könny s az árny,
árvát, les, úntalan.
Ah! legyek csak magam,
síri árny, igazán,
elhagy majd a magány!

[SZÁSZ KÁROLY]:
A lantos.[610]
I.

Ki csak magányra vágy:
Mi könnyen egyedül lehet!
Itt minden él, örűl, szeret,
S téged búddal magadra hágy.

Kínommal, oh, csak hagyjatok!
— S ha magam maradok,
Távol mindenkitül:
Még sem maradok egyedűl.

Vágyó szerelmes halkan suhan,
Meglesni: ha kedvese maga van?
Igy les rám, nappal, éjjelen,
Magányomban a gyötrelem.

Magányomban a fájdalom!
Csak majd, ha rajtad alhatom,
Magános síri ágy:

---

605 Ms 4657/581 (*gépírás autográf javításokkal*)
606 Ms 4657/582 (*gépírás autográf javításokkal és kiegészítésekkel*)
607 Ms 4657/583.I-II. (*gépírás; az Ms 4657/578 betűtípusával, autográf javításokkal*)+
608 SzLV.165
609 ÖB.II.828
610 GL.I.155
* *sic!*

[>*57*] GOETHE:
Aus Wilhelm Meister – **Derselbe.**[611]

An die Thüren will ich schleichen,
Still und sittsam will ich stehn;
Fromme Hand wird Nahrung reichen;
Und ich werde weiter gehn.
Jeder wird sich glücklich scheinen,
Wenn mein Bild vor ihm erscheint;
Eine Thräne wird er weinen,
Und ich weiß nicht was er weint.

GOETHE:
Wilhelm Meisters Lehrjahre
V.14[612]

An die Thüren will ich schleichen,
Still und sittsam will ich stehn,
Fromme Hand wird Nahrung reichen,
Und ich werde weiter gehn.
Jeder wird sich glücklich scheinen,
Wenn mein Bild vor ihm erscheint,
Eine Thräne wird er weinen,
Und ich weiß nicht was er weint.

[DÓCZI LAJOS]:
A hárfás
II.[613]

Járok küszöbről küszöbre
S amit adnak jó kezek,
Emberséggel megköszönve
Utamon tovább megyek.

Mind az, aki látja képem',
Áldni fogja végzetét,
Könyet morzsol majd szemében,
S én nem láthatom könyét.

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe: ~~xxx~~|*Hárfás*| (Harfenspieler)[614]

II.
Ajtótokhoz lopakodva
szerényen, hallgatagon
s jámbor kéztől enni kapva
tovább megyek utamon.
Kinek boldog álmaképpen
szíve repes arcomért,
könnyet morzsol szét szemében,
s én nem fogom tudni, mért.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hárfás
Harfenspieler[615]

II.
Ajtótokhoz lopakodva
szerényen, hallgatagon
s jámbor kézt~~l~~*b*|ől enni kapva
tovább megyek utamon.
Kinek boldog álma^ k*épp*en
szive repes arcomért,
könnyet ~~x~~morzsol szét szemében,
s én nem fogom tudni, mért.

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe:
Harfenspieler
II.[616]

II.
Ajtótokhoz lopakodva
szerényen, hallgatagon
s jámbor kézből enni kapva
továbbmegyek utamon.
Kinek boldog álmaképpen
szive repes arcomért,
könnyet morzsol szét szemében,
s én nem fogom tudni, mért.

G o e t h e

[SZABÓ LŐRINC]:
(**Hárfás**)
II617

Ajtótokhoz lopakodva
szerényen, hallgatagon
s jámbor kéztől enni kapva
tovább megyek utamon.
Kinek boldog álmaképpen
szíve repes arcomért,
könnyet morzsol szét szemében,
s én nem fogom tudni, mért.

[SZABÓ LŐRINC]:
(**Hárfás**[618]
Harferspieler)
2

Ajtótokhoz lopakodva
szerényen, hallgatagon
s jámbor kéztől enni kapva
tovább megyek útamon.
Kinek boldog álmaképpen
szive repes arcomért,
könnyet morzsol szét szemében,
s én nem fogom tudni, mért.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ugyanaz[619]

Ajtótokhoz lopakodva
szerényen, hallgatagon
s jámbor kéztől enni kapva
továbbmegyek útamon.

Kinek boldog álmaképpen
szive repes arcomért,
könnyet morzsol szét szemében,
s én nem fogom tudni, mért.

[SZÁSZ KÁROLY]:
A lantos. II.[620]

Halkan lépek ajtótokhoz,
Csöndben várva állok ott,
Kegyes kéz egy falatot hoz,
Azzal odább ballagok.

A ki csak meglátja képem':
Boldognak érzi magát.
Egy könyű csillog szemében,
Mit sir: én nem látom át!

[>*58*] GOETHE:
Aus Wilhelm Meister – **Derselbe.**[621]

Wer nie sein Brod mit Thränen aß,
Wer nie die kummervollen Nächte
Auf seinem Bette weinend saß,
Der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte!

Ihr führt in's Leben un's hinein,
Ihr laßt den Armen schuldig werden,
Dann überlaßt ihr ihn der Pein:
Denn alle Schuld rächt sich auf Erden.

GOETHE:
Wilhelm Meisters Lehrjahre
II. 13.[622]

Wer nie sein Brod mit Thränen aß,
Wer nie die kummervollen Nächte
Auf seinem Bette weinend saß,
Der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte.

Ihr führt in's Leben uns hinein,
Ihr laßt den Armen schuldig werden,
Dann überlaßt ihr ihn der Pein;
Denn alle Schuld rächt sich auf Erden.

GOETHE:
Lied des Harfners[623]

Wer nie sein Brot mit Tränen aß,
wer nie die kummervollen Nächte
auf seinem Bette weinend saß,

[BAKÓCZI KÁROLY]:
A hárfás dala[624]

Ki kenyerét nem ette még
Könnyekkel, ágya szélén sírván
Gondterhes éjeken, ti ég

[BENEDEK MARCELL]:
[**Ha könny nem sózta kenyered…**][625]

Ha könny nem sózta kenyered,
S ágyad szélén az éj siralmát
Nem sírtad el, nem ismeret

---

611 GAL.II.117
612 GAL.XIX.227
613 DLG.I.52-53
614 Ms 4657/581 (*gépírás autográf javításokkal*)
615 Ms 4657/583.I-II. (*gépírás; az Ms 4657/578 betűtípusával, autográf javításokkal*)
616 Ms 4657/158 (*kézírás; a »Harfenspieler II.« szövegével egy lapon.*)
617 SzLV.165
618 ÖB.II.829
619 GV.76-77
620 GL.I.156
621 GAL.II.118
622 GAL.XVIII.217-218
623 E.189
624 BNK.36
625 GAEM.779

der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte!

Ihr führt ins Leben uns hinein,
ihr laßt den Armen schuldig werden,
dann überlaßt ihr ihn der Pein –
denn alle Schuld rächt sich auf Erden.

Ihm färbt der Morgensonne Licht
den reinen Horizont mit Flammen,
und über seinen schuldgen Haupte bricht
das schöne Bild der ganzen Welt zusammen!

Hatalmi, az nem ismer nyílván.

Ti visztek az életbe el,
Szegényekül bűnökbe vertek,
S kínoknak adtok át: mivel
Földön a bűn nem nyer kegyelmet.

Akkor az égnek hatalmát.

[DÓCZI LAJOS]:
A hárfás
III.[626]

Ki kenyerét nem sózta még könyekkel,
Ki éjeken át nem ült sírva még
Az ágya szélén, míg feljött a reggel,
Nem ismer téged, oh hatalmas ég.

Törvényeid a létbe hínak,
Nézed, a gyönge mint botol,
Aztán átengeded a kínnak,
Mert minden bűn e földön meglakol.

[FALUDY GYÖRGY]:
A hárfajátékos dala[627]

Ki kenyerét könnyekkel sosem ette,
ki párnájáról nem fordult a falnak
s nézett gyötrelmes, hosszú éjjelekbe:
nem ismer benneteket, égi hatalmak.

Belökitek az életbe az embert,
hogy vétkezhessen s űzze a gyönyört,
ti meg fenn ültök s nézitek, mint szenved,
mert minden bűnért bosszút áll a föld.

[FÖLDESSY GYULA]:
A hárfás dala[628]

Ki nem áztatta kenyerét
Könnyével s az éji nyugalmat
Bús ágyán át nem sirta még,
Nem ismer, ti, mennyei hatalmak.

Földre ti küldtök s a szegényt
Hagyjátok bűnök közt magára,
Hogy aztán a kín tépje szét,
Mert bűnnek bűnhödés az ára.

[FÖLDESSY GYULA]:
A hárfás dala.[629]

Ki nem áztatta kenyerét
Könnyével s az éji nyugalmat
Bús ágyán át nem sírta még,
Nem ismer, ti, mennyei hatalmak.

A földre ti küldtök s a szegényt
Hagyjátok, bűnök közt magára,
Hogy aztán a kín tépje szét,
Mert bűnnek bűnhödés az ára.

[KARINTHY FRIGYES]:
A hárfás dala[630]
a Wilhelm Meisterből
Wer nie sein Brot…

Ki kenyerét nem sózta soha könnyel,
kit nem hallott, kezét véresre törvén
zokogni az éjfél, süket közönnyel:
nem ismer téged az, ó égi törvény.

Te kényszerítesz élni itt alant
és bűnbeesni, hogy aztán megöld
magárahagyva a boldogtalant, –
mert minden bűnért bosszút áll a Föld.

[KARINTHY FRIGYES]:
Mignon[631]

Ki kenyerét nem sózta soha könnyel,
Kit nem hallott, kezét véresre törvén
Zokogni az Éjfél, süket közönnyel:
Nem ismer téged az, ó égi törvény.

Te kényszerítesz élni itt alant
És bűnbeesni, hogy aztán megöld
Magárahagyva a boldogtalant, –
Mert minden bűnért bosszút áll a Föld.

[KEMÉNY XAVÉR FERENC]:
Hárfás[632]

Ki kenyerét könnyek közt
Sohasem fogyasztá,
S gonddal telt éjeit ágyban
Sírva nem virrasztá:
Az nem ismer titeket
Oh égi hatalmak!
Ti adtatok életet nekünk,
S alighogy körültekintünk
A szegényt bünbe ejtitek,
Majd kínnak engeditek át;
Mert minden bün már itt a földön
Bosszulja meg magát.

[RÁCZ OLIVÉR]:
Ki nem virrasztott át borongva[633]

Ki nem virrasztott át borongva
ágya szélén bús éjeket,
ki kenyerét könnyel nem sózta,
nem ismeri a végzetet.

Kéretlen sarjadsz, földi élet,
nyomodban kín jár, kárhozat,
kegyetlen sújtasz bűnt és vétket,
szenvedést vetve s átkokat.

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe: ~~xxx~~|*Hárfás*| /Harfenspieler/[634]
III.

Ki nem ette sírva kenyerét,
ki ágya szélén és zokogva
éjeit nem töltötte még:
nem ismer téged, Ég Hatalma!

Életre hívsz, csapdád megejt,
s ha vétkeztünk s nyílik a börtön,
magunkra hagysz, kínlódni; mert
minden bűn meglakol a földön.

Forditotta: Szabó Lőrinc

(Megj. ÖB. II-ben!)

[SZABÓ LŐRINC]:
Hárfás (Goethe)[635]

Ki kenyerén a könny izét
nem ~~xxxx~~ |érezte|, gyászát siratva
ki nem virrasztott soha még:
nem ismer téged, Ég Hatalma.

Idehozol, hogy betereld
csapdádba utját a szegénynek,
aztán hagyod szenvedni; mert

[SZABÓ LŐRINC]:
Hárfás
Harfenspieler[636]
III.

Ki nem ette sírva kenyerét~~k~~,
ki ágya szélén és zokogva
éjjeit nem töltötte még:
nem ismer téged, Ég Hatalma!

Életre hívsz, csapdád megejt,
s ha vé~~x~~tkeztünk s nyílik a börtön,

[SZABÓ LŐRINC]:
Hárfás[637]

Ki kenyerén a könny izét
nem érezte, gyászát siratva
ki nem virrasztott soha még:
nem ismer téged, Ég hatalma!

Idehozol, hogy betereld
csapdádba utját a szegénynek;
aztán hagyod, kínjára; mert

[SZABÓ LŐRINC]:
A hárfás dala[638]
Wer nie sein Brot…

Ki nem ette sírva kenyerét,
ki ágya szélén és zokogva
éjeit nem töltötte még,
nem ismer téged, Ég Hatalma.

Életre hívsz, csapdád megejt,
s ha vétkeztünk s nyílik a börtön,
magunkra hagysz, kínlódni; mert

---

[626] DLG.I.52-53
[627] FT.418
[628] GEF.125
[629] kéziratos levé melléklete Szabó Lőrinc hagyatékában
[630] NLK.II.35
[631] KNM.53
[632] GK.10
[633] ROC.142
[634] Ms 4657/581 (*gépírás autográf javításokkal*)
[635] Ms 4657/161 (*kézírás*)
[636] Ms 4657/583.I-II. (*gépírás; az Ms 4657/578 betűtípusával, autográf javításokkal*)
[637] STG.II.30
[638] ÖB48.234

minden bünt megbosszúl az élet.
= SzL.

magunkra hagysz, kínlódn~~x~~i; mert
meglakol minden bűn a földön.

minden bűnt megbosszúl az élet.

minden bűn meglakol a földön.

G o e t h e

[SZABÓ LŐRINC]:
(Hárfás)
III[639]

Ki nem ette sírva kenyerét,
ki ágya szélén és zokogva
éjjeit nem töltötte még:
nem ismer téged, Ég Hatalma!

Életre hívsz, csapdád megejt,
s ha vétkeztünk s nyílik a börtön,
magunkra hagysz, kinlódni; mert
meglakol minden bűn a földön.

[SZABÓ LŐRINC]:
(Hárfás
Harferspieler) 3[640]

Ki nem ette sirva kenyerét,
ki ágya szélén és zokogva
éjjeit nem töltötte még:
nem ismer téged, Ég Hatalma!

Életre hívsz, csapdád megejt,
s ha vétkeztünk s nyílik a börtön,
magunkra hagysz, kinlódni; mert
meglakol minden bűn a földön.

[SZÁSZ KÁROLY]:
A lantos.
III.[641]

Ki kenyerét könyekkel még nem sózta,
Ki nem viraszta kínos éjeket,
Az ágya szélén űlve, sóhajtozva:
Nem ismer, ég hatalmi, titeket!

Embert az életbe ti vivétek be,
A csábnak, bünnek ti adjátok át ,
S ott hagyjátok nyomorba' és vétekbe'…
Mert megkoszúlja minden bűn magát.

[>*59*] GOETHE:
Kunst. Zweite Reihe – **Groß ist die Diana der Epheser.**[642]
Apostelgeschichte 19, 39.

Zu Ephesus ein Goldschmied saß
In seiner Werkstatt, pochte
So gut er konnt', ohn' Unterlaß,
So zierlich er's vermochte.
Als Knab' und Jüngling kniet' er schon
Im Tempel vor der Göttin Thron,
Und hatte den Gürtel unter den Brüsten,
Worin so manche Tiere nisten,
Zu Hause treulich nachgefeilt,
Wie's ihm der Vater zugetheilt;
Und leitete sein kunstreich Streben,
In frommer Wirkung durch das Leben.

Da hört er denn auf einmahl laut
Eines Gassenvolkes Windesbraut,
Als gäb's einen Gott so im Gehirn
Da! hinter des Menschen alberner Stirn,
Der sey viel herrlicher als das Wesen,
An dem wir die Breite der Gottheit lesen.

Der alte Künstler horcht nur auf,
Läßt seinen Knaben auf den Markt den Lauf,
Feilt immerfort an Hirschen und Thieren,
Die seiner Gottheit Knie zieren;
Und hofft, es könnte das Glück ihm walten,
Ihr Angesicht würdig zu gestalten.

Will's aber einer anders halten,
So mag er nach Belieben schalten;
Nur soll er nicht das Handwerk schänden,
Sonst wird er schlecht und schmählich enden.

GOETHE:
Kunst – **Groß ist die Diana der Epheser.**[643]
Apostelgeschichte 19, 39.

Zu Ephesus ein Goldschmied saß
In seiner Werkstatt, pochte
So gut er konnt', ohn' Unterlaß,
So zierlich er's vermochte.
Als Knab' und Jüngling kniet' er schon
Im Tempel vor der Göttin Thron,
Und hatte den Gürtel unter den Brüsten,
Worin so manche Tiere nisten,
Zu Hause treulich nachgefeilt,
Wie's ihm der Vater zugetheilt;
Und leitete sein kunstreich Streben
In frommer Wirkung durch das Leben.

Da hört er denn auf einmal laut
Eines Gassenvolkes Windesbraut,
Als gäb's einen Gott so im Gehirn
Da! hinter des Menschen alberner Stirn,
Der sey viel herrlicher als das Wesen,
An dem wir die Breite der Gottheit lesen.

Der alte Künstler horcht nur auf,
Läßt seinen Knaben auf den Markt den Lauf,
Feilt immer fort an Hirschen und Thieren,
Die seiner Gottheit Knie zieren;
Und hofft, es könnte das Glück ihm walten,
Ihr Angesicht würdig zu gestalten.

Will's aber einer anders halten,
So mag er nach Belieben schalten;
Nur soll er nicht das Handwerk schänden;
Sonst wird er schlecht und schmählich enden.

[SZABÓ LŐRINC]:
[Nagy az efézoszi Diána][644]

Efézoszban a műhelyében
ült egy ötvös és kalapált,
szüntelen, s ahogy birta, szépen
Volt Efézusban egy művész,
folyton zengett a kalapácsa,

[SZABÓ LŐRINC]:[645]
(*4 sor gyorsírás*)

Efézoszban egy ötvös a
műhely

Efézoszban a műhelyében
ült egy ötvös és kalapált,
szüntelen, s ahogy birta, szépen,
~~Mint fiu s legény~~ |Már mint kisxxx| térden állt|
~~Már rég az istennő örök~~
~~templomában~~ |~~templomában~~| ~~trónusa~~ |a trón| ~~előtt~~

---

639 SzLV.165
640 ÖB.II.829
641 GL.I.156
642 GWO.II.215-216
643 GAL.II.197-198
644 Ms: jelöletlen kéziratlapon a költő hagyatékában.
645 Ms: jelöletlen kéziratlap a fordító hagyatékában.

~~a~~ templomban
az istennő ~~szobra el~~

Efézoszban egy ötvös ott
~~a műhelyében ült~~ |ült és kalapált| a műhelyében
~~ahogy csak tudta, szüntelen~~ |~~xxxxx~~|mindig amíg| birta ~~Ss~~ ahogy| szüntelen, ahogy birta s bár
ahogy csak ~~tudta~~ |tudta|, szépen. csak kitelt rá, szépen
szüntelen, amíg || migcsak birta, s ahogy
csak
~~ahogy csak erejéből futotta~~
és ~~szüntelen~~, ~~ahogy~~ |s kalapált, amíg| csak tudott
s ahogy ~~telt tőle~~ |csak birta|, szépen

[SZABÓ LŐRINC]:
210 Goethe: Nagy az efézoszi Diana[646]
Efézoszban ~~egy ötvös~~ |egy ötvös| ott dolgozott
~~ült s dolgozott x~~ |ült drága| műhelyében,
a kalapált, mikor csak tudott,
s ahogy ~~csak birta~~, |~~x~~xt töle|, szépen. (*gyorsírás*)
Már mint gyermek és mint legény
Az istennő ~~szobra~~ |trónja| előtt Már mint gyermek térdelt
~~már~~ látták térdeltni* az istennő trónja előtt
Már ~~Mint legény mint xxx~~ |mint gyermeket ott| ~~előtt~~
térdelni a templomi trón előtt
(*gyorsírás*)
és ~~a xx~~ |keble| alatt ~~xx~~ |az| övet, |az|
|~~xx~~| ~~xxx keblén az xx~~ ékszert,
amelyben annyi állat fészkelt,
~~xxxxx otthonán hűségesen esiszolta folyton mintázta és esiszolta~~
~~ahogy~~|an| az apja ~~tanitotta~~ kívánta
otthon ~~hűségesen esiszolta~~ megint
otthon xxx hűségesen mintázta
ahogyan az apja kívánta,
~~xxx se jámbor~~ … |~~így folytatta nemes xxxxx~~|
s jámbor munkában |egész| életén át
fejlesztette művészix |~~xxx~~| tudását.

~~É~~S egyszerre |csak zajt hall. Kavarog
~~És Egyszerre csak azt hallja, hogy~~
az utca ~~xxxxx~~ |harsog| ~~x~~ zsivalyog ~~x~~,
~~egy isten volna~~
~~az ember buta homloka mögött~~
vagy ~~a buta emberi agy mögött~~
valahol a buta emberi
agy mögött isten volna, aki
sokkal magyszerűbb, mint az a lény,
~~xxxx az istenség~~
akin az ég nagyságát mérjük.

~~Felnéz a~~ |A vén| müvész csak felfigyel
~~az öreg művész~~ |~~arca~~| ~~csak felfigyel~~ (*gyorsírás*)
fiát küldi a piacra, s míg fia a piacon éneket,
|s| ~~és~~ / tovább ~~xxxxlja~~ / |kalapálja| / ~~az állatokat~~ állatait
~~míg~~ istene térdét|nek| ~~ékesíti,~~ diszeit
s reméli, hogy ha az ég segiti,
~~méltóképp elkésziti mintázza~~
az isten arcát méltóképp elkészíti.
=

[>*60*] GOETHE:
Lyrisches – Trilogie der Leidenschaft[647]
An Werther[648]

Noch einmal wagst du, vierlbeweinter Schatten,
Hervor dich an das Tageslicht,
Begegnest mir auf neu beblümten Matten
Und meinen Anblick scheust du nicht.
Es ist als ob du lebtest in der Frühe,
Wo uns der Thau auf Einem Feld erquickt,
Und nach des Tages unwillkommner Mühe
Der Scheidesonne letzter Strahl entzückt;
Zum Bleiben ich, zum Scheiden du, erkoren,
Gingst du voran – und hast nicht viel verloren.

Des Menschen Leben scheint ein herrlich Loos:

[FÖLDESSY GYULA]:
I.
Wertherhez[649]

Fölmerészkedsz megint a napvilágra,
Sokak siratta árny-alak,
Felcsábít hozzám a rét új virága,
S nem féled pillantásomat.
Érzem, hogy itt vagy; mikor jő a hajnal,
Harmat frissít bennünket *egy* mezőn
S ha véget ért a nap ezernyi bajjal,
Csodáljuk a napot, lesülyedőn.
Én élek még, téged elhítt a végzet,
Még ifjuként s nem volt sok veszteséged.

Az élet, színre, öröm és derű:

---

646 Ms: két jelöletlen kéziratlapon a költő hagyatékában.
* *sic!*
647 GAL.III.19-30
648 GAL.III.21-23
649 GTF.11-12
650 *sic!*

Der Tag, wie lieblich, so die Nacht, wie groß!
Und wir gepflanzt in Paradieses Wonne,
Genießen kaum der hocherlauchten Sonne,
Da kämpft sogleich verworrene Bestrebung
Bald mit uns selbst und bald mit der Umgebung;
Keins wird vom andern wünschenswerth ergänzt,
Von außen düstert's, wenn es innen glänzt,
Ein glänzend Aeußres deckt mein trüber Blick,
Da steht es nah – und man verkennt das Glück.

Nun glauben wir's zu kennen! Mit Gewalt
Ergreift uns Liebreiz weiblicher Gestalt:
Der Jüngling, froh wie in der Kindheit Flor
Im Frühling tritt als Frühling selbst hervor,
Entzückt, erstaunt, wer dies ihm angethan?
Er schaut umher, die Welt gehört ihm an.
In's Weite zieht ihn unbefangene Hast,
Nichts engt ihn ein, nicht Mauer, nicht Palast;
Die Vögelschaar an Wäldergipfeln streift,
So schweift auch er, der um die Liebste schweift,
Er sucht vom Aether, den er gern verläßt,
Den treuen Blick und dieser hält ihn fest.

Doch erst zu früh und dann zu spat[650] gewarnt,
Fühlt er den Flug gehemmt, fühlt sich umgarnt,
Das Wiedersehn ist froh, das Scheiden schwer,
Das Wieder-Wiedersehn beglückt noch mehr
Und Jahre sind im Augenblick ersetzt;
Doch tückisch harrt das Lebewohl zuletzt.

Du lächelst, Freund, gefühlvoll wie sich ziemt,
Ein gräßlich Scheiden machte dich berühmt;
Wir feierten dein kläglich Mißgeschick,
Du ließest uns zu Wohl und Weh zurück;
Dann zog uns wieder ungewisse Bahn
Der Leidenschaften labyrinthisch an;
Und wir verschlungen wiederholter Noth,
Dem Scheiden endlich – Scheiden ist der Tod!
Wie klingt es rührend, wenn der Dichter singt,
Den Tod zu meiden, den das Scheiden bringt!
Verstrickt in solche Qualen halbverschuldet
Geb' ihm ein Gott zu sagen was er duldet.

A nap mily kedves, az éj nagyszerű!
És mégis, kiket édenben fogantak,
Alig örvendünk a királyi napnak,
Máris lelkünk csapongó ifju vágya
Magunkkal-másokkal kever vitába.
Valónkban összhang nem csendül soha,
Belül ha fénylünk, sorsunk mostoha,
Fénylő külsőt beárnyaz bús szemünk
S az üdv mellett, nem látva, elmegyünk.

Majd mintha látnók! Szívünkbe nyilal
Egy nőalak igézö bájival.
Az ifju ujra gyermekül vidám,
Tavasszá lesz tavasz fuvallatán.
Bűvölik lelkét nem ismert csodák,
Körűlnéz s övé az egész világ.
Menne, repülne, húzza messzeség,
Határa nincs, szabad a föld, az ég;
Mint madárraj szállong erdők felett,
Kedvese körül ő is úgy lebeg,
Az éterből is csak őt keresi,
A hű szemet, mely rabjává teszi.

Ám jókor intve – későn észbe kap,
Hálótól félve röpte megakad.
Őt látva boldog, szenved, ha szakít,
Újra-látás még jobban boldogít
S egy pillanat kipótol éveket…
De jön a vég s kajánul rámered.

Meleg mosolyod értem, hű barát,
Hisz hírt egy szörnyü sors vetett reád.
Mi meggyászoltuk bús balvégzeted
S hordtuk jóban-rosszban az életet.
Majd szenvedély ragadt minket tova:
Veszélyes vágyak utvesztő sora,
Hol bajra baj egyre utunkba áll,
Végűl válás jött – a válás: halál!
Mily áldás, ha ilyenkor zeng a dal
S a költő megküzdhet fájdalmival.
Adjon egy isten a sebére enyhet:
Vallhassa ki, mit alig vétve, szenved.

[SZABÓ LŐRINC]:
A szenvedély trilógiája[651]
Trilogie der Leidenschaft
I
Wertherhez[652]
An Werther

Még egyszer kimerészkedsz, könnyes árnyék,
a napvilágra csendesen,
téged is vonz a virággal vidám rét
s nem félsz találkozni velem.
Mintha élnél e friss hajnalban, amelynek
harmata most ím *egy* mezőn üdít
s multán a kényszerű napi tehernek
az alkony végső sugara vidít;
engem maradni hívtak, menni téged,
megelőztél – nem sok a veszteséged.

Az emberélet nagyszerűt igér:
mily szép a nappal és milyen nagy az éj!
S mi, bár gondoznak édeni hatalmak,
alig örvendünk a fenséges napnak,
zavaros harcba sodródik az ember
egyszer magával, majd a környezettel;
nem akad senkinek igazi társ,
komor kivül a belső ragyogás,
ragyogó arc alól a bú kiüt,
az üdv előttünk – s nem látjuk, hogy üdv.

Most mintha látnánk! Mint a varázserő
ragad meg édes bájával a nő:
az ifju, mint valaha volt, a friss
tavaszban ujra tavasz maga is,
csodálva kérdi, ki igézte meg?
Körültekint – a világ integet.
Szabad szárnya a messzeségbe vágy,

[SZABÓ LŐRINC]:
A szenvedély trilógiája
I.
Wertherhez[653]

Még egyszer kimerészkedsz, könnyes árnyék,
a napvilágra csendesen,
téged is vonz a virággal vidám rét
s nem félsz találkozni velem.
Majdhogynem élsz e hajnalban, amelynek
harmata most ím e g y mezőn üdít
s multán a kényszerű napi tehernek
a végső sugár is együtt vidít;
engem maradni hívtak, menni téged,
megelőztél – nem sok a veszteséged.

Az emberélet nagyszerűt igér:
mily szép a nappal és mily jó nagy az éj!
S mi, bár gondoznak édeni hatalmak,
alig örvendünk a fenséges napnak:
zavaros harcba sodródik az ember
egyszer magával, majd a környezettel:
nem akad senkinek igazi társ,
komor kivül a belső ragyogás,
ragyogó arc alól a bú kiüt,
az üdv előttünk – s nem látjuk, hogy üdv

Most mintha látnók! Mint a varázserő
ragad meg édes bájával a nő:
az ifju, mint valaha volt, a friss
tavaszba lépve tavasz maga is,
s csodálva kérdi, ki igézte meg?
Körültekint – a világ integet.
Szabad szárnya a messzeségbe vágy,

651 HSz.122-127
652 HSz.122-123
653 STG.III.43-45

nem kötik többé falak, paloták;
s mint a madárraj ligetbe ha gyűl,
ugy röpdös ő is valaki körül
és az éterből vágyódva keres
egy hű szemet, és annak foglya lesz.

De túlkorán s túlkésőn látja, hogy
szép röpte lankad, szárnyán a hurok.
A viszontlátás üdv, a búcsu seb,
az új viszontlátás még édesebb
és éveket pótol egy pillanat:
a végső válás el mégsem marad!

Te mosolyogsz, illőn, érzelmesen:
egy szörnyű búcsú híre neveden;
barátom, megültük sorsod torát.
Búban-örömben itt éltünk tovább.
Aztán bolyongtunk újra, szertelen,
a szenvedélyek útvesztőiben;
s kellett szenvedni, jött sok, ami fáj,
búcsúzni végül – búcsúzni halál!
Mily megható most, a költő ha szól:
vigyázz, ne legyen sír a búcsuból!
Ily kín s fél-önvád ha ma sújt szivéhez,
adja meg ég, hogy elmondja, mit érez.

[SZABÓ LŐRINC]:
Wertherhez[654]

Fölmerészkedsz, sokak-siratta árnyék,
a napra megint csöndesen,
téged is vonz a virággal vidám rét
s nem félsz találkozni velem.
Szinte élsz e friss hajnalban, amelynek
harmata veled *egy* mezőn üdít
s multán a kényszerű napi tehernek
a távozó fény is együtt vidít;
nekem maradni kellett, menni néked,
megelőztél – nem sok a veszteséged.

Az emberélet nagyszerűt igér:
mily szép a nappal, és mily nagy az éj!
S mi, bár becéznek édeni hatalmak,
alig örvendünk a királyi Napnak:
zavaros harcba sodródik az ember
most magával, aztán a környezettel:
senkinek sem juthat igazi társ,
komor kivül a belső ragyogás,
ragyogó arc alól a bú kiüt,
az üdv előttünk – s nem látjuk, hogy üdv.

Most mintha látnók! Mint varázserő,
ragad meg bájával egy drága nő:
az ifjú, mint valaha volt, a friss
tavaszba lépve tavasz maga is,
s csodálva kérdi, ki igézte meg?
Körültekint – a világ integet.
Szabad szárnya a messzeségbe vágy,
nem kötik többé falak, paloták;
s mint a madárraj ligetbe ha gyűl,
úgy röpdös ő is valaki körűl
s az éterből levágyódva keres
egy hű szemet, és annak rabja lesz.

De, hamar, s már tulkésőn, látja, hogy
szép röpte lankad, szárnyán a hurok.
A viszontlátás üdv, a búcsu seb,
az új viszontlátás még édesebb
és éveket pótol egy pillanat;
a végső válás mégis megmarad.

Te mosolyogsz, illőn, érzelmesen:
egy szörnyű vég híre a neveden;
megünnepeltük sorsod nyomorát.
Búban-örömben itt éltünk tovább.
Aztán bolyongtunk újra, szertelen,
a szenvedélyek útvesztőiben;
s kellett szenvedni, jött sok, ami fáj,
elválni végül – elválni halál!

nem kötik többé falak, paloták;
s mint a madárraj ligetbe ha gyűl,
ugy röpdös ő is valaki körül
s az éterből levágyódva keres
egy hű szemet, és annak foglya lesz.

De túlkorán s túlkésőn látja, hogy
szép röpte lankad, szárnyán a hurok.
A viszontlátás üdv, a búcsu seb,
az új viszontlátás még édesebb
és éveket pótol egy pillanat:
de a végső, gonosz perc megmarad.

Te mosolyogsz, illőn, érzelmesen:
egy szörnyű búcsú híre neveden;
ünnepeltük bús sorsod nyomorát.
Búban-örömben itt éltünk tovább.
Aztán bolyongtunk újra, szertelen,
a szenvedélyek útvesztőiben;
s kellett szenvedni, jött sok, ami fáj,
búcsúzni végül – búcsúzni halál!
Mily megható most, a költő ha szól:
ne legyen uj halál a búcsuból!
S most, hogy kíntól s önvádtól szíve véres,
adja Ég, hogy elmondhassa, mit érez.

[SZABÓ LŐRINC]:
A szenvedély trilógiája
I
Wertherhez[655]

Fölmerészkedsz, sokak-siratta árnyék,
a fényre megint csöndesen,
téged is vonz a virággal vidám rét
s nem félsz találkozni velem.
Szinte élsz e friss hajnalban, amelynek
harmata veled egy mezőn üdít,
s multán a kényszerű napi tehernek
a távozó fény is együtt vidít;
nekem maradnom kellett, menni néked,
megelőztél – nem sok a veszteséged.

Az emberélet nagyszerűt igér:
mily szép a nappal, és milyen nagy az éj!
S mi, bár becéznek édeni hatalmak,
alig örvendünk a királyi napnak:
zavaros harcba sodródik az ember
most magával, aztán a környezettel:
senkinek sem juthat igazi társ,
komor kívűl a belső ragyogás,
ragyogó arc alól a bú kiüt,
az üdv előttünk – s nem látjuk, hogy üdv.

Most mintha látnók! Mint a varázserő,
ragad meg bájával egy drága nő:
az *ifjú*, mint valaha volt, a friss
tavaszba lépve tavasz maga is,
s csodálva kérdi, ki igézte meg?
Körültekint – a világ integet.
Szabad szárnya a messzeségbe vágy,
nem kötik többé falak, paloták;
s mint a madárraj ligetbe ha gyűl,
úgy röpdös ő is valaki körül
s az éterből levágyódva keres
egy hű szemet, és annak rabja lesz.

De, hamar, s már tulkésőn, látja, hogy
szép röpte lankad, szárnyán a hurok.
A viszontlátás üdv, a bucsu seb,
az új viszontlátás még édesebb
és éveket pótol egy pillanat;
a végső válás mégis megmarad.

Te mosolyogsz, illőn, érzelmesen:
egy szörnyű vég híre a neveden;
megünnepeltük sorsod nyomorát,
s búban-örömben itt éltünk tovább;
aztán bolyongtunk ujra, szertelen,
a szenvedélyek útvesztőiben;
s kellett szenvedni, jött sok, ami fáj,
elválni végül – elválni halál!

[654] NIK.157-158
[655] SzLV.130-132

Hogy szívhez szól, mit a költő ajánl:
az új válás ne legyen új halál!
És mert így szenved, félig-érdemelten:
zendítse dalra bús szívét egy isten.

[SZABÓ LŐRINC]:
A szenvedély trilógiája[656]
Trilogie der Leidenschaft
1
Wertherhez[657]
An Werther

Fölmerészkedsz, sokak-siratta árnyék,
a fényre megint csöndesen,
téged is vonz a virággal vidám rét
s nem félsz találkozni velem.
Szinte élsz e friss hajnalban, amelynek
harmata veled egy mezőn üdít,
s multán a kényszerű napi tehernek
a távozó fény is együtt vidít;
nekem maradnom kellett, menni néked,
megelőztél – nem sok a veszteséged.

Az emberélet nagyszerűt igér:
mily szép a nappal, és milyen nagy az éj!
S mi, bár becéznek édeni hatalmak,
alig örvendünk a királyi napnak:
zavaros harcba sodródik az ember
most magával, aztán a környezettel:
senkinek sem juthat igazi társ,
komor kívűl a belső ragyogás,
ragyogó arc alól a bú kiüt,
az üdv előttünk – s nem látjuk, hogy üdv.

Most mintha látnók! Mint a varázserő,
ragad meg bájával egy drága nő:
az ifjú, mint valaha volt, a friss
tavaszba lépve tavasz maga is,
s csodálva kérdi, ki igézte meg?
Körültekint – a világ integet.
Szabad szárnya a messzeségbe vágy,
nem kötik többé falak, paloták;
s mint a madárraj ligetbe ha gyűl,
úgy röpdös ő is valaki körül
s az éterből levágyódva keres
egy hű szemet, és annak rabja lesz.

De, hamar, s már tulkésőn, látja, hogy
szép röpte lankad, szárnyán a hurok.
A viszontlátás üdv, a bucsu seb,
az uj viszontlátás még édesebb
és éveket pótol egy pillanat;
a végső válás mégis megmarad.

Te mosolyogsz, illőn, érzelmesen:
egy szörnyű vég híre a neveden;
megünnepeltük sorsod nyomorát,
s búban-örömben itt éltünk tovább;
aztán bolyongtunk ujra, szertelen,
a szenvedélyek útvesztőiben;
s kellett szenvedni, jött sok, ami fáj,
elválni végül – elválni halál!
Hogy szívhez szól, mit a költő ajánl:
az új válás ne legyen uj halál!
És mert így szenved, félig-érdemelten:
zendítse dalra bús szivét egy isten.

Hogy szívhez szól, mit a költő ajánl:
az új válás ne legyen új halál!
És mert így szenved, félig-érdemelten:
zendítse dalra bús szivét egy isten.

[>*61*] GOETHE:
Elegie.[658]

Und wenn der Mensch in seiner Qual verstummt,
Gab mir ein Gott zu sagen was ich leide.

Was soll ich nun vom Wiedersehen hoffen,
Von dieses Tages noch geschlss'ner Blüthe?
Das Paradies, die Hölle steht dir offen;

[FÖLDESSY GYULA]:
II.
Elégia[659]

Mikor mást elnémít a szenvedés,
Nekem egy isten nyitja szóra ajkam.

Viszontlátásra – jóra, rosszra? – jöttem,
Mit rejt e nap bimbója, míg kipattan?
Pokol vagy éden tárul ki előttem?

---

656 ÖB.I.400-407
657 ÖB.I.400-401
658 GAL.III.24-29
659 GTF.13-17
660 WL.655. darab: *Tiszta keblünkben hullámzik a / törekvés, hogy magasabbnak, / tisztábbnak, ismeretlennek, – há-/lából – önként odaadjuk magun-/kat s fölfedjük titkunkat az örök / Névtelennek. Azt mondják, ez: / jámborság.*

Wie wankelsinnig regt sich's im Gemüthe! –
Kein Zweifeln mehr! Sie tritt an's Himmelsthor,
Zu Ihren Armen hebt sie dich empor.

So warst du denn im Paradies empfangen
Als wärst du werth des ewig schönen Lebens;
Dir blieb kein Wunsch, kein Hoffen, kein Verlangen,
Hier war das Ziel des innigsten Bestrebens,
Und in dem Anschaun dieses einzig Schönen
Versiegte gleich der Quell sehnsüchtiger Thränen.

Wie regte nicht der Tag die raschen Flügel,
Schien die Minuten vor sich her zu treiben!
Der Abendkuß, ein treu verbindlich Siegel:
So wird es auch der nächsten Sonne bleiben.
Die Stunden glichen sich in zartem Wandern
Wie Schwestern zwar, doch keine ganz den andern.

Der Kuß der letzte, grausam süß, zerschneidend
Ein herrliches Geflecht verschlungner Minnen.
Nun eilt, nun stockt der Fuß die Schwelle meidend,
Als trieb ein Cherub flammend ihn von hinnen;
Das Auge starrt auf düstrem Pfad verdrossen,
Es blickt zurück, die Pforte steht verschlossen.

Und nun verschlossen in sich selbst, als hätte
Dieß Herz sich nie geöffnet, selige Stunden
Mit jedem Stern des Himmels um die Wette
An ihrer Seite leuchtend nicht empfunden;
Und Mißmuth, Reue, Vorwurf, Sorgenschwere
Belasten's nun in schwüler Atmosphäre.

Ist denn die Welt nicht übrig? Felsenwände
Sind sie nicht mehr gekrönt von heiligen Schatten?
Die Ernte, reift sie nicht? Ein grün Gelände
Zieht sich's nicht hin am Fluß durch Busch und Matten?
Und wölbt sich nicht das überweltlich Große
Gestaltenreiche, bald Gestaltenlose?

Wie leicht und zierlich, klar und zart gewoben,
Schwebt, Seraph gleich, aus ernster Wolken Chor,
Als glich es ihr, am blauen Aether droben,
Ein schlank Gebild aus lichtem Duft empor;
So sahst du sie in frohem Tanze walten
Die lieblichste der lieblichsten Gestalten.

Doch nur Momente darfst dich unterwinden
Ein Luftgebild statt ihrer fest zu halten;
In's Herz zurück, dort wirst du's besser finden,
Dort regt sie sich in wechselnden Gestalten;
Zu Vielen bildet Eine sich hinüber,
So tausendfach, und immer immer lieber.

Wie zum Empfang sie an den Pforten weilte
Und mich von dannauf stufenweise beglückte;
Selbst nach dem letzten Kuß mich noch ereilte,
Den letztesten mir auf die Lippen drückte:
So klar beweglich bleibt das Bild der Lieben,
Mit Flammenschrift, in's treue Herz geschrieben.

In's Herz, das fest wie zinnenhohe Mauer
Sich ihr bewahrt und sie in sich bewahret,
Für sie sich freut an seiner eignen Dauer,
Nur weiß von sich, wenn sie sich offenbaret,
Sich freier fühlt in so geliebten Schranken
Und nur noch schlägt, für alles ihr zu danken.

War Fähigkeit, zu lieben, war Bedürfen
Von Gegenliebe weggelöscht, verschwunden;
Ist Hoffnungslust zu freudigen Entwürfen,
Entschlüssen, rascher That sogleich gefunden!
Wenn Liebe je den Liebenden begeistet,
Ward es an mir auf's lieblichste geleistet;

Und zwar durch sie! – Wie lag ein innres Bangen
Auf Geist und Körper, unwillkommner Schwere:
Von Schauerbildern rings der Blick umfangen
Im wüsten Raum beklommner Herzensleere;
Nun dämmert Hoffnung von bekannter Schwelle,
Sie selbst erscheint in milder Sonnenhelle.

Dem Frieden Gottes, welcher euch hienieden
Mehr als Vernunft beseliget – wir lesen's –
Vergleich' ich wohl der Liebe heitern Frieden

Hogy reng a szívem, milyen nyughatatlan!
De, ím, nyílik a menny kapuja már,
Ki mindened: a lyány karjába zár.

Az éden örömébe úgy fogadtak,
Mint ki az örökszépet érdemelted;
Elérted célját leglelkebb magadnak,
Kivánság, vágy, remények mind beteltek,
S ez egyetlen szépet látva-csodálva
Felszikkadt szemed vágytól könnyes árja.

Hogy lebegtette a nap röpke szárnyát,
A perceket mintha kergette volna!
Elrezzenté tőlem a holnap árnyát
A kedves ígéret-bő esti csókja.
Az órák szép nővérekül keringtek,
Hasonlók bár, de más volt arca mindnek.

A búcsu-csók kegyetlen-édes üdve
Szerelmek dús szövetjét vágta széjjel.
Siettem el, a küszöböt kerűlve,
Mint kit egy kerub űz lángfegyverével;
A komor útra kedvetlen meredtem
Az éden gyönyöréből kirekedten.

S magába zártan, mintha soha tárva
E szív nem lett vón és rá égi órák
Versenyt a mennynek minden csillagával
A kedves mellett fényük sohse szórnák:
Rosszkedv, bánat, önvád s gond súlya fülledt
Atmoszférával mind ránehezűlnek.

Hát a világ nem vonz már? – Sziklabércet
Szent árnyékok többé nem koronáznak?
Búza nem sárgul? Zöld lomb, tarka rétek
Nem díszitnek már folyómenti tájat?
S a végtelen Nagy földöntuli boltja
Formák és színek csodáit nem ontja?

Mily könnyü bájjal, omló fénybe szőtten,
Elhagyva komoly felhők seregét,
Leng karcsún, hozzá hasonlón, fölöttem
A kék éterben egy szeráfi kép.
Igy láttam őt is, játszi táncba' lejtve,
Ki kedveseknek a legkedvesebbje.

De miért játszol így képzeleteddel,
Hogy rátalálj ily foszló ködalakban?
Magadba nézz! ott szebben lelheted fel,
Ott él s jár-kel ő sok-sok változatban.
Az egy megtöbbül ott ezerszeresre,
Hogy szíved őt jobban s mindként szeresse.

Mint várt s fogadott a kapú előtt lent
S onnan lépcsőfokonkint boldogítva
A végső csók után elémbe szökkent,
Hogy a legvégsőt nyomja ajkaimra:
Tisztán él minden mozdulása bennem,
Lángírásként ragyogva hű szivemben.

Szivemben, mely mint ormos vár, keményen
Őrzi magát és őt is, egybezárva,
Érte kivánja, hogy sokáig éljen,
Őt látva-hallva eszmél csak magára;
Bár rabja, szabadabb seholse volna
S azért ver csak, hogy háláját lerója.

Szerelem tüze már s viszontszerelmek
Ingere bennem kialudt, kivásott
És most egyszerre víg reményre keltek
Tervek, friss tettek s elhatározások.
Szerelmesből hogy lesz egész uj ember,
Bevált rajtam ez áldott szerelemmel.

S ő tette ezt! – Miként feküdt valómra
Unt terhe egy kinos lidércnyomásnak:
Üres szivem hogy szenvedett szorongva
Ijesztésétől sok rémlátomásnak.
Ismert küszöbről most remény dereng fel
S ő jön felém mint szelid fényü reggel.

Az Úr békéjéhez – s ez, semmi kétség,
Több mint minden kincse a tudománynak –
Hasonlithatjuk azt az enyhe békét,

In Gegenwart des allgeliebten Wesens;
Da ruht das Herz und nichts vermag zu stören
Den tiefsten Sinn, den Sinn ihr zu gehören.

In unsers Busens Reine wogt ein Streben,
Sich einem höhern, reinern, unbekannten,
Aus Dankbarkeit freiwillig hinzugeben,
Enträthselnd sich den ewig Ungenannten;
Wir heißen's: fromm seyn! – Solcher seligen Höhe
Fühl' ich mich theilhaft, wenn ich vor ihr stehe.[660]

Vor ihrem Blick, wie vor der Sonne Walten,
Vor ihrem Athem, wie vor Frühlingslüsten,
Zerschmilzt, so längst sich eisig starr gehalten,
Der Selbstsinn tief in winterlichen Grüften;
Kein Eigennutz, kein Eigenwille dauert,
Vor ihrem Kommen sind sie weggeschauert.

Es ist als wenn sie sagte: „Stund um Stunde
Wird uns das Leben freundlich dargeboten,
Das Gestrige ließ uns geringe Kunde,
Das Morgende, zu wissen ist's verboten;
Und wenn ich je mich vor dem Abend scheute,
Die Sonne sank und sah noch was mich freute.

Drum thu' wie ich und schaue, froh verständig,
Dem Augenblick in's Auge! Kein Verschieben!
Begegn' ihm schnell, wohlwollend wie lebendig,
Im Handeln sey's, zur Freude, sey's dem Lieben;
Nur wo du bist sey alles, immer kindlich,
So bist du alles, bist unüberwindlich."

Du hast gut reden, dacht' ich, zum Geleite
Gab dir ein Gott die Gunst des Augenblickes,
Und jeder fühlt an deiner holden Seite
Sich Augenblicks den Günstling des Geschickes;
Mich schreckt der Wink von dir mich zu entfernen,
Was hilft es mir so hohe Weisheit lernen!

Nun bin ich fern! Der jetzigen Minute
Was ziemt denn der? Ich wüßt' es nicht zu sagen;
Sie bietet mir zum Schönen manches Gute,
Das lastet nur, ich muß mich ihm entschlagen;
Mich treibt umher ein unbezwinglich Sehnen,
Da bleibt kein Rath als gränzenlose Thränen.

So quellt denn fort! und fließet unaufhaltsam;
Doch nie geläng's, die innre Gluth zu dämpfen!
Schon ras't's und reißt in meiner Brust gewaltsam,
Wo Tod und Leben grausend sich bekämpfen.
Wohl Kräuter gäb's, des Körpers Qual zu stillen;
Allein dem Geist fehlt's am Entschluß und Willen,

Fehlt's am Begriff: wie sollt' er sie vermissen?
Er wiederholt ihr Bild zu tausendmalen.
Das zaudert bald, bald wird es weggerissen,
Undeutlich jetzt und jetzt im reinsten Strahlen;
Wie könnte dieß geringstem Troste frommen,
Die Ebb' und Fluth, das Gehen wie das Kommen?

Verlaßt mich hier, getreue Weggenossen!
Laßt mich allein am Fels, in Moor und Moos;
Nur immer zu! euch ist die Welt erschlossen,
Die Erde weit, der Himmel hehr und groß;
Betrachtet, forscht, die Einzelheiten sammelt,
Naturgeheimniß werde nachgestammelt.

Mir ist das All, ich bin mir selbst verloren
Der ich noch erst den Göttern Liebling war;
Sie prüften mich, verliehen mir Pandoren,
So reich an Gütern, reicher an Gefahr;
Sie drängten mich zum gabeseligen Munde,
Sie trennen mich, und richten mich zugrunde.

Mely kedvesünk mellett lelkünkbe árad;
Ekkor nyugodt a szív s mi sem zavarja,
Mert csak a mindent, mert csak őt akarja.

Egy tiszta vágy lángol mélyén szivünknek,
Egy ismeretlen Tisztábbhoz, Nagyobbhoz
Emelni föl hálás tekintetünket,
Hogy így férkőzzünk az örök Titokhoz:
Jók vágyunk lenni! – Ily égi igézet
Fog el mindig, mikor reája nézek.

Ha rám tekint, mintha nap heve tűzne,
Ha lehell, mint ha tavasz szele lebben,
Szétolvad, vón bár jéggé merevülve,
Az önzés téli mély völgyüregekben;
Jöttére, önhaszonnak s akaratnak
Zordságai mind messzire riadnak.

Mintha így szólna: „Földi napjainkban
Az életet órák kegye kinálja,
A tegnapról tudásunk már alig van,
A holnapot – titkok lakatja zárja;
S ha olykor féltem, mit hozhat az este,
Örömöm látta még a naplemente.

Azért tégy, mint én s nézz vigan szemébe
A pillanatnak, huza-vona nélkül!
Gyorsan, bátran, jószívvel lépj elébe,
Ha munkádért, ha híved öröméül.
S bárhol vagy, egyszerű légy, mint a gyermek,
Igy győzhetlen léssz s minden mindeneknek."

Gondoltam, néked könnyü: lényed isten
A pillanat kegyével tünteté ki
S aki ott lehet bájos közeledben,
Magát a jósors kedvencének érzi;
Bal jel nekem, hohy itt kell hagyni téged
S tanulnom most ily mély s nagy bölcseséget!

Most már távol vagyok! – E pillanatnak
Mi jár ki tőlem? Erre hogy feleljek?
A perc a széphez nem egy jót is adhat,
De nékem ez most csak terhet jelenthet.
Lebírhatlan vágynak vagyok üzöttje,
Csak egy segít: szemem tengernyi könnye.

Buzogjatok hát! s folyjatok szünetlen.
De tüze sohse hunyjon a parázsnak!
Égő fájdalmak dúlnak már szivemben,
Hol halál s élet iszonyún csatáznak.
Gyógyfű hűtné testem kínját talán még,
De lelkemben nincs akarat, se szándék,

És fogalom se: nélküle hogy éljen?
Képe fölmerül száz meg száz alakba';
Majd maradoz, majd eltűnik egészen,
Hol ködben, hol sugárosan ragyogva;
S hogy lehetne legkisebb enyhülésem
Ez ár s apályban, menésben s jövésben?

Maradjak most magam, hű utitársak,
Sziklák közt, lápos és mohos helyen;
Ti menjetek! a föld utjai tártak,
Tág a világ, az ég nagy s végtelen;
Fürkésszétek Természetnek a titkát
Dadogó szóval találgatva nyitját.

Én elvesztettem magamat s a Mindent
S kit nemrég kedveltek az istenek,
Próbámul adtak most Pandóra-kincset:
Nagy jókat s még nagyobb veszélyeket;
Belehajtottak csókos szenvedélybe
S most elszakítnak s bedobnak a mélybe.

[FÖLDESSY GYULA]:
II.
(Elégia)[661]
Ha az embert elnémítja a kín,
Nekem egy isten nyitja szóra ajkam.

[FÖLDESSY GYULA]:
Marienbadi elégia[662]

---

[661] GEF.134-139
[662] EHK.598-602

Viszontlátásra – jóra, rosszra jöttem?
Mit rejt e nap bimbója, míg kipattan?
Pokol vagy éden tárul ki előttem?
Hogy reng a szívem, milyen nyughatatlan! –
De, ím, nyílik a menny kapuja már,
Ki mindened: a lyány karjába zár.

Az éden örömébe úgy fogadtak,
Mint ki az örökszépet érdemelted;
Elérted célját leglelkebb magadnak,
Kivánság, vágy, remények mind beteltek,
S ez egyetlen szépet látva-csodálva
Felszikkadt szemed vágytól könnyes árja.

Hogy lebegtette a nap röpke szárnyát,
A perceket mintha kergette volna!
Elrezzenté tőlem a holnap árnyát
A kedves ígéret-bő esti csókja.
Az órák szép nővérekül keringtek,
Hasonlók bár, de más volt arca mindnek.

A búcsu-csók kegyetlen-édes üdve
Szerelmek dús szövetjét vágta széjjel.
Siettem el, a küszöböt kerülve,
Mint kit egy kerub űz lángfegyverével;
A komor útra kedvetlen meredtem
Az éden gyönyöréből kirekedten.

S magába zártan, mintha soha tárva
E szív nem lett vón s rá sok boldog óra
– Versenyt a mennynek minden csillagával –
Fényét Mellette sohse szórta volna:
Rosszkedv, bánat, önvád s gond súlya fülledt
Atmoszférával mind ránehezűlnek.

Hát a világ nem vonz már? – Sziklabércet
Szent árnyékok többé nem koronáznak?
Búza nem sárgul? Zöld lomb, tarka rétek
Nem díszitnek már folyómenti tájat?
S a végtelen Nagy földöntuli boltja
Formák és színek csodáit nem ontja?

Mily könnyü bájjal, omló fénybe szőtten,
Elhagyva komoly felhők seregét,
Leng karcsún, hozzá hasonlón, fölöttem
A kék éterben egy szerafi kép.
Igy láttam őt is, játszi táncba' lejtve,
Ki kedveseknek a legkedvesebbje.

De miért játszol így képzeleteddel,
Hogy rátalálj ily foszló ködalakban?
Magadba nézz! ott szebben lelheted fel,
Ott él s jár-kel ő sok-sok változatban.
Az egy megtöbbül ott ezerszeresre,
Hogy szíved őt jobban s mindként szeresse.

Mint várt s fogadott a kapú előtt lent
S onnan lépcsőfokonkint boldogítva
A végső csók után elémbe szökkent,
Hogy a legvégsőt nyomja ajkaimra:
Tisztán él minden mozdulása bennem,
Lángírásként ragyogva hű szivemben.

Szivemben, mely mint ormos vár, keményen
Őrzi magát és őt is, egybezárva,
Érte kivánja, hogy sokáig éljen,
Őt látva-hallva eszmél csak magára;
Bár rabja, szabadabb seholse volna
S azért ver csak, hogy háláját lerója.

Szerelem tüze már s viszontszerelmek
Ingere bennem kialudt, kivásott
És most egyszerre víg reményre keltek
Tervek, friss tettek s elhatározások.
Szerelmesből hogy lesz egész uj ember,
Bevált rajtam ez áldott szerelemmel.

S ő tette ezt! – Miként feküdt valómra
Unt terhe egy kinos lidércnyomásnak:
Üres szivem hogy szenvedett szorongva
Ijesztésétől sok rémlátomásnak.
Ismert küszöbről most remény dereng fel
S ő jön felém mint szelid fényü reggel.

Viszontlátásra – jóra, rosszra jöttem? –
Mit rejt e nap bimbója, míg kipattan?
Éden és pokol nyitva áll előttem,
Hogy reng a szívem, milyen nyughatatlan! –
De, ím, nyílik a menny kapuja már,
Ki mindened, a lyány karjába zár.

Az éden örömébe úgy fogadtak,
Mint ki az örökszépet érdemelted:
Itt volt a célja leglelkebb magadnak,
Kívánság, vágy, remények mind beteltek,
S ez egyetlen szépet látva-csodálva
Felszikkadt szemeid vágykönnyes árja.

Hogy lebegtette a nap röpke szárnyát,
A perceket mintha hajtotta volna!
Elrezzenté tőlem a holnap árnyát
A kedves ígéret-bő esti csókja.
Az órák szép nővérekül keringtek,
Hasonlók bár, de más volt arca mindnek.

A végső csók kegyetlen-édes íze
Szétrongyolt minden volt dicső szerelmet;
Eltántorogtam, a küszöbtől űzve,
Mint kit egy kerub lángpallosa kerget;
A komor útra kedvetlen meredtem,
Az éden gyönyöréből kirekedtem.

S magába zártan, mintha soha tárva
E szív nem lett vón és rá üdvös órák
Versenyt az égnek minden csillagával
A kedves mellett fényük sohse szórnák:
Rosszkedv, bánat, önvád s gond súlya fülledt
Atmoszférával mind ránehezülnek.

Hát a világ nem vonz már? Sziklabércet
Szent árnyékok többé nem koronáznak?
Búza nem sárgul? Zöld lomb, tarka rétek
Nem díszítnek már folyómenti tájat?
S a végtelen Nagy földöntúli boltja
Formák, színek dús csodáit nem ontja?

Mily könnyű díszben, omló fénybe szőtten,
Elhagyva komoly felhők seregét,
Leng karcsún, hozzá hasonlón, fölöttem,
A kék éterben egy szerafi kép.
Így láttam őt is, játszi táncba' lejtve,
Ki kedveseknek a legkedvesebbje.

De miért játszol így képzeleteddel,
Hogy rátalálj ily foszló köd-alakban?
Magadba nézz! ott szebben lelheted fel,
Ott él s jár-kel ő sok-sok változatban.
Az egy megtöbbül ott ezerszeresre,
Hogy szíved őt jobban s mindként szeresse.

Mint várt s fogadott a kapu előtt lent
S onnan lépcsőfokonkint boldogítva,
A végső csók után elémbe szökkent,
Hogy a legvégsőt nyomja ajkaimra:
Tisztán él minden mozdulása bennem,
Lángírásként ragyogva hű szívemben.

Szívemben, mely mint ormos vár, keményen
Őrzi magát neki és őt magában,
Érte szeretné, hogy tovább is éljen,
S boldog, ha gyönyörködhetik szavában
És szabadabb, mint így, sehol se volna
S azért ver csak, hogy háláját lerója.

Szerelem tüze már s viszontszerelmek
Ingere bennem kialudt, kivásott,
És most, egyszerre, víg reményre keltek
Tervek, friss tettek, elhatározások.
Szerelmesből hogy lesz egész, új ember,
Bevált rajtam ez áldott szerelemmel.

S ő tette ezt! – Miként feküdt valómra
Únott terhe kínos lidércnyomásnak:
Üres szívem, hogy szenvedett szorongva
Ijesztésétől sok rémlátomásnak.
S ismert küszöbről most remény dereng fel,
S ő jön felém mint üde nyári reggel.

Az Úr békéjéhez – s ez, semmi kétség,
Több mint minden kincse a tudománynak –
Hasonlithatjuk azt az enyhe békét,
Mely kedvesünk mellett lelkünkbe árad;
Ekkor nyugodt a szív s nem bántja semmi,
Mert legfőbb célja: érte élni-lenni.

Egy tiszta vágy lángol mélyén szivünknek,
Egy ismeretlen Tisztábbhoz, Nagyobbhoz
Emelni föl hálás tekintetünket,
Hogy így férkőzzünk az örök Titokhoz:
Jók vágyunk lenni! – Ily égi igézet
Fog el mindig, mikor reája nézek.

Ha rám tekint, mintha nap heve tűzne,
Ha lehell, mint ha tavasz szele lebben,
Szétolvad, vón bár jéggé merevülve,
Az önzés téli mély völgyüregekben;
Jöttére önhaszonnak s akaratnak
Zordságai mind messzire riadnak.

Mintha így szólna: „Földi napjainkban
Az életet órák kegye kinálja,
A tegnapról tudásunk már alig van,
A holnapot – titkok lakatja zárja;
S ha olykor féltem, mit hozhat az este,
Örömöm látta még a naplemente.

Azért tégy, mint én s nézz vigan szemébe
A pillanatnak, huza-vona nélkül!
Gyorsan, bátran, jószívvel lépj elébe,
Ha munkádért, ha híved öröméül.
S bárhol vagy, egyszerű légy, mint a gyermek,
Igy győzhetlen léssz s minden mindeneknek.”

Gondoltam, néked könnyü: lényed isten
A pillanat kegyével tünteté ki
S aki ott lehet bájos közeledben,
Magát a jósors kedvencének érzi;
Bal jel nekem, hohy itt kell hagyni téged
S tanulnom most ily mély s nagy bölcseséget!

Most már távol vagyok! – E pillanatnak
Mi jár ki tőlem? Erre hogy feleljek?
A perc a széphez nem egy jót is adhat,
De nékem ez most csak terhet jelenthet.
Lebírhatlan vágynak vagyok üzöttje.
Csak egy segít: szemem tengernyi könnye.

Buzogjatok hát! s folyjatok szünetlen,
De tüze sohse hunyjon a parázsnak!
Égő fájdalmak dúlnak már szivemben,
Hol halál s élet iszonyún csatáznak.
Gyógyfű hűtné testem kínját talán még,
De lelkemben nincs akarat, se szándék

És fogalom se: nélküle hogy éljen?
Képe fölmerül száz meg száz alakba’;
Majd maradoz, majd eltűnik egészen,
Hol ködben, hol sugárosan ragyogva;
S hogy lehetne legkisebb enyhülésem
Ez ár s apályban, menésben s jövésben?

*

Maradjak most magam, hű utitársak,
Sziklák közt, lápos és mohos helyen;
‘I’i menjetek! a föld utjai tártak,
Tág a világ, az ég nagy s végtelen;
Fürkésszétek Természetnek a titkát
Egésznek-résznek feszegetve nyitját.

Én elvesztettem magamat s a Mindent
S kit nemrég kedveltek az istenek,
Próbámul adtak most Pandóra-kincset:
Nagy jókat s még nagyobb veszélyeket;
Belehajtottak csókos szenvedélybe
S most elszakítnak s bedobnak a mélybe.

[SZABÓ LŐRINC]:
(A szenvedély trilógiája)
II

Az Úr békéjéhez – s ez, semmi kétség,
Több mint minden kincse a tudománynak –
Hasonlíthatjuk azt az enyhe békét,
Amely belénk a szerelemből árad;
Ekkor nyugodt a szív s mi sem zavarja,
Mert csak a mindent, mert csak őt akarja.

Egy tiszta vágy lángol mélyén szívünknek,
Egy ismeretlen Tisztábbhoz, Nagyobbhoz
Emelni föl hálás tekintetünket,
Hogy így férkőzzünk az örök Titokhoz:
Jók vágyunk lenni! Ily égi igézet
Fog el mindig, mikor reája nézek.

Ha rám tekint, mintha nap heve tűzne,
Ha lehel, mintha tavasz szele lebben,
Szétolvad, vár bár jéggé merevülve
Az önzés téli mély völgyüregekben:
Jöttére, önhaszonnak s akaratnak
Zordságai mind messzire riadnak.

S mintha szólna: „Órától óraiglan
Szoktunk az élet birtokába jutni,
A tegnapról tudásunk már alig van,
S a holnapot még – meg van tiltva tudni;
S ha olykor féltem, mit hozhat az este,
Örömöm még látta a naplenlente.

Azért tégy, mint én, nézz vígan szemébe
A pillanatnak, huzavona nélkül!
Gyorsan, bátran, jószívvel lépj elébe,
Ha munkádért, ha mások öröméül.
Es bárhol vagy, légy mindig mint a gyermek,
Így győzhetlen léssz s minden mindeneknek.

Gondoltam, néked könnyű: lényed Isten
A pillanat kegyével tünteté ki,
S aki ott lehet bájos közeledben,
Magát a végzet kedvencének érzi;
Bal jel nekem, hogy itt kell hagyni téged
S tanulnom most ily mély s nagy bölcsességet.

Már távol is vagyok! E pillanatnak
Mi jár ki tőlem? Erre hogy feleljek?
A perc a széphez némi jót is adhat,
De ez nekem most csak terhet jelenthet.
Lebírhatlan vágynak vagyok űzöttje,
Csak egy segít: szemem tengernyi könnye.

Buzogjatok hát s folyjatok szünetlen,
De tüze sohse hunyjon a parázsnak!
Égő fájdalmak dúlnak már szívemben,
Hol halál s élet iszonyún csatáznak.
Gyógyfű hűtné testem kínját talán még,
De lelkemben nincs akarat, se szándék,

És fogalom se, nélküle hogy éljen?
A képe fölmerül ezer alakba;
Majd maradoz, majd eltűnik egészen,
Hol ködben, hol sugárosan ragyogva;
S lehetne-é: legkisebb enyhülésem
Ez ár s apályban, menésben, jövésben?

*

Maradjak most magam, hű útitársak,
Hegy-völgyön, erdőn, lápon, sík helyen;
Ti menjetek! a föld útjai tártak,
Tág a világ, az ég nagy s végtelen;
Fürkésszétek az életnek a titkát,
Dadogó szóval találgatva nyitját.

Én elvesztettem magamat s a Mindent,
S kit nemrég kedveltek az istenek,
Próbámul adtak most Pandora-kincset:
Nagy jókat s még nagyobb veszélyeket;
Belehajtottak csókos szenvedélybe
S most elszakítnak s bedobnak a mélybe.

[SZABÓ LŐRINC]:
(A szenvedély trilógiája
Trilogie der Leidenschaft)

Marienbadi elégia[663]

Mit adhat a viszontlátás ma nékem,
mit e napnak még bimbózó csodája?
Nyitva előtted a pokol, az éden;
a szellemet mily háborgás dobálja!
Ne csüggedj! Nyílik a menny kapuja
s egy lány emel égi karjaiba.

*

Úgy fogadott az éden, íme, mintha
az örök szépet élve ünnepelnéd;
szivednek nem maradt óhaja, titka,
legbensőbb célodban voltál te vendég
s csodálva ezt az egyedűli szépet,
könnye apadt rögtön a vágy szemének.

Gyors szárnyaival a nap hogy repült el,
maga előtt hajtva a percek árját!
Az esti csók pecsét volt, tele üdvvel,
hogy holnap is ily gyönyör napja vár rád!
A vándor órák testvér-népe halkan
jött s ment, – egy öröm, sok-sok változatban.

A csók, a végső és borzalmas-édes,
örömök szövetét hogy vágta ketté!
Megy, vár a láb; vissza? szent küszöbéhez?
Kardját ott mintha tűz-angyal emelné!
A szem borúsan néz a komor útra,
visszatekint: a kapu már becsukva.

És most bezárult ez a szív magába,
mintha meg nem nyílt volna soha, és nem
érezte volna, az ég ragyogása
hogy tündökölt benne és kedvesében;
és szemrehányás és gond kínja sujtja,
fülledt légkörben fojtón ráborulva.

De hát elveszett a világ? A bércek –
szent árny őket többé nem koszorúzza?
Folyóparton zöld tájak nem kisérnek
erdőn-mezőn át? Nem arany a búza?
És fönt nem ível már a ragyogó kék,
a formákat építő s romboló ég?

Mily könnyen, tisztán, bájosan, csodásan
leng, fény-szeráf, komoly felhők alatt,
mintha ő volna, éteri varázsban,
egy illatszőtte karcsu alak:
ő leng így, láttad, mikor táncba kezdett,
ő, a legszebbek között is a legszebb.

De csak néhány percig szabad csodálnod
a képet, mely a valóság helyett van!
Vissza a szívbe! Jobban rátalálsz ott,
ott lebeg ő sok változó alakban
s az egyből egész sor jelenet lesz,
már ezerféle, s mindig kedvesebb lesz.

Hogy ott várt kapuban, s azontúl
hogy vitt, föl, fokonkint boldogítva,
s a végső csók után jött, hogy bolondúl
a legvégsőt is ajkamra szorítsa:
tisztán áll minden mozdulata, képe,
lángrajzban a hű szívbe beleégve.

A szívbe, mely mint bástyafal, szilárdan
őrzi a két életet összezárva,
érte örül, hogy itt van e világban
és csak általa eszmél már magára,
szabadulás neki e drága börtön
s csak azért él, hogy mindent megköszönjön.

Ha a szerelem képessége, vágya,
viszontszerelem szüksége aludt már;
most, íme, derűs tervek ifjusága,
s te, szándék stetterő, hogy megujultál!
Hogy szerelemben fölfrissűl a szellem,
rajtam bizonyult be legkedvesebben.

II

Elégia[664]

Marienbader Elegie

Mit adhat a viszontlátás ma nékem,
mit e napnak még bimbózó csodája?
Nyitva előtted a pokol, az éden;
a szellemet mily háborgás dobálja!
Ne csüggedj! Nyílik a menny kapuja
s egy lány emel égi karjaiba.

*

Úgy fogadott az éden, íme, mintha
a szép öröklétet megérdemelnéd;
szivednek nem maradt óhaja, titka,
legbensőbb célodban te voltál vendég
s csodálva ezt az egyedűli szépet,
könnye apad rögtön a vágy szemének.

Gyors szárnyaival a nap hogy repült el,
maga előtt hajtva a percek árját!
Az esti csók pecsét volt, tele üdvvel,
hogy holnap is ily gyönyör napja vár rád!
A vándor órák testvér-népe halkan
jött és ment, – egy öröm sok változatban.

A csók, a végső, a borzalmas-édes,
örömök szövetét hogy vágta ketté!
Megy, vár a láb; vissza? szent küszöbéhez?
Kardját ott mintha tűz-angyal emelné!
A szem borúsan néz a komor útra,
visszatekint: a kapu már becsukva.

És most bezárult ez a szív magába,
mintha meg nem nyilt volna soha, és nem
érezte volna, az ég ragyogása
hogy tündökölt benne és kedvesében;
és szemrehányás és gond kínja sujtja,
fülledt légkörben fojtón ráborulva.

De hát elveszett a világ? A bércek –
szent árny őket többé nem koszorúzza?
Folyóparton zöld tájak nem kisérnek
erdőn-mezőn át? Nem arany a búza?
És fönt nem ível már a ragyogó kék,
a formákat építő s romboló ég?

Mily könnyen, tisztán, bájosan, csodásan
leng, fény-szeráf, komoly felhők alatt,
mintha ő volna, éteri varázsban,
egy illatszőtte karcsu alak:
ő leng így, láttad, mikor táncba kezdett,
ő, a legszebbek között is a legszebb.

De csak egy percre szabad megcsodálnod
helyette képet pára-mozdulatban;
vissza a szívbe! Jobban rátalálsz ott,
ott jár-kel ő sok változó alakban;
sokká alakul egy és rengeteg lesz,
már ezerféle s mindig kedvesebb lesz.

Hogy várt rám ott a kapuban s azontúl
hogy fogadott, fokonkint boldogítva,
s a végső csók után jött, hogy bolondúl
a legvégsőt is ajkamra szorítsa:
tisztán áll minden mozdulata, képe,
lángrajzban a hű szívbe beleégve.

A szívbe, mely mint bástyafal, szilárdan
őrzi magát nekié s őt magának,
érte örül, hogy itt van e világban,
nem eszmél, csak ha jele jő urának,
szabadság néki ez a drága börtön
s csak azért él, hogy mindent megköszönjön.

A szerelemnek képessége, vágya,
viszontszerelem igénye aludt már;
s egyszerre remény, tervek ifjusága,
kedv, szándék és gyors tett: mind megujúltál!
Hogy ujjáteremt a szellem,
rajtam lett bizonyság legkedvesebben.

---

663 STG.III.45-51
664 HSz.123-126

Ő frissitett föl! – Micsoda nyomasztó
ború gyötört, testi-lelki nehézség,
körül rémképek, minden oly riasztó,
az üres szívben fuldokolt a kétség;
s kapu nyílik, remény gyúl virradatként,
kilép ő maga és hozza a napfényt.

Isten békéje nagyobb üdv a Földnek
mint az értelem – olvassuk, – s szerintem
testvére annak a derűs örömnek,
mit csak kedvesétől tud kapni minden:
a szív pihen s a legnagyobb tudásban
részesül a teljes odaadásban.

Van keblünkben egy szent vágy fölfelé, hogy
egy tisztább, különb, felsőbb Rejtelemnek
hódoljunk, önként és hálásan. és ott
fejtsük titkát az örök Névtelennek;
e vágy: a Jóság! – Ily égi gyönyörben
részesülök, mikor ő van előttem.

Szeme előtt, mint nap ha tűzne rája,
lehelletétől, mint tavaszi szélben,
megolvad, bármily jégsir is a vára,
az önzés a dermedt-mély lelki télben;
öncél, önérdek nem áll meg előtte:
jött ő és máris mind-mind elsöpörte.

És mintha így beszélne: – „Életünknek
minden órája gyönyörű ajándék,
már alig látjuk a tegnap letüntet,
ami holnap lesz, tilalmas talány még!
S bár nem egyszer látszott az este rossznak,
örömömet is látta a bukó nap.

„Nézz hát ahogy én, okosan vidáman
a pillanat szemébe! Egy se vesszen!
Használd javadra, bizalommal, bátran,
munkában épúgy, mint a szerelemben!
Légy mindig gyermek, légy otthon szivedben,
igy leszel minden, leszel győzhetetlen!”

Könnyen beszélhetsz, gondoltam: egy Isten
a perc kegyét társnak rendelte melléd,
s mig veled van, magában látja minden
egy-egy pillanatra a sors kegyeltjét;
nekem bús jóslat, hogy most messzehagylak –
égi bölcseség mit ér itt vigasznak!

Messze vagyok már! Mit akar e kétes
pillanat tőlem? Nem tudnék felelni.
Némi jót is fűz még ugyan a széphez,
de csak teher, jobb lesz mind eltemetni.
Vágy hány-vet most, sóvárgó örök inség –
sírni végtelen, nincs itt más segítség.

Zuhogj hát, könny, ömölj föltartathatlan,
de soha ne olthasd a tüzet itt benn!
Tombol a kín már egyre szilajabban,
élet és halál birkózik a szívemben.
Írt lelhet a test, hűteni e nagy kínt;
de a lélekben erő, akarat nincs.

Nem érti: most már őnélküle éljen?
Az ő képét ismétli, százszor, újra.
Marad a kép, majd szétszakad a szélben,
elmosva most, most sugarasra gyúlva.
Bármi kis vigasszal is hogy igézne
e vad zajlás tünése, érkezése?

*

Hagyjatok el most, drága útitársak!
Itt a magány, moh, szikla, láp-vidék.
Menjetek! A világ kapui várnak!
Oly dús a Föld, oly büszke-nagy az Ég!
Tanuljatok, a részt fürkészve, gyűjtve,
az élet titkát dadogva, betűzve.

Mint magam, a mindenség veszve nékem!
Istenek küzdtek nemrég üdvömért;
Pandorát kaptam tőlük, próbáraképpen,
s vele sok áldást és még több veszélyt;
ők vittek hozzá, csókba, szent varázsba,
ők űznek el – és dobnak pusztulásba.

A szerelem! – Testen, lelken nyomasztó
ború béklyói, kényszerű nehézség:
körűl rémképek, minden oly riasztó,
az üres szívben dermedt, kába kétség;
ismert kapuból most remény dereng és
kilép a napba egy csodás jelenség.

Isten békéje nagyobb üdv a földnek
mint az értelem – olvassuk – s szerintem
testvére annak a nyugodt örömnek,
mit csak kedvesétől tud kapni minden:
a szív pihen s a legnagyobb tudásban
részesül a teljes odaadásban.

Van keblünkben egy szent vágy fölfelé, hogy
egy Tisztábbnak, Különbnek, Végtelennek
hálából önként hódoljunk meg és ott
keressük titkát a nagy Névtelennek;
e vágy: jó lenni! – Ily égi gyönyörben
osztozom én, mikor ő van előttem.

Szeme előtt, mint nap ha tűzne rája,
lehelletétől, mint tavaszi szélben,
megolvad, bármily jégsir is a vára,
az önzés a dermedt-mély lelki télben;
külön érdek nem állhat meg előtte:
jött ő s egyszerre mind-mind elsöpörte.

És mintha így beszélne: – „Életünket
az órák mind jó kedvvel osztogatják;
nyom alig jelzi a tegnap letüntet,
a holnap őrzi még titka lakatját;
s bár néha az estét félve kerültem,
a bukó nap azt látta, hogy örültem.

Tégy hát ugy, mint én, s nézz vig értelemmel
a pillanat szemébe, bizva, tudva!
Ha jót akar s gyors és bátor az ember,
öröm neki a szerelem s a munka!
Légy mindig gyermek, légy otthon szivedben,
így leszel minden, leszel győzhetetlen!”

Könnyen beszélhetsz, gondoltam: egy isten
a pillanat hatalmát adta néked;
ha veled van, erődet érzi minden
a kiválasztott sors számára az élet;
nekem szörnyü jel, hogy most messze hagylak –
égi bölcseség mit ér itt vigasznak!

Messze vagyok már! Mit akar e kétes
pillanat tőlem? Nem birok felelni.
Némi jót is fűz még ugyan a széphez,
de ez csak teher, nincs benne béke semmi.
Vágy hány-vet most, sóvárgó örök inség –
sírni végtelen, nincs itt más segítség.

Zuhogj hát, könny, ömölj, föltartathatlan,
ugysem olthatod ki a tüzet itt benn!
Az élet és halál egyre vadabban
ráz és őrjöng szörnyű harcban a szívben.
Irt lelhet a test, hűteni e nagy kínt;
de a lélekben erő, akarat nincs.

Nincs tiszta látás: nélküle hogyan éljen?
Az ő képét ismétli újra s újra.
Itt áll a kép, és szétszakad a légben,
elmosva most, most sugarasra gyúlva.
Vigasszal a bús lelket hogy igézze
e vad zajlás tünése, érkezése?

*

Hagyjatok el most, drága utitársak,
Itt a magány, moh, szikla, láp-vidék.
Menjetek! A világ kapui várnak!
Oly dús a föld, oly büszke-nagy az ég!
Tanuljatok, a részt fürkészve, gyüjtve,
az élet titkát dadogva, betűzve.

Én? Vesztese Mindenségnek, magamnak!
Egykor istenek kegyelme kisért;
próbára tettek, Pandorákat adtak,
velük sok áldást és még több veszélyt;
emeltek csókba, üdv-adó varázsba,
eltépnek most – és dobnak pusztulásba.

[SZABÓ LŐRINC]:
II
Marienbadi Elégia[665]

Mit adhat a viszontlátás ma nékem,
mit rejt e nap még bimbózó csodája?
Nyitva előtted a pokol, az éden;
a szellemet mily kétkedés dobálja! –
Nem, már nem! Tárul a menny kapuja
s egy lány emel égi karjaiba.

Ugy fogadott az éden, íme, mintha
az örök üdvösséget érdemelnéd;
betelt szived reménye, vágya, titka,
célod lelkében, ott voltál te vendég,
s mig szemeid a Szépségre tapadtak,
sóvár könnyeid rögtön elapadtak.

Gyors szárnyaival a nap hogy repült el,
maga előtt hajtva a percek árját!
Az esti csók pecsét volt, tele üdvvel,
hogy másnap is ily gyönyör fénye vár rád!
A vándor órák testvérnépe halkan
jött s tünt: egy öröm sok-sok változatban.

A csók, a végső, a borzalmas-édes,
örömök mily szövetét vágta ketté –
A láb siet s vár; a küszöbre? Vége!
Kardját ott mintha tűzangyal emelné!
A szem borúsan néz a komor utra:
és visszanéz: a kapu már becsukva.

S ezzel bezárult ez a szív magába,
mintha nem nyilt volna meg soha, és nem
gyúlt volna a csillagok ragyogása
versenyre benne kedvese körében;
s megbánás, rossz kedv, önvád s gond szakad rá,
fülledtté téve légkörét s nyomottá.

De hát vége a világnak? A bércek –
szent árny fejüket már nem koszorúzza?
Folyóparton zöld tájak nem kisérnek
erdőn-mezőn át? Nem érik a búza?
S a roppant Ég nem ível odafent, Ő,
a Formateremtő és Formadöntő?

Mily frissen, tisztán, bájosan, csodásan
leng most elő, komoly felhők alatt,
a lányt idézve, éteri varázsban,
egy páraszőtte szeráfi alak:
Ő leng így, láttad, mikor táncba kezdett,
Ő, a legszebbek között is a legszebb.

De futó percig szabad csak csodálnod
ködképet, mely a valóság helyett van!
Vissza a szívbe! Jobban rátalálsz ott,
ott jár-kel ő sok változó alakban
s az egyből lassan száz lesz és ezer lesz,
ezer és ezer, s mindig kedvesebb lesz.

Ahogy lent várt a kapuban, s azontúl
ahogy vitt, föl, lépcsőnkint boldogítva,
s a végső csók után jött, hogy bolondúl
a legvégsőt is ajkamra szorítsa:
tisztán él minden mozdulata-képe,
lángrajzként a hű szívbe beleégve.

A szívbe, mely, mint bástyafal, szilárdan
őrzi magát és őt, egymásba zárva,
érte örül, hogy itt van e világban
és csak általa eszmél már magára,
szabadság neki ez a drága börtön,
s csak azért ver, hogy mindent megköszönjön.

Ha a szerelem képessége, vágya
aludt, s a viszontszerelem igénye,
egyszerre derüs tervek ifjusága

[SZABÓ LŐRINC]:
(A szenvedély trilógiája
Trilogie der Leidenschaft)
2
Marienbadi Elégia[666]
Elegie

Mit adhat a viszontlátás ma nékem,
mit rejt e nap még bimbózó csodája?
Nyitva előtted a pokol, az éden;
a szellemet mily kétkedés dobálja!
Nem, már nem! Tárúl a menny kapuja
s egy lány emel égi karjaiba.

Ugy fogadott az éden, íme, mintha
az örök üdvösséget érdemelnéd;
betelt szived reménye, vágya, titka,
célod lelkében, ott voltál te vendég,
s mig szemeid a Szépségre tapadtak,
sóvár könnyeid rögtön elapadtak.

Gyors szárnyaival a nap hogy repült el,
maga előtt hajtva a percek árját!
Az esti csók pecsét volt, tele üdvvel,
hogy másnap is ily gyönyör fénye vár rád!
A vándor órák testvérnépe halkan
jött s tünt: egy öröm sok-sok változatban.

A csók, a végső, a borzalmas-édes,
örömök mily szövetét vágta ketté –
A láb siet s vár; a küszöbre? Vége!
Kardját ott mintha tűzangyal emelné!
A szem borúsan néz a komor utra:
és visszanéz: a kapu már becsukva.

S ezzel bezárult ez a szív magába,
mintha nem nyilt volna meg soha, és nem
gyúlt volna a csillagok ragyogása
versenyre benne kedvese körében;
s megbánás, rossz kedv, önvád s gond szakad rá,
fülledtté téve légkörét s nyomottá.

De hát vége a világnak? A bércek –
szent árny fejüket már nem koszorúzza?
Folyóparton zöld tájak nem kisérnek
erdőn-mezőn át? Nem érik a búza?
S a roppant Ég nem ível odafent, Ő,
a Formateremtő és Formadöntő?

Mily frissen, tisztán, bájosan, csodásan
leng most elő, komoly felhők alatt,
a lányt idézve, éteri varázsban,
egy páraszőtte szeráfi alak:
Ő leng így, láttad, mikor táncba kezdett,
a legszebbek között is a legszebb.

De futó percig szabad csak csodálnod
ködképet, mely a valóság helyett van!
Vissza a szívbe! Jobban rátalálsz ott,
ott jár-kel ő sok változó alakban
s az egyből lassan száz lesz és ezer lesz,
ezer és ezer, s mindig kedvesebb lesz.

Ahogy lent várt a kapuban, s azontúl
ahogy vitt, föl, lépcsőnkint boldogítva,
s a végső csók után jött, hogy bolondúl
a legvégsőt is ajkamra szorítsa:
tisztán él minden mozdulata-képe,
lángrajzként a hű szívbe beleégve.

A szívbe, mely, mint bástyafal, szilárdan
őrzi magát és őt, egymásba zárva,
érte örül, hogy itt van e világban
és csak általa eszmél már magára,
szabadság neki ez a drága börtön,
s csak azért ver, hogy mindent megköszönjön.

Ha a szerelem képessége, vágya
aludt, s a viszontszerelem igénye,
egyszerre derüs tervek ifjusága

[665] SzLV.132-135
[666] ÖB.I.402-406

támadt fel, döntés és gyors tett reménye!
Ha frissült már szellem a szerelemben,
én frissültem, és a legédesebben;

és ezt Ő tette! – Micsoda nyomasztó
ború gyötört, testi-lelki nehézség,
körűl rémképek, minden oly riasztó,
az üres szívben fuldokolt a kétség;
s kapu nyílik, remény gyúl, virradatként:
s kilép Ő maga és hozza a napfényt.

Isten békéje nagyobb üdv a Földnek,
mint az ész – mondja az írás – s ez annak
testvére, annak a nyugodt örömnek,
mit csak a kedves jelenléte adhat:
a szív pihen s a legnagyobb tudásban
részesül a teljes odaadásban.

Tiszta keblünkből vágy tör fölfelé, hogy
egy felsőbb, tisztább, különb Rejtelemnek
hódoljunk, önként és hálásan, és ott
fejtsük titkát az örök Névtelennek;
e vágy: a jóság! – Ily magasba szállok,
ily mámor övez, ha előtte állok.

Szeme előtt, mint nap ha tűzne rája,
lehelletétől, mint tavaszi szélben,
megolvad, bármily jégbörtön a vára,
az önzés a dermedt-mély lelki télben;
öncél, önérdek nem áll meg előtte:
tovariasztja őket már a jötte.

Minthogyha ezt mondaná: – „Életünknek
minden órája gyönyörű ajándék,
már alig látjuk a tegnap letüntet,
ami holnap lesz, tilalmas talány még!
S bár igért is olykor az este rosszat,
még láthatta örömöm a bukó nap.

Tégy hát, ahogy én, s nézz bölcsen, vidáman
a perc szemébe! Rajta, egy se vesszen!
Használd javadra, bizakodva, bátran,
munkában épúgy, mint a szerelemben!
Légy mindig egész s légy gyermek szivedben,
Igy minden leszel, leszel győzhetetlen!”

Könnyű teneked, gondoltam, egy isten
a perc kegyét társul rendelte melléd,
s míg veled van, magában látja minden
egy-egy pillanatra a sors kegyeltjét;
nekem baljós jel, hogy ím messzehagylak –
Égi bölcsesség mit ér itt vigasznak!

Már messze vagyok! Mit kíván e kétes
pillanat tőlem? Nem tudnék felelni.
Némi jót is fűz még ugyan a széphez;
de ez csak teher, jobb lesz eltemetni.
Féktelen vágy üz, sóvár, örök inség –
Sírni, végtelen, nincs itt más segítség.

Zuhogj hát, könny, ömölj, föltarthatatlan –
De soha ki ne oltsd a tüzet itt benn!
Fájdalom őrjöng, egyre szilajabban,
élet és halál csatázik a szívben.
Írt lelhet a test, hűteni e nagy kínt;
de a lélekben erő, akarat nincs:

nem érti: Őnélküle hogyan éljen?
Az Ő képét ismétli, százszor, ujra.
Marad a kép, majd szétszakad a szélben,
elmosva most, most sugarasra gyúlva.
Bármily kis vigasszal is hogy igézne
e vad zajlás tünése, érkezése?

Hagyjatok el most, drága útitársak,
itt magány vár, moh, szirt, lápos vidék!
Ti menjetek! A Föld utjai várnak!
Oly gazdag a világ s oly nagy az Ég!
Tanuljatok, a részt fürkészve, gyüjtve,
az élet titkát dadogva, betűzve.

Én, istenek áldott kedvence nemrég,
elvesztettem a Mindent s magamat;
adtak, próbául, Pandora-szelencét,

támadt fel, döntés és gyors tett reménye!
Ha frissült már szellem a szerelemben,
én frissültem, és a legédesebben;

és ezt Ő tette! – Micsoda nyomasztó
ború gyötört, testi-lelki nehézség,
körül rémképek, minden oly riasztó,
az üres szívben fuldokolt a kétség;
s kapu nyílik, remény gyúl, virradatként:
s kilép Ő maga és hozza a napfényt.

Isten békéje nagyobb üdv a Földnek,
mint az ész – mondja az írás – s ez annak
testvére, annak a nyugodt örömnek,
mit csak a kedves jelenléte adhat:
a szív pihen s a legnagyobb tudásban
részesül a teljes odaadásban.

Tiszta keblünkböl vágy tör fölfelé, hogy
egy felsőbb, tisztább, különb Rejtelemnek
hódoljunk, önként és hálásan, és ott
fejtsük titkát az örök Névtelennek;
e vágy: a jóság! – Ily magasba szállok,
ily mámor övez, ha előtte állok.

Szeme előtt, mint nap ha tűzne rája,
lehelletétől, mint tavaszi szélben,
megolvad, bármily jégbörtön a vára,
az önzés a dermedt-mély lelki télben;
öncél, önérdek nem áll meg elötte:
tovariasztja őket már a jötte.

Minthogyha ezt mondaná: – „Életünknek
minden órája gyönyörű ajándék,
már alig látjuk a tegnap letüntet,
ami holnap lesz, tilalmas talány még!
S bár igért is olykor az este rosszat,
még láthatta örömöm a bukó nap.

Tégy hát, ahogy én, s nézz bölcsen, vidáman
a perc szemébe! Rajta, egy se vesszen!
Használd javadra, bizakodva, bátran,
munkában épúgy, mint a szerelemben!
Légy mindig egész s légy gyermek szivedben,
Igy minden leszel, leszel győzhetetlen!”

Könnyű teneked, gondoltam, egy isten
a perc kegyét társul rendelte melléd,
s míg veled van, magában látja minden
egy-egy pillanatra a sors kegyeltjét;
nekem baljós jel, hogy ím messzehagylak –
Égi bölcsesség mit ér itt vigasznak!

Már messze vagyok! Mit kíván e kétes
pillanat tőlem? Nem tudnék felelni.
Némi jót is fűz még ugyan a széphez;
de ez csak teher, jobb lesz eltemetni.
Féktelen vágy űz, sóvár, örök inség –
Sírni, végtelen, nincs itt más segítség.

Zuhogj hát, könny, ömölj, föltartathatlan –
De soha ki ne oltsd a tüzet itt benn!
Fájdalom őrjöng, egyre szilajabban,
élet és halál csatázik a szívben.
Irt lelhet a test, hűteni e nagy kínt;
de a lélekben erő, akarat nincs:

nem érti: Őnélküle hogyan éljen?
Az Ő képét ismétli, százszor, ujra.
Marad a kép, majd szétszakad a szélben,
elmosva most, most sugarasra gyúlva.
Bármily kis vigasszal is hogy igézne
e vad zajlás tünése, érkezése?

Hagyjatok el most, drága útitársak,
itt magány vár, moh, szirt, lápos vidék!
Ti menjetek! A Föld utjai várnak!
Oly gazdag a világ s oly nagy az Ég!
Tanuljatok, a részt fürkészve, gyűjtve,
az élet titkát dadogva, betűzve.

Én, istenek áldott kedvence nemrég,
elvesztettem a Mindent s magamat;
adtak, próbáúl, Pandora-szelencét,

mely sok jót és még több vészt tartogat;
az üdvösséges ajkakhoz emeltek,
s most elszakítanak – és tönkretesznek.

[>*62*] GOETHE:
Aussöhnung.[667]

Die Leidenschaft bringt Leiden! – Wer beschwichtigt
Beklommnes Herz das allzuviel verloren?
Wo sind die Stunden, überschnell verflüchtigt?
Vergebens war das Schönste dir erkoren!
Trüb' ist der Geist, verworren das Beginnen;
Die hehre Welt wie schwindet sie den Sinnen!

Da schwebt hervor Musik mit Engelschwingen,
Verflicht zu Millionen Tön' um Töne,
Des Menschen Wesen durch und durch zu dringen,
Zu überfüllen ihn mit ew'ger Schöne:
Das Auge netzt sich, fühlt im höhern Sehnen
Den Götter-Werth der Töne wie der Thränen.

Und so das Herz erleichtert merkt behende
Daß es noch lebt und schlägt und möchte schlagen,
Zum reinsten Dank der überreichen Spende
Sich selbst erwiedernd willig darzutragen.
Da fühlte sich – o daß es ewig bliebe! –
Das Doppel-Glück der Töne wie der Liebe.

[FÖLDESSY GYULA]:
III.
Enyhülés[669]

A szenvedélynek szenvedés az ára!
Szorongó vesztes szív, ki csöndesít le?
A sok szép perc szétfoszlott mint a pára,
Részed hiába volt az üdvök üdve!
Se kedv, se cél, zavart-kuszált a lélek;
A nagyszerű világ mily semmivé lett!

De zene leng elő angyali szárnyon,
Milljó meg milljó hangot egybeszőve,
Hogy át meg áthasson, lelkedbe szálljon
És azt örök szépséggel teletöltse:
Szent vágytól égve, borúltán szemednek
Érzed, hogy hang s könny istentől erednek.

S igy megenyhűlt szivedbe belerezdül:
Él még ő és ver és verni kivánna,
Hogy ily nagy jókért magát mindenestül
Tiszta hálából önként felajánlja.
Igy üdvözit – bár soha ki ne halna! –
Zene és szerelem két-egy hatalma.

mely sok jót és még több vészt tartogat;
az üdvösséges ajkakhoz emeltek,
s most elszakítanak – és tönkretesznek.

GOETHE:
An Madame Szymanowska.[668]

Die Leidenschaft bringt Leiden! – Wer beschwichtigt
Beklommnes Herz dich, das zuviel verloren?
Wo sind die Stunden überschnell verflüchtigt?
Vergebens war das Schönste dir erkoren!
Trüb' ist der Geist, verworren das Beginnen;
Die hehre Welt wie schwindet sie den Sinnen!

Da schwebt hervor Musik mit Engelsschwingen
Verflicht zu Millionen Tön' um Töne,
Des Menschen Wesen durch und durch zu dringen
Zu überfüllen ihn mit ewger Schöne,
Das Auge netzt sich, fühlt im höhern Sehnen
Den Götter-Werth der Töne wie der Thränen.

Und so das Herz erleichtert merkt behende
Daß es noch lebt und schlägt und möchte schlagen,
Zum reinsten Dank der überreichen Spende
Sich selbst erwiedernd willig darzutragen.
Da fühlte sich – o daß es ewig bliebe! –
Das Doppel-Glück der Töne wie der Liebe.

[FÖLDESSY GYULA]:
III.
(Enyhülés)[670]

A szenvedélynek szenvedés az ára!
Szorongó vesztes szív, ki csöndesít le?
A sok szép perc szétfoszlott mint a pára,
Részed hiába volt az üdvök üdve!
Se kedv, se cél, zavart-kuszált a lélek;
Ez a dicső világ mily semmivé lett!

De zene leng elő angyali szárnyon,
Milljó meg milljó hangot egybeszőve,
Hogy át meg áthasson, lelkedbe szálljon
És azt örök szépséggel teletöltse:
Szent vágytól égve, borúltán szemednek
Érzed, hogy hang s könny istentől erednek.

S igy megenyhűlt szivedbe belerezdül:
Él még ő és ver és verni kivánna,
Hogy ily nagy jókért magát mindenestül
Tiszta hálából önként felajánlja.
Igy üdvözit – bár soha ki ne halna! –
Zene és szerelem két-egy hatalma.(*)

(*) *Ez a műfordításom először 1933 májusában jelent meg, a nagyérdemű magyar Goethe-gyűjtő és legjobb tudomásom szerint a legalaposabb magyar Goethe-ismerő néhai Baracs Károly emlékének ajánlva. Az első kiadás versszövegének hat sorát, illetve mondatát átformáltam.*

[FÖLDESSY GYULA]:
Megnyugvás[671]

A szenvedélynek szenvedés az ára!
Sokat vesztett sajgó szív, ki csitít le?
A sok szép perc szertefoszlott, mint a pára,
Részed hiába volt az üdvök üdve!
Se kedv, se cél, zavart, kuszált a lélek;
A nagyszerű világ mily semmivé lett!

De zene leng elő angyali szárnyon,
Milljó meg milljó hangot egybeszőve,
Hogy át- meg áthasson, lelkedbe szálljon
És azt az örök szépséggel teletöltse:
Szent vágytól égve, borultán szemednek
Érzed, hogy hang s könny Istentől erednek.

[SZABÓ LŐRINC]:
(A szenvedély trilógiája
Trilogie der Leidenschaft)
III
Megbékülés[672]

Hogy szenved minden szenvedély! – Ki enyhít,
fájó szív, ha túlnagy a veszteséged?
Hol a mult s amit túlgyors szárnya levitt?
A legszebb is hiába volt tenéked?
Borús a szellem, nincs cél vágyainkban:
érzékeinkből a világ hogy illan!

De most zene jő angyalszárnyalással,
hangot millió hangba sző felettünk,
hogy az embert áthassa mély varázzsal,
örök szépséggel túlcsordítsa lelkünk:
könny fut szemünkbe s magasabb gyönyörben
szent rőt érzünk a hangban s a könnyben.

[SZABÓ LŐRINC]:
(A szenvedély trilógiája
Trilogie der Leidenschaft)
III
Megenyhülés[673]
Aussöhnung

Szenvedést hoz a szenvedély! – Ki óvja
a bús szivet, mely túlsokat veszített?
Hová tűnt a sok túlgyors röptü óra?
a Legszebb is hiába lelkesített!
Borús a szellem, cél kuszálva csillan;
érzékeinkből a világ hogy illan!

De most zene jő angyalszárnyalással,
hangot millió hangba sző felettünk,
hogy az embert áthassa mély varázzsal,
örök szépséggel túlcsordítsa lelkünk:
könny fut szemünkbe s magasabb gyönyörben
szent rőt érzünk a hangban s a könnyben.

667 GAL.III.30
668 GAL.IV.122
669 GTF.18
670 GEF.140
671 EHK.602-603
672 STG.III.51-52
673 HSz.127

S így megenyhült szívedbe belerezdül:
Él még ő és ver és verni kívánna,
Hogy e nagy jókért magát mindenestül
Tiszta hálából önként felajánlja.
Így hát együtt — bár soha ki ne halna! —
Zene és szerelem két-egy hatalma.

És így a szív, megkönnyebbülve, látja,
hogy él, dobog még, és dobogni vágyik,
mert a túlnagy ajándékért a hála
boldog viszonzást önként adni csábít.
Igy éltet – óh, bár soha ki ne hűlne! –
a zene és szerelem iker üdve!

És így a szív, megkönnyebbülve, látja,
hogy él, dobog még, és dobogni vágyik,
mert a túlnagy ajándékért a hála
boldog viszonzást önként adni csábit.
Igy éltet – óh, bár soha ki ne hűlne! –
a zene és szerelem iker üdve!

[SZABÓ LŐRINC]:
III
Megbékülés[674]

A szenvedély szenvedést hoz! Ki enyhít,
sajgó szív, ha túlnagy a veszteséged?
Hol a mult, s amit túlgyors szárnya elvitt?
A legszebb is hiába volt a részed!
Ködös a szellem, a vágy ingva hull szét;
az érzékekből hogy illan a dús lét!

De zene zendül, angyalszárnyalással,
hangját millió hangba szövi bennünk,
hogy az embert áthassa mély varázzsal,
s örök szépséggel túlcsordítsa lelkünk:
szemünk nedves lesz, s felsőbb vágyban érzi,
hogy kincs a hang s a könny, isteni, égi.

És könnyül a szív, és hamar belátja,
hogy él még, dobog, s még vágyik dobogni:
a túlgazdag ajándékot a hála
vele szeretné önként viszonozni.
Igy boldogít – bár soha ki ne hűlne! –
a zene s a szerelem iker üdve!

[SZABÓ LŐRINC]:
3
Megbékülés[675]
Aussöhnung

A szenvedély szenvedést hoz! Ki enyhít,
sajgó szív, ha túlnagy a veszteséged?
Hol a mult, s amit túlgyors szárnya elvitt?
A legszebb is hiába volt a részed!
Ködös a szellem, a vágy ingva hull szét;
az érzékekből hogy illan a dús lét!

De zene zendűl, angyalszárnyalással,
hangját millió hangba szövi bennünk,
hogy az embert áthassa mély varázzsal,
s örök szépséggel túlcsordítsa lelkünk:
szemünk nedves lesz, s felsőbb vágyban érzi,
hogy kincs a hang s a könny, isteni, égi.

És könnyül a szív, és hamar belátja,
hogy él még, dobog, s még vágyik dobogni:
a túlgazdag ajándékot a hála
vele szeretné önként viszonozni.
Igy boldogít – bár soha ki ne hűlne! –
a zene s a szerelem iker üdve!

[>*62a*] GOETHE:
[**La Passion amène les souffrances…**][676]

La Passion amène les souffrances! – Qui soulageroit
Un cœur oppressé éprouvant une trop grande perte?
Les plus beaux jours évaporés tropvite.
En vain tant de bonheur t'étoit approprié.
L'esprit est offusqué, les intentions confuses,
Et les sens n'apperçoivent plus qu'un monde effacé.

La Musique d'abord aux ailes angéliques
Entrelaçant ses dons de mille à mille,
Pénètre l'homme entier le restaurant,
Les surchargeant de perfections nouvelles; –
Son œil se mouille, il sent au moment même
Les prix divin des sons comme des larmes.

Ainsi le cœur tout soulagé s'apperçoit bien vite
Qu'il vit encore, qu'il bat, qu'il voudroit battre,
Qu'il voudroit reconnoissant pour tant de bien
S'offrir soi-même en tribut volontaire.
Il sentiroit alors! – ô! fűt ce pour jamais –
Le bonheur double des sons et de l'amour.

[>*63a*] [Dichter unbekannt]:
Es ist ein Schnee gefallen[677]

Es ist ein Schnee gefallen,
und ist es doch nit Zeit,
man wirft mich mit den Ballen,
der Weg ist mir verschneit.
[…]

Volkslieder
Nach einer Handschrift von 1467:
Verschneiter Weg[678]

Es ist ein Schnee gefallen
Und ist es doch nit Zeit,
Man wirft mich mit den Ballen,
Der Weg ist mir verschneit.

Mein Haus hat keinen Giebel,
Es ist mir worden alt,
Zerbrochen sind die Riegel,
Mein Stüblein ist mir kalt.

Ach Lieb, laß dich's erbarmen
Daß ich so elend bin,
Und schleuß mich in dein Arme!
So fährt der Winter hin.

65. Stolzer Schreiber.[679]

Es ist ein Schnee gefallen,
wann es ist noch nit zeit –
ich wollt zu meinem bulen gan,
der weg ist mit verschneit.

2. Es giengen drei gesellen
spazieren umb das haus,
das meitlein was behende,
es lugt zum laden auß.

3. Der ein der was ein reuter,
der ander ein edelman,
der dritt ein stolzer schreiber,
der selbe wolt es han.

674 SzLV.136
675 ÖB.I.407
676 GHA.I.768
677 E.54
678 HDL.43-44
679 DLV.210-211

4. Er tet dem meitlein kromen
von seiden ein harschnur,
er gabs dem selben meitlein:
„bind du dein har mit zu!”

5. „Ich will mein har nit binden,
ich wil es hangen lan,
ich will wol disen sommer lang
frölich zum danze gan.”

[>*63*] GOETHE:
Lyrisches – **März.**[680]

Es ist ein Schnee gefallen,
Denn es ist noch nicht Zeit
Daß von den Blümlein allen,
Daß von den Blümlein allen
Wir werden hoch erfreut.

Der Sonnenblick betrüget
Mit mildem falschem Schein,
Die Schwalbe selbes lüget,
Die Schwalbe selber lüget,
Warum? sie kommt allein!

Sollt' ich mich einzeln freuen,
Wenn auch der Frühling nah?
Doch kommen wir zu zweyen,
Doch kommen wir zu zweyen,
Gleich ist der Sommer da.

[DÓCZI LAJOS]:
Március.[681]

A hó esett, a hó esett,
Örvendeni korán van…
Ne bízzál, szívem, szerfelett
Ne bízzál, szívem, szerfelett,
Korán nyiló virágban!

Maga a napsugár hamis,
És csalfa a madárdal,
Hazúdik még a fecske is,
Hazúdik még a fecske is,
Mert nem jön párosával.

Hogy gyönyörködném egymagam
A tavaszi sugárban?
De ha járhatnánk párosan,
Oh csak járhatnánk párosan
Akkor tudnám, hogy nyár ván!

[LUX ALFRÉD]
Március[682]

A hó megint leszállott.
Lám, messze még a nap,
mikor a kis virágok,
mikor a kis virágok
örömre gyujtanak.

A nap szundít az égen,
bágyadt a fénysugár.
Füllent a fecske nékem,
füllent a fecske nékem,
mert társa messze jár.

Szívem magába várjon,
Mint* most a kismadár?
Ha párom megtalálom,
ha párom megtalálom,
akkor lesz itt a nyár.

[Szabó Lőrinc]: Goethe:
<u>Március</u>[683]

Havazott ujra, mert még
nincs itt az ideje,
hogy |szemünket| ~~xxxx~~ ~~xxx~~szines rét,
|száz| virág~~xxx~~|ggal| ~~kineses~~ |színes| rét
~~xxxxxxxxxxx~~ |öröme töltse| be.

~~A Nap xxxxxx~~ ~~Csalóka~~ |Ez a| a tavasz ravasz,| még
~~xxxxxx~~ |csal a hüs| fényözön,
a fecske is becsap még,
a fecske is becsap még.
Miért? Egymaga jön!

Élvezzelek magamban,
tavasz |korai| napsugár?
Ha velem a galambom,
ha velem a galambom,
azonnal itt a nyár.

[SZABÓ LŐRINC]:
Március[684]
März

Havazott ujra, mert még
nincs itt az ideje,
hogy szemünket szines rét,
száz virágal szines rét
öröme töltse be.

Ez a tavasz ravasz még
s a langyos fényözön;
a fecske is becsap még,
a fecske is becsap még.
Miért? egymaga jön!

Élvezzelek magamban,
korai napsugár?
Ha velem a galambom,
ha velem a galambom,
azonnal itt a nyár.

[SZABÓ LŐRINC]:
Március[685]

Havazott újra, mert még
nincs itt az ideje,
hogy szemünket szines rét,
száz virággal szines rét
örömmel töltse be.

Ez a tavasz ravasz még
s a langyos fényözön;
a fecske is becsap még,
a fecske is becsap még.
Miért? Egymaga jön!

Élvezzelek magamban,
korai napsugár?
Ha velem a galambom,
ha velem a galambom,
azonnal itt a nyár.

Ford. Szabó Lőrinc

Szekszárd,
1947 aug. 3.

[SZABÓ LŐRINC]:
Március[686]
März

Havazott ujra, mert még
nincs itt az ideje,
hogy szemünket szines rét,
száz virággal szines rét
örömmel töltse be.

Ez a tavasz ravasz még
s a langyos fényözön;
a fecske is becsap még,
a fecske is becsap még.
Miért? egymaga jön!

[SZÁSZ KÁROLY]:
Márczius.[687]

Sűrű hó pelyhe szállong,
Mert nincs ideje még,
Hogy mind a kis virágok –
Hogy mind a kis virágok
Mosolyogjanak felénk.

Még a nap szeme kancsal,
Mosolyán felleg űl.
A fecske maga megcsal,
A fecske maga megcsal –
Mért jő csak egyedűl?

[SZIGETHY LAJOS]:
Március.[688]

Lehullt a hó a tájra,
Mert nincs még kikelet,
Hogy a mező virága,
Hogy a mező virága,
vidítsa szívemet.

Csaló a nap sugára,
A szende, csalfa fény.
Fecskénk hazug madárka,
Fecskénk hazug madárka,
Mért? Maga jött szegény.

---

680 GAL.III.36
681 DLG.I.10
682 NKA.354-355
* *sic!*
683 Ms 4657/167 (*kézírás*)
684 ÖB48.21
685 SzLV.155
686 ÖB.II.39-40
687 GL.I.88
688 GDB.18-19

Élvezzelek magamban,
korai napsugár?
Ha velem a galambom,
ha velem a galambom,
azonnal itt a nyár.

Hát hogy' lehetne kedvem
Szbadban bolygni már?
De menjünk csak ki ketten –
De menjünk csak ki ketten:
Azonnal itt a nyár!

Utam magamba járom?
Tavaszban semmi báj.
De ha velem a párom,
De ha velem a párom,
Rögtön beáll a nyár.

[>*64*] GOETHE:
Gott und Welt – **Proœmion.**[689]

Im Namen dessen der Sich selbst erschuf!
Von Ewigkeit, in schaffendem Beruf;
In Seinem Namen der den Glauben schafft,
Vertrauen, Liebe, Thätigkeit und Kraft;
In Jenes Namen, der, so oft genannt,
Dem Wesen nach blieb immer unbekannt:

So weit das Ohr, so weit das Auge reicht,
Du findest nur Bekanntes das Ihm gleicht,
Und deines Geistes höchster Feuerflug
Hat schon am Gleichniß, hat am Bild genug;
Es zieht dich an, es reißt dich heiter fort,
Und wo du wandelst schmückt sich Weg und Ort:
Du zählst nicht mehr, berechnest keine Zeit,
Und jeder Schritt ist Unermeßlichkeit.

Was wär' ein Gott, der nur von außen stieße,
Im Kreis das All am Finger laufen ließe!
Ihm ziemt's, die Welt im Innern zu bewegen,
Natur in Sich, Sich in Natur zu hegen,
So daß was in Ihm lebt und webt und ist,
Nie Seine Kraft, nie Seinen Geist vermißt.

Im Innern ist ein Universum auch;
Daher der Völker löblicher Gebrauch
Daß jeglicher das Beste was er kennt,
Er Gott, ja seinen Gott benennt,
Ihm Himmel und Erden übergibt,
Ihn fürchtet, und wo möglich liebt.

GOETHE:
[**Im Namen dessen, der sich selbst erschuf…**][690]

Im Namen dessen, der sich selbst erschuf,
von Ewigkeit in schaffendem Beruf;
in seinem Namen, der den Glauben schafft,
Vertrauen, Liebe, Tätigkeit und Kraft;
in jenes Namen, der so oft genannt,
dem Wesen nach blieb immer unbekannt:

So weit das Ohr, so weit das Auge reicht,
Du findest nur Bekanntes, das ihm gleicht,
und Deines Geistes höchster Feuerflug
hat schon am Gleichnis, hat am Bild genug.
Es zieht Dich an, es reißt Dich heiter fort,
und wo Du wandelst, schmückt sich Weg und Ort.
Du zählst nicht mehr, berechnest keine Zeit,
und jeder Schritt ist Unermeßlichkeit.

[DÓCZI LAJOS]:
Prooemion.[691]

Annak nevében, a ki önmagát
Alkotta s alkot örök léten át,
Annak nevében, ki hitet teremt,
Szerelmet, erőt, munkát végtelent,
Annak nevében, kit mindég idéznek,
De lényege nem tárul föl az észnek:

*

Ne véld, hogy fül őt hallja, szem meglássa,
Minden, mit ismersz, csupa hasonmása;
S eszed leglángolóbb szókellete,
Hasonlattal, képmással éri be.
Ő vonz, derít, maga felé ragad
S az út virágos lábaid alatt –
Nincs távolság, nincs többé múlt, jelen –
S a merre lépsz, környez a végtelen.

*

Mily isten volna az, ki csak kívűlről lökve
Így forgatná a teremtést örökre?
Nem! Ő belűl mozgatja az egészet,
A termlészetben ő és benne a természet.
Úgy hogy mi él s mi kél, mind ő reá vall,
S nincs semmi az ő ereje híjával.

*

Bennünk is világegyetem kering,
azért szokták meg bölcsen népeink,
Hogy ember, mi tökéletes neki,
Istennek, istenének nevezi,
Reábiz mindent, földet és eget,
Fél tőle, sőt szereti, ha lehet.

[SZABÓ LŐRINC]:
Proœmion [692]

Annak nevében, ki művein át
öröktől fogva építi magát;
annak nevében, aki szeretet
és hinni erő és alkotni tett;
annak nevében, ki, bárhogy hivod,
lényegében mindig örök titok:

füllel és szemmel amit csak bejársz,
mindenütt az ő mására találsz,
s tűz-szellemednek, bár útja az ég,
már a hasonlat, a kép is elég;
valami vonz, visz vidáman tovább,
s amerre jársz, kivirul a világ:
szám és idő elvész a semmiben
s minden lépésed egy-egy végtelen.

*

Miféle Isten volna, aki pusztán
kintről forgatná világunk az ujján?!
Együtt kell neki áthatnia kint s bent
Mindenben magát s magában a Mindent,
hogy ami benne él s mozog s lehel,
tüze-szelleme sose hagyja el.

*

Az ember lelke is egy-egy világ;
azért van, hogy mit legszebb álma lát,
abban tiszteli mindenütt a nép
Istent, a maga Istenét,
mindent félve megad neki
s ahogy csak tudja, szereti.

[SZABÓ LŐRINC]:
Prooemion[693]

[SZABÓ LŐRINC]:
Proemion[694]

[SZÁSZ KÁROLY]:
Prooemion[695]

---

689 GAL.III.81-82
690 E.208
691 DGK.281-282
692 STG.III.12-13
693 Ny.1932.I.424-425
694 ÖB.41.17-18; ÖB.I.25
695 GL.II.123

Annak nevében, ki müvein át
öröktől fogva teremti magát;
annak nevében, aki szeretet
és hinni erő és alkotni tett;
annak nevében, ki, bárhogy hivod,
lényegében mindig örök titok:

füllel és szemmel amit csak bejársz,
mindenütt az ő mására találsz,
s tűz-szellemednek, bár útja az ég,
már a hasonlat, a kép is elég;
valami vonz, visz vidáman tovább,
s amerre jársz, kivirul a világ:
szám és idő elvész a semmiben
s minden lépésed egy-egy végtelen.

*

Miféle Isten volna, aki pusztán
kintről forgatná világunk az ujján?!
Együtt kell neki áthatnia kint s bent
Mindenben magát s magában a Mindent,
hogy ami benne él s mozog s lehel,
tüze-szelleme sose hagyja el.

*

Az ember lelke is egy-egy világ;
azért van, hogy mit legszebb álma lát,
abban tiszteli mindenütt a nép
Istent, a maga Istenét,
mindent félve megad neki,
s ahogy csak tudja, szeretni.

Annak nevében, ki művein át
öröktől fogva teremti magát;
annak nevében, aki bizalom,
szeretet, munka, hit és hatalom;
annak nevében, ki, bárhogy hivod,
lényegében mindig örök titok:

ameddig fül ér, ameddig szem üt,
az ő mására ismersz mindenütt,
s tűz-szellemedet, bár az égbe jár,
már a visszfény, a kép telíti már,
az vonz, az sodor fényében tovább
s amerre jársz, kivirúl a világ.
Szám és idő elvész a semmiben
s minden lépésed egy-egy végtelen.

*

Miféle Isten volna, aki pusztán
kintről forgatná világunk az ujján!
Együtt kell neki áthatnia kint s bent
Mindenben magát s magában a Mindent,
hogy ami benne él, kél és lehell,
tüze-szelleme sose hagyja el.

*

Bennünk is egy-egy Mindenség mozog;
innen minden nép bölcs szokása, hogy
legkülönb tudásának a neve
Isten, sőt az ő Istene:
eget-földet rábíz vezetni,
fél tőle s igyekszik szeretni.

Annak nevében ki magát teremté,
Öröktől volt és nem lett soha letté;
Annak nevében, ki hitet teremte,
Bizó szerelmet, tetterőt, szivembe;
Kit akárhányszor megnevezhetünk.
Lényegében ismeretlen lesz nékünk:

A meddig a fül, meddig a szem elhat,
Mindenbe', mit ismer, csak reá találhat;
S bár tüz röptében száll magasra lelked:
Elég ha képét, hasonlatát lelted.
Ugy vo, vidáman úgy ragad magával,
S ragyog az ösvény, melyen lábad járdal,
Nem számitsz többé, az időt se' mérted:
Egy végtelenség minden egyes lépted!

Mily isten voln', ki csak kivülről
Mozgatná ezt a világot-gépet! –
És úgy forgatná újja környül,
Mint karikát, a mindenséget!
Illőbb hozzá: hogy belülről mozgassa,
Abban magát, magában azt, áthassa,
Hogy minden a mi benne él, mozog, van:
Ő erejét, lelkét érezze abban!

[>*65*] GOETHE:
Gott und Welt – Urworte. Orphisch.
Δαιμον, Dämon.[696]

Wie an dem Tag, der Dich der Welt verliehen,
Die Sonne stand zum Gruße der Planeten,
Bist alsobald und fort und fort gediehen,
Nach dem Gesetz wonach du angetreten.
So mußt du seyn, dir kannst du nicht entfliehen,
So sagten schon Sibyllen, so Propheten;
Und keine Zeit und keine Nacht gestückelt
Geprägte Form die lebend sich entwickelt.

GOETHE: Urworte
Dämon[697]

Wie an dem Tag, der Dich der Welt verliehen,
die Sonne stand zum Gruße der Planeten,
bist alsobald und fort und fort gediehen
nach dem Gesetz, womit Du angetreten.
S o m u ß t Du sein, Dir kannst Du nicht entfliehen,
so sagten schon Sibyllen, so Propheten;
und keine Zeit und keine Macht zerstückelt
geprägte Form, die lebend sich entwickelt.

[DÓCZI LAJOS]:
Alapigék orphikus értelemben
ΔAIMON, Jellem.[698]

A mint e perczben, mikor létre jöttél
A bolygó-kör köszönté a napot,
Úgy s az irányban nőttél és fejlődtél,
Mint lételed első lökést kapott.
Ez vagy, ez léssz! Magadtól hjába szöknél,
Jós ige ez, meg nem másíthatod,
S nincs kor s erő, a melyek szétszakítnák
Az élve fejlő, ős veretü mintát.

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Orphikus ősigék
Daimón — Lélek[699]

Mint a világnak mikor átadattál,
állott a Nap s trónjánál a Planéták,
úgy sarjadtál s felnőve úgy haladtál:
törvény szerint, mely végzetednek célt ád.
Így kell lenned, más nem lehetsz magadnál:
megmondották szibillák és próféták.
Mivel idők s hatalmak el nem rontják,
mely élve nő, a rendeltetett formát.

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Orphikus igék
Urworte, orphisch
Δαιμον, Démon[700]

Ahogy aznap, mikor világra jöttél,
állott a nap s körötte a planéták,
úgy sarjadtál azóta s nőve nőttél
törvény szerint, ahogy a fönti kép állt.
S ez vagy. Magad elől hiába szöknél,
megmondták már szibillák és próféták.
S idő, erők hiába ostromolják
a szervesen fejlődő, tiszta formát.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ősíge[701]
ΔAIMON

Ahogy aznap, mikor világra jöttél,
sorakoztak a Nap és a Planéták,
oly törvényben indultál s növekedtél
jövőd felé a kezdet küszöbén át.
Vagy, ami vagy, magad börtöne lettél:
megmondták már Szibillák ésd Profféták;
idő s erő nem törhet össze többé
kész formát, mely él és épül örökké.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Az orfeuszi ős-szavak.
ΔAIMON. Rendeltetés.[702]

A hogy akkornap', a melyen születtél,
Állott a nap a csillagok iránt:
Abban maradtál s mind előbbre mentél,
Követve azt az egy törvényt, irányt.
Ilyen maradsz, mássá nem is lehetnél,
Áll jóslatod: másképp ne is kivánd!
Idő hatalma sem másíthat rajta,
Magából fejlik lényed ős-alakja.

[VAJDA LAJOS]: +

[>*66*] GOETHE:

GOETHE:

[DÓCZI LAJOS]:

---

696 GAL.III.101
697 E.II.239
698 DGK.393
699 GV.181 (& GLV.83)
700 SGK.175
701 STG.III.14
702 GL.II.136
703 GAL.III.101
704 E.II.239

Gott und Welt – Urworte. Orphisch
Τυχε, Das Zufällige.[703]

Die strenge Gränze doch umgeht gefällig
Ein Wandelndes, das mit und um uns wandelt;
Nicht einsam bleibst du, bildest dich gesellig,
Und handelst wohl so wie ein andrer handelt:
Im Leben ist's bald hin- bald wiederfällig,
Es ist ein Tand und wird so durchgetandelt.
Schon hat sich still der Jahre Kreis geründet,
Die Lampe harrt der Flamme die entzündet.

Urworte
Das Zufällige[704]

Die strenge Grenze doch umgeht gefällig
ein Wandelndes, das mit und um uns wandelt;
nicht einsam bleibst Du, bildest Dich gesellig
und handelst wohl so wie ein andrer handelt.
Im Leben ists bald hin–, bald wiederfällig,
es ist ein Tand und wird so durchgetandelt.
Schon hat sich still der Jahre Kreis geründet,
die Lampe harrt der Flamme, die entzündet.

TUCH, az Esetleg[705]

De majd kijátsza a szigoru gátat
Egy bennünk s vélünk játszó változás.
Társúltan élsz, van példa, mely reád hat,
És úgy cselekszel, mint akárki más.
Az élet koczka, s ha forogni láttad
S játéknak űzöd, nem vagy tán hibás.
De közben érik az idők gyümölcse,
S a lámpa szikrát vár, mely lángra költse.

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Τψχε, Véletlen[706]

De e merev határt fürgén kijátssza
egy lebegőbb, folyton velünk lebegve;
társasan élsz, nem önmagadba zárva,
s úgy teszel, ahogy más késztet a tettre.
Az életnek majd így majd úgy van ára,
lim-lom, s akként is lesz elvesztegetve.
Már lassan perg az évek kurta lánca.
S lobbanó lángot sürget már a lámpa.

[SZABÓ LŐRINC]:
Urworte A véletlen[707]

De a szigoru határt meg kerüli
a változás

és úgy cselekszel, ahogy más cselekszik

~~xakörbe~~ |~~*Lassan, ha*~~| ~~tárúlt~~ |*Már körbe zárúlt*|az évek ~~kör~~utja;
~~a~~ lámpa vár a lángra, mely begyújtja.

[>*67*] GOETHE:
Gott und Welt – **Eins und Alles.**[708]

Im Gränzenlosen sich zu finden
Wird gern der Einzelne verschwinden,
Da lös't sich aller Ueberdruß;
Statt heißem Wünschen, wildem Wollen,
Statt läst'gem Fordern, strengem Sollen,
Sich aufzugeben ist Genuß.

Weltseele komm uns zu durchdringen!
Dann mit dem Weltgeist selbst zu ringen
Wird unsrer Kräfte Hochberuf.
Theilnehmend führen gute Geister,
Gelinde leitend, höchste Meister,
Zu dem der alles schafft und schuf.

Und umzuschaffen das Geschaffne,
Damit sich's nicht zum Starren waffne,
Wirkt ewiges, 1ebendiges Thun.
Und was nicht war, nun will es werden
Zu reinen Sonnen, farbigen Erden,
In keinem Falle darf es ruhn.

Es soll sich regen, schaffend handeln,
Erst sich gestalten, dann verwandeln;
Nur scheinbar steht's Momente still.
Das Ewige regt sich fort in allen:
Denn alles muß in Nichts zerfallen,
Wenn es im Seyn beharren will.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy és minden[709]

A végtelenben felmerűlni
kész az egyén megsemmisűlni;
bosszuság ott már nem gyötör.
Vad vágy, akarások, igénnyel
terhes küzdés, szigoru kényszer
helyett a Nemlét nagy gyönyör.

Világlélek, szállj ránk lobogva!
A Világszellemmel birokra
tőled kap erőnk szent jogot:
szállunk, baráti Szellemekkel,
vezérlő legfőbb Mesterekkel,
Hozzá, ki mindent alkotott.

S a teremtést ujjáteremtve,
mert másképp holttá merevedne,
épít a Tett örök keze;
és ami nem volt, tündökölve
lesz most az ég uj napja, földje;
megállás nincs sehol sose.

Hasson hát, alkosson a munka,
testet öltve s alakúlva;
perc szünet is csalóka kép.
Az örök láng ég, futva, küzdve;
mert minden csak rnegsemmisűlve
őrízheti meg életét.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy és minden[710]

A végtelenben felmerűlni
kész az egyén megsemmisűlni;
ott elmúlik minden csömör.
Sóvár akarat, vágy, igénnyel
terhes küzdés, szigoru kényszer
helyett a nemlét nagy gyönyör.

Világlélek, hass át lobogva!
A Világszellemmel birokra
tőled kap erőnk szent jogot:
szállunk, baráti szellemekkel,
vezérlő legfőbb mesterekkel,
Ahhoz, ki mindent alkotott.

S a teremtést ujjáteremtve,
mert másképp holttá merevedne,
épít a Tett örök keze;
és ami nem volt, tündökölve
lesz most az ég uj napja, földje;
pihenés nincs sehol sose.

Hasson hát, alkosson a munka,
kiforrva s tovább alakúlva;
perc szünet is csalóka kép.
Az Örök Láng ég, futva, küzdve;
mert minden csak rnegsemmisülve
őrizheti meg életét.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy és minden[711]
Eins und Alles

A végtelenben felmerűlni
kész az egyén megsemmisűlni;
ott elmúlik minden csömör.
Sóvár akarat, vágy, igénnyel
terhes küzdés, szigoru kényszer
helyett a nemlét nagy gyönyör.

Világlélek, hass át lobogva!
A Világszellemmel birokra
tőled kap erőnk szent jogot:
szállunk, baráti Szellemekkel,
vezérlő legfőbb mesterekkel,
Ahhoz, ki mindent alkotott.

S a teremtést ujjáteremtve,
mert másképp holttá merevedne,
épít a Tett örök keze;

---

705 DGKX.393
706 SGK.176
707 Kézírás; »5« sz. lap.
708 GAL.III.89-90
709 STG.III.34-35
710 SzLV.141
711 ÖB.I.680-681

és ami nem volt, tündökölve
lesz most az ég uj napja, földje;
pihenés nincs sehol sose.

Hasson hát, alkosson a munka,
kiforrva s tovább alakúlva;
perc szünet is csalóka kép.
Az Örök Láng ég, futva, küzdve;
mert minden csak rnegsemmisülve
őrizheti meg életét.

[>*68*] GOETHE:
Gott und Welt – **Epirrhema.**[712]

Müsset im Naturbetrachten
Immer eins wie alles achten;
Nichts ist drinnen, nichts ist draußen:
Denn was innen, das ist außen.
So ergreifet ohne Säumnis
Heilig öffentlich Geheimniß.

Freuet euch des wahren Scheins,
Euch des ernsten Spieles:
Kein Lebendiges ist ein Eins,
immer ist's ein Vieles.

GOETHE:
Epirrhema[713]

Müsset im Naturbetrachten
immer eins wie alles achten.
Nichts ist drinnen, nichts ist draußen:
Denn was innen, das ist außen.
So ergreifet ohne Säumnis
Heilig öffentlich Geheimnis.
Freuet euch des wahren Scheins,
euch des ernsten Spieles:
Kein Lebendiges ist ein Eins,
immer ists ein Vieles.

[DÓCZI LAJOS]:
Epirrhema.*[714]

A természet — csak jól nézzed! —
Nem mutat részt, csak egészet,
Külső nincsen, belső nincsen:
Kívül, belül élet minden.
Ez igazság, nem hiányos:
Amily titok, oly nyilvános.

Játék s való, mind elegy
Mint ború s derű:
Ami élő, sohsem egy,
Mindig sokszerű.

** Szász K. magyarázata szerint annyi, mint »Igehatározó« vagy (?) Kiegészítés. A ford.*

[SZABÓ LŐRINC]:
133
Epirrhema[715]

~~Nézd~~ |~~Vizsgálj~~|Fürkéssz ~~az élet~~ |a Lét| műhelyében
mindig ~~az~~ egészet a részben.
~~Az a~~ |Semmi| héjban, ~~xxx~~ |semmi| magban:
mert, ami bent, kint is az van.
~~Fürkész~~ |villám-| szemed így hatol be
~~nyilvános~~ |a nyitott-szent| rejtelembe.

~~xxxxxx~~
bent +, semmi kint nincs –
mert úgy van bent is, mint kint

x

Vonz a való látszata,
játék komo~~xx~~lyodhat:
ami él, nem Egy soha,
kerete a Soknak.

~~Igaz látszat hírdeti~~
~~és komoly igézet.~~
~~nem Egy soha, valami~~
~~Sok mindig az Élet.~~

ami élő, sosem Egy
~~Nincsen élő, ami Egy~~,
~~Sok az mindig~~ |de tömérdek egyben|
Sosem egy az eleven,

Örüljön az igaz az élőben sosem ~~e~~Egy, Sohasem egy, ami él,
de valami Sok van.
~~Abban~~ Mindenben, ami csak él
Az igazi sosem Egy, de Sok van.
örüljetek ~~Sosem Egy~~
~~A látszat~~ ~~xxx~~ |~~xx~~|a való látszata
Valóság Öröm a való látszata, ~~az igaz látszatát~~ |játékban|
a játék

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
2/7, 133
Epirrhema[716]

A természet műhelyében
lásd (nézd) az egészet a Részben.
Semmi ~~x~~nincs bent, semmi nincs kint;
mert ami bent, kint is az van.
Így gyors=szem, ha így lát, (*gyorsírás*)
szentséges + |köz| titka nyíitját. így hatol be
nyilvános szent rejtelembe
rejtelemben
igaz látszat~~át~~ az igazi látszat
de ~~kerete~~ ~~Száznak~~
Ami élő, sosem Egy, Sohasem Egy, ami él,
de mindig tömérdek, Igaz látszat hirdető

[SZABÓ LŐRINC]:
Epirrhema
xx|*Epirrh*|ema
– Goethe –[717]

Fürkéssz a Lét m~~ű~~helyében
mindig egészet a részben.
Semmi héjban, semmi magban:
mert ami kint, bent is az van.
Villám-szemed *í*gy hatol be
a nyitott-szent rejtelembe.

x

Vonz a való látszata,
játék komolyodhat:
ami él, nem Egy soha,
kerete a Soknak.

[SZABÓ LŐRINC]:
Epirrhema[718]
Epirrhema

Fürkéssz a Lét műhelyében
mindig egészet a részben.
Semmi héjban, semmi magban:
mert ami kint, bent is az van.
Villám-szemed így hatol be
a nyitott-szent rejtelembe.

*

Vonz a való látszata,
játék komolyodhat:
ami él, nem Egy soha,
kerete a Soknak.

Forditotta: Szabó Lőrinc

---

712 GAL.III.96
713 E.212
714 DLG.I.162-163
715 Ms 4657/157 (*kézírás*)
716 Ms 4657/158 (*kézírás; a »Harfenspieler II.« szövegével együtt*)
717 Ms 4657/580 (*gépírás autográf javításokkal*)
718 SzLV.166; Ö.B.II.858

a komoly igézete
nem Egy soha, valami
mindig Sok mindig az élet.

*

Villám-szemed így hatol be
a nyitott-szent rejtelembe.

x

Vonz a való látszata,
játék komolyodhat:
ami él, nem Egy soha,
kerete a Soknak.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZÁSZ KÁROLY]:
Epirrhema.[719]

A természet-szemléletben
Nézzük a mindent az egyben.
Semmi külső, semmi belső,
Minden: végczél, minden: első.
A műhelybe ha benyittok:
Megértitek a szent titkot!

Valóság lesz a tünde fény,
Játék komolyra lebben:
Soha sem egy csak az egyén,
De sok van mindig egyben.

[>*69*] GOETHE:
Parabolisch – **6.**[720]

Sie saugt mit Gier verräthrisches Getränke
Unabgesetzt, vom ersten Zug verführt;
Sie fühlt sich wohl und längst sind die Gelenke
Der zarten Beinchen schon paralysiert,
Nicht mehr gewandt die Flügelchen zu putzen,
Nicht mehr geschickt das Köpfchen aufzustutzen,
Das Leben so sich im Genuß verliert.
Zum Stehen kaum wird noch das Füßchen taugen;
So schlürft sie fort und, mitten unterm Saugen,
Umnebelt ihr der Tod die tausend Augen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Légyhalál
– Goethe –[721]

Mohó rabja a romlás italának.
Az első csepp rászedte. Hogy iszik!
Reszket a kéjtől, s nem érzi a lábak
sorra bénuló izületeit;
nincs kedve többé kis szárnyát tö*rű*lni,
nincs ereje felnézni, elrep*ű*lni:
a gyönyörre ily vég következik.
Már alig birja tartani a térde;
és ő szürcsöl, s egyszer csak, megigézve,
a halál köde hull ezer szemére.

[SZABÓ LŐRINC]:
Légyhalál[722]

Belecsábult a rontó folyadékba,
az első perctől mohón szürcsöli;
jól érzi magát, bár bénúlva rég a
finom lábacskák izületei,
nem mozdúlnak a kis szárnyat törülni,
nincs erejük a fejecskét emelni:
az életet a kéj így szívja ki.
Már alig bírja tartani a térde;
de ő iszik, s a köd halál, igézve,
egyszerre borul rá ezer szemére.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Légyhalál[723]

Mohó rabja a romlás italának.
Az első csepp rászedte. Hogy iszik!
Reszket a kéjtől, s nem érzi a lábak
sorra bénuló izületeit;
nincs kedve többé kis szárnyát törűlni,
nincs ereje felnézni, elrepűlni:
a gyönyörre ily vég következik.
Már alig bírja tartani a térde;
és ő szürcsöl, s egyszer csak megigézve,
a halál köde hull ezer szemére.

[SZABÓ LŐRINC]:
Légyhalál[724]
Fliegentod

Belecsábúlt a rontó folyadékba,
az első perctől mohón szürcsöli;
jól érzi magát, bár bénúlva rég a
finom lábacskák izületei,
nem mozdúlnak a kis szárnyat törűlni,
nincs erejük a fejecskét emelni:
az életet a kéj így szívja ki.
Már alig bírja tartani a térde;
de ő iszik, s a köd halál, igézve,
egyszerre borúl rá ezer szemére.

[>*70*] GOETHE:
Zahme Xenien. II. – Mit Bakis' Weissagen vermischt.[725]

Und was die Menschen meinen
Das ist mir einerlei;
Möchte mich mir selbst vereinen,
Allein wir sind zu zwey;
Und im lebend'gen Treiben
Sind wir ein Hier, ein Dort.
Das eine liebt zu bleiben,

[DÓCZI LAJOS]:
(Rímek, példaszók, szelid xeniák.)[726]

Hogy mit beszél a szomszéd,
Eszemben nem forog.
Csak magammal *egy* volnék!
De hát ketten vagyok.
Minden cselekedetbe
Egy »itt« vagy »ott« vegyűl,
Az egyik elsietne,

[FÖLDESSY GYULA]:
(II. Bakis jós-szavaival keverve)[727]

Mások mint vélekednek,
Nagyon mindegy nekem;
Magam szeretném – egynek,
De kettős-szerepem.
Sodor az élet árja,
Vagyunk egy Itt s egy Ott:
Egyik maradni vágyna,

[SZABÓ LŐRINC]:
Nem izgat, hogy itél[728] s mi
(Und was die Menschen meinen)
– Goethe –[729]

Nem izgat, hogy itél s mi (*rövid i!*)
csáb*í*t mást; a nehéz:
magammal összeférni,
két félben egy egész;
mert m*í*g hány-vet a lét, mind
egy-egy Itt s Ott vagyunk:
ez szól: még mennyi cél int,

---

719 GL.II.133
720 GAL.III.184
721 Ms 4657/584 (*gépírás autográf javításokkal*)
722 SzLV.148
723 UI.42.II.518
724 ÖB48.175; ÖB.II.663-664
725 GAL.III.258
726 DGKX.,409
727 GEF.67
728 Hozzányilazva: »*(rövid i!)*«
729 Ms 4657/587 (*gépírás, autográf javításokkal*)

Das andere möchte fort;
Doch zu dem Selbst-Verständniß
Ist auch wohl noch ein Rath:
Nach fröhlichem Erkenntniß
Erfolge rasche Tat.
(*
Und wenn die That bisweilen
Ganz etwas anders bringt,
So laßt uns das ereilen
Was unverhofft gelingt.

Mig a másik leűl.

Ezen is egyre-másra
Segíteni lehet:
A tiszta fölfogásra
Jön bátor, fürge tett.
S ha el fogod szalasztani
A czélt véletlenűl,
Fogadd hálával azt, mi
Váratlan sikerűl.

Másik – futna legott.
Hogy ön-valódba láthass
Egy mód rá még akad:
Egy friss felvillanásra
Gyors tettre szánd magad.

az: jobb, ha maradunk;
mód, hogy beláss szivedbe, (*rövid i!*)
van mégis, de csak egy:
villám gyanánt kövesse
víg ötleted a tett!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
~~X~~NEM IZGAT, HOGY ITÉL~~xx~~…[730]

Nem izgat, hogy itél s mi (*rövid i!*)
csábít mást; a nehéz:
magammal összeférni,
két félben egy egész;
mert míg hány-vet a lét, mind
~~xx~~ egy-egy Itt s Ott vagyunk:
ez szól: még mennyi cél int,
az: jobb, ha maradunk.
Mód, hogy beláss szivedbe, (*rövid i!*)
van mégis, de csak egy:
villám gyanánt kövesse
~~víg~~ |*friss*| ötleted a tett!

[SZABÓ LŐRINC]:
Nem izgat, hogy itél…[731]

Nem izgat, hogy itél s mi
csábít mást; a nehéz:
magammal összeférni,
két félben egy egész;
mert míg hány-vet a lét, mind
egy-egy Itt s Ott vagyunk:
ez szól: még mennyi cél int,
az: jobb ha maradunk.
Mód, hogy beláss szivedbe,
van mégis, de csak egy:
villám gyanánt kövesse
víg ötleted a tett!

[SZABÓ LŐRINC]:
Nem izgat, hogy itél…[732]
Und was die Menschen meinen

Nem izgat, hogy itél s mi
csábít mást; a nehéz:
magammal összeférni,
két félben egy egész;
mert mig hány-vet a lét, mind
egy-egy Itt s Ott vagyunk:
ez szól: még mennyi cél int,
az: jobb ha maradunk.
Mód, hogy beláss szivedbe,
van mégis, de csak egy:
villám gyanánt kövesse
friss ötleted a tett!

G o e t h e

[>*71*] GOETHE:
Zahme Xenien **VI**[733]

Vom Vater hab' ich die Statur,
Des Lebens ernstes Führen,
Von Mütterchen die Frohnatur
Und Lust zu fabulieren.
Urahnherr war der Schönsten hold,
Das spukt so hin und wieder,
Urahnfrau liebte Schmuck und Gold,
Das zuckt wohl durch die Glieder.
Sind nun die Elemente nicht
Aus dem Complex zu trennen,
Was ist denn an dem ganzen Wicht
Original zu nennen?

[BAKÓCZI KÁROLY]:
A szelíd xéniákból[734]

Apamtól* van a termetem,
És komoly életelvem,
Anyámtól víg természetem
És mesemondó kedvem.
Hölgykedvelő volt ősapám
S ez néha kísért, kerget,
Ékszer bolondja ősanyám
S ez néha megbizserget.
S ha az ember szedegeti,
Mi úgy egész, tagokra:
Az úrfiból eredeti
Marad-e egy darabka?

[DÓCZI LAJOS]:
A pantheista (3.)[735]

Atyámtól van a termetem,
S a rendes, pontos élet.
Anyámtól víg természetem,
S hogy szívesen mesélek.
Az ük a nők után esett,
Ebből van némi részem,
Az ükné ékszert szeretett,
S ezt néha én is érzem.
Így forrván össze négy elem,
Hogy nincs, ki szétvetheti,
Az egész lurkón, kérdezem,
Mi hát az eredeti?

[FÖLDESSY GYULA]:
[**Apámtól kaptam termetem**…][736]

Apámtól kaptam termetem
S életem komoly rendjét,
Anyámtól víg természetem
S az ő mesélő kedvét.
Ősapám nők után bomolt,
Bizony, ez is kivillan;
Ősanyám ékszer rabja volt:
Megráng a tagjaimban.
És ha ezek az elemek
Teszik ki az egészet,
A fickón mit nevezhetek
Hát eredetiségnek?

[SZABÓ LŐRINC]:
Apámtól kaptam testemet[737]

Apámtól kaptam testemet
és komoly felfogásom;
jó anyámtól jó kedvemet
s az ömlő szót a számon.
Ősapám sokat udvarolt,
ez is kiüt elégszer,
ősanyámnak gyengéje volt,
nekem is, ruha s ékszer.
S ha a komplexum rabja csak
a rész, bármit csinál is:
az egész fickón mi akad,
ami originális?

[SZABÓ LŐRINC]:
Apámtól kaptam testemet[738]

Apámtól kaptam testemet
és komoly felfogásom;
jó anyámtól jókedvemet
s az ömlő szót a számon.
Ősapám sokat udvarolt,
ez is kiüt elégszer;
ősanyámnak gyengéje volt,
nekem is, ruha s ékszer.
S ha a komplexum rabja csak
a rész, bármit csinál is:
az egész fickón mi akad,
ami originális?

[SZÁSZ KÁROLY]:
A Szelid xeniákból.
A pantheista[739]

Apámtól van a testem,
A komoly magatartása;
anyámtól víg természetem
S kedvem mesemondásra.
Szépekért élt halt nagyapám,
magam is nemkülönben;
Nagyanyám ékszer s gyöngy után:
És ebből is van bennem.
S ha ezt itt, azt meg ott kapám
S mind más természeti:
Hitvány embernek alkatán
Mi hát eredeti?

[VAS ISTVÁN]:
Önmagáról[740]
Vom Vater hab ich die Statur

Apámtól kaptam alakot
S azt, hogy komolyan élek,

---

730 Ms 4657/588 (más gépírás, autográf javításokkal)
731 SzLV.164
732 ÖB.II.905
733 GAL.IV.393
734 BNK.37
735 DGKX.415-416 (Ciklus: *Rimek, példaszók, szelid xéniák.*)
736 GEF.101-102
* *sic!*
737 Ny.1932.I.426
738 STG.III.53
739 GL.II.114-115
740 VIH.I.234; GVM.424

Anyuska víg kedélyt adott,
Hogy szívesen meséljek.
Még itt kísért, hogy szépapám
A szépeket szerette,
Bennem remeg, hogy szépanyám
Vágyódott ékszerekre.
A szövevényben hány elem,
Ki tudja megítélni?
A fickóban hát hol lelem
Azt, ami még egyéni?

[>*72*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Moganni Nameh.
Buch des Sängers.
Freisinn.[741]

Laßt mich nur auf meinem Sattel gelten!
Bleibt in euren Hütten, euren Zelten!
Und ich reite froh in alle Ferne,
Ueber meiner Mütze nur die Sterne.

———

Er hat euch die Gestirne gesetzt
Als Leiter zu Land und See;
Damit ihr euch daran ergetzt
Stets blickend in die Höh'.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szabadság (Freisinn) IV.202.[742]

~~Én nyeregben~~ |~~Ti~~ Nektek sátrat, énnekem a nyergem!
~~Én bátran a messzi égbe vágok~~ |Ti |~~xxxx~~|kunyhókban|, a hazai telken!
|Én| A |vidám| messzeség~~xx~~ ~~vígan nekivágok~~
fölöttem csak a csillagvilágok.

*

~~vezetőnek~~ |Fölétek rakta| szárazon=vízen (*6 sor gyorsírás*)
a csillagos eget,
hogy gyönyörködve szüntelen
~~csak~~ fölfele nézzetek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szabad lélek (Freisinn)[743]

Elég nekem, jó nekem a nyergem! (*4 sor gyorsírás*)
Ti sátrakban s a hazai telken!
Én a vidám |vígan a| messzíségbe vágyok,
Fölöttem csak csillagvilágok.

*

Kirakta szárazon-vízen
csillaggal az eget,
hogy gyüönyörködve szüntelen
fölfele nézzetek.

Sz.L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szabad ~~lélek~~ |*szellem*|
(Freisinn)
– Goethe –[744]

Nekte~~x~~|*k*| sá~~xxx~~*trat*, nekem meg a nyergem!
Ti kunyhókban a hazai telken!
*É*n vigan a messzíségbe vágok:
fölöttem csak a csillagvilágok!

x

Kirakta szárazon-vizen
csillaggal az eget,
hogy gyönyörködve szüntelen
fölfele nézzetek.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Szabad szellem[745]

Nektek sátrat, nekem meg a nyergem!
Ti kunyhókban a hazai telken!
Én vigan a messzíségbe vágok:
fölöttem csak a csillagvilágok!

*

Kirakta szárazon-vizen
csillaggal az eget,
hogy gyönyörködve szüntelen
fölfele nézzetek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szabad szellem[746]
Freisinn

Nektek sátrat, nekem meg a nyergem!
Ti kunyhókban a hazai telken!
Én vigan a messzíségbe vágok:
fölöttem csak a csillagvilágok!

*

Kirakta szárazon-vizen
csillaggal az eget,
hogy gyönyörködve szüntelen
fölfele nézzetek.

[>*73*] GOETHE:
West-östlicher Divan.
Moganni Nameh. Buch des Sängers.
Talismane.[747]

Gottes ist der Orient!
Gottes ist der Occident!
Nord- und südliches Gelände
Ruht im Frieden seiner Hände.

———

Er, der einzige Gerechte,
Will für jedermann das Rechte.
Sey, von seinen hundert Nahmen,
Dieser hochgelobet! Amen.

———

Mich verwirren will das Irren;
Doch du weißt mich zu entwirren.

GOETHE:[748]

Gottes ist der Orient.
Gottes ist der Okzident.
Nord- und südliches Gelände
Ruht im Freiden seiner Hände.

[DÓCZI LAJOS]:
Talizmánok.[749]

Istené az Oriens,
Istené az Occidens,
Igy az Észak és a Dél
Keze alatt bizton él.

Ő, az egy igaz biró,
Tudja, kinek mi való.
Száz nagy neven magasztalják,
Legszebb neve az igazság.

Kétség hol hiába kutat,
Igaz ösvényt mindig mutat.

---

741 GAL.V.7.
742 Ms 4657/168 (*kézírás*)
743 Ms 4657/168 (*kézírás; az előző vázlat alatt*)
744 Ms 4657/589 (*gépírás, autográf javításokkal*)
745 SzLV.164
746 ÖB.II.115
747 GAL.V.8-9
748 E.212
749 DGK.431-432; DLG.I.175-176

Wenn ich handle, wenn ich dichte,
Gib du meinem Weg die Richte.

———

Ob ich Ird'sches denk' und sinne,
Das gereicht zu höherem Gewinne.
Mit dem Staube nicht der Geist zerstoben,
Dringet, in sich selbst gedrängt, nach oben.

———

Im Athemholen sind zweyerlei Gnaden:
Die Luft einziehen, sich ihrer entladen;
Jenes bedrängt, dieses erfrischt,
So wunderbar ist das Leben gemischt.
Du danke Gott, wenn er dich preßt,
Und dank' ihm, wenn er dich wieder entläßt.

Tetteimben, énekimben
Nála jobb vezérem nincsen.

Földi dolgon járván eszem,
Erről mégis ő kezesem:
Szellem nem porlad a röggel, —
Ha szorítják, égre tör fel.

A lélekzéshez kettős csuda kellett:
Szívsz levegőt és ismét kilehelled.
Egyik szorongat, másik szabadít.
Ily kettős életed e földön itt.
Dicsérd az Istent, mikor megszorúlsz,
S dicsérjed ujfent, mikor szabadúlsz.

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
Talizmánok[750]
Talismane

Isten földje napkelet!
Ő az úr nyugat felett!
Földmezők, északra s délnek,
keze békéjében élnek.
*
Ó, mindnyájunk Igaz Atyja,
mindenki jussát kiszabja.
Száz neve közül tehát fenn
ez szárnyaljon zengve! Ámen.
*
Ha a tévedés befont már,
értem nyúlsz, hogy kibogozzál.
Ha verselek, ha cselekszem,
vígy a helyes útra engem.
*
Járjon földi dolgokon bár
elmém, ez dicsőbb hasznomra szolgál.
Nem vegyül a szellem föld porába,
fölfelé tör, önmagába zárva.
*
A lélegzés kegye kettős: a friss lég
tüdőnkbe jut, s kileheljük ismét.
Amaz nyomaszt, frissít emez;
az élet ily csudamód vegyes.
Áldd hát Isten nevét, amint
szorongat, s ha elenged, áldd megint.

[SZABÓ LŐRINC]:
Talismane

Talizmánok
~~Istené az Oriens~~
– Goethe –[751]

Istené az Oriens,
Istené az Okcidens
s Észak és Dél: mind a négyen
ott pihannek* tenyerében.
x
Ó, az Igazi, Egyetlen,
igazat tesz mindenekben~~,x~~.
Áldjuk, mert nem több a száz sem,
száz nevéből ezt ma. Ámen.
x
Körbe, tőrbe csal a Görbe.
Egyenes vagy, sorsom *Ő*re:
tetteimben, énekemben
te vezérelj mindig engem.
x
Forditotta: Szabó Lőrinc[753]

A lélegzés örömei:
venni és kiereszteni.
Ez fojtja, az frissiti véred;
ily furcsa keverék az élet.
Ha Isten szorongat, köszönd meg,
és köszönd meg, mikor elenged!
~~*~~

[SZABÓ LŐRINC]:
Talizmánok[752]

Istené az Oriens,
Istené az Okcidens
s Észak és Dél: mind a négyen
ott pihennek tenyerében.
*
Ő, az Igaz, az Egyetlen,
igazat tesz mindenekben.
Áldjuk, mert nem több a száz sem,
száz nevéből ezt ma! Ámen.
*
Körbe, tőrbe csal a Görbe,
Egyenes vagy, sorsom őre;
tetteimben, énekemben
Te vezérelj mindig engem.
*
A lélekzet örömei:
venni és kiereszteni.
Ez nyomaszt, az könnyíti véred;
ily furcsa keverék az élet.
Ha Isten rádnehezűl, köszönd meg,
és köszönd meg, mikor elenged.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Talizmánok.[754]

Istené a napkelet;
Ő ur napnyugat felett!
Észak és dél ő kezében
Nyugszik mindörökre szépen!
*
Ő az egyedűl Igaz,
Mindenekhez mindig az!
Mind a többi száz nevéből
Ez, mely soha el nem évül!
*
Tévedésim gombolyagját
Fel csak kezeid oldhatják.
Tettbe', dalba', légy te nékem
Örökös zsinormértékem!
*
Gondolatom, földi bárha,
Válhatik lelkem javára.
Por elomlik, – de föl, égnek,
Vágya hajtva száll a lélek!
*
Két áldás van a lélekzet vételben:
A lég benyomúl és megint kilebben.
Attól szived szorúl, ettől megéled;
Ily csodás vegyületbül áll az élet.

---

750 GVM.436-437
751 Ms 4658/234 (*gépírás autográf javításokkal*; »Goethe« *a vers végére nyilazva*)
752 STG.III.15
* *sic!*
753 A vers végére nyilazva.
754 GL.II.143

Ha sújtol: adj hálát istennek,
S áldd őt: ha szabadulnod enged!

[>*73a*] [KARDOS LÁSZLÓ]:
A lélegzésben…[755]

A lélegzésben dupla kegy vagyon:
beszíni, majd kifújni szabadon.
Ott megszorít, itt fölfrissít a lég;
az élet ilyen furcsa keverék.
Az Úrnak is, ha megszorongat, ezt –
s azt is köszönd, ha újra elereszt.

[>*74*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Moganni Nameh.
Buch des Sängers.
Selige Sehnsucht.[756]

Sag es Niemand, nur den Weisen,
Weil die Menge gleich verhöhnet,
Das Lebend'ge will ich preisen
Das nach Flammentod sich sehnet.

In der Liebesnächte Kühlung,
Die dich zeugte, wo du zeugtest,
Ueberfällt dich fremde Fühlung
Wenn die stille Kerze leuchtet.

Nicht mehr bleibest du umfangen
In der Finsterniß Beschattung,
Und dich reißet neu Verlangen
Auf zu höherer Begattung.

Keine Ferne macht dich schwierig,
Kommst geflogen und gebannt,
Und zuletzt, des Lichts begierig,
Bist du Schmetterling verbrannt.

Und so lang du das nicht hast,
Dieses: Stirb und werde!
Bist du nur ein trüber Gast
Auf der dunklen Erde.

GOETHE:
Selige Sehnsucht[757]

Sag es niemand, nur den Weisen,
weil die Menge gleich verhöhnet!
Das Lebendge will ich preisen,
das nach Flammentod sich sehnet.

In der Liebesnächte Kühlung,
die dich zeugte, wo du zeugtest,
überfällt dich fremde Fühlung,
wenn die stille Kerze leuchtet.

Nicht mehr bleibest du umfangen
in der Finsternis Beschattung,
und dich reißet neu Verlangen
auf zu höherer Begattung.

Keine Ferne macht dich schwierig
kommst geflogen und gebannt,
und zuletzt, des Lichts begierig,
bist du Schmetterling, verbrannt.

Und so lang du das nicht hast,
dieses: Stirb und werde!
bist du nur ein trüber Gast
auf der dunklen Erde.

[DÓCZI LAJOS]:
Boldog kéjvágy.[758]

Ne hallják, csak bölcsek s vének,
Mert gúnyt űz a pór belőle:
Élő vágyról szól az ének,
Mely a lángba halni dőlne.

Hűs közén szerelmi éjnek,
Mely nemzett, melyen nemzettél,
Egy új vágynak, egy új kéjnek
Hona lett a mécses szentély.

Lelked szárnya kifeszűl, és
Elhagyod a sötét ágyat,
Magasztosabb közösűlés
Kéjét sejti tisztult vágyad.

Távolság már nem riaszthat,
Hol világ van, oda szállasz,
S míglen csak a fényt szomjaztad,
Mint a lepke, lángban állasz.

S míg e kettőn át nem haladsz:
Halálon s föltámadáson,
Csetlő, botló vendég maradsz
Ezen ködös földvilágban.*

* *„Magasztos pendant-ja az V. számú elégiának, hol az elaludt kedves vállain skandálja a verset a pásztoróra után a poéta. Az aggastyán élvező kevesebb naivitással és világossággal, nehezebben érthető, misztikus mélységgel itt ugyanazt fejezi ki: hogy a földi gyönyörök alatt vagy fölött a géniusz mindig az ideálhoz keresi és meg is találja az utat. A ford."*

[EÖRSI ISTVÁN]:
Üdvözült vágy[759]

Csak a bölcsnek szól beszédem,
mert a tömeg gúnnyal várna:
az élők közt azt dicsérem,
kinek lánghalál a vágya

Hűl a nászéj, amely nemzett,
és amelyben te nemzettél,
s ismeretlen érzés lep meg
csöndes-fényű mécsesednél.

Nem tart többé fogságában
a sötétség ölelése,
indulsz új vágytól zilláltan
magasabb egyesülésre.

Távolság se húz a földre,
röppensz, bűverő igéz,
és legvégül fényre törve
sóvár pillangó, elégsz.

Halj meg és légy! – Érd el ezt ,
engedd, hogy betöltsön,
vagy zavart vendég lehetsz
csak a sötét Földön.

[HALASI ZOLTÁN]:
Üdvözült vágy[760]

Mondd a bölcsnek, mert az érti,
a tömeg csak gúnyol érte:
másként nem érdemes élni,
mint emésztő tűzben égve.

Ahogy hül az éj, mely nemzett,
és a láz, amellyel nemzel,
ott a gyertya lángja mellett
ismeretlen érzés önt el.

Rád a sötétség világa
többé nem borítja árnyát,
föl, magasabb rendű nászra
lobban benned új kívánság.

Már a távolság se gátol,
bűvölt pillangó, repülsz,
hajt a fényszomj, égsz a vágytól,
lángolsz és megsemmisülsz.

Halj bele, hogy végre élj!
Vagy a lét csak börtön,
s te zavaros jövevény
vagy a sötét földön.

[HÁRS ERNŐ]:
Üdvözült vágy[761]

Ne mondjátok, csak a bölcsnek,
mert a tömeg félreérti:
akik lánghalálra törnek,
őket akarom dicsérni.

Szerelmes, hűs éjjelen, mely
nemződ volt, s hol nemzel ismét,
megtelsz furcsa sejtelemmel,
míg rág szelíd gyertya hint fényt.

Nem merülsz többé sötétbe,
árnyékoktól véve körbe,
magasabb egyesülésre
új sóvárgás hajt előre.

Távolság sehogyse gátol,
megbűvölve érkezel
a fény elé, melyre vágyol,
s mely mint lepkét éget el.

Míg meghalni nem tanulsz
és újjászületni,
csak vendége vagy a bús
földnek, szürke senki.

[MÉSZÖLY DEZSŐ]:
Vágyak vágya[762]

Félre, gúnyos nyelvü népek!
Meg ne hallják, csak a bölcsek:
Azt dicséri most az ének,
Aki tűz-halálba törtet.

Lázak hunytán, nászos éjjel,
Hol nemzettél, hol fogantál,
Eltelsz furcsa szenvedéllyel,
Ott a néma gyertyalángnál.

Nem nyüzsögnek már az árnyak,
Oszlik csended éjszakája,
S kál a vágyad, űz a vágyad
Feljebb, feljebb égi nászra.

Semmi távolság se tör le,
Olthatatlan lángra gyúlsz,
Lepkekönnyen szállsz előre,
S lepke módra – lángba hullsz…

„Halj meg és élj azután!" –
Míg ezt meg nem érted,
Bús vendége vagy csupán
E vak sártekének.

---

755 Goethe *vál. versei*. Szerk. vas I. A világir. gyöngyszemei. Móra 1959,103
756 GAL.V.26-27
757 E.211
758 DLG.I.186-187
759 GNKD.31
760 GNKD.309
761 HEH.108-109
762 MV.463-464

[MÉSZÖLY DEZSŐ]:
A lélek vágya[763]

Félre, gúnyos nyelvü népek!
Meg ne hallják, csak a bölcsek:
Azt dicséri most az ének,
Aki tűz-halálba törtet.

Lázak hunytán, nászos éjjel,
Hol nemzettél, hol fogantál,
Eltelsz furcsa szenvedéllyel,
Ott a néma gyertyalángnál.

Nem nyüzsögnek már az árnyak,
Oszlik csended éjszakája,
S kál a vágyad, űz a vágyad
Feljebb, feljebb égi nászra.

Semmi távolság se tör le,
Olthatatlan lángra gyúlsz,
Lepkekönnyen szállsz előre,
S lepke módra – lángba hullsz…

„Halj meg – s új életbe kezdj!”
Míg ezt meg nem érted,
Bús vendége vagy csak egy
Sötét sártekének.

[SZABÓ LŐRINC]:
Selige Sehnsucht, utolsó strófa, variánsok
(Goethe) [764]

S míg e titok nem sodor,
Ez a „Halva változz!” –
Csak vendégként tartozol
E sötét világhoz.
==
(„Halj, de változz!”)
==
Prometheusz = tengeti
Siralmas
Xxxxxxx[766] Higgadt kezekkel
Xxxx
Xxxxxxx!

[SZABÓ LŐRINC]:
Variánsok: zu „Stirb und werde!”[765]

Halj, hogy uj légy!

Halva változz!

Halj, de változz!

Halj meg. Élni!

Halj, ujjászületve!

Halj meg, de külömbnek!
Halj, születni!

„ezen a
teremtő halálon”

„a halál
ujjászületése…”

„Halj meg, ujnak!”

Ez a „Lenni halj meg!”

„Továbbélni halj meg!”

„Halva épülj!”
Pusztulva épülj

„fejlődni
halj meg!”

És míg nem tied ez a
„Halj meg, hogy tovább légy!”

[SZABÓ LŐRINC]:
Üdvözült vágy[767]

Csak a bölcsnek, csak titokban,
hisz a gúny oly gyorsan ébred:
Hirdetem, hogy vágyva lobban
lánghalálba minden élet.

Gyönyörhűtő éjszakában,
mely apává tett s apád volt,
elfog egy különös áram,
míg a csöndes gyertya lángol.

Nem köt már, hogy légy a rabja,
a sötétség árnyvilága
és uj vágy emel magasba
isteni párosodásra.

Semmi súlyod, semmi messze,
jösz, repülve, elbüvölt,
hogy magadat, mint a lepke,
sóváran a fénybe öld.

És mig ez nem birtokod,
ez a „Halj meg, élni!” –
bús vendég vagy, sohse fog
sorsod többet érni.

[SZABÓ LŐRINC]:
Üdvözült vágy
– Goethe –[768] Ford. Szabó Lőrinc
Bp. 1945. nov. 26.

Csak a bölcsnek – igaz ének
tömeget csak gúnyra csábít –
hirdetem, hogy szent az élet,
amely lánghalálba vágyik.

Nászok hűlő gyönyöréből,
mely téged, mely veled nemzett,
idegen érintkezés tör
rád a csöndes gyertya mellett.

Nem fog többé földi létbe
beárnyékoló sötétség,
és felsőbb szeretkezésre
sodor uj vágy, uj reménység.

Semmi nem köt, semmi korlát,
szállsz a célra, elbüvölt,
hogy magadat, fényre sóvár
lepke, végül lángba öld.

S mig nem érzed, hogy ez a
„Halj, s támadj föl!” áthat,
csetlő=botló, bús fia
vagy csak a világnak. (maradsz a világnak)

[SZABÓ LŐRINC]:
Üdvözült vágy[769]
Selige Sehnsucht

Csak a bölcsnek – igaz ének
tömeget csak gúnyra csábít –
hirdetem, hogy szent az élet,
amely lánghalálra vágyik.

Nászok hűlő gyönyöréből,
mely téged, mely veled nemzett,
idegen érintkezés tör
rád a csöndes gyertya mellett.

Nem fog többé földi létbe
beárnyékoló sötétség,
és felsőbb szeretkezésre
sodor uj vágy, uj reménység.

Semmi nem köt, semmi korlát,
szállsz a célra, elbüvölt,
hogy magadat, fényre sóvár
lepke, végül lángba öld.

S mig nem érzed, hogy ez a
„Halj, s támadj föl!” áthat,
csetlő-botló, bús fia
vagy csak a világnak.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Boldog vágy.[770]

[VAS ISTVÁN]:
Üdvözült vágy[771]
Selige Sehnsucht

[VAS ISTVÁN]:
Boldog vágyakozás[772]

---

763 MDV.380
764 Ms 4674/114 jelű, »2« sz. lapon; kézírás
765 Ms 4674/114 (*Kézírás; a változatok egyenként bekarikázva.*)
766 Gyorsírással.
767 STG.III.16
768 Ms 4657/171 (*kézírás*)
769 ÖB48.131; ÖB.II.440-441
770 GL.II.146-147
771 VIH.I.228-229
772 SzA.293

Halld, de csak a bölcsnek mondd el,
Mert kigúnyol a tömeg –
Hogy oly lényt magasztalok, mely
Láng-halálba vágyva megy.

Hűs éjben, szerelmi kéjben,
Nyerve, adva létedet:
Ismeretlen vágy hevében,
Hol egy kis mécs integet,

Nem maradhatsz a homályba',
Melynek árnya elborít,
S magasb párzás édes vágya
Oda szállni bátorít.

Messzi távol mitse' gátol,
Szállasz, megbüvölt gyanánt –
S végre, míg a fénybe vágyol,
Összeperzsel, hajh, a láng!

S mig csak nem vagy erre kész,
Hogy meghalva élj újonnat:
Szomorú vendége lészsz
E szomoru földi honnak!

Csak a bölcseknek beszélek,
Mert a többi gúnnyal várna:
Akkor élet csak az élet,
Ha már vágyik lánghalálra.

Szerelemnek estje, melyben
Nemzettél, mely téged nemzett,
Elfog furcsa sejtelemmel
Lassan égő gyertya mellett.

És többé már nem maradnál
Lenn, az árnyban éjszakázva,
Új kivánság elragad már,
Föl, magasabb rendű nászra.

Téged messzeség se tör le,
Szomjazod a fényeket,
Szállsz, pillangó, megbűvölve,
S már a láng elégetett.

És amíg ez nem hívogat,
A halálból-élet,
Unalmas vendége vagy
Sárnak és sötétnek.

Most a bölcseknek beszélek,
mert a többi gúnnyal vár itt:
akkor élet csak az élet,
hogyha lánghalálra vágyik.

Szerelemnek estje, melyben
nemzettél, mely téged nemzett,
elfog furcsa sejtelemmel
lassan égő gyertya mellett.

És egy percig sem maradnál
lenn, az árnyban éjszakázva,
új kivánság elragad már,
föl, magasabb rendü nászra.

Téged messzeség se tör le,
szomjazod a fényeket,
szállsz, pillangó, megbüvölve,
s már a láng elégetett.

És amíg ez nem tiéd:
élet a halálban –
bús vendég vagy, nem egyéb,
földön és homályban.

[>75] GOETHE:
West-östlicher Divan. Hafis Nameh. Buch Hafis.
Unbegrenzt.[773]

Daß du nicht enden kannst, das macht dich groß,
Und daß du nie beginnst das ist dein Loos.
Dein Lied ist drehend wie das Sterngewölbe,
Anfang und Ende immerfort dasselbe,
Und was die Mitte bringt ist offenbar
Das was zu Ende bleibt und Anfangs war.

Du bist der Freuden ächte Dichterquelle,
Und ungezählt entfließt dir Well' auf Welle.
Zum Küssen stets bereiter Mund,
Ein Brustgesang der lieblich fließet,
Zum Trinken stets gereitzter Schlund,
Ein gutes Herz das sich ergießet.

Und mag die ganze Welt versinken!
Hafis mit dir, mit dir allein
Will ich wetteifern! Lust und Pein
Sey uns den Zwillingen gemein!
Wie du zu lieben und zu trinken,
Das soll mein Stolz, mein Leben seyn.

Nun töne Lied mit eignem Feuer!
Denn du bist älter, du bist neuer.

[DÓCZI LAJOS]:
Hafizhoz. Végtelen.[774]

Naggyá tesz az, hogy nem érsz soha véget,
S hogy sohse kezded, azzal áld a végzet.
Dalod forog, mint a csillagos ég,
Hol egybe forr a kezdet és a vég,
S a közepén is azt találni szintén,
Mi végén lesz, s mi vala eleintén.

Forrása vagy a kéjnek, az örömnek,
Hullámid fogyhatatlanúl ömölnek,
Ajakad mindig csókra kész,
Van öblös hangod, édes mint a méz;
Borértő torkod, amely sohse szárad,
És szíved, melyből jóság árad.

S ha az egész föld elsülyed,
Csak hadd versengjek én veled:
Csak ezt az egy szerencsét várom,
Hogy kéjben, búban ikrem légy és párom,
és legyen éltem büszke kincse
Szeretni, mint te, — inni, mint te.

Szállj, ének, eredeti, friss,
Mert uj is vagy meg régi is!

[RÁBA GYÖRGY]:
Határtalanul[775]

Nem jutsz a célig, így vagy óriás,
Kezdeni sem tudsz, ez a sors igáz.
Dalod úgy száll, mint csillagak pörögnek,
Marad a kezdet és a vég öröknek,
S a mű derekán éppen ugyanaz
Vár, mi a végén s kezdetben igaz.

Az örömnek vagy költői patakja,
És számlálatlan tolul hab a habra;
Örökké csókra kész a száj,
Kebledben kedves ének érik,
A torok csak italra vár,
Kiárad folyvást a derék szív.

S merüljön egy világ a mélybe, –
Hafiz, veled vetélkedem,
Csak veled! Ikreknek, legyen
Közös nekünk kín, szerelem!
A mámorba, a szenvedélybe
Kövessen büszkén életem!

Most dalra fel, tüzesen fujjad!
Minél ódonabb, annál újabb!

[SZABÓ LŐRINC]:
Határtalan[776]

Az tesz naggyá, hogy szűnnöd nem lehet,
s hogy sohse kezdel, az a végzeted.
/Csak/ ~~a~~|*A*| forgó ég mása / énekednek,
~~ugyanaz~~ |*mindig egy*| benne a Vég és a Kezdet
s amit a Közép nagy hulláma hord,
az, ami még lesz és eleve volt.

Zengő forrása gyönyörnek s daloknak,
hullámaid számolatlan ~~szakadnak~~. |*suhognak*|
Örökké csókrakész ajak,
~~ömlése~~ |*mámora*| édes muzsikának,
a torok örök szomja vagy,
jó szív, |*a*|mely ~~szabadon~~ |*csak árad,*| ~~ki~~árad.

És ha a nagy Ég szakad is le,
vezérem csak dalod legyen,
óh Háfiz! Kínon s kéjeken
osztozzunk testvériesen!
Úgy szeretni, úgy inni, mint te,
ez lesz a célom, életem.

[SZABÓ LŐRINC]:
Határtalan[777]

Az tesz naggyá, hogy szűnnöd nem lehet,
s hogy sohse kezdel, az a végzeted.
Csak a forgó ég mása énekednek,
ugyanaz benne a Vég és a Kezdet
s amit a Közép nagy hulláma hord,
az, ami még lesz és eleve volt.

Zengő forrása gyönyörnek s daloknak,
hullámaid számolatlan szakadnak.
Örökké csókrakész ajak,
ömlése édes muzsikának,
a torok örök szomja vagy,
jó szív, mely szabadon kiárad.

És ha a nagy Ég szakad is le,
vezérem csak dalod legyen,
óh Háfiz! Kínon s kéjeken
osztozzunk testvériesen!
Úgy szeretni, úgy inni, mint te,
ez lesz a célom, életem.

[SZABÓ LŐRINC]:
Háfizhoz[778]

Az tesz naggyá, hogy szűnnöd nem lehet,
s hogy sose kezdel, az a végzeted.
A forgó ég mása csak énekednek,
mindig egy benne a vég és a kezdet,
s amit a közép nagy hulláma hord,
az, ami még lesz s már eleve volt.

Zengő forrása gyönyörnek s daloknak,
hullámaid számolatlan szakadnak.
Örökké csókrakész ajak,
zuhogása szent muzsikának:
a torok örök szomja vagy,
jó szív, amely boldogan árad.

Ég s föld szakadhat a fejünkre,
Háfiz, csak bírjam versenyem
teveled! Kínon és kéjeken
osztozzunk testvériesen!
Ugy szeretni s ugy inni, mint te,
az lesz glóriám, életem.

---

773 GAL.V.37
774 DLG.I.190
775 RN.135
776 STG.III.17: autográf javítások a szövegben.
777 STG.III.17
778 SzLV.166-167

Most zengj, Dal! magam tüze, gyulladj!
Mert te vagy vénebb, te vagy ujabb.

Most zengj, Dal! magam tüze, gyulladj!
Mert te vagy vénebb, te vagy ujabb.

S most zengj, Dal! szivem tüze, gyúlladj!
Te vagy öregebb, te vagy újabb.

[SZABÓ LŐRINC]:
Háfizhoz[779]
An Hafîs

Az tesz naggyá, hogy szünnöd nem lehet,
s hogy sose kezdel, az a végzeted.
A forgó ég mása csak énekednek,
mindig egy benne a vég és a kezdet,
s amit a közép nagy hulláma hord
az, ami még lesz s már eleve volt.

Zengő forrása gyönyörnek s daloknak,
hullámaid számolatlan szakadnak.
Örökké csókrakész ajak,
zuhogása szent muzsikának:
a torok örök szomja vagy,
jó szív, amely boldogan árad.

Ég s föld szakadhat a fejünkre,
Háfiz, csak bírjam versenyem
teveled! Kínon és kéjeken
osztozzunk testvériesen!
Úgy szeretni s ugy inni, mint te,
az lesz glóriám, életem.

S most zengj, Dal! szivem tüze, gyúlladj!
Te vagy öregebb, te vagy újabb.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Végtelen.[780]

Hogy véged nincs: nagygyá a' tesz;
Hogy kezdeted nincs: sorsod ez.
Dalod forog mint a csillagos ég,
A melyben egy a kezdet és a vég.
És közepén ugyanaz súgarad,
Mi kezdetén volt s végig megmarad.

Örök forrás, apadhatatlanúl,
Hab habra benned vég nélkül tolúl;
Ajak, örökké kész a csókra;
Kebel, melyből lágy dal özönlik;
Ivásra mindig kész a torka;
S jó sziv, magától mely kiömlik.

Sülyedjen el egész világ:
Háfiz, veled versenyzek én csak.
Egy vágyam az csak, hogy tehozzád
Ürömben, búban hasonlítsak.
— Szivem szeretni s inni vágy
Mint te! — nekem ez a menyország.

Zengj hát dalom! tüzedben így égj!
Légy mindig régi, légy új mindég!

[>*76*] GOETHE:
West-östlicher Divan
Uschk Nameh * Buch der Liebe
[**Ja, die Augen waren's, ja, der Mund…**][781]

Ja, die Augen waren's, ja der Mund,
Die mir blickten, die mich küßten.
Hüfte schmal, der Leib so rund
Wie zu Paradieses Lüsten.
War sie da? Wo ist sie hin?
Ja! sie war's, sie hat's gegeben,
Hat gegeben sich im Fliehn
Und gefesselt all mein Leben.

[DÓCZI LAJOS]:
Hafizhoz.
Végtelen. [782]

Igen! Ez volt a szem, amely rámtekintett,
Igen! Ez az ajk, mely csókkal telehintett.
Ez a vékony derék, ez az öblös lágyék,
Melyért édenből is az ember kivágynék!
Álom-e, hogy itt volt? Lehet-e hogy eltünt?
Igen, itt volt s eggyé forrott testünk, lelkünk.
Nekem adta magát, s leköté, még szökve
Egész életemet magának örökre.**

[SZABÓ LŐRINC]:
Az volt! szeme, ajka volt![783]

Az volt! szeme, ajka volt!
Az mosolygott, csókban égett!
Karcsu teste rám omolt,
mása minden égi kéjnek.
Itt volt? Hol vagy, tünemény?
Ő volt! Itt volt, itt pihent le,
enyém lett egy percre, s én
övé egész életemre.

** *Egyenesen Szulejka-Marianne-nak szól. »Ja, sie war's, sie hat's gegeben, hat gegeben sich im Fliehn.« E sorokból világos a Marianne leveleiben is homályosan hagyott viszony bensősége, melyet a költő kora és – költészete mégis szűziessé tett. A vértelen Düntzer e helyet így kommentálja: „Die Geliebte, die er geküsst, die aber, als er sie umarmen und sich des Genusses freuen wollte, vor ihm floh." Szegény kommentátor! – A ford.*

[SZABÓ LŐRINC]:
Ő volt, szeme, szája, ő[784]

Ő volt, szeme, szája, ő,
tüze, csókja megigézett.
Karcsú derék, dús csipő,
dísze Allah édenének.
Ő volt? Hol vagy, tünemény?
Ő hát! Ő hullt a szivemre;
enyém lett egy percre, s én
övé egész életemre.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ő volt, szeme, szája, ő[785]
Ja, die Augen warens

Ő volt, szeme, szája, ő,
tüze, csókja megigézett.
Karcsu derék, dús csipő,
dísze Allah édenének.
Ő volt? Hol vagy, tünemény?
Ő hát! Ő hullt a szivemre;
enyém lett egy percre, s én
övé egész életemre.

[>*77*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Usch Nameh. Buch der Liebe.
Versunken.[786]

Voll Locken kraus ein Haupt so rund!
Und darf ich dann in solchen reichen Haaren
Mit vollen Händen hin und wieder fahren,

[SZABÓ LŐRINC]:
Elmerülve[787]

Micsoda göndör, csitri fej! –
És hogyha aztán a gyönyörü tenger
hajban dúskálok mindakét kezemmel,

[SZABÓ LŐRINC]:
Elmerűlve[788]

Micsoda göndör, csitri fej!–
S ha aztán ebben a gyönyörü tenger
hajban dúskálok mind a két kezemmel,

---

779 ÖB.II.158-159
780 GL.II.148-149
781 GAL.V.50
782 DLG.I.193
783 STG.III.18
784 NIK.157
785 SzLV.155; ÖB.I.266
786 GAL.V.52
787 STG.III.19
788 SzLV.141-142

Da fühl' ich mich von Herzensgrund gesund.
Und küß ich Stirne, Bogen, Auge, Mund,
Dann bin ich frisch und immer wieder wund.
Der fünfgezackte Kamm wo sollt' er stocken?
Er kehrt schon wieder zu den Locken.
Das Ohr versagt sich nicht dem Spiel,
Hier ist nicht Fleisch, hier ist nicht Haut,
So zart zum Scherz, so liebeviel!
Doch wie man auf dem Köpfchen kraut,
Man wird in solchen reichen Haaren
Für ewig auf und nieder fahren.
So hast du, Hafis, auch gethan,
Wir fangen es von vornen an.

egész szivemet makkegészség önti el.
S ha csókolom az ajkat, homlokot,
frissülök, és megint beteg vagyok.
Fésűm ötágú, hol áll meg az útja?
Visszatér a fürtökhöz újra.
Nem búvik el a fül se, kedves,
s ez itt nem bőr s nem hús, ugye,
oly különös jó, oly szerelmes!
Az ember, ha itt a keze,
itt szeretne mindig maradni,
gazdag fürtjeid simogatni.
Háfiz, te tudtad, mi e labirint!
Elülről kezdtük már megint.

Szivemet makkegészség önti el.
S ha csókolom az ajkat, homlokot
folyton frissülök, folyton bágyadok.
Fésűm ötágú, hol áll meg az útja?
Visszatér a fürtökhöz újra.
S nem búvik el a fül se, kedves,
s ez itt nem bőr, s nem hús, ugy-e,
oly különös jó, oly szerelmes!
Az ember, ha itt a keze,
itt szeretne mindig maradni,
gazdag fürtjeid simogatni.
Igy tettél te is, Hafiz; és mi csak
ujrakezdjük a játékaidat.

[SZABÓ LŐRINC]:
Elmerűlve[789]
Versunken

Micsoda göndör, csitri fej –
S ha aztán ebben a gyönyörü tenger
hajban dúskálok mind a két kezemmel,
Szivemet makkegészség önti el.
S ha csókolom az ajkat, homlokot
folyton frissülök, folyton bágyadok.
Fésűm ötágú, hol áll meg az útja?
Visszatér a fürtökhöz újra.
S nem búvik el a fül se, kedves,
s ez itt nem bőr, s nem hús, ugy-e,
oly különös jó, oly szerelmes!
Az ember, ha itt a keze,
itt szeretne mindig maradni,
gazdag fürtjeid simogatni.
Igy tettél te is, Hafiz; és mi csak
ujrakezdjük a játékaidat.

[>*78*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Rendsch Nameh. Buch des Unmuths.
Wanderers Gemüthsruhe.[790]

Ueber's Niederträchtige
Niemand sich beklage;
Denn es ist das Mächtige,
Was man dir auch sage.

In dem Schlechten waltet es
Sich zu Hochgewinne;
Und mit Rechtem schaltet es
Ganz nach seinem Sinne.

Wandrer! – Gegen solche Noth
Wolltest du dich sträuben?
Wirbelwind und trocknen Koth
Laß sie drehn und stäuben.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
A vándor elcsöndesül[791]

Az alávalóság
ellen kár a zokszó,
mert ez a valóság,
hiába a sok szó.

Óriás haszonnal
rosszat ő igazgat
s önkénye azonnal
veszte az igaznak.

Vándor! – Mért busulsz ezen?
Jobb, ha elfeledjük.
forgószél meg utcaszenny
hadd kerengjen együtt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Vándor lelkinyugalma[792]

Mért szidod? Az aljason
nem fog panasz, átok!
Ő a legfőbb hatalom,
bármit prédikáltok.

Minden rosszban remekel,
hízik és növekszik;
s a jóval úgy bánik el,
ahogy neki tetszik.

Vándor! – Tornyot rak a szél:
van csaatázni kedved?
Fergeteg fut, por s ganéj –
Eh, várj! majd csak elmegy!

[SZABÓ LŐRINC]:
Vándor lelki nyugalma[793]

Háborogsz az Aljason?
Nem fog rajta átok:
az a legfőbb hatalom
bármit prédikáltok.

Minden rosszban remekel,
ragyog és növekszik,
s a jóval ugy bánik el,
ahogy neki tetszik.

A szél ellen mit tehet
a vándor az úton?
Por, ganéj és fergeteg,
porozzon és fujjon.

[SZABÓ LŐRINC]:
Vándor lelki nyugalma[794]
Wanderers Gemütsruhe

Háborogsz az Aljason?
Nem fog rajta átok:
az a legfőbb hatalom,
bármit prédikáltok.

Minden rosszban remekel,
ragyog és növekszik,
s a jóval ugy bánik el,
ahogy neki tetszik.

A szél ellen mit tehet
a vándor az úton?
Por, ganéj és fergeteg,
porozzon és fujjon.

[VAS ISTVÁN]:
A vándor lelkinyugalma[795]
Wanderers Gemütsruhe

Kár az aljasság miatt
jajra nyitni szádat:
nincs ennél hatalmasabb,
bármit prédikálnak.

Bántatlanul bontja ki
erejét a rosszban,
a jót tönkreteheti,
ha épp kedve szottyan.

Vándor! Meg nem állitod –
mi haszna dohogni?
Forgószél, vagy sár, piszok –
hagyd csak kavarogni.

---

789 ÖB.I.258; GV.317: *Elmerülve* címmel.
790 GAL.V.106
791 IK.759
792 STG.III.21
793 SzLV.163
794 ÖB48.200; ÖB.II.721
795 VIH.I.229; K.I.391; GVM.482; GV.329

[>*79*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Suleika Nameh. Buch Suleika.
Suleika.[796]

Volk und Knecht und Ueberwinder
Sie gestehn zu jeder Zeit:
Höchstes Glück der Erdenkinder
Sey nur die Persönlichkeit.

Jedes Leben sey zu führen,
Wenn man sich nicht selbst vermißt;
Alles könne man verlieren,
Wenn man bliebe was man ist.

Hatem.
Kann wohl seyn! so wird gemeinet;
Doch ich bin auf andrer Spur:
Alles Erdenglück vereinet
Find' ich in Suleika nur.

Wie sie sich an mich verschwendet,
Bin ich mir ein werthes Ich;
Hätte sie sich weggewendet,
Augenblicks verlör' ich mich.

Nun mit Hatem wär's zu Ende;
Doch schon hab' ich umgelost:
Ich verkörpre mich behende
In den Holden, den sie kost.

Wollte, wo nicht gar ein Rabbi,
Das will mir so recht nicht ein,
Doch Ferdusi, Montanabbi,
Allenfalls der Kaiser seyn.

[DÓCZI LAJOS]:
Szuléjka.[797]

Szuléjka.
Nép és rab, s ki győzőtt küzdve
Mind csak ezt vallotta rég,
Hogy halandó legfőbb üdve
Jellem és személyiség.

Élni való minden élet,
Csak magadhoz hű maradj.
Veszteség nem érhet téged,
Amíg az lész, ami vagy.

Hatem.
Lehet. Ámde új világot
Gyújt nekem a szerelem:
Én a földi boldogságot
Szulejkában ismerem.

Míg magát rám pazarolja
Megbecsülön Én-emet.
Ha elhagyna, érzem nyomba:
Hogy mivoltom elveszett.

Hatem akkor véget ér. — De
Sorsot is vált csakhamar:
Beleszáll a boldog Én-be,
Kit ölel e puszta kar.

Kedveért — ha nem is Rabbi
(E rang még sem ingerel)
De Firduzi, Mohanabbi,
Sőt császár leszek, ha kell.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szulejka (IV.273/4) I.
~~Szolga és nép és a győző~~ W.Ö.D.

Volk u. Knecht u. Überwinder.[798]

A halandók legfőbb
üdve a személyiség.
A nép |Nép, a rab| aki megtört
rab, a győző és a nép 2
Nép Aki győzőtt s aki megtört,
~~mind rég vallja~~ |vallja ~~győz a rab~~ rég| a rab s a nép
hogy halandók
üdve a személyiség.

~~munka~~ |édes| élet ~~édes~~ |minden| élet,
míg megőrzöd magadat;
a minden se veszteséged
csak maradj az, ami vagy.

Vallja nép, rab, aki megtört, |a győző|
s győztes, mind |mindenütt| azt vallja rég,
hogy az ember ~~üd~~ kincse, legfőbb |főfő|
üdvea személyiség.

(*4 sor gyorsírás*)

Minden élet élhető, még
~~nem nélkülözöd~~ magadat nem veszted el
~~mindent veszthet~~ csak / ne veszitsd / magadat. /
~~csak maradjon az, aki.~~
|ha| míg az maradsz, aki vagy.

(*gyorsírás*)

bármilyen lét
(*gyorsírás; a második verszak végére nyilazva*)

[SZABÓ LŐRINC]:
Hatem II.[799]

(*8 sor gyorsírás*)
Lehet! igy hiszik;

Meglehet! és xxxx |vélik;| én nem;
~~az én szivem~~ |lelkembe| mást gyanít
~~bennem szivembe~~ más gyanu gyűl:
számomra |számom~~x~~ra| a földi éden
csak Szulejká~~ban~~ |val| ~~egyxx~~ |~~egyesít~~| ~~egyesűl~~.

Míg magát rám pazarolja,

Nos, Hátem nincs? De! Ugy van;
~~Hátem már nincs~~. Nincs?

---

[796] GAL.V.161-162
[797] DLG.I.201
[798] Ms 4657/172.I. (*kézírás*)
[799] Ms 4657/172.II.

kincsnek érzem magamat; ~~X~~sorsom ~~ujjászületés~~ |átlényegülés|:
2 ~~x~~de ha szive messze volna |elhajolna|, testet öltök a fiúban
megölne egy pillanat.

~~Nos h~~Hátem ~~már~~ nincs is |~~xxx~~|~~xxx~~|más a|Nincs. Dehogy. új van!| ~~ámde~~ nincs? ~~De halhatatlan~~ |~~Ah, lelke~~ uj van,|~~Oh~~|Ma nincs|
Sorsom ujjászületés:
~~Hamar~~ |~~hamar~~| testet öltök ~~gyorsan~~ |~~hamar~~| ~~abban~~ a fiúban,
akit csókol és ~~ölel~~. becéz.
Fiuban, akit becéz. ~~Hisz magam~~ |~~Leszek xxx~~, |~~Igy leszek~~|Igy leszek| ha nem épp |ha rabbi,|

3 Nincs Hátem? Nos, máris új van~~:~~
(sorsom átlényegülés): ~~xxx~~ |ily rang| nekem mégse jár,~~x~~
testet öltök a fiúban, de Firdusi, Motanabbi,
akit a lány ~~most~~ már becéz. mindenesetre király.
=

[SZABÓ LŐRINC]:
Vallja nép, rab és a *győző*
(Volk und Knecht und Überwinder)
– Goethe –[800]

Szulejka:
Vallja nép, rab és a győző,
mindenütt azt vallja rég,
hogy az ember kincse, fő-fő
üdve a személyiség.

Édes élet minden élet,
míg megőrzöd magadat;
a minden se veszteséged,
csak maradj az, ami vagy.

Hátem:
Meglehet! *í*gy vélik; én nem,
szivembe más gyanú gyűl:
számomra a földi éden
Szulejkában egyesűl.

M*í*g magát rám pazarolja,
kincsnek érzem magamat;
de ha tőlem elhajolna,
megölne egy pillanat.

Hátem nincs. Nincs ? Dehogy: uj van!
Sorsom átlényegülés:
éledek a szép f~~u~~iúban,
a szépben, kit most becéz.

Igy leszek, ha nem épp rabbi,
(ily rang nekem mégse jár),
de Fird*ú*szi, Motanabbi,
mindenesetre király.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
VALLJA NÉP, A RAB S A GYŐZŐ[801]

Szulejka:
Vallja nép, a rab s a győző,
mindenütt azt vallja rég,
hogy az ember kincse fő-fő
üdve a személyiség.

Édes élet minden élet,
m*í*g megőrzöd magadat;
a minden se veszteséged,
csak maradj az, ami vagy.

Hátem:
Meglehet! így vélik; én nem,
szivembe más hit vesz kör*ű*~~ő~~l:
számomra a földi éden
Szulejkában egyes*ű*l.

M*í*g magát rám pazarolja,
kincsnek érzem magamat;
de ha tőlem elhajolna,
megölne egy pillanat.

H*á*tem nincs. Nincs ? Dehogy: *ú*j van!
Sorsom átlényegülés: (*rövid ü!*)
éledek a szép fi*ú*ban,
akit a lány most becéz.

Igy leszek, ha nem épp rabbi,
(ily rang nekem mégse jár),
de Fird*ú*szi, Motanabbi,
mindenesetre király.

[SZABÓ LŐRINC]:
Vallja nép, a rab s a győző[802]

Szulejka
Vallja nép, a rab s a győző,
mindenütt azt vallja rég,
hogy az ember kincse fő-fő
üdve a személyiség.

Édes élet minden élet,
míg megőrzöd magadat;
a minden se veszteséged,
csak maradj az, ami vagy.

Hátem
Meglehet! igy vélik; én nem,
engem más hit vesz körűl:
számomra a földi éden
Szulejkában egyesűl.

Mig magát rám pazarolja,
kincsnek érzem magamat;
de ha tőlem elhajolna,
megölne egy pillanat.

Hátem nincs. Nincs? Dehogy: új van!
Sorsom átlényegülés:
éledek a szép fiúban,
akit a lány most becéz.

Igy leszek, ha nem épp rabbi,
(ily rang nekem mégse jár),
de Firduszi, Motanabbi,
mindenesetre király.

G o e t h e

[SZABÓ LŐRINC]:
Vallja nép, a rab s a győző[803]
Volk und Knecht und Überwinder

Szulejka
Vallja nép, a rab s a győző,
mindenütt azt vallja rég,
hogy az ember kincse fő-fő
üdve a személyiség.

Édes élet minden élet,
míg megőrzöd magadat;
s minden se veszteséged,
csak maradj az, ami vagy.

Hátem
Meglehet! igy vélik; én nem,
engem más hit vesz körűl:
számomra a földi éden
Szulejkában egyesűl.

Mig magát rám pazarolja,
kincsnek érzem magamat;

[VAS ISTVÁN]:
Hátem és Szulejka[804]
Volk und Knecht und Überwinder

Szulejka
Üldöző-e, üldözött-e,
rab vagy zsarnok, vallja rég:
föld fiának legfőbb üdve
mégis a személyiség.

Tűrhető lesz minden élet,
lényeged ha megmarad;
elbírsz minden veszteséget,
amíg az vagy, aki vagy.

Hátem
Meglehet! s ha vélik, véljék –
én hadd éljek más hiten:
földnek minden üdvösségét
Szulejkában meglelem.

Míg magát rám tékozolja,
addig büszkén vagyok én –

---

800 Ms 4657/590 (*gépírás, autográf javításokkal*)
801 Ms 4657/591 (*más gépírás, autográf javításokkal*)
802 SzLV.165-166
803 ÖB.II.159-160
804 VIH.I.232-233; K.I.393-394; GVM.503-504

de ha tőlem elhajolna,
megölne egy pillanat.

Hátem nincs. Nincs? Dehogy: új van!
Sorsom átlényegülés:
éledek a szép fiúban,
akit a lány most becéz.

Igy leszek, ha nem épp rabbi,
(ily rang nekem mégse jár),
de Firduszi, Motanabbi,
mindenesetre király.

ha magát elvonta volna,
magamat elveszteném.

Hátemnak már vége volna,
de átváltom sorsomat,
s már átlényegültem abba,
kit kegyébe most fogad.

Így leszek, ha nem is rabbi
– erre nem visz rá a vágy –,
de Firdúszi, Montanabbi,
vagy a császár legalább.

[*>80*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Suleika Nameh.
Buch Suleika.
Hatem.[805]

Locken, haltet mich gefangen
In dem Kreise des Gesichts!
Euch geliebten braunen Schlangen
Zu erwidern hab' ich nichts.

Nur dieß Herz, es ist von Dauer,
Schwillt in jugendlichstem Flor;
Unter Schnee und Nebelschauer
Ras't ein Aetna dir hervor.

Du beschämst wie Morgenröthe
Jener Gipfel ernste Wand,
Und noch einmal fühlet Hatem
Frühlingshauch und Sommerbrand.

Schenke her! Noch eine Flasche!
Diesen Becher bring' ich Ihr!
Findet sie ein Häufchen Asche,
Sagt sie: der verbrannte mir.

[DÓCZI LAJOS]:
Hatem[806]

Barna fürtök, mámorítók,
Takarjon be éjetek!
Ez ősz haj, ti lenge kígyók,
Nem versenyez véletek.

De e szív nem állhatatlan,
Örök tavasz az övé
S mint hó lepte Aetna-katlan
Veti lángját ég felé.

Pirt vet a kopár tetőkre,
A hajnalra rápirít,
És még egyszer érzi Hatem*
Tavasz s nyár fuvalmait.

Fuss csapos! Még egy üveggel
Hadd köszöntök ő reá!
S ha elégek, mondja reggel:
Értem égett hamuvá!

[FALUDY GYÖRGY]:
Hátem[807]

Szép fehér arcodba nézek,
keret hozzá a hajad;
barna kígyófürtök, néktek
megadom most magamat.
Szívem maradt fiatal csak,
minden más körötte jég,
hófúvás, köd, de alatta
még az Etna tüze ég.
S mint zord sziklafal, ha rőtre
színezi a hajnal-ég:
most még egyszer érzi *Hátem*
a tavasz s a nyár hevét.

* *„A rím itt »Goethe«-t kívánja – az eredetiben is. A ford."*

[SZABÓ LŐRINC]:
Hátem
— Goethe –[808]

Fürtök, arca boldogító
bűvkörébe zárjatok!
Nektek, drága, barna kígyók,
válaszolni nem tudok.

Csak szivem romolhatatlan,
~~V~~virághímes ifju rét;
ködben és hózivatarban
egész Etna zúg eléd.

Mint hajnalpir gyujtod rőtre
azt a komoly szirtfalat,
és még egyszer érzi Hátem
a tavaszt, a lángnyarat.

Bort, fiú! Bor~~x~~t ide, még bort!
Ezt a kelyhet Őreá!
Mondja, ha lel egy marék port:
„Értem égett hamuvá!"
#
Ford. Szabó Lőrinc*

[SZABÓ LŐRINC]:
Hátem[809]

Fürtök, arca boldogító
börtönébe zárjatok!
Néktek, drága, barna kígyók,
válaszolni nem tudok.

De e szív, ura időnek,
virágbaborult mező;
köd és hó alól belőled
egész Etna zúg elő.

Lángod kelő Nap: előtte
elpirul a sziklahát
és még egyszer érzi *Hátem*
kikeletét, tűznyarát.

Bort, fiú! Bort ide, még bort!
Ezt a kelyhet Öreá!
Mondja, ha lel egy marék port:
»Értem izzott hamuvá!«

[SZABÓ LŐRINC]:
Hátem[810]

Fürtök, arca boldogító
börtönébe zárjatok!
Néktek, drága, barna kígyók
válaszolni nem tudok.

De a szív, ura időnek,
virágbaborult mező;
köd és hó alól belőled
egész Etna zúg elő.

Lángod kelő Nap: előtte
elpirul a sziklahát
és még egyszer érzi *Hátem*
kikeletét, tűznyarát.

Bort, fiú! Bort ide, még bort!
Ezt a kelyhet Öreá!
Mondja, ha lel egy marék port:
„Értem izzott hamuvá!"

[SZABÓ LŐRINC]:
Hátem[811]
Hatem

Fürtök, arca boldogító
bűvkörében tartsatok!
Nektek, drága, barna kígyók,

[SZÁSZ KÁROLY]:
Hátem Suleikához.[812]

Fürtök, fogva tartotok még
Bájos arcza bűv-körén!
Barna kígyók, mit is tudnék

---

805 GAL.V.167
806 DLG.I.201-202; DGK.465
807 FT.418
808 PN.1932.III.20., 33 (Ms 4666/171)
809 PN.1932.III.20., 33 (Ms 4666/171)
810 STG.III.22
* *sic!*
811 SzLV.145; ÖB.I.439-440
812 GL.II.161-162

válaszolni nem tudok.

Csak szivem romolhatatlan –
virághímes ifju rét;
ködben és hózivatarban
egész Etna zúg eléd.

Mint hajnalpír gyujtod rőtre
azt a komoly szirtfalat,
és még egyszer érzi *Hátem*
a tavaszt, a tűznyarat.

Bort, fiú! Bort ide, még bort!
Ezt a kelyhet Őreá!
Mondja, ha lel egy marék port:
„Értem égett hamuvá!”

Válaszolni nektek én?

Csak e szív, – de hű s állandó! –
Lángját vigan veti föl,
Mint az Aetnán, hjába' van hó,
Láva tör ki kebliből.

Fénybe vond e bércztetőt, e
Bús-komort még azelőtt:
És még egyszer érez Hátem*)
Tavasz lehét, nyári hőt.

Tölts fiú, – még egy üveggel,
Felköszöntni szépemet!
S ha egy marok hamvat itt lel,
Mondja: "értem ége meg!"

**) Hátem helyett csak a Gőthe nevét kell tenni s megvan a hiányzó rím.*

[>*81*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Suleika Nameh. Buch Suleika.
[**O! daß der Sinnen doch so viele sind!**][813]

O, daß der Sinnen doch so viele sind!
Verwirrung bringen sie in's Glück herein.
Wenn ich dich sehe wünsch' ich taub zu seyn,
Wenn ich dich höre blind.

[DÓCZI LAJOS]:
[**Minek öt érzék? Sok a boldogságnak…**][814]

Minek öt érzék? Sok a boldogságnak!
Egy is elég, ha jő a pillanat.
Süket szeretnék lenni, hogyha látlak,
És vak, ha hallom hangodat.

[FÖLDESSY GYULA]:
Ugyan mért kell az érzékekből ennyi![815]

Ugyan mért kell az érzékekből ennyi!
Csak megzavarják boldogságomat!
Ha látlak, úgy süket szeretnék lenni
És hangod hallva, vak.

[SZABÓ LŐRINC]:
Óh, mennyi érzék![816]

Óh, mennyi érzék! Minek is van ennyi!
Csak megzavarja boldogságomat.
Ha lát, lelkem süket szeretne lenni,
s ha hangod hallja, vak.

[SZABÓ LŐRINC]:
Óh, mennyi érzék![817]

Óh, mennyi érzék! Minek is van ennyi!
Összekuszálja boldogságomat.
Lelkem, ha lát, süket szeretne lenni,
s ha hangod hallja, vak.

[SZABÓ LŐRINC]:
Óh, mennyi érzék![818]
O, dass der Sinnen

Óh, mennyi érzék! Minek is van ennyi!
Összekuszálják boldogságomat.
Lelkem, ha lát, süket szeretne lenni,
s ha hangod hallja, vak.

[SZÁSZ KÁROLY]:
[**Miért is van érzékünk ennyi!**][819]:

Miért is van érzékünk ennyi!
Gyönyörünket zavarja csak.
Ha látlak: szeretnék süket lenni,
Hangodat hallva: vak!

[>*82*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Suleika Nameh. Buch Suleika. – **Wiederfinden.**[820]

Ist es möglich, Stern der Sterne,
Drück' ich wieder dich an's Herz!
Ach! was ist die Nacht der Ferne
Für ein Abgrund, für ein Schmerz!
Ja du bist es! meiner Freuden
Süßer lieber Widerpart;
Eingedenk vergangner Leiden
Schaudr' ich vor der Gegenwart.

Als die Welt im tiefsten Grunde
Lag an Gottes ew'ger Brust,
Ordnet' er die erste Stunde
Mit erhabner Schöpfungslust,
Und er sprach das Wort: Es werde!
Da erklang ein schmerzlich Ach!
Als das All, mit Machtgebärde,
In die Wirklichkeiten brach.

Auf that sich das Licht! so trennte
Scheu die Finsterniß von ihm,
Und sogleich die Elemente
Scheidend auseinander fliehn.
Rasch in wilden wüsten Träumen
Jedes nach der Weite rang,

GOETHE:
Wiederfinden[821]

Ist es möglich! Stern der Sterne,
drück ich wieder dich ans Herz,
ach, was ist die Nacht der Ferne
für ein Abgrund, für ein Schmerz!
Ja, du bist es, meiner Freuden
süßer, lieber Widerpart!
Eingedenk vergangner Leiden,
Schaudr ich vor der Gegenwart.

Als die Welt im tiefsten Grunde
lag an Gottes ewger Brust,
ordnet er die erste Stunde
mit erhabner Schöpfungslust.
Und er sprach das Wort: Es werde!
Da erklang ein schmerzlich Ach!
als das All mit Machtgebärde
in die Wirklichkeiten brach.

Auf tat sich das Licht, so trennte
scheu sich Finsternis von ihm,
und sogleich die Elemente
scheidend auseinander fliehn.
Rasch, in wilden, wüsten Träumen
jedes nach der Weite rang,

[DÓCZI LAJOS]:
Viszontlátás.*[822]

Ujra sütsz hát, általtörvén
A felhőn, szép csillagom?
A távollét, ah, mily örvény,
A válás mily fájdalom!
Te, örömim felezője.
Itt vagy? Merjem hinni ezt?
Oly nagy a múlt kín erője,
Hogy a jelen is riaszt!
Mikor Isten szíve mélyén
Szunnyadt még az Egyetem,
S alkotó nagy ösztön késztvén,
Dörgött a nagy szó: Legyen!
És útött az első óra
S rá fájdalmas Jaj! felelt,
Győztesen a keltő szóra
A mindenség létre kelt.

Megnyilalt a fény — s gomolyba
Folyt a megijedt sötét,
Az elemek szétomolva
Leltek utat szerteszét —
Kába álomként kavargva
Oszlik minden és rohan
Mereven határtalanba,

[813] GAL.V.170
[814] DGK.467
[815] GEF.56
[816] STG.III.23
[817] SzLV.155
[818] ÖB.I.257
[819] GL.II.162
[820] GAL.III.83-84
[821] E.II.227-228
[822] DLG.I.203-205

Starr, in ungemess'nen Räumen,
Ohne Sehnsucht, ohne Klang.

Stumm war alles, still und öde,
Einsam Gott zum erstenmal!
Da erschuf er Morgenröthe,
Die erbarmte sich der Qual;
Sie entwickelte dem Trüben
Ein erklingend Farbenspiel
Und nun konnte wieder lieben
Was erst auseinander fiel.

Und mit eiligem Bestreben
Sucht sich was sich angehört,
Und zu ungemess'nem Leben
Ist Gefühl und Blick gekehrt:
Sey's Ergreifen, sey es Raffen,
Wenn es nur sich faßt und hält!
Allah braucht nicht mehr zu schaffen,
Wir erschaffen seine Welt.

So mit morgenrothen Flügeln
Riß es mich an deinen Mund,
Und die Nacht mir tausend Siegeln
Kräftigt sternenhell den Bund.
Beide sind wir auf der Erde
Musterhaft in Freud' und Qual,
Und ein zweytes Wort: Es werde!
Trennt uns nicht zum zweytenmal.

starr, in ungemeßnen Räumen,
ohne Sehnsucht, ohne Klang.

Stumm war alles, still und öde,
einsam Gott zum erstenmal!
da erschuf er Morgenröte,
die erbarmte sich der Qual;
sie entwickelte dem Trüben
ein erklingend Farbenspiel,
und nun konnte wieder lieben,
was erst auseinander fiel.

Und mit eiligem Bestreben
sucht sich, was sich angehört;
und zu ungemeßnem Leben
ist Gefühl und Blick gekehrt.
Seis Ergreifen, sei es Raffen,
wenn es nur sich faßt und hält!
Allah braucht nicht mehr zu schaffen,
wir erschaffen seine Welt.

So mit morgenroten Flügeln,
riß es mich an deinen Mund,
und die Nacht mir tausend Siegeln
kräftigt sternenhell den Bund.
Beide sind wir auf der Erde
musterhaft in Freud und Qual,
und ein zweites Wort: Es werde!
trennt uns nicht zum zweitenmal.

Vágytalan és hangtalan.

Néma, siket lévén minden
És a magány szertelen,
A hajnalt teremté Isten,
S véget ért a gyötrelem.
A homályba zengve játszott
A sokszínű napkelet,
S mi már szerteválni látszott,
Ujra szeretkezhetett.

S egymást keresé sietve,
Ami egymáshoz való
S kelt a lét végetlen kedve
Szívből szívbe átfolyó.
Mi teszi, hogy szív sziven csügg?
Mindegy, ha erő, ha csáb:
Pihenj, Allah — mi teremtjük
Most világodat tovább.

Ily hajnali csudatétel
Vonz engem ajkad felé,
S a frigyet ezer pecséttel
Csillaghad pecsételé.
Örömünk, keservünk örök
Szerelemre példa-jel,
S ha egy új Legyen-szó dörög,
Az se választ minket el!

**Csodálatos analogia (s egyúttal ellentét), hogy itt a hatvannégy éves Goethen esett meg ugyanaz, a mit a 25 éves Schillerben ifjonti ábrándozásnak, sőt bombastnak itéltek, hogy t. i. a kedveshez való vonzalmát azon erőkkel azonosítja, melyek a világot szülték és összetartják. A Laurához való »Ábránd« semmivel sem fiatalosabb, mint az öreg Hatem ömlengése: legfeljebb, hogy bensőbb az öreg úr szerelme. A ford.*

[SZABÓ LŐRINC]:
Ujra együtt[823]

Itt vagy ujra, ég csodája,
drága csillagom, megint!
Messzeséged éjszakája
mily örvény volt, mennyi kín!
Te vagy, része és egésze
örömömnek, kedvesern;
tünt kinokra visszanézve
szinte szörnyü a jelen.

Örök keblén szenderegva
mikor ott pihent a Lét,
parancsolta az Úr kedve
az időnek kezdetét;
„Legyen!" szólt a szó, az Isten,
s jaj zendült mindenfelé,
amikor betört a Minden
a Valóságok közé.

Megnyilott a fény: riadtan
rebben a homály tova
és azonnal szertepattan
a négy elem kapocsa:
torz, vad álmokba merülten
fut mind és messzerohan,
mereven, a roppant ürben,
zengéstelen, vágytalan.

Minden csönd volt, néma, dermedt.
Isten először maga!
S ekkor hajnalpirt teremtett,
s irgalmas akarata
minden árnyat és süket gyászt
csengő színjátékba szőtt
s megint szerethette egymást
ami széthullt az előbb.

S egybefut gyors szédületben
ami összetartozik,
érzés, látás mérhetetlen
létbe nyutja karjait:
hogy ki mért s hogy űzi vágyát:

[SZABÓ LŐRINC]:
Ujra együtt[824]

Itt vagy ujra, ég csodája,
drága csillagom, megint!
Messzeséged éjszakája
Mily örvény volt, mennyi kín!
Te vagy, része és egésze
örömömnek, kedvesern;
fájó multba visszanézve
szinte borzaszt a jelen.

Mikor keblén várta sorsát
a Világ ős szendere,
rendelte az első órát
Isten legfőbb gyönyöre.
„Legyen!" mondta, és szavára
jaj csendült, mély, meggyötört,
amikor a Lét Világa
a Mindenségbe betört.

Föltárult a fény: riadtan
rebbent róla a sötét
s különülő áradatban
a négy elem szerteszét:
kába álmokba merülten
röpült mind, és komoran,
mereven a roppant űrben,
vágytalan és hangtalan.

Csend volt minden, néma, dermedt;
Isten először maga!
És ekkor Hajnalt teremtett,
s irgalmas akarata
zűrzavart és kietlen gyászt
csengő színjátékba szőtt
s megint szerethette egymást,
ami széthullt az előbb.

S egybecsap gyors szédületben,
ami összetartozik
s érzés, látás mérhetetlen
létbe nyutja karjait:
harc talán ez, birok, ádáz,

[SZABÓ LŐRINC]:
Ujra együtt[825]
Wiederfinden

Itt vagy ujra, ég csodája,
drága csillagom, megint!
Messzeséged éjszakája
mily örvény volt, mennyi kín!
Te vagy, része és egésze
örömömnek, kedvesem;
fájó multba visszanézve
szinte borzaszt a jelen.

Mikor keblén várta sorsát
a Világ ős szendere,
rendelte az első órát
Isten legfőbb gyönyöre.
„Legyen!" mondta, és szavára
jaj csendült, mély, meggyötört,
amikor a Lét Világa
a Mindenségbe betört.

Föltárult a fény: riadtan
rebbent róla a sötét
s különülő áradatban
a négy elem szerteszét:
kába álmokba merülten
röpűlt mind és komoran,
mereven a roppant űrben,
vágytalan és hangtalan.

Csend volt minden, néma, dermedt;
Isten először maga!
És ekkor Hajnalt teremtett,
s irgalmas akarata
zűrzavart és kietlen gyászt
csengő színjátékba szőtt
s megint szerethette egymást,
ami széthullt az előbb.

S egybecsap gyors szédületben,
ami összetartozik
s érzés, látás mérhetetlen
létbe nyujtja karjait:
harc talán ez, birok, ádáz,

[823] STG.III.25-27
[824] SzLV.160-161
[825] ÖB48.88

mindegy! – összeforradunk!
Nem kell már Allah; világát
megteremtjük mi magunk.

Igy vitt, hajnalszínü szárnnyal
vitt feléd a szenvedély
s frigyünk száz csillagsugárral
pecsételi meg az éj.
Példázzuk a földi kínt és
a földnek örömeit
és bennünket uj teremtés
másodszor el nem szakít.

mindegy: forrunk, tapadunk!
Nem kell több Allah: világát
teremtjük már mi magunk.

Igy vitt, hajnalpiros szárnnyal,
igy, hozzád a szenvedély,
s frigyünk ezer sugarával
szentesíti tündök éj.
Kéjre-kínra példa lettünk,
földi sorsban égi jel,
s ha uj „Legyen!" dörg felettünk,
most már az se szakit el.

mindegy: forrunk, tapadunk!
Nem kell több Allah: világát
teremtjük már mi magunk.

Igy vitt, hajnalpiros szárnnyal,
igy, hozzád a szenvedély,
s frigyünk ezer sugarával
szentesíti tündök éj.
Kéjre-kínra példa lettünk,
földi sorsban égi jel,
s ha uj „Legyen!" dörg felettünk,
most már az se szakit el.

[SZABÓ LŐRINC]:
Újra együtt[826]

Itt vagy újra, ég csodája,
drága csillagom, megint!
Messzeséged éjszakája
mily örvény volt, mennyi kín!
Te vagy, része és egésze
örömömnek, kedvesem;
fájó múltba visszanézve
megrendítő a jelen.

Mikor keblén várta sorsát
a Világ ős szendere,
rendelte az első órát
Isten legfőbb gyönyöre.
„Legyen!" mondta és szavára
„Jaj!" felelt, mély, meggyötört,
amikor a Lét Világa
a Mindenségbe betört.

Föltárult a fény: riadtan
rebbent róla, a sötét
s különülő áradatban
a négy elem szerteszét:
kába álmokba merülten
röpült mind, és komoran,
mereven a roppant űrben,
vágytalan és hangtalan.

Csend volt minden, néma, dermedt;
Isten először maga!
És ekkor Hajnalt teremtett,
s irgalmas akarata
zűrzavart és kietlen gyászt
csengő színjátékba szőtt
s megint szerethette egymást,
ami széthullt az előbb.

S egybecsap gyors szédületben,
ami összetartozik,
s érzés, látás mérhetetlen
létbe nyútja karjait:
harc talán ez, birok, ádáz,
mindegy: forrunk, tapadunk!
Nem kell több Allah: világát
teremtjük már mi magunk.

Így vitt, hajnalpiros szárnnyal,
így, hozzád a szenvedély,
s frigyünk ezer sugarával
szentesíti tündök éj.
Kéjre-kínra példa lettünk,
földi sorsban égi jel,
s ha új „Legyen!" dörg felettünk,
most már az se szakit el.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ujra együtt[827]
Wiederfinden

Itt vagy ujra, ég csodája,
drága csillagom, megint!
Messzeséged éjszakája
mily örvény volt, mennyi kín!
Te vagy, része és egésze
örömömnek, kedvesem;
fájó multba visszanézve
szinte borzaszt a jelen.

Mikor keblén várta sorsát
a Világ ős szendere,
rendelte az első órát
Isten legfőbb gyönyöre.
„Legyen!" mondta, és szavára
jaj csendült, mély, meggyötört,
amikor a Lét Világa
a Mindenségbe betört.

Föltárult a fény: riadtan
rebbent róla a sötét
s különülő áradatban
a négy elem szerteszét:
kába álmokba merülten
röpűlt mind, és komoran,
mereven a roppant űrben,
vágytalan és hangtalan.

Csend volt minden, néma, dermedt;
Isten először maga!
És ekkor hajnalt teremtett,
s irgalmas akarata
zűrzavart és kietlen gyászt
csengő színjátékba szőtt
s megint szerethette egymást,
ami széthullt az előbb.

S egybecsap gyors szédületben,
ami összetartozik
s érzés, látás mérhetetlen
létbe nyujtja karjait:
harc talán ez, birok, ádáz,
mindegy: forrunk, tapadunk!
Nem kell több Allah: világát
teremtjük már mi magunk.

Igy vitt, hajnalpiros szárnnyal,
igy, hozzád a szenvedély,
s frigyünk ezer sugarával
szentesíti tündök éj.
Kéjre-kínra példa lettünk,
földi sorsban égi jel,
s ha uj „Legyen!" dörg felettünk,
most már az se szakit el.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Viszontlátás.[828]

Nem csalódom? Drága csillag!
Karjaimban tartlak im!
Most érzem, hogy újra itt vagy:
Ah, a távollét mi kin!
Végre, mégis! birlak újra,
Lelkem lelke, jobb felem!
S gondolván az elmúlt búra,
Szinte borzaszt a jelen.

Mikor még az örök Minden
Isten keblén szúnyada:
Szent, teremtő gerjelemben
Forra létadó szava,
S hogy e szót kimondta: Légyen,
Mély nyögés és jaj kiált –
S a vajúdás gyötrelmében
Létre pattant a világ.

Fény kiárad; félve tőle
Megszalad a vak homály,
Az anyag forr, és belőle
Minden elem szét- s kivál.
Bősz vágy üzve, mérhetetlen
Távolukba zúg, rohan,
Oly ridegen, oly kietlen,
Szeretetlen', hangtalan'.

Néma minden: nyomott kedvbe'
Ült az isten egyedül.
Akkor hajnalfényt teremte,
S oszlik a kin, fényitűl.
Kél azonnal égi zengzet,
Új szinpompa hajnala –
És imé megint szerethet,
Mi előbb szétvált vala.

Sováran keresi egymást,
A mi egymáshoz való;
A lét vágya hajtja folyvást,
Szemre, szívre oly mohó.
Egymást fogja, megragadja,
És egymásba olvad át –
S bár az Úr most abba hagyja:
Mi teremtünk már tovább!

Engem is igy hajnalszárnynyal
Ragadt hozzád valami;
S a csillagos ég beárnyal,
Frigyünk' megpecsétleni.
Mi e földön, kinban kéjben ,
Örökre egyek vagyunk;
S hjába szólna egy új „Légyen" –
Már mi el nem válhatunk!

[>*83*] GOETHE:
West-östlicher Divan. Suleika Nameh. Buch Suleika.
[**In tausend Formen magst du dich verstecken…**][829]

In tausend Formen magst du dich verstecken,
Doch, Allerliebste, gleich erkenn' ich dich;

GOETHE:
Hatem[830]

In tausend Formen magst Du Dich verstecken,
doch, Allerliebste, gleich erkenn ich Dich;

---

826 GNKD.154-155
827 ÖB.II.324-325
828 GL.II.165-167
829 GAL.V.199-200
830 E.II.224

Du magst mit Zauberschleiern dich bedecken,
Allgegenwärtige, gleich erkenn' ich dich.

An der Cypresse reinstem, jungen Streben,
Allschöngewachsne, gleich erkenn' ich dich;
In des Canales reinem Wellenleben,
Allschmeichelhafte, wohl erkenn' ich dich.

Wenn steigend sich der Wasserstrahl entfaltet,
Allspielende, wie froh erkenn' ich dich;
Wenn Wolke sich gestaltend umgestaltet,
Allmannigfaltige, dort erkenn' ich dich.

An des geblümten Schleiers Wiesenteppich,
Allbuntbesternte, schön erkenn' ich dich;
Und greift umher ein tausendarm'ger Eppich,
O Allumklammernde, da kenn' ich dich.

Wenn am Gebirg der Morgen sich entzündet,
Gleich, Allerheiternde, begrüß' ich dich,
Dann über mir der Himmel rein sich ründet,
Allherzerweiternde, dann athm' ich dich.

Was ich mit äußerm Sinn, mit innerm kenne,
Du Allbelehrende, kenn' ich durch dich;
Und wenn ich Allahs Nahmenhundert nenne,
Mit jedem klingt ein Nahme nach für dich.

Du magst mit Zauberschleiern dich bedecken,
Allgegenwärtige, gleich erkenn ich Dich.

An der Zypresse reinstem, jungem Streben,
Allschöngewachsne, gleich erkenn ich Dich;
in des Kanales reinem Wellenleben,
Allschmeichelhafte, wohl erkenn ich Dich.

Wenn steigend sich der Wasserstrahl entfaltet,
Allspielende, wie froh erkenn ich Dich!
Wenn Wolke sich gestaltend umgestaltet,
Allmannigfaltge, dort erkenn ich dich.

An des geblümten Schleiers Wiesenteppich,
Allbuntbesternte, schön erkenn ich Dich!
und greift umher ein tausendarmger Eppich,
o Allumklammernde, da kenn ich Dich.

Wenn am Gebirg der Morgen sich entzündet,
gleich, Allerheiternde, begrüß ich Dich,
Dann über mir der Himmel rein sich ründet,
Allhererweiternde, dann atm' ich Dich.

Was ich mit äußerm Sinn, mit innerm kenne,
Du Allbelehrende, kenn ich durch Dich;
und wenn ich Allahs Namenhundert nenne,
mit jedem klingt ein Name nach für dich.

[CSÖNDES PAL]:
Mindenütt jelenvaló[831]

Rejtőzhetsz százezernyi álalakba,
Legkedvesebb! – tüstént rádismerek;
Beburkolódzhatsz bűvös fátyolokba,
Ó mindenütt Jelenvaló, rádismerek.

A ciprus tiszta, ifjú szökkenésén,
Leggyönyörűbben-nőtt, rádismerek;
A tenger játszi, hűs hullámverésén
Leghízelgőbb, mindjárt rádismerek.

Szökőkút, sugarát ha szerteszórja,
Legjátékosabb, boldogan rádismerek
S ha felhőt vált új felhők légiója,
Legváltozékonyabb, – bennük – rádismerek.

Virágzó, hímes rétnek szépségében,
Legnyílóbb szép Virág, rádismerek,
S a repkény százkarú ölelésében,
Legölelőbb, bezzeg rádismerek.

Ha hegytetőn a hajnal pompázón kigyúl,
Ó mindent Földerítő, üdvözöllek,
S ha tiszta mennybolt kékje délben rámborul,
Ó szívet Legvidítóbb – lélegezlek.

Nincs ismeret, mit, hasson még oly mélyre,
Legoktatóbb, ne általad ismerjek;
S ha zengek himnuszt Allah száz nevére –
Néked is zengek mindegyikkel egyet.

[DÓCZI LAJOS]:
[Ezer alakba bujhatsz incselkedve…][832]

Ezer alakba bujhatsz incselkedve,*
Legédesebb te, én rád ismerek,
Öltözz, átláthatlan tündérlepelbe,
Mindég Jelenvaló, rád ismerek.

A Cyprus ifju, tiszta sudarában,
Te, legszebb termet, én rád ismerek,
Habzó patakban, síma csaatornában,
Te leghizelkedőbb, rád ismerek.

A gyöngyös kút, hogy felszökelve játszik,
Oh játszi, szökellő, rád ismerek,
Felhő ha száz alakot öltni látszik,
Te sok-sokféle, én rád ismerek.

A réti szőnyeg csillagos szövetjén,
Te tarkán csillogó, rád ismerek,
S hol ezer ágat ölel a hű repkény,
Leghőbb ölelkező, rád ismerek!

A hegytetőn ha a hajnal kigyúlad,
Te mindent felderítő, hívlak én,
S ha lebocsátkozik a hűs borúlat,
Szívtágító te, szomjan szívlak én.

Amire oktat minden kül- s belérzék,
Minden tudást én általad nyerek,
És Allah száz nevéhez egy-egy név még
Hangzik nekem, melyben rád ismerek.

* *„Itt újra Hatem beszél. A ford."*

[SZABÓ LŐRINC]:
Ezer alakba rejtőzhetsz[833]
In tausend Formen

Ezer alakba rejtőzhetsz előttem,
Csupa-Kedvesség, látom, mind te vagy;
futhatsz, csodák varázsfátylába szőtten,
s Csupa-Jelen, látom, hogy merre vagy.

A karcsu ciprus ifju erejében,
Csupa-Szépség, felismerlek: te vagy;
a folyam mozgó hullámtengerében,
Csupa-Hizelgés, ott is csak te vagy.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ezer alakba rejtőzhetsz[834]

Ezer alakba rejtőzhetsz előttem,
Csupa-Kedvesség, látom, mind te vagy;
futhatsz, csodák varázsfátylába szőtten,
s Csupa-Jelen, látom, hogy merre vagy.

A karcsu ciprus ifju erejében,
Csupa-Szépség, felismerlek: te vagy;
a folyam zsongó hullámtengerében,
Csupa-Hizelgés, ott is csak te vagy.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ezer alakba rejtőzhetsz[835]

Ezer alakba rejtőzhetsz előttem,
Csupa-Kedvesség, látom, mind te vagy;
futhatsz, csodák varázsfátylába szőtten,
s Csupa-Jelen, látom, hogy merre vagy.

A karcsu ciprus ifjú erejében,
Csupa-Szépség, felismerlek: te vagy;
a folyam zsongó hullámtengerében,
Csupa-Hizelgés, ott is csak te vagy.

---

831 CP.35-36
832 DLG.I.208
833 HSz.48
834 STG.III.29-30
835 NIK.156

Ha a szökellő vízsugár kibomlik,
Csupa-Játék, nekem az is te vagy;
a felhőben, amely épülve omlik,
te Csupa-Tánc, téged látlak: te vagy.

Rét szőnyegében ragyogó virágok:
te Csupa-Csillag, nekem mind te vagy;
hol ezerkaru repkényt kúszni látok,
óh Csupa-Ölelés, ott is te vagy.

Mikor hajnal gyúl rőten a hegyekre,
Csupa-Vidámság, köszöntlek: te vagy;
a tiszta égbolt szent legét lehellve,
Csupa-Sziv-Üdve, italom te vagy.

Tudásomnak, ha gondolom, ha érzem,
Csupa-Bölcsesség, forrása te vagy;
és mikor Allah száz nevét idézem,
minden nevének visszhangja te vagy.

Ha a szökellő vízsugár kibomlik,
Csupa-Játék, nekem az is te vagy;
a felhőben, amely épülve omlik,
te Csupa-Tánc, téged látlak: te vagy.

Rét szőnyegében ragyogó virágok:
te Csupa-Csillag, nekem mind te vagy;
hol ezerkarú repkényt kúszni látok,
óh Csupa-Ölelés, ott is te vagy.

Mikor hajnal gyúl rőten a hegyekre,
Csupa-Vidámság, köszöntlek: te vagy;
a tiszta égbolt szent legét lehellve,
Csupa-Sziv-Üdve, italom te vagy.

Tudásomnak, ha gondolom, ha érzem,
Csupa-Bölcsesség, forrása te vagy;
és mikor Allah száz nevét idézem,
minden nevének visszhangja te vagy.

Ha a szökellő vizsugár kibomlik,
Csupa-Játék, nekem az is te vagy;
a felhőben, amely épülve omlik,
te Csupa-Tánc, téged látlak: te vagy.

Rét szőnyegében ragyogó virágok:
te Csupa-Csillag, nekem mind te vagy;
hol ezerkarú repkényt kúszni látok,
óh Csupa-Ölelés, ott is te vagy.

Mikor hajnal gyúl rőten a hegyekre,
Csupa-Vidámság, köszöntlek: te vagy;
a tiszta ég szent legét belehellve,
Csupa-Szív-Üdve, italom te vagy.

Tudásomnak, ha gondolom, ha érzem,
Csupa-Bölcsesség, forrása te vagy;
és mikor Allah száz nevét idézem,
minden nevének visszhangja te vagy.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ezer alakba rejtőzhetsz[836]

In tausend Formen magst Du Dich verstecken

Ezer alakba rejtőzhetsz előttem,
Csupa-kedvesség, látom, mind te vagy;
futhatsz, csodák varázsába szőtten,
s Csupa-Jelen, látom, hogy merre vagy.

A karcsú ciprus ifjú erejében,
Csupa-Szépség, felismerlek: te vagy;
a folyam mozgó hullámtengerében,
Csupa-Hizelgés, ott is csak te vagy.

Ha a szökellő vízsugár kibomlik,
Csupa-Játék, nekem az is te vagy;
a felhőben, amely épülve omlik,
te Csupa-Tánc, téged látlak: te vagy.

Rét szőnyegében ragyogó virágok:
te Csupa-Csillag, nekem mind te vagy;
hol ezerkarú repkényt kúszni látok,
óh Csupa-Ölelés, ott is te vagy.

Mikor hajnal gyúl rőten hegyekre,
Csupa-Vidámság, köszöntlek: te vagy;
a tiszta ég szent legét belehellve,
Csupa-Sziv-Üdve, italom te vagy.

Tudásomnak, ha gondolom, ha érzem,
Csupa-Bölcsesség, forrása te vagy;
és mikor Allah száz nevét idézem,
minden nevének visszhangja te vagy.

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Ezer alakba rejtőzhetsz előttem…**][837]

Ezer alakba rejtőzhetsz előttem,
Csupa-kedvesség,* látom, mind te vagy;
futhatsz, csodák varázsfátylába szőtten,
s Csupa-Jelen, látom, hogy merre vagy.

A karcsú ciprus ifjú erejében,
Csupa-Szépség, felismerlek: te vagy;
a folyam zsongó hullámtengerében,
Csupa-Hízelgés, ott is csak te vagy.

Ha a szökellő vizsugár kibomlik,
Csupa-Játék, nekem az is te vagy;
a felhőben, amely épülve omlik,
te Csupa-Tánc, téged látlak: te vagy.

Rét szőnyegében ragyogó virágok:
te Csupa-Csillag, nekem mind te vagy;
hol ezerkarú repkényt kúszni látok,
óh Csupa-Ölelés, ott is te vagy.

Mikor hajnal gyúl rőten a hegyekre,
Csupa-Vidámság, köszöntlek: te vagy;
a tiszta ég szent legét belehellve,
Csupa-Szív-Üdve, italom te vagy.

Tudásomnak, ha gondolom, ha érzem,
Csupa-Bölcsesség, forrása te vagy;
s amikor Allah száz nevét idézem,
minden nevének visszhangja te vagy.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Suleikához.[838]

Rejtőzz' ezer alakba bár, hiába'!
Legkedvesebb te, én rád ismerek.
Burkold magad varázsod fátyolába,
Mindütt jelenvaló, rád ismerek.

Ifjú hajtásán zsendülő kupresznek,
Bájos növésű én rád ismerek!
A tó hulláma lágyan hogyha reszket,
Édes hizelgő én rád ismerek.

Magasra, száll az ugrókút sugára,
Te játszi kedvű, én rád ismerek.
Új s új alakot vált a felleg árnya,
Örük szeszélyü, én rád ismerek.

Virághimes rét iratos szövetjén,
Szindús kedélyű, én rád ismerek.
Ha száz felé nyújt kart a könnyü repkény:
Te mindent átfogó, rád ismerek.

Ha hajnalfény gyúl a setét hegy ormán:
mindent vidító, rád ismerek én!
S a nyájas ég a földet átkarolván:
Téged látlak ragyogni kerekén.

Mit kűl-érzékkel, mit belsővel érzek:
Mind te tanítsz rá, mind tőled vevém.
S ha Alláht száz nevével nevezném meg:
Egy-egy neved zeng mindenik nevén.

[>*84*] GOETHE:
West-östlicher Divan – Saki Nameh. Das Schenkenbuch.
[**Ob der Coran von Ewigkeit sey?**][839]

Ob der Coran von Ewigkeit sey?
Darnach frag' ich nicht!
Ob der Coran geschaffen sey?
Das weiß ich nicht!
Daß er das Buch der Bücher sey
Glaub' ich aus Mosleminen-Pflicht.
Daß aber der Wein von Ewigkeit sey
Daran zweifl' ich nicht;
Oder daß er vor den Engeln geschaffen sey
Ist vielleicht auch kein Gedicht.
Der Trinkende, wie es auch immer sey,
Blickt Gott frischer in's Angesicht.

[DÓCZI LAJOS]:
[**Hogy öröktől való-e a Kórán?**][840]

Hogy öröktől való-e a Kórán?
Nem kérdem én,
Hogy emberi mű-e? Igazat szólván,
Nem nézem én.

Hogy a Könyvek Könyve, arra minden órán
Mint igazi Mozlem, esküszöm én.
De hogy a bor öröktől való, — mán
Előttem bizonyos számba mén.
Sőt hogy az angyaloktól való, — tán
Az sem merő költemény.
De szent, hogy az Isten, ha ittam jócskán,
Kettős szeretettel néz le felém.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hogy öröktől fogva van-e a Korán[841]

Hogy öröktől fogva van-e a Korán?:
kedvem még kérdeni sincs.
Hogy kellett-e teremteni?:
bolond a vita mind!
Hogy a Könyvek Könyve: elfogadom
a szent parancs szerint.
De hogy a Bor örök: ez a tudás
bennem soha meg nem ing.
Hogy angyalok müve, ég itala:
tán az se mese mind.
S bárhogy van is, aki iszik,
Isten arcába frissebben tekint.

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

---

836 SzLV.143-144; Ö.B.I.270
837 GNKD.162.
838 GL.II.167-168
* *sic!*
839 GAL.V.205
840 DLG.I.209
841 STG.III.31

Hogy öröktől fogva van-e a Korán?[842]
Ob der Koran von Ewigkeit sei?

Hogy öröktől fogva van-e a Korán? –:
kedvem kutatni nincs.
Hogy meg kellett-e teremteni? –:
bolond a vita mind!
Hogy a Könyvek Könyve: elfogadom
Mohamed parancsa szerint.
De hogy a Bor örök: ez a tudás
bennem soha meg nem ing.
Hogy angyalok müve, Ég itala:
tán az se mese mind.
S bárhogy van is, – aki iszik,
Isten arcába frissebben tekint.

Hogy öröktől fogva van-e a Korán?[843]
Ob der Koran von Ewigkeit sei?

Hogy öröktől fogva van-e a Korán? –:
kedvem kutatni nincs.
Hogy meg kellett-e teremteni? –:
bolond a vita mind!
Hogy a Könyvek Könyve: elfogadom
Mohamed parancsa szerint.
De hogy a Bor örök: ez a tudás
bennem soha meg nem ing.
Hogy angyalok müve, Ég itala:
tán az se mese mind.
S bárhogy van is, – aki iszik,
Isten arcába frissebben tekint.

[**Hogy öröktől fogva van-e a Korán?…**][844]

Hogy öröktől fogva van-e a Korán? –
kedvem kutatni nincs.
Hogy meg kellett-e teremteni? –:
bolond a vita mind!
Hogy a Könyvek Könyve: elfogadom
Mohamed parancsa szerint.
De hogy a Bor örök: ez a tudás
bennem soha meg nem ing.
Hogy angyalok műve, Ég itala:
tán az se mese mind.
S bárhogy van is – aki iszik,
Isten arcába frissebben tekint.

[>*85*] GOETHE:
West-östlicher Divan – Saki Nameh. Das Schenkenbuch. 4
[**Trunken müssen wir Alle seyn…**][845]

Trunken müssen wir Alle seyn!
Jugend ist Trunkenheit ohne Wein;
Trinkt sich das Alter wieder zu Jugend,
So ist es wundervolle Tugend.
Für Sorgen sorgt das liebe Leben,
Und Sorgenbrecher sind die Reben.

[DÓCZI LAJOS]:[846]

A mámor a legjobb emberi sor,
Bor nélkül is ittas az ifjui kor.
S hogy ujra megifjul a bortól a vén,
Nem bűne a bornak, inkább nagy erény.
Gondoskodik egyre uj gondrul az élet —
Hát gondod' elűzni a bort ne kiméljed!

[FÖLDESSY GYULA]:
[**Mámor híján mit sem ér a világ…**][847]

Mámor híján mit sem ér a világ!
Bor nélkül is részeg az ifjuság!
S ha ifjuvá issza magát a vén,
Nem lehet ennél csodásabb erény.
Gondból mindnyájunknak elég kijut,
Szőlővesszőkkel űzzük a borút.

[SZABÓ LŐRINC]:
Részegen[848]

Csak részegen az életen át!
Bor nélkül is ittas az ifjuság,
de ha vén ihatja magát fiatalra,
az már csodás erény hatalma.
Gondról gondoskodik az élet;
de itt a szöllő, gondüzőnek!

[SZABÓ LŐRINC]:
Ittasan[849]
Trunken

Csak ittasan az életen át!
Bor nélkül ittas az ifjuság.
Ha meg öreg issza magát fiatalra,
az már csoda erény jutalma.
Gondról gondoskodik az élet:
de itt a szöllő, gondüzőnek!

[SZABÓ LŐRINC]:
Ittasan[850]
Trunken

Csak ittasan az életen át!
Bor nélkül ittas az ifjúság.
Ha meg öreg issza magát fiatalra,
az már csoda erény jutalma.
Gondról gondoskodik az élet:
de itt a szöllő, gondüzőnek!

[SZÁSZ KÁROLY]:
[**Csak vigan át az életen …**][851]

Csak vigan át az életen,
Csak nem csüggedve semmiben!
Szedj csókot lányok ajkiról,
a bolondot gúnyold ki jól.
Igy jó szerencse jár veled,
S az élet kulcsát megleled.

[>*86*] GOETHE:
West-östlicher Divan – Saki Nameh. Das Schenkenbuch.
[**Jene garstige Vettel…**][852]

Jene garstige Vettel,
Die buhlerische,
Welt heißt man sie,
Mich hat sie betrogen
Wie die übrigen alle.
Glaube nahm sie mir weg,
Dann die Hoffnung,
Nun wollte sie
An die Liebe,
Da riß ich aus.
Den geretteten Schatz
Für ewig zu sichern
Theilt' ich ihn weislich
Zwischen Suleika und Saki.
Jedes der beiden
Beeifert sich um die Wette
Höhere Zinsen zu entrichten.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az az undok szipirtyó[853]

Az az undok szipirtyó,
az a szajha, kinek
neve: a Világ,
megcsalt engem is,
mint a többieket.
Elvette hitem,
aztán a reményt,
de mikor a szerelmet is
akarta már,
megszöktem előle.
Megmentett kincsemet
örökre biztosítani
megosztottam okosan
Szulejka és Száki között.
Most mindakettő
versengve igyekszik
magasabb kamatot fizetni.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az az undok szipirtyó[854]

Az az undok szipirtyó,
az a szajha, kinek
neve: a Világ,
megcsalt,
ahogy a többieket mind.
Ellopta hitem,
aztán a reményt,
de mikor a szerelemre
vetette szemét,
megszöktem előle.
Átmentett kincsemet
örökre biztosítani
szétosztottam okosan
Szulejka és Száki között.
Most mindakettő
versengve igyekszik
magasabb kamatot fizetni.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az az undok szipirtyó[855]
Jene garstige Vettel

Az az undok szipirtyó,
az a szajha, kinek
neve: a Világ,
megcsalt,
ahogy a többieket mind.
Ellopta hitem,
aztán a reményt,
de amikor a szerelemre
vetette szemét,
megszöktem előle.
Megmentett kincsemet
örökre biztosítani
megosztottam okosan
Szulejka és Száki között.
Most mindkettő
versengve igyekszik
magasabb kamatot fizetni.

---

842 SzLV.144-145; ÖB48.210
843 ÖB.II.750
844 GNKD.166
845 GAL.V.206
846 DLG.I.209-210
847 GEF.47
848 STG.III.32
849 ÖB48.208
850 SzLV.148; ÖB.II.746
851 GL.112
852 GAL.V.217
853 STG.III.33
854 SzLV.140
855 ÖB.I.399-400

Und ich bin reicher als je:
Den Glauben hab' ich wieder!
An ihre Liebe den Glauben;
Er, im Becher, gewährt mir
Herrliches Gefühl der Gegenwart,
Was will da die Hoffnung!

Gazdagabb vagyok, mint valaha:
hiszek megint,
hiszem, hogy szeret a lány!
A fiú meg serlegével
teszi istenné a jelent.
Mit akar itt a Remény?

Gazdagabb vagyok, mint valaha:
hiszek megint,
hiszem, hogy szeret a lány!
A fiú meg serlegével
istenné teszi a jelent.
Minek ide remény?

Gazdagabb vagyok, mint valaha:
hiszek megint,
hiszem, hogy szeret a lány!
A fiú meg serlegével
istenné teszi a jelent.
Mit keres itt a remény?

[>*87*] GOETHE:
Faust. Eine Tragödie.[856]

FAUST.
Vom Eise befreit sind Strom und Bäche
Durch des Frühlings holden, belebenden Blick;
Im Tale grünet Hoffnungs-Glück;
Der alte Winter, in seiner Schwäche,
Zog sich in rauhe Berge zurück.
Von dorther sendet er, fliehend, nur
Ohnmächtige Schauer körnigen Eises
In Streifen über die grünende Flur;
Aber die Sonne duldet kein Weißes,
Ueberall regt sich Bildung und Streben,
Alles will sie mit Farben beleben;
Doch an Blumen fehlt's im Revier,
Sie nimmt geputzte Menschen dafür.
Kehre dich um, von diesen Höhen
Nach der Stadt zurück zu sehen.
Aus dem hohlen finstern Thor
Dringt ein buntes Gewimmel hervor.
Jeder sonnt sich heute so gern.
Sie feyern die Auferstehung des Herrn,
Denn sie sind selber auferstanden,
Aus niedriger Häuser dumpfen Gemächern,
Aus Handwerks- und Gewerbes-Banden,
Aus dem Druck von Giebeln und Dächern,
Aus der Straßen quetschender Enge,
Aus der Kirchen ehrwürdiger Nacht
Sind sie alle an's Licht gebracht.
Sieh nur sieh! wie behend sich die Menge
Durch die Gärten und Felder zerschlägt,
Wie der Fluß, in Breit' und Länge,
So manchen lustigen Nachen bewegt,
Und, bis zum Sinken überladen,
Entfernt sich dieser letzte Kahn.
Selbst von des Berges fernen Pfaden
Blinken uns farbige Kleider an.
Ich höre schon des Dorfs Getümmel;
Hier ist des Volkes wahrer Himmel,
Zufrieden jauchzet Groß und Klein:
Hier bin ich Mensch, hier darf ich's seyn.

[BÁTHORI CSABA]:[857]

FAUST
Zajlik a jég a folyón s patakon,
Ha belibben s zizzen a tavaszi szél,
Völgyben is moccan a levél –
Fagyos fogú tél se harap nagyon,
A rideg hegyekbe visszatér.
Visszaköpdösi, míg menekül,
Kis záporait salakos jegeknek
Csíkokban, s a zöld pázsitra terül.
Foltos fehéret a Nap kisöpörget:
Sarjad a fűszál, horgad az ember,
Ragyog a fény melegebb szinekkel –
S mert még nem fakad a virág,
Embertől csinosabb a világ.
Nézz odaát innen a dombról:
Halld, a város hogyan dorombol.
Tátog a korhadt városkapu,
Özönlik a nép, e nagy falu.
Sütkérezik mind szívesen.
S noha csak az Úr van a nyelvükön,
Ők maguk szállnak az egekbe
Tömpe lakásuk dohos üregéből –
Céheikből dőlve-nyüzsögve
Kirajzanak tetőik börtönéből,
Ki az utcák szűk satujából –
Nem nyomja őket templom-sötét:
Kiviláglott végre a lét!
Nézd csak, nézd! dől a tömeg, kilábol
Fürgén kerteken át a mezőkre,
Mint a folyóra kitáncol
A ringó sajkák laza fürtje,
S terhe alatt megpercen-reccsen
S az utolsó csónak is elcsorog.
Még a hegyi messzi sövényen
Is tarka ruhák, rőt sugarak.
Tülekedik a nép, kiszökken,
Így lehet, véli, fönn a mennyben!
Pilleg gyönyörtől fiatal-öreg:
Itt vagyok ember, itt az lehetek.

[DÓCZI LAJOS]:[858]

FAUST. Csermely s folyó lerázza hideg kérgét,
Amint az enyhe tavasz rátekint,
Remény szinében áll a völgy megint.
Az öreg tél, kiadva mérgét,
Rideg bércekbe menekűlt,
S egy-egy ártatlan jégesőt
Borítani a zöld mezőt
Szöktében vissza-visszaküld.
De a nap nem tűr teritőt,
Mindent mozdulni, élni szítna,
Mindent szinekkel gazdagítna,
És mert virágban még hiány van,
Vesz cifra embert virágszámban.
Fordulj meg és tekintsed már most
A magasból a nyüzsgő várost.
A mély kapun mi hemzsegő,
Mi tarka raj tódúl elő.
Ma mind keresi nap sugárát,
Ülik az Úr feltámadását.
Mert ők is mind feltámadának
Fojtó legéből szűk szobának,
A keresetnek lánciból
Nyomasztó háztetők alól,
Az utcatömkeleg közűl,
A templomok szent éjibűl.
Mind napvilágra menekűl.
Nézd, a mezőn, a kerteken
Mi fürge oszlás erre, arra,
S a folyó hosszán, széltiben,
Hogy hemzseg a sok bárka rajja!
Egy parton áll még, ez se kesik,
Mar megtelt az elmerülésig.
Még ott is, a hegy háta távol
Tarkállik ünneplő ruhától,
Már szól a falú víg zaja,
Itt boldogok az emberek,
Ujong öregje, apraja,
Itt ember vagyok s lehetek.

[FERENCZI ZOLTÁN]:
Goethe: Faust I. rész.[859]

Faust.
A patak s folyam szabadultak a jégtől
Tavaszunk szelid éltető melegén;
A völgybe' virít a szép remény;
Az agg tél csupa gyengeségből,
A zord hegyekbe visszamén.
Onnét bocsátja a mint menekűl,
Már csak tehetetlen jégviharát
Pászmákban a zöld mezőkön át;
De fehéret a nap semmit se tűr,
Lám minden erőre, növésbe kap,
Mindent szinesre föstne a nap;
De viráglan még a vidék szegény,
Nagy czifra tömeg tolong helyén.
Fordulj meg, nézz hátad megé,
E dombról a város felé.
Az üres, a sötét kapuból
Nyüzsögve a nép ki egyre omol.
Kiki élvezi most örömest a napot.
Örűl, hogy az Ur feltámadott,
Mert önmagok is feltámadának,
Alacsony lakaik dohos zugiból,
Nyügiből kézműnek és iparágnak,

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Faust[860]
Faust és Wagner. Faust.
Folyón, patakon a jég megolvadt,
Hogy ráragyogott a friss kikelet;
A völgyön zöld remény nevet; (905)
A fáradt tél albandukolhat,
Megbújhat zord hegyek megett.
Futtábabn onnan küld szelet,
Jeges darát, alélt pihéket
Pászmákban a zöld mező felett;
De a nap nem tűr már semmi fehéret.
Hol élet sarjadozik repesve,
Ott mindent százszíműre fest be;
S mert nincs virág mezőn, hegyen,
Virág a cifra nép legyen.
Fordulj meg és csak nézz le mélyen
E városkára, a partszegélyen.
Hogy árad ott ki a tág, öreg
Kapun a nyüzsgő néptömeg.
Mind-mind napon sütkérezik, –
Ma feltámadt az Úr nekik,
Mert feltámadtak ők maguk ma
Szűk, kis odúk sötét öléből,
Műhelyekből, hol zúg a munka,

[HÓDSÁGHY BÉLA]:
[**Eltűnt a jég folyókon, éren…**][861]
Faust. Eltűnt a jég folyókon, éren,
A tavasz rájuk nevetett;
Remény zöldül a völy felett;
A gyenge tél öreg-fehéren
Üli a zordon hegyeket.
S elküldi bár a tájon át
Nagynáha, míg a rét feléled,
A fagyok ájult iszonyát,
De nem tűr már a nap fehéret.
A munka pezsdül, izzik, árad,
Színekkel festi át a tájat,
S mert nincs virág a ligeten,
Virág a cifra nép leszen.
Fordulj meg és tekints alá most,
Nézd ott az embersűrű várost,
A mély kapukon törtető
Tömeg nyüzsög tarkán elő.
Mindenki fényt keres, napot.
Ünnepli a feltámadott
Urat, hisz új életre támadt
Ma ő is; odva rossz legébül,
Ha nyüge nyomja iparának,
Vagy a tető az agyra szédül,

856 GAL.XII.52-54
857 FB.38-39
858 DF.28-29.
859 Ms 358/4 (utólagos lapszám ceruzával: 41-42)
860 GFO.54-55
861 GFH.36-37

Ormók s födelek nyomása alól,
Az utcza letipró szűkiből,
A templom tisztes éjiből
A fényre ma ím mindnyája kigyűl.
Nézd, nézd csak, a nép mi serényen
Hogy oszlik el ott a kerten, a réten,
S a folyam hosszán s széltiben ott,
Hogy ringat annyi vig ladikot,
S hogy sűllyedésig rakva meg,
E végső csónak is útnak ered.
Még a hegyi ösvények is oda távol
Villognak a tarka ruháktól.
És hallszik is a falunak zaja már,
A nép itt igazi mennyre talál,
Ujong kicsi, nagy elégedetten:
Ember vagyok itt, szabad itt az lennem!
Tetők meg ormok szűk köréből,
A templomból, hol tisztes az éjjel,
A fojtó házsorok közül
Mind kifut és a fénynek örül.
No nézd csak! A nép be friss kedéllyel
Ömlik a réten, a kerteken el,
S lent a folyócska szerteszéjjel
Hány víg, suhanó sajkát emel,
Most az utolsó indul, utassal
Úgy tele, szinte elmerül.
Fönt a hegyen, hol hűs lugas csal,
Egymásba száz ruha-szín vegyül.
Halld, a falu felzsong a szélbe,
A nép itt mintha mennyben élne,
Kicsiny, nagy ujjong élveteg:
Itt én mint ember élhetek! (940)
Utcák közül, ha fojt a terhe,
S homályos templomok elül
A napra, fényre menekül.
Ah, nézd csak, nézd, mint oszlik szerte
Kerten, mezőn az áradat.
A folyó néhány hullámverte
Sajkát emel a part alatt,
Itt tömve szinte a merülésig
A vízre még egy bára hág,
S hol a hegyen az út csipkézik,
Még ott is mennyi tarkaság.
Már hallom is a falut, zajlik,
A menny a népre msot lehajlik,
Vígan kurjant felnőtt, gyerek:
Itt én is ember lehetek!

[JÉKELY ZOLTÁN]:
Faust I[862]

FAUST (*Wagnerrel jön*)
Megszabadultak a vizek a jégtől,
Rájuk tavasz nyájas tekintete hullt;
A völgyben reménység zöldje virult
És haldokolni az őszöreg tél
A zord hegyi tájra visszavonult.
S mint bástya mögül onnét küldi ránk,
Ólomesőjét s rövidéltű daráját,
Rakván zöld rétre fehér paszományát;
Csakhogy a Nap melegét ki nem állják,
Pezsdül az élet, bolydul az élet,
És nekilát ma a nagy szinezésnek;
S mert a berekben még semmi virág,
Csődíti emberi tarka hadát.

Fordulj meg, állj ki a hegy-élre,
Városunkra nézdegélj le.
Az odvas vén kapuból
Tarkabarka emberhad omol,
Napfényre vágyik ma mindenik,
A feltámadást imigy ünneplik.
Mert ők maguk is támadoznak,
Nyomoru házak fojtó odujából,
Műhelyből s boltokból rajoznak,
Tetők s tornyok sűrü dohából,
Zsivajos utcai tülekedésből,
Elhagyván templomi szent homályt,
Az ember a fényre kiszállt.
Nézd csak, nézd, hogy hömpölyög le-és-föl
Kerten-mezőn által a tömeg
S nem félvén elmerüléstől,
A folyót csolnaksereg lepi meg,
Amott egyet már imbolyogva,
Rogyásig telve visz az ár.
Vagy nézz ama szép sziklafokra:
Ott is színes foltocska jár.
Ez már falusi sürgés-forgás,
Valóságos parasztmennyország.
Apraja-nagyja mind örül:
„Ha dd éljek én itt emberül!”

[JÉKELY ZOLTÁN]:
[Már megszabadult tó, ér a jégtől…][863]

Már megszabadult tó, ér a jégtől,
hogy rájuk a tavasz szelid szeme gyult;
a remény zöldje kivirult
és haldokolni az őszöreg tél
a zord hegyi tájra visszavonult.
Menekültében küldi csak le ránk,
ónosesőjét s rövidéltű daráját,
rakván zöld rétre fehér paszományt;
csakhogy a Nap melegét ki nem állják,
pezsdül az élet, bolydul az élet,
és nekilát ma a nagy szinezésnek;
s mert a berekben még semmi virág,
csődíti emberi tarka hadát.

Fordulj meg, állj ki a hegy-élre,
városunkra nézdegélj le.
Az odvas, vén kapuból
tarkabarka emberhad omol,
napfényre vágyik ma mindenik,
a Feltámadást igy ünnepelik.
Mert ők maguk is támadoznak,
nyomoru házak fojtó odujából,
műhelyből s boltokból rajoznak,
tetők és tornyok sűrü dohából,
zsivajos utcai tülekedésből,
elhagyván templomi szent homályt,
az ember a fényre kiszállt.
Nézd csak, nézd, hogy hömpölyög le-és-föl
kerten-mezőn által a tömeg
s nem félvén elmerüléstől,
a folyót csolnaksereg lepi meg,
amott egyet már imbolyogva,
rogyásig telve visz az ár.
Vagy nézz ama szép sziklafokra:
ott is színes foltocska jár.
Ez már falusi sürgés-forgás,
valóságos parasztmennyország.
Apraja-nagyja mind örül:
„Hadd éljek én itt emberül!”

[KOMÁROMY ANDOR]:
[Patak-, folyamhátról a jég…][864]

Patak-, folyamhátról a jég
Leolvada, elűzte azt
A tavasz bájpillanata,
Mely mindenütt éltet fakaszt.
Zöldel remény virulása
A völgyekben, mert már a tél
Eltünve, zord rideg hatalma
Vad hegy honába visszatér.
Csak onnan küldöz vissza-vissza
Itt-ott tehetlen jégdarát,
mely pázmánként el-boritja
A szépen zöldelő virányt.
Fehér szint nem tűr már a nap,
Éled minden, minden fakad,
S a mig virágok nincsenek,
Pótolják czifra emberek.
Fordulj csak vissza a halomról
És nézzél a város felé,
Hogy ömlik a sötét kapukból,
A tarka tömeg kifelé.
A nap sugarát keresik,
Az úr támadtát ünneplik.
Ma ők is mind föltámadának,
A törpe házak szűk szobái,
Az üzlet és mesterség lánczi,
Az utczáknak szorongó szűke,
A templomoknak tisztes éjje
Alól, a fény s szabadba ki.
Csak nézzed-nézzed kerten, réten,
Hogy oszlik széjjel a tömeg,
És a folyamon széltin, hosszán
Vidám sajkák rengenek,
Most távozott a végső sajka,
Oly túlterjelt, hogy majd elmerül,
És tarka ruhák integetnek
A hegy távol ösvényiről.
Már hallik a falu zsivajja,
A népnek ez a menyországa,
Bolgog a gazdag itt és a szegény,
Itt ember vagyok, az lehetek én.

[KOZMA ANDOR]:
[Nincs jég a folyón s a patak már tiszta…][865]

Nincs jég a folyón s a patak már tiszta,
Kikelet van, éleszt s bájol e fény.
A völgyben zöldel a remény.
Vonúl a gyönge öreg tél vissza,
S nár a zord hegyben ül rejtekén.
Még onnan bágyadón küldi ránk
Ólmos esőit s csíkja a dérnek
Sávozza olykor a réti virányt.
Ámde a nap nem tür ma fehéret,
Mindenütt zsendül, pezsdül az élet,

[MÁRTON LÁSZLÓ]:
[Patak, folyó jegét ledobta…][866]:

Patak, folyó jegét ledobta
Az élethozó Kikelet,
Új remény zöldít völgyeket!
Öngyengesége visszalopta
Zord hegyek közé az öreg Telet.
Menekültében onnét küldözi
A mezőkre jegét, mely hullni érett,
S a zsenge zöldet üldözi;
Csakhogy a Nap nem túr fehéret.
Csupa növekvés, új csíra rezdül,

[NAGY ISTVÁN]:
[Eltünt a jég folyó s patakokrul,…][867]

FAUST.
Eltünt a jég folyó s patakokrul,
A szüz tavasznak első mosolyára,
A völgyben zöld remény virul,
A tél hegyek közé vonul,
S onnan bocsájt a zöld virányra,
Futtában fagyos jégesőt,
De a nap már nem türi őt.
Amerre nézsz, élet pezseg,
És minden tárgy uj szint öltni vágyik.
Virág hijján, a táj ruhákban

[862] MH.1961,55-57
[863] F.I.122-124
[864] GFK.42-43
[865] KAF.I.33-34
[866] GF.I.60-61
[867] GFN.61-63

Mindent megszínez, ami csak éled;
S hol virág nem nyílt ki ma még,
Virít helyette a cifra nép.
Nézz e magasról vissza már most
S látod ott lenn s nézd a várost.
A kapu sötétiből
A tarka tömeg nyüzsögve döl.
Napra vágynak mind ma, no lásd,
Igy ünneplik itt a szent feltámadást,
Mert feltámadtak ők maguk ma:
Alacsony házak dohos szobáit,
A műhelyt, hol döngött a munka,
Fedelek, ormok nyomasztó árnyit,
A szorult, szűk utca-sikátort,
A templom tisztes éjjelét
Elhagyva, a fényt meglelék.
Nézz csak, nézz ama fürge tömegre
Kerten s réten el mint oszol ott!
A víz tükre arra s erre
Hordja a sok vídám csolnakot.
Amott oly nagy a terhe egynek,
Hogy már-már majdnem elmerül.
S hány kelme-szín virít a hegynek
Messzeségében az út körül.
A falu hangját hallom végre,
A nép itt, mintha mennybem élne!
Itt nagy s kicsi elégedett,
Itt én is ember lehetek!

Minden a verőfény színétől pezsdül;
De még a tájon nincs virág:
Helyettük cifra sokaság.
Pillants le a magaslatokról,
És a várost láthatod jól.
Sötéten tátong a kapuja,
Dől belőle tarka ember-gulya.
Rajtuk a napfény könnyű palást –
Ünneplik a Feltámadást.
De hiszen feltámadtak ők is!
Akik fülledt kamrákban laknak,
Akiket segéd és mester őriz,
Foglyai meredek tetőnek-falaknak,
Akik szűk utcákban tülekednek,
Akiket fed tisztes templom-homály:
Most fényben úsznak, mint a táj.
Nézd csak gyors rajzását a tömegnek
Kertekben és mezőn szanaszét,
S ladikokban hányan eveznek,
Vígan fodrozva folyónk vizét;
Oly telve, hogy kavar nagy örvényt,
Most indul az utolsó ladik.
Vagy nézd a messzi hegyi ösvényt:
Csupa tarka nép a csúcsokig.
Csupa vigalom a majorság:
A népnek ez valódi mennyország.
Boldogan zúgnak nagyok s kicsinyek.
Itt ember vagyok, itt az lehetek!

Czifrálkodó tömeggel telve meg.
Tekints csak e magasról vissza,
A csak imént hagyott városra:
Nézd a nyitott kapun miként özönlik
Ki tarka bámész néptömeg,
Az ur feltámadását ünnepelik,
S magok is uj életre keltenek.
Sötét szobáknak szük köiréből,
A kenyérkereset bilincséből,
Ama magas tetők küzül,
A szük utczák tömkelegéből,
És templomoknak tisztes éjjeléből
A napvilágra jöttenek.
Nézd nézd, miként oszlik meg a tömeg
Mezőkön és a kerteken meg;
És nézzed ottan a folyó felett,
Hány tarka sajka fut, lebeg.
Nézd, az utolsó majd majd elmerült,
Beléje annyi ember ült;
Tekints fel a hegyeknek tetejéig,
Mindenfelé csak nép özönlik.
Már hallom a falu zsivajját,
Mi jól mulatja ott a nép magát:
Ujjonganak kicsinyek és nagyok,
Ah érzem, érzem, itt ember vagyok.

[PALÁGYI LAJOS]:
[**Jégtakaróját folyam és csermely…**][868]

Faust.
Jégtakaróját folyam és csermely
Leveti immár, hogy tavasz int;
Uj remény zöldje éled a völgybe',
Az öreg tél kimerülve, letörve,
Visszavonult a hegyekbe megint.
És tehetetlen küldi le onnan
Jégnek is, hónak is áradatát.
Ámde nem tűri a nap a fehéret,
mindenütt ébred, zsendül az élet,
Fényt akar, szint akar már a világ.
De a virágok még nem uem[871] bujtak,
Helyettükl diszben a nép közeleg. –
Kanyarulatát nézzed az útnak!
Hogy nyüzsög erre a tarka tömeg!
Zeg-zugos város ó kapuján
Rajzik emerre a nép-karaván,
Feltámadást vigan igy ünnepel,
Oh hiszen ő maga támada fel.
Alacsony házak oduiból,
Műhelyek nyirkos, fulladt ölépből,
tetők és tornyok súlya alól,
Szűk utak fojtó tömkelegéből,
Templomok titkos éjjelibűl
Vágre ma fényre, napra kerül. –
Nézzed, ah nézzed a nagy sokaságot,
Kertnek is, rétnek is hogy neki vágott!
Nézd a folyót is, hogy lebeg rajta
Terhivel viga sok kicsi sajka.
S elsülyedésig telve egy csónak
Íme, hogy vág neki most a folyónak!
Még ama hegynek is ösvényin végig
Uj ruhát látok én, szineset, szépet. –
Halld, falu vig zaja zendül az égig,
Igaza édene itt van a népnek!
Kurjogata, ujjong isteni jekdvvel,
itt vagyok én szabad, itt vagyok ember.[872]

[SÁRKÖZI GYÖRGY]:[869]

FAUST
Elűzte jegét a patakoknak
s folyóknak a tavasz tekintete;
a völgy zöld színnel van tele;
zordon hegyek közé menekült a roskadt,
agg tél, kinek napja eltele.
Onnan már csak a jégszemek
ájult szakadása, mely ideérhet
s csapkodhat a gyenge mezők felett;
de a nap nem tűr semmi fehéret,
pezsdül az élet, dolga ezernyi,
szeretne minden megszinesedni;
ámde virág még nincs sehol,
csak cifra közönség kóborol.
Fordulj meg most, hogy a dombról ékes
városunkra visszanézhess.
A sötét kaputorok
ölébol tarka nép kavarog.
Napban fürdetve arcukat
ünneplik a feltámadt Urat.
Mert íme, feltámadnak ők is,
elhagyva a házak kriptaszobáit,
s a nyomasztó ormot-tetőt is,
üllőik, bakjaik, kaptafáik,
kutyaszorító, keskeny utcát,
ködlő templomi boltíveket –
s most mind-mind ki a fényre siet.
Nézd, mily fürge tömeg veszi útját
ott a kerteken-réteken át,
vén folyónkon fel-le buckáz
árral s ár ellen ezernyi lapát,
s mostan tnnik rogyásig rakva
még egy utolsó sajka föl.
A messze hegyről tarkabarka
ünneplőknek színe tündököl.
De már a nép zajgása hallik,
földi mennyországuk zsivajlik,
kicsiny-nagy ujjong és nevet:
itt ember vagyok, ember lehetek!

[SZABÓ LŐRINC]:
Faust husvéti sétája[870]

Folyók s patakok jegét megoldta
mosolyával a tavasz szeme,
a völgy reményzöld és üde;
és az öreg tél haldokolva
visszavonult zord hegyeibe.
Darás jege ájult záporát
onnan küldi ijesztgetésnek
csíkokban a zöld réten át.
De a Nap nem tűr semmi fehéret;
mozdul az élet mindenütt:
szines lobogást igér a rügy,
s tarkállni, kora virág helyett,
itt vannak, díszben, az emberek.
Fordulj meg, s nézz innen, a tiszta
magasból a városra vissza.
Az öblös, fekete kapu alatt
özönlik a tarka áradat.
Ma mind oly boldogan napoznak!
Ünneplik a Feltámadottat,
mert feltámadtak maguk is:
megnyiltak a házak vak szobái,
műhely s bolt börtöne, óriási
tetők s nyomasztó ormok, a kis
sikátorok szűk prése, meg
a templom tisztes éje után
oly jólesik a Nap, oly vidám!
Nézd, nézd, hogy szétcsap a tömeg
kerteken és földeken át;
a dalos folyó rengeteg
csónakkal rakta meg magát,
s ez, itt, túltömve, szinte merűl,
amikor elhagyja a partot!
A messzi hegy is földerűl,
ugy színezik a ruhák, a foltok.
Már hallom, zúg a piac, a zene,
itt a nép igazi édene,
ujjong a felnőtt és a gyerek;
itt ember vagyok, az lehetek!

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

---

868 GFP.33-34
869 GD.II.40-41
870 STG.II.56-57
871 sajtóhiba
872 –../–../–../– –
873 UI.42.I.402
874 NIK.145-146
875 SzLV.146

Faust husvéti sétája[873]

Folyók s patakok jegét megoldta
mosolyával a tavasz szeme,
a völgy reményzöld és üde;
és az öreg tél haldokolva
visszavonult zord hegyeibe.
Darás jege ájult záporát
küldi csak onnan ijesztgetésnek
csíkokban a zöld réten át.
De a Nap nem tűr semmi fehéret;
mozdul az élet mindenütt:
színes lobogást igér a rügy,
s tarkállni, kora virág helyett,
itt vannak, díszben, az emberek.
Fordulj meg, s nézz innen, a tiszta
magasból a városra vissza.
Az öblös, fekete kapu alatt
özönlik a tarka áradat.
Ma mind oly boldogan napoznak!
Ünneplik a Feltámadottat,
mert feltámadtak maguk is:
megnyiltak a házak vak szobái,
műhely s bolt börtöne, óriási
tetők s nyomasztó ormok, a kis
sikátorok szűk prése, meg
a templom tisztes éje után
oly jól esik a Nap, oly vidám!
Nézd, nézd, hogy szétcsap a tömeg
kerteken és földeken át;
a dalos folyó rengeteg
csónakkal rakta meg magát,
s ez, itt, túltömve, szinte merül,
amikor elhagyja a partot!
A messzi hegy is földerül,
úgy színezik a ruhák, a foltok.
Már hallom, zúg a piac, a zene,
itt a nép igazi édene,
ujjong a felnőtt és a gyerek;
itt ember vagyok, az lehetek!

Faust husvéti sétája[874]

Folyók s patakok jegét megoldta
mosolyával a tavasz szeme,
a völgy reményzöld és üde;
és az öreg tél haldokolva
visszavonult zord hegyeibe.
Darás jege ájult záporát
küldi csak onnan ijesztgetésnek
csíkokban a zöld réten át.
De a Nap nem tűr semmi fehéret;
mozdul az élet mindenütt:
szines lobogást igér a rügy,
s tarkállni, kora virág helyett,
itt vannak, díszben, az emberek.
Fordulj meg, s nézz innen, a tiszta
magasból a városra vissza.
Az öblös, fekete kapu alatt
özönlik a tarka áradat.
Ma mind oly boldogan napoznak!
Ünneplik a Feltámadottat,
mert feltámadtak maguk is:
megnyiltak a házak vak szobái,
műhely s bolt börtöne, óriási
tetők s nyomasztó ormok, a kis
sikátorok szűk prése, meg
a templom tisztes éje után
oly jól esik a Nap, oly vidám!
Nézd, nézd, hogy szétcsap a tömeg
kerteken és földeken át;
a dalos folyó rengeteg
csónakkal rakta meg magát,
s ez, itt, túltömve, szinte merűl,
amikor elhagyja a partot!
A messzi hegy is földerűl,
úgy színezik a ruhák, a foltok.
Már hallom, zúg a piac, a zene,
itt a nép igazi édene,
ujjong a felnőtt és a gyerek:
itt ember vagyok, az lehetek!

Husvéti séta[875]
– A „Faust” I. részéből –

Folyók s patakok jegét megoldta
mosolyával a tavasz szeme,
a völgy reményzöld és üde;
és az öreg tél haldokolva
visszavonult zord hegyeibe.
Darás jege ájult záporát
küldi csak onnan ijesztgetésnek
csíkokban a zöld réten át.
De a Nap nem tűr semmi fehéret;
mozdul az élet mindenütt:
színes lobogást igér a rügy,
s tarkállni, kora virág helyett,
itt vannak, díszben, az emberek.
Fordulj meg, s nézz innen, a tiszta
magasból a városra vissza.
Az öblös, fekete kapu alatt
özönlik a tarka áradat.
Ma mind oly boldogan napoznak!
Ünneplik a Feltámadottat,
mert feltámadtak maguk is:
megnyiltak a házak vad szobái,
műhely s bolt börtöne, óriási
tetők s nyomasztó ormok, a kis
sikátorok szűk prése, meg
a templom tisztes éje után
oly jóleső a Nap, oly vidám!
Nézd, nézd, hogy szétcsap a tömeg
kerteken és földeken át;
a dalos folyó rengeteg
csónakkal rakta meg magát,
s ez, itt, túltömve, szinte merűl,
amikor elhagyja a partot!
A messzi hegy is földerűl,
úgy színezik a ruhák, a foltok.
Már hallom, zúg a piac, a zene,
itt a nép igazi édene,
ujjong a felnőtt és a gyerek;
itt ember vagyok, az lehetek!

[SZABÓ LŐRINC]:
Husvéti séta[876]
Osterspaziergang (A „Faust”-ból)

Folyók s patakok jegét megoldta
mosolyával a tavasz szeme,
a völgy reményzöld és üde;
és az öreg tél haldokolva
visszavonult zord hegyeibe.
Darás jege ájult záporát
küldi csak onnan ijesztgetésnek
csíkokban a zöld réten át.
De a Nap nem tűr semmi fehéret;
mozdul az élet mindenütt:
szines lobogást igér a rügy,
s tarkállni, kora virág helyett,
itt vannak, díszben, az emberek.
Fordulj meg, s nézz innen, a tiszta
magasból a városra vissza.
Az öblös, fekete kapu alatt
özönlik a tarka áradat.
Ma mind oly boldogan napoznak!
Ünneplik a Feltámadottat,
mert feltámadtak maguk is:
megnyiltak a házak vad szobái,
műhely s bolt börtöne, óriási
tetők s nyomasztó ormok, a kis
sikátorok szűk prése, meg
a templom tisztes éje után
oly jól esik a Nap, oly vidám!
Nézd, nézd, hogy szétcsap a tömeg
kerteken és földeken át;
a dalos folyó rengeteg
csónakkal rakta meg magát,
s ez, itt, túltömve, szinte merűl,
amikor elhagyja a partot!
A messzi hegy is földerűl,
úgy színezik a ruhák, a foltok.

[SZABÓ MIHÁLY]:
[Folyó patak, megszabadúlt a jégtől…][877]

Faust

Folyó patak, megszabadúlt a jégtől,
A mint a tavasz rámosolygott;
Remény zöldel ki a völgyek öléből,
A vén legyengűlt tél meg beosontott
A bérczes sziklás rengetegbe.
Szórt vissza ugyan még futása közben,
Úgy náha-náha nagy időközökben,
Jeget, darát az éledő mezőkre.
De ott sokáig egyik se fehérlett;
Nem tűri a nap a fehéret,
Élénk, ragyogó színnel von be. –
Virág csak itt-ott, van még a ligetben,
Embert állít ki díszes öltözetben,
Virág helyett. Nézz a város felé csak!
A kapukon ki miként rajzanak,
Sokféle szabású szinű ruhában
Sütkérezni a napsugárban.
A zöldbe jön mind, a ki fel bír kelni,
Az Úr feltámadását innepelni;
Mert ők magok is, mind feltámadának,
Midőn gőzéből szűk dohos szobának,
Az űzletek békóiból,
Fullasztó háztatók alól,
Szűk útczák nyüzsgő embertömegéből,
A templomok szent éjeléből,
Szabad napfényre juthatának. –
Nézd! mily mohón szétoszlanak
A kertekben, a pázsiton,
S a csolnakok mint rajzanak,
Vigan lebegve a folyón.
Az utolsó elmerülésig
Terhelve mozdúl el a parttól.
Nézd! a hegyi út véges végig
Ellepve tarkaruhás emberrajtól. –

[876] ÖB41.31-32; ÖB.I.48-49
[877] GFSM.43-44

Már hallom, zúg a piac, a zene,
itt a nép igazi édene,
ujjong a felnőtt és a gyerek;
itt ember vagyok, az lehetek!

Már hallom a kis falu népe zaját.
Falu! te a nép mennyországa vagy;
Ujong, elégűlt itt a kicsiny, a nagy. –
Ember voltomat itt érzem át.

[>*88a*] GOETHE:
Urfaust[878]
GRETCHEN am Spinnrocken allein

Meine Ruh ist hin,
Mein Herz ist schweer,
Ich finde sie nimmer
Und nimmer mehr.

Wo ich ihn nicht hab,
Ist mir das Grab;
Die ganze Welt
Ist mir vergällt.

Mein armer Kopf
Ist mir verrückt,
Mein armer Sinn
Ist mir zerstückt.

Meine Ruh ist hin,
Mein Herz ist schwer;
Ich finde sie nimmer
Und nimmer mehr.

Nach ihm nur schau ich
Zum Fenster hinaus,
Nach ihm nur geh ich
Aus dem Haus.

Sein hoher Gang,
Sein edle Gestalt,
Seines Mundes Lächlen,
Seiner Augen Gewalt

Und seiner Rede
Zauberfluss,
Sein Händedruck
Und ach, sein Kuss!

Meine Ruh ist hin,
Mein Herz ist schweer,
Ich finde sie nimmer
Und nimmer mehr.

Mein Schoos, Gott! drängt
Sich nach ihm hin!
Ach, dürft ich fassen
Und halten ihn
Und küssen ihn,
So wie ich wollt,
An senen Küssen
Vergehen sollt!

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Ős-Faust[879]
Margit szobája. MARGIT (*a rokka mellett egyedül*)

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem meg
Többé soha.

Hol nincs velem ő, (1070)
Az bús temető,
S a lét nekem
Csak gyötrelem.

Szegény fejem
Szédül, forod,
Szegény eszem
Hogy háborog.

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem meg
Többé soha.

Mind őt lesem csak
Az ablakon át,
Mindig követném
Lába nyomát.

Alakja délceg,
Járása friss,
Szemében igézet
És mosolyában is;

Elbűvöl minden:
A drága szók!
A kézfogása
És ah! az a csók!

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem meg
Többé soha.

A vágy felé hajt,
Felgyújt, hevit,
Hogy átöleljem
S itt tartsam, itt,

És csókolhassam,
Míg hű kebelén
A csókjai közben
Enyészem el én!

[JÉKELY ZOLTÁN]:
Ős-Faust[880]
MARGIT (*rokka mellett egyedül*)

Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda,
és meg se lelem már
soha, soha.

Ha messzire jár,
az a halál,
egész világ
epére vált.

Fejem szegény
hogy szédeleg,
szívem szegény,
majd szétreped.

Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda;
és meg se lelem már
soha, soha.

Érte nyitom csak
az ablakomat,
a házból is érte
lépek ki csak.

Milyen magas,
kevély, sudár!
Száján a mosoly,
s amint szeme jár,

és a beszéde
bűvölő,
s ó mint szorit
s mint csókol ő!

Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda,
és meg se lelem már
soha, soha.

Utána ég,
eped szívem.
Ó, ha csak egyszer
ölelhetem,

csókolhatom
amint akarom:
meghalok attól
boldogan!

[JÉKELY ZOLTÁN]:
Ős-Faust[881]
MARGIT (*a rokka mellett egyedül*)

Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda,
és meg se lelem már
soha, soha.

Ha messzire jár,
az a halál,
egész világ
epére vált.

Fejem szegény,
hogy szédeleg.
Szívem szegény,
majd szétreped.

Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda;
és meg se lelem már
soha, soha.

Érte nyitom csak
az ablakomat.
A házból is érte
lépek ki csak.

Milyen magas,
kevély, sudár!
Száján a mosoly,
s amint szeme jár,

és a beszéde
bűvölő,
s ó mint szorít,
mint csókol ő!

Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda,
és meg se lelem már
soha, soha.

Ölem hogy ég,
én Istenem!
Ó, ha csak egyszer ölelhetem,
ölelhetem

s csókolhatom,
amint akarom:
meghalok attól,
boldogon!

[*88b*] GOETHE:
Faust. Ein Fragment[882]
Gretchen am Spinnrade allein.

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer;
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Wo ich ihn nicht hab'
Ist mir das Grab,
Die ganze Welt
Ist mir vergällt.

Mein armer Kopf
Ist mir verrückt,
Mein armer Sinn
Ist mir zerstückt.

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer;
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Nach ihm nur schau' ich
Zum Fenster hinaus,
Nach ihm nur geh' ich
Aus dem Haus.

Sein hoher Gang,
Sein' edle Gestalt,
Seines Mundes Lächeln,
Seiner Augen Gewalt,

Und seiner Rede
Zauberfluß,
Sein Händedruck,
Und ach sein Kuß!

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer,
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Mein Busen drängt
Sich nach ihm hin.
Ach dürft' ich fassen
und halten ihn!
Und küssen ihn
So wie ich wollt',
An senen Küssen
Vergehen sollt'!

[>*88*] GOETHE:
Faust (I.)[883]
Gretchen am Spinnrade allein.

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer;
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Wo ich ihn nicht hab'

GOETHE:
Faust I[884]
GRETCHEN (*am Spinnrade allein*)

Meine Ruh ist hin,
Mein Herz ist schwer;
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.
Wo ich ihn nicht hab,
Ist mir das Grab,
Die ganze Welt

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Margit a rokka mellett[885]

Szivem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem
Már meg soha.

Ha nem látom,
Már halálom,
Keserűség

[BÁTHORI CSABA]:[886]

MARGIT (a *rokka mellett egyedül*)

Szívem nehéz,
Nyugtom oda –
Nem is lelem már
Többé soha.

Ha ő nincs velem,
Énnekem sírverem

[DÓCZI LAJOS]:[887]

MARGIT (*a rokka mellett egyedül*).

Az én szivem
Majd megszakad,
Soh'sem találom
Nyugtomat.

Halálom érzem,
Ha ő nincs itt.

---

878 GSW.V.49
879 GFO.311-312
880 GJC.475
881 GFM.488-489
882 GFF.124
883 GAL.XII.177-178
884 GF.107-108
885 BNK.42-43
886 FB.142-143
887 DF.99-101

Ist mir das Grab,
Die ganze Welt
Ist mir vergällt.

Mein armer Kopf
Ist mir verrückt,
Mein armer Sinn
Ist mir zerstückt.

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer;
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Nach ihm nur schau' ich
Zum Fenster hinaus,
Nach ihm nur geh' ich
Aus dem Haus.

Sein hoher Gang,
Sein' edle Gestalt,
Seines Mundes Lächeln,
Seiner Augen Gewalt,

Und seiner Rede
Zauberfluß,
Sein Händedruck,
Und ach sein Kuß!

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer,
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Mein Busen drängt
Sich nach ihm hin.
Ach, dürft ich fassen
und halten ihn!

Und küssen ihn
So wie ich wollt',
An senen Küssen
Vergehen sollt'!

Ist mir vergällt.
Mein armer Kopf
Ist mir verrückt,
Mein armer Sinn
Ist mir zerstückt.
Meine Ruh ist hin,
Mein Herz ist schwer;
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.
Nach ihm nur schau ich
Zum Fenster hinaus,
Nach ihm nur geh ich
Aus dem Haus.
Sein hoher Gang,
Sein' edle Gestalt,
Seines Mundes Lächeln,
Seiner Augen Gewalt
Und seiner Rede
Zauberfluß,
Sein Händedruck
Und, ach! sein Kuß!
Meine Ruh ist hin,
Mein Herz ist schwer;
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.
Mein Busen drängt
Sich nach ihm hin.
Ach, dürft ich fassen
und halten ihn,
Und küssen ihn,
So wie ich wollt,
An senen Küssen
Vergehen sollt!

A világom.

Szegény fejem
Nincsen helyén,
Zavart, kusza
Szegény elmém.

Szivem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem
Már meg soha.

Ablakomon
Csak őt lesem,
Az utcán is
Őt keresem.

Milyen büszke,
Milyen sudár!
Ahogy mosolyg,
A szeme jár,

Ahogy szava
Ragad, sodor,
Keze szorít,
S a csókja forr …!

Szivem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem
Már meg soha.

Vágyó szívem
Felé ragad,
Hej, kaphatnám
Karomba csak,

Csókolhatnám
Kedvemre csak,
Csókolnám, míg
Szivem szakad!

Az egész világ,
Üres, sivár.

Szegény fejem
Szédül, bolond,
Szívem homorú
Ürege kong.

Szívem nehéz,
Nyugtom oda –
Nem is lelem már
Többé soha.

Csak őt kutatom
A függöny mögött,
Érte jártatom
Magam délelőtt.

Ha jár, nemes,
Dereka jegenye,
Az ajka szilva
S villan a szeme!

És hogyha szólal,
Gyöngyöznek a szók –
És kézfogása…
És óh… a csók, a csók!

Szívem nehéz,
Nyugtom oda –
Nem is lelem már
Többé soha.

Érte kapkodok,
Neki serdülök…
Ha majd kezemmel
Érem s tartom őt

Csókjaim között,
Akkor, te zord világ,
Bátran viselem
Akár a pusztulást!

Az egész világ
Csak keserít.

Szegény fejem
Mind szédeleg,
Szegény eszem
Mind téveleg.

Az én szivem
Majd megszakad,
Soh'sem találom
Nyugtomat.

Csak érte nyílik
Ablakom.
Őt űzöm minden
Nyomdokon.

Mily büszkén jár,
Mily szép sugár!
Szeme hogy ragyog!
Hogy mosolyog!

Mily édesek
Ajkán a szók!
Keze nyomása!
S óh, az a csók!

Az én szivem
Majd megszakad,
Soh'sem találom
Nyugtomat.

Keblem sovárg
Keble után,
Ha ölelhetném
Egyszer csupán,

S csólolhatnám
Kedvemre csak,
Agyoncsókolnám
Magamat!

[DSIDA JENŐ]:
Részlet[ek] a Faustból[888]
MARGIT *egyedül térdepelve*

Szivem nehéz,
Békém oda –
Nem is lelem
Többé soha.

Üres a föld,
Ha elmegy ő,
És rosszabb, mint a
Temető.

Homlokom, szivem
Lázban ég:
Talán közeleg
Már a vég.

Szivem nehéz,
Békém oda –
Nem is lelem
Többé soha.

Az utcát érte
Baktatom,
Csak őt lesem
Az ablakon:

Milyen hatalmas,
Büszke, szép;

[NAGY ISTVÁN / E. KOVÁCS GYULA]:[889]

MARG.

Szivem nehéz. Nyugtom oda:
Föl nem lelem, soha soha!
Hol ő nincs a sirt képzelem!
Egész világ gyülölt nekem.[892]
MEPH.
Halld mit susog a csillagoknak.
FAUST.
Most lelkem vágyból élvbe tántorog!
MARG.
Egész világ gyűlölt nekem
Szegény fejem – zavarodott
Szegény eszem szórakozott.
———
Szivem nehéz. Nyugtom oda
Föl nem lelem – soha soha.
Ha kinézek. Őt keresem
——
Ha kimegyek. Őt követem
Járása mily szép, s termete
Mosolya és tekintete.
Beszéde varázs Méz izü folyó
S oh kézszoritása. És csókja mi jó!
Szivem nehéz, nyugalmam oda
Föl nem lelem. Soha soha.
Szivem dagad szive után
Ha megfoghatnám, tartanám.
S ugy csókolnám. olyan sokat,[893]

[FERENCZI ZOLTÁN]:
Goethe: Faust I. rész.[890]
Margit, a fonókeréknél magában.

Nehéz a szívem,
Nyugtom oda,
Föl sem is lelem
Soha, soha.

Hol őt nem bírom,
Ott van a sírom,
Az egész lét
Keserűség.

Szegény fejem
Olyan kuszált
Szegény lelkem
Olyan zilált.

Nehéz a szívem,
Nyugtom oda;
Föl sem is lelem,
Soha, soha.

Csak érte nézek
Ki ablakunkon,
Csak érte lépek
Ki a kapunkon.

Deli járása,
Nemes alakja,

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Faust[891]
MARGIT (*a rokka mellett egyedül*)

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem meg
Többé soha.

Hol nincs velem ő,
Az bús temető,
S a lét nekem
Csak gyötrelem.

Szegény fejem
Szédül, forod,
Szegény eszem
Hogy háborog.

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem meg
Többé soha.

Mind őt lesem csak
Az ablakon át,
Mindig követném
Lába nyomát.

Alakja délceg,
Járása friss,

888 DJÖ.535-536
889 MM. 4939,30
890 Ms 358/14 (utólagos lapszám ceruzával: 164); sorok marginális számozása: 3.021-3.060
891 GFO.175-176
892 Ez a sor utólag ceruzával beszúrva.
893 A vessző ceruzával.

Szeme mosolyt szór
Szerteszét!

Aranyak ajkán
Mind a szók,
És kezet fog
És jaj, a csók!

Szivem nehéz,
Békém oda –
Nem is lelem
Többé soha.

Dagad, hullámzik
Kebelem – –
Oh, ha csak egyszer
Ölelem!

Jól kicsókolom
Magamat,
És meghalok
A csók alatt.

Agyon csókolnám. Magamat.

Szája mosolygása,
Szeme hatalma,

És szavának
Bű-folyama,
Keze szoritása
És csókja, ah!

Nehéz a szívem,
Nyugtom oda;
Föl sem is lelem
Soha, soha.

Szivemben érte
Sóvárgok én.
Oh bár megkapnám
S ölelhetném!

S kedvem szerint
Csókolhatnám,
Ha meghalnék is
Mig csókolnám.

Szemében igézet
És mosolyában is;

Elbűvöl minden:
A drága szók!
A kézfogása
És ah! az a csók!

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem meg
Többé soha.

A vágy felé hajt,
Felgyújt, hevit,
Hogy átöleljem
S itt tartsam, itt,

És csókolhassam,
Míg hű kebelén
A csókjai közben
Enyészem el én!

—— • ——

[HÓDSÁGHY BÉLA]:
[**A szívem nehéz…**][894]

Margit szobája. / Margit. (A rokka mellett, egyedül).
A szívem nehéz,
Nyugtom oda;
Nem is lelem meg
Soha, soha.

Ha nics velem ő,
Jaj, temető
A föld, az ég,
S keserűség.

Fejemnek fáj
A gondolat,
Szegény szívem
Majd megszakad.

A szívem nehéz,
Nyugtom oda;
Nem is lelem meg
Soha, soha.

Őt lesem egyre
Az ablakon,
Bármerre járok,
Kutatom.

Járása szép,
Alakja sudár,
Mosoly ül az ajkán,
Szeme csupa sugár.

Beszéde bűvös
Tűzfolyó,
S a keze, ah!
S a csókja, ó!

A szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Nem is lelem meg
Soha, soha.

Utána fáj
Az életem,
Ah; tarthatnám csak
A szívemen.

Csókolhatnám
Az ajakát,

[JÉKELY ZOLTÁN]:
Faust I[895]

MARGIT (*a rokka mellett egyedül*)
Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda,
és meg se lelem már
soha, soha.

Ha messzire jár,
az a halál,
egész világ
epére vált.

Fejem szegény
hogy szédeleg,
szívem szegény,
majd szétreped.

Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda;
és meg se lelem már
soha, soha.

Érte nyitom csak
az ablakomat,
a házból is érte
lépek ki csak.

Milyen magas,
kevély, sudár!
Száján a mosoly,
s amint szeme jár,

és a beszéde
bűvölő,
s ó mint szorít
s mint csókol ő!

Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda,
és meg se lelem már
soha, soha.

Utána ég,
eped szívem.
Ó, ha csak egyszer
ölelhetem,

csókolhatom,
Hogy akarom,

[JÉKELY ZOLTÁN]:
Faust I[896]

[JÉKELY ZOLTÁN]:
[**Nyugalmam, ó jaj…**][897]

MARGIT (*a rokka mellett egyedül*)
Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda,
és meg se lelem már
soha, soha.
Ha messzire jár,
az a halál,
egész világ
epére vált.
Fejem szegény
hogy szédeleg,
szívem szegény,
majd szétreped.
Nyugalmam, ó jaj
s a szívem oda;
és meg se lelem már
soha, soha.
Érte nyitom csak
az ablakomat,
a házból is érte
lépek ki csak.
Milyen magas,
kevély, sudár!
Száján a mosoly,
s amint szeme jár,
és a beszéde
bűvölő,
s ó, mint szorit
s mint csókol ő!
Nyugalmam, ó jaj,
s a szívem oda,
és meg se lelem már
soha, soha.
Utána ég,
eped szívem.
Ó, ha csak egyszer
ölelhetem,
csókolhatom
amint akarom:
meghalok attól
boldogan!

[KOMÁROMY ANDOR]:
[**Nyugalmam elveszté szivem…**][898]

Margit.
(A rokkánál)
Nyugalmam el-
Veszté szivem,
Soha, soha,
Föl nem lelem.

Ő nélküle:
Sír életem.
Mind a világ:
Kín, gyötrelem.

Szegény fejem
Hogy tébolyog!
Szegény elmém
Hogy háborog.

Nyugalmam el-
Veszté szivem,
Soha, sohsem,
Sohsem lelem.

Az ablakon
Át, őt lesem,
Az utcsán, csak
Őt keresem.

Lépte nemes,
Szép termete,
Mosolygó ajka,
Tűz szeme!

Bűvös folyásu
Szavai!
Káznyomása!
Csókjai!

Nyugalmam el-
Veszté szivem,
Soha, sohsem,
Sohsem lelem!

Utánna sóvárg
Kebelem.
Oh jaj! hogy nem
Ölelhetem.

Ölelnének
Csak karjai!

---

894 GFH.122-123
895 M.H.1959,127- (végig: strófák)
896 magyar helikon!
897 F.I.223
898 GFK.167-169

S halnék meg aztán,
Ha csókot ád.

meghalok attól
boldogan!

Ölnének meg
Csókárjai!

[KOZMA ANDOR]:
[**Szívem nehéz…**][899]
Margit (rokkájánál egyedül.)

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Meg nem találom
Soha, soha.

Ha ő nincs velem,
Az gyötrelem,
Mind a világ
Csak bosszúság.

Szegény fejem
Nincs már helyén,
Az eszem is
Elment szegény.

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Meg nem találom
Soha, soha.

Az ablakomban
Csak őt lesem,
Kívül a házon
Őt keresem.

Szép szál alakja
Nemes, komoly –
S szeme hatalma
S az a mosoly!

S az ő beszédi
Bűvös folyók,
S kézszorítása
És ah, a csók!

Szívem nehéz,
Nyugtom oda,
Meg nem találom
Soha, soha.

Szívem utána
Sír egyre mind,
Bár ölelhtném
Kedvem szerint!…

Bár csókolhatnám!
Bár kebelén
Az ő csókjától
Halnék el én!

[MÁRTON LÁSZLÓ]:
[**Nyugalmam oda…**][900]
GITTA (*a rokka mellett egyedül*)

Nyugalmam oda,
Szívem nehéz,
Nyugalmam örökre
Odavész.

Ha ő nincs velem,
Az a sírverem,
Egész világ
Szomoruság.

Szegény fejem
Zavarodott,
Szegény lelkem
Szakadozott.

Nyugalmam oda,
Szívem nehéz,
Nyugalmam örökre
Odavész.

Ha kitekintek,
Csak őt lesem,
Kapun kilépve
Csak őt keresem.

Járása, büszke
Szép termete,
Szép mosolya,
Szép két szeme

És szép szavai:
Varázslatok,
És kézszoritása,
És óh, a csók!

Nyugalmam oda,
Szívem nehéz,
Nyugalmam örökre
Odavész.

Keblemben a vágy
Utána von:
Hozzásimulni
Egy szép napon,

Csókolni őt,
Betelni vele,
És a csókjába
Halni bele!

[NAGY ISTVÁN]:
[**Szivem nehéz…**][901]
MARGIT *a rokka mellett egyedül.*

Szivem nehéz,
Nyugtom oda;
Föl nem lelem,
Soha, soha.

Hol ő nincs, a
Sirt képzelem,
Egész világ
Gyülölt nekem.

Szegény fejem
Zavarodott,
Szegény eszem
Szórakozott.

Szivem nehéz,
Nyugtom oda:
Föl nem lelem
Soha, soha.

Ha kinézek,
Őt keresem,
Ha kimegyek,
Őt követem.

Járása mily
Szép, s termete
Mosolya és
Tekintete.

És ajkának
Varázs szava
Egy kéznyomás,
S ah! a csókja.

Szivem nehéz,
Nyugtom oda,
Föl nem lelem
Soha, soha.

Utánna vágy
Szegény szivem,
ah birhatnám
Őt szüntelen!

S csókolhatnám,
Mint kivánom,
Lenne bár e
Csók halálom!

[PALÁGYI LAJOS]:
[**Nyugtomnak ah vége…**][902]
Margit szobája. / Margit (a rokka mellett egyedül).

Nyugtomnak ah vége,
Úgy fáj a szivem.
Már abba a béke
Nem tér sohasem.

Ahol őt nem bírom,
Ott nyílik a sírom,
Előttem az élet
Oly puszta sötét lett.

Szegény eszemet
Földulta, kavarta,
Eszméletemet
Úgy összezavarta.

Nyugtomnak ah vége,
Úgy fáj a szivem.
Már abba a béke
Nem tér sohasem.

Csak őt lesem, őt
Az ablak előtt,
Őt lesem, én árva,
Házon kivül járva.

Mily délczeg alakja,
Járása mi büszke,
Hogy mosolyog ajka,
Hogy gyujt szeme tűzre!

Csábszava ígéi
Mily olvadozók!
Hát kézszorítása!
És az a csók!

Nyugtomnak ah vége,
Úgy fáj a szívem,
Már abba a béke,
Nem tér soha sem.

Repesve törekszik
Hű szívem eléje,
Oh hogy ölelném át,
Fogódzva beléje!

Őt csókba fürösztve,
Szivére borulnék,
Tűz-csókjai közbe.
Lankadva kimulnék.

[SÁRKÖZI GYÖRGY]:
Margit a rokkánál[903]
MARGARÉTA *(egyedül, rokkájánál)*

Nyugalmam oda,
nehéz a szivem,
meg nem lelem
többé sohasem.

Ha ő nincs velem,
sötét verem
és pusztaság
az egész világ.

Szegény fejem
zavarodott,
szegény eszem
csak kavarog.

Nyugalmam oda,
fáj a szivem,
meg nem lelem
többé sohasem.

Érte nyitom csak
az ablakom,
házunkat el
csak érte hagyom.

Dali járása,
szép termete,
ajkán a mosoly,
tekintete,

szavának méze,
sóhajai,
kézszoritása,
s a csókjai!

Nyugalmam oda,
fáj a szivem,
meg nem lelem
többé sohasem.

Lelkem csak érte
áhítozik,
bár tarthatnám
karomban itt,

csókolhatnám
kedvem szerint,
s eléghetnék
a csókjain!

[SZABÓ LŐRINC]:
MARGIT A ROKKÁNÁL
– Dal a ~~xxx~~ „Faust”-ból –[904]
Meine Ruh ist hin

Nyugtom oda,
szivem ne*h*éz,
lakója már csak
a rettegés.

Ha nincs velem:

[SZABÓ LŐRINC]:
Margit a rokkánál[905]
– A „Faust”-ból –

Nyugtom oda,
szivem nehéz,
lakója már csak
a rettegés.

Ha nincs velem,

[SZABÓ LŐRINC]:
Margit a rokkánál[906]
Meine Ruh ist hin
– Dal a „Faust”-ból –

Nyugtom oda,
szivem nehéz,
lakója már csak
a rettegés.

Ha nincs velem:

[SZABÓ MIHÁLY]:
[**Nehéz a szívem…**][907]

Margit (rokkája mellett egyedűl).
Nehéz a szívem,
Nyugtom oda,
Hejh! föl se lelem
Többé soha!
Ha nincs velem
A kedvesem:

[SZIGLIGETI EDE]:
[**Nyugalmam oda…**][908]
‘3 jelenés.

Margit. (egyedül ~~fonó~~ kerekes rokka mellett.)
Nyugalmam oda,
Nehéz szivem,
Nem ~~lelemxxx~~ |találom soha|,
És sohasem.

---

[899] KAF.I.108-109
[900] GF.I.133
[901] GFN.230-232
[902] GFP.119-120
[903] GLV.121-123; GD.II.126-128
[904] Ms 4657/586.I-II. (*gépírás, autográf javításokkal*)
[905] SzLV.167-168
[906] ÖB.II.527-529
[907] GFSM.179-180
[908] M.M.1442.II.,50/99-100
[909] *sic!*

halál nekem;
a föld s~~z~~ az ég
keserüség. (*rövid ü!*)

Szegény fejem
már oly bolond,
szegény szivem (*rövid i!*)
száz helyt bolyong.

Nyugtom oda,
szivem nehéz,
lak~~xxx~~|*ója*| már csak
a rettegés.

Az ablako~~j~~mban
csak őt lesem,
csak őt, ha a házból
lábam kiteszem.

Mily délceg alak,
mily büszke fej,
az ajka mosoly,
a szeme delej,

szavai b*ű*vös
lángfolyók;
s ahogy kezetfog,
és ah, az a csók!

Nyu~~x~~|*g*|tom oda,
szivem nehéz,
lakója már csak
a rettegés.

Szivem csak érte
zokog, szegény,
óh, csügghetnék csak
a kebelén,

az ajakán:
ott ér~~xx~~ne utól,
ott, a halál
a csókjaitól!

halál nekem;
a föld s az ég
keserüség.

Szegény fejem
már oly bolond,
szegény szivem
száz helyt bolyong.

Nyugtom oda,
szivem nehéz,
lakója már csak
a rettegés.

Az ablakomban
csak őt lesem,
csak őt, ha a házból
lábam kiteszem.

Mily délceg alak,
mily büszke fej,
az ajka mosoly,
a szeme delej,

szavai bűvös
lángfolyók,
s ahogy kezet fog,
és ah, az a csók!

Nyugtom oda,
szivem nehéz,
lakója már csak
a rettegés.

Szivem csak érte
zokog, szegény,
óh, csügghetnék csak
a kebelén,

az ajakán:
ott érne utól,
ott, a halál
a csókjaitól!

halál nekem;
a föld s az ég
keserüség.

Szegény fejem
már oly bolond,
szegény szivem
száz helyt bolyong.

Nyugtom oda,
szivem nehéz,
lakója már csak
a rettegés.

Az ablakomban
csak őt lesem,
csak őt, ha a házból
lábam kiteszem.

Mily délceg alak,
mily büszke fej,
az ajka mosoly,
a szeme delej,

szavai bűvös
lángfolyók;
s ahogy kezetfog,
és ah, az a csók!

Nyugtom oda,
szivem nehéz,
lakója már csak
a rettegés.

Szivem csak érte
zokog, szegény, –
óh, csügghetnék csak
a kebelén,

az ajakán:
ott érne utól,
ott, a halál
a csókjaitól!

Kín gyötrelem
Az életem.
Szegény fejem
Olyan zavart,
Szegény szivem
Majd megszakad!
Nehéz a szívem
Nyugtom oda,
Hejh föl sem lelem
Többé soha!
Ablakomban
Csak őt lesem.
Járok kelek,
Őt keresem.
Mily ép, mi szép
A termete,
Hogy mosolyog
Ajka, szeme
Óh mily édes
A beszéde,
Óh a csókja
Tüzessége!
Nehéz a szivem,
Nyugtom oda,
Hejh föl se lelem
Többé soha!
Szívem lelkem
Értted[909] eped,
Jer! Várva vár
Szerelmesed.
Kedvemre hadd
Csókoljalak,
S haljak el a
Csókod alatt!

Hol ő nincs velem
Az sír nekem,
S a' nagy világ
Egy száraz ág.

Szegény fejem
Már megbomolt,
'S az érzetem
Eldarabolt.

Nyugalmam oda,
Nehéz szivem,
Nem találom soha,
És sohasem.

Utána bámulok
Az ablakból,
Utána indulok
Hazulról. (100)

Nemes járása,
~~Ő~~ |S| hős termete,
Mosolygó ajka,
'S tekintete,

'S beszédjei'
Varázs folyása,
Kézszorítása,
'S ah, csókjai!

Nyugalmam oda,
Nehéz szivem,
Nem találom soha
És sohasem.

Keblem' vonzalma
Felé tolúl,
Bár elfoghatnám
Örök rabúl.

'S csókolhatnám,
Mint akarom,
Mig csókjain
Széllyel folyom.

Goethe

[>*89*] GOETHE:
Faust (I.) **Walpurgisnacht**[910]
Verlangst du nicht nach einem Besenstiele?
Ich wünschte mir den allerderbsten Bock.
Auf diesem Weg sind wir noch weit vom Ziele.

[BÁTHORI CSABA]:[911]
Nem fáj a fogad, mondd, egy seprünyélre?
Én egy csődörre tolnám fenekem!
Így, poroszkálva, nem jutunk előre.

[DÓCZI LAJOS]:[912]
Nem kell talán egy seprünyél?
Vagy kecskebakra kivánkoznál?
Igy járva, messze van a czél.

[FERENCZI ZOLTÁN]:
Goethe / Faust I. rész. / Ford. Ferenczi Z.[913]
Egy seprünyélre nincsen-e szükséged?
Vágynám a legjobb bakra kapni fel.
Ez úton messze még, mig czélod éred.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Faust[914]
Nem kell talán egy seprűnyél kezedbe?
Bár kaphatnám a legvadabb bakot.
Utunkon még a cél be messze-mesze.

[GÓTH SÁNDOR]:
[**Jó lenne neked tán egy seprünyél ma?…**][915]
Jó lenne neked tán egy seprünyél ma?
Biz én szeretnék egy vágtató bakot
Utunknak innen messze még a célja.

[HÓDSÁGHY BÉLA]:
[**A seprűnyél vajjon kedvedre lesz-e?…**][916]
A seprűnyél vajjon kedvedre lesz-e?
Kívánnám én a legvadabb bakot.
A cél utunkon messze még, be messze.

[JÉKELY ZOLTÁN]:
[**Neked egy seprünyél jól fogna mostan!…**][917]
Neked egy seprünyél jól fogna mostan!
Én bűzlő bakkecskét hiányolok.
A célunk innen még ki tudja, hol van.

[JÉKELY ZOLTÁN]:
[**Egy seprünyél, ugye jól fogna mostan?…**][918]
Egy seprünyél, ugye jól fogna mostan?
Én bűzlő bakkecskét hiányolok.
A célunk innen még ki tudja, hol van.

[KOMÁROMY ANDOR]:
[**Nem kéne-e neked egy seprünyél…**][919]
Nem kéne-e neked egy seprünyél,

[KOZMA ANDOR]:
[**Jó lenne tán néked egy seprünyél ma?…**][920]
Jó lenne tán néked egy seprünyél ma?

[MÁRTON LÁSZLÓ]:
[**Neked nem volna jobb egy seprünyél?…**][921]
Neked nem volna jobb egy seprünyél?

---

910 GAL.XII.202
911 FB.163
912 GDMD.161
913 Ms 358/18 (utólagos ceruzás számozás: 186. l.)
914 GFO.200
915 MM. 4574 /a,53
916 GFH.141
917 Európa 1967,146 (+ Diákkönyvtár 1992,149; Európa,64; A v.ir. kl.,140; J.W.G. Vál. műv.1986,170)
918 MH.1959,
919 GFK.192
920 KAF.I.122
921 GF.I.147

Nekem most jól fogna egy kecskebak,
Ez úton tőlünk távol még a czél.

Bár én is kapnék egy erős bakot,
Utunknak innen messze még a célja.

Én fognék egy ocsmány kecskebakot!
Ha igy megyünk, még messze van a cél.

[NAGY ISTVÁN]:
[**Nem volna kedved seprünyélre ülni?…**][922]
Nem volna kedved seprünyélre ülni?
Velem jót tenne bár milyen bak!
Hisz így sohsem fogunk czélhoz érni!

[PALÁGYI LAJOS]:
[**Nem kivánsz-e seprőnyelet?…**][923]
Nem kivánsz-é seprőnyelet?
Én meg bakkecskén foglalnák helyet.
Ez út a czéltól mág mi messze van!

[SÁRKÖZI GYÖRGY]:
[**Szeretnél szállni fürge seprünyélen?…**][924]
Szeretnél szállni fürge seprünyélen?
Én jobban szeretnék egy büdös bakot.
Soká fogsz így a célhoz érni vélem.

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Jó lenne tán neked egy seprűnyél ma?…**][925]
– Jó lenne tán neked egy seprűnyél ma?
Bár kapnék én is egy erős bakot,
Utunknak innen messze még a célja.

[SZABÓ MIHÁLY]:
[**Alád egy seprünyél jó volna, nemde?…**][926]
Alád egy seprünyél jó volna, nemde?
Én kecskebakon, a legizmosabban,
Szeretnék űlni, mert a czél még messze.

[>*90*] GOETHE:
Faust (I.) **Walpurgisnacht**[927]

Aber sag' mir ob wir stehen,
Oder ob wir weiter gehen?
Alles, alles scheint zu drehen,
Fels und Bäume, die Gesichter
Schneiden, und die irren Lichter,
Die sich mehren, die sich blähen.

[BÁTHORI CSABA]:
[**Nos, beszélj hát! Kergülünk-e…**][928]
Nos, beszélj hát! Kergülünk-e
Vagy feneken tespedünk-e?
Minden pörög, zúg – görcs, tüske,
Barom táncol fintorogva,
S dúlt lidérceken a hurka
Reng, hasuk degeszre tömve!

[DÓCZI LAJOS]:
[**De hát mondsza, állunk itten?…**][929]
De hát mondsza, állunk itten?
Avagy mozdulunk előre?
Minden tánczol, forog minden,
Hegy, fa ugrál nyelvet öltve.
A lidércz is, ezret költve
Szaporodik, míg tekintem.

[FERENCZI ZOLTÁN]:
[**Ej, de mondd csak, vajjon állunk…**][930]
Ej, de mondd csak, vajjon állunk,
Vagy pedig mind tovább szállunk?
Minden mintha itt forogna,
Szikla és fák rút torzképet
Vágva ránk és a lidérczek
Nőve számban s felfuvódva.[931]

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
[**Nos, felelj: vajon csak állunk…**][932]
Nos, felelj: vajon csak állunk,
Vagy pedig száguldva szállunk?
Mintha minden körbe járna,
Torz pofát vág mind a félszeg
Kő meg ág, – a kis lidércek
Lángja megnő óriásra.

[HÓDSÁGHY BÉLA]:
[**No de mondd csak, mit csinálunk?…**][933]
No de mondd csak, mit csinálunk?
Indulunk-e, vagy megállunk?
Körbe jár itt minden, érzed?
Fű, fa, szikla arca torzul,
S itt is, ott is a bokorbul
Lesnek óriás lidércek.

[JÉKELY ZOLTÁN]:
[**Inkább mondd meg, hogy megyünk-e…**][934]
Inkább mondd meg, hogy megyünk-e,
avagy itt vesztegelünk-e?
Mintha csak körben repülne
vélünk minden: a fa, szikla
fintorogna és a szikra
rémítően sűrüsülne.

[JÉKELY ZOLTÁN]:
[**Inkább mondd meg, hogy megyünk-e…**][935]
Inkább mondd meg, hogy megyünk-e,
avagy itt vesztegelünk-e?
Mintha csak körben repülne
vélünk minden: a fa, szikla
fintorogna és a szikra
Sokasodna megkergülve.

[KOMÁROMY ANDOR]:
[**Hanem szólj csak állunk-e?…**][936]
Hanem szólj csak állunk-e?
Avagy hova szállunk-e?

Látom, minden mozog, forog,
Fák, sziklák torz képeket
Vágnak; – s a lidércz-sereg
Szaporodik s libeg, lobog.

[KOZMA ANDOR]:
[**No, de mondd meg: maradunk-e?…**][937]
No, de mondd meg: maradunk-e?
Vagy hogy inkább haladunk-e?
Minden téncsak körbe'forgás;
Szertek s fák pofákat vágnak,
S az imbolygó fény-világok
Szaporodnak s nőnek folyvást.

[MÁRTON LÁSZLÓ]:
[**Mondd, vajon megállunk itten…**][938]
Mondd, vajon megállunk itten,
Vagy már továbbmentünk innen?
Mintha csak forogna minden,
Arccá formálódó bércek,
És fatörzsek, és lidércek,
Akik gyűlnek mindenünnen.

[NAGY ISTVÁN]:
[**Hanem szólj csak, hogy megyünk-e?…**][939]
Hanem szólj csak, hogy megyünk-e?
Vagy egy helyben maradunk-e?
Minden menni futni tetszik,*

És hozzá még a lidérczek,
Szaporodnak és megnőnek

[PALÁGYI LAJOS]:
[**Oh de mondjad, állunk-é még?…**][940]
Oh de mondjad, állunk-é még?
Vagy megyünk-e már a hegynek?
Forog minden. Fák és sziklák
Orczájukat fintorítják,
S a lidérczek, bolygó szikrák
Sokasodnak, növekednek.

[RADÓ GYÖRGY]:
[**És mi? És mi vajjon állunk?…**][941]
És mi? És mi vajjon állunk?
Vagy tán közben egyre szállunk?
Vagy tán körforgást csinálunk?
Egybefolynak fák és bércek,
Fintorok, bolygó lidércek,
S egyre órjásabbak nálunk.

---

922 GFN.264
923 GFP.135
924 GFS.152
925 GVR.525
926 GFSM.205
927 GAL.XII.205
928 FB.165
929 GDMD.163
930 Ms 358/18 (utólagos ceruzás számozás: 189. l.)
931 A II. sz. borítékban (Ms 358/10-23) 2 újságkivágás: Kozma Andor Faust-fod.ból (Ms 358/23); rajta tintával: »Az Ujság / decz 2. / 33512/1915«
932 GFO.202
933 GFH.143
934 EU.142 (+DK.152; EU.67,148; J.W.G. vál. m. 1986,173)
935 HKC.1959,
936 GFK.195
937 KAF.I.124
938 GF.I.149
939 GFN.267-268
940 GFP.137-138
941 RS.93
* Egy sor hiányzik.

[SÁRKÖZI GYÖRGY]:
[Ó, de mondd, állunk-e már mi…][942]

Ó, de mondd, állunk-e már mi,
vagy sosem fogunk megállni?
Mintha itt minden forogna,
szikla és fa fintorogna,
egyre több fény imbolyogna,
és magasra föllobogna.

[SZABÓ LŐRINC]:
[Na de mondd meg: maradunk-e?…][943]

Na de mondd meg: maradunk-e?
Vagy hogy inkább haladunk-e?
Mindez tán csak körbe-forgás:
Szirtek s fák pofákat vágnak
S az imbolygó fény-világok
Szaporodnak s nőnek folyvást.

[SZABÓ MIHÁLY]:
[Mondsza csak most! mit csináljunk?…][944]

Mondsza csak most! mit csináljunk?
Még haladjunk, vagy megálljunk?
Nyelvit ölti a fa, szikla,
úgy tekint ránk, mintha szidna.
Aztán ezek a lidérczek,
Szaporodnak, terjedeznek.

[>*91*] GOETHE:
Faust II. Erster Act.[945]

[…]
Wirf dich in's Meer wo es am wildsten tobt,
Und kaum betrittst du perlenreichen Grund,
So bildet wallend sich ein herrlich Rund;
Siehst auf und ab lichtgrüne schwanke Wellen,
Mit Purpursaum, zu schönster Wohnung schwellen,
Um dich, den Mittelpunkt. Bei jedem Schritt
Wohin du gehst, gehn die Paläste mit.
Die Wände selbst erfreuen sich des Lebens,
Pfeilschnellen Wimmlens, Hin- und Wiederstrebens.
Meerwunder drängen sich zum neuen milden Schein,
Sie schießen an, und keines darf herein.
Da spielen farbig goldbeschuppte Drachen,
Der Haifisch klafft, du lachst ihm in den Rachen.
Wie sich auch jetzt der Hof um dich entzückt,
Hast du doch nie ein solch Gedräng erblickt.
Doch bleibst du nicht vom Lieblichsten geschieden:
Es nahen sich neugierige Nereiden
Der prächtigen Wohnung in der ewigen Frische,
Die jüngsten scheu und lüstern wie die Fische,
Die spätern klug; schon wird es Thetis kund,
Dem zweyten Peleus reicht sie Hand und Mund. – […]

[CSORBA GYŐZŐ]:
[De ha dühöngő tengerbe veted…][946]

[…]
De ha dühöngő tengerbe veted
Magad, mihelyt a gyöngyrejtő fenék
Megérez, ékes bolt simul föléd,
Iramló, fényzöld, bíborral szegett
Ingó habokból pompás épület
Dagad köréd, s lépdelsz akárhova,
Veled megy valamennyi palota.
A falak szintén boldogok, hogy élnek,
S látják a nyílnyüzsgést, a sürgeséget.
Szörnyhal tolong az új, szelidszép fény köré,
Mind ott szorong, de egy se jut belé.
Sárkányraj játszik, aranypikkelyes,
A cápa tátog, torkába nevetsz.
Bármint rajong is érted udvarod,
Nem láttál eddig ily imádatot.
De ami legkedvesebb tán szemednek,
Kiváncsi Nereidák közelednek
Remek lakodhoz a hűs-tiszta habban,
Az ifjak kéjesen, halként, riadtan,
Mások bölcsen. Hírt kap Thetis s neked,
Új Peleusnak nyújt ajkat s kezet. –

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
Faust II[947]

[…]
magad a bősz tengerbe vetheted:
a gyöngytermő fenékre érsz, s az ár
örvénylik és igéző körbe zár;
lenge, bíborszegélyű, zöld habokból
látod épülni csodaszép lakod, hol
magad vagy a középpont. Lépteid
ily mozgékony paloták követik.
Örömmel érzik falaik a folyvást
sürgő-forgó, villámsebes tolongást.
Nyüzsögnek, hol az új, nyájas fény tündököl,
a tengeri csudák, s be egy se tör.
Sárkányraj játszik, aranypikkelyes,
tátog a cápa, s torkába nevetsz.
Udvarnéped bárhogy rajong körül,
ily csődületté sose tömörül.
Még bájos hölgyekben se lesz hiányod:
kerülgetik a kandi hableányok
az örök frisseség ölén a kastélyt,
az ifjabbak kéjes, félénk halakként,
mások bölcsen. Hírt kapt Thetisz, s feléd
nyújtja, új Péleusz, ajkát és kezét. –

[KOZMA ANDOR]:[948]

[…]
És ha magad' bősz tengerbe veted,
Amint a gyöngytermő fenékre lépsz
Az ár csodásan boltozóni kész,
Fel és le oszlik zöldes lenge hullám,
Bíbor csikos szép lakká szétvonulván,
S te vagy a központ. Változtass helyet –
S mennek, ha mégysz, a paloták veled.
Még a falaknak is öröm az élet,
A gyors, a nyüzsgő, kelve, szállva ébredt.
Az uj szép látományt tenger-szülé csodák
Környékezik, de egy se' jut tovább.
Enyelg arany csillámu tarka sárkány,
Mosolyra készt a cethal, torka-tátván.
Ha udvarod ma bárhogy is imád,
Még azt se' láttad így tolongni rád.
De, ami a legkedvesebbül eshet,
Kiváncsi Nereidák is belesnek
Pompás lakodba, ott a mélyen, árban,
Ifjabbja félve s mint a hal sóváran,
Idősbje bölcsen. S Thetis vágya már,
Mint uj Peleüszt csókokra s nászra vár. –

[SZABÓ LŐRINC]:

Faust II.1. Meph. Goethe

Wirf dich ins Meer

Tengerfenék[949]

Mefisztó a királyhoz:
Ugorj a tengerbe, ~~hol legvadabb~~ |a tombolóba,|
s alig éred el gyöngydús fenekét,
gyönyörü bolt gömbölyödik feléd;
rőtcsíkos, fényzöld hullámok inognak
fent-lent s a legszebb lakássa* dagadnak
körötted, középpont körül. ~~*~~ Tovább – ?

[SZABÓ LŐRINC]:
Tengerfenék[950]
– A Faust II. részéből –

… Ugorj a tengerbe, a tombolóba,
s alig éred el gyöngydús fenekét,
gyönyörű boltozat borul föléd;
rőtcsíkos, fényzöld hullámok inognak
fent s lent, s a legszebb lakássá dagadnak
körötted, középpont körül. Tovább?

---

942 GFS.154
943 GVR.526
944 GFSM.208
945 GAL.XLI.62-63
946 M.H.1959,218-219
947 F.II.60
948 KAF.II.46
949 Ms 4657/170 (*kézírás*)
950 SzLV.159
* *sic!*

Ha mégy, veled mennek a paloták.
Maguk a falaik is csupa élet,
nyílgyors nyüzsgés, cikázó, röpke fények.
|S| ~~ha~~ szörny~~ek raja~~ |-had| gyűl a szelid, ~~xxx~~ |nagy tündöklés| köré,
mind feléd ront, egy se hatol belé.
|És| sárkány játszik, aranypikkelyes,
|a| cápa tátog, torkába nevetsz.

De bájt is mutat e csoda-világ:
jönnek |~~xxxx~~| ~~a kivánesiak~~ |örök-friss lakod a| Nereidák,
~~xxx~~ |~~xxx~~| ~~pompás~~ |kiváncsi raját| a körödbe~~xx~~ csalja,
vad, s mint a ha1, kéjenc a fiatalja,
a vén okos. ~~És értesül~~ Hírt |kap| Thetis, s a szép
uj Peleusnak nyujtja ajkát-kezét…
IX 29 Sz.L.

Ha mégy, veled mennek a paloták.
Maguk a falaik is csupa élet,
nyílgyors nyüzsgés, tolongó, röpke fények.
S szörny-had gyűl a szelid, nagy tündöklés köré,
mind feléd ront, s egy se hatol belé.
És sárkány játszik, aranypikkelyes,
a cápa tátog, torkába nevetsz.

De bájt is mutat e csodavilág:
örök-friss lakod a Nereidák
kiváncsi raját közeledbe csalja,
vad, mint a ha1, s kéjenc a fiatalja,
a vén okos. Hírt kap Thetisz, s a szép
uj Peleusznak nyujtja ajkát-kezét…

[SZABÓ LŐRINC]:
Tengerfenék[951]
A Faust II.-ből: Wirf dich ins Meer

… Ugorj a tengerbe, a tombolóba,
s alig éred el gyöngydús fenekét,
gyönyörű boltozat borul föléd;
rőtcsíkos, fényzöld hullámok inognak
fent s lent, s a legszebb lakássá dagadnak
körötted, középpont körűl. Tovább?
Ha mégy, veled mennek a paloták.
Maguk a falaik is csupa élet,
nyílgyors nyüzsgés, tolongó, röpke fények.
S szörny-had gyűl a szelid, nagy tündöklés köré,
mind feléd ront, s egy se hatol belé.
És sárkány játszik, aranypikkelyes,
a cápa tátog, torkába nevetsz.

De bájt is mutat e csodavilág:
örök-friss lakod a Nereidák
kiváncsi raját közeledbe csalja,
vad, mint a ha1, s kéjenc a fiatalja,
a vén okos. Hírt kap Thetisz, s a szép
uj Peleusznak nyujtja ajkát-kezét…

[VÁRADI ANTAL]:
[**Most vesd magad tengerbe, a vizek…**][952]

[…]
Most vesd magad tengerbe, a vizek
Ha legvadabb viharban zúganak
S a hogy leszállsz, gyöngyterhes hab alatt,
Tengerfenék mély csodái között,
Biborszegélyű, zöldbe öltözött
Habok csarnokká boltoznak feletted
S a hová mégy, utad bármerre vetted,
Paloták mennek veled, élő falakkal
Nyüzsgő, le- s feltörekvő száz alakkal,
Tenger csodái zsongnak fény felé,
Oda ütődnek – s nem hatnak belé.
Sárkány, hétszínt játszó pikkely-arany rajt.
Tátongó czápa, torkába kaczagsz majd!
S bármint elbűvöl mostan udvarod,
Ily csődülést szemed nem láthatott.
S a legkedvesb azért ott sem hagy el
Nereidák, kiváncsi nagy szemekkel
Csodás lakodhoz, örök friss habokban
Közelgnek, az idősbje óvatosban
Félénken ifja – majd megsejti Thétis
S Peleusznak nyújtja ajkát s kezét is,
A másodiknak – s fenn Olymp virányán – –

[*>92*] GOETHE:
Faust II. Fünfter Act.[953]
Lynceus, der Thürmer (auf der Schloßwarte singend):
Zum Sehen geboren,
Zum Schauen bestellt,[957]
Dem Thurme geschworen
Gefällt mir die Welt.
Ich blick' in die Ferne,
Ich seh' in der Näh',
Den Mond und die Sterne
Den Wald und das Reh.
So seh' ich in allen
Die ewige Zier,
Und wie mir's gefallen
Gefall' ich auch mir.
Ihr glücklichen Augen
Was je ihr gesehn,
Es sey wie es wolle
Es war doch so schön!

GOETHE:
[**Zum Sehen geboren…**][954]

Zum Sehen geboren,
zum Schauen bestellt,
dem Turme geschworen,
gefällt mir die Welt.
Ich blick in die Ferne,
ich seh in die Näh,
den Mond und die Sterne,
den Wald und das Reh.
So seh ich in allen
die ewige Zier,
und wie mirs gefallen,
gefall ich auch mir.
Ihr glücklichen Augen
was je ihr gesehn,
es sei wie es wolle,
es war doch so schön!

[CSORBA GY.]:
[**Én nézni születtem…**][955]
LYNCEUS, A TORONYŐR: (*a kastély őrtornyán dalol*)
Én nézni születtem
És látni kivált,
S eskűm ide tettem,
Így szép a világ.
Távolba, közelbe
Fürkészve lesek:
Hold, csillagok ezre,
Őz s rengetegek. –
Mindenben a szépség
Ős lángja lobog,
S míg rámveti fényét,
Én is ragyogok.
Boldog szem, akármi
Tárult elibéd,
S bármit hoz a sorsom,
Szép volt, csodaszép!

[DÓCZI LAJOS]:
[**Nézni hivatásom…**][956]
LYNCEUS, A TORONYŐR *(a várfokon danol).*
Nézni hivatásom
Látni kenyerem,
Torony a lakásom,
Szerszámom a szem.
Látok élőt, holtat
Az égbolt alatt
Csillagot és holdat,
Erdőt s gímvadat.
S látom körbe körűl
Mind, mi szép s örök,
S ahogy minden örűl,
Én is örülök.
Én boldog szempárom,
Láss csak mind odébb,
Jót vagy rosszat látok,
Látni mindig szép.

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
Faust II[958]
LÜNKEOSZ, A TORONYOR (*a kastély őrtornyán dalol*)

[KOZMA ANDOR]:
Faust II[959]
LYNCEUS, A TORONYŐR *(őrhelyén dalolva).*

[SZABÓ LŐRINC]:
Linkeusz[960]

[SZABO LORINC]:
Lynceus, a toronyőr[961]

---

951 ÖB48.166; ÖB.II.599-600: *Tengerfenék / Wirf dich ins Meer / – A Faust II.-ből –*
952 GFVA.136-137
953 GAL.XLI.308-309
954 E.216
955 HKC.400
956 DF.144
957 Csak az első két sort idézi németül: WGM.14
958 F.II.267-268; ua. (16 sor): *A toronyőr dala.* VAP.557
959 KAF.II.207-208
960 STG.III.55
961 SzLV.148

Látásra születtem,
s itt kell, aki lát,
tornyomba szerettem,
így szép a világ.
Itt tárul elébem,
egyképp szabadon,
hold s csillag az égen,
lenn őz, fa, vadon.
Szépség örök éke
büszkén ragyog ott,
bámulok a fénybe,
s én is ragyogok.
Boldog szem, örökre
tiéd ez a kép.
Történhet akármi,
szép volt, csodaszép!

Látásra születtem,
És néz aki lát,
Tornyomhoz esküdtem,
Itt szép a világ.
Közel van a távol
Szemeimnek, ím:
A hold, csillagtábor,
Az erdő, a gím.
Az örök díszt nézem
Mindannyiban,
És díszesnek érzem
Én is magam.
Te boldog szempárom,
Legyen bármiképp,
Amit egyszer láttál,
Az örökre szép!

Nézz! – mondta a sorsom;
Láss! – szólt a parancs;
szent várta a tornyom
s szép minden alant.
Enyém, mit a messze
meg a közel ád,
a csillagok ezre,
az őz meg a fák.
Akármire nézek,
mind isteni dísz,
s mint ahogy az élet,
tetszem magam is.
Boldog szem! amit csak
láttál, az a mű,
akármilyen is volt,
mégis gyöngyörű!

„Nézz!” – mondta a sorsom;
„Láss!” – szólt a parancs.
Szent őrhely a tornyom
s szép minden alant.
Érdekel, amit csak
mutat a világ,
a hold meg a csillag,
az őz meg a fák.
Akármire nézek,
mind isteni dísz,
és ahogy az élet,
tetszem magam is.
Boldog szem, amit csak
láttál, az a mű,
jó s rossz, ugy, ahogy van,
mégis – gyöngyörű!

[SZABÓ LŐRINC]:
Lynceus, a toronyőr[962]
Lynceus, der Türmer (Részlet a Faust II-ből)

„Nézz!” – mondta sorsom;
„Láss!” – szólt a parancs.
Szent őrhely a tornyom
s szép minden alant.
Érdekel, amit csak
mutat a világ,
a hold meg a csillag,
az őz meg a fák.
Akármire nézek,
mind isteni dísz,
és ahogy az élet,
tetszem magam is.
Boldog szem, amit csak
láttál, az a Mű,
jó s rossz, ugy, ahogy van,
mégis gyöngyörű!

[VÁRADI ANTAL]:
[**Nézésre születtem…**][963]

LYNCEUS a toronyőr (a kastély-vártán énekelve).

Nézésre születtem
S tisztem, hogy lássak.
Tornyomhoz esküdtem
S így szép a világ csak.
El, messze tekintek,
S látok közel,
Hold- s csillagot, mindent,
S mi ligetbe szökell,
Mindent örök ékben
Látok, mi ragyog,
S míg az tetszik nékem –
Elégűlt vagyok!
Boldog szemek, ez, mit
Megláttatok eddig,
Volt légyen akármi –
Oly szép vala látni! *(Szünet.)*

[>*93*] GOETHE:
Faust II. Fünfter Act.[964]

[…]
Eckzähne klaffen; dem Gewölb des Schlundes
Entquillt der Feuerstrom in Wuth,
Und in dem Siedequalm des Hintergrundes
Seh’ ich die Flammenstadt in ewiger Gluth.
Die rothe Brandung schlägt hervor bis an die Zähne,
Verdammte, Rettung hoffend, schwimmen an;
Doch kolossal zerknirscht sie die Hyäne
Und sie erneuen ängstlich heiße Bahn.
In Winkeln bleibt noch vieles zu entdecken,
So viel Erschrecklichstes im engsten Raum!
Ihr thut sehr wohl, die Sünder zu erschrecken,
Sie halten’s doch für Lug und Trug und Traum.

[CSORBA GYŐZŐ]:[965]

[…]
Négy szemfog villan; bősz tűzár zuhog ki,
Dönti a boltíves garat,
S odébb a lángvárost látom lobogni
Örökké izzón, vastag gőz alatt.
A rőt hullámtaraj ostromolja,
Bízó sok kárhozott úszik vele;
De a roppant Hiéna visszafalja,
S előttük ismét a lángút heve.
Merő csodák a sűrű zegzugokban,
Csöpp kis helyen egész rém-áradás!
Szálljon csak félsz a bűnösökbe onnan,
Hisz úgyis azt tartják: álom, csalás!

[DÓCZI LAJOS]
Faust II.[966]

[…]
Agyar vigyorg. A torkolat mélyéből
Dühönve zúg a tűzfolyó,
S a hátsó boltban, mint a gőz fölébb gyűl,
A folyton égő város látható.
A véres tajték a fogakra csapkod,
A kárhozott had úszva menekűl,
De bősz hiéna-raj utána kapkod
S az égő bujdosást kezdik elül.
Száz zúgban még száz kint kohol e bögre,
Ily szűk helyen mily sok. Jaj! fuldokol.
De h’jába ijesztsz rá a bűnösökre
Nekik csak torzkép, álom a pokol.

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
Faust II[967]

[…]
Ebfogak rése; a tűzár dühödten
tör a boltíves torkon át,
és látom hátul, sistergő ködökben
a láng örökkön izzó városát.
A fogsorig csap a rőt hab, utat remél a
sok kárhozott, és úszik arra mind,
de szétmorzsolja őket a Hiéna,
s a forró pályán reszketnek megint.
Van a zugokban sok más iszonyú is,
szűk helyre itt ezer rémség szorul!
Riasszatok a bűnösökre; úgyis
– koholmány! álom! – mondják botorul.

[KOZMA ANDOR]:
Faust II.[968]

[…]
Szörny szemfogak; az űr boltozatából
Kizúg a bősz tűzlángos ár,
S a gőzgomolynak hátterébe’ távol,
Örökké izzón, a lángváros áll.
A fogsorig nyomul az ár piros dagálya,
Partot remél sok úszó kázhozott,
De visszamarja a szörny hiéna szája
Megújra öket a tűz-árba ott.
Van a zugokban még sok érdekesség,
Hány rettenet, bár a tér oly szűk itt!
A bünhődőket hadd ijesztgessék,
Ugyis csak álnok álomnak hiszik.

[SZABÓ LŐRINC]:
Pokol-torka[969]
– A Faust II. részéből –

… Odvas agyarak; boltíves torokból
dühöngve csorog a tüzes ár,
s látom, hátúl, ahol a gőzgomoly forr,
a lángvárost: örök izzásban áll.
A rőt dagály a fogsort ostromolja;
kárhozott-had úszik; hiszi: kijut;
de a roppant hiéna visszamarja –
s ők ujrakezdik szörnyű tűz-utuk.
Van a zugokban még sok érdekesség,
minden kis teret mennyi rém telit!
Ráfér a bünösökre, hogy ijesszék;
hisz az egészet álomnak hiszik…

---

962 ÖB.I.704
963 GFVA.447-448
964 GAL.XLI.324
965 HKC.1959,412
966 DF.154-155
967 F.II.283
968 KAF.II.218
969 SzLV.156

[SZABÓ LŐRINC]:
Pokol-torka[970]
A Faust II-ből: Eckzähne klaffen…

… Odvas agyarak; boltíves torokból
dühöngve csorog a tűz-ár,
s látom, hátúl, ahol a gőzgomoly forr,
a lángvárost: örök izzásban áll.
A rőt dagály a fogsort ostromolja;
kárhozott-had úszik; hiszi: kijut;
de a roppant hiéna visszamarja –
s ők ujrakezdik szörnyü tűz-utuk.
Van a zugokban még sok érdekesség,
minden kis teret mennyi rém telit!
Ráfér a bünösökre, hogy ijesszék;
hisz az egészet álomnak hiszik…

[SZABÓ LŐRINC]:
Pokol-torka[971]
Eckzähne klaffen…
(A Faust II-ből)

… Odvas agyarak; boltíves torokból
dühöngve csorog a tűz-ár,
s látom, hátúl, ahol a gőzgomoly forr,
a lángvárost: örök izzásban áll.
A rőt dagály a fogsort ostromolja;
kárhozott-had úszik; hiszi: kijut;
de a roppant hiéna visszamarja –
s ők ujrakezdik szörnyü tűz-utuk.
Van a zugokban még sok érdekesség,
minden kis teret mennyi rém telit!
Ráfér a bünösökre, hogy ijesszék;
hisz az egészet álomnak hiszik…

[VÁRADI ANTAL]:
[**Agyara kaffog; torka boltívéből…**][972]

[…]
Agyara kaffog; torka boltívéből
A lángfolyam dühvel buzog s elétör.
S a háttér forró érczkatlanján át most
Látom örökkön izzón a lángvárost!
A láng a fogakig kicsap s megéget.
A kárhozottak úsznak, mentést várva…
De a hiéna rémtorkát bezárja
S új, izzó kín közé morzsolja őket.
Pokol sarkában rejtve sok vagyon.
Szoros helyen megannyi borzalom.
Jól teszitek! a bűnöst ígyen intik.
Úgyis csel és csalásnak tartják mindig.
(A vaskos örödögökhöz, kiknek rövid, egyenes a szarvuk.)

[>*94*] GOETHE: Pandora. Ein Festspiel
[**Wer von der schönen zu scheiden verdammt ist…**][973]
Epimetheus.
Wer von der Schönen zu scheiden verdammt ist,
Fliehe mit abegewendetem Blick!
Wie er, sie schauend, im Tiefsten entflammt ist,
Zieht sie, ach! reißt sie ihn ewig zurück.
Frage dich nicht in der Nähe der Süßen:
Scheidet sie? scheid' ich? Ein grimmiger Schmerz
Fasset im Krampf dich, du liegst ihr zu Füßen,
Und die Verzweiflung zerreißt dir das Herz.
Kannst du dann weinen und siehst sie durch Thränen
Fernende Thränen, als wäre sie fern:
Bleib! Noch ist's möglich! Der Liebe, dem Sehnen
Neigt sich der Nacht unbeweglichster Stern.
Fasse sie wieder! Empfindet selbander
Euer Besitzen und euren Verlust!
Schlägt nicht ein Wetterstrahl euch aus einander,
Inniger dränget sich Brust nur an Brust.
Wer von der Schönen zu scheiden verdammt ist,
Fliehe mit abgewendetem Blick!
Wie er, sie schauend, im Tiefsten entflammt ist,
Zieht sie, ach! reißt sie ihn ewig zurück!

[HAJNAL GÁBOR]:
[**Az, kit a kedvese mellől a sorsa…**][974]
Az, kit a kedvese mellől a sorsa
Messze taszít, menekülve szemét
Húnyja be, mert a tekintete vonzza
Vissza időn s teren át a szivét.

És sose kérdd, ka karodban a kedves:
„Elhagysz-e? Elhagyom?" Lobban a vágy,
Térdre veted magadat s a szerelmed
Kínba szorítja szived panaszát.

Csordul a könnyed. A gördülő cseppben
Messzire tűnik el képe. Kiálts:
Állj meg! A perc szive vár szerelemmel
Csillagos éj delején tereád.

Vedd a karodba megint s a tiéd lesz
Régi szerelmed. Az elszakadás
Mennyköve már lezuhanhat közétek,
Csak szorosabb lesz a szent karolás.

Az, kit a kedvese mellől a sorsa
Messze taszít, menekülve szemét
Húnyja be, mert a tekintete vonzza
Vissza időn s teren át a szivét.

[SZABÓ LŐRINC]:
A „Pandorá"-ból[975]
Sorsa kit elvisz a drága leánytól,
jobb ha fut és már rá se tekint!
Látni elég, s akiért szive lángol,
visszaöleli örökre megint.

Sohse tünődj, ha előtted az édes:
Elhagyom? Ő megy? A szívbe nehéz
görcs dagad, újra a lába elé vet
s összetör a kétségbeesés.

Szemed elönti a távolító könny,
távoli bennük a lány maga is:
Várj! Hova futsz? Ide! Meginog ott fönn
néha a sors bús csillaga is.

Rántsd a karodba! Igy érti, igy érzed:
ami marad, s ami veszne, mit ér;
és a nagy ég ha nem üt le közétek,
még szilajabbra hevül fül a vér.

Sorsa kit elvisz a drága leánytól,
jobb, ha fut, és már rá se tekint!
Látni elég, s akiért szive lángol,

970 ÖB48.241
971 ÖB.II.848
972 GFVA.471-472
973 GAL.XL.410-411
974 GP.112-114
975 STG.III.9

visszaöleli örökre megint.

[>*95*] GOETHE: **Pandora**. Ein Festspiel[976]
Schmiede.
Zündet das Feuer an!
Feuer ist oben an.
Höchstes er hat's gethan,
Der es geraubt. […]

[JÁNOSY ISTVÁN]:
Kovácsok dala[977]
A tüzet üsd, csihold!
hona az égi bolt.
A tettek tette volt
a vollámlopás.
Ki igy gyújtott tüzet,
tüzzel szövetkezett,
fejének ötvözött
lángkoronát.

[SZABÓ LŐRINC]:
11) Kovácsok (Pandora; Goethe)[978]
Nem érthető, Pandorát megnézni[979]

5 vsz.; az első:
[]:[980]
Schmiede:
Zündet das Feuer an!
Feuer ist oben an.
Höchstes er hat's gethan,
Der es geraubt.
Wer es entzündete,
Sich es verbündete,
Schmiedete, ründete
Kronen dem Haupt.

5. vsz.:
[]:[981]
Rasch nur zum Werk gethan!
Feuer nun flammt's heran,
Feuer schlägt oben an;
Sieht's doch der Vater an,
Der es geraubt.
Der es entzündete,
Sich es verbündete,
Schmiedete, ründete
Kronen dem Haupt.

GOETHE: **Pandora**. Ein Festspiel[982]
Schmiede
Der es entzündete,
Sich es verbündete,
Schmiedete, ründete,
Kronen dem Haupt.
(Sie verlieren sich in den Gewölben, die sich fließen.)

[>96] GOETHE:
Pandora[983]

EPIMELEIA *zwischen beide tretend*.
Einig, unverrückt, zusammenwandernd,
Leuchten ewig sie herab, die Sterne;
Mondlicht überglänzet alle Höhen,
Und im Laube rauschet Windesfächeln,
Und im Fächeln atmet Philomele,
Atmet froh mit ihr der junge Busen,
Aufgeweckt vom holden Frßhlingstraume.
Ach! warum, ihr Götter, ist unendlich
Alles, alles, endlich unser Glück nur!

Sternenglanz und Mondes Überschimmer,
Schattentiefe, Wassersturz und Rauschen
Sind unendlich, endlich unser Glück nur.

[HAJNAL GÁBOR]:
Eggyéváltan együtt vándorolnak…[984]
(*Einig, unverrückt, zusammenwandernd…*)

Eggyéváltan együtt vándorolnak
csillagok s örökké leragyognak,
minden csúcson hold ezüstje fénylik,
szelek legyezik a rezgő lombot.
Fülemile lélegzik az éjben
s vele lélegzik az ifju szív is,
szelid tavaszálomból most ébredt.
Óh istenek, mért végtelen minden,
minden, – csupán boldogságunk véges!
Csillagfény s a holdnak ragyogása,
árnyék mélye, vízesés moraja
végtelen itt, – csak örömünk véges.

[SZABÓ LŐRINC]:
26 Pandora[985]

~~Együtt, zár~~ | ~~Mxxzárva~~ | ~~törhetetlen~~ |*Bonthatatlan*| út~~on~~ba összezárva
ragy~~x~~ognak az örök csillagok ránk –,
Minden örömet holdfény tündököl be,
És ~~a lombban~~ piheg a lombban Filoméla, |*szél*|
~~Éxx~~ véle piheg a vig, ifju szív is.
~~Xxx xxxx~~ |*és benne a*| tavasz éb~~xxxx~~ álma.
~~Az Istenek, mért~~ Ah, nagy Istenek, mért végtelen
minden, minden, csak a földi üdv nem!

Csillagfény és a hold lángvarázsa,
~~áxx~~ vízesés, |*a*| moraj és a mély árny
Végtelen mind, csak a földi üdv nem,

976 GAL.XL.382-383
977 GVM.300-301
978 Gyorsírással a jobb felső sarokban a »3« sz. lapon
979 »4« sz. lap: az átíró jegyzete.
980 (GWO.XI.573)
981 GWO.XI.574-575
982 GAL.XL.387-388
983 GSW.VI.423-124
984 HGK.36-37
985 Ms 4674/113

[>*97*] GOETHE:

Prolog.

Halle, den 6. August 1811.[986]

[…]

Entwallet nicht der Erde dort ein Wunderquell?
Und füllt geraume Becken mit erprobtem Naß,
Das bald verdampfend werthe Gaben hinterläßt:
Die größte Gabe sag' ich wohl mit kühnem Wort,
Die allergrößte, welche Mutter Tellus beut!
Sie gibt uns Gold und Silber aus dem reichen Schoos,
Das aller Menschen Aug' und Herzen an sich zieht;
Sie reicht das Eisen allgemeinem Kunstgebrauch,
Das so zerstört als bauet, so verderbt als schützt;
Sie reicht uns tausend aber tausend andres Gut:
Doch über alles preis' ich den gekörnten Schnee,
Die erst' und letzte Würze jedes Wohlgeschmacks,
Das reine Salz, dem jede Tafel huldiget!

Denn wohl vergebens hätte Ceres ausgestreut
Zahllose Samen, endlos Frucht auf Frucht gehäuft;
Vergebens nährte tief im finstern Waldgebüsch
Der Heerden Zucht Diana, wie im Blachgefild:
Vergebens hegten Amphitritens Nymphen weit
Im Ocean, in Flüssen, Bächen bis zum Fels
Hinauf, Gewimmel leicht bewegter Wunderbrut;
Vergebens senkte Phöbus lebensreichen Blick
Auf die Geschwader , die in Lüften hin und her
Und doch zuletzt dem Menschen in die Netze ziehn,
Dem klugen, allverzehrenden: denn wenig ist
Was er dem Gaumen anzueignen nicht gelernt:
Doch wäre ganz vergeblich aller Götter Gunst,
Umsonst des Menschen vielgewandtes Thun, umsonst
Des Feuers Kraft das alle Speise zeitiget –
Wenn jener Gabe Wohltat uns Natur versagt,
Die erst mit Anmuth würzet, was die Nothdurft heischt.
Und wie den Göttern wenig Weihrauch gnügen mag
Zum frommen Opfer, also bleibt beim Tafelfest
Zuletzt des Salzes Krume, die man prüfend streut.
Ein trefflich Sinnbild dessen was begeistend wirkt,
Geselligkeit belebet, Freund und Freund verwährt.

[…]

[SZABÓ LŐRINC]:

Goethe A só dícsérete Entwallet nicht der Erde dort ein Wunderquell?[987]

Nem / buggyan ott / csodaforrás /? Dús nedve~~x~~ tág
~~xxx~~ medencék~~xx~~et tölt és mi~~xx~~dőn elpárolog,
s ~~elpárologva~~ értékes ajándékokat hagy vissza: óh,
a legnagyabbat, mondja ~~báto~~r |vakmerő| szavam,
a legeslegnagyobbat, amit Tellus ad!
|Kinál| ~~gazdag ölében~~ |/ a Föld gerin+| ~~xxx~~ ezüstöt s aranyat,
|s vonzza velük|minden ember szivét| hogy vonzza szivér és agyát ~~xxx~~ szemét;
kinál ~~xxx~~ ipari köz célra vasat, amely
ront s |meg|véd s ~~xx~~ ~~épít és~~ ahogy puszstit, épit is;
kínál ezer~~évnyi~~ |~~ezer évre~~| sokezer~~xxx~~ más kincset ||* de én
~~mindennél többre~~ |~~leginkább~~| ~~becsülöm~~ |mindennél többre tartom| a szemcsés havat,
minden jó íz első s utolsó fűszerét,
~~a tiszta sót~~, melynek minden az asztal hódol, a tiszta sót!

~~Mert Ceres alighanem xxx~~
Mert ~~Ceres~~ ~~haszta~~ |tömérdek magvát| bizonnyal ~~hiába szórta volna szét~~ |hasztalan|
/|Diána| / ~~hiába~~ |hasztalan| táplálná / a sötét ~~erdőkben a~~
~~nyájas~~ erdőkben s réteken |rónákon| a buja nyájakat; ||~~Blachgefild~~||
hasztalán* ~~tápl~~ nevelnék tenger~~ben~~, folyam a hegyi
patak vizében Amphitrite ~~nimfái~~ lányai
a fürge csodaraj nyüzsgését; hasztalan
ejtené éltető ~~xx~~tekintetét a Nap
a ~~rengeteg raj~~, |sok svadront|, mely a ~~levegőben ide-oda~~ |az égben ide-oda|
és végül is az ember hálójába ~~repül,~~ száll,
az okos mindent=evőébe – mert kevés,
amit meg nem tanult kedvelni az inye;
de ~~teljesen~~ |egész~~en~~| hiú volna |minden| égi kegy,
hiú az ember ügyes~~sége~~ |keze| és hiú
a minden ételt ~~javító~~ |érlelő| tűz ereje – |~~zeitigend~~*
ha megtagadná a Föld azt a jót, amely
~~kecsesen~~ |~~amely~~| a ~~xx~~ |üdén| fűszerezi a ~~zord~~ |nyers| ~~xx~~ szükségletet.
S ahogy az Égnek egy kevés tömjén elég
áldozat ~~már~~, úgy marad végül a lakomák
|~~xx~~| szemer~~nyi~~ |sója,| melyet / vizsgálva szór / kezünk /,
pompás jelképe annak, ami lelkesít,
|s mozgat| társas ~~életet~~ |létet| ~~mozgat~~ és |~~igazolt~~| és barátságokat. |~~verwährt~~
=

Sz.L.

42 okt 1.

[SZABÓ LŐRINC]:

A só dícsérete[988]

Prolog für Halle, 6 August 1811: „Entwallet nicht der Erde dort ein Wunderquell?"

Nem csodaforrás buggyan ott? Dús nedve tág
medencéket tölt és mikor elpárolog,
értékes ajándékokat hagy vissza: óh,
a legnagyabbat, mondja vakmerő szavam,
a legeslegnagyobbat, amit Tellus ad!
Kinál a föld öle ezüstöt s aranyat
s vonzza vele minden ember szivét s szemét;
kinál ipari köz célra vasat, amely
pusztit és épit, de mig rombol, meg is óv;
kinál sok-sokezer egyéb kincset: de én
mindennél többre tartom a szemcsés havat,
minden jóíz első s utolsó fűszerét,
melynek mind hódol az asztal, a tiszta sót!

Mert tömérdek magvát bizonnyal hasztalan
szórta volna Ceres, s hozná gyümölcseit;
hasztalan táplálná Diana a sötét
erdőkben s rónákon a buja nyájakat;
hasztalan nevelnék tenger, folyó s hegyi
patak vizében Amphitrite lányai
a fürge csodaraj nyüzsgését; hasztalan
ejtené éltető tekintetét a Nap
a sok svadronra, mely az égben fel s alá
s végül is az ember hálójába repül,
az okos mindent-evőébe: mert kevés

[SZABÓ LŐRINC]:

A só dícsérete[989]

– Prológus egy ünnepségre –

Nem csodaforrás buggyan ott? Dús nedve tág
medencéket tölt és mikor elpárolog,
értékes ajándékokat hagy vissza: óh,
a legnagyabbat, mondja vakmerő szavam,
a legeslegnagyobbat, amit Tellus ad!
Kinál a föld öle ezüstöt s aranyat
s vonzza vele minden ember szivét s szemét;
kinál ipari köz célra vasat, amely
pusztit és épit, de mig rombol, meg is óv;
kinál sok-sokezer egyéb kincset: de én
mindennél többre tartom a szemcsés havat,
minden jóíz első s utolsó fűszerét,
melynek mind hódol az asztal, a tiszta sót!

Mert tömérdek magvát bizonnyal hasztalan
szórta volna Ceres, s hozná gyümölcseit;
hasztalan táplálná Diana a sötét
erdőkben s rónákon a buja nyájakat;
hasztalan nevelnék tenger, folyó s hegyi
patak vizében Amphitrite lányai
a fürge csodaraj nyüzsgését; hasztalan
ejtené éltető tekintetét a Nap
a sok svadronra, mely az égben fel s alá
s végül is az ember hálójába repül,
az okos mindent-evőébe: mert kevés

986 GAL.XI.371-372
987 Ms 4657/156 I-II (*kézírás gépelt Goethe-fordítás hátoldalán*)
* *sic!*
* *sic!*
* *sic!*
988 ÖB48.184
989 SzLV.

amit meg nem tanult kedvelni az inye;
de egész hiú volna minden égi kegy,
hiú az ember ügyes keze és hiú
a minden ételt érlelö tűz ereje –
ha megtagadná a föld azt a jót, amely
üdén fűszerezi a nyers szükségletet.
S ahogy az Égnek egy kevés tömjén elég
áldozat, úgy marad végül a lakomák
szemer sója, amit kezünk vigyázva szór,
pompás jelképe annak, ami lelkesít
s mozgat társaslétet és barátságokat.

amit meg nem tanult kedvelni az inye;
de egész hiú volna minden égi kegy,
hiú az ember ügyes keze és hiú
a minden ételt érlelö tűz ereje –
ha megtagadná a föld azt a jót, amely
üdén fűszerezi a nyers szükségletet.
S ahogy az Égnek egy kevés tömjén elég
áldozat, úgy marad végül a lakomák
szemer sója, amit kezünk vigyázva szór,
pompás jelképe annak, ami lelkesít
s mozgat társaslétet és barátságokat.

[SZABÓ LŐRINC]:
A só dícsérete[990]
Prolog für Halle, 6 August 1811: „Entwallet nicht der Erde dort ein Wunderquell?"

Nem csodaforrás buggyan ott? Dús nedve tág
medencéket tölt és mikor elpárolog,
értékes ajándékokat hagy vissza: óh,
a legnagyabbat, mondja vakmerő szavam,
a legeslegnagyobbat, amit Tellus ad!
Kinál a föld öle ezüstöt s aranyat
s vonzza vele minden ember szivét s szemét;
kinál ipari köz célra vasat, amely
pusztit és épit, de mig rombol, meg is óv;
kinál sok-sokezer egyéb kincset: de én
mindennél többre tartom a szemcsés havat,
minden jóíz első s utolsó fűszerét,
melynek mind hódol az asztal, a tiszta sót!

Mert tömérdek magvát bizonnyal hasztalan
szórta volna Ceres, s hozná gyümölcseit;
hasztalan táplálná Diana a sötét
erdőkben s rónákon a buja nyájakat;
hasztalan nevelnék tenger, folyó s hegyi
patak vizében Amphitrite lányai
a fürge csodaraj nyüzsgését; hasztalan
ejtené éltető tekintetét a Nap
a sok svadronra, mely az égben fel s alá
s végül is az ember hálójába repül,
az okos mindent-evőébe: mert kevés
amit meg nem tanult kedvelni az inye;
de egész hiú volna minden égi kegy,
hiú az ember ügyes keze és hiú
a minden ételt érlelö tűz ereje –
ha megtagadná a föld azt a jót, amely
üdén fűszerezi a nyers szükségletet.
S ahogy az Égnek egy kevés tömjén elég
áldozat, úgy marad végül a lakomák
szemer sója, amit kezünk vigyázva szór,
pompás jelképe annak, ami lelkesít
s mozgat társaslétet és barátságokat.

[>*98*] GOETHE:
Gedichte aus dem Nachlaß
[**Warum gabst du uns die tiefen Blicke…**][991]

WARUM gabst du uns die tiefen Blicke,
Unsre Zukunft ahnungsvoll zu schaun,
Unsrer Liebe, unserm Erdenglücke
Wähnend selig nimmer hinzutraun?
Warum gabst uns, Schicksal, die Gefühle,
Uns einander in das Herz zu sehn,
Um durch all die seltenen Gewühle
Unser wahr Verhältnis auszuspähn?

Ach, so viele tausend Menschen kennen,
Dumpf sich treibend, kaum ihr eigen Herz,
Schweben zwecklos hin und her und rennen
Hoffnungslos in unversehnem Schmerz;
Jauchzen wieder, wenn der schnellen Freuden
Unerwart'te Morgenröte tagt;
Nur uns armen liebevollen beiden
Ist das wechselseitge Glück versagt,
Uns zu lieben, ohn uns zu verstehen,
In dem andern sehn, was er nie war,
Immer frisch auf Traumglück auszugehen
Und zu schwanken auch in Traumgefahr.

GOETHE:
An Frau von Stein[992]

Warum gabst du uns die tiefen Blicke,
unsre Zukunft ahnungsvoll zu schaun,
unsrer Liebe, unserm Erdenglücke
wähnend selig nimmer hinzutraun?
Warum gabst uns, Schicksal, die Gefühle,
uns einander in das Herz zu sehn,
um durch all die seltenen Gewühle
unser wahr Verhältnis auszuspähn?

Ach, so viele tausend Menschen kennen,
dumpf sich treibend, kaum ihr eigen Herz,
schweben zwecklos hin und her und rennen
hoffnungslos in unversehnen Schmerz!
Jauchzen wieder, wenn der schnellen Freuden
unerwarte Morgenröte tagt:
nur uns armen liebevollen beiden
ist das wechselseitge Glück versagt,
uns zu lieben, ohn uns zu verstehen,
in dem andern sehn, was er nie war,
immer frisch auf Traumglück auszugehen
und zu schwanken auch in Traumgefahr.

990 ÖB.II.680-681
991 GSW.II.43-45
992 E.175-176

Glücklich, den ein leerer Traum beschäftigt,
Glücklich, dem die Ahndung eitel wär!
Jede Gegenwart und jeder Blick bekräftigt
Traum und Ahndung leider uns noch mehr.
Sag, was will das Schicksal uns bereiten?
Sag, wie band es uns so rein genau?
Ach, du warst in abgelebten Zeiten
Meine Schwester oder meine Frau.

Kanntest jeden Zug in meinem Wesen,
Spähtest wie die reinste Nerve klingt,
Konntest mich mit Einem Blicke lesen,
Den so schwer ein sterblich Aug durchdringt;
Tropftest Mäßigung dem heißen Blute,
Richtetest den wilden irren Lauf,
Und in deinen Engelsarmen ruhte
Die zerstörte Brust sich wieder auf;
Hieltest zauberleicht ihn angebunden
Und vergaukeltest ihm manchen Tag.
Welche Seligkeit glich jenen Wonnestunden,
Da er dankbar dir zu Füßen lag,
Fühlt sein Herz an deinem Herzen schwellen,
Fühlte sich in deinem Auge gut,
Alle seine Sinnen sich erhellen
Und beruhigen sein brausend Blut!

Und von allem dem schwebt ein Erinnern
Nur noch um das ungewisse Herz,
Fühlt die alte Wahrheit ewig gleich im Innern,
Und der neue Zustand wird ihm Schmerz.
Und wir scheinen uns nur halb beseelet,
Dämmernd ist um uns der hellste Tag.
Glücklich, daß das Schicksal, das uns quälet
Uns doch nicht verändern mag!

Glücklich, den ein leerer Traum beschäftigt,
glücklich, dem die Ahnung eitel wär!
Jede Gegenwart und jeder Blick bekräftigt
Traum und Ahnung leider uns noch mehr.
Sag, was will das Schicksal uns bereiten?
Sag, wie band es uns so rein genau?
Ach, Du warst in abgelebten Zeiten
meine Schwester oder meine Frau!

Kanntest jeden Zug in meinem Wesen,
spähtest, wie die reinste Nerve klingt,
konntest mich mit e i n e m Blicke lesen,
den so schwer ein sterblich Aug durchdringt.
Tropftest Mäßigung dem heißen Blute,
richtetest den wilden, irren Lauf,
und in deinen Engelsarmen ruhte
die zerstörte Brust sich wieder auf.
Hieltest zauberleicht ihn angebunden
und vergaukeltest ihm manchen Tag.
Welche Seligkeit glich jenen Wonnestunden,
da er dankbar dir zu Füßen lag,
fühlt sein Herz an Deinem Herzen schwellen,
fühlte sich in Deinem Auge gut,
alle seine Sinnen sich erhellen
und beruhigen sein brausend Blut!

Und von allem dem schwebt ein Erinnern
nur noch um das ungewisse Herz;
fühlt die alte Wahrheit ewig gleich im Innern,
und der neue Zustand wird ihm Schmerz.
Und wir scheinen uns nur halb beseelet,
dämmernd ist um uns der hellste Tag.
Glücklich, daß das Schicksal, das uns quälet,
uns doch nicht verändern mag!

[BÁTHORI CSABA]:
Mért akartad, mondd, hogy mélyre lássunk…[993]

Mért akartad, mondd, hogy mélyre lássunk,
Hogy pontosan sejtsük a jövönk,
S hogy szerelmünk, földi boldogságunk
Vak kéjeit ne lássa szemünk?
Mért sújtottál, mondd, Sors, érzelemmel,
Hogy megtudjuk, mit rejt a szivünk,
S hogy e furcsa zűrzavarban ezerszer
Megértsük, valóban mitől szenvedünk?

Ah, hányan, százan s százan, a zsibbadt
Taposásban, alig ismerik szivük:
Sodródnak vaktában, létük kiszikkadt
Mezején, s a kín sodródik velük –
Majd felujjongnak, ha gyors gyönyörnek
Kipirkad hajnali vöröse…
Csak nekünk, szegény szerelmeseknek
Nem adatik szerelem kettős öröme,
Hogy gondolat nélkül egymást szeressük
S azt lássuk párunkban, aki sose volt,
És egymást boldog álommal hitegessük
Vagy áldjuk álmunk, ha veszélybe sodort.

Boldog, kit nyűgöz egy üres álom!
Boldog, kinek sejtése hiú!
Bennünk álmot, gyönyört mindenáron
Felsért tudásunk, szemünk szomorú.
Mondd, sorsunk mit szánt nekünk gyanútlan?
Miért kötött össze ily nagyon?
Ah, régesrég letűnt korokban
Feleségem voltál vagy hugom.

Ismerted lényem minden vonását,
Kicsaltad legtisztább húrom hangjait,
Egyetlenegy pillantásod átjárt,
Pedig halandó engem ritkán gyanít –
Forró véremet csillapítottad,
Mederbe terelted hajszolt lépteim,
Angyali karjaidba fogtad

[FÖLDESSY GYULA]:
Charlotte von Stein-hoz[994]

Mért sujtsz minket, Sors, oly látó szemmel,
Jövőnket mért sejteted velünk?
Úgy mint mások, oly boldog hiszemmel,
Mondd, mért soha nem szerethetünk?
Mért kellett – egymás szivét kitárván –
Oly mélyen fürkészni önmagunk?
Éltünk annyi összevisszaságán
Át meglátnunk: én s ő kik vagyunk.

Mennyi ezer ember lót-fut itt lenn,
Önszivét sem ismerhetve meg,
Lengnek cél nélkül, reményveszetten,
Hordva nem-várt szenvedéseket.
S ujjongnak, ha bú, baj elköszönnek
S gyors örömnek villan hajnala,
Csak nekünk két árva szeretőnek
Nincs az a boldogságunk soha:
Hogy szeressünk, gondtalan, azt látva
Egy a másban, aki sohse volt,
Mindig készen álomboldogságra
S álomvészt is félve mint valót.

Boldog, kit egy üres álom áltat
S nem készt gondra semmi sejtelem.
Bennünk caak erősit régi sejtést, álmat
Minden pillanat, minden jelen.
Mit akar velünk a sors szeszélye,
Mért kötött, mondd, egybe oly nagyon?
Egykor, ah, sok száz vagy ezer éve
Nővérem voltál vagy asszonyom.

Izről·ízre ismerted valómat,
Átcsengett hozzád minden ideg,
Kibe ember-szem alig hatolhat,
Belém látott egy tekinteted.
Tűz-vérem hűs cseppel csillapítva
Vad futásnak mértél jó szabályt,
Szétdúlt keblem angyalkarjaidba

[SZABÓ LŐRINC]:
~~xxxxxxxxxxxxxx~~

CHARLOTTE VON STEINHOZ
An Charlotte von Stein[995]

Mért adtad e mély tekintetet, mely
úgy sejteti velünk a jövőt,
hogy szerelmünk önfeledt gyönyörrel
sosem állhat édene előtt?
Mért áldottál, Végzet, oly varázzsal,
hogy egymás szivébe láthatunk
s a sok furcsa gomolygáson által
kifürkésztük igaz viszonyunk?

Ah, ezerszám él a bamba ember
s a saját szivét sem ismeri,
teng-leng, s ha nem-képzelt gyötrelemmel
sújtja sorsa, nyugtát nem leli;
aztán ujjon~~x~~|g|, mert a gyors örömnek
váratlan hajnala felragyog.
Csak nekünk, két szegény szer~~xx~~|*et*|őnek,
tilos, mitől mások boldogok:
nem érteni egymást és szeretni,
hinni ~~ikor~~|*tükör*+*|képnek, mely hamis,
uj s uj álomhazákat keresni
s ingani álmodott ~~v~~bajban is.

Boldog, akit ~~üres~~ |*hiu*| álom éltet!
Boldog, kire sejtés sose hat!
Bennünk, sajnos, minden perc s minden tekintet
sejtelmet igazol s álmokat.
Mondd, mi sors van előtted s előttem?
Mondd, hogy kötött egybe ily nagyon?
Ah, valaha, régleélt időkben
feleségem voltál vagy hugom. (*rövid u!*)

~~Ismerted~~ |*Megláttad*| lényem minden vonását,
~~tudtad~~ |*tudod*|, hogy cseng ~~xxxx~~ |~~xx~~|*bennem az*| ideg,
s bár alig van földi szem, mely átlát,
kiolvasott egy tekinteted.
Forró erem mérsékleted itta,
vezettél, hogy ne tévedjek el,
s vihar múltán angyal+**karjaidban

---

993 N.1999/7-8, 556-557
994 GEF.127-129
995 Ms 4657/579.I-II. (*Gépírás, autográf javításokkal.*)
* kézzel egybehúzva

A zilált embert, ha meggyötörte kín –
Finom szálakkal gúzsba kötötted,
Tündért küldöttél némely napjaiba…
Mert boldog békét vélt körülötted,
Ha hálásan letelepedett oda
Lábadhoz s szivében a hullám megáradt,
Hitte: a szemed tükre irgalom,
És hitt az érzéki tisztaságnak,
Hitte: a lüktető vér a nyugalom

Ó, mindebből ma már csak egy emlék
Lebeg a kétkedő szív körül –
Az ó igazság örök benső örökség,
Az új valóság fájdalom belül.
Úgy tűnik, lelkünk derékba törve,
És déli napfényben is vakoskodunk.
Boldogság, hogy a Sors, bár gyötörne,
Meghagy olyannak, amilyenek vagyunk.

Ismét enyhitő nyugtot talált.
Tündérkönnyü pórázodra kötve
Melletted feledtem az időt,
Volt valaha oly nagy boldog órák üdve,
Mint midőn ültem lábad előtt?
Hogy dagadt szivem szivedre hullva,
Mindig jónak tükrözött szemed,
Földerült minden érzékem újra,
Megnyugtattad zúgó véremet.

Óh, de mindez már csak mint egy emlék
Lengi körül megrendült szivem,
A régi igazat ma is úgy érzem még
És fájdalmas nékem a jelen.
Nézzük egymást, lelkünk szárnya törve,
Csupa·fény-napunk is ködhomály,
De a sors minket bárhogy gyötörne,
Mássá nem tesz mégse már.

felüdűlt e zaklatott kebel.
Tündérkönnyü szál kötötte hozzád|:| (*rövid ü!*)
hány nap elringattad, boldog üdv!
volt-e ~~x~~gyönyör, mint a hálateli órák,
mikor ott a lábadnál feküdt:
tudta, szíve a szivedre lüktet,
jónak látta sze~~xx~~|*med*|ben magát,
érzékei sorra földerűltek
és zúgó vérébe béke szállt!

S mindebből már csak mint távoli emlék
lebeg a szív körűl valami:
örök-változatlan bent~~s~~ a régi egység
s az uj helyzet fájdalom neki:
élünk, mintha lelkünk félig élne,
félhomály a tündöklő azúr.
Mégis jó, hogy – bár ~~gyötör~~ |*kínoz*| – a végzet
minket át már sose gyúr!

~~Goethe~~|*GOETHE*|

[SZABÓ LŐRINC]:
Charlotte von Stein-hoz[996]+

Mért adtad e mély szemet, amellyel
úgy álmodja lelkünk a jövőt,
hogy szerelmünk boldog sejtelemmel
visszadöbben édene előtt?
Mért tetézted, Sors, erőnk csodával,
egymás szivét úgy kibontanunk,
hogy e furcsa sok zavaron által
kifürkésztük igaz viszonyunk?

Ah, ezrével él a bamba ember
s alig tudja, szívében mi van;
csak teng-leng s mikor új gyötrelemmel
sújtja sorsa, lót-fut céltalan;
s ujjong megint, ha a gyors örömnek
váratlan hajnala felragyog.
Csak nekünk, két szegény szeretőnek,
tilos, mitől mások boldogok:
egymást nem értve szeretni egymást,
látni azt is, ami nem vagyunk,
álomegekbe követni egymást
s küzdeni, ha örvényt álmodunk.

Boldog, akit üres álom ihlet!
Boldog, akit sejtelme becsap!
Bennünk minden jelen és minden tekintet
csak erősít sejtő álmokat.
Mondd, mi sors van előtted s előttem?
Mondd, mi köt bennünket ily nagyon?
Ah, valaha, régelmult időkben
húgom voltál vagy az asszonyom!

Kilested lényem minden vonását,
és hogy cseng a legtisztább ideg,
s bár alig van szem, mely rajtam átlát,
kiolvasott egy tekinteted.
Forró vérem nyugalmadat itta,
zajlás után lettél jó meder,
vihar multán égi karjaidban
meggyógyult ez a szétdúlt kebel.
Hány napot eljátszottál bolondos
játékokban véle, jó varázs,
s mikor elvitte a hála lábaidhoz,
milyen üdv volt az odaadás:
tudta, szive a szivedre lüktet,
jónak látta szemedben magát,
érzékei sorra földerültek
s ereibe boldog béke szállt.

És mindez, mint emlék árnya, most is
itt lebeg a tétova sziven;
él, benne a mult, ha kívül változott is,
él az igazság s fáj a jelen.
Élünk, mintha lelkünk félig élne,
a tüzes dél nékünk félhomály;
de a Sors, akárhogy kínoz érte,

[SZABÓ LŐRINC]:
Charlotte von Stein-hoz[997]

Mért adtad e mély szemet, amellyel
úgy álmodja lelkünk a jövőt,
hogy szerelmünk boldog sejtelemmel
visszadöbben édene előtt?
Mért tetézted, Sors, erőnk csodával,
egymás szivét úgy kibontanunk,
hogy e furcsa sok zavaron által
kifürkésztük igaz viszonyunk?

Ah, ezrével él a bamba ember
s alig tudja, szívében mi van;
csak teng-leng s mikor új gyötrelemmel
sújtja sorsa, lót-fut céltalan;
s ujjong megint, ha a gyors örömnek
váratlan hajnala felragyog.
Csak nekünk, két szegény szeretőnek,
tilos, mitől mások boldogok:
egymást nem értve szeretni egymást,
látni azt is, ami nem vagyunk,
álomegekbe követni egymást
s küzdeni, ha örvényt álmodunk.

Boldog, akit üres álom ihlet!
Boldog, akit sejtelme becsap!
Bennünk minden jelen és minden tekintet
csak erősít sejtő álmokat.
Mondd, mi sors van előtted s előttem?
Mondd, mi köt bennünket ily nagyon?
Ah, valaha, régelmult időkben
húgom voltál vagy asszonyom!

Kilested lényem minden vonását,
és hogy cseng a legtisztább ideg,
s bár alig van szem, mely rajtam átlát,
kiolvasott egy tekinteted.
Forró vérem nyugalmadat itta,
zajlás után lettél jó meder,
vihar multán égi karjaidban
meggyógyult ez a szétdúlt kebel.
Hány napot eljátszottál bolondos
játékokban véle, jó varázs,
s mikor elvitte a hála lábaidhoz,
milyen üdv volt az odaadás:
tudta, szive a szivedre lüktet,
jónak látta szemedben magát,
érzékei sorra földerültek
s ereibe boldog béke szállt.

És mindez, mint emlék árnya, most is
itt lebeg a tétova sziven;
él benne a mult, ha kívül változott is,
él az igazság s fáj a jelen.
Élünk, mintha lelkünk félig élne,
a tüzes dél nékünk félhomály;
de a Sors, akárhogy kínoz érte,

[SZABÓ LŐRINC]:
Charlotte von Stein-hoz[998]

Mért adtad e mély szemet, amellyel
úgy álmodja lelkünk a jövőt,
hogy szerelmünk boldog sejtelemmel
visszadöbben édene előtt?
Mért tetézted, Sors, erőnk csodával,
egymás szivét úgy kibontanunk,
hogy e furcsa sok zavaron által
kifürkésztük igaz viszonyunk?

Ah, ezrével él a bamba ember
s alig tudja, szívében mi van;
csak teng-leng s mikor új gyötrelemmel
sújtja sorsa, lót-fut céltalan;
s ujjong megint, ha a gyors örömnek
váratlan hajnala felragyog.
Csak nekünk, két szegény szeretőnek,
tilos, mitől mások boldogok:
egymást nem értve szeretni egymást,
látni azt is, ami nem vagyunk,
álomegekbe követni egymást
s küzdeni, ha örvényt álmodunk.

Boldog, akit üres álom ihlet!
Boldog, akit sejtelme becsap!
Bennünk minden jelen és minden tekintet
csak erősít sejtő álmokat.
Mondd, mi sors van előtted s előttem?
Mondd, mi köt bennünket ily nagyon?
Ah, valaha, régelmult időkben
feleségem voltál vagy hugom.

Kilested lényem minden vonását,
és hogy cseng a legtisztább ideg,
s bár alig van szem, mely rajtam átlát,
kiolvasott egy tekinteted.
Forró vérem nyugalmadat itta,
zajlás után lettél jó meder,
vihar multán égi karjaidban
meggyógyult ez a szétdúlt kebel.
Hány napot eljátszottál bolondos
játékokban véle, jó varázs,
s mikor elvitte a hála lábaidhoz,
milyen üdv volt az odaadás:
tudta, szive a szivedre lüktet,
jónak látta szemedben magát,
érzékei sorra földerültek
s ereibe boldog béke szállt!

És mindez, mint emlék árnya, most is
itt lebeg a tétova sziven;
él benne a mult, ha kívül változott is,
él az igazság s fáj a jelen.
Élünk, mintha lelkünk félig élne,
a tüzes dél nékünk félhomály;
de a Sors, akárhogy kínoz érte,

** kézzel egybehúzva
996 MS 4666/171
997 PN.1932.III.20., 33 (Ms 4666/171)
998 STG.II.5-7

nem változtat soha már.

[SZABÓ LŐRINC]:
Charlotte von Steinhoz[999]

Mért adtad e mély tekintetet, mely
úgy sejteti velünk a jövőt,
hogy szerelmünk önfeledt gyönyörrel
sosem állhat édene előtt?
Mért áldottál, Végzet, oly varázzsal,
hogy egymás szivébe láthatunk
s a sok furcsa gomolyságon* által
kifürkésztük igaz viszonyunk?

Ah, ezerszám él a bamba ember
s a saját szivét sem ismeri,
teng-leng, s ha nem-képzelt gyötrelemmel
sujtja sorsa, nyugtát nem leli;
aztán ujjong, mert a gyors örömnek
váratlan hajnala felragyog.
Csak nekünk, két szegény szeretőnek,
tilos, mitől mások boldogok:
nem érteni egymást és szeretni,
hinni iker-képnek, mely hamis,
új s új álomhazákat keresni
s ingani álmodott bajban is.

Boldog, akit üres álom éltet!
Boldog, kire sejtés sose hat!
Bennünk, sajnos, minden perc s minden tekintet
sejtelmet igazol s álmokat.
Mondd, mi sors van előtted s előttem?
Mondd, hogy kötött egybe ily nagyon?
Ah, valaha, régleélt időkben
feleségem voltál vagy hugom.

Ismerted lényem minden vonását,
tudtad, hogy cseng bennem az ideg,
s bár alig van földi szem, mely átlát,
kiolvasott egy tekinteted.
Forró erem mérsékleted itta,
vezettél, hogy ne tévedjek el,
s vihar multán angyalkarjaidban
felüdült e zaklatott kebel.
Tündér könnyű szál kötötte hozzád,
hány nap elringattad, boldog üdv,
volt-e gyönyör, mint a hálateli órák,
mikor ott a lábadnál feküdt:
tudta, szive a szivedre lüktet,
jónak látta szemedben magát,
érzékei sorra földerültek
és zúgó vérébe béke szállt!

S mindebből már csak mint távoli emlék
lebeg a szív körül valami:
örök-változatlan bent a régi egység
s az új helyzet fájdalom neki:
Élünk, mintha lelkünk félig élne,
félhomály a tündöklő azúr.
Mégis jó, hogy – bár gyötör – a végzet
minket át már sose gyúr!

nem változtat soha már.

[SZABÓ LŐRINC]:
Charlotte von Steinhoz[1000]
An Charlotte von Stein

Mért adtad e mély tekintetet, mely
úgy sejteti velünk a jövőt,
hogy szerelmünk önfeledt gyönyörrel
sosem állhat édene előtt?
Mért áldottál, Végzet, oly varázzsal,
hogy egymás szivébe láthatunk
s a sok furcsa gomolygáson által
kifürkésztük igaz viszonyunk?

Ah, ezerszám él a bamba ember
s a saját szivét sem ismeri,
teng-leng, s ha nem-képzelt gyötrelemmel
sujtja sorsa, nyugtát nem leli;
aztán ujjong, mert a gyors örömnek
váratlan hajnala felragyog.
Csak nekünk, két szegény szeretőnek,
tilos, mitől mások boldogok:
nem érteni egymást és szeretni,
hinni tükörképnek, mely hamis,
uj s uj álomhazákat keresni
s ingani álmodott bajban is.

Boldog, akit üres álom éltet!
Boldog, kire sejtés sose hat!
Bennünk, sajnos, minden perc s minden tekintet
sejtelmet igazol s álmokat.
Mondd, mi sors van előtted s előttem?
Mondd, hogy kötött egybe ily nagyon?
Ah, valaha, régleélt időkben
feleségem voltál vagy hugom.

Megláttad lényem minden vonását,
tudod, hogy cseng bennem az ideg,
s bár alig van földi szem, mely átlát,
kiolvasott egy tekinteted.
Forró erem mérsékleted itta,
vezettél, hogy ne tévedjek el,
s vihar multán angyal karjaidban
felüdült e zaklatott kebel.
Tündérkönnyü szál kötötte hozzád;
hány nap elringattad, boldog üdv!
Volt-e gyönyör, mint a hálateli órák,
mikor ott a lábadnál feküdt:
tudta, szive a szivedre lüktet,
jónak látta szemedben magát,
érzékei sorra felderűltek
és zúgó vérébe béke szállt!

S mindebből már csak mint távol emlék
lebeg a szív körűl valami:
örök-változatlan bent a régi egység
s az uj helyzet fájdalom neki:
élünk, mintha lelkünk félig élne,
félhomály a tündöklő azúr.
Mégis jó, hogy – bár gyötör – a végzet
minket át már sose gyúr!

[VAS ISTVÁN]:
Charlotte von Steinhez[1001]

Miért adtad mély tekintetünket,
Hogy jövőnket sejtse szűntelen,
S ne ringasson üdvösségbe minket
Földi boldogság, se szerelem?
Miért adtad, végzet, azt az érzést,
Mely a furcsa forgatagon át
Kémlelőn egymás szemébe néz,
És tudja kettőnk igaz viszonyát?

Ó, hiszen oly sokezernyi tompa
Ember alig ismeri szivét,

[VAS ISTVÁN]:
Charlotte von Steinhez[1002]

Miért adtad mély tekintetünket,
hogy jövőnket sejtse szüntelen,
s ne ringasson üdvösségbe minket
földi boldogság, se szerelem?
Miért adtad, végzet, azt az érzést,
mely a furcsa forgatagon át
kémlelőn egymás szemébe néz,
és tudja kettőnk igaz viszonyát?

Ó, hiszen oly sokezernyi tompa
ember alig ismeri szivét,

---

999 SzLV.137-139
1000 ÖB.I.384-385
* *sic!*
1001 VIH.I.219-220; *Charlotte von Steinhoz* címmel: NMH.38-39
1002 NKA.352

Céltalan lebeg s a fájdalomba
Váratlanul taszítja a lét,
Ujjong, ha az égre új sugárnak,
Gyors örömnek hajnalpírja tör,
Csak nekünk, szerelmes, árva párnak
Tiltott az a kölcsönös gyönyör:
Szeretni, de egymást meg nem értve,
Látni egymást vágyaink szerint,
Menni mindig álmok közt veszélybe,
Hol az álmok üdvössége int.

Boldog, kinek álma hiú nemlét!
Boldog, akit sejtelme becsap!
Bizonyítja már nekünk minden jelenlét
A sejtelmet és az álmokat.
Mondd, a végzet mit akar mivélünk?
Mondd, hogy köthetett meg ily nagyon?
Mi már egyszer, tűnt időkben, éltünk,
S nővérem voltál vagy asszonyom.

Tudtad lényem mindegyik vonását,
Tudtad, hogy peng minden idegem,
Tekinteted engem játszva járt át,
Kit aligha értett földi szem.
Irányt szabtál féktelen futásra,
Mérsékelted a vadlázú vért,
És a szétdúlt szívnek nyugovása
Angyali karodban visszatért.
Könnyed bűvölettel megkötötted,
S elfeledte, hogy rohan a perc,
Volt-e boldogabb, mint amikor előtted,
Lábaidnál hálásan hevert,
Érezte, hogy jobb lett a szemedben,
Megdobogni szíveden szivét,
Ösztönét ragyogni fényesebben,
S csitulni a heves ifjú vért?

Mindez már bizonytalan ködökké,
Halk emlékezéssé finomult,
Fájdalom a jelen és örökké
Valóság a szívünkben a múlt.
Fél lelkünk maradt, úgy összeforrtunk.
Félhomály csak delelő napunk.
De akárhogy kínoz is a sorsunk,
Már mi nem változhatunk.

céltalan lebeg s a fájdalomba
váratlanul taszítja a lét,
ujjong, ha az égre új sugárnak,
gyors örömnek hajnalpírja tör,
csak nekünk, szerelmes, árva párnak
tiltott az a kölcsönös gyönyör:
szeretni, de egymást meg nem értve,
látni egymást vágyaink szerint,
menni mindig álmok közt veszélybe,
hol az álmok üdvössége int.

Boldog, kinek álma hiu nemlét!
Boldog, akit sejtelme becsap!
Bizonyítja már nekünk minden jelenlét
a sejtelmet és az álmokat.
Mondd, a végzet mit akar mivélünk?
Mondd, hogy köthetett meg ily nagyon?
Mi már egyszer, tűnt időkben, éltünk,
s nővérem voltál, vagy asszonyom.

Tudtad lényem mindegyik vonását,
tudtad, hogy peng minden idegem,
tekinteted engem játszva járt át,
kit aligha értett földi szem.
Irányt szabtál féktelen futásra,
mérsékelted a vadlázu vért,
és a szétdúlt szívnek nyugovása
angyali karodban visszatért.

Könnyed bűvölettel megkötötted,
s elfeledte, hogy rohan a perc,
volt-e boldogabb, mint amikor előtted,
a lábadnál hálásan hevert,
érezte, hogy jobb lett a szemedben,
megdobogni szíveden szivét,
ösztönét ragyogni fényesebben,
s csitulni a heves ifju vért.

Mindez már bizonytalan ködökké,
halk emlékezéssé finomult,
fájdalom a jelen és örökké
valóság a szívünkben a múlt.
Féllelkünk maradt, úgy összeforrtunk.
Félhomály csak delelő napunk.
De akárhogy kínoz is a sorsunk,
már mi nem változhatunk.

[>*99*] GOETHE:
Gedichte aus dem Nachlass – Vermischte Gedichte
[**Cupido, loser, eigensinniger Knabe…**][1003]

Cupido, loser, eigensinniger Knabe!
Du batst mich um Quartier auf einige Stunden.
Wie viele Tag' und Nächte bist du geblieben!
Und bist nun herrisch und Meister im Hause geworden!

Von meinem breiten Lager bin ich vertrieben;
Nun sitz' ich an der Erde, Nächte gequälet;
Dein Muthwill' schüret Flamm' auf Flamme des Herdes,
Verbrennet den Vorrath des Winters und senget mich Armen.

Du hast mir mein Gräthe verstellt und verschoben;
Ich such', und bin wie blind und irre geworden.
Du lärmst so ungeschickt, ich fürchte das Seelchen
Entflieht, um dir (…) entfliehn, und räumet die Hütte.

[SZABÓ LŐRINC]:
Cupido[1005]
Cupido

Cupido, önző, rakoncátlan kölyök!
Pár órai szállást kikönyörögtél.
Hány napja, éje már, hogy itt maradtál!
S most parancsolgatsz és gazda vagy a házban!

Széles ágyamból kiszorúltam;
a földön ülök és gyötrődés az éj;
tűzhelyem lángját dévajon egyre szítod,
felemészted a téli raktárt s összeperzselsz.

[SZABÓ LŐRINC]:
Kupidó[1004]

Kupidó, önző, csapodár kölyök!
Pár órai szállást kikönyörögtél.
Hány napja, éje, hogy itt maradtál!
És most te parancsolsz, te vagy a gazda a házban!

Széles ágyamból kiszorúltam;
puszta földön sírok éjeken át;
tűzhelyem lángját dévajon egyre szítod,
felemészted a téli raktárt s összeperzselsz.

Eldugtad a szerszámaim, elhajigáltad;
keresek, és már szinte vak vagyok, őrült.
Lármád oly ügyetlen! félek a drága lélek
megszökik, tőled szökve, és itthagyja a kunyhóm.

[1003] GAL.XLVII.22
[1004] STG.II.51
[1005] SzLV.139-140; ÖB.I.242

Eldugtad a szerszámaim, elhajigáltad;
keresek, és már szinte vak vagyok, őrült.
Oly ügyetlen lármázol! félek, a drága lélek
megszökik, tőled szökve, és itthagyja a kunyhóm.

[>*100*] GOETHE:
Aus dem Nachlaß
Chinesisch-Deutsche Jahres- und Tages-Zeiten.
VIII.[1006]

Dämmrung senkte sich von oben,
Schon ist alle Nähe fern;
Doch zuerst emporgehoben
Holden Lichts der Abendstern!
Alles schwankt in's Ungewisse,
Nebel schleichen in die Höh';
Schwarzvertiefte Finsternisse
Widerspiegelnd ruht der See.

Nun im östlichen Bereiche
Ahn' ich Mondenglanz und Gluth,
Schlanker Weiden Haargezweige
Scherzen auf der nächsten Fluth.
Durch bewegter Schatten Spiele
Zittert Luna's Zauberschein,
Und durch's Auge schleicht die Kühle
Sänftigend in's Herz hinein.

GOETHE:
[**Dämmrung senkte sich von oben…**][1007]

Dämmrung senkte sich von oben,
schon ist alle Nähe fern,
doch zuerst emporgehoben
holden Lichts der Abendstern!
Alles schwankt ins Ungewisse,
Nebel schleichen in die Höh –
schwarzvertiefte Finsternisse
widerspiegelnd ruht der See.

Nur im östlichen Bereiche
ahn ich Mondenglanz und Glut,
schlanker Weiden Haargezweige
scherzen auf der nächsten Flut.
Durch bewegter Schatten Spiele
zittert Lunas Zauberschein,
und durchs Auge schleicht die Kühle
sänftigend ins Herz hinein.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szürkület száll[1008]

Szürkület száll, ringat, ingat;
távolodik a közel;
de az édes esti csillag
már az égen ott tüzel!
Minden foszlik tétovázva,
ködök úsznak könnyedén;
mélyfekete foltok árnya
fekszik a tó tűkörén.

Most keletről halk sugárral
jön a hold és fölragyog;
karcsu fűzek ág-hajával
tréfálkoznak a habok.
Lúna átremeg a fürge,
kergetőző árnyakon,
és a szmen át szivünkbe
száll a hűvös nyugalom.

[SZÁSZ KÁROLY]:
A chinai-német nap- és évszakokból.
IV. (VIII.)[1009]

Esthomály ereszkedett le,
Távollá vált a közel;
Alkony-csillag, halk-reszketve
Gyúl ki enyhe fényivel.
Lenn a tárgyak elmosódnak
Fölebb-fölebb száll a köd.
Mély-sötét árny ül a tónak
Alvó tűköre fölött.

Csak keleten csillan szürke
Fény; a hold jő, érzem én!
Karcsu fűzek rezgő fürte
Játszik a patak vizén.
Könnyed árnyak játékába'
Bűvös fénynyel rezg a hold.
Enyhe hűs, a szemen át, a
Szivbe lágyan behatolt…

[SZIGETHY LAJOS]:
Alkony szállott le a tájra.[1010]

Alkony szállott le a tájra,
A közel is messze már,
Esti csillag megy utjára,
Szende fénnyel egymagán.
Köd kúszik a magasságba,
Elmosódik már a fény,
Mély sötétség éjszakája
Nyugszik a tó tükörén.

a hold a köddel, árnnyal,
S keletégen felragyog,
Karcsu füzek hajzatával
Játszadoznak a habaok.
Árnyjátékon holdsugára
Varázsfénnyel átremeg,
Szememen át hűvös fénye
Szívem szelíditi meg.

[>*101*] GOETHE:
[**Ein zärtlich jugendlicher Kummer…**][1011]

Ein zärtlich jugendlicher Kummer
Führt mich ins öde Feld; es liegt
In einem stillen Morgenschlummer
Die Mutter Erde. Rauschend wiegt
Ein kalter Wind die starren Äste. Schauernd
Tönt er die Melodie zu meinem Lied voll Schmerz,
Und die Natur ist ängstlich still und trauernd,
Doch hoffnungsvoller als mein Herz.

Denn sieh, bald gaukelt dir, mit Rosenkränzen
In runder Hand, du Sonnengott, das Zwillingspaar
Mit offnem blauen Aug, mit krausem goldnen Haar
In deiner Laufbahn dir entgegan. Und zu Tänzen
Auf neuen Wiesen schickt
Der Jüngling sich und schmückt
Den Hut mit Bändern, und das Mädchen pflückt
Die Veilchen aus demjungen Gras, und bückend sieht
Sie heimlich nach dem Busen, sieht mit Seelenfreude
Entfalteter und reizender ihn heute,
Als er vorm Jahr am Maienfest geblüht;
Und fühlt und hofft.
Gott segne mir den Mann

GOETHE:
[**Ein zärtlich jugendlicher Kummer…**][1012]

Ein zärtlich jugendlicher Kummer
führt mich ins öde Feld. Es liegt
in einem stillen Morgenschlummer
die Mutter Erde. Rauschend wiegt
ein kalter Wind die starren Äste. Schauernd
tönt er die Melodie zu meinem Lied voll Schmerz.
Und die Natur ist ängstlich still und trauernd,
doch hoffnungsvoller als mein Herz.
Denn sieh: bald gaukelt dir mit Rosenkränzen
in runder Hand, du Sonnengott, das Zwillingspaar
mit offnem blauen Aug, mit krausem goldnen Haar
in deiner Laufbahn dir entgegan. Und zu Tänzen
auf neuen Wiesen schickt
der Jüngling sich und schmückt
den Hut mit Bändern, und das Mädchen pflückt
die Veilchen aus demjungen Gras und bückend sieht
sie heimlich nach dem Busen, sieht mit Seelenfreude
entfalteter und reizender ihn heute,
als er vorm Jahr am Maienfest geblüht,
Und fühlt und hofft.

Gott segne mir den Mann

1006 GAL.XLVII.52
1007 E.215
1008 STG.III.54
1009 GL.II.117
1010 GDB.104-105
1011 GT.26
1012 E.163

In seinem Garten dort! Wie zeitig fängt er an,
Ein lockres Bett dem Samen zu bereiten!
Kaum riß der März das Schneegewand
Dem Winter von den hagern Seiten,
Der stürmend floh und hinter sich aufs Land
Den Nebelschleier warf, der Fluß und Au
Und Berg in kaltes Grau
Versteckt: da geht er ohne Säumen,
Die Seele voll von Ernteträumen,
Und sät und hofft.

in seinem Garten dort! Wie zeitig fängt er an
ein lockres Bett dem Samen zu bereiten!
Kaum riß der März das Schneegewand
dem Winter von den hagern Seiten,
der stürmend floh und hinter sich aufs Land
den Nebelschleier warf, der Fluß und Au
und Berg in kaltes Grau
versteckt: da geht er ohne Säumen,
die Seele voll von Ernteträumen,
und sät und hofft.

[CSÖNDES PÁL]:
Lelkemben lágy, ifjúi bánat…[1013]

Lelkemben lágy, ifjúi bánat
Borong. – A hajnalló mező
Piheg s a földön álom árad.
A szél fagyosan zizzenő
Faágakat tépáz s borzongva zeng
Fájdalmas dalomhoz kiséretet.
A Természetben aggodalmas, tompa csend…
De ez a csend mégsem reménykszegett.

Mert útadban, megládd, örök Napisten,
A szőke-fürtű Ikrek nemsokára
Virág-füzérrel kis kövér kezükben
Elébed pöndörödnek! S könnyű táncra
Perdűl az újult réten
Az ifjú is és szépen
Fölszalagozza magát jókedvében.

A lány virágot tép a zsenge fű közt
S hajladozva, nagy-titkon melle halmát kémli:
És ím ma fejlett-duzzadóbbnak érzi,
Mint éve, mikor nyílt az édes Pünköst,
S érez, remél.
Im ott a dolgos kertészt
Is Isten áldja! – Mi jókor ássa kertjét,
Hogy termő magnak puha ágyat vessen!
Alig-hogy Március ifjú-hevessen
Letépte Február bő hó-mezét, –
alig-hogy bősz haraggal elrohant a Tél,
Köd-átkot vetve maga mögött szerte-szét,
Alig elült a szél, –
Már ott megy ím, nem ismer fáradságot
És lelke ringat édes virág-álmot, –
S vet és remél.

[CSÖNDES PÁL]:
Lelkemben lágy, ifjúi bánat…[1014]

Lelkemben lágy ifjúi bánat
Borong. – A hajnalló mező
Piheg s a földön álom árad.
A szél fagyosan zizzenő
Faágakat tépáz s borzongva zeng
Fájdalmas dalomhoz kíséretet.
A Természetben aggodalmas, gyászos csend …
De ez a csend mégsem reménykszegett.

Mert útadban, megládd, örök Napisten,
A szőke-fürtű Ikrek nemsokára,
Virág-fűzérrel kis kövér kezükben
Elébed pöndörödnek! S könnyű táncra
Perdül az újult réten
Az ifjú is és szépen
Fölszalagozza magát jókedvében.
A lány virágot tép a zsenge fű közt
S hajúldozva, nagy-titkon melle halmát kémli:
És ím ma fejlett-duzzadóbbnak érzi,
Mint éve, mikor nyílt az édes Pünköst;
S érez, remél.

Im ott a dolgos kertészt
Is Isten áldja! – Mi jókor ássa kertjét,
Hogy termő magnak puha ágyat vessen!
Alig-hogy Március ifjú-hevessen
Letépte Február bő hó-mezét, –
Alig-hogy bősz haraggal elrohant a Tél,
Köd-átkot vetve maga mögött szerte-szét,
Alig elült a szél, –
Már ott megy ím, nem ismer fáradságot
És lelke ringat édes virág-álmot, –
S vet és remél.

[SZABÓ LŐRINC]:
Valami halk, gyermeki bánat[1015]

Valami halk, gyermeki bánat
a tar mezőkre visz; a Föld
még a reggeli szunnyadásnak
karjában ring. Bókolva zörg
az ág a fagyban. Borzadoz a szél is,
fájó dalom kisérve csöndesen;
a természet borús és néma, mégis
többet remél, mint a szivem.

Mert nézd, Napisten, most már nemsokára
megindulnak feléd a szép aranyhajú
kékszemü Ikrek és friss rózsakoszorú
koronázza fejed kezükből. Ujra táncra
perdül az új mezőn
a legény, repesőn
lobog kalapján a szalag, s midőn
séta közben lenyúl ide-odahajolva
az ibolya után a lány az ifju fűbe,
lopva keblébe néz, s örül, hogy gyönyörűbbre
gömbölyödött a mult majális óta;
s érez, s remél.
Az Isten áldja meg
azt a bácsit a kertben! Hogy siet
ásni, kapálni virágágyait!
Március a hótakarót alig
tépi le még az ösztövér
télről, s alig fut meg a tél,

[SZABÓ LŐRINC]:
Valami halk, gyermeki bánat[1016]

Valami halk, gyermeki bánat
a tar mezőkre visz; a Föld
még a reggeli szunnyadásnak
karjában ring. Bókolva zörg
az ág a fagyban. Borzadoz a szél is,
fájó dalom kisérve csöndesen;
a természet borús és néma, mégis
többet remél, mint a szivem.

Mert nézd, Napisten, most már nemsokára
megindulnak feléd a szép aranyhajú
kékszemü Ikrek és friss rózsakoszorú
koronázza fejed kezükből. Ujra táncra
perdül az uj mezőn
a legény, repesőn
lobog kalapján a szalag, s midőn
séta közben lenyúl ide-odahajolva
az ibolya után a lány az ifju fűbe,
lopva keblébe néz, s örűl, hogy gyönyörűbbre
gömbölyödött a mult majális óta;
s érez, s remél.
Az Isten áldja meg
azt a bácsit a kertben! Hogy siet
ásni, kapálni virágágyait!
Március a hótakarót alig
tépi le még az ösztövér
télről, s alig fut meg a tél,

[1013] Ny.1921.II.1604
[1014] CP.42-43
[1015] Ny.1932.I.424
[1016] STG.I.38-39

dühös ködét visszafujva a tájra
s hideg szürkébe mártva
hegyet, folyót: ő már megindúl,
aratást álmodik a mán túl,
s vet és remél.

dühös ködét visszafújva a tájra
s hideg szürkébe mártva
hegyet, folyót: ő már megindúl,
aratást álmodik a mán túl,
s vet és remél.

[SZABÓ LŐRINC]:
Valami halk, gyermeki bánat[1017]
Ein zärtlich jugendlicher Kummer

Valami halk, gyermeki bánat
a tar mezőkre visz; a Föld
még a reggeli szunnyadásnak
karjában ring. Bókolva zörg
az ág a fagyban. Borzadoz a szél is,
fájó dalom kisérve csöndesen;
a természet borús és néma, mégis
többet remél, mint a szivem.

Mert nézd, Napisten, most már nemsokára
megindulnak feléd a szép aranyhajú
kékszemű Ikrek és friss rózsakoszorú
koronázza fejed kezükből. Ujra táncra
perdül az új mezőn
a legény, repesőn
lobog kalapján a szalag, s midőn
séta közben lenyúl ide-odahajolva
az ibolya után a lány az ifju fűbe,
lopva keblébe néz, s örül, hogy gyönyörűbbre
gömbölyödött a mult majális óta;
s érez, s remél.

Az Isten áldja meg
azt a bácsit a kertben! Hogy siet
ásni, kapálni virágágyait!
Március a hótakarót alig
tépi le még az ösztövér
télről, s alig fut meg a tél,
dühös ködét visszafujva a tájra
s hideg szürkébe mártva
hegyet, folyót: ő már megindúl,
aratást álmodik a mán túl,
s vet és remél.

[SZABÓ LŐRINC]:
Valami halk, gyermeki bánat[1018]

Valami halk, gyermeki bánat
a tar mezőkre visz; a Föld
még a reggeli szunnyadásnak
karjában ring. Bókolva zörg
az ág a fagyban. Borzadoz a szél is,
fájó dalom kisérve csöndesen;
a természet borús és néma, mégis
többet remél, mint a szivem.

Mert nézd, Napisten, most már nemsokára
megindulnak feléd a szép aranyhajú
kékszemű Ikrek és friss rózsakoszorú
koronázza fejed kezükből. Ujra táncra
perdül az új mezőn
a legény, repesőn
lobog kalapján a szalag, s midőn
séta közben lenyúl ide-odahajolva
az ibolya után a lány az ifju fűbe,
lopva keblébe néz, s örül, hogy gyönyörűbbre
gömbölyödött a mult majális óta;
s pezsdül, s remél.

Az Isten áldja meg
azt a bácsit a kertben! Hogy siet
ásni, kapálni virágágyait!
Március a hótakarót alig
tépi le még az ösztövér
télről, s alig fut meg a tél,
dühös ködét visszafujva a tájra
s hideg szürkébe mártva
hegyet, folyót: ő már megindúl,
aratást álmodik a mán túl,
s vet és remél.

[SZABÓ LŐRINC]:
Valami halk, gyermeki bánat[1019]
Ein zärtlich jugendlicher Kummer

Valami halk, gyermeki bánat
a tar mezőkre visz; a Föld
még a reggeli szunnyadásnak
karjában ring. Bókolva zörg
az ág a fagyban. Borzadoz a szél is,
fájó dalom kisérve csöndesen;
a természet borús és néma, mégis
többet remél, mint a szivem.
Mert nézd, Napisten, most már nemsokára
megindulnak feléd a szép aranyhajú
kékszemű Ikrek és friss rózsakoszorú
koronázza fejed kezükből. Ujra táncra
perdül az új mezőn
a legény, repesőn
lobog kalapján a szalag, s midőn
séta közben lenyúl ide-odahajolva
az ibolya után a lány az ifju fűbe,
lopva keblébe néz, s örül, hogy gyönyörűbbre
gömbölyödött a mult majális óta;
s érez, s remél.

Az Isten áldja meg
azt a bácsit a kertben! Hogy siet
ásni, kapálni virágágyait!
Március a hótakarót alig
tépi le még az ösztövér
télről, s alig fut meg a tél,
dühös ködét visszafujva a tájra
s hideg szürkébe mártva
hegyet, folyót: ő már megindúl,
aratást álmodik a mán túl,
s vet és remél.

[>*102*] GOETHE:
West-östlicher Divan – Aus dem Nachlaß
[**Mich nach- und umzubilden, mißzubilden…**][1020]

Mich nach- und umzubilden, mißzubilden
Versuchten sie seit vollen fünfzig Jahren;
Ich dächte doch, da konntest du erfahren
Was an dir sei in Vaterlandsgefilden.
Du hast getollt zu deiner Zeit mit wilden
Dämonisch genialen jungen Scharen,
Dann sachte schlossest du von Jahr zu Jahren
Dich näher an die Weisen, Göttlich-milden.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hogy megformál, deformál…[1021]

Hogy megformál, reformál és deformál,
fúr-farag korom ötven kerek éve;
gondolom, már lehetne tudni végre,
a hazai mezőkön ki s mi voltál.
Sodort egykor, és eget ostromoltál,
démoni zsenik ifju harci népe;
majd hazád, hova lassan eljutottál,
a Bölcsesség lett, az Isteni Béke.

[>*103*] GOETHE:
West-östlicher Divan – Aus dem Nachlaß
[**Laßt mich weinen! Umschränkt von Nacht…**][1022]

Laßt mich weinen! Umschränkt von Nacht,
In unendlicher Wüste.
Kamele ruhn, die Treiber desgleichen,
Rechnend still wacht der Armenier;
Ich aber, neben ihm, berechne die Meilen
Die mich von Suleika trennen, wiederhole
Die wegeverlängernden, ärgerlichen Krümmungen.
Laßt mich weinen! das ist keine Schande.
Weinende Männer sind gut.
Weinte doch Achill um seine Briseis!
Xerxes beweinte das unerschlagene Heer,
Über den selbstgemordeten Liebling
Alexander weinte.
Laßt mich weinen! Tränen beleben den Staub.
Schon grunelt's.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hadd sírjak![1023]

Hadd sírjak! éjbeborúlva
a végtelen sivatagban.
Pihen a teve, pihen a hajcsár,
némán számolva virraszt az örmény;
én meg, mellette, a mérföldeket számolom
innen Szulejkáig, sorraveszem ujra
az útnövelő, bosszantó kanyarulatokat.
Hadd sírjak! nem szégyen a sírás.
A siró férfi jó.
Achilles is siratta Briseisét!
Xerxes siratta veretlen hadát;
barátját, kit ő maga ölt meg,
siratta Sándor.
Hadd sírjak! a könny megeleveníti a port.
Már szagos a hajnali szél.

[1017] ÖB.41.20-21
[1018] SzLV.162
[1019] ÖB.I.31
[1020] GSW.III.404
[1021] STG.III.20
[1022] GSW.III.407
[1023] STG.III.24

[SZABÓ LŐRINC]:
Hadd sírjak![1024]
Lasst mich weinen!

Hadd sírjak! éjbeborúlva
a végtelen sivatagban.
Pihen a teve, pihen a hajcsár,
némán számolva virraszt az örmény;
én meg, mellette, a mérföldeket számolom
innen Szulejkáig, sorraveszem ujra
az útnövelő, bosszantó kanyarulatokat.

Hadd sírjak! nem szégyen a sírás.
A siró férfi jó.
Achilles is siratta Briseisét!
Xerxes siratta élő hadait;
kedvencét, kit maga döfött le,
siratta Sándor.
Hadd sírjak! a könny megeleveniti a port.
Már ébred a hajnali szél.

[SZABÓ LŐRINC]:
[Hátem][1025]

Hadd sírjak! éjbe borulva
a végtelen sivatagban.
Pihen a teve, pihen a hajcsár,
némán számolva virraszt az örmény;
én meg, mellette, a mérföldeket számolom
innen Szulejkáig, sorra veszem újra
az útnövelő, bosszantó kanyarulatokat.
Hadd sírjak! nem szégyen a sírás.
A síró férfi jó.
Akhillész is siratta Briszeiszét!
Xerxész siratta élő hadait;
kedvencét, kit maga döfött le,
siratta Sándor.
Hadd sírjak! a könny megeleveníti a port.
Már friss zöld illata érzik.

[>*104*] GOETHE:
Aus dem Nachlaß – West-östlicher Divan
[**Nicht mehr auf Seidenblatt…**][1026]

Nicht mehr auf Seidenblatt
Schreib ich symmetrische Reime;
Nicht mehr faß ich sie
In goldne Ranken;
Dem Staub, dem beweglichen, eingezeichnet
Überweht sie der Wind, aber die Kraft besteht,
Bis zum Mittelpunkt der Erde
Dem Boden angebannt.
Und der Wandrer wird kommen,
Der Liebende. Betritt er
Diese Stelle, ihm zuckt's
Durch alle Glieder:
«Hier! Vor mir liebte der Liebende.
War es Medschnun der zarte?
Ferhad der kräftige? Dschemil der dauernde?
Oder von jenen tausend
Glücklich-Unglücklichen einer?
Er liebte! Ich liebe wie er,
Ich ahnd ihn!»
Suleika, du aber ruhst
Auf dem zarten Polster
Das ich dir bereitet und geschmückt.
Auch dir zuckt's aufweckend durch die Glieder.
«Er ist der mich ruft Hatem.
Auch ich rufe dir, o! Hatem! Hatem!»

[SZABÓ LŐRINC]:
Nem írok már selyemlapokra[1027]

Nem írok már selyemlapokra
szimmetrikus rímeket;
nem rajzolom körül őket
arany ákombákomokkal;
a mozgó porba simúlj, betűm:
elfújhat a szél, de erőd megmarad,
a föld közepébe
süllyesztve varázserejét.
S jön majd a Vándor,
a Szerelmes. És mikor
e helyre ér,
megrándul a teste:
„Itt! itt szeretett a Szerető!
Medsnun volt, a szelíd?
Ferhád, az erős? Dsemil, az örök?
Vagy egy, akárki, az ezer
boldog-boldogtalan közül?
Szeretett! Mint ő, én is szeretek;
tudom, ki volt!"
De te, Szulejka,
csak fekszel a puha párnán,
melyet neked himeztem, készitettem.
Valami rajtad is átüt, felriaszt:
„Ő hív, ő, Hátem!
Én is hívlak, óh Hátem! Hátem!"

[SZABÓ LŐRINC]:
Nem írok már selyemlapokra[1028]

Nem írok már selyemlapokra
szimetrikus rímeket;
nem rajzolom körül őket
arany ákombákomokkal;
a mozgó porba simúl a betűm:
födheti szél, ereje megmarad
s a föld közepéig
lehat a mélybe.
S jön majd a vándor,
a szerelmes. És ahogy
ideér, valami
megrándul a tagjaiban:
„Itt szeretett előttem a nagy szív!
Mesnun volt, a szelíd?
Ferhád, az erős? Dsemil, az örök?
Vagy ama boldogtalan ezrek
közül valaki?
Szeretett! Úgy szeretek, ahogy ő:
érzem, ki volt!"
Te pedig, Szulejka,
a puha párnán pihensz,
amit neked hímeztem, készitettem.
Rajtad is átüt valami és felébreszt:
„Ő az, ő hív, Hátem!
Én is hívlak, óh Hátem! Hátem!"

[SZABÓ LŐRINC]:
Nem írok már selyemlapokra[1029]
Nicht mehr auf Seidenblatt

Nem írok már selyemlapokra
szimetrikus rímeket;
nem rajzolom körül őket
arany ákombákomokkal;
a mozgó porba simúl a betűm:
befödheti szél, de ereje megmarad
s a föld közepéig
lehat a mélybe.
S jön majd a vándor,
a szerelmes. És ahogy
ideér, valami
megrándul a tagjaiban:
„Itt szeretett előttem a nagy szív!
Mesnun volt, a szelíd?
Ferhád, az erős? Dsemil, az örök?
Vagy ama boldog-boldogtalan ezrek
közül valaki?
Szeretett! Úgy szeretek, ahogy ő:
érzem, ki volt!"
Te pedig, Szulejka,
a puha párnán pihensz,

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Hátem**][1030]

Nem írok már selyemlapokra
szimetrikus rímeket;
nem rajzolom körül őket
arany indákkal;
a mozgó porba simul a betűm:
befödheti szél,
de ereje megmarad
s a föld közepéig
lehat a mélybe.
S jön majd a vándor,
a szerelmes. És ahogy
ideér, valami
megrándul a tagjaiban:
„Itt szeretett előttem a nagy szív!
Madzsnún volt, a szelíd?
Ferhád, az erős? Dzsamil, az örök?
Vagy ama boldog-boldogtalan ezrek
közül valaki?
Szeretett! Úgy szeretek, ahogy ő:
érzem, ki volt!"
Te pedig, Szulejka,

[1024] ÖB.I.349
[1025] GNKD.231 – a „*Hagyaték*" *(A Dívánba föl nem vett versek)* c. részben
[1026] GSW.III.408-409
[1027] STG.III.28
[1028] SzLV.153-154
[1029] ÖB.I.423-424
[1030] GNKD.233

amit neked hímeztem, készitettem.
Rajtad is átüt valami és felébreszt:
„Ő az, ő hív, Hátem!
Hívlak én is, óh Hátem! Hátem!”

a puha párnán pihensz,
amit neked hímeztem, készitettem.
Rajtad is átüt valami és felébreszt:
„Ő az, ő hív, Hátem!
Hívlak én is, ó Hátem! Hátem!”

[>*105*] FRIEDRICH SCHILLER:
Der Ring des Polykrates[1031]

Er stand auf seines Daches Zinnen,
Er schaute mit vergnügten Sinnen,
Auf das beherrschte Samos hin.
Diess alles ist mir unterthänig,
Begann er zu Egyptens König,
Gestehe daß ich glücklich bin.

Du hast der Götter Gunst erfahren!
Die vormals deines Gleichen waren,
Sie zwingt jetzt deines Scepters Macht.
Doch einer lebt noch, sie zu rächen,
Dich kann mein Mund nicht glücklich sprechen,
So lang des Feindes Auge wacht.”

Und eh der König noch geendet,
Da stellt sich, von Milet gesendet,
Ein Bote dem Tirannen dar:
„Lass, Herr, des Opfers Düfte steigen,
Und mit des Lorbeers muntern Zweigen
Bekränze dir dein festlich Haar.

Getroffen sank dein Feind vom Speere,
Mich sendet rnit der frohen Mähre
Dein treuer Feldherr Polydor.”
Und nimmt aus einem schwarzen Becken
Noch blutig, zu der Beiden Schrecken,
Ein wohlbekanntes Haupt hervor.

Der König tritt zurück mit Grauen:
„Doch warn’ ich dich, dem Glück zu trauen,
Versetzt er mit besorgtem Blick.
Bedenk, auf ungetreuen Wellen,
Wie leicht kann sie der Sturm zerschellen,
Schwimmt deiner Flotte zweifelnd Glück.”

Und eh er noch das Wort gesprochen,
Hat ihn der Jubel unterbrochen,
Der von der Rhede jauchzend schallt.
Mit fremden Schätzen reich beladen,
Kehrt zu den heimischen Gestaden
Der Schiffe mastenreicher Wald.

Der königliche Gast erstaunet:
Dein Glück ist heute gut gelaunet,
Doch fürchte seinen Unbestand.
Der Sparter nie besiegte Scharen
Bedräuen dich mit Kriegsgefahren,
Schon nahe sind sie diesem Strand.

Und eh ihm noch das Wort entfallen,
Da sieht mans von den Schiffen wallen,
Und tausend Stimmen rufen: Sieg!
Von Feindesnoth sind wir befreyet,
Die Sparter hat der Sturm zerstreuet,
Vorbey, geendet ist der Krieg.

Das hört der Gastfreund mit Entsetzen:
Fürwahr, ich muss dich glücklich schätzen,
Doch, spricht er, zittr’ ich für dein Heil!
Mir grauet vor der Götter Neide,
Des Lebens ungemischte Freude
Ward keinem Irdischen zu Theil.+++

Auch mir ist alles wohl gerathen,
Bey allen meinen Herrscherthaten
Begleitet mich des Himmels Huld,
Doch hatt ich einen theuren Erben,
Den nahm mir Gott, ich sah ihn sterben,
Dem Glück bezahlt’ ich meine Schuld.

[BAKÓCZI KÁROLY]
Polikrátesz gyűrűje[1032]

Nyílt csarnokában víg elmével
Állott a zsarnok s nézett széllyel
A leigázott Számoszon:
Mindez mit látsz, parancsom várja,
Ó valld meg, Egyiptom királya,
Hogy én boldog vagyok nagyon.

– Az istenek sok jót tevének:
Kik egyenlők voltak tevéled,
Ma nyűgzi járom és bilincs.
De van ki értük bosszut álljon
S boldognak addig nem mond szájam,
Míg ellenséged győzve nincs.

Még el se végzé e beszédet,
Mílétoszból egy követ lépett
Eléjük s fennen így rivall:
Uram, az oltár tüzét gyújtsd meg
S dicső fejedet koszorúzd meg
A győzelem babérival.

Dárdától hullt el ellenséged,
Polidórosz, hű hadvezéred
Köszönt e hírrel tégedet.
S mindkettejük réműletére
Egy üstből – meg se száradt vére –
Kivett egy jól ismert fejet.

A fáraó hátrálva borzad:
Óvlak, ne higyj az álnok sorsnak!
Aggódó arccal így rebeg.
Mert lám, hajóhadad a tenger
Hátán hányódik s könnyü szerrel
Szétverhetik a vad szelek.

Még véget sem vetett szavának
S imé örömujjongás támad.
A kikötö harsog bele,
Idegen kinccsel megrakodva
Tért újra meg honi partokra
A hajók árbocerdeje.

Szerencsédnek jó kedve van ma
– Szólt a király – de lelke csalfa.
Vigyázz, ne bízd el magadat,
Mert jártas ám a fegyverekbe’
Krétának népe s fenyegetve
Hozza partodnak a hadat,

S még el se végezé jóformán,
Felzúg a parton, mint az orkán,
Ezer torokból: Diadal!
Vége inségnek, háborúnak,
Kréta hadai vízbe fultak.
Végzett velük egy zivatar.

A vendég hallja rémületben:
Bizony, szerencséd véghetetlen,
De üdvödért szivem remeg.
Az isten mind irígy, én félek,
Mert senkinek sem oszt az élet
Búbaj nekül szín örömet.

Nekem is jól ment minden dolgom,
Uralkodásomban is folyton
Az ég áldása elkisért,
De egy utódom, drága kincsem
Meghalni láttam: lám, az isten
Elvette üdvömért a bért.

[DÓCZI LAJOS]:
Polykrates gyürűje.[1033]

Ott állt fejdelmi háztetőjén
S örvendve nézte, szép lejtőjén
A hódolt Sámos mint ragyog.
„Ez mind enyém, amerre nézesz”,
Szól egyptomi vendégéhez,
„Valld meg, király, boldog vagyok.” –

„Az istenek kedveztek néked.
Mind, kik egy sorsban voltak véled,
Uralják büszke jogarad’.
De egy boszút forr alva, ébren.
Nem bízom addig szerencsédben,
Míg talpon van az ellenhad.” –

Még szól s Milétből jön sietve
Már Polydor vezér követje
Igy szólítván a zsarnokot:
„Lobogjon fenn az oltár lángja,
És ékesítse babér ága,
Uram, fejdelmi homlokod’.

A kard elejté ellenséged,
Polydor ezt üzeni néked,
Ki győztes lett zászlód alatt.”
S lepel alól, még fagyba’ vérbe,
A két király réműletére,
Egy jól ismert fejet mutat.

A vendég hökken és elképed:
„Óvlak, ne áldd még szerencsédet;
Mert forgandó a sorskerék.
Ott úszik csalfa tenger hátán
– Szélvész már el is pusztítá tán –
Hajóid kétes kincse még.”

És ki se mondta, már szavába
A kikötőből szózat vága,
Ujjongató, örömtele:
„Megjött, a tengert bizton szelve,
Kincsével távol partnak telve
Hajóid árbocz-erdeje.”

Elámúl a királyi vendég:
„Ma jó kedvében van szerencséd.
Mégis – rettegd szeszélyeit!
Még Kréta hada fenyegetve
Tekint virágzó szigetedre
És partod felé közelit.”

Még ki sem ejté, a beszédbe
Rivalgva vág a hajó népe
S hirnök jő: „Győztél, nagy uram!
A szél szétverte ellenséged,
Már Kréta elől biztos néped,
A háborúnak vége van.”

A király retteg : „Nagy szerencse!
De féltlek, nehogy ez jelentse
A közel mennyei boszut.
A sors velünk nem könnyen békűl,
A lét öröme üröm nélkűl
Emberfiának sohse jut.

„Nekem is kedvezett az isten,
Minden királyi tetteimben
Halmozta rám a földi jót.
De egy fiam volt, szemem fénye.
Meghalt, és a szerencse kénye
Megvette rajtam az adót.

[1031] MAS.1798,24-29
[1032] BNK.43-46
[1033] SK.161-164

Drum, willst du dich vor Leid bewahren,
So flehe zu den Unsichtbaren,
Dass sie zum Glück den Schmerz verleyhn.
Noch keinen sah ich fröhlich enden,
Auf den mit immer vollen Händen
Die Götter ihre Gaben streun.

Und wenns die Götter nicht gewähren,
So acht' auf eines Freundes Lehren,+
Und rufe selbst das Unglück her,
Und was von allen deinen Schätzen
Dein Herz am höchsten mag ergetzen,
Das nimm und wirfs in dieses Meer.

Und jener spricht, von Furcht beweget:
„Von allem, was die Insel heget,
Ist dieser Ring mein höchstes Gut.
Ihn will ich den Erinnen weihen,
Ob sie mein Glück mir dann verzeihen"
Und wirft das Kleinod in die Flut.

Und bey des nächsten Morgens Lichte
Da tritt mit fröhlichem Gesichte
Ein Fischer vor den Fürsten hin.
Herr, diesen Fisch hab ich gefangen,
Wie keiner noch ins Netz gegangen,
Dir zum Geschenke bring ich ihn.

Und als der Koch den Fisch zertheilet,
Herbey der Koch erschrocken eilet,
Und ruft mit hoch erstauntem Blick:
Sieh Herr, den Ring, den du getragen,
Ihn fand ich in des Fisches Magen,
O ohne Grenzen ist dein Glück!

Hier wendet sich der Gast mit Grausen:
„So kann ich hier nicht ferner hausen,
Mein Freund kannst du nicht weiter seyn,
Die Götter wollen dein Verderben,
Fort eil ich, nicht mit dir zu sterben."
Und sprachs und schiffte schnell sich ein.

Azért, hogy bajtól megmenekhess,
Imádkozzál az égiekhez,
Hogy adjanak csapásokat.
Nem láttam senkinek jó végét,
Kire telt marokkal fecsélték
Az istenek áldásukat.

S ha meg nem adja azt az Isten,
Tanáccsal híved hadd segítsen:
Meg a csapást magad szerezd
S minél szivednek drágább nincsen,
Adj túl hamar azon a kincsen:
Önként, magad, tengerbe vesd.

S az félemülvén, íly ígét ejt:
Mindenből, mit csak e sziget rejt,
Legdrágább e gyűrű nekem.
Ajánlom az Erinniszeknek,
Ha még talán kegyükbe vesznek:
Im, a habok közé vetem.

S hogy feltetszett megint a hajnal,
Egy halászember vídám arccal
A fejdelem elé vonul:
Uram, e halat hoztam néked,
Nem járja ilyen a környéket,
Fogadd el ezt ajándokul.

S midőn a nagy halat felbontja,
Elképed a szakács s berontva
Kiált lepetten: Nézd, uram,
Gyűrűdet, mit ujjodon láttam,
A hal gyomrában megtaláltam –
Ó, szerencséd határtalan!

A vendég reszket és elsápad:
Többé nem ismerlek barátnak,
Tovább itt nem mulathatok,
Az istenek vesztedre törnek,
Futok, míg engem itt nem ölnek.
Igy szólt s hajóra szállt legott.

„Hogy bajt kerűlj, hát úgy imádkozz:
Bocsásson Isten az áldáshoz
Egy-egy fájdalmat még alá.
Nem láttam annak boldog végét,
Kire az ég jótdteményét
Tele marokkal halmozá.

„S ha meg nem adja kívánságod,
Tanácsolom, mint jó barátod,
Hogy a csapást magad keresd.
S aminek minden javad közűl
Kényes szived legjobban örűl,
Itt nyomban a tengerbe vesd."

S az megdöbbenve szóla: „Nincsen
E nagy országban drágább kincsem,
Mint ez a gyűrű ujjamon.
Fölszentelem az alvilágnak.
Szerencsémért tán megbocsátnak
Az Istenek, ha eldobom."

És másnap, hogy virradt a reggel,
Halász jön s csillogó szemekkel
Köszönti Sámos kényurát:
„Uram, ma oly halat halásztam,
Melynél külömbet sohse láttam,
Ajándokúl hadd nyújtom át".*

S a szakács, a hogy ketté szelé
A halat, fut a zsarnok elé
S kiált ijedten, hangosan:
„Itt a gyűrű, mit régen hordasz!
Uram, a hal gyomrában volt az.
Oh, szerencséd határtalan!"

A vendég sápad s félrefordúl:
„Barátod nem vagyok ezentúl,
Veled maradni kész halál.
Az isten vesztedet akarja,
Futok, nehogy itt érjen karja."
Igy szól s nyomban hajóra száll.

[DÓCZI LAJOS]:
Polykrates gyűrűje.[1034]

Ott állt fejdelmi háztetőjén
S örvendve nézte, szép lejtőjén
A hódolt Számosz mint ragyog.
„Ez mind enyém, amerre nézesz",
Szól egyptomi vendégéhez,
„Valld meg, király, boldog vagyok." –

„Az istenek kedveztek néked.
Mind, kik egy sorsban voltak véled,
Uralják büszke jogarad'.
De Egy boszút forr alva, ébren.
Nem bízom addig szerencsédben,
Míg talpon van az ellenhad." –

Még szól s Milétből jön sietve
Már Polydor vezér követje
Igy szólítván a zsarnokot:
„Lobogjon fenn az oltár lángja,
És ékesítse babér ága,
Uram, fejdelmi homlokod'.

A kard elejté ellenséged,
Polydor ezt üzeni néked,
Ki győztes lett zászlód alatt."
S lepel alól, még fagyba, vérbe
A két király réműletére,
Egy jól ismert fejet mutat.

A vendég hökken és elképed:
„Óvlak, ne áldd még szerencsédet
Mert forgandó a sorskerék.
Ott úszik csalfa tenger hátán
– Szélvész már el is pusztítá tán –

[Soproni FIDLER FERENC]:
Polykrates' gyűrűje.[1035]

Ő büszkén állt fejedelmi vára'
Kupján 's szeme villogva jára
Gazdag Samos' tekintetén.
„Mind ez hozzám szít, mint urához,"
Igy szól Aegyptus' királyához:
„Valld meg, hogy boldog vagyok én."

„Az istenek téged' szerettek!
„Kik előbb veled vetélkedtek,
„Most mint szolgákra adót vetsz;
„De él még egy őket bosszúlni,
„'S még e' vágytárs ki nem fog múlni,
„Előttem boldog nem lehetsz."

'S ezt a' király alig mondotta,
Hogy Miletusból beállott a'
Zsarnokhoz sebten egy követ:
„Áldozz, uram! legszebb javakkal,
„Diszezd hajad' babér-ágakkal
„Szerencsét hirdet e' jövet.

„Elveszett kevély ellenséged;
„Im Polydor hadvezér téged
„Ez által bizonyossá tesz." –
Egy vas medenczét itt kitára,
'S mindkettőjök irtózatára,
Egy ismert véres főt kivesz.

Hanyatlik a' király, helyében:
„Még most se bizz' a' szerencsédben"
Intő hangon ezt feleli:
„Csalárd habok' sebes forgója
„Közt jár szerencséd' álhajója,

[HAJNAL ANNA]:
Polykrates gyűrűje[1036]

Gőggel állva nagy palotáján
szétnézett a számoszi tájon,
mely görnyedt uralma alatt.
„Enyém minden, mit ez a táj hoz"
szólt az egyiptomi királyhoz.
„Boldog vagyok: látod magad."

„Birod kegyét az isteneknek,
pálcád alatt görnyedve nyögnek,
kik társaid voltak azelőtt.
De egy még él, egy szem figyel még,
boldognak addig kit neveznék,
mig így reszket egy szem előtt?"

De lám, alig hogy szólt a vendég,
már a gazdának megjelenték
a milétoszi hirnököt:
„Az áldozatnak lenge füstje
szálljon égnek s babér ezüstje
csillogjon homlokod körött.

Ó uram, nincs már ellenséged!
E jó hírrel köszönt ma téged
Polydor, leghűbb katonád."
S öbléből egy fekete tálnak,
borzalmára a két királynak
kivesz egy rég várt koponyát.

A vendég elszörnyedve hátrál.
„S én mégis óvlak" halld szavát már.
„A szerencsében mégse bízz.
Gondold meg: ingatag habokra
bízva hajóid tarka csokra,

---

* *sic!*
1034 DLS.75-77
1035 SF.117-121
1036 HAÖ.II.293-296

Hajóid kétes kincse még.”

És ki se mondta, már szavába
A kikötőből szózat vága,
Ujjongató, örömtele:
„Megjött, a tengert bizton szelve,
Kincsével távol partnak telve
Hajóid árboc-erdeje.”

Elámúl a királyi vendég:
„Ma jó kedvében van szerencséd.
Mégis – rettegd szeszélyeit!
Még Kréta hada fenyegetve
Tekint virágzó szigetedre
És partod felé közelit.”

Még ki sem ejté, a beszédbe
Rivalgva vág a hajó népe
S hirnök jő: „Győztél nagy uram!
A szél szétverte ellenséged,
Már Kréta elől biztos néped,
A háborúnak vége van.”

A király retteg : „Nagy szerencse!
De féltlek, nehogy ez jelentse
A közel mennyei boszut.
A sors velünk nem könnyen békűl,
A lét öröme üröm nélkűl
Emberfiának sohse jut.

„Nekem is kedvezett az isten,
Minden királyi tetteimben
Halmozta rám a földi jót.
De egy fiam volt, szemem fénye.
Meghalt, és a szerencse kénye
Megvette rajtam az adót.

„Hogy bajt kerűlj, hát úgy imádkozz:
Bocsásson Isten az áldáshoz
Egy-egy fájdalmat még alá.
Nem láttam annak boldog végét,
Kire az ég jótdteményét
Tele marokkal halmozá.

„S ha meg nem adja kívánságod,
Tanácsolom, mint jó barátod,
Hogy a csapást magad keresd.
S aminek minden javad közűl
Kényes szived legjobban örűl,
Itt nyomban a tengerbe vesd.”

S az megdöbbenve szóla: „Nincsen
E nagy országban drágább kincsem,
Mint ez a gyűrű ujjamon.
Fölszentelem az alvilágnak.
Szerencsémért tán megbocsátnak
Az Istenek, ha eldobom.”

És másnap, hogy virradt a reggel,
Halász jön s csillogó szemekkel
Köszönti Számosz kényurát:
„Uram ma oly halat halásztam,
Melynél külömbet sohse láttam,
Ajándokúl hadd nyújtom át.”

S a szakács, ahogy ketté szelé
A halat, fut a zsarnok felé
S kiált ijedten, hangosan:
„Itt a gyűrű, mit régen hordasz!
Uram, a hal gyomrában volt az.
Oh, szerencséd határtalan!”

A vendég sápad s félrefordúl:
„Barátod nem vagyok ezentúl,
Veled maradni kész halál.
Az isten vesztedet akarja,
Futok, nehogy itt érjen karja.”
Igy szól s nyomban hajóra száll.

[KIS JÁNOS]:

„Egy vak szélvész széttördeli.”

‘S im még szavát alig végezte,
Hogy vad örömzaj környékezte
A’ tág kikötő-helyeket;
A’ vizet száz gályák hasitják,
Mellyek honpartokra szállitják –
A’ sok idegen kincseket.

A’ királyi vendég elbámúl:
„Szerencséd nagyon felvidámúl;
„De félj ‘s ne huzz az álnokhoz.
„Krétának bajnok hadinépe,
„Mint veszedelmed’ gyászos képe,
„Már közel van e’ partokhoz.”

‘S midőn ezt mondja a’ fejedelem,
Im a’ hajókról: győzedelem!
Zúg, reng ezer víg hangokban;
A’ krétabelieket széllyel
Seperte a’ vész végveszéllyel,
Ellennek, hadnak vége van!

A’ vendég ezt irtózva hallja!
„Hogy boldog vagy, szám is ezt vallja;
De érted még is rettegek;
„Hol kedvek baj nélkűl maradtak,
„Olly földi sorsot még nem adtak
„Embernek az irígy egek.

„Én is dús vagyok birtokimban,
„‘S még minden kormánydolgaimban
„Az ég szelíden kedvezett;
„De egy fiam volt, ez kivála
„Hű karjaimból, és halála
„Szerencsém’ véres sarcza lett.

„Azért, hogy élted mentt maradjon,
„Rossztól, az istent kérd, hogy adjon
Fájdalmat az öröm közé;
„Egynek sem láttam bodog végét,
„Kire az ég áldás-bőségét
„Mindég pazérmod’ öntözé;

„‘S ha kérelmid nem teljesednek,
„Hallgass szavára frigyesednek,
„‘S a’ rosszat önként hídd-elé,
„‘S melly kincseid közt legnemesebb,
„‘S néked mindennél kedvesebb,
„Azt e’ tengerbe vessd belé.”

‘S az igy válaszol félelmében,
„E’ gyűrűt egész szigetemben
„Szívem leginkább szereti.
„A’ Furiáknak ezt szentelem,
„Talám majd megbékélnek velem.”
‘S gyűrűjét a’ vizbe veti

‘S a’ legelső nap virradtával
Egy halász örvendő arczával
A’ dús fejdelemhez megyen:
„Uram, még soha illyen halat
„Nem fogtam országlásod alatt;
„Néked hoztam, tiéd legyen.”

‘S hogy bontá a’ szakács a’ halat,
Nagy ijedten urához szaladt,
‘S igy fakadt ki bámulása:
„Melly gyűrűt felséged ujjában
„Viselt, im’ volt hal’ gyomrában:
„Szerencse! mellynek nincsen mása.”

Elborzad itt a vendég. „Látom,
„Tovább már nem lehetsz barátom,
„Nálad nyúgalmam elrepűlt;
„Az istenek szövik veszélyed’,
„Megyek, hogy meg ne haljak veled.”
Igy szólt ‘s töstént hajóra űlt.

[KŐRÖS ENDRE]:

s szeszélyes istenség a víz.”

De ím, alig beszélt a bölcs, és
a kikötő felől üvöltés,
ujjongó lárma hangja kél.
Távoli partok aranyával,
mely fedélzettől égnek ágall,
az árbócerdő hazatér.

Csak ámul a királyi vendég:
„Ma vig kedvében van szerencséd,
de jól vigyázz, mert lengeteg.
Már küldi seregét feléd a
harcában iszonyatos Kréta,
hajói már közelgenek.”

S im, alig ejti ki e szókat,
a kikötőben futkosó had
lármája, s száz hang így beszél:
„Győztünk! A háborúnak vége!
A vihar Krétát összetépte.
Elmúlt, elmúlt a harcveszély!”

Hallja a jóbarát és reszket:
„Valóban boldognak nevezlek,
ám remegek az üdvödért.
Nem bízom én irigy egekben,
sem zavartalan örömekben.
Ilyet halandó meg nem ért.

Kezemben is jól fordult minden,
uralkodói tetteimben
az ég kegye nézett felém.
De szép fiam, derék utódom,
őt láttam veszni szörnyü módon:
adómat megfizettem én.

Ha félsz a rossztól, mit a sors hoz,
kiálts a Láthatatlanokhoz,
öröm mellé kérj bánatot.
Nem jól végezte senki itt lenn,
kire minden gyönyört az Isten
két telt marékkal rárakott.

És ha az ég nem szánna másképp,
ezt mondom, baráti tanácsképp:
a bajt magad idézd elő.
Min legjobban csügg szíved kedve,
azt vedd, s hajitsad a tengerbe:
hadd nyelje a nagy elnyelő.”

S amaz szól, félelemmel telten:
„Mind közt mi van e szép szigetben
e gyürü legszentebb nekem.
Ezt szánom az Erinnyseknek,
szerencsémre tán nem sziszegnek,
a tengerbe, lám, ezt vetem.”

És lőn, hogy felpirkad a másnap,
hogy a trónusnál egy halásznak
vig ábrázatja feltünik:
„Nézd uram e halat csodálón,
ilyet még ezerszemü hálóm
nem látott. A tiéd ez is.”

S lám, hogy a hal feldarabolva,
rohan a konyhából a szolga
csodát rivallva: „Nézd, e kincs!
A gyürü, mit hordtál, a drága,
ezt leltük meg a hal gyomrába,
ó, szerencsédnek vége nincs!”

Szörnyedve kel fel most a vendég:
„Házadban többet nem lehetnék,
nem vagy barátom: átkozott!
Az istenek veszted akarják.
Nem várom be a végzet karját,
hogy veled haljak.” S távozott.

[SZABÓ LŐRINC]:

Polycrates gyűrűje[1037]

Aegyptus ura lévén nála,
Polycrates büszkén sétála
Kertjének pompás halmain.
Valamire, úgymond, innen nézsz,
Nékem hódol s az én szómra kész.
Kit visz íly szép sors karjain?

„Felmagasztaltak az istenek:
Őket, kik elébb fénylettenek,
Megrontotta erősséged.
De még egy vív! kardok csattognak:
Mikép mondhatnálak boldognak,
Míg még harcol ellenséged?”

S alig hogy a király ekép szólt,
Egy víg követ menten jelen volt,
S ezt hallja a fejedelem:
Uram, vígan áldozatot tégy,
S födre innepi koszorút végy;
Miénk lett a győzedelem.

Lerogyott kevély ellenséged.
Polydorus tudósít téged,
Néped hű s vitéz vezére,
S hogy szavának légyen ereje,
Egy tálon ím a pártos feje.
S akkor is gőzölög vére.

A király látja iszonyodva,
S így felel: „Mégis tartózkodva
S kötve higyj a szerencsének!
Gondold: a hitetlen tengeren
Evez sereged: hány ezeren
Lettek prédái mérgének!”

Még szavát jól ki sem mondotta,
S a víg hang félbeszakasztotta,
Melytől a partok harsogtak.
A hajók idegen kincsekkel,
Örömmel telve, érkeztek el,
S száz zászlók vígan lobogtak.

A királyi vendég elbámul:
„Rád a sors java esőként hull:
De féld állhatatlanságát.
Ellened a győzhetlen Spárta
Ezer nyilat méregbe márta,
S rád hozza népe sokságát.”

S még el sem végezte szája,
A népnek vígadó lármája:
Győztünk! Győztünk! fenjen kiált.
Oda vannak Sparta fiai!
Elnyelték a tenger habjai,
Bús félelmünk örömmé vált!

A vendég ezt irtózva hallja:
„Szerencsés vagy! szám is ezt vallja;
De félek boldogtalan léssz!
Félek, az ég fog irígyelni.
Zavaratlan örömben élni
Nem halandónak való rész!

Ha ki, én is dicsekedhettem,
Hagy akármit is elkezdettem,
Az ég kedvében osztozék,
De egy kedves örökösem volt,
Ez, oh, karjaim között megholt!
A sorsnak ezzel adózék.

Ha hát nagy gyászt nem akarsz érni,
Ne szünj az isteneket kérni,
Hogy fájdalmat is adjanak.
Még egy sem látott boldog véget,
Kire ők minden nyereséget
Teli kezekkel szórtanak.

És ha ők meg nem hallgatnának,

Polykrates gyűrűje.[1038]

Fenn áll kastélyának tetőjén
És Samoson körültekintvén,
Szemében büszkeség ragyog:
„Ez mind enyém, pillants le rája,
Barátom, Egyiptom királya
És valld meg, hogy boldog vagyok.”

„Az istenek nagyon kegyeltek,
Akik veled versenyre keltek,
Hódolni kell nekik ma már,
De él még egy bosszúra készen,
Boldog nem is lehetsz egészen,
Míg ellenséged harcra vár.”

S még el se végzi a beszédet,
A zsarnok úr elébe lépett,
Miletosból küldött követ:
„Uram, lobogjon áldozattűz!
Hajadba mirtuszágakat tűzz!
Vidáma ülhetsz ünnepet.

Vezéred küld ez üzenettel:
Az ellen dárdától esett el,
Megbünhődött a vakmerő!”
És a kettő döbbenve rémül,
Midőn sötét edény ölébül
Egy ismerős főt húz elő.

S aggódó képpel szól a vendég:
„Nem lesz hű a szerencse mindég,
Vigyázz! Megfordul az hamar.
Hajóhadad hullámok árján
Útját bizonytalanba’ járván,
Szétzúzza könnyen a vihar.

S a szó még el sem hagyta ajkát,
Hallhatni az öröm zsivajját,
A kikötő néppel tele,
Kincsekkel rakva tér honába,
Mit elküldött, a büszke gálya
Árbocban gazdag erdeje.

Elámul a királyi vendég:
„Ma jó kedvében van szerencséd,
De állhatatlan az nagyon!
Az ádáz Kréta hős hadával
Tör ellened a vízen által,
S kiköthet gyorsan partodon.”

S alighogy e szókat kimondta,
A partról nép árad tolongva,
S ezer száj harsog hangosan:
„Győztünk! Elpusztult Kréta serge,
Tenger viharja tönkre verte,
A háborúnak vége van!”

Elborzad Egyiptom királya:
„Szerencsédet mindenki látja,
S én mégis féltem üdvödet.
Az ég irígy a föld fiára,
Zavartalan öröm – hiába! –
Halandó része nem lehet.

Én is csupán sikert arattam,
Akármi vállalatba kaptam,
Örvendheték az ég kegyén,
De volt utódom, drága vérem,
Halálát – jaj! – meg kelle érnem,
A sorsnak megfizettem én.

Hogy élted hát ne sujtsa bánat,
Az istenekhez küldd imádat:
Hadd jöjjön rossz a jó nyomán,
Nem ért jó véget földi pálya,
Ha telt marokból hulla rája
Olymposról az adomány.

S ha nem jön a csapás magától,

Schiller: Polykratesz gyűrüje [1039]

1. Fent állott palotája ormán|,|
~~s~~ szemét örvendve körbe hordván
a hódolt|*ó*| ~~tájra~~ |*Számosz*| ~~mutatott~~ |*felett*|:
„~~Ez mind enyém~~ |*Enyém a föld, a víz,*| a ~~büszke Számosz~~ |*város*|,”
szólt az egyiptomi királyhoz,
„ismerd el, ~~hogy~~ boldog ~~vagyok~~ |*lehetek*|.”

2. „Kegyét az ég rád bőven ontja
s aki veled tört hatalomra,
mind féli erőd jogarát.
De egy él és bosszut liheg még,
nem hiszem addig a szerencséd,
amig ~~ártó szem~~ |*ellenség*| les re~~az~~^ád.”

3. A király még be sem fejezte
és hirnök üdvözli sietve
Miletoszból a zsarnokot:
„Lobogjon ünnepi, ~~kövér~~ |*fehér*| láng
oltáraidon, s friss babérág
övezze, u~~xxx~~|*ram,*| homlokod.

4. |*”*|Dárdánk ~~ellenfeled~~ |*a pártütőt*| leszurta:
e sikerrel köszöntet ujra
hű hadvezéred, Polydor –”
S mindkettőjük~~et meg~~|*vérrel*|ijeszti,
mert egy jólismert főt emel ki
egy sötét tál leple alól.

5. ~~xxxxxxxxxx~~ |~~*Meghökken és elképed*~~|*Meghökken és hátrál*| a vendég:
„Mégse hidd h*ű*nek a szerencséd,”
szól s hangja ~~aggódást~~ |*félelmet*| takar,
„ne felej~~st~~|*ts*|d: csalóka habon ring
/ kétes / flottád s / rajta~~x~~ a sok kincs|,|
könnyen szétz*ú*zza a vihar.”

6. Még ki se mondta, s ~~zengve~~ |*zúgva*| tör föl
az ujjongás a kikötőből,
az egész város zeng ~~v~~|*b*|ele:
mi messzi füszert s aranyat hoz,
most tolong a hazai parthoz
a hajók árbocerdeje.

7. Elámul a királyi vendég:
„Ma jókedvében a szerencséd,
de ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxdt~~ |*hogy csapodár, ne feledd*|.
A vad Kréta vitéz hadával
ide tart a tengeren által
és ostromzárral fenyeget.”

8. Utolsó szava el se hangzik,
a hajóktól ~~nép jö~~|*árad s*|~~n~~, viharzik
a nép és *zú*gja: „Diadal!
Kréta ~~hajói~~ |*gályái*| *zú*~~g~~|*z*|va, törve,
a szél a hadvészt elsöpörte,
csillapulhat a harci zaj!”

9. A vendégbarát szive borzad;
„A szerencséd káprázatos nagy,
s reszketek, hogy a bosszu gyors!
~~Ijeszt~~ |*Dermeszt*| az irigy ég haragja:
halandónak még sosem adta
kegyét zavartalan a sors!.

10. „Nekem is kedvezett az isten,
minden királyi tetteimben
siker sikert tetőzve ért;
de volt egy szép fiam, imádtam,
azt rabolták el, halni láttam:
ő volt az adó üdvömért.

11. „~~Imád~~ |*Szived*|, hogy ~~mentesülj~~ |*szabadúlj*| a rossztól,
kérjen a Láthatatlanoktól
mézedbe fanyar cseppeket.
Nem végzi jól, láttam elégszer,
akire mindig tele kézzel
szór~~j~~nak áldást az istenek.

12.”S ha nem hat rájuk a ~~kívánság~~ |*imádság*|,

[1037] HO.II.326-329
[1038] SBK.30-33
[1039] Ms 4658/70.I-II. (*gépírás; autográf javításokkal*)

Engedj hív barátod szavának,
S menj magad a kár elébe,
S ami legnagyobban szívedet
Kecsegteti, azt a kincsedet
Vesd, vesd, a tenger mélyébe!”

S amaz mint nagyon megütközött,
Monda: szívem minden kincs között
E gyűrűt főkép szereti.
A fúriáknak ezt szentelem.
Talán majd megbékélnek velem –
S gyűrűjét a vízbe veti.

S a legelső nap virrádtával
Egy halász örvendő orcával
A fejedelemhez megyen.
Uram, még soha ilyen halat
Nem fogtam országlásod alatt:
Néked hoztam, tiéd legyen!

S felbontván a szakács a halat,
Nagy ijedten az urához szaladt,
S így fakadt ki bámulása:
Mely gyűrüt felséged ujjában
Viselt, ím volt a hal gyomrában.
Szerencse, melynek nincs mása.

A vendég ezt borzadva látja:
„Te nem lehetsz sziveim barátja.
Téged nem boldog anya szült.
Veszted akarják az istenek!
Megyek, hogy itten ne érjenek.”
Így szólt, s tüstént hajóra ült.

Fogadd meg, mit híved tanácsol:
Idézd a bajt magad reád,
S hajítsd alá tenger vizébe,
Mi rengeteg kincsednek éke,
S szivednek legfőbb élvet ád!”

S amaz szólt megrendülve mélyen:
„E szép szigetnek bűvkörében
E gyűrű legdrágább nekem.
Ha tán Erynnisek gyülölnek,
Szerencsémért engesztelőnek,
Ím nézd: az árba vetem!”

És másnap, hogy feltűnt a hajnal,
Jő egy halász és hódolattal
A zsarnok úr elé borul:
„Uram, ez a hal téged illet,
Hálómmal még nem fogtam illyet,
Fogadd szerény ajándokul.”

S a szakács bajlódván a hallal,
Egyszerre ámuló zavarral
A gazdájához felrohan:
„Uram, mit ujjad horda régen,
Gyűrűd volt e hal belsejében,
Szerencséd, az határtalan!”

De a vendég visszadöbben:
„Akkor nem veszteglek körödben,
Barátságunk többé nem áll.
Az ég elpusztít menthetetlen,
Mért osztoznám meg végzetedben?”
Mond és tüstént hajóra száll.

fogadd meg barátod tanácsát
s balsorsod te magad idézd:
ami ~~x~~kincseid igaz éke,
hajitsd a tenger fenekére
~~szived~~ |*lelked*| ~~leg~~|*leg*|nagyobb gyönyörét.”

13.S szól Polykrátesz, szava reszket:
„Legdrágább kincsem és a legszebb
a szigeten ez a gyürü.
Átadom az Er~~y~~in~~ny~~iszeknek:
szerencsémért tán vezekeltet.
Ves~~z~~szen… ~~n~~|*N*|éz~~s~~d: máris elmerült.”

14. S másnap; hogy az első sugár gyul,
egy halász mosolyogva járul
ura elé az udvaron:
„Olyan halat fogott a hálóm,
amilyet soha még, királyom~~;~~|:|
fogadd el, teneked hozom.”

15. S a szakács, hogy fölhasitotta
a halat, riadtan futott a
trónhoz, ~~s~~ kiált~~ott~~|*va, s*| boldogan:
„Nézd, uram, gyürüd megtaláltam,
benne volt a nagy hal hasában,
óh, szerencséd határtalan!”

Irtózva fordult el a vendég:
„Halál volna, ha itt maradnék,
baráti szóm többé ne várd.
A végzet romlásod akarja, –
futok, itt ne érjen a karja.”
~~így szólt s~~ |*Szólt, és*| nyomban hajóra szállt.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
SCHILLER: *96 sor*
*Var.*** POLYKRÁTESZ GYŰRŰJE[1040]

Fent~~x~~ állott palotája ormán,
szemét örvendve körbe hordván
a hódoló Számosz felett:
„Mindez enyém, föld, víz s a város,”
szólt az egyiptomi királyhoz,
„ismerd el: boldog lehetek.”

„Kegyét az ég rád bőven ontja
s aki veled tört hatalomra,
mind féli erőd jogarát.
De egy él és bosszút liheg még:
nem hiszem addig a szerencséd,
amig ellenség les reád.”

A király még be sem fejezte
és hirnök üdvözli sietve
Milétoszból a zsarnokot:
„Lobogjon ünnepi, fehér láng
oltáraidon s friss babérág
övezze, uram, homlokod.

„Dárdánk a pártütöt leszúrta:
e sikerrel köszöntet ujra
hű hadvezéred, Polydor – „
S mindkettőjük vérrel ijeszti,
mert egy jólismert ~~x~~ főt emel ki
egy sötét tál leple alól.

Elképed és hátrál a vendég:
„Mégse hidd hűnek a szerencséd,”
szeme aggódás és zavar.
„ne felejtsd: csalóka habon ring
~~xxxx~~ flottád s kétes rajta a sok kincs:
könnyen szétzúzza a vihar.”

Még ki se mondta s zúgva tör föl
az ujjongás a kikötőből,

[SZABÓ LŐRINC]:
Schiller: ~~Pol~~ykratesz gyűrűje[1041]

Fent állott palotája ormán,
szemét örvendve körbe hordván
a hódoló Számosz felett:
„Enyém a föld, a víz, a város,”
szólt az egyiptomi királyhoz,
„ismerd el, boldog lehetek.”

„~~k~~|*K*|egyét az ég rád bőven ontja
s aki veled tört hatalomra,
mind féli erőd jogarát.
De egy él és bosszút liheg még,
nem hiszem addig a szerencséd,
amig ellenség les reád.”
v–[1042]
„Dárdánk a pár|*t*|ütőt leszúrta:
e sikerrel köszöntet ujra
hű hadvezéred, Polydor –”
S mindkettőjük vérrel ijeszti,
mert egy jólismert főt emel ki
egy sötét tál leple alól.

Mghökken* és hátrál a vendég:
„~~m~~|*M*|égse hidd hűnek a szerencséd,”
szól s hangja félelmet takar,
„~~n~~|*N*|e felejtsd: csalÓka* habon ring
flottád s kétes rajta a sok kincs,
könnyen szétzúzza a vihar”

Még ki se mondta, s zúgva tör föl
az ujjongás a kikötőből,
az egész város zeng bele:
mi messzi fűszert s ara~~m~~nyat hoz,
most tolong a hazai parthoz
a hajók árbocerdeje.

~~Elámúl a királyi vendég:~~
~~„Ma jókedvében a szerencséd,~~

** *idegen kézírással*
1040 MS 4658/69.I-V. (*gépírás; kézzel javítva*)
1041 Ms 4658/71.I-III. (*gépírás; autográf javításokkal*)
1042 Hiányjel kézírással.
* *sic!*
* *sic!*

az egész város zeng bele:
mi messzi f*ű*szert s aranyat hoz,
most tolong a hazai parthoz
a hajók árbocerdeje.

Elám*ú*l a királyi vendég:
„Ma jókedvében a szerencséd,
de élnokségét ne feledd.
A vad Kréta vitéz hadával
ide tart a tengeren által
és ostromzárral fenyeget.”

Utolsó szava el se hangzik,
a hajóktól árad s viharzik
~~y~~a nép és z*ú*gja: „Diadal!
Kréta gályái z*ú*zva, törve,
a szél a hadvészt elsöpörte,
csit*ú*lhat minden csatazaj!”

A vendégbarát sz*í*ve borzad:
„A szerencséd káprázatos nagy,
reszketek, hogy a bosszu gyors! *(rövid u!)*
Dermeszt az irigy ég haragja,
halandónak még sosem adta
kegyét zavartalan a sors!

„Nekem is kedvezett az isten,
minden királyi tetteimben
siker sikert tetőzve ért;
de volt egy szép fiam, imádtam,
~~xxx~~ azt rabolták el, halni láttam,
ő volt az adó üdvömért.

„Jó lesz hát, hogy megfuss a rossztól,
kérned a Láthatatlanoktól
mézedbe fanyar cseppeket.
Nem végzi jól, láttam elégszer,
akire mindig tele kézzel
szórnak áldást az istenek.

„S ha nem hat rájuk az imádság,
fogadd meg barátod tanácsát
s a balsorsot magad idézd:
ami kincseid igaz éke,
haj*í*tsd a tenger fenekére
szived legnagyobb gyönyörét.”

S szól~~x~~ Polykrátesz, szava reszket:
„Legdrágább kincsem és a legszebb
a szigeten ez a gyür*ű*. *(rövid ü!)*
Átadom az Erinyszeknek:
szerencsémért tán vezekeltet…
Vesszen… Nézd, máris elmer*ű*lt.”

S másnap, hogy az első sugár gy*ú*l,
egy halász mosolyogva jár*ú*l
ura elé az udvaron:
„Olyan halat fogott a hál*ó*m,
amilyet soha még, királyom,
fogadd el, teneked hozom.”

S a szakács, hogy fölhasitotta *(rövid i!)*
a halat, ~~boldogan~~ |*riadtan*| futott a
trónhoz, s kiáltva boldogan:
„Nézd, uram, gy*ű*rű*ű*d megtaláltam,
benne volt a nagy hal hasában,
óh, szerencséd határtalan!”

Irtózva ford*ú*l el a vendég:
„Halál volna, ha itt maradnék,
baráti szóm többé ne várd.
A végzet romlásod akarja –
futok, itt ne érjen a karja.”
Szólt és nyo~~x~~mban hajóra szállt.

Forditotta: Szabó Lőrinc

~~de hogy csapodár, ne feledd.~~
~~A vad Kréta viztéz hadával~~
~~ide tart~~

Elámul a királyi vendég:
„Ma jókedvében a szerencséd,
de hogy csapodár, ne feledd.
A vad Kréta vi~~z~~téz hadával
ide tart a tengeren által
és ostromzárral fenyeget.”

Utolsó szava el se hangzik,
a hajóktól árad s~~x~~ viharzik
a nép és z|*ú*|gja: „Diadal!
Kréta gályái z*ú*zva, törve,
a szél a hadvészt elsöpörte,
csillapúlhat a harci zaj!”

A vendégbarát sz*í*ve borzad;
„A szerencséd káprázatos nagy,
s reszketek, hogy a bosszu gyors! (*rövid u!*)
Dermeszt az ir*í*gy ég haragja:
halandónak még sosem adta
kegyét zavartalan a sors!

„Nekem is kedvezett az isten,
minden királyi tetteimben
siker sikert tetőzve ért;
de volt egy szép fiam, imádtam,
azt rabolták el, halni láttam:
ő volt az adó üdvömért.

„Szived, hogy szabad*ú*lj a rossztól,
kérjen a Láthatatlanoktól
mézedbe fanyar cseppeket.
Nem végzi jól, láttam elégszer,
akire mindig tele kézzel
szórnak áldást az istenek.

„S ha nem hat rájuk az imádság,
fogadd meg barátod tanácsát
s balsorsod te magad idézd:
ami kincseid igaz éke,
haj*í*tsd a tenger fenekére
lelked legnagyobb gyönyörét.”

S szól Polykrátesz, szava reszket:
„Legdrágább kincsem és a legszebb
a szigeten ez a gyür*ű*. *(rövid ü!)* *(Utána: hosszú ű!)*
Átadom az Erynyszeknek:
szerencsémért tán vezekeltet.
Vesszen… Nézd: máris elmer*ű*lt.”

S másnap; hogy az első sugár gy*ú*l,
egy halász mosolyogva jár*ú*l
ura elé az udvaron:
„Olyan halat ~~fogtam~~ fogott a hálóm,
amilyet soha még, királyom:
fogadd el teneked hozom~~x~~.”

S a szakács, hogy fölhasitotta *(rövid i!)*
a halat, riadtan futott a
tr~~e~~*ó*nhoz, s kiáltva s boldogan:
„Nézd|,| uram, gy*ű*rű*ű*d megtaláltam,
benne volt a nagy hal hasában,
óh, szerencséd határtalan!”

Irtózva fordult el a vendég:
„Halál volna, ha itt maradnék,
baráti szóm többé ne várd.
A végzet romlásod akarja,
futok, itt ne érjen a karja.”
Szólt, és nyomban hajóra szállt.

Forditotta: S z a b ó L ő r i n c

[SZABÓ LŐRINC]:
Polykratesz gyűrűje[1043]

[SZIGETHY LAJOS]:
Polykrates gyűrűje.[1044]

[VARGHA GYULA]:
Polykrates gyürüje[1045]

[1043] ÖB.II.901-904; SV.54
[1044] SKS.14-17
[1045] NIK.168-171

Fent állott palotája ormán,
szemét örvendve körbe hordván
a hódoló Számosz felett:
„Enyém a föld, a víz, a város,”
szólt az egyiptomi királyhoz,
„ismerd el, boldog lehetek.”

„Kegyét az ég rád bőven ontja
s aki veled tört hatalomra,
mind féli erőd jogarát.
De egy él és bosszút liheg még,
nem hiszem addig a szerencséd,
amig ellenség les reád.”

A király még be sem fejezte,
és hirnök üdvözli sietve
Miletosból a zsarnokot:
„Lobogjon ünnepi, fehér láng
oltáraidon s friss babérág
övezze, uram, homlokod”.

„Dárdánk a pártütőt leszúrta:
e sikerrel köszöntet ujra
hű hadvezéred, Polydor, –”
s mindkettőjük vérrel ijeszti,
mert egy jólismert főt emel ki
egy sötét tál leple alól.

Meghökken és hátrál a vendég:
„Mégse hidd hűnek a szerencséd,”
szól s hangja félelmet takar,
„Ne felejtsd: csalóka habon ring
flottád s kétes rajta a sok kincs,
könnyen szétzúzza a vihar”**

Még ki se mondta, s zúgva tör föl
az ujjongás a kikötőből,
az egész város zeng bele:
mi messzi fűszert s aranyat hoz,
most tolong a hazai parthoz
a hajók árbocerdeje.

Elámúl a királyi vendég:
„Ma jókedvében a szerencséd,
de hogy csapodár, ne feledd.
A vad Kréta vitéz hadával
ide tart a tengeren által
és ostromzárral fenyeget.”

Utolsó szava el se hangzik,
a hajóktól árad s viharzik
a nép és zúgja: „Diadal!
Kréta gályái zúzva, törve,
a szél a hadvészt elsöpörte,
csillapúlhat a harci zaj!”

A vendégbarát szíve borzad:
„A szerencséd káprázatos nagy,
s reszketek, hogy a bosszu gyors!
Dermeszt az irígy ég haragja:
halandónak még sosem adta
kegyét zavartalan a sors!

„Nekem is kedvezett az isten,
minden királyi tetteimben
siker sikert tetőzve ért;
de volt egy szép fiam, imádtam,
azt rabolták el, halni láttam:
ő volt az adó üdvömért.

„Szived, hogy szabadúlj a rossztól,
kérjen a Láthatatlanoktól
mézedbe fanyar cseppeket.
Nem végzi jól, láttam elégszer,
akire mindig tele kézzel
szórnak áldást az istenek.

„S ha nem hat rájuk az imádság,
fogadd meg barátod tanácsát

Kastélya ormán fennenállva,
Számosz-szigetre, birtokára
Lenéz, és arca felragyog;
Szól az egyiptomi királynak;
„Ez mind engem nevez urának,
Valljad be, hogy boldog vagyok.” –

„Benn vagy az istenek kegyében,
Pálcád előtt hajol le mélyen,
Mind, ki egyenlő volt vele.
De áll egy még bosszúra készen,
Szerencsédet hogyan dicsérjem,
Amíg virraszt bősz ellened.” –

S beszédét még be sem fejezte,
Belép, urát ígyen köszöntve,
Mylétosból egy gyors követ:
„Illatszert hints oltári lángra,
Diszítsen víg babérnak ága,
Övezze ünneplő fejed!”

„Hű Polydór, derék vezéred,
Örömhirrel vidít ma téged:
Lándzsától elhullt ellened.”
S mutat gyászvedréből kivéve –
A két királynak hűl a vére –
Egy vérző, ismerős fejet.

„A sorsba ne helyezd bizalmad!”
Szól a vendég és visszaborzad,
Aggódó a tekintete.
„Gondold meg, hogy hajórajodnak
A sorsa künt csalárd haboknak
S viharnak kész játékszere.”

Véget sem ért még a beszéde,
Félbeszakadt öröm neszére,
A révből, mely elszállt ide;
A külföld kincsével megrakodva,
Megérkezett honi habokra
Az árbocok nagy erdeje.

Elámul a királyi vendég:
„Bár jókedvű ma a szerencséd,
De ingatag, hát tőle félj!
Az ellenség pompás sereggel
Jó Krétából nagy készülettel,
S közel partodhoz a veszély.”

El sem hangzott még a beszéde,
Tömeg hullámzik le a révbe,
S ezer hang zugja: „Győzelem!
A háborúnak vége, vége!
A krétait vihar elérte,
S szétszórta már a bősz elem!”

Szörnyedve hallja ezt a vendég:
„Úgy van, szerencsés vagy te mindég!
De üdvödért aggódom ám.
Az ég irígy, borzadva látom,
Halandónak még e világon
Sohsem jutott öröm csupán.

Hisz én is száz sikert arattam
Minden királyi dolgaimban,
S megáldott engem is az ég;
De a fiam’, kit úgy szerettem,
Elveszett az: én eltemettem,
S a bánatból ez már elég.

Azért, hogy bajtól menekedjél,
Az égiekhez könyörögjél,
Hogy üdvhöz but is mérjenek.
Nem néz elé vidám halálnak,
Akit soká szünetlen áldnak
S bő kézzel boldog istenek.

Kérésre ha nem hajlanának,
Engedj a jó barát szavának:

Ott állt kastélya büszke ormán,
Szemét gyönyörrel szerte hordván
Az őt uralt Számosz felett.
»Ez mind enyém, e föld s e város!«
Szólt az egyiptomi királyhoz;
»A sors, no valld meg, hogy szeret!« –

»Az istenek sok jót adának,
A kik hasonlóid valának,
Lábadhoz vannak vetve már;
De egy még él s kezében kard van,
Szerencsésnek nem mondhat ájkam,*
Amig az ellen résen áll.« –

Be sem végezte a beszédet,
Im a király elébe lépett
Milétből egy serény követ:
»Uram, fel hálaáldozatra,
S körítsd a szép győzelmi napra
Borostyán-gallyal fürtödet!

»Ellenséged elhulla, véled
Tudatni e jó hírt, vezéred,
Hű Polydor, küld engemet – «
És egy sötét tálból kirántván
Még véresen, mi szörnyű látvány,
Feltart egy jól ismert fejet.

De a király borzadva hátrál:
»A szerencsében még se bízzál.«
Aggódó arccal így rebeg.
»Csak a hütlen habokra gondolj,
Midőn a vész haragja tombol –
S hajóid üdve ott lebeg.«

S míg a király tovább beszélne,
Örömzsivaj szakítja félbe,
Amely a rév felől kele,
Más ég alól, kinccsel rakottan,
A honi partra köt ki ottan
Hajóknak árbócerdeje.

Elámul a királyi vendég:
»Ma jó szeszélyben van szerencséd,
De csalfaságától remegj!
A krétai csatás vitézek
Rád harc veszélyét hozni készek,
S már partodhoz közelgenek.«

Beszélne még, de ime tódul
A nép, özönnel a hajóktúl
S ezer hang dörgi : »Győzelem!
Nincs már veszély, a harcnak vége,
Vihar csapott az ellenségre,
S szétszórta mind a bősz elem!«

Elszörnyedve a jó barát szól:
»Valóban, szerencsésnek látszol,
De jőni, reszketek, mi fog!
Az írigy istenektől félek
Zavartalan folyású élet
Még föld fiának nem jutott.

»Én is mindig sikert arattam,
Uralkodván, békében, hadban
Az ég kegye velem maradt;
De egy fiam volt, drága, féltett,
Az meghalt s én a szerencsének
Leróttam tartozásomat.

»Ha lenni ment kívánsz bajoktól,
Esdj hát a láthatatlanoktól
A szerencséhez bánatot;
Egynek se láttam boldog végét,
Kire pazar kezekkel mérték
Az áldást a halhatlanok.

»S az istenek ha megtagadják,
Hallgass rám, a végzet haragját

** A versszak végén nincs írásjel.
* *sic!*

s balsorsod te magad idézd:
ami kincseid igaz éke,
hajítsd a tenger fenekére
lelked legnagyobb gyönyörét.”

S szól Polykrátesz, szava reszket:
„Legdrágább kincsem és a legszebb
a szigeten ez a gyűrű.
Átadom az Erynnyszeknek:
szerencsémért tán vezekeltet.
Vesszen… Nézd: máris elmerült.”

S másnap; hogy az első sugár gyúl,
egy halász mosolyogva járúl
ura elé az udvaron:
„Olyan halat fogott a hálóm,
amilyet soha még, királyom:
fogadd el teneked hozom.”

S a szakács, hogy fölhasitotta
a halat, riadtan futott a
trónhoz, s kiáltva s boldogan:
„Nézd, uram, gyűrűd megtaláltam,
benne volt a nagy hal hasában,
óh, szerencséd határtalan!”

Irtózva fordult el a vendég:
„Halál volna, ha itt maradnék,
baráti szóm többé ne várd.
A végzet romlásod akarja,
futok, itt ne érjen a karja.”
Szólt, és nyomban hajóra szállt.

Balsorsod hívd magad ide.
S ami legkedvesebb tenéked,
Minek becsét legjobban érzed,
Vedd s dobd a tenger mélyibe!”

Fél már amaz, magába szállva:
„Sok kincs áradt szigethazámra,
De gyűrűm legdrágább nekem.
Ezt áldozom a Fúriáknak,
Szerencsémért tán megbocsátnak,
Im a habok közé vetem.”

Reggel, hogy nap süt már az égen,
Jön egy halász, öröm szemében,
S a nagy úrhoz szót így emel:
„Ily szép halat még sose láttam,
Mint ezt, amit magam halásztam,
Azért hát néked hoztam el.”

S hogy a szakács vagdalta széjjel,
Rohant és szólt lelkendezéssel,
– Arcán öröm és bámulás: –
„Ezt ujjadon ragyogni láttam,
S a hal gyomrában megtaláltam,
Szerencséd, oh uram, csodás!”

Réműlve fordul el a vendég:
„Ezentul itt hogyan maradnék?
Barátom nem leszel te már.
Az ég romlásodat akarja;
Félek, sujt engem is haragja.”
Szól, elsiet, hajóraszáll.

Idézd fejedre tenmagad;
Minden kincsed közül szívednek
A legdrágábbat, legbecsesbet
Dobd tengerbe, hadd nyelje hab!«

És megrémülve most amaz szól:
»Mit e sziget rejt, nékem abból
E gyűrű legrágább javam.
Ezt áldozom a Furiáknak,
Szerencsémért tán megbocsátnak,«
S az árba dobja, oda van.

Másnap kelve kora reggel
Örömtől csillngó szemekkel
Jön egy halász: »Hatalmas úr,
Ezt a halat fogám, ilyen szép
Soha hálómba nem került még,
Neked hozám ajándokul.«

És a szakács, hogy felhasítja
A szép halat, ámulva nyítja
Szemét nagyobbra és rohan:
»Melyet viseltél, fejedelmem,
Gyürűd a hal gyomrába’ leltem,
Szerencséd ah, határtalan!«

S a vendég szól iszonytól lázban:
»Nem késhetem tovább e házban,
Barátod nem maradhatok.
Az istenek elvégzék veszted,
Hogy veled együtt el ne vesszek,
Megyek!« S hajóra szállt legott.

[>*106*] SCHILLER:
Der Taucher[1046]

Wer wagt es, Rittersmann oder Knapp,
Zu tauchen in diesen Schlund?
Einen goldnen Becher werf ich hinab,
Verschlungen schon hat ihn der schwarze Mund.
Wer mir den Becher kann wieder zeigen,
Er mag ihn behalten, er ist sein eigen.

Der König sprach es, und wirft von der Höh
Der Klippe, die schroff und steil
Hinaus hängt in die unendliche See,
Den Becher in der Charybde Geheul.
Wer ist der Beherzte, ich frage wieder.
Zu tauchen in diese Tiefe nieder?

Und die Ritter, die Knappen um ihn her,
Vernehmens und schweigen still,
Sehen hinab in das wilde Meer,
Und keiner den Becher gewinnen will.
Und der König zum drittenmal wieder fraget:
Ist keiner, der sich hinunter waget?

Doch alles noch stumm bleibt wie zuvor,
Und ein Edelknecht, sanft und keck,
Tritt aus der Knappen zagendem Chor,
Und den Gürtel wirft er, den Mantel weg,
Und alle die Männer umher und Frauen
Auf den herrlichen Jüngling verwundert schauen.

Und wie er tritt an des Felsen Hang,
Und blickt in den Schlund hinab,
Die Wasser die sie hinunter schlang,
Die Charybde jetzt brüllend wiedergab,
Und wie mit des fernen Donners Getose
Entstürzen sie schäumend dem finstern Schosse.

Und es wallet und siedet und brauset und zischt,
Wie wenn Wasser mit Feuer sich mengt,
Bis zum Himmel sprützet der dampfende Gischt,
Und Flut auf Flut sich ohn Ende drängt,
Und will sich nimmer erschöpfen und leeren,
Als wollte das Meer noch ein Meer gebähren.

Doch endlich, da legt sich die wilde Gewalt,

[DÓCZI LAJOS]:
A búvár.[1047]

„Ki merész, lovag, apród, levetni magát
A forgatag habja közé?
Belédobom íme e drága kupát,
A fekete tölcsér már benyelé.
Ki nékem e serleget ujra mutatja,
Legyen gazdája, megtarthatja.”

Igy szólt a király, s a szirtről alá,
Mely messze előkönyökölt
A végtelen árba – örvénybe dobá
Poharát, hol a forgatag egyre üvölt.
„Hát hol van a bátor, kérdem ujonnan,
A billikomot a ki fölszedi onnan?”

S a csatlós és a levente mind
Hallgatja, de néma marad.
Ki e tenger bősz mélyébe tekint,
Ingyért se kivánja a szép poharat.
És kérdi a fejdelem harmadik ízbe:
„Hát senki se mer leugorni e vízbe?”

De csend vagyon ujra köröskörűl…
S im’ egy apród, szende, derék,
Kilép az ifjak rendi közűl,
Eldobja palástját, leoldja övét,
És férfi meg asszony, mintegy megigézve
Tekint a dicső szép ifju vitézre.

S a mint a szirt szélére kilép
S le a torkolatba tekint,
A viz-árt, a mint lenyelte elébb,
A Charybdis bőgve kiadja megint,
S tarajuk tajtéka az éji sötétből
Dörgés morajával a szikla felé dől.

S forr forrton, zúg, búg, serczeg az ár,
Mint tűz és viz ha vegyűl,
Az ég fele fröccsen a pára-sugár
S hab habra tolúl oly végtelenűl,
Miként ha örökre ki se merűlne
S a tenger méhe uj tengert szűlne.

De végre a hab kiadta dühét

[DÓCZI LAJOS]:
A búvár.[1048]

„Ki merész, lovag, apród, levetni magát
A forgatag habja közé?
Belédobom íme e drága kupát,
A fekete tölcsér már benyelé.
Ki nékem e serleget ujra mutatja,
Legyen gazdája, megtarthatja.”

Igy szólt a király, s a szirtröl alá,
Mely messze előkönyökölt
A végtelen árba – örvénybe dobá
Poharát hol a forgatag egyre üvölt.
„Hát hol van a bátor, kérdem ujonnan,
A billikomot ki fölszedi onnan?”

S a csatlós és a levente mind
Hallgatja, de néma marad.
Ki e tenger bősz mélyébe tekint,
Ingyért se kivánja a szép poharat.
És kérdi a fejdelem harmadik ízbe:
„Hát senki se mer leugorni e vízbe?”

De csend vagyon ujra köröskörűl…
S im’ egy apród, szende, derék,
Kilép az ifjak rendi közűl,
Eldobja palástját, leoldja övét,
És férfi meg asszony, mintegy megigézve,
Tekint a dicső szép ifju vitézre.

S amint a szirt szélére kilép
S le a torkolatba tekint,
A viz-árt, amint lenyelte elébb,
A Charybdis bőgve kiadja megint,
S tarajuk tajtéka az éji sötétből
Dörgés morajával a szikla felé dől.

S forr forrton, zúg, búg, serceg az ár,
Mint tűz és viz ha vegyűl,
Az ég fele fröccsen a pára-sugár
S hab habra tolúl oly végtelenűl,
Miként ha örökre ki se merűlne
S a tenger méhe uj tengert szűlne.

De végre a hab kiadta dühét

[1046] MAS.1798,119-130
[1047] SK.194-200
[1048] DLS.98-102

Und schwarz aus dem weissen Schaum
Klafft hinunter ein gähnender Spalt,
Grundlos, als giengs in den Höllenraum,
Und reissend sieht man die brandenden Wogen
Hinab in den strudelnden Trichter gezogen.

Jetzt schnell, eh die Brandung wiederkehrt,
Der Jüngling sich Gott befiehlt,
Und – ein Schrey des Entsetzens wird rings gehört,
Und schon hat ihn der Wirbel hinweggespült,
Und geheimnissvoll über dem kühnen Schwimmer
Schliesst sich der Rachen, er zeigt sich nimmer.

Und stille wirds über dem Wasserschlund,
In der Tiefe nur brauset es hohl,
Und bebend hört man von Mund zu Mund:
Hochherziger Jüngling, fahre wohl!
Und hohler und hohler hört mans heulen,
Und es harrt noch mit bangem, mit schrecklichem Weilen.

Und wärfst du die Krone selber hinein,
Und sprächst:+ Wer mir bringet die Kron,
Er soll sie tragen und König seyn,
Mich gelüstete nicht nach dem teuren Lohn.
Was die heulende Tiefe da unten verhehle,
Das erzählt keine lebende glückliche Seele.

Wohl manches Fahrzeug, vom Strudel gefasst,
Schoss gäh in die Tiefe hinab,
Doch zerschmettert nur rangen sich Kiel und Mast,
Hervor aus dem alles verschlingenden Grab.
Und heller und heller wie Sturmes Sausen
Hört mans näher und immer näher brausen.

Und es wallet und siedet und brauset und zischt,
Wie wenn Wasser mit Feuer sich mengt,
Bis zum Himmel sprützet der dampfende Gischt,
Und Well' auf Well' sich ohn Ende drängt,
Und wie mit des fernen Donners Getose
Entstürzt es brüllend dem finstern Schosse.

Und sieh! aus dem finster flutenden Schoss,
Da hebet sichs schwanenweiss,
Und ein Arm und ein glänzender Nacken wird bloss,
Und es rudert mit Kraft und mit emsigem Fleiss,
Und er ists, und hoch in seiner Linken
Schwingt er den Becher mit freudigem Winken.

Und athmete lang und athmete tief,
Und begrüsste das himmlische Licht.
Mit Frohlocken es einer dem andern rief.
Er lebt! Er ist da! Es behielt ihn nicht!
Aus dem Grab, aus der strudelnden Wasserhöhle
Hat der Brave gerettet die lebende Seele.

Und er kommt, es umringt ihn die jubelnde Schaar,
Zu des Königs Füssen er sinkt,
Den Becher reicht er ihm knieend dar,
Und der König der lieblichen Tochter winkt,
Die füllt ihn mit funkelndem Wein bis zum Rande,
Und der Jüngling sich also zum König wandte:

Lang lebe der König! Es freue sich,
Wer da athmet im rosigten Licht.
Da unten aber ists fürchterlich,
Und der Mensch versuche die Götter nicht,
Und begehre nimmer und nimmer zu schauen
Was sie gnädig bedecken mit Nacht und Grauen.

Eß riss mich hinunter Blitzesschnell,
Da stürzt' mir aus felsigtem Schacht,
Wildflutend entgegen ein reissender Quell,
Mich packte des Doppelstroms wütende Macht,
Und wie einen Kreisel mit schwindelndem Drehen,
Trieb michs um, ich konnte nicht widerstehen

Da zeigte rnir Gott, zu dem ich rief,
In der höchsten schrecklichen Noth,
Aus der Tiefe ragend ein Felsenrif,
Das erfasst' ich behend und entrann dem Tod,
Und da hieng auch der Becher an spitzen Korallen,
Sonst wär er ins Bodenlose gefallen.

Denn unter mir lags noch Bergetief,

S a fehér tajtból feketén,
Örvénytorok ásít, szörnyü sötét,
Ott kelve talán, a pokol fenekén,
S a mint a zudúlt árt éri a széle
Elkapja mohón s lesodorja a mélybe.

S hamar, míg visszafordúlna az ár,
Az ifju elszánja magát.
Sikolt, a ki nézi, de ott nyeli már
A forgatag ifju áldozatát.
S a torkolat hallgatag ajka bezárúl
S nyomot se találni a hős buvárrúl.

S csönd lesz. Csak alant szól tompa moraj,
És rémes a szívszorulás
És szájról szájra száll a sohaj:
„Isten veled ifju, te hős, daliás!"
S mind messzébb szól a habok zajogása
A szörnyű, fojtó várakozásba.

S vetnéd le magát aranyos koronád'
S szólnál: Ki utána megyen,
S meghozza, az bírja e föld jogarát:
A korona fénye se kéne nekem.
Mit ott lenn üvöltve rejtnek a mélyek,
Nem mondja el boldog emberi lélek.

Már mennyi hajó és büszke naszád
Zuhant a fenékre alá
S csak ízre ha zúzta gerendafalát,
A napnak vissza roncsul adá. –
S feljebb, közelebb, zajosbra dübörgvén,
Mint messze vihar zúdul föl az örvény.

S forr forrton, zúg, búg, sercen az ár
Mint tűz és víz ha vegyűl,
Az ég fele fröccsen a pára-sugár
S hab habra tolúl fel végtelenűl,
S fehér tarajuk az éji sötétből
Dörgés morajával a szikla felé dől.

És nézd! Mi ragyog a sötét habon át?
Mint hattyú bukkan elé!
Egy emberi kar! Egy meztelen hát!
És osztja úszva az árt kétfelé.
És, ég ura, ő! S örömteli jelnek
Fölemelt baljában villan a serleg.

S mélyet lélegze, lélegze nagyot,
S a nap fele áldva tekint.
Az ámúlt nép fölujjogatott:
„Él, él! Az örvény kiadta megint!
Legyőzte a sírt, a zúgva kavargót,
Az elszánt hős, az erős szivü apród!"

Fölszálla. Ujjongva fogadják mind,
S a király elébe borúl,
A kupát fölnyujtva. A fejdelem int
Gyönyörű lányának. A szende pirúl
S a kupát megtölti, a míg leve csordúl,
S a királyhoz az ifju e szóval fordúl:

„Áldás a királynak! – És áldja urát,
Kire rózsás nap lenevet.
Ám szörnyü, mit *ott* a buvár szeme lát,
S ne kisértse az ember az Isteneket
És sohse kivánja felfödni a titkot,
Mit mennyei jóság iszonyba borított.

Az ár villámsebesen lesodort
S a szirt hasadéka alúl
Keresztbe felém uj áram forrt,
S kétféle irányba megállhatlanúl
Forgat meg a hab széűletes örve,
Pörgettyü gyanánt, végnélküli körbe.

E végszükségben meghallgat az ég,
Mint lelkem hozzája kiált:
A mélyben egy szirtfok csúcsosodék,
Megfogtam, így elkerülém a halált.
És ott a pohár, a korálba akadva,
Eltűnt vala másként a végtelen aljba.

Mert még feneketlen sötétlik lent

S a fehér tajtból feketén,
Örvénytorok ásít, szörnyü sötét,
Ott kelve talán, a pokol fenekén,
S amint a zudúlt árt éri a széle
Elkapja mohón s lesodorja a mélybe.

S hamar, míg visszafordúlna az ár,
Az ifju elszánja magát.
Sikolt, aki nézi, de ott nyeli már
A forgatag ifju áldozatát.
S a torkolat hallgatag ajka bezárúl
S nyomot se találni a hős buvárrúl.

S csönd lesz. Csak alant szól tompa moraj
És rémes a szívszorulás.
És szájról szájra száll a sohaj:
„Isten veled ifju, te hős, daliás!"
S mind messzébb szól a habok zajogása
A szörnyű, fojtó várakozásba.

S vetnéd le magát aranyos koronád',
S szólnál: Ki utána megyen,
S meghozza, az bírja e föld jogarát:
A korona fénye se kéne nekem.
Mit ott lenn üvöltve rejtnek a mélyek,
Nem mondja el boldog emberi lélek.

Már mennyi hajó és büszke naszád
Zuhant a fenékre alá
S csak ízre ha zúzta gerendafalát,
A napnak vissza roncsul adá. –
S feljebb, közelebb, zajosbra dübörgvén,
Mint messze vihar zúdul föl az örvény.

S forr forrton, zúg, búg, serceg az ár,
Mint tűz és víz ha vegyűl,
Az ég fele fröccsen a pára-sugár
S hab habra tolúl fel végtelenűl,
S fehér tarajuk az éji sötétből
Dörgés morajával a szikla felé dől.

És nézd! Mi ragyog a sötét habon át?
Mint hattyú bukkan elé!
Egy emberi kar! Egy meztelen hát!
És osztja úszva az árt kétfelé.
És, ég ura, ő! S örömteli jelnek
Fölemelt baljában villan a serleg.

S mélyet lélegze lélegze nagyot,
S a nap fele áldva tekint.
Az ámúlt nép fölujjogatott:
„Él, él! Az örvény kiadta megint!
Legyőzte a sírt, a zúgva kavargót,
Az elszánt hős, az erős szivü apród!"

Fölszálla. Ujjongva fogadják mind,
S a király elébe borúl,
A kupát fölnyujtva. A fejdelem int
Gyönyörű lányának. A szende pirúl
S a kupát megtölti, amíg leve csordúl,
S a királyhoz az ifju e szóval fordúl:

„Áldás a királynak! – És áldja urát,
Kire rózsás nap lenevet,
Ám szörnyü, mit *ott* a buvár szeme lát,
S ne kisértse az ember az Isteneket
És sohse kivánja felfödni a titkot,
Mit mennyei jóság iszonyba borított.

Az ár villámsebesen lesodort
S a szirt hasadéka alúl
Keresztbe felém uj áram forrt,
S kétféle irányba megállhatlanúl
Forgat meg a hab széűletes örve
Pörgettyü gyanánt, végnélküli körbe.

E végszükségben meghallgat az ég,
Mint lelkem hozzája kiált:
A mélyben egy szirtfok csúcsosodék,
Megfogtam, így elkerülém a halált.
És ott a pohár, a korálba akadva,
Eltűnt vala másként a végtelen aljba.

Mert még feneketlen sötétlik lent

In purpurner Finsternis da,
Und obs hier dem Ohre gleich ewig schlief,
Das Auge mit Schaudern hinunter sah,
Wies von Salamandern und Molchen und Drachen
Sich regte in dem furchtbaren Höllenrachen.

Schwarz wimmelten da, in grausem Gemisch,+
Zu scheusslichen Klumpen geballt,
Der +stachlichte Roche, der Klippenfisch,
Des Hammers gräuliche Ungestalt,
Und dräuend wies mir die grimmigen Zähne
Der entsetzliche Hay, des Meeres Hyäne.

Und da hieng ich und war mirs mit Grausen bewusst,
Von der menschlichen Hülfe so weit.
Unter Larven die einzige fühlende Brust.
Allein in der grässlichen Einsamkeit,
Tief unter dem Schall der menschlichen Rede
Bey den Ungeheuern der traurigen Oede.

Und schaudernd dacht ichs, da krochs heran
Regte hundert Gelenke zugleich,
Will schnappen nach mir, in des Schreckens Wahn
Lass ich los der Koralle umklammerten Zweig,
Gleich fasst mich der Strudel mit rasendem Toben,
Doch es war mir zum Heil, er riss mich nach oben.

Der König darob sich verwundert schier,
Und spricht: Der Becher ist dein,
Und diesen Ring noch bestimm ich dir,
Geschmückt mit dem köstlichsten Edelgestein,
Versuchst dus noch einmal und bringst mir Kunde,
Was du sahst auf des Meers tiefunterstem Grunde?

Das hörte die Tochter mit weichem Gefühl,
Und mit schmeichelndem Munde sie fleht:
Lasst, Vater genug seyn das grausame Spiel,+
Er hat Euch bestanden, wa+s keiner besteht,
Und könnt ihr des Herzens Gelüsten nicht zähmen,
So mögen die Ritter den Knappen beschämen.

Drauf der König greift nach dem Becher schnell,
In den Strudel ihn schleudert hinein,
Und schaffst du den Becher mir wieder zur Stell,
So sollst du der treflichste Ritter mir seyn,
Und sollst sie als Ehgemahl heut noch umarmen,
Die jetzt für dich bittet mit zartem Erbarmen.

Da ergreifts ihm die Seele mit Himmelsgewalt,
Und es blitzt aus den Augen ihm kühn,
Und er siehet erröthen die schöne Gestalt,
Und sieht sie erbleichen und sinken hin,
Da treibts ihn, den köstlichen Preis zu erwerben,
Und stürzt hinunter auf Leben und Sterben.

Wohl hört man die Brandung, wohl kehrt sie zurück,
Sie verkündigt der donnernde Schall,
Da bückt sichs hinunter mit liebendem Blick
Es kommen, es kommen die Wasser all,
Sie rauschen herauf, sie rauschen nieder,
Den Jüngling bringt keines wieder.

A bíboros árnyu homály.
S míg tompul a fül s borzalmas a csend,
Mit a szem lát, kész borzadály.
Ott gyík, salamander, zöldszemü sárkány
Hemzseg, kavarog, mint pokolbeli sátán.

Ott kúszik alant iszonyú keverék,
Tüskés rajah nyálka, puhány,
Órjási fürészhal, bálnák, feketék,
Az ebfejü harcsa, a Leviathán
S katlantorkát vicsorogva kitárja
Az isszonyu czápa, a víz hyenája.

S ott csüggve, borsóztam, hogy itt vagyok én
S oly messze a földi segély.
Álczák közt egyetlen emben lény
A néma magányban, hol szívem alél,
Hol emberi hang sem ér utol engem,
A mélység szörnyű rémivel szemben.

S mozdúl valami, s jő úszva felém
Száz íze egyszerre mozog,
Rám csap s hogy visszarettenek én,
A kláris-szirtről elszakadok.
E percben üvöltve körülfog az örvény,
De mentőm lett most, fölfele törvén".

A király hallgatja, csodálja nagyon,
És szóla: „Tiéd a pohár.
De hozzája még im e gyürűt is adom,
Mely annyi nemes követ egybezár,
Ha ujra leszállsz, jelenteni nékem,
Mit rejt el a tenger a végső fenéken."

Királylány hallja, a lágyszivü lány
S hízelgve eseng: „Oh bocsásd!
Elég a kegyetlen játékbol, atyám,
Őt hősnek találtad, mint senki mást
S ha szíved vágya még erre se telt be,
Pirítson apródra immár a levente."

S a király hevesen nyul a serleg után,
Ledobja s kiált: „Ide nézz!
Ha fölhozod ujra drága kupám,
Daliáim színe, virága te lész
És őt, aki életedért im esengett,
Mint hitvese még ma előttem öleljed."

Fölgerjed az ifju, szikrát vet a szem,
Szivébe csap égi erő.
Még látja, mint pirul édesen,
Mint sápad, alél a bájteli nő,
S a királyi igéret bűve megszállja,
Leront a vizekbe, életre halálra.

Még fordúl az ár, felforr sebesen,
Morajja kihal s megujúl.
Egy szempár néz le szerelmetesen,
Jön hab hab után határtalanúl,
A mint az örvény okádja, meg issza –
Az ifjut egy sem hozza vissza.

A bíboros árnyu homály.
S míg tompul a fül s borzalmas a csend,
Mit a szem lát, kész borzadály.
Ott gyík, salamander, zöldszemü sárkány
Hemzseg, kavarog, mint pokolbeli sátán.

Ott kúszik alant iszonyú keverék,
Tüskés rajah nyálka, puhány
Órjási fürészhal, bálnák, feketék,
Az ebfejü harcsa, a Leviathán
S katlantorkát vicsorogva kitárja
Az isszonyu cápa, a víz hyenája.

S ott csüggve, borsóztam, hogy itt vagyok én
S oly messze a földi segély.
Álcák közt egyetlen emben lény
A néma magányban, hol szívem alél,
Hol emberi hang sem ér utol engem,
A mélység szörnyű rémivel szemben.

S mozdúl valami, s jő úszva felém,
Száz íze egyszerre mozog,
Rám csap s hogy visszarettenek én,
A kláris-szirtről elszakadok.
E percben üvöltve körülfog az örvény,
De mentőm lett most, fölfele törvén."

A király hallgatja, csodálja nagyon,
És szóla: „Tiéd a pohár.
De hozzája még im e gyürűt is adom,
Mely annyi nemes követ egybezár,
Ha ujra leszállsz, jelenteni nékem,
Mit rejt el a tenger a végső fenéken."

Királylány hallja, a lágyszivü lány
S hízelgve eseng: „Oh bocsásd!
Elég a kegyetlen játékból, atyám,
Őt hősnek találtad, mint senki mást
S ha szíved vágya még erre se telt be,
Pirítson apródra immár a levente."

S a király hevesen nyul a serleg után,
Ledobja s kiált: „Ide nézz!
Ha fölhozod ujra drága kupám,
Daliáim színe virága te lész
És őt, aki életedért im esengett,
Mint hitvese még ma előttem öleljed."

Fölgerjed az ifju, szikrát vet a szem,
Szivébe csap égi erő.
Még látja, mint pirul édesen,
Mint sápad, alél a bájteli nő,
S a királyi igéret bűve megszállja,
Leront a vizekbe, életre halálra.

Még fordúl az ár, felforr sebesen,
Morajja kihal s megujúl.
Egy szempár néz le szerelmetesen,
Jön hab hab után határtalanúl,
Amint az örvény okádja, meg issza –
Az ifjut egy sem hozza vissza.

[Soproni FIDLER FERENC]:
A' buvár.[1049]

„Nézzetek le a' vad tengernek vizére
„Egy arany poharat vetek itt belé,
„Melly vitéz 's udvarnok száll le fenekére?
„Im' a' sötét gyomor már el is nyelé,
„Érdemdíj gyanánt, mint önjavát birhatja,
„Ki énnekem viszont azt előmutatja.

Ezt mondja a' király, 's a' billikom erre
A' magas szirtfokról, melly borzasztva dűl
És agyszédítve a' végtelen tengerre,

[GÁSPÁR ENDRE]:
A búvár[1050]
Der Taucher

[KŐRÖS ENDRE]:
A búvár.[1051]

„Ki mer, lovag, apród, bárki akad,
Lebukni a mélybe alá?
Belédobom ezt az aranypoharat,
– A sötétlő örvény már befalá –
Aki felmutatja újra kezében,
Az megtarthatja tulajdonképen."

Igy szól a király a szirt magasán,
Mely a végtelen árra kinyúl,
S lehajítja serlegét azután,

[1049] SF.131-137
[1050] VS.132-133
[1051] SBK.34-40
* *sic!*
* *sic!*

A' süvöltő hullám-sir felé repül.
„No 's kinek ver olly hős szív vitéz melyébe'
„Ki száll e' dühös tenger' mélységébe?"

Azt a' vitézek és ifjanczok mindnyájan
Hallják körülötte, és némán állanak;
Szörnyedve jár szemek Neptún' vészcsatáján,
'S a' kincs' birtoka után nem lángzanak.
„Szóljatok, harmadszor kérdem, ki merészel
Megvivni e' vadúl zajgó tenger-vésszel?

Most sem ötlik szózat senkinek szájából,
'S im' egy nemes ifjoncz bátran törteti
Magát itt elő a' félénkek' sorából,
Ővét és palástját büszkén elveti;
Minden férfi 's asszony, hogy ezt észre vészi,
A' felséges ifjut csudálkozva nézi.

'S hogy oda lép a' kicsüggő szirtoromra,
'S a' fekete örvény-torokba tekint,
Az elnyelt vizeket a' charybdis' gyomra
Im zsibongva adja vissza most megint;
'S mint a' távol hangzó mennykövek' dörgése
Zajong a' mélységből azok' lövődése.

'S mint mikor a' vízzel tűz szokott vegyűlni,
Úgy buzog, és sziszeg, forr és sustorog,
Vég nélkűl kezd hullám a' hullámra gyűlni,
A' gőzölgő habtajt égig kavarog,
'S a' dühös örvényharcz nem tér lankadságra,
Mintha még egy tenger jönne a' világra.

De végre a' szilaj hatalom megszűnik
'S a' fejér habok közűl egy fekete
És iszonyú nyílás tátongva feltünik,
Gyomra mély, mint a' pokolnak feneke;
'S a torló hullámok cad erővel térnek
Szörnyű üregébe az örvénytölcsérnek.

Most előbb, mint sem a' vadjáték megujúl,
Az ifju magát istennek szenteli,
És minden ajakról egy sikoltás nyomúl,
Mert az ifjut most most* a' mélység elnyeli;
Torkolatját titok-terhessen bézárja,
'S oda van a' merész billikom' buvárja.

A' vad ösvény felett most csendesség lebeg,
Csak a' mélységben zúg tompán 's mérgesen,
Minden száj kesergő szózattal így rebeg:
„Bajnok lelkű ifjú nyugodjál csendesen!" –
És tompábban zúg, reng, és mindég tompábban,
'S hosszú szűnetet tart rémítő voltában.

És ha a' koronát magát-vetnéd bele,
'S mondanád: a' ki felhozza e' kincsemet,
Mint törvényes király holtig éljen vele,
Értte illy koczkára nem vetném éltemet,
Mert a' mi e' zajgó mélységben rejtezik,
Azt élő valók fel – soha nem fedezik.

Sok nagy hajó, mellyet az örvény megkapott,
Gyászosan süllyedett rettentő mélyibe,
Csak a' törött árbocz látta meg a' napot,
A1 többi ott veszett a' nagy sir' keblibe'. –
És hangosan mint a' szelek' ordítása,
Jön mindég közelebb az örvény' zúgása.

'S mint mikor a' tűzzel víz szokott vegyűlni,
Úgy buzog, és sziszeg, forr és sustorog,
Vég nélkűl kezd hullám a' hullámra gyűlni,
A' gőzölgő habtajt égig kavarog;
'S mint a' távolhangzó mennykövek' dörgése,
Zajong a' mélységből a' hab' lövődése.

'S lássd a' zajongó árnak éjborult öléből
Hattyú-fejéren egy termet áll elő,
Egy kar 's egy fényes nyak látszik testművéből,
'S bátran partra tör a' deli habszelő;
És a bilikomot – életörömében –
Magasan forgatja az ő balkezében.

És hosszan, és mélyen vészen lélekzetet,
Üdvözli a' napnak vídám sugárait;

[…]

S hogy a szikla kiugrójára lép
S a mélybe alátekint,
A vizet, melyet most nyelt el ép
Kharybdis üvöltve kiadja megint,
S mint távol az égbolt hogyha dördül,
Habosan buzog fel az éji ölbül.

S fortyogva pezseg, sziszeg és zakatol,
Mint tűzzel a víz ha vegyül,
Gőzölve a tajték égre hatol,
És ár tolul árra végtelenül,
És nem fogy a tenger és nem merül ki,
Mint hogyha új tengert akarna szülni.

De végre alábbhagy a bősz erő,
S a fehér habból feketén
Hasadék tűnik tátongva elő,
Miként ha pokol nyílnék fenekén,
S a zajló hullám bugyborogva
Zúdul kavargó tölcsértorokba.

Hol lenn a Charybdis vad dühe dúl.
„Ki szánja magát rá, kérdezem ismét,
Hogy a tengernek megjárja a mélyét?"

S lovag, apród, mind, aki állta körül,
Meghallja, de egy se felel,
Tekintetük a bősz árra röpül
És serleg után nem vágy a kebel.
És szól a király már harmadizben:
„Hát bátor a tettre senki nincsen?"

S míg csügged, hallgat az udvari nép,
Ime, bátran és szelíden
Az apródsorbul egy ifju kilép,
Övet s köppenyt ledob egyszeriben,
S valamennyi férfi meg asszony a körben
A nagyszerű ifjura néz lebűvölten.

S amint a szikla szélire ment
És onnan a mélybe tekint,
A vizet, mit a tölcsér elnyele lent,
Most bőgve visszahozta megint,
S mint távoli mennydörgés ha morajlik,
A sötétségből pezsegve kizajlik.

És zúgva zajong, sisteregve sziszeg,
Mint tűzzel víz ha vegyül,
Fel az égre lövell a habtömeg,
S ár árra özönlik végtelenül,
S nem oszlik, apad, mit mély öle felver,
Tengert akar így megszülni a tenger.

De végre haragja csillapodék,
S a fehér tajtból feketén
Tátongva lenyúlik egy hasadék,
Talán egyenest a pokolba mén
És siklik alá a forgatag árja,
Hullámait a tölcsér öle várja.

S az ifju hamar, új zajlat előtt
Istennek ajánlja magát,
S hallhatni sikoltást, szertekelőt,
S már kapja, csapja a forgatag át,
Titokzatos örvény torka bezárul,
Tán hir se leszen több az ifju buvárrul.

S elnémul az örvény, hallgat a zaj,
Csak a mélység zúg siketen
És szájrul-szájra száll a sohaj:
„Hős ifju, szerencse kisérleteden!"
És zúg siketen, zúg mind siketebben,
S remegve, szorongva várnak a csendben.

S ha saját koronád dobnád le oda,
Hogy hozzam vissza neked,
S legyek érte király, fejemen korona:
Szívemet hiába kecsegteted!
Mit rejtenek üvöltve pokolbeli mélyek,
Nem mondja el élve emberi lélek.

Hej, mennyi hajó, nagy útra kelő,
Zuhant le ez örvény forgatagán,
S nem vergődött a sirbul elő,
Csak árboca, talpa roncsa talán.
És mintha vihar kél, egyre jobban
Erősbbül a hang a tompa morajban.

És zúgva zajong, sisteregve sziszeg,
Mint tűzzel víz ha vegyül,
Fel az égre lövell a habtömeg,
Ár árra özönlik végtelenül,
S mint távoli mennydörgés ha morajlik,
A sötétségből bömbölve kizajlik.

ÉS nézd! A komor víz áradatát
Mi ragyogja be, hattyufehér?
Már látni a kart, már látni nyakát
Hatalmasan úszik és közel ér,
S valóban ez ő, örvendetes épen,
S magasra emelve, pohár a kezében.

És szívta a léget, szívta soká,
Üdvözli az égi napot,
S újjongva, zsibongva harsogá

Egy sem titkolhatja az örömérzetet,
Hogy él, ‘s hogy megvívta a’ vész vad harczait,
‘S életét a’ Derék, habok’ közepette
Koczkáztatván, onnét bátran kimentette.

Ő jön, ‘s a’ nép hangos tapsokkal fogadja;
A’ király’ lábához borúl, ‘s feltekint –
Az arany poharat néki átaladja;
Ekkor a’ király szép leányának int;
Ez abba a’ legjobb nectárnedvet önti,
Z igjú veszi ‘s a’ királyt igy köszönti:

„Sokáig élj király! Örüljön kebele,
„Kinek e’ nap alatt szabad lélekzeni,
„De ott az a’ mélység irtózat’ lakhelye,
„’S az ember ne merjen istent kisérteni,
„’S olly dolgot meglátni soha ne szeressen,
„Melyre ő vastag éj-lepelt von kegyesen.

„Az örvény engemet villámmód’ lekapott,
„Egy szirtból ekkor egy forrás vad ömlete
„Dühhel rohant felém, ‘s egyszerre rám csapott
„Hét szaggató árnak szilaj lövellete,
„És mint a’ szélcsigát szédítve forgatott,
„Kis halandó erőm ellent nem állhatott.

„’S midőn illy rettentő szükségtől kinzattam,
„Az isten, a’ kihez fohászom szöktetém,
„Egy sziklát mutatott, ezt fokán ragadtam,
„’S magam’ a’ haláltól meg imígy menthetém,
„Itt függött a’ pohár is kláris-csipkéken,
„Másként ott heverne a’ pokolfeneken.

„Mert én-alattam még bíbor-szürkületben
„Egy ezer ölnyi nagy mélység is tátogott,
„’S bár az emberek nem sejtik az életben,
„De szemem irtózva látta,mint morogott,
„Mint hemzseg, és zsibong rémítő formában
„A’ sok sárkány, és gyék a’ mélység’ torkában.

„Feketén pezsgett itt, mint az orcus nyája,
„Undok tekercsekbe gyűrt karikáival,
„Egymással vegyülve a’ tövises rája,
„Az ocsmány termetű pőrőly- és tőkehal,
„Dühösen vicsorgott reám vérszomjába’
„A’ szörnyű nagyságú emberevő czápa. –

„Itt függtem, ‘s borzadva láttam, hogy hol élek –
„Olly távol az ember’ köz segedelmétűl;
„Annyi lárvák között csak egy érző lélek;
„’S illy zordon magányban csak magam egyedűl,
„A’ hová le nem hat semmi ember-szózat,
„Csak rémállatt* lappang, pusztaság ‘s irtózat!

„’S midőn igy vivódom, felém gömbölygeti
„Egy tenger-szörnyeteg száz ízes rostjait,
„Hozzám akar kapni, ‘s kezem kiszökteti
„Reszketve a’ kláris’ átkapcsolt ágait;
„Itt az örvény’ dühe tüstént megragadott,
„De felfelé vitt, – mint szerencse-magzatot. –

A’ király bámúl itt, ‘s villogó szemekkel
Felszólal: „igen is, tiéd most a’ pohár,
„’S még ez a’ nagy becsű, legdrágább kövekkel
„Kirakott gyűrű is jutalmúl reád vár,
„Ha még egyszer leszállsz, ‘s tőled hirt veszek én,
„A’ mit látsz a’ tenger’ legalsó fenekén.„

Ezt hallja a’ szelíd szívű királyi lány,
‘S mosolygó arczával ekképpen esedez :
„Atyám! Több illyen vad játékot ne kivánj,
„Az ifjú annyit tett, a’ mennyit egy se tesz;
„’S ha el nem fojthatod szívednek kényeit,
„Mutassa vitéz, a’ vitézség’ jeleit.„

Erre a’ király meg kapja a’ poharat,
‘S a’ forgó örvénybe bélöki hirtelen:
„’S ha nekem felhozod ismét a’ poharat,
„Legelső nemessé nevezlek e’ helyen;
„‘S még ma öleld által, mint hites-társodat,
Száz ajk: „Ime él! Nem pusztula ott!
Örvénylő sírüregébül a vésznek
Megmentve van élte a drága merésznek!”

S átvágva ujongó nagy tömeget
Már jő fejedelme elé,
Letérdel, od’adja a serleget,
S a király int bájos lánya felé,
Lángborral a lányka ezt teleönti,
Az ifju pediglen urára köszönti:

„Üdv néked, uram! Öröm van, ahol
Szívhatni a fényt, a leget,
De alant a borzalom honol,
S ne kisértse meg ember az isteneket,
S ne kivánja látni, ne sohse, a kába,
Mit ég kegye burkol az éj iszonyába.

Leránta az ár villámsebesen,
De sziklaodú kapuján
Másik szilaj ár ront szembe velem,
S most két vad erő kap testem után
És mint a csigát forgatja kegyetlen,
Szédít az iram, nem állhatok ellen.

S kihez ajkam felfohászkodott,
Mikoron rémíte a vég,
Isten mutatott egy sziklafokot,
Azt megragadám és mentve valék,
S ott csüng a pohár, tartván koral ága,
Másképp feneketlen lesz örök ágya.

Mert legmélységre terjedelme lent
Biborárnyban még a homály,
S bár alszik a fülnek örökkön a csend,
Azt nézni a szemnek borzadály,
Amint sárkányok és szalamandrák
A pokolnak szörnyü ölét kavarták.

Feketén nyüzsög itt, gomolyog, tekerg
Száz rémes utálat-alak
Sok tüskés rája, medúza-sereg,
Polipok, pörölyök, meg tőkehalak,
S ádáz fogait fenyegetve kinálja
Az iszonyu cápa, a víz hienája.

S ott csüngtem íjesztő zord egyedül,
Hol ember nincs, ki segél,
Álcák seregétől véve körül,
Egyedül magam, kiben érzelem él,
A puszta magányban, a hangtalan éjben,
A szörnyetegek bús tömkelegében.

S borzadva alítom: most közeleg,
Száz íze mozog egyszerre felém, –
Az íjedtség tébolyként lepe meg,
A korall ágát eleresztem én,
Bősz dühvel az örvény elkapa rögtön,
De sodra magasba vet, – s ez leve üdvöm.”

A királyt csodálat fogja el,
S azt mondja: „Tiéd a pohár,
S tetézem a dijjat e szép gyűrűvel,
Ragyog ékköve, mint a napsugár,
Ha újra leszállsz elmondani nékem,
Mi van ott lenn még a legalja feneken”.

Megdöbben a lányka kivánatán,
S gyöngéd szava így esedez:
„Kegyetlen a játék, hagyd el atyám!
Megtette, amit más senki se tesz,
S ha semmi kép sincs nyugtod a vágytul,
Az apródon lovagok tegyenek túl”.

Poharát felkapja a fejedelem,
Örvénybe hajítja bele:
„S ha előteremted ezt újra nekem,
Te légy lovagimnak elseje
És még ma öleljed drága arádul,
Aki érted esd szíve szánalomábul.”

És égi erő szikrája kigyúl
Az ifju szemén, hevíti a cél
És látja a szépet, amint kipirúl,

„Ki itt esdve szánja koczkáztatásodat.” –

Itt a’ bejnok ifjú mennyei lángra gyúl,
Szem egy cherubként villámlik és tüzel,
Látja, a’ szép hölgynek hóarcza mint pirúl,
‘S látja, a’ halálszín viszont mint futja el;
‘S hogy övé legyen a’ hős tett magas bére,
Mint a’ nyíl, repűl a’ – tenger’ fenekére.

Hallatszik, hogy újúl a’ habok’ torlása,
Jövetét mennydörgő hangzatok hirdetik,
Szeretve függ rajt’ a’ szemek’ pillantása,
Az örvényes vizek mind egymást követik;
A’ sok hullám magát fel ‘s alá csapdozza,
De az ifjút többé fel egyik sem hozza.

Amint halovány lesz és elalél,
S az édes bért elnyerni remélve,
Életre-halálra leugrik a mélybe.

Csak megjön a zajlat újra megint,
Dörejét is hallani már,
Epedőn, szeretőn a lány letekint
Csak omlik, elomlik szerte az ár,
Felzúg a magasba, meg újra aláfut,
De egy sem hozza vissza az ifjut.

[SZABÓ LŐRINC]:

Schiller:
Var.[*]

(xxxxx) agrokémia
Zoller Jenő: 159-108

A buvár[1052]
IX. Zsil u. 7.

~~Kit nem borzaszt, lovagjaim~~
~~s apródjaim, e vad ár?~~ ~~ez a~~
~~Belédobom arany serlegem, im,~~
~~elnyelte máris a fekete száj.~~

„Ki mer lemerülni, lovagjaim
s apródaim? Ott a vad ár!
Belédobom arany serlegem: im,
elnyelte máris a fekete száj.
Aki felmutatja kupámat,
~~jutalomként hozta – magának”~~
jutalmul hoz~~xx~~ta – magának.” *(ta)*

*Í*gy szól a király s a zord-meredek
szirtről, mely messze ki–
nyul a habokra, a serleget
az üvöltő örvénybe veti.
„~~Hos, kérdezem ujra: ezerő!veszéllyel~~
„Hol a hős, kérdem, ki, dacolva ~~xxxx~~ veszéllyel,
e végtelenbe lebukni merészel?”

~~x~~*S* lovag s apród körötte mind
hallja, és nem felel~~x~~,
csak nézi, a tenger hogy kering,
s a serleg egyiknek se kell.
S harmadszor zeng a királyi szózat:
„Hát senki se vág neki ~~e~~*a* pokolnak?”

De minden néma, ahogy az előbb;
s egy szende fiu kilép
s hetykén a riadt apródok előtt
már veti is övét, köpenyét,
s nő s férfi mind szinte b~~x~~üvölve
tekint a nagyszerü, ifju hősre.

S hogy ~~a meredély xxxxxx~~ |az a szirt peremére| lép,
s a mélybe ~~le~~|*alá*|tekint,
~~a vizet, amit lenyelt az imént,~~
~~a forgatag kiokádja megint,~~
mit a forgatag lenyelt az imént,
a vizet bömbölve okádja megint:
~~x~~ az ö~~x~~zön mint ~~v~~távoli mennymoraj szól
s habzik föl az éjsötét garatból.

[SZABÓ LŐRINC]:

Schiller:

A BUVÁR[1053]

1 „Ki¦mer lemer*ű*lni, lovagjaim
s apródaim? Ott a vad ár!
Beledobom arany serlegem: ím,
~~le~~|*el*|nyelte máris a fekete száj.
Aki felmutatja |*tűnt*| kupámat,
jutalmúl hozta |– *az övé,* ~~x~~| magának.”

2 Igy szól a király, s a zo~~e~~rd-meredek
szirtről, mely messze ki–
ny*ú*l a habokra, a serleget
az üvöltő ~~örvénybe~~ |*tengerbe*| veti.
„Hol a hős, kérdem, ki, dacolva veszéllyel,
e végtelenbe leszállni merészel?” *(e tombolásba)*

3 S lovag és apród körötte mind
hallja, és nem felel;
csak nézi, a ~~tenger~~|*z örvény*| hogy kering,
s a serleg egyiknek se kell.
S harma~~l~~dszor zeng a királyi szózat:
„Nincs szív, nekivágni e ~~hősz~~ pokolnak?”

4 De n~~x~~*é*ma minden, ahogy az előbb;
s egy szende fiú kilép ~~*(ifju)*~~
s hetykén a riadt apródok előtt
már oldja ~~veti~~*dobja* ~~xx~~ övét, köpenyét,
és férfi és nő szinte büvölve
bám*ú*l a nagyszerü, ifju hősre.

5 S hogy az a szirt peremére lép
s a mélybe alátekint,
a ~~f~~forgatag, amit nyelt az imént,
a vizet bömbölve okádja megint:
az özön mint távoli mennymoraj szól
s habzik föl az éjsötét garatból.

6 És sustor~~g~~og, árad, ~~x~~ forr s dübörög,
mint t*ű*z és v*í*z ha vegy*ű*l,
a gőztajték s az egekre köp
s rohamát ujrázza szűntelen*ű*l~~x x~~,
~~ugy tetszik, nem tud áradni ürűlni~~ ~~*minthogyha vajudó gyötrelemmel*~~
~~s uj tengert vágyik a tengere szűlni.~~ ~~*uj tengert vágynék szülni a tenger.*~~
min~~z~~thogyha vajudó gyötrelemmel
új tengert vágynék szülni a tenger.

7 De végre kiadja dühét, erejét;
s a fehér habkör közepén
~~ki~~|~~meg~~|nyilik, ~~az~~ ás*í*tó szaka~~ék~~dék, lyuk ~~*(lyuk)*~~
feneketlenül és pokolfeketén
és látni, a sok hullámhegy a kerge
tölcsér viharába hogy zuhog le.

8 Az ifju az égre tekint, mielőtt
visszajő a dagály,
iszony sikolt körülötte, de őt
tovasöpörte a förgeteg ár, (~~az örvény tobasöpörte~~[*] ~~már,~~)
és rácsukódik a bátor uszó~~x~~*r*a

---

[*] *idegen kézírással*
[1052] MS 4658/68 (*gépírással; kézzel javítva*)
[1053] MS 4658/67.I.-VII. *(2. v 3. sz. gépírás [nyers]; kézzel javítva; idegen kézírással: Var.)* Minden lap tetején írógéppel: »Schiller: A buvár«
[*] *sic!*

a titkos mély – nyom semmi róla.

9 És csönd van a roppant v*í*z felett
s tompán z*ú*g a szakadék
s fut a szó és szájról-szájra remeg:
„Hős sz*í*v, vezessen a kegyes ég!”
És tompul a, tompul a messze z*ú*gás,
és döng a szivekben az iszony*ú* gyász.

10 S dobnád le magát a koronát,
mondván: aki hozza, azé
s az lesz a király – lelkemben a vágy
nem nyulna a büszke d*í*j felé.
Mit üvöltve ~~be~~föd a mély~~e~~, az éji,
jótét lélek ~~ezt~~|*el*| nem meséli.

11 Hajót eleget – ~~xxxx~~ |*hogy*| száma sincs –
lesz*í*vtak a zord vizek,
de roncs árboc csak és gerinc,
~~x~~amit~~er~~ ~~e~~|*a*| mohó ~~viz~~ sír fölvetett. –
~~D~~S már z*ú*dul a, z*ú*d~~i~~ul az ár fenyegetve
viharként mind közelebb-közelebbre.

12 És sustorog, ár~~e~~*a*d, forr s dübörög,
mint t*ű*z és ~~b~~v*í*z ha vegy*ű*l,
a gőztajték s az egekre köp
s rohamát ujrázza szüntelen*ű*l:
az özön mint távoli mennymoraj szól
bömbölve az éjsötét gar~~e~~ątból.

13 De *í*m, a sötétből kiragyog egy
kar és hát, hófehér,
gyorsan hasítja a vizet
s evező~~s~~|karja most sem alél,
ő az, s a kupát magasra tartva
vidáman lengeti büszke balja.

14 És itta a nagy levegőt, a fényt,
és itta az égi Napot.
S a nézők uj csoda tanuiként
ujjongtak: „Él! Megvan! Jön! Amott!
Nem fogta a bátrat, a ronthatatlant,
nem zúzta a ~~forgó~~ a vízibarlang!” (*össze*)

15 És jön; tapsol körülötte a né~~P~~p;
s az ifju a trón elé
térdel, ugy nyujtja a serlegét,
s a király int, gyönyörü lánya felé:
bortól szikrázik a kupa szegélye
és csordul a buvár sz*í*ve, beszéde:

16 „Áldás a királyra! Örüljön, aki
napfényt ~~lát~~ |*sziv*| s rózsaeget!
~~xxxxxxxx~~ |Fagylalnak| a mélység rémei
s / ember / ne kisértse / az isteneket
s ne vágyjék ~~d~~sohase látni a szörnyet,
~~amit kegyes éjbe~~ s isz~~i~~onyba födtek. |*mit ők kegyes*|

17. | ”|Lesodort az ár vi~~k~~llámsebesen –
s egy szirt-fog~~á~~*x*~~ú~~ üreg
mélyéből uj tört szembe velem:
a két özön dühe ~~xxxxxx~~ |*közrevett*|
s csigaként, f~~é~~orgó kábulatban,
pörgetett ellenállhatatlan.

18. „Ekkor, akihez fordultam, az Ur
szirtként elémbe ~~x~~*á*llt:
belefogóztam, igy élve t*ú*l
~~a forgatagot~~ |az örvényt és| vele a halált –
s a serleg is, egy koral-ágra t*ű*zve,
ha fenn nem akad, ~~xx|~~ is mer*ű*lne. |most|

19. „Mert ott lebegett hegymélyen alant
még a b*í*bor homály
s bár itt nem rezzent semmi hang,
~~ragyogott a lenti~~ / borzadály / a pokol torkáb~~ó~~~~l~~an /
villogott ~~xxxxxx~~ |föl| ~~nyüzsgött a forgatag~~ ahogy suhant a
sok ~~s~~Sárkány lent, Hüllő és ~~s~~Szalamandra.

20. „Feketén nyüzsögtek, szörny=gomolyag,
egymáson át meg át
~~x~~ tüskés ~~r~~Ráják, ~~x~~Fürészhalak
s a torz és rettenetes ~~k~~Kalapács
s tőrös torkát vicsorogva tárta

a tengeri|hiénákx, a cápa.

21. „xS ott csüggtem, s boraasztott |borzasztott| a magány hely:
tűl minden földi tanán!yán!
éÉn, egyetlen érző kebel!
áÁlcák közt! mily iszonyú magány!
oOtt, hova emberi szó le nem hat!
nMily bűs sivatag, s a népe milyen vad!

22. „Borzongtam, s valami jött felém,
száz csápoló izület,
és rámcsap – rémületemben én
eleresztem koral-törzsemet;
s már vitt is az forgatag iszonyu sodra, vfégkztelen ár hatalma,
de megmentett, ki, föl – a magasba…”

23. Bámul a király és szól mohón:
„A kupa tiéd,
de ezt a gyürűt is neked adom, |*s a belefoglalt drágakövet,*|
ha megint leszállsz és elmeséled
csodáit a tenger legfenekének.”

24. Hallotta a szót a puha|meleg|szivü lány
és hizelegve igy eseng:
„Hagyd kegyetlen játékod, atyám!
Tett már olyat, amit senki se mert,
és ha szived ugy gyötrődik a titkon,
apródra most lovag piritson.”

25. A király fölkapja a serleget
s az elmerül a habokon:
„hHa megint felhozza hős kezed,
te leszel legelső lovagom,
s a lány, ki szavát emelte érted,
nőd lesz estére, hites feleséged.”

26. Az ifju szivén átlángol a menny,
szeme villám, vakmacerő,
még látja, hogy pirul édesen
s hogy sápad, alél a drága nő –
s csak őt, a jutalmat akarja elérni,
és zuhan az árba a mélybe, ha halni, ha élni.

27. S morajlik a hullám s habzik a part
és dördül az uj özön,x
hű szem lesi, mit hoz és hova tart:
jön az ár és szüntelen ujra jön,
felzug s lezug s örök a titka, –
az ifjut egy se hozsza vissza.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Friedrich SCHILLER: *162 sor**

A BŰVÁR[1054]

„Ki mer lemerűlni, lovagjaim
s apródaim? Ott a vad ár!
Beledobom arany serlegem, – ím,
elnyelte máris a fekete száj.
Aki felmutatja tűnt kupámat,
az övé: jutalmúl hozta magának.”

Igy szól a király, s a zord-meredek
szirtről, mely messze ki= *(kötőjel!)*
nyúl a habokra, a serleget
az üvöltő végtelenbe veti.
„Hol a hős, kérdem, ki, dacolva veszéllyel,
a bősz tengerbe leszállni merészel?”

S lovag és apród körötte mind
hallja és nem felel;
csak nézi, az örvény hogy kering
s a serleg egyiknek se kell.
S harmadszor zeng a királyi szózat:
„Hát senki se vág neki a xpokolnak?”

De néma minden, ahogy az előbb;
s egy szende fiú kilép
s hetykén a riadt apródok előtt

[SZABÓ LŐRINC]:
A búvár[1055]
Der Taucher

„Ki mer lemerűlni, lovagjaim
s apródaim? Ott a vad ár!
Beledobom arany serlegem, – ím,
elnyelte máris a fekete száj.
Aki felmutatja tűnt kupámat,
az övé: jutalmúl hozta magának.”

Igy szól a király, s a zord-meredek
szirtről, mely messze ki-
nyúl a habokra, a serleget
az üvöltő végtelenbe veti.
„Hol a hős, kérdem, ki, dacolva veszéllyel,
a bősz tengerbe leszállni merészel?”

S lovag és apród körötte mind
hallja és nem felel;
csak nézi, az örvény hogy kering
s a serleg egyiknek se kell.
S harmadszor zeng a királyi szózat:
„Hát senki se vág neki a pokolnak?”

De néma minden, ahogy az előbb;
s egy szende fiú kilép
s hetykén a riadt apródok előtt

* *kézzel*
[1054] MS 4658/66.I.-VII. (*gépírás; kézzel javítva*)
[1055] ÖB.I.464-469; SV.70

már oldja-~~x~~*d*obja övét, köpenyét,		már oldja-dobja övét, köpenyét,
és férfi és nő szinte büvölve	(*rövid ü!*)[1056]	és férfi és nő szinte büvölve
bámul a nagyszerü, ifju hősre.	(*rövid ü!*)	bámúl a nagyszerü, ifju hősre.
S hogy az a szirt peremére lép		S hogy az a szirt peremére lép
s a mélybe alátekint,		s a mélybe alátekint,
a forgatag, amit nyelt az imént,		a forgatag, amit nyelt az imént,
a vizet bömbölve okádja megint:		a vizet bömbölve okádja megint:
az özön mint távoli mennymoraj szól		az özön mint távoli mennymoraj szól
s habzik föl az éjsötét garatból.		s habzik föl az éjsötét garatból.
És sustorog, árad, forr s dübörög,		És sustorog, árad, forr s dübörög,
mint tűz és víz ha vegy*ű*l,		mint tűz és víz ha vegyűl,
a tajtékgőz, s az egekre köp		a tajtékgőz, s az egekre köp
s rohamát ujrázza szűntelen*ű*l,		s rohamát ujrázza szűntelenűl,
minthogyha vajúdó gyötrelemmel		minthogyha vajúdó gyötrelemmel
új tengert vágyna sz*ű*lni a tenger.		új tengert vágyna szűlni a tenger.
De végre kiadja dühét, erejét;		De végre kiadja dühét, erejét;
s a fehér habkör közepén		s a fehér habkör közepén
lyuk ny*í*lik, ásító szakadék,		lyuk nyílik, ásító szakadék,
feneketlenül és pokolfeketén,	*(rövid ü!)*	feneketlenül és pokolfeketén,
és látni, a sok hullámhegy a kerge		és látni, a sok hullámhegy a kerge
tölcsér viharába hogy zuhog le.		tölcsér viharába hogy zuhog le.
Az ifju az égre tekint, mielőtt	*(rövid u!)*	Az ifju az égre tekint, mielőtt
ford*ú*l a komor dagály:		fordúl a komor dagály:
iszony sikolt körülötte, de őt		iszony sikolt körülötte, de őt
tovasöpörte a förgeteg ár,		tovasöpörte a förgeteg ár,
és rácsukódik a bátor uszóra	*(rövid u!)*	és rácsukódik a bátor uszóra
a titkos mély – nyom semmi róla.		a titkos mély – nyom semmi róla.
És csönd van a roppant v*í*z felett		És csönd van a roppant víz felett
s tompán z*ú*g a szakadék		s tompán zúg a szakadék,
s fut a szó és szájról-szájra remeg:		s fut a szó és szájról-szájra remeg:
„Hős szív, vezessen-óvjon az ég!”		„Hős szív, vezessen-óvjon az ég!”
És tompul a, tompul a messze z*ú*gás	*(rövid ü!)*	És tompul a, tompul a messze zúgás
és döng a szivekben az iszony*ú* gyász.		és döng a szivekben az iszonyú gyász.
S dobnád le magát a koronát,		S dobnád le magát a koronát, –
mondván: aki hozza, azé		mondván: aki hozza, azé,
s az lesz a király – lelkemben a vágy		s az lesz a király, – lelkemben a vágy
nem ny*ú*lna a büszke d*í*j felé.		nem nyulna a büszke díj felé.
Mit üvöltve föd a mély, az éji,		Mit üvöltve föd a mély, az éji,
jótét lélek soha nem meséli.		jótét lélek soha nem meséli.
Hajót eleget – hogy száma sincs! –		Hajót eleget – hogy száma sincs! –
lesz*í*vtak a zord vizek,		leszívtak a zord vizek,
de csak ~~x~~roncs árboc és gerinc,		de csak roncs árboc és gerinc
amit a falánk s*í*r fölvetett. –		amit a falánk sír fölvetett, –
S már z*ú*dul a, zúdul az ár, fenyegetve,	*(rövid u!)*	S már zúdul a, zúdul az ár, fenyegetve,
viharként, mind közelebb-közelebbre.		viharként, mind közelebb-közelebbre.
És sustorog, ár~~e~~ad, forr s dübörög,		És sustorog, árad, forr s dübörög,
mint tűz és víz ha vegy*ű*l,		mint tűz és víz ha vegyűl,
a ~~xx~~|*ta*|jtékgőz s az egekre köp		a tajtékgőz s az egekre köp
s rohamát ujrázza szüntelen*ű*l:		s rohamát ujrázza szűntelenűl:
az özön mint távoli mennymoraj szól		az özön mint távoli mennymoraj szól
bömbölve az éjsötét garatból.		bömbölve az éjsötét garatból,
De *í*m, a sötétből kiragyog egy		De ím, a sötétböl kiragyog egy
kar és hát, hófehér,		kar és hát, hófehér,
gyorsan has*í*tja a vizet		gyorsan hasítja a vizet
s evező karja most sem alél,		s evező karja most sem alél,
ő az, s a kupát, magasra tartva,		ő az, s a kupát, magasra tartva,
vidáman lengeti büszke balja.		vidáman lengeti büszke balja.
És itta a nagy levegőt, a fényt,		És itta a nagy levegőt, a fényt,
és itta az égi Napot.		és itta az égi Napot.
S a nézők, uj csoda tanuiként,		S a nézők, uj csoda tanuiként,
ujjongtak: „Él! Megvan! Jön, amott!		ujjongtak: „Él! Megvan! Jön, amott!
Nem fogta a bátrat, a ronthatatlant,		Nem fogta a bátrat, a ronthatatlant,
nem z*ú*zta össze a vízi|barlang!”		nem zúzta össze a vízi barlang!”
És jön. Tapsol körülötte a nép,		És jön. Tapsol körülötte a nép,
s az ifju a trón elé	*(rövid u!)*	s az ifju a trón elé
térdel, *ú*gy nyujtja serlegét;		térdel, úgy nyujtja serlegét;
s a király int, gyönyörü lánya felé:	*(rövid ü!)*	s a király int, gyönyörü lánya felé:
bortól szikrázik a kupa szegélye,		bortól szikrázik a kupa szegélye,
és csordul a b*ú*vár sz*í*ve, beszéde:	*(rövid u!)*	és csordul a búvár szíve, beszéde:

[1056] a következő sor »nagyszerü« szavához is lenyilazva.
[1057] A két versszak kézzel elválasztva.

„Áldás a királyra! Ör~~l~~*ű*ljön, aki
napfényt sz*í*v s rózsaeget!
Fag~~x~~ylalnak a mélység rémei
s ne kisértse ember az isteneket *(rövid i!)*
és sohase vágyjék látni a szörnyet,
amit ők kegyes éjbe s iszony~~ba~~ födtek.

„Lesodort az ár villámsebesen –
s egy szirtfog*ú* üreg
mélyéből uj tört szembe velem
s a két özön dühe közrevett
s csigaként, forgó kábulatban,
pörgetett ellenállhatatlan.

„Ekkor, akihez ford*ú*ltam, az *Ú*r
szirtként elémbe állt:
belefogóztam, igy élve t*ú*l *(rövid i!)*
az örvényt és vele a halált –
s ott volt a kupa, koral-ágra t*ű*zve:
ha fenn nem akad, most is mer*ű*lne.

„Mert ott lebegett, hegymélyen, alant
még a b*í*bor homály
s bár itt nem rezzent semmi hang,
a pokol torkából borzadály
villogott föl, ahogy suhant a
sok Sárkány lent, Hüllő s Szalamandra.

„Feketén nyüzsögtek, szörny-gomolyag,
egymáson át meg át
~~xxx~~*tövises* Ráják, Fűrészhalak
s a torz és rettenetes Kalapács
s tőrös torkát vicsorogva tárta
a tenger¦hiénája, a Cápa.

„~~x~~*S* ott csüggtem, s borzasztott a hely:
t*ú*l minden földi tanyán,
én, egyetlen érző kebel,
álcák közt: mily iszony*ú* magány!
Ott, hova emberi szó le nem hat!
Mily b*ú*s sivatag, s a népe milyen vad!

„Irtóztam, s valami jött felém,
száz csápoló izület, – *(rövid i!)*
és rámcsap… Rémületemben én
eleresztem koral-törzsemet;
s már vitt is a féktelen ár hatalma,
de megmentett, ki, föl – a magasba…”

Bám*ú*l a király és szól mohón:
„A kupa már a ti~~xx~~*ed*,
ezt a gyür*ű*t is neked adom *(rövid ü!)*
s a belefoglalt drágakövet,
ha ujra leszállsz és elmeséled
csodáit a tenger legfenekének.”

Hallotta a szót a szelídszivü lány *(rövid i + ü!)*
és h*í*zelegve eseng:
„Hagyd kegyetlen játékod, atyám!
Tett ő olyat, amit senki se mert,
és ha szived *ú*gy gyötrődik a titkon, *(rövid i!)*
apródra most lovag pir*í*tson.”
----------[1057]
A király fölkapja a~~z~~ serleget
s az elmer*ű*l a habon:
„Ha megint felhozza hős kezed,
te leszel legelső lovagom,
s a lány, ki szavát emelte érted,
nőd lesz estére, hites feleséged.”

Az ifju szivén átlángol a menny, *(rövid ü + i!)*
szeme villám, vakmerő,
még látja, hogy pirul édesen *(rövid u!)*
s hogy sápad, alél el a gyönyörü nő – *(rövid ü!)*
s csak őt, a jutalmat akarja elérni
és ~~xx~~*zu*han a mélybe, ha halni, ha élni.

~~x~~S morajlik ~~x~~a hullám ~~x~~*s* habzik a part
és dördül az új özön;~~x~~ *(rövid ü!)*
h*ű* szem lesi, mit hoz és hova tart:
jön az ár és szüntelen ujra jön,
felz*ú*g s lez*ú*g s örök a titka –
az ifj*ú*t egy se hozza vissza.

„Áldás a királyra! Örüljön, aki
napfényt szív s rózsaeget!
Fagylalnak a mélység rémei
s ne kisértse ember az isteneket
és sohase vágyjék látni a szörnyet,
amit ők kegyes éjbe s iszonyba födtek.

„Lesodort az ár villámsebesen –
s egy szirtfogú üreg
mélyéből új tört szembe velem
s a két özön dühe közrevett
s csigaként, forgó kábulatban,
pörgetett ellenállhatatlan.

„Ekkor, akihez fordultam, az Úr
szirtként elémbe állt:
belefogóztam, igy élve túl
az örvényt és vele a halált –
s ott volt a kupa, koral-ágra tűzve:
ha fenn nem akad, most is merűlne.

„Mert ott lebegett, hegymélyen, alant
még a bibor homály
s bár itt nem rezzent semmi hang,
a pokol torkából borzadály
villogott föl, ahogy suhant a
sok Sárkány lent, Hüllő s Szalamandra.

„Feketén nyüzsögtek, szörny-gomolyag,
egymáson át meg át
tövises Ráják, Fűrészhalak
s a torz és rettenetes Kalapács
s tőrös torkát vicsorogva tárta
a tenger hiénája, a Cápa.

„S ott csüggtem, s borzasztott a hely:
túl minden földi tanyán,
én, egyetlen érző kebel,
álcák közt: mily iszonyú magány!
Ott, hova emberi szó le nem hat!
Mily bús sivatag, s a népe milyen vad!

„Irtóztam, s valami jött felém,
száz csápoló izület, –
és rámcsap… Rémületemben én
eleresztem korall-törzsemet;
s már vitt is a féktelen ár hatalma,
de megmentett, ki, föl – a magasba…”

Bámúl a király és szól mohón:
„A kupa már a tied,
ezt a gyürűt is neked adom
s a belefoglalt drágakövet,
ha újra leszállsz és elmeséled
csodáit a tenger legfenekének.”

Hallotta a szót a szelídszivü lány
és hízelegve eseng:
„Hagyd kegyetlen játékod, atyám!
Tett ő olyat, amit senki se mert,
és ha szived úgy gyötrődik a titkon,
apródra most lovag pirítson.”

A király fölkapja a serleget
s az elmerűl a habon:
„Ha megint felhozza hős kezed,
te leszel legelső lovagom,
s a lány, ki szavát emelte érted,
nőd lesz estére, hites feleséged.”

Az ifju szivén átlángol a menny,
szeme villám, vakmerő,
még látja, hogy pirul édesen
s hogy sápad, alél el a gyönyörű nő –
s csak őt, a jutalmat akarja elérni
és zuhan a mélybe, ha halni, ha élni.

S morajlik a hullám s habzik a part
és dördül az új özön;
hű szem lesi, mit hoz és hova tart:
jön az ár és szüntelen ujra jön,
felzúg s lezúg s örök s titka –
az ifjút egy se hozza vissza.

[SZÁSZ KÁROLY]:
A buvár.[1058]

„Daliák, apródok, hadd lám: egyitek
E mélybe leszállni mer-é?
Egy arany poharat torkába vetek,
Im fekete szája már benyelé.
Ki e poharat fölhozza nekem:
Ám tartsa meg azt, a sajátja legyen!”

Szólt a király – s magasárul a foknak,
Mely a tenger végtelenére ki
Széditve hajul, a charybdi toroknak,
Arany poharát a mélybe veti.
„No’ s kérdem ujonnan: ki lesz a merész,
Hogy e mélybe leszállani kész?”

S daliák s apródak serge körül,
Mind hallja, de egy se felel.
Tekintetük a bősz árba merül,
Nem csábit egyet sem a drága kehely.
S harmadszor is kérdi király ujolag:
„Hát senki se mer, apród ‚se’ lovag?”

Még erre se kap választ a király:
S mig áll a sok apród-nép huzakodva,
Szelíden s merészen egy ifju kivál,
Övet old, köpenyét oda dobja.
S a nagy sokaság urhölgye, ura,
Bámulva tekint a szép fiura.

S hogy a bérc peremére kilép,
S pillant a mélybe le onnan:
Vizét a Charybdisz, bényelve imént,
Most bőgve kiadja ujonnan.
És távoli dörgés-zajként
Omlik a bus mélységből a tajték.

És sistereg és forr és buzog és föl
Mint vizzel a tűz ha vegyül;
Gőzölve az égig freccsen egész föl,
Hab habra tolódik végtelenül.
Nem fogyva ki mégse, ki mégse merülve,
Mintha a tenger uj tengert szülne.

De végre a bősz ár csillapodott –
S a fehér tajték közepette
Feketén ásit egy mély torok ott,
Mintha a pokol-ürbe vezetne.
S az iszonyu tölcsér forgatagán
Torlódva rohan le hab hab után.

S gyorsan, mielőtt megtérne az ár,
Az ifju magát istennek ajánlja.
Az iszony sikolyát csak hallani, már
Elsöpré a vizek árja.
S a bátor uszót – hogy forgatagát
Bezárja az örvény – nem látni tovább.

Csönd ül a vizen; csak a nagy mély
Dübörög s zúg döreje lent.
S rebegve ajakrul ajakra a hang kél:
„Bátor szivü ifju, szerencse veled!”
S tompábban üvölt lenn s tompábban az ár,
Szorongva remegve várják: jön-e már?

S a saját koronád’ dobnád oda bár
S igérnéd, hogy ki kihozza,
Viselje maga, legyen ő a király:
Vágyam’ e nagy jutalom se vonzza!
Mit rejt odalenn ez örvény mélye:
Nincs élő lélek a ki elbeszélje!

Hány büszke hajó, örvénybe sodorva,
Bukott le s a mély benyelé;
A hullám-sirból tört árbocza, orra
Emelődik csak kifelé.
– S erősben, erősben, mint vészfelhő,

[SZIGETHY LAJOS]:
A búvár.[1059]

„Oly bátor-e apródom, lovagom,
Hogy ez örvénybe leszáll?
Aranypoharam most én ledobom,
Már el is nyelte a fekete száj.
Ha valaki ezt felhozza, mutatja,
Megtartsa. Övé marad, ez a jutalma.

Igy szól a király, dobván a kehelyt
A tenger mélyeibe.
Ott bőg a Charybdis vad vize lent,
A zord, meredek szirt lóg fölibe.
„Hát lépjen elő hiveimnek a bátra!
Ismét kérdem, ki merül le az árba?”

Apród s a vitéz ott áll körüle,
Csendben hallgatva szavát.
És senki se készül szállani le,
Megnyerni királya aranypoharát.
És szól a király harmadszor, kérdve:
„Hát senki se merne leszállni a mélybe?”

És mind hallgat, mikép az elébb.
Egy ifju, szelid, de ég a szeme
– A földön már öve és köpenye –
A késlekedők közül erre kilép.
Bámulva tekint az udvar népe
A pompás és deli, büszke legényre.

És ahogy a sziklakupra kiáll
És az örvénybe tekint:
Mit míg az elébb elnyelt, a vizár
Most zúg-búg visszazudulva megint.
És mintha az ég távolba dörögne,
Tajtékzik az örvény szörnyü özönje.

És forr és zúg, zizzenve vadul,
Mint vizzel a tüz, mikor összevegyül,
A pára s a tajték égre zudul,
És tódul a hullám végtelenül.
Ki sohase fogyva, ürülve, merülve,
Mint hogyha a tenger tengert szülne.

De végre lenyugszik a zord, vad erő,
S a tajtékból fekete,
Tátongó, nagy rés tűnik elő,
Alapja talán a pokol feneke.
És látni: a tajtékzó tölcsérbe
A hullámok sodródnak a mélybe.

S az ifju hamar, mig nyugszik az ár,
Istennek ajánlja magát,
Az égre ijedtség jajszava száll,
S az örvényben nem látni nyomát:
A feje fölött a merész búvárnak
Elzárul a torka az éji homálynak.

S már csend van a tölcsérnek tükörén,
A mélyben zúg zaja még.
És a remegő nézők szava kél:
„Nemesszivű ifju, te, védjen az ég!”
És búg tompábban, búg a vizárja,
És borzad a nép, hallgatva zajára.

S dobnád koronádat a mélybe magát,
S szólnál „Aki hozza elém,
Országom adom neki s e koronát –”
Nem óhajtnám a jutalmadat én.
Arról, mit rejtenek üvöltve a mélyek,
Nem szólhat boldogan élve a lélek.

Itt mennyi hajó örvénybe került,
Villámként mélybe zuhant:
Fel, összezuzódva, a roncsa merült,
A többi maradt mély sírban alant.
És mind közelebbről búg a vizárja,

[1058] SzK.259-264
[1059] SKS.42-48

A tompa dörej mind egyre közelb jő.

És sistereg és forr és buzog és föl
Mint vizzel a tűz ha vegyül.
Gőzölve csap árja az égig egész föl,
Hab habra tolódik végtelenül.
S mint égdörgés ha morajlik távol:
Ugy önti a mélység, bőgve magából.

És im – a sötét habok árjaibul
Fölbukkan hattyufehéren:
Egy kar s ragyogó nyak előre nyomul,
Erővel evezve, serényen.
Ő az, ő az! a kelyhet tartja baljában,
S magasan mutogatja, vidáman.

S lélekzete hosszu, lélekzete mély,
S üdvözli a déli verőfényt.
Ujjongva kiáltja mindenki: „Im él!
Meguszta mégis az örvényt!
A sirból, a bősz ár forgatagából
Épen menekült ki mégis a bátor!”

És jő, az ujongó csoportokon’ át,
S lerogy a királynak lábainál,
Térdelve felé nyujtván poharát.
S aranyos lányának int a király
S megtölti a lány csillogó borbul
S királyhoz az ifju e szókkal fordul:

„Üdv a királynak! Boldog, ki a menny
Üde fényét nézheti szemmel!
Irtózatos ám odalenn
S istent ne kisértsen az ember!
És sohse keresse, fátyla megett,
Kegyelme mit éjbe s iszonyba fedett.

„Villám-sebesen ragadott le a hab –
S a szikla-torokbul elém ott
Őrjöngve rohant, mint bérczi patak,
S vad erővel elsodorintott.
Szédületesen, mint holmi pereszlent
Seritett – s nem birék állani ellent.

„De iszonyu inségem közepett,
Isten, kihez esdekelék,
Mélyből kimagasló szirthez vezetett,
Én megragadám – és mentve valék,
S ott volt fönakadva, fölfogta a kláris,
– Másképp lebukott voln’ az arany pohár is.

„Mert még feneketlen alattam az alyt
Gyász-bíboros árny takará.
S bár minden a fülnek néma, kihalt,
De szemem szörnyedve tekinte alá:
Hol össze-vissza, e pokol árkán,
Hemzseg szalamandra, tüz-ölő gyik, sárkány.

„Feketén nyüzsög ott sok szörnyü alak,
Undok tömegekbe gabalygva:
Fürész-fogu, sziklagerinczü halak,
Ráják s kalapács-fej alakja.
És rám vicsoritva fogát, a
Tenger hyenája, az isszonyu czápa.

„Ott függtem, evődve a szörnyü tudatban:
Hogy mig körülöttem a sok csuda-lény,
Én földi segélytől elszakadottan,
Közöttük egyetlen érző kebel én –
Mélyen, hova nem hat el emberi hang,
E rémületes sivatagban alant…

„Csak borzadozám; – egyszerre felém
Csúsz, úszik egy száz-izü állat,
Már békap – ijedten eresztem el én
Fogantyumat, a koral-ágat –
És megkap az ár rohanó nagy sodra –
Ez volt a szerencsém: fölfele sodra.”

Bámulva király hallgatta szavát
És szól: „A pohár a tied;
S hozzá meg a gyűrü – no ládd
Fejében a ritka drága követ –
Ha megkisérled: hirt hozni nékem,

Mint hogyha orkán zúgna a tájra.

És forr és zúg, zizzenve vadul,
Mint vizzel a tűz mikor összevegyül,
A pára s a tajték égre zudul,
És tódul a hullám végtelenül,
És mintha az ég távolba dörögne,
Tör, zúgva ki a vak mélyből üvöltve.

Nézd, rés nyilik a vízár kebelén,
S kar, mint a hattyu, fehér,
S hószín nyak látszik a víz tükörén,
Erővel evez, mig a parthoz elér.
És ő az, s integet, a baljába
A kelyhet vígan meglóbálva.

S lehellete hosszú, lehellete mély,
S üdvözli a napsugárt,
Minden szájról az öröm szava kél:
„Él és odahagyta az éji homályt,
A bátor visszakerűlt ide élve,
Nem vonta le őt vizi sír a vakéjbe!”

Ujjongva köszönti a nép a buvárt,
Ő hull a királya elé,
Térden nyujtván neki át a pohárt.
És int a király szép lánya felé,
És tölti a kelyhet aranyszinü borral,
Urához az ifju fordul a szókkal:

„Üdv néked, uram! Boldog bizony az,
Ki láthat fényes eget!
De ott lent borzalmak hona az,
S ne kisértsen soha ember isteneket.
És azt soha látni ő ne kivánja,
Mit kegyük burkol szörnyü homályba.”

„Villámként vont le magába a mély,
S egy szirt hasadékán át
Zugott ki a vizek özönje felém.
Éreztem a kettőzött folyamárt,
S búgócsigaként ott körbeforogva,
Ellent ki is állhat, vitt el a sodra.”

„Isten, kértemre mútatta meg ott,
S már végső volt a veszély,
Mélység peremén ama sziklakupot,
Megfogtam, s megmenekültem igy én.
Egy csipkés korallon felakadva,
Lógott a pohár, nem esett a pokolba”.

„Mert még feneketlen alattam a mély,
S biborszinü lent a homály,
És hangtalan, ámde látni, hogy él,
Az emberi szem borzadva leszáll
A sárkányok, kígyók seregébe,
Mit rejteget a pokol iszonyu mélye.”

„S nyüzsögnek alant sűrűn, feketén,
Tömegbe tolulva vadul,
A rája a szirthal, s úszva felém,
A rút kalapács hal idomtalanul,
És rám vicsorítva, száját tátja
Tenger zord farkasa, a fene cápa.”

„Ott lógtam a mélység torka fölött,
Köröttem a néma magány,
Egy érző szív csupa lárva között,
És nincs, aki megkönyörülne baján.
Nem száll ide szózata emberi népnek,
Sok szörnye közé ama puszta, vak éjnek.”

„S borzadva megértem, mászik oda
Száz csápját nyújtva felém,
S bekapni készűl a rém, a csoda,
S a korall ágit eresztem el én.
Már sodor az örvény iszonyu árja,
Üdvömre van ez, kihoz égi világra.”

Csudálkozik, ezt hallván a király,
És szól: „E pohár a tiéd,
S e gyűrü is a tiéd azután,
Melynek pompás kő adja diszét,
Ha újra leszállsz, hirt hozni ma nékem,

Mit látni alant, a legfeném.”

Ezt hallja megindult szivvel a lány
S kérlelve emigy esedez:
„Hagyd már e kegyetlen játékot, apám,
Mit senki se birt, azt tette meg ez.
S ha szomju szived még többet is áhit:
Hadd vágnak e gyermek elé – daliáid.”

Most kapj’ a király szaporán a kehelyt
S ledobja a mély örvénybe.
„Ha visszahozod poharam’ meg’ e helytt,
Daliáim elseje légy te!
S arádul öleld, nődül adom ezt,
Ki érted im oly részvét-telin esd.”

Kebelén most égi erő gyuladott,
Szemein villám tüze lobban,
Látván kipirulni a gyöngy-alakot,
Hogy sápad el és rogy el ottan…
Sarkalja e dij, hogy elérje –
S életre-halálra rohan le a mélyre.

Ám hallik az ár tolulása megint,
Dörgő szava meg-megujulva;
Szerető szem esennen a mélybe tekint,
És jő özön, ujra meg ujra,
Feltódul a mélyből s ujra lefut –
De egy sem hozza fel az ifiut.

Mit látni a mélység legfenekében.”

Ezt hallván, ellágyul a leány,
S igy ejti hizelgve szavát:
„Hagyd már a szilaj játékot, apám,
Megállta bizony, mit senki se állt,
S ha vágya szivednek nem tür féket,
Hát szálljon a lovag mélybe le érted.”

De felfogván kelyhét a király,
Szólt: „Ime a mélybe vetem.
Neved lovagim közt főhelyen áll,
Ha kelyhem visszahozod te nekem,
És légy ma a férje, öleld kebeledre,
Ki érted igy esd, lágyulva, remegve!”

Az ifjú megérzi, hogy üdvre talált,
Bátor szeme lángja kigyul;
És látja pirulni az isteni lányt;
És látja, hogy ájul, földre lehull;
És szép jutalomnak hajtja a vágya:
Ledobja magát életre-halálra.

Bár hallik a zúgás, tódul az ár,
Dörgése jelenti ide;
Kutatva lenéz hű szemmel a lány:
És jön-megy a hullám, nincs szünete,
Felzúgva a mélyből s mélybe zuhanva,
Óh jaj, de az ifjat vissza nem adva.

+Vajda György Mihály: Schiller *Der Taucher*: részl.: 1953,132

[>*107*] SCHILLER:
Die Bürgschaft[1060]

Zu Dionys, dem Tirannen, schlich
Möros, den Dolch im Gewande,
Ihn schlugen die Häscher in Bande.
Was wolltest du mit dem Dolche, Sprich!
Entgegnet ihm finster der Wüterich.
„Die Stadt vom Tyrannen befreien!”
Das sollst du am Kreutze bereuen.

Ich bin,+ spricht jener, zu sterben bereit,
Und bitte nicht um mein Leben,
Doch willst du Gnade mir geben,
Ich flehe dich um drey Tage Zeit,
Bis ich die Schwester dem Gatten gefreit,
Ich lasse den Freund dir als Bürgen,
Ihn magst du, entrinn ich, erwürgen.

Da lächelt der König mit arger List,
Und spricht nach kurzem Bedenken:
Drei Tage will ich dir schenken.
Doch wisse! Wenn sie verstrichen die Frist,
Eh du zurück mir gegeben bist,
So muss er statt deiner erblassen,
Doch dir ist die Strafe erlassen.

Und er kommt zum Freunde: „der König gebeut,
Dass ich am Kreutz mit dem Leben
Bezahle das frevelnde Streben,
Doch will er mir gönnen drey Tage Zeit,
Bis ich die Schwester dem Gatten gefreit,
So bleib du dem König zum Pfande,
Bis ich komme, zu lösen die Bande.

Und schweigend umarmt ihn der treue Freund,
Und liefert sich aus dem Tyrannen,
Der andere ziehet von dannen.
Und ehe das dritte Morgenrot scheint,
Hat er schnell mit dem Gatten die Schwester vereint,
Eilt heim mit sorgender Seele,
Damit er die Frist nicht verfehle.

Da giesst unendlicher Regen herab,
Von den Bergen stürzen die Quellen,
Und die Bäche, die Ströme schwellen.
Und er kommt an’s Ufer mit wanderndem Stab,

[DÓCZI LAJOS]:
A kezesség.[1061]

Zsarnok Dionyshez loppal osont
Moeros, s tőrt rejte palástja.
Rajt’ ütnek s a zsarnok kiáltja:
„Mit akartál ezzel a tőrrel? Mondd!”
„A zsarnoktól megmentni a hont,
E tőrt számodra hegyeztem.”
„Megbánod ezt a kereszten!”

„Nem életet esdek színed előtt,
Az élet előttem semmi.
De ha tudsz kegyelmes lenni,
Hugomért adj még három nap időt,
Jegyesével amíg megesketem őt.
Barátom lesz kezes értem.
Őt öld meg, ha vissza nem tértem.”

Elfojt a király egy csalfa mosolyt
S vártatva szól: „De jegyezd meg:
Harmad napig útnak eresztlek.
De hogyha határidőd lefolyt
S nem jösz meg, amint igérve volt,
A keresztfán ő lakol érted.
De téged bosszu nem érhet.

És megjelen az hű barátja előtt,
S szól: „Tőrt emelék a királyra,
Keresztfa merényletem ára.
De adott hugomért három nap időt,
Jegyesével amíg megesketem őt,
Te maradj kezesül a királynak,
Míg visszatérve kiváltlak.”

A hű társ szótlan öleli meg
S megy tűsznak. „Viszontlatásig!”
Utjára indul a másik.
S mire harmadik ízben pirkad a reg,
Fordúl Syracusnak és az egek
Kegyétől nincs amit kérjen
Mint, hogy idején hazaérjen.

De záporeső jő, szakadva szakad,
Zuhan, ömlik a hegy zuhatagja,
Folyam árad, egyre dagadva.
S hogy vándorbotján arra halad,

[Soproni FIDLER FERENC]:
A’ kezesség.[1062]

Dénes tyrannhoz hogy mehessen
Moeros, egy tőrrel leselkedik;
’S azért az őrök lánczra vetik.
„Mit akartál? tőröd mire lehessen?”
Kérdezi a’ vad tyrann mérgesen.
„Hazámat tőled szabaddá tenni.”
„A’ kereszt-fán fogod béred’ venni.”

„Jó, kész vagyok halálnak adót
„Fizetni ’s feláldozni vérem’,”
Feleli Moeros! „csak azt kérem:
„Engedj csak még három napot,
„Míg húgom férjének kezet adott:
„Kezes leszen barátom érettem,
„Ha nem jövök, gyilkold őt helyettem.”

Hallja ezt a zsarnok ’s fene módra
Mosolyg, majd álnokúl így felel:
„Hm, légyen, szabadon mehess el,
„Megengedem, de légyen tudtodra,
„Ha itt nem termesz igérő szódra:
„Úgy barátod lészen áldozatom,
„És néked – vétkedet megbocsátom.”

Barátjához megyen. „Rajta kapott
„A’ király őrzője a’ tőrrel,
„Ezért már éltemet vesztem el;
„De még is engedtek három napot,
„Mig hugom férjének kezet adott,
„Kezesűl tégedet állítalak;
„Menj, hidd, személyemmel kiváltalak.”

Barátja ráborúl, – és hallgat,
Ballag mint kezes a’ tyrannhoz.
Ő pedig útazik húgához.
’S harmadik hajnalra alig hasad
Az idő, már annak férjet is ad.
Most siet rebegve vissza felé,
Hogy állhasson kimért pontra elé.

Ekkor zápor esők indulnak fenn,
Hegyekről új vizek erednek,
A’ régiek mind nevekednek:
’S midőn a’ hídhoz érkezik, épen

[1060] MAS. 1799,176-182
[1061] DLS.94-98
[1062] SF.154-160

Da reisset die Brücke der Strudel hinab,
Und donnernd sprengen die Wogen
Des Gewölbes krachenden Bogen.

Und trostlos irrt er an Ufers Rand,
Wie weit er auch spähet und blicket
Und die Stimme, die rufende, schicket,
Da stösset kein Nachen vom sichern Strand,
Der ihn setze an das gewünschte Land,
Kein Schiffer lenket die Fähre,
Und der wilde Strom wird zum Meere.

Da sinkt er ans Ufer und weint und fleht,
Die Hände zum Zeus erhoben:
O hemme des Stromes Toben!
Es eilen die Stunden, im Mittag steht
Die Sonne und wenn sie niedergeht,
Und ich kann die Stadt nicht erreichen,
So muss der Freund mir erbleichen.

Doch wachsend erneut sich des Stromes Wuth,
Und Welle auf Welle zerrinnet,
Und Stunde an Stunde entrinnet,
Da treibet die Angst ihn, da fasst er sich Muth
Und wirft sich hinein in die brausende Flut,
Und theilt mit gewaltigen Armen
Den Strom, und ein Gott hat Erbarmen.

Und gewinnt das Ufer und eilet fort,
Und danket dem rettenden Gotte,
Da stürzet die raubende Rotte
Hervor aus des Waldes nächtlichem Ort,
Den Pfad ihm sperrend, und schnaubet Mord
Und hemmet des Wanderers Eile
Mit drohend geschwungener Keule.

Was wollt ihr? ruft er, für Schrecken bleich.
Ich habe nichts als mein Leben,
Das muss ich dem Könige geben!
Und entreisst die Keule dem nächsten gleich:
Um des Freundes Willen erbarmet euch!
Und drey mit gewaltigen Streichen,
Erlegt er, die andern entweichen.

Und die Sonne versendet glühenden Brand,
Und, von der unendlichen Mühe
Ermattet, sinken die Knie:
O hast du mich gnädig aus Räubershand,
Aus dem Strom mich gerettet ans heilige Land,
Und soll hier verschmachtend verderben,
Und der Freund mir, der liebende, sterben!

Und horch! da sprudelt es silberhell,
Ganz nahe wie rieselndes Rauschen,
Und stille hält er zu lauschen;
Und sieh, aus dem Felsen, geschwät+zig, schnell,
Springt murmelnd hervor ein lebendiger Quell,
Und freudig bückt er sich nieder,
Und erfrischet die brennenden Glieder.

Und die Sonne blickt durch der Zweige Grün,
Und malt auf den glänzenden Matten
Der Bäume gigantische Schatten,
Und zwey Wandrer sieht er die Strasse ziehn,
Will eilenden Laufes vorüber fl+iehn,
Da hört er die Worte sie sagen:
Jetzt wird er ans Kreuz geschlagen.

Und die Angst beflügelt den eilenden Fuss,
Ihn jagen der Sorge Qualen,
Da schimmern in Abendroths Strahlen
Von ferne die Zinnen von Syrakus,
Und entgegen kommt ihm Philostratus,
Des Hauses redlicher Hüter,
Der erkennet entsetzt den Gebieter:

Zurück! du rettest den Freund nicht mehr,
So rette das eigene Leben!
Den Tod erleidet er eben.+
Von Stunde zu Stunde gewartet' er

Az ár lesodorja a régi hidat
S recsegő nagy boltive roppan
És roncsa eltűnt a habokban.

A parton a vándor tanácstalan áll.
Kémlő szeme bárhova lásson,
Riadót bármerre kiáltson,
Túlpartra, hiába, csak sóhaj a száll,
Ladikot, evezőst sehol se talál.
Nincs komp, mely a bősz habon átvisz,
S tengerré széled az árviz.

És térdel, sír, szeme égre mered
S kebléből tör az imádság:
„Lohaszd a folyó dagadását!
Délponton a nap! Az idő lesiet
S ha megjön az esteli szürkület
S Syracusba vissza nem értem,
Barátom elveszen értem!"

De nő a víz egyre, nem állja ki gát,
Torlódik a hullám egymásra
S nem áll meg az óra folyása.
Egyéb menekvést semerre se lát,
Elszántan a vízbe veti magát
S erővel evezve uszik fenn,
S irgalmaza néki egy isten.

S a partra alig jut, megy szaporán
És áldja a mennyei mentőt.
De járva a nagy sürü erdőt,
Csoportban előtte terem a zsivány,
Ki sarcot tőle kiáltva kiván,
Dorongot emelve riasztja,
Sietős utját megakasztja.

„Mit akartok?" szól és melle liheg,
Nincs semmim, mint ez az élet,
Az is már a fejdelemé lett.
Barátomon, óh könyörűljetek!"
S megfogva husángját az elsőnek
Hármat ledorongola sebten,
Elszéled a többi ijedten.

De égve tüzött a nap, s míg tovaszáll,
Tikkad lehe, a feje kába
És roskadoz, érezi lába.
„Haramja kezéből ha kiragadál,
A vízben utól ha nem ért a halál,
Lehet-é, hogy szomj elepesszen
S barátom, a hős szivü, vesszen?"

De mi zeng? De mi cseng? Vagy álmodik ő?
Ezüst hang szól közelében.
Megáll, kutat és keres ébren.
S ím szírthasadékból szép csevegő
Forrás üditő vize buggyan elő,
S a vándor a szirtre hajolva
Az égő szomjat eloltja.

Lehajlik a nap és árnya nő,
Nagyítva festi sötéten
A fákat, a lombot a réten.
Két vándor az úton elébe jő,
S míg meg sem állva, tovább siet ő,
Meghallja szavuk' – s szive retten: –
„Ott függ most már a kereszten."

S a rettenet űzi. Futásnak ered
S már látja a tengeröbölben
Syracúsát távoli ködben,
S Philistratos íme eléje siet,
Ki otthon őrködik háza felett.
Elsápad, urát meglátva,
És: „Vissza, vissza!" kiáltja.

„Késő! Barátod veszve van,
Önnön életed kár odavetned!
Már eddig a lelke kiszenvedt.
Várt nap-nap után bizakodva, uram,

Akkor szakadoz össze végképen,
'S ropogása az egeket hajtja,
Á' mint hull egymásra boltozatja.

Megrettenve a' parton, majd elé
Majd hátra szaladoz néz és les,
Ott ott mentő csónakot keres;
Szívszakadva kiált mindenfelé,
De oh' senki sem jő elé,
Csak közelitni is hajó nem mer,
'S jaj már az egész vidék egy tenger.

Ekkor sír 's az eget térdén kéri:
„Karjaimat feléd emelem,
„Mindenható Zeusz, kegyelem!
„A' te szent szemed kínom' ismeri,
„Nézd, egy óra a' másikat éri,
„Vég veszély fenyíti barátom' fejét,
„Oh! szakaszd ketté a' víz' erejét."

Ah hijában, ah! meg nem illeti
Keserves kérése a' nagy eget,
Gyűlni lát még több felleget:
'S már a' kétségben-esés kergeti,
Magát a' sebes mély viznek veti;
De a' sok hab vissza-felé hányja,
Mig végre egy nagy isten megszánja.

Hála, végre bajjal a' parton van, –
Hanem a' ki segitette,
Annak meg sem köszönhette;
Most meg mint a' fene dühödött kan,
Reá egy vad zsivány csoport rohan,
Vagyonát kéri, mint élte' bérét,
Vagy ha nincsen, veszesse hát vérét.

„Mit akartok?" halaványon kiáltja:
„Nékem semmim: csak egy életem,
„Ezt is zsarnokomnak fizetem,
„Különben elvész lelkem' barátja."
'S ezzel az egyiknek botját rántja,
És hármat agyon veri egymásra;
A' többiek erednek futásra.

Sietne már, de a' nap' hévségén
Lankadt ereje mint* csak fogy,
Mig elbágyadva térdre rogy.
„Oh! te, ki az őrök dühösségén
„Által vittél 's a' nagy víz mélységén,
„Barátomért ne hadd, hogy egészen
„A' szomjúság engem megemésszen."

És halld, csak halld, miféle bugyogás
Hallik közelről a' sziklánál?
Oda siet, fülelve megáll.
'S íme egy szép eszüst cserge forrás
Kavicsok közt magának ágyat ás,
'S a' természet tiszta balzsamából
Új erőt szí' hűves forrásából.

Halad már aranyban, a' nap lefelé,
'S a' föld' pázsitos szönyegére
Mind mind hosszabb árnyékot mére.
Ő is lépésit sürgeti elé,
'S érvén két jövő útazó mellé
Hallja őket egymástól kérdezni:
„Ugy-e, mostan fogják felszegezni?"

Repülnek lépési és jajban ász
Szíve, borzasztó félelmével,
Oh! hála, látszik nap lementével
Sok tornyával a' fényes Szyrakusz.
Elejébe lépik Philosztratusz,
Régi hív szolgája házának,
Ki, ekkép szól megismert urának:

„Vissza uram! barátodnak vége.
„Gondolkodjál magad javára,
„Őtet már elvitték halálra.
„Hogy eljössz te, annak reménysége

---

* *sic!*
* *sic!*

Mit hoffender Seele der Wiederkehr,
Ihm konnte den muthigen Glauben
Der Hohn des Tirannen nicht rauben.+

Und ist es zu spät, und kann ich ihm nicht
Ein Retter willkommen erscheinen,
So soll mich der Tod ihm vereinen.
Dess rühme der blutge Tirann sich nicht,
Dass der Freund dem Freunde gebrochen die Pflicht,
Er schlachte der Opfer zweye
Und glaube an Liebe und Treue.

Und die Sonne geht unter, da steht er am Thor
Und sieht das Kreuz schon erhöhet,
Das die Menge gaffend umstehet,
An dem Seile schon zieht man den Freund empor,
Da zertrennt er gewaltig den dichten Chor:
Mich Henker! ruft er, erwürget,
Da bin ich, für den er gebürget!+

Und Erstaunen ergreifet das Volk umher,
In den Armen liegen sich beide,
Und weinen für Schmerzen und Freude.
Da sieht man kein Auge thränenleer,
Und zum Könige bringt man die Wundermähr
Der fühlt ein menschliches Rühren,
Läßt schnell vor den Thron sie führen.

Und blicket sie lange verwundert an,
Drauf spricht er: Es ist euch gelungen,
Ihr habt das Herz mir bezwungen,
Und die Treue, sie ist doch kein leerer Wahn,
So nehmet auch mich zum Genossen an:
Ich sey, gewährt mir die Bitte,
In eurem Bunde der dritte.

S hitét, hogy megtérsz bizonyosan,
Egy percig alá nem ásta
A zsarnoki gúny kacagása.”

„S ha késő, mentője ha nem leszek én,
Ha miattam vesznie kellett,
Jó, meghalok oldala mellett.
De ne dicsekedjék zsarnoki kény,
Hogy hitehagyó a baráti erény.
Lásson *kettőt* a kereszten
És higyjen a hű szeretetben.”

S elér a kapúhoz s a bástyafokon
A kereszt tövinél a barátja.
Körűlte tömeg, szemetátva.
Szorúl a hurok már ott a nyakon,
Mikor áttör Moeros a sűrü soron:
„Nézz, hóhér, erre!” kiáltja,
„Megjött, a kezest ki kiváltja!”

S a barát a barát kebelére dűl,
Karukat egymás köre fonják
S az öröm s bú könyeit ontják.
S nincs szem, könyetlen, körbe körül.
S Dionysnek a dolgot viszik hirűl,
S rajt emberi érzet erőt vett
S trónjához idézteti őket.

És nézi csúdálva s kel ajkin e szó:
„Ti győztök, oh ritka barátok!
Enyhűl szivem, enged az átok.
A hűség még se mesébe való,
És részese lenni boldogító.
Mától, kérlek, vegyetek be
Mint harmadikat frigyetekbe.”

„Mind végig nyugodt szívében ége,
„’S a tyrann ötet bár hogy nevette,
„Szívéből e’ reményt ki nem vehette.”

„Nóha* késő így már, ’s ah én tehát
„Barátom’ csak hűlve találom!
„Úgy, egyesítsen vele halálom!
„Ne vethesse a’ zsarnok, hogy szavát
„Megszegte volna egy igaz barát,
„Kettőnken öntse ki dühösségét
„’S ismerje meg a’ szívnek hűségét.”

Már a nap lehaladt ’s kapu elé
A’ hogy ér, im a’ kereszt-fa kész,
A’ tátogó nép bámulva néz,
’S már húzzák is barátját felfelé.
Ekkor rohanván barátja mellé,
„Megállj! engem ölj hóhér!” kiáltja,
„Itt vagyok helyette hű barátja.”

Bámulás lepi a’ népet körül,
Ők pedig egymást átölelik,
’S hűségük könnyekkel szentelik:
Minden érzékeny szív ezen örűl.
A’ király meghallja, ’s maga is elhül,
Jobb emberi érzés megragadja
’S mind a’ kettőt magához hivatja.

Nézi hűlve őket, egymás mellett,
Végre igy szól: „látom, veletek
„Erény’ hatalma, meggyőztetek.
„Lám, a’ hűség nem üres képzelet.
„Vegyetek hát, oh kérlek, engemet,
„Vegyetek engem is szívetekbe
„Harmadiknak szent kötésetekbe.”

[GÁSPÁR ENDRE]:
A kezesség[1063]
Die Bürgsschaft

[…]

„Mi volt a tőrnek célja mondd!”
Bőszülten a zsarnok az ifjúra ront.
„Megmenteni tőled a várost!”
„A kereszten vár a halál most!”

[HAJNAL ANNA]:
A kezesség[1064]

Kúszván a királyi teremben,
hogy a gazba Moeris a tőrét
megmártsa, rajt érte az őrnép.
– Minek itt ez a tőr a kezedben? –
acsarog Dionys, a kegyetlen.
– Megmenteni tőled a népet!
– Ezért a kereszt lesz a véged!

– A haláltól rég nem reszketek én,
nem kérem, hogy élnem megengedd!
– szól Moeris – de mégis kegyelmet,
három napot adj, míg elmegyek én,
mert jegyben jár kicsi hugom szegény,
és élte sorát ellátom.
Túszként marad itt a barátom.

Gonoszul, gonoszul mosolyog a király,
s szól aljas indoku szóval:
– Amit kértél, megkapod, jól van.
De tudd meg: e három nap, ha lejár,
s itt nem vagy a trónus lábainál,
elvész a kezes tehelyetted.
Mig bőröd te megmentetted.

Igy szól a baráthoz: – Királyi kemény
itélet küld a halálba,
a merénynek ez lesz az ára.
De három napra elmegyek én,
mig férjhezadom kicsi hugom, szegényt,
kezesként te tedd fel az élted,
s várj bizton, mig megjövök érted.

Némán ölelé meg a jó barát,
s elmegy, hol a tömlöc rá ásit,
utjának indul a másik.
S hogy a harmadik hajnal fénysugarát
szétszórja, elhagyja az ifju arát,
s hazaindul, nagy sietése,
hogy a drága időt el ne késse.

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
A kezesség[1065]

Dionysioshoz Damon beosont,
Köpenyében rejtve a tőrét:
Jött és leteperte az őrség.
Dúl-fúl a dühös zsarnok s nekiront:
„Mért csempészted be a tőrt? Nosza, mondd!”
„Hogy a város zsarnoka vesszen!” –
„Lakolj meg ezért a kereszten!” –

„Lásd, én a halált bátran fogadom,
Nem fontos nékem az élet;
Halld meg, mégis mire kérlek:
Csak három napra eressz szabadon,
Hajadon hugomat míg férjhez adom;
A barátom jön kezesemnek;
Ha megszököm, őt feszíttesd meg!”

A király fondor cselből mosolyog,
Kis időt vár, s válasza készen:
„Három napot adhatok éppen;
S tudd meg: ha lejárnak e röpke napok,
Mielőtt magad újra kezembe adod,
Meg kell neki halnia érted,
S nem büntetem én a te vétked!”

És ő megy a társáért: „E napon
Keresztre itélt a király; őt
Le akartam döfni, de rájött;
Csak három napra ereszt szabadon,
Hajadon hugomat míg férjhez adom;
A te életed addig a zálog,
Melyet hazatérve kiváltok.”

Némán öleli hü társa, magát
A király kényére bocsátja,
S mehet útját járni barátja;
Sietősen férjhez adja hugát,
S harmadnapon, a hajnal sugarát
Be se várván, útrakel ismét,
Hogy a kért haladék le ne teljék.

[1063] VS.134
[1064] HAÖ.II.304-308
[1065] Friedrich Schiller *Versei*. Szerk.: Eörsi István. Lyra Mundi. Európa 1977,240-245

S im, rengeteg eső zúdul alá,
hegyről az erek leomolnak,
a vizek őrjöngve bomolnak,
s hol a vándor vélte, hidat talál,
az ár a hidat elhordta már
s a beomlott boltozat íve
dübörögve szakad be a vízbe.

S ím, zápor ömöl szilajul, konokon,
Zuhogókat zúdit a hegység,
A folyó elhagyja a medrét.
Bottal jön a vándor a parthomokon,
Míg reccsen a híd, robogó habokon
Száguld el a deszka, s a korhadt
Pillérek az árba omolnak.

S igy lót-fut a parton vigasztalanul,
s szanaszét, bármerre tekintsen,
bármerre rivalljon és intsen,
se sajka, se csónak: hasztalanul
kiabálja a révészt a réven alul,
aki átvigye, nincs sehol ember,
s a patak már vadzaju tenger.

S bolyg gyászosan egyre a part peremén;
A vizet fürkészi merően,
Hahózik aközben erősen;
S nem juthat a túlsó partra szegény:
Hogy sajka közelgjen, semmi remény,
Kompján dehogy is jön a révész,
Hullámhegyeket ver a szélvész.

És sirva lerogy, könyörögve beszél,
kezét Jupiterhez emelve:
„Ó szólj te a bősz elemekre!
Száguldnak az órák, már itt van a dél,
s ha az este leszáll, s nem szűn a veszély,
mig a vár piacára nem értem,
a barátom pusztul el értem.”

A partra leroskad, sírva fakad,
Széttárul a karja könyörgőn:
„Zeus, add, hogy az ár ne dühöngjön!
Lásd, száll az idő, delelőn van a nap,
S ha kihunynak a bús alkonysugarak,
S itt rostokolok tehetetlen,
Barátomat elveszitettem.”

Ám nőve növekszik – nem fékezi gát –
a vad ár és hab habon forr át,
reménytelen múlnak az órák.
S mert űzi az aggály, elszánja magát,
a folyóba szökik s a dühödt vizen át
friss karja csapásait ontja,
s egy istennek van rá gondja.

S nőnek a habok tarajos hegyei,
A dühödt ár nem szelidül meg;
Siető órák tovatűnnek.
Őt gond üzi, merszét összeszedi,
Magát a morajló vízbe veti,
Melyet izmos karjai szelnek,
S kap az égtől is segedelmet.

S már partot is ér, repül tovább,
s hálával száll fel a hangja.
Ám rablók durva csapatja
tör elő a bozót sürü lombjain át,
hogy elállja a vándor útja sorát,
gyilkot liheg: – Állj, eb a lelked! –
s buzogányt fenyegetve emelget.

Kijutva a partra, tovább siet ő,
Hálás ima hagyja el ajkát;
Erdőn halad át, de haramják
Bandája rohan a homályban elő,
S elzárja a sürün átvezető
Gyalogösvényt, pénzt követelve;
Husángjuk ütésre emelve.

– Mit akartok? – szól és arca fehér
– Nincs semmim már, csak az éltem,
és azt a királynak igértem! –
S megfosztva a bottól, elsőt, kit elér:
– Kegyelem, kegyelem a barátomért! –
leüt hármat, szörnyü ütéssel,
mig a többi a fák közt vész el.

„Mit akartok?” – szól; sápadt s nekiszánt:
„Nincs más egyebem, csak az éltem,
S azt én a királynak igértem!”
Már nála a legközelebbi husáng.
„Társamra halált hoz a gaz, ki ma bánt!”
Hármat leterít keze nyomban,
A többi remegve fut onnan.

Ám ölt a Nap égő lángalakot,
s tűzzel zuhogó sugarába
az utasnak megrogy a lába:
– Rablóktól aki menedéket adott,
sima úttá tette a vad patakot,
elnézi-e itt-rokkanásom,
s hogy hal meg a kedves, a másom?

Majd hév nap okád a fejére tüzet,
S ő tikkadozik, feje kába;
Odavan, megroggyan a lába.
„Rablók közt óvtad az életemet,
Vízből segedelmed a partra vetett,
S most meghalok itt elepedve,
S társam feszitik ma keresztre!”

És ime! Ezüsthangu csevegés!
Locsogó csörgés kel az árnyból,
már áll, fülel, éled a vándor.
És nézd! Ama szirtből csacska, mesés,
eleven forrás kél, kis vízesés,
s medréhez boldogan dől le
a kifáradt, hogy felüdülne.

De hallga! Mi nesz kel ezüstösen ott?
Mi csörgedez úgy a közelben?
Megáll, hogy a hangra füleljen,
Egy sziklafalon, ime, ér fakadott,
Csobogva szökellnek a csacska habok.
Az utas fölibük lehajolva
Felüdül, s kielégül a szomja.

Ritkás lombok közt úszik a Nap
és festi a fűre a szálfák
oszlopnyi gigantikus árnyát.
S az úton, látja, két vándor halad.
S mig mellettük el zihálva szalad,
felrémül egyiknek szavára:
„Most, most szegezik fel a fára!”

Zöld lombozaton néz által a nap,
S ráfekszik a nyári mezőre
A fa árnya, gigászira nőve;
Két vándor rója amott az utat,
Elibük vág s jól hallja szavukat,
Mialatt léptét szaporázza:
„Épp most feszitik fel a fára.”

S a félelem szárnyat ad lába alá,
gondtól sebesen fogy az ösvény,
már csillog az esti vörös fény
Syrakusa tarka sok háza falán,
s kit az uton íme, szembetalál,
Philostrat az, a háznak az őre,
rémülve kiált jóelőre:

S a rémület űzi; futásnak ered,
Hurcolva a kínt meg a gondot.
Siracusai távoli tornyok
Tűnnek fel az alkonyi fény közepett.
S Philostratos, íme, elébe siet,
Hű őre kicsiny vagyonának,
Meglátja urát s belesápad:

„Csak vissza! Megmenteni nem tudod őt,
mentsd meg legalább önnön élted,
a halált most szenvedi érted.

„Fuss vissza! Barátod, a hű, oda már,
Épp most feszitik fel a fára.
Menekülj, ne kövesd a halálba!

[…]

Elnézi őket szótlanul.
Majd szól: „A siker tiétek,
Szívem béklyóba verétek.
A hűség nem szó, mely a semmibe hull,
Ismerjetek el hát társatokul!
Kérésem ez egy: vegyetek be
Mint harmadikat frigyetekbe.”

Percről percre szép hite nőtt,
hogy még meglátja a visszajövőt,
s a zsarnok gúnya, beszéde
e remény gyökerét el nem érte.”

„S ha százszor késő! Ha nem lehetek
megmentő, várva és áldva,
úgy egyesülünk a halálban.
Ne mondja a véres szörnyeteg,
baráti hűség hogy megtöretett,
hulljunk el a hűségért ketten,
de győzze meg tette és tettem.”

S ott áll a kapun, mire megjön az est:
iszonyún mered ott a keresztfa
s környül, szemeit kimeresztve
bámul a nép, a kötélen a test.
Útját veszi arra, gyors egyenest.
– Engem feszíts meg! – kiáltja –
kiért jótállt, itt a barátja!

S mig fogja a népet nagy ámulat,
ott állnak egymást ölelve,
gyötrelmes örömmel telve.
Könny nélkül a téren egy szem se marad,
s a hír sebesen a trónig szalad.
S a szív mozdul a szörny kebelében,
hivja őket trónja elébe.

És néz, néz, mintha látna csodát,
majd szól: – Sikerült a merénylet,
hogy szívemet bevegyétek.
Nem szél hordozza a hűség szavát,
most én kérlek, vegyetek be tehát,
számomra ha volna bocsánat,
kettőtök harmadikának.

Bár látta, amint az idő tovaszáll,
S mulatott bizodalma fölött a király,
Kétsége se volt aziránt, hogy
Szavadat hiven állva, kiváltod.”

„És hogyha kimúlt s közeledni se lát,
Míg futva hozok segedelmet,
Legyünk a halálban is egyek.
Ne mondja kevélyen a zsarnoki vád:
Megszegte az esküt a gyáva barát.
Lásson vele fönn a kereszten
És higgyen a hű szeretetben! „

Beront a kapun, s ime, a lebukó
Nap még odatűz a keresztre;
Bámész tömeg áll körülötte.
Most húzza föl épp társát a bakó;
Ám ott terem ó, s szava messzeható:
„Fojts meg, te pribék, köteleddel,
És társamat épen ereszd el! „

S ámul a tömeg, míg ők hevesen
Egymás kebelére borulnak,
S öröm és bú könnyei hullnak.
Nem száraz a bámúlók szeme sem;
És kap csodahírt a király sebesen;
Meghatva rideg szive, érzi,
S trónjához a párt megidézi.

Elnézi a kettőt s szól a nagyúr:
„Sikerült; ti legyőztetek engem,
Megszűnt a harag kebelemben;
Agyrém a hűség – hittem, de balul;
Fogadjatok el hát társatokul!
Ha lehet, kérlek; vegyetek be,
Mint harmadikat, frigyetekbe.”

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
A kezesség[1066]

Zsarnok Dioníz termébe osont
Dámon, elrejtve a tőrét:
jött és leteperte az őrség.
Dúl-fúl a dühös kényúr, s nekiront:
„Mért csempészted be a tőrt? Nosza, mondd!”
„Hogy a város zsarnoka vesszen!”
„Lakolj meg ezért a kereszten!”

„Lásd, én a halált bátran fogadom,
nem fontos nékem az élet;
halld meg, mégis mire kérlek:
csak három napra eressz szabadon,
hajadon hugomat míg férjhez adom;
a barátom jön kezesemnek;
ha megszököm, őt feszittesd meg!”

A király fondor cselből mosolyog,
kis időt vár, s válasza készen:
„Három napot adhatok éppen;
s tudd meg, ha lejárnak e röpke napok,
mielőtt magad újra kezembe adod,
meg kell neki halnia érted,
s nem büntetem én a te vétked!”

És ő megy a társáért: „E napon
keresztre itélt a király; őt
le akartam döfni, de rájött;
csak három napra ereszt szabadon,
hajadon hugomat míg férjhez adom;
a te életed addig a zálog,
melyet hazatérve kiváltok.”

Némán öleli hű társa, magát
a király kényére bocsátja,
s mehet útját járni barátja;
sietősen férjhez adja hugát,
s harmadnapon, a hajnal sugarát
be se várván, útra kel ismét,

[KŐRÖS ENDRE]:
A kezesség.[1067]

Dionys zsarnok közelébe hatolt
Mörus, a tőrt rejt a ruhája,
Láncot ver az őrség rája.
„E gyiloknak, mondd, mi célzata volt?”,
A zsarnok zordonan így tudakolt.
„Hogy a város kényura vesszen!”
„Keserüld meg ezt a kereszten.”

„Nem rettegek én a halál miatt,
Vesztem könyörgeni nem hajt,
Egy van csak, amit szívem óhajt:
Három nap kéne nekem, mialatt
Férjével összeadom hugomat,
Barátom állna kezesnek,
Ha megszököm, őt ölesd meg.”

S a király alattomosan mosolyog,
Felelettel várva darabkát:
„Legyen így, haladékot adok hát.
De halld, ha időd letelleni fog,
tartson bár vissza akármi dolog,
Barátod függ a bitófán,
Te pedig nem bünhödöl aztán!”

S barátját felkeresé legott:
„A király keresztre veret, mert
Merényre dugám el a fegyvert.
Csak három nap haladékot adott,
Hogy hugom nászánál legyek ott,
Addig tószt kellene állnod,
Míg megjövök, oldani láncod.”

És átölelé a drága barát,
Egy percre se tétovázik, –
Útjára elindul a másik.
S még harmadik éj nem virrada át,
Már férjhez adá hajadon hugát,
S aggódva indul haza, menten,

[RÓNAY GYÖRGY]:
A kezesség.[1068]
Die Bürgschaft

Dionűszosz, a zsarnok elébe osont
Damón, köntös fedi tőrét;
bilincsbe vetette az őrség.
„Palástod alatt ez a tőr mire, mondd! –
A zsarnok rá fenyegetve ront.
„Megmenteni tőled a várost!” –
„A kereszt vár érte reád most.”

„A halálra kész vagyok, irgalom
nem kell – így szól –, nem esengek!
De ha nagylelkű leszel, engedj
csak három napra még szabadon,
amíg a húgom férjhez adom.
Túsz lesz a barátom előtted:
ha megszököm, öld, uram, őt meg.”

Egy kissé eltöpreng a király,
s azt mondja nevetve bőszen:
„Három napot ím kapsz tőlem;
de tudd meg: ez a haladék ha lejár,
s akkorra te nem jössz vissza már,
neki kell meghalnia érted;
de te megmentetted az élted.”

Barátjához megy: „Itélt amiatt
a király, amit ellene tettem:
kereszten kell vezekelnem.
De még kegyesen három napot ad,
hogy férjhez adjam a húgomat.
Légy túsz, amig eljövök érted,
s feloldom a köteléket.

Némán megölelte a hű barát
s a zsarnokhoz ment túszul.
A másik azonnal elindul,
s mire harmadszor kel a napvilág,
már férjhez is adta ő a hugát.
Siet haza; gond a szivében,

[1066] KLV. I.411-416; SV.62
[1067] SBK.10-15
[1068] SB.22-28

hogy a kért haladék le ne teljék.

S ím, zápor ömöl szilajul, konokon,
zuhogókat zúdít a hegység,
a folyó elhagyja a medrét.
Bottal jön a vándor a parthomokon,
míg reccsen a híd, robogó habokon
száguld el a deszka, s a korhadt
pillérek az árba omolnak.

S bolyg gyászosan egyre a part peremén;
a vizet fürkészi merően,
hahózik aközben erősen;
s nem juthat a túlsó partra szegény:
hogy sajka közelgjen, semmi remény,
kompján dehogyis jön a révész,
hullámhegyeket ver a szélvész.

A partra leroskad, sírva fakad,
széttárul a karja könyörgőn:
„Zeus, add, hogy az ár ne dühöngjön!
Lásd, száll az idő, delelőn van a nap,
s ha kihunynak a bús alkonysugarak,
s itt rostokolok tehetetlen,
barátomat elveszitettem.

S nőnek a habok tarajos hegyei,
a dühödt ár nem szelidül meg;
siető órák tovatűnnek.
Őt gond űzi, merszét összeszedi,
magát a morajló vízbe veti,
melyet izmos karjai szelnek,
s kap az égtől is segedelmet.

Kijutva a partra, továbbsiet ő,
hálás ima hagyja el ajkát;
erdön halad át, de haramják
bandája rohan a homályban elő
s elzárja a sűrűn átvezető
gyalogösvényt, pénzt követelve,
husángjuk ütésre emelve.

„Mit akartok?” – szól –; sápadt s nekiszánt:
„Nincs más egyebem, csak az éltem,
s azt én a királynak igértem!
Már nála a legközelebbi husáng.
„Társamra halált hoz a gaz ki ma bánt!”
Hármat leterít keze nyomban,
a többi remegve fut onnan.

Majd hév nap okád a fejére tüzet,
s ő tikkadozik, feje kába;
odavan, megroggyan a lába.
Rablók közt óvtad az életemet,
vízből segedelmed a partra vetett,
s most meghalok itt elepedve,
s társam szegezik ma keresztre!”

De hallga! Mi nesz kel ezüstösen ott?
Mi csörgedez úgy a közelben?
Megáll, hogy a hangra füleljen.
Egy sziklafalon, ime, ér fakadott,
csobogva szökellnek a csacska habok.
Az utas fölibük lehajolva
felüdül, s kielégül a szomja.

Zöld lombozaton néz által a nap,
s ráfekszik a nyári mezőre
a fa árnya, gigászira nőve;
két vándor rója amott az utat,
elibük vág, s jól hallja szavukat,
mialatt léptét szaporázza:
„Épp most szegezik föl a fára.”

S a rémület űzi, futásnak ered,
hurcolva a kínt meg a gondot.
Syracusai távoli tornyok
tűnnek föl az estsugarak közepett.
S Philostratos, íme, elébe siet,
hű őre kicsiny vagyonának,
meglátja urát, s belesápad:

„Fuss vissza! Barátod, a hű, oda már,
épp most szegezik föl a fára.

Hogy pontos időre beérjen.

S most zúdul alá rémséges öözn,
Vad bérci siók lerohannak,
Magasra csap árja folyamnak.
S hogy könnyű boton part szélire jön,
Leomlik a híd örvénygyürükön,
S mennydörögve a boltozat ívét
Hullámrohamok röpitik szét.

Ide s tova fut tanácstalanul,
Amennyire csak szeme kémlel,
S valameddig a hangja ér el,
Csónak nem evez ki, komp se vonul
Biztos kikötő oltalma alul,
Hogy átvigye, merre a vágya,
S tenger leszen a folyam ágya.

És sirva lerogy, karját epedőn
Emelve Zeushoz az égre,
„Ó szünne vihar dühe végre!
Az óra repül, a nap delelőn,
S ha majd lehanyatlik alkonyidőn,
S ha a várost el nem értem,
Barátom pusztul el értem!”

De az ár még inkább megdagadott,
Hab habra a mélybe sikamlik,
Perc percre előre iramlik,
A félelem űzi merni nagyot,
Beugorva megúszni a nagy folyamot
És vágja, hasítja erősen
És íme: kegyelmes az Isten.

És feljut a partra, ujra szalad,
Hálát ad az isteni kegynek,
Egyszerre csak erdei rejtek
Sürüjéből elébe kidobban a vad,
Utonálló és véreskezü had,
Feltartja, riasztja a vándort,
Forgatva feléje husángot.

„Mit akartok?” megdöbbenve beszélt,
„Nincs semmim más, csak az éltem
És azt a királynak igértem.”
Kirántja a fegyvert attól, kit elért:
„Kiméljetek a barátomért!”
Hármat leterít hatalmas eréllyel,
Megijedve fut erre a többi széjjel.

Perzselve alá a nap heve dűl
S mérhetetlen fáradatába’
Kimerülten inog meg a lába.
„Te, Ki megmentél rablók kezibül,
Szent partra vivél folyam árja közül,
Hagynád, hogy a kín elepesszen,
És hívem, a drága, vesszen?”

De hallga! Mi csörren ezüst szeliden?
Egész a közelbe’ mi zaj van?
Figyelni megáll az iramban.
S ím a sziklából üdén, hidegen
Forrás tör elő, csacsogó, eleven,
S örömmel a földre aláhull
És sajgó teste megújul.

Zöld lombokon át nap vet tüzeket,
S ragyogó hosszán a mezőnek
Fák gígászi árnyai nőnek.
Két vándort útja szembe vezet,
S amint mellettük elsietett,
Figyelmes lesz csak a szóra:
„Most húzzák őt a bitóra.”

És szárnyakat ölt fel lábaira
Vad kínja a rettenetnek
És látja – repülnek a percek –,
Hogy rátüz az esthajnal sugara
Syrakusa távoli ormaira,
S kijő, hogy intse előre,
Házának hív, öreg őre.

„Csak vissza! Barátod már oda van,
Egyedül saját magad óvd hát,

hogy még idején odaérjen.

Hanem akkor zápor ered meg, akár
az özön, tajtékos a lejtő,
patakok, folyamok vize megnő;
s mikor eljut a partig végre már,
harsogva ledönti a hídat az ár,
hogy ívei döngve, ropogva
zuhannak alá a habokba.

Ott jár-kel ijedten a part fölött,
ám a szeme bárhova kémlel,
hívó szava bárhova ér el,
nem lel ladikot, mely a kikötőt
elhagyva a zord vizen átvigye őt;
révész kompot nem irányít,
s a vad ár tengerré válik.

Leroskad a fölare, zokogva eseng,
Zeuszhoz emelve a karját:
„Fékezd meg az ár haragját!
Sietnek az órák; nézd, odafent
delelőn áll már a nap; ha lement,
s én a városba nem értem,
a barátom pusztul el értem.”

De dühöng a vihar tombolva tovább,
árad hab a habra omolva,
s fut óra után el az óra.
Őt űzi a féltés: összeszedi
erejét, s magát a folyamba veti,
a vizet bátran szeli karja,
s könyörűl egy isten rajta.

Hogy a partra kiér, tovamegy szaporán
az egeknek hálát adva,
de acsargó rablóbanda
tör rá a sötét erdő vadonán,
s elállja az útját marconán.
Mind fütyköst és buzogányt hord,
késlelteti újra a vándort.

„Mit akartok – szól, sápadva riad –,
nincs más egyebem, csak az éltem,
és azt a királynak igértem!”
Kezükből egy buzogányt kikap:
„Könyörüljetek a társam miatt!”
És hármat nyomban agyoncsap.
A többiek megfutamodnak.

Fölötte a nap lángolva ragyog,
s neki fáradtsága oly nagy,
már-már bágyadva leroskad.
„Megvédett rablóktól a kegyed,
hazámba az árvizen átvezetett,
és most elepesszen a szomjam,
s odavesszen a társam holtan!”

De ezüst csobogás kél, hallga csak!
Szelíd susogás a közelben.
Fülel, úgy lesi némán, csendben.
És lám csak, a szirtből csengve fakad
buzgó forrással a csacska patak.
Ő vígan hajlik a vízre,
hogy esett testét felüdítse.

A lombok zöldjén átsüt a nap,
s ráfesti a rétre a szálfák
megnyúlt, gigantikus árnyát.
Két vándor az úton szembe halad.
Elmegy mellettük, szinte szalad,
és hallja, amint azt mondják:
„A keresztre épp most vonják.”

A szorongás szárnyakat ad neki még,
nehéz gond kínjai őrlik;
Szirakúza messzi tetőit
csillantja már meg az alkonyi ég.
Philosztratosz jön, háza derék
őrzője az úton szemben,
s ráismer urára ijedten.

„Megállj! Kezesed most szenvedi bősz
halálát! Már neki vége.

Menekülj, ne kövesd a halálba!
Bár látta, amint az idő tovaszáll,
s mulatott bizodalma fölött a király,
kétsége se volt aziránt, hogy szavadat
hiven állva, kiváltod.”

„És hogyha kimúlt, s közeledni se lát,
míg futva hozok segedelmet,
legyünk a halálban is egyek.
Ne mondja kevélyen a zsarnoki vád:
megszegte az esküt a gyáva barát.
Lásson vele fönn a kereszten,
és higgyen a hű szeretetben!”

Beront a kapun, s ime, a lebukó
nap még odatűz a keresztre;
bámész tömeg áll körülötte.
Most húzza föl épp társát a bakó;
ám ott terem ő, s szava messze ható:
„Fojts meg, te pribék, köteleddel,
és társamat épen ereszd el!”

S ámúl a tömeg, míg ők hevesen
egymás kebelére borulnak
s öröm és bú könnyei hullnak.
Nem száraz a bámúlók szeme sem,
és kap csoda hírt a király sebesen;
meghatva rideg szive, érzi,
s trónjához a párt megidézi.

Elnézi a kettőt, s szól a nagyúr:
„Sikerült; ti legyőztetek engem,
megszűnt a harag kebelemben;
agyrém a hűség –, hittem, de balul;
fogadjatok el hát társatokul!
Ha lehet, kérlek, vegyetek be,
mint harmadikat, frigyetekbe.”

Most szenvedi élte utolját.
Megjöttödet egyre folytonosan,
Bizakodva várta s bizonyosan,
Nem törte hitét meg, a bátrat,
A zsarnoki gúny s a gyalázat.”

„S ha késő menteni életét,
S meg nem lát üdvre találtan,
Hát egyesülünk a halálban.
De zsarnoki gőg nem hirdeti szét,
Hogy a jó barát megszegte hitét,
Kettőnket bárha megöljön,
De lássa: hűség van a földön!”

A nap lebukott. Elérve a cél.
Előtte keresztfa mered fel,
Körötte kiváncsi tömeggel.
Már húzza magasba hívét a kötél,
Sűrű népen átvág s szava kél:
„Engem végezz ki, te hóhér!
Akiért kezes vala, az kér!”

S elfogja a népet az ámulat,
Míg ők egymásra borulnak,
S öröm és bú könnyei hullnak.
Szemet ott nem látni szárazat,
S a király hallván csuda-dolgukat,
Hajlik szíve emberi jóhoz,
S hivatja őket a trónhoz.

S elnézi sokáig kettejüket
Nem titkolt ámulatában,
S szól végre: „Igazatok van!
Megvallja, aki legyőzetett,
Hogy a hűség nem hiu képzelet!
Baráti szép frigyetekbe
Még harmadikul vegyetek be!”

Menekülj legalább te meg élve!
Bizakodva percről percre erős
lélekkel várta, hogy visszajössz,
s nem törte meg őt e hitében
a zsarnoki gúny-nevetés sem.

„S ha késő is, ha nem lehetek
már megmentője, hiába:
menjünk együtt a halálba!”
Ne vidítsa a zsarnoki szomju szivet:
megtörte barát a baráti frigyet!
Haljon két áldozat egyben,
s ő higgyen a hű szeretetben!”

A nap lebukik. A kapukhoz elér:
a kereszt az égre mered már.
Körötte sűrü tömeg vár.
Felvonja barátját már a kötél.
Ő áttör a népen s így beszél:
„Várj, hóhér, itt vagyok! engem
ölj meg, ne a tószt a helyemben!”

Csodálat járja a népet át.
Egymás kebelére omolnak
ők, és sírnak s mosolyognak.
Szem szárazon ezt nem állja tovább.
A királynak elmondják a csodát.
Egy mély érzés sziven éri,
és őket a trónhoz idézi.

Egy ámult, hosszu tekintet után
így szól: „Sikerült a nehéz tett:
szivemet ti meggyőztétek.
A hűség mégse rögeszme csupán.
Vegyetek hát társatokúl ezután,
s kérlek, tekintsetek engem
mint harmadikat frigyetekben.

[SZABÓ LŐRINC]:
A kezesség[1069]
Die Bürgschaft

Zsarnok Dionyzoszhoz sietett
Dámon, tógája alatt tőr;
lefogta sok összefutott őr.
„Az a tőr – mit akart vele gyors kezed?!”
kérdi sötéten a Rettegett.
„Hazám szabadítani tőled.”
„Keresztfán hulljon a könnyed!”

„Ha a sors igy akarta, meghalok,” –
felel az ifjú, „de szivedben
ha van irgalom, akkor, esengem,
engedélyezz három napot
hugomért, akit férjhez adok:
a barátom, itt, kezesem lesz:
ha szökném, őt vezekeltesd.”

Mosolyog gonoszúl és szól a király,
percnyit töprengve: „A három
napot megadom; de határom
ha nem kap vissza, utána már
barátod vére fejedre száll:
neki kell lakolnia érted,
bár téged bosszu nem érhet.

Megy a baráthoz a barát:
„A király keresztre feszíttet
merényletemért. De segíts meg:
fukar kegye három napot ád,
megtartani húgom lagziját:
légy zálogom itt a királynak,
mígnem, megjőve, kiváltlak.”

Két hű társ szótlan ölelkezik;
s ez megy, börtönbe, a másik
siet – el! … És föl se sugárzik
a határnap, a két fiatal kezeit

[SZIGETHY LAJOS]:
A kezesség.[1070]

Zsarnok Dionyziushoz osont
Moeros, tőrt rejt a ruhája,
És verik az őrök láncra.
Rátámad a bősz, tekintete mord:
„Tőrt rejtve, miért jöttél ide, mond!” –
„Hogy a haza zsarnoka vesszen!” –
„Megbánod majd a kereszten” –

„A szörnyű halált bátran fogadom,
És életemért nem is esdek,
Irgalma ha van kebelednek,
Csak három napra bocsáss szabadon,
A húgomat addig férjhez adom.
Hű társam a szavamat állja,
Ha szökném, küld* a halálba.”

Mosolyg gonoszul, majd szól a király,
És rejtve szavában a szándék:
»Három nap légyen ajándék
De, hogyha a három nap tovaszáll,
És téged ez óra ha messze talál,
Halálszint ölt amaz érted,
S téged nem sujthat ítélet.

Moeros megy s szól: „Tudtodra adom,
Halálra ítélt az úr engem,
Mert törtem az élete ellen,
Csak három napra bocsát szabadon,
A húgomat addig férjhez adom.
Mint kezesem a szavam álljad
Megjöttöm bizva bevárjad.”

És hű fele némán öleli át,
És megy… már várja a börtön,
Moeros meg elindula rögtön.
S gyorsan már férjhez is adta hugát,

[VARGHA GYULA]:
A kezesség.[1071]

Mőrösz a tyrann Dionyshoz osont,
Tőrt rejtve ruhája, a sebosztót;
De bilincsbe verék a poroszlók.
»Minek ez a tőr, mit akarsz vele, mondd?«
Szól bőszen a zsarnok. Az errre viszont:
»Megmenteni tőled a várost! – «
»Úgy vár a kereszt, a halál most!«

S az szól: »A halált készen fogadom,
Én életemért nem esengek;
De ha kívánsz adni kegyelmet,
Három napot engedj kérlek szabadon,
A míg a hugomat jegyeséhez adom;
Barátomat hagyom kezesnek,
Ha szökni találok, ölesd meg!«

Király ajakára kaján mosoly űl,
S szól kis vártatva: »Legyen meg,
Három nap, örülj a kegyemnek;
De értsd meg a szót: mire éjbe merűl
Harmadszor a nap, ide visszakerülj,
Másként ő függ a keresztfán,
De néked elengedem aztán«.

S barátjához indul: »A zsarnok, a vad,
Elitélt, s árát a merénynek
A keresztfán fizetem én meg;
De előbb három szabados napot ad,
Míg férjhez adom hajadon hugomat,
Oh légy te, maradj te a zálog,
Míg eljövök, oldani zárod.«

Némán kebelére borúl a barát,
S átadja magát a tyrannak.
Amaz megy, igyekszik ugyancsak,
S míg harmadik hajnal hintné sugarát

[1069] ÖB.II.650-655
[1070] SKS.37-42
[1071] SKK.146-151
* *sic!*

szent eskü köti… A barát pedig
indúl haza, félve, repesve:
lábát megelőzi a lelke.

De vihar jön, ég és hegymeredély
árvízzel zúdul a síkra:
felhőszakadás!… S amint a
vándor, – botján, – a partra ér,
roppantva rántja alá a mély
a hidat, s tört boltjai ívét
a habok menydörgve verik szét.

Vigasztalanúl bolyong föl-alá
az utas: keze int, szeme, szája
kutat és kiált, de hiába –
nincs csónak, amely bárhová
túlpartra átszállítaná;
sehol rév s komp, amely átvisz.
S közben már tenger az árviz.

S ö földre borúl és könnye szakad:
„Parancsolj, Zeusz, a folyamnak,
hogy apadjon!”… Látja, rohannak
az órák… Lángol a, delel a nap,
s ő fél: mire megjön az alkonyat,
alig érheti el Szyrakúzát,
s akkor – kivégzik a túszát!

De a víz dühe nő s megujúlva tovább
hullám hullámra özönlik,
s uj óra jön, űzi a többit, –
s ő, mert iszony edzi az akaratát,
elszántan az árba veti magát
s úszik, s alig meri hinni:
egy isten partra segíti.

Átjutva, siet, és hő imát
rebeg, áldva a mennyei mentőt;
de ahogy átvágja az erdöt,
a bozót éjéből haramiák
állják az utját és halált
rikoltva husángot emelnek, –
okai uj késedelemnek.

„Mit akartok?!” Sápad az arca. „Ami
vagyonom van, máris a másé,
ez az árva test, a királyé!…
Kegyelem!…” S dorongját tépi ki
egyiküknek… „Őt kell menteni,
a barátomat, óh, egek atyja!”
Hármat leüt, – iszkol a banda.

S perzselve tűz a nap, és neki már
roggyan, kimerűlten, a térde,
hisz úgy siet, annyi baj érte:
„Uram, ha nem ölt meg imént a betyár,
ha biztos partra vetett ki az ár,
ne hagyd, hogy szomj elepesszen,
s barátom, a hűszivü, vesszen!”

De, hallga, mi csobban : ezüstszavu ér
buggyan le a szirt magasából,
egész közel, és im a vándor
ámúlva nézi, a fürge, fehér
kristályhab elébe csevegve hogy ér,
s örvendve hajlik alá, hogy
testében oltsa a lángot.

S zölddel rácsozza a napot az ág
megnyúlik a réteken át nagy,
gigantikus árnya a fáknak;
s két utas jön és megy tovább
s ahogy mellettük ő tovavág,
szót hallnia szörnyü amit kell :
„Bizonyára most szögezik fel.”

És lábát szárnyas gond emeli
s szárnyas gond hajtja szivében;
s felgyúlnak az alkonyi fényben
Szyrakúza messze tornyai;
s ím, ott jön elébe – felismeri! –
Filomédesz, hű kapu-őre,
s int máris: „Vissza!… Ne jőjj be!”

Harmadszor látta a napsugarát,
Aggódva siet, hazatérve
Hogy érkezzék idejére.

És hull az eső, véget nem is ér,
Hegyről víz zúg a lapályra,
És feldagad a folyam árja.
Vándorbotján ott áll a szegény,
Hol pusztul a híd örvény erején.
A boltive dölt be ropogva,
S dördűlve merült a habokba.

A partmentét bebolyongva megyen,
Búsan kémlelve a tájat,
S bár esdve a hangja kiárad,
Csónak nincsen távol s közelen,
Vándort, hogy a kívánt partra vigyen.
A révnél nincs sehol ember,
És már a folyó vize tenger.

Leroskad a parton, sóhaja kél,
Zeushoz emel kezet égre:
„Szűnjék a folyó dühe végre!
Gyorsan fut az óra, ím itt van a dél,
Ha elhal a nap s felváltja az éj,
S célhoz ma nem ér utazásom,
Halálszint ölt a barátom.”

A víz dagad, ujra dühöng a folyam,
Rá-rázudul a hab a habra,
És tűnik az óra szaladva.
Elszánva magát a folyóba rohan,
Bár örvénylik s fodrozva suhan,
Hullámokat átszel a karja,
És győz, mert Isten akarja.

Már kint van a parton s újra szalad,
Egyet sóhajtva az égre,
És íme kiugrik elébe,
Rabló és gyilkos bandita-had,
Mely lapul az erdő árnya alatt,
S botját felemelve magasra,
Őt gyors utján megakasztja,

„Óh jaj, mit akartok?” Szót igy emel,
„Nincs semmim más, csak az éltem,
És ezt a királynak igértem!
Barátomért, ti eresszetek el!”
Egyiktől bunkóját veszi elé,
Hármat lesújt a haragja,
S a többi a tért odahagyja.

A földre a napnak lángheve dől,
Leroskad a vándor, s végre
Búsan jajdul fel az égre:
„Megvédtél rablók fegyveritől,
Kihoztál örvény mélyeiből,
Most szomj és hév elepesszen,
És társam a hű odavesszen!”

De mily csobogás hallatszik ide?
Csitt, mi cseveg itt a közelbe?
Megáll, hallgatja, figyelve,
És látja, a szirt kebelebül üde
Forrás tör elő. Szalad és izibe
Vágyódva hajol le a vizbe,
Gyötrő melegét hüvösitve.

A hév nap csillog a lombokon át,
S megnyult árnyékit a fáknak
Ráfesti gyepére a tájnak.
Ő meg röpkén szalad egyre tovább,
És két vándort közelgeni lát,
És hallja szavuk megijedve:
„Ép most huzzák a keresztre.”

Gyors lábán szárny az aggodalom,
Meggyötri, kinozza a gondja…
Villog Syrakusa sok orma,
A napsugaras szép alkonyaton.
Jó Philostrátusa jön az uton,
Gondot visel otthon a házra,
Rémülve tekint fel urára.

Átadja a férjnek az ifju arát,
Siet aztán gondtele vissza,
Idejét hogy el ne mulassza.

Felhőszakadás jött, záporpatakok
Zuhognak alá a hegyekből,
Áradt a folyó a vizektől,
S hogy eléri a vándor a bősz folyamot,
Örvénybe a híd ép akkor zuhan ott,
S recsegő, ropogó fala boltját
A habok bömbölve sodorják.

Bolyg föl s le a parton, s gondtelve sohajt;
De hová kémlő szeme láthat,
De hová hívó szava szállhat,
A partrul az árnak egy sajka se hajt,
Mely átvigye őt, hova szíve ohajt,
nincs révész, hajtani kompot,
Egy tenger özönje tolong ott.

És térdre omolva könyekre fakad,
Kezeit föl, Zeüszhöz emelve:
»Vess féket e szörnyű elemre,
Sietnek az órák, már délen a nap,
S ha nem jutok el haza míg lehalad,
A halálnak kínja, kegyetlen,
Barátomat éri helyettem.«

De a víz rohamát csak ujabb követi.
Új hab tolul a lefutóra,
És óra után fut az óra.
Gond űzi, magát hamar összeszedi,
Bátran a habok morajába veti,
A sebes vizet osztja merészen.
S irgalmas az isten a vészben.

Elérve a partot odébb siet ő,
S hálát ad az égi segélyért.
Hogy az erdő mélye felé ért,
Rablók hada törtet az árnybul elő,
S elállja az útat a vért lihegő
Vad nép. Nem léphet a vándor
A rája emelt buzogánytól.

»Az égre, mi kell?« sápadva riad,
»Nincsen csak az éltem, eressz el!
A királynak tartozom ezzel«.
És ott hamar egy buzogányt kiragad:
»Barátomért esdem irgalmatlanokat«.
S hármat leterít vele ottan,
Széjjelfut a többi riadtan.

Fejére a napnak izzó tüze száll,
S a kiállott fáradalomtól,
Már térdei csuklanak olykor,
»Rablók közül ah, kegyesen kihozál,
Védelmed alatt nem vitt el az ár,
S itt kell nyomorún elepednem,
S neki hajh, meghalni helyettem!«

De hallga, közel mi locsog, mi bugyog,
Vizcsorgás tiszta morajja,
Megy, és merről csörgeni hallja,
És íme, a szirt kebeléből amott,
Mormolva sebes patakocska buzog.
És iszsza mohón, neki dőlve,
Megujulnak tagjai tőle.

Már lombokon által szűrődik a nap,
S fényes mezején a határnak
Órjásira nőnek az árnyak.
Két vándor az úton ép szembe akad,
S mellettök a mint szaporázva halad,
Ily hangok ütik meg ijesztve:
»Most fogják vonni keresztre«.

Az aggodalom neki szárnyakat ád,
Keserű gond űzi serényen
S már látja az alkonyi fényben
Távol Syrakúz falait s kapuját
És szembe Philostratus éri urát,
Hű gondviselője lakának,
S már messze kiáltja urának:

Int: Vissza!… Örűlj neki, hogy legalább
magad élsz: mentsd, a mi sajátod!
Most ráng végsőt a barátod,
de hitét, amellyel egész napon át
rendíthetetlen várt reád,
késésed meg nem alázta,
sem a zsarnok gúnykacagása,”

„Ha későn hoztam az életem,
az övét hogy véle kiváltsam,
egyesűljünk hát a halálban.
A véres zsarnoknak ne legyen
győzelme két hű férfi-sziven –
Két áldozat? Ah, az is olcsó,.
bizonyítani, hogy van adott szó!”

Napnyugta… Dámon a kapuhoz ér:
a kereszt magaslik előtte;
szájtáti nép körülötte;
barátját emeli már a kötél,
s ő áttör a tömegen és beszél,
kiált : „Itt, itt vagyok! Engem!
ő csak tűsz volt a nevemben!”

És ámul a nép; s egymás fele nyíl
négy hű kar, s búnak-örömnek
könnyébe merűlnek a lelkek;
s ahogy ők, mindenki nevetve sír,
s röpűl a királyhoz a csoda-hír:
azt is meghatja a hőstett
s trónjához idézteti őket.

És nézi, csodálva, sokáig, a két
hű társat, s szól: „Ma ti engem
legyőztetek, itt, a szivemben;
látom, nem üres ábránd a hűség –
és vonzza az ember szivét:
kérlek tehát, vegyetek be,
mint harmadikat, frigyetekbe.”

„Térj vissza, te! Késő menteni már,
Gondolj a saját életedre,
Felvonták már a keresztre.
Jöttödre sokáig várt szive bár,
Bátor bizodalma nincs fogyatán;
Erős hite kősziklája
A zsarnok gunyjait állja” –

„És késő érnék bárha oda,
S nem válthatnám ki barátom,
Hadd lássam tul a halálon,
És zsarnok gőgje ne mondja soha,
Hogy röpke a hűség esküszava.
Küldjön kettőt a keresztre,
És higgyen a hű szeretetbe!”

A várkapunál van napnyugatán,
Kiváncsi tömeg közepette
Meglátja magasba emelve,
És látja szegényt a létrafokán.
A sűrübe tör s mellette megáll:
„Ne bántsd, hóhér, a halálra
Készen vagyok én, a barátja!”

Elámul a nép a keresztfa körül,
S a pár forró ölelésben
Sír keble bús örömében.
És nem marad ott sem könnytelenül,
Az Urhoz a hír szárnyalva repül,
És emberi érzete éled,
Trónjához idézteti őket.

Sokáig bámul ott a csodán,
Majd szól: „Sikerült ime néktek,
Szivem ti ma meggyőztétek.
Nem látszat a hűség s röpke sem ám.
Kérlek, hű társként nézve reám,
Most engemet is vegyetek be,
Mint harmadikat frigyetekbe.”

»Csak vissza, barátod megmentni nem érsz,
Hát mentsd meg ön éltedet épen.
A halált most szenvedi épen.
Várt, várt bizalommal, és hitte ha élsz,
Megmenteni őt idején haza térsz,
Bátor bizalma hivednek
A tyrann gúnyjára se tört meg!« –

»Megmentni ha késő, mentője ha hát
Már nem lehetek neki, báűtran
Hadd egyesülünk a halálban.
Ne hányja a zsarnok, hogy íme barát
Gyáván a barátnak megszegte szavát,
Két áldozat élete vesszen,
De higyjen a hű szeretetben!«

Már száll a nap, ő a városba terem,
Ott áll a kereszt, körül állva
Bámész sokaságtul a szálfa;
S már látja, barátját húzzák kötelen,
És áttör erővel a néptömegen:
»Hóhér! – riad – engemet! oh várj,
A kiért kezes ő, ime itt már!

Elbámul a nép, s egymás kebelén
A két hü barát szive könnyül,
És sírnak a bútol, örömtül,
És könny ragyog ott mindenki szemén,
Gyorsan a királyig a hír szava mén,
S im az ember győz a tyrannban,
S őket bevezetteti nyomban.

Ámulva sokáig nyugtatja szemét
Rajtok: »Ti legyőztetek, érzem,
Meglágyul a szívem egészen,
Hűség, szeretet, hát nem puszta beszéd,
Oh, néktek egy új társ hadd nyújtsa kezét,
Kérlek, kezem itt, vegyetek be,
A harmadikúl frigyetekbe«.

[>*108*] JOHANN CHRISTIAN FRIEDRICH HÖLDERLIN:
Abendphantasie.[1072]

Vor seiner Hütte ruhig im Schatten sitzt
Der Pflüger, dem Genügsamen raucht sein Herd.
Gastfreundlich tönt dem Wanderer im
Friedlichen Dorfe die Abendglocke.

Wohl kehren izt die Schiffer zum Hafen auch,
In fernen Städten, fröhlich verrauscht des Markts
Geschäft'ger Lärm; in stiller Laube
Glänzt das gesellige Mahl den Freunden.

Wohin denn ich? Es leben die Sterblichen
Von Lohn und Arbeit; wechselnd in Müh' und Ruh'
Ist alles freudig; warum schläft denn
Nimmer nur mir in der Brust der Stachel?

Am Abendhimmel blühet ein Frühling auf;
Unzählig blühen die Rosen und ruhig scheint
Die goldene Welt; o dorthin nimmt mich
Purpurne Wolken! und möge droben

In Licht u. Luft zerrinnen mir Lieb' u. Leid! –
Doch, wie verscheucht von thöriger Bitte, flieht
Der Zauber; dunkel wirds und einsam
Unter dem Himmel, wie immer, bin ich –

Komm du nun, sanfter Schlummer! zu viel begehrt
Das Herz; doch endlich, Jugend! verglühst du ja,
Du ruhelose, träumerische!
Friedlich und heiter ist dann das Alter.

FRIEDRICH HÖLDERLIN:
Abendphantasie[1073]

Vor seiner Hütte ruhig im Schatten sitzt
Der Pflüger, dem Genügsamen raucht sein Herd.
Gastfreundlich tönt dem Wanderer im
Friedlichen Dorfe die Abendglocke.

Wohl kehren itzt die Schiffer zum Hafen auch,
In fernen Städten, fröhlich verrauscht des Markts
Geschäft'ger Lärm; in stiller Laube
Glänzt das gesellige Mahl den Freunden.

Wohin denn ich? Es leben die Sterblichen
Von Lohn und Arbeit; wechselnd in Müh und Ruh
Ist alles freudig; warum schläft denn
Nimmer nur mir in der Brust der Stachel?

Am Abendhimmel blühet ein Frühling auf;
Unzählig blühn die Rosen und ruhig scheint
Die goldne Welt; o dorthin nimmt mich,
Purpurne Wolken! und möge droben

In Licht und Luft zerrinnen mir Lieb und Leid! –
Doch, wie verscheucht von töriger Bitte, flieht
Der Zauber; dunkel wird's und einsam
Unter dem Himmel, wie immer, bin ich –

Komm du nun, sanfter Schlummer! zu viel begehrt
Das Herz; doch endlich, Jugend! verglühst du ja,
Du ruhelose, träumerische!
Friedlich und heiter ist dann das Alter.

[BERNÁTH ISTVÁN]:
Esteli ábránd[1074]
Abendphantasie

[RÓNAY GYÖRGY]:
Esti ábránd[1075]

[RÓNAY GYÖRGY]:
Esti ábránd[1076]

[1072] DLB.110
[1073] HW.237-238
[1074] HVL.268
[1075] NH.73
[1076] HVH.45-46; HVM.44

Kunyhója árnyán ül nyugovó paraszt,
tűzhelynyi füst leng rá, ki szerényen él.
Alkonyharangszó hívogatja
kis falu csöndjin a vándorembert.

A városokban, messze, lehorganyoz
a tengerész is, boldogan elröpül
a hars piaczaj, s halk lugasban
drága barátok ebédje díszlik.

Hová legyek? Bér s munka mi ösztönöz
minden halandót, váltva nyüg – enyhülés
közt boldogok. Nem csillapodhat,
s mért, kebelemben a kín fulánkja?

Tavasznak éke gyúl föl az est egén,
megannyi rózsa és, s az arany világ
békét sugároz szét. Te bíbor
felleg, emelj oda túlra! ó ha

fény s lég terén szétszállna a vágy s a kín! –
Ám dőre szómra mintha a bűverő
megtörne: éj jő, s mint eleddig,
egymagam állok az ég alatt – szállj,

hullj rám szelíden, álom! a szív soha
be nem telik. De egyszer az ifjuság,
a fölhevült álmú is elhágy! –
Béke ragyog s derü rád, öregség!

Kunyhója árnyán csöndesen üldögél
a gazda, békés tűzhelye füstje száll,
s a vándor hallja: hívogatva
szól a szelíd falu estharangja.

Pihenni révbe tér a hajós is és
a városokban távol a víg piac
lármája elcsitul, terítve
lombok alatt a baráti asztal.

A velem mi lesz? Bér s munka az emberek
pályája; nyugvás s fáradalom között
mind boldogok; miért nem alszik
épp csak az én szivem átka már el?

Tavasz ragyog fel dúsan az est egén,
rózsák ezerszám, és az arany világ
derengve ring; ó, bíbor felhő,
vígy oda át! hadd omoljon ott fenn

szellőbe, fénybe a szerelem s panasz! –
De mintha balga vágyam ijesztené,
elszáll a szép varázs, sötét lesz,
s újra magam vagyok a homályban.

Jöjj hát te, édes álom! a szív sokat
kiván, de végül elfut az ifjuság,
a képzelődő, nyughatatlan!
S béke, derű koszorúz, öregség.

Kunyhója árnyán csöndesen üldögél
a pór, a jámbor tűzhelye füstölög,
s a vándor hallja, hogy szelíden
hívja a kis falu estharangja.

Pihenni révbe tér a hajós is, és
a városokban, távol, a víg piac
lármája elcsitul; terítve
lombok alatt a baráti asztal.

A velem mi lesz? Bér s munka ad életet
az embereknek; fáradozik s pihen
s így boldog minden; mért nem alszik
épp csak az én szivem ösztökéje?

Az esti égen fölragyog a tavasz,
rózsák virulnak, és az arany világ
derengve ring: ó, bíbor felhő,
vígy oda át, hadd omoljon ott
fönn

párába, fénybe a szerelem s a kín! –
De, mintegy balga vágyam elől, a szép
varázs elszáll, s magam vagyok, mint
mindig, az ég beborul fölöttem.

Hát jöjj el, csöndes álom! A szív sokat
kiván: de végül, ifjukorom, kihűlsz,
te képzelődő, nyughatatlan,
s béke köszönt az öregséggel rád.

[SZABÓ LŐRINC]:
[Kunyhója…][1077]

(*gyorsírás*)
Kunyhója
az árnyas estben ülve elégedetten
szántóvető, hogy füstöl a tűzhelye,

Kunyhója padján pihen az árnyban,
A szántóvető és füstöl a tűzhelye

(*gyorsírás*)
hivogatva zendül
zendül a a vándor elé a
(*gyorsírás*)

[>*109*] HÖLDERLIN:
An die Parzen[1078]

Nur *einen* Sommer gönnt, ihr Gewaltigen!
Und *einen* Herbst zu reifem Gesange mir,
Daß williger mein Herz, vom süßen
Spiele gesättiget, dann mir sterbe.

Die Seele, der im Leben ihr göttlich Recht
Nicht ward, sie ruht auch drunten im Orkus nicht;
Doch ist mir einst das Heilge, das am
Herzen mir liegt, das Gedicht gelungen:

Willkommen dann, o Stille der Schattenwelt!
Zufrieden bin ich, wenn auch mein Saitenspiel
Mich nicht hinabgeleitet; *einmal*
Lebt ich wie Götter und mehr bedarf's nicht.

HÖLDERLIN:
An die Parzen[1079]

Nur e i n e n Sommer gönnt, ihr Gewaltigen!
und e i n e n Herbst zu reifem Gesange mir,
daß williger mein Herz, vom süßen
Spiele gesättigt, dann mir sterbe!

Die Seele, der im Leben ihr göttlich Recht
nicht ward, sie ruht auch drunten im Orkus nicht;
doch ist mir einst das Heilge, das am
Herzen mir liegt, das Gedicht, gelungen:

Willkommen dann, o Stille der Schattenwelt!
Zufrieden bin ich, wenn auch mein Saitenspiel
mich nicht hinabgeleitet; *einmal*
lebt ich wie Götter und mehr bedarfs nicht.

[BERNÁTH ISTVÁN]:
A párkákhoz[1080]
An die Parzen

Csak egy nyaraat még, ó ti hatalmasok!
s egy őszt, hogy érjen végre be énekem,
s játéka édes teljesültén
már szivem is szivesen kilobban.

Lelkem, míg élt, nem vívta ki szent jogát,
így Orcus árnyán sewm pihen el soha –

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
A párkákhoz[1081]
An die Parzen

Csak egy nyarat kérek, ti hatalmasok!
Egyetlen őszt, mely énekem érleli,
hogy szívem játékkal betelve
boldogan vágyjon a gyors halálra.

A lélek, mely míg élt, sose kapta meg
jogát — az Orcusban sem pihenhet el;

[GYERGYAI ALBERT]:
A Párkákhoz[1082]

Csak egy nyarat adjatok, Istenek,
Egyetlen őszt még érett énekemhez,
Hogy szívem aztán szép játékkal telten
Könnyebben engedjen a halálnak.

Ha lelkem itt nem élhet szent jogával,
Az Orkuszban se leli meg nyugalmát,

[1077] Ms: jelöletlen kéziratlapon a költő hagyatékából.
[1078] HW.219
[1079] E.II.187
[1080] HVL.82
[1081] FZB.117
[1082] GAÖ.167

s csak majd ha szárnyon száll, dicsően,
szívbeli versem, a szent, az áldott,

akkor köszöntlek, hangtalan Árnyvilág!
S bár lantos ének hangja le nem kisér,
békén leszek, mert éltem egyszer,
mint a nagy istenek, és mi kell több?

de hogyha végre sikerül, mi
szívemen fekszik: a vers, a szentség,

majd üdvözöllek, csönd hona, árnyékvilág!
És megelégszem, még ha nem is kísér
a lantzeném: *egyszer* úgy éltem,
mint a nagy istenek — más nem is kell.

Ámde ha az, mi legszentebb szívemnek,
A Költemény egésszé teljesül,

Nyugodtan térek árnyékodba, Orkusz,
És boldogan még akkor is, ha hárfám
Hangjai nem kisérnek — Egyszer
Istenként éltem, s több nem kell nekem.

[HAJNAL GÁBOR]:
A Párkákhoz[1083]

Csak egy nyarat s őszt, ti hatalmasok,
érő dalom még hadd dalolom tovább,
hogy édesen merütve dalba
menjen e szív a halálba aztán.

A lélek itt s most élni akarja szent
jogát, nyugalmát orkuszi csendbe' sem
találja, hogyha néma. Oh csak
egyszer a dal sikerüljön, egyszer,

akkor jöhetsz már orkuszi némaság
s lantszó ne szólj majd és ne kísérj tovább.
Elégedett leszek s hiszem majd:
istenek élete volt enyém itt.

[HAJNAL GÁBOR]:
A párkákhoz[1084]
An die Parzen

Csak egy nyarat még s őszt, ti hatalmasok!
Hadd érlelődjön tiszta dalom tovább
s eltelve már édes zenével,
majd kezesen megyek én a sírba.

Ha éltében nem leli szent jogát
a lélek, Orkusz sem nyugalom neki;
de hogyha majd mi szívemen van,
versem, a szent, sikerülne egyszer,

jőjj akkor árnyak néma világa, te!
Nyugodt leszek, bár mélybe le nem kisér
a lant; de akkor már elég, hogy
istenek élete volt egyém itt.

[MÉSZÖLY DEZSŐ]:
A Párkákhoz[1085]

Csak egy nyarat még, ó ti Hatalmasok!
S egy gazdag őszt rá, éneket érlelőt!
Hogy édes játéktól aléltan
Álljon el akkor e szív örökre!

Ha el nem nyerte isteni jussait:
Nem nyughat lelkem Orkus ölén sem el;
De hogyha fölszakadt szivemből
Szent dalom, az mely a mélyben érett:

Köszöntlek akkor, néma, sötét világ!
S nem zúgolódom, lantomat elvetem.
Mint Isten éltem én is egyszer!
Kaphat-e többet a földi ember?

[RÓNAY GYÖRGY]:
A párkákhoz[1086]

Hatalmasok! csak egy nyarat adjatok
s egy őszt nekem még, éneket érlelőt,
hogy szívem, édes játszodással
telve, legyen kialudni készebb.

Lélek, ha élve égi jogán alul
maradt, alant sem nyughat az Orkuszon,
de érne egyszer csak tökélyre
szívem ölén ami szent: a versem, –

jőjj, árnyvilágnak csöndje, köszöntelek!
Megnyugszom, lantom át ha nem is viszem,
mert percre bár, úgy éltem itt, mint
istenek, és a szivem betellett.

[RÓNAY GYÖRGY]:
A párkákhoz[1087]
An die Parzen

Csak egy nyarat még, ó ti hatalmasok!
s egy őszt, hogy érjen végre be énekem,
s játéka édes teljesültén
már szivem is szivesen kilobban.

Lelkem, mig élt, nem vívta ki szent jogát,
így Orcus árnyán sem pihen el soha –
s csak majd ha szárnyon száll, dicsően,
szívbeli versem, a szent, az áldott,

akkor köszöntlek, hangtalan Árnyvilág!
S bár lantos ének hangja le nem kisér,
békén leszek, mert éltem egyszer,
mint a nagy istenek, és mi kell több?

[SZABÓ LŐRINC]:
A párkákhoz
(Hölderlin)[1088]

Csak egy nyarat még, óh ti hatalmasok,
s egy őszt az érett dalra, hogy a szívem
az édes játékkal betelve
kész legyen az örök elmulásra!

Ha, míg élt, meg nem kapta igaz jogát,
a léleknek csak kín s dac az Orkusz is;
de hogyha egyszer, ami fontos,
ha sikerült, am~~x~~i szent, a versem:

Üdvöz-légy akkor, cs~~e~~önd, örök árnyvilág!
Megnyugszom, még ha nem követ is zeném
a föld alá; úgy éltem egyszer,
mint az olymposziak; s mi kell több?!
=

Ford: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A párkákhoz[1089]

Csak egy nyarat még, óh ti Hatalmasok,
s egy őszt az érett dalra, hogy a szivem
az édes játékkal betelve
kész legyen az örök elmulásra!

Ha, míg élt, meg nem kapta igaz jogát,
a léleknek csak kín s dac az Orkusz is;
de hogyha egyszer, ami fontos,
ha sikerült, ami szent, a versem:

üdvözlégy akkor, Csönd, örök Árnyvilág!
Megnyugszom, még ha nem követ is zeném
a föld alá; úgy éltem egyszer,
mint az olymposziak; s mi kell több?

[SZABÓ LŐRINC]:
A párkákhoz[1090]
An die Parzen

Csak egy nyarat még, óh, ti Hatalmasok,
s egy őszt az érett dalra, hogy a szivem
az édes játékkal betelve
kész legyen az örök elmulásra!

Ha, míg élt, meg nem kapta igaz jogát,
a léleknek csak kín s dac az Orkusz is;
de hogyha egyszer, ami fontos,
ha sikerült, ami szent, a versem:

üdvözlégy akkor, Csend, örök Árnyvilág!
Megnyugszom, még ha nem követ is zeném
a föld alá; úgy éltem egyszer,
mint az olymposziak… s mi kell több?

[>*110*] HÖLDERLIN:
[**Das angenehme dieser Welt …**][1091]

Das Angenehme dieser Welt hab' ich genossen,
Die Jugendstunden sind, wie lang! wie lang! verflossen,

HÖLDERLIN:
[**Das angenehme dieser Welt …**][1092]

Das Angenehme dieser Welt hab ich genossen,
der Jugend Freuden sind wie lang! wie lang! verflossen.

[1083] HL.70-71
[1084] HGK.49
[1085] MDV.387
[1086] NH.75
[1087] HVM.+
[1088] Ms 4657/219 (*kézírás*)
[1089] NIK.197
[1090] SzLV.172-173; ÖB.I.590
[1091] HD.189
[1092] E.II.209

April und Mai und Julius sind ferne,
Ich bin nichts mehr, ich lebe nicht mehr gerne!

April und Mai und Julius sind ferne,
Ich bin nichts mehr, ich lebe nicht mehr gerne.

[BÁTHORI CSABA]:
Megértem én…[1093]

Megértem én mi édeset a föld megadhat
Az ifjú órák rég! olyan rég! elcsorogtak
Április május július beh távol
Semmi vagyok már, válnék a világtól!

[BERNÁTH ISTVÁN]:
Örömét a világ…[1094]

Örömét a világ már mind megadta nékem,
ifjú szép napjaim romokban rég, be régen!
Április, május, július… sok emlék,
semmi vagyok, bár életben se lennék.

[FALUDY GYÖRGY]:
A kellemest e világból kivettem..[1095]

A kellemest e világból kivettem.
Ifjúságom elmúlt. A lét kietlen.
Április, május, június hová tűnt?
Semmi vagyok. Nem élek már szivesen.

[HAJNAL GÁBOR]:
E világ minden örömét…[1096]

E világ minden örömét magamba ettem.
Az ifjúság már rég, mily rég tűnt el felettem…
április, május, június is messze…
semmi vagyok s élek halált keresve.

[HAJNAL GÁBOR]:
Minden jót kikóstoltam…[1097]
Das angenehme dieser Welt…

Minden jót kikóstoltam, mit adhat az élet.
Az ifjú órák elfolytak, rég végetértek,
április, május, június be messze,
semmi vagyok s élek halált keresve.

[N.N.]:
Örömét a világ…[1098]
Das Angenehme dieser Welt…

Örömét a világ már mind megadta nékem,
ifjú szép napjaim romokban rég, be régen!
Április, május, július… csak emlék,
semmi vagyok, bár életben se lennék.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Az élet édességeit…[1099]

Az élet édességeit kiittam én már,
az ifjuságom üdve messze, messze rég már.
Április, május, július de távol!
Semmi vagyok már, válnék a világtól.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Az élet édességeit[1100]
Das angenehme dieser Welt

Az élet édességeit kiittam én már,
az ifjuság öröme messze, messze rég már!
Április, május, június be távol!
Semmi vagyok már, válnék a világtól.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hölderlin
„A sárga házból”[1101]

Élveztem, ami ~~csak~~ kellemes |volt| e világban,
rég, rég oda, ami öröm az ifjuságban,
Április, ~~április,~~ május, junius ~~tavsz tünöt~~ meséi~~,~~ –
~~semmi~~ |már nem| vagyok, már ~~szivesen élek~~ |nem szeretek élni.|
=

F. Szabó L.

[SZABÓ LŐRINC]:
A végső időkből[1102]

Élveztem, ami kellemes volt e világban;
rég oda, rég, ami öröm az ifjuságban!
Április, május, június meséi…
Semmi se vagyok, nem akarok élni.

[SZABÓ LŐRINC]:
A végső időkből[1103]
Das Angenehme dieser Welt hab ich genossen

Élveztem, ami kellemes volt e világban;
rég oda, rég, ami öröm az ifjuságban!
Április, május, június meséi…
Semmi se vagyok, már nem vágyom élni.

[>*111*] HÖLDERLIN:
Des Morgens[1104]

Vom Taue glänzt der Rasen; beweglicher
Eilt schon die wache Quelle; die Buche neigt
Ihr schwankes Haupt und im Geblätter
Rauscht es und schimmert; und um die grauen

Gewölke streifen rötliche Flammen dort,
Verkündende, sie wallen geräuschlos auf;
Wie Fluten am Gestade, wogen
Höher und höher die Wandelbaren.

Komm nun, o komm, und eile mir nicht zu schnell,
Du goldner Tag, zum Gipfel des Himmels fort!
Denn offner fliegt, vertrauter dir mein
Auge, du Freudiger! zu, solang du

In deiner Schöne jugendlich blickst und noch
Zu herrlich nicht, zu stolz mir geworden bist;

HÖLDERLIN:
Des Morgens[1105]

Vom Taue glänzt der Rasen; beweglicher
eilt schon die wache Quelle; die Buche neigt
ihr schwankes Haupt und im Geblätter
rauscht es und schimmert; und um die grauen

Gewölke streifen rötliche Flammen dort,
verkündende, sie wallen geräuschlos auf;
wie Fluten am Gestade, wogen
höher und höher die wandelbaren.

Komm nun, o komm, und eile mir nicht zu schnell,
du goldner Tag, zum Gipfel des Himmels fort!
Denn offner fliegt, vertrauter dir mein
Auge, du Freudiger! zu, solang du

in deiner Schöne jugendlich blickst und noch
zu herrlich nicht, zu stolz mir geworden bist;

[1093] BHT.19
[1094] HVL.489
[1095] FT.437
[1096] HL.94
[1097] HGK.53
[1098] HVM.489
[1099] NH.115
[1100] K.I.541
[1101] Ms 4657/220 (*kézírás*)
[1102] SzLV.172
[1103] ÖB.I.605
[1104] HW.I.238-239
[1105] E.II.189

Du möchtest immer eilen, könnt ich,
Göttlicher Wandrer, mit dir! – doch lächelst

Des frohen Übermütigen du, daß er
Dir gleichen möchte; segne mir lieber dann
Mein sterblich Tun und heitre wieder
Gütiger! heute den stillen Pfad mir.

du möchtest immer eilen, könnt ich,
göttlicher Wandrer, mit dir! – doch lächelst

Des frohen Übermütigen du, daß er
dir gleichen möchte; segne mir lieber dann
mein sterblich Tun und heitre wieder,
Gütiger! heute den stillen Pfad mir!

[BERNÁTH ISTVÁN]:
Reggel[1106]
Morgens

Harmatnak éke csillog a pázsiton,
fürgébb a forrás, bólogató fejét
a bükk lecsüggesztvén susog, zúg,
villan a lombja. A szürke felhők

alját vöröslő láng szegi, hírthozó,
hangot sem ad, csak egyre buzog fölebb,
mint partra torló ár, úgy ömlik
mind magasabbra a változó tűz.

Jőjj, jőjj! s ne hagyj oly hirtelen el, mikor
pályád, aranyló nappal, a csúcsra hág!
tártabb szemem, s hívebb a fénye,
boldogitó Nap! irántad addig,

míg ifju órád szép tüzeként ragyogsz
s nem fojtja pompád telje a lelkemet –
Úgy hát eredj! bárcsak lehetnék
isteni vándor, a pályatársad!

Nevetsz, mivelhogy túl sokat áhitok,
s magam tehozzád mérem: azért csak áldd
meg véges emberségem, és vond
csöndemet újra derűbe, Jóság!

[RÓNAY GYÖRGY]:
A reggel[1107]

Harmatban izzi kszerte a gyöp, s a friss
forrás fürgébben surran amott; a nyír
karcsú fejével intve bókol,
csillan a lomb, susog és a szürke

felhők körűl rőt lángkoszorú lebeg,
némán buzog föl, árad e hír-tüze
és mint a parton habra hab, hág
mind magasabbra a változékony.

Jőjj végre, jőjj, de túl sebesen ne fuss,
arany sugár az ég tetejére fel!
mert nyíltabban kisér s hivebben
két szemem, ó Ragyogó, amig így

ifjú szépségben égsz s nem igazán le túl
heves fenséged gőgje. De egyre futsz! –
bár én is tudnék szállni véled,
isteni vándor, előre! – ám te

nevetsz a gyarlón, mert repesőn magát
tehozzád mérné! – emberi művemet
áldd meg csak inkább és derítsd fel
csöndes utam ma is, ó Kegyosztó!

[SZABÓ LŐRINC]:
Reggel
(Hölderlin)
(1770-1843)[1108]

A fü|ű|~~vön~~|ben| harmat gyöngyei; ébred és
~~szökik~~ |~~szakad~~|szökik| a forrás; ejti szelíd fejét
a lenge nyír és tündökölve
zizeg a lombja; s amott a szürke

felhők ~~között már tűzkoszorú pirul~~ |körűl már, ~~rőt tüzek izzanak~~| |~~tűzkoszoru~~|~~láng~~|rőt|lángkoszorú ~~pirúl~~ remeg,
hirdetve, ~~hogy nő s árad a xxxx~~ |némán, hogy tör elő a| fény;
mint parti hullám, úgy özönlik
mind magasabbra a ~~xxx~~ |szent| gomolygás.

Jöjj hát, óh Nappal, jöjj, te arany s ne ~~menj~~ |szállj|,
ne ~~xxx~~ |~~xxx~~|törj| tulgyorsan föl a zenitre, mert
bátrabban és bizakodóbban
mer szemem a mosolyodba nézni,

amíg szépséged ifju tekintete
még nem túl büszke, még nem oly isteni;
~~persze, mehetnél~~ |szállhatnál, persze|, égi vándor,
~~magam is~~ |~~veled én~~| magam is ! –| de te csak nevet~~xxx~~|sz a|

vig vakmerőn, ki társnak ajánlkozik;
áldd meg hát inkább kegyesen ~~azt, amit a mai~~ |azt, amit
~~a földön végzek~~ |~~nap többi müvét~~|a földön végzek| és ragyogd be
~~aminx ez ma visz,~~ |útamat, a mai| csendes ösvényt!
=
Ford.: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Reggel[1109]

A fűben harmat gyöngyei; ébred és
szökik a forrás; ejti szelíd fejét
a lenge nyír és tündökölve
zizeg a lombja; s amott a szürke

[SZABÓ LŐRINC]:
Reggel[1110]

A fűben harmat gyöngyei; ébred és
szökik a forrás; ejti szelíd fejét
a lenge nyír és tündökölve
zizeg a lombja; s amott a szürke

[1106] HVL.267
[1107] NH.69
[1108] Ms 4657/223.I-II. (*kézírás*)
[1109] UI.41.II.34
[1110] NIK.195

felhők körül már lángkoszorú remeg,
hirdetve némán hogy tör elő a fény;
mint parti hullám, úgy özönlik
mind magasabbra a szent gomolygás.

Jöjj hát, óh Nappal, jöjj, te arany s ne szállj,
ne törj túlgyorsan fel a zenitre, mert
bátrabban és bizakodóbban
mer szemem a mosolyodba nézni,

amíg szépséged ifju tekintete
még nem túlbüszke, még nem oly isteni;
szállhatnál, persze, égi vándor,
ha magam is …! – de te csak nevetsz a

víg vakmerőn, ki társnak ajánlkozik;
áldd meg hát inkább kegyesen a mai
nap földi művét és ragyogd be,
amin a sors visz, a csendes ösvényt!

felhők körül már lángkoszorú remeg,
hirdetve, némán, hogy tör elő a fény;
mint parti hullám, úgy özönlik
mind magasabbra a szent gomolygás.

Jőjj hát, óh Nappal, jőjj, te arany s ne szállj,
ne törj túlgyorsan fel a zenitre, mert
bátrabban és bizakodóbban
mer szemem a mosolyodba nézni,

amíg szépséged ifju tekintete
még nem túlbüszke, még nem oly isteni;
víhetnél, persze, égi vándor,
engemet is …! – De te csak nevetsz a

víg vakmerőn, ki társnak ajánlkozik;
áldd meg hát inkább kegyesen a mai
nap földi művét és ragyogd be,
amin a sors visz, a csendes ösvényt!

[SZABÓ LŐRINC]:
Reggel[1111]
Des Morgens

A fűben harmat gyöngyei; ébred és
szökik a forrás; ejti szelíd fejét
a lenge nyír és tündökölve
zizeg a lombja; s amott a szürke

felhők körűl már lángkoszorú remeg,
hirdetve, némán, hogy tör elő a fény;
mint parti hullám, úgy özönlik
mind magasabbra a szent gomolygás.

Jőjj hát, óh Nappal, jőjj, te arany, s ne szállj,
ne törj túlgyorsan fel a zenitre, mert
bátrabban és bizakodóbban
mer szemem a mosolyodba nézni,

amíg szépséged ifju tekintete
még nem túlbüszke, még nem oly isteni;
vihetnél, persze, égi vándor,
engemet is!… – De te csak nevetsz a

víg vakmerőn, ki társnak ajánlkozik;
áldd meg hát inkább kegyesen a mai
nap földi művét, és ragyogd be,
amin a sors visz, a csendes ösvényt!

[>*112*] HÖLDERLIN:
[**Geh unter, schöne Sonne…**][1112]

Geh unter, schöne Sonne, sie achteten
Nur wenig dein, sie kannten dich, Heil'ge, nicht,
Denn mühelos und stille bist du
Über den Mühsamen aufgegangen.

Mir gehst du freundlich unter und auf, o Licht!
Und wohl erkennt mein Auge dich, Herrliches!
Denn göttlich stille ehren lernt ich,
Da Diotima den Sinn mir heilte.

O du des Himmels Botin! wie lauscht ich dir!
Dir, Diotima! Liebe! wie sah von dir
Zum goldnen Tage dieses Auge
Glänzend und dankend empor. Da rauschten

Lebendiger die Quellen, es atmeten
Der dunkeln Erde Blüten mich liebend an,
Und lächelnd über Silberwolken
Neigte sich segnend herab der Äther.

HÖLDERLIN:
Am abend[1113]

Geh unter, schöne Sonne, sie achteten
nur wenig dein, sie kannten dich, heil'ge, nicht,
denn mühelos und stille bist du
über den Mühsamen aufgegangen.

Mir gehst du freundlich unter und auf o Licht,
und wohl erkennt mein Auge dich, Herrliches!
Denn göttlich stille ehren lernt ich
da Diotima den Sinn mir heilte.

O du des Himmels Botin, wie lauscht ich Dir,
Dir, Diotima! Liebe, wie sah von Dir
zum goldnen Tage dieses Auge
staunend und dankend empor. Da rauschten

lebendiger die Quellen, es atmeten
der dunkeln Erde Blüten mich liebend an,
und lächelnd über Silberwolken
neigte sich segnend herab der Äther.

[BERNÁTH ISTVÁN]:
Esti órán[1114]
Geh unter, schöne Sonne

Nyugodj le, Szépség, szent Nap! A földi szem

[RÓNAY GYÖRGY]:
Alkony[1115]

Szállj csak le, szép nap; rád se figyeltek ők,

[1111] ÖB41.37-38; SzLV.173-174; ÖB.I.550-56
[1112] HW. I.260
[1113] E.156
[1114] HVL.277
[1115] NH.71

alig figyelt rád, mert nem is ismer: oly
suhanva, zajgás nélkül értél
reggel a fáradozók fölébe.

Szemem barátkánt nézi, ha jössz, ha mégysz,
és rangod is, te isteni fény, tudom!
tisztelni csöndben megtanultam,
hisz Diotima nevelte elmém.

Ó! ég követje, szép Diotima! mint
csüggtem terajtad, drága szerelmem, és
szemem hogy ívelt rólad, égve
s vágyva, a fény aranyáig! És a

forrásmoraj nőtt, rám a sötét mező minden
virága illatozón lehellt,
s felhők ezüstjéből, mosollyal,
áldva hajolt le reám az égbolt.

s nem ismertek föl, szent ragyogás, mivel
fáradhatatlan s néma csöndben
szállsz föl a fáradozók fölé te.

Barátként nézem útadat én viszont
s szemem megismer, Fény! hisz a mennyeit
némán tisztelni megtanultam,
míg Diotíma nevelte lelkem.

Ó mint figyeltem égi követ, reád,
rád Diotíma! drága, hogyan suhant
az ámult s hálatelt tekintet
rólad az ég aranyára! Szebben

zsongott a forrás akkor, a tompa föld
virága lágyan illatozott nekem
s ezüst felhőkön át mosolygón,
áldva borult le fölém az éter.

[SZABÓ LŐRINC]:
Este[1116]
Am Abend

Merűlj le, szép Nap! lelkük alig figyelt
reád, hiszen nem értenek, égi láng:
rab fáradalmaik fölött te
csöndesen és szabadon suhansz el.

Nekem vidám a kelted, a nyugtod, óh
szent fény! szemem meglátta varázsodat,
mert néma égi hódolatra
orvosom, a szerelem tanított.

Hogy ittam, mennyek hirnöke, hangodat,
óh Diotíma! kedvesem! és e szem
mily hálásan s ámúlva nézett
rólad a dél aranyába! Rögtön

előbben zúgtak a vizek, a sötét
föld sok virága csókosan üdvözölt
s ezüstfelhők mögűl mosolygva
áldva hajolt le reánk az éter.

[SZABÓ LŐRINC]:
Este[1117]
Am Abend

Merűlj le, szép Nap! lelkük alig figyelt
reád, hiszen nem értenek, égi láng:
rab fáradalmaik fölött te
csöndesen és szabadon suhansz el.

Nekem vidám a kelted, a nyugtod, óh
szent fény! szemem meglátta varázsodat,
mert néma égi hódolatra
orvosom, a szerelem tanított.

Hogy ittam, mennyek hirnöke, hangodat,
óh Diotíma! kedvesem! és e szem
mily hálásan és ragyogva nézett
rólad a dél aranyába! Rögtön

előbben zúgtak a vizek, a sötét
föld sok virága csókosan üdvözölt
s ezüstfelhők mögül mosolygva
áldva hajolt le reánk az éter.

[TÓTFALUSI ISTVÁN]:
Nyugodj le immár, szép Nap[1118]

Nyugodj le immár, szép Nap; alig becsül
s nem ismer, ó Szent, téged a földlakó,
mert könnyedén és fáradatlan
kelsz fel a fáradozókra reggel.

Baráti fény, ha nyugszol avagy ha kélsz,
szemem megismer téged, ó Nagyszerű!
S a menny csöndjét becsülni értem,
mert Diotima betölti lelkem.

Ó, égi küldött, csüggtem az ajkadon,
én Diotímám! Édes! arany napok
igézetére ámulattal
nyílt köszönő szemem. Ó, a forrás

Zúgása éledt rám a sötét vidék
minden virága vágyakozón lehelt,
s ezüst felhők felett mosolygón
áldva hajolt le fölénk az éter.

[>*113*] HÖLDERLIN:
Hälfte des Lebens[1119]

Mit gelben Birnen hänget
Und voll mit wilden Rosen
Das Land in den See,
Ihr holden Schwäne,
Und trunken von Küssen
Tunkt ihr das Haupt
Ins heilignüchterne Wasser.

Weh mir, wo nehm ich, wenn
Es Winter ist, die Blumen, und wo
Den Sonnenschein,
Und den Schatten der Erde?
Die Mauern stehn
sprachlos und kalt, im Winde
Klirren die Fahnen.

HÖLDERLIN:
Hälfte des Lebens[1120]

Mit gelben Blumen hänget
und voll mit wilden Rosen
das Land in den See,
ihr holden Schwäne,
und trunken von Küssen
tunkt ihr das Haupt
ins heilig nüchterne Wasser.

Weh mir, wo nehm ich, wenn
es Winter ist, die Blumen, und wo
den Sonnenschein
und Schatten der Erde?
Die Mauern stehen
sprachlos und kalt, im Winde

klirren die Fahnen.

[BÁTHORI CSABA]:
Az élet fele[1121]

Függ, csupa sárga körte
s vadrózsa, tömérdek,
tóba a tájék;
ti szelíd hattyúk,
csóktól megittasultan
mártjátok fejetek
isteni józanság habjaiba.

Jaj nekem, jaj hol veszek majd ha
télire fordul, virágot, s hol
ezen a földön
napfényt és árnyat?
A falak állnak
némán, nyirkosan, és a szélben
zörögnek a szélkakasok.

[BERNÁTH ISTVÁN]:
Az élet fele[1122]

Sárga körtéivel csüng
s vadrózsákkal befutva
a tóba a part,
ti szépséges hattyúk,
kik ittasan a csóktól
merítitek
fejetek a józanság szent vizébe.
Jaj nekem, hol lelek
virágot télen, és hol
napsugarat
s árnyékot a földön?
Szótlan s rideg
a fal, s csörgése hallik
szélkakasoknak.

[BERNÁTH ISTVÁN]:
Az élet fele[1123]

Sárga körtéivel csüng
s vadrózsákkal befutva
a tóba a part,
ti szépséges hattyúk,
és csóktól ittasan

[FALUDY GYÖRGY]:
Az élet felén[1124]

Sárga gyümölccsel
és csupa lombbal
csügg le a tóba
táj meg a dombhát
ó puha hattyúk

[GÖRGEY GÁBOR]:
Az élet felén[1125]

Sárga körtékkel és
teli vadrózsával a domb
belecsüng a tóba,
ti, hamvas hattyúk,
csókittasan

[GYERGYAI ALBERT]:
Életforduló[1126]

Sárguló körték
S vadrózsák telje
Árad a parton

Ó szinte láttuk

[1116] HSz.53
[1117] SzLV.174; ÖB.I.329
[1118] ÉÉ.237 (Tartalomjegyzékben: *Nyugodj le immár, szép nap.*)
[1119] HW.I.273
[1120] E.158
[1121] BHT.5
[1122] HVL.461
[1123] HVH.146
[1124] FT.437
[1125] HVH.147
[1126] GAÖ.167

merítitek
fejetek a józanság szent vizébe.

Jaj nekem, hol lelek
virágot télen, és hol
napsugarat
s árnyékot a földön?
Szótlan s rideg
a fal, s csörgése hallik
szélkakasoknak.

kéjtől aléltan
buktok a józan
szűzi vizekbe.

Jaj nekem hol veszem
télen a rózsát
a napot és az
árnyat a földön?
Néma rideg falak
állnak a szélben
pengnek a zászlók.

mártjátok fejetek
az istenjózanságu vízbe.

Ó jaj, hol találom én, ha
tél van, a virágokat, hol
a napfényt,
s árnyékát a Földnek?
Falak állnak
hidegen, némán, a szélben
csattog a szélkakas.

Csóktól részegen
Merül fejetek
A szent szűzi tóba.

Jaj nekem honnan
Veszek ha tél lesz
Fényt és virágot
S enyhítő aranyat?

A néma tájban
Kőfalak állnak
S csüngnek a zászlók.

[HAJNAL GÁBOR]:
Az élet fele[1127]

Sárga körtékkel csügg be
gazdagon vadrózsában
a szárazföld a tóba
s ti szelíd hattyúk
csókoktól részeg
fejeteket szent józan
hűs vizekbe mártjátok.

Jaj nekem! Hol vegyem
télen a virágokat s hol
majd a napsugarat
s a földnek árnyékait.
A falak szótlanul,
csupaszon állnak
s zászlók csörögnek a szélben.

[HAJNAL GÁBOR]:
Az élet felénél[1128]

A partról sárga körte
és dús vadrózsa hajlik
most a tó fölé
s ti, szelíd hattyuk,
csókoktól részeg
fejeteket szent józan
hűs vizekbe mártjátok.

Jaj nekem! hol vegyem
majd télen a virágokat, s hol
a napsugarat
s az árnyékot e földön?
Néma falak
hidegen állnak, szélkakas
csörög a szélben.

[ILLYÉS GYULA]:
Az élet feleútján[1129]

Sárga körték és
csipkebogyók özönével
csüng a tóra a táj.
S hattyuk, ti, megszelidültek,
csók-mámor után
fürdetitek fejeteket áldott
hüvösség habjaiba.

Jaj, hol lelek én, tél
jöttén virágokat, napsugarat,
árnyék-játékot a földön?
Állnak hidegen, némán
a falak s csak a kémény
bádog zászlaja sir.

[ILLYÉS GYULA]:
Az élet feleútján[1130]

Sárga körték és
csipkebogyók özönével
csüng a tóra a táj.
S hattyúk, ti, megszelídültek,
csók-mámor után
fürdetitek fejeteket áldott
hűvösség habjaiba.

Jaj, hol lelek én, tél
jöttén virágokat, napsugarat,
árnyék-játékot a földön?
Állnak hidegen, némán
a falak s csak a kémény
bádog zászlaja sír.

[JANCSIK PÁL]:
Az élet felén[1131]

Sárga körtékkel és vad
rózsákkal rakva omlik
a tóba a táj,
ó, szende hattyúk,
s ti csóktól részegen
mártjátok fejetek
a szentjózan vízbe.

Jaj nekem, hol lelek én, ha
tél lezs, virágot és hol
napsütést és
árnyat a földön?
A falak némán
és hidegen állnak, a szélben
csattog a zászló.

[KÁNYÁDI SÁNDOR]:
Az élet felén[1132]

Már sárga körtéket ringat
s piruló csipkebokrot
a tómenti part,
s ti kecses hattyúk
csóktól ittas főtök
merítitek a szent
józanság vizébe.

De jaj, hol lelek én
tél jöttével virágot és hol
napsütést majd a földön?
Szótlan mered
a zord fal, ércvitorlák
sírnak a szélben.

[KÁNYÁDI SÁNDOR]:
Az élet felén[1133]
(*Mit gelben Birnen…*)

Már sárga körtéket ringat
s piruló csipkebokrot
a tómenti part,
s ti kecses hattyúk
csóktól ittas főtök
merítitek a szent
józanság vizébe.

De jaj, hol lelek én
tél jöttével virágot és hol
napsütést majd a földön?
Szótlan mered
a zord fal, ércvitorla
csörren a szélben.

[KÁNYÁDI SÁNDOR]:
Az élet felén[1134]

Már sárga körtéket ringat
s piruló csipkebokrot
a tóra a part,
s ti kecses hattyúk
csóktól ittas főtök
merítitek a szent
józanság vizébe.

De jaj, hol lelek én
tél jöttével virágot és hol
napsütést majd a földön?
Szótlan mered
a zord fal, ércvitorlák
sírnak a szélben.

[KÉPES GÉZA]:
Az élet felén[1135]

Megrakva sárga gyümölccsel
s vadrózsával telehintve
hajlik a tóba a part,
ti gyünyörű hattyuk!
s csókoktól mámorosan
merül fejetek a józan
szent víz habjaiba.

Jaj, honnan veszek én, ha
majd jön a tél, virágokat, áldott
napsugarat
s árnyékot a földön?
Szótalanul, ridegen
állnak a falak, a szélben

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Az élet fele[1136]

Sárga gyümölccsel hajlik
és vadrózsával telten
a part a tóba,
ti boldog hattyuk,
és csókoktól ittasan
csobban meg fejetek
a szentül józan vizben.

Ó jaj, hol lelek én, ha
tél lesz már virágot és
napsugarat
s árnyékot a földön?
A falak némán
állnak és ridegen, a szélben

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Az élet fele[1137]

Sárga körtével hajlik
és vadrózsával telten
a tóba a part,
ti boldog hattyuk;
és csóktól ittasan
hajtjátok fejetek
a szentül józan vízbe.

Jaj, hol veszem én, ha
tél lesz már, a virágot és
a napsugarat
s az árnyékot a földön?
A falak némán
állnak és ridegen, a szélben

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Az élet fele[1138]
(Hälfte des Lebens)

Sárga körtével hajlik
és vadrózsával telten
a tóba a part,
ti boldog hattyúk;
és csóktól ittasan
csobban fejetek
a szentül józan vízbe.

Jaj, hol veszek én, ha
tél lesz már, virágot és
napsugarat
s árnyékot a földön?
A falak némán
állnak és ridegen, a szélben

[1127] HL.93
[1128] HV.148; HGK.52
[1129] N.1969.137
[1130] I.II.595-596
[1131] TK.I.275
[1132] KC.341
[1133] KC.341
[1134] KC.394
[1135] HV.149
[1136] NIK.198
[1137] HV.150
[1138] KDV.46; NLK.III.29

csattognak a zászlók.

jajgat a szélkakas.

csikorog a szélkakas.

jajgat a szélkakas.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Az élet fele útján[1139]

Sárga virággal és vad
rózsákkal rakva csüng le
a part a tóba,
ti nyájas hattyúk
és részegen csóktól
a józan és szent vízbe
mártjátok fejetek.

Jaj nékem, hol kapok én, ha
tél jön, virágokat és hol
napsugarat
és árnyékot a földön?
Falak merednek
szótlan s hidegen a szélben
csörögnek a zászlók.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Az élet dele[1140]

Sárgás körtéivel dől
vad rózsákkal rakottan
a tóba a táj;
ti nyájas hattyúk,
mámorban a csóktól
hajtjátok a
szentjózan vízbe a főtök.

Jaj nékem, hol veszem,
ha tél jön, a virágot és hol
a napsugárt
s árnyát is a földnek?
Hideg falak
állnak némán, a szélben
zirren a zászló.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Az élet dele[1141]

Sárgás körtéivel dől,
vad rózsákkal rakottan
a tóba a táj;
ti nyájas hattyúk,
csókittasan
hajtjátok a
szentjózan vízbe a főtök.

Jaj nekem, hol veszem,
ha tél jön, a virágot és hol
a napsugarat
s árnyát is a földnek?
Hideg falak
állnak némán, a szélben
zirren a zászló.

[SZABÓ LŐRINC]
Az élet felén
– Hölderlin ~~xx~~ (1770-1843) –[1142]

Sárga körtékkel és vad
rózsákkal omlik
a tóba a hegy;
ti, drága hattyúk,
csókmámorosan
merül fejetek
a szentjózan vízbe.

Jaj nekem, hol kapok, ha
tél lesz, virágokat és
ragyogó napot
és földi árnyat?
~~Szótlan, hidegen~~
~~állnak a falak, a szélben~~
~~csörögnek a zászlók.~~

Ford. Szabó Lőrinc

Hidegen állnak[1143]
a néma falak, a szélben
csörögnek a zászlók.

[SZABÓ LŐRINC]
Az élet felén[1144]

Sárga körtékkel és vad
rózsákkal omlik
a tóba a hegy;
óh drága hattyúk,
csókmámorosan
merül fejetek
a szentjózan vízbe.

Jaj nekem, hol kapok, ha
tél lesz, virágokat és
ragyogó napot
és földi árnyat?
Hidegen állnak
a néma falak, a szélben
csattog a zászló.

[SZABÓ LŐRINC]
Az élet felén[1145]
Hälfte des Lebens

Sárga körtékkel és vad
rózsákkal omlik
a tóba a hegy;
óh drága hattyúk,
csókmámorosan
merül fejetek
a szentjózan vízbe.

Jaj nekem, hol kapok, ha
tél lesz, virágokat és
ragyogó napot
és földi árnyat?
Hidegen állnak
a néma falak, a szélben
zörög a szélkakas.

[TANDORI DEZSŐ]:
Az élet felén[1146]

Sárga körtéket csüggeszt,
vadrózsa-burjánzást vet
a tóba a vidék.
Ó, drága hattyúk,
csóktól ittasult
koponyátok bukjon
józanító, szent vízbe.

Jaj nekem, ha a tél jön,
honnét vegyek virágot,
napfényt, honnét
árnyát e földnek?
Szótlan falak állnak
ridegen, a szélben
megzörrennek az érckakasok.

[TANDORI DEZSŐ]:
Az élet felén[1147]

Sárga körtéket csüggeszt,
Vadrózsa-burjánzást vet
A tóba a vidék.
Ó, drága hattyúk,
Csóktól ittasult
Koponyátok bukjon
Józanító, szent vízbe.
Jaj nekem, ha a tél jön,
Honnét vegyek virágot,
Napfényt, honnét
Árnyát e földnek?
Szótlan falak állnak
Ridegen, a szélben
Megzörrennek az érckakasok.

[>*114*] HÖLDERLIN:
Menschenbeifall[1148]

Ist nicht heilig mein Herz, schöneren Lebens voll,
seit ich liebe? warum achtetet ihr mich mehr,
da ich stolzer und wilder,
wortereicher und leerer war?

Ach! der Menge gefällt, was auf den Marktplatz taugt,
und es ehret der Knecht nur den Gewaltsamen;
an das Göttliche glauben
die allein, die es selber sind.

HÖLDERLIN:
Menschenbeifall[1149]

Ist nicht heilig mein Herz, schöneren Lebens voll
seit ich liebe? Warum achtetet ihr mich mehr,
da ich stolzer und wilder,
wortereicher und leerer war?

Ach! der Menge gefällt, was auf den Marktplatz taugt,
und es ehret der Knecht nur den Gewaltsamen;
an das Göttliche glauben
die allein, die es selber sind.

[BERNÁTH ISTVÁN]:
A siker[1150]
Menschenbeifall

Szebb lét kelyhe szivem, s vágya magasztosabb
most, hogy már szeretek. Locskaszvú, üres,
nyers, rátarti koromban
mért hogy többre becsültetek?

[RÓNAY GYÖRGY]:
Az emberek tetszése[1151]

Nem szentelt-e dicső létbe merült szivem
most, mióta szeret? Több figyelem miért
kísért, míg fecsegőbb, vad,
gőgös volt s üresebb szavam?

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Az emberek tetszése[1152]

Nem szentelt-e dicső létbe merült szivem
most, mióta szeret? Több figyelem miért
kísért, míg fecsegőbb, vad,
gőgös volt s üresebb szavam?

1139 IK.772
1140 HVM.113
1141 K.I.530
1142 Ms 4657/221 (*kézírás*)
1143 Ez a három sor felnyilazva az ázhúzottakhoz.+
1144 SzLV.173
1145 ÖB.I.116
1146 NKA.152-153
1147 TF.176
1148 B.111
1149 E.II.191
1150 HVL.88
1151 HVM.32
1152 HVA.12

Míly vásárian is mérlegel a tömeg!
Lám, szolgákban uruk kelt csak imádatot! –
eszményért csak az ég, ki
már eszményi magában is.

Ó! csak a piacit kedveli a tömeg,
csak erőszakosat tisztel a szolganép,
míg az isteniben nem
hisz, csak az, aki isteni.

Ó! csak a piacit kedveli a tömeg,
csak erőszakosat tisztel a szolganép,
míg az isteniben nem
hisz, csak az, aki isteni.

[SZABÓ LŐRINC]:
Földi tetszés
– Hölderlin (1770-1843) –[1153]

Nem szent, nem gyönyörűbb most a szivem, mikor
tud szeretni? Miért volt zajosabb a taps,
amikor szilaj és zord
voltam, és fecsegő s üres?

Óh! csak a piaci kell a tömegnek, ⁎ a
szolgának csak az úr, aki belétipor;
az hisz isteniben csak,
aki maga is isteni.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Földi tetszés[1154]
Menschenbeifall

Nem szent, nem gyönyörűbb most a szivem, mikor
tud szeretni? Miért volt zajosabb a taps,
amikor szilaj és zord
voltam, és fecsegő s üres?

Óh! csak a piaci kell a tömegnek, a
szolgának csak az úr, aki belétapos;
az hisz isteniben csak,
aki maga is isteni.

C.F. Meyer Királyok (Hid)
Hindu: 1.) Teremtés
2.) Bhagandavgíta*

[>*115*] HEINRICH VON KLEIST:
Amphitryon[1155]
Zweiter Akt Fünfte Szene
Jupiter. Die Vorigen.

ALKMENE:
Mein Herr und mein Gemahl! Vergönne mir,
Dass ich dir kniend dieses Kleinod reiche.
Ich lege treu mein Leben dir zu Füssen;
Hast du mir diesen Stein, betracht ihn wohl,
Mit eines fremden Namens Zug gegeben,
So küss' ich ihn vor Lust und wein' auf ihn;
Gabst du ihn nicht, und leugnest du ihn mir,
Verleugnest ihn, so sei der Tod mein Los
Und ew'ge Nacht begrabe meine Schmach.
JUPITER:
Mein schönes Weib! Werd' ich den Stein ergreifen,
Da solch ein Wert vor mir im Staube liegt?
Erhebe dich. Was willst du? Fasse dich.
ALKMENE:
Mein zuversichtlich Wort hat dich beleidigt,
Ich fühlte damals schuldlos mich und stark.
Doch seit ich diesen fremden Zug erblickt,
Will ich dem innersten Gefühl misstrauen:
Ich glaub's – dass mir – ein anderer – erschienen,
Wenn es dein Mund mir noch versichern kann.
JUPITER:
Mein grosses Weib! Wie sehr beschämst du mich.
Welch eine Lüg' ist deiner Lipp' entflohen?
Wie könnte dir ein anderer erscheinen?
Wer nahet dir, o du, vor deren Seele
Nur stets des Ein- und Einz'gen Züge stehn?
Du bist, du Heilige, vor jedem Zutritt
Mit diamantnem Gürtel angetan.
Auch selbst der Glückliche, den du empfängst,
Entlässt dich schuldlos noch und rein, und alles,
Was sich dir nahet, ist Amphitryon.
ALKMENE:
O mein Gemahl! Kannst du mir gütig sagen,
Warst du's, warst du es nicht? O sprich! du warst's!
JUPITER:
Ich war's. Sei's wer es wolle. Sei – sei ruhig;
Was du gesehn, gefühlt, gedacht, empfunden,
War ich: wer wäre ausser mir, Geliebte?
Wer deine Schwelle auch betreten hat,
Mich immer hast du, Teuerste, empfangen,
Und für jedwede Gunst, die du ihm schenktest,
Bin ich dein Schuldner, und ich danke dir.
ALKMENE:
Nein, mein Amphitryon, hier irrst du dich.
Jetzt lebe wohl auf ewig, du Geliebter,
Auf diesen Fall war ich gefasst.
JUPITER:

[SZABÓ LŐRINC]:
Jupiter és Alkmene[1156]
Mein Herr und mein Gemahl
(„Amphitryon", II. felv. 5. jel.)

ALKMENE
Férjem és uram! Eléd térdelek,
s úgy nyujtom neked ezt a diadémot.
Életemet lábad elé teszem;
ha te adtad nekem ezt a követ,
nézd meg jól, egy idegen név jelével,
csókom és könnyem fog rá hullani;
ha nem te adtad és letagadod,
ha megtagadod, sorsom a halál lesz,
és szégyenemet fedje örök éj.
JUPITER (*Amphitryonnak, Alkmene férjének alakjában*):
Gyönyörű asszony! Mért nyuljak a kőért,
ha ily kincs fekszik előttem a porban?
Nyugodj meg. Kelj föl s mondd meg, mit akarsz.
ALKMENE
Megsértettek túlbiztos szavaim.
Akkor még ártatlannak és erősnek
hittem magam, de látva ezt az írást,
kételkedem saját szivemben is;
elhiszem – hogy – más férfi – volt velem,
ha még egyszer állítják ajkaid.
JUPITER
Nagyszerű asszony! Hogy megszégyenítesz!
Milyen hazugság hagyta el a szád?
Hogy lehettél volna más férfival?
Ki közelíthet tehozzád, ha lelked
mindig csak egyre függeszti szemét?
Szent vagy te, és minden tolakodástól
gyémánt öv védi tisztaságodat.
Tisztán hagy el a boldog férfi is,
akit befogadsz, és mindaz, ami
hozzád közelít, mind Amphitryon.
ALKMENE
Jóságos férjem, ah, mondhatod-e,
hogy nem te voltál? Óh, felelj! Te voltál!
JUPITER
Én voltam. Bárki volt. Légy – légy nyugodt.
Mit szemed látott, szived, agyad érzett,
én voltam: ki más, ha nem én, szerelmem?
Bárki lépte is át küszöbödet,
mindig énvelem voltál, drága hűség,
és minden kegyért, amit neki adtál,
adósként én mondok köszönetet.
ALKMENE
Nem, nem Amphitryon, nincs igazad.
Isten veled most, kedvesem, örökre.
Vártam: így lesz!
JUPITER

[1153] Ms 4657/222 (*kézírás*)
[1154] ÖB.I.510
* *sic!*
[1155] KG.341-355
[1156] KA.52-65; ÖB.I.274-290

Alkmene!
ALKMENE:
Leb wohl! Leb wohl!

JUPITER:
Was denkst du?
ALKMENE:
Fort, fort, fort –
JUPITER:
Mein Augenstern!
ALKMENE:
Geh, sag' ich.
JUPITER:
Höre mich.
ALKMENE:
Ich will nichts hören, leben will ich nicht,
Wenn nicht mein Busen mehr unsträflich ist.
JUPITER:
Mein angebetet Weib, was sprichst du da?
Was könntest du, du Heilige, verbrechen?
Und wär' ein Teufel gestern dir erschienen,
Und hätt er Schlamm der Sünd', durchgeiferten,
Aus Höllentiefen über dich geworfen,
Den Glanz von meines Weibes Busen nicht
Mit einem Makel fleckt er! Welch ein Wahn!
ALKMENE:
Ich schändlich Hintergangene!
JUPITER: Er war
Der Hintergangene, mein Abgott! I h n
Hat seine böse Kunst, nicht dich getäuscht,
Nicht dein unfehlbares Gefühl! Wenn er
In seinem Arm dich wähnte, lagst du an
Amphitryons geliebter Brust, wenn er
Von Küssen träumte, drücktest du die Lippe
Auf des Amphitryon geliebten Mund.
O einen Stachel trägt er, glaub es mir,
Den aus dem liebeglühnden Busen ihm
Die ganze Götterkunst nicht reissen kann.
ALKMENE:
Dass ihn Zeus mir zu Füssen niederstürzte!
O Gott! Wir müssen uns auf ewig trennen.
JUPITER:
Mich fester hat der Kuss, den du ihm schenktest,
Als alle Lieb' an dich, die je für mich
Aus deinem Busen loderte, geknüpft.
Und könnt' ich aus der Tage fliehndem Reigen
Den gestrigen, sieh, liebste Frau, so leicht
Wie eine Dohl' aus Lüften niederstürzen,
Nicht um olymp'sche Seligkeit wollt' ich,
Um Zeus' unsterblich Leben, es nicht tun.
ALKMENE:
Und ich, zehn Toden reicht' ich meine Brust.
Geh! Nicht in deinem Haus siehst du mich wieder.
Du zeigst mich keiner Frau in Hellas mehr.
JUPITER:
Dem ganzen Kreise der Olympischen,
Alkmene! – Welch ein Wort? Dich in die Schar
Glanzwerfend aller Götter führ' ich ein.
Und wär ich Zeus, wenn du dem Reigen nahtest,
Die ew'ge Here müsste vor dir aufstehn,
Und Artemis, die strenge, dich begrüssen.
ALKMENE:
Geh, deine Güt' erdrückt mich. Lass mich fliehn.
JUPITER:
Alkmene!
ALKMENE:
Lass mich.
JUPITER:
Meiner Seelen Weib!
ALKMENE:
Amphitryon, du hörst 's! Ich will jetzt fort.
JUPITER:
Meinst du, dich diesem Arme zu entwinden?
ALKMENE:
Amphitryon, ich will's, du sollst mich lassen.
JUPITER:
Und flöhst du über ferne Länder hin,
Dem scheusslichen Geschlecht der Wüste zu,
Bis an den Strand des Meeres folgt' ich dir,
Ereilte dich, und küsste dich, und weinte,
Und höbe dich in Armen auf, und trüge
Dich im Triumph zu meinem Bett zurück.
ALKMENE:
Nun dann, weil du 's so willst, so schwör' ich dir,

Alkmene!
ALKMENE
Ég veled!
Ég veled!
JUPITER
Mit akarsz?
ALKMENE
El, el, el innen!
JUPITER
Szemem csillaga!
ALKMENE
Hagyj!
JUPITER
Hallgass reám!
ALKMENE
Nem hallgatlak meg, nem akarok élni,
ha nem bűntelen többé a szivem.
JUPITER
Mit mondasz, szép, imádott asszonypm?
Mi lehetne, te, szentség, a te bűnöd?
S jött volna bár a poklok fenekéről
tegnap egy ördög, s szórta volna rád
a bűn gennyesen tajtékzó iszapját,
az én asszonyom fénylő kebelén
egy foltot sem hagyott! Ne képzelődj!
ALKMENE
Hogy elbuktatott a gyalázatosság!
JUPITER
Ő bukott el, drágám! Őt csalta meg
gonosz művészete, nem tégedet,
nem a te csalhatatlan szivedet!
Mikor azt hitte, hogy őt öleled,
te Amphitryon kebelén pihentél,
mikor csókról álmodott, ajkadat
te Amphitryon ajkaira nyomtad.
Óh, hidd meg, tövis tört bele, tövis,
melyet sajgó és lángoló szivéből
az ég minden művészete se húz ki.
ALKMENE
Sujtaná Zeus a lábaim elé!
El kell szakadnunk egymástól örökre.
JUPITER
Engem a csók, amelyet neki adtál,
erősebben kötött és köt tehozzád,
mint minden vágy, mely benned értem égett.
És ha a napok futó seregéből
olyan könnyen lesujthatnám, te édes,
mint egy szálló varjút, a tegnapot,
nem az Olympus üdvéért, nem én,
meg nem tenném Zeus örök életéért.
ALKMENE
Én meg örömest halnék tíz halált.
Menj! nem maradok itt. Hellas egyetlen
asszonyának se mutass meg ezentúl.
JUPITER
Az olympusiak egész körének,
Alkmene! – Mit beszélsz! Az istenek
társaságába viszlek tündökölni.
S ha Zeus volnék, amikor odaérsz,
az örök Héra felállna előtted
s Artemis, a szigorú, hogy köszöntsön.
ALKMENE
Porig aláz a jóságod. Eressz.
JUPITER
Alkmene!
ALKMENE
Eressz!
JUPITER
Lelkem asszonya!
ALKMENE
Amphitryon, hallottad: elmegyek.
JUPITER
Azt hiszed, hogy kimehetsz e karokból?
ALKMENE
Amphitryon, el akarok, – eressz!
JUPITER
S ha menekűlnél, hét országon át
a sivatag undok szörnyeihez,
utánad mennék a nagy tengerig,
elérnélek, és sirva csókolnálak
s fölemelnélek s úgy vinne karom
diadalmasan az ágyamba vissza.
ALKMENE
Nos, hát, mert úgy akarod: esküszöm,

Und rufe mir der Götter ganze Schar,
Des Meineids fürchterliche Rächer auf:
Eh' will ich meiner Gruft, als diesen Busen,
Solang er atmet, deinem Bette nahn.
JUPITER:
Den Eid, kraft angeborner Macht, zerbrech' ich
Und seine Stücken werf ich in die Lüfte.
Es war kein Sterblicher, der dir erschienen,
Zeus selbst, der Donnergott, hat dich besucht.
ALKMENE:
Wer?
JUPITER:
Jupiter.
ALKMENE:
Wer, Rasender, sagst du?
JUPITER:
Er, Jupiter, sag' ich.
ALKMENE:
Er, Jupiter?
Du wagst, Elender –?
JUPITER:
Jupiter sagt ich,
Und wiederhol's. Kein anderer, als er,
Ist in verflossner Nacht erschienen dir.
ALKMENE:
Du zeihst, du wagst es, die Olympischen
Des Frevels, Gottvergessner, der verübt ward?
JUPITER:
Ich ziehe Frevels die Olympischen?
Lass solch ein Wort nicht, Unbesonnene,
Aus deinem Mund mich wieder hören.
ALKMENE:
Ich solch ein Wort nicht mehr –? Nicht Frevel wär's –?
JUPITER:
Schweig, sag' ich, ich befehl's.
ALKMENE:
Verlorner Mensch!
JUPITER:
Wenn du empfindlich für den Ruhm nicht bist,
Zu den Unsterblichen die Staffel zu ersteigen,
Bin ich's: und du vergönnst mir, es zu sein.
Wenn du Kallisto nicht, die herrliche,
Europa auch und Leda nicht beneidest,
Wohlan, ich sag's, ich neide Tyndarus,
Und wünsche Söhne mir, wie Tyndariden.
ALKMENE:
Ob ich Kallisto auch beneid?' Europa?
Die Frauen, die verherrlichten, in Hellas?
Die hohen Auserwählten Jupiters?
Bewohnerinnen ew'gen Ätherreichs?
JUPITER:
Gewiss! Was solltest du sie auch beneiden?
Du, die gesättigt völlig von dem Ruhm,
Den einen Sterblichen zu Füssen dir zu sehn.
ALKMENE:
Was das für unerhörte Reden sind!
Darf ich auch den Gedanken nur mir gönnen?
Würd' ich vor solchem Glanze nicht versinken?
Würd' ich, wär' er's gewesen, noch das Leben
In diesem warmen Busen freudig fühlen?
Ich, solcher Gnad' Unwürd'g? Ich, Sünderin?
JUPITER:
Ob du der Gnade wert, ob nicht, kömmt nicht
Zu prüfen d i r zu. Du wirst über dich,
Wie er dich würdiget, ergehen lassen.
Du unternimmst, Kurzsicht ge, ihn zu meistern,
Ihn, der der Menschen Herzen kennt?
ALKMENE:
Gut, gut, Amphitryon. Ich verstehe dich,
Und deine Grossmut rührt mich bis zu Tränen,
Du hast dies Wort, ich weiss es, hingeworfen,
Mich zu zerstreun – doch meine Seele kehrt
Zu ihrem Schmerzgedanken wiederum zurück.
Geh du, mein lieber Liebling, geh, mein Alles,
Und find ein andres Weib dir, und sei glücklich,
Und lass des Lebens Tage mich durchweinen,
Dass ich dich nicht beglücken darf.
JUPITER:
Mein teures Weib! Wie rührst du mich?
Sieh doch den Stein, den du in Händen hältst.
ALKMENE:
Ihr Himmlischen, schützt mich vor Wahn!

JUPITER:

és az istenek, az esküszegés
szörnyű őrei, legyenek tanúim:
síromba inkább, semhogy ez a szív,
amig dobog, ágyadhoz közelítsen.
JUPITER
Örök jogomnál fogva széttöröm
esküdet és a levegőbe szórom.
Nem halandó ember látogatott meg,
Zeus, a Mennydörgő, maga volt veled.
ALKMENE
Ki?
JUPITER
Jupiter.
ALKMENE
Ki? Mit mondasz, te örült?
JUPITER
Azt, hogy ő, Jupiter.
ALKMENE
Ő? Jupiter?
Hogy mered, esztelen –?
JUPITER
Mondottam és most
ujra mondom. Ö volt, senki más,
aki ma éjjel megjelent előtted.
ALKMENE
Istentelen! Égieket merészelsz
vádolni a gazsággal, ami történt?
JUPITER
Én, gazsággal? és az égieket?
Vigyázz, meggondolatlan nő, vigyázz,
ily szó többé el ne hagyja a szádat.
ALKMENE
Ily szó többé? – Nem gazság, ami történt? –
JUPITER
Hallgass, mondom, parancsolom.
ALKMENE
Megőrült!
JUPITER
Ha téged nem érdekel a dicsőség
a halhatatlanok közé kerülni,
engem érdekel: ha megengeded.
Ha Kallistót, a felségest, soha,
és Európát és Lédát sem irígyled,
én, bevallom, irígylem Tyndarust
s szeretném magamnak fiai mását.
ALKMENE
Hogy nem irigylem Kallistót? Európát?
egész Hellas két dicső asszonyát?
Zeus üdvözült kiválasztottjait,
kik az örök éter-világ lakói?
JUPITER
Nem hát. Mit tudnál irigyelni bennük,
mikor teljesen betölt a dicsőség,
hogy előtted egy halandó hever?!
ALKMENE
Micsoda szörnyűségeket beszélsz!
Szabad őreá csak gondolnom is?
Nem sujtana porba akkora fény?
Ha ő lett volna, érezném-e még
e meleg szívben itt az életet?
Én? A kegyére méltatlan? A bűnös?!
JUPITER
Vizsgálni, hogy méltó vagy-e reá,
nem a te tiszted. Te csak eltüröd,
amire méltat. Földi balgaság,
tanitani próbálod őt, aki
ismeri az emberek szivét?
ALKMENE
Jól van, jól, Amphitryon. Értelek,
s szinte megríkat a nagylelküséged.
Idevetetted, tudom, ezt a szót,
hogy ábrándozzam, – de azért a lelkem
mindig csak visszahull a fájdalomba.
Hagyj el, drága kedvesem, mindenem,
találj más nőt és légy boldog vele,
én meg hadd sírjak a halálomig,
hogy nem boldogíthatlak tégedet.
JUPITER
Drága asszonyom! Óh mennyire meghatsz!
Nézd meg csak azt a követ a kezedben.
ALKMENE (*a diadémot nézve, melynek drágakövei a tegnapi A helyett most J betűt mutatnak*):
Szentséges isten, megbolondulok!
JUPITER

Ist's nicht sein Nam'? Und war's nicht gestern meiner?
Ist hier nicht Wunder alles, was sich zeigt?
Hielt ich nicht heut dies Diadem noch in
Versiegeltem Behältnis eingeschlossen?
Und da ich's öffne, dir den Schmuck zu reichen,
Find' ich die leere Spur nicht in der Wolle?
Seh' ich's nicht glänzend an der Brust dir schon?
ALKMENE:
So soll's die Seele denken? JUPITER?
Der Götter ew'ger, und der Menschen, Vater?
JUPITER:
Wer könnte dir die augenblickliche
Goldwaage der Empfindung so betrügen?
Wer so die Seele dir, die weibliche,
Die so vielgliedrig fühlend um sie greift,
So wie das Glockenspiel der Brust umgehn,
Das von dem Atem lispelnd schon erklingt?
ALKMENE:
Er selber! Er!
JUPITER:
Nur die Allmächt'gen mögen
So dreist, wie dieser Fremdling, dich besuchen,
Und soleher Nebenbuhler triumphier' ich!
Gern mag ich sehn, wenn die Allwissenden
Den Weg zu deinem Herzen finden, gern,
Wenn die Allgegenwärtigen dir nahn:
Und müssen nicht sie selber noch, Geliebte,
Amphitryon sein, und seine Züge stehlen,
Wenn deine Seele sie empfangen soll?
ALKMENE:
Nun ja. *Sie küsst ihn.*
JUPITER:
Du Himmlische!
ALKMENE:
Wie glücklich bin ich!
Und o wie gern, wie gern noch bin ich glücklich!
Wie gern will ich den Schmerz empfunden haben,
Den JUPITER mir zugefügt,
Bleibt mir nur alles freundlich, wie es war.
JUPITER:
Soll ich dir sagen, was ich denke?
ALKMENE:
Nun?
JUPITER:
Und was, wenn Offenbahrung uns nicht wird,
So gar geneigt zu glauben ich mich fühle?

ALKMENE:
Nun? Und? du machst mir bang –
JUPITER:
Wie, wenn du seinen
Unwillen – du erschrickst dich nicht – gereizt?
ALKMENE:
Ihn? Ich? Gereizt?
JUPITER:
Ist er dir wohl vorhanden?
Nimmst du die Welt, sein grosses Werk, wohl wahr?
Siehst du ihn in der Abendröte Schimmer,
Wenn sie durch schweigende Gebüsche fällt?
Hörst du ihn beim Gesäusel der Gewässer,
Und bei dem Schlag der üpp'gen Nachtigall?
Verkündet nicht umsonst der Berg ihn dir
Getürmt gen Himmel, nicht umsonst ihn dir
Der felszerstiebten Katarakten Fall?
Wenn hoch die Sonn' in seinen Tempel strahlt
Und von der Freude Pulsschlag eingeläutet,
Ihn alle Gattungen Erschaffner preisen,
Steigst du nicht in des Herzens Schacht hinab
Und betest deinen Götzen an?
ALKMENE:
Entsetzlicher! Was sprichst du da? Kann man
Ihn frömmer auch, und kindlicher, verehren?
Verglüht ein Tag, dass ich an seinem Altar
Nicht für mein Leben dankend, und dies Herz,
Für dich auch, du Geliebter, niedersänke?
Warf ich nicht jüngst noch in gestirnter Nacht
Das Antlitz tief, inbrünstig, vor ihm nieder,
Anbetung, glüh'nd, wie Opferdampf, gen Himmel
Aus dem Gebrodel des Gefühls entsendend?
JUPITER:
Weshalb w a r f s t du aufs Antlitz dich? – War's nicht,
Weil in des Blitzes zuckender Verzeichnung
Du einen wohlbekannten Zug erkannt?
ALKMENE:

Nem az ő neve? Tegnap az enyém volt!
Nem csodák sora követi-e egymást?
Nem őríztem ma ezt a diadémot
még abban a lepecsételt dobozban?
s mikor fölnyitom, átadni az ékszert,
helye nem volt-e üres a gyapotban?
S nem ragyog-e mégis a kebleden?
ALKMENE
Hát el lehet képzelni? Jupiter?
Istenek és emberek örök atyja?
JUPITER
Ki más tudná az érzés plllanatnyi
aranymérlegét úgy megcsalni benned?
Ki más lelkedet, az asszonyi lelket,
mely annyi csáppal nyúl maga köré,
és szived harangjátékát, amelynek
zenéje mindjárt fölzeng ajkadon?
ALKMENE
Ő! Ő! Csak Ő!
JUPITER
Csak egy Mindenható
törhet be hozzád oly vakmerően,
s ilyen versenytárs diadal nekem!
Örülök, ha bejuthatnak szivedbe
a mindenható istenek, ha hozzád
vágyik a Mindenüttjelenvaló:
és nem kell-e még nekik is, szerelmem,
ellopniok Amphitryon alakját,
hogy a lelkedbe hatolhassanak?
ALKMENE
De! *(Megcsókolja)*
JUPITER
Mennyei nő!
ALKMENE
Oly boldog vagyok!
s boldognak lenni még oly jó! olyan jó!
Viselem örömmel a kínt, amit
Jupiter nekem okozott,
csak legyen minden megint úgy, ahogy volt.
JUPITER
Mondjam meg, amit gondolok?
ALKMENE
Nos?
JUPITER
És
amit, ha égi jelet nem kapunk,
szinte hinni is hajlandó vagyok?
ALKMENE
No, mit? Megijesztesz –
JUPITER
Mi lesz, ha
felköltötted – no, ne félj, – a haragját?
ALKMENE
Én? Felköltöttem?
JUPITER
Él benned a képe?
Érzed keze nagy művét, a világot?
Látod őt az alkonyban, mikor
a néma hokrokon átlobog a fénye?
Hallod őt a susogó patakokban
és ha csattog a buja csalogány?
Nem hiába hirdetik őt neked
az égostromló hegyek, nem hiába
a sziklákon szétporló vízesés?
Ha templomába beragyog a nap,
és harsogó és lüktető örömmel
őt magasztalja minden földi lény,
te nem szállsz-e szived tárnáiba,
hogy saját bálványod imádd?
ALKMENE
Szörnyű ember! Mit beszélsz? Lehet őt
jámborabban, gyermekibben imádni?
Húnyt már ki nap, hogy oltára előtt
életemet, szivemet megköszönve,
és téged, drágám, földre nem omoltam?
Az imént is, az éj még csillagos volt,
nem hullt-e porba előtte az arcom,
mig fuldokló szivemből az ima
áldozatként izzott az ég felé?
JUPITER:
Mért hullt porba az arcod? – Nem azért,
Mert a villám gyors vonalaiban
egy jólismert arc tündökölt feléd?
ALKMENE

Mensch! Schauerlicher! Woher weisst du das?
JUPITER:
Wer ist's, dem du an seinem Altar betest?
Ist er's dir wohl der über Wolken ist?
Kann dein befangner Sinn ihn wohl erfassen?
Kann dein Gefühl, an seinem Nest gewöhnt,
Zu solchem Fluge wohl die Schwingen wagen?
Ist's nicht Amphitryon, der Geliebte stets,
Vor welchem du im Staube liegst?
ALKMENE:
Ach, ich Unsel'ge, wie verwirrst du mich.
Kann man auch Unwillkürliches verschulden?
Soll ich zur weissen Wand des Marmors beten?
Ich brauche Züge nun, um ihn zu denken.
JUPITER:
Siehst du? Sagt' ich es nicht? Und meinst du nicht, dass solche
Abgötterei ihn kränkt? Wird er wohl gern
Dein schönes Herz entbehren? Nicht auch gern
Von dir sich innig angebetet fühlen?
ALKMENE:
Ach, freilich wird er das. Wo ist der Sünder,
Des' Huld'gung nicht den Göttern angenehm?
JUPITER:
Gewiss! Er kam, w e n n er dir niederstieg,
Dir nur, um dich zu z w i n g e n, ihn zu denken,
Um sich an dir, Vergessenen, zu r ä c h e n.
ALKMENE:
Entsetzlich!
JUPITER:
Fürchte nichts. Er straft nicht mehr dich,
Als du verdient. Doch künftig wirst du immer
Nur ihn, versteh, der dir zu Nacht erschien,
An seinem Altar denken, und nicht mich.
ALKMENE:
Wohlan! Ich schwör's dir heilig zu! Ich weiss
Auf jede Miene, wie er ausgesehn,
Und werd' ihn nicht mit dir verwechseln.
JUPITER:
Das tu. Sonst wagst du, dass er wiederkömmt.
Sooft du seinen Namenszug erblickst,
Dem Diadem verzeichnet, wirst du seiner
Erscheinung auf das innigste gedenken;
Dich der Begebenheit auf jeden Zug erinnern;
Erinnern, wie vor dem Unsterblichen
Der Schreck am Rocken dich durchzuckt; wie du
Das Kleinod von ihm eingetauscht; wer dir
Beim Gürten hülfreich war, und was
Beim Ortolan geschehn. Und stört dein Gatte dich,
So bittest du ihn freundlich, dass er dich
Auf eine Stunde selbst dir überlasse.
ALKMENE:
Gut, gut, du sollst mit mir zufrieden sein.
Es soll in jeder ersten Morgenstunde
Auch kein Gedanke fürder an dich denken:
Jedoch nachher vergess' ich Jupiter.
JUPITER:
Wenn also jetzt in seinem vollen Glanze,
Gerührt durch soviel Besserung,
Der ew'g' Erschütterer der Wolken sich dir zeigte,
Geliebte! sprich, wie würdest du dich fassen?
ALKMENE:
Ach, der furchtbare Augenblick! hätt ich
Doch immer ihn gedacht nur beim Altar,
Da er so wenig von dir unterschieden.
JUPITER:
Du sahst noch sein unsterblich Antlitz nicht,
Alkmene. Ach, es wird das Herz vor ihm
In tausendfacher Seligkeit dir aufgehn.
Was du ihm fühlen wirst, wird Glut dir dünken,
Und Eis, was du Amphitryon empfindest.
Ja, wenn er deine Seele jetzt berührte,
Und zum Olymp nun scheidend wiederkehrt,
So wirst du das Unglaubliche erfahren,
Und weinen, dass du ihm nicht folgen darfst.
ALKMENE:
Nein, nein, das glaube nicht, Amphitryon.
Und könnt' ich einen Tag zurücke leben,
Und mich vor allen Göttern und Heroen
In meine Klause riegelfest verschliessen,
So willigt' ich –
JUPITER:
Wahrhaftig? tät'st du das?
ALKMENE:
So willigt' ich von ganzem Herzen ein.

Ember! Iszonyú! Honnan tudod ezt?
JUPITER
Kit imádsz te ott az oltár előtt?
Azt talán, aki a felhők fölött van?
Felfogja őt elfogúlt szellemed?
Érzésed, amely megszokta a fészkét,
mer szárnyat nyitni olyan repülésre?
Nem Amphitryon, a kedvesed, az,
aki előtt porban heversz?
ALKMENE
ah, én boldogtalan, hogy megzavarsz.
Lehet vétkemi akaratlan is?
Imádjam a fehér márványfalat?
Kellett arc, hogy elképzelhessem Őt!
JUPITER
Látod? Mondtam! S nem gondolod, hogy őt
sérti ez az imádat? Nem szeretné
szép szívedet is? Vajjon nem szeretné
érezni, hogy belülről i.s imádod?
ALKMENE
Ah, biztosan szeretné. Hol a bűnös,
kinek imája nem kedves az égnek?
JUPITER
Úgy van! Ha lejött, azért jött le hozzád,
hogy kényszerítsen rá gondolni és hogy
bosszút álljon rajtad, te feledékeny.
ALKMENE
Iszonyú!
JUPITER
Ne félj. Csak annyira büntet,
ahogy érdemled. De ezután csak Őrá,
aki mat éjjel megjelent, csak Őrá
gondolj az oltárnál, s ne énreám.
ALKMENE
Ugy lesz! Szent szóval esküszöm! Tudom,
minden vonását, arckifejezését,
és nem fogom összecserélni véled.
JUPITER
Ugy legyen. Másképp, megint idejön.
Valahányszor meglátod a nevét
a diadémon, gondoljon szived
mélységes hálával a jelenésre;
jusson eszedbe minden részlet, és
a rémület, mely az Isten előtt
minden tagodon átnyilalt; s az ékszer,
melyet szereztél; gondolj rá, hogyan
kapcsolta föl rád, s arra is, ami
a rigónál történt. S ha megzavarna
a férjed, kérd meg barátságosan,
hogy egy órára hagyjon egyedül.
ALKMENE
Jó, jó, nem lesz kifogás ellenem.
A reggel első órája ezentúl
még gondolatban sem fordul feléd;
de aztán – elfelejtem Jupitert.
JUPITER
Ha tehát most meghatva ennyi szép
fogadalomtól, megjelenne teljes
ragyogásában a felhők királya,
mondd, kedvesem, hogy fogadnád az Istent?
ALKMENE
Iszonyú lenne! Bár mindig reá
gondoltam volna az oltár előtt,
ahol annyira hasonlít reád!
JUPITER
Eddig nem láttad halhatatlan arcát,
Alkmene. Ah, szíved ezerszeres
üdvben, gyönyörben olvad meg előtte.
Parázs lesz majd, amit iránta érzel,
és jég, amit Amphitryon iránt.
Sőt, ha most megérintené a lelked,
és búcsuznék, Illert várja az Olympus,
megeshetik veled a hihetetlen,
hogy sírsz, amiért nem mehetsz vele.
ALKNENE
Nem, óh nem, ezt ne hidd, Amphitryon.
Ha újraélhetném a tegnapot
és minden isten, minden hős elől
bezárkózhatnám reteszes szobámba,
azt kívánnám –
JUPITER
Azt tennéd? Igazán?
ALKMENE
Azt kívánnám hogy semmi se legyen.

JUPITER *für sich*
Verflucht der Wahn, der mich hieher gelockt!
ALKMENE:
Was ist dir? zürnst du? Kränkt' ich dich, Geliebter?
JUPITER:
Du wolltest ihm, mein frommes Kind,
Sein ungeheures Dasein nicht versüssen?
Ihm deine Brust verweigern, wenn sein Haupt,
Das weltenordnende, sie sucht,
Auf seinen Flaumen auszuruhen? Ach Alkmene!
Auch der Olymp ist öde ohne Liebe.
Was gibt der Erdenvölker Anbetung,
Gestürzt in Staub, der Brust, der lechzenden?
E r will geliebt sein, nicht ihr Wahn von ihm.
In ew'ge Schleier eingehüllt,
Möcht' er sich selbst in einer Seele spiegeln,
Sich aus der Träne des Entzückens widerstrahlen.
Geliebte, sieh! So viele Freude schüttet
Er zwischen Erd' und Himmel endlos aus;
Wärst du vom Schicksal nun bestimmt,
So vieler Millionen Wesen Dank,
Ihm seine ganze Fordrung an die Schöpfung
In einem einz'gen Lächeln auszuzahlen,
Würd'st du dich ihm wohl – ach! ich kann's nicht denken,
Lass mich's nicht denken – lass –
ALKMENE:
Fern sei von mir,
Der Götter grossem Ratschluss mich zu sträuben.
Ward ich so heil'gem Amte auserkoren,
Er, der mich schuf, er walte über mich!
Doch –
JUPITER:
Nun? –
ALKMENE:
Lässt man die Wahl mir –
JUPITER:
Lässt man dir –?
ALKMENE:
Die Wahl, so bliebe meine Ehrfurcht ihm,
Und meine Liebe dir, Amphitryon.
JUPITER:
Wenn ich nun dieser Gott dir wär' –?
ALKMENE:
Wenn du
– Wie ist mir denn? Wenn du mir dieser Gott wärst
– – Ich weiss nicht, soll ich vor dir niederfallen,
Soll ich es nicht? Bist du's mir? Bist du's mir?
JUPITER:
Entscheide du. Amphitryon bin ich.
ALKMENE:
Amphitryon –
JUPITER:
Amphitryon, dir ja.
Doch wenn ich, frag' ich, dieser Gott dir wäre,
Dir liebend vom Olymp herabgestiegen,
Wie würdest du dich dann zu fassen wissen?
ALKMENE:
Wenn du mir, Liebster, dieser Gott wärst – ja,
So wüsst' ich nicht, wo mir Amphitryon wäre,
So würd' ich folgen dir, wohin du gehst,
Und wär's auch, wie Eurydike, zum Orkus.
JUPITER:
Wenn du nicht wüsstest, wo Amphitryon wäre.
Doch wie, wenn sich Amphitryon jetzt zeigte?
ALKMENE:
Wenn sich Amphitryon mir – ach, du quälst mich.
Wie kann sich auch Amphitryon mir zeigen,
Da ich Amphitryon in Armen halte?
JUPITER:
Und dennoch könntst du leicht den Gott in Armen halten,
Im Wahn, es sei Amphitryon.
Warum soll dein Gefühl dich überraschen?
Wenn ich, der Gott, dich hier umschlungen hielte,
Und jetzo dein Amphitryon sich zeigte,
Wie würd' dein Herz sich wohl erklären?
ALKMENE:
Wenn du, der Gott, mich hier umschlungen hieltest
Und jetzo sich Amphitryon mir zeigte,
Ja – dann so traurig würd' ich sein, und wünschen,
Dass er der Gott mir wäre, und dass du
Amphitryon mir bliebst, wie du es bist.
JUPITER:
Mein süsses, angebetetes Geschöpf!
In dem so selig ich mich, selig preise!

JUPITER (*magában*)
Micsoda bolond ábránd csalt ide!
ALKMENE
Mi az? Haragszol? Megbántottalak?
JUPITER
Nern volna kedved, jámbor gyermekem,
roppant létét megédesíteni?
Megtagadnád tőle a kebledet,
ha világrendező feje
pihenni vágynék a pihéin? Óh
szerelem nélkül sivatag az ég is!
Mit ér a porbahullt népek imája
a szivnek, amely enyhülésre vár?
Őt szeressék, ne álomképüket:
erre vágyik. Szent fátylai
mögött egy lélek tükrét keresi,
magát a könnyes elragadtatásban.
Szerelmem, nézd: annyi örömöt áraszt
ég s föld között a végtelenen át,
s ha a te sorsod volna, hogy
annyi millió lény köszönetét
(mert csak ennyit követel a világtól)
leródd neki egyetlen mosolyoddal,
ugy-e, hogy – ugy-e – nem, óh nem lehet,
ne mondd azt, – ne
ALKMENE
Távol legyen szivemtől
lázongani az ég parancsa ellen.
Ha ily szent tisztség válaszsztottja lettem,
Ő teremtett, rendelkezzék velem!
De ha –
JUPITER
Nos?
ALKMENE
Ha én választhatok –
JUPITER
Akkor?
ALKMENE
Akkor Őneki adnám az imámat
S a szivemet neked, Amphitryon.
JUPITER
És ha én volnék ez az istened?
ALKMENE
Ha te – Mi van velem? – Az istenem –
– – Nem tudom, letérdeljek-e előtted,
vagy ne? Istenem vagy? Vagy nem vagy az?

JUPITER
Dönts tehát. Én Amphitryon vagyok.
ALKMENE
Amphitryon –
JUPITER
Amphitryon, neked.
De ha, kérdem, ha én volnék az Isten,
és a szivemmel jöttem volna hozzád,
mit mondanál most, felelj, mit csinálnál?
ALKMENE
Ha te, drágám, ha te volnál az isten,
akkor nem volna Amphitryonom
s akkor teveled mennék, várna bár
Euridike balsorsával az Orcus.
JUPITER
Hogyha nem volna Amphitryonod.
De ha Amphitryon most idejönne? –
ALKMENE
Ha Amphitryon – ah, te kínozol.
Hogy jöhetne ide Amphitryon,
mikor itt tartom, itt, a két karomban?
JUPITER
Pedig talán az Istent öleled
s azt hiszed, hogy Amphitryon.
Miért lepjen meg, amit érezel?
Ha, mig itt ölelnélek én, az Isten,
egyszerre csak jönne Amphitryon:
felelj, hogy döntene a szíved?
ALKMENE
Ha te – Mi van velem? – Az istenem –
– – Nem tudom, letérdeljek-e előtted,
vagy ne? Istenem vagy? Vagy nem vagy az?
JUPITER
És ha én volnék ez az istened?
ALKMENE
Ha, mialatt te ölelnél, az Isten,
egyszerre csak jönne Amphitryon,

So urgemäss dem göttlichen Gedanken,
In Form und Mass, und Sait' und Klang,
Wie's meiner Hand Äonen nicht entschlüpfte!
ALKMENE:
Amphitryon!
JUPITER:
Sei ruhig, ruhig, ruhig!
Es wird sich alles dir zum Siege lösen.
Es drängt den Gott Begier, sich dir zu zeigen,
Und ehe noch das Sternenheeres Reigen
Herauf durchs stille Nachtgefielde zieht,
Weiss deine Brust auch schon, wem sie erglüht. –

hát – szomorú volnék és azt kivánnám,
hogy ő legyen az istenem, te meg
maradj meg Amphitryonnak: hisz az vagy.
JUPITER
Édes, imádott gyermekem,
akiben boldog, oly boldog vagyok!
Mérték, forma, húr és zengé s szerint úgy
megfelelsz az isteni gondolatnak,
mint évmilliók óta egy müvem se!
ALKMENE
Amphitryon!
JUPITER
Nyugodtan, csak nyugodtan!
Győzelmesen megoldódik a vég.
Vágyik az Isten megjelenni néked,
s mielőtt a forgó csillagsereg
felvonul az éj csöndes mezején,
szived is megtudja, hogy kit szeret.

[>*116*] LUDWIG UHLAND:
Der Sommerfaden.[1157]

Da fliegt, als wir im Felde gehen,
Ein Sommerfaden über Land,
Ein leicht und licht Gespinst der Feen,
Und knüpft von mir zu ihr ein Band.
Ich nehm' ihn für ein günstig Zeichen,
Ein Zeichen, wie die Lieb' es braucht.
O Hoffnungen der Hoffnungsreichen,
Aus Duft gewebt, von Luft zerhaucht!

UHLAND:
Der Sommerfaden[1158]

Da fliegt, als wir im Felde gehen,
ein Sommerfaden über Land,
ein leicht und licht Gespinst der Feen,
und knüpft von mir zu ihr ein Band.
Ich nehm ihn für ein günstig Zeichen,
ein Zeichen, wie die Lieb es braucht.
O Hoffnungen der Hoffnungsreichen,
aus Duft gewebt, von Luft zerhaucht.

[KERESZTURY DEZSŐ]
Ökörnyál[1159]
Der Sommerfaden

A mezők közt sétáltunk éppen,
ökörnyál szállt az út fölött
tündérfonálként a lágy fényben,
s a Kedvessel összekötött.

Mint jószerencsém várt jelére,
tekintek rá szerelmesen.
Ó, reménnyel telt szív reménye!
illat sző, s a szél szétlehel.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ökörnyál
– Ludwig Uhland (1787-1862) –[1160]

Nini, ahogy megyünk a réten,
ökörnyál ~~ring~~ |száll| a|z| ~~xxx~~ |út| felett,
fénylő, tündéri selyme szépen
kezemhez köti kezedet.
Mintha egy álom jönne véle,
oly gyönyörü, amit igér.
Óh remélni tudók reménye:
illat sző s elhessent a szél!
F.: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Ökörnyál[1161]

Nini, ahogy megyünk a réten,
ökörnyál száll az út felett,
fénylő, tündéri selyme szépen
kezemhez köti kezedet.
Mintha egy álom jönne véle,
oly gyönyörű, amit igér.
Óh remélni tudók reménye:
pára sző s elhessent a szél.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ökörnyál[1162]
Da fliegt, als wir im felde gehen

Nini, ahogy megyünk a réten,
ökörnyál száll az út felett,
fénylő, tündéri selyme szépen
kezemhez köti kezedet,
mintha egy álom jönne véle,
oly gyönyörű, amit igér.
Óh remélni tudók reménye:
illat sző s elhessent a szél.

[>*117*] UHLAND:
Heimkehr[1163]

O, brich nicht, Steg! du zitterst sehr.
O, stürz' nicht, Fels! du dräuest schwer.
Welt, geh nicht unter, Himmel, fall nicht ein,
Eh' ich mag bei der Liebsten sein!

UHLAND:
Heimkehr[1164]

O brich nicht, Steg, du zitterst sehr!
O stürz' nicht, Fels, du dräuest schwer!
Welt, geh nicht unter, Himmel, fall nicht ein,
Eh ich mag bei der liebsten sein!

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Hazatérés[1165]

Ne törj le, palló, úgy remegsz,
Ne dűlj rám, szirt, úgy fenyegetsz,
Világ, ne sűlyedj, ne szakadj le, mennyég,
Mielőtt a babámnál lennék.

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Útban a kedveshez[1166]
Oh, brich nicht, Steg! du zitterst sehr

Híd, le ne törj; nagyon remegsz!
Szirt, rám ne dőlj; ne fenyegess!
Föld, meg ne indulj, ne szakadj le, menny,
míg ott nem leszek, ahol kedvesem.

[SZABÓ LŐRINC]:
Uton a kedveshez
– Ludwig Uhland (1787-1862) –[1167]

Ne törj ~~el,~~ le, palló! úgy remegsz!
Várj, szörnyü szirt! hogy fenyegetsz!
Ég~~x~~ s föld, egymásba ne zuhanjatok,
míg a kedvesnél nem vagyok!
#
F.: Sz. L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Uton a kedveshez[1168]

Le ne törj, palló, úgy remegsz!
Várj, szörnyű szirt! hogy fenyegetsz!
Ég s föld, egymásba ne szakadjatok,
míg a kedvesnél nem vagyok!

[SZABÓ LŐRINC]:
Úton a kedveshez[1169]
O brich nicht, Steg, du zitterst sehr

1157 UGW.I.46; UG.15
1158 E.II.298
1159 KDV.58; NKA.475
1160 Ms 4657/436 (*kézírás*)
1161 SzLV.181; NN.250-251
1162 ÖB.I.349; NMH.59
1163 UGW.I.68
1164 KGL.158
1165 BNK.63
1166 KDV.475; NN.251; TK.297
1167 Ms 4657/437 (*kázírás*)
1168 SzLV.182
1169 ÖB.I.336

Le ne törj, palló, úgy remegsz!
Várj, szörnyű szirt! hogy fenyegetsz!
Ég s föld, egymásba ne szakadjatok,
míg a kedvesnél nem vagyok!

[>*118*] FRANZ GRILLPARZER:
An eine matte Herbstfliege[1170]

Wanken dir die matten Füße?
Ist der Flügel Schwung gelähmt?
Traurig schleichst du an dem Fenster,
Das sonst deine Spiele sah:
Ach, der Sommer ist vergangen,
Und der rauhe Winter nah!

Doch sieh meine welken Kniee,
Sieh das Antlitz totenbleich,
Sieh der Augen mut'ges Feuer
Von der Krankheit Hauch dahin:
Ist denn schon mein H e r b s t gekommen,
Eh' mein S o m m e r noch erschien?

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy ~~fáradt~~ |*bágyadt*|,| őszi légyhez *An eine ~~müde~~* |*matte*| *Herbstfliege*
– ~~Franz~~ Grillparzer[1171] –[1172]

~~Rogyadozik~~ |*Roskadozik*| gyenge lábad?
Bénult szárnyad nem emel?
~~xxxx m~~|*M*|ászol |*csak*| az ablakon, mely
~~vignak~~ látta |*boldog*| életed:
ah~~x~~, oda a ragyogó nyár
és a zord tél közeleg! –[1173]
De nézz én^ rám, térdem inog,
arcom|,| mint a holtaké;
~~N~~nézd, szemeim bátor tüze
hervadt, beteg, odavan:
az én őszöm tán előbb jött,
előbb jött, mint a nyaram?

~~Forditotta Szabó Lőrinc~~

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy fáradt őszi légyhez
– Franz Grillparzer –[1174]

Rogyadozik pici lábad?
Béna szárnyad nem emel?
~~Csak mászol az ablakon, mely~~ Csak mászol ~~xxx~~ az ablakon, mely
~~látta fürge életed:~~ vignak látta életed:
ah, oda a ragyogó nyár
és a ~~xxx~~ |zord| tél közeleg!
De nézz énrám, térdem inog,
arcom mint a holtaké,
nézd, szemeim ~~x~~bátor tüze
hervadt, beteg, odavan:
~~tán előbb jött meg az őszöm,~~ az én öszöm tán előbb jött,
~~előbb jött, mint a nyaram?~~ elöbb jött, mint a nyaram?
(Ford. Szabó Lőrinc)

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy fáradt őszi légyhez
– Franz Grillparzer – 1791-1872[1175]

Rogyadozik őici* lábad?
Béna szárnyad nem emel?
Csak mászol az ablakon, mely
vignak látta életed:
ah, oda a ragyogó nyár
és a zord tél közeleg!

De nézz énrám, térdem inog,
arcom mint a holtaké,
nézd, szemeim bátor tüze
hervadt, beteg, odavan:
az én őszöm tán előbb jött,
előbb jött, mint a nyaram?

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy fáradt őszi légyhez[1176]

Rogyadozik pici lábad?
Béna szárnyad nem emel?
Csak mászol az ablakon, mely
látta vígnak életed:
ah, oda a ragyogó nyár
és a zord tél közeleg!

De nézz énrám, térdem inog,
arcom mint a holtaké,
nézd, szemeim bátor tüze
hervadt, beteg, odavan:
az én őszöm tán előbb jött,
előbb jött, mint a nyaram?

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy bágyadt, őszi légyhez[1177]

Roskadozik gyenge lábad?
Bénult szárnyad nem emel?
Mászol csak az ablakon, mely
látta vidám életed:
ah, oda a ragyogó nyár
és a zord tél közeleg!

De nézz engem: térdem inog,
arcom, mint a holtaké;
nézd, szemeim bátor tüze
hervadt, beteg, odavan:
tán előbb jött az én őszöm,
előbb jött, mint a nyaram?

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy bágyadt, őszi légyhez[1178]
An eine matte Herbstfliege

Roskadozik gyenge lábad?
Bénult szárnyad nem emel?
Mászol csak az ablakon, mely
látta vidám életed:
ah, oda ragyogó nyár
és a zord tél közeleg!

De nézz engem: térdem inog,
arcom, mint a holtaké;
nézd, szemeim bátor tüze
hervadt, beteg, odavan:
az én őszöm tán előbb jött,
előbb jött, mint a nyaram?

[>*119*] GRILLPARZER:
Kuß[1179]

Auf die Hände küßt die Achtung,
Freundschaft auf die offne Stirn,
Auf die Wange Wohlgefallen,
Sel'ge Liebe auf den Mund;
Aufs geschlossne Aug' die Sehnsucht,

[SZABÓ LŐRINC]:
Grillparzer:
Csók[1180]

Kezet csókol a tisztelet,
a barát~~z~~ság homlokot,
arcot az öröm, a tetszés,
szájat boldog szerelem;
Csukott szemet az epedés,

[SZABÓ LŐRINC]:
Csók[1181]
Der Kuss

Kezet csókol a tisztelet,
a barátság homlokot,
arcot az öröm, a tetszés,
szájat boldog szerelem;

1170 GRW.48
1171 »*Grillparzer*« a szöveg végére, a »*Forditotta Szabó Lőrinc*« helyére nyilazva.
1172 Ms 4657/596 (*gépírás, autográf javításokkal és kiegészítésekkel*)
1173 Versszak-tagolás kézírással jelölve.
1174 Ms 4657/178 (*kézírás*)
1175 Ms 4657/597; Ms 4657/598 (*gépírás*)
1176 UI.42.II.518
* *sic!*
1177 SzLV.183
1178 ÖB48.127; ÖB.II.425
1179 GRW.218
1180 Ms 4657/595 (*gépírás, autográf aláírással*)
1181 ÖB.II.37-38; NMH.62

In die hohle Hand Verlangen,
Arm und Nacken die Begierde;
Überall sonst hin Raserei!

tenyeret a remegő vágy,
kart, nyakat a megkivánás;
minden mást az őrület!
55,nov.24. Forditotta:
Szabó Lőrinc

Csukott szemet az epedés,
tenyeret a remegő vágy,
kart, nyakat a megkivánás;
minden mást az őrület!

[>*120*] WILHELM MÜLLER:
Die Griechen an die Freunde ihres Altertums[1182]

Sie haben viel geschrieben, gesungen und gesagt,
Gepriesen und bewundert, beneidet und beklagt;
Die Namen unsrer Väter, sie sind von schönem Klang,
Sie passen allen Völkern in ihren Lobgesang;
Und wer erglühen wollte für Freiheit, Ehr und Ruhm,
Der holte sich das Feuer aus unserm Altertum,
Das Feuer, welches schlummernd in Aschenhaufen ruht,
Die einst getrunken haben hellenisch Heldenblut.
Was hat eucht nun, ihr Völker, so scheu und bang gemacht?
Der Geist, den ihr beschworen, er steigt aus tiefer Nacht
Empor in alter Größe, und beut euch seine Hand –
Erkennt ihr es nicht wieder, das freie Griechenland?
Die Funken in der Asche, in der ihr oft gewühlt,
Die Funken, deren Gluten ihr oft in euch gefühlt,
Sie schlagen lustig lodernd zu hohen Flammen aus –
Kleinmütige, ihr seht es und euch erfaßt ein Graus!
O weh, so habt ihr, Freunde, mit Namen nur gespielt!
Habt in die leeren Lüfte mit stolzem Pfeil gezielt!
Die Zeit ist abgelaufen, es ist genug gesagt,
Gerpriesen und bewundert, beneidet und beklagt.
Was schwärmt ihr in den Fernen der grauen Heldenzeit?
Kehrt heim, ihr Hochentzückten! – Der weg ist gar zu weit.
Das Alt' ist neu geworden, die Fern ist euch so nah,
Was ihr erträumt so lange, leibhaftig steht es da,
Es klopft an eure Pforte – ihr schließt ihm euer Haus –
Sieht es denn gar so anders, als ihr es träumtet, aus?

[SZABÓ LŐRINC]:
A görögök ókoruk barátaihoz[1183]

Irtak sokat, daloltak, tenger szó ünnepelt,
magasztalt és csodált és sajnált és irigyelt;
a népek himnuszába atyáink nagy neve
töretlenül ragyogva illeszkedik bele:
s bárkit fűtött szabadság, becsület, büszkeség,
mind a mi ókorunkból gyujtotta szent tüzét,
a zsarátnok alól, mely őrizte a lobot,
és amely egykor annyi hős hellén vért ivott.
Mi szorongat, mi bánt most, népek, benneteket?
Kél a mélyből a szellem, akit idéztetek,
ébred, a régi nagyság, s kezet nyujt – Óh, világ,
nem ismered föl benne a szabad Graeciát?
A hamufödte szikra, melyet szitottatok,
a szikra, amely annyi szivet dobogtatott,
lángját friss lobbanással egekig csapja fel,
látjátok, kishitűek – és borzadály fog el!
Nevek voltunk tehát csak? Óh, csak játszottatok?
Az üres levegőbe szállt büszke nyilatok?
Barátaink, kevés már a szó, mely ünnepel,
magasztal és csodál és sajnál és irigyel.
Miért a messzeség vonz, a hőskor távola?
Térj haza a jelenbe, rajongók tábora!
Uj lett a szó, a messze közeli s üdezöld,
a hosszú álom íme tündöklő testet ölt,
kaputokon kopogtat s csukva a házatok –:
ugy különbözik attól, amit álmodtatok?

[SZABÓ LŐRINC]:
A görögök ókoruk barátaihoz[1184]
Die Griechen an die Freunde ihres Altertums

Irtak sokat, daloltak, tenger szó ünnepelt,
magasztalt és csodált és sajnált és irigyelt;
a népek himnuszába atyáink nagy neve
töretlenűl ragyogva illeszkedik bele:
s bárkit fűtött szabadság, becsület, büszkeség,
mind a mi ókorunkból gyujtotta szent tüzét,
a zsarátnok alól, mely őrizte a lobot,
és amely egykor annyi hős hellén vért ivott.
Mi szorongat, mi bánt most, népek, benneteket?
Kél a mélyből a szellem, akit idéztetek,
ébred, a régi nagyság, s kezet nyujt – Óh, világ,
nem ismered föl benne a szabad Graeciát?
A hamufödte szikra, melyet szitottatok,
a szikra, amely annyi szivet dobogtatott,
lángját friss lobbanással egekig csapja fel,
látjátok, kishitűek – és borzadály fog el!
Nevek voltunk tehát csak? Óh, csak játszottatok?
Az üres levegőbe szállt büszke nyilatok?
Barátaink, kevés már a szó, mely ünnepel,
magasztal és csodál és sajnál és irigyel.
Miért a messzeség vonz, a hőskor távola?
Térj haza a jelenbe, rajongók tábora!
Uj lett az ó, a messze közeli s üdezöld,
a hosszú álom íme tündöklő testet ölt,
kaputokon kopogtat s csukva a házatok –:
ugy különbözik attól, amit álmodtatok?

[>*121*] ANNETTE VON DROSTE-HÜLSHOFF:
Das Spiegelbild[1185]

Schaust du mich an aus dem Kristall
Mit deiner Augen Nebelball,
Kometen gleich, die im Verbleichen;
Mit Zügen, worin wunderlich
Zwei Seelen wie Spione sich
Umschleichen, ja, dann flüstre ich:
Phantom, du bist nicht meinesgleichen!

DROSTE-HÜLSHOFF:
Das Spiegelbild[1186]

Schaust du mich an aus dem Kristall
mit deiner Augen Nebelball,
Kometen gleich, die im Verbleichen,
mit Zügen, worin wunderlich
zwei Seelen wie Spione sich
umschleichen, ja, dann flüstre ich:
Phantom, du bist nicht meinesgleichen!

[1182] Gatza.I.219
[1183] SzLV.197-198
[1184] ÖB48.202; ÖB.II.726-727
[1185] DHW.84-85
[1186] E.II.313-314

Bist nur entschlüpft der Träume Hut,
Zu eisen mir das warme Blut,
Die dunkle Locke mir zu blassen;
Und dennoch, dämmerndes Gesicht,
Drin seltsam spielt ein Doppellicht,
Trätest du vor, ich weiß es nicht,
Würd ich dich lieben oder hassen?

Zu deiner Stirne Herrscherthron,
Wo die Gedanken leisten Fron
Wie Knechte, würd ich schüchtern blicken;
Doch von des Auges kaltem Glast,
Voll toten Lichts, gebrochen fast,
Gespenstig, würd, ein scheuer Gast,
Weit, weit ich meinen Schemel rücken.

Und was den Mund umspielt so lind,
So weich und hülflos wie ein Kind,
Das möcht in treue Hut ich bergen;
Und wieder, wenn er höhnend spielt,
Wie von gespanntem Bogen zielt,
Wenn leis es durch die Züge wühlt,
Dann möcht ich fliehen wie vor Schergen.

Es ist gewiß, du bist nicht ich,
Ein fremdes Dasein, dem ich mich
Wie Moses nahe, unbeschuhet,
Voll Kräfte, die mir nicht bewußt,
Voll fremden Leides, fremder Lust;
Gnade mir Gott, wenn in der Brust
Mir schlummernd deine Seele ruhet!

Und dennoch fühl ich, wie verwandt,
Zu deinen Schauern mich gebannt,
Und Liebe muß der Furcht sich einen.
Ja, trätest aus Kristalles Rund,
Phantom, du lebend auf den Grund,
Nur leise zittern würd ich, und
Mich dünkt – ich würde um dich weinen!

Bist nur entschlüpft der Träume Hut,
zu eisen mir das warme Blut,
die dunkle Locke mir zu blassen;
und dennoch, dämmerndes Gesicht,
drin seltsam spielt ein Doppellicht,
trätest du vor, ich weiß es nicht,
würd ich dich lieben oder hassen?

Zu deiner Stirne Herrscherthron,
wo die Gedanken leisten Fron
wie Knechte, würd ich schüchtern blicken;
doch von des Auges kaltem Glast,
voll toten Lichts, gebrochen fast,
gespenstig, würd, ein scheuer Gast,
weit, weit ich meinen Schemel rücken.

Und was den Mund umspielt so lind,
so weich und hülflos wie ein Kind,
das möcht in treuer Hut ich bergen;
und wieder, wenn er höhnend spielt,
wie von gespanntem Bogen zielt,
wenn leis es durch die Züge wühlt,
dann möcht ich fliehen wie vor Schergen.

Es ist gewiß, du bist nicht ich,
ein fremdes Dasein, dem ich mich
wie Moses nahe, unbeschuhet,
voll Kräfte, die mir nicht bewußt,
voll fremden Leides, fremder Lust;
gnade mir Gott, wenn in der Brust
mir schlummernd deine Seele ruhet!

Und dennoch fühl ich, wie verwandt,
zu deinen Schauern mich gebannt,
und Liebe muß der Furcht sich einen.
Ja, trätest aus Kristalles Rund,
Phantom, du lebend auf den Grund,
nur leise zittern würd ich, und
mich dünkt – ich würde um dich weinen!

[SZABÓ LŐRINC]:

A tükörkép (Droste)[1187]

Ha a kristályból ~~rám mered~~ |a szemed|
~~Ködgolyóval a szemed~~ |ködfoltja rámnéz téveteg,|,
mint üstökös, mely egyre sápad,
s egymást kerülve két spion,
két lélek, bujkál arcodon,
akkor ijedten suttogom: (*gyorsírás*)
~~Nem ismerlek~~, |~~Fantom, te csak~~|~~Tünj el, fantom,~~|Távozz tőlem, idegen árny vagy!

Rémálmok szökevénye, csak
azért jössz, hogy vérembe fagyj
~~s xxx xxxxx ömöljön~~ |s megőszüljön fekete fürtöm;|
de ha ~~derengő~~ |tükrömböl|, kép, melyen
kettős fény játszik kétesen,
kilépnél, nem tudná szivem,
hogy szeressen=e vagy gyülöljön.

~~Csodálnám~~ |~~Tisztelném~~|Csodálnám| homlokod, ahol
mint ~~szent~~ |szent| trón ~~előtt~~ |~~mögött~~|mögött|~~így~~| robotol
a jobbágy gondolatok ezre;
de ~~kísérteties szemed~~[1188] ~~csaknem megtört,~~ |~~és~~| ~~xxxhideg, kísérteties bús szemed~~
csaknem megtört, halott, ^hideg
~~fellege~~ |csilláma| elől reszketeg
húznám ~~a székem~~ |zsámolyom| messze, messze.

Ami gyámoltalan gyerek=
ajkad körűl puhán lebeg,
azt ~~jó xxx~~ |eltenném|~~xxx~~ |boldog| örömnek;
de aztán, amikor a szád
~~xxxx~~ |fesziti|, röpiti nyilát
s halk gúny ráng vonásain át,
mint zsandártól, futnék előled.

Más vagy! ~~nem én~~ |biztos|! Más, idegen, –
~~Nem én vagy! x biztos x ilidegen,~~
sarum Mózesként levetem,
~~xxx~~ |s, úgy| vagyok |itt| a közeledben.:

[1187] Ms 4657/105.I-III. (*kézírás*)
[1188] áthúzás kihúzva

erő vagy, melyről nem tudok,
~~idegen~~ |nem sejtett| ~~kéj, gyönyörök,~~ |kéjek és| kinok;
irgalm~~á~~as ég, hova jutok,
ha a te lelked alszik bennem!

És mégis érzem, rokoni
borzongás hogyan ~~keveri~~ |büvöli|
~~ami ijesztett s ami~~ |~~xxxx~~|össze| az ijesztőt s a vonzót: (*gyorsírás*)
|~~óh, xx~~|ha ~~most kilépnél~~ |~~most előlépnél~~ kilépnél, Jelenés,
|~~és~~| a kristálykörből, ahol élsz,
~~csak megrezzennék~~ |~~alig reszketnék~~|csak megrezzennék| tőled, és
azt hiszem – siratnám a sorsod.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A tükörkép[1189]

Ha a kristályból a szemed
ködfoltja rámnéz téveteg,
mint üstökös, mely egyre sápad,
s egymást kerűlve két spion,
két lélek, bujkál arcodon,
akkor ijedten suttogom:
Távozz tőlem, idegen árny vagy!

Rémálmokból kiszökve, csak
azért jössz, hogy vérembe fagyj
s megőszüljön fekete fürtöm;
de ha tükrömből, kép, melyen
kettős fény játszik kétesen,
kilépnél, nem tudná szivem,
hogy szeressen-e vagy gyülöljön.

Csodálnám homlokod, ahol
mint szent trón mögött robotol
a jobbágy gondolatok ezre,
de kisérteties szemed
csaknem megtört, halott-hideg
csilláma elől reszketeg
huznám zsámolyom messze, messze.

Ami gyámoltalan gyerek-
ajkad körűl puhán lebeg,
azt eltenném boldog örömnek,
de aztán, amikor a szád
feszíti, röpíti nyilát
s halk gúny ráng vonásain át,
mint zsandártól, futnék előled.

Más vagy! nem én! Más, idegen –
Sarum Mózesként levetem,
s úgy vagyok itt a közeledben:
erő vagy, melyről nem tudok,
nem sejtett kéjek és kinok,
irgalmas ég, hova jutok,
ha csakugyan te alszol bennem!

És mégis érzem, rokoni
borzongás hogyan bűvöli
össze az ijesztőt s a vonzót:
ha most kilépnél, Jelenés,
a kristálykörből, melyben élsz,
csak megrezzennék tőled, és
azt hiszem – siratnám a sorsod.

[SZABÓ LŐRINC]:
A tükörkép[1190]
Das Spiegelbild

Ha a kristályból a szemed
ködfoltja rámnéz téveteg,
mint üstökös, mely egyre sápad,
s egymást kerűlve két spion,
két lélek, bújkál arcodon,
akkor ijedten suttogom:
Távozz tőlem, idegen árny vagy!

Rémálmokból kiszökve, csak
azért jössz, hogy vérembe fagyj
s megőszüljön fekete fürtöm;
de ha tükrömből, kép, melyen
kettős fény játszik kétesen,
kilépnél, nem tudná szivem,
hogy szeressen-e vagy gyülöljön.

Csodálnám homlokod, ahol
mint szent trón mögött robotol
a jobbágy gondolatok ezre,
de kisérteties szemed
csaknem megtört, halott-hideg
csilláma elől reszketeg
húznám zsámolyom messze, messze.

Ami gyámoltalan gyerek-
ajkad körűl puhán lebeg,
azt eltenném boldog örömnek,
de aztán, amikor a szád
fesziti, röpiti nyilát,
s halk gúny ráng vonásain át,
mint zsandártól, futnék előled.

Más vagy! nem én! Más, idegen –
Sarum Mózesként levetem,
s úgy vagyok itt a közeledben:
erő vagy, melyről nem tudok,
nem sejtett kéjek és kinok,
irgalmas ég, hova jutok,
ha csakugyan te alszol bennem!

És mégis érzem, rokoni
borzongás hogyan bűvöli
össze az ijesztőt s a vonzót:
ha most kilépnél, Jelenés,
a kristálykörből, melyben élsz,
csak megrezzennék tőled, és
azt hiszem – siratnám a sorsod.

[>*122*] DROSTE-HÜLSHOFF:
Die Lerche[1191]

Hörst du der Nacht gespornten Wächter nicht?
Sein Schrei verzittert mit dem Dämmerlicht,
Und schlummertrunken hebt aus Purpurdecken
Ihr Haupt die Sonne; in das Ätherbecken
Taucht sie die Stirn, man sieht es nicht genau,
Ob Licht sie zünde oder trink im Blau.
Glührote Pfeile zucken auf und nieder
Und wecken Taues Blitze, wenn im Flug
Sie streifen durch der Heide braunen Zug.

[IMECS BÉLA]:
A pacsirta[1192]

Az éjjel fürge ébresztőjét hallod?
A hajnalpírban elhalkuló hangot?
A Nap bíbortakaróját lerázza,
Felemeli fejét az éterárba,
És elmerül benne – de itt alul,
Ki tudja, felfrissül vagy lángra gyúl?

Izzó nyilak fel és alá cikáznak,
A harmatcseppő1 szikrákat csiholnak,

[1189] SzLV.199-200
[1190] ÖB.I.551-552
[1191] DHW.117-119
[1192] VIA.IV.456

Da schüttelt auch die Lerche ihr Gefieder,
Des Tages Herold seine Liverei;
Ihr Köpfchen streckt sie aus dem Ginster scheu,
Blinzt nun mit diesem, nun mit jenem Aug;
Dann leise schwankt, es spaltet sich der Strauch,
Und wirbelnd des Mandates erste Note,
Schießt in das feuchte Blau des Tages Bote.

„Auf! auf! die junge Fürstin ist erwacht!
Schlaftrunkne Kämmrer, habt des Amtes acht;
Du mit dem Saphirbecken, Genziane,
Zwergweide du mit deiner Seidenfahne,
Das Amt, das Amt, ihr Blumen allzumal,
Die Fürstin wacht, bald tritt sie in den Saal!"

Da regen tausend Wimpern sich zugleich,
Maßliebchen hält das klare Auge offen,
Die Wasserlilie sieht ein wenig bleich,
Erschrockcn, daß im Bade sie betroffen;
Wie steht der Zitterhalm verschämt und zage!
Die kleine Weide pudert sich geschwind
Und reicht dem West ihr Seidentüchlein lind,
Daß zu der Hoheit Händen er es trage.
Ehrfürchtig beut den tauigen Pokal
Das Genzian, und nieder langt der Strahl;
Prinz von Geblüte, hat die erste Stätte
Er, immer dienend an der Fürstin Bette.

Der Purpur lischt gemach im Rosenlicht,
Am Horizont ein zuckend Leuchten bricht
Des Vorhangs Falten, und aufs neue singt
Die Lerche, daß es durch den Äther klingt:

„Die Fürstin kömmt, die Fürstin steht am Tor!
Frischauf, ihr Musikanten in den Hallen,
Laßt euer zartes Saitenspiel erschallen,
Und, florbeflügelt Volk, heb an den Chor.
Die Fürstin kommt, die Fürstin steht am Tor!"

Da krimmelt, wimmelt es im Heidgezweige,
Die Grille dreht geschwind das Beinchen um,
Streicht an des Taues Kolophonium
Und spielt so schäferlich die Liebesgeige.
Ein tüchtiger Hornist, der Käfer, schnurrt,
Die Mücke schleift behend die Silberschwingen,
Daß heller der Triangel möge klingen;
Diskant und auch Tenor die Fliege surrt;
Und, immer mehrend ihren werten Gurt,
Die reiche Katze um des Leibes Mitten,
Ist als Bassist die Biene eingeschritten;
Schwerfällig hockend in der Blüte, rummeln
Das Kontraviolon die trägen Hummeln. –

So tausendarmig ward noch nie gebaut
Des Münsters Halle, wie im Heidekraut
Gewölbe an Gewölben sich erschließen,
Gleich Labyrinthen ineinanderschießen;
So tausendstimmig stieg noch nie ein Chor,
Wie's musiziert aus grünem Heid hervor.

Jetzt sitzt die Königin auf ihrem Throne,
Die Silberwolke Teppich ihrem Fuß,
Am Haupte flammt und quillt die Strahlenkrone,
Und lauter, lauter schallt des Herolds Gruß:
„Bergleute auf! heraus aus eurem Schacht
Bringt eure Schätze, und du, Fabrikant,
Breit vor der Fürstin des Gewandes Pracht,
Kaufherrn, enthüllt den Saphir, den Demant!"

Schau, wie es wimmelt aus der Erde Schoß,
Wie sich die schwarzen Knappen drängen, streifen
Und mühsam stemmend aus den Stollen schleifen
Gewalt'ge Stufen, wie der Träger groß;
Ameisenvolk, du machst es dir zu schwer!
Dein roh Gestein lockt keiner Fürstin Gnaden.
Doch sieh die Spinne, rutschend hin und her,
Schon zieht sie des Gewebes letzten Faden,
Wie Perlen klar, ein duftig Elfenkleid;
Viel edle Funken sind darin entglommen;
Da kommt der Wind und häkelt es vom Heid,
Es steigt, es flattert, und es ist verschwommen. –

Die Wolke dehnte sich, scharf strich der Hauch,
Die Lerche schwieg und sank zum Ginsterstrauch.

Amikor fényük a pusztába olvad.
Felborzolódnak a pacsirtaszárnyak
A nappal hírnökének tollai;
Szétnyílnak a rekettye ágai,
Amint a hírnök kis fejét kidugja,
S két szemével felváltva hunyorogva
Küldi a kéklő messzeségen át
Szózatának legelső szólamát:

„Talpra! Hercegnőnk az ágyból kiszállott,
Szolgálatra, ti álmos kamarások!
Jöjj zafírserlegeddel, encián!
S te, selyemzászlós, törpefűz, vidám,
Munkára fel! S jöjjetek, többiek!
A hercegnő már mindjárt itt lehet.

Egyszerre rezdül ezer pilla, mind,
Tágul a százszorszép bűvös szeme,
A fürdő liliom félőn tekint,
Hogy meglátták, édes e szégyene.
Beporozza magát a törpefűz,
Egy kis kendőt a szellőszárnyra tűz,
Hogy ajándékul vegye át a fenség.
Az encián a verőfénybe lép,
Harmattal tölti tele serlegét, –
Szolgálatában ő az első helyet
Foglalja el úrnője ágya mellett.

Az ég bíbora rózsaszínre sápad,
Villámló fény cikázza át a tájat,
Szétfoszlik az ezerredős lepel,
És a pacsirta messze énekel:
„A hercegnő jön, a kapun belépett,
Rajta hát, udvari muzsikusok,
Pengessétek csattogó húrotok.
Fátyolszárnyú nép, zengjen a karének,
A hercegnő jön, a kapun belépett!"

És inganak, zsonganak a fűszálak,
A tücsök lába fordul hirtelen,
Gyantát keres, harmatcseppnél terem,
Vonójáról szerelmes nóta árad.
Ciripel a derék cincér, a kürtös,
A szúnyog ezüst húrjait cibálja,
Triangulumnak sincs szebb muzsikája,

A légy: tenorhang és egész kíséret.
Beleszól a méh is, de mélyen zümmög,
Amíg derekát virágporba mártja,
Így fest mind élőbb színeket övére.
Egy virágból a dongó nagybőgője
Szaggatottan bömböl a levegőbe.
Templomnak nem volt annyi csúcsos íve,
Amennyi merész ívként összenőve,
Ahogy labirintok véget nem érnek,
Fonódott össze a sokrétű hangra:
Mint egy ezertagú dalárda hangja
Száll a magasba a pusztai ének.

A királynő felül a trónusára,
Feje körül sugárkorona lángol,
Ezüst felhőszőnyegre lép a lába.
Lenn zeng a puszta a hírnök dalától:
„Hej, bányászok! Kincseket rejt a tárna,
Tárjátok fel! Merítsd a napsugárba
A hercegnő díszruháját, te gyáros;
Kereskedő, adj zafírt, brilliánsot!"

Nézd a nyüzsgést, ahogy a föld öléből
A fekete apródok tolakodnak.
Hogy vágnak neki a nehéz utaknak,
Munkájuk nyomán erős lépcső épül!
De hiába fárad a hangyanép,
Nem nyeri el a hercegnő kegyét.
Ám nézd a pókot, ide-oda lépve
Szövi műve utolsó fonalát,
Nézd a gyöngyfényű, kész tündérruhát,
Felragyogó szikrákat szőtt beléje.
Most kel fel a szélvész, a puszta küldte,
Száll, csapkod, vergődik, s már elvonult –
Eltűnt a felhő az örvénylő űrbe,
A pacsirta elnémult és lehullt.

[SZABÓ LŐRINC]:
A pacsirta[1193]
(Droste)

Az éj sarkantyús őre szól. Rekedten ~~Szava~~
harsan |~~hal el~~| ~~száll szerte~~ tova bar a ~~kora~~ szürkületben,
|s ~~xxx~~ bibor| ~~fejét~~ ágyáról ~~már xxxxx~~ álomittasan
|felkél| ~~xxxx~~ |~~emeli~~| ~~ébren~~ a nap; homlokát |kék-|arany
~~éterbe~~ tálba meriti, nem látni egészen,
hogy fényt lobbant-e vagy iszik az égben.

Rőt tűznyilak villannak föl-le, friss
ezüst~~xxxx~~ szikra~~xxx~~|kat vet| tőlük a harmat,
animt* a ~~p~~ barna pusztán átsuhannak.
|~~xxxxx~~ |Megrázza| tollát ~~rázza már~~ a pacsirta is,
a nappal livrés hírnöke, s mikor
a rekettyéből félénken kikémlel,
felváltva hunyorog a két szemével, –
aztán rezdűl s megnyilik a bokor
~~a parancsa~~ |~~és dala~~|s szövege| első részét zengve már
/ a nedves kékbe / röppen / a madár.

„Fel, fel! Az ifju hercegnő f~~ö~~elébredt!
~~Urak~~, ~~hölgyek~~, |~~Vár a munka~~,|Hív a mező| álomszuszék cselédek,
|te| ~~te~~, zafírkancsós |~~x~~| encián, siess,
selyemzászlós törpefűz, integess,
fel, virágok, tarka mezei nép,
hercegnönk mindjárt a terembe lép!”

S |ime| egyszerre ezer pilla rezzen,
~~árvácska~~ |Százszorszép| szeme tündökölve néz szét,
a liliom sápadt, – oly kellemetlen,
hogy a tóban épp fürdőzésen érték;
A rezgőfű egyetlen remegés!
A kis fűz rizsport hint magára és
selyemkendőjét feldobja a szélbe:
~~úgye~~ |repitsd| csak gyorsan a fenség kezébe!
Hódolva ~~tartja~~ nyujtja harmatserlegét
az encián, és ~~rá~~ragyog |rá| az ég:
~~ő~~ vérbeli herceg |ő|, ott tér~~p~~depelhet
első helyen urnője ágya mellett.

Rózsaszín váltja az ég bíborát,
Kelet felől ~~ragyogás xxxrő~~ |villámló| fény tör~~i~~ át
a függönyt ránca alól, s fent, valahol
az ég|ben a| pacsirta ~~megint dalol~~ újra szól:
„~~Jőn~~ Jő a hercegnö, a kapuban áll,
rajta, ~~xx~~ hárfások, zengjen a karének,
zengjen a csarnok, rajta, ~~xx~~ |víg| zenészek,
fátyolszárnyú nép, kezdj a dalba már,
~~itt~~ |Jön| a hercegnő, a kapuban áll!”

S most egyszerre nekibuzd~~x~~úl a puszta,
kifordítja lábszárát a tücsök,
harmattal gyantáz s két füszál között
szíve nótáját húzza, egyre húzza;
szarvasbogarak komo~~ly~~r kürtje szól,
a kis muslica ezüst szárnya rebben
~~s~~(a tringel se cseng ezüstösebben);
légy is zümmög: diszkant és tenor;
aztán, dereka gazdag csíkjait
virágporral ~~növelve~~ |sárgitva|, mint komoly
basszista, már a méh is dolgozik
s nehézkesen ~~, nehézkesen~~ mozogva a zsibongó
virágokban a nagybőgős, a dongó.
Dóm még nem épült annyi ezer ívvel,
ahogy a hanga zengő bokra ível,
mert ág és galy egymást emeli, mint
megannyi egybezsongó labirint;
olyan zenét nem hallott még király,
amilyet a zöld puszta muzsikál.

A királynő most trónusára ül,
lába ~~x~~ előtt ezüstfelhő a szőnyeg,
sugárkorona a feje körül
~~s az égből~~ s mind hangosabban zeng a szárnyas ének:
„Föl, bányászok! mutassátok a tárnák
kincseit, gyáros, hozd el fénybemártott

[1193] Ms 4657/104.I-IV. *(kézírás)*
[1194] UI.41.I.447
* *sic!*

[SZABÓ LŐRINC]:
A pacsirta[1194]

Az éj sarkantyús őre szól. Rekedten
harsan tova szava a szürkületben,
s bíborágyáról álomittasan
felkél a nap; homlokát kék-arany
tálba meriti; nem látni egészen,
hogy fényt lobbant-e vagy iszik az égben.

Égő nyilak villannak föl-le, friss
ezüstszikrákat vet tőlük a harmat,
amint a barna pusztán átsuhannak.
Megrázza tollát a pacsirta is,
a nappal livrés hírnöke, s mikor
a rekettyéből félénken kikémlel,
felváltva hunyorog a két szemével, –
aztán rezdül s megnyílik a bokor
s szövege első részét zengve már
röppen a nedves kékbe a madár.

«Fel! fel! Az ifjú hercegnő felébredt!
Hív a munka, álomszuszék cselédek,
te, zafírkancsós encián, siess,
selyemzászlós törpefűz, integess,
fel, virágok, tarka mezei nép,
hercegnőnk mindjárt a terembe lép!»

S íme egyszerre ezer pilla rezzen,
Százszorszép szeme tündökölve néz szét,
a liliom sápadt: oly kellemetlen,
hogy a tóban épp fürdőzésen érték;
a rezgőfű egyetlen remegés!
A kis fűz rizsport hint magára és
selyemkendőjét feldobja a szélbe:
repítse gyorsan a fenség kezébe!
Hódolva nyujtja harmatserlegét
az encián, és ragyog rá az ég:
vérbeli herceg ő, ott térdepelhet
első helyen úrnője ágya mellett.

Rózsaszín váltja az ég bíborát,
Kelet felől villámló fény tör át
a függöny ráncain, s fent, valahol,
az égben a pacsirta újra szól:
«Jön a hercegnő, a kapuban áll,
rajta, hárfások, zengjen a karének,
zengjen a csarnok, rajta, víg zenészek,
fátyolszárnyú nép, kezdj a dalba már,
jön a hercegnő, a kapuban áll!»

S most egyszerre nekibuzdul a puszta,
kifordítja lábszárát a tücsök,
harmattal gyantáz, s két fűszál között
szíve nótáját húzza, egyre húzza;
szarvasbogarak komoly kürtje szól,
a kis muslica ezüst szárnya rebben
(a triangel se cseng ezüstösebben);
zümmög a légy is: diszkánt és tenor;
aztán, dereka gazdag csíkjait
virágporral sárgítva, mint komoly
basszista, már a méh is dolgozik
s nehézkesen mozogva a zsiborgó
virágokban a nagybőgős, a dongó.
Dóm még nem épült annyi ezer ívvel,
ahogy a hanga zengő bokra ível,
ág, galy és lomb egymást ringatja, mint
megannyi egybezsongó labirint:
olyan zenét nem hallott még király,
amilyet a zöld puszta muzsikál.

A királynő most trónusára ül,
lába alatt rózsafelhő a szőnyeg,
sugárkorona a feje körül,
s mind hangosabban zeng a szárnyas ének:
«Föl, bányászok! mutassátok a tárnák
kincseit, gyáros, hozd el fénybemártott

kelméidet, a ~~xxxx~~ hercegnő ruháját,
kalmár, elő a zafírt, a gyémántot!”

Nézd, hogy nyüzsög, árad a föld öle,
hogy tolakszik a sok fekete apród:
fáradságos ~~xx~~ robotuk utakat ró
s lépcsőket vág a mélyből fölfele;
szegény hangy~~ákat~~anép, ~~xxx~~ ~~xxx~~|meg|gyötör a munka
s durva köved senki sem szereti!
De nézd a pókot: ~~xxx~~ selymén föl s le futva
hálója végső szálait szövi,
gyöng~~x~~ytiszta, illatos tünderruhát;
sok nemes szikra ég ragyogva benne.
S szél jön, ~~xxx~~ |leakasztja| ~~x~~, s viszi tovább:
száll, leng, és belevész a végtelenbe.

A felhő ~~xxxxxxx~~ |már szétfoszlott, a pacsirta|
elnémult és visszaszállt a bokorba
~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~.

#

Ford. Szabó Lőrinc

~~A felhők szétoszolt és a pacsirta~~
~~a pacsirta szét |xxx|~~
~~xx~~
~~A felleg elszállt~~
~~Felhő eltünt, elnémult a~~
~~A felhő |már| szétfoszlott, és a pacsirta~~
~~A felhő volt – nincs! a rekettyebokorba~~
~~némán alánap~~
~~elnémult és visszaszállt a~~

[SZABÓ LŐRINC]:
A pacsirta[1195]

Az éj sarkantyús őre szól. Rekedten
harsan tova szava a szürkületben,
s bíborágyáról álomittasan
felkél a nap, homlokát kék-arany
tálba meríti, nem látni egészen,
hogy fényt lobbant-e vagy iszik az égben.

Égő nyilak villannak föl-le, friss
ezüstszikrákat vet tőlük a harmat,
amint a barna pusztán átsuhannak.
Megrázza tollát a pacsirta is,
a nappal livrés hírnöke, s mikor
a rekettyéből félénken kikémlel,
felváltva hunyorog a két szemével,
aztán rezdül s megnyílik a bokor
s szövege első részét zengve már
röppen a nedves kékbe a madár.

„Fel! fel! Az ifjú hercegnő felébredt!
Hív a munka, álomszuszék cselédek,
te, zafírkancsós encián, siess,
selyemzászlós törpefűz, integess,
fel, virágok, tarka mezei nép,
hercegnőnk mindjárt a terembe lép!”

S ime egyszerre ezer pilla rezzen,
Százszorszép szeme tündökölve néz szét,
a liliom sápadt: oly kellemetlen,
hogy a tóban épp fürdőzésen érték!
A rezgőfű egyetlen remegés.
A kis fűz rizsport hint magára és
selyemkendőjét feldobja a szélbe:
repítse gyorsan a fenség kezébe!
Hódolva nyujtja harmatserlegét
az encián, és ragyog rá az ég:
vérbeli herceg ő, ott térdepelhet
első helyen úrnője ágya mellett.

Rózsaszín váltja az ég bíborát,
Kelet felől villámló fény tör át
a függöny ráncain, s fent valahol
az égben a pacsirta újra szól:
„Jön a hercegnő, a kapuban áll,
rajta, hárfások, zengjen a karének,

kelméidet, a hercegnő ruháját,
kalmár, elő a zafírt, a gyémántot!»

Nézd, hogy nyüzsög, árad a föld öle,
hogy tolakszik a sok fekete apród:
fáradságos robotuk utakat ró
s lépcsőket vág a mélyből fölfele:
szegény hangyanép, meggyötör a munka
s durva köved senki sem szereti!
De nézd a pókot: selymén föl s le futva
hálója végső szálait szövi,
gyöngytiszta, illatos tündérruhát:
sok nemes szikra ég ragyogva benne.
S szél jön, leakasztja s viszi tovább:
száll, imbolyog s tűnik a végtelenbe.

A felhő széjjelfoszlott, a pacsirta
elnémult és visszahullt a bokorba.

[SZABÓ LŐRINC]:
A pacsirta[1196]
Die Lerche

Az éj sarkantyús őre szól. Rekedten
harsan tova szava a szürkületben,
s biborágyáról álomittasan
felkél a nap; homlokát kék-arany
tálba meríti; nem látni egészen,
hogy fényt lobbant-e vagy iszik az égben.

Égő nyilak villannak föl-le, friss
ezüstszikrákat vet tőlük a harmat,
amint a barna pusztán átsuhannak.
Megrázza tollát a pacsirta is,
a nappal livrés hírnöke, s mikor
a rekettyéből félénken kikémlel,
felváltva hunyorog a két szemével, –
aztán rezdül s megnyílik a bokor
s szövege első részét zengve már
röppen a nedves kékbe a madár.

„Fel! fel! Az ifjú hercegnő felébredt!
Hív a munka, álomszuszék cselédek,
te, zafírkancsós encián, siess,
selyemzászlós törpefűz, integess,
fel, virágok tarka mezei nép,
hercegnőnk mindjárt a terembe lép!”

S ime egyszerre ezer pilla rezzen,
Százszorszép szeme tündökölve néz szét,
a liliom sápadt: oly kellemetlen,
hogy a tóban épp fürdőzésen érték;
a rezgőfű egyetlen remegés!
A kis fűz rizsport hint magára és
selyemkendőjét feldobja a szélbe:
repítse gyorsan a fenség kezébe!
Hódolva nyujtja harmatserlegét
az encián, és ragyog rá az ég:
vérbeli herceg ő, ott térdepelhet
első helyen úrnője ágya mellett.

Rózsaszín váltja az ég bíborát,
Kelet felől villámló fény tör át
a fügöny ráncain, s fent, valahol,
az égben a pacsirta ujra szól:
„Jön a hercegnő, a kapuban áll,
rajta, hárfások, zengjen a karének,

[1195]

[1196] ÖB.I.68-71

zengjen a csarnok, rajta víg zenészek,
fátyolszárnyú nép, kezdj a dalba már,
jön a hercegnő, a kapuban áll!”

S most egyszerre nekibuzdul a puszta,
kifordítja lábszárát a tücsök,
harmattal gyantáz, s két füszál között
szíve nótáját húzza, egyre húzza,
szarvasbogarak komoly kürtje szól,
a kis muslica ezüst szárnya rebben
(a triangel se cseng ezüstösebben)
zümmög a légy is: diszkánt és tenor:
aztán, dereka gazdag csíkjait
virágporral sárgítva, mint komoly
basszista, már a méh is dolgozik,
s nehézkesen mozogva a zsiborgó
virágokban a nagybőgős, a dongó.
Dóm még nem épült annyi ezer ívvel,
ahogy a hanga zengő bokra ível,
ág, gally és lomb egymást ringatja, mint
megannyi egybezsongó labirint:
olyan zenét nem hallott még király,
amilyet a zöld puszta muzsikál.

A királynő most trónusára űl,
lába alatt rózsafelhő a szőnyeg,
sugárkorona a feje körűl,
s mind hangosabban zeng a szárnyas ének:
„Föl, bányászok! mutassátok a tárnák
kincseit, gyáros, hozd el fénybemártott
kelméidet, a hercegnő ruháját,
kalmár, elő a zafirt, a gyémántot!”

Nézd, hogy nyüzsög, árad a föld öle,
hogy tolakszik a sok fekete apród:
fáradságos robotuk utakat ró
s lépcsőket vág a mélyből fölfele:
szegény hangyanép, meggyötör a munka
s durva köved senki sem szereti!
De nézd a pókot: selymén föl s le futva
hálója végső szálait szövi,
gyöngytiszta, illatos tündérruhát,
sok nemes szikra ég ragyogva benne.
S szél jön, leakasztja, s viszi tovább:
száll, imbolyog s tűnik a végtelenbe.

A felhő széjjelfoszlott, a pacsirta
elnémult és visszahullt a bokorba.

zengjen a csarnok, rajta, víg zenészek,
fátyolszárnyú nép, kezdj a dalba már,
jön a hercegnő, a kapuban áll!”

S most egyszerre nekibuzdúl a puszta,
kifordítja lábszárát a tücsök,
harmattal gyantáz, s két fűszál között
szive nótáját húzza, egyre húzza;
szarvasbogarak komoly kürtje szól,
a kis muslica ezüst szárnya rebben
(a triangel se cseng ezüstösebben);
zümmög a légy is: diszkánt és tenor;
aztán, dereka gazdag csíkjait
virágporral sárgitva, mint komoly
basszista, már a méh is dolgozik,
s nehézkesen mozogva a zsibongó
virágokban a nagybőgős, a dongó.
Dóm még nem épült annyi ezer ívvel,
ahogy a hanga zengő bokra ível,
ág, galy és lomb egymást ringatja, mint
megannyi egybezsongó labirint:
olyan zenét nem hallott még király,
amilyet a zöld puszta muzsikál.

A királynő most trónusára ül,
lába alatt rózsafelhő a szőnyeg,
sugárkorona a feje körűl,
s mind hangosabban zeng a szárnyas ének:
„Föl, bányászok! mutassátok a tárnák
kincseit, gyáros, hozd el fénybemártott
kelméidet, a hercegnő ruháját,
kalmár, elő a zafirt, a gyémántot!”

Nézd, hogy nyüzsög, árad a föld öle,
hogy tulakszik a sok fekete apród:
fáradságos robotuk útakat ró
s lépcsőket vág a mélyből fölfele:
szegény hangyanép, meggyötör a munka
s durva köved senki sem szereti!
De nézd a pókot: selymén föl s le futva
hálója végső szálait szövi,
gyöngytiszta, illatos tündérruhát;
sok nemes szikra ég ragyogva benne,
S szél jön, leakasztja, s viszi tovább:
száll, imbolyog s tűnik a végtelenbe.

A felhő széjjelfoszlott, a pacsirta
elnémult és visszahullt a bokorba.

[>*123*] DROSTE-HÜLSHOFF:
Im Grase[1197]

Süße Ruh, süßer Taumel im Gras,
Von des Krautes Arome umhaucht,
Tiefe Flut, tief tief trunkne Flut,
Wenn die Wolk am Azure verraucht,
Wenn aufs müde, schwimmende Haupt
Süßes Lachen gaukelt herab,
Liebe Stimme säuselt und träuft
Wie die Lindenblüt auf ein Grab.

Wenn im Busen die Toten dann,
Jede Leiche sich streckt und regt,
Leise, leise den Odem zieht,
Die geschloßne Wimper bewegt,
Tote Lieb, tote Lust, tote Zeit,
All die Schätze, im Schutt verwühlt,
Sich berühren mit schüchternem Klang
Gleich den Glöckchen, vom Winde umspielt.

Stunden, flücht’ger ihr als der Kuß
Eines Strahls auf den trauernden See,
Als des ziehenden Vogels Lied,
Das mir niederperlt aus der Höh,
Als des schillernden Käfers Blitz,
Wenn den Sonnenpfad er durcheilt,
Als der heiße Druck einer Hand,
Die zum letzten Male verweilt.

DROSTE-HÜLSHOFF:
Im Grase[1198]

Süße Ruh, süßer Taumel im Gras,
von des Krautes Arom umhaucht,
tiefe Flut, tief, tief trunkne Flut,
wenn die Wolke am Azure verraucht,
wenn aufs müde, schwimmende Haupt
süßes Lachen gaukelt herab,
liebe Stimme säuselt und träuft
wie die Lindenblüt auf ein Grab.

Wenn im Busen die Toten dann,
jede Leiche sich streckt und regt,
leise, leise den Odem zieht,
die geschloßne Wimper bewegt,
tote Lieb, tote Lust, tote Zeit,
all die Schätze, im Schutt verwühlt,
sich berühren mit schüchternem Klang
gleich den Glöckchen, vom Winde umspielt.

Stunden, flüchtiger ihr als der Kuß
eines Strahls auf den trauernden See,
als des ziehenden Vogels Lied,
das mir niederperlt aus der Höh,
als des schillernden Käfers Blitz,
wenn den Sonnenpfad er durcheilt,
als der heiße Druck einer Hand,
die zum letzten Male verweilt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Fűben[1199]
Im Grase

Édes béke, te, a füvön,
édes kábulat, illatok,
mély özön, mély, ittas özön,
mikor a felhő párolog,
mikor édes gerlekacaj
lengi körűl a bús fejet
s mint hárs-szirmok a sírra, a
drága hang susogva pereg.

S mikor a szív halottai
kelnek, a hullák benne, és
halkan remeg a pilla s az
ajak lélekzeni kész,
mind a halott s ami kéj s ami mult,
mind, amit omladék temet,
mint harangok a szélben, úgy
cseng és csengeti lelkedet.

Óra, te, gyorsabb, mint a sugár,
mely a tó gyászára esik,
mint a huzó madár dala,
mely a magasból gyöngyözik,
mint a bogár villáma, mely
a nap ösvényén átsiet,
mint a szorító kéz melege,
mely utolszor fogja kezed.

[1197] DHW.197-198
[1198] E.282-283
[1199] ÖB48.37

Dennoch, Himmel, immer mir nur
Dieses eine mir: für das Lied
Jedes freien Vogels im Blau
Eine Seele, die mit ihm zieht,
Nur für jeden kärglichen Strahl
Meinen farbig schillernden Saum,
Jeder warmen Hand meinen Druck,
Und für jedes Glück meinen Traum.

Dennoch, Himmel, immer mir nur
dieses eine nur: für das Lied
jedes freien Vogels im Blau
eine Seele, die mit ihm zieht,
nur für jeden kärglichen Strahl
meinen farbigschillernden Saum,
jeder warmen Hand meinen Druck,
und für jedes Glück meinen Traum.

Nekem azonban, Ég, csak ezt,
csak ezt, de mindig: mindenik
égbetörő szabad dalért
lelket, mely vele költözik,
minden fakó sugár köré
szegélyűl szivárványomat,
minden hő kézbe kezemet
s minden gyönyörhöz álmomat.

[SZABÓ LŐRINC]:
Fűben[1200]
Im Grase

Édes béke, te, a füvön,
édes kábúlat, illatok,
mély özön, mély, ittas özön,
mikor a felhő párolog,
mikor édes gerlekacaj
lengi körűl a bús fejet
s mint hárs-szirmok a sírra, a
drága hang susogva pereg.

S mikor a szív halottai
kelnek, a hullák benne, és
halkan remeg a pilla s az
ajak lélekzeni kész,
mind a halott s ami kéj s ami mult,
mind, amit omladék temet,
mint a harangok a szélben, úgy
cseng és csengeti lelkedet.

Óra, te, gyorsabb, mint a sugár,
mely a tó gyászára esik,
mint a huzó madár dala,
mely a magasból gyöngyözik,
mint a bogár villáma, mely
a nap ösvényén átsiet,
mint a szorító kéz melege,
mely utolszor fogja kezed.

Nekem azonban, Ég, csak ezt,
csak ezt, de mindig: mindenik
égbetörő szabad dalért
lelket, mely vele költözik,
minden fakó sugár köré
szegélyül szivárványomat,
minden hő kézbe kezemet
s minden gyönyörhöz álmomat.

[>*124*] DROSTE-HÜLSHOFF:
[›**Die Judenbuche**‹][1201]

Wo ist die Hand so zart, daß ohne Irren
Sie sondern mag beschränkten Hirnes Wirren,
So fest, daß ohne Zittern sie den Stein
Mag schleudern auf ein arm verkümmert Sein?
Wer wagt es, eitlen Blutes Drang zu messen,
Zu wägen jedes Wort, das unvergessen
In junge Brust die zähen Wurzeln trieb,
Des Vorurteils geheimen Seelendieb?
Du Glücklicher, geboren und gehegt
Im lichten Raum, von frommer Hand gepflegt,
Leg hin die Waagschal – nimmer dir erlaubt!
Laß ruhn den Stein – er trifft dein eignes Haupt!

ANNETTE VON DROSTE-HÜLSHOFF:
[**Wo ist die Hand, so zart, daß ohne Irren…**][1202]

Wo ist die Hand, so zart, daß ohne Irren
Sie sondern mag beschränkten Hirnes Wirren,
So fest, daß ohne Zittern sie den Stein
Mag schleudern auf ein arm verkümmert Sein?
Wer wagt es, eitlen Blutes Drang zu messen,
Zu wägen jedes Wort, das unvergessen
In junge Brust die zähen Wurzeln trieb,
Des Vorurteils geheimen Seelendieb?
Du Glücklicher, geboren und gehegt
Im lichten Raum, von frommer Hand gepflegt,
Leg hin die Waagschal' — nimmer dir erlaubt!
Laß ruhn den Stein — er trifft dein eignes Haupt! —

[SZABÓ LŐRINC]:
Itélet[1203]
Wo ist die Hand so zart, dass ohne Irren

Van kéz, oly finom, hogy biztosan és szép
rendben szétszedi az agy tévedését,
és olyan erős, hogy nem is remeg,
mikor a nyomorultra dob követ?
Ki meri mérni vak dühét a vérnek,

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Hol a kéz, oly finom, hogy sose téved…**][1204]

Hol a kéz, oly finom, hogy sose téved,
gubancát bontva zavart agynak-észnek,
és olyan biztos, hogy nem is remeg,
mikor egy bús, torz létre dob követ?
Ki meri mérni vak dühét a vérnek,

[SZABÓ LŐRINC]:
Zu: Droste-Hülshoff, Judenbuche, mottó[1205]
Uj szöveg! *„Ö.B."*

Hol a kéz, oly finom, hogy sose téved,
gubancát bontva zavart agynak-észnek,
és olyan biztos, hogy nem is remeg,
mikor egy bus, torz létre dob követ?
Ki meri mérni vak dühét a vérnek,

[1200] ÖB.II.76-77
[1201] HDW.235
[1202] DHJ.3
[1203] ÖB.I.557
[1204] NEM.467 (Szabó Lőrinc könyvtárának 2070489477 jelű kötetében ceruzával: »*Hol a finom kéz, hogy szálazza szét / A korlátolt agy kurta tévelyét, / És az erős kéz, amely nem remeg, / Mikor a nyomunkra ver követ?*«)
[1205] 10/78 jelű dossziéban: gépírás, autográf kiegészítésekkel.

a nem-felejtett szót, az ifju lélek
tolvaját, amely szívós gyökeret
ver bele, s hajt előítéletet?
Te, boldog ember, ki fényben születtél
és jámbor kéz ápolt védence lettél:
tilos ítélned, mérleghez ne nyulj!
hagyd a követ, saját fejedre hull![1]

a nem-felejtett szót, az ifju lélek
tolvaját, amely szívós gyökeret
ver bele, s hajt előítéletet?
Te boldog, ki tiszta helyen születtél,
és jámbor kéz ápolt védence lettél:
el azt a mérleget, hozzá ne nyúlj:
S hagyd a követ – saját fejedre hull!

a nem-felejtett szót, az ifju lélek
tolvaját, amely szivós gyökeret
ver bele, s hajt előítéle~~z~~tet?
Te boldog, ki ~~z~~tiszta helyen születtél
és jámbor kéz ápolt védence le~~z~~ttél:
el azt a mérleget, hozzá ne nyulj!
S hagyd a követ – saját fejedre hull!

Forditot~~z~~ta: Szabó Lőrinc
1956 III 14.

[>*125*] HEINRICH HEINE:
Buch der Lieder – Junge Leiden – Lieder
VIII[1206]

Anfangs wollt ich fast verzagen,
Und ich glaubt' ich trüg' es nie,
Und ich hab' es doch getragen, –
Aber fragt mich nur nicht, wie?

[BARÁT ÁRMIN]:
Dalok – **14.**[1207]

Előbb szinte elcsüggedtem,
Azt hivém: szivembe tép;
S aztán mégis elviseltem, –
Csak ne kérdjétek: mikép?…

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
72.[1208]

Oh ez már elviselhetetlen!
Mondtam magamban untalan.
És aztán mégis elviseltem,
Csak azt ne kérdjétek: hogyan?

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
[**Oh, ez már elviselhetetlen!…**][1209]

Oh, ez már elviselhetetlen!
Mondtam magamban untalan
És aztán mégis elviseltem –
Csak azt ne kérdjétek: hogyan?

[HÁRS ERNŐ]:
Szívem attól félt sok évig[1210]

Szívem attól félt sok évig,
el nem bír ily szörnyű kínt;
ám vitte a súlyt a célig,
csak ne kérdezd tőle: mint?

[SZABÓ LŐRINC]:
Csak ne kérdezd[1211]

Anfangs wollt ich fast verzagen
Előbb nagyon fájt a lelkem;
sírtam: minden oda van;
aztán mégis elviseltem –
Csak ne kérdezd, hogy: hogyan?!

[N.N.]:
[**Előbb szinte romba dőltem…**][1212]

Előbb szinte romba dőltem;
sírtam: minden odavan;
aztán mégis elviseltem –
csak ne kérdezd, hogy: hogyan?!

[NÉMETH ISTVÁN PÉTER]:
[**Úgy kezdődött, hogy erőm elhagyott…**][1213]

Úgy kezdődött, hogy erőm elhagyott.
Nem is áltatttam magam semmivel.
Mégis, mégis kibírtam valahogy.
Ne kérdd, az ember hogy viseli el…

[SZÁSZ BÉLA]:
Előbb a sors ellen kikeltem…[1214]

Előbb a sors ellen kikeltem:
»Ezt elviselni nem lehet!«
És aztán mégis elviseltem,
De hogy hogyan – ne kérdjetek.

[SZÁSZ KÁROLY]:
Először szinte…[1215]

Először szinte elcsüggedtem:
Hogy már ez elviselhetetlen!
Még is csak elviseltem végre.
De mikép? – senki azt ne kérdje.

[URBÁN ESZTER]:
Előbb már-már elcsüggedtem…[1216]

Anfangs wollt' ich…
Előbb már-már elcsüggedtem:
elviselni nem lehet;
aztán mégis elviseltem.
Hogyan? Jobb nem kérdened.

[>*126*] HEINE:
Buch der Lieder – Romanzen II
Die Bergstimme.[1217]

Ein Reiter durch das Bergthal zieht,
Im traurig stillen Trab':
Ach! zieh' ich jetzt wohl in Liebchens Arm,
Oder zieh' ich in's dunkle Grab?
Die Bergstimm Antwort gab:
In's dunkle Grab!

Und weiter reitet der Reitersmann,
Und seufzet schwer dazu:
So zieh ich denn hin in's Grab so früh, –
Wohlan im Grab ist Ruh.
Die Stimme sprach dazu:
Im Grab ist Ruh!

Dem Reitersmann eine Thräne rollt
Von der Wange kummervoll:
Und ist nur im Grabe die Ruhe für mich, –
So ist mir im Grabe wohl.
Die Stimm' erwiedert hohl:
Im Grabe wohl!

HEINE:
Buch der Lieder – Romanzen 2
Die Bergstimme[1218]

Ein Reiter durch das Bergtal zieht,
Im traurig stillen Trab:
„Ach! zieh ich jetzt wohl in Liebchens Arm,
Oder zieh ich ins dunkle Grab?"
Die Bergstimm' Antwort gab:
„Ins dunkle Grab!"

Und weiter reitet der Reitersmann,
Und seufzet schwer dazu:
„So zieh ich denn hin ins Grab so früh, –
Wohlan im Grab ist Ruh'!"
Die Stimme sprach dazu:
„Im Grab ist Ruh!"

Dem Reitersmann eine Träne rollt
Von der Wange kummervoll:
„Und ist nur im Grabe die Ruhe für mich –
So ist mir im Grabe wohl."
Die Stimm' erwidert hohl:
„Im Grabe wohl!"

[BACHER-BODROGH PÁL]:
A visszhang[1219]

Egy ifju vágtat a völgy ölén,
Sebére nincsen ír:
„A kedves karja tárul elém,
Vagy vár a puszta sír?"
A visszhang visszasír:
„A puszta sír!"

És vágtat az ifju a völgyön át,
Sohajtva, nyögve nagyot:
„Hadd szálljak ifjan a sírba hát,
A sír, a sír nyugodt!"
A visszhang suttogott:
„A sír nyugodt!"

Az ifju arcán könny pereg,
Mély bútól csillogó:
„S ha nyugtot én csak ott lelek,
Ugy nékem a sírba' jó".
És tompán búg a szó:
„A sírba' jó!"

[BARÁT ÁRMIN]:
Románcok 3. **Visszhang.**[1220]

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
A visszhang[1221]

[SZABÓ LŐRINC]:
A visszhang[1222]

[SZÁSZ KÁROLY]:
A visszhang[1223]

[1206] HHK.65
[1207] HDB.53.
[1208] HKE.45
[1209] HDE.29
[1210] HEA.40
[1211] ÖBII.353; HHV.II.12
[1212] HHV.14
[1213] NIH.+
[1214] HKÖ.72
[1215] SzK.279
[1216] HVP.I.11
[1217] HHK.69
[1218] HG.32
[1219] BI.58
[1220] HDB.64-65
[1221] HDE.31-32

Lovas vonúl a völgyön át,
Horgasztva bús fejét:
„Ah, vár ölelésre kedvesem,
Avagy vár-e a sírsötét?”
Szól bérc visszhangjaként:
„A sírsötét.”

És léptet odébb a bús lovas,
Sóhajtva elmereng:
„Vár hát kora sír a mélybe’ lent, –
Gyógyít a síri csend!”
Szirt hangja visszacseng:
„A síri csend!”

A lovas arcán könycsepp pereg,
Keserű bánatfolyó:
„Ha a sírom ölébe’ pihenhetek,
Ugy nékem a sír be jó!”
Kong bérc felő1 a szó:
„A sír be jó!”

Lovag üget a völgyön át,
Sebére nincsen ír.
»Galambom karja vár-e rám,
Vagy oh, a néma sír?«
A bérczhang visszasír:
– A néma sír!

Tovább üget a bús lovag,
Szava sohajba vesz:
»Korán halok, de mit nekem!
Menjünk! Ott béke lesz.«
Halk visszhang zengedez:
– Ott béke lesz.

Arczára fénylő könny pereg,
Mély bútól csillogó –
»S ha nyugalmat csak ott lelek:
Jó lesz a sírba, jó …«
S fölbúg a bérczi szó:
– A sírba jó.

1. Lovas üget a bércen át,
– A ló oly csendbe lép –
„Ah! kedvesemnek karja vár-e rám,
Vagy tán a síri éj?”
Viszhang szól, hangja mély:
„A síri éj!”

2. Tovább üget a bús lovag
– Ajkán sóhaj szakad:
„Mért kell a sírba szállnom ily korán?
Mindegy! nyugalmat ad!”
– A mélyből hang riad:
„Nyugalmat ad!”

3. Arcára bánat könye hull,
Bánattól csillogó:
„Csak sírom ád örök békét nekem?
Úgy hát a sírba’ jó – – –!”
– Tompán rábúg a szó:
„A sírba jó!”

Lovag megy a bérci völgy elé,
Nyomán az út doobgva sír.
– Vajh! kedvesem karja vár-e reám –
Vagy hajh, a néma sír?
S a bérchang visszasír:
– A néma sir!

S tovább megy ügetve a jó lovag,
S mélán sohajtva szól:
– Hadd szálljak a sirba hát korán,
A sírban csend honol!
S a visszhang válaszol:
– Ott csend honol!

És a lovag arcán könny görög,
S búja oly megható!
– S ha nyugtot a sir adhat csupán:
A sirban lenni jó!
És zeng a bérci szó:
– A sirba jó!

[>*127*] HEINE:
Buch der Lieder – Junge Leiden – Romanzen X.
Belsatzar.[1224]

Die Mitternacht zog näher schon;
In stummer Ruh lag Babylon.

Nur oben in des Königs Schloß,
Da flackert’s, da lärmt des Königs Troß.

Dort oben in dem Königssaal,
Belsatzar hielt sein Königsmahl.

Die Knechte saßen in schimmernden Reih’n,
Und leerten die Becher mit funkelndem Wein.

Es klirrten die Becher, es jauchzten die Knecht’;
So klang es dem störrigen Könige recht.

Des Königs Wangen leuchten Glut;
Im Wein erwuchs ihm kecker Muth.

Und blindlings reißt der Muth ihn fort;
Und er lästert die Gottheit mit sündigem Wort.

Und er brüstet sich frech, und lästert wild;
Die Knechtenschaar ihm Beifall brüllt.

Der König rief mit stolzem Blick;
Der Diener eilt und kehrt zurück.

Er trug viel gülden Geräth auf dem Haupt;
Das war aus dem Tempel Jehovahs geraubt.

Und der König ergriff mit frevler Hand
Einen heiligen Becher, gefüllt bis am Rand’.

Und er leert ihn hastig bis auf den Grund,
Und rufet laut mit schäumendem Mund:

Jehovah! dir künd’ ich auf ewig Hohn, –
Ich bin der König von Babylon!

Doch kaum das grause Wort verklang,
Dem König ward’s heimlich im Busen bang.

Das gellende Lachen verstummte zumal;
Es wurde leichenstill im Saal.

Und sieh! und sieh! an weißer Wand
Da kam’s hervor wie Menschenhand;

Und schrieb, und schrieb an weißer Wand
Buchstaben von Feuer, und schrieb und schwand.

Der König stieren Blicks da saß,

[BACHER-BODROGH PÁL]:
Belsázár[1225]

Közelg az éjfél csöndesen;
Már Bábel alszik és pihen.

De hangos még a királyi vár;
Ott nyüzsg a nép, ott cseng a pohár.

Ott csillog a fény a termeken át;
Belsázár tartja királyi torát.

A szolgahad körötte ül;
A tűzbor ömlik, a serleg ürűl,

A kancsó csörren, a szolga mulat;
Ez kedvre deríti a dölyfös urat.

Hevűl a király, a vére forr;
Tetézte, növelte a gőgöt a bor.

A bűnös láng lobogva kigyúl;
S ő Istent szidja, gyalázza vadúl.

Gyalázza, szidja, növekszik a gőg;
A szolganép helyeselve bőg.

Majd int a büszke királyi fő;
A szolga indul s visszajő.

Sok drága edényt remegve hord:
Az Urnak rablott kincse volt.

S a király kacagva megragad
Egy csordultig teli szent poharat.

Fenékig üríti a drága kehelyt;
S míg habzik az ajka, szitkokat ejt:

„Mit nékem égi erőd, Jehova!
Király vagyok én, Babylonnak ura!”

A szó alig hogy hangzik el,
Remegni kezd a királyi kebel.

A víg kacagás, a lárma elűl;
Lesz néma csend köröskörűl.

És lám! és lám! fehér falon,
Ugy rémlik, emberkéz oson:

Csak ír, csak ír fehér falon
Tüzes betűket s tűnik a nyom.

Riadva néz a büszke úr;

[BARÁT ÁRMIN]:
Románcok 11. **Belzazár.**[1226]

Közelg az éjfél; Babylon
Utcáin néma nyogalom.

Csak a királyi várba’ fenn
Mulatnak a fáklyák fényiben.

Királyi csarnok telve már,
Királyi tort ül Belzazár.

Az udvari nép pompázva feszít
És borteli serleget sorra ürít.

És csendül a serleg a szolgakörön;
A büszke királynak e hang nagy öröm.

Királynak arca lángban ég;
Kedvét a bor csak szítja még.

S a gőg ragadja őt vakon;
És szidja az istent botorúl, szilajon.

S ocsmány beszéd, mi belőle fakad!
Tetszést üvölt a szolgahad.

Most a király szemével int;
Egy szolga fut s megjő megint.

Bő kincset aranyból cipel fején;
Jehova lakából rablott sok edény.

S egy szent kelyhet, mi kezébe kerül,
A király teletöltet szentségtelenűl.

S fenékig üríti tüzes-mohón.
És nyílik ajka tajtékozón:

„Jehova! hatalmadon kacagok, –
Én Babylon királya vagyok!”

E szörnyű szó még el se szállt,
Elfogja a rémület a királyt.

Elnémul a lárma, kacagás se cseng;
Kél a terembe’ síri csend.

És nézd! És nézd! Fehér falon
Mint hogyha ember írta vón;

És ír és ír fehér falon
Tüzes betüsort, aztán eloson.

Ül a király és néz merőn,

1222 ÉD.81
1223 SNK.212-213
1224 HHK.93,95
1225 BI.55-56
1226 HDB.77-79

Mit schlotternden Knien und todtenblaß.

Die Knechtenschaar saß kalt durchgraut,
Und saß gar still, gab keinen Laut.

Die Magier kamen, doch keiner verstand
Zu deuten die Flammenschrift an der Wand.

Belsatzar ward aber in selbiger Nacht
Von seinen Knechten umgebracht.

A térde reszket, az arca fakúl.

Dermedve űl a szolgahad:
Egy árva hangot ajka nem ad.

A jósnép jő, de hiába siet:
Nem fejti meg egy sem a lángbetüket.

S Belsázárt holtan éri a regg:
Megölte éjjel a szolgasereg.

Halálra fakúltan, reszketőn.

Vacogva űl a szolgahad
S elfogja néma iszonyat.

Sok táltos jő, de hiába kutat,
Sehogy sem érti a lángsorokat.

És Belzazárral az udvari népek
Még az éjjel végezének.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
Belsazár[1227]

Az éjfél mindent árnyba von:
Nyugodtan alszik Babylon.

Csak ottfenn, a királyi várban
Nem alszanak. Ott vigadás van.

Fény, zaj derítik csarnokát –
Belsazár tart ott lakomát.

Az asztaloknál czifra szolga-nép
Üriti s tölti ujra serlegét.

Cseng a pobár, ujjong a szolgahad:
Zord gazdájuk, a király, így mulat.

Vad szeme villog, arcza lángol,
Feltüzeli az éji mámor,

S úgy elragadja féktelen heve,
Hogy ajkán gúny lesz az isten neve.

Szitok, káromlás – zápormód szakad,
És tetszést bőg reá a szolgahad.

Kevély parancsot most szemével int:
A szolga megy és visszatér niegint.

Arany-edényeket rak egy halomba –
Jehova templomából van rabolva.

S szentségtelen kezekkel a király
Egy szent kehelyt ragad, mely szinig áll.

Fenékig iszsza tűz·borát
S tajtékzó ajkkal igy kiált

„Jehova! Megvetésem hitvány tárgya –
Reád köszönti, Babylon királya!”

De el se hangzott még a vad beszéd:
Titkos borzongás fogta el szivét.

A kaczagás is megszünt hirtelen,
Mint sirbolt, csendes lett a nagy terem.

S nézd, nézd! A febér falon ott
Halkan egy emberkéz mozog.

Izzó betüket ír a falra hosszan,
Azután nyom nélkül letűnik onnan.

Remegő térddel, holthalványra válva,
Rémülten ül ott Babylon királya.

S a szolgahad körötte megkövülve,
Életjel nélkül, síri csendben ülve …

Hivatnak mágust, bölcset, csillagászt:
Egyik se fejti meg a lángirást.

De Belsazárnak zsarnok életével
Szolgái számoltak még aznap éjjel.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
10.
Belsazár.[1228]

Az éjfél mindent árnyba von:
Nyugodtan alszik Babylon.

Csak ott fenn a királyi várban
Nem alszanak. Ott vigadás van.

Fény, zaj derítik csarnokát –
Belsazár tart ott lakomát.

Az asztaloknál czifra szolga-nép
Üríti s tölti ujra serlegét.

Cseng a pohár, ujong a szolgahad:
Zord gazdájuk, a király így mulat.

Vad szeme villog, arcza lángol,
Feltüzeli az éji mámor,

S úgy elragadja féktelen heve,
Hogy ajkán gúny lesz az isten neve.

Szitok, káromlás – zápormód szakad
És tetszést bőg reá a szolgahad.

Kevély parancsot most szemével int:
Szolga megy és visszatér megint.

Arany-edényeket rak egy halomba –
Jehova templomából van rabolva.

S szentségtelen kezekkel a király
Egy szent kelyhet ragad, mely színig áll.

Fenékig iszsza tűz-borát
S tajtékzó ajkkal így kiált:

»Jehova! Megvetésem hitvány tárgya –
Reád köszönti: Babylon királya!«

De el se hangzott még a vad beszéd:
Titkos borzongás fogta el szivét.

A kaczagás is megszünt hirtelen,
Mint sírbolt: csöndes lett a nagy terem

S nézd, nézd! A fehér falon ott
Lassan egy emberkéz mozog.

Izzó betűket ír a falra hosszan,
azután nyom nélkül letűnik onnan.

Remegő térddel, holthalványra válva,
Rémülten ül ott Babylon királya.

S a szolgahad körötte megkövülve,
Életjel nélkül, síri csendben ülve…

Hivatnak mágust, b0lcset, csillagászt:
Egyik se fejti meg a lángirást.

De Belsazárnak zsarnok életével
Szolgái számoltak még aznap éjjel.

[SZABÓ JÁNOS]:
Belzacár[1229]

Éjfélre járt. Hallgatagon
pihenni dőlt már Babilon.

De fenn a fellegvárban még
lobog a láng; lármáz a csőcselék.

Ott fenn a trónteremben ád
Belzacár ma királyi lakomát.

Csillogva ül a fényes szolgasor,
fogyó kupákban szikrázik a bor.

Cseng a pohár, az udvaronc rivalg;
élvezi a konok király a zajt.

Orcája fénylik, lángbibor:
növeli vad dölyfét a bor.

Elönti vak, kérkedő indulat;
átkozza vétkes szókkal az Urat.

Orcátlan pöffeszt, szitkot szór vadul
s a szolganyáj tetszést bőg válaszul.

Kevély szeme parancsra lobban:
rohan egy szolga, s megtér nyomban.

Feje fölött sok aranyszert nyalábol:
rabolt edény Jehova templomából.

Most felragad a király fertezett
keze egy szent, csorduló serleget.

Mohón fenékig hajtja, s kárhozó
tajtékos ajkán felcsattan a szó:

„Csúffá lettél, Jehova, hallhatod,
Babilonban a király én vagyok!”

S az iszonyu szózat még el sem ül,
szivére titkos bánat nehezül.

A vad kacagás elnémul legott:
halotti csend üli a csarnokot.

S nézd, nézd, a fehér fal felett,
mintha egy kéz jelenne meg!

S ír, ír a fehér falra, nézd!
Lángjegyeket ró, s elenyész.

Csak ül, s mmeredten bámul a király,
remeg a térde; — halotthalovány.

Dideregve borzad a szolgahad;
csak ül, csak néz; a hang ajkára fagy.

Sok mágus jő, s mindannyinak titok:
fenn a falon mi jel parázuslik ott.

Még éj vala, s az udvari cselédek
a király Belzacárral végezének.

[1227] HKE.II.99-101
[1228] HDE.41-42
[1229] NKA. 507

[SZABÓ LŐRINC]:
|*Heinrich*| Heine ~~Henrik:~~ *Kis változtatással jelent meg az Ö.B.-ban*

B E L Z A C Á R[1230]

Az éjfél már közeledett.
Csönd, béke Babylon felett.

Csak fent ragyogott-zengett a vár:
Fáklyák, csatlósok, száz laká~~x~~j.

Ott ~~F~~fent! Vacsorát adott a kirá~~l x~~y,
Lakomát a királyi Belzacár.

Díszben az ünnepi szolgasor;
S szikrázott és ürűlt a ~~xxx~~ bor.

Serleg csendűl, és nóta száll:
Igy vigad a makacs király.

A király szive izzik, arca ég,
Pezsdül a borban a hetykeség.

S vakon sodorja a gőg, a láz:
Bűnös szava istent gyaláz.

S hetvenkedik, káromkodik,
Élvezve a szolgák tapsait.

S szól a király, szeme gőgösen int:
Lakáj pattan, ki, s jön megint.

Rabolt kingarmada volt a fején:
Jeh~~x~~ováé! templomi aranyedény!

S gaz kézzel megragadva, egy
Színigtöltött, szent serleget

Mohón fenékig ürít a király,
S habzó szájjal üvölti már:

Terajtad, Jehova, csak kacagok –
Én Babylon királya vagyok!

De alighogy a szörnyű szó tovaszáll,
Magába roskad a király.

Eláll a nóta, ricsaj, hahota;
Halotti csönd a palota.

De nézd! de nézd! a fehér falon
Mintha kéz…! És jelt jelre von:

Jelt jelre írt a fehér falon:
Lángbetűk!… Írt; ~~s más~~ |*majd*| semmi nyom!

Dermed~~x~~ten bámúl a király,
Roggyan a lába, az arca halál.

És megborzong a szolgahad,
Megborzong s több hangot nem ad.

Jöttek a mágusok – ~~x~~ész s hatalom
Nem fejti a lángírást a falon!

De Belzacárt még azon éjszaka
~~M~~m~~x~~egölte a ~~xxx~~ cselédhada.

[SZABÓ LŐRINC]:
Belzacár[1231]
Belsazer

Az éjfél már közeledett.
Csönd, béke Babylon felett.

Csak fent ragyogott-zengett a vár:
fáklyák, csatlósok, száz lakáj.

Ott fent! Vacsorát adott a király,
lakomát a királyi Belzacár.

Díszben az ünnepi szolgasor;
s szikrázott és ürült a bor.

Serleg csendül, és nóta száll:
így vigad a makacs király.

A király szíve izzik, arca ég,
pezsdül a borban a hetykeség.

S vakon sodorja a gőg, a láz:
bűnös szava istent gyaláz.

S hetvenkedik, káromkodik,
élvezve a szolgák tapsait.

S szól a király, szeme gőgösen int:
lakáj pattan, ki, s jön megint.

Rabolt kincset hozott a fején:
Jehováét, templomi aranyedényt!

S gaz kézzel megragadva, egy
színigtöltött, szent serleget

mohón fenékig ürít a király,
s habzó szájjal üvölti már:

„Terajtad, Jehova, csak kacagok –
én Babylon királya vagyok!”

De alighogy a szörnyű szó tovaszáll,
magába roskad a király.

Eláll a nóta, ricsaj, hahota;
halotti csönd a palota.

De nézd! De nézd! A fehér falon
mintha kéz…! És jelt jelre von;

jelt jelre írt a fehér falon:
lángbetűk!… Írt; majd semmi nyom!

Dermedten bámul a király,
roggyan a lába, az arca halál.

És megborzong a szolgahad,
megborzong s több hangot nem ad.

Jöttek a mágusok — ész s hatalom
nem fejti a lángírást a falon!

De Belzacárt még azon éjszaka
megölte a cselédhada.

[SZABÓ LŐRINC]:
Belzacár[1232]
Belsazar

Az éjfél már közeledett,
csönd, béke Babylon felett.

Csak fent ragyogott-zengett a vár:
fáklyák, csatlósok, száz lakáj.

Ott fent! Vacsorát adott a király,
lakomát a királyi Belzacár.

Díszben az ünnepi szolgasor;
s szikrázott és ürűlt a bor.

Serleg csendül és nóta száll:
így vígad a makacs király.

A király szive izzik, arca ég,
pezsdül a borban a hetykeség.

S vakon sodorja a gőg, a láz:
bűnös szava istent gyaláz.

S hetvenkedik, káromkodik,
élvezve a szolgák tapsait.

S szól a király, szeme gőgösen int:
lakáj pattan, ki, s jön megint.

Rabolt kincset hozott a fején:
Jehováét, templomi aranyedényt!

S gaz kézzel megragadva, egy
szinigtöltött, szent serleget.

Mohón fenékig ürít a király,
s habzó szájjal üvölti már:

„Terajtad, Jehova, csak kacagok –
én Babylon királya vagyok!”

De alighogy a szörnyű szó tovaszáll,
magába roskad a király.

Eláll a nóta, ricsaj, hahota;
halotti csönd a palota,

De nézd! De nézd! A fehér falon
mintha kéz…! És jelt jelre von;

Jelt jelre írt a fehér falon:
lángbetűk!… Irt; majd semmi nyom!

Dermedten bámul a király,
roggyan a lába, az arca halál.

És megborzong a szolgahad,
megborzong s több hangot nem ad.

Jöttek a mágusok — ész s hatalom
nem fejti a lángírást a falon!

De Belzacárt még éjszaka
megölte a cselédhada.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[VAS ISTVÁN]:
Belzacár[1233]
Belsaztar

Az éjfél száll halk szárnyakon,
Pihen és hallgat Babilon.

De hangos a királyi vár,
Lakomát most ad a király.

[VAS ISTVÁN]:
Belzacár[1234]
Belsazar

Az éjfél száll halk szárnyakon,
pihen és hallgat Babilon.

De hangos a királyi vár,
lakomát most ad a király.

[1230] Ms 4657/601 (*gépírás autográf javításokkal*)
[1231] HVP.I.14-16
[1232] ÖB.II.464-466
[1233] VIH.I.268-269
[1234] K.I.717-719; HVV.11-13

Száz fáklya, zaj, zenebona,
Mulat a király udvara.

Ül körben a ragyogó szolgahad,
Csillognak a bortól a poharak.

Ujjongnak a szolgák, cseng a pohár,
Mert szereti hallani ezt a király.

A király arca kipirul,
A bortól hetyke lángra gyúl.

S a láng vakon lobog bele,
Az eget gyalázza bűnös dühe.

Hetvenkedik és dühe magasba csap,
Vele üvölt a szolgahad.

A király büszkén rivall – siet
A szolga, hozza a kincseket.

S szikrázik arannyal a lakoma:
Kifosztva Jehova temploma.

A király szentségtörő keze
Szent kelyhet emel színig tele.

Fenékig üríti a poharát,
S habot ver a szája, míg így kiált:

Csak nevetek rajtad, Jehova –
Én, Belzacár, Babilon ura!

Az iszonyú szó alig hangzik el,
Rá titkos döbbenet felel.

Csak elhal a hahota hirtelen,
Halotti csöndes a terem.

De nézd, csak nézd, ó borzalom!
Emberi kéz a fehér falon.

És ír a fehér falon, ír az a kéz,
Ír lángbetűt, aztán semmibe vész.

A király belebámul a semmibe,
Megroggyan a térde, fehér a szine.

Dermedten ül a szolgahad,
Csak ül, csak ül, hangot sem ad.

Nem elég ide mágikus hatalom,
Megfejteni lángírást a falon.

De Belzacárt udvari cselédhada
Megölte még az éjszaka.

Száz fáklya, zaj, zenebona,
mulat a király udvara.

Ül körben a ragyogó szolgahad,
csillognak a bortól a poharak.

Ujjongnak a szolgák, cseng a pohár,
mert szereti hallani ezt a király.

A király arca kipirul,
a bortól hetyke lángra gyúl.

S a láng vakon lobog bele,
az eget gyalázza bünös dühe.

Hetvenkedik és dühe magasba csap,
vele üvölt a szolgahad.

Kiált a király és hangja vad,
a szolga szalad meg visszaszalad.

Szikrázik arannyal a lakoma,
kifosztva Jehova temploma.

S a király szentségtörő keze
szent kelyhet emel színig tele.

Fenékig üríti a poharát,
s habot ver a szája, míg így kiált:

Csak nevetek rajtad, Jehova –
én, Belzacár, Babilon ura!

Az iszonyú szó alig hangzik el,
rá titkos döbbenet felel.

Csak elhal a hahota hirtelen,
halotti csöndes a terem.

De nézd, csak nézd, ó borzalom!
Emberi kéz a fehér falon.

És ír a fehér falon, ír az a kéz,
ír lángbetüt, aztán semmibe vész.

A király belebámul a semmibe,
megroggyan a térde, fehér a szine.

Dermedten ül a szolgahad,
csak ül, csak ül, hangot sem ad.

Nem elég ide mágusi hatalom
megfejteni lángírást a falon.

De Belzacárt udvari cselédhada
megölte még az éjszaka.

[>*128*] HEINE:
Buch der Lieder – Lyrisches Intermezzo **I**[1235]

Im wunderschönen Monat Mai,
Als alle Knospen sprangen,
Da ist in meinem Herzen
Die Liebe aufgegangen.

Im wunderschönen Monat Mai,
Als alle Vögel sangen,
Da hab ich ihr gestanden
Mein Sehnen und Verlangen.

[BABITS MIHÁLY]:
Lírai intermezzo
Részletek – **1**[1236]

Szép hó a május; mindenütt
A bimbó nyilik, pattan;
Szívembe a szerelmet is
E hónapon fogadtam.

Szép hó a május; mindenütt
Édes madárdal csattan;
Akkor történt, hogy vágyamat
Önéki megvallottam.

[BACHER-BODROGH PÁL]:
A május jött, a szép, csodás…[1237]

A május jött, a szép, csodás,
Zöldült a fának ága,
S kinyílt az én szivemben
Szerelem szép virága.

A május jött, a szép, csodás,
Madár dalolt az ágon;
S megsúgtam néki akkor,
Hogy őt, csak őt imádom.

[BARÁT ÁRMIN]:
Lirai intermezzo – **1.**[1238]

Bűbájos május idején
Bimbónyilás szakába',
Szivembe' szirmot bontott
A szerelem virága.

Bűbájos május idején
Dalos madár havába',
Egy égő vallomásba
Csendült ki szívem vágya.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
1.
[**Csodaszép május napján…**][1239]

[PÁKOZDY FERENC]:
Hogy jött a május, csodaszép…[1240]
Im wunderschönen Monat Mai…

[REVICZKY GYULA]:
Gyönyörű májusban[1241]

[REVICZKY GYULA]:
Gyönyörü májusban[1242]

[1235] HHK.135
[1236] BK.191
[1237] BI.46
[1238] HDB.112
[1239] HDE.64
[1240] HVP.I.22

Csodaszép május napján
Minden virág virágzott,
Szivemben ekkor kezdtek égni
az első hajnal-álmok.

Csodaszép május napján
Dalolt minden madárka,
Ekkor suttogtam el neki,
Hogy meghalok utána.

Hogy jött a május, csodaszép,
s a bimbó mind kitárva,
kinyílt az én szivemben is
a szerelem virága.

Hogy jött a május, csodaszép,
s dalolt minden madárka,
megmondtam valahára,
szeretlek várva — vágyva.

Gyönyörű májusban, mikor
Bimbó feselt a fákon,
Akkor támadt szerelmem,
Az én virágnyílásom.

Gyönyörű májusban, mikor
Madár dalolt az ágon,
Akkor jött ajkaimra,
Szerelmi vallomásom.

Gyönyörü májusban, mikor
Bimbó feselt a fákon,
Akkor támadt szerelmem,
Az én virágnyilásom.

Gyönyörü májusban, mikor
Madár dalolt az ágon,
Akkor jött ajkaimra,
Szerelmi vallomásom.

[RÓNAI MIHÁLY ANDRÁS]:
A »Lirai intermezzó«-ból[1243]
– Im wunderschönen Monat Mai… –

Gyönyörűszép május havában
bimbó pattant az ágon,
szívembe' benn a szerelem
felkelt – s akkor, barátom,

gyönyörűszép május havában
– madár fütyölt a fákon! –
megmondtam néki: várom,
mert kell nekem s kivánom.

[SZABÓ LŐRINC]:
A csoda-májusban[1244]
Im wunderschönen Monat Mai

A csoda-májusban, mikor
rügy pattant minden ágon,
akkor nyílt ki szivemben
a nagy szerelmi álom.

A csoda-májusban, mikor
madár szólt száz határon,
akkor sírt föl előtte
epedő vallomásom.

[SZÁSZ BÉLA]:
Május csodás havában…[1245]

Május csodás havában,
Míg bimbók nyiltanak,
A szerelem szívemben
Akkor fakadt…

Május csodás havában,
Madárkák zengtenek,
S akkor vallám neked meg
Szerelmemet…

[SZIGETHY LAJOS]:
[**Csodás szép május idején…**][1246]

Csodás szép május idején,
Bimbónyilás korába',
Akkor nyilt ki szivembe'
A szerelem virága.

Csodás szép május idején,
Dalolt minden madárka,
Akkor mondtam meg néki:
Szivemnek mi a vágya.

[WEÖRES SÁNDOR]:
Tündöklő május hajnalán[1247]

Tündöklő május hajnalán,
Mikor minden virágban,
Rászállt szivemre lágyan
Nyíló szerelmi vágyam.

Tündöklő május hajnalán
Madár búg lomb-homályban,
S a kedvesnek kitártam
Nyíló szerelmi vágyam.

[>*129*] HEINE:
Buch der Lieder – Lyrisches Intermezzo **II**[1248]

Aus meinen Thränen sprießen
Viel blühende Blumen hervor,
Und meine Seufzer werden
Ein Nachtigallenchor.

Und wenn du mich lieb hast, Kindchen,
Schenk' ich dir die Blumen all',
Und vor deinem Fenster soll klingen
Das Lied der Nachtigall.

[BABITS MIHÁLY]:
Lírai intermezzo
Részletek **2**[1249]

Keserves könnyeimből
Sok viruló virág fakad;
És sóhajom csalogány –
Madárdalokat ad.

S ha te szeretsz, szép gyermek,
Legyen tiéd mind a virág;
És ablakodnál zengje
A csattogány dalát.

[BACHER-BODROGH PÁL]:
Sok sűrü könnyeimből…[1250]

Sok sűrü könnyeimből
Virág fakad, illatozó;
És sóhajimból támad
A bús pacsirtaszó.

És hogyha szeretsz, oh, lányka,
E virág mind, mind a tiéd;
Es egyre hallod a zengő
Pacsirták énekét.

[BARÁT ÁRMIN]:
Lirai intermezzo – **2.**[1251]

A könnyem záporából
A virágok ezre fakad,
S a szívem sóhajából
Dalló fülmilehad.

És hogyha szeretni tudnál,
Virágom mind tied,
S a fülmile ablakodnál
Csattogjon dalt neked.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
63.[1252]

Virág lesz könyemből,
Melyet hullatok,
Sóhajtásaimból
Csalogánydalok.

Ha szeretsz: virágim
Neked nyíljanak
S csalogánydal zengjen
Ablakod alatt.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
2.
[**Virág lesz könnyemből…**][1253]

Virág lesz könnyemből,
Melyet hullatok,
Sóhajtásaimból
Csalogány-dalok.

Ha szeretsz: virágim
Neked nyíljanak
S csalogánydal zengjen
Ablakod alatt.

[NÉMETH ISTVÁN PÉTER]:[1254]

Könnyeim medrében nő
sok-sok virág, ott fakad;
sóhajom felröppenő
dalos csalogány-csapat.

Még nem tudom, kellek-e
Néked? Csokrot adhatok
csak; s csalogány éneke
verné közben ablakod…

[RÓNAI MIHÁLY ANDRÁS]:
A »Lirai intermezzó«-ból[1255]
– Aus meinen Augen spriessen… –

Virágot sírok néked,
virágoskerteket,
sóhajtok pinty-zenéket,
madárkoncerteket.

És ha szeretsz, te drága
hát nyisd ki ablakod:
tiéd a kert virága
s a pintyőke-dalok.

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZÁSZ BÉLA]:

[1241] RGÖM.
[1242] RGÖ.285
[1243] UM.191
[1244] ÖB.I.44
[1245] HKÖ.74
[1246] SOV.85
[1247] WEM.II.438
[1248] HHK.135
[1249] BK.191
[1250] BI.54
[1251] HDB.113
[1252] HKE.39
[1253] HDE.65
[1254] NIH.53 (Aus meinen Tränen sprießen…)
[1255] UM.190

Könnyeimből virágok[1256]
Aus meinen Tränen spriessen

Könnyeimből virágok
fakadnak, angyalom,
S mint fülemile-kórus
zendül a sóhajom.

Ha szeretsz, ez a szív a tiéd lesz
minden virágaival,
és ablakod ostromolja
a fülemile-dal.

Könnyeimből szép virágzó…[1257]

Könnyeimből szép virágzó
Rózsák csokra támad,
Sóhajimból meg madár-szó,
Egész csalogány-had.

S hogy ha szeretsz, drága gyermek,
Tiéd e virágok,
S ablakodnál énekelnek
Mind e csalogányok.

[>*130*] HEINE:
Buch der Lieder – Lyrisches Intermezzo **XIII**[1258]

O schwöre nicht und küsse nur,
Ich glaube keinem Weiberschwur!
Dein Wort ist süß, doch süßer ist
Der Kuß, den ich dir abgeküßt!
Den hab' ich, und dran glaub' ich auch,
Das Wort ist eitel Dunst und Hauch.

***

O schwöre, Liebchen, immerfort,
Ich glaube dir auf's bloße Wort!
An deinen Busen sink' ich hin,
Und glaube, daß ich selig bin;
Ich glaube, Liebchen, ewiglich,
Und noch viel länger liebst du mich.

[BARÁT ÁRMIN]:
Lirai intermezzo – **14.**[1259]

Ne esküdözz, csókolj te csak,
Nő-eskövés – üres szavak!
Beszéded édes, ám nekem
Édesb a csókod, édesem!
Enyém a csók, ebben hiszek,
A szó – csak pára, képzelet.

Csak esküdj, esküdj, édesem,
Akármit mondasz, elhiszem!
A kebeledre roskadok,
És azt hiszem, boldog vagyok;
Hiszem: örök szerelmed is,
Sőt: hogy szeretsz továbbra is.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
115.[1260]

Csak csókolj s hagyd az esküket!
Nem hiszek asszonyeskünek.
Szavad édes, de csókod, a melyet
Ajkadról szedek édesebb;
Ez birtokom, igaz, való:
Levegő, puszta hang a – szó.

** *

Csak esküdj, esküdj kedvesem,
Minden szavadat elhiszem,
Kebledre hullok, borulok
S azt hiszem: boldog is vagyok,
Hiszem, hogy szeretsz híven és nagyon
Örökké, sőt tovább is, angyalom.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ne esküdj[1261]
O, schwöre nicht

Ne esküdj, ó, csókolj csupán,
nő esküje nekem talány!
Szived édes, de édesebb
a csók, mit ajkadon lelek.
Abban hiszek, az drága, jó,
füst csak és pára mind a szó.

Ó, esküdj, édes, szüntelen,
minden szavadat elhiszem!
Ha keblem kebleden dobog,
azt hiszem, hogy boldog vagyok:
Hiszem, hogy örökkön szeret,
s még azután is, a szived.

[URBÁN ESZTER]:
Ne esküdj…[1262]
O, schwöre nicht…

Ne esküdj — csókolj ahelyett,
nő esküjének nem hiszek!
Édes a szavad, kedvesem,
édesb a csók, mit adsz nekem!
Csókodnak hiszek, mert enyém;
szavad csak illó tünemény.

Ó, esküdj folyton, kedvesem,
minden szavadat elhiszem!
Hogyha kebledre hullhatok,
úgy érzem, hogy boldog vagyok;
úgy érzem, örökléétén át
szeretsz, kedves — vagy még tovább.

[>*131*] HEINE:
Buch der Lieder – Lyrisches Intermezzo **L**[1263]

Sie saßen und tranken am Theetisch,
Und sprachen von Liebe viel.
Die Herren, die waren ästhetisch,
Die Damen von zartem Gefühl.

Die Liebe muß sein platonisch,
Der dürre Hofrath sprach.
Die Hofräthin lächelt ironisch,
Und dennoch seufzet sie: Ach!

Der Domherr öffnet den Mund weit:
Die Liebe sey nicht zu roh,
Sie schadet sonst der Gesundheit.
Das Fräulein lispelt: wie so?

Die Gräfin spricht wehmüthig:
Die Liebe ist ein Passion!
Und präsentiret gütig
Die Tasse dem Herrn Baron.

Am Tische war noch ein Plätzchen;

[BARÁT ÁRMIN]:
Lirai intermezzo – **56.**[1264]

Asztal körül üléve teáztak,
Szerelemről folyt aszó,
Az urak mind esztetizáltak,
A hölgy csupa álmodozó.

„Platonice kell szeretni",
szólt a tanácsos úr.
Neje gúnnyal akar nevetni,
De hangja sohajba fúl.

Most a kanonok nyit szájat:
„Nem kell szeretni vadúl,
Az egészségnek megárthat."
A kisasszony elpirúl.

A grófnő búsan súgja:
„Szeretni mi' szenvedély!"
S a csészét bájjal nyujtja
Báró szomszédja felé.

Lett volna ott hely tenéked,

[BRÓDY LÁSZLÓ]:
A társaság teázott…[1265]
Sie saßen und tranken am Teetisch…

A társaság teázott és beszélt is
a szerelemről sokat ezalatt.
Az urak minden érve az esztézis
s a hölgyeké az érzelmi alap.

A vén tanácsos úgy látta a dolgot:
A plátói szerelem az a jó.
A tanácsosné gúnyosan mosolygott
és panaszosan sóhajtott fel: Ó!

A kanonok úr letette a csészét:
A nyers szerelem túlfűtött kazán.
A szenvedélyt megsínyli az egészség.
A pösze lány susogta: Igazán?

A finom grófné elmélázva búgja:
A szerelem gyönyörnséget ád!
És gondosan a báró úrnak újra
betölt egy findzsa illatos teát.

Egy szék üres volt, és ez volt a lényeg:

1256 ÖB.I.44; HVP.I.23; HVV.18; HHV.II.26
1257 HKÖ.74
1258 HHK.145
1259 HDB.118
1260 HKE.67
1261 ÖB.II.374-375
1262 HVP.I.29
1263 HHK.183,185
1264 HDB.138
1265 HVP.I.42

Mein Liebchen, da hast du gefehlt.
Du hättest so hübsch, mein Schätzchen,
Von deiner Liebe erzählt.

S nem voltál, drága, velük.
Szerelmedről csupa szépet
Csacsogtál volna nekik.

én kedvesem, te nem voltál velem.
Te mondtad volna el csak véleményed,
megtudták volna, mi a szerelem!

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
113.[1266]

Itták a jó theát s beszéltek
A szerelemről hosszasan
Finom gyöngédséggel a hölgyek,
Az urak – aesthetikusan.

„A szerelem legyen plátói!”
Hangzott a tanácsos szava.
A tanácsosné mosolygott és
Ajkáról elrebbent egy „Ah!”

A kanonok nagy szájjal igy szólt:
„A szerelem, ha durva, sért
S könnyen megárt az egészségnek”
A kisasszonyka várta „Miért”

A grófné bús fohászszal mondá:
„A szerelem csak szenvedély!”
És azonnal egy újabb csésze
Theát tett a báró elé.

Az asztalnál még volt egy kis hely
– Miért is nem voltál jelen? –
Sok szépet regélhettél volna
Szerelmedről, szép gyermekem!

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
50.[1267]

Itták a jó theát s beszéltek
A szerelemről hosszasan,
Finom gyöngédséggel a hölgyek,
Az urak aesthetikusan.

»A szerelem legyen plátói!«
Hangzott a tanácsos szava:
A tanácsosné mosolygott és
Ajkáról elrebbent egy »Ah!«

A kanonok nagv szájjal így szólt:
»A szerelem, ha durva, sért
S könnyen megárt az egészségnek.«
A kisasszonyka várta »Mért?«

A grófné bús fohásszal mondá:
»Csak passzió! csak röpke hév!«
És azonnal egy ujabb csésze
Theát tett a báró elé.

Az asztalnál még volt egy hely
– Miért is nem voltál jelen? –
Sok szépet regélhettél volna
Szerelmedről, szép gyermekem.

[KALÁSZ MÁRTON]:
A társaság itta a teát…[1268]

A társaság itta a teát; csak
téma volt nekik a szerelem.
Az urak elesztetizáltak,
a hölgyek hallgatták érzelmesen.

Szép csakis a plátói érzés,
vélte a száraz tanácsos úr.
A tanácsosné kövérkés,
s oly gúnyos, már sóhaja szúr.

A kanonok kinyitva száját,
csak árthat, szólt hangosan.
S mindezt ne durván csinálják.
A kisasszony susog: Ugyan?

A grófné mélabúsan
tűnődött, s nyújtotta át,
nem szenvedély, csak a hús van,
a bárónak a teát.

Volt még egy hely az asztal
körül, ha itt ülsz, kicsikém,
s mesélsz, mindőnket vigasztal
szép szerelmi regény.

[SZABÓ LŐRINC]:
Izlett a tea…[1269]
Sie sassen und tranken am Teetisch

Izlett a tea, s vitatárgynak
Csemegéjük is, a szerelem.
Az urak vadul esztetizáltak,
A nők finoman, kecsesen.

„Plátói legyen!” – követelte
a tanácsos úr, a szikár.
Nejének epe a lelke,
De nyögell, hogy: „Holdsugár!”

Kanonok-száj bömböli: „Nem kell
túl~~nyersnek~~ |*vadnak*| lennie,
Másképp belerokkan az ember.”
„Hogyhogy?” – bámul Licike.

„Szeretni szomorú és szép” – *u (rövid u!)*
A hangja remeg belé:
Grófnőnk épp nyújtja a csészét
A báró úr felé.

Lett volna még a szalonban
Egy hely: a tiéd, szivem.
Pedig te tudtad volna,
hogy mi a szerelem!

[SZABÓ LŐRINC]:
*Heine**
IZLETT A TEA…[1270]
Sie sassen und tranken am Teetisch

Izlett a tea, s vitatárgynak
Csemegéjük is, a szerelem.
Az urak vadul esztetizáltak,
A nők finoman, kecsesen.

„Plátói legyen!” – követelte
A tanácsos úr, a szikár.
Nejének epe a lelke,
De nyögell, hogy: „Holdsugár!”

Kanonok-száj bömböli: „Nem kell
Túlnyersnek|*vadnak*| lennie, (~~xxx~~)
Másképp belerokkan az ember.”
„Hogyhogy?” – bámul Licike.

„Szeretni szomorú és szép” – |*u (rövid u!)*
A hangja remeg belé:
Grófnőnk épp nyújtja a csészét
A báró úr felé.

Lett volna még a szalonban
Egy hely: a tiéd, szivem.
Pedig te tudtad volna,
Hogy mi a szerelem!

[SZABÓ LŐRINC]:
Izlett a tea…[1271]
Sie sassen und tranken am Teetisch

Izlett a tea, s vitatárgynak
csemegéjük is, a szerelem.
Az urak vadul esztetizáltak,
a nők finoman, kecsesen.

„Plátói legyen!” – követelte
a tanácsos úr, a szikár.
Nejének epe a lelke,
de nyögell, hogy: „Holdsugár!”

Kanonok-száj bömböli: „Nem kell
túlvadnak lennie,
másképp belerokkan az ember.”
„Hogyhogy?” – bámul Licike.

„Szeretni szomoru és szép” –
A hangja remeg belé:
grófnőnk épp nyújtja a csészét
a báró úr felé.

Lett volna még a szalonban
egy hely: a tiéd, szivem.
Pedig te tudtad volna,
hogy mi a szerelem!

Szabó Lőrinc fordítása

34

Kon Sz.L.

[>*132*] HEINE:
Buch der Lieder – Lyrisches Intermezzo
LIV[1272]

Mein Wagen rollet langsam
Durch lustiges Waldesgrün,
Durch blumige Thäler, die zaubrisch

[BARÁT ÁRMIN]:
Lirai intermezzo – **60.**[1273]

Kocsim nagy lassan gördül
Zöld erdők fái között
És völgyeken át, hol a napfény

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
139.[1274]

Kocsim lassadan tova-gördül
S robog az erdei utakon át,
Tündéri, virágos völgyben, a melyre

1266 HKE.65-66
1267 HDE.84-85
1268 HHL.20
1269 Ms 4666/208 (*autográf javításokkal*)
* *nem Sz.L. kézírása!*
1270 Ms 4666/208 (*ugyanaz a nyomdakép, mint a Salamon; ez: 34. lap*) *kézzel javítva; gyorsírás is!+*
1271 ÖB.I.334; HVV.31-32; HHV.II.33-34
1272 HHK.
1273 HDB.140-141
1274 HKE.81-82

Im Sonnenglanze blüh'n.

Ich sitze und sinne und träume,
Und denk' an die Liebste mein;
Da grüßen drei Schattengestalten
Kopfnickend zum Wagen herein.

Sie hüpfen und schneiden Gesichter,
So spöttisch und doch so scheu,
Und quirlen wie Nebel zusammen,
Und kichern und huschen vorbei.

Füröszt virágözönt.

És ülve, ábrándba merülve,
Szeretőmön jár eszem;
Három ködalak, vigan intve,
Kocsim ablakán beköszön.

S szökvést csupa fintor az arcuk,
Gúnyos, félénk egyaránt – –
Vihogón ködként keverednek
S szétfoszlanak pára gyanánt.

Nap hinti le tűz-sugarát.

Dobogó szivem halkan leborul
Kedves, szelid álmaira;
De ime most három lebegő árny
Bekacsintgat a zárt kocsiba.

Félénken s mégis gunyolódva
Ugrálnak, – benevetnek –
Ködként gomolygnak előttem
S aztán sebesen tova lengnek …

[NÉMETH ISTVÁN PÉTER]:[1275]

Lassún gördül postakocsink,
fejem ablaknak döntöm.
Lambra tűz a Nap, s mintha fény
koccanna üveggömbön.

Utam visz, de róla álmom
Kedvesemig kanyarul.
S döcc, három árnykép gyáván
künt viháncol huncutul.

Csak orrát nyomja üvegre,
csúfol három fehérnép –
s hess, mint a köd, mielőtt
még erdőszélre érnénk.

[SZABÓ LŐRINC]:
Friss erdei zöldön át[1276]
Mein Wagen rollet langsam

Friss erdei zöldön át visz
lassan a postakocsim,
virágzó völgyeken át, hol
szikrázik a nap meg a szín.

Ülök, merengek, édes
lánykámról álmodozom.
S bókolva három árnykép
köszön be az ablakon.

A három alak csupa gyáva
gúny, ugrál, fintorog,
s ködörvénnyé kavarodva
vihog és tovasuhog.

[SZABÓ LŐRINC]:
Friss erdei zöldön át…[1277]
Mein Wagen rollet langsam…

Friss erdei zöldön át visz
lassan a postakocsim,
virágzó völgyeken át, hol
szikrázik a nap meg a szín.

Ülök, merengek, édes
lánykámról álmodozom.
S bókolva három árnykép
köszön be az ablakon.

Csupa gyáva gúny a három
alak, ugrál, fintorog,
s ködörvénnyé kavarodva
vihog és tovasuhog.

[>*133*] HEINE:
Buch der Lieder – Lyrisches Intermezzo **LVIII**[1278]

Der Herbstwind rüttelt die Bäume,
Die Nacht ist feucht und kalt;
Gehüllt im grauen Mantel,
Reite ich einsam im Wald.

Und wie ich reite, so reiten
Mir die Gedanken voraus;
Sie tragen mich leicht und luftig
Nach meiner Liebsten Haus.

Die Hunde bellen, die Diener
Erscheinen mit Kerzengeflirr;
Die Wendeltreppe stürm' ich
Hinauf mit Sporengeklirr.

Im leuchtenden Teppichgemache,
Da ist es so duftig und warm,
Da harret meiner die Holde -
Ich fliege in ihren Arm.

Es säuselt der Wind in den Blättern,
Es spricht der Eichenbaum:
Was willst du, thörichter Reiter,
Mit deinem thörichten Traum?

[BARÁT ÁRMIN]:
Lirai intermezzo – **64.**[1279]

Ősz szele rázza a fákat,
Párás az éj s hideg;
Köpenybe burkolódzva
Az erdőn átügetek.

S amint ügetek, ügetnek
Előre a gondolatok;
Gyors szárnyon a kedvesemnek
Házához így jutok.

Az ebek csaholnak, a szolgák
Kezében a gyertya lobog;
A lépcsőn sarkantyúmat
Pengetvén felrobogok.

A szőnyeges, fényes teremben
Oly illatos, enyhe a lég,
Ott várt epedőn a szépem –
S karja közé repülék.

Levelek közt suttog a szél most,
Megszólal tölgyapó:
„Botor lovag úr, ó mondd csak,
Botor álmod vajj' mire jó?"

[BEREC KÁROLY]:
Rázza a fákat…[1280]

Rázza a fákat az őszi szél,
Nedves, hideg az éjszaka,
Magánosan lovagolok
Köpönyembe beburkolva.

És a mint igy lovagolok,
Gondolatim elől szállnak,
S visznek légi könyüséggel,
Küszöbéhez egy kis háznak.

Ugat az eb s gyertyafénynyel
Megjelennek a cselédek,
Peng a sarkantyúm taréja,
A mint sietve belépek.

Ott a szőnyeges teremben
Illatos lég és meleg van,
Ott vár reám szép kedvesem…
Hadd rohanok karjaiba!

Susog a fák közt őszi szél…
S a tölgy azt kérdezi halkal:
Mit akarsz te balga lovag
A te hiú álmaiddal?

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
144.[1281]

A fákat őszi szél czibálja,
Nedves, hideg az éjszaka;
Az erdőn – szürke köpenyembe –
Sebesen vágtatok tova.

S a hogy igy vágtatok, hát vágtat
A lelkem gondolatja mind:
Könnyen s vigan röpitnek engem
Oda, hol kedvesem lakik.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ősz halk szele[1282]
Der Herbstwind rüttelt die Bäume

Ősz halk szele rázza a fákat,
az éj nyirkos, hideg.
Szürke köpenyben az árva
erdőben léptetek.

A lovast a ló, az álmát
gondolatok viszik,
röpülve emelnek a házhoz,
hol a kedvesem lakik.

[SZÁSZ BÉLA]:
Az őszi szél a fákat rázza …[1283]

Az őszi szél a fákat rázza,
Az éj hideg, nyirkos nagyon;
Magamba' vágtatok az erdőn,
És a köpenyt összébb vonom.

És amint vágtatok, vágtatnak
Előre gondolataim;
Elvisznek kedvesem házához
A könnyü szélnek szárnyain …

[ifj. SZÁSZ BÉLA]:
37.[1284]

Az őszi szél a fákat rázza,
Az éj hideg, nyirkos nagyon;
Magamba' vágtatok az erdőn,
És a köpenyt összébb vonom.

És a mint vágtatok, vágtatnak
Előre gondolataim;
Elvisznek kedvesem házához
A könnyű szélnek szárnyain …

[1275] NIH.23
[1276] ÖB.II.53; HVV.33; HHV.II.34-35
[1277] HVP.I.43
[1278] HHK.191
[1279] HDB.142-143
[1280] BKS.22-23.
[1281] HKE.85-86
[1282] ÖB.I.377; HVV.34-35; HHV.II.35-36
[1283] HKÖ.83-84
[1284] HDSz.23

Ugatnak a kutyák; a szolgák
Gyertyákkal jönnek mind elém;
Rohanok fel a csigalépcsőn
Zörgő sarkautyuimmal én.

Világos, szőnyeges szobában
Illatos lég van s jó meleg
Ő vár reám itt – hadd repüljek,
Szép lánykám, hadd öleljelek!

Az éji szél süvöltve rázza
A tögyfa-lombokat:
„Mit akarsz bolond álmaiddal
Te szegény, bolondos lovag? …”

Kutyák csaholnak, inas jön,
a gyertyaláng lobog,
sarkantyúm peng, amint a
csigalépcsőn felrohanok.

Csupa illat és ragyogás a
meleg szőnyegszoba,
ott vár reám az édes –
röpülök a karjaiba.

Szél rezzenti a tar tölgy
susogó galyait:
„Bolond lovas, te, mit érnek
bolondos álmaid?”

Ugatnak a kutyák, – a szolgák
Faklyával várnak oda-lent, –
Fölsietek a márvány-lépcsőn,
A sarkantyú nyomomba’ peng.

S a világos szőnyeg-teremben
Minden oly meleg, illatos,
Ott vár reám szivem szerelme,
S én repülök karjába most –

– S fölsír a szél, megreszket egy tölgy,
S hallok sohajtó hangokat:
»Mit akarsz dőre álmaiddal,
Te dőre, ábrándos lovag?!«

Ugatnak a kutyák, – a szolgák
Fáklyával várnak oda-lent, –
Fölsietek a márvány-lépcsőn,
A sarkantyú nyomomba’ peng.

S a világos szőnyeg-teremben
Minden oly meleg, illatos,
Ott vár reám szívem szerelme,
S én repülök karjába most – – –

– S fölsír a szél, megreszket egy tölgy,
S hallok sohajtó hangokat:
»Mit akarsz dőre álmaiddal,
Te dőre, ábrándos lovag?!«…

[>*134*] HEINE:
Buch der Lieder – Die Heimkehr
II[1285]

Ich weiß nicht, was soll es bedeuten,
Daß ich so traurig bin;
Ein Märchen aus alten Zeiten,
Das kommt mir nicht aus dem Sinn.

Die Luft ist kühl und es dunkelt,
Und ruhig fließt der Rhein;
Der Gipfel des Berges funkelt
Im Abendsonnenschein.

Die schönste Jungfrau sitzet
Dort oben wunderbar,
Ihr gold’nes Geschmeide blitzet,
Sie kämmt ihr goldenes Haar:

Sie kämmt es mit goldenem Kamme,
Und singt ein Lied dabei;
Das hat eine wundersame,
Gewaltige Melodei.

Den Schiffer im kleinen Schiffe
Ergreift es mit wildem Weh;
Er schaut nicht die Felsenriffe,
Er schaut nur hinauf in die Höh’.

Ich glaube, die Wellen verschlingen
Am Ende Schiffer und Kahn;
Und das hat mit ihrem Singen
Die Lore-Ley gethan.

[ALFÖLDI LÁSZLÓ]:
Lorelei[1286]

Egy régi, szép mese
Fülembe visszacseng.
Régmúlt idők története
Ki tudja mit jelent?

A levegő hűvös, sötét,
A Rajna lenn susog…
Hegyek csúcsán már szerteszét
Királyi bíborok.

Egy asszony ül fenn, oly csodás!
Aranyhaja ragyog,
Mint aranyfésűje fokán
Az esti csillagok.

Fésüli, bontja szép haját,
Éneke szárnyra kél,
A dal, mint bűvös álmodás,
Mint hegy csúcsán a fény.

Merész hajót a Rajna árja –
Vad fájdalom ragadja el,
Csak feltekint a szirt falára
És nem törődik semmivel.

Hajós, s hajója lenn pihen,
Ellepték gyors habok.
S úgy gondolom, szép Lorelei
Ezt tette a dalod.

[BARÁT ÁRMIN]:
Hazatérés – **2.**[1287]

Én nem tudom, hogy mit jelentsen,
Oly bús mért vagyok;
Egy vén mese jár eszemben,
Egyébre se gondolok.

Az est hidegen sötétlik,
A Rajna csöndbe’ foly;
Hegy orma ragyogva fénylik
Alkony sugáritól.

Ott fenn a szépek szépe
Üté fel trónusát,
Szikrázik színarany éke,
Fésüli arany haját.

Fésűli arany fésűvel
S hozzá cseng éneke;
A dallam bűvös erővel
És csábbal van tele.

A hajóst kicsiny hajóban
Vad fájdulom fogja el;
Nem nézi, a zátony hol van,
Csak néz a magasba fel.

Végül belevész a habokba
Hajós meg a csónaka;
És gyászos vesztük’ okozta
A Lorelei dala.

[DSIDA JENŐ]:
Lorelei[1288]

Nem tudom, mit jelentsen,
oly szomorú vagyok;
egy régi mese mindig
fejemben kavarog.

Hűvös van és homály száll,
a Rajna hömpölyög,
a hegyet körbe fényli
alkony-sugaru köd.

A magas bíbor csúcson
ül a gyönyörü lány,
ékszere sziporkázik,
és arca halovány.

Fésüli arany fürtjét,
és úgy dalol, dalol –
különös, édes dallam
fáj, sajog valahol.

A hajós szívét fogja,
mit fájdalom facsart,
csak néz, néz a magasba –
… Csattan a sziklapart.

Csónakát hideg hullám
nyeli a mélybe le. –
Szép Loreley a gyilkos,
és bűvös éneke.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
84.[1289]

Nem tudom, mért vagyok bús,
Mi bajom van nekem,
Egy régi regedal zsong
Körűlem szüntelen.

Hűs lég, borongó alkony,
Halkan a Rajna foly;
A bércz lobog a napfény
Végsd sugáritól.

Ormán a legszebb lány ül
– Soha ily csodát! –
Aranyfésűvel bontja
Lengő aranyhaját.

Aranyfésüje csillog,
Szilajon zeng dala:
Észbontó és hatalmas
Ennek a dallama!

Hajós embert vad búval

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
2.[1290]

Nem tudom, mért vagyok oly bús,
De valami bánt –
Egy régi rege bolygat
Egész napon át.

Hűs van. Közeleg az alkony.
A Rajna nyugodt.
Estfény boritja biborba
A bérczi csucsot.

Csodaszép lány űl odafenn
S néz le a mélybe,
Fésüli haja aranyát.
Villog diadémje.

Csillog a fésü, haja leng
S fölzeng dala halkan;
Soha szebbet, büvölőbbet
Mint ez a dallam!

Lenn a vizen a hajóst

[GÉRECZ ATTILA]:
Lorelei[1291]

Én nem tudom, hogy mit jelentsen;
Oly szomorú vagyok.
Egy ősi monda zúg fejemben,
Mely nyugton nem hagyott.

Sötétedik, a Rajna hűs
Szellőjü s folydogál.
A hegytetőn ragyogva tűz
Az esti napsugár.

Ott fenn a szűzek csodaszépe
Haját fésülgeti.
Csillog megannyi aranyéke
S aranyló fürtjei.

Fésülködik s dalolgat ő.
Fésűje színarany.
A dal csodás; lenyűgöző
Melódiája van.

A kis hajón a tengerészre

[HÁRS ERNŐ]:
A Loreley[1292]

Nem tudja szivem, mire vélje
e bút, mi ráterül;
egy régi világ regéje
zaklatja szüntelenül.

Párás az est levegője,
a Rajna tükre sík;
a kiugró bérctetőre
búcsúzó fény esik.

Ott tündöklik csodásan
a legszebb földi lány,
aranyék csillog hajában,
nap lángol aranyhaján.

Aranyból a fésű, amellyel
dalolva bontja szét,
ajkáról messzire zeng el
az ének, s oly csodaszép.

A könnyű bárka hajósát

1285 HHK.207,209
1286 FK.123
1287 HDB.149-150
1288 DJŐ.558-559
1289 HKE.50-51
1290 HDE.95-96
1291 FK.123
1292 HEA.39

Elbűvöl, megigéz;
Nem látja ez a szirtet,
Csak a magasba néz.

S azt hiszem, hogy az örvény
Embert, hajót benyel,
Amért a Lorley olyan
Csodásan énekel …

Mély búba ragadja;
Mit neki szikla meg örvény!
Csak néz a magasba.

Majd csónakot, embert –
Hullám sodor le magával
S mindezt a csodaszép Lorley
Tette – dalával…

Vad fájdalommal tör;
Most sziklazátonyt sem vesz észre,
Csak néz a csúcsra föl.

Hajót s hajóst a vad folyó
Elnyelt és elsodort.
S ez – azt hiszem – a daloló
Lorelei tette volt.

gyötrő vágy ejti rabul;
bár útján szikla a korlát,
csak felfele néz makacsul.

A hajóst – így tartja a monda –
hab nyelte végül is el;
s mindezt dalával okozta
a bűvös Loreley.

[IGNOTUS]:
A Loreley[1293]

Olyan borús a kedvem,
Mi lelt ma, mi bajom,
Mért mélázok szünetlen
Egy régi bús dalon?

Széjjelterül az alkony
A Rajna hűs vizén,
Az ormokon, a parton
Lobog az esti fény.

Tündérleányon csillog
A napfény odaát,
Kösöntyűs karja villog,
Bontván aranyhaját.

Aranyos a fésűje,
Bánatos a szava,
Szíveknek ébresztője
Csodálatos dala.

A csolnakost megejti
Ez a szilaj zene,
A zátonyt is felejti
Káprázó két szeme.

Oda se néz a vésznek,
Viszi az ár tova,
Így ront meg, így igéz meg
A Loreley szava.

[KOMJÁTHY JENŐ]:
Loreley[1294]

Nem tudom én, hogy mit jelentsen,
Oly szomorú vagyok;
Régi rege jár eszemben,
A régi dajkadalok.

Esteledik, hüs az idő
A Rajna hömpölyög,
Fönn csillog a bérdi tető,
Bíborba öltözött.

Az ormon, a nap hova csillog,
Ül a Szűz, nézd a csodát.
Ékszere arany, ide villog,
Fésűli arany haját.

Fésűje arany s a tájra
Zeng ajkiról a dal,
Csodás a melódiája,
Danája diadal.

A hajóst lenn a hajóban
Vad bú ragadja meg,
Nem látja a szirtet a folyóban,
Magasba néz s remeg

[NÉMETH ISTVÁN PÉTER]:
Loreley[1295]

Szomorú vagyok, szomorú.
Pillámra bánat permetel.
Régi meséből való bú
szorítja a szívemet el.

Hűvösödik, és a sötét
a Rajna vizére leszáll.
Alkonyi csúcsok sövegét
festi a kései sugár.

Lányka ül ott a hegyen fenn.
Halovány a hanyatló Nap
is, arany haja hogy lebben.
Csillámlik csatja a kontynak.

Fésüje színarany ékszer..
A haj zuhatagja lehull.
Dalát dúdolta elégszer,
de hatalma örökkön új.

Kis csónakjában a révész
hallja a dalt szívéig.
Mit neki szikla! – „Affelé mész,
honnan a hangom örvénylik…!”

Vagy vélte csupán hallani,
míg odalett ő s a ladik.
Kisimultak a víz fodrai,
hol dallal ölő Loreley lakik.

[RÁBA GYÖRGY]:
A Loreley[1296]

Nem tudom, mit is jelentsen,
Szomorú a szivem.
Egy rege jár az eszemben,
A múltat idézgetem.

Hűvös az alkonyi óra,
S halkan a Rajna zúg.
Megcsillan a hegyek orma,
A nap hint rá bucsút.

A legszebb szűz ül a szirtfok
Csúcsán, s a mélybe lát.
Nyakán arany ékszere villog,
Kibontja arany haját.

Kibontja arany fésűvel,
S hozzá egy dalt dudol,
Bűvös dala telve tűzzel,
Dallama szinte forr.

A hajóst a kicsiny ladikban
Vad fájdalom önti el.
Már a zátonyra se pillant,
Csupán a magasba figyel.

Végül belevész a habokba
A ladik s hajósa vele,
Én azt hiszem, elsodorta
A Loreley éneke.

[RÁCZ OLIVÉR]:
Lorelei[1297]

Én nem tudom, ez mit jelentsen,
oly bánatos vagyok,
s mint kis mesék zsongnak lelkemben
hajnali halk dalok.

Már alkonyul. Hűs csend csobog
a Rajna fodrain.
A nap lement, rőt fény ragyog
a hegyek ormain.

A legszebb tőndér ott fenn,
a szirt magas fokán,
a nap, mint izzó ékszeren,
csillog aranyhaján.

Aranyfésűvel bontja szét
a lágy zuhatagot,
s egy dalt dúdol, egy drága, szép
különös dallamot.

A csónakost a fájó dal
vad búval tölti el,
nem törődik a zátonnyal,
csak a dalra figyel.

S míg ő a sziklafalra néz,
a hullám összecsap,
s a sajkát örvény zúzza szét

[SZABÓ LŐRINC]:
Loreley[1298]

Ich weiss nicht, was soll es bedeuten

Nem értem, a dal mit idéz föl,
s hogy oly bús mért vagyok:
egy régi, régi regétől
nem szabadúlhatok.

Már hűvös az este; a Rajna
nyugodtan folydogál;
a hegycsúcs lángsugarasra
gyult alkonypírban áll.

Ott fent ül – ékszere csillog –
a leggyönyörűbb leány;
aranyhaja messzire villog
arany fésűje nyomán.

Aranyban aranylik a fésű,
s közben a lány dalol;
hatalmas zengedezésű
varázs kél ajkairól.

A hajósnak a kis ladikban
szive fáj, majd meghasad;
nem le, hol a zátony, a szirt van –
fel néz, fel a csúcsra csak!

Végül ladikot s ladikost a
mélységbe nyel – úgye? – az ár…
S hogy ez így lett, ő okozta

[SZABÓ LŐRINC]:
A Loreley[1299]

Ich weiß nicht, was soll es bedeuten…

Nem értem, a dal mit idéz föl,
s hogy oly bús mért vagyok:
egy régi, régi regétől
nem szabadúlhatok.

Már hűvös az este; a Rajna
nyugodtan folydogál;
a hegycsúcs lángsugarasra
gyúlt alkonypírban áll.

Ott fenn ül – ékszere csillog –
a leggyönyörűbb leány;
aranyhaja messzire villog
aranyfésűje nyomán.

Aranyban aranylik a fésű,
s közben a lány dalol;
hatalmas zengedezésű
varázs kél ajkairól.

A hajósnak a kis ladikban
szíve fáj, majd meghasad;
nem le, hol a zátony, a szirt van –
fel néz, fel a csúcsra csak!

Végül ladikot s ladikost a
mélységbe sodorja az ár…
S hogy ez így lett, ő okozta

[SZÁSZ KÁROLY]:
A Lore-ley[1300]

Én nem tudom mi lelt ma,
Hogy oly szomorú vagyok.
Egy régi, ősi regétől
Nem szabadúlhatok.

A lég hűs, alkonyat van,
Halkan foly a Rajna le,
A lemenő aranynapban
Ragyog a bérc teteje.

Ott fenn űl a legszebb szűz,
Oly csoda-bájteli;
Aranyruhája csillog,
Aranyhaját fésüli.

Fésüli arany fésüvel,
S mellette dalt dalolgat,
Oly csodás, hatalmas egy dalt,
Mely megragad s szivig hat.

A hajóst lenn a kis hajóban,
Oly búval tölti a dal.
Nem látja a sziklát, – föltekint,
És mást se lát, se hall.

Végre is elnyel, azt hiszem,
A hab, embert s hajót…
S mind ezt a Lore-Ley okozá,

[1293] RMM.194
[1294] KJ.425 – A hagyatékból; az utolsó versszak hiányzik.
[1295] NIH.103
[1296] RN.146; NKA.497-198
[1297] ROC.182
[1298] ÖB.II.66-67; HVV.38-39; HHV.II.36-37
[1299] HVP.I.51
[1300] Gy.138-139

szép Lorelei miatt.

[SZÁSZ KÁROLY]:
A Lore-ley.[1301]

Én nem tudom mi lelt ma,
Hogy oly szomorú vagyok.
Egy régi ős regétől
Nem szabadúlhatok.

A lég hűs, alkonyat van,
Halkan foly a Rajna le.
A lemenő arany napban
Ragyog a bércz teteje.

Ott fenn ül a legszebb szűz,
Oly csoda-bájteli;
Arany ruhája csillog,
Arany haját fésüli.

Fésüli arany fésűvel,
S mellette dalt dalolgat,
Oly hatalmas, csodás dalt,
Mely megragad s szivig hat.

A hajóst lenn a kis hajóban
Oly búval tölti e dal;
Nem látja a sziklát, föltekint,
És mást se' lát, se' hall.

Végre is elnyel, azt hiszem,
A hab embert s hajót…
S mind ezt a Lore-ley okozá,
Hogy oly bűbájosan dalolt…

dalával a Loreley.

[SZATHMÁRY GYÖRGY]:
Lorelei[1302]

Óh, nem tudom, hogy mire véljem,
Hogy ily bús a szivem,
Egy ősidőkbe tűnt mesét nem
Feledhetek sosem.

Sötétedik, s a hűvös szélben
A Rajna csendesen
Folyik, s az esti nap keményen
Szikrázik a hegyen.

Ott, fenn ül a legszebb leány a
Csúcson; láthatsz csodát,
Villámlik aranyos ruhája
S fésüli aranyhaját.

Fésülködik, arany a fésű
És közben énekel
S a dallam hatalmas zengésű
Varázslatot lehel.

S a dal, a kis ladikra ráront,
S a halász szíve nehéz:
Nem látja meg a sziklazátonyt,
Csak a magasba néz.

Én azt hiszem, halász és csónak
Hullámba hull le, mely
Elnyeli végül, így dalolgat
Sírba a Lorelei.

dalával, a Loreley.

[VARGHA GYULA]:
Én nem tudom, mitől van…[1303]

Én nem tudom, mitől van,
Hogy lelkem úgy borong;
Egy régi rege halkan
Folyvást fülembe zsong.

A lég hűs, már sötétül,
A Rajna árnyba vész;
A nyugvó nap tüzétül
Ott fenn kigyúl a bérc.

Egy szűz, a legszebb ül ott,
Kit szem valaha lát,
Arany boglára csillog,
Fésüli arany haját.

Arany fésüvel bontja,
S mellé egy dalba fog,
S olyan csodásan ontja
A bűvös dallamot.

Kis csolnakán a sajkást
Szilaj vágy kapja meg;
Nem néz örvényre, folyvást
A bérc felé mered.

Tudom, hogy csolnakával
Hullámsír nyelte bé,
S ezt bűbájos dalával
A Loreley tevé.

Hogy oly bűbájosan dalolt!

[*>135*] HEINE:
Buch der Lieder – Die Heimkehr **V**[1304]

Die Nacht ist feucht und stürmisch,
Der Himmel sternenleer;
Im Wald, unter rauschenden Bäumen,
Wandle ich schweigend einher.

Es flimmert fern ein Lichtchen
Aus dem einsamen Jägerhaus';
Es soll mich nicht hin verlocken,
Dort sieht es verdrießlich aus.

Die blinde Großmutter sitzt ja
Im ledernen Lehnstuhl dort,
Unheimlich und starr, wie ein Steinbild,
Und spricht kein einziges Wort.

Fluchend geht auf und nieder
Des Försters rotköpfiger Sohn,
Und wirft an die Wand die Büchse,
Und lacht vor Wuth und Hohn.

Die schöne Spinnerin weinet,
Und feuchtet mit Thränen den Flachs;
Wimmernd zu ihren Füßen
Schmiegt sich des Vaters Dachs.

[BABITS MIHÁLY]:
A hazatérés
Részletek – **5.**[1305]

Viharos, nedves éjjel
Az ég csillagtalan;
Az erdőn, zugó fák közt
Járok csöndben, magam.

Ragyogni látom távol
A bús erdészlakot,
De nem megyek feléje:
Ma kellemetlen ott.

Nagy bőrkarosszékén ül
Szegény vak nagymama:
Merev, hideg, szoborként,
Nincs senkihez szava.

A rőt erdészfiú föl
S le káromkodva jár;
Puskáját falra dobja
S kacag dühébe már.

S lenét a szép fonólány
Könnyel nedvezte be –
vonítva simul hozzá
Az apja borzebe.

[BARÁT ÁRMIN]:
Hazatérés – **5.**[1306]

Zord és esős az éjjel,
Az ég csillagtalan;
Viharos szél rázta nagy erdőn
Szótalan' járom utam.

Egy gyönge fény mutatja
A messzi vadászlakot;
A fény oda el nem csábit,
Szomorú világ van ott.

Ott ül a vak nagyanyóka
Nagy bőrszékben – alig él,
Szoborszerü emberi bálvány,
Egy árva szót se beszél.

Az erdész rőt kamassza
Káromkodik és dübörög,
Puskáját vágja a szögre
S gúnyos dühhel röhög.

Fon sírva az erdész lánya,
Kenderbe a könnye pereg;
Ebük magát előtte
Vinnyogva húzza meg.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
5.
[**Esős, viharos éjjel…**][1307]

Esős, viharos éjjel,
az ég csillagtalan.
Zúgó erdőbe bolyongok
Némán, magányosan.

A távol vadászlakból
Sugár cillog felém.
Hejh, csúf világ van ottan,
Oda nem vágyom én.

Ott ül egy bőrzsöllyében
A bús, vak nagyanya;
Ott ül merő szoborként
S nincs egyetlen szava.

De annál jobban dúl-fúl
Egy rőtszin vad alak,
Puskáját falhoz vágja,
Káromkodik, kaczag.

Egy szép nő is van ottan
Fon néha felhüpög,
Lábánál meglapulva
Apja kutyája nyög.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az éj esős, viharzó…[1308]

Die Nacht ist feucht und stürmisch

Az éj esős, viharzó,
az ég csillagtalan;
zúgó fák közt az erdőt
járom némán s magam.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az éj esős, viharzó…[1309]

Die Nacht ist feucht und stürmisch…

Az éj esős, viharzó,
az ég csillagtalan;
zúgó fák közt az erdőt
járom némán s magam.

[VARGHA GYULA]:
Az éj viharos, felhős…[1310]

Az éj viharos, felhős,
Az ég csillagtalan;
Erdőben zúgó fák közt
Bolyongok egymagam.

[1301] SzK.281
[1302] FK.124
[1303] HKÖ.5-6
[1304] HHK.211,213
[1305] BK.182
[1306] HDB.149-150
[1307] HDE.97-98
[1308] ÖB.I.373; HHV.II.38
[1309] HVP.I.53-54
[1310] HKÖ.4-5

Fény tűz ki a messzi, magányos
vadászlak ablakán;
csak oda ne most, a világ ott
éppen elég pogány!

Bőrfotelében hátra
dől a vak nagymama,
szobormerev és ijesztő,
s nincs egyetlen szava.

Fel-alá dühöng az erdész
káromkodó fia,
flintáját vágja a falhoz
s csakúgy zeng gúnykacaja.

A szép lány fon; a len omló
könnyétől harmatos;
apjuk kutyája szükölve
simúl a lábaihoz.

Fény tűz ki a messzi, magányos
vadászlak ablakán;
csak oda ne most, a világ ott
éppen elég pogány!

Bőrkarszékében hátra
dől a vak nagymama,
szobormerev és ijesztő,
s nincs egyetlen szava.

Fel-alá dühöng az erdész
káromkodó fia,
flintáját vágja a falhoz
s csak úgy zeng gúnykacaja.

A szép lány fon; a len omló
könnyétől harmatos;
apjuk kutyája szükölve
simul a lábaihoz.

Kis fény pislog magános
Vadászlakból felém;
Engem nem csal magához,
Bús helyről jő a fény.

A vak nagyanya ott ül
Bőrszékén mereven,
Mogorva kőszoborként,
És nincs egy hangja sem.

Szitkozva fel s alá jár
Az erdész rőt fia,
A falra dobja a fegyvert
S felharsog kacaja.

A szép fonólány könnyez,
Lenét könny pergi be;
Nyöszörgve simul hozzá
Apjának hű ebe.

[>*136*] HEINE:
Buch der Lieder – Die Heimkehr **VI**[1311]

Als ich, auf der Reise, zufällig
Der Liebsten Familie fand,
Schwesterchen, Vater und Mutter,
Sie haben mich freudig erkannt.

Sie fragten nach meinem Befinden,
Und sagten selber sogleich:
Ich hätte mich gar nicht verändert,
Nur mein Gesicht sey bleich.

Ich fragte nach Muhmen und Basen,
Nach manchem langweil'gen Gesell'n,
Und nach dem kleinen Hündchen,
Mit seinem sanften Bell'n.

Auch nach der vermählten Geliebten
Fragte ich nebenbei;
Und freundlich gab man zur Antwort,
Daß sie in den Wochen sey.

Und freundlich gratulirt' ich,
Und lispelte liebevoll:
Daß man sie von mir recht herzlich
Vieltausendmal grüßen soll.

Schwesterchen rief dazwischen:
Das Hündchen, sanft und klein,
Ist groß und toll geworden,
Und ward ertränkt, im Rhein.

Die Kleine gleicht der Geliebten,
Besonders wenn sie lacht;
Sie hat dieselben Augen,
Die mich so elend gemacht.

[BABITS MIHÁLY]:
A hazatérés
Részletek **6**[1312]

Midőn rózsám családját
Találtam utamon,
Kis húga s apja s anyja
Megismert nyájasan.

Elkérdezgettek rólam,
De mondták ők is ám:
Nem változtam nagyon meg,
Csak arcom halavány.

Kérdeztem én is nénit,
Bácsit, pajtásokat,
Meg azt a kiskutyát, mely
Oly kedvesen ugat.

Rózsám is kérdezém, ki
Férjhez ment azalatt;
Azt mondták: épen várja
A gólyamadarat.

Örömmel gratuláltam,
S selypítve kedvesen
Kértem: mondják meg néki:
Szivből tiszteltetem.

„Azóta megnőtt nagyra –
Szólt közbe kishuga –
És a Rajnába fuladt
A kedves kiskutya."

Hasonlít kedvesemre,
Kivált mikor nevet:
A szeme olyan, mint az,
Mely engem tönkretett.

[BARÁT ÁRMIN]:
Hazatérés – **6.**[1313]

Utazáskor a kedvesemnek
Családja akadt elém;
Kis húga, az apja, anyja
Mind jött mosolyogva felém.

Az egészségem' tudakolták
S mondták nyomban azután:
Nem változott semmise rajtam,
Arcom fehér csupán.

Tudakoltam a nénikéket
S néhány fura más alakot
S a kis kutyát, ki olyan
Szelíden ugatott.

És kedvesem' is, aki asszony,
Kérdém mellékesen;
Éa ők mosolygva felelték,
Babát szült nemrégiben.

S mosolygva gratuláltam
S mondám cukorédesen,
Hogy én őt tiszta sziveinből
Sok ezerszer tisztelem.

Kis húga felkiáltott:
„Kutyácskánk nagyra nőtt,
Veszettség tört ki rajta
S a vízbe dobtuk őt."

A húga az ő képmása,
Kivált mikor nevet;
Szempárja annak mása,
Mely oly nyomorulttá tett.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
6.[1314]

Midőn utközben kedesemnek
Családjával találkozám:
Az apja, anyja, kis nővére
Örvendve ismertek reám.

Kérdezték: mint vagyok, hogy élek?
És hozzá tették hirtelen,
Hogy éppen semmit sem változtam,
Csak sápadtabb lett a szinem.

Én meg tudakozódtam tőlük
Majd erről, majd meg arról is,
Ezek között egy gyöngéd lényről:
Kedves kis kutyájokról is.

[N.N.]:
Úton valék s szép kedvesemnek…[1315]

Úton valék s szép kedvesemnek
Övéivel találkozám,
Apa, anya s a kis hugocska
Örömmel ösmertek reám.

Kérdezték, hohgy magam hogy érzem,
S hozzátevék mindjárt magok,
Hogy egy csöppet sem változám meg,
Csupán nagyn halvány vagyok.

Kérdeztem a sok nénit, bácsit,
Sok unalmas barátjukat,
És kérdezém a kiskutyát is,
Amely oly kedvesen ugat.

[SZABÓ LŐRINC]:
A drága család[1316]
Als ich auf der Reise

Volt kedvesemékkel az útam
s a perc hogy összehozott,
Kis Pötty meg a néni s a bácsi
nagyon melegen fogadott.

Hogylétemet tudakolták,
sőt azt mondták, szaporán,
hogy egészen a régi vagyok, csak
az arcom halovány.

Én hölgyeket emlegettem,
meg néhány únt alakot:
Ki hogy van? És a kutyust, mely
oly halkan ugatott.

[1311] HHK.213,215
[1312] BK.183
[1313] HDB.152-153
[1314] HDE.98
[1315] HKÖ.84-85
[1316] ÖB.I.319; HHV.II.39-40

Hát a nagyobb lány: – kérdezém – az
Uj asszony? Hogy él? Boldogan?
– Siettek értésemre adni,
Hogy áldott állapotban van.

Lelkemből gratuláltam hozzá
S dadogtam illedelmesen,
Hogy ő nagyságát sok ezerszer
S igaz szívvel köszöntetem!

A csacska lány most közbevágott:
»Igaz, a kis kutya kimúlt:
Nagy lett; azután megveszett és
Ázután a Rajnába fúlt.«

Oh, hogy hasonlít kedvesemhez
E csöppség, amikor nevet!
Ugyanily, ép ily szemek tettek
Oly nyomorulttá engemet.

Mellesleg kérdezék *felőle*,
Aki más férfi nője lett,
S örömmel adták rá a választ,
Hogy egy kis lánya született.

Én is örömmel gratuláltam
És azt susogtam csöndesen,
Hogy: Kérem néki átaladni
Legszívesebb üdvözletem.

A kis hugocska közbeszóla:
«A kis kutyát, a kedveset,
Bele kellett a vízbe dobni,
Mert hát szegényke megveszett.»

– A kis lány ő-hozzá hasonlít,
Akkor kivált, mikor nevet,
– Szeme olyan, mint az a szem, mely
Nyomorulttá tett engemet…

S kérdeztem az új menyecskét,
mintegy véletlenűl,
és örvendezve közölték,
hogy nemsokára szül.

Bűbájosan gratuláltam,
bár ajkam remegett,
úgy küldtem neki szívből
fakadó üdvözletemet.

Kis Pötty itt közbeszólt, hogy
kutyust, a halk ebet
rég a Rajnába ölték,
mert megnőtt s megveszett.

Kis Pötty egészen a Drága,
pláne, mikor nevet;
szeme – akár az a kettő,
amely úgy tönkretett.

[SZABÓ LŐRINC]:
A drága család[1317]
Als ich auf der Reise…

Volt kedvesemékkel az útam
s a perc hogy összehozott,
Kis Pötty meg a néni s a bácsi
nagyon melegen fogadott.

Hogylétemet tudakolták,
sőt azt mondták, szaporán,
hogy egészen a régi vagyok, csak
az arcom halovány.

Én hölgyeket emlegettem,
meg néhány únt alakot:
Ki hogy van? És a kutyust, mely
oly halkan ugatott.

S kérdeztem az új menyecskét,
mintegy véletlenűl,
és örvendezve közölték,
hogy nemsokára szül.

Bűbájosan gratuláltam,
bár ajkam remegett,
úgy küldtem neki szívből
fakadó üdvözletemet.

Kis Pötty itt közbeszólt, hogy
Kutyust, a halk ebet
rég a Rajnába ölték,
mert megnőtt s megveszett.

Kis Pötty egészen a Drága,
pláne, mikor nevet;
szeme – akár az a kettő,
amely úgy tönkretett.

[SZÁSZ BÉLA]:
Úton valék s szép kedvesemnek…[1318]

Úton valék s szép kedvesemnek
Övéivel találkozám,
Apa, anya s a kis hugocska
Örömmel ösmertek reám.

Kérdezték, hogy magam' hogy' érzem,
S hozzá tevék mindjárt magok,
Hogy egy csöppet sem változám meg,
Csupán nagyon halvány vagyok.

Kérdeztem a sok nénit, bácsit,
Sok unalmas barátjukat,
És kérdezém a kis kutyát is,
Amely oly kedvesen ugat.

Mellesleg kérdézék *felőle*,
Aki más férfi nője lett,
S örömmel adták rá a választ,
Hogy egy kis lánya született.

Én is örömmel gratuláltam
És azt susogtam csöndesen,
Hogy: Kérem néki átaladni
Legszívesebb üdvözletem.

A kis hugocska közbeszóla:
»A kis kutyát, a kedveset
Bele kellett a vízbe dobni,
Mert hát szegényke megveszett.«

A kis lány ő-hozzá hasonlít,
Akkor kivált, mikor nevet,
– Szeme olyan, mint az a szem, mely
Nyomorulttá tett engemet…

[ifj. SZÁSZ BÉLA]:
40.[1319]

Uton valék s szép kedvesemnek
Övéivel találkozám,
Apa, anya s a kis hugocska
Örömmel ösmertek reám.

Kérdezték, hogy magam' hogy' érzem,
S hozzá-tevék mindjárt magok,
Hogy egy csöppet sem változám meg,
Csupán nagyon halvány vagyok.

Kérdeztem a sok nénit, bácsit,
Sok unalmas barátjukat,
És kérdezém a kis kutyát is,
Amely oly kedvesen ugat.

Mellesleg kérdézék *felőle*,
Aki más férfi nője lett,
S örömmel adták rá a választ,
Hogy egy kis lánya született.

Én is örömmel gratuláltam
És azt susogtam csöndesen,
Hogy: Kérem néki átaladni
Legszívesebb üdvözletem.

A kis hugocska közbe-szóla:
»A kis kutyát, a kedveset,
Bele kellett a vízbe dobni,
Mert hát szegényke megveszett.«

– A kis lány ő-hozzá hasonlít,
Akkor kivált, mikor nevet,
– Szeme olyan, mint az a szem, mely
Nyomorulttá tett engemet…

[>*137*] HEINE:
Buch der Lieder – Die Heimkehr XXVII
Was will die einsame Träne?[1320]

Was will die einsame Thräne?
Sie trübt mir ja den Blick.
Sie blieb aus den alten Zeiten
In meinem Auge zurück.

Sie hatte viel leuchtende Schwestern,
Die alle zerflossen sind,
Mit meinen Qualen und Freuden,
Zerflossen in Nacht und Wind.

Wie Nebel sind auch zerflossen

[BABITS MIHÁLY]:
A hazatérés
Részletek
29[1321]

Miért e magányos könnycsepp?
Zavarja tekintetem
A régi-régi időkből
Maradt a szememen.

Sok fényes testvérkéje
Már mind-mind szertefolyott
A búmmal és örömömmel,
Mit az éj, meg a szél lemosa.

A két kék csillag is már

[BARÁT ÁRMIN]:
Hazatérés – **30.**[1322]

Ez árva köny mit akarhat?
Zavarja csak szemem.
Mint mult idők tanúja
Emlékbe' maradt nekem.

Volt sok ragyogó kicsi húga,
De szétfolyt mind valahány,
Ahogy örömöm s fájdalmam
Szétfolyt az éj viharán.

Mint ködgomolyag, szétfolytak

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
123.[1323]

Mit akar e magányos könycsepp?
Mit akar én velem!
Ugy rémlik: a multból marad itt –
Zavarja a szemem.

Sok fénylő társa volt, a melyek
Lefolytak arczomon:
Az éj, a vihar tovamosta
Örömöm s bánatom.

Ködként oszoltak semmiségbe

[1317] HVP.I.54-55
[1318] HKÖ.84-85
[1319] HDSz.24-25
[1320] HBL.131; HG.109-110
[1321] BK.186
[1322] HDB.167-168
[1323] HKE.71-72; HDE.108

Die blauen Sternelein,
Die mir jene Freuden und Qualen
Gelächelt in's Herz hinein.

Ach, meine Liebe selber
Zerfloß wie eitel Hauch!
Du alte, einsame Thräne,
Zerfließe jetzunder auch.

Előttem a ködbe hull,
Amely a szívembe mosolyogta
Azt az örömöt meg a bút.

Ah! puszta lehelletként már
Szerelmem is elfolyik –
Te régi, magányos könnycsepp,
Folyj el te is akkorig!

A kéklő csillagok,
Melyek a szívembe mosolygtak
Örömet, bubánatot.

Szerelmem is, mint pára
Szétfolyt azóta rég!
Te régi, te árva könny is,
Szétfolyhatsz, mint buborék!

Ama kék csillagok,
Melyek szivembe nevetgéltek*
Az üdvöt és a bánatot.

És álomköd gyanánt oszolt el
Maga szerelmem is:
Te régi, bús, magányos könycsepp
Oszolj el hát te is!

[HAJNAL ANNA]:
Mit akar ez a magános…[1324]
Was will die einsame Träne…

Mit akar ez a magányos könnycsepp?
hiszen fátyolos tőle szemem.
A régi, síró időkből
maradt meg szememen.

Sok fénylő hugai voltak,
kik elillantak mind
üdvömmel, bánatommal,
éjek, szelek szerint.

S illantak, ködbe vesztek
a kéklő csillagocskák,
kik az üdvöt és az átkot
szivembe mosolyosgták.

Ah, régi, nagy szerelmem,
elszálló lehelet,
a régi, magános könnycsepp
is utánad mehet.

[HAJNAL ANNA]:
Mit jelent…[1325]

Mit jelent ez a magános könnycsepp?
hiszen fátyolos tőle szemem.
A régi, síró időkből
maradt meg szememen.

Sok fénylő húgai voltak,
kik elillantak mind
üdvömmel, bánatommal,
éjek, szelek szerint.

S illantak, ködbe vesztek
a kéklő csillagocskák,
kik az üdvöt és az átkot
szivembe mosolyosgták.

Ah, régi, nagy szerelmem,
elszálló lehelet,
a régi, magányos könnycsepp
is utánad mehet.

[REVICZKY GYULA]:
Egy elmaradt könnyűtől[1326]

Egy elmaradt könnyűtől
Nem bírok nézni sem.
Rég tovatűnt napokból
Tapad még szememen.

Sok ragyogó testvére
Szétfolyt, megsemmisült.
A bánattal s örömmel
Viharba, éjbe tűnt.

S szétfolytak, mint a pára,
Ama kék csillagok,
Melyek rám mosolyogtak
Örömet, bánatot.

Mint pára és lehelet
Szétfolyt szerelmem is.
Te régi, elmaradt könny,
Szétfolyhatsz már te is!

[SZABÓ LŐRINC]:
Magányos könny[1327]
Was will die einsame Träne?

Magányos könny: mit akarhat?
Parányi gyötrelem:
régi idők maradéka
zavarja a szemem

Volt társa, sok s ragyogó, de
lassan mind tocatűnt,
tova, mint a derű meg a bánat,
tova, éjbe, szélbe, mind.

Ködként tovatűntek ők is,
a kéklő csillagok,
melyek egykor rám mosolyogták
a derűt meg a bánatot.

Ah, eltűnt, mint hiu pára,
szivem forró tüze is!
Könnycsepp, te, régi, magányos,
tűnj el most már te is!

[VARGHA GYULA]:
Mit keres e magános könnycsepp …[1328]

Mit keres e magános könnycsepp
Borús pillám alatt?
E bús könnycsepp szememben
Még a multból maradt.

Volt neki sok csillogó társa,
De elenyésze mind;
Gyötrelmeim- s örömeimmel
Az éjbe s a szélbe tűnt.

Ködként foszoltak széllyel*
A kéklő csillagok,
Szívembe nem mosolygnak többé
Örömet, bánatot.

Ah, mint üres lehellet,
Elszállt szerelmem is;
Te régi, magános könnycsepp,
Enyéssz el most már te is.

[>*138*] HEINE:
Buch der Lieder – Die Heimkehr **XXIX**[1329]

Das ist ein schlechtes Wetter,
Es regnet und stürmt und schnei't;
Ich sitze am Fenster und schaue
Hinaus in die Dunkelheit.

Da schimmert ein einsames Lichtchen,
Das wandelt langsam fort;
Ein Mütterchen mit dem Laternchen
Wankt über die Straße dort.

Ich glaube, Mehl und Eier
Und Butter kaufte sie ein;

[BARÁT ÁRMIN]:
Hazatérés – **32.**[1330]

Zimankós egy idő ez,
Havazik, eső zuhog;
Itt ülök az ablakomnál
S a sötétbe bámulok.

Felcsillan egy árva tüzecske,
S előre imbolyog;
Kicsi lámpással a kezében
Egy anyóka ott csoszog.

Lisztet, tojást vásárolt
És bizonyára vajat,

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
90.[1331]

Bizony rút egy idő van,
Eső, hó, fergeteg;
Az ablak mellett ülök
És kitegingetek.

Ott egy kis fény csillámlik
S lassan tovább mozog;
Lámpájával az utczán
Anyácska ballag ott.

Azt hiszem: tojást lisztet,
És vajat venni mén;

---

* *sic!*
[1324] HVP.I.62
[1325] HAÖ.II.329-330
[1326] RGM.499-500
[1327] HHV.II.45-46
[1328] HKÖ.8-9
* *sic!*
[1329] HHK.241
[1330] HDB.169-170
[1331] HKE.54; HDE.111-112

Sie will einen Kuchen backen
Für's große Töchterlein.

Die liegt zu Haus im Lehnstuhl,
Und blinzelt schläfrig in's Licht;
Die goldnen Locken wallen
Über das süße Gesicht.

Hogy süssön a nagy lányának
Finom kalácsokat.

A karszékében otthon
A tűznél álmosan ül;
Haja aranyfürtökben
Leng édes arca körül.

Nagy leányának készül
Azokból sütemény

Ez csügett lámpájánál
Honn a karszékben ül,
Dús haja fénplőn folyja
Szelid arczát kürül …

[SZABÓ LŐRINC]:
Förtelmes idő[1332]
Das ist ein schlechtes Wetter

Förtelmes idő! Viharzik,
eső és hó szakad,
áráván lesem ablakomból
a kései árnyakat.

Piciny fénypont ragyog fel
és tovaimbolyog:
lámpással anyóka megy ott: már
hazafelé topog.

Lisztet, tojást, vajat vett,
s most gyúrni fog, azt hiszem,
hogy nagy lányának édes
süteménye legyen.

Az, álmosan hunyorogva,
otthon, fotelében ül;
a drága arcot a fényben
aranyhaj özönli körül.

[SZABÓ LŐRINC]:
Förtelmes idő…[1333]
Das ist ein schlechtes Wetter…

Förtelmes idő! Viharzik,
eső és hó szakad,
áráván lesem ablakomból
a kései árnyakat.

Piciny fénypont ragyog fel
és tovaimbolyog:
lámpással anyóka megy ott lent,
hazafelé topog.

Lisztet, tojást, vajat vett,
s most gyúrni fog, azt hiszem,
hogy nagy lányának édes
süteménye legyen.

Az, álmosan hunyorogva,
otthon, karszékében ül;
a drága arcot a fényben
aranyhaj özönli körül.

[*>139*] HEINE:
Buch der Lieder – Aus der Harzreise.
Prolog.[1334]

Schwarze Röcke, seidne Strümpfe,
Weiße, höfliche Manschetten,
Sanfte Reden, Embrassiren –
Ach, wenn sie nur Herzen hätten!

Herzen in der Brust, und Liebe,
Warme Liebe in dem Herzen –
Ach, mich tödtet ihr Gesinge
Von erlognen Liebesschmerzen.

Auf die Berge will ich steigen,
Wo die frommen Hütten stehen,
Wo die Brust sich frei erschließet,
Und die freien Lüfte wehen.

Auf die Berge will ich steigen,
Wo die dunkeln Tannen ragen,
Bäche rauschen, Vögel singen,
Und die stolzen Wolken jagen.

Lebet wohl, ihr glatten Säle!
Glatte Herren, glatte Frauen!
Auf die Berge will ich steigen,
Lachend auf euch niederschauen.

[BARÁT ÁRMIN]:
A Harzi útból – **Prológ.**[1335]

Díszkabát, selyemharisnya,
Gazdag csipkehab fehérlik,
Hízelgő beszédek árja –
Oh, csak volna szívük nékik!

Szív a keblükben s szerelmi
Tűz melegje a szivekben –
Ah, ez mind csak szenvelegni,
Kínt hazudni tud szünetlen.

A magas hegyekre vágyom,
Hol a jámbor kunyhók állnak,
Ott a keblemet kitárom,
Hol a szabad szellők szállnak.

A magas hegyekre vágyom,
Bársony fenyvesek körébe,
Hol patak zug, cseng madárdal,
Büszke hullám fut medrébe.

Síma termek, isten áldjon,
Síma hölgyek, síma urak!
A magas hegyekre vágyom,
Hogy reátok lekacagjak.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
122.[1336]

Fekete frakk, selyem uszály,
Sima nyelvek könnyü bókja,
Udvarias, ügyes bábok –
Oh csak egy kis szivök volna.

Szivök, szivök a kebelben
S hév azerelem a szivökben;
Ah, szerelmök s fájdalmaik
Hazug dala megöl engem!

Fel, a bérczre, a hegyekre!
Hol bizalmas gunyhók vannak,
S lengnek áldó, langy fuvalmak.*

Fel a bérczre, a hegyekre!
Hol vad szélvész fákat zúgat,
Hol madár zeng, patak mormol
És rohanó felhők zúgnak.

Ég veletek: sima termek,
Sima férfi s női bábok!
A bérczekről majd lenézek
S lekaczagok vigan rátok.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
Prolog.[1337]

Fekete frakk, selyem uszály,
Sima nyelvek könnyü bókja,
Udvarias, ügyes bábok –
Oh, csak egy kis szivök volna!

Szívök, szívök a kebelben
S hév szerelem a szivökben;
Ah, szerelmök s fájdalmaik
Hazug dala megöl engem!

Fel a bérczre, a hegyekre!
Hol bizalmas kunyhók vannak,
Szabad szellők csókja érint
S egész bensőm kiáradhat.

Fel a bérczre, a hegyekre!
Hol vad szélvész fákat zúggat,
Hol madár zeng, patak mormol
És rohanó felhők zúgnak.

Ég veletek: sima termek!
Sima férfi s női bábok!
A bérczekről majd lenézek
S lekaczagok vigan rátok.

[OLÁH GÁBOR]:
[**Selyemszoknya és harisnya…**][1338]

Selyemszoknya és harisnya,
Ölelések, szép beszédek,
Fehér udvari mandszetták;
ha szívetek volna nektek!

[OLÁH GÁBOR]:
Utazás a Harzban.[1339]

Fekete rokk, selyem strimpfli,
Ölelések, szép beszédek,
Fehér udvari manchetták:
Ha szívetek volna néktek!

[SZABÓ LŐRINC]:
Utazás a Harz-hegységben
Die Harzreise
Prológus[1340]

Frakkok, fehér kézelők… Hogy
villog térd alatt a selymük!…
Sima bókok, … ölelések –
ah, csak szív is volna bennük!

[1332] ÖB.I.378-379; H.1993, 48
[1333] HVP.I.63
[1334] HHK.335,337
[1335] HDB.225
[1336] HKE.70-71
[1337] HDE.155-156
* *Háromsoros versszak!*
[1338] HU.7
[1339] HKÖ.119
[1340] ÖB.I.658; HVV.66-67; HVP.I.84-85; HVP.II. 7-8

Kebletekben szív s szerelem,
Lángszerelem szívetekben:
Ál-szerelmi fájdalomnak
Dala ölne akkor engem.

Föl, hegyekre szállok én fel,
Jámbor kunyhók állnak ottan,
Ott szabadon ver a szívem,
Hűs szél is fúj szabadabban.

Föl, hegyekre szállok én fel,
Sötét fenyves lombja árnyal,
Büszke felhők szállnak ott fenn,
Patak csobog, zeng madárdal.

Sima termek, sima urak,
Sima nők: isten hozzátok!
Föl, hegyekre szállok én fel,
S kacagva nézek le rátok!

Csak volna szív a kebelben,
s szerelem és vér a szívben –
Ah, megöl a tettetett kín
csengő-bongó rímeikben!

Megyek én, föl, a hegyekbe,
hol a meghitt kunyhók állnak,
szabadon fuj ott a szellő,
keblem ott szabadon árad.

Megyek én, föl, a hegyekbe,
hol a sudár lúc sötétlik,
csermely csobog, vadmadár zeng
s büszke felhő zúg az égig.

Agyő, termek, hölgyek, urak
simasága, üres, álnok!
Megyek én, föl, a hegyekbe,
onnan kacagok le rátok!

[>*140*] HEINE:
Buch der Lieder – Aus der Harzreise – Bergidylle. **I.**[1341]

Auf dem Berge steht die Hütte,
Wo der alte Bergmann wohnt;
Dorten rauscht die grüne Tanne,
Und erglänzt der goldne Mond.

In der Hütte steht ein Lehnstuhl,
Ausgeschnitzelt wunderlich,
Der darauf sitzt, der ist glücklich,
Und der Glückliche bin Ich!

Auf dem Schemel sitzt die Kleine,
Stützt den Arm auf meinen Schooß;
Aeuglein wie zwei blaue Sterne,
Mündlein wie die Purpurros'.

Und die lieben, blauen Sterne
Schau'n mich an so himmelgroß,
Und sie legt den Liljenfinger
Schalkhaft auf die Purpurros'.

Nein, es sieht uns nicht die Mutter,
Denn sie spinnt mit großem Fleiß,
Und der Vater spielt die Zither,
Und er singt die alte Weis'.

Und die Kleine flüstert leise,
Leise, mit gedämpftem Laut;
Manches wichtige Geheimniß
Hat sie mir schon anvertraut.

»Aber seit die Muhme todt ist,
Können wir ja nicht mehr geh'n
Nach dem Schützenhof zu Goslar,
Dorten ist es gar zu schön.

»Hier dagegen ist es einsam,
Auf der kalten Bergeshöh',
Und des Winters sind wir gänzlich
Wie begraben in dem Schnee.

»Und ich bin ein banges Mädchen,
Und ich fürcht' mich wie ein Kind
Vor den bösen Bergesgeistern,
Die des Nachts geschäftig sind.«

Plötzlich schweigt die liebe Kleine,
Wie vom eignen Wort erschreckt,
Und sie hat mit beiden Händchen
Ihre Aeugelein bedeckt.

Lauter rauscht die Tanne draußen,
Und das Spinnrad schnurrt und brummt,
Und die Zither klingt dazwischen,
Und die alte Weise summt:

[BARÁT ÁRMIN]:
A Harzi útból – Hegyi idill.
1.[1342]

Áll a hegytetőn a kunyhó,
Öreg bányász otthona;
Zöld fenyőfa zúg amottan,
Fénylik a hold sugara.

Kunyhó mélyin vén karosszék,
Csudaszépen faragott;
Aki rajt' ül, boldog mostan
S ez a boldog – én vagyok!

Zsámolyon ül a leányka,
Rám támasztja karjait;
Két kék csillag szemepárja,
Szája bíborként virít.

Kék caillagok kedves párja
Mint menyország néz reám;
Liljomujját a leányka
Tartja bíbor ajakán.

Nem, nem láthat most az anyja,
Fürge rokkán robotol,
Citerázik künn az apja,
S mellé' régi dalt dudol.

És beszél a lányka súgva,
Halkan ejtve minden szót;
Mindent elmond szépen sorba,
Már sok titkot rám bizott.

„De mióta a jó néne
Meghalt, el se járhatunk
Goslarba a lövöldébe,
Hol vigan telt sok napunk.

Itt a pusztn hegytetőn fent
Oly magányos életünk,
Es ha jő a tél, egészen
Hó alá temetkezünk.

S oly borzasztó rá gondolni,
Gyermekmódra félek ám,
Ha a hegy gonosz manói
Mozdúlnak az éjszekán."

Most elhallgatott a gyermek,
Önszavától megriadt,
Kis kacsója védekezve
Két szemére rátapadt.

Zúg a fenyves élesebben
És a rokka búg, forog,
S a citera zengve rezzen:
Régi nótát cincorog:

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
Hegyi idyll.
I.[1343]

A vén erdész kunyhócskája
Ottfenn áll a hegytetőn.
Körülötte zúg a fenyves
S holdfény árad reszketőn.

A kunyhóban nagy karos szék,
Csodaszépen faragott;
Boldog, a ki most azon ül
S ez a boldog – én vagyok.

Zsámolyon ül a leányka
Rám támasztva kis kezét;
Ajka piros mint a rózsa,
Csillagszeme tiszta kék.

És e kék csillagszemekkel
Bűbájosan néz reám;
Fehér liljom-ujjacskája
Hamisan csüng ajakán.

Pedig anyja se hall, se lát,
Csak rokkáján zakatol,
Atyja meg csak cziterázik
S egy régies dalt dalol.

És a kis lány halkan suttog,
Csak zúg, csak búg csendesen;
Eddig is sok fontos titkot
Mondott el már énnekem.

– „De mióta néném meghalt,
Életünk sem oly vidám:
Nem mehetünk el Gozlárba;
Oh csak ott szép igazán!

Idefenn a hegyen minden
Oly magányos, oly rideg!
S télen át a nagy hó minket
Valósággal betemet.

És én olyan félénk vagyok,
Mint a gyermek félek én:
Gonosz hegyi manók járnak
Itt az éjnek idején …"

S megrémiti saját hangja,
Sápadozva némul el;
Betakarja kék szemeit
Piczi kis kezeivel.

Jobban zúg a fenyves ottkünn,
Zúg a rokka kereke,
Közbe-hangzik a czitera,
Meg a nóta szövege:

[1341] HHK.337,339
[1342] HDB.227-228
[1343] HKE.II.112-114; HDE.156-159

»Fürcht' dich nicht, du liebes Kindchen,
Vor der bösen Geister Macht;
Tag und Nacht, du liebes Kindchen,
Halten Englein bei dir Wacht!«

„Nem bánthatnak, drága gyermek,
Téged a rossz szellemek!
Éjjel, nappal, drága gyermek,
őrangyalok védenek!"

„Nem bántanak, kedves gyermek,
Téged a rossz szellemek,
Jó angyalok vigasztanak
Tiszta álmaid felett!"

[OLÁH GÁBOR]:
I.[1344]

Hegytetőn áll a kis hajlék,
Öreg bányász lakja rég.
Zöld fenyőknek lombja zúg ott,
Aranyholdas ott az ég.

Bent a házban egy csodás szép
Faragott szék andalog;
Aki ráül, hej, de boldog,
S az a boldog én vagyok!

Zsámolyszéken ül a kis lány,
Az ölemben csöpp keze.
Ajka mint a bíborrózsa,
Kéklő csillag két szeme.

E kedves pár kéklő csillag
Mint az égbolt néz le rám,
Liliom ujja pajkosan függ
Híborrózsa ajakán.

Ne félj, nem lát édes anyád,
Szorgosan fon odaát,
S régi nótát dudolászva
Citerázik az apád.

S halkan suttog a kis lányka,
Fojtott hangon, csendesen,
Mintha fontos titkok zárát
Nyitná most fel énnekem.

»Amióta néni mehalt,
Nem mehetünk többet el
A goslári játszótérre;
Pedig be szép az a hely!

Itt, a hideg hegytetőkön,
Oly magános életünk!
Télen meg a roppant hóban
Csoda, hogy el nem veszünk.

Lánylétemre félek ám én,
Mint a gyermek, rettegek,
Mikor éjjel kísértenek
A rossz hegyi szellemek.«

S önszavától megrettenve
Abbahagyja hirtelen,
Két kezét szemre csapja
Az én félénk kedvesem.

Kint erősen zúg a fenyves,
Bent meg pergő rokkazaj;
A citera közbe pendül,
És zümmög a régi dal:

»Mit félsz, drágám? Rossz szellemek
Bűve rajtad úgyse fog!
Éjjel-nappal tekörülted
Tábort járnak angyalok.«

[SZABÓ LŐRINC]:
Idill a hegyen
1[1345]

Fent a hegyen áll a kunyhó
öreg bányász otthona,
körülötte zöld fenyő zúg
s arany a hold sugara.

A kunyhóban nagy karosszék,
csoda-furcsán faragott;
boldog, aki benne ülhet,
s az a boldog én vagyok!

A kislány a zsámolyán ül,
és térdemre könyököl;
ajka bibor rózsa, szeme,
mint kék csillag, tündököl.

És a két kék csillag oly nagy,
mint a menny, ugy néz reám,
s hamiskásan csügg a hószín
ujj a rózsa bíborán.

Nem, most nem lát meg az anyja:
mást figyel, a rokkazajt;
apja pedig citeráján
nótát kisér, régi dalt.

S halkan a kicsike, hangját
fojtva, egyre csak susog;
pedig elég sok, amit már
titkaiból rám bizott.

„De hogy a nagynéni meghalt,
a goslari „Veterán" –
fogadóba se mehettünk,
pedig jó volt, szép, vidám.

Itt viszont oly árva minden,
oly hideg a rengeteg,
és amig csak tart a tél, a
hó egészen betemet.

Gyerekmódra ijedős lány
vagyok, folyton félek a
manóktól, kik a hegyekben
járnak-kelnek éjszaka."

S elhallgat a drága gyermek,
saját szava rémiti,
és két szemét betakarják
pici, fehér kezei.

S felzúg odakint a fenyves,
bent a rokka kereke,
s közbezümmög az öreg dal,
a citerás éneke:

„Ne féld, drága gyermek, ártó
manók s árnyak tetteit!
Rád, szép gyermek, éj-nap égi
angyalsereg őrködik!"

[SZABÓ LŐRINC]:
Idill a hegyekben
Bergidylle
I[1346]

Fent a hegyen áll a kunyhó,
öreg bányász otthona;
körülötte zöld fenyő zúg
s arany a hold sugara.

A kunyhóban nagy karosszék,
csoda-furcsán faragott;
boldog, aki benne ülhet,
s az a boldog én vagyok!

A kislány a zsámolyán ül,
és térdemre könyököl;
ajka bibor rózsa, szeme
mint kék csillag, tündököl.

És a két kék csillag oly nagy,
mint a menny, úgy néz reám,
s hamiskásan csügg a hószín
ujj a rózsa bíborán.

Nem, most nem lát meg az anyja:
mást figyel, a rokkazajt;
apja pedig citeráján
nótát kísér, régi dalt.

S halkan a kicsike, hangját
fojtva, egyre csak susog;
pedig elég sok, amit már
titkaiból rám bízott.

„De hogy a nagynéni meghalt,
a goslari „Veterán"
fogadóba se mehettünk,
pedig jó volt, szép, vidám!

Itt viszont oly árva minden,
oly hideg a rengeteg,
és amíg csak tart a tél, a
hó egészen betemet.

Gyerek módra ijedős lány
vagyok, folyton félek a
manóktól, kik a hegyekben
járnak-kelnek éjszaka."

S elhallgat a drága gyermek,
saját szava rémíti,
és két szemét betakarják
pici, fehér kezei.

S felzúg odakint a fenyves,
bent a rokka kereke,
s közbezümmög az öreg dal,
a citerás éneke:

„Ne féld, drága gyermek, ártó
manók s árnyak tetteit!
Rád, szép gyermek, éj-nap égi
angyalsereg őrködik!"

[>*141*] HEINE:
(Die Harzreise)
II[1347]

[BARÁT ÁRMIN]:
A Harzi útból – Hegyi idill.
2.[1348]

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
(Hegyi idyll.)
II.[1349]

[1344] HKÖ.149-150
[1345] ÖB.I.658-660; HVV.68-69; (dúsabb központozással: HVP.II. 35-41)
[1346] HVP.I.85-86; HVP.II.35-36
[1347] R.36-38
[1348] HDB.228-231
[1349] HKE.II.114-117; HDE.159-160

Tannenbaum, mit grünen Fingern,
Pocht ans niedre Fensterlein,
Und der Mond, der gelbe Lauscher,
Wirft sein süßes Licht herein.

Vater, Mutter schnarchen leise
In dem nahen Schlafgemach,
Doch wic beide, selig schwatzend,
Halten uns einander wach.

„Daß du gar zu oft gebetet,
Das zu glauben wird mir schwer,
Jenes Zucken deiner Lippen
Kommt wohl nicht vom Beten her.

Jenes böse, kalte Zucken,
Das erschreckt mich jedesmal,
Doch die dunkle Angst beschwichtigt
Deiner Augen frommer Strahl.

Auch bezweifl' ich, daß du glaubest,
Was so rechter Glauben heißt;
Glaubst wohl nicht an Gott den Vater,
An den Sohn und Heil'gen Geist?"

„Ach, mein Kindchen, schon als Knabe,
Als ich saß auf Mutters Schoß,
Glaubte ich an Gott den Vater,
Der da waltet gut und groß;

Der die schöne Erd' erschaffen,
Und die schönen Menschen drauf,
Der den Sonnen, Monden, Sternen
Vorgezeichnet ihren Lauf.

Als ich größer wurde, Kindchen,
Noch viel mehr begriff ich schon,
Und begriff, und ward vernünftig,
Und ich glaub auch an den Sohn;

An den lieben Sohn, der liebend
Uns die Liebe offenbart,
Und zum Lohne, wie gebräuchlich,
Von dem Volk gekreuzigt ward.

Jetzo, da ich ausgewachsen,
Viel gelesen, viel gereist,
Schwillt mein Herz, und ganz von Herzen
Glaub ich an den Heil'gen Geist.

Dieser rat die größten Wunder,
Und viel größre tut er noch;
Er zerbrach die Zwingherrnburgen,
Und zerbrach des Knechtes Joch.

Alte Todeswunden heilt er,
Und erneut das alte Recht:
Alle Menschen, gleichgeboren,
Sind ein adliges Geschlecht.

Er verscheucht die bösett Nebel
Und das dunkle Hirngespinst,
Das uns Lieb' und Lust verleider,
Tag und Nacht uns angegrinst.

Tausend Ritter, wohlgewappnet,
Hat der Heil'ge Geist erwählt,
Seinen Willen zu erfüllen,
Und er hat sie mutbeseelt.

Ihre teuern Schwerter blitzen,
Ihre guten Banner wehn;
E's, du möchtest wohl, mein Kindchen,
Solche stolze Ritter sehn?

Nun, so schau mich an, mein Kindchen,
Küsse mich und schaue dreist;
Denn ich selber bin ein solcher
Ritter von dem Heil'gen Geist."

A fenyőfa zöld ujjával
Zörget e kis ablakon,
És a hold, e halk kiváncsi,
Fényt lövel be pazaron.

Apja, anyja a kamrában
Horkolgatnak csöndesen;
Ám mi boldog csacsogásban
Egymást tartjuk éberen.

„Hogy sok órád telt imába',
Vélem el nem hiteted,
Ajkad keserű vonása
Nem imák közt született.

Ajkaidnak rideg ránca
Mindig rémit engemet,
Ámde félelmem' feloldja
Jámbor tiszta kék szemed.

Azt se hinném, hogy szivedben
Az igaz hit honra lel, –
Atya, Fiu és Szentlélek
Háromságba' nem hiszel?"

Ah, leánykám, már mint gyermek,
Űlve jó anyám ölén,
Az Atyának, Uristennek
Jóságában hittem én!

Ki teremté szép földünket
S szép emberek ezreit,
Napnak, holdnak, csillagoknak
Megmutatta útjait.

Aztán, hogy nagyobbra nőttem,
Megértettem többet is,
Megértettem okos fejjel
S hittem a Fiúban is;

A Fiúban, ki szeretve
Szeretetre oktatott
S kit jutalmul ünnön népe
A keresztre juttatott.

Érett korban, most, hogy ennyi
Könyvet, népet ismerek,
Túláradó szívem mélyén
Szentlélekben is hiszek.

Ez müvelt ám nagy csodákat
S művel még nagyobbakat;
Széttöri minden zsarnokságot
És rabszolgaláncokat.

Irt ad sok halálos sebre,
Tartja ősidők jogát;
Minden anyaszűlte ember
Egyetlen nemes család.

Sok gonosz ködöt eloszlat
És sötét agyrémeket,
Mik szünetlen ránk vigyorgnak,
Rontva kedvet, életet.

Van ezer páncéllovagja,
Szentlélek vitéze mind,
Ki parancsát végrehajtja,
Ha a tett órája int.

Drága kardjaik ragyognak,
Szent zászlóik lengenek!
Ugy-e, lánykám, kedved volna,
Látni ily vitézeket?

Nos, leányka, nézz meg engem,
Csókolj meg és mit se félj;
Tudd meg hát, hogy bennem ilyen
Szentlélek lovagja él.

Zöld fenyőlomb verdesi a
Kis kunyhónak ablakát
S behullatja fehér fényét
Szobánkba a holdvilág.

Az öregek a azomszédos
Kamrácskában alszanak,
De mi ketten, mi nem alszunk,
Elcsevegünk azalatt.

„Hogy te sokat imádkoztál,
Alig-alig hihetem:
Ajkad körül az a rángás
Mást beszél, mást mond nekem.

Az a hideg, csúnya rángás
Váltig ijeszt engemet.
De azután megvigasztal
Nyájas, jó tekinteted.

Lásd, úgy rémlik, hogy szíved az
Igaz hitről mitse' tud.
Mondd, hiszed az atya-istent,
A szent lelket s a fiut?"

– Kedves lánykám már mint gyermek
Még anyámnak hű ölén,
A nagy, és a jó Atyában
Már akkor is hittem én.

A szép föld az ő munkája,
Szint' úgy a föld népei,
Napnak, holdnak, csillagoknak
Járását ő mérte ki.

Mikor aztán nagyobb lettem
S kissé megnőtt az eszem –
Hinni kezdtem a fiuban
S istenemnek nevezem.

Ő hirdette fennen, büszkén
Ezt a nagy szót: szeretet!
S az lett értte* a jutalma
Az, hogy megfeszíttetett!

Most, hogy végkép nagyra nőttem,
S tudástól zeg a fejem –
Hiszek a szent-lélekben is,
Hiszek benne teljesen.

Ez tett aztán nagy csodákat!
S még eztán is tesz sokat!
Lerontá a zsarnokságot,
Széttörte a lánczokat.

Minden sebet meggyógyított,
Jognak, hitnek tért szerez;
Egyenlővé lett az ember
S most, a hány van, mind nemes.

Üldözi a sötétséget,
Meg a sötét agyakat:
Ne fogják el tőlünk többé
A ragyogó sugarat.

Kiválasztott ezer vitéz
Lovagot, hogy küzdjenek
S hosszu harczra, diadalra
Feltüzelte lelköket.

Fennen villog drága kardjuk,
Szép zászlójuk fenn lobog.
Akarsz látni, kedves gyermek,
Ilyen büszke lovagot?

Nézz hát bátran a szemembe
S adj agy csókot hirtelen:
Én is lovagja vagyok a
Szent-léleknek, gyermekem!

---

* *sic!*

[OLÁH GÁBOR]:
II.[1350]

Zöld fenyőfa-levél zörget
Kis ablakunk üvegén,
Nyájas fényét hinti ránk be
A hold, ez a sárga kém.

Apád, anyád bent az ágyon
Horkolnak már csendesen;
Még mi, boldogan csevegve,
Egymást tartjuk éberen.

»Hogy oly gyakran imádkoznál:
Kötve hiszem, kötve én,
E vonaglást nem imádság
Vonta ajkad szögletén.

E hideg, e rossz vonaglás
Mindig rémít engemet;
De elveri aggodalmam
Sugárzó szelid szemed.

Nem hiszem én, hogy te hinnéd,
Mit parancsol drága hit:
Atyaistent, Fiúistent,
S a Szentlélek titkait.«

Ó leánykám, már mint gyermek,
Csüggvén anyám kebelén,
Az erősen, jól kormányzó
Atyaistent: hittem én.

Ki teremté szép földünket,
Rá szép embert alkotott;
És vezérli futásán a
Napot, holdat, csillagot.

Hogy serdültem, kis leánykám,
Jobban megnyílt a szemem,
Jobban megnyílt, okosodtam:
Szent Fiát is már hiszem.

Hiszek drága egy Fiában,
Ki az élő szeretet,
Kit jutalmul az örök nép
Keresztfára szegezett.

Ma, felnőtten, sokat látva,
Sokat tudva forr szivem,
Forró szívvel, teljes szívből
A Szentlelket is hiszem.

A csodáknak volt csodája,
Amit ő tett s még tevő;
Zsarnok várát szerteszóró,
Szolgajármot tördelő.

Halálos nagy sebet gyógyít,
Ősi törvényt újra költ:
Nemes törzsnek tetvér tagja
Mind, akit csak szült a föld.

Rossz ködöt vert szerteszéjjel,
Agyrémekkel vítt csatát,
Melyek éjt-nap ránk vigyorgva
Öröminket szaggaták.

Kiválasztott a Szentlélek
Ezer vértes lovagot,
Kik betöltsék nagy parancsát,
Kiket hőssé avatott.

Drága kardjuk hogy villámlik!
Szép zászlajuk, hogy lobog!
Ej te kis lány, nem szeretnél
Látni ilyen bajnokot?

Nos, hát nézz rám, nézz, de bátran,
És csókolj meg, kis hamis:

[SZABÓ LŐRINC]:
2[1351]

A fenyő zöld ujja koppan
az alacsony ablakon,
s szobánkba a hallgatag hold
arany fénye beoson.

A szülők halk horkolását
átszüri a deszkarés;
de bennünket üdvözítve
ébren tart a csevegés.

„Hogy az égbe sok imád szállt,
hinnem egyre nehezebb;
ajkad körül az a rángás,
imától az nem ered.

Az a hideg, csúnya rángás
meg-megüt, de azután
árnyat üzni két szemedből
jámbor derű süt reám.

Azt is kétlem, hogy hihetnél,
ahogyan a tiszta tud –
Mondd: hiszed az Isten-Atyát,
a Szentlelket s a Fiút?”

„Ah, kislányom, anyám karján
játszva, piciny fiu még,
hittem már az Isten-Atya
bölcs, hatalmas erejét.

Az ő műve ez a szép föld
s rajta a szép emberek,
ő mérte ki, napok, holdak
s csillagok hogy lengjenek.

Aztán, nőve, hogy világom
mind kevésbé lett hamis,
értő ésszel, s lelkesen, már
hittem a Fiúban is;

a szerelmes Fiúban, ki
maga volt a szeretet,
s kit jutalmul, mint szokás, a
nép végül megfeszitett.

Most, felnőve, hogy út és könyv
annyi tömi már fejem,
szivem mélye mondja, hogy a
Szent Lélek az Istenem.

Ő tette a fő-csodákat,
de tesz majd még főbbeket,
kényúrvárat összezúzott
s szolga-jármot eleget.

Ősi jogot ujit, oltja
életünk sok lángsebét,
egyenlő lett minden ember,
egy, nemesi sarjadék.

Riogatja a homályt és
az agy képzelt rémeit,
mely szerelmet s jót kajánul
éj-nap torzzá nyomorít.

Kiválasztott jó lovagot
jó páncélban ezeret,
s lánggal a szivükbe lobbant,
hogy érette küzdjenek.

Villognak a drága kardok:
a hős zászló fenn lobog!
Vágyol látni, drága lánykám,
ilyen büszke lovagot?

Nézz rám bátran, gyermekem, míg
csókom ajkadon lobog,

[SZABÓ LŐRINC]:
II[1352]

A fenyő zöld ujja koppan
az alacsony ablakon,
s szobánkba a hallgatag hold
arany fénye beoson.

A szülők halk horkolását
átszűri a deszkarés:
de bennünket üdvözítve
ébren tart a csevegés.

„Hogy az égbe sok imád szállt,
hinnem egyre nehezebb;
ajkad körül az a rángás,
imától az nem ered.

Az a hideg, csunya rángás
meg-megüt, de azután
árnyat űzni két szemedből
jámbor derű süt reám.

Azt is kétlem, hogy hihetnél,
ahogyan a tiszta tud –
Mondd: hiszed az Atyaistent,
a Szentlelket, s a Fiút?”

„Ah, kislányom, anyám karján
játszva, piciny fiú még,
hittem már az Atyaisten
bölcs, hatalmas erejét.

Az ő műve ez a szép föld
s rajta a szép emberek,
ő mérte ki, napok, holdak
s csillagok hogy lengjenek.

Majd felnőve, hogy világom
mind kevésbé lett hamis,
értő ésszel, s lelkesen, már
hittem a Fiúban is;

a szerelmes Fiúban, ki
maga volt a szeretet,
s kit jutalmul, mint szokás, a
nép végül megfeszített.

Most, felnőve, hogy út és könyv
annyi tömi már a fejem,
szívem mélye mondja, hogy a
Szent Lélek az Istenem.

Ő tette a fő-csodákat,
de tesz majd még főbbeket,
kényúrvárat összezúzott
s szolga-jármot eleget.

Ősi jogot ujít, oltja
életünk sok lángsebét,
egyenlő lett minden ember,
egy, nemesi sarjadék.

Riogatja a homályt és
az agy képzelt rémeit,
mely szerelmet s jót kajánul
éj-nap torzzá nyomorít.

Kiválasztott jó lovagot
jó páncélban ezeret,
s lánggal a szivükbe lobbant,
hogy érette küzdjenek.

Villognak a drága kardok,
a hős zászló fenn lobog!
Vágyol látni, drága lánykám,
ilyen büszke lovagot?

Nézz rám bátran, gyermekem, míg
csókom ajkadon lobog,

[1350] HKÖ.151-152
[1351] ÖB.I.660-662; HVV.70-73
[1352] HVP.I.87-89; HVP.II.36-38

A Szentlélek szent lovagja
Vagyok bizony magam is!

mert magam is a Szent Lélek
ilyen lovagja vagyok!”

mert magam is a Szent Lélek
ilyen lovagja vagyok!”

[>*142*] HEINE:
(Die Harzreise)
III[1353]

Still versteckt der Mond sich draußen
Hinterm grünen Tannenbaum,
Und im Zimmer unsre Lampe
Flackert matt und leuchtet kaum.

Aber meine blauen Sterne
Strahlen auf in hellerm Licht,
Und es glüht die Purpurrose,
Und das liebe Mädchen spricht:

„Kleines Völkchen, Wichtelmännchen,
Stehlen unser Brot und Speck,
Abends liegt es noch im Kasten,
Und des Morgens ist es weg.

Kleines Völkchen, unsre Sahne
Nascht es von der Milch, und läßt
Unbedeckt die Schüssel stehen,
Und die Katze säuft den Rest.

Und die Katz’ ist eine Hexe,
Denn sie schleicht, bei Nacht und Sturm,
Drüben nach dem Geisterberge,
Nach dem altverfallnen Turm.

Dort hat einst ein Schloß gestanden,
Voller Lust und Waffenglanz;
Blanke Ritter, Fraun und Knappen
Schwangen sich im Fackeltanz.

Da verwünschte Schloß und Leute’
Eine böse Zauberin,
Nur die Trümmer blieben stehen,
Und die Eulen nisten drin.

Doch die sel’ge Muhme sagte:
Wenn man spricht das rechte Wort,
Nächtlich zu der rechten Stunde,
Drüben an dem rechten Ort:

So verwandeln sich die Trümmer
Wieder in ein helles Schloß,
Und es tanzen wieder lustig
Ritter, Fraun und Knappentroß;

Und wer jenes Wort gesprochen,
Dem gehören Schloß und Leut’,
Pauken und Trompeten huld’gen
Seiner jungen Herrlichkeit.”

Also blühen Märchenbilder
Aus des Mundes Röselein,
Und die Augen gießen drüber
Ihren blauen Sternenschein.

Ihre goldnen Haare wickelt
Mir die Kleine um die Händ’,
Gibt den Fingern hübsche Namen,
Lacht und küßt, und schweigt am End’

Und im stillen Zimmer alles
Blickt mich an so wohlvertraut;
Tisch und Schrank, mir ist, als hätt ich
Sie schon früher mal geschaut.

Freundlich ernsthaft schwatzt die Wanduhr,
Und die Zither, hörbar kaum,
Fängt von selber an zu klingen,
Und ich sitze wie im Traum.

„Jetzo ist die rechte Stunde,
Und es ist der rechte Ort;

[BARÁT ÁRMIN]:
A Harzi útból – Hegyi idill.
3.[1354]

Kint a fenyves sűrűjébe’
Bujdokol a holdsugár,
Idebent a lámpa fénye
Szinte végét járja már.

Ámde kéklő csillagpárom
Ontja fényét pazarul,
Lánggal ég bíborvirágom
És a kis leányka szól:

„Törpék serge lopja egyre
Szalonnánk’ és kenyerünk’,
Telve még a szekrény este,
Reggel semmit nem lelünk.

Törpék serge ront a tejre,
Tejfelünket elszedi,
S mert a lábas nincs befedve,
Torkos macskánk lát neki.

És e macska bősz boszorkány,
Mert az éj ha háborog,
A lidérchegy puszta ormán
A toronyhoz sompolyog.

Egykor kastély állt az ormon,
Benne vígság végtelen;
Úri népek fáklyatáncot
Jártak minden éjjelen.

Egyszer aztán egy boszorkány
Átkot szórt a vár fölé;
Dísz és pompa így lett rommá,
Baglyok költöztek belé’.

Ám megmondta elhalt nénink:
Hogyha a varázsigét
Kellő órán ott kiejti
Bárki, míg az éj sötét,

A romokból ujra vár lesz,
Termek újra fénylenek,
S benne ujra táncra kelnek
Nők, urak, apródsereg;

S aki az igét kimondta,
Kastély s népe mind övé,
Dobpergés és kürtök hangja
Hódolattal cseng felé’.”

Meseképek így virulnak
Rózsaajkak bíborán
És fölöttük fények gyúlnak
Kék csillagszem sugarán.

A leányka két kezemre
Fonja rá aranyhaját,
Minden ujjamat becézve,
Mindegyikre csókot ád.

És a csendes kis fülkében
Minden oly meghitt nekem;
Asztalt, szekrényt, mintha régen
Láttam vón, úgy ismerem.

Kedvesen fecseg az óra,
Hang rezdül a citerán,
Önmagától, halkan zsongva,
S mintha álom szállna rám.

Most ütött a kellő óra,
Kellő hely ez mindenkép’;

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
(Hegyi idyll.)
III.[1355]

Elbuvik a tiszta holdfény
Künn az árnyas lomb alatt,
És szobánkban a kis lámpa
Szinte gyér világot ad.

De az én kék csillagjaim
Annál szebben fénylenek,
És égnek a rózsa-ajkak,
És a kis lány igy cseveg!

„Pöttöny népség ellopkodja
Szalonánk’ és kenyerünk;
Este még a szekrénykében –
S reggel semmit sem lelünk.

Pöttöny népség jó tejünknek
A szinét is leszedi
S nyitva hagyván, a mi marad,
Azt a macska megeszi.

És a macska, az boszorkány:
Éj-viharban elmegyen
S ott nyávog a vártoronynál
A fekete rémhegyen.

Egykor egy szép vár volt ottan,
Ragyogtak az ablakok,
Szép lovagok szép hölgyekkel
Fáklyatánczot jártak ott.

Egy büvésznő várat s népet
Elátkozott azután,
Most ott minden düledék, rom
S bagoly költ a rom fokán.

De boldogult néne mondta:
Ha valaki megjelen
S a varázs-szót sötét éjjel
Kimondja kellő helyen, –

A romokból akkor ismét
Fölépül a büszke lak,
S szép lovagok szép hölgyekkel
Tánczot járnak ujolag.

Ki pedig a szót kimondta,
Azé lesz a vár s a nép –
Harsonák, dobok hirdetik
Diadalmas erejét.”

A kis rózsás ajakakról
Regeképek rajzanak,
És bűbájos égszinkék szem
Hullat rájok sugarat.

Dús hajával a szép gyermek
Behálózza a kezem,
Neveket ad ujjaimnak
Csókol s hallgat hirtelen.

S a kis szoba minden tárgya
Oly meghitten néz felém;
Úgy rémlik e szekrényt, asztalt
Már valahol láttam én.

Mélán ketyeg a vén óra –
Citera is szól talán?
Igen, igen! zeng magától …
Mintha álom hullna rám.

Ez most, ez a kellő idő!
A kellő hely szinte ez,

[1353] R.38-42
[1354] HDB.231-234
[1355] HKE.II.117-121; HDE.160-161

Staunen würdest du, mein Kindchen,
Spräch ich aus das rechte Wort.

Sprech ich jenes Wort, so dämmert
Und erbebt die Mitternacht,
Bach und Tannen brausen lauter,
Und der alte Berg erwacht.

Zitherklang und Zwergenlieder
Tönen aus des Berges Spalt,
Und es sprießt, wie 'n toller Frühling,
Draus hervor ein Blumenwald;

Blumen, kühne Wunderblumen,
Blätter, breit und fabelhaft,
Duftig bunt und hastig regsam,
Wie gedrängt von Leidenschaft.

Rosen, wild wie rote Flammen,
Sprühn aus dem Gewühl hervor;
Lilien, wie kristallne Pfeiler,
Schießen himmelhoch empor.

Und die Sterne, groß wie Sonnen,
Schaun herab mit Sehnsuchtglut;
In der Lilien Riesenkelche
Strömet ihre Strahlenflut.

Doch wir selber, süßes Kindchen,
Sind verwandelt noch viel mehr;
Fackelglanz und Gold und Seide
Schimmern lustig um uns her.

Du, du wurdest zur Prinzessin,
Diese Hütte ward zum Schloß,
Und da jubeln und da tanzen Ritter,
Fraun und Knappentroß.

Aber ich, ich hab erworben
Dich und alles, Schloß und Leut';
Pauken und Trompeten huld'gen
Meiner jungen Herrlichkeit!"

S ajkam, azt hiszem, már mondja
A kellő varázsigét.

Látod lánykám, ím az éjjel
Már a hajnalpírba vesz!
Hangosabb az ér, a fenyves
És a vén hegy ébredez.

Citerák, törpék danája
Hangzik most a szirtfalon
S rajta mint tavasz csodája,
Virág hajt ki pazaron.

Óriás csodás virágok,
Meseszéles levelek,
S mind az égő vágyódások
Illatterhétől remeg.

Rózsák, mint vad lángok nyelve
Törnek a gomoly közől;
Liljomok kristálypillérként
Szöknek a magasba föl.

S a sok csillag, mint ezer nap,
Egő vággyal úgy ragyog:
S mind e fény a liljomoknak
Tárt kelyhébe áradott.

Ám mi ketten, kedves lányka,
Még jobban megváltozánk;
Ékszer, selymek drágasága
S pompa, fény ragyog reánk.

Te, te herceglányka lettél,
Kastély lett kis fészketek,
S járják ismét víg zenénél
Nők, urak, apródsereg.

S most enyém vagy, drága lányka,
Kastély s népe mind enyém;
Dobpergés és kürtök hangja
Hódolattal cseng felém!

És azt hiszem: ajkaimról
A kellő szó ömledez,

Nézd, leánykám, nézd hajnallik,
Az éj szinte megremeg;
Hangosabban zúg a fenyves,
Ébredeznek a hegyek.

Dalolnak a tréfás törpék,
Cziterájuk' hallom én;
A völgyekből tüneményes
Virágerdő ront elém;

Csodás, merész, nagy virágok,
Széles, buja levelek,
Dús illattal, dús szinekkel,
Melyek égnek, fénylenek;

Izzó lángú, szilaj rózsák
Villogtatják szirmukat,
A liljomok oszlop-sora
Ég felé tör hallgatag'.

Csillaglángok, tűz-napokként,
Égnek mozdulatlanúl
S fényök árja a liljomok
Óriás kelyhébe hull …

De mi magunk, kedves gyermek,
Még jobban megváltozánk:
Vigan reszket körülöttünk
Arany, selyem, pompa, láng.

Te belőled herczegnő lett,
E kunyhóból uri lak –
És szép hölgyek, szép lovagok
Tánczolnak itt ujolag.

Én azonban meghóditám
A várat és tégedet:
Hirdessék hát dobok, kürtök
Hóditó fenségemet!

[OLÁH GÁBOR]:
III.[1356]

Csendesen száll a szelid hold
Zöld fenyők közt mind alább;
Gyöngén lobog kis szobánkban
A hunyorgó lámpaláng.

De az én kis csillagaim
Tündökölnek fényesen,
Bíborrózsa szinte izzik;
És szólt az én kedvesem:

»Kenyerünkért, szalonnánkért
Manó népség megrabol;
Este még a szekrényben volt,
Reggelre már nincs sehol.

Törpe népség tejfelünket
Megdézsmálja; és a tál,
Melyben macskánk torkoskodik,
Nagy fedetlen ottan áll.

Ez a macska is hoszorkány.
Viharos éj idején
Szentgellérten nyargalászik,
A romtorony tetején.

Hajdanában vár állt ottan,
Fegyvercsörgés, vigalom.
Járta fent a fáklyatáncot
Lovag, apród, hajadon.

S egy rossz tündér elvarázsolt
Várat, népet; nem maradt
Bagolyfészkes romhalmaznál

[SZABÓ LŐRINC]:
3[1357]

Fedik már a néma holdat
a fenyő zöld ágai,
s lángját lámpánk a szobában
alig-alig élteti.

De mind szebb a fény, mit az én
két csillagom kékje szór,
s parázslik a piros rózsa
és a kedves lányka szól:

„Szalonnánkat, kenyerünket
sunyi törpék eleszik,
este őrzi még a szekrény,
reggelre mind eltünik.

Sunyi törpék a tejünket
lefölözik, a fazék
födetlenül ásít, és a
macskáé a maradék.

És a macska – az boszorkány,
mert viharban kiszökik
és az omló rém-toronyhoz
gyüjti hegyi társait.

Vár állt egykor ott: mulatság,
fegyverek, bál, rózsalánc,
lovag,- apród- s hölgyvilágot
forgatott a fáklyatánc.

De a várat és lakóit
átok verte, rossz varázs:
rombadőlt és benne most csak

[SZABÓ LŐRINC]:
III[1358]

Fedik már a néma holdat
a fenyő zöld ágai,
s lángját lámpánk a szobában
alig-alig élteti.

De mind szebb a fény, mit az én
két csillagom kékje szór,
s parázslik a piros rózsa
és a kedves lányka szól:

„Szalonnánkat, kenyerünket
sunyi törpék eleszik,
este őrzi még a szekrény,
reggelre mind eltünik.

Sunyi törpék a tejünket
lefölözik, a fazék
födetlenül ásít, és a
macskáé a maradék.

És a macska – az boszorkány,
mert viharban kiszökik
és az omló rém-toronyhoz
gyűjti hegyi társait.

Vár állt egykor ott: mulatság,
fegyverek, bál, rózsalánc.
Lovag–, apród- s hölgyvilágot
forgatott a fáklyatánc.

De a várat és lakóit
átok verte, rossz varázs:
rombadőlt és benne most csak

[1356] HKÖ.153-155
[1357] ÖB.I.663-666; HVV.73
[1358] HVP.I.89-92; HVP.II.39-41

Más egyéb az ég alatt.

Szegény néni mondogatta:
Bizonyos szót ha ki ejt,
Az éj bizonyos szakában,
Odafent bizonyos helyt:

Fényes várrá válik újra
Fent a régi barna rom,
S vidím táncát járja benne
Lovag, apród, hajadon.

S aki azt a szót kimondja:
Lesz a nép, a vár ura.
Új urának hódolattal
Perg a dob, szól trombita.«

Ajakának rózsájából
Regeképek nyílanak,
S áradoznak szép szeméből
Csillagos kék sugarak.

Aranyhaját rácsavarja
Kezemre a kisleány,
Ujjamat becézi névvel, –
Mosoly, csók… s csend azután.

És a csendes kis szobában
Minden bizalommal int;
Asztal, szekrény, mintha régen
Ismerősöm volna mind.

Kedves kettyel jár az óra;
Meg megpendül olykoron
Magától a halk citera,
Azt tudom, hogy álmodom.

Most van itt a mondott óra!
S a mondott hely itt van ám!
Bámulnál, ha a varázsszót,
Kisleány, kimondanám?

Ha kimondom: hajnalodik,
Rázkódik az éjszaka;
Patak, fenyves hangosan zúg,
Ébred a vén hegy maga.

Citerazengés, törpék dala
Hegymélységből tör elő,
S mint csalárd tavasz: szavával
Virágerdőt csal elő.

Merész virág, csoda virág,
Nagy levelű rózsatők,
Illatozók, tarkák, fürgék,
Fájdalomtól reszketők.

Vadrózsák, mint piros lángok,
Szikráznak a raj között;
Kristály oszlop liliomok
Feje égig felszökött.

Hő sovárgással néznek el
Napnyi nagy szép csillagok,
Liliomok órjás kelyhét
Özönli be sugarok.

De mi ketten, drága gyermek,
Nem változunk mégse, nem!
Vidoran csillog körültünk
Arany, fáklyafény, selyem.

Te vagy, te vagy a királylány!
Ez a kunyhó: ez a vár;
Lovag, apród, hölgykoszorú,
Benne vigad, táncot jár.

Én meg téged, várat, népet
Mind megvettem, mind enyém!
Kürt zúg, dob perg hódolattal
Ifjú urok ünnepén!

uhu s denevér tanyáz.

De az én jó nénikém még
úgy tudta: csak mondja ki
kellő helyen s éjidőben
a kellő szót valaki,

a vár rögtön ujraépül,
vén termein fény fut át,
s ujra táncba kezd a régi
lovag–, apród- s hölgyvilág;

s aki azt a szót kimondta,
az lesz vár és nép ura,
dob s harsona hódol ifju
fenségének: glória!”

Igy ébred a meseerdő,
így idézi rózsaszáj,
szemek kéklő csillagató
szikrázik a mesetáj.

Arany gyűrűt csavar aztán
kezemre a drága haj,
szép nevet kap minden ujjam –
s végül elül csók s kacaj.

S oly meghitten néz reám a
csöndes szívek otthona;
szekrény s asztal – mintha rég már
láttam volna valaha.

Tik-tak: jámbor és baráti
hang az óra a falon,
s zendül a halk húr, magától –
ülök… szinte álmodom…

Itt a kellő óra és hely,
itt van, súgja valami,
s érzem, ajkam öntudatlan
a kellő szót mondja ki.

„Gyermekem, nézd, kint dereng már,
és az éjfél megremeg!
jobban zúg a lúc s a csermely
s ébredez a szürke hegy.

Citeraszót s törpe-dalt szűr
a föld, minden rése zsong,
s virágözön ömlik, árad,
mint tavasz, vad és bolond;

szirmok, büszke csodaszirmok,
tarka csodalevelek
illatoznak, hajladoznak,
izgatottak, kéjesek.

Rózsa gyúl a tömkelegből,
s vörös lángként kilobog,
liliomok törnek égig,
karcsú kristályoszlopok.

S izzó vágyban s nap gyanánt száz
csillag néz le mindenütt,
s liliomok roppant kelyhét
csorditja fényözönük.

De mi magunk, drága gyermek,
még jobban átváltozunk;
selyem–, arany- s fáklyalángtól
káprázik a mámorunk.

Tebelőled hercegnő lett,
kunyhónk várrá vedlik át,
s köröttünk víg táncba kezd a
lovag–, apród- s hölgyvilág

Én meg, én vagyok a szíved
és a vár s a nép ura;
dob s harsona hódol ifjú
fenségemnek: glória!”

uhu s denevér tanyáz.

De az én jó nénikém még
úgy tudta: csak mondja ki
kellő helyen s éjidőben
a kellő szót valaki,

a vár rögtön újraépül,
vén termein fény fut át,
s ujra táncba kezd a régi
lovag, apród- s hölgyvilág;

s aki azt a szót kimondta,
az lesz vár és nép ura,
dob s harsona hódol ifjú
fenségének: glória!”

Így ébred a meseerdő,
így idézi rózsaszáj,
szemek kéklő csillagató
szikrázik a mesetáj.

Arany gyűrűt csavar aztán
kezemre a drága haj,
szép nevet kap minden ujjam –
s végül elül csók s kacaj.

S oly meghitten néz reám a
csöndes szivek otthona;
szekrény s asztal – mintha rég már
láttam volna valaha.

Tik-tak: jámbor és baráti
hang az óra a falon,
s zendül a halk húr, magától –
ülök… szinte álmodom…

Itt a kellő óra és hely,
itt van, súgja valami,
s érzés, ajkam öntudatlan
a kellő szót mondja ki.

„Gyermekem, nézd, kint dereng már,
és az éjfél megremeg!
jobban zúg a lúc s a csermely
s ébredez a szürke hegy.

Citeraszót s törpe-dalt szűr
a föld, minden rése zsong,
s virágözön ömlik, árad,
mint tavasz, vad és bolond; —

Szirmok, büszke csodaszirmok,
tarka csodalevelek
illatoznak, hajladoznak,
izgatottak, kéjesek.

Rózsa gyúl a tömkelegből,
s vörös lángként kilobog,
liliomok törnek égig,
karcsú kristályoszlopok.

S izzó vágyban s nap gyanánt száz
csillag néz le mindenütt,
s liliomok roppant kelyhét
csordítja fényözönük.

De mi magunk, drága gyermek,
még jobban átváltozunk;
selyem–, arany- s fáklyalángtól
káprázik a mámorunk.

Tebelőled hercegnő lett,
kunyhónk várrá vedlik át,
s köröttünk víg táncba kezd a
lovag–, apród- s hölgyvilág.

Én, meg, én vagyok a szíved
és a vár s a nép ura;
dob s harsona hódol ifjú
fenségemnek: glória!”

[>*143*] HEINE:
Neue Gedichte – Neuer Frühling **42**[1359]

Verdroßnen Sinn im kalten Herzen hegend,
Reis ich verdrießlich durch die kalte Welt,
Zu Ende geht der Herbst, ein Nebel hält
Feuchteingehüllt die abgestorbne Gegend.

Die Winde pfeifen, hin und her bewegend
Das rote Laub, das von den Bäumen fällt,
Es seufzt der Wald, es dampft das kahle Feld,
Nun kommt das Schlimmste noch, es regent.

[SZABÓ LŐRINC]:
Fázva s mogorván…[1360]
Verdrossnen Sinns

Fázva s mogorván utazom, mogorva,
hideg szív, a hideg szivek között;
végét járja az ősz, fehér ködök
burkolják a halott tájat lucsokba.

Szél fütyűl, kapkod az út fája, bokra,
a piros lomb lassan alázörög,
az erdő sóhajt, tarló gőzölög;
s rákezd az eső: most jön csak a rossza!

[>*143a*] HEINE:
XLII. [Ennuyé, morose, le cœur refroidi…][1361]

Ennuyé, morose, le cœur refroidi, je parcours le monde également froid et chagrin. L'automne touche à son terme. Un brouillard enveloppe comme d'un linceul humide les paysages à demi morts.

Les vents sifflent, fouettant de côté et d'autre les feuilles rouges et jaunes qui tombent des arbres. La forêt gémit, la bruyère est couverte d'une vapeur fumante. Voici le pire à présent: il pleut.

[>*144*] HEINE:
Neue Gedichte – Verschiedene
Seraphine **7**[1362]

Auf diesem Felsen bauen wir
Die Kirche von dem dritten,
Dem dritten neuen Testament;
Das Leid ist ausgelitten.

Vernichtet ist das Zweierlei,
Das uns so lang betöret;
Die dumme Leiberquälerei
Elat endlich aufgehöret.

Hörst du den Gott im finstern Meer?
Mit tausend Stimmen spricht er.
Und siehst du über unserem Haupt
Die tausend Gotteslichter?

Der heil'ge Gott, der ist im Licht
Wie in den Finsternissen;
Und Gott ist alles, was da ist;
Er ist in unsern Küssen.

[SÜDI LÁSZLÓ]:
[**E sziklán áll a harmadik…**][1363]

E sziklán áll a harmadik
Szövetség templomának
Alapja: új kötés, vele
Megszünt a kín, a bánat.

Mi oly soká bolondított:
A kettősség hatása
Megszűnt és elmaradt a test
Bolond sanyargatása.

Érzed istent a tengeren?
Érzed ezernyi tenyerét?
És látod-e fejünk felett
Ezernyi éji fényét?

A szent isten a fényben él
S éppúgy homályainkban;
És isten minden, ami van,
Ő él a csókjainkban.

[SZABÓ LŐRINC]:
E szirten épül…[1364]
Auf diesem Felsen bauen wir

E szirten épül a harmadik,
a harmadik Uj Szövetség
temploma. Ah, kiszenvedett
szenvedés-betegség!

Szétfoszlott a Kétféleség
régi, gonosz varázsa;
megszűnt végre, megszűnt a test
suta sanyargatása.

Ezer nyelvével zenditi
Isten – hallod–? – a tengert!
Ezer istenfénnyel az éj
– látod–? – mennyire megtelt!

Ő az, a szentséges, az úr;
fény s árny egymásba villan;
az Isten: minden, ami él:
Ő van a csókjainkban.

[SZABÓ LŐRINC]:
E szirten épül…[1365]
Auf diesem Felsen bauen wir…

E szirten épül a harmadik,
a harmadik Új Szövetség
temploma. Ah, kiszenvedett
szenvedés-betegség!

Szétfoszlott a Kétféleség
régi, gonosz varázsa;
megszűnt végre, megszűnt a test
suta sanyargatása.

Ezer nyelvével zendíti
Isten – hallod–? – a tengert!
Ezer istenfénnyel az éj
– látod–? – mennyire megtelt!

Ő az, a szentséges, az úr;
fény s árny egymásba villan;
az Isten: Minden, ami él:
ő van a csókjainkban.

[SZABÓ LŐRINC]:
E szirten áll[1366]
Auf diesem Felsen bauen wir

E szirten áll a harmadik,
Harmadik Új Szövetség:
Kiszenvedett a szenvedés,
templomunk nem betegség.

Szétfoszlott a kétféleség
Régi, gonosz varázsa;
Megszűnt végre, megszűnt a test
Suta sanyargatása.

Ezer nyelvével zendíti,
Isten – hallod–? – a tengert,
Ezer istenfénnyel az éj,
– Látod – mennyire megtelt!

Ő az, a szentséges, az úr.
Fény s árny egymásba villan;
Az isten: minden, ami él:
Ő van a csókjainkban.

[>*145*] HEINE:
Neue Gedichte – Verschiedene – Seraphine
8[1367]

Graue Nacht liegt auf dem Meere,
Und die kleinen Sterne glimmen.
Manchmal tönen in dem Wasser

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
163.[1368]

Szürke éj a tenger felett,
Csillagok a halvány égen;
A hullámból néha-néha

[SZABÓ LŐRINC]:
Szürke éj a tengeren[1369]
Graue Nacht liegt auf dem Meere

Szürke éj a tengeren; fény
gyúl az apró csillagokban.
Néha elbődül a hullám,

[SZABÓ LŐRINC]:
Szürke éj a tengeren…[1370]
Graue Nacht liegt auf dem Meere…

Szürke éj a tengeren; fény
gyúl az apró csillagokban.
Néha elbődül a hullám,

1359 HG.224
1360 ÖB.II.772; HVP.I.145: *Verdroßnen Sinn…*; H.1993, 77: *Verdrossnen Sinn*
1361 HHK.II.176
1362 HGD.71
1363 BLH.78-79
1364 ÖB.II.600-601; HVV.80-81
1365 HVP.I.150
1366 TTM.453-454
1367 HG.229-230
1368 HKE.98-99
1369 ÖB.II.199-200; HVV.111-112; H.1993, 81-82
1370 HVP.I.150-151

Lange hingezogne Stimmen.

Dorten spielt der alte Nordwind
Mit den blanken Meereswellen,
Die wie Orgelpfeifen hüpfen,
Die wie Orgelpfeifen schwellen.

Heidnisch halb und halb auch kirchlich
Klingen diese Melodeien,
Steigen mutig in die Höhe,
Daß sich drob die Sterne freuen.

Und die Sterne, immer größer,
Glühen auf mit Lustgewimmel,
Und am Ende groß wie Sonnen
Schweifen sie umher am Himmel.

Zur Musik, die unten tönet,
Wirbeln sie die tollsten Weisen;
Sonnennachtigallen sind es,
Die dort oben strahlend kreisen.

Und das braust und schmettert mächtig,
Meer und Himmel hör ich singen,
Und ich fühle Riesenwollust
Stürmisch in mein Herze dringen.

Dalhang sir fel hosszan,
mélyen.

Zizeg, zúg az északi szél,
Fénylő habot játszva renget –
És a habok, mint megannyi
Orgonasíp, zengedeznek.

Csodálatos, különös dal!
Imaszerü s mégis oly vad –
Merészen tör fel az égbe,
Csapkodva a csillagokat.

És ugy rémlik: a csillagok
Nőnek, nőnek, hihetetlen',
Végül: rémes tüz napokként
Keringenek a végtelenben.

Dalolnak a zene mellé
S daluk szava szerte szárnyal –
Mint megannyi tüz-csalogány
Sziporkázó sugárszárnynyal.

Mily hatalmas harsogás ez!
Égnek, földnek álma zendül –
És szivemen a gyönyörök
Zivatara zúg keresztül…

zengve hosszan, vontatottan.

Észak öreg szele és a
vizek tánca sose fárad:
mint orgona sípja, ugrál,
mint orgona sípja, árad.

Félpogány és félkeresztény
ez a játék, ez az ének,
fel-felcsap az égig: örvend
a csillagok örömének.

És a csillagözön egyre
növekedve és kövéren
nap-seregként vad gyönyörben
rajzik-izzik a nagy égen.

Őrült dalaik a lenti
zeneörvénybe kavarják;
nap-csalogányok köröznek:
zeng a tündöklő magasság.

S tenger és ég csattog és zúg,
együtt viharzik a széllel,
s érzem szívem, hogy telik meg
óriások gyönyörével.

zengve hosszan, vontatottan.

Észak öreg szele és a
vizek tánca sose fárad:
mint orgona sípja, ugrál,
mint orgona sípja, árad.

Félpogány és félkeresztény
ez a játék, ez az ének,
fel-felcsap az égig: örvend
a csillagok örömének.

És a csillagözön egyre
növekedve és kövéren
nap-seregként vad gyönyörben
rajzik-izzik a nagy égen.

Őrült dalaik a lenti
zeneörvénybe kavarják;
nap-csalogányok köröznek:
zeng a tündöklő magasság.

S tenger és ég csattog és zúg,
együtt viharzik a széllel,
s érzem, szívem hogy telik meg
óriások gyönyörével.

[>*146*] HEINE:
Neue Gedichte – Verschiedene – Seraphine **10**[1371]

Das Fräulein stand am Meere
Und seufzte lang und bang,
Es rührte sie so sehre
Der Sonnenuntergang.

„Mein Fräulein! sein Sie munter,
Das ist ein altes Stück;
Hier vorne geht sie unter
Und kehrt von hinten zurück."

[BACHER-BODROGH PÁL]:
Vigasz[1372]

Az ifju, szép kisasszony
A tengerparton áll;
És nézi, nézi búsan,
Amint a nap leszáll.

Mit búsul, szép kisasszony,
Ezt rég csinálja ő;
Emitt elől lenyugszik
És hátul visszajő.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
XI.[1373]

A parton állt a kislány,
Sohajtozott felette,
A nap leszállt s e látvány
Nagyon igénybe vette.

Ne sírjon, drága szépem,
'Sz csak móka, sőt örüljön:
Elől lemegy most szépen
S hátulról újra följön.

[ENDRŐDI SÁNDOR]:
26.[1374]

A lányka sóhajtozva állt
A tengerpart felett,
Nagyon megindította őt
A pompás naplemenet.

Kisasszony, legyen ön vidám,
A sóhaj mit sem ér:
Itt elől most szépen lemegy
S hátul majd visszatér.

[EÖRSI ISTVÁN]:
A parton állt a kisasszony[1375]

A parton állt a kisasszony,
sóhajtott réveteg,
félénk szivét az alkony
pírja hatotta meg.

Kisasszony, mért is ámul?
Ez régi színdarab;
elöl lemegy, he hátul
majd visszajő a nap.

[LATOR LÁSZLÓ]:
A kisasszony állt a parton[1376]
Das Fräulein stand am Meere

A kisasszony állt a parton
búbánattal tele,
szívét a rózsa alkony
látványa nyügözte le.

Kisasszony, ez ócska viccre
kár igazán a könny:
lemegy a nap emitt, de
ott hátul visszajön.

[NÉMETH ISTVÁN PÉTER]:
[**Sóhajtozott a lányka…**][1377]

Sóhajtozott a lányka
rőtarany naplementen.
E látványt hosszan kívánta,
az meg hanyatlik menten.

De, édes leányka, semmi vész!
Ósdi trükk. Ne dőljön be!
Hagyja ott most lemenni! És
itt fog reggel nézni Önre.

[SZABÓ LŐRINC]:
A parton állt…[1378]

A parton állt s merengve
Sóhajtozott a lány;
Szívét a naplemente
Hatotta meg talán.

A kedvét ez ne szegje,
Kisasszony, higgye meg ön:
Itt elöl a nap lemegy, de
Ott hátul visszajön.

[URBÁN ESZTER]:
A parton állt…[1379]
Das Fräulein stand am Meere…

A parton állt s merengve
sóhajtozott a lány,
szivét a naplemente
hatotta meg talán.

A kedvét ez ne szegje,
kisasszony, higgye meg ön:
itt elöl a nap lemegy, de
ott hátul visszajön.

[>*147*] HEINE:
Neue Gedichte – Romanzen – **Ein Weib**[1380]

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy nő[1381]
Ein Weib

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy nő[1382]
Ein Weib

[1371] HG.231
[1372] BI.20
[1373] BNK.78
[1374] HKE.17
[1375] HHV.156
[1376] K.I.736
[1377] NIH.80
[1378] HVR.93-94
[1379] HVP.I.152

Sie hatten sich beide so herzlich lieb,
Spitzbübin war sie, er war ein Dieb.
Wenn er Schelmenstreiche machte,
Sie warf sich aufs Bett und lachte.

Der Tag verging in Freud' und Lust,
Des Nachts lag sie an seiner Brust.
Als man ins Gefängnis ihn brachte,
Sie stand am Fenster und lachte.

Er ließ ihr sagen: »O komm zu mir,
Ich sehne mich so sehr nach dir,
Ich rufe nach dir, ich schmachte.«
Sie schüttelt' das Haupt und lachte.

Um sechse des Morgens ward er gehenkt,
Um sieben ward er ins Grab gesenkt;
Sie aber schon um achte
Trank roten Wein und lachte.

Egy test, egy lélek: ez így jó.
Ő tolvaj volt, neje ringyó.
Ha az ember nagy halat fogott,
a nő az ágyra dőlt s kacagott.

Telt napra-nap, ettek, ittak;
éjjel közös ágyban aludtak.
S mikor a férfi lebukott,
a nő csak nézte és kacagott.

Üzenet jött: „Vágyom utánad,
magam vagyok, ide kivánlak,
epedek érted, sorvadok" –
A nő csak rázta fejét s kacagott.

Hatkor dobták a kötélre,
hétkor a sír fenekére;
de a nő nyolckor már vígan ivott,
vörösbort ivott és kacagott.

Egy test, egy lélek: ez így jó.
Ő tolvaj volt, neje ringyó.
Ha az ember nagy halat fogott,
a nő az ágyra dőlt s kacagott.

Telt napra-nap, ettek, ittak;
éjjel közös ágyban aludtak.
S mikor a férfi lebukott,
a nő csak nézte és kacagott.

Üzenet jött: „Vágyom utánad,
cellám hideg, ide kivánlak,
epedek érted, sorvadok" –
a nő csak rázta fejét s kacagott.

Hatkor dobták a kötélre,
Hétkor a sír fenekére;
de a nő nyolckor már vígan ivott,
vörös bort ivott és kacagott.

[ifj. SZÁSZ BÉLA]:
92. **Az asszony**[1383]

Szerették egymást forró vonzalommal,
– A lány csavargó volt, a férfi tolvaj,
S ha ügyesen kifoszta egy zsebet,
A lány az ágyra dőlve nevetett.

Így teltek vígan, kedvben a napok,
Míg éjjel keblén lágyan szúnyadott.
De a férfi börtönbe vettetett.
A lány utánna nézett, s – nevetett…

A börtönből izentetett a lánynak:
»Oh! jere hozzám, meghalok utánnad,
Oh! jere hozzám, érted epedek!«
– A lány a fejét rázta, s – nevetett…

A férfit ötkor húzták a bitóra,
Már sirba' volt, mire hat lett az óra,
És a mikor ütötte a hetet,
A lány vörös bort ivott, s – nevetett…

[SZÁSZ KÁROLY]:
Egy asszonyi állat.[1384]

Szerették egymást szívből, igazán:
Egy betörő, – s egy csavargó leány.
Ha az, horgára jó zsákmányt kapott,
A lány az ágyra dőlt és – kacagott.

A napok jó kedv és örömbe' teltek,
Éjente egymás kebelén pihentek.
Hogy a fiút elcsipték, – amaz ott
Az ablakból látván ezt – kacagott.

Üzenteté a fiu a leánynak:
»Jere be hozzám, epedek utánad –
Jer a fogházba, híved sorvad ott…«
A lány a fejét rázta s – kacagott.

Hajnalba' négykor húzták a fiút fel,
Holttestét pontban ötkor hantolák el –
És amikor ütötte a hatot:
A lány piros bort szürcsölt s – kacagott.

[SZEMLÉR FERENC]:
Asszony[1385]
Ein Weib

Szerették egymást ők komolyan,
A fiú tolvaj volt, a lány olyan.
Csínyját fiúja ha tette,
Dőlt el a lány s nevette.

Napja víg kedv volt, friss szeszély.
Fiúja keblén telt az éj.
De törvény vasra verette,
S az ablakból ő nevette.

Izent a lánynak: „Jer, hiszen
Utánad sorvad el szivem,
Kívánlak, hívlak epedve" –
Legyintett a lány s nevette.

Reggeli hatra lógott szegény.
Hétre ott volt a sír fenekén.
Nyolcra megjött a kedve:
Ivott a lány s nevette.

[SZEMLÉR FERENC]:
Asszony[1386]

Szerették egymást ők komolyan.
A fiú tolvaj volt, a lány olyan.
Csínyját fiúja ha tette,
dőlt el a lány, s nevette.

Napja víg kedv volt, friss szeszély.
Fiúja keblén telt az éj.
De törvény vasra verette,
s az ablakból ő nevette.

Izent a lánynak: – Jer, hiszen
utánad sorvad el szivem,
kívánlak, hívlak epedve. –
Legyintett a lány, s nevette.

Reggeli hatra lógott szegény.
Hétre ott volt a sír fenekén.
Nyolcra megjött a kedve:
ivott a lány, s nevette.

[>*147a*] HEINE:
Une femme.[1387]

Ils s'aimaient tous deux tendrement; elle était voleuse et lui filou. Lorsqu'il commettait quelque coup de main, elle se jetait sur le lit et riait.

Le jour se passait en joies et en bombances, la nuit elle reposait sur sa poitrine. Lorsyu'on le mena en prison, elle se mit à la fenêtre, et riait.

Il lui écrivit: »Oh! reviens à moi, le soupire après ta présence, je t'appelle du fond du cœur, et je languis.« – Lorsqu'elle reçut la lettre, elle secoua la tête, et riait.

Vers six heures du matin il fut pendu, à sept heures on le jeta dans la fosse; mais elle, une heure après, buvait du vin rouge et riait.

[>*148*] HEINE:
Romanzero – 2. Buch – Lamentationen – **An die Jungen**[1388]

HEINE:
Jugend[1389]

[GÁSPÁR ENDRE]:
A fiatalokhoz[1390]

1380 HGD.86; DB.128; HL92
1381 ÖB.II.377-378; H.1993, 110
1382 HVP.I.177-178
1383 HDSz.52
1384 HKÖ.63
1385 SzÖ.68-69
1386 SzV.95
1387 HHK.II.153
1388 HG.428
1389 E.II.320-321
1390 GEV.163

Laß dich nicht kirren, laß dich nicht wirren
Durch goldne Äpfel in deinem Lauf!
Die Schwerter klirren, die Pfeile schwirren,
Doch halten sie nicht den Helden auf.

Ein kühnes Beginnen ist halbes Gewinnen,
Ein Alexander erbeutet die Welt!
Kein langes Besinnen! Die Königinnen
Erwarten schon kniend den Sieger im Zelt.

Wir wagen, wir werben! besteigen als Erben
Des alten Darius Bett und Thron.
O süßes Verderben! o blühendes Sterben!
Berauschter Triumphtod zu Babylon!

Laß Dich nicht kirren, laß Dich nicht wirren
durch goldne Äpfel in Deinem Lauf!
Die Schwerter klirren, die Pfeile schwirren,
doch halten sie nicht den Helden auf.

Ein kühnes Beginnen ist halbes Gewinnen,
ein Alexander erbeutet die Welt!
Kein langes Besinnen! Die Königinnen
erwarten schon kniend den Sieger im Zelt.

Wir wagen, wir werben! besteigen als Erben
des alten Darius Bett und Thron.
O süßes Verderben! o blühendes Sterben!
berauschter Triumphtod zu Babylon!

Csak vissza ne hökkenj, tévútra ne zökkenj,
Ha rád aranyalmák dús csábja nevet,
Kardok vasa szökken, ellen nyila röppen,
Nem ingadozol te, ha hős a neved.

Mindig nyer a bátor, így küzdi ki Sándor
Roppant birodalmát és kincset, özönt.
Ne nézd te, mi gátol! Megnyílik a sátor,
És benn a királynő térdelve köszönt.

Vár rám elomlás és szent hatalom-láz,
Vén Darius ágya és trónusa vár!
Ó, isteni bomlás, kéjjel teli romlás,
Ó, bábeli lakzin győzelm ihalál!

[MÉSZÖLY DEZSŐ]:
Az ifjusághoz[1391]

Ha intene, csalna kacér aranyalma,
Oda se pillant! Mit teneked…
Ha surran a kopja, ha csörren a szablya:
Előre! A hős szive meg se remeg.

Ha bátor a kezdet, a föld belereszket:
A nép leborul Nagy Sándor előtt.
Ne habozz! Már lesnek, térdre is esnek,
Sátradban várnak a hercegi nők.

Szabad a rablás! Micsoda vad láz!
Dárius trónja és nászágya vár.
Viharzó romlás, virágzó bomlás:
Babilon hódol – s vár a halál.

[SZABÓ LŐRINC]:
A fiatalokhoz[1392]
An die Jungen

Csak félre ne csaljon, meg ne zavarjon
utadra ha hull aranyalma, ne bánd!
Kard csengjen a kardon, nyíl zengve suhanjon:
a hős egyenest megy a célja iránt.

Hol a kezdet bátor, a sors odapártol,
kész préda az élet a győztes előtt.
Indulj el, akárhol! Rád vár az a sátor
s urukat térden lesik isteni nők.

Rohanunk! szabadúlás! röpít iszonyú láz!
Vén Dárius ágya, trónja vár!
Óh gyönyörű múlás! óh mennyei hullás!
Mámor, diadal babilóni halál!

[SZABÓ LŐRINC]:
A fiatalokhoz[1393]
An die Jungen

Csak félre ne csaljon, meg ne zavarjon
utadra ha hull aranyalma, ne bánd!
Kard csengjen a kardon, nyíl zengve suhanjon:
a hős egyenest megy a célja iránt.

Hol a kezdet bátor, a sors odapártol,
zsákmány a világ Nagy Sándor előtt.
Vágj neki, akárhol! Rád vár az a sátor
s urukat térden lesik isteni nők.

Rohanunk, szabadúlás! röpít iszonyú láz!
Vén Dárius ágya, trónja vár!
Óh, tavaszi hullás! óh, égi kimúlás!
Diadal Babilonban a vég, a halál!

[WEÖRES SÁNDOR]:
Az ifjakhoz[1394]
An die Jungen

Az arany-almák meg ne zavarják
pályád és célod, ne hagyd magad.
Ha csengő kard vág, ha nyil süvit át,
a hősnek félni sosem szabad.

A merész gyürkőzés már félig győzés,
Nagy Sándor elé leborúl a világ!
Kár hosszú tünődés: a királynők és
győzelmi sátor vár terád.

Akarunk, merünk! S örökül nyerünk,
te Dárius ágya! Te ősi trón!
S ha összeesünk, hát győzve veszünk,
dicsőn, virulón benned, Babylon!

[>*149*] HEINE:
Romanzero Zweites Buch – Lazarus 2
Rückschau[1395]

Ich habe gerochen alle Gerüche
In dieser holden Erdenküche;
Was man genießen kann in der Welt,
Das hab' ich genossen wie je ein Held!
Hab' Kaffee getrunken, hab' Kuchen gegessen,
Hab' manche schöne Puppe besessen;
Trug seidne Westen, den feinsten Frark,
Mir klingelten auch Dukaten im Sack.
Wie Gellert ritt ich auf hohem Roß;
Ich hatte ein Haus, idi hatte ein Sdiloß.
Ich lag auf der grünen Wiese des Glücks,
Die Sonne grüßte goldigsten Blicks;
Ein Lorbeerkranz umschloß die Stirn,
Er duftete Träume mir ins Gehirn,
Träume von Rosen und ewigem Mai –
Es ward mir so selig zu Sinne dabei,
So dämmersüchtig, so sterbefaul –
Mir flogen gebratne Tauben ins Maul,

[BEREC KÁROLY]:
Visszapillantás[1396]

Minden illatot szagoltam
E bájos földi konyhában.
A világon mit csak lehet,
Élveztem én az élveket:
Kávét ittam, lepényt ettem,
Sok szép bábbal enyelegtem;
Hordtam mellényt s finom frakkot,
Csörgetém az aranyakot.
Mint Gellért, nagy lovon jártam,
Házam volt és fellegváram,
A szerencsének párnáján
Heverve, szép nap sütött rám;
A borostyán homlokomon
Ringatott édes álmakon.
Rózsák s örök tavasz felett
Kéjelegve járt a képzelet.
S álmaim míg szétkószáltak,
Számba sült galambok szálltak.

[KALÁSZ MÁRTON]:
Visszanézve[1397]

Orrom alá jó illatot ontva
kényeztetett e földi konyha;
amit e tájt csak élvezni lehet,
hősként álltam sok élvezetet.
Kávét ittam, kuglófot ettem,
futva szép babákat szerettem;
selyem mellény, fekete frakk,
muzsikáltattam a dukátokat.
Mint Gellert, ültem magas lovon;
kastély, szép lak volt otthonom.
Hevertem boldogság fái alatt,
aranylón nézett le rám a Nap;
babér övezte homlokom,
átillatozott álmaimon,
álmom, a rózsa s a május örök,
most érzékeimben ott sündörög
sötét vágy, halálos lomhaság –
csupa sültgalamb volt a világ,

[1391] MV.484
[1392] HSz.80
[1393] ÖB.I.256; SzLV.202
[1394] HVP.I.430
[1395] HGD.315-316
[1396] BKS.110-111
[1397] HHL.93-94

Und Englein kamen, und aus den Taschen
Sie zogen hervor Champagnerflaschen –
Das waren Visionen, Seifenblasen –
Sie platzten – jetzt lieg' ich auf feuchtem Rasen,
Die Glieder sind mir rheumatisch gelähmt,
Und meine Seele ist tief beschämt.
Ach, jede Lust, ach, jeden Genuß
Hab' ich erkauft durdi herben Verdruß;
Ich ward getränkt mit Bitternissen
Und grausam von den Wanzen gebissen;
Ich ward bedrängt von schwarzen Sorgen,
Ich nußte lügen, ich mußte borgen
Bei reichen Buben und alten Vetteln –
Ich glaube sogaar, ich mußte betteln.
Jetzt bin ich müd' vom Rennen und Laufen,
Jetzt will ich mich im Grabe verschnaufen.
Lebt wohl! Dort oben, ihr christlichen Brüder,
Ja, das versteht sich, dort seh'n wir uns wieder.

Kis angyalkák jöttek aztán,
Zsebökben sampánit hozván.
Képzelet s szappanbuborék!
Szétpattant s most mint nyomorék,
Itt fekszem a nedves gyepen,
Szégyenkezve – köszvényesen!
Ó! minden kéjt, minden élvet,
Vennem bosszúságon kellett!
Keserüséggel itattak…
A poloskák összemartak;
A sötét gond megmellesztett,
Gyakran hazudnom is kellett.
S kölcsönöznöm vén szatyroknál
S holmi gazdag bitangoknál;
Sőt a mi több – még úgy hiszem –
Koldúltam és kéregetttem!

Most már e lótás futásban
Keservesen elfáradtam,
És a fekete gyászpadon,
Magam kifúni akarom;
Ott fön majd, keresztyén bajtárs!
– Persze hogy ott! – látjuk egymást!

angyalkák jöttek, vállamra csaptak,
nyakát szegtük a pezsgőspalacknak –
látomás volt, szappanbuborék volt,
elpattant, s fekszem, akár a félholt,
reuma bénítja tagjaim,
szégyen a lelkem s csupa kín.
Jaj, minden vágyat s élvezetet
kínnal éltem, csak így lehetett;
ittam ürmös keserűséget,
a poloskacsípés helye ma éget;
szorongattak fekete gondok,
tudták, hazudok, akármit mondok,
dölyfös fiúcskák, löttyedt vén lubnyák,
akármit adtak, koldusnak adták.
Fáradt vagyok a sok rohanástól,
megszusszanok a sírban vagy akárhol.
Agyő, feleim! ájtatos fivérek,
találkozunk, hisz a mennybe térek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Visszapillantás[1398]
Rüchschau

Minden szagát orromba hordta
ez a pompás földi lacikonyha.
Ami fűszerrel terítve a föld,
hősként élveztem mind a gyönyört!
Ittam kávét, ettem kalácsot,
sok szép baba csókolt és imádott;
selyemingem volt s frakkom, finom –
s arany is bélelte a tarsolyom.
Jártam lóháton, akár Gellert,
házam, kastélyom övezte kert;
heverésztem a boldogság mezején,
aranymosolyával ölelt a fény;
s babérkoszorúm illata
agyamon mint álom szállt tova,
mint rózsaálom, örök tavasz…
S az üdv oly nagy volt, oly igaz,
oly alkonyizű, döglusta kaland –
repült a számba a sült galamb,
s angyalkák jöttek, húzva – hipp-hopp! –
zsebükből a pezsgőspalackot…
Buborék volt mind, látomás csak –
elpattantak. – Most itt citeráztat
a nedves fűben a reuma,
s lelkem a szégyenpír maga.
Mert, ah, ami kéj volt, ami öröm,
drágán vettem: fanyar csömöröm;
keserűség ég a begyemben
és poloskák martak kegyetlen,
fekete gond őrölt, sok irtó
gazdag pasi és sok vén szipirtyó
előtt hazudoztam, kunyoráltam,
sőt tán koldusnak is beálltam.
Még lótni-futni? Sehogyse bírom!
búvok a földbe: takarjon a sírom.
Agyő! S, keresztény feleim: ott fenn,
hát persze, *au revoir* a mennyben!

[SZABÓ LŐRINC]:
Visszapillantás[1399]
Rüchschau

Minden szagát orromba hordta
ez a pompás földi lacikonyha.
Ami fűszerrel terítve a föld,
hősként élveztem mind a gyönyört!
Ittam kávét, ettem kalácsot,
sok szép baba csókolt és imádott;
selyemingem volt s frakkom, finom –
s arany is bélelte a tarsolyom.
Jártam lóháton, akár Gellert,
házam, kastélyom övezte kert;
heverésztem a boldogság mezején,
aranymosolyával ölelt a fény;
s babérkoszorúm illata
agyamon mint álom szállt tova,
mint rózsaálom, örök tavasz –
s az üdv oly nagy volt, oly igaz,
oly alkonyízű, döglusta kaland –
repült a számba a sült galamb,
s angyalkák jöttek, húzva – hipp-hopp! –
zsebükből a pezsgőspalackot…
Buborék volt mind, látomás csak –
elpattantak. – Most itt citeráztat
a nedves fűben a reuma,
s lelkem a szégyenpír maga.
Mert, ah, ami kéj volt, ami öröm,
drágán vettem: fanyar csömöröm;
keserűség ég a begyemben,
és poloskák martak kegyetlen,
fekete gond őrölt, sok irtó
gazdag pasi és sok vén szipirtyó
előtt hazudoztam, kunyoráltam,
sőt tán koldusnak is beálltam.
Még lótni-futni? Sehogyse bírom!
Búvok a földbe: takarjon a sírom.
Agyő! S, keresztény feleim: ott fenn
hát persze, *au revoir* a mennyben!

[*>150*] HEINE:
Romanzero – Zweites Buch – Lamentationen – Lazarus 7
Unvollkommenheit[1400]

Nichts ist vollkommen hier auf dieser Welt.
Der Rose ist der Stachel beigesellt;
Ich glaube gar, die lieben holden Engel
Im Himmel droben sind nicht ohne Mängel.

Der Tulpe fehlt der Duft. Es heißt am Rhein:
Auch Ehrlich stahl einmal ein Ferkelschwein.
Hätte Lucretia sich nicht erstochen,
Sie wär vielleicht gekommen in die Wochen.

[KALÁSZ MÁRTON]:
Tökéletlenség[1401]

E világon semmi se tökéletes.
A rózsa párjául tövist keres;
a finom angyalkák is fönt az égben
szeplősek, hírlik, valamiképpen.

A tulipán szagtalan. Rajnai szó:
„A lopott malac s a malaclopó."
Ha Lukrécia nem döf tőrt magába,
szép terhével ül talán hitvesi ágyra.

[1398] ÖB.II.800-801; HVV.177-178; H.1993, 219-220
[1399] HVP.I.433-434
[1400] HG.438-439
[1401] HHL.95-96

Häßliche Füße hat der stolze Pfau.
Uns kann die amüsant geistreichste Frau
Manchmal langweilen wie die Henriade
Voltaires, sogar wie Klopstocks Messiade.

Die bravste, klügste Kuh kein Spanisch weiß,
Wie Maßmann kein Latein – Der Marmorsteiß
Der Venus von Canova ist zu glatte,
Wie Maßmanns Nase viel zu ärschig platte.

Im süßen Lied ist oft ein saurer Reim,
Wie Bienenstachel steckt im Honigseim.
Am Fuß verwundbar war der Sohn der Thetis,
Und Alexander Dumas ist ein Metis.

Der strahlenreinste Stern am Himmelzelt,
Wenn er den Schnupfen kriegt, herunterfällt.
Der beste Äpfelwein schmeckt nach der Tonne,
Und schwarze Flecken sieht man in der Sonne.

Du bist, verehrte Frau, du selbst sogar
Nicht fehlerfrei, nicht aller Mängel bar.
Du schaust mich an – du fragst mich, was dir fehle?
Ein Busen, und im Busen eine Seele.

A büszke pávának csúf lába van.
Elmés, gáláns némely hölgy ugyan,
mint Voltaire Henriászán, unjuk magunkat,
mi több, mint Klopstock Messiása, untat.

Nem tud spanyolul a jámbor tehén,
Massmann se latinul. – Alfelén
Canova Vénusza csak síma márvány,
Massmannt seggfejjé csiszolta az ármány.

Édes dal végén savanyka rím,
mint keserű fűlánk a méz ízein.
Thetisz fia sarkára a nyíl sebet mér,
s a jó Alexander Dumas félvér.

Sok fénylő csillag a sátoros ég,
de meghűl s tüsszenti szanaszét.
Jó almaboron is érzed a dongát,
s van, aki fekete foltot Napon lát.

Ám, tisztelt hölgy, te se vagy folttalan,
nem kellem a kellem, hol híja van.
Nézel – s mi lenne, ha volna, e kellem?
Szép kebel, de lélek e kebelben.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tökéletlenség[1402]
Unvollkommenheit

Nem tökéletes ez a földi lét.
A rózsa társként hordja tövisét.
Sőt fent is, ahol az Úr ege kékűl,
Az angyalkák sincsenek hiba nélkül.

A lótusz szagtalan. Hír súgja, hogy:
„Még Erényfi is lopott malacot!”
Tőrt ha nem fog Lukrécia magára,
dőlne talán, dőlt volna gyermekágyba.

A büszke páva lába förtelem.
A legszellemesebb nő hirtelen
úgy untathat, mint Voltaire „Henriász”-a,
sőt esetleg, mint Klopstock „Messiás”-a.

A legjobb tehén se tud spanyolúl;
latinul Massmann szintúgy. – Vékonyúl
Canova márvány-Vénusza ülepben;
Massmann orra meg lapos, mint a seggem.

A hő dalban sok rím nem tiszta láng,
ahogy mézben is akad méhfullánk.
Lábsebtől fiát joggal óvta Thétisz,
s az öreg Dumas – most derűlt ki – *métisz*.

Az ég sátrának legszebb csillaga,
ha náthát kap, lehull, és nincs nyoma,
A legjobb almaborban dongaszag van,
és sötét foltokat látni a napban.

Tisztelt hölgyem, te, a tökély maga,
belőled sem hiányzik a hiba.
Rám nézel? És hogy mi kellene, kérded?
Némi kebel, s kebledben némi lélek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tökéletlenség[1403]
Unvollkommenheit

Nem tökéletes ez a földi lét.
A rózsa társként hordja tövisét.
Sőt fent is, ahol az Úr ege kékül,
Az angyalkák sincsenek hiba nélkül.

A lótusz szagtalan, Hír súgja, hogy:
„Még Erényfi is lopott malacot!”
Tőrt ha nem fog Lukrécia magára,
dőlne talán, dőlt volna gyermekágyba.

A büszke páva lába förtelem.
A legszellemesebb nő hirtelen
úgy untathat, mint Voltaire „Henriász”-a,
sőt esetleg, mint Klopstock „Messiás”-a.

A legjobb tehén se tud spanyolúl;
latinul Maßmann szintúgy. – Vékonyúl
Canova márvány-Vénusza ülepben;
Maßmann orra meg lapos, mint a seggem.

A hő dalban sok rím nem tiszta láng,
ahogy mézben is akad méhfullánk.
Lábsebtől fiát joggal óvta Thétisz,
s az öreg Dumas – most derült ki – *métisz*.

Az ég sátrának legszebb csillaga,
ha náthát kap, lehull, és nincs nyoma.
A legjobb almaborban dongaszag van,
és sötét foltokat látni a napban.

Tisztelt hölgyem, te, a tökély maga,
belőled sem hiányzik a hiba.
Rám nézel? És hogy mi kellene, kérded?
Némi kebel, s kebledben némi lélek.

[>*151*] HEINE:
Romanzero – Zweites Buch – Lamentationen – Lazarus 10
Salomo[1404]

Verstummt sind Pauken, Posaunen und Zinken.
An Salomos Lager Wache halten
Die schwertgegürteten Engelgestalten,
Sechstausend zur Rechten, sechstausend zur Linken.

Sie schützen den König vor träumendem Leide,
Und zieht er finster die Brauen zusammen,
Da fahren sogleich die stählernen Flammen,
Zwölftausend Schwerter, hervor aus der Scheide.

HEINE:
Salomo[1405]

Verstummt sind Pauken, Posaunen und Zinken.
An Salomos Lager Wache halten
die schwertgegürteten Engelgestalten,
sechstausend zur Rechten, sechstausend zur Linken.

Sie schützen den König vor träumendem Leide,
und zieht er finster die Brauen zusammen,
da fahren sogleich die stählernen Flammen,
zwölftausend Schwerter, hervor aus der Scheide.

[1402] ÖB.II.758-759; H.1993, 224-225
[1403] HVP.I.437-438
[1404] HG.441
[1405] E.II.320

Doch wieder zurück in die Scheide fallen
Die Schwerter der Engel. Das nächtliche Grauen
Verschwindet, es glätten sich wieder die Brauen
Des Schläfers, und seine Lippen lallen:

„O Sulamith! das Reich ist mein Erbe,
Die Lande sind mir untertänig,
Bin über Juda und Israel König –
Doch liebst du mich nicht, so welk ich und sterbe.”

Doch wieder zurück in die Scheide fallen
die Schwerter der Engel. Das nächtliche Grauen
verschwindet, es glätten sich wieder die Brauen
des Schläfers, und seine Lippen lallen:

O Sulamith! das Reich ist mein Erbe,
die Lande sind mir untertänig,
bin über Juda und Israel König –
doch liebst du mich nicht, so welk ich und sterbe.

[BACHER-BODROGH PÁL]:
Salamon[1406]

Már néma a tábor, hang se rezzen.
A királyi sátron örködének
A kardövezte égi lények,
Jobbról hatezren, balról hatezren.

Elkergetik, űzik az éji lidércet.
S ha lőn a klrálynak arca mogorva
Az égi had kiröpíti sorra
L.ángpaltosait, sok ezernyi ércet.

De már a kardok visszahullnak,
A rémes álmok szerteszórva,
Az alvó arca sem mogorva
S ajkára lágy szavak totulnak:

„Oh, Sulamith! Van kincsem, ékem,
Uralnak népek és fejedelmek,
Királyát Júda s Izraelnek –
De ha nem szeretsz, örökre végem!”

[SZABÓ LŐRINC]:
Salamon[1407]
[Salamo]

Dob, harsona már nem zeng ragyogó dalt.
Ágyánál őrt Salamon királynak
nehéz szablyákkal az angyalok állnak,
jobbról hatezer s hatezer baloldalt.

Erejük minden rossz álmokat elhajt
s a királyi arcra ha ráncok ülnek,
hüvelyükből rögtön kirepülnek
az acéllángok, kétszer hatezer kard.

De visszahullnak ím a hüvelybe
az angyali kardok. Az éji rémkép
eltűnik, az arc visszanyeri fényét
s az alvó ajk susog esdekelve:

– „Óh Szulamit! Szolgáim a népek,
enyém a birodalom koronája,
vagyok Izráel s Júda királya –
de ha nem szeretsz, elhervadok érted.”

[SZABÓ LŐRINC]:
Salamon[1408]

Dob, harsona már nem zeng ragyogó dalt.
Ágyánál őrt Salamon királynak
nehéz szablyákkal az angyalok állnak,
jobbról hatezer s hatezer baloldalt.

Erejük minden rossz álmokat elhajt
s a királyi arcra ha ráncok ülnek,
hüvelyükből rögtön kirepülnek
az acéllángok, kétszer hatezer kard.

De visszahullanak ím a hüvelybe
az angyali kardok. Az éji rémkép
eltűnik, az arc megint sima és szép
s az alvó ajk susog esdekelve:

– »Óh Szulamit! Szolgáim a népek,
enyém a birodalom koronája,
vagyok Izráel és Juda királya –
de ha nem szeretsz, elhervadok érted.«

[SZABÓ LŐRINC]:
Salamon[1409]
Salomo

Dob, harsona már nem zeng ragyogó dalt.
Ágyánál őrt Salamon királynak
nehéz szablyákkal az angyalok állnak,
jobbról hatezer s hatezer baloldalt.

Erejük minden rossz álmokat elhajt
s a királyi arcra ha ráncok ülnek,
hüvelyükből rögtön kirepülnek
az acéllángok, kétszer hatezer kard.

De visszahullnak mind a hüvelybe
az angyali kardok. Az éji rémkép
eltűnik, az arc megint sima és szép
s az alvó ajk susog esdekelve:

„Óh, Szulamit! Szolgáim a népek,
enyém a birodalom koronája,
vagyok Izráel s Juda királya –
de ha nem szeretsz, elhervadok érted.”

[SZABÓ LŐRINC]:
Salamon[1410]
Salomo

Dob, harsona már nem zeng ragyogó dalt,
ágyánál őrt Salamon királynak
nehéz szablyákkal az angyalok állnak,
jobbról hatezer s hatezer bal oldalt.

Erejük minden rossz álmokat elhajt,
s a királyi arcra ha ráncok ülnek,
hüvelyükből rögtön kirepülnek
az acéllángok, kétszer hatezer kard.

De visszahullnak ím a hüvelybe
az angyali kardok. Az éji rémkép
eltűnik, az arc megint sima és szép,
s az alvó ajk susog esdekelve:

„Ó, Szulamit! Szolgáim a népek,
enyém a birodalom koronája,
vagyok Izráel s Juda királya –
de ha nem szeretsz, elhervadok érted.”

[>*152*] HEINE:
Romanzero – 2. Buch – Lamentationen – Lazarus 20 –
Enfant perdu[1411]

Verlorner Posten in dem Freiheitskriege,
Hielt ich seit dreißig Jahren treulich aus.
Ich kämpfe ohne Hoffnung, daß ich siege,
Ich wußte, nie komm’ ich gesund nach Haus.

Ich wachte Tag und Nacht – ich konnt’ nicht schlafen,
Wie in dem Lagerzelt der Freunde Schar –
(Auch hielt das laute Schnarchen dieser Braven
Mich wach, wenn ich ein bißchen schlummrig war).

In jenen Nächten hat Langweil’ ergriffen
Mich oft, auch Furcht (nur Narren fürchten nichts),

[BEREC KÁROLY]:
Enfant perdu.[1412]

Egy veszett állomást a szabadságharcban,
Harminc éven átal hiven kitartottam.

Küzdék, bár ha tudtam, győztes nem lehetek
S teljes egességben haza nem mehetek.

Éjt s napot viraaszték, soha nem alhattam,
Miként barátaim a hadi sátorban.

De e derék fiúk, mikor álmos valék,
Hangos hortyogással álmom el is verék.

1406 BI.57
1407 HSz.7; +227-228
1408 NIK.230
1409 SzLV.202-203; ÖB.I.244-245
1410 HVP.I.440
1411 HGD.321; HL.63
1412 BKS.106-107

Sie zu verscheuchen, hab' ich dann gepfiffen
Die frechen Reime eines Spottgedichts.

Ja, wachsam stand ich, das Gewehr im Arme,
Und nahte irgendein verdächt'ger Gauch,
So schoß ich gut und jagt' ihm eine warme,
Brühwarme Kugel in den schnöden Bauch.

Mitunter freilich mocht' es sich ereignen,
Daß solch ein schlechter Gauch gleichfalls sehr gut
Zu schießen wußte – ach, ich kann's nicht leugnen –,
Die Wunden klaffen – es verströmt mein Blut.

Ein Posten ist vakant! – Die Wunden klaffen –
Der eine fällt, die andern rücken nach –
Doch fall' ich unbesiegt, und meine Waffen
Sind nicht gebrochen – nur mein Herze brach.

És ez éjszakákon, unalom s félelem
(Csak a bolond nem fél) szállta meg kebelem.

Hogy elriaszthassam e rossz vendégeket,
Fütyörészni kezdtem gonosz gúnyverseket.

Igen! ébren valék, fegyver a kezemben,
És ha gyanús ember akadt a szemembe:

Célba vettem biz én s amúgy hamarjába,
Egy jó meleg golyót kergettem hasába.

Olykor aztán hát, még az is megesett,
Hogy az ilyen fickó engem is célba vett.

Hiába mondanám: hogy rosszúl lőtt épen, –
Mert a sebem tátog, s kiömlik vérem.

Megvagyok sebezve, üres az állomás!
Elesik az egyik, aztán követi más.

Elesem e harcban, de le nem győzetve,
Fegyvereim épek… csak szivem van törve!

[EÖRSI ISTVÁN]:
Enfant perdu[1413]
Enfant perdu

Helytállok híven harminc hosszu éve,
veszendő őr, szabadság harcosa.
Tusázok győzelmet nem is remélve,
tudtam, hogy épen nem jutok haza.

Őrködtem éjjel-nappal, míg a társak
szunnyadtak sátrukban seregesen –
(ébren tartott e hősi hortyogás vad
zaja, ha már-már leragadt szemem).

Gyakran elért az unalom az éjben,
s – csak bolond nem fél – féltem is kicsit;
ezt hogy elűzzem, nosza fütyörésztem
egy gúnyköltemény pimasz rímeit.

Igen, fegyver a kézben, ébren álltam,
s ha jött osonva gyanus jó barát,
jól céloztam, és átjárta vidáman
forró, tűzforró golyóm a hasát.

Eközben persze megesett a harcban,
hogy olykor egy ilyen galád alak
szintén nagyon jól lőtt – minek tagadjam:
száz sebem tátong – vérem elapad.

Egy őrhely megürült! – Száz sebtől vérzek –
a halott helyét betöltik tizen –
veretlen hullok, fegyvereim épek,
nem törtek össze – csupán a szivem.

[FALUDY GYÖRGY]:
Enfant perdu[1414]

Bár tudtam: a győzelmet meg nem érem,
s utolsó cseppig el fog folyni vérem,
s a matrac-sírban ősz lesz a hajam:
szabadságharcok elhagyott állását
huszonhat évig védtem egymagam.

Ott álltam éjjel-nappal őrt az ágyuk
mellett a vártán bús zászlók alatt,
barátaim jót szundítottak sátruk
mélyén s mindig felkeltett hortyogásuk
ha bóbiskolni kezdtem néhanap.

Így töltöttem sok száz unalmas éjet
és gyakran elfogott a félelem,
(mert én is féltem: csak hülyék nem félnek)
s hogy elkergessem, egy-egy gúnyos ének
melódiáját kezdtem hirtelen.

Gyakran jött rám a német tölgyek vágya,
de álltam készen és lövésre várva,
így védvén a szabad, frank kerteket,
s ha egy bitang jött: kezem rút hasába
egy tűzforró golyóbist kergetett…

De volt úgy is, hogy oly bitang akadt,
ki lőtt úgy is, mint én – és mit tagadjam? –
nem egyszer volt a hosszú harc alatt,
hogy a golyókból egyet én is kaptam;
sebeim égnek, vérem elszalad.

Új földrengéseket hiába várok,
versenyt horkolnak az alvó polgárok,
s tudom, hogy a frankfurti csalogányok
dalát nem hallom meg már sohasem.
De itt kitartok még az őrhelyen.

És hogyha egy nap egy golyó megölt:
akad majd száz, ki helyemet betöltse,
mert dicstelenül nem hullok a földre,
veretlen voltam s kardom nincs eltörve,
csupán a szívem az, mely összetört.

S a németek nagy örömére végre
én, Heinrich Heine, feljutok az égbe,
s ha igaz az, hogy néha rosszat tettem,
úgy majd az Isten törvényt ül felettem,
és megbocsát, mert ez a mestersége.

[FALUDY GYÖRGY]:
– Enfant perdu –[1415]

Bár tudtam: a győzelmet meg nem érem
s utolsó cseppig el fog folyni vérem
s a matrác-sírban ősz lesz a hajam –
szabadságharcok elhagyott állását
huszonhat évig védtem egymagam.

Ott álltam éjjel-nappal őrt az ágyúk
mellett a vártán, bús zászlók alatt,
barátaim jót szundítottak sátruk
mélyén s mindig felkeltett hortyogásuk,
ha bóbiskolni kezdtem néhanap.

Így töltöttem sok száz unalmas éjet
és gyakran elfogott a félelem
(mert én is féltem: csak hülyék nem félnek),
s hogy elkergessem, egy-egy gúnyos ének
melódiáját kezdtem hirtelen.

… Új földrengéseket hiába várok,
versenyt horkolnak az alvó polgárok,
s tudom, hogy a frankfurti csalogányok
dalát nem hallom meg már sohasem.
De itt kitartok még az őrhelyen.

És hogyha egy nap egy golyó megölt,
akad majd száz, ki helyemet betöltse,
mert, dicstelenül nem hullok a földre:
veretlen voltam s kardom nincs eltörve –
csupán a szívem az, mely összetört.

[FALUDY GYÖRGY]:
Bár tudtam…[1416]

[GÁSPÁR ENDRE]:
Enfant perdu[1417]

[RÓNAI MIHÁLY ANDRÁS]:
Enfant perdu[1418]

[1413] HHV.II.238-239
[1414] EKA.263-264
[1415] UM.197

Bár tudtam: a győzelmet meg nem érem,
utolsó cseppig elfolyik a vérem,
s a matracsírban ősz lesz a hajam:
a szabadságharc elhagyott állását
huszonhat éve védem egymagam.

Szavaim fogynak, hallgatnak az ágyuk –
állok a vártán tört zászlók alatt,
barátaim jót szundítanak sátruk
mélyén, de mindig felkölt hortyogásuk,
ha bóbiskolni kezdek néhanap.

Így töltöttem, hány napot már, hány éjet,
és sokszor elfogott a félelem
(mert én is féltem; csak hülyék nem félnek),
s hogy felviduljak, egy-egy gúnyos ének
melódiáját fújtam hirtelen.

Az éj sötét volt és hosszú a strázsa:
virrasztottam a néma kert felett,
vidáman mindig, és lövésre várva,
s ha ellenség jött, fegyverem hasába
pár jelképes golyóbist kergetett.

Ám megtörtént, hogy oly bitang akadt,
ki lőtt oly jól, mint én, és – mit tagadjam? –,
gyakran történt a hosszú harc alatt
hogy a golyókból párat én is kaptam:
sebeim égnek, vérem elszalad.

Szabadságharcos őrszem, messzi poszton
Jó harminc évig álltam a sarat.
Nem vártam, hogy a diadalt is osztom,
Tudtam, belőlem ép tag nem marad.

Álltam a vártán, nem alkudva végkép,
Mint sátra mélyén sok jó cimborám.
(Ha szundítottam volna, e derék nép
Bősz hortyogása horkant volna rám.)

Sok rettegésben volt éjente részem
(Csak bárgyu nem fél) s ölt az unalom.
Hogy tovaűzzem, el-elfütyörésztem
Pár hetyke rímmel csengő gúnydalom.

Puskám a kézben, silbakoltam így én
S ha láttam, hogy gaz ellen közeleg,
Hitvány hasába ügyesen röpítém
Jó patronom, mely friss volt és meleg.

Volt persze úgy is, hogy némely gaz ellen,
Mint céllövő, nem volt ügyetlenebb
Nálam – nem szégyen, hogy tagadni kelljen –,
Vérem buzog, a testem csupa seb.

Egy seb a testem – új őrt vár a várta,
Elhullt helyére új harcos akad.
De legyőzetlen vérzek el – bevált a
Fegyver – szivem volt csak, mi megszakadt.

Enfant perdu

Álltam veszendő posztját viadalnak,
szabadságharcban, harminc éven át.
Víttam reménye nélkül diadalnak:
hogy végem itt ér, tudtam én tehát.

Nem alhaték. S tudtam, míg fennvirrasztok,
szundít sátrán a bajtárs: léha had!
(Hős hortyogásuk mindig felriasztott,
ha bóbiskolni kezdtem néhanap.)

S mert féltem én (csak az nem fél, ki balga),
s mert hosszú volt az éj s az únalom –
hát fütyörésztem, cifrázgatva – hallga! –
pimasz rímekkel hetyke gúnydalom.

Így voltam éber. Puskavégre vártam,
gyanús fickó ha erre kullogott:
jól célba vettem, s pókhasába bátran
tüzes golyóbist küldtem én legott.

Megesett persze közben, óhatatlan,
hogy akadt fráter… akadt biz, olyik,
ki lőtt úgy, mint én… S ó, mit is tagadjam:
tátong sebem már… vérem elfolyik…

Tátong sebem… Ha egy kidől a poszton,
helyébe száz jő, hab rajt' összecsap.
De hősök sorsát veretlenül osztom:
a kardom ép! Szivem tört össze csak.

[SZABO LORINC]:
Heine:
Enfant Perdu[1419]

Szabadságharc elveszett őrszemére,
Harminc év h*ű* kitartás néz reám.
Harcoltam, – hogy győzök, nem is remélve,
S tudtam, nem látom épen a hazám.

Éj~~é~~-nap őrködtem – Friss kórházi párna
~~a~~Altatta társaim; engem sosem.
(Igaz, hogy e jó fiúk hortyogása
Fel-felköltött, ha lankadt a szemem.)

Néha unalom fogott el az éjben
S – (csak bolond nem fél!) – féltem egy kicsit.
Rémeket *ű*zni vígan fütyörésztem
Egy-egy g*ú*nydal szemtelen r*í*meit.

Vi~~t~~rrasztottam hát, fegyver a kezemben,
S ha egy-egy gyan*ú*s alak arra járt,
Jól megcéloztam, s a puskám ólma menten
A becstelennek gyomrába talált.

Néha persze előford*ú*lt ~~s~~az is, hogy
Egy-egy fickó, egy ilyen ro~~ssz~~ngy alak|,|
Szintén jól lőtt – Ah, mit rejtsem a titkot? –
Sebem tátong – Vérem csak*ú*gy szakad –

Egy őrhely megür*ű*lt! – Vér hull a földre –
Egy ~~hős~~*r* el tünt – A többi ott terem –
De veretlen*ű*l halok: ami törve,
Az nem a fegyver – az csak a szivem. (*rövid i!*)

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABO LORINC]:
Enfant perdu[1420]

Szabadságharc elveszett őrszemére,
harminc év hű kitartás néz reám.
Harcoltam, hogy győzök, nem is remélve,
S tudtam, nem látom épen a hazám.

Éj-nap őrködtem. – Társaimra várt a
hadisátor s az álom; rám sosen.
(Igaz, hogy e jó fiúk horkolása
fel-felköltött, ha lankadt a szemem.)

Néha unalom fogott el az éjben
s – (csak bolond nem fél!) – féltem egy kicsit.
Rémeket űzni vígan fütyörésztem
egy-egy gúnydal szemtelen rímeit.

Virrasztottam hát, fegyver a kezemben,
s ha egy-egy gyanús alak arra járt,
jól megcéloztam, s a puskám ólma menten
a becstelennek gyomrába talált.

Néha persze előfordult az is, hogy
egy-egy fickó, egy ilyen rongy alak
szintén jól lőtt. – Ah, mit rejtsem a titkot? –
Sebem tátong – Vérem csakúgy szakad –

Egy őrhely megürült! – Vér hull a földre –
egy őr eltünt – a többi ott terem. –
De veretlenül halok: ami törve,
az nem a fegyver – az csak a szívem.

[>*153*] HEINE:
Gedichte 1853-1854 – [**Mich locken nicht die Himmelsauen…**][1421]

Mich locken nicht die Himmelsauen
Im Paradies, im sel'gen Land;
Dort find' ich keine schönre Frauen,
Als ich bereits auf Erden fand.

[BOHUS REZSŐ]:
Mezőivel nem csábit…[1422]
Mich locken nicht…

Mezőivel nem csábit engem
az édenkert, az üdv hona;
annál, kit itt a földön leltem,
az égnek sincs szebb asszonya.

[SZABÓ LŐRINC]:
Nem hívnak az égi virányok[1423]
Mich locken nicht die Himmelsauen

Nem hívnak az égi virányok,
paradicsomok, édenek;
vonzóbb nőkre ott se találok,
mint aminők a földiek.

1416 FT.455
1417 GEV.177-178
1418 HVP.I.450-451
1419 Ms 4658/233 (*géparás autográf javításokkal*); LN.80: 1. versszak
1420 LPW.211-212
1421 HGD.355
1422 HVP.I.468
1423 ÖB.II.854-855; HHV.II.295-296

Kein Engel mit den feinsten Schwingen
Könnt' mir ersetzen dort mein Weib;
Auf Wolken sitzend Psalmen singen,
Wär' auch nicht just mein Zeitvertreib.

O Herr! Ich glaub', es wär' das beste,
Du ließest mich in dieser Welt;
Heil nur zuvor mein Leibgebreste
Und sorge auch für etwas Geld.

Ich weiß, es ist voll Sünd' und Laster
Die Welt; jedorh ich bin einmal
Gewöhnt, auf diesem Erdpechpflaster
Zu schlendern durch das Jammertal.

Genieren wird das Weltgetreibe
Mirh nie, denn selten geh' ich aus;
In Schlafrock und Pantoffeln bleibe
Ich gern bei meiner Frau zu Haus.

Laß mich bei ihr! Hör' ich sie schwätzen,
Trinkt meine Seele die Musik
Der holden Stimme mit Ergötzen.
So treu und ehrlich ist ihr Blick!

Gesundheit nur und Geldzulage
Verlang' ich, Herr! O laß mich froh
Hinleben noch viel schöne Tage
Bei meiner Frau im statu quo!

Nem pótolhatná őt a mennynek
a legszebb szárnyu lénye sem;
a hogy felhőn ülve zsoltárt zengjek,
nem nagy mulatság énnekem.

Uram! a legjobbnak találom,
hogy itt a földön élni hagyj;
ó, csak segíts a nyavalyámon
és valami kis pénzt is adj.

Tudom, a világ saupa vétek
és bűn, de megszoktam, hogy itt,
e csúf siralomvölgyben élek
és járom rögös útjait.

Nem bánt a földi hajsza engem,
hisz ritkaság, ha elmegyek;
papucsban s hálóköpenyemben
a nőmmel ülni szeretek.

Hagyj véle engem! Bájos hangja,
ha szól csacsogva, mint zene
lelkem gyönyörben elringatja.
Oly tiszta, hű a két szeme!

Egészség s pénz az csak valóban,
mit kérek, uram! Add tehát,
hogy vígan éljek status-quoban
a nőmmel még sok éven át!

A legselymesebbszárnyu angyal
nem tesz túl feleségemen;
s a felhök és az égi kardal –
az se pont az én esetem.

Legjobb volna, ha itt, e kertben
hagynál engemet, ó, Uram;
csak gyógyítsd meg előbb a testem,
s dugj némi pénzt valahogyan.

Tudom, hogy bűn és borzalom tölt
mindent; de megszoktam, s tovább
járkálnék még e siralomvölgy
szennyes aszfaltútjain át.

Meg aztán: alig mozdulok ki,
nem sért hát e földi üzem;
slafrokban s papucsban csoszogni
a nőm körül elég nekem.

Hagyj mellette! Ha fecsegését
hallgatom, lelkembe meleg
álom csordítja lágy zenéjét,
a szeme hűség s becsület!

Egészséget, s ujra meg újra
pénzsegélyt kérek csak! Be jó
volna, ha szép hosszúra nyúlna
nőm mellett ez *a statusquo!*

[>*154*] HEINE:
Nachlese – **Wo?**[1424]

Wo wird einst des Wandermüden
Letzte Ruhestätte sein?
Unter Palmen in dem Süden?
Unter Linden an dem Rhein?

Werd ich wo in einer Wüste
Eingescharrt von fremder Hand?
Oder ruh ich an der Küste
Eines Meeres in dem Sand?

Immerhin! Mich wird umgeben
Gotteshimmel, dort wie hier,
Und als Totenlampen schweben
Nachts die Sterne über mir.

[BOHUS REZSŐ]:
Hol?[1425]
Wo?

Vándorlásom ha letellett,
nyugtot majd a sír hol ad?
Hárs tövén a Rajna mellett?
Délen pálmafák alatt?

Sivatagnak lesz homokja,
hova idegen temet?
Tengerpart fövénye fogja
betakarni testemet?

Mindegy! Isten ege testem
betakarja itt vagy ott,
a mint halotti mécs felettem
éjjel csillagfény ragyog.

[FALUDY GYÖRGY]:
Hol?[1426]

Hol vár fáradt vándorembert,
végül is, hol vár a hant?
Délvidéki pálmakertben?
Rajna menti hárs alatt?

Pusztaság lesz, hol majd engem
idegen kéz temet el?
Vagy homokban kell pihennem
valamelyik tengeren?

Mindegy. Fejem fölött ég lesz,
bárhol fekszem, itt vagy ott,
s éjjel síri mécsnek égnek
fölöttem a csillagok.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hol?[1427]
Wo?

Sírt a vándor hol talál, ha
megtöri a hosszu út?
Álma fölött déli pálma,
vagy a Rajna hársa zúg?

Sivatagi kéz kapar rám
homokot, ha nem leszek?
Vagy egy tenger puha partján
a fövényben pihenek?

Mindegy! Ami környez, Isten
szabad ege, itt vagy ott:
mint halotti mécs, fölöttem
lengenek a csillagok.

[>*155*] HEINE:
Nachlese – **Lotosblume**[1428]
(An die Mouche)

Wahrhaftig, wir beide bilden
Ein kurioses Paar,
Die Liebste ist schwach auf den Beinen,
Der Liebhaber lahm sogar.

Sie ist ein leidendes Kätzchen,
Und er ist krank wie ein Hund;
Ich glaube, im Kopfe sind beide
Nicht sonderlich gesund.

Sie sei eine Lotosblume,
Bildet die Liebste sich ein;
Doch er, der blasse Geselle,
Vermeint der Mond zu sein.

Die Lotosblume erschließet
Ihr Kelchlein im Mondenlicht,
Doch statt des befruchtenden Lebens
Empfängt sie nur ein Gedicht.

[HALASI ZOLTÁN]:
Lótuszvirág[1429]

Furcsa egy pár vagyunk mi
így ketten, azó ami szó:
a nő alig áll a lábán,
és béna a hóditó.

Kór bujkál a cicusban,
kutyául van rég a lovag,
és más sincs rendben nálunk,
úgy értem, agyilag.

Mert bármily közel a lelkük,
hogy a másiknak mi lehet
a lelke és az inge között, azt
egyik se ismeri meg.

Lótuszvirágnak szokta
a nő képzelni magát.
És mit hisz a sápadt fickó?
Hogy ő a holdvilág.

A holdnak tárja kelyhét

[N.N.]:[1430]

Furcsa pár vagyunk mi ketten
Bizonyisten, furcsa pár,
Lábán alig áll a mátka
A vőlegény béna már.

A menyasszony bús cicuska
A vőlegény beteg eb.
Úgy vélem, hogy mindkettőnek
Hiányzik egy kereke.

A lány azt hiszi magáról,
Hogy ő a lótuszvirág.
A vőlegény meg, a jámbor,
holdnak képzeli magát.

Ím, a halvány holdvilágban
Kinyíl a virágkehely:
Életadó himpor helyett
Jaj, csak egy verset nyel el.

1424 HG.628; HL.95
1425 HVP.I.523; HHV.II.327-328
1426 FT.452
1427 ÖB.II.907-908
1428 HGD.364
1429 2000.XIII.VI.45
1430 FH.298 (a fordító nevének jelölése nélkül); FHH.387

a lótusz, és éri a fény;
de nem élet hull az ölébe,
csupán egy költemény.

[SZABÓ LŐRINC]:
Lótuszvirág[1431]
Lotosblume (An die Mouche)

Bizony, furcsák vagyunk mi,
különös, gyönyörü pár,
a nő alig áll a lábán,
a legény meg béna már.

Szomorú cicuska a lány és
a fiú beteg kutya;
úgy sejtem, egyik se szörnyen
egészséges koponya.

A lány lótuszvirágnak
álmodja néha magát
s azt véli a sápatag ifju
hogy ő meg a holdvilág.

Kelyhét kitárja a lótusz
a holdra, kitárja szegény,
de szikra helyett az ölébe
nem hull csak e költemény.

[SZABÓ LŐRINC]:
Lótuszvirág[1432]

No, mi vagyunk csak aztán
az igazi furcsa pár,
a nőt elfújja a szellő,
s a legény soha talpra nem áll.

Nyavalyás cicuska a nő és
a legény beteg kutya
s úgy sejtem, egyik se szörnyen
egészséges koponya.

A lány lótuszvirágnak
álmodja néha magát
s úgy véli a sápatag ifjú,
hogy ő a holdvilág.

Kelyhét kitárja a lótusz
a holdra, kitárja szegény,
de nem élet hull az ölébe,
csupán egy költemény.

[SZABÓ LŐRINC]:
Lótuszvirág[1433]
Lotosblume

No, mi vagyunk csak aztán
az igazi furcsa pár,
a nőt elfujja a szellő,
s a legény soha talpra nem áll.

Nyavalyás cicuska a hölgy és
lovagja beteg kutya,
s úgy sejtem, egyik se szörnyen
egészséges koponya.

A nő lótuszvirágnak
álmodja néha magát
s úgy véli a férfi, a sápadt,
hogy ő a holdvilág.

Kelyhét kitárja a lótusz
a holdra, kitárja szegény,
de nem élet hull az ölébe,
csupán egy költemény.

[SZABÓ LŐRINC]:
A Mouche-hoz
Für die Mouche
II
Lótuszvirág[1434]
Lotusblume

No, mi vagyunk csak aztán
az igazi furcsa pár,
a lányt elfujja a szellő,
s a fiu soha talpra nem áll.

Nyavalyás cicuska a nő és
a legény beteg kutya,
s úgy sejtem, egyik se szörnyen
egészséges koponya.

A nő lótuszvirágnak
álmodta néha magát,
s úgy véli a sápatag ifju,
hogy ő a holdvilág.

Kelyhét kitárja a lótusz
a holdra, kitárja szegény,
de nem élet hull az ölébe,
csupán egy költemény.

[>*156*] NIKOLAUS LENAU:
Atlantica **3.**[1435]

Wie fern, wie fern, mein Vaterland,
Bist du mir nun zurück!
Dein liebes Angesicht verschwand
Mir, wie mein Jugendglück!

Ich steh' allein und denk' an dich,
Ich schau' ins Meer hinaus,
Und meine Träume mengen sich
Ins nächtliche Gebraus.

Und lausch' ich recht hinab zur Flut,
Ergreift mich Freude schier,
Da wird so heimisch mir zu Muth,
Als hört' ich was von dir.

Mir ist, ich hör' im Winde gehn
Dein heilig Eichenlaub,
Wo die Gedanken still verwehn
Den süßen Stundenraub.

Im ungestümen Wogendrang
Braust mir dein Felsenbach,
Mit dumpfem, vorwurfsvollem Klang
Ruft er dem Freunde nach.

Und deiner Herden Glockenschall
Zu mir herüberzieht,
Und leise der verlorne Hall
Von deinem Alpenlied.

Der Vogel im Gezweige singt,
Wehmütig rauscht der Hayn,
Und jedes Blatt am Baume klingt
Und ruft: gedenke mein! —

Als ich am frenden Gränzenfluß
Still stand auf deinem Saum,
Als ich zum trüben Scheidegruß
Umfing den letzten Baum,

Und meine Zähre trennungsscheu

[ÁPRILY LAJOS]:
Hazámhoz[1436]

Hol vagy, hazám, te drága táj?
képed hogy elmaradt!
Már messzeség takar s homály,
mint ifjúságomat.

Tengervízen túl kutatok
s csak állok szótlanul,
s a könny, amelyet hullatok,
viharzó éjbe hull.

Ha lenn a hullám tornyosul,
zaját figyelgetem,
s a lelkem szinte megvidul:
te szólsz s üzensz nekem.

A szélben tölgyzúgás szalad,
szent erdőd jön közel,
hol lelkem annyi gondolat
s álom ringatta el.

Az árban vadpatak zuhog,
szilaj vized, hazám,
zúgása vádat küld s zokog
a jóbarát után.

Nyájad kolompszavát a szél
felém csendíti át,
s a dalt is, mely halkan zenél:
az Alpesek dalát.

A bokrosban madárka szól,
jaj búg a kerti fán,
s minden levél cseng és dalol
s üzen: gondolj reám!

Álltam határ-folyód felett
s csak néztem vissza rád,
s utolsó kedves tölgyedet
búcsúzva fogtam át.

Szemembe búcsú-könny szökött,

[FELEKI SÁNDOR]:
Hazámhoz.[1437]

Mily messze, messze vagy hazám!
Földed nem láthatom.
Úgy eltünt, mint ifjúkori
Szerencsecsillagom.

Rád gondolok, itt egyedül
A parton állva kinn
S az éji tengerzaj közé
Szétszállnak álmaim.

S öröm fog el, mélázva lent
A háborgó vizen:
A honi hangot hallom ott,
Mely lelkemnek izen.

Édes merengés ringaat el
S mintha a szél zaján
Szentséges, öreg tölgyeid
Zugását hallanám.

A habmorajban patakod
Jajgatja panaszát,
Hogy így el tudta hagyni őt
A régi jó barát.

Nyájad kolompja cseng felém
És lágy sirámival
Idáig reszket édesen
A hegyvidéki dal.

Madárka szól a lomb között,
Sóhajt, sír a berek
S azt zúgja minden falevél:
Ne felejts engemet! – –

Határfolyódat amikor
Némán átléptem én
És az utolsó fádat ott
Búcsúzva ölelém,

S kérgét a válás könnyivel

[1431] HSz.91
[1432] SzLV.202
[1433] ÖB.I.440; HVV.398
[1434] NMH.65; HVP.I.567
[1435] LWB.I.270-271
[1436] ÁLA.109-110
[1437] LM.132-133

In seine Rinde lief,
Gelobt' ich dir die ew'ge Treu
In meinem Herzen tief.

Nun denk' ich dein, so
sehnsuchtsschwer,
Wo manches Herz mir hold,
Und ströme dir ins dunkle Meer
Den warmen Thränensold!

perdült s megállt a fán,
s szívem hűséget esküdött
örökre, szép hazám.

Vágyam földedre visszavon,
hol sok hívem szeret.
Sötét tengerbe hullatom
sok forró könnyemet.

Itatta bús szemem:
megesküdtem, hozzád e szív
Hogy mindig hű leszen.

Most rád oly vágyva gondolok,
Rád, hol sok szív szeret
S bűnöm fizetve sírom a
Tengerbe könnyemet.

[HAVAS ISTVÁN]:
Hazámhoz.[1438]
(An mein Vaterland)

Mily messze vagy, mily messze, hon,
A távol eltakar!
Eltüntél, mint a zsenge kor
Nyíló rózsáival.

Rád gondolnk egyedül, im,
Szemem a tengeren,
S pergeti álomképeim
A zajló végtelen.

Mindegyre figyelem az árt,
Az öröm andalít;
Hazám, a jókedv rám talált,
És csengő hangjaid.

Mintha zúgna tölgyfád, a szent,
Hangos lombjaival,
Míg gondolat, mint drága perc:
Némán nyomába hal.

Foly a zsongó tengermoraj,
Mint honn a szirtpatak;
Nekem szemrehányó sóhaj:
Mért is elhagytalak!

Legelő nyáj kolampszava
Kong itt köröskörül,
S visszhangozik néped dala
A tünt Alpok közül.

Üzenget a síró liget,
Madárka esd a fán,
Susogó lombok, levelek:
Emlékezzél reám!

Midőn ott álltam szótalan
Határod partjain,
S a végső fát vigasztalan
Ölelték karjaim:

Szemem kérgére hullatott
Búcsúzó könnyeket,
S örök hűséget fogadott
A szívem teneked.

Visz a vágy hozzád és nehány
Szívhez, ki drága, jó …
S a tengermélybe folydogál
A forró könny-adó.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hazámhoz[1439]
An mein Vaterland

De messze, messze vagy, hazám,
de rég elhagytalak!
Tünt ifjuságom vagy talán:
nem látom arcodat!

Rád gondolok, ugy nézek a
habzó tengerre ki,
s fájó álmom az éjszaka.
zugása keveri.

De ha jól odafigyelek,
szinte öröm fog el:
meghitten csak ideremeg
tőled valami jel.

Ugy érzem, halk szeled suhog
szent tölgyeid között
s elfujják a gondolatok
a percrabló időt.

Hegyipatakod zengeti
itt a parti dagályt,
hangja vádol s a távoli
barát után kiált.

Idehallatszik nyájaid
kolompja s visszacsal
és halkan és elhalva itt
zeng az alpesi dal.

Lomb közt fütty, síp, madár zenél,
sóhajt, sír a berek,
azt sugja minden falevél,
hogy: ne felejtselek! —

A folyónál, határodon,
mikor bucsuzva át-
ölelte fájdalmas karom
utolsó, néma fád,

s éreztem, könnyem hogy csorog
kérgére csöndesen,
örök hűséget fogadott
iránted a szivem.

Óh, otthoni szivek! – Feléd
visz sóvár bánatom! —
És forrón szakad a sötét
tengerbe könny-adóm.

[>*157*] LENAU:
Atlantica – **Seemorgen**[1440]

Der Morgen frisch, die Winde gut,
Die Sonne glüht so helle;
Und brausend geht es durch die Flut.
Wie wandern wir so schnelle!

Die Wogen stürzen sich heran;
Doch wie sie auch sich bäumen,
Dem Schiff sich werfend in die Bahn,
In toller Mühe schäumen:

[FELEKI SÁNDOR]:
Reggel a tengeren.[1441]

Friss reggel, kedvező szelek,
ragyog a nap parázsa.
Zajgó hullámokat szelünk,
Be gyors az utazás ma!

Elénk torlódnak a habok,
Ágaskodnak magosba,
De hasztalan törnek felénk,
Hajónk falát csapdosva.

[HAVAS ISTVÁN]:
Reggel a tengeren.[1442]
(Seemorgen)

A reggel friss, pompás a szél,
A nap üdén szökik fel;
Robogva a víz felszinén,
Sietünk szédülettel.

Táncol a hullám harsanón,
S míg ágaskodva tör föl,
Hogy úrrá legyen a hajón:
Tajtékát szórja s bömböl.

[1438] LVH.54-55
[1439] ÖB.II.23-24
[1440] LWB.I.341
[1441] LM.130-131
[1442] LVH.53-54

Das Schiff voll froher Wanderslust
Zieht fort unafzuhalten,
Und mächtig wird von seiner Brust
Der Wogendrang gespalten.

Gewirkt von gold'ner Strahlenhand
Aus dem Gesprüh der Wogen,
Kommt ihm zur Seit' ein Irisband
Hellflatternd nachgeflogen.

So weit nach Land mein Auge schweift,
Seh' ich die Flut sich dehnen,
Die uferlose; mich ergreift
Ein ungeduldig Sehnen.

Daß ich so lang euch meiden muß
Berg, Wiese, Laub und Blüthe! —
Da lächelt seinen Morgengruß
Ein Kind aus der Kajüte.

Wo fremd die Luft, das Himmelslicht,
Im kalten Morgenlärme,
Wie wohl thut Menschenangesicht
Mit seiner stillen Wärme!

Vidám vándorkedvvel siet,
Útjában mit se késik.
Hatalmas keble szétveti
az ár előtörésit.

És a szivárvány szalaga
Magasan teng mögötte.
Csillogó habból a napsugár
Aranykeze kötötte.

Ameddig csak téved szemem,
Part nélkül végteteln a víz.
Egy nyugtalan vágy lelkemet
Elfogja s messze elvisz.

Be rég hiányoztok, hazám
Hegye, virága, lombja! –
Im, egy fülkéből gyermek int,
Jó reggelt rám mosolygva.

Hol idegen a lég, a nap
S hideg víznek zúg árja:
Mily jól esik egy gyermekarc
Csöndes, meleg sugára!

Ámde hajónk, kit lelke hajt,
Megy útján, vetekedve,
S a lázadó hullámtarajt
Hasítja büszke melle.

Szikrákat, miket szór a hab,
Sugárkéz fonja, fonja;
Hajónkat szivárványszalag
Ölelőn átkarolja.

Földet, bár les, nem lát szemem,
Csak parttalan víz-állást,
S elömlik, érzem, szívemen,
Türelmetlen sóvárgás.

Rég vagyok már nélkületek,
Hegy, völgy, rétek viránya –
A bús bolyongót a keblére zárja.
A fülkéből, ím, egy gyerek
Jön s „jóreggelt" mond szája.

Idegen itt az ég s lege;
Zaja rideg a habnak,
S hogy felgyujt mégis melege
E drága emberarcnak!

[SZABÓ LŐRINC:]
Reggel a tengeren[1443]

Friss hajnal, jó szél, tűz a nap,
perzselve, tündökölve;
a víz, mint kék ég előtt, hasad:
hogy rohanunk előre!

Zúdulnak elénk a habok,
de dühük háboroghat,
nem állítják meg a hajót,
akárhogy acsarognak:

feltartóztathatatlanul
viszi azt úti láza
s győzelmesen egyre nyomul
a zengő tengerárba,

míg a hullámpermet, arany
sugárkéz-szőtte csipke,
szivárványként és boldogan
libeg-lobog mögötte.

Ameddig látok, mindenütt
víz mozog, parttalan, tág:
a tenger; s íme, szíven üt
valami nyugtalan vágy.

Soká lesz, hogy látlak megint,
hegy s rét virága, bokra! –
S a kajütből egy gyermek int,
jóreggelt mosolyogva.

A hideg zajban, idegen
ég s fény alatt haladva,
csöndes melegével milyen
öröm egy ember arca!

[SZABÓ LŐRINC:]
Reggel a tengeren[1444]
Seemorgen

Friss hajnal, jó szél, tűz a nap
perzselve, tündökölve;
a víz, mint kék ég előtt, hasad:
hogy rohanunk előre!

Zúdúlnak elénk a habok,
de dühük háboroghat,
nem állítják meg a hajót,
akárhogy acsarognak:

feltartóztathatatlanúl
viszi azt úti láza
s győzelmesen egyre nyomúl
a zengő tengerárba,

míg a hullámpermet, arany
sugárkéz-szőtte csipke,
szivárványként és boldogan
libeg-lobog mögötte.

Ameddig látok, mindenütt
víz mozog, parttalan, tág,
a tenger; s íme, sziven üt
valami nyugtalan vágy.

Soká lesz, hogy látlak megint,
hegy s rét virága, bokra! –
S a kajütből egy gyermek int,
jóreggelt mosolyogva.

A hideg zajban, idegen
ég s fény alatt haladva,
csöndes melegével milyen
öröm egy ember arca!

[>*158*] LENAU:
Heidebilder – **Die Heideschenke**[1445]

Ich zog durch's weite Ungarland;
Mein Herz fand seine Freude,
Als Dorf und Busch und Baum verschwand
Auf einer stillen Heide.

Die Heide war so still, so leer,
Am Abendhimmel zogen
Die Wolken hin, gewitterschwer,

LENAU:
Heidebilder – **Die Heideschenke**[1446]

Ich zog durchs weite Ungarland;
Mein Herz fand seine Freude,
Als Dorf und Busch und Baum verschwand
Auf einer stillen Heide.

Die Heide war so still, so leer,
Am Abendhimmel zogen
Die Wolken hin, gewitterschwer,

[FELEKI SÁNDOR]:
A pusztai csárda.[1447]

A nagy Magyarhont jártam én
S öröm szállt a szívembe,
Hogy int a csöndes pusztaság
S eltün falú, fa, cserje.

A puszta oly csöndes, kihalt
És fent az esti égre
Terhes felhősereg vonul,

[1443] TTL.39-40
[1444] ÖB.II.529-530
[1445] LWB.I.27-31
[1446] LS.68-73
[1447] LVF.46-51

Und leise Blitze flogen.

Da hört' ich in der Ferne was,
In dunkler, meilenweiter;
Ich legte 's Ohr an's knappe Gras:
Mir war, als kämen Reiter.

Und als sie kamen näherwärts,
Begann der Grund zu zittern,
Stets bänger, wie ein zages Herz
Vor nahenden Gewittern.

Hertobte nun ein Pferdehauf,
Von Hirten angetrieben
Zu rastlos wildem Sturmeslauf
Mit lauten Geißelhieben.

Der Rappe peitscht den Grund geschwind
Zurück mit starken Hufen,
Wirft aus dem Wege sich den Wind,
Hort nicht sein scheltend Rufen.

Gezwungen ist in strenge Haft
Des Wildfangs tolles Jagen,
Denn klammernd herrscht des Reiters Kraft
Um seinen Bauch geschlagen.

Sie flogen hin, woher mit Macht
Das Wetter kam gedrungen,
Verschwanden, ob die Wolkennacht
Mit einmal sie verschlungen.

Die Wolken schienen Rosse mir,
Die eilend sich vermengten,
Des Himmels hallendes Revier
Im Donnerlauf durchsprengten;

Der Sturm, ein wackrer Rosseknecht,
Sein munt'res Liedel singend,
Daß sich die Heerde tummle recht,
Des Blitzes Geißel schwingend.

Schon rannten sich die Rosse heiß,
Matt ward der Hufe Klopfen,
Und auf die Heide sank ihr Schweiß
In schweren Regentropfen.

Die Dämmerung brach nun herein,
Da winkt' von fernen Hügeln
Mir zu schneeweißer Wände Schein,
Die Schritte zu beflügeln.

Es schwieg der Sturm, das Wetter schwand,
Froh, daß es fortgezogen,
Sprang über's ganze Heideland
Der junge Regenbogen.

Die Hügel nahten allgemach,
Die Sonne wies im Sinken
Mir noch von Rohr das braune Dach,
Ließ hell die Fenster blinken.

Am Giebel tanzte wie berauscht
Des Weines grüner Zeiger,
Und als ich freudig hingelauscht,
Hört' ich Gesang und Geiger.

Bald kehrt' ich ein und setzte mich
Allein mit meinem Kruge;
An mir vorüber drehte sich
Der Tanz in raschem Fluge.

Die Dirnen waren frisch und jung,
Und hatten schlanke Leiber,
Gar flink im Drehen, leicht im Sprung;
Die Bursche – waren Räuber.

Die Hände klatschten und im Takt
Hell klirrt' des Spornes Eisen,

Und leise Blitze flogen.

Da hört ich in der Ferne was,
In dunkler, meilenweiter;
Ich legte 's Ohr ans knappe Gras,
Mir war, als kämen Reiter.

Und als sie kamen näherwärts,
Begann der Grund zu zittern,
Stets banger, wie ein zages Herz
Vor nahenden Gewittern.

Hertobte nun ein Pferdehauf,
Von Hirten angetrieben
Zu rastlos wildem Sturmeslauf
Mit lauten Geißelhieben.

Der Rappe peitscht den Grund geschwind
Zurück mit starken Hufen,
Wirft aus dem Wege sich den Wind,
Hort nicht sein scheltend Rufen.

Gezwungen ist in strenge Haft
Des Wildfangs tolles Jagen,
Denn klammernd herrscht des Reiters Kraft,
Um seinen Bauch geschlagen.

Sie flogen hin, woher mit Macht
Das Wetter kam gedrungen;
Verschwanden — ob die Wolkennacht
Mit einmal sie verschlungen.

Doch meint ich nun und immer noch
Zu hören und zu sehen
Der Hufe donnerndes Gepoch,
Der Mähnen schwarzes Wehen.

Die Wolken schienen Rosse mir,
Die eilend sich vermengten,
Des Himmels hallendes Revier
Im Donnerlauf durchsprengten;

Der Sturm, ein wackrer Rosseknecht,
Sein muntres Liedel singend,
Daß sich die Herde tummle recht,
Des Blitzes Geißel schwingend.

Schon rannten sich die Rosse heiß,
Matt ward der Hufe Klopfen,
Und auf die Heide sank ihr Schweiß
In schweren Regentropfen.

Nun brach die Dämmerung herein,
Mir winkt von fernen Hügeln
Herüber weißer Wände Schein,
Die Schritte zu beflügeln.

Es schwieg der Sturm, das Wetter schwand;
Froh, daß es fortgezogen,
Sprang übers ganze Heideland
Der junge Regenbogen.

Die Hügel nahten allgemach;
Die Sonne wies im Sinken
Mir noch von Rohr das braune Dach,
Ließ hell die Fenster blinken.

Am Giebel tanzte wie berauscht
Des Weines grüner Zeiger,
Und als ich freudig hingelauscht,
Hört ich Gesang und Geiger.

Bald kehrt ich ein und setzte mich
Allein mit meinem Kruge;
An mir vorüber drehte sich
Der Tanz im raschen Fluge.

Die Dirnen waren frisch und jung
Und hatten schlanke Leiber,
Gar flink im Drehen, leicht im Sprung,
Die Bursche waren — Räuber.

Die Hände klatschten und im Takt
Hell klirrt des Spornes Eisen;

Halk villámtól kisérve.

Távolban, sok mérföldnyiről
Mint hogyha dübörögne.
Lovasok tán? A fülemet
Ráillesztém a rögre.

S a hogy közelebb értek ők,
A föld reng egyre jobban,
Mint zord vihar, közel ha jő
S a szív reszketve dobban.

Lófalka száguldoz felém,
Csikósok a nyomukba',
Az ostorcsattogás között
Gyorsabb rohamba futva.

A pej meghorkan és vadul
A földet szórja hátra,
Nem hallja, hogy mint zúg a szél
Es mint süvölt az átka.

De csakhamar lecsillapul
A pej vad harczi kedve,
A lovas karja fékezi,
Föléje kerekedve.

Tovább rohannak, oda hol
A felhő száll gomolygva.
Eltüntek,- mint hogyha az ég
Sebtén elnyelte volna.

De most is, látom, hallom én
S a lelkem' tartja fogva:
Patkó mint csattog, menydörög,
Sörény mint leng lobogva.

A felhők mint szilaj lovak
Száguldtak egyre-másra
Az égi boltozat fölött.
S harsant a menny zugása.

A szél, ez a derék csikós,
Ajkán jókedvű ének,
Suhintja villám-ostorát,
Hogy fussanak a mének.

Kiizzadtak már a lovak,
Vágtatnak csöndesebben,
Veritékük hull mint eső
A földre sűrü cseppben.

Im beköszönt az alkonyat
S falaknak tiszta fénye
A messzeségből int felém,
Siessek már feléje.

Vihar elül, a szél se zúg,
S a kebelére zárván,
A rónát által öleli
A friss, vidám szivárvány.

A dombok csak közelgenek;
A nap már lemenőbe'
Az ablakokra hint le fényt
S a barna nádtetőre.

Mint részeg, tánczolt a tetőn
Zöld czégér, bort jelezve.
Örvendtem, nóta, hegedű
Csengett fülembe messze.

Az utam a csárdába vitt;
Néztem boros pohárba.
Köröttem tánczoló sereg,
Vigan kerengve, járva.

Fiatal karcsú mind a lány
És fürge mint az árnyék.
Könnyen bokázik és forog
S a legény mind – betyárnép.

A sarkantyú ütemre peng,
Tenyér tenyérbe csattan.

Das Lied frohlocket und es klagt
Schwermüthig kühne Weisen.

Ein Räuber singt: „Wir sind so frei,
„So selig, meine Brüder!"
Am Jubeln seines Mund's vorbei
Schleicht eine Thräne nieder.

Der Hauptmann sitzt, auf seinen Arm
Das braune Antlitz senkend,
Er scheint entrückt dem lauten Schwarm,
Wie an sein Schicksal denkend.

Das Feuer seiner Augen bricht
Hindurch die finstern Brauen,
Wie Nachts im Wald der Flamme Licht
Durch Büsche ist zu schauen.

Wächst aber Sang und Sporngeklirr
Nun kühner den Genossen,
Seh' ich das leere Weingeschirr
Ihn kräftig niederstoßen.

Ein Mädlein sitzt an seiner Seit',
Scheint ihn als Kind zu ehren,
Und gerne hier der Fröhlichkeit
Des Tanzes zu entbehren.

Auf ihren Reizen ruht sein Blick
Mit innigem Behagen,
Zugleich auf seines Kind's Geschick
Mit heimlichem Beklagen. —

Stets wilder in die Seelen geigt
Nun die Zigeunerbande,
Der Freude süßes Rasen steigt
Laut auf zum höchsten Brande.

Und selbst des Hauptmanns Angesicht
Hat Freude überkommen:
Da dacht' ich an das Hochgericht,
Und ging hinaus, beklommen. —

Die Heide war so still, so leer,
Am Himmel nur war Leben,
Ich sah der Sterne strahlend Heer,
Des Mondes Völle schweben.

Der Hauptmann auch entschlich dem Haus:
Mit wachsamer Geberde
Rings horcht' er in die Nacht hinaus,
Dann horcht' er in die Erde.

Ob er nicht höre schon den Tritt
Ereilender Gefahren,
Ob leise nicht der Grund verrieth'
Ansprengende Husaren:

Er hörte nichts; da blieb er steh'n,
Um in die hellen Sterne,
Um in den hellen Mond zu seh'n,
Als möcht' er sagen gerne:

„O Mond im weißen Unschuldskleid!
Ihr Sterne dort, unzählig!
In eurer stillen Sicherheit,
Wie wandert ihr so selig!"

Er lauschte wieder: und er sprang
Und rief hinein zum Hause,
Und seiner Stimme Macht verschlang
Urplötzlich das Gebrause.

Und eh' das Herz mir dreimal schlug,
So saßen sie zu Pferde,
Und auf und davon im schnellen Flug,
Daß rings erbebte die Erde.

Doch die Zigeuner blieben hier,
Die feurigen Gesellen,
Und spielten alte Lieder mir
Rakoczy's, des Rebellen.

Das Lied frohlocket und es klagt
Schwermütig kühne Weisen.

Ein Räuber singt: »Wir sind so frei,
So selig, meine Brüder!«
Am Jubeln seines Munds vorbei
Schleicht eine Träne nieder.

Der Hauptmann sitzt, auf seinen Arm
Das braune Antlitz senkend,
Er scheint entrückt dem lauten Schwarm,
Wie an sein Schicksal denkend.

Das Feuer seiner Augen bricht
Hindurch die finstern Brauen,
Wie nachts im Wald der Flamme Licht
Durch Büsche ist zu schauen.

Wächst aber Sang und Sporngeklirr
Nun kühner den Genossen,
Seh ich das leere Weingeschirr
Ihn kräftig niederstoßen.

Ein Mädel sitzt an seiner Seit,
Scheint ihn als Kind zu ehren,
Und gerne hier der Fröhlichkeit
Des Tanzes zu entbehren.

Auf ihren Reizen ruht sein Blick
Mit innigem Behagen,
Zugleich auf seines Kinds Geschick
Mit heimlichem Beklagen. —

Stets wilder in die Seelen geigt
Nun die Zigeunerbande,
Der Freude süßes Rasen steigt
Laut auf zum höchsten Brande.

Und selbst des Hauptmanns Angesicht
Hat Freude überkommen; —
Da dacht' ich an das Hochgericht
Und ging hinaus, beklommen.

Die Heide war so still, so leer,
Am Himmel nur war Leben;
Ich sah der Sterne strahlend Heer,
Des Mondes Völle schweben.

Der Hauptmann auch entschlich dem Haus;
Mit wachsamer Geberde
Rings horcht' er in die Nacht hinaus,
Dann horcht' er in die Erde,

Ob er nicht höre schon den Tritt
Ereilender Gefahren,
Ob leise nicht der Grund verriet
Ansprengende Husaren.

Er hörte nichts, da blieb er stehn,
Um in die hellen Sterne,
Um in den hellen Mond zu sehn,
Als möcht' er sagen gerne:

»O Mond im weißen Unschuldskleid!
Ihr Sterne dort unzählig!
In eurer stillen Sicherheit,
Wie wandert ihr so selig!«

Er lauschte wieder, — und er sprang
Und rief hinein zum Hause,
Und seiner Stimme Macht verschlang
Urplötzlich das Gebrause.

Und eh das Herz mir dreimal schlug,
So saßen sie zu Pferde,
Und auf und davon im schnellen Flug,
Daß rings erbebte die Erde.

Doch die Zigeuner blieben hier,
Die feurigen Gesellen,
Und spielten alte Lieder mir
Rakoczys, des Rebellen.

Víg s mélabús a hetyke dal
És hangzik szakadatlan.

Szól egy betyár: Pajtásaim,
Mily szép így a szabadba'! –
S a mig dalol, a könnye hull,
Szeméből felszakadva.

Arczát kezébe hajtva ül
A betyárság vezére.
A lelke messze száll tova
És sorsa jut eszébe.

Szeme sűrű szemöldön át
Tűz-fényét szórja széjjel,
Mint erdő mélyén, lomb között,
A láng felcsillan éjjel.

De a hogy a sarkantyu peng
S a dal vigabbra fordul,
Az üres kancsót ellöki
S ő is vígabb a bortul.

Leányka ül az oldalán
S mint atyját úgy beczézi,
Mulatság, táncz nem kell neki,
S csak nézi, egyre nézi.

Kedvtelve köti le szemét
A lányka üdesége.
Majd fájó sejtés gyötri őt,
Mi lesz a sorsa, vége?

A czigánybanda mint vadabb,
Csak húzza egyre jobban,
A tomboló öröm tüze
Mindíg magasbra lobban.

A vezér arcza felderül,
A bú felhői futnak –
A vesztőhelyen járt eszem
S búsan indultam útnak.

A puszta oly csöndes kihalt,
De éled fönt az égen.
A hold körül csillagsereg
Szór fényt a messzeségben.

A vezér is kisompolyog
Vigyázva, nagy titokba'
S a földre illesztvén fülét,
Kémlelget félve, lopva,

Kémlel, ha a veszély közelg,
Hogy sebten tudja, lássa;
A földön vaj' nem hallszik-e
Huszárok vágtatása?

De mit se hall. Aztán megáll
És föltekint az égre,
A fénylő csillagok felé
Mint hogyha így beszélne:

„Fehér ruhájú szűzi hold
S ti csillagmiriádok,
Nyugodtan éltek s boldogan
S ki sem leselg tirátok!"

Ujból fülel s nagyot kiált
A csárda rohanva,
De hanja rögtön elveszett
A lármas zűrzavarba'.

S még hármat sem dobbant szivem,
Már ültek a nyeregben.
A föld reng, mint száguldanak
Szélvésznél sebesebben.

De a czigánynép ott maradt,
E vig, tüzes legények.
S a rebellis Rakóczyról
Hangzott a régi ének.

[FELEKI SÁNDOR]:
Pusztai csárda.[1448]

Széles Magyarhont jártam én,
Nagy boldogságban úszva,
Hogy eltünt fa, bokor, falu
S itt már a méla puszta.

A puszta oly csendes kihalt
És fent az esti égre
Terhes felhősereg vonul,
Halk villámtól kisérve.

Távolba, sok mérföldnyiről,
Minthogyha dübörögne.
Lovasok tán? A fülemet
Rányomtam a rögökre.

S ahogy közelebb értek ők,
A föld reng egyre jobban,
Mint zord vihar, közel ha jő
S a szív reszketve dobban.

Lófalka száguldoz felém,
Csikósok a nyomukba,
Az ostorcsattogás között
Gyorsabb rohamba futva.

A pej meghorkan és vadul
A földet szórja hátra.
Nem hallja, hogy mint zúg a szél
Es mint süvölt az átka.

De csakhamar lecsillapul
A pej vad harczi kedve.
Szügyébe markol a lovas,
Fölébe kerekedve.

Száguldnak arra, hol sötét,
Felhők egymásba folyva
S eltünnek már is sebtiben,
Sűrű felhőgomolyba.

De mintha látnám, hallanám
Még most is egyre, folyton,
Sörény leng, patkó dübörög,
Mint dörgés égi bolton.

A felhők mint szilaj lovak
Torlódtak fent magosba,
Morajló száguldás között
Egymást mind eltaposva.

A szél, ez a derék csikós,
Ajkán jó kedvű ének,
Suhintja villám-ostorát,
Hogy fussanak a mének.

Kiizzadtak már a lovak,
Vágtatnak csöndesebben,
Veritékük hull, mint eső,
A földre sűrű cseppben.

Im beköszönt az alkonyat
S falaknak tiszta fénye
A távol dombról int nekem:
Siessek már feléje.

Vihar elül és szél se zúg
S a kebelére zárván,
A rónát által öleli
A friss, vidám szivárvány.

A dombok csak közelgenek.
A nap már lemenőbe'
Kis ablakokra hint le fényt
S egy barna nádtetőre.

[HAVAS ISTVÁN]:
A csárda.[1449]
(Die Heideschenke)

Magyar földön jártomban, im,
A csend mezében úszva,
Túl a falvak s fák sorain:
Jött cimborám, a puszta.

Kitárult keble hallgatott;
De a nyugtalan égen
Morcos felhőzet hajtatott
Villámok köntösében.

Neszt hallottam, hang lüktetett
Méhéből messzi ködnek.
A röghöz nyomtam fülemet:
Lovasok dübörögtek.

S hogy jöttek egyre közelebb,
Dobbant a föld határa,
Lány szíveként, ki megremeg
Az égzengés szavára.

A ének szilaj csapatát
Terelték gyors csikósok;
És csattogtak mennykő gyanánt
Kígyózó karikások.

A pej nyalkán ellenkezett,
Ágaskodott a porba',
S haraggal rúgta a szelet,
Mely követé sikongva.

Tüzes egy állat, féktelen,
Node, csikós ül rajta!
Lenyűgözé szép-csendesen,
S gyöngén oldalba kapta.

Elvágtattak. A fergeteg
S a szél nyomukba bőgtek.
Hajrá, éjsötét fellegek
Elnyelték végül őket!

De még soká láttam sötét
Sörények lobogását,
S úgy tetszett, hallom egyre még
Patáik csattogását.

A felhők is, mint a lovak,
Szöktek, szikrákat rúgva;
A felkavart égboltozat
Lett dúló ménes útja.

Csikósnak véltem a vihart,
Aki dalt fúj vidáman;
Falkát terelget, rendbe tart
Rőt villámostorával.

De lankadt fönt a ménsereg,
Testéről a verejték
Im, eggyéfolyva, csepereg …
Eső hullatta cseppjét.

Halkan leszállt az alkonyat,
S túlnan intettek nékem
Egy halomról fehér falak …
Én persze, arra tértem.

Elállt a szél, már nem esett;
A nap a földre hágott.
Gyöngyharmatos síkság felett
Szivárvány íve lángolt.

Közelbnek tünt a ház, halom,
A nap húnyó sugára
Táncot lejtett az ablakon
S a nádtetőn, bokázva.

[JANKOVICH FERENC]:
Pusztai csárda[1450]

Messzi Magyarhont jártam én;
magára ismert szívem,
midőn túl bokron, fán, tetőn
csendes pusztára értem.

Oly méla volt a csend s az űr,
az alkonyi egekben
vihartelt felhő nehezült,
könnyű villámlás rebbent.

Holmi moraj kelt, messzünen,
mérföldes homály alján;
a földre tapasztván fülem,
lovasok jöttét hallám.

S amint jöttek, közel-közel,
úgy egyre riadtabban
döngött a föld, – félénk kebel
közelgető viharban.

Iderobbant egy nyájnyi ló,
csikósoktól üzetve,
vad, prüszkölő, viharfuvó –
s ostor cikázott, zengve.

Földet kapálva, rúg, nyerít,
száll a fekete ménló,
szórja utána szitkait
a szél, a szétiramló…

Így rázza roppant fékeit
az éj szilaj suhanca,
mint akit vaskapocs szorit,
ülvén lovasa rajta.

Tovarepülnek arra ők,
ahol a vihar fészkel:
s fordulnak, épen eltünők,
a felhődző, vad éjben…

S neked még mindig úgy tünik,
Mintha hallanád, látnád
gyors paták dübögéseit,
sötét sörények szálltát.

Lovaknak látszó fellegek
vágtatva sokasodnak,
átszelik a zengő eget,
úgy rugtatnak, nyihognak;

Nyomukban – víg csikóslegény –
a vihar űzi őket,
kerengő nyájba, szép szerén,
villám-ostorral dörget…

Száguldtak a tüzes lovak,
elhaló dobogással,
hullajtva bő tajtékjukat,
esőcseppként, a tájra.

Ekkor beállt az alkony-est,
a messzi halmokon, fent,
fehérlő falak fénye rezg,
szinte sietni serkent.

Elnémult vihar, zivatar,
s vidulva távozásán,
a puszta téren áthajolt
a fiatal szivárvány.

A halmok dombja egyre nőtt,
a nap, húnyóban, lobbant,
villantva barna nádtetőt
s tükröt, az ablakokban.

[JUHÁSZ GÉZA]:
Pusztai csárda[1451]

A messze magyar földön át
örömmel vándoroltam.
Elnyelt a csöndes pusztaság
falut, fát, cserjét sorban.

A puszta csöndes volt, kihalt.
Az esti égre gyültek
a felhők; hozták a vihart
Halk villámok repültek.

Most a homályból, - hallga csak!
mérföldekről, messzünnet,
míg fülem gyér fűre tapadt,
rémlett, lovasok jönnek.

S ahogy robogtak közelebb,
a föld rázkódni kezdett,
mintha ránk zúg a fergeteg,
s a szív szorongva reszket.

Ménes rohan, mint a vihar,
tajtékzó vágtatással,
csikósok terelik szilaj
karikás-kongatással.

Gyorsan veri fö1 a gyepet
a mén kemény patája;
kidobja útból a szelet,
ügyet se vet szitkára.

Szoros kordába kényszerül
a bolond vadló-vágta:
hasán vaskapocs kétfelül
lovasa erős lába.

Neki, honnan a förgeteg
zengve, gomolygva jött meg.
S eltűntek, mintha fellegek
éje nyelné be őket.

Hosszan álltam a táj fölött,
s hallani, látni véltem,
patájuk hogy reng, mennydörög,
s leng sörényük sötéten.

Rémlett: a felhők paripák,
egymásba kavarodnak,
s az ég visszhangzó pagonyán
dübögve átrobognak.

A vihar: csikós, hetyke nép,
szilaj nótát dúdolgat,
terelni rendben ménesét
villám-ostort suhogtat.

Már testük forróvá rohant,
a pata-lárma tompult,
s tajtékjuk a pusztán alant
nehéz csöppekbe széthullt.

Immár az esthomály lering,
s távol dombról elébem
fehér falak csilláma int,
s megszárnyasul a léptem.

Némul a zaj, eltünt a baj,
örvendez messzeszálltán,
s pusztánkra csattan fiatat
fényövvel a szivárvány.

A domb mind közelebbre jött,
a bukó nap kivillant,
láttam a barna nádtetőt,
s az ablak pírba csillant.

[1448] LM.78-83
[1449] LVH.44-49
[1450] TTL.71-73
[1451] JGE.229-232

Mint részeg táncolt a tetőn
A borcégér, a hetyke.
Örvendtem, mert dal, hegedű
hangzott belülről egyre.

Utam hát a csárdába vitt.
Ittam magamban árván.
Köröttem táncoló sereg,
Vidám nótára járván.

Fiatal, karcsú mind a lány
És fürge, mint az árnyék.
Könnyen bokázik és forog
S a legény mind – betyárnép.

A sarkantyú ütemre peng,
Tenyér, tenyérbe csattan.
Víg s mélabús a nótaszó
És hangzik szakadatlan.

Szól egy betyár: Pajtásaim,
Így élni szép, szabadba'! –
S amíg dalol, egy könnye hull,
Szeméből felszakadva.

Arcát kezébe hajtva ül
A betyárnép vezére.
A lelke messze száll tova
És sorsa jut eszébe.

Szeme sűrű szemöldön át
Tűz fényét szórja széjjel,
Mint erdő mélyén, lomb között,
Ha láng felcsillan éjjel.

De ahogy a sarkantyú peng
S a dal vigabbra fordul,
Az üres kancsót ellöki
S ő is vígabb a bortul.

Hajadon ül az oldalán,
S mint atyját úgy becézi.
Mulatság, tánc nem kell neki
S csak nézi, egyre nézi.

Szeretve köti le szemét
A lányka üdesége
És gyötri némán, hogy mi lesz
az ő gyermeke vége?

A banda egyre szilajabb,
Csak húzza, húzza jobban,
A tomboló öröm tüze
Mindig magasbbra lobban.

A vezér arca felderül,
A bú felhői futnak.
A vesztőhelyen járt eszem
S mélán indultam útnak.

A puszta oly csöndes kihalt,
De az égen világol
Csillagsereg és teli hold
S ezüstszín lesz a távol..

A vezér is kisompolyog.
Vigyázva, nagy titokba'
Illeszti földre most fülét
Kémlelget, félve-lopva.

Kémlel, veszély ha közelít,
Hogy sebten, tudja lássa
A földön vaj' nem hallszik-e
Huszárok vágtatása?

De mit se hall, aztán megáll
És föltekint az égre,
A fénylő csillagok felé
Minthogyha így beszélne:

„Ti csillagok, te tiszta hold
Nem nyom titeket átok.
Ti jártok nyugton, boldogan,

F ent a kocsma cégérje hányt
Bukfencet, mint a részeg;
Szívem jókedvűn kalapált,
Hegedű szólt meg ének.

Befordultam. Egy icce bort
Szürcsölve, csendben ültem.
Bár bennem is tánc kedve forrt,
Forrt vígan, mint körültem.

Karcsú náddal versenyre kelt
Dereka a leánynak;
Hetykén fordult, fürgén szökelt
A legény, a betyárhad.

Tenyerök összecsap s peneg
A sarkantyú ütemre,
A dal víg, mégis kesereg,
Fölsír valami benne.

„Betyárélet gyöngyélet ám" …
Kurjant az egyik fennen.
Kemény a szó gőgajakán,
Bár titkon könnye cseppen.

Asztalfőn az öreg betyár
Feje karjára omlott;
A gond hollócsapatja szállt,
Midőn sorsára gondolt.

Éjszín szemöldöke mögül
Ki-kitört vére lángja,
Mint tűzfény a bokrok közül
Erdőkben, éjszakába'.

S láttam, hogy üres poharát
Miképen vágta falnak …
Nőtt, nőtt a zaj … A cimborák
Szilaj kedvvel mulattak.

Balján gyönyörű lányka ült,
Ki őt szívébe zárta,
Ki érte gyermekként hevült,
Ki nem gondolt a táncra.

A kecses lányra kedvtelőn
Szeme sugarat ontott,
S el csak akkor borult, midőn
Jövendőjére gondolt.

A szívekből szikrát csiholt
A cigányok vonója;
Csapig a kedv, már-mír kifolyt
Dagadozó folyója.

Elnéztem az öreg betyárt,
Szeme vad fénybe fulladt …
Fönt, fönt bitófa árnya szállt …
Én meg: indultam útnak.

A puszta álmos, néptelen,
Ám eleven a mennybolt.
Egy-egy beszédes méla szem
A sok csillag, a telt hold.

A vén betyár szintén kilép,
Körültekint figyelve;
A földhöz illesztvén fülét,
Kémlelt az éji csendbe'.

Nem hall-e messzi lépteket,
Amik vesztökre törnek?
Vall-e a föld, kit úgy szeret,
Ha tán pandúrok jönnek!?

Lélek se jött. Felállt, merőn
A csillagnyájra nézett,
A holdra ott az égmezőn,
És kezdett ily beszédet:

„Szép hold, szép és mocsoktalan,
Te boldogabb vagy, hidd el,
Mert nem bujkálsz fent úttalan

Zöld gyaluforgács, részegül
táncolt a tető ormán,
s jobban figyelve: hegedű-
s énekszó szállt ki hozzám…

Betértem s megpihentem ott
egy korsó ital mellett;
előttem ropton-ropogott
a tánc, viharzott, rengett.

szép frissek voltak, ifjúak
a karcsú testű lányok,
s ugrósak, gyors mozgásúak
köröttük — a betyárok.

Taps csattogott, sarkantyúszó
vasa csörgött a táncon;
úgy vígadtak ujjongató
s komor-szilaj danákon.

„Ki szabadabb, mint a madár?
Ki boldogabb minálunk?" –
rikoltoz az egyik betyár
s tekintete ellágyult.

Kézbe támasztott barna fő –
búváról-bánatáról
töpreng, ülvén a bandafő
a vigadóktól távol.

Szemetűze úgy villog át
a dús szemöld bozontján,
mint éjten csillanó világ
sötét erdő bozótján.

De serkenti a cimborát
sarkantyú-pengés, dalszó,
fogja, kiissza italát,
földre repül a kancsó.

Mellette lányka, gyermeki
tisztelettel tekint rá,
tánc, vigalom se kell neki,
legényszem nem ér hozzá.

S az élvvel jártatja szemét
a lány serdült alakján,
úgy nézi, atya gyermekét,
kit sorsa miatt fél, szán.

De a hegedű nem pihen,
húzzák a vad cigányok:
őrjöngve tobzódó öröm
csap fel, tűzvészi lángok.

A fő arcán is átfutó
öröm nagy fénye lobbant, –
eszembe ötlött a bitó,
fölkeltem, kiosontam.

Künn méla volt a csend s az űr,
az égen volt csak élet;
csillag-sereg szállt, fényesül,
s a telihold megébredt.

Láttam a fő is kiosont;
éberül, jobbra-balra
figyelt az éjben,1ehajolt;
fülét a földre tartva.

Leste, fülheggyel, orv neszét
sanda veszedelemnek:
a föld megsúgja a veszélyt,
ha pandúrlovak jönnek.

De csend volt… Fölállt, tétován,
az égbe magasodva,
fölnézett, mintha szólna tán
a tányérozó holdba:

»Ó, hold, te patyolat-ruhás,
ó, fent sereglő fények,.
mi szép e csendes vonulás,

Ház ormán táncolt részegen
a bornak zöld cégére,
s vígan hegyeztem a fülem,
nótás hegedűjére.

Be is toppantam hamarost;
s egyedül poharazva
néztem, hogy örvénylik körém
a tánc gyors forgatagja.

Üde fiatal némberek,
karcsú testű sudárok,
mind könnyen pattog és pereg,
a fickók meg: betyárok.

Tenyér csattog, s taktusra peng
sarkantyújuk taréja,
merész dallam mély búja zeng,
rikolt a hetyke réja.

Dalt kezd egy: – „Élünk szabadon
s boldogan, cimboráim."
De az ujjongó ajakon
egy könny gördül alá, ím.

Ott könyököl a kapitány,
mereng barna orcája.
Nem hajt a lármázókra, – tán
rágondol a sorsára.

Sötét szemöldöke alul
löveli szemparázsát,
mint éj vadonán tűz ha gyúl,
s bokrok közül szikráz át.

Nóta cseng, sarkanytú pereg,
társ társát szilajítja, –
ő meg a boros üvegét
hevesen letaszítja.

Mellette is ül egy leány,
úgy néz rá, mint leánya,
s kedvéért, látszik, a vidám
táncörvényt se kivánja.

A kapitány tekintete
tetszőn szemléli báját,
s titkon lánya balvégzete
mardossa szíve táját.

Húzza a cigány, tombol a
lelkekben mind vadabban,
a dáridó szép tébolya
már máglya-ormig lobban.

Magát a kapitányt is, ó,
már a kedv elfutotta.
Eszembe jutott a bitó,
kisiettem szorongva.

A puszta csöndes volt, halott;
csupán az égen élet:
sereggel izzó csillagok
s a telt hold lengve fénylett.

Most kisurrant a kapitány,
a csöndet szimatolta,
fülelt az éjbe, azután
fülelt le is, a porba.

Nem siet-e vajjon felé
veszélyek sokasága?
Lovaspandurt nem jelez-é
a talaj dobogása.

Semmit se hall. Hosszan megáll,
s szeme a csillagokba,
szeme a tele holdra száll,
és mintha így motyogna:

„Ó csillagoknak ezrei,
s te szűzi tiszta hold ott,
csöndes boldogságtokba, ti

Ki sem leselg ti rátok!”

Felpattan és újból figyel,
Majd dörgő lesz a hangja.
Ott ben elül a dal, a zaj,
S táncát mind abba hagyja.

S még hármat sem dobbant szívem,
Már ültek a nyeregben.
A föld reng, száguld mind ahány
Viharnál sebesebben.

A cigány nép még ott maradt,
E víg, tüzes legények
S a rebellis Rakócziról
Hangzott a régi ének.

Csillagseregeiddel!”

De csitt! neszt hallott, felszökelt,
A csárdába beszólva.
A zsibajt ott elnyelte csend,
Mintha elvágta volna.

Szívem tán még hármat se vert,
Már ültek a nyeregbe’…
Föld rengett, tompa hang felelt
Száguldó lépteikre.

De a cigány, s nótája is,
Velem maradt az éjbe,
S tűzhúrja sírt a rebellis
Nagy-Rákóczi nevére.

ti bizton jártok-tértek….«

Megint fülelt – majd berohant,
hatalmas hangja felszállt
és kioltotta a zsivajt,
mint a pislogó gyertyát.

Hármat se dobbant tán szivem,
már lovaikra kaptak,
elszáguldtak szélsebesen,
döngött a föld alattok.

A pár cigány maradt csak itt,
ezek most tovább húzták:
s Rákóczi népét, harcait
éltették tüzes nóták…

be bizton vándoroltok.”

Ismét fülelt és már rohant,
bekurjantott a házba,
és bár hatalmas volt a hang,
elnyelte szörnyű lárma.

Hármat se vert szívem talán,
már mindnyájuk lovon ült,
föl, és tovaröppent szaporán,
hogy rázkódott bele a föld.

A cigánybanda tüzesen
rárántva száraz fáját,
ős lázadást húzott nekem:
a Rákóczi nótáját.

[RADÓ ANTAL]:
Pusztai csárda[1452]

Tágas Magyarország földjén jártam-keltem,
S örömébe’ szinte repesett a lelkem,
Amikor elhagytam füvet, fát meg falvat
S láttam, hogy köröttem csendes puszta hallgat.

Hallgatott a puszta, üres volt a puszta;
Alkonyodó egét gyorsan átaluszta
Vészvihartól vemhes sürü barna felleg –
Meg-megdördült az ég, villám is lövellett.

Egyszer csak, mikéntha zaj riadna távol,
Mérföldnyi messzeség sötét homályából,
Földre vetem magam, hallgatódzom jobban,
Rémlik, hogy lovasnép paripája dobban.

S amikor közelebb, közelebb érkeztek,
Érzem, hogy a parlag egyre inkább reszket;
Egyre inkább s inkább megreszket a parlag,
Mint a szív, ha féli jöttét nagy viharnak.

Végre jön a ménes; csikósok nyargalják,
Őrült iramatban előre sarkalják;
Mindannyi rikoltva a lovát csapkodja,
Hosszú karikással nagyokat csattogva.

Száguld a paripa ina-szakadtába’,
Rúgja a port vadul patkózatlan lába;
Oda se a szónak, vágtat szanaszéjjel,
Győzve szalad versenyt a rohanó széllel.

Mindhiába szalad: meg vagyon nyügözve
Azt a kemény féket nem tépheti öszve;
Megüli a legény, erős kézzel tartja,
Mélyen a véknyába feszitve a sarka.

Arrafelé mentek, hol sötét borúba’
Közelgett a szelek vészes háborúja,
Azután eltüntek közte a felhőknek,
Mintha csak a felhők nyelték vón’ el őket.

De én még utánok soká nézelődtem:
Azt hittem, hogy hallom, látom még előttem
Iramló lábaik dörgő dobogását,
Fekete sörényük lengő lobogását.

Mintha a fellegek paripák volnának,
Vad hajszájok közben egymásba folynának,
Amint a mennyégnek viszhangos pusztáját
Vészes rohanással száguldva bejárják.

Vakmerő csikósuk, vihar őkigyelme,
Mintha jókedvűen nótát énekelne:
Kergeti, zavarja, »előré!«-t rikácsol;
Fut is a ménes a villám-karikástól.

A sok szilaj állat végre belefárad;
Immár csak poroszkál, csak ügetve járhat.
Le a pusztaságra, egyre erősebben,
Hull a veritékök, nehéz esőcsepben. –

[SZABÓ LŐRINC]:
A pusztai csárda[1453]
Die Heideschenke

A széles magyar ég alatt
jártam, vigan bucsúzván
fától, falutól, s utamat
kint róva már a pusztán.

A puszta csöndes volt s kihalt;
alkonyfelhők vonúltak,
s itt-ott, jósolva zivatart,
villám erei gyúltak.

És jele rezzent – mi lehet? –
valami messzi nesznek;
a gyepre nyomtam fülemet:
lovasok közelednek?

És ahogy jöttek, a talaj
lassan remegni kezdett,
mind komorabban, mint vihar
előtt a szív ha reszket.

Pusztai ménes tört felém,
száguldva, zúgva tombolt,
s nyomában néhány vad legény
durrogtatta az ostort.

Fekete ének, gyors paták
rúgják hátra a földet,
tiporják a szél rohamát
s dühébe dübörögnek.

De fegyelemre kényszerűl
a mén ficánkolása,
a csikós lába úgy feszűl
vaspántként a hasára.

Arra zúgtak el, honnan a
vihar hadai jöttek;
nyomuk sincs – felhős éjszaka,
nyelte magába őket.

Fül s szem velük volt még tele,
hallotta, szinte látta,
pata hogy döng s mily fekete
sörényük lobogása:

felhőkké váltak a lovak,
fent, gyors gomolyba gyűrten,
a visszhangzó mennybolt alatt
kavarogtak az űrben,

mig a szél, fújva förgeteg
csikósként a danáját,
bontogatta fejük felett
a villám karikását.

Jól megizzadtak a lovak,
lábuk robaja gyérült,
nagy esőcseppekben szakadt
a földre veritékük.

[1452] NÉK.53-57
[1453] ÖB.II.581-586

Hivta már a napot az esti nyugalom,
Engemet is hívott messziről egy halom;
Halomról egy kis ház intett le fehéren,
Szaporáztam léptem, hamarabb elérjem.

Nincsen már egy hang se; már a vihar elűlt.
Megszűnt a förgeteg, közben ki is derült.
Széles örömében hét szinbe tarkállván,
Fölszaladt az égre egy ifju szivárvány.

Közelgett a halom meg a házikója,
Lecsószott a nap is hosszu nyugovóra,
Küldött még egy sugárt a tető-gyékényre,
Még a két ablakot tüzbe vonta fénye.

Zöld cégért himbáltat a csárdának orma;
Táncot jár a cégér, mintha részeg volna.
Belülről muzsika, szilaj nóta csendült
Beh jó dolga lehet, aki odabent ül!

Befordultam én is a víg dáridóba,
Leültem magamban a tágas ivóba;
Körültem a csárdás szilajul kerengett,
Hogy az egész ház is szinte-szinte rengett.

Helyre lányok ropták, fiatalok, karcsuk,
Perdültek, fordultak, kicsattant az arcuk;
Kicsattanó arcuk mint a piros rózsa –
Betyárgyerek vélök beh gyöngyen aprózza!

Tapsol egyet-egyet, nagyot rikkant közbe,
Taktusra veri a sarkantyuját öszve.
Hogy' ujjong a nóta, ha jarják a frissét,
Hogy' megsír szomorún, hogy' vidul fel ismét!

Most az egyik betyár énekbe fog újra:
»Gyöngyélet ez, pajtás!« magas kedvvel fújja.
De amíg ő fujja, rózsaszinü kedvbe',
Szomszédja pilláján könynek csillog nedve.

Búsul a kapitány, szótalan az ajka,
Napsütötte arcát karja fölé hajtja.
Nem hallja, akármit zengenek a dalok,
Élte nehéz során szomorun andalog.

Néha-néha busa szemöldöke alul
Kivillan nézése tüzesen és vadul,
Mint amikor éjjel kietlen a pagony
S pásztortüznek fénye tör át a galyakon.

De ha a sarkantyú vidámabban pendül,
Ha a betyárnóta szilajabban csendül:
Rég üres kancsóját két kezébe kapja
S nekikeseredve az asztalhoz csapja.

Tejbemártott képü, gyönge fiatal lány,
Melléje simulva, búsan ül a balján;
Míg a többi mulat, míg a többi járja,
Nézi csak a táncot, nem áhitós rája.

Apja, a kapitány, szemét föl-fölveti,
Ártatlan arcától búját elfeledi:
Hej de ha aztán a jövendőre gondol,
Meg' elborul képe sajgó fájdalomtól.

Még vadabbul húzza Fáraónak népe
Betyárok fülébe, betyárok szívébe;
Gyujtogat a jókedv egyre veszettebben,
Égnek valamennyen édes őrületben.

Kapitány szive is egyszerre csak tágult,
Búfelejtő dalra maga is csak rágyujt…
De nekem eszembe jutott a bitófa,
S nem volt maradásom benn a dáridóba!.

Hallgatott a puszta; azonközben éj lett.
Csak a mennynek ölén, ott volt egy kis élet.
Tele képpel a hold csendesen ballagott,
Legeltetve nyáját, a tenger csillagot.

Kapitány se maradt sokáig a házba',
Kisompolygott ő is, lassan, nagy-vigyázva.
Rés-fülekkel figyelt ki a csöndes éjbe,

Közben megjött az alkonyat:
kis dombok integetnek
messziről, és fehér falak,
sürgetve, hogy siessek.

Csend volt, oszlott a sűrü köd;
s örvendve távozásán
a sík fölé égnek szökött
a fiatal szivárvány.

A dombok megjöttek; tünő
pírján az esti napnak
kigyúlt a barna nádtető
s lángot vetett az ablak.

Szinte részegen lobogott
fent a zöld csárda-cégér;
füleltem: kik dalolnak ott
tüzes cigányzenénél?

S már bent is voltam, a sarok-
padkán, egy icce mellett,
és néztem, tánca hogy forog
az ujabb förgetegnek.

Friss volt a lány mind s fiatal,
arc és termet sudár, szép:
csakúgy perdűltek! S a duhaj
legények? Vad betyárnép?

Tenyér csattog, sarkantyu peng,
ütemre, mint a nóta,
ujjong a dal, majd sírva zeng,
s szilajjá komorodva.

Hang kurjant : „Fiúk, szabadok – !
Hej, ez aztán az élet!"
De a száj felé könny csorog,
mig viharzik az ének.

A barna betyárkapitány,
fejét öklére hajtva,
néz, mintha itt se volna: tán
a jövőjét kutatja.

Sűrű szemöldöke mögűl
szeme zordan parázslik,
mint láng, ha éji fák közül
az erdőből világít.

De, ahogy magasabbra hág
a kedv s dac gyúl a vérben,
látom, a kiürült kupát
földre söpri kevélyen.

Hajadon ül az oldalán,
gyermeki tisztelettel,
de, bár vigat húz a cigány,
tánc, nóta neki nem kell.

Az apa szeme boldogan
gyönyörködik a lányban,
bár a gyönyörnek férge van:
„Mi lesz, ha majd – magában…–?!"

Mind szilajabban hegedűl
a lelkekbe a banda
és édes őrület derűl
a sok keserü arcra.

Még a vezér is enyhül; óh!
bármily szigoru máskor: –
eszembe sajdúlt a bitó
és kiszöktem a házból.

A puszta néma volt s halott,
élet csak fent az égen;
néztem a tenger csillagot
s a nagy holdat az éjben.

A kapitány is kiosont,
járt-kelt, halkan körözve,
fülelte, ott, messze, mi zsong,

Azután letérdelt, fülét földre téve:

Nem kell-e tartani közelgő veszélytől,
Arra felé jövő lépések neszétől?
Nem dobog-e a föld paripa-rohamtul?
Nem jön-e nyomukban az üldöző pandur?

Árva hang se hallszott se földon, se légbe'.
Akkor oszt' megállott, fölnézett az égbe,
Fel a sok csillagra, fel a szálló holdra,
Bánatos-magában sorsát elgondolta:

»Hej ti szép csillagok – mondhatta buvába' –
Hej te halavány hold, szép feher gubádba'!
Biztos az ösvénytek, életetek boldog,
Az ég országutján nyugton vándoroltok!«

Még egyszer körülnéz, oszt' egy pillanatban
Hangos parancs-szóval az ivóba pattan.
Ottbenn még danolnak, ottbenn most is járják,
De hangja benyeli a zsibongó lármát.

Alig térült-fordult, mind lovára hágott,
Nyakukba vették a kerek pusztaságot;
Kantár-megeresztve úgy tova-ugrattak –
Megrengett a föld is, amerre rugtattak.

De még a cigányok maradtak sokáig:
Elhuzattam legszebb; legrégibb nótáik',
Miket már Rákóczi idejébe' húztak –
Régi-régi nóták, keservesek, búsak….

(*Szabad fordítás.*)

és fülelt, le a földbe:

hogy nem tör-e rájuk a baj,
rém, ott, az árnyakon túl,
s nem jelzi-e rezgő talaj,
hogy rajtuk üt a pandúr.

Semmi nesz. Megállott tehát,
bámult a csillagokra;
bámulta a hold udvarát,
mintha azt mondta volna:

„Ártatlan hold, te szűz, hideg,
és csillagmilliók, ti,
biztonságban be jó lehet
ott fönt kört körre róni!"

Megint figyelt – s pattant legott,
bekiáltott a házba
és szavára elhallgatott
a hejehuja, lárma.

S még hármat se vert a szivem,
lovon mind, tovaszáguld,
ill' a berek – vészterhesen
döngött a föld utánuk.

A banda meg húzta tovább,
szive tűz is, keserv is,
s árnyként ébredt, nótáin át,
Rákóczi; a rebellis!

[>*159*] LENAU:
Heidebilder – **Himmelstrauer**[1454]

Am Himmelsantlitz wandelt ein Gedanke,
Die düstre Wolke dort, so bang, so schwer;
Wie auf dem Lager sich der Seelenkranke,
Wirft sich der Strauch im Winde hin und her.

Vom Himmel tönt ein schwermuthmattes Grollen,
Die dunkle Wimper blinzet manches Mal:
So blinzen Augen, wenn sie weinen wollen,
Und aus der Wimper zuckt ein schwacher Strahl.

Schon schleichen aus dem Moore kühle Schauer
Und leise Nebel über's Heideland,
Der Himmel ließ, nachsinnend seiner Trauer,
Die Sonne langsam fallen aus der Hand.

LENAU:
Heidebilder – **Himmelstrauer**[1455]

Am Himmelsantlitz wandelt ein Gedanke,
Die düstre Wolke dort, so bang, so schwer;
Wie auf dem Lager sich der Seelenkranke,
Wirft sich der Strauch im Winde hin und her.

Vom Himmel tönt ein schwermutmattes Grollen,
Die dunkle Wimper blinzet manches Mal,
— So blinzen Augen, wenn sie weinen wollen, —
Und aus der Wimper zuckt ein schwacher Strahl. —

Nun schleichen aus dem Moore kühle Schauer
Und leise Nebel über's Heideland;
Der Himmel ließ, nachsinnend seiner Trauer,
Die Sonne lässig fallen aus der Hand.

[ÁPRILY LAJOS]:
Égi gyász[1456]

Az ég arcán egy gondolat magában:
nagy, barna felleg, súlyos és komor;
mint dúlt idegbeteg kórházi ágyban,
szélben vergődve csapkod egy bokor.

A menny morajt küld fáradtan heregve,
sűrűn pislant pillája, színe gyász
– szem pillog így, ha könnye már eredne –,
belőle fáradt fénysugár cikáz.

Hűs permeteg szitál a lápszegélyen,
finom köd ül meg puszta parlagot;
az ég a gyászán eltűnődve mélyen,
kiejtette kezéből a napot.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Az ég gyásza[1457]

Egy gondolat száll át az ég orcáján,
Az a bús felleg, aggasztó, komor;
Mint hánykolódik tébolyult az ágyán,
Úgy hajladoz a szélben a bokor.

Komor panasz dübörg alá az égrül,
Haragtól bús sötét pillája ráng,
– Igy rándul a szem, hogyha sírni készül –
S kicsap belőle egy-egy gyönge láng.

Hűs borzongás, a lápról settenkedve,
Szitáló köd a síkra ballagott;
Az ég kezéből, gyászán töprenkedve,
Nagy bágyadtan kiejté a napot.

[FELEKI SÁNDOR]:
Égi bánat.[1458]

Mint gondolat, bolyong az égnek arcán
A sötét felhő s oly bús, oly komor;
Mint lelki beteg hánykolódik ágyán,
Hányódik széltől rázva a bokor.

Az égen hallszik tompa, bús dübörgés,
Zordon szemöldje rándul néha már.
A szem hunyorg így, ha sirásra készül
S a pillákból cikáz egy gyér sugár.

A lápról hűvös szellők lengedeznek
És köd gomolyg a pusztaság felül.
Az ég kiejti a napot kezéből,
Míg bánatában lassan elmerül.

[FELEKI SÁNDOR]:
Égi bánat[1459]

[HAVAS ISTVÁN]:
Az ég gyásza.[1460]
(Himmelstrauer)

[RÓNAY GYÖRGY]:
Az ég gyásza[1461]
Himmelstrauer

[1454] LWB.I.33
[1455] LS.64
[1456] ÁLA.107
[1457] BNK.79
[1458] LM.72
[1459] LVF.31-32
[1460] LVH.43
[1461] K.II.5

Mint gondolat, bolyong az égi bolton
A sötét felhő s oly bús, oly komor;
Mint lelki beteg hányolódik* ágyán
Hányódik, széltől rázva, a bokor.

Az éjen tompa, bús dübörgés hallszik,
Villámlik egyet, majd sötét marad.
Igy rezg a szem, ha már sírásra készül
S csak néha küld egy bágyadt súgarat.

A lápon hűvös szellők lengedeznek
És köd gomolyg a pusztaság felül;
Az ég kiejti a napot kezéből,
Míg gyászos bánatában elmerül.

Az ég arcán bús gondolat lebeg,
Baljóslatú felhő, sötét, komor.
Mint álmatlan ágyán a nagybeteg,
Hánykódik a szélverte fa s bokor.

Elfojtott dörgés mordul oda fenn,
Az ég pillája sűrün hunyorog,
(Sírás előtt így pislogat a szem,)
S nyomán fény sávja villan ki legott.

A lápból nyirkos gőz emelkedik,
A nagy Alföldre esti köd szakad,
S az égnek, míg gyászán töprenkedik,
Gondatlan kezéből kihull a Nap.

Az ég arcán egy gondolat: sötéten
egy felhő száll át, gyászos és komor;
mint nagybeteg ágyán a láz hevében,
hánykolódik a szélben a bokor.

A menny bosszúsan, tompán fölmorajlik,
nehéz pillái megvonaglanak –
Így rebben a szem, ha sirásra hajlik,
s fakó fény lobban a pillák alatt.

A láp hidege a síkságra árad,
a puszta fölött pára kavarog;
az ég utánagondol bánatának,
és kiejti kezéböl a napot.

[SZABÓ LŐRINC:]
Gyászos ég
(Lenau)[1462]

Az ég arcán egy nehéz gondolat száll,
az a felhő, az a vad és komor;
mi~~x~~ent lelkibeteg, kire éji harc vár,
hánykolódik a szélben a bokor.

Az ég dörög, haragfekete bánat,
meg-megrándúl sötét szemöldöke,
– szem remeg így, mielőtt könnybe lábad –
és néha villan a pillák köze.

Most, mintha a láp hűs borzama* lenne,
köd kél s a pusztán halkan átlobog;
a fáradt égbolt, gyászán elmerengve,
kiejtette kezéből a napot.

=

Ford: Szabó Lőrinc[1465]

[SZABÓ LŐRINC:]
Gyászos ég[1463]

Az ég arcán egy nehéz gondolat száll,
az a felhő, az a vad és komor;
mint lelki beteg, kire éji harc vár,
hánykolódik a szélben a bokor.

Az ég dörög, haragfekete bánat,
meg-megrándul sötét szemöldöke,
– szem remeg így, mielőtt könnybe lábad –
és néha villan a pillák köze.

Most, mintha a láp hűs borzama kelne,
a köd a pusztán halkan átlobog;
a fáradt égbolt, gyászán elmerengve,
kiejtette kezéből a napot.

[SZABÓ LŐRINC:]
Gyászos ég[1464]

Az ég arcán egy nehéz gondolat száll,
az a felhő, az a vad és komor;
mint lelkibeteg, kire éji harc vár,
hánykolódik a szélben a bokor.

Az ég dörög, haragfekete bánat,
meg-megrándul sötét szemöldöke,
– szem remeg így, mielőtt könnybe lábad –
és néha villan a pillák köze.

Most, mintha a láp borzongása kelne,
a köd a pusztán halkan átlobog;
a fáradt égbolt, gyászán elmerengve,
kiejtette kezéből a napot.

[SZABÓ LŐRINC:]
Gyászos ég[1466]
Himmelstrauer

Az ég arcán egy nehéz gondolat száll,
az a felhő, az a vad és komor;
mint lelkibeteg, kire éji harc vár,
hánykolódik a szélben a bokor.

Az ég dörög, haragfekete bánat,
meg-megrándul sötét szemöldöke,
– szem remeg így, mielőtt könnybe lábad –
és néha villan a pillák köze.

Most, mintha a láp hűs borzalma kelne,
a köd a pusztán halkan átlobog;
a fáradt égbolt, gyászán elmerengve,
kiejtette kezéből a napot.

[SZIGETHY LAJOS]:
Az ég gyásza.[1467]

Bús gondolatként az ég arculatján
Felhő szállt ott, gyászos szinü, komor.
Mint a beteg, lelkének borulatján,
Hányódik a vad szélben a bokor.

Dördűl az ég haragos, halk morajja,
Sötét pillái megvonaglanak,
Mint emberé, ha könybe tör ki jajja,
Borús szemek meg-meg villámlanak.

Hűs borongás kél a mocsár ködéből,
Mely a sivár pusztán eláradott,
Az ég, búján merengve, a kezéből
Aláhullatja a halvány napot.

[>*160*] LENAU:
Sehnsucht – **Winternacht.**[1468]
1.

Vor Kälte ist die Luft erstarrt,
Es kracht der Schnee von meinen Tritten,
Es dampft mein Hauch, es klirrt mein Bart;
Nur fort, nur immer fort geschritten!

Wie feierlich die Gegend schweigt!
Der Mond bescheint die alten Fichten,
Die, sehnsuchtsvoll zum Tod geneigt,
Den Zweig zurück zur Erde richten.

Frost! Friere mir in's Herz hinein,
Tief in das heißbewegte, wilde!

LENAU:
Sehnsucht – **Winternacht**[1469]
1.

Vor Kälte ist die Luft erstarrt,
Es kracht der Schnee von meinen Tritten,
Es dampft mein Hauch, es klirrt mein Bart;
Nur fort, nur immer fort geschritten!

Wie feierlich die Gegend schweigt!
Der Mond bescheint die alten Fichten,
Die, sehnsuchtsvoll zum Tod geneigt,
Den Zweig zurück zur Erde richten.

Frost! Friere mir ins Herz hinein,
Tief in das heißbewegte, wilde!

[ÁPRILY LAJOS]:
Téli éjjel[1470]
1

A levegő dermedt-hideg,
havat roppantva lép a lábam,
szakállamban jég-szál zizeg;
no, csak tovább a hó-magányban!

Nagy, ünnepélyes némaság.
Holdfény szitál a vén fenyőre,
gallyát halálos szomjuság
hajlítja vissza most a földre.

Győzz, fagy, vad, forró szívemen,
hogy már ne vergődjék s ne fájjon!

---

* *sic!*
1462 Ms 4657/258 (*kézírás*)
1463 NIK.237
1464 SzLV.242
* *sic!*
1465 Utólag, elnagyolt kézírással.
1466 ÖB.I.105-106
1467 SOV.111
1468 LWB.I.37
1469 LWB.I.106
1470 ÁLA.107-108

Daß einmal Ruh mag drinnen seyn,
Wie hier im nächtlichen Gefilde!

2.
Dort heult im tiefen Waldesraum
Ein Wolf; — wie's Kind aufweckt die Mutter,
Schreit er die Nacht aus ihrem Traum,
Und heischt von ihr sein blutig Futter.

Nun brausen über Schnee und Eis
Die Winde fort mit tollem Jagen,
Als wollten sie sich rennen heiß:
Wach auf, o Herz, zu wildem Klagen!

Laß deine Todten auferstehn,
Und deiner Qualen dunkle Horden!
Und laß sie mit den Stürmen gehn,
Die frischer immer wehn von Norden!

Daß einmal Ruh mag drinnen sein,
Wie hier im nächtlichen Gefilde!

2.
Dort heult im tiefen Waldesraum
Ein Wolf; — wie's Kind aufweckt die Mutter,
Schreit er die Nacht aus ihrem Traum
Und heischt von ihr sein blutig Futter.

Nun brausen über Schnee und Eis
Die Winde fort mit tollem Jagen,
Als wollten sie sich rennen heiß:
Wach auf, o Herz, zu wildem Klagen!

Laß deine Toten auferstehn,
Und deiner Qualen dunkle Horden!
Und laß sie mit den Stürmen gehn,
Die frischer immer wehn vom Norden!

Hogy benne végre csend legyen,
mint itt, a dermedt éji tájon!

2
Farkas vonít, s a tar berek
az éj nyugalmát felriasztja
– mint anyját éhes kisgyerek –,
sürgetné: lesz véres falatja ?

Rohanva hó-pusztákon át,
a szél fákat bőszülve zúgat,
veszettre nyargalná magát,
ébredj, szívem, sjajgasd ki búdat!

S halottaid hadd keljenek,
sok kínod is: bús éji horda,
hadd kapják el viharszelek,
észak zord népe hadd sodorja!

[DEÁK TAMÁS]:
Téli éj[1471]

A levegő is megfagyott,
a hó visongva tűri lábam,
zötgő szakállú árny vagyok,
ki menekül az éjszakában.

Mi ünnepi a táj s a csend!
Kék fénye hull a néma holdnak,
az öreg fenyves elmereng,
vágyódó gallyak lehajolnak.

Hasítson fagy könyörtelen,
forró és vad szivembe vájjon!
– Hogy végre nyugalom legyen
énbennem is, akár e tájon.

[FELEKI SÁNDOR]:
Téli est.[1472]

I.
A lég a fagytól dermedett,
Csikorg a hó, lábam ha rálép.
Szakállam dér, párát fuvok.
Tovább csak, egyre csak tovább még.

Mily csendes, ünnepi a táj!
Fényt vet a hold a vén fenyőkre.
Földig konyulnak galyaik,
Vágynak pihenni mindörökre.

Óh fagy, hadd üljön hideged
Vad, fellobbant szivembe mélyen,
Hogy béke legyen már belül,
Mint itt e tájon, csendes éjen!

II.
Erdő mélyén farkas vonit
S mint anyját kelti fel a kisded:
Álmából fölveri az éjt
S vár tőle húst, vérlepte frisset.

Most kergetőznek a szelek,
Hó s jég fölött őrült a hajsza,
Hogy holtra űzzék magukat.
Ébredj szivem szilaj panaszra!

Támasszad fel halottaid
Kinjaid sötét csapatját!
Éjszak zord játszótársai,
A viharok, el hadd ragadják!

[GULYÁS PÁL]:
Téli éj[1473]

1
A fagytól a lég megmeredt,
recseg-ropog a hó alattam,
párám gőz, szakállam zörög, –
de csak előre szakadatlan!

Mily ünnepélyes hallgatás!
A Hold alatt vén, görbe fenyvek
halálsóváran, zúzmarás
arccal a Föld felé merengnek.

Oh fagy, dermedj szívembe már,
ebbe a vulkánpoklu vadba!
Hogy legyen nyugta végre már,
mint itt az éjben, a szabadba!

2
Ki üvölt az erdőn át?
Egy farkas! – Mint anyját a gyermek,
úgy sírja fel az éjszakát,
kérve vérét az eledelnek!

A jegen át és havon át
szelek zúgnak őrült rohamba,
egymást törve, mint katonák:
ébredj, szivem, sóhajts kacagva!

Rázd fel ezer halottadat
és kínod fekete hordáit!
Hadd kövessék a vészhadat,
Észak zordon játék-csordáit!

[HAVAS ISTVÁN]:
Téli éjszaka.[1474]
(Winternacht)

I.
A levegő oly zord, fagyos.
Csikorgó hóba lép a lábam;
Lehem: gőz, bajszom: jégcsapos –
De csak tovább, előre bátran!

Csend, csend. Oly ünnepi a táj!
A hold rátűz a vén fenyőkre,
Míg ők – agg éltük terhe fáj! –
Csüggedt ággal néznek a földre.

Fagy, óh, hatolj be szívemig,
E dúlt és lázas szívbe mélyen,
Teremts ott csendet – mint ez itt
Ebben a néma téli éjben!

II.
Farkas üvölt a hegy alól;
Felsírja, mint a gyermek anyját:

[KARDOS LÁSZLÓ]:
Téli éj[1475]

1.
Fagytól merev a lég, a rög,
Roppan a hó, amerre járok,
Szám gőzöl, szakállam zörög,
Tovább, tovább, én meg nem állok!

Mily ünnepélyes, néma táj!
Süti a hold a vén fenyőket,
Akire vágynak, a Halál,
A rög felé húzza le őket.

Fagy! Dermedj át a szívemen,
Mely úgy vonaglik forrva, fájón!
Hogy végre benn is csönd legyen,
Akárcsak itt ez éji tájon!

II
Farkas vonít az erdei
Sűrűn — mint anyját csecsemője,

[KARDOS LÁSZLÓ]:
Téli éj[1476]

I
Fagyos-merev a lég, a rög,
Roppan a hó, amerre járok,
Szám gőzöl, szakállam zörög,
Tovább, tovább, én meg nem állok!

Mily ünnepélyes, néma táj!
Süti a hold a vén fenyőket,
Akire vágynak, a Halál,
A rög felé húzza le őket.

Fagy! Dermeszd át a szívemet,
Mely lüktetőn és forrva lázad!
Hogy végre hűs csönd ülje meg,
Akárcsak itt ez éji tájat.

II
Farkas vonít az erdei
Sűrűn — mint anyját csecsemője,

[RÓNAY GYÖRGY]:
Téli éjjel[1477]
Winternacht

1
A levegő dermedt-hideg,
havat roppantva lép a lábam,
szakállamban jég-szál zizeg;
no, csak tovább a hó-magányban!

Nagy, ünnepélyes némaság.
Holdfény szitál a vén fenyőre,
gallyát halálos szomjuság
hajlítja vissza most a földre.

Győzz, fagy, vad, forró szívemen,
hogy már ne vergődjék s ne fájjon!
Hogy benne végre csend legyen,
mint itt, a dermedt éji tájon!

2
Farkas vonít, s a tar berek
az éj nyugalmát felriasztja

[1471] TK.II.9-10
[1472] LM.22-23
[1473] GPV.606-607
[1474] LVH.27-28.
[1475] HTK.89,91
[1476] VIA.IV.426
[1477] K.II.8-9

Az alvó éjt álmaiból,
S követeli véres falatját.

A hómezőn sikong a szél
Őrületes gyors vágtatása,
A tombolás bősz versenyén
Készülj, te is, szív, lázadásra!

Rázd föl halottaidat s a
Kínok csordáját hadd röpítse
Tova az Észak-cimbora
Eszeveszett üvöltözése!

Az alvó éjet felveri
S véres koncát zsarolja tőle.

Hó s jég fölött zúgó szelek
Őrjöngenek, iszonyú hajsza.
Talán, hogy melegedjenek:
Serkenj, szívem, dühödt panaszra!

Serkenjenek halottaid
És kínjaid, e zord, konok raj!
S fussanak Észak durva-víg
Kölykeivel, a viharokkal!

Az alvó éjet felveri
S véres koncát zsarolja tőle.

Hó s jég fölött zúgó szelek
Őrjöngenek, iszonyú hajsza.
Talán, hogy melegedjenek:
Serkenj, szívem, dühödt panaszra!

Serkenjenek halottaid
És kínjaid, e zord, konok raj!
S fussanak Észak durva-víg
Kölykeivel, a viharokkal!

– mint anyját éhes kisgyerek –,
sürgetné: lesz véres falatja?

Rohanva hó-pusztákon át,
a szél fákat bőszülve zúgat,
veszettre nyargalná magát,
ébredj, szívem, s jajgasd ki búdat!

S halottaid hadd keljenek,
sok kínod is: bús éji horda,
hadd kapják el viharszelek,
észak zord népe hadd sodorja!

[SZABÓ LŐRINC]:
Szív az éjszakában[1478]
Winternacht

I

A levegő kristálymerev,
megyek, a hó ropog alattam;
a szó gőz, a szakál zizeg;
tovább! tovább csak, szakadatlan!

Mily ünnepélyes csönd a táj!
A vén fenyves – hold fölötte –
tán a halálba visszafáj,
oly fáradtan roskad a földre.

Fagy! dermedj át a szivemen,
dermedj dúló tüzébe mélyen!
Hogy végre bent is csönd legyen,
mint itt, a halott téli éjben!

2

Farkas üvölt a sürün át;
– mint anyját éhes csecsemője,
felriasztja az éjszakát
s véres koncát sürgeti tőle.

Jég s hó fölött tombolva vad
szelek zúgnak most, viharozva,
tán hogy beleizzadjanak:
ébredj föl, óh szív, vad panaszra!

Ébredjenek halottaid,
kín-hordák sötét raja, szárnyalj!
Hadd tomboljanak ők is itt
a zord északi cimborával!

[SZABÓ LŐRINC]:
Téli éjszaka[1479]

I

A levegő jég és üveg,
megyek, a hó ropog alattam;
gőzt fúvok, szakállam zizeg;
tovább, tovább csak, szakadatlan!

Hogy hallgat az ünnepi táj!
Holdfény hull az öreg fenyőkre,
s mintha vonzaná a halál,
úgy ejti ágát mind a földre.

Dermedj át, fagy, a szivemen,
hogy dúló, vad tüze megálljon
és végre bent is csönd legyen,
mint itt az éjszakai tájon.

II

Farkas vonít a sürün át;
mint anyát éhes csecsemője,
felüvölti az éjszakát
s véres koncát sürgeti tőle.

A havon most őrjöngve zúg
a szél föl s alá viharozva,
talán hogy ne vacogjon úgy:
ébredj, óh szivem, vad panaszra!

Ébredjenek halottaid,
kínok sötét serege, szárnyalj!
Kavarogj és tűnj tova víg
és zord északi cimboráddal!

[SZABÓ LŐRINC]:
Téli éjszaka[1480]
Winternacht

1

A levegő jég és üveg,
megyek, a hó ropog alattam;
gőzt fúvok, szakállam zizeg;
tovább, tovább csak szakadatlan!

Hogy hallgat az ünnepi táj!
Holdfény hull az öreg fenyőkre,
s mintha vonzaná a halál,
úgy ejti ágát mind a földre.

Dermedj át, fagy, a szivemen,
hogy dúló, vad tüze megálljon
és végre bent is csönd legyen,
mint itt az éjszakai tájon.

2

Farkas vonít a sürün át;
mint anyát éhes csecsemője,
felüvölti az éjszakát
s véres koncát sürgeti tőle.

A havon most őrjöngve zúg
a szél föl s alá viharozva,
talán hogy ne vacogjon úgy:
ébredj, óh szivem, vad panaszra!

Ébredjenek halottaid,
kínok sötét serege, szárnyalj!
Kavarogj és tűnj tova víg
és zord északi cimboráddal!

[>*161*] LENAU:
Vermischte Gedichte – **Der Räuber im Bakony***[1481]

Der Eichenwald im Winde rauscht,
Im Schatten still der Räuber lauscht,
Ob nicht ein Wagen auf der Bahn
Fern rollt heran.

Der Räuber ist ein Schweinehirt,
Die Herde grunzend wühlt und irrt
Im Wald herum, der Jäger steht
Am Baum und späht.

Er hält den Stock mit scharfem Beil
In brauner Faust, den Todeskeil;
Worauf der Hirt im Wurfe schnellt
Sein Beil, das fällt.

Wählt aus der Heerd' er sich ein Stück,
So fliegt die Hacke ins Genick,
Und lautlos sinkt der Eichelmast
Entseelter gast.

Und ists ein Mensch mit Geld und Gut,
So meint der Hirt: es ist sein Blut

[BACHER-BODROGH PÁL]:
A bakonyi zsivány[1482]

A szélben zúg a tölgyezer,
Az árny között zsivány neszel:
Kutatva néz szekér után,
Ha jönne tán.

A rabló pénzsovár kanász,
A nyáj röfögve futkorász
És addig ő a tölgy alatt
Figyel, kutet.

Kezében tartotta a fokost,
Mellyel halált kaálra oszt.
Kit gyilkos érccel megdobott,
Tüstént halott.

Ha hizó kell a nyáj közűl,
Az éles fejsze lerepűl.
Ledől az állat szótlanúl
S legott kimúl.

S ha ember jő és pénze van,
A pásztor így szól: „Épp olyan

[FELEKI SÁNDOR]:
A bakonyi betyár**[1483]

Szélvész zúg át a tölgyesen,
Árnyában betyár áll lesen:
Az országútra mikor tér
Utas, szekér?

ő a disznóknak pásztora.
A nyáj legelve jár tova
S ő kémlelődve szerte néz,
Zsákmányra kész.

Figyeld az izmos, barna kart,
Élesre fent fokost ha tart.
Ha száll a balta és talál:
Az kész halál.

S ha választ a disznók közül,
A balta felé röpül.
A hízó roskad hangtalan
És vége van.

És hogyha gazdag arra tér,
Szól: Ez is ugyanaz a vér.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
A Bakony haramiája[1484]
Der Räuber im Bakony

A szélben zúg a tölgyvadon,
sötétjén rabló les: vajon
merről robog e tájra már
egy jó batár.

A rabló – disznókat terel,
s az mind a makkost túrja fel;
kondásuk árnyas fát keres
és egyre les.

Barnult kezében nagy fokost
szorít, ha ezzel sújt le most,
s ha bármit gyorsan eltalál:
az kész halál.

Ha megkívánna néhanap
egy süldőt: már nyakára csap;
ledől a makkfi hangtalan
és vége van.

Ha pénzest üt le, így rebeg:
„Az én vérem is ily meleg,

[1478] HSz.75
[1479] SzLV.242
[1480] ÖB.I.143-144
[1481] LWB.II.253
[1482] BI.148
[1483] LM.183
[1484] FZB.11-12

Nicht anders, auch nur roth und warm,
Und ich bin arm.

E vér, mint az, csak úgy bugyog
S szegény vagyok.

Ez is csak piros és meleg
S én éhezek!

nem rosszabb, csak mohón sajog:
szegény vagyok!”

** Wald in Ungarn*

*** Lenau e versét 1842. május 31.-én Stuttgartban olvasta fel először és a következő megjegyzéssel kisérte: A leggonoszabb rablók Magyarországon a disznópásztorok. Maguk előtt hajtják disznaikat s az útas mellett elballagnak. Hirtelen megfordulnak s az utas nyakának hajitják a baltát. Biztosan találnak, mert tölgyfákon gyakorolják a baltavetést. A disznók után is így vetik s egész pontosan találják azokat. (Niendorf: Lenau. 138. oldal.)*

[JANKOVICH FERENC]:
Bakonyi betyár[1485]
Der Räuber im Bakony

Erdőn a szél sziszegve jár,
árnyék mögén les a betyár:
messziről ki fordul be, vaj,
a kocsival?

Kanász, amúgy… Körötte csend.
Csordája széled, túr, röffent
az erdőn… Ő útnál-közel,
mered s fülel.

Barna öklében kurta nyél,
s balta azon, – halálos él;
bizony, könnyen oda talál,
ahol a nyáj.

Megyen a nyáj, forog a nyáj, –
kirepül a balta – s talál!
Némán fekszi meg a sürüt,
akit megüt.

S ha ember az, pénzes, batyus –
piros, meleg vére kihull – s
foga közt ez emígy morog –
szegény vagyok!

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
A bakonyi betyár[1486]

A tölgyest szél zizegteti,
homályban a betyár lesi,
nem tűnik-e föl egy szekér,
mely erre tér?

Kanász különben a betyár,
a konda túr, röfögve jár
az erdőn, ő a fa mögül
les, s csupa fül.

Barna öklében kurta nyél,
rajta a gyilkos baltaél:
amire baltája lecsap,
fűbe harap.

Kiszemel egy disznót, repül
a vas, s már nyakszirtjében ül,
a makkos vendége lehull,
s némán kimúl.

S ha pénzes, batyus ember az,
így szól a kanász: – Szent igaz,
hogy ebből is csak vér bugyog,
s szegény vagyok.

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
A bakonyi betyár[1487]

A tölgyest szél zizegteti,
homályban a betyár lesi,
nem tűnik-e föl egy szekér,
mely erre tér?

Kanász különben a betyár,
a konda túr, röfögve jár
az erdőn, ő a fa mögül
les s csupa fül.

Barna öklében kurta nyél,
rajta a gyilkos baltaél:
amire baltája lecsap,
fűbe harap.

Kiszemel egy disznót, repül
a vas s már nyakszirtjében ü1,
a makkos vendége lehull
s némán kimul.

S ha pénzes, batyús ember az,
így szól a kanász: szentigaz,
hogy ebből is csak vér bugyog,
s szegény vagyok.

[SZABÓ LŐRINC]:
LENAU: Der Räuber im Bakony
Bakonyi betyár[1488]

A tölgyesben szél dühe dúl.
Az árnyékban betyár lapúl:
lesi, nem jön-e távoli
u~~x~~|*t*|as, kocsi.

E~~y~~|*g*|yébként kondás. Száz malac
s disznó röfög a fák alatt
s túr-fúr… De szótlan leskel a
haramia.

Barna öklében fokosa~~x~~,
villog, mint az istennyila,
s amire röptében lecsap,
az ott marad.

Megkíván egy~~x~~ jó falatot?
Baltája nyakszirtbe suhog
s egy süldő némán dől vele
a makkra le.

S ha embert, pénzest, sújt vasa:
„Annak is ~~x~~|*p*|iros-meleg a
vére…Én meg” – így háborog~~x~~ –
„szegény vagyok!”

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Bakonyi betyár[1489]
Der Räuber im Bakony

A tölgyesben szél dühe dúl.
Az árnyékban betyár lapúl:
lesi, nem jön-e távoli
utas, kocsi.

Egyébként kondás. Száz malac
s disznó röfög a fák alatt
s túr-fúr… De szótlan leskel a
haramia.

Barna öklében fokosa,
villog, mint az istennyila,
s amire röptében lecsap,
az ott marad.

Megkíván egy jó falatot?
Baltája nyakszirtbe suhog
s egy süldö némán dől vele
a makkra le.

S ha embert, pénzest, sújt vasa:
„Annak is piros-meleg a
vére… Én meg” – így háborog –
„szegény vagyok!”

[>*162*] LENAU:
Vermischte Gedichte – **Frühling.**[1490]

Die warme Luft, der Sommerstrahl
Erquickt mein Herz, erfüllt das Thal.

LENAU:
Vermischte Gedichte – **Frühling**[1491]

Die warme Luft, der Sommerstrahl
Erquickt mein Herz, erfüllt das Thal,

[FELEKI SÁNDOR]:
Tavasz.[1492]

Friss szellő, napfény völgy felett,
Szívem dagadoz tőletek.

1485 TTL.234-235
1486 KLV.I.608
1487 TTL.215-216
1488 Ms 4657/683 (*gépírás*)
1489 ÖB.I.540-541
1490 LWB.I.227
1491 LS.344-345
1492 LM.306-307

O Gott! wie deine Schritte tönen!
In tiefer Lust die Wälder stöhnen;
Die hochgeschwellten Bäche fallen
Durch Blumen hin mit trunknem Lallen;
Sein bräutlich Lied der Vogel singt,
Die Knosp' in Wonne still zerspringt;
Und drüber goldner Wolken Flug:
Die Liebe ist in vollem Zug.
An jeder Stelle möcht' ich liegen,
Mit jedem Vogel möcht' ich fliegen,
Ich möchte fort und möchte bleiben,
Es fesselt mich und will mich treiben.
O Lenz, du holder Widerspruch!
Dem Herzen wird so wohl, so bang,
Umglüht, umrauscht von Frühlingsdrang,
Es fühlt des Lenzens Widerspruch:
Ersehnte Ruh und Friedensbruch,
So heimathlich und ruhebringend, –
So fremd, in alle Ferne dringend.
Das Frühlingsleuchten, treu und klar,
Erscheint dem Herzen wunderbar
Ein stehngebliebner Freudenblitz,
In Gottes Herz ein offner Ritz;
Und wieder im Vorübersprung
Ein Himmel auf der Wanderung;
Ein irrer Geist, der weilend flieht
Und bang das Herz von hinnen zieht.
Ich wandle irr, dem Himmel nach,
Der rauschend auf mich niederbrach;
O Frühling! trunken bin ich dein!
O Frühling! ewig bist du mein!

O Gott! wie deine Schritte tönen!
In tiefer Lust die Wälder stöhnen;
Die hochgeschwellten Bäche fallen
Durch Blumen hin mit trunknem Lallen;
Sein bräutlich Lied der Vogel singt,
Die Knosp in Wonne still zerspringt;
Und drüber goldner Wolken Flug:
Die Liebe ist in vollem Zug.
An jeder Stelle möcht ich liegen;
Mit jedem Vogel möcht ich fliegen,
Ich möchte fort und möchte bleiben,
Es fesselt mich und will mich treiben.
O Lenz, du holder Widerspruch!

Ersehnte Ruh und Friedensbruch,
So heimatlich und ruhebringend,
So fremd, in alle Ferne dringend.
Das Frühlingsleuchten, treu und klar,
Erscheint dem Herzen wunderbar,
Ein stehngebliebner Freudenblitz,
In Gottes Herz ein offner Ritz;
Und wieder im Vorübersprung
Ein Himmel auf der Wanderung;
Ein irrer Geist, der weilend flieht
Und bang das Herz von hinnen zieht.
Ich wandle irr, dem Himmel nach,
Der rauschend auf mich niederbrach;
O Frühling! trunken bin ich dein!
O Frühling! ewig bist du mein!

Uram, hogy cseng, ahova lépsz te!
Erdőn mámor-sóhaj a légbe,
Virág fürdik csermely-habokba,
Vize csörg ittasan dadogva.
Madárszívben násznóta kél,
Kéjtől pattan bimbó-levél
S aranyfelhő fent int nekem –
Szerelem csókja mindenen.
Ahány hely van, ott meg-megállnék,
Minden madárral messze szállnék.
Szívem úgy űz, meg itt maradna,
Majd földre von, majd visz magasba.
Szép ellentmondás, kikelet:
Várt béke, de harc jön veled.
Hív csendes otthon integetve
És vágy űz távol idegenbe.
Tavaszi fénylés, szép, szelíd,
Feléd csodásan közelít.
Örömfény vagy, itt hagyva még,
Isten szívén nyílt hasadék,
azután kék égbolt megint,
Mely vándorol és letekint.
Kóbor szellem, mely jön-siet
S magával vonzza bús szived.
Hogy rám szakadtál téveteg,
Bolygok kábultan, ég, veled.
Tavasz, tiéd szívem mámora!
Enyém vagy s nem hagylak el már soha!

[SZABÓ LŐRINC]:
Tavasz
(Nicolaus Lenau, 1802-1850)[1493]

Csordultig tölti szivemet
s a völgyet az arany meleg.
Hogy zengnek a lépteid, Isten!
Az erdő sóhajt mély gyönyörben,
virágtól részegen szakad
alá a megduzzadt patak,
a bimbók kéje szinte pattog,
madarak nászéneke csattog,
fent aranyszárnyú fellegek:
szerelmi diadalmenet!
Mindenütt szeretnék heverni,
minden madárral énekelni,
menni szeretnék és maradni,
lebilincselve is rohanni.
Mint édesbús vágy, perzsel az
izzó és ujjongó tavasz,
érzem ellentmondásait:
megnyugtat és nyugtalanít,
oly otthonos és békevágyó
s oly idegen és messzejáró!
A fény ezer csodás szine
lelkem tisztán ragyogja be:
megállt örömvillám e tűz,
rés, mely isten szivébe tűz,
aztán viharzó lendület,
égbolt, mely vándorútra megy,
lidérc, mely maradozva száll,
de bús szivünket viszi már.
Lidérc, szállok az ég után,
mely záporozva hull reám!
Óh tavasz! szivem mámora!
Tavasz, nem hagylak el soha!

=
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Tavasz
(Nicolaus Lenau, 1802-1850)[1494]

Csordultig tölti szivemet
s a völgyet az arany meleg.
Hogy zengnek a lépteid, Isten!
Az erdő sóhajt mély gyönyörben,
virágtól részegen szakad
alá a megduzzadt patak,
a bimbók kéje szinte pattog,
madarak nászéneke csattog,
fent aranyszárnyú fellegek:
szerelmi diadalmenet!
Mindenütt szeretnék heverni,
minden madárral énekelni,
menni szeretnék és maradni,
lebilincselve is rohanni.
Mint édesbús vágy, perzsel az
izzó és ujjongó tavasz,
érzem ellentmondásait:
megnyugtat és nyugtalanít,
oly otthonos és békevágyó
s oly idegen és messzejáró!
A fény ezer csodás szine
lelkem tisztán ragyogja be:
megállt örömvillám e tűz,
rés, mely isten szivébe tűz,
aztán viharzó lendület,
égbolt, mely vándorútra megy,
lidérc, mely maradozva száll,
de bús szivünket viszi már.
Lidérc, szállok az ég után,
mely záporozva hull reám!
Óh tavasz! szivem mámora!
Tavasz, nem hagylak el soha!

=
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Tavasz[1495]

Csordultig tölti szivemet
s a völgyet az arany meleg.
Hogy zengnek a lépteid, Isten!
Az erdő sóhajt mély gyönyörben
virágtól részegen szakad
alá a megduzzadt patak,
a bimbók kéje szinte pattog,
madarak nászéneke csattog,
fent aranyszárnyú fellegek:
szerelmi diadalmenet!
Mindenütt szeretnék heverni,
minden madárral énekelni,
menni szeretnék és maradni,
lenyűgözötten is rohanni.
Mint édesbús vágy, perzsel az
izzó és ujjongó tavasz,
érzem ellentmondásait:
megnyugtat és nyugtalanít,
oly otthonos és békevágyó
s oly idegen és messzejáró!
A fény ezer csodás szine
lelkem tisztán ragyogja be:
dermedt örömvillám e tűz,
rés, mely Isten szivébe tűz,
aztán viharzó szédület,
égbolt, mely vándorutra megy,
lidérc, mely tétovázva száll,
de bús szivünket viszi már.
Lidérc, szállok az ég után,
mely záporozva hull reám!
Oh tavasz! szivem mámora!
Tavasz, nem hagylak el soha!

[SZABÓ LŐRINC]:
Tavasz[1496]
Frühling

Csordultig tölti szivemet
s a völgyet az arany meleg.
Hogy zengnek a lépteid, Isten!
Az erdő sóhajt mély gyönyörben
virágtól részegen szakad
alá a megduzzadt patak,
a bimbók kéje szinte pattog,
madarak nászéneke csattog,
fent aranyszárnyú fellegek:
szerelmi diadalmenet!
Mindenütt szeretnék heverni,
minden madárral énekelni,
menni szeretnék és maradni,
lenyűgözötten is rohanni.
Mint édesbús vágy, perzsel az
izzó és ujjongó tavasz,
érzem ellentmondásait:
megnyugtat és nyugtalanít,
oly otthonos és békevágyó
s oly idegen és messzejáró!
A fény ezer csodás szine
lelkem tisztán ragyogja be:
dermedt örömvillám e tűz,
rés, mely isten szívébe tűz,
aztán viharzó szédület,
égbolt, mely vándorútra megy
lidérc, mely tétovázva száll,
de bús szivünket viszi már.
Lidérc, szállok az ég után,
mely záporozva hull reám!
Óh tavasz! szivem mámora!
Tavasz, nem hagylak el soha!

[>*163*] LENAU:
Vermischte Gedichte. Neue Folge –
Beethovens Büste.[1497]

[FELEKI SÁNDOR]:
Beethoven mellszobra.*[1498]

[SZABÓ LŐRINC]:
Beethoven mellszobra[1499]
Beethovens Büste

[1493] Ms 4657/259.I.-II. (*kézírás*)
[1494] Ms 4657/291.I.-II.
[1495] NLK.236-237
[1496] ÖB41.33-34; ÖB.I.50-51
[1497] LWB.I.273-275
[1498] LM.326-328
[1499] ÖB.II.453-456

Traurig kehrt' ich eines Abends
In mein einsam düstres Zimmer,
Ueberraschend drin entgegen
Blinkte mir ein Freudenschimmer.

Mit dem sichern Blick der Liebe
Hatt' ein Freund den Spalt getroffen,
Wo des Unmuths düstre Zelle
Blieb dem Strahl der Freude offen.

Ha! ich fand des Mannes Büste,
Den ich höchst als Meister ehre
Nebst dem schroffen Urgebirge
Und dem gränzenlosen Meere.

Ein Gewitter in den Alpen,
Stürme auf dem Ozeane,
Und das große Herz Beethovens,
Laut im heiligen Orkane,

Sind die Wecker mir des Muthes,
Der das Schicksal wagt zu fodern,
Der den letzten Baum des Edens
Lächelnd sieht zu Asche lodern.

Kämpfen lern' ich ohne Hassen,
Glühend lieben und entsagen,
Und des Todes Wonneschauer,
Wenn Beethovens lieder klagen;

Wenn sie jubeln, Leben schmetternd,
Daß die tiefsten Gräber klüften,
Und ein dionysisch Taumeln
Rauschet über allen Grüften.

Wenn sie zürnen, hör' ich rasseln
Menschenwillens heil'ge Speere,
Und besiegt zum Abgrund, heulend,
Flüchten die Dämonenheere. —

Sanftes Wogen, holdes Rieseln;
Sind des Weltmeers kühle Wellen
Süß beseelt zu Liebesstimmen?
Wie sie steigen, sinken, schwellen!

Auf der glatten Muscheldiele
Halten Nixen ihren Reigen,
Keime künft'ger Nachtigallen
Träumen auf Korallenzweigen.

Horch! noch leiser! dem Naturgeist
Abgelauschte Lieder sind es,
Die er flüstert in das erste
Träumen eines schönen Kindes;

Die er spielt auf Mondstrahlsaiten,
Ob dem Abgrund ausgespannten,
Deren Rhytmen in der Erdnacht
Starren zu Krystallenkanten;

Und nach deren Zaubertakten
Rose läßt die Knospe springen,
Kranich aus des Herbstes Wehmuth
Lüftet seine Wanderschwingen. —

Ach, Coriolan! vorüber
Ist das Ringen, wilde Pochen,
Plötzlich sind's die letzten Töne,
Dumpf verhallend und gebrochen.

Wie der Held im schönen Frevel
Ueberstürmte alle Schranken,
Dann — der tragisch Überwundne
Stehn geblieben in Gedanken.

Sinnend starrt er in den Boden,
Sein Verhängniß will Genüge;
Fallen fuß er, stummes Leiden
Zuckt um seine edlen Züge. —

Horch! Im Zwiespalt dieser Töne
Klingt der Zeiten Wetterscheide,
Jetzo rauschen sie Versöhnung
Nach der Menschheit Kampf und Leide.

Árva, rideg hajlékomba
Egyik este hogy beléptem,
Öröm fénye súgárzik ott
Mosolyogva én elébem.

Hű, baráti szeretetnek
Szeme a rést megtalálta,
hol a rossz kedv zord fülkéjén
Beszállhat egy fénysugárka.

Mert ott leltem annak szobrát,
Kit imádok, mint nagy Mestert,
Épp úgy, mint a bércóriáast
S a végtelen, örök tengert.

Zivatar az Alpesek közt,
Vihar, oceánt csapdosva
S Beethoven nagy szíve, melyből
Szent dalorkán száll magosba:

Ezek adnak nekem erőt,
hogy a sorssal nézzek szemben
S azt se bánom, ha porrá ég
Mindegyik fa édenemben.

Mi a szerete s lemondás,
Érzem a Beethoven-dalba,
S mi a harc, gyűlölség nélkül
S mi a halál kéj-borzalma.

Hogyha újjong életvígan,
Megnyílik a hantok sora
S keresztül zúg a sírokon
Bacchus tüzes, vad mámora.

Haragra ha gyúl, csattognak
Emberfogta szent fegyverek
S az örvénybe üvöltözve
Menekül a démonsereg. –

Más dala lágy ringás, csergés.
Az oceán hűvös habját
A szerelem hangjai tán
Boldogságban elringatják?

S kagyló szélén a tündérek
Karcsú lába táncra dobban.
Korallágon fülemilék
Bontakoznak még álomban.

A természet Szellemétől
Ellesett halk dallam szállt most.
Suttogja egy szép leánynak,
Aki első álmot álmod.

A dala, mely örvény felett vont
holdsúgaras húron lebben,
Földmélyében kristályosul
Finom szélű jegecekben.

Más nóta bűv-ütemére
kinyílnak a rózsaszálak
S darvak őszi bánat elől
Szárnylebbenve tovaszállnak. –

Coriolan! Hej, vége már
Vad tusának, viadalnak
S az utolsó dalakkordok
Hirtelen tört hangba halnak.

Ahány gát volt, szép bűnében
A hős mind' hogy törte össze,
majd legyőzve, tragikusan,
Megállt, némán lenyügözve.

Elborongva néz a földre,
Betelni kell a végzetnek.
Buknia kell. Néma kinok
Nemes arcán árnyat vetnek.

Idők hatátrfordulója
Tör a más-más dalból elő.
Emberi harc és baj után
Hangjuk most oly engesztelő.

Zord szobámba minap, árván,
este, búsan hazatérve,
meglepetés fogadott, jó
meglepetés drága fénye.

Egy barátom szeretete,
biztos szeme megtalálta,
fénysugárnak hol hagyott rést
az a komor, néma zárka.

Mellszobor állt bent : a férfi,
a mester, kit legnagyobbként
tisztelek, mint bércek őst,
mint a tenger végtelenjét.

Alpok zivatara, harc, mit
mennybolt, vihar s óceán vív
s a szent orkánként dübörgő
Beethoven, az óriás szív,

szítja dacom, hogy nevetve
nézzem dühét végzetemnek:
hogy gyúl s hogy vész hantujába
végső fája édenemnek.

Csata az, mely sose gyűlöl,
láng-szeretet és nyugodt sír
s fájó kéje a halálnak,
ha Beethoven dala fölsír;

ha meg ujjong, élet csattog,
ébrednek az ös halottak,
s kripták fölött, részegülten,
mint bacchusi had, robognak.

Ha haragszik, akarat küzd:
ember!… Vas csörg, lándzsa, dárda…
És üvöltve, verve zúg a
démonhad az alvilágba. –

Édes ingás, hab-zsibongás,
világtenger áramának
lelke suttog szerelemről?…
Hullám nő, hull, ó, hogy árad!

Kagylófödte, síma parton
táncos sellők játszadoznak,
korall-ágon eljövendő
csalogányok álmodoznak.

Csönd! Halkabban!… A Természet
szellemének ajka sóhajt:
dalt súg egy szép gyermek első
álmaiba, altatódalt;

hegedűje holdsugárhúr,
mélység fölé kifeszftett:
üteme a földi mélyben
kristályszögleteket illeszt,

varázsütemére bimbót
nyit a rózsa, s, íme, vándor
szárnyra kelve daru lebben
tova az ősz bánatából. –

Coriolán! Véget ért a
harc, a vad dölyf: belezörget
a gyorskezü vég – utolsó
hangok hullna.k, összetörtek!

Hogy vert minden akadályt a
szép gonosztett büszke hőse!
Most meg – ott áll, elbukottan,
tragikusan és tünődve.

Töpreng és a földre bámul,
romlását a sors akarja;
buknia kell, néma kínban
meg-megrándul nemes arca. –

Figyelj! E sok hang-tusában
idők fordulója zendül,
az emberért küzdött és sírt,
békét akar most, megenyhült.

In der Symphonieen Rauschen,
Heiligen Gewittergüssen,
Seh' ich Zeus auf Wolken nahn und
Christi blut'ge Stirne küssen;

Hört das Herz die große Liebe
Alles in die Arme schließen,
Mit der alten Welt die neue
In die ewige zerfließen.

Szimfóniák zúgásában,
Viharában Zeust látom,
Felhőn mint jő s Krisztus vérző
Homlokára csókot rányom.

S érzem, hogy zár karjaiba
A Szeretet mindent végre,
Mint foly egybe ó s új világ
Az örökös mindenségbe.

A zúgó szimfóniák szent
viharában földre szállva
Zeus közelít s nyomja csókját
Krisztus vérző homlokára;

hallgasd, roppant szíve mindent
szeretetben hogy fog össze,
a régi s az új világot
hogy öleli az örökbe.

** Lenau jóbarátja, Frank Gusztáv, lepte őt meg Beethoven mellszobrával.*

(3. vsz. vége: *grenzenlos* vagy *gränzenlos* az LS.-ben? – 7. vsz.: *duie*!+)

[*164*] LENAU:
Lyrische Nachlese –
An einen Tyrannen.[1500]

Tyrann! des Blutes, welches in Schlachten du
Vergossen kalt, das rauchte vom Henkerbeil,
Das, deinen Qualen zu entrinnen,
Strömte dein Sklave mit eigner Hand hin:

Des Blutes soll ein jeglicher Tropfen einst
Vor deinem Aug' in strafender Ewigkeit
Aufschäumen, schwellen zum Vulkane,
Der von den Seligen streng dich scheidet!

Erwacht dann Sehnsucht heiß in der Seele dir
Hinüber in die Thäler Elysiums,
Willst überklimmen du die Höh'n, dann
Schleudren sie dich in die Tiefe donnernd!

Entgegen gleiße deinem entsetzten Blick
Ein Schneegebirg von Menschenbeinen, hoch;
Darüber bleich und unbeweglich
Starre des Mondes bekümmert Antlitz.

Dann stocke, schweige jenes Gebirg des Bluts,
Herüberklinge deinem verlass'nen Ohr
Das Wonnelied der Auserwählten,
Säuselnd, unendliche Sehnsucht weckend.

Doch plötzlich störe Kettengerassel dich,
Und Sterbegewinsel, das durch die Lüfte klagt,
Und heulend rolle dir die Windsbraut
Schädellawinen vor deine Füße!

[FELEKI SÁNDOR]:
Egy zsarnokhoz.[1501]

Zsaarnok, aki a vért nyugodtan ontád,
Mely ott gőzölg a hóhérbárdokon,
Miket suhintott rabszolgák csapatja,
Hogy elkerüljék a kínozást:

E vérnek minden csöppje egybegyűlve
Szemed előtt forrjon majd büntetőn,
Mint vulkán, mely a magas égbe tör fel
S közted s a boldogok között határ!

Ha lelked' aztán égő vágy hevíti
Elysiumnak völgyei után
S a hegyeken átlépni ha kívánnál,
Zuhanj a mélybe mennydörgés között!

Fehéredjék rémült szened elébe
Embercsontok magasló hóhegye,
Reája sápatag és mozdulatlan
Meredjen a szomorú arcú hold.

Aztán a vérhegy álljon meg kihülve
És hallja füled, hogy cseng túl amott
Az üdvözültek boldog, szép imája,
Ébresztve egy végtelen epedést.

Majd hirtelen lánc-csörgés felzavarjon
S halók jaja, mely sír a légen át
És görgessen lábadhoz a vad orkán,
Míg zúg, süvölt, koponyalavinát!

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Egy zsarnokhoz[1502]
An einen Tyrannen

Te zsarnok! halld: a vér, mit ezer csatán
csapoltál, mely bakód tenyerén tapad,
melyet, hogy kínzásod kijátssza,
sok rabod ont ki saját kezével.

E sok-sok vércsepp forrjon öreg szemed
előtt, s e büntetés örökös legyen,
dagadjon vulkánná, rekesszen
el szigorúan a boldogoktól!

Ha majd szivedben vágy heve gyúl, amely
Elízium szép völgyeihez visz el,
ha ormokat megmászni készülsz:
döngve, dörögve a mélybe vetnek.

Riadt szemed vakítsa el éktelen
halotti csontok domború hóhegye;
fölötte sápadón, meredten
nézze a hold komor-árnyas arca!

Majd alvadjon meg akkor a vérhegy is,
és elhagyott füledbe a kéj dala:
a választottak hangja zengjen,
végtelen vágyakat fakasztva!

De téged lánc csörgése ijesszen, és
halálnyögést fuvalljon a szél feléd,
s üvöltve görgesse az orkán
holt koponyák lavináját hozzád!

[SZABÓ LŐRINC]:
~~LENAU:~~ An einen Tyrannen* ~~/"Lyrische Nachlese"/~~
Egy zsarnokhoz[1503]

Zsarnok! csatáid vére, s a vér, amely
hóhérbárdodról párolog, és amit
- halálba futni kínjaiktól –
rabjaid ontanak önkezükkel:

dagadjon égig s csöppjei büntető
öröklétével töltse riadt szemed,
forrjon, lobogjon s zárjon el, mint
tűzhegy, a boldogok otthonától.

Ha ébred akkor benned Elizium
derűs völgyének vágya s akarsz a zord
bércen túlhágni, vesse lábad
Etn~~x~~|*a*| dörögve a mélybe vissza.

Embercsontoknak hóhegye, égverő,
vakítson, őrült, rémteli látomás,
s fölötte sápadt-mozdulatlan
dermedezéssel a Hold bus arca.

Némuljon aztán mind ez a vér, a hegy,
és járjon át a távoli, üdvözült

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy zsarnokhoz[1504]
An einen Tyrannen

Zsarnok! csatáid vére, s a vér, amely
hóhérbárdodról párolog, és amit
- halálba futni kínjaiktól –
rabjaid ontanak önkezükkel:

dagadjon égig s csöppjei büntető
öröklétével töltse riadt szemed,
forrjon, lobogjon s zárjon el, mint
tűzhegy, a boldogok otthonától.

Ha ébred akkor benned Elízium
derűs völgyének vágya s akarsz a zord
bércen túlhágni, vesse lábad
Etna dörögve a mélybe vissza.

Embercsontoknak hóhegye, égverő,
vakítson, őrült, rémteli látomás,
s fölötte sápadt-mozdulatlan
dermedezéssel a Hold bus arca.

Némuljon aztán mind ez a vér, a hegy,
és járjon át a távoli, üdvözült

[1500] LWB.I.218
[1501] LM.391-392
[1502] FZB.8-9
* A főcím alá nyilazva.
[1503] Ms 4657/684 (írógéppel) *(korábbi kézirat az ÖB.-nek előkészítve?)*
[1504] ÖB.II.463-464

világ gyönyördalát kisérve
valami végtelen és örök vágy.

De hirtelen vad láncrobaj és halál-
hörgés riasszon, égbecsapó sirám,
bődüljön orkán, s lábaidhoz
tört koponyák lavinája hulljon!

világ gyönyördalát kisérve
valami végtelen és örök vágy.

De hirtelen vad láncrobaj és halál-
hörgés riasszon, égbecsapó sirám,
bődüljön orkán, s lábaidhoz
tört koponyák lavinája hulljon!

~~Forditotta: Szabó Lőrinc~~

LENAU

[>*165*] LENAU:

Johannes Ziska.

Bilder aus dem Hussitenkriege.[1505]

I.

Ruhig ist der Wald bei Trocznow
In der abendlichen Stunde,
Alle Wipfel sind so stille,
Wie die Wurzeln tief im Grunde.

In Gedanken naht ein Reiter,
Um den Arm den Zaum geschlungen,
Schlendernd senkt den Kopf sein Rappe
In Gedankendämmerungen.

Plötzlich hält der Reiter inne,
Wie erwacht aus einem Traume,
Schreitet ab, und zieht den Degen,
Spricht an einem Eichenbaume:

Hier an dieser festen Eiche
Hat in einer Wetternacht,
Ueberrascht von scharfen Wehen,
Mutter mich zur Welt gebracht.

Nur der Wald vernahm ihr Kreißen,
Windsbraut war die Hebeamme,
Und sie goß dem Kinde segnend
Ueber's Haupt die Blitzesflamme.

Für Geschosse mich zu stärken
Und ein hartes Heldenloos,
Schlug der Hagel meiner Mutter
In den schmerzgesprengten Schooß.

Donner war mein erstes Hören,
Sturm mein erster Athemzug;
Als ein rauher Wettersäugling
Nehm' ich meinen Heldenflug.

Huß! an dieser festen Eiche
Schwör ich Rache deinem Tod;
Huß! vom Blute deiner Schergen
Wird es bald auf Erden roth.

Huß! so reich aus ihren Adern
Soll das Blut zu Boden laufen,
Das' es hundertmal dir könnte
Löschen deinen Scheiterhaufen.

Huß! vom Brandschutt ihrer Burgen
Soll die Erde schwarz sich färben;
Wo ich einen Priester treffe,
Soll er fallen, soll er sterben.

Rothgebeizt von Raucheswolken
Soll des Himmels Aug' sich trüben,
Weil sie durften solchen Frevel
Ihm in's Angesicht verüben.

Mir im Herzen brennt ein Funken,
Huß! von deinem Todesfeuer,
Unauslöschbar; wie der Frevel
Sey die Rache ungeheuer.

Mann des Lichtes, Mann der Freiheit,
Bester, den die Welt getragen,
Schnöd verrathen, hingerichtet! –
Mordend will ich um dich klagen.

LENAU:

Johannes Ziska

Bilder aus dem Hussitenkriege[1506]

1

Ruhig ist der Wald bei Trocznow
in der abendlichen Stunde,
alle Wipfel sind so stille,
wie die Wurzeln tief im Grunde.

In Gedanken naht ein Reiter,
um den Arm den Zaum geschlungen,
schlendernd senkt den Kopf sein Rappe
in Gedankendämmerungen.

Plötzlich hält der Reiter inne,
wie erwacht aus einem Traume,
schreitet ab und zieht den Degen,
spricht an einem Eichenbaume:

„Hier an dieser festen Eiche
hat in einer Wetternacht,
überrascht von scharfen Wehen,
Mutter mich zur Welt gebracht.

Nur der Wald vernahm ihr Kreißen,
Windsbraut war die Hebeamme,
und sie goß dem Kinde segnend
übers Haupt die Blitzesflamme.

Für Geschosse mich zu stärken
und ein hartes Heldenlos,
schlug der Hagel meiner Mutter
in den schmerzgesprengten Schoß.

Donner war mein erstes Hören,
Sturm mein erster Atemzug;
als ein rauher Wettersäugling
nehm ich meinen Heldenflug.

Huß! an dieser festen Eiche
schwör ich Rache deinem Tod;
Huß! vom Blute deiner Schergen
wird es bald auf Erden rot.

Huß! so reich aus ihren Adern
soll das Blut zu Boden laufen,
daß es hundertmal dir könnte
löschen deinen Scheiterhaufen.

Huß! vom Brandschutt ihrer Burgen
soll die Erde schwarz sich färben;
wo ich einen Priester treffe,
soll er fallen, soll er sterben.

Rotgebeizt von Raucheswolken
soll des Himmels Aug sich trüben,
weil sie durften solchen Frevel
ihm ins Angesicht verüben.

Mir im Herzen brennt ein Funken
Huß! von deinem Todesfeuer,
unauslöschbar; wie der Frevel
sei die Rache ungeheuer.

Mann des Lichtes, Mann der Freiheit,
Bester, den die Welt getragen,
schnöd verraten, hingerichtet! –
Mordend will ich um dich klagen.

[1505] LWB.II.290-

[1506] LGR.499-518

O wie still die Lüfte Böhmens
Horchen meinem Racheschwören,
Und die vaterländ'schen Blätter
Wollen mein Gelübde hören.

Leib und Seele will ich brauchen,
Schwert und Flammen und Geschoß,
Bis ich sterbe – hör' es, Böhmen!
Stille! stampfe nicht, mein Roß!

II.

Frühling, schönster Held auf Erben!
Wonniglich sind deine Kriege
Gegen starre Todesmächte,
Wie holdselig deine Siege!

Sieh, dort kommt ein Held, ein rauher,
Deinem Walde zugeritten,
Freudig tanzt der Staub zum Himmel
Ueber seines Rosses Tritten.

Heiße festlich ihn willkommen,
Lenz, in deinen grünen Hallen,
Laß ihm deine reinste Quelle
Huldigend zu Füßen fallen;

Sprenge Duft aus Blumenkelchen,
Rühre deine süßen Flöten,
Und entzünde Freudenfackeln,
Pappeln an den Abendröthen;

Bette Moos für seine Mannen,
Tränk' und füttre seine Rosse;
Denn der Held, den du bewirthest,
Frühling, ist dein Stammgenosse. –

In die Buche holden Namen
Ritze hier verliebtes Härmen,
Daß ihn Blütenhauche küssen
Und die Vöglein ihn umschwärmen;

Ziska will den Namen „Freiheit",
Der sein Herz zu Thaten schwellt,
Tief mit seinem Heldendegen
Schneiden in das Mark der Welt.

Seine Brautfahrt gilt der Freiheit,
Rache ist die starre Rüstung,
Die er trägt auf seinem Gange,
Seine Werbung heißt Verwüstung.

Ziska bringt als Morgengabe
Seinen Leichenschatz ihr dar,
Hussens Schatten sey der Priester;
Flammen bauen den Altar.

Frühling, sieh, von seinem Rappen
Hat der Wilde sich geschwungen,
Und er sucht ein kurzes Schlummern
In des Waldes Dämmerungen.

Seine Krieger rings am Boden
Haben sich um ihn gelagert,
Gierig weiden schon die Rosse,
Müd, vom Schlachtenritt gemagert.

Mahlzeit halten die Hussiten
Fröhlich in der Abendskühle,
Es versinken ihre Panzer
In des Mooses weiche Pfühle.

Vögel singen durch die Schatten,
Locken Schlummer auf die Wimpern,
Und melodisch säuselnd, rauschend,
Im Gezweig die Lüfte klimpern.

Ziska's Auge blitzet schläfrig
Durch's Entspinnen eines Traumes
Nach dem abendrothen Stamme
Dort des alten Eichenbaumes;

Zweifelnd mischen Aug' und Seele
Ihren Blick in Eins zusammen:
Ist's die Sonne? ist's ein Blutstrom?

O wie still die Lüfte Böhmens
horchen meinem Racheschwören,
und die vaterländischen Blätter
wollen mein Gelübde hören.

Leib und Seele will ich brauchen,
Schwert und Flammen und Geschoß,
bis ich sterbe – hör es, Böhmen!
Stille! stampfe nicht, mein Roß!

2

Frühling, schönster Held auf Erben!
Wonniglich sind deine Kriege
gegen starre Todesmächte,
wie holdselig deine Siege!

Sieh, dort kommt ein Held, ein rauher,
deinem Walde zugeritten,
freudig tanzt der Staub zum Himmel
über seines Rosses Tritten.

Heiße festlich ihn willkommen,
Lenz, in deinen grünen Hallen,
laß ihm deine reinste Quelle
huldigend zu Füßen fallen;

sprenge Duft aus Blumenkelchen,
rühre deine süßen Flöten
und entzücke Freudenfackeln,
Pappeln an den Abendröten;

bette Moos für seine Mannen,
tränk und füttre seine Rosse;
denn der Held, den du bewirtest,
Frühling, ist dein Stammgenosse. –

In die Buche holden Namen
ritze hier verliebtes Härmen,
daß ihn Blütenhauche küssen
und die Vöglein ihn umschwärmen;

Ziska will den Namen „Freiheit",
der sein Herz zu Taten schwellt,
tief mit seinem Heldendegen
schneiden in das Mark der Welt.

Seine Brautfahrt gilt der Freiheit,
Rache ist die starre Rüstung,
die er trägt auf seinem Gange,
seine Werbung heißt Verwüstung.

Ziska bringt als Morgengabe
seinen Leichenschatz ihr dar,
Hussens Schatten sei der Priester;
Flammen bauen den Altar.

Frühling, sieh, von seinem Rappen
hat der Wilde sich geschwungen,
und er sucht ein kurzes Schlummern
in des Waldes Dämmerungen.

Seine Krieger rings am Boden
haben sich um ihn gelagert,
gierig weiden schon die Rosse,
müd, vom Schlachtenritt gemagert.

Mahlzeit halten die Hussiten
fröhlich in der Abendskühle,
es versinken ihre Panzer
in des Mooses weiche Pfühle.

Vögel singen durch die Schatten,
locken Schlummer auf die Wimpern,
und melodisch säuselnd, rauschend,
im Gezweig die Lüfte klimpern.

Ziskas Auge blitzet schläfrig
Durchs Entspinnen eines Traumes
nach dem abendroten Stamme
dort des alten Eichenbaumes;

zweifelnd mischen Aug und Seele
ihren Blick in eins zusammen:
Ists die Sonne? ists ein Blutstrom?

Steht dort eine Burg in Flammen?

Und womit ihm Maienlüfte
Ueberstreuen Bart und Locken,
Weiß er nicht mehr im Entschlummern,
Ob es Blüthen, Aschenflocken?

Mann und Roß hier, schlummernd, weidend,
Lenz, erquicke sie und stärke
Sie zur heißen Heldenarbeit,
Zu Dem blut'gen Frühlingswerke.

Lenz, wie dich und deine Wonnen
Stürme zur Nachtgleiche melden,
Hat dein Bruder Geistesfrühling
Sich vorausgesandt den Helden.

Ziska ist erwacht; es duften,
Klingen rings um ihn die Schatten,
Gleich als wollten sie des Helden
Zorn in weicher Lust bestatten;

Doch zum Aufbruch schon gerüstet,
Weckt er, stoßend in sein Horn,
Aus des holden Lenzes Armen
Seine Krieger, seinen Zorn.

III.

Wer zum heil'gen Kampf berufen,
Ist glückselig dann zu preisen,
Wenn vor sich er seinen Feind hat,
Draufzuschlagen mit dem Eisen;

Wer nicht streitet nur mit Worten,
Die er zweifelnd muß vertrauen
Windeslaunen, Wetterlaunen;
Wer da weiß, wohin zu hauen.

Ziska, wildbeherzter Böhme!
Schwinge fröhlich Lanz' und Keule!
Bürgen sind dir deines Wirkens
Ströme Bluts und Sterbgeheule. –

Wieder hat er, Tod vergeudend,
Einen Tag hindurch geschlagen,
Möchte in der Macht und Kühle
Weiter fechten mit Behagen.

Vorwärts treibt er seine Schaaren
Auf den nachtverhüllten Pfaden,
Um der Freiheit, seinem Liebchen,
Aufzuspielen Serenaden

Mit der Feldschlacht, seiner Orgel,
Die er weiß so stark zu greifen;
Pfaffenvolk und Fürstenknechte
Sind die gellen Orgelpfeifen.

Doch es dunkelt tiefer immer
Ein Gewitter in die Schlucht,
Nur zuweilen über's Thal weg
Setzt ein Blitz in wilder Flucht.

Hemmend lagert sich das Dunkel
Um die Wagenburg, die Rosse,
Die Geschirr' im Winde rasseln
Und die Bündel der Geschosse.

Ziska spricht: „O wie so flüchtig
Dieser schöne Blitz entfährt!
Könnt' ich doch hier an die Tanne
Nageln ihn mit meinem Schwert!

„Daß ich Gottes Welt befreie,
Zahle heim die Racheschuld,
Brüder, könnt euch doch das Feuer
Leuchten meiner Ungeduld!" –

Ha! ein Blitz, ein sonnenheller!
Herrlich strahlen aus der Nacht
Der Hussiten Schreckgestalten,
Ziskas Herz in Freude lacht.

Donner rollen, fernverhallend,

steht dort eine Burg in Flammen?

Und womit ihm Maienlüfte
überstreuen Bart und Locken,
weiß er nicht mehr im Entschlummern,
ob es Blüten, Aschenflocken?

Mann und Roß hier, schlummernd;
weidend,
Lenz, erquicke sie und stärke
sie zur heißen Heldenarbeit,
zu Dem blutgen Frühlingswerke.

Lenz, wie dich und deine Wonnen
Stürme zur Nachtgleiche melden,
hat dein Bruder Geistesfrühling
sich vorausgesandt den Helden.

Ziska ist erwacht; es duften,
klingen rings um ihn die Schatten,
gleich als wollten sie des Helden
Zorn in weicher Lust bestatten;

doch zum Aufbruch schon gerüstet,
weckt er, stoßend in sein Horn,
aus des holden Lenzes Armen
seine Krieger, seinen Zorn.

3

Wer zum heilgen Kampf berufen,
ist glückselig dann zu preisen,
wenn vor sich er seinen Feind hat,
draufzuschlagen mit dem Eisen;

wer nicht streitet nur mit Worten,
die er zweifelnd muß vertrauen
Windeslaunen, Wetterlaunen;
wer da weiß, wohin zu hauen.

Ziska, wildbeherzter Böhme!
Schwinge fröhlich Lanz und Keule!
Bürgen sind dir deines Wirkens
Ströme Bluts und Sterbgeheule. –

Wieder hat er, Tod vergeudend,
einen Tag hindurch geschlagen,
möchte in der Macht und Kühle
weiter fechten mit Behagen.

Vorwärts treibt er seine Scharen
auf den nachtverhüllten Pfaden,
um der Freiheit, seinem Liebchen,
aufzuspielen Serenaden

mit der Feldschlacht, seiner Orgel,
die er weiß so stark zu greifen;
Pfaffenvolk und Fürstenknechte
sind die gellen Orgelpfeifen.

Doch es dunkelt tiefer immer
ein Gewitter in die Schlucht,
nur zuweilen übers Tal weg
setzt ein Blitz in wilder Flucht.

Hemmend lagert sich das Dunkel
um die Wagenburg, die Rosse,
die Geschirr' im Winde rasseln
und die Bündel der Geschosse.

Ziska spricht: „O wie so flüchtig
dieser schöne Blitz entfährt!
Könnt ich doch hier an die Tanne
nageln ihn mit meinem Schwert!

Daß ich Gottes Welt befreie,
zahle heim die Racheschuld,
Brüder, könnt euch doch das Feuer
leuchten meiner Ungeduld!" –

Ha! ein Blitz, ein sonnenheller!
Herrlich strahlen aus der Nacht
Der Hussiten Schreckgestalten,
Ziskas Herz in Freude lacht.

Donner rollen, fern verhallend,

Aus des Himmels tiefster Brust,
Dem Gewitter lauscht der Feldherr,
Nachtgebannt, mit Neideslust:

„Könnt' ich fliegen wie die Wolken,
Nachts in ungehemmter Eile!
Könnt' ich auf verschanzte Sünder
Schießen meine Todeskeile!" –

Festgekoppelt stehn die Rosse,
Stampfend im Gewitterregen,
Manche Streiter, schlachtermüdet,
Schnarchen unter ihren Wägen;

Andre lagernd im Gebüsche
Singen Taboritenchöre;
Ziska harrt des Morgengrauens
Unter einer alten Föhre.

IV.

In des Donners Klängen lauschet
Ziska der verwandten Seele,
Als ein Mann ihm naht behutsam,
Sprechend aus gedämpfter Kehle:

„Welche Wonne muß durch's große
Herz dem Donnergotte wallen,
Wenn er läßt die starke Stimme
Jauchzend durch die Lüfte schallen!

Welche Wonne in der Feldschlacht
Glüht durch's edle Heldenmark
Einem Mann wie du, o Ziska,
Der s o hart und ist s o stark!

Aber süßre Wonne gibt es,
Als sie wird dem Helden kund,
Der, wie Wetter kalte Schloßen,
Leichen hagelt auf den Grund:

Süßre Wonne, Liebeswonne;
Hat dein Herz ihr nie geschlagen,
Als du einst am Königshofe
Lebtest in beglückten Tagen?

Königin Sophia sandte
Mich zu dir und deinem Grimme,
Daß ich in der Brust dir wecke
Eine holde Friedensstimme;

Königin Sophia sendet
Einen Gruß dir und die Kunde:
Isabella, die du liebtest,
Trauert sich um dich zu Grunde.

Als ich scheidend stieg zu Rosse,
Sah ich noch die Edeldame
Senkend ihr gebleichtes Antlitz,
Still verzehrt von Liebesgrame.

Eilend spornt' ich meinen Renner,
Denn die schönste Frau indessen
Welket rasch und unaufhaltsam,
Stirbt, wenn du sie hast vergessen.

Kehre heim, dir ist vergeben;
Laß des Glaubens milde Streiter,
Nimm der Liebe sichern Himmel,
Denn dir winkt vielleicht kein zweiter."

Also flüsternd sprach der Bote,
Scheu sich schmiegend an die Föhre;
Ihm entgegnet Ziska leise,
Daß es kein Hussite höre:

„O sie sterbe! als das reinste
Opfer sey sie hingegeben
Für die Freiheit, die ich opfre
Jede Freude, all mein Leben.

Isabella, Stern der Liebe,
Sinke! – meinem Pfade muß
Leuchten nur des Zornes Fackel; –
Bring ihr meinen letzten Gruß!

aus des Himmels tiefster Brust,
dem Gewitter lauscht der Feldherr,
nachtgebannt, mit Neideslust:

„Könnt ich fliegen wie die Wolken,
nachts in ungehemmter Eile!
Könnt ich auf verschanzte Sünder
schießen meine Todeskeile!" –

Festgekoppelt stehn die Rosse,
stampfend im Gewitterregen,
manche Streiter, schlachtermüdet,
schnarchen unter ihren Wägen;

andre, lagernd im Gebüsche
singen Taboritenchöre;
Ziska harrt des Morgengrauens
unter einer alten Föhre.

4

In des Donners Klängen lauschet
Ziska der verwandten Seele.
als ein Mann ihm naht behutsam,
sprechend aus gedämpfter Kehle:

„Welche Wonne muß durchs große
Herz dem Donnergotte wallen,
wenn er läßt die starke Stimme
jauchzend durch die Lüfte schallen!

Welche Wonne in der Feldschlacht
glüht durchs edle Heldenmark
einem Mann wie du, o Ziska,
der so hart und ist so stark!

Aber süßre Wonne gibt es,
als sie wird dem Helden kund,
der, wie Wetter kalte Schloßen,
Leichen hagelt auf den Grund:

Süßre Wonne, Liebeswonne;
hat dein Herz ihr nie geschlagen,
als du einst am Königshofe
lebtest in beglückten Tagen?

Königin Sophia sandte
mich zu dir und deinem Grimme,
daß ich in der Brust dir wecke
eine holde Friedensstimme;

Königin Sophia sendet
einen Gruß dir und die Kunde:
Isabella, die du liebtest,
trauert sich um dich zugrunde.

Als ich scheidend stieg zu Rosse,
sah ich noch die Edeldame
senkend ihr gebleichtes Antlitz,
still verzehrt von Liebesgrame.

Eilend spornt ich meinen Renner,
denn die schönste Frau indessen
welket rasch und unaufhaltsam,
stirbt, wenn du sie hast vergessen.

Kehre heim, dir ist vergeben;
Laß des Glaubens milde Streiter,
nimm der Liebe sichern Himmel,
denn dir winkt vielleicht kein zweiter."

Also flüsternd sprach der Bote,
scheu sich schmiegend an die Föhre;
ihm entgegnet Ziska leise,
daß es kein Hussite höre:

„O sie sterbe! als das reinste
Opfer sei sie hingegeben
für die Freiheit, die ich opfre
jede Freude, all mein Leben.

Isabella, Stern der Liebe,
sinke! – meinem Pfade muß
leuchten nur des Zornes Fackel; –
bring ihr meinen letzten Gruß!

Doch nun raffe dich von hinnen,
Eile, Bote, und entweiche,
Weil du nanntest einen Namen,
Der dich schützt vor meinem Streiche!"

V.

Gerne sehn wir schöne Spiegel
Im Gemache schöner Frauen;
Möge froh ihr holdes Antlitz
Ihnen draus entgegenschauen!

Hat ja selbst Natur, die ernste,
Nichts so schön gemacht auf Erden,
Wie den Spiegel, drin sie anschaut
Ihre Züge und Gebärden.

Sie betrachtet durch des reinen
Menschenauges Zauberspiegel
Ihrer Züge schöne Räthsel,
Wie ein lächelnd Gottessiegel.

Rings hinaus in alle W e i t e n
Ist das Weltmeer hingegossen,
Doch ein Ocean der T i e f e
Ist das Auge, eng umschlossen.

Welten schwimmen auf den Fluthen
Dieses Meers an uns heran,
In den ew'gen Geist hinunter
Reicht der stille Ocean.

Lieben kann ich Ungeschautes,
Klang es hold mir; doch anbeten
Werd' ich nur, was schön und göttlich
Vor das Auge mir getreten.

Schauen ist die höchste Wonne;
Weihe, wer das Licht verloren!
Jedes Glück ist seinem Dunkel
Wie ein Grüßen vor den Thoren;

Jeder Schmerz wird doppelt heftig
In der Brust dem Blinden schlagen,
Weil die Mächte ihm des Lebens
Jeden stillen Trost versagen.

Weinen hört er die Entrückten,
Lachen hört er sie beklommen,
Doch der Wehmuth stilles Lächeln
Und ihr Trost ist ihm genommen.

Tiefer stürzt der Schmerz beim Anruf
Gleich dem Hirsche, dem erschrocknen,
In die Wildnis; doch das stumme
Lächeln kann das Auge trocknen.

Ziska hat gen Raby's Mauern
Seines Heeres Sturm gewendet,
Als ein Pfeil ihm auch das zweite
Auge trifft, er ist geblendet.

Tiefer wird er nun betrauern
Hussens Tod, des edlen Helden,
Heißer, wilder, schreckenvoller
Wird sein Zorn der Welt sich melden.

VI.

Ragend steht der blinde Führer
Ziska dort auf seinem Wagen,
Mit der Donnerstimme herrschend,
Wie die heiße Schlacht zu schlagen.

Steht ein Hauptmann ihm zur Linken
Und ein andrer ihm zur Rechten,
Schildern ihm den Ort getreulich,
Wo es gilt, den Kampf zu fechten.

Lager, Zahl und Zug der Feinde
Melden sie, daß er befehle;
Alles schaut er klar im Strahle
Seiner lichten Feldherrnseele.

In den Tagen, eh' der Pfeilschuß
Ihm geraubt das Augenlicht,
Blickt' er scharf dem Vaterlande
In's geliebte Angesicht;

Doch nun raffe dich von hinnen,
eile, Bote, und entweiche,
weil du nanntest einen Namen,
der dich schützt vor meinem Streiche!"

5

Gerne sehn wir schöne Spiegel
im Gemache schöner Frauen;
möge froh ihr holdes Antlitz
ihnen draus entgegenschauen!

Hat ja selbst Natur, die ernste,
nichts so schön gemacht auf Erden,
wie den Spiegel, drin sie anschaut
ihre Züge und Gebärden.

Sie betrachtet durch des reinen
Menschenauges Zauberspiegel
ihrer Züge schöne Rätsel,
wie ein lächelnd Gottessiegel.

Rings hinaus in alle Weiten
ist das Weltmeer hingegossen,
doch ein Ozean der Tiefe
ist das Auge, eng umschlossen.

Welten schwimmen auf den Fluten
dieses Meers an uns heran,
in den ewgen Geist hinunter
reicht der stille Ozean.

Lieben kann ich Ungeschautes,
klang es hold mir; doch anbeten
werd ich nur, was schön und göttlich
vor das Auge mir getreten.

Schauen ist die höchste Wonne;
weihe, wer das Licht verloren!
Jedes Glück ist seinem Dunkel
wie ein Grüßen vor den Toren;

jeder Schmerz wird doppelt heftig
in der Brust dem Blinden schlagen,
weil die Mächte ihm des Lebens
jeden stillen Trost versagen.

Weinen hört er die Entrückten,
lachen hört er sie beklommen,
doch der Wehmut stilles Lächeln
und ihr Trost ist ihm genommen.

Tiefer stürzt der Schmerz beim Anruf
gleich dem Hirsche, dem erschrocknen,
in die Wildnis; doch das stumme
Lächeln kann das Auge trocknen.

Ziska hat gen Rabys Mauern
seines Heeres Sturm gewendet,
als ein Pfeil ihm auch das zweite
Auge trifft, er ist geblendet.

Tiefer wird er nun betrauern
Hussens Tod, des edlen Helden,
heißer, wilder, schreckenvoller
wird sein Zorn der Welt sich melden.

6

Ragend steht der blinde Führer
Ziska dort auf seinem Wagen,
mit der Donnerstimme herrschend,
wie die heiße Schlacht zu schlagen.

Steht ein Hauptmann ihm zur Linken
und ein andrer ihm zur Rechten,
schildern ihm den Ort getreulich,
wo es gilt, den Kampf zu fechten.

Lager, Zahl und Zug der Feinde
melden sie, daß er befehle;
alles schaut er klar im Strahle
seiner lichten Feldherrnseele.

In den Tagen, eh der Pfeilschuß
ihm geraubt das Augenlicht,
blickt' er scharf dem Vaterlande
ins geliebte Angesicht;

All die Wälder, Ström' und Buchten,
Thalgewind' und Bergesrücken
Eilt' er damals dem Gedächtniß
Unauslöschlich einzudrücken.

Und der Genius der Rache
Weiß im Finstern zu erspähen
Jedes Grundstück, wo am besten
Feindesleichen hinzusäen.

Dunkelt auch um Ziska's Körper
Tiefe, schimmerlose Nacht,
Gängelt er doch mit dem Geiste
Leicht sein wildes Kind, die Schlacht.

Hüben lenkt die Nacht des Leibes,
Drüben Geistesnacht die Krieger;
Noch in keiner Schlacht bezwungen,
Bleibt auch heute Ziska Sieger.

Ha! wie lauscht dem Kampf der Blinde!
Er erkennt im Sturm der Luft
Jede Waffe an der Stimme,
Wie herbei den Tod sie ruft.

Wildharmonisch seinem Ohre
Rauscht das Ringen zweier Heere,
Waffen, Schlachtruf, Ziska's Leiblied,
Und im Hinsturz Mann und Mähre.

Freudig hört er, wie die Knechte
Sigismunds hinüberfahren,
All die sächsischen Geschwader
Sammt den ungrischen Hussaren.

Und dem wilden blinden Ziska
Geht im Heldenrausch der Ohren
Doch die klare Feldherrnruhe
Seines Geistes nie verloren.

VII.

Durstig zieht die Karavane
Durch die Wüste, sucht die Quelle;
Horch! da rauscht auf grüner Matte
Die ersehnte, frische, helle!

Nach dem süßen Brunnenklange
Stürzen alle froh und eilig,
Doch sie sollen hier nicht trinken,
Denn es ist der Brunnen heilig.

Auserwählte Männer nahmen
Die Oase sich zu eigen,
Niemand sonst, wie heiß er schmachte,
Darf zum Quell die Lippen neigen.

Wächter stehen vor der Quelle
Reichen, gottvergoss'nen Wonnen;
Doch der Wüstendurst ist mächtig,
Schwerter klirren um den Bronnen.

Und mit kampferhöhtem Durste
Stürzen an den Quell die Sieger,
Und sie trinken gierig, hastig,
Wie das Blut der heiße Tiger.

Mancher, schon vom Schwert getroffen,
Schlürft noch einen vollen Zug,
Um die Seele zu erfrischen
Auf den weiten Scheideflug.

Tigerhaft gereizten Durstes
Schmachten Ziska's Kampfgenossen
Nach dem Kelch des Abendmahles,
Den die Priester streng verschlossen.

Furchtbar rufen sie den Priestern:
„Habt ihr Christi Werk auf Erden,
Uns das Sakrament verstümmelt,
Sollt ihr selbst verstümmelt werden!"

Jauchzend schwingen sie die Kelche,
Nach der Schlacht auf offner Wiese,
Mancher sterbend riecht im Weine

all die Wälder, Ström und Buchten,
Talgewind und Bergesrücken
eilt' er damals dem Gedächtnis
unauslöschlich einzudrücken.

Und der Genius der Rache
weiß im Finstern zu erspähen
jedes Grundstück, wo am besten
Feindesleichen hinzusäen.

Dunkelt auch um Ziskas Körper
tiefe, schimmerlose Nacht,
gängelt er doch mit dem Geiste
leicht sein wildes Kind, die Schlacht.

Hüben lenkt die Nacht des Leibes,
drüben Geistesnacht die Krieger;
noch in keiner Schlacht bezwungen,
bleibt auch heute Ziska Sieger.

Ha! wie lauscht dem Kampf der Blinde!
Er erkennt im Sturm der Luft
jede Waffe an der Stimme,
wie herbei den Tod sie ruft.

Wildharmonisch seinem Ohre
rauscht das Ringen zweier Heere,
Waffen, Schlachtruf, Ziskas Leiblied,
und im Hinsturz Mann und Mähre.

Freudig hört er, wie die Knechte
Sigismunds hinüberfahren,
all die sächsischen Geschwader
samt den ungarischen Husaren.

Und dem wilden blinden Ziska
geht im Heldenrausch der Ohren
doch die klare Feldherrnruhe
seines Geistes nie verloren.

7

Durstig zieht die Karawane
durch die Wüste, sucht die Quelle;
horch! da rauscht auf grüner Matte
die ersehnte, frische, helle!

Nach dem süßen Brunnenklange
stürzen alle froh und eilig,
doch sie sollen hier nicht trinken,
denn es ist der Brunnen heilig.

Auserwählte Männer nahmen
die Oase sich zu eigen,
niemand sonst, wie heiß er schmachte,
darf zum Quell die Lippen neigen.

Wächter stehen vor der Quelle
reichen, gottvergoßnen Wonnen;
doch der Wüstendurst ist mächtig,
Schwerter klirren um den Bronnen.

Und mit kampferhöhtem Durste
stürzen an den Quell die Sieger,
und sie trinken gierig, hastig,
wie das Blut der heiße Tiger.

Mancher, schon vom Schwert getroffen,
schlürft noch einen vollen Zug,
um die Seele zu erfrischen
auf den weiten Scheideflug.

Tigerhaft gereizten Durstes
schmachten Ziskas Kampfgenossen
nach dem Kelch des Abendmahles,
den die Priester streng verschlossen.

Furchtbar rufen sie den Priestern:
„Habt ihr Christi Werk auf Erden,
uns das Sakrament verstümmelt,
sollt ihr selbst verstümmelt werden!"

Jauchzend schwingen sie die Kelche,
nach der Schlacht auf offner Wiese,
mancher sterbend zieht im Weine

Blumen schon vom Paradiese.

Mit dem Blut des Liebevollsten
Will des Hasses Gluth sich laben;
Drüben aber werden Todte
Von Verstümmelten begraben.

Wenn der lang und schwer Bedrückte
Freiheit sucht, so haßt der Wilde
Und zerbricht, wie andre Schranken,
Auch des eignen Herzens Milde.

VIII.

O wie ward der Tob ein andrer,
Als die Griechen ihn geschildert!
Aus dem milden Götterboten
Ist zum Schreckbild er verwildert.

Als ein Genius, der die Reise
Sterblichen verkünden soll,
Seine Hand zur Wange haltend,
Stand der Tod gedankenvoll;

Oder zeigte, mildsymbolisch,
Daß die Erdenlust zu Ende,
Löschend die gestürzte Fackel,
Kreuzt' er drüber seine Hände.

Leise trat sein Fuß die Psyche;
Wie der Freund dem Freund ein Zeichen
Leise gibt, vom Festgelage
Ohne Störung fortzuschleichen.

Schlaf und Tod als Zwillingsbrüder
Standen oft auf e i n e m Bilde;
Beiden, ach, so weit Verschiednen
Gleiche Bildung gab die Milde.

Zweifelhaft erschien der Genius,
Fragen sollte der Beschauer:
Ist's der Schlaf und die Erholung?
Ist's das Sterben und die Trauer?

Nur zuweilen ward gesondert,
Und das herbre Bildniß trug,
Daß der Blick den Tod erkenne,
Falter, Kranz und Aschenkrug.

Dort den Charos sieht der Grieche
Noch in späten, rauhern Zeiten,
Mit der dunkeln Schar der Seinen
Ueber das Gebirge reiten;

Ihm voraus die Jungen wandern,
Alte kommen nachgeschlichen;
Und gereiht am Sattel sitzen
Zarte Kinder, frühverblichen. —

Heiter kam er noch als Fiedler,
Sein Gesinde trat den Reigen,
Und zu Lust und Tanz von hinnen
Rief sein Pfeifen, helles Geigen. – –

Thanatos, ach, ward ein Krieger,
Auf die Opfer Speere schwingend;
Ein Athlet, auf glattem Boden
Jeden Helden niederringend;

Thanatos, der edle Genius,
Ist zum Sensenmann verbauert,
Mäht den Menschen, einen Grashalm,
Der zur Erde niederschauert.

Fischer, mit dem leisen Köder,
Angelt er im Meer der Luft;
Legt uns Schlingen als ein Vogler,
Der mit falschen Stimmen ruft.

Nur noch feindlich naht der Wilde,
Drohend, in's Verberben lockend,
Auch dem Menschen wie ein Kobold,
Irrwisch auf dem Halse hockend.

Gräßlich naht uns mit der Sense,
Schreck- und Vorbild, das Gerippe;

Blumen schon vom Paradiese.

Mit dem Blut des Liebevollsten
will des Hasses Glut sich laben;
drüben aber werden tote
von Verstümmelten begraben.

Wenn der lang und schwer Bedrückte
Freiheit sucht, so haßt der Wilde
und zerbricht, wie andre Schranken,
auch des eignen Herzens Milde.

8

O wie ward der Tob ein andrer,
als die Griechen ihn geschildert!
Aus dem milden Götterboten
ist zum Schreckbild er verwildert.

Als ein Genius, der die Reise
Sterblichen verkünden soll,
seine Hand zur Wange haltend
stand der Tod gedankenvoll;

oder zeigte, wildsymbolisch,
daß die Erdenlust zu Ende,
löschend die gestürzte Fackel,
kreuzt' er drüber seine Hände.

Leise trat sein Fuß die Psyche;
wie der Freund dem Freund ein Zeichen
leise gibt, vom Festgelage
ohne Störung fortzuschleichen.

Schlaf und Tod als Zwillingsbrüder
standen oft auf einem Bilde;
beiden, ach, so weit Verschiednen
gleiche Bildung gab die Milde.

Zweifelhaft erschien der Genius,
fragen sollte der Beschauer:
Ists der Schlaf und die Erholung?
Ists das Sterben und die Trauer?

Nur zuweilen ward gesondert,
und das herbre Bildnis trug,
daß der Blick den Tod erkenne,
Falter, Kranz und Aschenkrug.

Dort den Charon sieht der Grieche
noch in späten, rauhern Zeiten
mit der dunkeln Schar der Seinen
über das Gebirge reiten;

ihm voraus die Jungen wandern,
Alte kommen nachgeschlichen;
und gereiht am Sattel sitzen
zarte Kinder, frühverblichen. —

Heiter kam er noch als Fiedler,
sein Gesinde trat den Reigen,
und zu Lust und Tanz von hinnen
rief sein Pfeifen, helles Geigen. – –

Thanatos, ach, ward ein Krieger,
auf die Opfer Speere schwingend;
ein Athlet, auf glattem Boden
jeden Helden niederringend;

Thanatos, der edle Genius,
ist zum Sensenmann verbauert,
mäht den Menschen, einen Grashalm,
der zur Erde niederschauert.

Fischer, mit dem leisen Köder,
angelt er im Meer der Luft;
legt uns Schlingen als ein Vogler,
der mit falschen Stimmen ruft.

Nur noch feindlich naht der Wilde,
drohend, ins Verberben lockend,
auch dem Menschen wie ein Kobold,
Irrwisch auf dem Halse hockend.

Gräßlich naht uns mit der Sense,
Schreck- und Vorbild, das Gerippe;

Für ein mildes lächeln hat es
Keine Wange, keine Lippe. –

So in wechselnden Gestalten
Macht der Tod die Erdenrunde;
Heute aber geht im Heere
Sigismunds die Schreckenskunde:

„Weil den Ziska, schlachtermüdet,
Leichter Schlummer überkommen,
Hat der Tod, ihn zu ersetzen,
Seine Rüstung umgenommen;

Denn unwiderstehlich jeden,
Der ihm naht im Schlachtgebraus,
Winkt der schwarze Helmbusch Ziska's
In die ew'ge Nacht hinaus."

IX.

Finster sitzt, abseit vom Heere,
Ein Hussit im Walde dort,
Einsam in des Baches Rauschen
Murmelt er sein Trauerwort.

Wachsend in der Flut die Waffen,
Ruft er: „Heule, Bächlein, heule!
Ziska liegt im zelte sterbend,
Schwingt nicht Lanze mehr, noch Keule!

Ziska liegt in seinem Zelte,
Sterbend liegt er auf dem Grunde;
Doch es ist kein Weibgeborner,
Der ihm schlug die Todeswunde.

Ha! wie kamen sie geritten,
Einen Kampf mit ihm zu wagen,
Hoch auf schwarzen, weißen Rossen;
Alle hat er sie erschlagen.

Ja, der Tod, der andre Männer
Niederschmettert und zerschellt,
Hat dem Ziska, dem Gewalt'gen
Feig und tückisch nachgestellt.

Heule, Bächlein, heult ihr Wälder,
Aller Welt den Schmerz zu melden,
Böhmen und der ganze Erdkreis
Sind verwaist des größten Helden." –

Ziska tröstet die Betrübten,
Die an seinem Lager trauern:
„Brüder, heute werd' ich sterben;
Doch die Taten werden dauern.

Denn es wird in späten Tagen
Unsern Leid- und Kampf genossen
Stärkend aus Hussitengräbern
Trost und grüner Muth entsprossen.

Darum sollt ihr meinem Tode
Stark, nicht trüb und weich erscheinen;
Habt ihr nicht gelernt von Ziska,
Keinen Toten zu beweinen?

Seid gehorsam, wackre Brüder,
Meinem letzen Tagsbefehle:
Nehmt mein Sterben, nehmt mein Scheiden
Hin mit heitrer Kriegerseele.

Hochzeit ist in diesem Zelte,
Mit der Pest bin ich getraut;
Furchtbar war Johannes Ziska,
Furchtbar auch ist seine Braut.

Mit der Rache heißen Träumen
Hat kein Weib mein Bett getheilt,
Sie allein, von deren Kusse
Nimmer wird mein Herz geheilt.

Daß ein Theil von mir noch immer
In der Schlacht den Muth euch wecke,
Spannet lustig auf die Trommel
Meines Leibes kalte Decke.

Ha! schon hör' ich Schlachten brausen;

für ein mildes lächeln hat es
keine Wange, keine Lippe. –

So in wechselnden Gestalten
macht der Tod die Erdenrunde;
heute aber geht im Heere
Sigismunds die Schreckenskunde:

„Weil den Ziska, schlachtermüdet,
leichter Schlummer überkommen,
hat der Tod, ihn zu ersetzen,
seine Rüstung umgenommen;

denn unwiderstehlich jeden,
der ihm naht im Schlachtgebraus,
winkt der schwarze Helmbusch Ziskas
in die ewge Nacht hinaus."

9

Finster sitzt, abseit vom Heere,
ein Hussit im Walde dort,
einsam in des Baches Rauschen
murmelt er sein Trauerwort.

Wachsend in der Flut die Waffen,
ruft er: „Heule, Bächlein, heule!
Ziska liegt im zelte sterbend,
schwingt nicht Lanze mehr, noch Keule!

Ziska liegt in seinem Zelte,
sterbend liegt er auf dem Grunde;
doch es ist kein Weibgeborner,
der ihm schlug die Todeswunde.

Ha! wie kamen sie geritten,
einen Kampf mit ihm zu wagen,
hoch auf schwarzen, weißen Rossen;
alle hat er sie erschlagen.

Ja, der Tod, der andre Männer
niederschmettert und zerschellt,
hat dem Ziska, dem Gewaltgen
feig und tückisch nachgestellt.

Heule, Bächlein, heult, ihr Wälder,
aller Welt den Schmerz zu melden,
Böhmen und der ganze Erdkreis
sind verwaist des größten Helden." –

Ziska tröstet die Betrübten,
die an seinem Lager trauern:
„Brüder, heute werd ich sterben;
doch die Taten werden dauern.

Denn es wird in späten Tagen
unsern Leid- und Kampf genossen
Stärkend aus Hussitengräbern
Trost und grüner Mut entsprossen.

Darum sollt ihr meinem Tode
stark, nicht trüb und weich erscheinen;
habt ihr nicht gelernt von Ziska,
keinen Toten zu beweinen?

Seid gehorsam, wackre Brüder,
meinem letzen Tagsbefehle:
Nehmt mein Sterben, nehmt mein Scheiden
hin mit heitrer Kriegerseele.

Hochzeit ist in diesem Zelte,
mit der Pest bin ich getraut;
furchtbar war Johannes Ziska,
furchtbar auch ist seine Braut.

Mit der Rache heißen Träumen
hat kein Weib mein Bett geteilt,
sie allein, von deren Kusse
nimmer wird mein Herz geheilt.

Daß ein Teil von mir noch immer
in der Schlacht den Mut euch wecke,
spannet lustig auf die Trommel
meines Leibes kalte Decke.

Ha! schon hör ich Schlachten brausen;

Fliehend geben sie die Sporen,
Da den Feinden mein Vermächtniß
Schrecken trommelt in die Ohren.”

Also sprach er, wieder sinkt er
In den Traum der Fieberhitze
Tummelt mitten in der Feldschlacht
Jene Keul’ und Lanzenspitze.

Alle, die sein Arm getödtet,
Tödtet er im neuen Strauß,
Alle, die schon längst im Grabe,
Müssen noch einmal heraus.

Ja! heraus! heraus! Hussaren!
Panzerdicke deutsche Reiter!
Ziska kolbt euch eure Tage
Kürzer und die Köpfe breiter.

Reichen Schnee zur Erde nieder
Ließ der Himmel Böhmens fallen,
Daß der Feinde Blut in grellem
Abstich möge drüber wallen.

Ziska bohrt die Lanzenspitze
Tief den Feinden in’s Gedärme,
Daß vom Frost des harten Winters
Sich das Eisen gütlich wärme.

Der beglückte Wahn des Traumes
Gab ihm seine Augen wieder,
All die Pfaffen, Fürstenknechte
Schaut er klar und haut sie nieder.

Also träumt er, also kämpft er,
Bis die letzte Kraft geschwunden,
In der Schlacht ein Held verscheidend,
Unversehrt, unüberwunden.

fliehend geben sie die Sporen,
da den Feinden mein Vermächtnis
Schrecken trommelt in die Ohren.”

Also sprach er, wieder sinkt er
in den Traum der Fieberhitze,
tummelt mitten in der Feldschlacht
jene Keul und Lanzenspitze.

Alle, die sein Arm getötet,
tötet er im neuen Strauß,
alle, die schon längst im Grabe,
müssen noch einmal heraus.

Ja! heraus! heraus! Husaren!
Panzerdicke deutsche Reiter!
Ziska kolbt euch eure Tage
kürzer und die Köpfe breiter.

Reichen Schnee zur Erde nieder
ließ der Himmel Böhmens fallen,
daß der Feinde Blut in grellem
Abstich möge drüber wallen.

Ziska bohrt die Lanzenspitze
tief den Feinden ins Gedärme,
daß vom Frost des harten Winters
sich das Eisen gütlich wärme.

Der beglückte Wahn des Traumes
gab ihm seine Augen wieder,
all die Pfaffen, Fürstenknechte
schaut er klar und haut sie nieder.

Also träumt er, also kämpft er,
bis die letzte Kraft geschwunden,
in der Schlacht ein Held verscheidend,
unversehrt, unüberwunden.

[SZABÓ LŐRINC]:
Zsiska János
~~x~~Ziska *János*[1507]
(Képek a huszita háboruból)
I.

Nyugalomba rejt~~o~~i Trocnov ~~xxxxxx~~
erdejét az esti óra,
mint a gyökér lent a mélyben,
hallgat a fák ~~xxxxx~~ néma orma.

Méla lovas jön; a karján
gyeplőjének laza szára;
gondolatok alkonyában
~~xxx~~ |*bólog~~x~~*| éjszin paripája. *bólog*

Hirtelen megáll a lovas,
~~xxx~~ |*halk*| álmai tünedeznek,
lelép, kardját vonja, és igy
szólal meg egy tölgyfa mellett:

„~~x~~Itt, e büszke tölgy tövében,
zivataros éjszakán,
itt vajúdo~~rr~~tt velem, itt szült
e világra az anyám.

Csak az erdő látta, hogy nyög,
förgeteg szél volt a bába,
villámfényt és tüzet az szórt
ujszülött kis koponyámra

Hogy golyókra máris edzzen
s kalapálja sorsomat,
a k*í*n-tárta anya-ölbe
s*ű*rü jégeső szakadt.

Mit elsőnek fülem és szám
ivott, vész volt s mennydörej,
vihar-anyám, csecsszopóját,
hősi utra kapd ma fel.

~~xx~~

Husz! Halált kér a halálod,

[1507] Ms 4664/14.I-XXII. (gépírás, autográf javításokkal)

tanum ez a büszke tölgy;
Husz! Kipirul poroszlóid
vérétől a messze föld.

Husz! Csurogjon dús erükből
vér százannyi, mint ami
elegendő volna, máglyád
vad lángjait oltani.

Husz! Hadd h*ű*ljön váraiknak
üszke-hamva feketére;
ker*ű*ljön csak pap előmbe,
vasat ~~xxx~~ |*bele*|, sirba véle!

Füstgomolytól rőtre-cserzett
szeme törjön meg az égnek,
amiért megtörténhetett
az a gazság, az a vétek.

Máglyádról, Husz! szikra pattant
a szivembe s égni repes,
olthatatlan; mint a gazság,
legyen bossz*ú*nk rettenetes.

Fény embere, szabadság~~l~~é,
legnemesebb a világon,
te, elárult, te, kivégzett! –
Zokog érte~~s~~d s öl a gyászom.

Bossz*ú*-esküm, hogy figyelik
szép Csehország szelei,
hazám lombja hogy akarja
fogadalmam hallani!

Testem-lelkem s kard s golyó s tüz
egy célra tör, száll, lobog, –
mind a sirig – halld, Csehország!
Csönd! Paripám, ne dobogj!”

II.

Tavasz, ~~f~~*F*öldünk drága hőse!
Mikor hadra kelsz a dermedt
halál ellen, be der*ű*s, be
boldog a te győzedelmed!

Nézd, amott egy zord vitéz tart
erdeidbe, jó lova
patáiról égbe táncol
a jókedvü út pora.

Fogadd friss-zöld csarnokodban
őt vidáman, Kikelet;
hódolattal csörögjenek
~~lába előtt a vizek~~ elébe a csermelyek.

Hintsd szét kelyhek illatárját,
zendüljenek fuvoláid,
gyúljon ör~~x~~ömfáklya: nyárfák,
föl az ég rőt alkonyáig~~l~~;

adj népének moha-ágyat,
lovainak abrakot,
hisz a hős, ki most eléd megy,
Tavasz, a te rokonod!

Drága nevet véssen itt a
bükkbe b*ú*s sz*í*v, epedő,
hogy madárdal csókja mossa
s sziromittas levegő;

Z|s|iskát más név, a „Szabadság”,
vonzza, tettekkel becézni:
a világ leg~~b~~velejébe
ő azt vágyik bele~~s~~vésni.

Lánynézőbe ahhoz indul,
vértje bosszú és komor gyász,
fegyverzete csörg, ahogy ~~xxx~~ |lép| |~~xxx~~|,
udvarlása csupa rontás.

Hozományul hullakincsét
nyujtja Ziska kedvesének,
lángtenger rak neki oltárt;
pap gyanánt Husz árnya ébred.

Nézd, Tavasz, a Zord lováról
most leugrott s önfeledten
rövid álmot keres íme~~x~~
a derengő rengetegben.

Katonái szanaszéjjel
körülötte heverésznek,
s foga alatt *fű* ropog már
a sok éhes harci ménnek.

Vacsoráznak a husziták,
h*ű*vös estben tréfa szálldos,
durva páncélt sü~~xx~~ppedezve
ringat a jó moha-vánkos.

Madárdal üt át az árnyon,
álmot csal a h*ú*nyt szemekre,
szellő jár-kél galy meg ág közt,
dallamosan zugva-zengve.

Álmát szőve Ziska lankadt
szeme lassan a homály
szövevényén tul~~x~~ egy vén tölgy
est-rőt törz~~x~~se fele száll;

lélek és szem kételyében
összefoly a játszi kép:
nap az ott? vagy vérfolyam dől?
vagy vár, amely lánggal ég?

S amivel a szél behinti
szakállát és fürtjeit,
nem tudja már: pernyepelyhek
vagy tán szirmok fürdetik?

Szenderedőt, legelészőt,
férfit, s lovat, Kikelet,
óvj s erősits: véres tavasz
várja őket s hősi tett.

Kikelet, napéjegyenkor
ahogy vihar jelzi jöttöd,
testvéred, a szellem-tavasz,
e férfiben jár előtted.

Ziska kél; dal s illat üdvét (*gyorsírás*)
küldi árny, azt ontja, zengi,
~~mintha buja kéjbe vágynék~~ |*mintha a hős mord haragját*|[1508] (2 sor *gyorsírás*)
~~|*a*| hős |*mord*| haragját eltemetni;~~ |*kéjbe vágynék eltemetni.*|

de ő már kész: indul, kürtjét
harso~~o~~gtatva kelti szép
Kikeletnek karjaiból
~~indulatát, s bosszuvágyát~~ |*haragját és*| seregét.
III/1.[1509]
Szent háború*k* hőse akkor
erejének üdvözű*l*tje,
mikor eljut ellenéhez
hogy vasával általüsse;

boldog, mert nem szóval küzd csak,
szóval, amely tovav~~x~~ágtat
szél szeszélyén, szél fuvalmán; –
boldog, aki odavághat.

Ziska! Vad sz*í*v! Hős cseh! Lengesd
vígan lándzsád, buzogányod!
|*Csak*| ~~S~~sikered~~et~~ bizonyitja,
ha halál hörg s vér s jaj árad.

Halált osztva már egész nap
vérben gázolt, ujra vérben,
s most szeret|*ne*| még tovább is
küzdeni a nyári éjben.

Rejtek Uton hajtja népét,
hőseit, a katonákat,
hogy kedvese, a Szabadság,
kapjon ujabb szerenádot.

[1508] A két sornyi végleges változat a lap alján kézírással.
[1509] A továbbiakban a gépelt lapok tetején a fejezet- és – ezeken belül – a lapszám párhuzamosan folytatódik.

Keze alatt orgonája,
a csatatér, szinte vijjog;
papszolgák és trónlakájok
bőgnek rajta, szörnyü sípok. *(rövid ü!)*

De zivatar gomolyodik
mind alább a szakadékba,
csak egy-egy vad villám szeli
át a völgyet néha-néha.

Sáncké|n|t borul a homály a
szekérvárra, a lovakra,
~~vas golyó~~ |*nyilak,*| csörg|*ő*| kötegekben,
szélben zörög gyeplü, zabla.

Ziska szól: „Be tünde fénnyel
~~xxx~~fut a villám, röppenőn!
Bár szögezné ide kardom,
maradna itt e fenyőn!

Boss|*z*|um én, hogy Isten földje
szabad legyen, lerovom,
testvérek, bár sütne máris
elétek láng-lobogóm!” ~~xxxx~~

Hah! Villám! Mint nap az égről!
Az éjből, mint szörnycsapat,
ragyognak ki a husziták,
Ziska szive fölkacag.

Dörej tör s *zú*g tova, t*íz*, száz,
dörej a menny kebeléből,
éj-büvölten nézi Ziska
s irigyen az égre néz föl:

„Bár szállhatnék; égi felhők
rohamával, féktelen!
Bár lőhetném sánc mögé bujt
bünösökre mennykövem!”

Zápor szakad, pányva köti
a kapáló lovakat;
harc-nyütt harcos horkol itt-ott
rakott szekere alatt;

a fé|*á*|k közt meg, szerte, zeng a
táboriták éneke;
a vezér, vén luc tövében,
ébren várja: ve~~i~~rrad-e.

IV./1.

Mennydörgésben rokonára
figyel Ziska büszke lelke.
S hirnök szól rá a bozótból,
óvatosan közeledve:

„Mily gyönyör gyul a T~~é~~*e*rmészet
Istenének nagy szivében,
mikor erős hangja zengve
átujjong a messzeségen!

A csatában velejéig
mily gyönyörre gyul a hős,
a férfi, ki, mint te, Ziska,
ugy gyülöl és oly erős!

Van azonban édesebb kéj,
mint amely a hősben ég,
ki körül ugy hull a hulla,
mint a zápor, mint a jég:

édesebb! a szerelemé!
Nem érezted még soha,
mikor fénnyel övezett a
király és az udvara?

Haragodhoz a királyné,
Sophia, küld ide engem,
üdvösséges békehangot
ébreszteni a szivedben;

a királyné, Sophi~~s~~a, küld,
s mit hozok, a hir~~-~~ igéret:
Izabellát, kit szerettél,
sirba viszi gyásza érted.

Mikor ide lóra szálltam,
ő is ott volt, a nemes hölgy,
sápadt arca földre csüggött,
néma szive szinte megtört.

Sarkanty*ú*ztam paripám, mert
hervad az a lány, a legszebb,
elhervad, feltarthatatlan,
s belehal, ha elfelejte~~x~~d.

Térj haza, kész a bocsánat;
hagyd a hit vad katonáit,
vedd egét a szerelemnek,
mert ki tudja, lesz-e másik.”

Luc mög*ű*l *í*gy suttogott a
meglap*ú*ló hirnök ajka;
s felelt neki Ziska, halkan,
hogy h~~x~~*u*szita meg ne hallja:

„Haljon ~~hát meg~~ |*bele*|! Leggyönyör*ű*bb
áldozatom ő legyen:
szent ~~s~~Szabadság, neked adtam
az örömöm, életem!

Sziv csillaga, Izabella,
tünj le! – Az én utamon
csak harago~~n~~*m* világithat;
vidd ~~most~~ neki a bucsuszóm!

De most, hirnök, hordd az irhád,
szökj, a szélnél sebesebben:
a név, amit ajkad ejtett,
csak az ~~véd~~ |*óv*| a kardom ellen!”

V/1.

Drága d*í*sz szép asszonyoknak
termében a szép tükör;
mily öröm, ha ránk belőlük
édes arcuk tündököl!

A Természet is, komoly bár,
legszebbnek a tükreit
alkotta, hisz magát nézi,
ha bennük gyönyörködik.

Az emberszem varázstükre
mosolygó pecsét gyanánt
tárja elé vonásait,
isteni sok szép talányt.

Mindenfelé messze ér a
világt~~ükör~~|enger|, végtelen,
de, a mélység óceánja,
zárt, parányi gömb a szem.

~~e~~E tengeren ~~uszva árad~~ nagy világok
~~a mindenség ránk, felénk,~~ úsznak felé~~nk~~m és reánk~~m~~,
örök szellem, tebeléd ér
le a csöndes óceán!

Láthatatlant is s~~e~~zerettet
édes hangja; de imádat
ahhoz füz csak, ami égit,
~~s~~ istenit ~~s~~a szemünk láttat.

Látni: legfőbb gyönyör*ű*ség;
jaj, ha élsz még, de vakon!
Éjszakádban minden üdv csak
kint zörget a kapukon;

a fájdalom kétszer ugy fáj
~~tőrével~~ |kínjával| a vak sziv~~x~~ének;
|hisz| meg~~tagadja~~ |vonja| tőle minden
szelid vigaszát az élet.

Sirás neki mind a messze,
mess~~s~~zi kacaj neki gyász csak,
nem hoz reá enyhülést a
halkmosolyu, könnyü bánat.

Kiálts rá a fájdalomra,
s mint riadt őz, menek*ű*l,
a vadonba; míg a néma

mosoly tán könnyet ~~tröö~~r*ű*l.

Hadát Ziska Ráby vára
ellen vitte, vad rohamra,
mikor másik félszemébe
nyil csapott, s megvakitotta.

Még mélyebben őrli a gyász,
gyásza Husznak, hősi sorsnak;
s még több okod lesz, világ, hogy
haragjába beleborzadj!

VI./1.

~~Oszlopként~~ Magasan a szekerén á~~t~~ll
vak Ziska, a ~~bak felett,~~ rettegett,
mennydörögve dirigálja:
hogy folyjék az ütközet.

Jobbja felől egy kapitány,
egy kapitány bal felől,
a terepet magyarázzák
s hogy a kocka merre dől.

Hogy áll s vonúl mennyi ellen, –
mondják,| ~~S~~|*s*| lesik a parancsát~~,~~|;|
szemükkel az ő vez~~x~~éri
lelk~~a~~e mindent ~~ragyogón~~ biztosan lát. ~~biztosan~~

Szeme fényét amikor még
az a nyil el nem rabolta,
hazájának drága arcát
|jól| ~~rég~~ agyába vésve hordta;

|~~s~~| minden erdőt, vizet, öblöt,
hegygerincet s völgykanyart
szellemében olthatatlan
~~látomásként~~ |~~égő rajzként~~| |rajzként ma is| ~~vissza~~|*rejtve*|tart.

És a bossz*ú* géniusza
|*a*| sötétben ~~is~~ egyre kémlel,
~~minden mezőt jól be~~|dúsan|vetni a mezőket
~~gonosz hullák seregével~~ ellenséggel, hulla-néppel.

Ő vezeti, bár vak éj~~-szállt~~ben,
melyet sugár nem tör át,
szellemének járszalagján
vad gyermekét, a csatát.

Itt a testi éj irányit,
odaát a szellemi;
mint soha még, Ziska ~~csatát~~ nem fog
|~~nem fog~~| ~~má~~ma se~~m fog~~ |csatát| veszteni.

Hogy ~~figyel~~ |fülel| a vak a harcra!
Hah! ~~Zúgnak a fegyverek!~~ Vas ~~cseng xxxx~~ |szeli a szelet*!*|
Szinte látja ~~k~~mind a ~~harcról~~ fegyvert,
mely halállal fenyeget.

Fülének vad összhang a két
had gyürkőző rohanása,
kedvenc dala, kürt, rohamjel
s lovas és mén ~~x~~ zuhanása.

Örvend, hallva, hogy dől Z~~i~~~~ss~~igmond
hada vissza a határon,
mind a szász~~ság~~ok, ~~a lovasnép~~ svandronokban,
s a magyarok, a huszárok.

Vad, vak Ziska! Bár fülén át
g~~x~~yőzelem|,| ~~s~~ zord kéj, fürészti,
szellemének ~~xxx,~~ hadvezéri
nyugodalmát sose veszti.

VII./1.

Tikkadoz a karaván az
~~forrástalan~~ elemésztő s~~u~~ivatagban;
hallga! a zöld gyep alól friss
~~kutfő~~ |forrás| üde vize csobban!

Rohan, ahová az édes
hang hivja, az elgyötört nép,
de nem ihat, mert a ~~forrást~~ kutat
nagy tilalom őrzi: szentség!

Kiválasztott férfiaknak
birtoka lett az o~~z~~ázis

s bármily szomj epessze, másnap~~p~~k
bün belőle egy pohár is.

Őrök őrzik hát a ~~kutat,~~ forrást,
a gyönyört, mit egek adtak;
de a puszta szomja gyilkos,
a kut körül penge csattog.

A~~z~~ győztest, ki áthevült, még
jobban hivja most a friss v*íz*,
~~nagy~~ bő kortyokban issza ajka,
mint a forró vért a tigris.

Nem egy, akit kard ütött le,
nagyot szürcsöl még, hamar,
hogy lelkét a hosszu út~~onn~~a
felüd*í*tse az ital.

Ily tigrisi, inger*ű*lt szomj
hajtja lelkét most a hadnak
~~k~~|*K*|ehelyre, Urvacsorára,
mit a papok megtagadnak.

Tombolnak is iszonyuan:
„Megcsonk*í*tjátok Urunk egy
sákramentumát nekünk? Nos,
mi titeket csonkitunk meg!” *(rövid i!)*

Harc után a nyilt mezőn az
áldott kelyhet lengetik,
haldoklók a borban Édent
érzik és virágait.

Gyülölet s t*ű*z, enyhülést rád
a Legfőbb Sziv vére hoz csak;
odaát meg halottaik
temetik a csonkitottak.

Ha szabadul, kit soká lánc
fogott, gyülöl csak a ~~xxx~~ vad,
sziv-jóságot ~~ugy tör és más~~ |*s egyéb gátat*|
~~sorompót~~ |*úgy áttör*| az indulat.

VIII/1.

Ó, be más lett a halál, mint
egykor volt a g~~Ö~~örögöknél!
Ki nyájas volt, fenti hirnök,
lelkünkben mint siri szörny él.

Eltünődve, keze állán,
utmutató, bejelentő,
ugy állt rég az ember elé,
mint baráti, drága nemtő;

vagy, halk jelkép, azt mutatta,
hogy vége a földi jóknak,
kezei a megforditott
fáklyán összekulcsolódtak.

Lába jelt adott Psychének;
~~mint~~ barátnak int |igy| barát,
hogy ideje észrevétlen
elhagyni a lakomát.

Álom s Halál, gyakran állt egy
képen, testvér, két iker;
elle|*n*|tétük ecset s véső
egy jóságnak fogta fel.

Kétes volt a géniusz, és a
néző kérdés, ámulás:
Ez az álom és üd*ű*lés?
ez a halál és a gyász;

Néha váltak csak külön, s hogy
jelezze a szomorut,
lepkét* kapott a fájóbb kép
s hamvvedret és koszorut.

És Chárosznak* látja később
a görög a komorabb

---

* *sic!*
* *sic!*

korban, ahogy ~~k~~sötét népe
a hegyeken áthalad:

előtte az ifjak, aztán
az osonó öregek,
s vele ülnek a nyeregben
a korán-halt gyermekek. –

Hegedüsként még vidáman
jött s a népe táncra kelt,
nyirettyűje, fuvolája
még hívott és énekelt. – –

Thanat~~l~~osból katona lett!
Fegyvere a dárda, nyil;
atléta: a sima földö~~j~~n
minden vi~~z~~tézt földre bír;

Thanatos, a nemes Angyal,
paraszt váz lett, néma, zord csont,
kaszájától sarjurendként
dől az ember s földre-borzong.

Halász: veti röpke horgát
a levegő tengerébe;
madarász, ki csali füttyel
viszi népünk könnyü~~x~~ lépre.

Most ellenség, szörnyalak csak,
ugy cibál a vészes uton;
mint manó, vagy mint lidérxtüz*
kuporog fent a nyakunkon.

Rém- s előkép, borzadály a
kaszája, ő maga csontváz,
se ajka, se arca: képén
ismeretlen a mosolygás.

Igy|,| alakját váltva sürün,
a Halál igy jár a földön;
uj a hir is, mely ma Zsigmond
seregében szerteröppen:

„Mivelhogy a csatafáradt
Ziskát ~~xxxx~~ köti |*könnyü*| álma,
hogy pótolja, fegyverét a
Halál öltötte magára;

dühe sose volt ily ádáz:
kit lát, annak csak int Z|*s*|iska
sisakján a sötét forg~~ő~~*ó*,
s örök éjbe utasítja.”

IX/1.

Mordan, erdő rejtekében,
ül, külön, egy huszita,
gyász-szavával a pataknak
~~együtt mormol~~ |egybezsong a| moraja.

Fegyvereit mossa és szól:
„Sirj, patak, sirj! Ziska most
nyög utolsót sátra mélyén;
keze halált már nem oszt! többé

Ziska fekszik sátra mélyén,
haldo~~l~~kolva hullt a földre,
de nem asszony-szülte, aki
szivébe a tőrt ütötte.

Hah! Hogy jöttek, hogy robogtak,
vakmerően rája törve,
fehér ménen, feketéken;
valamennyit sorra ölte.

Az, a Halál, ki előtt más
férfi, annyi, térdre hull,
az törte meg a hatalmas
Ziskát, gyáván, álnokul.

Sírj, patak, sírj! Te is, erdő!

---

* *sic!*
* *sic!*
* *sic!*

S*í*rj, világ, a bánatod bőgd:
Csehország s a Föld ma veszti
el apját, a legnagyobb hőst.” –

Ziska, fekve, vígasztalja
~~a szomorodottakat:~~ |*társait, a bús hadat:*|
„Testvérek, én pusztulok de
amit tettünk, megmarad.

Mert har|*c*-| és bajtársainknak,
kiket nevel a jövő,
kizöldel még s*í*rjainkon
a vígasz, a friss erő.

Erőt adjon a halálom,
félre, puha bú! Nem az
Zsiska örök tanitása,
hogy halottat ne sira~~x~~ss?

Ez a szavam az utolsó
napiparancs: jó vit~~x~~*é*zek,
nézze végem, nézze sirom
vidáman a hősi lélek!

Nászi sátram ez a sá~~r~~to~~t~~r,
pestis, a menyasszonyom,
borzalom volt Ziska János,
arája is borzalom.

Bossz*ú*m forró álmai~~val~~|*ban*|
nem forrt össze nő velem,
csak ő, kinek vad csókjából
nem gyógyulok ki sosem.

Hogy egy részem tovább zengje
indulónkat, hadi nótánk,
feszitsétek rá dobomra
testem kihült takaróját.

Hah! Hallom a csatazugást,
sarkantyuzva menekülnek:
hagyatékom iszonyatot
dobol a sok gyáva fülnek.”

Igy szólt, aztán visszadőlt a
lázba: lázas álma rázta:
jobbra-balra döf, csap és z*ú*g
lándsahegye, buzogánya.

Akit megölt, uj csatában
mindet ujra megöli;
jőjjön mind: ki rég a s*í*rban,
megidézik szavai.

Ki, elő! Ki mind, huszárok!
Páncéllovas németek!
Szélesebbre, laposabbra
veri Ziska fejetek!

A cseh ég jól behavazta
a földet, hogy a fehérre
mint rikitó ár ömöljön
az ellenség piros vére.

Lándsájával Ziska élő
h*ú*sba f*ú*r és beleket tép
hogy ~~xxxx~~ a télb~~f~~en~~xxxx~~ átfagyott vas
jólesően melegedjék.

Álma szent önkivület volt,
kigy*ú*lt tompa szemgolyója,
a papokat s trónlakájt mind
tisztán látja, kaszabolja.

Igy álmodott, igy csatázott,
mig volt benne szikra, szellem,
hadak hőse mindhalálig,
sérthetetlen, győzhetetlen.
Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
visszakérem!
Sz.L.

LENAU:

ZSISKA JÁNOS[1510]

(Képek a huszita háborúból)

I.

Nyugalomba rejti Trocnov
erdejét az esti óra,
mint a gyökér lent a mélyben,
hallgat a fák néma orma.

Méla lovas jön; a karján
gyeplőjének laza szára;
gondolatok alkonyában
bólog éjszín paripája.

Hirtelen megáll a lovas,
halk álmai tünedeznek,
lelép, kardját vonja, és így
szólal meg egy tölgyfa mellett:

„Itt, e büszke tölgy tövében,
zivataros éjszakán,
itt vajudott velem, itt szült
e világra az anyám.

Csak az erdő látta, hogy nyög,
förgeteg szél volt a bába,
villámfényt és tüzet az szórt
ujszülött kis koponyámra

Hogy golyókra máris edzzen
s kalapálja sorsomat,
a kín-tárta anya-ölbe
sürü jégeső szakadt.

Mit elsőnek fülem és szám[1512]
ivott, vész volt s mennydörej,
vihar-anyám, csecsszopóját,
hősi utra kap ma fel.

Husz! Halált kér a halálod,
tanum ez a büszke tölgy;
Husz! kipirúl poroszlóid
vérétől a messze föld.

Husz! Csurogjon dús erükből
vér százannyi, mint ami
elegendő volna máglyád
vad lángjait oltani.

Husz! Hadd hűljön váraiknak
üszke-hamva feketére;
kerűljön csak pap előmbe,
vasat bele, sírba véle!

Füstgomolytól rőtre-cserzett
szeme törjön meg az égnek,
amiért megtörténhetett
az a gazság, az a vétek.

Máglyádról, Husz!, szikra pattant
a szivembe s égni repes,
olthatatlan; mint a gazság,
legyen bosszúnk rettenetes.

Fény embere, szabadságé,
legnemesebb a világon,
te, elárúlt, te, kivégzett! –
Zokog érted s öl a gyászom.

Bosszú-esküm hogy figyelik
szép Csehország ~~xxxx~~ szelei,
hazám lombja hogy akarja
fogadalmam hallani!

Testem-lelkem s kard s golyó s tűz
egy célra tör, száll, lobog, –

[SZABÓ LŐRINC]:
Zsiska János[1511]
552 sor *Johannes Zischka: Bilder aus dem Hussitenkriege*

1

Nyugalomba rejti Trocnov
erdejét az esti óra,
mint a gyökér lent a mélyben,
hallgat a fák néma orma.

Méla lovas jön; a karján
gyeplőjének laza szára;
gondolatok alkonyában
bólog éjszin paripája.

Hirtelen megáll a lovas,
halk álmai tünedeznek,
lelép, kardját vonja, és így
szólal meg egy tölgyfa mellett:

„Itt, e büszke tölgy tövében,
zivataros éjszakán,
itt vajúdott velem, itt szült
e világra az anyám.

Csak az erdő látta, hogy nyög,
förgeteg szél volt a bába,
villámfényt és tüzet az szórt
ujszülött kis koponyámra

Hogy golyókra máris edzzen
s kalapálja sorsomat,
a kín-tárta anya-ölbe
sűrü jégeső szakadt.

Mit elsőnek fülem és szám
ivott, vész volt s mennydörej,
vihar-anyám, csecsszopóját,
hősi útra kapd ma fel.

Husz! Halált kér a halálod,
tanum ez a büszke tölgy;
Husz! kipirul poroszlóid
vérétől a messze föld.

Husz! Csurogjon dús erükből
vér százannyi, mint ami
elegendő volna máglyád
vad lángjait oltani.

Husz! Hadd hűljön váraiknak
üszke-hamva feketére;
kerüljön csak pap előmbe,
vasat bele, sírba véle!

Füstgomolytól rőtre-cserzett
szeme törjön meg az égnek,
amiért megtörténhetett
az a gazság, az a vétek.

Máglyádról, Husz! szikra pattant
a szivembe s égni repes,
olthatatlan; mint a gazság,
legyen bosszúnk rettenetes.

Fény embere, szabadságé,
legnemesebb a világon,
te, elárult, te, kivégzett! –
Zokog érted s öl a gyászom.

Bosszú-esküm, hogy figyelik
szép Csehország szelei,
hazám lombja, hogy akarja
fogadalmam hallani!

Testem-lelkem s kard s golyó s tűz
egy célra tör, száll, lobog, –

[1510] Ms 4664/15.I-XVIII. (*gépírás autográf javításokkal*)
[1511] ÖB.II.501-521
[1512] Ez a sor az I. lap alján kézzel áthúzva.

mind a s*í*rig – halld, Csehország!
Csönd! Paripám, ne dobogj!”

II.

Tavasz, Földünk drága hőse!
Mikor hadra kelsz a dermedt
halál ellen, be der*ű*s, be
boldog a te győzedelmed!

Nézd, amott egy zord vitéz tart
erdeidbe, jó lova
patáiról égbe táncol
a jókedvü *ú*t pora.

Fogadd friss-zöld csarnokodban
kebeledre, Kikelet;
hódolattal csörögjenek
elébe a csermelyek.

Hintsd szét kehlyek illatárját,
zendüljenek fuvoláid,
gy*ú*ljon örömfáklya: nyárfák,
föl az ég rőt alkonyáig;

adj népének moha-ágyat,
lovainak abrakot,
hisz a hős, ki most eléd megy,
Tavasz, a te rokonod!

Drága nevet véssen itt a
bükkbe b*ú*s sz*í*v, epedő,
hogy madárdal csókja mossa
s sziromittas levegő;

Zsiskát más név, a „Szabadság”,
vonzza, tettekkel becézni:[1513]
a világ legvelejébe
ő azt vágyik belevésni.

Lánynézőbe ahhoz ind*ú*l,
vértje bossz*ú* és komor gyász,
fegyverzete csörg, ahogy lép,
udvarlása csupa rontás.

Hozomány*ú*l hullakincsét
nyujtja Zsiska kedvesének,
lángtenger rak neki oltárt;
pap gyanánt Husz árnya ébred.

Nézd, Tavasz, a Zord lováról
most leugrott, s önfeledten
rövid álmot keres *í*me
a derengő rengetegben.

Katonái szanaszéjjel
körülötte heverésznek,
s foga alatt f*ű* ropog már
a sok éhes harci ménnek.

Vacsoráznak a husziták,
h*ű*vös estben tréfa szálldos,
durva páncélt süppedezve
ringat a jó moha-vánkos.

Madárdal üt át az árnyon,
álmot csal a h*ú*nyt szemekre,
szellő jár-kél galy meg ág közt,
dallamosan z*ú*gva-zengve.

Álmát szőve Zsiska lankadt
szeme lassan a homály
szövevényén t*ú*l egy vén tölgy
est-rőt törzse fele száll;

lélek és szem kételyében
összefoly a játszi kép:
nap az ott? vagy vérfolyam dől?
vagy vár, amely lánggal ég?

S amivel a szél behinti
szakállát és fürtjeit,

mind a sírig – halld, Csehország!
Csönd! Paripám, ne dobogj!”

2

Tavasz, Földünk drága hőse!
Mikor hadra kelsz a dermedt
halál ellen, be derűs, be
boldog a te győzedelmed!

Nézd, amott egy zord vitéz tart
erdeidbe, jó lova
patáiról égbe táncol
a jókedvü út pora.

Fogadd friss-zöld csarnokodban
kebeledre, Kikelet;
hódolattal csörögjenek
elébe a csermelyek.

Hintsd szét kehlyek* illatárját,
zendüljenek fuvoláid,
gyúljon örömfáklya: nyárfák,
föl az ég rőt alkonyáig;

adj népének moha-ágyat,
lovainak abrakot,
hisz a hős, ki most eléd megy,
Tavasz, a te rokonod!

Drága nevet véssen itt a
bükkbe bús sziv, epedő,
hogy madárdal csókja mossa
s sziromittas levegő;

Zsiskát más név, a „Szabadság”,
vonzza, tettekkel becézni:
a világ legvelejébe
ő azt vágyik belevésni.

Lánynézőbe ahhoz indul,
vértje bosszú és komor gyász,
fegyverzete csörg, ahogy lép,
udvarlása csupa rontás.

Hozományul hullakincsét
nyujtja Zsiska kedvesének,
lángtenger rak neki oltárt;
pap gyanánt Husz árnya ébred.

Nézd, Tavasz, a Zord lováról
most leugrott, s önfeledten
rövid álmot keres íme
a derengő rengetegben.

Katonái szanaszéjjel
körülötte heverésznek,
s foga alatt fű ropog már
a sok éhes harci ménnek.

Vacsoráznak a husziták,
hűvös estben tréfa szálldos,
durva páncélt süppedezve
ringat a jó moha-vánkos. –

Madárdal üt át az árnyon,
álmot csal a húnyt szemekre,
szellő jár-kél galy meg ág közt,
dallamosan, zúgva-zengve.

Álmát szőve Zsiska lankadt
szeme lassan a homály
szövevényén túl egy vén tölgy
est-rőt törzse fele száll;

lélek és szem kételyében
összefoly a játszi kép:
nap az ott? vagy vérfolyam dől?
vagy vár, amely lánggal ég?

S amivel a szél behinti
szakállát és fürtjeit,

[1513] Ez a két sor – a „Szabadság” idézőjele és a vessző nélkül –a III. lap alján, kézzel áthúzva.
* *sic!*

nem tudja már: pernyepelyhek
vagy tán szirmok fürdetik?

Szenderedőt, legelészőt,
férfit, s lovat, Kikelet,
óvj s erősíts: véres tavasz
várja őket s hősi tett.

Kikelet, napéj^egyenkor
ahogy vihar jelzi jöttöd,
testvéred, a szellem-tavasz,
e férfiban jár előtted.

Zsiska kél; dal s illat üdvét
küldi árny, azt ontja, zengi,
mintha a hős mord haragját
kéjbe vágynék eltemetni;

de ő már kész: indul, kürtjét
harsogtatva kelti szép
Kikeletnek karjaiból
haragját és seregét.

III.

Szent háborúk hőse akkor
erejének* üdvözültje,
mikor eljut ellenéhez,
hogy vasával általüs*se;

boldog, mert nem szóval küzd csak,
szóval, amely tovavágtat
szél szeszélyén, szél fuvalmán; –
boldog, aki odavághat!

Zsiska! Vad szív! Hős cseh! Lengesd
vigan lándsá*d, buzogányod!
Csak sikered bizonyítja,
ha halál hörg s vér s jaj árad.

Halált osztva már egész nap
vérben gázolt, ujra vérben,
s most szeretne még tovább is
küzdeni a nyári éjben.

Rejtek úton hajtja népét,
hőseit, a katonákat,
hogy kedvese, a Szabadság,
kapjon ujabb szerenádot.

Keze alatt orgonája,
a csatatér, szinte vijjog;
papszolgák és trónlakájok
bőgnek rajta, szörnyü sípok.

De zivatar gomolyodik
mind alább a szakadékba,
csak egy-egy vad villám szeli
át a völgyet néha-néha.

Sáncként borúl a homály a
szekérvárra, a lovakra,
nyilak, csörgő kötegekben,
szélbe|*n*| zörög gyeplü, zabla.

Zsiska szól: Be[1514] tünde* fénnyel
fut a villám, röppenőn!
Bár szögezné ide kardom,
maradna itt e fenyőn!

Bosszúm én, hogy Isten földje
szabad legyen, lerovom,
testvérek, bár sütne máris
elétek láng-lobogóm!”

Hah: villám! Mint nap az égről!
Az éjből, mint szörnycsapat,
ragyognak ki a husziták,
Zsiska szive fölkacag.

Dörej tör s zúg tova, tíz, száz
dörej a menny kebeléből,
éj-bűvölten nézi Zsiska

nem tudja már: pernyepelyhek
vagy tán szirmok fürdetik?

Szenderedőt, legelészőt,
férfit, s lovat. Kikelet,
óvj s erősíts: véres tavasz
várja őket s hősi tett.

Kikelet, napéjegyenkor
ahogy vihar jelzi jöttöd,
testvéred, a szellem-tavasz,
e férfiben jár előtted.

Zsiska kél: dal s illat üdvét
küldi árny, azt ontja, zengi,
mintha a hős mord haragját
kéjbe vágynék eltemetni:

de ő már kész: indul, kürtjét
harsogtatva kelti szép
Kikeletnek karjaiból
haragját és seregét.

3

Szent háborúk hőse akkor
erejének üdvözültje,
mikor eljut ellenéhez,
hogy vasával általüsse;

boldog, mert nem szóval küzd csak,
szóval, amely tovavágtat
szél szeszélyén, szél fuvalmán: –
boldog, aki odavághat!

Zsiska! Vad szív! Hős cseh! Lengesd
vígan lándzsád, buzogányod!
Csak sikered bizonyítja,
ha halál hörg s vér s jaj árad.

Halált osztva már egész nap
vérben gázolt, újra vérben,
s most szeretne még tovább is
küzdeni a nyári éjben.

Rejtek úton hajtja népét,
hőseit, a katonákat,
hogy kedvese, a Szabadság,
kapjon ujabb szerenádot.

Keze alatt orgonája,
a csatatér, szinte vijjog;
papszolgák és trónlakájok
bőgnek rajta, szörnyü sípok.

De zivatar gomolyodik
mind alább a szakadékba,
csak egy-egy vad villám szeli
át a völgyet néha-néha.

Sáncként borul a homály a
szekérvárra, a lovakra,
nyilak, csörgő kötegekben,
szélben zörög gyeplü, zabla.

Zsiska szól: „Be tünde fénnyel
fut a villám, röppenőn!
Bár szögezné ide kardom,
maradna itt e fenyőn!

Bosszum én, hogy Isten földje
szabad legyen, lerovom,
testvérek, bár sütne máris
elétek láng-lobogóm!”

Hah: villám! Mint nap az égről!
Az éjből, mint szörnycsapat,
ragyognak ki a husziták,
Zsiska szíve fölkacag.

Dörej tör s zúg tova, tíz, száz
dörej a menny kebeléből,
éj-büvölten nézi Zsiska

[1514] Idézőjel megnyitása nélkül!

s irigyen az égre néz föl:

„Bár szállhatnék; égi felhők~~x~~
rohamával féktelen!
Bár lőhetném sánc mögé b*ú*jt
b*ű*nösökre mennykövem!”

Zápor szakad, pányva köti
a kapáló lovakat;
harcny*ű*tt harcos horkol itt-ott
rakott szekere alatt,

a fák közt meg, szerte, zeng a
tábori~~x~~|*á*|k éneke;
a vezér, ~~xxxxxxx~~ vén l*ú*c tövében,
ébren várja: virrad-e.

IV.

Mennydörgésben rokonára
figyel Zsiska büszke lelke.
S hirnök szól rá a bozótból,
óvatosan közeledve:

„Mily gyönyör gy*ú*l a Természet
Istenének nagy szivében,
mikor erős hangja zengve
átujjong a messzeségen!

A csatában velejéig
mily gyönyörre gy*ú*l a hős,
a férfi, ki, mint te, Zsiska,
*ú*gy gy*ű*löl és oly erős!

Van azonban édesebb kéj,
mint amely a hősben ég,
ki kör*ű*l *ú*gy hull a hulla,
mint a zápor, mint a jég:

édesebb! a szerelemé!
Nem é~~e~~rezted még soha,
mikor fénnyel övezett a
király és az udvara?

Haragodhoz a királyné,
Sophia, küld ide engem,
üdvösséges békehangot
ébreszteni a szivedben;

a kir*á*lyné, *S*~~p~~ophia, küld,
s mit hozok, a h*í*r igéret:
Izabellát, kit szerettél,
gyásza s*í*rba viszi érted.

Mikor ide lóra szálltam,
ő is ott volt, a nemes hölgy,
sápadt arca földre csüggött,
néma szive szinte megtört.

Sarkanty*ú*ztam paripám, mert
hervad az a lány, a legszebb
elhervad, föltarthatatlan,
s belehal, ha elfelejted.

Térj haza, kész a bocsánat;
hagyd a hit vad katonáit,
vedd egét a szerelemnek,
mert ki tudja, lesz-e másik.”

L*ú*c mög*ű*l *í*gy ~~xxxxx~~ suttogott a
meglap*ú*ló h*í*rnök ajka;
s felelt neki Zsiska, halkan,
hogy huszita meg ne hallja:

„*H*aljon bele! Leggyönyör*ű*bb
áldozatom ő legyen:
szent Szabadság, neked adtam
az örömöm, életem!

Sz*í*v csillaga, Izabella,
t*ű*nj le! – Az én utamon
csak haragom világ*í*that;
vidd neki a b*ú*csuszóm!

De most, h*í*rnök, hordd az irhád,
szökj, a szélnél sebesebben:

s irigyen az égre néz föl:

„Bár szállhatnék; égi felhők
rohamával féktelen!
Bár lőhetném sánc mögé bujt
bűnösökre mennykövem!”

Zápor szakad, pányva köti
a kapáló lovakat;
harcnyűtt harcos horkol itt-ott
rakott szekere alatt;

a fák közt meg, szerte, zeng a
táborités éneke;
a vezér, vén lúc tövében,
ébren várja: virrad-e.

4

Mennydörgésben rokonára
figyel Zsiska büszke lelke.
S hírnök szól rá a bozótból,
óvatosan közeledve;

„Mily gyönyör gyúl a Természet
Istenének nagy szivében,
mikor erős hangja zengve
átujjong a messzeségen!

A csatában velejéig
mily gyönyörre gyúl a hős,
a férfi, ki, mint te, Zsiska,
úgy gyülöl és oly erős!

Van azonban édesebb kéj,
mint amely a hősben ég,
ki körül úgy hull a hulla,
mint a zápor, mint a jég:

édesebb! a szerelemé!
Nem érezted még soha,
mikor fénnyel övezett a
király és az udvara?

Haragodhoz a királyné,
Sophia, küld ide engem,
üdvösséges békehangot
ébreszteni a szivedben;

a királyné, Sophia, küld,
s mit hozok, a hír ígéret:
Izabellát, kit szerettél,
gyásza sírba viszi érted.

Mikor ide lóra szálltam,
ő is ott volt, a nemes hölgy,
sápadt arca földre csüggött,
néma szíve szinte megtört.

Sarkantyúztam paripám, mert
hervad az a lány, a legszebb
elhervad, föltarthatatlan,
s belehal, ha elfelejted.

Térj haza, kész a bocsánat;
hagyd a hit vad katonáit,
vedd egét a szerelemnek,
mert ki tudja, lesz-e másik.”

Lúc mögűl igy suttogott a
meglapuló hírnök ajka;
s felelt neki Zsiska, halkan,
hogy huszita meg ne hallja:

„Haljon bele! Leggyönyörűbb
áldozatom ő legyen:
szent Szabadság, neked adtam
az örömöm, életem!

Szív csillaga, Izabella,
tűnj le! – Az én útamon
csak haragom világíthat;
vidd neki a búcsuszóm!

De most, hírnök, hordd az irhád,
szökj, a szélnél sebesebben:

a név, amit ajkad ejtett,
csak az óv a kardom ellen!”

V.

Drága d*í*sz szép asszonyoknak
termében a szép tükör;
mily öröm, ha ránk belőlük
édes arcuk tündököl!

A Természet is, komoly bár,
legszebbnek a tükreit
alkotta, hisz magát nézi
ha bennük gyönyörködik.

Az emberszem varázstükre
mosolygó pecsét gyanánt
tárja elé vonásait,
isteni sok szép talányt.

Mindenfelé messze ér a
világtenger, végtelen,
de, a mélység óceánja,
zárt, parányi gömb a szem.

E tengeren nagy világok
*ú*sznak felénk és reánk,
örök szellem, tebeléd ér
le a csöndes óceán!

Láthatatlant is szerettet
édes hangja; de imádat
ahhoz f*ű*z csak, ami égit,
istenit a szemünk láttat.

Látni: legfőbb gyönyör*ű*ség;
jaj, ha élsz még, de vakon!
Éjszakádban minden üdv csak
kint zörget ~~xx~~ a kapukon;

a fájdalom kétszer *ú*gy fáj
k*í*njával a vak szivének;
hisz megvonja tőle minden
szelid vigaszát az élet.

S*í*rás neki mind a messze,
messzi kacaj neki gyász csak,
nem hoz reá enyhülést a
halkmosoly*ú*, könnyü bánat.

Kiálts rá a fájdalomra,
s mint riadt őz, menek*ű*l,
a vadonba; m*í*g a néma
mosoly tán könnyet tör*ű*l.

Hadát Zsiska Ráby vára
ellen vitte, vad rohamra,
mikor másik félszemébe
ny*í*l csapott s megvakitotta.

Még mélyebben őrli a gyász,
gyásza Husznak, hősi sorsnak;
s még több okod lesz, világ, hogy
haragjába beleborzadj!

VI.

Magasan a szekerén áll
vak Zsiska, a rettegett,
mennydörögve dirigálja,
hogy folyjék az ütközet.

Jobbja felől egy kapitány,
egy kapitány bal felől:
a terepet magyarázzák,
s hogy a kocka merre dől.

Hogy áll s von*ú*l mennyi ellen, –
mondják. S lesik a parancsát;
szemükkel az ő vezéri
lelke mindent biztosan lát.

Szeme fényét amikor még
az a ny*í*l el nem rabolta,
hazájának drága arcát
jól agyába vésve hordta~~x~~,

|*s*| minden erdőt, vizet, öblöt,

a név, amit ajkad ejtett,
csak az óv a kardom ellen!”

5

Drága dísz szép asszonyoknak
termében a szép tükör;
mily öröm, ha ránk belőlük
édes arcuk tündököl!

A Természet is, komoly bár,
legszebbnek a tükreit
alkotta, hisz magát nézi
ha bennük gyönyörködik.

Az emberszem varázstükre
mosolygó pecsét gyanánt
tárja elé vonásait,
isteni sok szép talányt.

Mindenfelé messze ér a
világtenger, végtelen,
de, a mélység óceánja,
zárt, parányi gömb a szem.

E tengeren nagy világok
úsznak felénk és reánk,
örök szellem, tebeléd ér
le a csöndes óceán.

Láthatatlant is szerettet
édes hangja; de imádat
ahhoz fűz csak, ami égit,
istenit a szemünk láttat.

Látni: legfőbb gyönyörűség;
jaj, ha élsz még, de vakon!
Éjszakádban minden üdv csak
kint zörget a kapukon;

a fájdalom kétszer úgy fáj
kínjával a vak szivének;
hisz megvonja tőle minden
szelid vigaszát az élet.

Sírás neki mind a messze,
messzi kacaj neki gyász csak,
nem hoz reá enyhülést a
halkmosolyu, könnyü bánat.

Kiálts rá a fájdalomra,
s mint riadt őz, menekűl,
a vadonba; míg a néma
mosoly tán könnyet törűl.

Hadát Zsiska Raby vára
ellen vitte, vad rohamra,
mikor másik félszemébe
nyíl csapott s megvakitotta.

Még mélyebben őrli a gyász,
gyásza Husznak, hősi sorsnak;
s még több okod lesz, világ, hogy
haragjába beleborzadj!

6

Magasan a szekerén áll
vak Zsiska, a rettegett,
mennydörögve dirigálja,
hogy folyjék az ütközet.

Jobbja felől egy kapitány,
egy kapitány bal felől:
a terepet magyarázzák,
s hogy a kocka merre dől.

Hogy áll s vonúl mennyi ellen, –
mondják. S lesik a parancsát;
szemükkel az ő vezéri
lelke mindent biztosan lát.

Szeme fényét amikor még
az a nyíl el nem rabolta,
hazájának drága arcát
jól agyába vésve hordta,

s minden erdőt, vizet, öblöt,

hegygerincet s völgykanyart
szellemében olthatatlan
~~xxxxxx~~ |*rajzként ma is*| rejtve tart.

És a bosszú géniusza
a sötétben egyre kémlel,
dúsan vetni a mezőket
ellenséggel, hulla-néppel.

Ő vezeti, bár vak éjben,
melyet sugár nem tör át,
szellemének járszalagján
vad gyermekét, a ~~v~~csatát.

Itt a testi éj irányít,
odaát a szellemi;
mint soha még, Z~~i~~siska nem fog
csatát ma se veszteni.

Hogy fülel a vak a harcra!
Hah! Vas szeli a szelet!
Szinte látja mind a fegyvert,
mely halállal fenyeget.

Fülének vad összhang a két
had gyürkőző rohanása,
kedvenc dala, kürt, rohamjel
s lovas és mén zuhanása.

Örvend, hallva, hogy dől Zsigmond
hada vissza a határon,
mind a szászok, svandronokban,
s a magyarok, a huszárok.

Vad, vak Zsiska! Bár fülén át
győzelem, zord kéj, fürészti,
szellemének hadvezéri
nyugodalmát sose veszti.

VII.

Tikkadoz a karaván az
elemésztő sivatagban;
hallga! a zöld gyep alól friss
forrás üde vize csobban!

Rohan, ahová az édes
hang hívja, az elgyötört nép,
de nem ihat, mert a kútat
nagy tilalom őrzi: szentség!

Kiválasztott férfiaknak
birtoka lett az oázis,
s bármily szomj epessze, másnak
bűn belőle egy ~~opp~~pohár is.

ö*Ő*rök őrzik hát a forrást,
a gyönyört, mit egek adtak;
de a puszta szomja gyilkos,
a kút körűl penge csattog.

A győztest, ki áthevűlt, még
jobban hívja most a friss víz,
bő kortyokban issza ajka,
mint a forró vért a tigris.

Nem egy, akit kard ütött le,
nagyot szürcsöl még, hamar,
hogy lelkét a hosszu útra
felüdítse ~~xxxxx~~ |*az ital.*|

Ily tigrisi, ingerűlt szomj
hajtja lelkét most a hadnak
Kehelyre, Urvacsorára,
mit a papok megtagadnak.

Tombolnak is iszonyúan:
„Megcsonkítjátok Urunk egy
sákramentumát nekünk? Nos,
mi titeket csonkitunk meg!”

Harc után a nyilt mezőn az
áldott ~~k~~*K*elyhet lengetik,

hegygerincet s völgykanyart
szellemében olthatatlan
rajzként ma is rejtve tart.

És a bosszú géniusza
a sötétben egyre kémlel,
dúsan vetni a mezőket
ellenséggel, hulla-néppel.

Ő vezeti, bár vak éjben,
melyet sugár nem tör át,
szellemének járszalagján
vad gyermekét, a csatát.

Itt a testi éj irányít,
odaát a szellemi;
mint soha még, Zsiska nem fog
csatát ma se veszteni.

Hogy fülel a vak a harcra!
Hah! Vas szeli a szelet!
Szinte látja mind a fegyvert,
mely halállal fenyeget.

Fülének vad összhang a két
had gyürkőző rohanása,
kedvenc dala, kürt, rohamjel
s lovas és mén zuhanása.

Örvend, hallva, hogy dől Zsigmond
hada vissza a határon,
mind a szászok, svandronokban,
s a magyarok, a huszárok.

Vad, vak Zsiska! Bár fülén át
győzelem, zord kéj, fürészti,
szellemének hadvezéri
nyugodalmát sose veszti.

7

Tikkadoz a karaván az
elemésztő sivatagban,
hallga! a zöld gyep alól friss
forrás üde vize csobban!

Rohan, ahová az édes
hang hívja, az elgyötört nép,
de nem ihat, mert a kútat
nagy tilalom őrzi: szentség!

Kiválasztott férfiaknak
birtoka lett az oázis
s bármily szomj epessze, másnak
bűn belőle egy pohár is.

Őrök őrzik hát a forrást,
a gyönyört, mit egek adtak;
de a puszta szomja gyilkos,
a kut körül penge csattog.

A győztest, ki áthevült, még
jobban hívja most a friss víz,
bő kortyokban issza ajka,
mint a forró vért a tigris.

Nem egy, akit kard ütött le,
nagyot szürcsöl még, hamar,
hogy lelkét a hosszu útra
felüdítse az ital.

Ily tigrisi, ingerűlt szomj
hajtja lelkét most a hadnak
Kehelyre, Urvacsorára,
mit a papok megtagadnak.

Tombolnak is iszonyúan:
„Megcsonkítjátok Urunk egy
szakramentumát nekünk?
Nos, mi titeket csonkitunk meg!”

Harc után a nyílt mezőn az
áldott Kelyhet lengetik,

* *sic!*

haldo~~l~~klók a borban Édent
érzik és virágait.

Gyülő*let* s tűz, enyhülést rád
a Legfőbb Szív vére hoz csak;
odaát meg halottaik
temetik a csonkitottak.

Ha szabad*ú*l kit soká lánc
fogott, gy*ű*löl csak a vad,
szí*v*-jóságot s egyéb gátat
*ú*gy áttör az indulat.

VIII.

Óh, be más lett a halál, mint
egykor volt a görögöknél!
Ki nyájas volt, fenti hirnök,
lelkünkben mint s*í*ri szörny él.

Eltűnődve, keze állán,
*ú*tmutató, bejelentő,
*ú*gy állt rég az ember elé,
mint baráti, drága nemtő;

vagy, halk jelkép, azt mutatta,
hogy vége a földi jóknak:
kezei a megford*í*tott
fáklyán összekulcsolódtak.

Lába jelt adott Psychének:
barátnak int *í*gy barát,
hogy ideje észrevétlen
elhagyni a lakomát.

Álom s Halál gyakran állt egy
képen, testvér, két iker;
ellentétük ecset s véső
egy jóságnak fogta fel.

Kétes volt a Géniusz, és a
néző kérdés, ámulás:
Ez az álom és üdülés?
Ez a halál és a gyász?

Néha váltak csak külön, s hogy
jelezze a szomor*ú*t,
leplet kapott a fájóbb kép
s hamvvedret és koszor*ú*t.

És Chárosznak látja később (*NB.: Ez nem Cháron! Hanem egy középkori Chárosz!*)
a görög a komorabb
korban, ahogy sötét népe
a hegyeken áthalad;

előtte az ifjak, aztán
az osonó öregek,
s vele ülnek a nyeregben
a korán-halt gyermekek.

Heged*ű*sként még vidáman
jött s a népe táncra kelt,
nyirettyű*j*e, fuvolája
még h*í*vott és énekelt. – –

Thanatosból katona lett!
Fegyvere a dárda, ny*í*l;
atléta: a s*í*k porondon
minden vitézt földre b*í*r;

Thanatos, a nemes Angyal
paraszt Váz lett, néma, zord csont:
kaszájától sarjurendként
dől az ember s földreborzong.

Halász: veti röpke horgát
a levegő tengerébe;
madarász, ki csali füttyel
viszi népünk könnyü lépre.

Most ellenség, szörnyalak csak,
*ú*gy cibál a vészes *ú*ton;
mint manó, vagy mint lidé~~t~~rct*ű*z
kuporog fent a nyakunkon.

Rém- s elő-kép, borzadály a

haldoklók a borban Édent
érzik és virágait.

Gyülölet s tűz, enyhülést rád
a Legfőbb Szív vére hoz csak;
odaát meg halottaik
temetik a csonkitottak.

Ha szabadul kit soká lánc
fogott, gyűlöl csak a vad,
szív-jóságot s egyéb gátat
úgy áttör az indulat.

8

Ó, be más lett a halál, mint
egykor volt a görögöknél!
Ki nyájas volt, égi hírnök,
lelkünkben mint síri szörny él.

Eltűnődve, keze állán,
útmutató, bejelentő,
úgy állt rég az ember elé,
mint baráti, drága nemtő;

vagy, halk jelkép, azt mutatta,
hogy vége a földi jóknak:
kezei a megfordított
fáklyán összekulcsolódtak.

Lába jelt adott Psychének:
barátnak int így barát,
hogy ideje észrevétlen
elhagyni a lakomát.

Álom s Halál gyakran állt egy
képen, testvér, két iker:
ellentétük ecset s véső
egy jóságnak fogta fel.

Kétes volt a Géniusz, s a
néző kérdés, ámulás:
ez az álom és üdűlés?
ez a halál és a gyász?

Néha váltak csak külön, s hogy
jelezze a szomorút,
leplet kapott a fájóbb kép
s hamvvedret és koszorút.

És Cháronnak látja később
a görög a komorabb
korban, ahogy sötét népe
a hegyeken áthalad:

előtte az ifjak, aztán
az osonó öregek,
s vele ülnek a nyeregbe
a korán-halt gyermekek.

Hegedűsként még vidáman
jött s a népe táncra kelt,
nyirettyűje, fuvolája
még hívott és énekelt. –

Thanatosból katona lett!
Fegyvere a dárda, nyíl;
atléta: a sík porondon
minden vitézt földre bír;

Thanatos, a nemes Angyal
paraszt Váz lett, néma, zord csont
kaszájától sarjurendként
dől az ember s földreborzong.

Halász: veti röpke horgát
a levegő tengerébe;
madarász, ki csali füttyel
viszi népünk könnyü lépre.

Most ellenség, szörnyalak csak,
úgy cibál a vészes úton;
mint manó, vagy mint lidérctűz
kuporog fent a nyakunkon.

Rém- s elő-kép, borzadály a

kaszája, ő maga csontváz,
se ajka, se arca: képén
ismeretlen a mosolygás.

Igy, alakját váltva s*ű*r*ű*n,
a Halál *í*gy jár a Földön;
uj a h*í*r is, mely ma Zsigmond
seregében szerteröppen:

„Mivelhogy a csatafáradt
Zsiskát köti könnyü álma,
hogy pótolja, fegyverét a
Halál öltötte magára;

dühe sose volt ily ádáz:
ki lát, annak csak int Zsiska
sisakján a sötét forgó,
s örök éjbe utas*í*tja.”

IX.

Mordan, erdő s*ű*rüjében
ül, külön, egy huszita,
gyász-szavával a pataknak
egybezsong a moraja.

Fegyvereit mossa és szól:
„S*í*rj, patak, s*í*rj! Zsiska most
nyög utolsót sátra mélyén;
keze halált már nem oszt!

Zsiska fekszik sátra mélyén,
haldokolva hullt a földre,
de nem asszony-szülte, aki
szivébe a tört ütötte.

Hah! Hogy jöttek, hogy robogtak,
vakmerően rája törve,
fehér ménen, feketéken;
valamennyit sorra ölte.

Az, a Halál, ki előtt más
férfi, annyi, térdre hull,
az törte meg a hatalmas
Zsiskát, gyáván, álnokul.

S*í*rj, patak, s*í*rj! Te is, erdő!
S*í*rj, világ, a bánatod bőgd:
Csehország s a Föld ma veszti
el apját, a legnagyobb hőst.”

Zsiska, fekve, ~~e~~*ví*gasztalja
társait, a b*ú*s hadat:
„Testvérek, én pusztulok, de
amit tettünk, megmarad.

Mert harc- és bajtársainknak,
kiket nevel a jövő,
kizöldel még sirjainkon
a vigasz, a friss erő.

Erőt adjon a halálom,
félre, puha bu! Nem az
Zsiska örök tanitása,
hogy haldoklót ne sirass?

Ez a szavam az utolsó
~~xxx~~|*napi*|parancs: jó vitézek,
nézze végem, nézze s*í*rom
vidáman a hősi lélek!

Nászi sátram ez a sátor,
pestis a menyasszonyom,
borzalom volt Zsiska János,
arája is borzalom.

Bossz*ú*m forró álmaiban
nem forrt össze nő velem,
csak ő, kinek vad csókjából
nem gyógyulok ki sosem.

Hogy egy részem tovább zengje
indulónkat, hadi nótánk,

kaszája, ő maga csontváz,
se ajka, se arca: képén
ismeretlen a mosolygás.

Igy, alakját váltva sűrün,
a Halál igy jár a Földön;
új a hír is, mely ma Zsigmond
seregében szerteröppen:

„Mivelhogy a csatafáradt
Zsiskát köti könnyü álma,
hogy pótolja, fegyverét a
Halál öltötte magára;

dühe sose volt ily ádáz:
ki lát, annak csak int Zsiska
sisakján a sötét forgó,
s örök éjbe utasítja.”

9

Mordan erdő sűrüjében
ül, külön, egy huszita,
gyász-szavával a pataknak
egybezsong a moraja.

Fegyvereit mossa és szól:
„Sírj, patak, sírj! Zsiska most
nyög utolsót sátra mélyén;
keze halált már nem oszt!

Zsiska fekszik sátra mélyén,
haldokolva hullt a földre,
de nem asszony-szülte, aki
szívébe a tört ütötte.

Hah! Hogy jöttek, hogy robogtak,
vakmerően rája törve,
fehér ménen, feketéken;
valamennyit sorra ölte.

Az, a Halál, ki előtt más
férfi, annyi, térdre hull,
az törte meg a hatalmas
Zsiskát, gyáván, álnokúl.

Sírj, patak, sírj! Te is, erdő!
Sírj, világ, a bánatod bőgd:
Csehország s a Föld ma veszti
el apját, a legnagyobb hőst.”

Zsiska, fekve, vígasztalja
társait, a bús hadat:
„Testvérek, én pusztulok de
amit tettünk, megmarad.

Mert harc- és bajtársainknak,
kiket nevel a jövő,
kizöldel még sírjainkon
a vígasz, a friss erő.

Erőt adjon a halálom,
félre, puha bú! Nem az
Zsiska örök tanitása,
hogy halottat ne sirass?

Ez a szavam az utolsó
napiparancs: jó vitézek,
nézze végem, nézze sírom
vidáman a hősi lélek!

Nászi sátram ez a sátor,
pestis a menyasszonyom,
borzalom volt Zsiska János,
arája is borzalom.

Bosszúm forró álmaiban
nem forrt össze nő velem,
csak ő, kinek vad csókjából
nem gyógyulok ki sosem.

Hogy egy részem tovább zengje
indulónkat, hadi nótánk,

* *sic!*

feszítsétek rá do~~x~~bomra
testem kihűlt takaróját.

Hah! Hallom a csatazúgást,
sarkantyúzva menekülnek:
hagyatékom iszonyatot
dobol a sok gyáva fülnek!”

Igy szólt, aztán visszadőlt a
lázba: lázas álma rázta:
jobbra-balra döf, csap és zúg
lándzsahegye, buzogánya.

Akit megölt, uj csatában
mindet ujra megöli;
jőjjön mind: ki rég a sírban,
megidézik szavai.

Ki, elő! Ki mind, huszárok!
Páncéllovasném~~x~~etek!
Szélesebbre, laposabbra
veri Zsiska fejetek!

A cseh ég jól behavazta
a földet, hogy a fehérre
mint rikító ár ömöljön
az ellenség piros vére.

Lándsájával Zsiska élő
húsba fúr és beleket tép,
hogy a télben átfagyott vas
jólesően melegedjék.

Álma szent önkívület volt,
kigyúlt tompa szemgolyója,
a papokat s trónlakájt mond*
tisztán látja, kaszabolja.

Igy álmodott, így csatázott,
míg volt benne szikra, szellem,
hadak hőse mindhalálig,
sérthetetlen, győzhetetlen.

feszitsétek rá dobomra
testem kihült takaróját.

Hah! Hallom a csatazúgást,
sarkantyúzva menekűlnek:
hagyatékom iszonyatot
dobol a sok gyáva fülnek!”

Igy szólt, aztán visszadőlt a
lázba: lázas álma rázta:
jobbra-balra döf, csap és zúg
lándzsahegye, buzogánya.

Akit megölt, új csatában
mindet újra megöli:
jöjjön mind: ki rég a sírban,
megidézik szavai.

Ki, elő! Ki mind, huszárok!
Páncéllovas németek!
Szélesebbre, laposabbra
veri Zsiska fejetek!

A cseh ég jól behavazta
a földet, hogy a fehérre
mint rikító ár ömöljön
az ellenség piros vére.

Lándzsájával Zsiska élő
húsba fúr és beleket tép,
hogy a télben átfagyott vas
jólesően melegedjék.

Álma szent önkívület volt,
kigyúlt tompa szemgolyója,
a papokat s trónlakájt mind
tisztán látja, kaszabolja.

Így álmodott, így csatázott,
míg volt benne szikra, szellem,
hadak hőse, mindhalálig,
sérthetetlen, győzhetetlen.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*166*] EDUARD [FRIEDRICH] MÖRIKE:
Abreise[1515]

Fertig schon zur Abfahrt steht der Wagen,
Und das Posthorn bläst zum letztenmale.
Sagt, wo bleibt der vierte Mann so lange?
Ruft ihn, soll er nicht dahinten bleiben!
– Indes fällt ein rascher Sommerregen;
Eh man hundert zählt, ist er vorüber;
Fast zu kurz, den heißen Staub zu löschen;
Doch auch diese Letzung ist willkommen.
Kühlung füllt und Wohlgeruch den weiten
Platz und an den Häusern ringsum öffnet
Sich ein Blumenfenster um das andre.
Endlich kommt der junge Mann. Geschwinde!
Eingestiegen! – Und fort rollt der Wagen.
Aber sehet, auf dem nassen Pflaster
Vor dem Posthaus, wo er stillgehalten,
Läßt er einen trocknen Fleck zurücke,
Lang und breit, sogar die Räder sieht man
Angezeigt und wo die Pferde standen.
Aber dort in jenem hübschen Hause,
Drin der Jüngling sich so lang verweilte,
Steht ein Mädchen hinterm Fensterladen,
Blicket auf die weiß gelassne Stelle,
Hält ihr Tüchlein vors Gesicht und weinet.
Mag es ihr so ernst sein a Ohne Zweifel;
Doch der Jammer wird nicht lange währen:
Mädchenaugen, wißt ihr, trocknen hurtig,
Und eh auf dem Markt die Steine wieder
Alle hell geworden von der Sonne,
Könnet ihr den Wildfang lachen hören.

[SZABÓ LŐRINC]:
Postakocsi
– Edward* Mörike (1804-1875) –[1516]

Kész a kocsi, menne már; utolsót
fúj a postakürt. Hol az az ember,
a negyedik? Hívjátok, siessen,
ha nem akar végkép lemaradni!
– Időközben könnyű nyári zápor
szakad alá; egy-kettőre vége;
épp hogy elveri az áthevült port;
de ez a kis enyhülés is áldás.
Hűvös jószag tölti be a tágas
piacteret és köröskörül a
a sok virágos ablak mind kitárul.
Végre megjön a fiatalember.
Beszállni! – S a kocsi tovagördül.
De nini, ott, ahol állt, a nedves
kövezeten, a posta előtt, egy
tiszta, száraz folt maradt utána,
hosszú, széles, még a négy kerék is
látszik, és hogy a lovak hol álltak.
Ott meg, abban a szép kicsi házban,
ahol oly sokáig volt az ifjú,
egy leány áll az ablak mögött és
nézi a por fénylő négyszögét és
kendőt emel a szeméhez és sír.
Komolyan úgy fáj a szíve? Hogyne!
De a nagy bú nem tart túlsokáig:
hamar szárad, jól tudjuk, a lányszem,
s még mielőtt fehér lesz a napban
az egész piac, hallani fogjuk
a kis vadóc vidám kacagását.

[SZABÓ LŐRINC]:
Postakocsi[1517]

Kész a kocsi, menne már; utolsót
fúj a postakürt. Hol az az ember,
a negyedik? Hívjátok, siessen,
ha nem akar végkép lemaradni!
– Időközben könnyű nyári zápor
szakad alá; egy-kettőre vége;
épp hogy elveri az áthevült port;
de ez a kis enyhülés is áldás.
Hűvös jószag tölti be a tágas
piacteret és köröskörül mind
kitárul a sok virágos ablak.
Végre szalad a fiatalember.
Beszállni! – S a kocsi tovagördül.
De nini, ott, ahol állt, a nedves
kövezeten, a posta előtt, egy
tiszta, száraz folt maradt utána,
hosszú, széles, még a négy kerék is
látszik, és hogy a lovak hol álltak.
Ott meg, abban a szép kicsi házban,
ahol oly sokáig volt az ifjú,
egy szép lány áll az ablak mögött és
nézi a por fénylő négyszögét és
kendőt nyomkod a szemére és sír.
Komolyan úgy fáj a szíve? Hogyne!
De a bánat nem tart túlsokáig:
hamar szárad, tudjuk, a leányszem,
s még mielőtt fehér lesz a napban
a piactér, újra felcsilingel
a kis vadóc vidám kacagása.

[1515] MWP.93
* *sic!*
[1516] Ms 4666/199
[1517] NIK.248-249

[SZABÓ LŐRINC]:
Elutazás[1518]

Kész a kocsi, menne már, utolsót
fuj a postakürt. Hol az az ember,
a negyedik? Hívjátok, siessen,
ha nem akar végkép lemaradni!
– Időközben könnyű nyári zápor
szakad alá; egy-kettőre vége;
épp hogy elveri az áthevült port;
de ez a kis enyhülés is áldás.
Hűvös jószág tölti be a tágas
piacteret és köröskörül mind
kitárul a sok virágos ablak.
Végre szalad a fiatalember.
Beszállni! – S a kocsi tovagördül.
De nini, ott, ahol állt, a nedves
kövezeten, a posta előtt, egy
tiszta, száraz folt maradt utána,
hosszú, széles, még a négy kerék is
látszik, és hogy a lovak hol álltak.
Ott meg, abban a szép kicsi házban,
ahol oly sokáig volt az ifjú,
egy szép lány áll az ablak mögött és
nézi a por fénylő négyszögét és
kendőt nyomkod a szemére és sír.
Komolyan úgy fáj a szíve? Hogyne!
De a bánat nem tart túlsokáig:
hamar szárad, tudjuk, a leányszem,
s még mielőtt fehér lesz a napban
a piactér, újra felcsilingel
a kis vadóc vidám kacagása!

[SZABÓ LŐRINC]:
Elutazás[1519]
Abreise

Kész a kocsi, menne már, utolsót
fúj a postakürt. Hol az az ember,
a negyedik? Hívjátok, siessen,
ha nem akar végkép lemaradni!
– Időközben könnyü nyári zápor
szakad alá; egy-kettőre vége;
ép hogy elveri az áthevűlt port;
de ez a kis enyhülés is áldás.
Hűvös jószag tölti be a tágas
piacteret és köröskörűl mind
kitárul a sok virágos ablak.
Végre szalad a fiatalember.
Beszállni! – S a kocsi tovagördűl.
De nini, ott, ahol állt, a nedves
kövezeten, a posta előtt, egy
tiszta, száraz folt maradt utána,
hosszú, széles, még a négy kerék is
látszik, és hogy a lovak hol álltak.
Ott meg, abban a szép kicsi házban,
ahol oly sokáig volt az ifjú,
egy szép lány áll az ablak mögött és
nézi a por fénylő négyszögét és
kendőt nyomkod a szemére és sír.
Komolyan úgy fáj a szíve? Hogyne!
De a bánat nem tart túlsokáig:
hamar szárad, tudjuk, a leányszem,
s még mielőtt fehér lesz a napban
a piactér, újra felcsilingel
a kis vadóc vidám kacagása!

[>*167*] MÖRIKE:
Agnes[1520]

Rosenzeit! wie schnell vorbei,
Schnell vorbei
Bist du doch gegangen!
Wär mein Lieb nur blieben treu,
Blieben treu,
Sollte mir nicht bangen.

Um die Ernte wohlgemut,
Wohlgemut
Schnitterinnen singen.
Aber, ach! mir kranken Blut,
Mir kranken Blut
will nichts mehr gelingen.

Schleiche so durchs Wiesental,
So durchs Tal,
Als im Traum verloren,
Nach dem Berg, da tausendmal,
Tausendmal
Er mir Treu geschworen.

Oben auf des Hügels Rand,
Abgewandt,
Wein ich bei der Linde;
An dem Hut mein Rosenband,
Von seiner Hand,
Spielet in dem Winde.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ágnes[1521]

Rózsa-ég, te tünde kép,
tünde kép,
eltüntél örökre!
Ha *ő* értem égne még,
élne még,
kín most nem gyötörne.

—

Sarlóra dűl a kalász,
a kalász,
csendül a víg ének.
Vérem gyötri ez a láz,
ez a láz,
óh be fáj az élet!

—

Hegyen át és völgyön át
völgyön át
bolygok álmodozva,
hol esküje szent szavát
szent szavát
százszor szászszorozta.

—

Itt a zöld domboldalon
siratom,
hársfa mellé dőlve;
hervadt virág hajamon,
s szalagom
játszva leng a szélbe…[1522]

[>*168*] MÖRIKE:
Auf eine Lampe[1523]

Noch unverrückt, o schöne Lampe, schmückest du,
An leichten Ketten zierlich aufgehangen hier,
Die Decke des nun fast vergeßnen Lustgemachs.
Auf deiner weißen Marmorschale, deren Rand
Der Efeukranz von goldengrünem Erz umflicht,
Schlingt fröhlich eine Kinderschar den Ringelreihn.
Wie reizend alles! lachend, und ein sanfter Geist

MÖRIKE:
Auf eine Lampe[1524]

Noch unverrückt, o schöne Lampe, schmückest du,
an leichten Ketten zierlich aufgehangen hier,
die Decke des nun fast vergeßnen Lustgemachs.
Auf deiner weißen Marmorschale, deren Rand
der Efeukranz von goldengrünem Erz umflicht,
schlingt fröhlich eine Kinderschar den Ringelreihn.
Wie reizend alles! lachend, und ein sanfter Geist

[1518] RÉ.41.XII.20. (Ms 4666/195)
[1519] ÖB.I.324-325
[1520] MWP.51; MRW.II.384-390: L. HETSCH megzenésítése (énekhang zongorakísérettel) a *Maler Nolten* részleteként.
[1521] ÉD.115
[1522] 1918. március 28.
[1523] MWP.85
[1524] E.342

Des Ernstes doch ergossen um die ganze Form –
Ein Kunstgebild der echten Art. Wer achtet sein?
Was aber schön ist, selig scheint es in ihm selbst.

des Ernstes doch ergossen um die ganze Form –
Ein Kunstgebild der echten Art. Wer achtet sein?
Was aber schön ist, selig scheint es in ihm selbst.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy lámpára
(Mörike, 1804-1875)[1525]

Még helyeden vagy, óh szép lámpa, és kecses
láncaidon lebegve most is díszited
a már-már kiürült szoba mennyezetét.
Fehér márványcsészéden, melyet zöld-arany
~~xx~~ |~~xxx~~|érc|szalag| és borostyánkoszorú övez, ~~xxxx~~
|vidám| gyermekhad eszterlánca fut ~~körös~~körül.
Gyönyörü az egész! ~~vidám~~ |nevet|, és mégis a
komolyság szelleme leng ~~xxxx~~ |rajta| könnyedén –
i|~~x~~|gazi műremek. Ki törődik vele?
~~xxx~~Ime saját magában üdvözűl a szép.

#

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy lámpára[1526]

Még helyeden vagy, óh szép lámpa, és kecses
láncaidon lebegve most is díszited
a már-már kiürült szoba mennyezetét.
Fehér márványcsészéden, melyet zöld-arany
érc-szalag és borostyánkoszorú övez,
vidám gyermekhad eszterlánca fut körül.
Gyönyörű az egész! nevet, és mégis a
komolyság szelleme leng rajta könnyedén –
igazi műremek. Ki törődik vele?
Ime, saját magában üdvözűl a szép.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy lámpára[1527]

Még helyeden vagy, óh szép lámpa, és kecses
láncaidon lebegve most is díszited
a már-már kiürült szoba mennyezetét.
Fehér márványcsészéden, melyet zöld-arany
érc-szalag és borostyánkoszorú övez,
vidám gyermekhad eszterlánca fut körül.
Gyönyörű az egész! nevet, és mégis a
komolyság szelleme leng rajta könnyedén –
igazi műremek. Ki törődik vele?
Ime: saját magában üdvözül a szép.

Ford: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy lámpára[1528]
Auf eine Lampe

Még helyeden vagy: óh szép lámpa, és kecses
láncaidon lebegve most is diszited
a már-már kiürült szoba mennyezetét.
Fehér márványcsészéden, melyet zöld-arany
érc-szalag és borostyánkoszorú övez,
vidám gyermekhad eszterlánca fut körül.
Gyönyörű az egész! nevet, és mégis a
komolyság szelleme leng rajta könnyedén –
igazi műremek. Ki törődik vele?
Ime: saját magában üdvözül a szép.

[>*169*] MÖRIKE:
Denk es, o Seele![1529]

Ein Tännlein grünet wo,
Wer weiß, im Walde,
Ein Rosenstrauch, wer sagt,
In welchem Garten?
Sie sind erlesen schon,
Denk es, o Seele,
Auf deinem Grab zu wurzeln
Und zu wachsen.

Zwei schwarze Rößlein weiden
Auf der Wiese,
Sie kehren heim zur Stadt
In muntern Sprüngen.
Sie werden schrittweis gehn
Mit deiner Leiche;
Vielleicht, vielleicht noch eh
An ihren Hufen
Das Eisen los wird,
Das ich blitzen sehe!

[ÁPRILY LAJOS]:
Gondold el, ember![1530]

Valahol kis fenyő
zöldell az erdőn,
rózsafa nő, vajon
miféle kertben?
Kinézte már a sors,
gondold el, ember,
hogy nemsokára sírodon
nőjenek fel.

Két kis fekete ló legel
künn a réten.
Frissen mennek haza,
ugrálva, örülve.
Majd lépésben viszik
temetni tested;
talán még mielőtt
patán a patkó,
amely ma villog,
kopva lazulna!

[BINÉT MENYHÉRT]:
Gondold csak, lélek![1531]

Ki tudja, melyik erdőn
zöldel a fácska
és melyik kertbe hajt
a rózsató?
amelynek sorsa,
– gondold csak, lélek! –
hogy egykor megfoganjon
a siromon.

Két fekete csikó
legel a réten;
cikkázva tartanak
hazafelé.
Lépésbe viszik majd
a koporsómat –
talán még mielőtt
a patkó meglazul,
melyet a gyors patákon
szikrázni látok.

[SZABÓ LŐRINC]:
Gondold meg, óh lélek![1532]
Denk es, *o Seele!*

Erdőben, valahol,
zöldel egy kis fenyő,
valahol egy kertben
egy rózsabokor.
Parancsuk az,
gondold meg, óh, lélek,
hogy sírodon verjenek gyökeret
s ott nőjjenek.

Két fekete csikó legel
a mezőn,
vigan ugrándazva siet
haza, a város felé.
Lépésben ők viszik majd
a gyászkocsidat,
talán, talán, mielőtt még
leszakad patáikról
a patkó,
mely most szemembe villan!

[SZABÓ LŐRINC]:
Gondold meg, óh, lélek[1533]
Denk es, *o Seele*

Lúc-csemete zöldel
valahol egy erdőn,
rózsabokor áll egy
kertben valahol.

[SZABÓ LŐRINC]:
„Örök Bar. II.-be, csere!”
Sz.L.
Gondold meg, óh, lélek
Mörike[1534]

~~L~~

Lúccsemete zöldel
valahol egy erdőn,
rózsabokor áll egy
kertben valahol.

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Gondold meg lelkem…[1535]

Fenyőcske zöldel,
Ki tudja, melyik erdőn,
Rózsabokor, ki tudja,
Hol, merre az a kert?

[1525] Ms 4657/328 (*kézírás*)
[1526] Ms 1666/181 (*nyomtatott szöveg*)
[1527] NIK.247-248
[1528] ÖB.I.509
[1529] MWP.96-97
[1530] ÁLA.121
[1531] BMV.97-98
[1532] ÖB48.217
[1533] ÖB.II.765 (ÖB48.-ban szöveg áthúzva, kézírással: „*Ujra leforditottam! / SzL. 1956.XI.14.*”)
[1534] Ms 4657/775 (*gépírás autográf kiegészítésekkel*)
[1535] NÉK.70

Máris parancsuk,
gondold meg, óh, lélek,
hogy sírod felett álljanak
és nőjjenek.

Két fekete csikó
legel a réten;
farát hányva-vetve
tér haza este;
lépésben halad majd,
ha tetemed viszi,
talán, talán mielőtt
leszakad a
patkójuk,
mely most idevillog!

Máris parancsuk,
gondold meg, óh, lélek,
hogy sirod felett álljanak
és nőjjenek.

Két fekete csikó
legel a réten;
farát hányva-vetve
tér haza este;
lépésben halad majd,
ha tetemed viszi,
talán, talán mielőtt
le~~xx~~sza~~x~~kad
patáikról a patkó,
mely most idevillog!

Neked nőnek bizony,
Gondold meg lelkem ezt,
Virulni fognak egyszer
Sírod felett.

Két fekete lovacska
Legel a réteken,
Vidám fickándozással
Repülnek haza most,
Majd lépkedve mennek
Fekete koporsóddal
Talán még mielőtt
Patáikról lehull,
Lehull a könnyű patkó,
Mely cseng-bong, idevillan.

1956 nov. 14.
Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*170*] MÖRIKE:
Scherz[1536]

Einen Morgengruß ihr früh zu bringen,
Und mein Morgenbrot bei ihr zu holen,
Geh ich sachte an des Mädchens Türe,
Öffne rasch, da steht mein schlankes Bäumchen
Vor dem Spiegel schon und wascht sich emsig.
O wie lieblich träuft die weiße Stirne,
Träuft die Rosenwange Silbernässe!
Hangen aufgelöst die süßen Haare!
Locker spielen Tücher und Gewänder.
Aber wie sie zagt und scheucht und abwehrt!
Gleich, sogleich soll ich den Rückzug nehmen!
Närrchen, rief ich, sei mir so kein Närrchen:
Das ist Brautrecht, ist Verlobtensitte.
Laß mich nur, ich will ja blind und lahm sein,
Will den Kopf und alle beiden Augen
In die Fülle deiner Locken stecken,
Will die Hände mit den Flechten binden –
»Nein, du gehst!« Im Winkel laß mich stehen,
Dir bescheidentlich den Rücken kehren!
»Ei, so mags, damit ich Ruhe habe!«

Und ich stand gehorsam in der Ecke,
Lächerlich, wie ein gestrafter Junge,
Der die Lektion nicht wohl bestanden,
Muckste nicht und kühlte mir die Lippen
An der weißen Wand mit leisem Kusse,
Eine volle, eine lange Stunde;
Ja, so wahr ich lebe. Doch, wer etwa
Einen kleinen Zweifel möchte haben
(Was ich ihm just nicht verargen dürfte),
Nun, der frage nur das Mädchen selber:
Die wird ihn – noch zierlicher belügen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tréfa
Mörike[1537]

Jó korán*, hogy üdvözöljem és hogy
~~rögtönözve nála reggelizzem,~~
reggelire meghivjon a kedves,
odalopózom az ajtajához,
rányitok, ~~x~~ és az én karcsu fácskám
tükre előtt ~~nagy~~ |áll és| ~~buzgón mosakozik~~ mosdik éppen. *(áthúzott gyorsírás)*
~~A fehér homlok xx |xx| oh be szépen~~ *(áthúzott gyorsírás)*
~~rózsaarcról az ezüst víz!~~
csöpög
~~A Fehér homlokáról az ezüst viz~~ Fehér homlokán de
Oh De szépen ~~csöpögött~~ |~~csepegett~~|~~csepeg~~, csöpög| homlokáról,
~~de szépen arcáról de szépen~~ |~~rózsa~~ piros arcán de szép| az ezüst víz!
Bontva leng az édes haj~~x!~~!| ~~xxbontva leng! xx körötte~~
~~a sok fürt~~! körötte
kendők ~~xx~~, ruhák ~~puha~~ |~~xxx~~|puha| lobogása.
~~De~~ Ő pedig hogy ~~riadozik és~~| fél, ~~és kerget~~ s haragszik és| tilt!
Hogy rögtön, de rögtön takarodjam!
Csacsi, ~~mondtam~~ |szóltam|, ugyan ne csacsiskodj:
~~jegyesek~~ |mátkapár| vagyunk, ~~menyasszonyom~~ |a jegyesem| vagy.
~~Hax~~ Türj ~~meg, és vak leszek, itt~~ |magadnál|, ~~és~~ s béna leszek és vak,
~~xx~~ s Fejemet ~~,s a két s a~~ |s a| két szemem világát
~~bele~~ ~~belerejtem fürd~~
betemetem ~~sürü fürtjeidbe,~~ hajad özönébe,
~~fürtjeiddel két kezemxre fürtjeid bilincsét~~ …
megkötöm kezem a fürteiddel –
~~Nem~~
~~„Mégy, nincs alku!”~~
~~x „Semmi alku. mégy!”~~
~~„Rögtön mégy!”~~
~~„Menj, de rögtön!”~~
~~„Máris mégy!”~~ /~~Hát~~ áÁllits a sarokba,/
~~„Máris kint vagy!”~~/
„Ki, de rögtön!”
háttal ~~neked~~ állok, |~~szivem,~~| ~~rád se nézek!~~ ott várok szerényen
„Hát maradj ~~csak~~ |de| ~~hagyj békén~~ |
"~~Ej,~~ |Hát,| maradj, ~~hát,~~ |~~csak~~| ~~ne zavarj~~ |~~maradj ezentúl”~~ – – – | többé pisszenést se!|
S én ~~ott~~ |be|álltam ~~csöndben~~ |~~szótlan némán~~| a sarokba~~n~~, némán,
mint |a| gyerek, aki büntetést kap~~ott, mert~~
mert nem felelt jól az iskolában,
~~p~~mukkanni se mertem ~~és~~ s csak az ajkam
hűtöttem a fallal csókolózva ~~,~~
~~egy~~ egy ó~~x~~rán~~n~~, egy teljes óra hosszat;
úgy bizony, ugy éljek. ~~Aki nem~~ Ha pedig van,
~~aki kételkedik a szavamban~~ |aki kétli némiképp a dolgot,
(~~igazán~~ |igazán| nem haragszom meg érte),
|hát| ~~az~~ forduljon |~~xx~~| magához a lányhoz~~,~~:
az – még ~~szebbet édesebbet~~ |kedvesebbet| fog hazudni.
=

[SZABÓ LŐRINC]:
Tréfa[1538]

[SZABÓ LŐRINC]:
Tréfa[1539]
Scherz

[TÓTFALUSI ISTVÁN]:
Tréfa[1540]

[1536] MWP.92-93
[1537] Ms 4657/330.I-II. (*kézírás*)
* Halvány ceruzaírás erősebben átírva.
[1538] SzLV.201
[1539] ÖB.I.317-318
[1540] NKA.544-545

Jó korán, hogy üdvözöljem és hogy
reggelire meghívjon a kedves,
odalopózom az ajtajához,
rányitok, és az én karcsu fácskám
tükre előtt áll és mosdik éppen.
Óh, de szépen csöpög homlokáról,
piros arcán de szép az ezüst víz!
Bontva leng az édes haj! körötte
kendők, ruhák puha lobogása.
Ő pedig hogy fél, s haragszik, és tilt!
Hogy rögtön, de rögtön takarodjam!
Csacskó, mondtam, ugyan ne csacsiskodj:
mátkapár vagyunk, a jegyesem vagy!
Tűrj magadnál, s béna leszek és vak,
s fejemet s a két szemem világát
betemetem hajad özönébe,
kezemet kötöm a fürteiddel –
„Ki, de rögtön!” Állíts a sarokba,
háttal állok és várok szerényen!
„Hát maradj, de többé pisszenést se!”
S én beálltam némán a sarokba,
mint a gyerek, aki büntetést kap,
mert nem jól felelt az iskolában,
mukkanni se mertem s csak az ajkam
hűtöttem a fallal csókolózva
egy óra, egy teljes óra hosszat;
úgy bizony, úgy éljek. Ha pedig van,
aki kétli némiképp a dolgot
(igazán nem haragszom meg érte),
hát forduljon magához a lányhoz:
az – még kedvesebbet fog hazudni.

Jó korán, hogy üdvözöljem és hogy
reggelire meghívjon a kedves,
odalopózom az ajtajához,
rányitok, és az én karcsu fácskám
tükre előtt áll és mosdik éppen.
Óh, de szépen csöpög homlokáról,
piros arcán de szép az ezüst víz!
Bontva leng az édes haj! körötte
kendők, ruhák puha lobogása.
Ő pedig hogy fél, s haragszik, és tilt!
Hogy rögtön, de rögtön takarodjam!
Csacskó, mondtam, ugyan ne csacsiskodj:
mátkapár vagyunk, a jegyesem vagy!
Tűrj magadnál, s béna leszek és vak,
s fejemet s a két szemem világát
betemetem hajad özönébe,
kezemet kötöm a fürteiddel –
„Ki, de rögtön!” Állíts a sarokba,
háttal állok és várok szerényen!
„Hát maradj, de többé pisszenést se!”
S én beálltam némán a sarokba,
mint a gyerek, aki büntetést kap,
mert nem felelt jól az iskolában,
mukkanni se mertem s csak az ajkam
hűtöttem a fallal csókolózva
egy óra, egy teljes óra hosszat;
úgy bizony, úgy éljek. Ha pedig van,
aki kétli némiképp a dolgot
(igazán nem haragszom meg érte),
hát forduljon magához a lányhoz:
az – még kedvesebbet fog hazudni.

Jókor reggel üdvözölni lánykám
és hogy reggelimet véle költsem,
ellopóztam titkon ajtajához.
Rányitottam: ott állt karcsu fácskám
már a tükörnél, s mosdott serényen.
Ó, mi drágán pergett homlokáról
arcán, keblén végig a víz ezüstje!
Édességes, dús haja kibontva!
Incselkedve tárul szét ruhája!
Ámde ő rebben, riad, befordul:
„Tüstént” mondja, „tüstént vissza innen!”
– Kis bolond – kiáltok, – kis bolondom,
mátkajog ez, jegyesek szokása!
Hagyj csak, béna s vak leszek majd, meglásd,
arcomat s két szememet befúrom
fürtjeid aranyló sátorába,
és hajad lezs kezeim bilincse! –
„Nem, csak menj!” – Hadd állok ott a zúgban,
Hátat is forditok szégyenlősen! –
„Ej, nem bánom, úgy békén leszek tán.”

S engedelmesen sarokba álltam
szégyenemre, mint a rossz diák, ha
leckéjét nem tudja, s büntetést kap.
Nem mukkantam s lángperzselte ajkam
a fehér fal csókja hűsitette.
S álltam ott egy teljes hosszu órát –
Engem uccse, így esett. S ha bárki
kételkedni kívánna szavamban
(mit zokon se vennék jószerével) –,
forduljon csak lánykámhoz magához,
ő még bájosabban fog – hazudni.

[>*171*] MÖRIKE:
Versuchung[1541]

Wenn sie in silberner Schale mit Wein uns würzet die Erdbeern,
Dicht mit Zucker noch erst streuet die Kinder des Walds:
O wie schmacht ich hinauf zu den duftigern Lippen, wie dürstet
Nach des gebogenen Arms schimmernder Weiße mein Mund!

[SZABÓ LŐRINC]:
Kisértés
(Mörike)[1542]

Mikor ezüst tálban bort ~~önt~~ |locsol| ~~az~~ |a| ~~eper~~ szagos eperre
~~s meg~~|és*|cukrozza a nyár erdei gyermekeit.:
óh hogy vágyom az illatosabb ajkakra! be szomjú
sóvárgás emel ~~a~~ a hókarok íve felé!
#

ford. Sz. L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Kísértés[1543]

Mikor ezüst tálon bort locsol az ízes eperre
s megcukrozza a nyár erdei gyermekeit:
óh, hogy vágyom az illatosabb ajkakra! be szomjú
sóvárgás emel a hókarok íve felé!

[SZABÓ LŐRINC]:
Kisértés[1544]
Versuchung

Mikor ezüst tálban bort locsol az ízes eperre
s megcukrozza a nyár erdei gyermekeit:
óh, hogy vágyom az illatosabb ajkakra! be szomjú
sóvárgás emel a hókarok íve felé!

[>*172*] RICHARD WAGNER:
Götterdämmerung[1545]

Siegfried
Brünnhilde –
heilige Braut –
wach' auf! öff'ne dein Auge!
Wer verschloss dich
wieder in Schlaf?
wer band dich in Schlummer so bang? –
Der Wecker kam;
er küsst dich wach,
und aber der Braut
bricht er die Bende: –
da lacht ihm Brünnhilde's Lust! –
Ach! dieses Auge,
ewig nun offen! –
ach, dieses Athems
wonniges Wehen! –
Süsses Vergehen –

[BLUM TAMÁS]:
Az istenek alkonya[1546]
III. felv. 2. jelenet
SIEGFRIED

Brünnhilde! Áldott arám!
Jöjj hát! Ébredj fel ismét!
Ki az, aki új álomba zárt?
Ki rakta e béklyót reád?
De itt vagyok, felkeltelek én,
most újra rám vagy, ki voltál.
Kacagj hát, Brünnhilde, rám!
Ó, ezt a szempárt már sose húnyd le!
Ó, ezt a sóhajt érezzem mindig!
Édes elmúlás,
áldott a végzet!
Brünnhild üdvözöl így…

[LÁNYI VIKTOR]:
Az istenek alkonya[1547]
III. felv. 2. jelenet
SIEGFRIED

Brünnhilde,
égi arám!
nézz rám, tűnjön el álmod!
ujólag
ki altatott el?
ki zárta le ismét szemed?
Hű ébresztőd
fölcsókol ím,
föloldja megint
lelked bilincsét:
rá boldog arcod nevet:

Ah, ez a szempár!
mindig ezt lássam,
ah, ez a hév ajk
bódit el engem!

1541 MWP.80
1542 Ms 4657/329 (*kézírás*)
* Ez a szó eltérő írással.
1543 Ms 1666/181 (*nyomtatott szöveg*)
1544 ÖB.I.317
1545 WGD.76-77
1546 WN.286-287
1547 WNL.344

seliges Grauen –:
Brünnhild' bietet mir – Gruß! –
mámoros érzés,
édes igézet!
Brünnhild int felém: jöjj!
(*Meghal*)

[RADÓ ANTAL]:
Az istenek alkonya[1548]
3. felv.
Siegfried

Brünnhilde,
ó, szent arám!
Ébredj! Nézz ide, – nézz rám!
Már megint, mondd,
zárva szemed?
Ki szenderített el, ó, szűz?
Hisz csókom által'
felébredél,
széttörte karom
szent kötelékid,
és rám mosolygott az üdv.
Ah, ez a szempár
nyitva örökre,
ah! a lehellet
áthatja lelkem.
Édes az alvás –
szállj le csak, alkony –:
Brünnhild, elmegyek – el!
(*Meghal*)

[SZABÓ LŐRINC]:
Istenek alkonya. A haldokló Siegfried[1549]

Brünnhilde!
Égi arám!
Nézz rám, tűnjön el álmod!
Ki zárt új
álomba megint?
Ki köt az éj béklyóiba?
Felköltelek…
Ébresszen e csók,
pattantva megint béna bilincsed,
már nevet Brünnhilde rám!
Ah! ez a két szem,
örök a fénye!
Ah! ez a szent ajk,
mennyei mámor!
Haláligézet,
borzongató üdv,
Brünnhild' szent szava hív!

[>*173*] WAGNER:
Die Walküre[1550]

Der Augen leuchtendes Paar,
das oft ich lächelnd gekos't,
wenn Kampfes-Lust ein Kuss dir lohnte,
wenn kindisch lallend
der Helden Lob
von holden Lippen dir floss; –
dieser Augen strahlendes Paar,
das oft im Sturm mir geglänzt,
wenn Hoffnungs-Sehnen
das Herz mir sengte,
nach Welten-Wonne
mein Wunsch verlangte
aus wild webendem Bangen: –
zum letzten Mal
letz' es mich heut'
mit des Lebewohles
letztem Kuss!
Dem glücklicher'n Manne
glänze sein Stern;
dem unseligen Ew'gen
muss es scheidend sich schliessen
Denn so – kehrt
der Gott sich dir ab:
so küsset er die Gottheit von dir.

[BLUM TAMÁS]:
A Walkür[1551]
III. felv. 3. jelenet

Szemed hogy csillogott rám,
ha néztem víg mosolyát,
csaták után egy csókom érte.
Még hallom gyermeki éneked,
mit nékem daloltál csak.
Szép szemedből áradt a fény,
sok vészes harc viharán,
s reménynek balzsama szállt a szívemre,
s én végre éreztem szent nyugalmat –
a zord félelmek szűntek.
Ó, egyszer még, lássam szemed most,
hogy lezsakít a búcsúperc.
Egy boldog férfi nézheti majd,
s a boldogtalan isten
többé már sose látja.
(fejét mindkét kezével átfogja)
Terólad most így vonja el
az isteni létet e csók!

[CSIKY GERGELY]:
[**Mennyit mosolyga reám…**][1552]

Mennyit mosolyga reám
E fényes szem sugara,
Ha csókomat
Vevé jutalmúl,
Midőn gagyogva
Magasztalá
Ez édes ajk a csatát; –
E sugárzó drága szemet,
Mely annyiszor ragyogott
Reám, ha szivem
A vágy perzselte,
Világ gyönyöre
Epeszte egyre,
S vihar dult a kebelben: –
E szép szemet
Ajkaimról
Legutószor éri
Most a csók!
A férfira hinti
Majd sugarát;
A boldogtalan isten
Előtt fénye lezárul!
Az isten
Im elhagy,
S az istenséget igy csókolja le!

[LÁNYI VIKTOR]:
A walkür[1553]
III. felv. 3. jelenet

Két bűvös fénylő szemed,
mit ajkam dédelgetett,
ha harc után
egy csókra vágytam,
ha boldog gyermeki
ajkaid
dicsérték hőseimet,
ez édes, szép szemeket,
melyek gyakran csillantak rám,
ha vágy s reménység
epeszté a szívem,

[SZABÓ LŐRINC]:
Wotan búcsúja.[1554]

E két szem lángsugarát,
mit ajkam annyiszor ért,
ha harc utáncsók lett a jutalmad
és drága dalban
a hősöket
dícsérte gyermeki szád –
szemeid iker-sugarát,
mely vészben is vezetett,
ha vágy s reménység
perzselte a szívem
és földi kéjre,

[1548] WI.70-71
[1549] SzG.143-144
[1550] WGW.83
[1551] WN.138
[1552] WWC.90-91
[1553] WNL.167-168
[1554] SzG.142-143

ha földi kéjre
vágyakoztam
a vad, gyötrelmes gyászból, –
ez egyszer még
búcsúzóul
hadd érje csókom
két szemed!
Majd boldogit fényük
egy eljövendőt,
a boldogtalan isten
búsan zárja le pilláid!
(*Két keze közé fogja Brünnhilde fejét*)
Igy fordul az Úr tőled el,
a lelkét így csókolja le.

gyönyörre vágytam
a vad, iszonyú gyászból,
e két szemet csukja le most
örök álom és
búcsúcsók.

[>*174*] THEODOR STORM:
Beginn des Endes[1555]

Ein Punkt nur ist es, kaum ein Schmerz,
Nur ein Gefühl, empfunden eben;
Und dennoch spricht es stets darein,
Und dennoch stört es dich zu leben.

Wenn du es andern klagen willst,
So kannst du's nicht in Worte fassen.
Du sagst dir selber: „Es ist nichts!"
Und dennoch will es dich nicht lassen.

So seltsam fremd wird dir die Welt,
Und leis verläßt dich alles Hoffen,
Bis du es endlich, endlich weißt,
Daß dich des Todes Pfeil getroffen.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
A vég kezdete[1556]

Csak egy kis pont, alig sajog,
Egy kis nyomás, alighogy érzed;
És mégis folyton közbe szól,
Mégis zavarja folyton élted.

Panaszra nyitnád ajkadat,
És nem tudod szavakba fogni.
Magadba' mondod: „Semmi se!"
És mégse hágy sehogy nyugodni.

Oly különös lett a világ,
Reményed mind fakóra vált el,
Míg végre rájösz, megtudod,
Hogy a halál nyila talált el.

[SZABÓ LŐRINC]:
Beginn des Endes
A vég kezdete
– Storm –[1557]

Csak egy pont, alig fájdalom,
egy kis szúrás csak, ~~alig~~ nem is érzed;
és mégis folyton közbeszól,
és mégis ~~xx~~megváltozik az élet.

Ha el akarod mondani,
érzed, nincs rá szó, lehetetlen.
„Semmi!" – mondod magadnak is,
de azért ott ül a szívedben.

Oly furcsán más lesz a világ,
reményed sorra tovaszárnyal,
s végül, végül rájössz, hogy a
halál talált el a nyilával.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A vég kezdete[1558]
Beginn des *Endes*

Egy pont csak, alig fájdalom,
csak egy érzés, múló, homályos;
és mégis folyton közbeszól,
és mégis mindig akadályoz.

Panaszkodnál, s nem sikerül,
nincs rá szavad elmagyarázni.
„Semmi!" nyugtatod meg magad,
s hiába, nem tudod lerázni.

Oly furcsa, oly más a világ;
hited lassan mind tovaszárnyal;
s végül, végül rájössz, hogy a
halál lőtt sziven a nyilával.

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
A vég kezdete.[1559]

Kis pont csupán, fájdalma sincs,
Csalóka érzet, bú, szemérnyi
És mégis folyton közbeszól
És mégse hágy szeretni, élni.

És ha másnak elpanaszlanád,
Nincs rá szavad, hiába fested,
Csak hajtod egyre: Semmiség!
És mégis átnyilalja tested.

Idegen lesz a nagy világ,
Megéred álmaid leszálltát,
Míg végre, végre megtudod,
Hogy a halálnak nyila járt át.

[>*175*] STORM:
Begrabe nur dein Liebstes![1560]

Begrabe nur dein Liebstes! Dennoch gilt's
Nun weiterleben; – und im Drang des Tages,
Dein Ich behauptend, stehst bald wieder du.
– So jüngst im Kreis der Freunde war es, wo
Hinreißend Wort zu lauter Rede schwoll;
Und nicht der Stillsten einer war ich selbst.
Der Wein schoß Perlen im kristallnen Glas,
Und in den Schläfen hämmerte das Blut; –
Da plötzlich in dem hellen Tosen hört ich
– Nicht Täuschung war's, doch wunderbar zu sagen –
Aus weiter Ferne hört ich eine Stille;
Und einer Stimme Laut, wie mühsam zu mir ringend,
Sprach todesmüd, doch süß, daß ich erbebte:
„Was lärmst du so und weißt doch, daß ich schlafe!"

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Bár eltemesd a kedvest[1561]

Bár eltemesd a kedvest, ámde kell,
Hogy élj tovább s az élet sodra visz,
Küzdesz vele s mint régen, úgy van minden.
Igy voltarn én minap – baráti kör
S vitánk heve ragadt hangos beszédre
S bizony, nem voltam a legcsendesebb.
Kristály kehelyben gyöngyözött a bor
S halántékunkban lüktetett a vér. –
És hirtelen e zajba hallok én
– Nem volt csalódás, bár csudás dolog –
A messze távolból egy síri csendet
S egy küzködő hang szólott elhalón,
De kedvesen, hogy megremegtem én:
Mit lármázol, mikor tudod, hogy alszom!

[EÖRSI ISTVÁN]:

[SZABÓ LŐRINC]:

1555 SSW.132-133
1556 BNK.116
1557 Ms 4657/416 (*kézírás*)
1558 ÖB.I.591
1559 NÉK.95-96
1560 SSW.138; ZZ.III.101
1561 BNK.112

Temesd csak el a kedvest![1562]
Begrabe nur dein Liebstes!

Temesd csak el a kedvestl Ámde most
tovább kell élned; – és a napi kínban
éned megóva új erőre kapsz.
– Ezt mondták nemrég, barátok körében,
hol hangossá dagadt az izgatott szó;
s nem én voltam a leghallgatagabb.
Kristálypohárban gyöngyözött a bor,
s halántékomban kalapált a vér;
de hirtelen a tülekvő morajban
– nem agyrém volt, bár furcsa szólni róla –
egy csöndet hallottam a messzeségből;
s egy holtfáradt hang vergődve felém tört,
de oly édesen zengett, hogy beleremegtem:
„Miért zajongsz, hiszen tudod, hogy alszom!”

Begrabe nur dein Liebstes!
Csak temesd el a legdrágábbat!
– Storm –[1563]

Csak temesd el a legdrágábbat! Élned
kell ezután is; – és a ~~harc hevében~~ |küzdelemben|
helyt állva megint magadra találsz.
– Igy ~~szólt a tanács~~ |vélték| a minap, baráti körben,
~~körben,~~ ahol ~~nőtt s áradt a kedv, a szó;~~ |~~hangossá~~| zajos ~~xx~~ nőtt, da~~x~~gadt a kedv;
~~xx~~ |~~és én~~ |s magam| se voltam éppen hallgatag.
|A| ~~x~~bor gyöngyözött a kristálypohár~~ak~~ban,
halánték~~om~~|unk|ban kalapált a vér; –
s ekkor a friss zsivajban hirtelen
– nem káprázat ~~volt~~, de furcsa – valami
némaságot hallottam messziről;
s egy hang vergődött hozzám, síri=fáradt,
de olyan édes, hogy beleremegtem:
„Mért zajongsz úgy, mikor tudod, hogy alszom!”
=

Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Csak temesd el a legdrágábbat![1564]
Begrabe nur dein Liebstes!

Csak temesd el a legdrágábbat! Élned
kell ezután is; – és a küzdelemben
helyt állva ismét magadra találsz.
– Igy vélték a minap, baráti körben,
ahol zajosra nőtt, dagadt a kedv;
s magam se voltam éppen hallgatag.
Gyöngyözött a bor a kristálypohárban,
halántékunkban kalapált a vér; –
s ekkor a vig zsivajban hirtelen
– nem káprázat, de furcsa – valami
némaságot hallottam messziről;
s egy hang vergődött hozzám, síri-fáradt,
de olyan édes, hogy beleremegtem:
„Mért zajongsz úgy, mikor tudod, hogy alszom!”

[>*176*] STORM:
Der Zweifel[1565]

Der Glaube ist zum Ruhen gut,
Doch bringt er nicht von der Stelle;
Der Zweifel in ehrlicher Männerfaust,
Der sprengt die Pforten der Hölle.

[SZABÓ LŐRINC]:
A kétely[1566]
Der Zweifel

Pihenni jó a hit, de nem visz,
nem mozdít sehogyse tovább;
a kétely komoly férfiököl,
bezúzza a pokol kapuját.

[>*177*] STORM:
Die Stadt[1567]

Am grauen Strand, am grauen Meer
Und seitab liegt die Stadt;
Der Nebel drückt die Dächer schwer,
Und durch die Stille braust das Meer
Eintönig um die Stadt.

Es rauscht kein Wald, es schlägt im Mai
Kein Vogel ohn Unterlaß;
Die Wandergans mit hartem Schrei
Nur fliegt in Herbstesnacht vorbei,
Am Strande weht das Gras.

Doch hängt mein ganzes Herz an dir,
Du graue Stadt am Meer;
Der Jugend Zauber für und für
Ruht lächelnd doch auf dir, auf dir,
Du graue Stadt am Meer.

[FALUDY GYÖRGY]:
A város[1568]

A szürke part, a szürke tenger,
és oldalvást a város,
tetőin a köd súlyos terhe,
a csenden átzubog a tenger,
és oldalvást a város.

Erdő nem zeng itt, rigó este
nem szól, tavasszal nincs derű,
ősszel a vadlúd keserű
krúgással repül át felette,
s a parton leng a hangafű.

S mégis szívemmel csüggök rajtad,
szürke város a tengeren,
ifjúságom varázsát adtad,
s révült mosollyal csüggök rajtad,
szürke város a tengeren.

[KÁROLYI AMY]:
A város[1569]

A szürke víz, a szürke part
mentében város él,
tetőket súlyos köd takar;
város körül tenger-moraj
egyhangúsága kél.

Erdő nem zúg, nem járja át
a májust madárcsattogás;
csak kemény hangú vadlibák
szelik az őszi éjszakát,
lobog a parti sás.

Szívem mégis egész tiéd,
te szürke városom,
az ifjuság varázs-izét
te őrized, tiéd, tiéd,
te szürke városom.

[SZABÓ ENDRE]:
A város[1570]

Szürke part, szürke tengerár
És ott pihen a város —
Görnyedt tetőin köd szitál,
Csendjén átzúg a tengerár,
Egyhangú ez a város.

Erdeje nincs, rigó dalát
nem zengi senkinek —
Csak rikoltozó vadlibák
Húznak az őszi éjen át
S a parti fűz zizeg.

Mégis: otthagytam szívemet,
Én szürke városom,
Ifjú varázs a víz felett,
E mosoly ott, csak ott lebeg,
Én szürke városom.

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZIGETHY LAJOS]:

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:

1562 K.II.108
1563 Ms 4657/417 (*kézírás*)
1564 ÖB.I.473
1565 SSW.97; G.416
1566 ÖB48.231; ÖB.II.820
1567 SSW.62
1568 FT.481
1569 KAV.254
1570 VIA.IV.477
1571 Ms 4657/415 (*kézírással*)
1572 ÖB.I.124; SzLV.286

A város
– Theodor Storm –[1571]

Szürke tenger és szürke part
s oldalt amott a város;
nehéz köd nyomja a házakat,
a csöndön át idedöng a part
és hallgat a szürke város.

Erdő nem zúg, madár dala
tavasszal ~~x~~sem gyönyörű;
~~itt~~ csak a ~~recsegő~~ |keményhangú| vadliba
húz át itt ősszel éjszaka;
a parton reszket a fű.

Mégis szeretlek, áldalak,
te szürke, parti város,
hisz ifjuságom őre vagy
minden ragyogása te vagy, te vagy,
te szürke, parti város.

=

Ford. Szabó Lőrinc

A város[1572]
Die Stadt

Szürke tenger és szürke part
s oldalt amott a város;
nehéz köd nyomja a házakat,
s csöndön át idedöng a part
és hallgat a szürke város.

Erdő nem zúg, madár dala
tavasszal sem gyönyörű;
csak a keményhangú vadliba
húz át itt ősszel éjszaka;
a parton reszket a fű.

Mégis szeretlek, áldalak,
te szürke, parti város,
hisz ifjuságom őre vagy,
minden ragyogás te vagy, te vagy,
te szürke, parti város.

A város.[1573]

Szürkés temger, szürkés a táj,
Távol nagy, nagy világ!
Nehéz köd a városra száll,
A csendbe' zúg a tengerár,
Minden egyformaság.

Erdő nem zúg, madár dalát
Tavasz nem hozza meg,
Csak a vándorlúd vonul át,
Bezúgva őszi éjszakát,
S a parti fű remeg.

Szivem mégis csak a tied,
Én szürke városom,
Ifjú korom varázsa fed,
S örökre rád, csak rád nevet,
Én szürke városom.

A város.[1574]

Városka áll, bús, szürke, rőt
A parton odafent,
Nehéz köd nyomja a tetőt,
A tenger mennydörögve bőg,
S zajába vész a csend.

Madár e tájt ritkán mulat,
Nincs zúgó rengeteg,
Csak őszi vándor vadludak
Bontják visongva szárnyukat,
S a parti fűz remeg.

Mégis idehúz engemet
E zord falak sora,
Varázsod itten incseleg,
E szürke, bús város felett,
Lelkem bimbókora!

[>*178*] STORM:
Es ist ein Flüstern[1575]

Es ist ein Flüstern in der Nacht,
Es hat mich ganz um den Schlaf gebracht;
Ich fühl's, es will sich was verkünden
Und kann den Weg nicht zu mir finden.

Sind's Liebesworte, vertrauet dem Wind,
Dei unterwegs verwehet sind?
Oder ist's Unheil aus künftigen Tagen,
Das emsig drängt sich anzusagen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Es ist ein Flüstern
Suttog az éj~~…~~
– Th. Storm –[1576]

Suttog az éj, meg-meglegyint;
álmomat már elvitte mind;
valami, érzem, szólni szeretne,
de nem hatolhat idegeimbe.

Szerelem szavai, üzenetek,
miket szétszórtak a szelek?
Vagy a jövő valami árnya,?
|az| figyelmeztet ~~xxx~~ iszonyára?

=

SZ.L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Suttog az éj…[1577]
Es ist ein Flüstern

Suttog az éj, meg-meglegyint;
álmomat már elvitte mind;
érzem, valami szólni szeretne,
de nem hatolhat idegeimbe.

Szerelem szavai? Üzenetek,
melyeket szétszórtak a szelek?
Vagy a jövő valami árnya,
az figyelmeztet iszonyára?

[>*179*] STORM:
Geh nicht hinein[1578]

Im Flügel oben hinterm Korridor,
Wo es so jählings einsam worden ist;
– Nicht in dem ersten Zimmer, wo man sonst
Ihn finden mochte, in die blasse Hand
Das junge Haupt gestützt, die Augen träumend
Entlang den Wänden streifend, wo im Laub
Von Tropenpflanzen ausgebälgt Getier
Die Flügel spreizte und die Tatzen reckte,
Halb Wunder noch, halb Wissensrätsel ihm
– Nicht dort, der Stuhl ist leer, die Pflanzen lassen
Verdürstend ihre schönen Blätter hängen;
Staub sinkt herab; – nein, nebenan die Tür,
In jenem hohen dämmrigen Gemach
– Beklommne Schwüle ist drin eingeschlossen –,
Dort hinterm Wandschirm auf dem Bette liegt
Etwas – geh nicht hinein! Es schaut dich fremd
Und furchtbar an.
Vor wenig Stunden noch
Auf jenen Kissen lag sein blondes Haupt;
Zwar bleich von Qualen, denn des Lebens Fäden
Zerrissen jäh; doch seine Augen sprachen
Noch zärtlich, und mitunter lächelt' er,
Als säh er noch in goldne Erdenferne.
Da plötzlich losch es aus; er wußt es plötzlich
– Und ein Entsetzen schrie aus seiner Brust,
Daß ratlos Mitleid, die am Lager saßen,
In Stein verwandelte – er lag am Abgrund;
Bodenlos, ganz ohne Boden. – „Hilf!
Ach Vater, lieber Vater!" Taumelnd schlug
Er um sich mit den Armen; ziellos griffen
In leere Luft die Hände; noch ein Schrei –
Und dann verschwand er.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ne menj be
(Th. Storm verse)[1579]

Fent a folyosón az oldalszobában,
hol hirtelen oly nagy lett a magány
– nem az elsőben, ~~xxx~~ hol xxx |ifju fejét|
~~sápadt fejét~~ sápadt kezére hajtva máskor ült
~~járt a fal~~|~~on~~|~~akon~~, ~~a~~mely~~en~~ trópusi ~~lombok közt~~ |növények között|
~~növények~~ |~~lombok~~| ~~közt~~ ~~kitömött~~ ~~madarak~~ ~~állatok~~ |messzi|
nyujtogatták |~~szárnya~~| szárnyukat, ~~szárnyukat s talpukat~~ |szárnyas és talpas állatok|
~~kitömött állatok~~ ~~nyujtogatták~~ |nyujtózkodtak| ~~kitömött állatok~~
~~félig csodák, félig~~ |és félig a| tudás rejtélyei ~~neki~~,
– nem ott; a szék üres, a sok növény
szomjan csüggeszti szép leveleit;
por ~~xx~~ hull rá; – nem ott, a szomszédos ajtó,
abban a magas, ~~xx~~ sötétes szobában
– ~~szorongó~~ |fullasztó| hőség benne – ott ~~a nagy~~ van a
spanyolfal mögött valami – ne menj be!
Idegenül ~~tekint~~ és rettenetesen
tekint reád!
~~Csak~~ ~~p~~Pár órá|val előbb|~~ja még ez még~~
~~szőke feje a párnákon ott~~
még ott pihent szöke feje a párnán;
már megsápadt a kintól, mert az élet
fonala hamar szakad; de szeme
még édesen szólt, és néha mosolygott,
mintha arany messziségekbe ~~látna~~ néz~~ne~~.
S egyszerre: ~~kialudt~~ |éj|; és ő egyszerre tudta
– s olyan ~~rémület~~ |iszony| kiáltott a szívéből,
~~hogy az ágyánál ülőket~~
hogy ~~xx~~ ~~xxx~~ a ~~tehete~~ tanácstalan részvét az ágynál
ülőket kővé változtatta: örveny*
süllyedt vele, feneketlen. – „Segítség,
apám, óh édes apám!" Támolyogva
hadonászott; / céltalan / kezei / nyúlt

1573 SOV.86
1574 NÉK.95
1575 SSW.139
1576 MS 4657/422
1577 ÖB48.251; ÖB.II.866
1578 SSW.140-141
1579 Ms 4657/420.I-II. (*kézírás*)
* *sic!*

Dort, wo er gelegen,
Dort hinterm Wandschirm, stumm und einsam liegt
Jetzt etwas; – bleib, geh nicht hinein! Es schaut
Dich fremd und furchtbar an; für viele Tage
Kannst du nicht leben, wenn du es erblickt.
„Und weiter – du, der du ihn liebtest – hast
nichts weiter du zu sagen?"
Weiter nichts.

~~kaptak~~ az üres levegőbe; egy sikoly még –
és aztán eltünt.
Ott, ahol feküdt,
~~xx~~ a spanyolfal mögött, ~~most~~ szótla|n|~~xx~~ magányban
fekszik most valami – maradj! Ne menj be!
~~Idegen xxx; rettenetes!x Napokig~~
Idegenül néz rád és iszonyúan;
és napokig nem fogsz élni, ha láttad.

„És mást – hiszen szeretted, – egyebet
nem tudsz mondani, semmit?"
Semmi mást.
=
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Ne menj be[1580]

Fent a folyosón az oldalszobában,
hol hirtelen oly nagy lett a magány,
– nem az elsőben, hol ifjú fejét
sápadt kezére hajtva máskor ült,
mialatt szeme a falon merengett,
melyen, trópusi növények között,
nagyszárnyú és nagytalpú állatok
álltak, kitömve, fél-csodák neki
s félig már a tudás rejtelmei,
– nem ott; a szék üres, a sok növény
szomjan csüggeszti szép leveleit;
por hull rá; – nem ott, a szomszédos ajtón
túl, ott, ott, a nagy, homályos teremben
-–hősége fullaszt, – a spanyolfalon túl,
ott, az ágyon, van valami, – ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád!
Csak néhány órával előbb
szőke feje még ott pihent a párnán;
már megsápadt a kíntól, mert az élet
fonala hamar szakad; de szeme
még édesen szólt, és néha mosolygott,
mintha arany messziségekbe nézne.

S egyszerre: éj; és ő egyszerre tudta
– s olyan iszony kiáltott a szivéből,
hogy a tanácstalan részvét az ágynál
ülőket kővé változtatta: örvény
süllyedt vele, feneketlen. – »Segíts,
apám, óh édes apám!« Támolyogva
hadonászott; keze céltalanul nyúlt
az üres levegőbe; egy sikoly még –
és aztán eltünt.
Ott, ahol feküdt,
most valami fekszik, – maradj! Ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád; és napokig nem élsz, ha láttad.

»És mást, – hiszen szeretted, – egyebet
nem tudsz mondani, semmit?«
Semmi mást.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ne menj be.[1581]

Fent a folyosón az oldalszobában,
hol hirtelen oly nagy lett a magány
– nem az elsőben, hol ifjú fejét
sápadt kezére hajtva máskor ült,
mialatt szeme a falon merengett
melyen, trópusi növények között,
nagyszárnyú és nagytalpú állatok
álltak, kitömve, fél-csodák neki
s félig már a tudás rejtelmei,
– nem ott; a szék üres, a sok növény
szomjan csüggeszti szép leveleit;
por hull rá; – nem ott, a szomszédos ajtón
túl, ott, ott, a nagy, homályos teremben
– hősége fullaszt, – a spanyolfalon túl,
ott, az ágyon, van valami, – ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád!

Csak néhány órával előbb
szőke feje még ott pihent a párnán;
már megsápadt a kíntól, mert az élet
fonala hamar szakad; de szeme
még édesen szólt, és néha mosolygott,
mintha arany messziségekbe nézne.
S egyszerre: éj; és ő egyszerre tudta
– s olyan iszony kiáltott a szivéből,
hogy a tanácstalan részvét az ágynál
ülőket kővé változtatta: örvény
süllyedt vele, feneketlen. – »Segíts,
apám, óh édes apám!« Támolyogva
hadonászott; keze céltalanul nyúlt
az üres levegőbe; egy sikoly még –
és aztán eltünt.

Ott, ahol feküdt,
most valami fekszik, – maradj! Ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád; és napokig nem élsz, ha láttad.

»És mást, – hiszen szeretted, – egyebet
nem tudsz mondani, semmit?«
Semmi mást.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ne menj be[1582]

Fent a folyosón az oldalszobában,
hol hirtelen oly nagy lett a magány,
– nem az elsőben, hol ifjú fejét
sápadt kezére hajtva máskor ült,
mialatt szeme a falon merengett,
melyen, trópusi növények között,
nagyszárnyú és nagytalpú állatok
álltak, kitömve, fél-csodák neki
s félig már a tudás rejtelmei,
– nem ott; a szék üres, a sok növény
szomjan csüggeszti szép leveleit;
por hull rá; – nem ott, a szomszédos ajtón
túl, ott, ott, a nagy, homályos teremben
– hősége fullaszt, – a spanyolfalon túl,
ott, az ágyon, van valami, – ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád!
Csak néhány órával előbb
szőke feje még ott pihent a párnán;
már megsápadt a kintól, mert az élet
fonala hamar szakad; de szeme
még édesen szólt, és néha mosolygott,
mintha arany messziségekbe nézne.

S egyszerre: éj; és ő egyszerre tudta
– s olyan iszony kiáltott a szivéből,
hogy a tanácstalan részvét az ágynál
ülőket kővé változtatta: örvény
sülyedt vele, feneketlen. – „Segíts,
apám, óh édes apám!" Támolyogva
hadonászott; keze céltalanul nyúlt
az üres levegőbe; egy sikoly még –
és aztán eltünt.
Ott, ahol feküdt,
most valami fekszik, – maradj! Ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád; és napokig nem élsz, ha láttad.

„És mást, – hiszen szeretted, – egyebet
nem tudsz mondani, semmit?"
Semmi mást.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ne menj be[1583]
Geh nicht hinein

Fent a folyosón az oldalszobában,
hol hirtelen oly nagy lett a magány,
– nem az elsőben, hol ifjú fejét
sápadt kezére hajtva máskor ült,
mialatt szeme a falon merengett,
melyen, trópusi növények között,
nagyszárnyú és nagytalpú állatok
álltak, kitömve, fél-csodák neki
s félig már a tudás rejtelmei,
– nem ott; a szék üres, a sok növény
szomjan csüggeszti szép leveleit;
por hull rá; – nem ott, a szomszédos ajtón
túl, ott, ott, a nagy, homályos teremben

[1580] NIK.261
[1581] Ms 4666/195 (UI.; kézzel a lapon: »*1941 I 5*«)
[1582] SzLV.287-288
[1583] ÖB.I.616-617

– hősége fullaszt, – a spanyolfalon túl,
ott, az ágyon, van valami, – ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád!
Csak néhány órával előbb
szőke feje még ott pihent a párnán;
már megsápadt a kintól, mert az élet
fonala hamar szakad; de szeme
még édesen szólt, és néha mosolygott,
mintha arany messziségekbe nézne.
S egyszerre: éj; és ő egyszerre tudta
– s olyan iszony kiáltott a szivéből,
hogy a tanácstalan részvét az ágynál
ülőket kővé változtatta: örvény
sülyedt vele, feneketlen. – „Segíts,
apám, óh édes apám!” Támolyogva
hadonászott; keze céltalanul nyúlt
az üres levegőbe; egy sikoly még –
és aztán eltünt.
Ott, ahol feküdt,
most valami fekszik, – maradj! Ne menj be!
Idegenül és irtózatosan
néz rád; és napokig nem élsz, ha láttad.
„És mást, – hiszen szeretted, – egyebet
nem tudsz mondani, semmit?”
Semmi mást.

[>*180*] STORM:
Hyazinthen[1584]

Fern hallt Musik; doch hier ist stille Nacht,
Mit Schlummerduft anhauchen mich die Pflanzen.
Ich habe immer, immer dein gedacht;
Ich möchte schlafen, aber du mußt tanzen.

Es hört nicht auf, es rast ohn Unterlaß;
Die Kerzen brennen und die Geigen schreien,
Es teilen und es schließen sich die Reihen,
Und alle glühen; aber du bist blaß.

Und du mußt tanzen; fremde Arme schmiegen
Sich an dein Herz; o leide nicht Gewalt!
Ich seh dein weißes Kleid vorüberfliegen
Und deine leichte, zärtliche Gestalt. – –

Und süßer strömend quillt der Duft der Nacht
Und träumerischer aus dem Kelch der Pflanzen.
Ich habe immer, immer dein gedacht;
Ich möchte schlafen, aber du mußt tanzen.

STORM:
Hyazinthen[1585]

Fern hallt Musik; doch hier ist stille Nacht,
mit Schlummerduft anhauchen mich die Pflanzen;
ich habe immer, immer Dein gedacht,
ich möchte schlafen; aber Du mußt tanzen.

Es hört nicht auf, es rast ohn Unterlaß;
die Kerzen brennen und die Geigen schreien,
es teilen und es schließen sich die Reihen,
und alle glühen; aber du bist blaß.

Und du mußt tanzen; fremde Arme schmiegen
sich an Dein Herz; o leide nicht Gewalt!
Ich seh Dein weißes Kleid vorüberfliegen
und deine leichte, zärtliche Gestalt. – –

Und süßer strömend quillt der Duft der Nacht
und träumerischer aus dem Kelch der Pflanzen.
Ich habe immer, immer Dein gedacht;
ich möchte schlafen; aber Du mußt tanzen.

[EÖRSI ISTVÁN]:
Jácintok[1586]

Ott zene zúg; az éj itt nesztelen,
a virágokból álom-illat száll fel:
én mindig, mindig rád emlékezem,
aludni vágynék, de neked a tánc kell.

S a zene őrjöng, csepp nyugtot se hagy,
a gyertyák égnek, és a vonók sírnak,
táncos körök csukódnak össze s nyílnak,
mindenki lángol; sápadt csak te vagy.

S neked a tánc kell. Nyúlnak már utánad
karok, szived fele; s te engeded!
Látom fehér, ellibbenő ruhádat,
és lepke-könnyü, gyöngéd termeted.

És árad éji illat édesen,
virágkelyhekből álmodóbban száll fel.
Én mindig, mindig rád emlékezem,
aludni vágynék, de neked a tánc kell.

[GÁBOR ANDOR]:
Jácintok[1587]

Ott zene szól; itt csend az éj ölén,
Virág, fa álom-illatot lehell,
Mindig, mindig reád gondoltam én.
Aludnám, de neked táncolni kell.

A tánc pihenned egy percig se hagy.
A gyertyák égnek, a hegedűk sírnak,
A sorok összezárulnak, kinyúlnak.
Mindenki lángol, sápadt csak te vagy.

És táncolnod kell. Idegen karok
Fonódnak a szived köré… Ne türd!
Fehér ruhád előttem kavarog;
És gyöngéd alakod tovarepült…

Az illat édesebb az éj ölén,
Virág, fa bóditóbb álmot lehell.
Mindig, mindig reád gondoltam én,
Aludnám, de neked táncolni kell.

[SZABÓ GIZELLA]:
Jácintok[1588]
Fern hallt Musik

Ott zeneszó; itt sűrü csöndes éj.
Szendergő szirmok lélegzete lüktet;
ó, mindig, mindig rád gondoltam én;
aludnék most, de téged táncba vittek.

Már szünet nélkül járja mindahány;
gyertyák lobognak, nyírettyű rikácsol,
hol bomlik, hol ölelkezik a táncsor –
és izzik mind, csak te vagy halovány.

És táncolsz, táncolsz; jaj, szivedre mennyi
idegen kar simúl – mért engeded!
Látom fehér ruhád tovalebegni,
látom törékeny könnyű termeted…

Sűrűbben ontja illatát az éj,
virágok részeg lélegzete lüktet;
ó, mindig, mindig rád gondoltam én;
aludnék most, de téged táncba vittek.

[PETRA-SZABÓ GIZELLA]:
Jácintok[1589]
Hyacinthen

Ott zeneszó; itt sűrü csöndes éj,
szendergő szirmok lélegzete lüktet;
ó, mindig, mindig rád gondoltam én;
aludnék most, de téged táncba vittek.

Már szünet nélkül járja mindahány;
gyertyák lobognak, nyirettyű rikácsol,
hol bomlik, hol ölelkezik a tánc-sor –
és izzik mind, csak te vagy halovány.

És táncolsz, táncolsz, jaj, szivedre annyi
idegen kar simul – mért engeded!
Látom fehér ruhád tovasuhanni,
látom törékeny, könnyü termeted…

Sűrűbben ontja illatát az éj,
mámoros kelyhek lélegzete lüktet;
ó, mindig, mindig rád gondoltam én;
aludnék most, de téged táncba vittek.

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

[1584] SSW.71
[1585] E.348
[1586] ÉÉ.366
[1587] GAM.220
[1588] NLK.V.35-36
[1589] K.II.103

Th. Storm: \ Jácintok[1590] / 11. old.

Messzi | zene; itt ~~xxxxx~~ |éj és a csönd~~x~~;|~~éjjeli xxx~~|~~csillagok,~~|csak a|
~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
virágok~~xx~~ álmodók |~~xxxx~~| ~~altató~~ illata~~x~~ lüktet:
~~folyton x~~rád ~~xxxx~~ gondoltam ma egész éjszaka;
aludnom kéne, de ~~neked~~|téged ~~a~~ tánc~~xx~~ba vittek.

~~Vége~~ Sose lesz vége, húzza a cigány;
gyertyák lobognak, hegedű sikongat,
válnak a párok s ~~újra~~megint ~~xx~~egyberingnak,
s mindenki ~~fakó~~ |~~láng~~|tűz:|; ~~és~~ |csak| te |vagy| halovány.

~~S neked a tánc kell;~~ |Táncba vittek; s most| idegen karok
~~érn~~ nyúlnak szívedhez, – vigyázz, meggyaláznak! –
látom ~~tovaszálló,~~ |röppenő| habfehér ruhádat
~~és xxxxx~~ könnyü és törékeny alakod. – –

~~És~~ S édesebben döl az éj illata
s a virágoké álmodóban lüktet.
Rád gondoltam ma egész éjszaka;
aludnom kéne, de téged táncba vittek.
1947 okt.17. Sz. L.

Jácintok[1591]
Hyacinthen

Messzi zene; itt éj és csönd, csak a
virágok álmodó illata lüktet:
rád gondoltam ma egész éjszaka;
aludnom kéne, de téged táncba vittek.

Percnyi szünet se, húzza a cigány;
gyertyák lobognak, hegedű sikongat, —
válnak a párok s megint egyberingnak,
s minden arc ég; csak te vagy halovány.

Táncolni vittek; idegen karok
nyúlnak szivedhez; vigyázz, meggyaláznak!
látom könnyű, törékeny alakod,
látom röppenő, habfehér ruhádat. – –

S édesebben dől az éj illata
s a virágoké álmodóban lüktet.
Rád gondoltam ma egész éjszaka;
aludnom kéne, de téged táncba vittek.

[>*181*] STORM:
In schwerer Krankheit[1592]

Nun schließ auch du die Augen zu,
Geh Phantasie und Herz zur Ruh!
Ein Licht lischt nach dem andern aus –
Hier stand vordem ein Schauspielhaus.

[SZABÓ LŐRINC]:
Sulyos betegségben[1593]
In schwerer Krankheit

Húnyd le most te is a szemed,
pibenj meg, szív és képzelet!
Kialszik a lámpák sora –
Itt egy szinház állt valaha.

[>*182*] STORM:
Junge Liebe[1594]

Aus eignem Herzen geboren,
Nie besessen, dennoch verloren.
Ihr Aug ist blau, nachtbraun ihr lockicht Haar,
Ein Schelmenmund, wie jemals einer war,
Ein launisch Kind; doch all ihr Widerstreben
Bezwingt ihr Herz, das mir so ganz ergeben.

Schon lange sitzt sie vor mir, träumerisch
Mit ihren Beinchen baumelnd, auf dem Tisch;
Nun springt sie auf; an meines Stuhles Lehne
Hängt sie sich, schmollend ob der stummen Szene.

‚Ich liebe dichl" – „Du bist sehr interessant."
„Ich liebe dich!" – „Ach, das ist längst bekannt!
Ich lieb Geschichten, neu und nicht erfunden –
Erzählst du nicht, ich bin im Nu verschwunden." –

„So hör! Jüngst träumte mir" – „Das ist nicht wahr!" –
„Wahr ist's! Mir träumt', ich sähe auf ein Haar
Dich selbst straßauf und –ab in Prachtgewändern
An eines Mannes Arm gemächlich schlendern;

Und dieser Mann" – „der war?" – „der war nicht ich!" –
„Du lügst!" – „Mein Herz, ich sah dich sicherlich –
Ihr senktet Aug in Auge voll Entzücken,
Ich stand seitab, gleichgültig deinen Blicken."

„Der Mutter sag ich's!" ruft das tolle Kind
Und springt zur Tür. Da hasch ich sie geschwind,
Und diese frevelhaften Lippen müssen,
Was sie verbrochen, ohne Gnade büßen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Fiatal szerelem
~~Hegy fiai~~(Th. Storm) (1817-1888)[1595]

A szeme kék, a haja gesztenye,
ajkán gúny, mint senkién sohase,
szeszélyes lány; de bármennyire lázad,
~~a~~ szive ~~csak~~ csupa szerelem és alázat.

~~/~~ Már rég ~~/~~ előttem ül, ~~/~~ álmodozik,
az asztalról himbálja lábait;
most fel~~pattan~~|ugrik|; duzzog, hogy nem beszélek,
de keze ~~a xxxxx~~székem~~xx~~ támlájára téved.

„Szeretlek!" – „~~ez~~ |Ah| érdekes! csakugyan?"
„Szeretlek!" – „~~Nem tudsz ujabbat~~, |Ez öreg dolog, fiam~~!xx~~,
|s nincs| varázsa, ~~x~~csak uj s igaz szavaknak –
Ha nem beszélsz, rögtön faképnél hagylak." –

„Hát jó|l van!| ~~Álmodtam nemrég~~. |Azt álmodtam…|" – „Nem igaz!"
„De igaz! Azt álmodtam, hogy te az
utcán sétáltál, ~~xxx~~ |~~xxx~~|édes| fiatal lány,
gyönyörü ruhában egy férfi karján;

s az a férfi"- – „|~~Az~~| Ki volt?" – „Ki? |Hát:| nem én!"
„Hazudsz!" – „Bizisten te jöttél felém, –
|de| ~~A~~a ~~xxxx~~|~~vel~~| ~~nagyon~~ |teljesen| az ő szemébe ~~mélyedt~~ vesztél,
én ~~ott~~ |~~oldalt~~|ott| álltam. ~~S engem észre se vettél x~~, rám se hederitettél."

„Anyuká~~m~~!" ~~kiált a bolond gyerek a~~ |~~indul~~|rohan|kifelé a| leány,
~~s fut kifelé xxxx~~ |~~de elfogom~~|de elkapom, még ~~xxx~~ idejekorán
~~elfogom és s a bűnért, mit elkövettek~~,
~~ajkaim, könny ör~~
s ajkaim a bűnért, mit elkövettek,
~~a bűnért irgalmatlan~~ |~~soká és~~ irgalmatlan ~~és soká~~|csókokkal| vezekelnek.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

1590 MS 4657/419 (*kézírás*)
1591 ÖB48.98; ÖB.II.345-346
1592 SSW.245
1593 ÖB48.213; ÖB.II.820
1594 SSW.164
1595 Ms 4657/418.I.-II. (*kézírás*)
1596 SzLV.286-287
1597 ÖB.I.316-317

Fiatal szerelem[1596]

A szeme kék, a haja gesztenye,
ajkán gúny, mint senkién sohase,
szeszélyes lány; de bármennyire lázad,
szive csupa szerelem és alázat.

Már rég előttem ül, álmodozik,
az asztalról himbálja lábait;
most felugrik; duzzog, hogy nem beszélek,
de keze székem támlájára téved.

„Szeretlek!” – „Ah, érdekes! csakugyan?”
„Szeretlek!” – „Az öreg dolog, fiam;
s nincs varázsa csak új s igaz szavaknak…
Ha nem mesélsz, rögtön faképnél hagylak!”

„Hát jó! Kérlek, álmodtam… – „Nem igaz!”
„De igaz! S azt álmodtam, hogy te az
utcán sétáltál, édes, fiatal lány,
gyönyörű ruhában, egy férfi karján,

s az a férfi…” „Ki volt?” – „Ki? Hát: nem én!”
„Hazudsz!” – „Bizisten, te jöttél felém,
de egészen az ő szemébe vesztél,
én ott álltam, rám se hederitettél.”

„Anyuka!” – rohan kifelé a lány,
de elkapom, még idejekorán,
s ajkaim a bűnért, mit elkövettek,
irgalmatlan csókokkal vezekelnek.

Fiatal szerelem[1597]
Junge Liebe

A szeme kék, a haja gesztenye,
ajkán gúny, mint senkién sohase,
szeszélyes lány; de bármennyire lázad,
szive csupa szerelem és alázat.

Már rég előttem ül, álmodozik,
az asztalról himbálja lábait;
most felugrik; duzzog, hogy nem beszélek,
de keze székem támlájára téved.

„Szeretlek!” – „Ah, érdekes! csakugyan?”
„Szeretlek!” – „Az öreg dolog, fiam,
s nincs varázsa csak új s igaz szavaknak…
Ha nem mesélsz, rögtön faképnél hagylak!”

„Hát jó! Kérlek, álmodtam… – „Nem igaz!”
„De igaz! S azt álmodtam, hogy te az
utcán sétáltál, édes, fiatal lány,
gyönyörű ruhában, egy férfi karján,

s az a férfi…” „Ki volt?” – „Ki? Hát: nem én!”
„Hazudsz!” – „Bizisten, te jöttél felém,
de egészen az ő szemébe vesztél,
én ott álltam, rám se hederitettél.”

„Anyuka!” – rohan kifelé a lány,
de elkapom, még idejekorán,
s ajkaim a bűnért, mit elkövettek,
irgalmatlan csókokkal vezekelnek.

[>*183*] STORM:
Meeresstrand[1598]

Ans Haff nun fliegt die Möwe,
Und Dämmrung bricht herein;
Über die feuchten Watten
Spiegelt der Abendschein.

Graues Geflügel huschet
Neben dem Wasser her;
Wie Träume liegen die Inseln
Im Nebel auf dem Meer.

Ich höre des gärenden Schlammes
Geheimnisvollen Ton,
Einsames Vogelrufen —
So war es immer schon.

Noch einmal schauert leise
Und schweiget dann der Wind;
Vernehmlich werden die Stimmen,
Die über der Tiefe sind.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tengerpart[1599]

A sirály partra röpül most
és jön a szürkület;
tükörként áll az alkony a
nedves gázlók felett.

A homokon szürke szárnyak
settengnek csöndesen;
álomszigetek feküsznek
a ködben a tengeren.

Az erjedő iszapnak
figyelem titkos neszeit,
árva madár sikongat –
Igy volt ez, mindig így.

Végsőt borzong a szél és
elhallgat; a füled
hallani kezdi a hangokat
a mélységek felett.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tengerpart[1600]
Meeresstrand

A sirály partra röpűl most
és jön a szürkület;
tükörként áll az alkony a
nedves gázlók felett.

A homokon szürke szárnyak
settengnek csöndesen;
álomszigetek feküsznek
a ködben a tengeren.

Az erjedő iszapnak
figyelem titkos neszeit,
árva madár sikongat –
Igy volt ez, mindig így.

Végsőt borzong a szél és
elhallgat; a füled
hallani kezdi a hangokat
a mélységek felett.

[WEÖRES SÁNDOR]:
Tengerpart[1601]
Meeresstrand

Öböl felett sirály száll
és félhomály oson;
alkonyfény tükröződik
a nedves zátonyon.

Rebbennek szürke szárnyak
a part-szegélyeken;
ködben szigetek, mint álmok,
hevernek a tengeren.

Titokzatosan súg-suttog
a forrongó iszap,
hívó madár rikoltoz –
öröktől, napra nap.

Még egyszer halkan borzong
és elnémul a szél;
kibomlanak a hangok
a mélység felszinén.

[>*184*] STORM:
O süßes Nichtstun[1602]

O süßes Nichtstun, an der Liebsten Seite
Zu ruhen auf des Bergs besonnter Kuppe;
Bald abwärts zu des Städtchens Häusergruppe
Den Blick zu senden, bald in ferne Weite!
O süßes Nichtstun, lieblich so gebannt
Zu atmen in den neubefreiten Düften;
Sich locken lassen von den Frühlingslüften,
Hinabzuziehn in das beglänzte Land;
Rückkehren dann aus aller Wunderferne
In deiner Augen heimatliche Sterne.

[SZABÓ LŐRINC]:
O süsses Nichtstun
Óh édes semmittevés
– Storm –[1603]

Óh édes-jó semmittevés, a kedves
mellett a napos hegyormon heverni;
lent a kisváros házain merengni
s felröppenni a fodros fellegekhez!
Óh édes semmittevés, megbüvölve
inni a jó, feltörő szagokat;
menni, hová a tavasz csalogat,
le a gyönyörü, napsütötte völgybe;
s a messzi csodákból megtérni drága
szép szemeid hazai csillagába!

[SZABÓ LŐRINC]:
Óh, édes semmittevés[1604]

Óh édes-jó semmittevés, a kedves
mellett a napos hegyormon heverni;
lent a kisváros házain merengni
s felröppenni a fodros fellegekhez!
Óh, édes semmittevés, megbűvölve
inni a jó, feltörő szagokat;
menni, hová a tavasz csalogat,
le a gyönyörű, napsütötte völgybe;
s a messzi csodákból megtérni drága
szép szemeid hazai csillagába.

= Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:

1598 SSW.62-63; B.348
1599 SzLV.288
1600 ÖB48.168
1601 K.II.98-99; TK.II.37: címe: **Tengerpart** / *Ans Haff nun fliegt...*
1602 SSW.81
1603 MS 4657/421 (*kézírás*)
1604 UI.41.II.560

Óh édes semmittevés[1605]
O süsses Nichtstun

Óh édes-jó semmittevés, a kedves
mellett a napos hegyormon heverni;
lent a kisváros házain merengni
s felröppenni a fodros fellegekhez!
Óh édes semmittevés, megbüvölve
inni a jó, feltörő szagokat;
Menni, hová a tavasz csalogat,
le a gyönyörű, napsütötte völgybe;
s a messzi csodákból megtérni drága
szép szemeid hazai csillagába.

[>*185*] STORM:
Und war es auch ein großes Schmerz[1606]

Und war es auch ein großer Schmerz,
Und wär's vielleicht gar eine Sünde,
Wenn es noch einmal vor dir stünde,
Du tätst es noch einmal, mein Herz.

[SZABÓ LŐRINC]:
És bár fájt rettenetesen[1607]
Und war es auch ein grosser Schmerz

És fájt bár rettenetesen,
s lenne még talán bűn is éppen,
volna rá megint módod, érzem,
megint csak megtennéd, szivem.

[>*186*] GOTTFRIED KELLER:
Abendlied[1608]

Augen, meine lieben Fensterlein,
Gebt mir schon so lange holden Schein,
Lasset freundlich Bild um Bild herein:
Einmal werdet ihr verdunkelt sein!

Fallen einst die müden Lider zu,
Löscht ihr aus, dann hat die Seele Ruh;
Tastend streift sie ab die Wanderschuh,
Legt sich auch in ihre finstre Truh.

Noch zwei Fünklein sieht sie glimmend stehn,
Wie zwei Sternlein innerlich zu sehn,
Bis sie schwanken und dann auch vergehn,
Wie von eines Falters Flügelwehn.

Doch noch wandl ich auf dem Abendfeld,
Nur dem sinkenden Gestirn gesellt;
Trinkt, o Augen, was die Wimper hält,
Von dem goldnen Überfluß der Welt!

[LATOR LÁSZLÓ]:
Esti dal[1609]

Szemeim, ti kedves ablakok,
annyi édes látványt adtatok,
képet képre bebocsássatok,
lesztek úgyis egyszer majd vakok!

Fáradt pilla csuklik kialudt
fényetekre, nyugtot lel a dúlt
lélek, vaksin a vándorsarut
leoldja, sötét ládába jut.

Két szikrát lát még, ha visszanéz:
benső páros csillag, hunyni kész,
megrebben a lángja, s elenyész,
mint egy pillangószárny-rebbenés.

Még bolyongni hív az esti rét,
társam hunyó csillag-ékes ég;
ó szemem, míg pillám győzi még,
idd a föld arany fölöslegét.

[SZABÓ LŐRINC]:
[Szemeim, drága kis ablakok…][1610]

Szemeim, drága kis ablakok,
Oly rég és oly édesen lobog
képre kép; úgy zúg be rajtatok:
mégis be kell majd borúlnotok!

[>*187*] CONRAD FERDINAND MEYER:
I. Vorsaal (6) – **Schwarzschattende Kastanie**[1611]

Schwarzschattende Kastanie,
Mein windgeregtes Sommerzelt,
Du senkst zur Flut dein weit Geäst,
Dein Laub, es durstet und es trinkt,
Schwarzschattende Kastanie!
Im Porte badet junge Brut
Mit Hader oder Lustgeschrei,
Und Kinder schwimmen leuchtend weiß
Im Gitter deines Blätterwerks,
Schwarzschattende Kastanie!
Und dämmern See und Ufer ein
Und rauscht vorbei das Abendboot,
So zuckt aus roter Schiffslatern
Ein Blitz und wandert auf dem Schwung
Der Flut, gebrochnen Lettern gleich,
Bis unter deinem Laub erlischt
Die rätselhafte Flammenschrift,
Schwarzschattende Kastanie!

[SZABÓ LŐRINC]:
Feketeárnyú gesztenye
C.F. Meyer[1612]

Feketeárnyú gesztenye,
szélrázta sugári sátram, a
víz~~ig~~re csüggeszted ágaid,
~~a lombod~~ |leveled| szomjas és iszik,
feketeárnyú gesztenye!
A kikötőben ifjuság
fürdik, birkózik és kacag
~~és ragyog fehér~~ |s ragyogó fehér| gyerekek
~~lombozat~~ |~~lombod~~| ~~árnyrácsai között,~~
úsznak lombod~~nak~~ rácsai közt,
feketeárnyú gesztenye!

S ha tó és part bealkonyúl
és elzúg az esti hajó,
~~a piros lámpák~~ |~~a piros lámpákból~~|
villám csap elő a piros
lámpákból ~~és~~ mint ~~tört~~ összetört
betűk, ugy fut a rohanó
vizen, mig ~~lombjaid alattad ki nem~~ |csak lombod ki nem
~~ki nem xxxx~~ |oltja| a ~~rejtélyes~~ |titkos| ~~tüz~~ |láng|irást,
feketeárnyú gesztenye!

Sz. L.

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

1605 ÖB.I.472
1606 SSW.87
1607 ÖB48.108; SzLV.287; ÖB.II.372
1608 KSW.700-701
1609 SKM.132
1610 Jelöletlen kéziratlap a fordító könyvhagyatékában.
1611 MSW.25
1612 Ms 4657/311 (*kézírás*)

Feketeárnyú gesztenye[1613]

Feketeárnyú gesztenye,
szélrázta nyári sátram, a
vízre csüggeszted ágaid,
úgy iszik szomjas leveled,
feketeárnyú gesztenye!

A nagy öbölben ifjuság
fürdik, birkózik és kacag
s ragyogó fehér gyerekek
úsznak lombod rácsai közt,
feketeárnyú gesztenye!

S ha a tópart bealkonyúl
és elzúg az esti hajó,
piros lámpája ideges
villámot vet, s mint összetört
betűk, a rohanó vizen
úgy fut a titkos lángirás,
mig ki nem oltják lombjaid,
feketeárnyú gesztenye!

Feketeárnyú gesztenye[1614]
Schwarzschattende Kastanie

Feketeárnyú gesztenye,
szélrázta nyári sátram, a
vízre csüggeszted ágaid,
úgy iszik szomjas leveled,
feketeárnyú gesztenye!

A nagy öbölben ifjúság
fürdik, birkózik és kacag
s ragyogó fehér gyerekek
úsznak lombod rácsai között,
feketeárnyú gesztenye!

S ha a tópart bealkonyúl
és elzúg az esti hajó,
piros lámpája ideges
villámot vet, s mint összetört
betűk, a rohanó vizen
úgy fut a titkos lángírás,
mig ki nem oltják lombjaid,
feketeárnyú gesztenye!

[SZABÓ LŐRINC]:
Feketeárnyú gesztenye[1615]

Feketeárnyú gesztenye,
szélrázta nyári sátram, a
vízre csüggeszted ágaid,
leveled szomjas és iszik,
feketeárnyú gesztenye!
A kikötőben ifjuság
fürdik birkózik és kacag
s ragyogó fehér gyerekek
úsznak lombod rácsai közt,
feketeárnyú gesztenye!

S ha tó és part bealkonyúl
és elzúg az esti hajó,
villám csap elő a piros
lámpákból és mint összetört
betűk, úgy fut a rohanó
vizen, míg csak lombod ki nem
oltja titkos lángjeleit,
feketeárnyú gesztenye!

[SZIGETHY LAJOS]:
Sötét árnyékú gesztenye.[1616]

Sötét árnyékú gesztenye,
Szélrázta nyári sátorom,
A vízre hajlik koronád,
S lombod szomjasan issza azt,
Sötét árnyékú gesztenye!
A révben fürdik ifju nép,
Civódva is, ujjongva is,
S úszkál fehér gyermeksereg
Lombsátrad fényrostélyzatán,
Sötét árnyékú gesztenye!
S ha a tó s a part bealkonyul,
S elzúg melletted esthajó:
Vörös mécs fénye villan el
A lebegő vízár fölött,
Rezegve rajt, mint tört betük,
Míg árnyékodban nem huny el,
Sötét árnyékú gesztenye!

[>*188*] C. F. MEYER:
I. Vorsaal (7) – **Nachtgeräusche**[1617]

Melde mir die Nachtgeräusche, Muse,
Die ans Ohr des Schlummerlosen fluten!
Erst das traute Wachtgebell der Hunde,
Dann der abgezählte Schlag der Stunde,
Dann ein Fischer-Zwiegespräch am Ufer,
Dann? Nichts weiter als der ungewisse
Geisterlaut der ungebrochnen Stille,
Wie das Atmen eines jungen Busens,
Wie das Murmeln eines tiefen Brunnens,
Wie das Schlagen eines dumpfen Ruders,
Dann der ungehörte Tritt des Schlummers.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Éji hangok[1618]

Múzsa szólj a bús zenebonáról,
mely csiklandja álmatlan fülünket! –
Most az ebek kedves csaholása,
aztán az órák zajos ütése,
aztán a halászok párbeszéde,
aztán? Semmi, csak a láthatalan,
véghetetlen csönd szellemzenéje,
mint a fiatal mell pihegése,
mint a mély kút messze mormolása,
mint a tompa evezőcsapások,
mint az álom nesztelen jövése.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az éj neszei
– C.F. Meyer verse –[1619]

Mondd el, Múzsa, mily|en| ~~nesze~~ |zaj| özönlik
~~az éjnek~~ |éjszaka| az álmatlan fülébe?
Előbb őrjel, kutyák ugatása,
aztán órák számolt kondulása,
aztán két halász suttog a parton,
aztán? Már csak bizonytalanúl a
töretlen csönd halk szellembeszéde,
mint egy ifjú kebel pihegése,
mint egy mély kút lassú mormogása,
mint evezők tompa csobbanása,
aztán, mit már nem hallod, az álom.
=

ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Az éj neszei[1620]

Mondd el, Múzsa, milyen zaj özönlik
éjszaka az álmatlan fülébe?
Előbb őrjel, kutyák ugatása,
aztán órák számolt kondulása,

[SZABÓ LŐRINC]:
Az éj neszei[1621]
Nachtgeräuschse

Mondd el, Múzsa, milyen zaj özönlik
éjszaka az álmatlan fülébe?
Előbb őrjel, kutyák ugatása,
aztán órák számlált kondulása,

[SZIGETHY LAJOS]:
Éji hangok.[1622]

Éji hangokat jelents, te Múzsa,
Álmatlan fülébe áradókat!
Házi ebek szokott ugatása,
Majd az óra megszámolt ütése,

1613 SzLV.320
1614 ÖB.I.561-562
1615 RÉ.1940.XI.30.,3 (Ms 4666/177)
1616 SMV.6
1617 MSW.365
1618 IK.788
1619 Ms 4657/308 (*kézírás*)
1620 RÉ.1940.XI.30.,3 (Ms 4666/177)
1621 ÖB.I.108-109
1622 SMV.6

aztán két halász megy el a parton,
aztán? Már csak bizonytalanúl a
töretlen csönd halk szellembeszéde,
mint egy ifjú kebel pihegése,
mint egy mély kút lassú mormogása,
mint evezők tompa csobbanása,
aztán, hogy már nem hallod, az álom.

aztán két halász megy el a parton,
aztán? Már csak bizonytalanúl
a töretlen csönd halk szellembeszéde,
mint egy ifjú kebel pihegése,
mint egy mély kút lassu mormogása,
mint evezők tompa csobbanása,
aztán, mit már nem hallasz, az álom.

Parton két halász beszélgetése.
Aztán? Semmi más, csak elmosódó
Szellemhangja meg nem zavart csendnek:
Mint az ifju kebel pihegése,
Mint a mély kút csendes mormolása,
Mint az evező halk csobbanása,
Végül álom meg se hallott lépte.

[VARGHA GYULA]:
Éji zaj[1623]

Múzsa, nékem szólj az éji zajról,
Álmatlannak mely fülébe árad! –
Most az éber házi eb csahol künn,
Majd az óra üt, számláljuk egyre,
Majd a parton két halász
beszélget,
Aztán? – Semmi, csak a nem
zavart csönd
Elmosódó szellemhangja lágyan,
Mintleányszív lassú pihegése,
Mint a mélykút tompa mormolása,
Mint a lapátok loccsanása, végül
Meg se hallott lépted, enyhe álom.

[>*189*] C. F. MEYER:
I. Vorsaal (9) – **Der schöne Tag**[1624]

In kühler Tiefe spiegelt sich
Des Juli-Himmels warmes Blau,
Libellen tanzen auf der Flut,
Die nicht der kleinste Hauch bewegt.

Zwei Knaben und ein ledig Boot –
Sie sprangen jauchzend in das Bad,
Der eine taucht gekühlt empor,
Der andre steigt nicht wieder auf.

Ein wilder Schrei: »Der Bruder sank!«
Von Booten wimmelt's schon. Man fischt.
Den einen rudern sie ans Land,
Der fahl wie ein Verbrecher sitzt.

Der andre Knabe sinkt und sinkt
Gemach hinab, ein Schlummernder,
Geschmiegt das sanfte Lockenhaupt
An einer Nymphe weiße Brust.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Szép nap[1625]

Ragyog a víz hüvös szinén
a forrón kéklő nyári ég,
pillék libegnek a folyón,
habot nem fodroz semmi szél.

Gazdátlan csónak s két fiú –
Vígan szökelltek fürdeni.
Egyik lehülve fölbukik,
a másik nem jön újra föl.

Egy vad sikoly: «Öcsém befúlt!»
Bárkák nyüzsögnek. Csáklya leng.
A partra mentik egyiket,
sápadt akár egy bűntevő.

A másik csak merül, merül
lassan forogva, szunnyadoz,
s szelíden fürtös homloka
egy nimfa tej mellére hull.

[SZABÓ LŐRINC]:
Der schöne Tag
A szép nap
–C.F. Meyer –[1626]

Hűs mély tükrözi jú~~n~~lius
meleg kék~~je^xx~~|jét; szitakötők
táncolnak a vizen, melyet
nem tör meg semmi rezzenés.

Két fiú s egy ~~csen~~ |facér| ladik –
Fejest! – rikolt két ifju száj.
Üdülten bukkan ~~az egyik,~~ egy gyerek,
a másik odalent marad.

Vad sikoly: ~~bátyám~~ „Eltünt az öcsém!"
Már csónakok. Csáklyáznak. ~~És~~ Az
~~partra viszik a~~ egyik fiút partra viszik~~.~~:
sápadt, mint gonosztevő.

A másik szendereg, merűl
s merűl, egyre alább=alább,
fürtös feje békén pihen
egy ni~~x~~mfa fehér kebelén.

okt.25. Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A szép nap[1627]
Der schöne Tag

Hűs mély tükrözi július
meleg kékjét; szitakötők
táncolnak a vízben, melyet
nem tör meg semmi rezzenés.

Két fiú s egy facér ladik –
Fejest! – rikolt két ifju száj.
Üdülten bukkan egy gyerek,
a másik odalent marad.

Vad sikoly: „Eltűnt az öcsém!"
Már csónakok. Csáklyáznak. Az
egyik fiút partra viszik:
sápadt, mint egy gonosztevő.

A másik szendereg, merűl
s merűl, egyre alább-alább,
fürtös feje békén pihen
egy nimfa fehér kebelén.

[SZABÓ LŐRINC]:
A szép nap[1628]

Hűs mély tükrözi július
meleg kékjét; szitakötők
táncolnak a vízben, melyet
nem tör meg semmi rezzenés.

Két fiú s egy facér ladik –
Fejest! – rikolt két ifju száj.
Üdülten bukkan egy gyerek,
a másik odalent marad.

Vad sikoly: „Eltűnt az öcsém!"
Már csónakok. Csáklyáznak. Az
egyik fiút partra viszik:
sápadt, mint egy gonosztevő.

A másik szendereg, merül
s merűl, egyre alább-alább,
fürtös feje békén pihen
egy nimfa fehér kebelén.

[SZABÓ LŐRINC]:
A szép nap[1629]
Der schöne Tag

Hűs mély tükrözi július
meleg kékjét; szitakötők
táncolnak a vízben, melyet
nem tör meg semmi rezzenés.

Két fiú s egy facér ladik –
Fejest! – rikolt két ifju száj.
Üdülten bukkan egy gyerek,
a másik odalent marad.

Vad sikoly : „Eltűnt az öcsém!"
Már csónakok. Csáklyáznak. Az
egyik fiút partra viszik:
sápadt, mint egy gonosztevő.

A másik szendereg, merűl
s merűl, egyre alább-alább,
fürtös feje békén pihen
egy nimfa fehér kebelén.

[SZIGETHY LAJOS]:
A szép nap.[1630]

A hűvös mély tükrözteti
A forró nyár kéklő egét,
Libella száll a víz felett,
Mit nem fodroz szellőcske sem.

Gazdátlan csónak, két fiú. –
Ujjongva vízbe ugranak,
Egyik lehűlve felbukik,
A másik már fel sem merül.

Vad jajgatás: „Öcsém oda!"
Csónaktól nyüzsg a víztükör.
Hozzák a partra egyiket,
Fakó, mint egy gonosztevő.

A másik száll alá-alá,
Lassan, mikép egy szunnyadó,
Göndörfürtös szelíd feje
Egy nimfa hókeblén pihen.

[1623] NÉK.118
[1624] MSW.28
[1625] MAV.25
[1626] Ms 4657/305 (*kézírás*)
[1627] ÖB48.191
[1628] SzLV.317
[1629] ÖB.II.697-698
[1630] SMV.8

[>*190*] C. F. MEYER:
II. Stunde (26) – **Das tote Kind**[1631]

Es hat den Garten sich zum Freund gemacht,
Dann welkten es und er im Herbste sacht,
Die Sonne ging und es und er entschlief,
Gehüllt in e i n e Decke weiß und tief.

Jetzt ist der Garten unversehns erwacht,
Die Kleine schlummert fest in ihrer Nacht.
»Wo steckst du?« summt es dort und summt es hier.
Der ganze Garten frägt nach ihr, nach ihr.

Die blaue Winde klettert schlank empor
Und blickt ins Haus: »Komm hinterm Schrank hervor!
Wo birgst du dich? Du tust dir's selbst zu leid!
Was hast du für ein neues Sommerkleid?«

[BAKÓCZI KÁROLY]:
A halott leányka[1632]

Szerette már a kert, de őszre vált,
Elszállt a nyár s a lány is tovaszállt,
Elment a nap s elszenderedtek ők,
A tél vont rájuk vastag szemfedőt.

Lám most a kert felébredt hírtelen,
De a kislány mély álomban pihen.
„Hol van a társunk? Hol rejtözködik?"
Minden virág így kérdezősködik.

A kék futó benéz az ablakán:
„Szekrény mögül csak bujj ki pajtikám!
Hol késel annyit? Hisz magadnak árt!
Gyere, mutasd a nyári új ruhád!"

[SZABÓ LŐRINC]:
A halott gyermek
C.F. Meyer[1633]

Barátja volt a kert. De azután
elhervadt a kert s elhervadt a lány.
(*gyorsírás*) Békén aludtak, ~~xxx~~ |~~közös~~|őszi| takaró
fedte őket, ~~xx~~ és ~~fehér~~ |közös| téli hó.

Most észrevétlen felébredt a kert.
A kislány tovább alszik odalent.
„Hol vagy?" – susogja folyton valami.
Az egész kert csak őt, őt keresi.

A kék folyóka felkapaszkodik
s benéz a házba: „~~Ugyan, gyere~~ |Jöjj már egy kicsit!|
Hova bujtál? Ne szomorkodj tovább!
Mutasd, ~~xxxx~~milyen az uj nyári ruhád!"

=

[SZABÓ LŐRINC]:
A halott gyermek[1634]
Das tote Kind

Barátja volt a kert. De azután
elhervadt a kert s elhervadt a lány.
Békén aludtak, őszi takaró
fedte őket, majd közös téli hó.

Most észrevétlen felébredt a kert.
A kislány tovább alszik odalent.
„Hol vagy?" – suttogja folyton valami.
Az egész kert csak őt, őt keresi.

A kék folyóka felkapaszkodik
s benéz a házba: „Jöjj már egy kicsit!
Hova bujtál? Ne szomorkodj tovább!
Mutasd, milyen az uj nyári ruhád!"

[SZIGETHY LAJOS]:
A halott gyermek[1635]

Barátok lettek: a kert és a lány
S lassan hervadtak el ősz évadán.
A nap elment és mindkettő pihen,
Együtt fedi fehér s mély hólepel.

A kert nagyhirtelen felébredett,
Mély áloméj fedi a gyermeket.
„Hová bujtál?" Igy zümmög itt s amott,
Egész kert róla, róla suttogott.

Karcsú hajnalka mászik felfelé,
S benéz: „Miért bújtál szekrény mögé?
Hol rejtezel? Ez csak magadnak árt:
Mutasd a szép, a nyári új ruhád!"

Ford. Szabó Lőrinc

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
A halott leányka.[1636]

Testvére volt a kert viráginak,
Velük virult el egy bús őszi nap,
Szálló sugárral szenderegtek el,
Rájuk borult a közös hólepel.

S msot, hogy a kertben tavasz dala zeng,
A kis leány alszik a sírba' lent.
„Hol vagy?" – zümmögi lomb, virág, madár –
„Jöjj már közénk, a kert szorongva vár!"

Felfut a repkény, lopva betekint:
„Szekrény mögé bujtál el már megint?
Ej, ej, neked is csak szomorúság!
Mutasd, milyen az új nyári ruhád?"

[>*191*] C. F. MEYER:
II. Stunde (32)
Lenzfahrt[1637]

Am Himmel wächst der Sonne Glut,
Aufquillt der See, das Eis zersprang,
Das erste Segel teilt die Flut,
Mir schwillt das Herz wie Segeldrang.

Zu wandern ist das Herz verdammt,
Das seinen Jugendtag versäumt,
Sobald die Lenzessonne flammt,
Sobald die Welle wieder schäumt.

Verscherzte Jugend ist ein Schmerz
Und einer ewgen Sehnsucht Hort,

[SZABÓ LŐRINC]:
Tavaszi utazás[1638]
Lenzfahrt

A napfény egyre tüzesebb,
dagad a tó, megtört a jég,
vitorla szántja a vizet,
szivem vitorla-lázban ég.

Kárhozott vándor mind, aki
ifjúságáról lemaradt,
mihelyt megint friss fény veri,
mihelyt megint sziszeg a hab.

Kín az eljátszott ifjuság
s örökké hívnak kincsei,

[TOMPA LÁSZLÓ]:
Tavaszi út[1639]

A nap mind forróbban tüzel,
Tó duzzad, jég töredezik.
Egy bárka vizet szánt közel,
Szívem is vitorlát feszít.

Szívet bús vágy bolyongtat, űz,
Ha ifjúsága füstbe ment,
Mihelyt a tavasz napja tűz,
Tó vize gyűrűződve reng.

Eljátszott szebb kor fájva hív,
Beléd örök honvágyat olt –

1631 MSW.57
1632 BNK.134
1633 Ms 4657/301 (*kézírás*)
1634 ÖB.I.615
1635 SMV.22-23
1636 VN.116
1637 MSW.63
1638 ÖB41.27; ÖB.I.40-41; SzLV.321
1639 EHK.635; TK.II.51: versszaktagolás nélkül!

Nach seinem Lenze sucht das Herz
In einem fort, in einem fort!

Und ob die Locke dir ergraut
Und bald das Herz wird stille stehn,
Noch muß es, wann die Welle blaut,
Nach seinem Lenze wandern gehn.

a szív lesi a tavaszát,
csak azt lesi, csak azt lesi!

És bár a hajam már havas,
szivem, noha rajta az éj,
ha kék a hullám, a tavaszt
keresni ma is útra kél.

Hogy már csak azt esdi a szív,
Csak azt a tavaszt, azt a kort.

Így lehet hajad csupa hó,
Szívednek – bár hűl is tüze –
Amikor megkéklik a tó,
Tavaszát kell keresnie.

[>*192*] C. F. MEYER:
II. Stunde (35) – **Der verwundete Baum**[1640]

Sie haben mit dem Beile dich zerschnitten,
Die Frevler – hast du viel dabei gelitten?
Ich selber habe sorglich dich verbunden
Und traue: Junger Baum, du wirst gesunden!
Auch ich erlitt zu schier derselben Stunde
Von schärferm Messer eine tiefre Wunde.
Zu untersuchen komm ich deine täglich
Und meine fühl ich brennen unerträglich.
Du saugest gierig ein die Kraft der Erde,
Mir ist als ob auch ich durchrieselt werde!
Der frische Saft quillt aus zerschnittner Rinde
Heilsam. Mir ist, als ob auch ich's empfinde!
Indem ich d e i n e sich erfrischen fühle,
Ist mir, als ob sich m e i n e Wunde kühle!
Natur beginnt zu wirken und zu weben,
Ich traue: Beiden geht es nicht ans Leben!
Wie viele, s o verwundet, welkten, starben!
Wir beide prahlen noch mit unsern Narben!

[RÓNAY GYÖRGY]:
Sebzett fa[1641]

A fejszéjükkel zúztak össze téged,
gonosztevők! – nagy volt a szenvedésed?
Ujjaim oly aggódva orvosoltak,
s ifjú fa, bízom, meggyógyulsz maholnap.
Nekem is, szinte ugyanakor épen,
még élesebb kés szúrt szivembe mélyen.
Meglátogattam bús sebed naponta,
s azt hittem, belepusztulok bajomba!
Te szívtad a föld erejét sováran,
és mintha engem járna át az áram!
Gyógyítva dőlt a kéregből a bő lé,
és véle mintha én lennék erőssé!
S míg rajtad forrad már a keserű seb,
mintha az enyém tüze lenne hűsebb!
Munkálni kezd és nőni kezd az élet;
lám, nem halálos sem nekem, sem néked!
Ily sebbel hány törzs dőlt meg és merült el!
Mi ketten dicsekszünk még hegünkkel.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Sebzett fa[1642]
Der verwundete Baum

Fejszéikkel roncsoltak össze téged,
a gonosztévőkl – Nagy volt szenvedésed?
Én magam kötöztelek be serényen.
Fiatal fa, meggyógyulsz majd – reméltem.
Veled egyszerre kaptam sebet én is,
de mélyebbet, s élesebb volt a kés is.
Míg vizsgálom naponta a tiédet,
az enyém tüze tűrhetetlen éget.
Te szívod a föld erejét sováran,
és mintha engem járna át az áram.
Gyógyitva dől a kéregből a bő lé,
és vele mintha én lennék erőssé!
S míg rajtad forrad már a keserű seb,
mintha az enyém tüze lenne hűsebb!
Éled az élet, elindul a munka:
lám csak, nem halunk bele a bajunkba!
Ilyen sebbel hány törzs dőlt meg s terült el!
Mi mindketten dicsekszünk még hegünkkel.

[SZABÓ LŐRINC]:
A sebzett fa[1643]

Mély sebet hasitottak a szivedbe,
gonosztevők, – mondd, nagyon fájt a fejsze?
Köteléked gondos kezem csavarta,
s bízom benne: Meggyógyúlsz, fiatal fa!
Magam, szinte egyazon pillanatban,
élesebb késtől mélyebb sebet kaptam.
Nap-nap után megnézem a tiédet,
s közben az enyém tűrhetetlen éget.
Mohón szívod dús erejét a földnek
s az mintha belém hatolna belőled!
Zúzott kérgedből örök csodabalzsam,
friss nedv csorg. S mintha átpezsdülne rajtam!
Sebed nézve, hogy enyhül, forrva, küzdve,
úgy érzem, mintha a magamé hűlne!
A természet ható gyógyszere zsongat,
hiszem: Mindketten túléljük a rosszat!
Hány élet halt ily sebbe, mennyi tünt el!
Mi ketten dicsekszünk még sebeinkkel!

[SZABÓ LŐRINC]:
A sebzett fa[1644]
Der verwundete Baum

Mély sebet hasitottak a szivedbe,
gonosztevők, – mondd, nagyon fájt a fejsze?
Köteléked gondos kezem csavarta,
s bízom benne: Meggyógyúlsz, fiatal fa!
Magam, szinte egyazon pillanatban,
élesebb késtől mélyebb sebet kaptam.
Nap-nap után megnézem a tiédet,
s közben az enyém tűrhetetlen éget.
Mohón szívod dús erejét a földnek
s az mintha belém hatolna belőled!
Zúzott kérgedből örök csodabalzsam,
friss nedv csorg. S mintha átpezsdűlne rajtam!
Sebed nézve, hogy enyhűl, forrva, küzdve,
úgy érzem, mintha a magamé hűlne!
A természet ható gyógyszere zsongat,
hiszem: Mindketten túléljük a rosszat!
Hány élet halt ily sebbe, mennyi tünt el!
Mi ketten dicsekszünk még sebeinkkel!

[>*193*] C. F. MEYER:
II. Stunde (37) – **Abendrot im Walde**[1645]

In den Wald bin ich geflüchtet,
Ein zu Tod gehetztes Wild,
Da die letzte Glut der Sonne
Längs den glatten Stämmen quillt.

Keuchend lieg ich. Mir zu Seiten
Blutet, siehe, Moos und Stein –
Strömt das Blut aus meinen Wunden?
Oder ist's der Abendschein?

[RÓNAY GYÖRGY]:
Alkony, erdőben[1646]

Fák közé, erdőbe bújtam,
mint halálra űzve vad,
míg a síma törzsek élén
búcsúfénnyel ég a nap.

Földre rogytam. Körülöttem
vérzik, nézd, a moha, kő –
Sebeimből dől a vérem?
Vagy az alkony tüze nő?

[RÓNAY GYÖRGY]:
Erdei alkony[1647]
Abendrot im Walde

Fák közé, erdőbe bújtam,
holtra űzött árva vad,
míg a sima törzsek élén
búcsúfénnyel ég a nap.

Földre rogytam. Körülöttem
vérzik, nézd, a moha, kő –
Sebeimből dől a vérem?
Vagy az alkony tüze nő?

[SZABÓ LŐRINC]:
Abendrot im Walde

[SZABÓ LŐRINC]:
Alkonypir az erdőn[1649]

[SZABÓ LŐRINC]:
Alkonypir az erdőn[1650]

[1640] MSW.67
[1641] MAV.39
[1642] K.II.143
[1643] SzLV.317-318
[1644] ÖB48.215; ÖB.II.760-761
[1645] MSW.69
[1646] MAV.41
[1647] K.II.143-144
[1648] Ms 4657/302 (*kézírás*)
[1649] SzLV.316
[1650] ÖB48.221; ÖB.II.775-776

Alkonyat az erdőn
– C.F. Meyer –[1648]

Az erdőbe menekültem,
agyon~~hajszolt~~ |űzött|, árva vad,
a sima törzsekre ~~éppen~~ végső
~~parazsát~~ |~~végső parazsát~~| |pírját| öntötte a nap.

~~Fuldokom xxhelyen~~ |Alig pihegek.| Köröttem
vérzik ~~xx~~ moha, |kő,| ~~erdő~~, patak.
~~szakad a vér~~ sebeimből ~~xxxx~~ |szakad| a vér?
Vagy ez csak az alkonyat?

Abendrot im Walde

Az erdőbe menekültem,
agyonűzött, árva vad,
a sok sima törzsre végső
pírját öntötte a nap.

Alig pihegek. Köröttem
moha vérzik, kő s patak.
Sebeiből szakad a vér?
Vagy ez csak szín, alkonyat?

Az erdőbe menekültem,
agyonűzött, árva vad,
a sok sima törzsre végső
pírját öntötte a nap.

Alig pihegek. Köröttem
moha vérzik, kő s patak.
Sebeiből szakad a vér?
Vagy ez csak szín, alkonyat?

Ford. Sz.L.

47 okt. 25.

[SZIGETHY LAJOS]:
Esthajnal az erdőn[1651]

Az erdőbe menekültem,
Hajszolt, szegény vad vagyok,
És az este bíborfénye
Sima törzsön fellobog.
Nyögve fekszem. Oldalamnál
Vérzik, nézd a kő s moha.
Vérem ez, sebemből árad,
Vagy a napnak alkonya?

[SZIGETHY LAJOS]:
Esthajnal az erdőn[1652]

Az erdőbe menekültem,
Hajszolt, szegény vad vagyok,
És az este bíbor fénye
Törzsek mentén fellobog.
Ott lihegek, oldalamnál
Vérezik a kő, moha:
Vérem ez, sebemből árad,
Vagy az estnek bíbora?

[VARGHA GYULA]:
Esti pír az erdőben.[1653]

Hozzád menekültem, erdő,
Holtra űzött vad gyanánt;
Szétfoly fáid sima kérgén,
A hunyó nap szórta láng.

Nyögve fekszem. Oldalamnál
Moha és kő csupa vér –
Sebeimből ömlik-é így?
Vagy csupán az esti pír?

[>*194*] C. F. MEYER:
II. Stunde (38) – **Jetzt rede du**[1654]

Du warest mir ein täglich Wanderziel,
Viellieber Wald, in dumpfen Jugendtagen,
Ich hatte dir geträumten Glücks so viel
Anzuvertraun, so wahren Schmerz zu klagen.

Und wieder such ich dich, du dunkler Hort,
Und deines Wipfelmeers gewaltig Rauschen –
Jetzt rede du! Ich lasse dir das Wort!
Verstummt ist Klag und Jubel. Ich will lauschen.

[CSERNA ANDRÁS]:
Most szólj te már![1655]

Naponta hozzád bódorogtam én,
az ifjuság nyarában, drága erdőm,
tenéked eldadogtam sok mesém,
tengernyi bút és álmot elmerengőn.

Rejts el, mossst újra fölkerestelek,
ölölj sötéten zsongó lombtarajban.
Most szólj te már! Most monden szó tied!
Hallgat jaj, vígság. Néma már az ajkam.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Tiéd a szó[1656]

Naponta hozzád vitt a vándorút,
drága erdő, az ifjuság nyarán át,
neked mondtam el a valót: a bút,
és az álmot: a boldogságom álmát.

Most újra itt vagyok, hű menedék,
s mély morajával újra zsong a lombár –
Most te beszélj. Most már a szó tiéd!
A szív elnémult. Én csak hallgatok már.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Most te beszélj[1657]
Jetzt rede du!

Napról napra meglátogattalak,
drága erdő, fülledt ifjúkoromban.
Rád bíztam képzelt boldogságomat,
s való fájdalmam neked panaszoltam.

Sötét mentsváram, újra itt vagyok
s hallom zúgását a lombrengetegnek.
Most te beszélj. Én átadom a szót.
Kín s kedv elnémult. Én már csak figyellek.

[SZABÓ LŐRINC]:

Jetzt rede du

Most beszélj te!
– C.F. Meyer –[1658]

~~Minden napom~~ |~~utam~~| Utam mindig| tehozzád vezetett,
szép erdő, fülledt, ifjú napjaimban.
~~Mennyi titkot gyóntam? veled~~ |Folyton gyóntam és beszéltem neked,
~~Áldott~~ |képzelt| gyönyörben ~~xx~~ és valódi kínban.

~~Lombrengeteged zugása hogy árad~~
~~Most beszélj te! átadom~~ |~~neked adom a szót~~|
megint sötét kikötődben vagyok,
lombtengered nagy zúgását kivánom –
Most beszélj te! Neked adom a szót!
Jó s rossz elnémúlt. ~~Válaszodra~~ |~~Csak figyelni~~|Hallgatózni|vágyom.
~~Jó s rossz elmult. Mit tudsz? Hallani vágyom.~~
=
S megint sötét kikötődben vagyok
s lombtengered úgy |mint| hatalmasan ~~árad –~~ álom
Most beszélj te! Neked adom a szót.
Jó s rossz elnémúlt. ~~Válaszodra várok.~~ Tudásodra vágyom.
=
okt 25 Sz.L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Beszélj most te![1659]
Jetzt rede du!

Utam mindig csak hozzád vezetett,
szép erdő, fülledt, ifjú napjaimban.
Folyton gyóntam és sugdostam neked

[SZIGETHY LAJOS]:
Most te beszélj![1660]

Te, kedves erdő, jártam rejteked,
Ködös korában ifjú életemnek,
Képzelt üdvöm hogy elmondjam neked,

[1651] SMV.28
[1652] SOV.68-69
[1653] NÉK.119-120
[1654] MSW.70
[1655] NKA.588-589
[1656] MAV.43
[1657] K.II.144
[1658] Ms 4657/316 (*kézírás*)
[1659] ÖB48.198; SzLV.320; ÖB.II.716
[1660] SMV.28-29

képzelt gyönyörben és valódi kínban.

S megint sötét kikötődben vagyok,
s lombtengered zúg, mint hatalmas álom –
Beszélj most te! Neked adom a szót!
Jó s rossz elnémult. Tudásodra vágyom.

És oly valódi bánatát szivemnek.

Védő árnyékod újra keresem,
– Elhallgatott a jaj s az örömének –
Most te beszélj, áhítattal lesem
Zúgását lombjaid nagy tengerének.

[SZIGETHY LAJOS]:
Most te beszélj.[1661]

Erdő. fel-felkerestem rejteked
Ködös korában ifjú éltemnek:
Képzelt üdvöm, hogy elmondjam neked,
Neked valódi bánatát szivemnek.

Védő árnyékod újra keresem,
– Elhallgatott a jaj s az örömének –
Most te ebszélj: áhítattal lesem
Zúgását lombjaid nagy tengerének.

[VARGHA GYULA]:
Most te beszélj.[1662]

Bolyongásimnak, áldott rengeteg,
Állandó célja bús ifjúkoromban,
Hány álmodott üdvöt súgtam neked,
És hány való keservet panaszoltam.

Eljöttem újra, enyhadó vadon,
Keresve zúgását lombrengetegnek –
Most te beszélj! A szót én átadom!
Búm s örömem elnémult. Hadd figyeljek.

[>*195*] C. F. MEYER:
II. Stunde (46) – **Im Spätboot**[1663]

Aus der Schiffsbank mach ich meinen Pfühl,
Endlich wird die heiße Stirne kühl!
O wie süß erkaltet mir das Herz!
O wie weich verstummen Lust und Schmerz!
Über mir des Rohres schwarzer Rauch
Wiegt und biegt sich in des Windes Hauch.
Hüben hier und wieder drüben dort
Hält das Boot an manchem kleinen Port:
Bei der Schiffslaterne kargem Schein
Steigt ein Schatten aus und niemand ein.
Nur der Steurer noch, der wacht und steht!
Nur der Wind, der mir im Haare weht!
Schmerz und Lust erleiden sanften Tod:
Einen Schlummrer trägt das dunkle Boot.

[SZABÓ LŐRINC]:
<u>Im Spätboot</u>
<u>Kései ladikon</u>
C.F. Meyer[1664]

végignyúlok a ringó padon.
Enyhül végre tüzes homlokom!
Óh, mily édesen hül a szívem!
Óh, hogy némúl kéj és gyötrelem!
Fekete füst fölöttem a nad,*
|ring a| könnyü szélben. ~~ring~~ ~~Itt~~ s ~~o~~Odaát
s itt, megint ott ~~ott kis~~ |apró| kikötő:
megmegállunk egy-egy hid előtt:
hajóslámpa ~~int~~ fénylik szűkösen,
egy árnyék kiszáll, be senkisem.
Már csak a kormányos áll s vigyáz~~x~~!
Hajamban csak a szél kaparász!
Gyönyör és bú röppen, eltünik.
Alvót visz az éjsötét ladik.

[SZABÓ LŐRINC]:
Kései hajón[1665]
Im Spätboot

Végignyúlok a ringó padon.
Enyhűl végre tüzes homlokom!
Óh, mily édesen hűl a szivem!
Óh, hogy némúl kéj és gyötrelem!
Fekete füst köröttem a nád,
könnyű szél ringatja. Odaát
s itt s megint ott apró kikötők;
meg-megállunk egy-egy híd előtt:
hajóslámpa fénylik szűkösen,
egy árny kiszáll, be már senki sem.
A kormányos áll csak, és vigyáz!
Hajamban csak a szél kaparász!
Bú és öröm tűnik, mint a szó.
Alvót visz az éjsötét hajó.

<u>Ford. Szabó Lőrinc</u>

[SZIGETHY LAJOS]:
Késői hajón.[1666]

Fekszem itt a kis hajópadon,
Lehűl végre forró homlokom!
Édesen megenyhűl a szívem!
Lágyan hallgat búm s az örömem.
Kémény füstje fenn a légben leng,
Lanyha szélben feketén kereng.

A tó egy másik partinál,
Kicsi révnél hajónk meg-megáll.
Halvány fényt vet kicsiny mécsese,
Egy árny száll ki, és be senki se.
A kormányos ébren egymaga
S lenge szellő halk fuvallata!
Öröm elhal s el a bánatok,
Alvót ringatnak sötét habok.

[>*196*] C. F. MEYER:
III. In den Bergen (81) – **Die alte Brücke**[1667]

Dein Bogen, grauer Zeit entstammt,
Steht manch Jahrhundert außer Amt;
Ein neuer Bau ragt über dir:
Dort fahren sie! Du feierst hier.

Die Straße, die getragen du,
Deckt Wuchs und rote Blüte zu!
Ein Nebel netzt und tränkt dein Moos,
Er dampft aus dumpfem Reußgetos:

[RADNÓTI MIKLÓS]:
A régi híd[1668]

Te múltból villanó sugár,
sok századéve állsz te már;
fölötted új híd íve rezg:
ott zeng az út! s te itt pihensz.

Az út itt vén kövek között
piros virágba öltözött
és nedvesen mereng mohád
hullám emelte fátylon át.

[RADNÓTI MIKLÓS]:
A régi híd[1669]

Te multból villanó sugár,
sok századéve állsz te már;
fölötted új híd íve rezg:
ott zeng az út! s te itt pihensz.

Az út itt vén kövek között
piros virágba öltözött
és nedvesen mereng mohád
hullám emelte fátylon át.

[1661] SOV.70
[1662] NÉK.120
[1663] MSW.80
[1664] Ms 4657/314 (*kézírás*)
[1665] ÖB48.247; ÖB.II.859
* *sic!*
[1666] SMV.32-33
[1667] MSW.122-123
[1668] MB.252-253
[1669] RM.416-417; SM.400

Mit einem luftgewobnen Kleid
Umschleiert dich Vergangenheit
Und statt des Lebens geht der Traum
Auf deines Pfades engem Raum.

Das Carmen, das der Schüler sang,
Träumt noch im Felsenwiederklang,
Gewieher und Drommetenhall
Träumt und verdröhnt im Wogenschwall.

Du warst nach Rom der arge Weg,
Der Kaiser ritt auf deinem Steg,
Und Parricida, frevelblaß,
Ward hier vom Staub der Welle naß!

Du brachtest nordwärts manchen Brief,
Drin römische Verleumdung schlief,
Auf dir mit Söldnern beuteschwer
Schlich Pest und schwarzer Tod daher!

Vorbei! Vorüber ohne Spur!
Du fielest heim an die Natur,
Die dich umwildert, dich umgrünt,
Vom Tritt des Menschen dich entsühnt!

Légből szövött ruhát lehell
reád a múlt, s ösvényeden,
a szűk uton csak álom jár
élet helyett régóta már.

A visszhangban remeg ma még
egy dal, diák dalolta rég,
s a nyerités, kürtharsogás
zaját ringatja még a sás.

Rómának erre vitt az út,
a császár rajtad át vonult;
s hogy Parricídát itt lelé,
a víz tajtékkal szórta bé.

Ha rajtad délről jött levél,
lapján aludt csel és veszély,
zsoldos jött zsákmánnyal tele,
pestis jött s döghalál vele.

Elmúlt! ez mind emlék ma már,
s oly tiszta vagy, mint indaszál,
mely rajtad zölddel fonja át
az ember bűnös lábnyomát.

Légből szövött ruhát lehell
reád a múlt s ösvényeden,
a szük uton csak álom jár
élet helyett régóta már.

A visszhangban remeg ma még
egy dal, diák dalolta rég,
s a nyerités, kürtharsogás
zaját ringatja még a sás.

Rómának erre vitt az út,
a császár rajtad át vonult;
s hogy Parricídát itt lelé,
a víz tajtékkal szórta bé.

Ha rajtad délről jött levél,
lapján aludt csel és veszély,
zsoldos jött zsákmánnyal tele,
pestis jött s döghalál vele.

Elmúlt! ez mind emlék ma már,
s oly tiszta vagy, mint indaszál,
mely rajtad zölddel fonja át
az ember bűnös lábnyomát.

[SZABÓ LŐRINC]:
103. old.
A régi híd
Die alte Brücke
– C.F. Meyer –[1670]

~~Im~~ved, mit ködös mult rakott,
századok óta elhagyott;
uj híd büszkélkedik odébb:
te itt vársz. S mott jön-megy a nép!

Az utat, mely rajtad futott,
~~pipacsok lepik és~~ gyomok lepik ~~és~~ |be s| pipacsok!
Mohádat gyönggyel hímzi a
lent zúgó Reuss káprázata:

légszötte, fátyolos ruhát
borít a nap, idő reád,
s nem élet, a történelem
álma jár szűk ösvényeden.

A szirti viszhang még tovább
álmodja a diák dalát,
dobszó s nyerités álmodik
a dörgő habban s eltünik.

Utad Róma rossz utja volt;
a Császár rajtad lovagolt;
a sápadó Parricidát
víz pora itt áztatta át!

Vittél északra levelet,
római ármányt, eleget,
a nehéz zsoldos erre járt,
prédát hurcolva s döghalált!

~~Vége~~ Eltünt ~~n~~ íved, el, ha halt, ha ölt!
Téged is visszanyert a Föld
s dús zöld|d|el felejteti, hogy
valaha ember taposott!
= Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A régi híd[1671]
– C.F. Meyer –

Íved, mit közös mult rakott,
szá~~s~~|*z*|adok óta elhagyott;
uj épitmény került föléd:
te itt állsz. S ott jön-megy a nép!

Az utat, mely rajtad haladt,
gyom lepi és piros pipacs!
Mohádat gyönggyel himzi a
lent zúgó Reuss párázata:

légszőtte, fátyolos ruhát
terít a tűnt idő reád,
s nem élet, – a történelem
vonúl csak szűk ösvényeden.

A sziklavisszhangnak latin
diákdal zendűl szirtjein,
a dörgő habban nyerités *(rövid i!)*
s dobszó álmodik, s elenyész.

Rómába vittél, Gonosz Út,
lován a Császár itt vonúlt,
s hogy megáztatta víz pora,
~~I~~|*i*|tt sápadt el Parricida!

Vittél Északra levelet,
római ármányt, eleget,
a nehéz zsoldos erre járt,
prédát hurcolva s döghalált!

Végük! ~~m~~|*M*|ultuknak nyoma sincs!
A Természeté vagy megint,
s gyom ~~xxx~~ törli el rajtad s virág
az Ember bűnös lábnyomát!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A régi híd[1672]
– C.F. Meyer –

Íved, mit közös mult rakott,
szá~~s~~|*z*|adok óta elhagyott;
uj épitmény került föléd:
te itt állsz. S mott jön-megy a nép!

Az utat, mely rajtad haladt,
gyom lepi és piros pipacs!
Mohádat gyönggyel himzi a
lent zúgó Reuss párázata:

légszőtte, fátyolos ruhát
terít a tűnt idő reád,
s nem élet, – a történelem
vonúl csak szűk ösvényeden.

A sziklavisszhangnak latin
diákdal zendűl szirtjein,
a dörgő habban nyerités *(rövid i!)*
s dobszó álmodik, s elenyész.

Rómába vittél, Gonosz Út,
lován a Császár itt vonúlt,
s hogy megáztatta víz pora,
~~I~~|*i*|tt sápadt el Parricida!

Vittél Északra levelet,
római ármányt, eleget,
a nehéz zsoldos erre járt,
prédát hurcolva s döghalált!

Végük! ~~x~~|*M*|ultuknak nyoma sincs!
~~x~~|*A*| ~~x~~|*T*|ermészeté vagy megint,
s gyom ~~xxx~~ törli el rajtad s virág
az Ember bűnös lábnyomát!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Végső változat *Nem jelent meg sehol! Sz.L.*
A régi híd[1673]
– C.F. Meyer –

Íved, mit ködös mult rakott,
szá~~s~~|*z*|adok óta elhagyott;

[SZABO LORINC]:
A régi híd[1674]

Íved, mit ködös mult rakott,
századok óta elhagyott;

[SZABO LORINC]:
A régi híd[1675]
Die alte Brücke

Íved, mit közös mult rakott,
századok óta elhagyott;

[1670] Ms 4657/303 (*kézírás*)
[1671] Ms 4657/739 (*gépírás autográf javításokkal*)
[1672] Ms 4657/740 (*gépírás autográf javításokkal*)
[1673] Ms 4657/738 (*gépírás autográf javításokkal*)
[1674] UI.42.II.122
[1675] ÖB48.154-155; ÖB.II.569-570

uj épitmény került föléd:
te itt állsz. S ott jön-megy a nép!

Az utat, mely rajtad haladt,
gyom lepi és piros pipacs!
Mohádat gyönggyel hímzi a
lent zúgó Reuss párázata:

légszőtte, fátyolos ruhát
terít a tűnt idő reád,
s nem élet, – a történelem
vonúl csak szűk ösvényeden.

A sziklavisszhangnak latin
diákdal zendűl szirtjein,
a dörgő habban nyerités *(rövid i!)*
s dobszó álmodik, s elenyész.

Rómába vittél, Gonosz Út,
lován a Császár itt vonúlt,
s hogy megáztatta víz pora,
~~Itt~~|*itt*| sápadt el Parricida!

Vittél Északra levelet,
római ármányt, eleget,
a nehéz zsoldos erre járt,
prédát hurcolva s döghalált!

Végük! Multuknak nyoma sincs!
A Természeté vagy megint,
s gyom ~~xxx~~ törli el rajtad s virág
az Ember bűnös lábnyomát!

új híd büszklkedik odébb:
te itt vársz. S ott jön-megy a nép!

Az útat, mely rajtad futott,
gyomok lepik és pipacsok!
Mohádat gyönggyel hímzi a
lent zúgó Reuss párázata:

légszőtte, fátyolos ruhát
borít a nagy idő reád,
s nem élet, a történelem
álma jár szűk ösvényeden.

A hegyi visszhang még tovább
álmodja a diák dalát,
dobszó s nyerités álmodik
a dörgő habban s eltünik.

Utad Róma rossz újta volt,
a Császár rajtad lovagolt,
a sápadó Parricidát
víz pora itt áztatta át!

Vittél Északra levelet,
római ármányt, eleget,
a nehéz zsoldos erre járt,
prédát hurcolva s döghalált!

Eltünt mind! El, ha halt, ha ölt!
Téged is visszanyert a Föld
s dús zölddel felejti, hogy
mennyi bűn lába taposott!

uj épitmény került föléd:
itt állsz. S amott jön-megy a nép!

Az utat, mely rajtad haladt,
gyom lepi és piros pipacs!
Mohád gyönggyel hímezi a
lent zúgó Reuss párázata:

légszőtte, fátyolos ruhát
terít a tűnt idő reád,
s nem élet, – a történelem
jár-kél csak szűk ösvényeden.

A sziklavisszhangnak latin
diákdal zendűl szirtjein,
a dörgő habban nyerités
s dobszó álmodik, s elenyész.

Rómába vittél, Gonosz Út,
lován a Császár itt vonúlt,
s hogy megáztatta víz pora,
itt sápadt el Parricida!

Vittél Északra levelet,
római ármányt, eleget,
a nehéz zsoldos erre járt,
prédát hurcolva s döghalált!

Végük! Multuknak nyoma sincs!
A Természeté vagy megint,
s gyom törli el rajtad s virág
az Ember bűnös lábnyomát!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZIGETHY LAJOS]:
Az óhíd.[1676]

Ó-íved sok száz éve már,
Szolgálaton hogy kívül áll.
Feljebb új híd emelkedik,
Sürgés amott! pihensz te itt.

Az útat, mely rajtad megy át,
Bozót fedi s vörös virág.
Mohádra rászitál a köd,
Mely Reuss-zúgásból gőzölög.

Légszőtte lenge fátyolát
A múlt idő borítja rád,
S élet helyett álom megyen
Mohlepte szűk ösvényeden.

Diák carmenje újra él,
A szirt falán visszhangja kél.
Lónyihogás, kürtharsogás:
Álmodva zsongja habzugás.

Rajtad vad út Rómába vitt,
Császárok is átkeltek itt,
És Parricidát fúriák
Itt űzték porzó ködön át!

És errre jött észak felé
Rómából sok álnok levél,
Zsákmányrakott zsoldos nyomán
Rajtad bujkált a döghalál!

Minden letűnt, nyomaveszett!
A természet birtokba vett,
Íved bozóttal elfedi,
Ember nyomát feledteti!

[VARGHA GYULA]:
Régi híd.[1677]

Vén híd, nehány századja már,
Hogy íved használatlan áll;
Fölötted út, járt híd vezet,
S te a nyugalmat élvezed.

Eltűnt, mely rajtad vitt, az út,
Belepte vadviräg, bozót!
Mohád a habzúgás közül
Felszálló ködtől nedvesül.

Légből szövött fátyolruhát
Borít a multidő reád,
S álom jár az élet helyett
A keskeny hídösvény felett.

A dal, mit egy diák dalolt rég,
A visszhangban itt szunnyadoz még;
Nyerités, kürthang, vad rekedt,
A habmorajban itt remeg.

Rómába rajtad vitt az út,
A császár délre itt vonult,
S a bűntől sápadt Parricídát
A habtajtékok itt boriták.

Rajtad jött Róma levele
S római álnokság vele;
Zsákmánnyal a dögvész magát
Zsoldos had közt itt lopta át.

Elmúlt a mult! Nyom nélkül el!
A jó természet átölel;
Bozótot zölden fonva rád,
Letörli az ember nyomát.

[>*197*] C. F. MEYER:
III. In den Bergen (85) – **Die Felswand**[1678]

[SZABÓ LŐRINC]:
A szirtfal
(Die Felswand)
– C.F. Meyer –[1679]

[SZABÓ LŐRINC]:
A szirtfal[1680]
– C.F. Meyer –

[1676] SMV.43-44
[1677] NÉK.122-123
[1678] MSW.128
[1679] Ms 4657/306 (*kézírás*)

Feindselig, wildzerrissen steigt die Felswand.
Das Auge schrickt zurück. Dann irrt es unstet
Daran herum. Bang sucht es, wo es hafte.
Dort! über einem Abgrund schwebt ein Brücklein
Wie Spinnweb. Höher um die scharfe Kante
Sind Stapfen eingehaun, ein Wegesbruchstück!
Fast oben ragt ein Tor mit blauer Füllung:
Dort klimmt ein Wanderer zu Licht und Höhe!
Das Aug verbindet Stiege, Stapfen, Stufen.
Es sucht. Es hat den ganzen Pfad gefunden
Und gastlich, siehe, wird die steile Felswand.

Ellenségesen áll a szörnyü szirtfal.
A szem meghátrál. Aztán tehetetlen
tévelyeg rajta. Hol találna támaszt?
Ott! Egy szakadék fölött híd lebeg, mint
vékony pókháló. Fentebb, a szegélyen,
kőbevájt ~~nyomok~~ |fokok|: ~~s~~ út ~~x~~! micsoda munka!
Csaknem a csúcson kapu, kék oromzat:
egy vándor kúszik fénybe és magasba!
A szem összeköt lépcsőt, nyomot, útat.
Keres. Már meglátta a teljes ösvényt,
s íme barátként hívogat a szirtfal.

Ellenségesen áll a szörnyü szirtfal. *(rövid ü!)*
A szem meghátrál. Aztán tehetetlen
tévelyeg rajta. Hol találna támaszt?
~~xxx~~|*Ott*|! Egy szakadék fölött híd lebeg, mint
vékony pókháló. Fentebb, a szegélyen,
kőbevájt fokok: út! micsoda munka!
Csaknem a csúcson kapu, kék oromzat:
egy vándor kúszik fénybe és magasba!
A szem összeköt lépcsőt, nyomot, útat.
Keres. Már meglátta a teljes ösvényt,
s íme – barátként csalogat[1681] a szir~~fal~~|*tfa*|l.

Ford. Szabó Lőrinc

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A szirtfal[1682]
– C.F. Meyer –

Ellenségesen áll a szörnyü szirtfal. *(rövid ü!)*
A szem meghátrál. Aztán tehetetlen
tévelyeg rajta. Hol találna támaszt?
~~xxx~~|*Ott*|! Egy szakadék fölött híd lebeg, mint
vékony pókháló. Fentebb, a szegélyen,
kőbevájt fokok: út! micsoda munka!
Csaknem a csúcson kapu, kék oromzat:
egy vándor kúszik fénybe és magasba!
A szem összeköt lépcsőt, nyomot, útat.
Keres. Már meglátta a teljes ösvényt,
s íme – barátként csalogat a szir~~fal~~|*tfa*|l.

[SZABÓ LŐRINC]:
A szirtfal[1683]

Ellenségesen áll a szörnyü szirtfal.
A szem meghátrál. Aztán tehetetlen
tévelyeg rajta. Hol találna támaszt?
Ott! Egy szakadék fölött híd lebeg, mint
vékony pókháló. Fentebb, a szegélyen,
kőbevájt fokok: út! micsoda munka!
Csaknem a csúcson kapu, kék oromzat:
egy vándor kúszik fénybe és magasba!
A szem összeköt lépcsőt, nyomot, útat.
Keres. Már meglátta a teljes ösvényt,
s íme, barátként csalogat a szirtfal.

[SZABÓ LŐRINC]:
A szirtfal[1684]

Ellenségesen áll a szörnyű szirtfal.
A szem meghátrál. Aztán tehetetlen
tévelyeg rajta: hol találna támaszt?
Ott! Egy szakadék fölött híd lebeg, mint
vékony pókháló. Fentebb, a szegélyen,
kőbevájt fokok: út! micsoda munka!
Csaknem a csúcson kapu, kék oromzat:
egy vándor kúszik fénybe és magasba!
A szem összeköt lépcsőt, nyomot, útat.
Keres. Már meglátta a teljes ösvényt,
s íme – barátként csalogat a szirtfal.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A szirtfal[1685]
Die Felswand

Ellenségesen áll a szörnyü szirtfal.
A szem meghátrál. Aztán tehetetlen
tévelyeg rajta: hol találna támaszt?
Ott! Egy szakadék fölött híd lebeg, mint
vékony pókháló. Fentebb, a szegélyen,
kőbevájt fokok: út! micsoda munka!
Csaknem a csúcson kapu, kék oromzat:
egy vándor kúszik fénybe és magasba!
A szem összeköt lépcsőt, nyomot, útat.
Keres. Már meglátta a teljes ösvényt,
s íme – barátként csalogat a szirtfal.

[SZIGETHY LAJOS]:
A szirtfal.[1686]

Tépetten áll zordon fala aszirtnek.*
A szem riad. Bolyong rajt, tévelyegve.
Aggódva nézdeli, rá hol tapadjon.
Ott! egy mélység fölött lengő hidacska!
Pókszövevény! S az éles fordulónál
Egy darabon nyomok vannak bevágva!
A csúcs felé kéklő kapunyilás van.
Ott vándor mászik a napos tetőre!
A szem nyomot s lépcsőket összekapcsol.
Kutat. A teljes ösvényt megtalálta,
S ím nyájas lesz zordon fala a szirtnek.

[>*198*] C. F. MEYER:
IV. Reise (107) – **Nach einem Niederländer**[1687]

Der Meister malt ein kleines zartes Bild,
Zurückgelehnt, beschaut er's liebevoll.
Es pocht. »Herein.« Ein flämischer Junker ist's
Mit einer drallen, aufgedonnerten Dirn,
Der vor Gesundheit fast die Wange birst.
Sie rauscht von Seide, flimmert von Geschmeid.
»Wir haben's eilig, lieber Meister. Wißt,
Ein wackrer Schelm stiehlt mir das Töchterlein.
Morgen ist Hochzeit. Malet mir mein Kind!«
»Zur Stunde, Herr! Nur noch den Pinselstrich!«
Sie treten lustig vor die Staffelei:
Auf einem blanken Kissen schlummernd liegt
Ein feiner Mädchenkopf. Der Meister setzt
Des Blumenkranzes tiefste Knospe noch
Auf die verblichne Stirn mit leichter Hand.
»Nach der Natur?« – »Nach der Natur. Mein Kind.
Gestern beerdigt. Herr, ich bin zu Dienst.«

[SZABÓ LŐRINC]:
Hollandi festmény után[1688]
(Nach einem Niederländer, 1510.)
– C.F. Meyer –[1689]

Gyöngéd kis képet fest a mester, és
hátradől és elnézi szeretettel.
Kopognak. „Tessék." Flamand úr, s vele
egy tűzrőlpattant, ~~megtermett~~ |cicomás| leány:
arca szinte kicsattan, oly piros.
Suhogó selymek, ékszerragyogás.
„Sietnénk, drága mester. Egy derék
csibész ellopja a gyermekemet.
Holnap esküsznek. Fesse le a lányom!"
„Rögtön, uram! Csak egy ecsetvonást!"
A két vendég az állványnál terem:
finom lányfej szendereg a fehér
párnán. A mester könnyű keze még
~~xxxx~~ |feltűzi a| sápadt homlokra ~~xxx~~ a (~~xxxx~~)
virágfüzér legégőbb bimbaját.
– „Model után?" – „Model után. A lányom.
Tegnap temették. Kezdhetjük, uram."
=

1680 Ms 4657/741 (*gépírás*)
1681 Ms 4675/229 sz. gyorsírásos lapon: gépírás töredék-szövegében a »hivogat« kézzel »csalogat«-ra javítva
1682 Ms 4657/742 (*gépírás*)
1683 UI.42.II.122
1684 SzLV.318
1685 ÖB48.41; ÖB.II.82-83
1686 SMV.45
* *sic!*
1687 MSW.166
1688 Gyorsírásos lapon (103) átírása: » Hollandi ~~festmény~~ |festő után| ~~után~~«
1689 Ms 4657/310 (*kézírás*)

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy hollandi festmény után
– C.F. Meyer –[1690]

Gyöngéd kis képet fest a mester, és
hátra~~x~~dől és elnézi csöndesen.
Kopognak. „Tessék.” Flamand úr s vele
egy tűzrőlpattant, cicomás leány:
arca szinte kicsattan, oly piros.
Suhogó selymek, ékszerragyogás.
„Sietnénk, drága mester. Egy derék
csibész ellopja a gyermekemet.
Holnap esküsznek. Fesse le a lányom!”
„Rögtön, uram, csak egy ecsetvonást”
A két vendég az állványnál terem:
finom lányfej szendereg a fehér
párnán. A mester könnyű keze még
feltűzi a sápadt homlokra a
virágfüzér legégőbb bimbaját.
„Model után?” „Model után. A lányom.
Tegnap temették. Kezdhetjük, uram.”

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Hollandi festmény után[1691]

Gyöngéd kis képet fest a mester, és
hátradől és elnézi csöndesen.
Kopognak. «Tessék.» Flamand úr, s vele
egy tűzrőlpattant, cicomás leány:
arca szinte kicsattan, oly piros.
Suhogó selymek, ékszerragyogás.
«Sietnénk, drága mester. Egy derék
csibész ellopja a gyermekemet.
Holnap esküsznek. Fesse le a lányom!»
«Rögtön, uram! Csak egy ecsetvonást!»
A két vendég az állványnál terem:
finom lányfej szendereg a fehér
párnán. A mester könnyű keze még
feltűzi a sápadt homlokra a
virágfüzér legégőbb bimbaját.
– «Model után?» – «Model után. A lányom.
Tegnap temették. Kezdhetjük, uram.»

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy hollandi után[1692]
Nach einem Holländer

Gyöngéd kis képet fest a mester, és
hátradől és elnézi csöndesen.
Kopognak. „Tessék.” Flamand úr s vele
egy tűzrőlpattant, cicomás leány:
arca szinte kicsattan, oly piros.
Suhogó selymek, ékszerragyogás.
„Sietnénk, drága mester. Egy derék
csibész ellopja a gyermekemet.
Holnap esküsznek. Fesse le a lányom!”
„Rögtön, uram, csak egy ecsetvonást.”
A két vendég az állványnál terem:
finom lányfej szendereg a fehér
párnán. A mester könnyü keze még
feltűzi a sáppadt homlokra a
virágfüzér legégőbb bimbaját.
„Model után?” „Model után. A lányom.
Tegnap temették. Kezdhetjük, uram.”

[SZIGETHY LAJOS]:
Németalföldi kép után.[1693]

Finom kis kép, a mester festi ép’,
Most hátradől s szeretve nézdeli.
Kopognak im. „Tessék.” Egy vlém nemes
Jól megtermett, pipiskés lány vele.
A vértől arca majd kicsattanik.
Suhog a selyme, csillog ékszere.
„Sürgős a dolgunk, jó mester, mivel
Derék fickó, ellopja gyermekem.
A lakzi holnap. Fesd lányom’ te le!”
„Uram, rögtön! Csak még ez egy vonás!”
Állvány elé lép a jókedvü pár.
Finom leányfej hószín vánkosán
Alszik, s a mesternek könnyű keze
A koszorú legszebb bimbaját
Halotthalvány homlokra ráteszi.
„Természet után?” „Úgy van. Gyermekem.
Tegnap temettük. Kezdjük el, uram.”

[>*199*] C. F. MEYER:
IV. Reise (120) – **Der Gesang des Meeres**[1694]

Wolken, meine Kinder, wandern gehen
Wollt ihr? Fahret wohl! Auf Wiedersehen!
Eure wandellustigen Gestalten
Kann ich nicht in Mutterbanden halten.

Ihr langweilet euch auf meinen Wogen,
Dort die Erde hat euch angezogen:
Küsten, Klippen und des Leuchtturms Feuer!
Ziehet, Kinder! Geht auf Abenteuer!

Segelt, kühne Schiffer, in den Lüften!
Sucht die Gipfel! Ruhet über Klüften!
Brauet Stürme! Blitzet! Liefert Schlachten!
Traget glühnden Kampfes Purpurtrachten!

Rauscht im Regen! Murmelt in den Quellen!
Füllt die Brunnen! Rieselt in die Wellen!
Braust in Strömen durch die Lande nieder –
Kommet, meine Kinder, kommet wieder!

C. F. MEYER:
Der Gesang des Meeres[1695]

Wolken, meine Kinder, wandern gehen
wollt ihr? Fahret wohl! Auf Wiedersehen!
Eure wandellustigen Gestalten
kann ich nicht in Mutterbanden halten.
Ihr langweilet euch auf meinen Wogen,
dort die Erde hat euch angezogen:
Küsten, Klippen und des Leuchtturms Feuer:
Ziehet, Kinder! geht auf Abenteuer!
Segelt, kühne Schiffer, in den Lüften!
sucht die Gipfel! ruhet über Klüften!
brauet Stürme! blitzet! liefert Schlachten!
traget glühnden Kampfes Purpurtrachten!
Rauscht im Regen! murmelt in den Quellen!
füllt die Brunnen! rieselt in die Wellen!
braust in Strömen durch die Lande nieder –
Kommet, meine Kinder, kommet wieder!

[SZABÓ LŐRINC]:
A tenger éneke
– C.F. Meyer –[1696]

Gyermekeim, felhők, készülődtök? *(rövid ü!)*
Jó szerencsét, majd csak visszajöttök!
Most rohantok, vígan gomolyogva,
nem hallgattok az anyai szóra.

Hullámaim nektek unalom már,
a föld vonz és ami messze, ott vár:
szirtek, partok, őrtűz éji tornya!
Rajta, fiúk! mindig uj kalandra!

Vitorlát föl! Rajta! Égbe kelve,
ormot hágva, völgy fölött lebegve!
Száguldjatok villámló csatákba!
Öltözzetek harcok bíborába!

Zápor zúgjon! Kutak vize forrjon!
Hullám hízzék, száz forrás csobogjon!
Csapjatok szét, vad folyók, a pusztán –
Aztán vissza, gyerme~~xxm~~|*keim*|, hozzám!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZIGETHY LAJOS]:

1690 Ms 4657/747 (*gépírás*)
1691 UI.42.II.122
1692 ÖB48.81; ÖB.II.221
1693 SMV.54
1694 MSW.183
1695 E.II.373
1696 Ms 4657/743; 4657/744 (*gépírás*)
1697 UI.43.II.762
1698 SzLV.319-320; ÖB.II.908

A tenger éneke[1697]

Gyermekeim, felhők, készülődtök?
Jó szerencsét, majd csak visszajöttök!
Most rohantok, vígan gomolyogva,
nem hallgattok az anyai szóra.

Hullámaim nektek unalom már,
a föld vonz és ami messze ott vár:
szirtek, partok, őrtűz éji tornya!
Rajta, fiúk! mindig új kalandra!

Vitorlát föl! Rajta! Égbe kelve,
ormot hágva, völgy fölött lebegve!
Száguldjatok villámló csatákba!
Öltözzetek harcok bíborába!

Zápor zúgjon! Kutak vize forrjon!
Hullám hízzék, száz forrás csobogjon!
Csapjatok szét, vad folyók, a pusztán –
Aztán vissza, gyermekeim, hozzám!

A tenger éneke[1698]
Gesang des Meeres

Gyermekeim, felhők, készülődtök?
Jó szerencsét, majd csak visszajöttök!
Most rohantok, vigan gomolyogva,
nem hallgattok az anyai szóra.

Hullámaim nektek unalom már,
a Föld vonz és ami messze, ott vár:
szirtek, partok, őrtűz éji tornya!
Rajta, fiúk! mindig uj kalandra!

Vitorlát föl! Rajta! Égbe kelve,
ormot hágva, völgy fölött lebegve!
Száguldjatok villámló csatákba!
Öltözzetek harcok bíborába!

Zápor zúgjon! Kutak vize forrjon!
Hullám hízzék, száz forrás buzogjon!
Csapjatok szét, vad folyók, a pusztán –-
Aztán vissza, gyermekeim, hozzám!

A tenger éneke.[1699]

Felhőfiak, mentek vándorútra?
Isten vigyen s hozzon vissza újra!
Minduntalan változásra vágytok,
Anyaaölben hogy is maradnátok.

Már unalmas habjaim nótája,
Csalogat a föld mosolygó tája:
Erdők, szirtek, révpart esti fénye
És kalandok csábító reménye.

Vágyatoknak merész vitorlája,
Vigyen csúcsra, zordon szirtvilágba!
Tornyosodva villámütközetre,
Öltözzetek bíboröltözetbe!

Esőhullás, patak mormogása,
Kútfejek-haboknak áradása,
Viharzúgás legyen a munkátok!
Aztán jertek! Visszavár anyátok!

[>*200*] C. F. MEYER:
IV. Reise (122) – **Nicola Pesce**[1700]

Ein halbes Jährchen hab ich nun geschwommen
Und noch behagt mir dieses kühle Gleiten,
Der Arme lässig Auseinanderbreiten –
Die Fastenspeise mag der Seele frommen!

Halb schlummernd lieg ich stundenlang, umglommen
Von Wetterleuchten, bis auf allen Seiten
Sich Wogen türmen. Männlich gilt's zu streiten.
Ich freue mich. Stets bin ich durchgekommen.

Was machte mich zum Fisch? Ein Mißverständnis
Mit meinem Weib. Vermehrte Menschenkenntnis.
Mein Wanderdrang und meine Farbenlust.

Die Furcht verlernt' ich über Todestiefen,
Fast bis zum Frieren kühlt' ich mir die Brust –
Ich b l e i b ein Fisch und meine Haare triefen!

[SZABÓ LŐRINC]:
Nicola Pesce
– C.F. Meyer –[1701]

Itt=ott már egy kerek félévet úsztam
s most is tetszik e hűvös vízi hinta,
~~hanyagul,~~ |lebegni| igy, két karom széthajítva –
~~A böjttel lelkem~~ |A böjt pedig csak| vezekli a multam!

Órákig szundikálok, míg kigyúltan
dörg messze az ég; aztán felröpít a
nagy, tornyos hullám. Jön a tánc. Ki bírja?
~~Örülök~~. |~~S én bírom~~| ~~még mindig~~| ~~Eddig minden hínárból~~| Nincs csapda, melyböl ki nem| ~~ki~~|szabadúltam.

Mi tett hallá? A nőm s egy félreértés.
Megnőtt emberismeret, s a kisértés:
utazni, s látni pompás szineket.

Nem ijeszt ~~xxx~~ halál, örvény és karambol,
~~félelmem száz halál fölött csatangol,~~
~~fagyó~~ |dermedő keblem ~~már~~ |~~xxx~~|~~már~~|~~szinte~~|már-már| jéghideg –
~~Hal maradok,~~|~~Én hal vagyok,~~| Hal maradok,| ~~a~~ víz csurog a hajamból!

#

Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Nicola Pesce
– C.F. Meyer –[1702]

Itt-ott már egy kerek féléve úsztam
s most is tetszik e hűvös vízi hinta,
lebegni, így, két karom széthajítva –
A böjt pedig csak vezekli a multam!

[SZABÓ LŐRINC]:
Nicola Pesce[1703]

Itt-ott már egy kerek félévet úsztam
s most is tetszik e hűvös vízi hinta,
lebegni, így, két karom széthajítva –
A böjt pedig csak vezekli a multam!

[1699] SMV.54-55
[1700] MSW.186
[1701] Ms 4657/312 (*kézírás*)
[1702] Ms 4657/748; 4657/749 (*gépírás*)
[1703] UI.42.II.122

Órákig szundikálok; de kigyúltan
dördűl a~~x~~ messze ég; és felröpít a
nagy, tornyos hullám. Jön a tánc. Ki bírja?
Nincs csapda, melyből én nem szabadúltam!

Mi tett hallá? A nőm, s egy félreértés.
Megnőtt emberismeret, s a kisértés: *(rövid i!)*
utazni s látni pompás szineket;

Nem rémít halál, örvény és karambol,
dermedő keblem már-már jéghideg –
Hal maradok, és víz csurog hajamból!

Órákig szundikálok, míg kigyúltan
dörg messze az ég; és felröpít a
nagy, tornyos hullám. Jön a tánc: ki bírja?
Nincs csapda, melyből én nem szabadultam.

Mi tett hallá? A nőm s egy félreértés.
Megnőtt emberismeret, s a kisértés:
utazni s látni pompás szineket.

Nem ijeszt halál, örvény és karambol,
dermedő keblem már-már jéghideg –
Hal maradok, s víz csurog a hajamból!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
„**Hal Miklós**"[1704]

Itt-ott már egy kerek féléve úsztam
s most is tetszik e hűvös vízi hinta,
lebegni, így, két karom széthajítva –
A böjt pedig csak vezekli a multam!

Órákig szundikálok; de kigyúltan
dördül a messze ég; és felröpít a
nagy, tornyos hullám. Jön a tánc. Ki bírja?
Nincs csapda, melyből én nem szabadultam!

Mi tett hallá? A nőm, s egy félreértés.
Megnőtt emberismeret, s a kisértés:
utazni s látni pompás szineket.

Nem rémít halál, örvény és karambol,
dermedő keblem már-már jéghideg –
Hal maradok, és víz csurog hajamból!

[SZABÓ LŐRINC]:
„**Hal Miklós**"[1705]
Nicola Pesce

Itt-ott már egy kerek féléve úsztam
s most is tetszik e hűvös vízi hinta,
lebegni, így, két karom széthajítva –
A böjt pedig csak vezekli a multam!

Órákig szundikálok; de kigyúltan
dördűl a messze ég; és felröpít a
nagy, tornyos hullám. Jön a tánc. Ki bírja?
Nincs csapda, melyből én nem szabadúltam!

Mi tett hallá? A nőm, s egy félreértés.
Megnőtt emberismeret, s a kisértés:
utazni s látni pompás szineket.

Nem rémít halál, örvény és karambol,
dermedő keblem már-már jéghideg –
Hal maradok, és víz csurog hajamból!

[*>201*] C. F. MEYER:
IV. Reise (125) – **Möwenflug**[1706]

Möwen sah um einen Felsen kreisen
Ich in unermüdlich gleichen Gleisen,
Auf gespannter Schwinge schweben bleibend,
Eine schimmernd weiße Bahn beschreibend,
Und zugleich in grünem Meeresspiegel
Sah ich um dieselben Felsenspitzen
Eine helle Jagd gestreckter Flügel
Unermüdlich durch die Tiefe blitzen.
Und der Spiegel hatte solche Klarheit,
Daß sich anders nicht die Flügel hoben
Tief im Meer, als hoch in Lüften oben,
daß sich völlig glichen Trug und Wahrheit.

Allgemach beschlich es mich wie Grauen,
Schein und Wesen so verwandt zu schauen,
Und ich fragte mich, am Strand verharrend,
Ins gespenstische Geflatter starrend:
Und du selber? Bist du echt beflügelt?
Oder nur gemalt und abgespiegelt?
Gaukelst du im Kreis mit Fabeldingen?
Oder hast du Blut in deinen Schwingen?

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Sirályok[1707]

Fönn a gőgös, szürke szikla mellett
víg sirályok csöndesen kerengtek,
lengő szárnyon büszke lég-királyok,
hófehér uton kevély sirályok,
s lenn a mélyben, zöld tengerhabokban
a vén sziklacsúcs bókolt nyugodtan
és borzongtak a szárnyak fehéren
és csatáztak villogón a mélyen.
És a víz a kék ég sok hajósát
oly hiven tükrözte lebegőben,
hogy a vízben és a levegőben
egybeolvadt álom és valóság.
Megriadtam, most vettem csak észre,
a Való s Visszfény milyen rokon
s félve kérdtem ott a partokon,
a szárnycsattogó zavarba nézve:
És te ? Szárnyakon röpül-e tested?
Vagy tükörkép vagy, csalóka festett?
A lelked csak színes ködbe illan?
Vagy tüzes vér forr-e szárnyaidban?

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Keringő~~ ~~Röpködő~~ ~~s~~Sirályok
– C.F. Meyer verse –[1708]

Sirályokat láttam, nagy csapatban
köröztek egy ~~xx~~ szirtet szakadatlan, (*marginális gyorsírás*)
~~kifeszitett szárnyon és a szikla~~ |kitárt szárnyon lebegtek, suhantak,|
~~körül fehér ivet ivre irva~~ |fehér ivben ragyogva zuhantak,|
s a tengerben ugyanazt a szirtet
láttam, ~~és lent~~ |ahogy| a zöld viztükörben
szakadatlan egyforma körökben
~~kitárt~~ szárnyak fehér villáma keringett.
És a tükör oly tiszta s igaz volt,
~~hogy szárny nem mozdult kétféleképen~~
hogy se~~xxxx~~ lent, se fent a levegőben

[SZABÓ LŐRINC]:
Keringő sirályok[1709]

Sirályokat láttam, nagy csapatban
köröztek egy szirtet szakadatlan,
kitárt szárnyon lebegtek, suhantak,
fehér ívben ragyogva zuhantak,
s a tengerben ugyanazt a szirtet
láttam, ahogy a zöld viztükörben
szakadatlan egyforma körökben
szárnyak fehér villáma keringett.
És a tükör oly tiszta s igaz volt,
hogy szárny nem mozdult kétféleképpen:
lent a vízben s fent a levegőben

[1704] SzLV.319
[1705] ÖB48.245; MAV.79: *Nicola Pesce*; ÖB.II.853
[1706] MSW.125
[1707] IK.787
[1708] Ms 4657/313 (*kézírás*)
[1709] NIK.269-270

(*marginális gyorsírás*) ~~szárny~~ sohse mozdult szárny kétféleképen:
|~~igazság~~|~~valóság~~|igazság| és csalás ugyanaz volt.

~~Végül~~ |Lassan| félni kezdtem: megbolondít
hogy élet és látszat így hasonlít ~~x~~,
~~xx~~és csak néztem, ott, a parton állva,
a kísérteties szárnyalásba:
Hát te magad? Igazi a szárnyad?
Vagy csak kép vagy, visszfény és utánzat?
Mesét álmodsz? Varázs, ami itt van?
Vagy – felelj! – vér van a szárnyaidban?
=
Szabó Lőrinc

valóság és látszat ugyanaz volt.

Lassan félni kezdtem: megbolondít,
hogy élet és képmás így hasonlít,
és csak néztem, ott, a parton állva
a kisérteties szárnyalásba:
Hát te magad? Igazi a szárnyad?
Vagy csak kép vagy, visszfény és utánzat?
Mesét álmodsz? Varázs, ami itt van?
Vagy, felelj, vér van a szárnyaidban?

[SZABÓ LŐRINC]:
Keringő sirályok[1710]

Sirályokat láttam, nagy csapatban
köröztek egy szirtet szakadatlan,
kitárt szárnyon lebegtek, suhantak,
fehér ívben ragyogva zuhantak,
s a tengerben ugyanazt a szirtet
láttam, ahogy a zöld víztükörben
szakadatlan egyforma körökben
szárnyak fehér villáma keringett.
És a tükör oly tiszta s igaz volt,
hogy szárny nem mozdult kétféleképpen
lent a vízben s fent a levegőben:
igazság és csalás ugyanaz volt.

Lassan félni kezdtem: megbolondít,
hogy élet és képmás így hasonlít,
és csak néztem, ott, a parton állva
a kísérteties szárnyalásba:
Hát te magad? Igazi a szárnyad?
Vagy csak kép vagy, visszfény és utánzat?
Mesét álmodsz? Varázs, ami itt van?
Vagy, felelj, vér van a szárnyaidban?

[SZABÓ LŐRINC]:
Kerengő sirályok[1711]
Möwenflug

Sirályokat láttam, nagy csapatban
köröztek egy szirtet ssakadatlan,
kitárt szárnyon lebegtek, suhantak,
fehér ívben ragyogva zuhantak,
s a tengerben ugyanazt a szirtet
láttam, ahogy a zöld víztükörben
szakadatlan egyforma körökben
szárnyak fehér villáma keringett.
És a tükör oly tiszta s igaz volt,
hogy szárny nem mozdult kétféleképpen;
lent a vízben s fent a levegőben
valóság és látszat ugyanaz volt.
Lassan félni kezdtem: megbolondít,
hogy élet és képmás így hasonlít,
és csak néztem, ott, a parton állva
a kisérteties szárnyalásba:
Hát te magad? Igazi a szárnyad?
Vagy csak kép vagy, visszfény és utánzat?
Mesét álmodsz? Varázs, ami itt van?
Vagy, felelj, vér van a szárnyaidban?

[SZIGETHY LAJOS]:
Sirályröpülés.[1712]

Láttam, ahogy körben a sirályok
Egy szirt körül szüntelenül szálltak,
S kifeszített szárnyukon lebegve
Fényes pályát írtak az egekre.
S láttam ugyanakkor, hogy a mélyben
Épen amaz egy szirt körül szálltak
S villogtak a tenger zöld tükrében
Egymást űző fáradhatlan szárnyak.
Olyan tiszta volt a tükör fénye,
S egy a két seregnek szárnyalása,
Hogy alant s az egek magasába
Egyezett a való és a képe.
Mintha lassan borzongás megszállna,
Látva mily rokon a lét s az árnya,
S kérdezgettem, parton elidőzve,
Kisértet röptét mereven nézve:
És te magad? Valóság a szárnyad?
Vagy tükörkép, csupa üres látszat?
Játszi mese körberöpködésed?
Vagy szárnyidban lüktet meleg véred?

[>*202*] C. F. MEYER:
V. Liebe (130) – **Das begrabene Herz**[1713]

Mich denkt es eines alten Traums.
Es war in meiner dumpfen Zeit,
Da junge Wildheit in mir gor.
Bekümmert war die Mutter oft.
Da kam einmal ein schlimmer Brief.
(Was er enthielt, erriet ich nie.)
Die Mutter fuhr sich mit der Hand
Zum Herzen, fast als stürb' es ihr.
Die Nacht darauf hatt' ich den Traum:
Die Mutter sah verstohlen ich
Nach unserm Tannenwinkel gehn,
Den Spaten in der zarten Hand,
Sie grub ein Grab und legt' ein Herz
Hinunter sacht. Sie ebnete
Die Erde dann und schlich davon.

[RÓNAY GYÖRGY]:
Az eltemetett szív[1714]

[SZABÓ LŐRINC]:
Az eltemetett szív
(Conrad Ferdinand Meyer)[1715]

Minduntalan eszembe jut
egy régi ál~~om~~|mom|. Fiatal
voltam még, vad és gondtalan.
Anyám sokat szomorkodott.
Egyszer csak jött egy rossz levél.
Hogy mi volt benne, nem tudom, –
anyám a melléhez kapott,
mintha meghalna a szive.
Az éjt álmodtam álmomat:
láttam, amint anyám – finom
kezében ásó – csöndesen
kertünk fenyőihez osont:
egy gödröt á~~x~~sott s egy szivet
tett bele. És ráhúzta a
földet, és ~~rév~~|lassan visszajött.
= Ford.: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Az eltemetett szív[1716]
Das begrabene Herz

Minduntalan eszembe jut
egy régi álom. Fiatal
voltam még, vad és gondtalan.
Anyám sokat szomorkodott.
Egyszer csak jött egy rossz levél.
Hogy mi volt benne, nem tudom, –
anyám a melléhez kapott,
mintha meghalna a szive.
Az éjt álmodtam álmomat:
láttam, amint anyám – finom

[1710] UI.41.I.447
[1711] ÖB.I.184-185
[1712] SMV.56-57
[1713] MSW.199
[1714] MAV.41
[1715] Ms 4657/307 (*kézírás*)
[1716] ÖB.I.361

kezében kapa – csöndesen
kertünk fenyőihez osont:
egy gödröt ásott s egy szivet
tett bele. És ráhúzta a
földet, és lassan visszajött.

[>*203*] C. F. MEYER:
V. Liebe (137) – **Der Blutstropfen**[1717]

Zur Zeit der Lese war's im Winzerhaus.
Des Herdes goldne Flamme prasselte,
Die Fensterscheiben überhauchten sich
Und draußen scholl das Evoe geisterhaft
Aus Nebeldämmer. Becher klangen. Jung
Und Alt empfand die bacchische Gewalt.
Mit einem zarten Schimmer röteten
Selbst ihr die Wangen sich, die unser Gast
Und dieser Erde Gast nicht lange war,
Ein stilles, scheues, ungezähmtes Kind.
Zum Reigen rief Lyäus. Jene schlich
Sich weg. Ins Freie blickte sie hinaus
Durchs Fenster. Dann beschrieb sie träumerisch,
Die ganz sich unbeachtet Wähnende,
Die Scheibe mit dem Finger. Weh! umstellt,
Belauert wurde sie von einem Schwarm
Und überfallen. Rasch in Trümmer schlug,
Das Antlitz glutbedeckt, die Scheibe sie,
Sich selbst verwundend. Dieses Tüchlein hier,
Das als Reliquie mir im Schreine liegt,
Fing, über die verletzte Hand gelegt,
Das Quellen eines Tropfen Blutes auf,
Der warm ihr eben erst im Herzen rann.

Jung schwand sie hin, und kein Lebendger weiß,
Was dort geschrieben auf der Scheibe stand –
Als dieser bleiche Tropfen Bluts vielleicht.

[MOLNÁR GYULÁNÉ]:
A vércsöpp
Írta: Mayer Konrád Eerdinánd[1718]

Szüretkor a vincellérházba' történt.
Szikrákat szórt a láng a tűzhelyen,
Az ablaktábla béhomályosult,
Szellemhangként tört át a Évoé
A ködhomályon. Cseng a sok pohár,
Ifjú s öreg bachansi kedvre gyúlt,
Rózsásabb lett egy halvány árnyalattal
Vendégünk arca is, ki oly kevés
Időt töltött körünkben és a földön,
E kis vadóc, csöndes, félénk leányé!
Lyäus táncra hív. Ő elsuhan,
S az ablakon keresztül kitekint
A ködbe. Aztán álmodozva ír
(Úgy vélve, rája senki sem figyel)
A párás ablaküvegen.. De jaj!
Megleste és meglepte egy csapat.
Az arca lángvörös lett, s hirtelen
Szétzúzza most az ablaküveget,
Magát sebezve meg.
Kendőcske te,
Bús emlékül kit szekrényembe zártam,
Sebzett kezére nyomva felfogál
Egy kis vércsöppecskét, emly még előbb
Szívén keresztül forrón lüktetett.
Elmult korán. Nincs élőlény, ki tudná,
Mi volt fölírva ott az ablakon,
Csupán e halvány kis vércsöpp talán.

[SZABÓ LŐRINC]:
A vércsöpp
– C.F. Meyer –[1719]

Szüretkor történt, a présházban. A
tűzhelyünk arany lángja ropogott,
az ablakokat pára vonta be
s kint a kertben kisétetiesen
csendűltek dalok s kupák. Ifju és *(rövid u!)*
öreg érezte Bacchus erejét.
Halvány pírban még ő is áthevűlt,
vend~~k~~égünk, a lány, aki azután
nem soká a föld vendége, a
csöndes, félénk, fékezetlen gyerek.
Lyaeus táncra hítt. Ő megszökött,
s az ablakon át nézett kifelé,
a szabadba. Aztán, mert egyedűl
hitte magát, ujjával betüket *(rövid ü!)*
írt az üvegre. Jaj! körötte már
rajzott s rácsapott a leselkedők~~Y~~
hada. Ő, arca láng, az üveget
gyorsan bezúzta, s közben csupa seb
lett a keze. Zsebkendőm, ez, amit
most ereklyének őriz a fiók,
a sérült ujjra dobva felfogott
egy csurrahó* vércsöppet, amely épp
a szivéből érkezett melegen.

Fiatalon halt meg, és hogy mi állt
ott az ablaküvegre írva, azt
senki ember – e vércsöpp tudja csak.

[SZABÓ LŐRINC]:
A vércsöpp[1720]

Szüretkor történt, a présházban. A
tűzhelyünk arany lángja ropogott,
az ablakokat pára vonta be
s kint a kertben kisétetiesen
csendűltek dalok s kupák. Ifju és
öreg érezte Bacchus erejét.
Halvány pírban még ő is áthevűlt,
vendégünk, a lány, aki azután
nem soká a föld vendége, a
csöndes, félénk, fékezetlen gyerek.
Lyaeus táncra hítt. Ő megszökött,
s az ablakon át nézett kifelé,
a szabadba. Aztán, mert egyedűl
hitte magát, ujjával betüket
írt az üvegre. Jaj! körötte már
rajzott s rácsapott a leselkedők
hada. Ő, arca láng, az üveget
gyorsan bezúzta, s közben csupa seb
lett a keze. Zsebkendőm, ez, amit
most ereklyének őriz a fiók,
a sérűlt ujjra dobva felfogott
egy csurranó vércsöppet, amely épp
a szivéből érkezett, melegen.

Fiatalon halt meg, és hogy mi állt
ott az ablaküvegre írva, azt
senki ember – e vércsöpp tudja csak.

[SZABÓ LŐRINC]:
A vércsöpp[1721]
Der Bluttropfen

Szüretkor történt, a présházban. A
tűzhelyünk arany lángja ropogott,
az ablakokat pára vonta be
s kint a kertben kisétetiesen
csendűltek dalok s kupák. Ifju és
öreg érezte Bacchus erejét.
Halvány pirban még ő is áthevűlt,
vendégünk, a lány, aki azután
nem soká a föld vendége, a
csöndes, félénk, fékezetlen gyerek.
Lyaeus táncra hítt. Ő megszökött,
s az ablakon át nézett kifelé
a szabadba. Aztán, mert egyedűl
hitte magát, ujjával betüket
írt az üvegre. Jaj! körötte már
rajzott s rácsapott a leselkedők
hada. Ő, arca láng, az üveget
gyorsan bezúzta, s közben csupa seb
lett a keze. Zsebkendőm, ez, amit
most ereklyének őriz a fiók,
a sérűlt ujjra dobva felfogott
egy csurranó vércsöppet, amely épp
a szivéből érkezett, melegen.

Fiatalon halt meg, és hogy mi állt
ott az ablaküvegre írva, azt
senki ember – e vércsöpp tudja csak.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZIGETHY LAJOS]:
A vércsepp.[1722]

A présházban történt szüretidőn,

[1717] MSW.209
[1718] *sic!* In: NAK.24.I.343 (III. kötet, 1-5. szám)
[1719] Ms 4657/745; 4657/746 (*gépírás; cím: kézírás*)
[1720] UI.43.II.762
[1721] ÖB48.118; ÖB.II.393
* *sic!*
[1722] SMV.58-59

Aranyláng pattogott a tűzhelyen,
Az ablakokra vastag pára szállt,
A ködhomályban kívül évoé
Hangzott, mikép kisértetek szava.
Ittbenn vígan csendűlt meg a pohár,
Győzött Bachus ifjak s öregeken.
Kissé pirult még annak arca is,
Ki vendégünk volt, s kis időre még
E földnek a vendége is maradt.
Csendes, félénk, kissé vad lányka volt.
Boristen intett: Fel, víg táncra fel!
Ő elsuhant s nézett az ablakon
A ködbe ki. Aztán ábrándosan,
– Azt gondolván, rá senki se ügyel, –
Ujjával a párás üvegre írt.
De jaj! meglepte és támadta őt
Egy víg csapat. Az arca lángra gyúlt.
Gyorsan táblát tört. Seb esett kezén.
E kendő itt – ereklyém nékem ez,
S őrzöm híven szekrényem rejtekén –
Sebén egy cseppnyi vérét fogta fel,
Mely még imént meleg szivébe folyt.
Ifjan húnyt el, s nem tudja senki sem,
A táblán ott mit írt egykor keze, –
Csak e kicsiny, halvány vércsepp talán.

[>*204*] C.F. MEYER:
V. Liebe (138) – **Stapfen**[1723]

In jungen Jahren war's. Ich brachte dich
Zurück ins Nachbarhaus, wo du zu Gast,
Durch das Gehölz. Der Nebel rieselte,
Du zogst des Reisekleids Kapuze vor
Und blicktest traulich mit verhüllter Stirn.
Naß ward der Pfad. Die Sohlen prägten sich
Dem feuchten Waldesboden deutlich ein,
Die wandernden. Du schrittest auf dem Bord,
Von deiner Reise sprechend. Eine noch,
Die längre, folge drauf, so sagtest du.
Dann scherzten wir, der nahen Trennung klug
Das Angesicht verhüllend, und du schiedst,
Dort wo der First sich über Ulmen hebt.
Ich ging denselben Pfad gemach zurück,
Leis schwelgend noch in deiner Lieblichkeit,
In deiner wilden Scheu, und wohlgemut
Vertrauend auf ein baldig Wiedersehn.
Vergnüglich schlendernd, sah ich auf dem Rain
Den Umriß deiner Sohlen deutlich noch
Dem feuchten Waldesboden eingeprägt,
Die kleinste Spur von dir, die flüchtigste,
Und doch dein Wesen: wandernd, reisehaft,
Schlank, rein, walddunkel, aber o wie süß!
Die Stapfen schritten jetzt entgegen dem
Zurück dieselbe Strecke Wandernden:
Aus deinen Stapfen hobst du dich empor
Vor meinem innern Auge. Deinen Wuchs
Erblickt' ich mit des Busens zartem Bug.
Vorüber gingst du, eine Traumgestalt.
Die Stapfen wurden jetzt undeutlicher,
Vom Regen halb gelöscht, der stärker fiel.
Da überschlich mich eine Traurigkeit:
Fast unter meinem Blick verwischten sich
Die Spuren deines letzten Gangs mit mir.

[SZABÓ LŐRINC]:
Lábnyomok[1724]
Stapfen

Nagyon régen volt. Hazavittelek
az erdőn át a szomszéd házba, melynek
vendége voltál. Sűrű köd szivárgott,
homlokodra húztad útikabátodd
csuklyáját és néztél bizalmasan.
Az ut megázott. Vándor talpaid
világosan belesüppedtek a
nedves erdei földbe. Jobbomon
mentél, utadról beszélve. De még egy,
mondtad, egy hosszabb most következik.
S tréfáltunk, bölcsen eltakarva
a gyors elválás arcát, s elköszöntél,
ott, hol szilfák fölé nő a bérc.
Kényelmesen mentem visszafelé,
csöndben csodálva kedvességedet,
félénk vadságodat, és boldogan
reméltem, hogy viszontlátlak hamar.
Elégedetten csavarogva, még
tisztán láttam a nedves talajon
lábnyomaid könnyü körvonalát:
legkisebb nyomod mind, legillanóbb,
s mégis te vagy: sétáló, utrakész lány,
tiszta, sudár, vadóc, de óh mily édes!
A lábnyomok most szembe jöttek az
ösvényen hazafelé haladóval:
s nyomaidból feltámadtál előttem,
belső szemem előtt. Termetedet
láttam és kebled gyöngéd ívelését.
Mint álomalak, lebegtél tova.
A sok nyom aztán bizonytalanabb lett,
elmosta az erősödő eső.
S ekkor egyszerre elszomorodtam:
csaknem szemem láttára multak el
utolsó közös sétánk nyomai.

[SZABÓ LŐRINC]:
Lábnyomok[1725]
Stapfen

Fiatal voltam. Hazavittelek
az erdőn át a szomszéd házba, mely
vendégűl látott. Enyhe köd szitált,
fejedre húztad a csuklyát a szemed
úgy mosolygott felém bizalmasan.
Az ut nedves volt. Talpaid nyomát
jól kirajzolta az erdei föld,
oldalt, anogy lépegettél. Útad
részleteit magyaráztad. De most,
mondtad, most egy hosszabb következik.
S tréfáltunk, rejtve okosan a gyors
válás arcát, s elbúcsúztunk, a bérc
alatt, ahol az a sok szilfa áll.
Lassan indultam vissza az uton,
édes szépségeden merengve és
riadozásodon, s jókedvűen
remélve, hogy látlak hamarosan.
Boldogan igy lebzselve, még, az út
szélén, az erdő ázott talaján,
ott láttan talpaid körvonalát:
parányi nyom volt csak és illanó,
de a tiéd; te lépő, útrakész,
lombsötét, karcsú tiszta, drága lány!
A nyomok most szembejöttek velem,
ahogy az ösvény hazafele vitt:
te magad keltél ki lelki szemeim
e1é belőlük. Láttam termeted
és kebled gyöngéd rajzú vonalát.
Jöttél s elmentél, szép álomalak.
A nyomok aztán halványodtak és
elmosódtak; erősebben esett.
S egyszerre szomorú lett a szivem:
szinte szemem láttára tüntek el
utolsó közös sétánk jelei.

[VARGHA GYULÁNÉ]:
Lábnyomok[1726]

Ifjú koromba' volt. Kisértelek
Az erdőn át a szomszéd házaig,
Hol szállva voltál. Sűrú* köd szitált
S te, utazó=köpenykéd kámzsáját
Fejedbe húzva, oly bizalmasan
Néztél reám. Az út átnedvesült,
S léptünk nyomát tisztán meglathatók
A nedves földön. Te szélről menél,
És elbeszélted utazásodat.

[1723] MSW.210-211
[1724] HSz.96
[1725] ÖB.I.424-425; TK.II.49-50: címe: **Lábnyomok** / *In jungen Jahren…*
[1726] NAK.23.I.533 (I. évf. VI. sz.)
* *sic!*

Még egy utad lesz, – mondád – hosszu út.
Aztán nevettünk, elfedezve arcunk
Nagybölcsen, a közel válás elől.
A szilfasorhoz érve, búcsuzánk.
Mélázva jöttem vissza útamon,
Kéjelgve mély varázsos lényeden,
És félénk bájadon, s örülve már,
Hogy nemsoká megint találkozunk.
Vígan haladtam s ím az ösvényen,
A nedves földbe nyomva láttam ott
Kis lábad tisztán látható nyomát.
Kicsinyke nyom, s az is mily elmuló,
És lényed mégis: bolygó útrakész.
Nyulánk és tiszta, sejtelmes, bűvös!
Most szembe jöttek vélem a nyomok,
Míg visszamentem a megjárt úton,
S nyomodból tenmagad léptél elő
Lelkem szemének. Láttam termeted,
Szűz kebled tiszta, gyöngéd hajlatát.
Eltűntél aztán, mint egy látomás.
Majd elmosódtak már a lábnyomok
Az egyre jobban hulló langy esőn.
Mély bánat vett most lelkemen erőt:
Szemem láttára hogy lett semmivé,
Utolsó, együtt tett utunk nyoma.

[>*205*] C. F. MEYER:
V. Liebe (141) – **Einer Toten**[1727]

Wie fühl ich heute deine Macht,
Als ob sich deine Wimper schatte
Vor mir auf diesem ampelhellen Blatte
Um Mitternacht!
Dein Auge sieht
Begierig mein entstehend Lied.

Dein Wesen neigt sich meinem zu,
Du bist's! Doch deine Lippen schweigen,
Und liesest du ein Wort, das zart und eigen,
Bist's wieder du,
Dein Herzensblut,
Indes dein Staub im Grabe ruht.

Mir ist, wann mich dein Atem streift,
Der ich erstarkt an Kampf und Wunden,
Als seist in deinen stillen Grabesstunden
Auch du gereift
An Liebeskraft,
An Willen und an Leidenschaft.

Die Marmorurne setzten dir
Die Deinen – um dich zu vergessen,
Sie erbten, bauten, freiten unterdessen,
Du lebst in mir!
Wozu beweint?
Du lebst und fühlst mit mir vereint!

C. F. MEYER:
Einer Toten[1728]

Wie fühl ich heute Deine Macht,
als ob sich deine Wimper schatte
vor mir auf diesem ampelhellen Blatte
um Mitternacht!
Dein Auge sieht
begierig mein entstehend Lied.

Dein Wesen neigt sich meinem zu,
Du bists! Doch deine Lippen schweigen,
und liesest Du ein Wort, das zart und eigen,
bists wieder du,
Dein Herzensblut,
indes dein Staub im Grabe ruht.

Mir ist, wenn mich Dein Atem streift,
der ich erstarkt an Kampf und Wunden,
als seist in Deinen stillen Grabesstunden
auch Du gereift
an Liebeskraft,
an Willen und an Leidenschaft.

Die Marmorurne setzten Dir
die Deinen – um dich zu vergessen,
sie erbten, bauten, freiten unterdessen;
Du lebst in mir!
Wozu beweint?
Du lebst und fühlst mit mir vereint!

[HÁRS ERNŐ]:
Egy halott nőnek[1729]

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy halott nőhöz (Einer Toten)
– Meyer –[1730]

Hogy érzem ma hatalmadat!
Szinte pillád éjféli árnya
vetűl ~~a fehér~~ |fénylő| papiromra a lámpa
fénye alatt!
Szemed mohón
figyeli készülő dalom.

Lé~~t~~nyed a lé~~t~~nyembe tapad,
i|~~te~~tt vagy! Némán néz a fakult arc,
de ha ~~xx~~ egy gyöngéd, ~~gyanus~~ |különös| szóra bukkansz,
az is te vagy,
véred, tiéd,
bár porodat sir őrzi rég.
(*gyorsírás*) ~~xxxxxxxx~~
Ha lehelleted ~~xxx~~ |ér puhán| reám,
~~kit annyi edző szenvedés vert,~~ |Lelkem, mely sok harcban kemény lett,
úgy érz~~emi~~, |hogy| közben téged is ~~meg~~érlelt (*gyorsírás*)

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy halott nőhöz[1731]
Einer Todten

Hogy érzem ma hatalmadat!
Éjfél van és a pilládnak árnya
szinte itt van, a papiron, a lámpa
fénye alatt!
Szemed mohón
vigyázza készülő dalom.

Lényed a lényemhez tapad,
itt vagy! Az ajkad meg se szólal,
de ha megtelsz egy gyöngéd s furcsa szómmal,
a szó te vagy,
véred, tiéd,
bár porodat sir őrzi rég.

Ha megérint lehelleted,
engem, aki vassá verődtem,
ugy érzem: te is értél ott a csöndben,

[1727] MSW.215
[1728] E.II.365
[1729] SKM.35
[1730] Ms 4657/309 (*kézírás*)
[1731] HSz.100

lent a magány:
jobban szeretsz,
jobban akarsz, jobban követsz.

Családod sirodra érc=
urnát emelt – hogy elfelejtsen;
közben örökölt s ~~csókol~~ nősült rendületlen;
~~xx~~énbennem élsz!
Sirassalak?
Élsz és ~~a~~ szivem|nek fele vagy!

kemény hited
s erőd ma több,
szenvedélyed erősödött.

A tieid sirodra érc
urnát emeltek – feledésnek;
közben örököltek, csókoltak, éltek;
te bennem élsz!
Sirni? Minek?
Élsz s amit érzek, érezed.

=

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy halott nőhöz[1732]
Einer Toten

Hogy érzem ma hatalmadat!
Szinte pillád éjféli árnya
vetűl fehér papíromra a lámpa
fénye alatt!
Szemed mohón
figyeli készülő dalom.

Lényed a lényembe tapad:
itt vagy! Némán néz a fakult arc,
s ha egy gyöngéd s különös szóra bukkansz,
az is te vagy:
véred, tiéd,
bár porodat sír őrzi rég.

Ha lehelleted ér puhán,
lelkem, mely harcos és kemény lett,
ugy érzi, hogy közben téged is érlelt
lent a magány:
jobban szeretsz,
jobban akarsz, jobban követsz.

Családod a sírodra érc–
urnát emelt – hogy elfelejtsen;
közben örökölt s nősült rendületlen;
énbennem élsz!
Sirassalak?
Élsz és szivem melege vagy!

[>*206*] C. F. MEYER:
VIII. Genie (201) – **Michelangelo und seine Statuen**[1733]

Du öffnest, Sklave, deinen Mund,
Doch stöhnst du nicht. Die Lippe schweigt.
Nicht drückt, Gedankenvoller, dich
Die Bürde der behelmten Stirn.
Du packst mit nervger Hand den Bart,
Doch springst du, Moses, nicht empor.
Maria mit dem toten Sohn,
Du weinst, doch rinnt die Träne nicht.
Ihr stellt des Leids Gebärde dar,
Ihr meine Kinder, ohne Leid!
So sieht der freigewordne Geist
Des Lebens überwundne Qual.
Was martert die lebendge Brust,
Beseligt und ergötzt im Stein.
Den Augenblick verewigt ihr,
Und sterbt ihr, sterbt ihr ohne Tod.
Im Schilfe wartet Charon mein,
Der pfeifend sich die Zeit vertreibt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Michelangelo és a szobrai (M. u. seine Statuen)
– C.F. Meyer –[1734]

Rabszolga, kinyitod a szád
de nem nyögsz. Ajkad szótalan.
Töprengő, a te homlokod
nem nyomja a nehéz sisak.
Mózes, a szakálladba kapsz,
de sose kell fölugranod.
Mária, fiad temeted,
sirsz, de a könnyed nem csorog.
Fájdalom nélkül jelzitek
a fájdalmat, gyermekeim!
Szabadult szellem nézi így
az élet legyűrt kínjait.
Amítől megszakad a szív,
az kőben szép és üdvözit.
Öröklétű pillanatok:
halál nélkűl haltok, ha kell.
Rám Cháron vár a nád között,
idehallom sípja dalát.

s nádsípjával szórakozik.

Ford.: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Michelangelo és a szobrai
– C.F. Meyer –[1735]

Rabszolga, kinyitod a szád,
de nem nyögsz. Ajkad szótalan.
Töpren~~x~~gő, a te homlokod
nem nyomja a nehéz sisak.
Mózes, a szakálladba kapsz,
de sose kell fölugranod.
Mária, fiad temeted,
sírsz, de a könnyed nem csorog.
Fájdalom nélkül jelzitek
a fájdalmat, gyermekeim!
Szabadult szellem nézi így
az élet legyűrt kínjait.
Amítől megszakad a szív,
az kőben szép és üdvözít.
Öröklétű pillanatok:
halál nélkül haltok, ha kell.
Rám Cháron vár a nád között,
idehallom sípja dalát.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Michelangelo és a szobrai[1736]

Rabszolga, kinyitod a szád,
de nem nyögsz. Ajkad szótalan.

[SZABÓ LŐRINC]:
Michelangelo és szobrai[1737]

Rabszolga, kinyitod a szád,
de nem nyögsz. Ajkad szótalan.

[SZABÓ LŐRINC]:
Michelangelo és a szobrai[1738]
Michelangelo und seine Statuen

Rabszolga, kinyitod a szád,
de nem nyögsz. Ajkad szótalan.

[SZIGETHY LAJOS]:
Michel Angelo és szobrai.[1739]

Rabszolga, szádat megnyitod,
De nem nyögsz, néma ajakad.

[1732] MAV.99; ÖBII.472
[1733] MSW.331
[1734] Ms 4657/315 (*kézírás*)
[1735] Ms 4657/751; 4657/752 (*gépírás*)
[1736] UI.42.II.122
[1737] MB.261
[1738] ÖB48.144; ÖB.II.522
[1739] SMV.67-68

Töprengő, a te homlokod
nem nyomja a nehéz sisak.
Mózes, a szakálladba kapsz,
de sose kell fölugranod.
Mária, fiad temeted,
sírsz, de a könnyed nem csorog.
Fájdalom nélkül jelzitek
a fájdalmat, gyermekeim!
Szabadult szellem nézi így
az élet legyűrt kínjait.
Amítől megszakad a szív,
az kőben szép és üdvözít.
Öröklétű pillanatok:
halál nélkül haltok, ha kell.
Rám Cháron vár a nád között,
idehallom sípja dalát.

Töprengő, a te homlokod
nem nyomja a nehéz sisak.
Mózes, a szakálladba kapsz,
de sose kell fölugranod.
Mária, fiad temeted,
sírsz, de a könnyed nem csorog.
Fájdalom nélkül jelzitek
a fájdalmat, gyermekeim!
Szabadult szellem nézi így
az élet legyűrt kínjait.
Amítől megszakad a szív,
az kőben szép és üdvözít.
Öröklétű pillanatok:
halál nélkül haltok, ha kell.
Rám Cháron vár a nád között,
idehallom sípja dalát.

Töprengő, a te homlokod
nem nyomja a nehéz sisak.
Mózes, a szakálladba kapsz,
de sose kell fölugranod.
Mária, fiad temeted,
sírsz, de a könnyed nem csorog.
Fájdalom nélkül jelzitek
a fájdalmat, gyermekeim!
Szabadult szellem nézi így
az élet legyűrt kínjait.
Amítől megszakad a szív,
az kőben szép és üdvözít.
Öröklétű pillanatok:
halál nélkül haltok, ha kell.
Rám Cháron vár a nád között,
idehallom sípja szavát.

Gondolkodó, nem érezi
Sisak terhét a homlokod.
Szakállad bár megmarkolod,
Mózes, nem ugrasz még se fel.
Halott fiadra, Mária,
Bár sírsz, a könnyed nem pereg.
Kínt ábrázoltok gyermekim,
De nem gyötrődik szívetek.
Élet leküzdött bánatát
Így nézi, ki nem rabja már.
Élő kebelt ami gyötör,
Kőben gyönyört kelt s üdvözít.
A percet örökítitek,
S halál nélkül haltok ti meg.
Vén Cháron meg a nád köztt
Nótát sípolgat s vár reám.

[>*207*] C. F. MEYER:
VIII. Genie (202) – **Il Pensieroso**[1740]

In einem Winkel seiner Werkstatt las
Buonarroti, da es dämmerte;
Allmählich vor dem Blicke schwand die Schrift …
Da schlich sich Julianus ein, der Träumer,
Der einzige der heitern Medici,
Der Schwermut kannte. Dieser glaubte sich
Allein. Er setzte sich und in der Hand
Barg er das Kinn und hielt gesenkt das Haupt.
So saß er schweigend bei den Marmorbildern,
Die durch das Dunkel leise schimmerten,
Und kam mit ihnen murmelnd ins Gespräch,
Geheim belauscht von Michelangelo:
»Feigheit ist's nicht und stammt von Feigheit nicht,
Wenn einer seinem Erdenlos mißtraut,
Sich sehnend nach dem letzten Atemzug,
Denn auch ein Glücklicher weiß nicht, was kommt
Und völlig unerträglich werden kann –
Leidlose Steine, wie beneid ich euch!«*
Er ging und aus dem Leben schwand er dann
Fast unbemerkt. Nach einem Zeitverlauf
Bestellten sie bei Michelangelo
Das Grabbild ihm und brachten emsig her,
Was noch in Schilderein vorhanden war
Von schwachen Spuren seines Angesichts.
So waren seine Züge, sagten sie.
Der Meister schob es mit der Hand zurück:
»Nehmt weg! Ich sehe, wie er sitzt und sinnt
Und kenne seine Seele. Das genügt.«

[SZABÓ LŐRINC]:
Il pensieroso[1741]
Il Pensseroso

Műhelye szögletében olvasott
Michelangelo; már sötétedett
s szeme előtt összefolyt a betű…
Ekkor osont be az álmodozó
Julián, az a Medici, aki
tudta, mi a bú. Azt hitte, maga
van csak. Leült, állát kezébe rejtve,
s lecsüggesztette a fejét. Igy ült
szótlanúl a márványszobrok között,
melyek némán csillogtak a homályban,
és mormogva beszélgctett velük;
s titkon hallgatta Michelangelo.
„Nem gyávaság, s nem is abból fakad,
ha az ember, a végre vágyakozva,
bizalmatlan földi sorsa iránt,
hisz a boldog se tudja, mi jöhet
s válhat tűrhetetlenné… Irigyellek
benneteket, fájdalmatlan kövek!"
Elment, majd, később, szinte észrevétlen
eltűnt az életből. Telt az idő,
s síremléket rendeltek neki
Michelangelónál, s hozták, ami
kép s emlék arca vanalaival
még előkerült róla. Ilyenek
voltak, mondták, a vonásai. A
mester kezével mindent félretolt:
„Nem kell! Láttam, hogy ült s gondolkozott,
és ismerem a lelkét. Ez elég."

[SZABÓ LŐRINC]:
Il pensieroso[1742]
Il Pensieroso

Műhelye szögletében olvasott
Michelangelo; már sötétedett
s szeme előtt összefolyt a betű…
Ekkor osont be az álmodozó
Julián, az a Medici, aki
tudta, mi a bú. Azt hitte, maga
van csak. Leült, állát kezébe rejtve,
s lecsüggesztette a fejét. Igy ült
szótlanúl a márványszobrok között,
melyek némán csillogtak a homályban,
és mormogva beszélgetett velük;
s titkon hallgatta Michelangelo.
„Nem gyávaság, s nem is abból fakad,
ha az ember, a végre vágyakozva,
bizalmatlan földi sorsa iránt,
hisz a boldog se tudja, mi jöhet
s válhat tűrhetetlenné… Irigyellek
benneteket, fájdalmatlan kövek!"
Elment, majd, később, szinte észrevétlen
eltűnt az életből. Telt az idő,
és síremléket rendeltek neki
Michelangelónál, s hozták, ami
kép s emlék arca vonalaival
még előkerült róla. Ilyenek
voltak, mondták, a vonásai. A
mester kezével mindent félretolt:
„Nem kell! Láttam, hogy ült s gondolkozott,
és ismerem a lelkét. Ez elég."

* *Eigene Worte Julians in einem von ihm vorhandenen Sonett.*

[>*208*] C. F. MEYER:
VIII. Genie (209) – **In der Sistina**[1743]

In der Sistine dämmerhohem Raum,
Das Bibelbuch in seiner nervgen Hand
Sitzt Michelangelo in wachem Traum,
Umhellt von einer kleinen Ampel Brand.

Laut spricht hinein er in die Mitternacht,
Als lauscht' ein Gast ihm gegenüber hier,
Bald wie mit einer allgewaltgen Macht,
Bald wieder wie mit seinesgleichen schier:

»Umfaßt, umgrenzt hab ich dich, ewig Sein,
Mit meinen großen Linien fünfmal dort!
Ich hüllte dich in lichte Mäntel ein
Und gab dir Leib, wie dieses Bibelwort.

Mit wehnden Haaren stürmst du feurigwild
Von Sonnen immer neuen Sonnen zu,
Für deinen Menschen bist in meinem Bild
Entgegenschwebend und barmherzig du!

So schuf ich dich mit meiner nichtgen Kraft:
Damit ich nicht der größre Künstler sei,

C. F. MEYER:
Michel Angelo[1744]

In der Sistine dämmerhohem Raum,
das Bibelbuch in seiner nervgen Hand
sitzt Michel Angelo in wachem Traum,
umhellt von einer kleinen Ampel Brand.

Laut spricht hinein er in die Mitternacht,
als lauscht ein Gast ihm gegenüber hier,
bald wie mit einer allgewaltgen Macht,
Bald wieder wie mit seinesgleichen schier:

»Umfaßt, umgrenzt hab ich Dich, ewig Sein,
mit meinen großen Linien fünfmal dort!
Ich hüllte Dich in lichte Mäntel ein
und gab dir Leib, wie dieses Bibelwort.

Mit wehnden Haaren stürmst du feurig wild
von Sonnen immer neuen Sonnen zu,
für Deinen Menschen bist in meinem Bild
entgegenschwebend und barmherzig Du!

So schuf ich dich mit meiner nichtgen Kraft:
Damit ich nicht der größre Künstler sei,

[1740] MSW.332-333
[1741] ÖB48.145
[1742] ÖBII.524
[1743] MSW.350-351
[1744] E.II.370

Schaff mich – ich bin ein Knecht der Leidenschaft –
Nach deinem Bilde schaff mich rein und frei!

Den ersten Menschen formtest du aus Ton,
Ich werde schon von härterm Stoffe sein,
Da, Meister, brauchst du deinen Hammer schon,
Bildhauer Gott, schlag zu! Ich bin der Stein.«

schaff mich – ich bin ein Knecht der Leidenschaft –
nach Deinem Bilde schaff mich rein und frei!

Den ersten Menschen formtest du aus Ton,
ich werde schon von härterm Stoffe sein;
da, Meister, brauchst Du Deinen Hammer schon.
Bildhauer Gott, schlag zu! Ich bin der Stein.«

[SZABÓ LŐRINC]:
|A sixtini kápolnában|
~~Michelangelo a Sistinában~~
– Conrad Ferdinand Meyer verse –[1745]

Homályba ködlik fel a kupola,
lent Michelangelo merengve ül,
ideges kezében a biblia,
kis lámpa fénye lobogja körül.

Mintha vendége volna, hangosan
beszél ~~x~~az éjfélbe valahová,
mintha egy földöntúli hatalom,
majd szinte mintha társa hallaná:

„Nézd, Örök Lé~~t~~ny, nagy vonalaimat,
ötször formába zártalak vele,
fénylő köpennyel boritottalak
s testet adtam neked, mint az Ige.

Napoktól mindig uj napok felé
repülsz és vad lángvihar a hajad,
festményemen választottad elé
ereszkedel s irgalmas=szivü vagy!

Hitvány erőm ilyennek alkotott:
hogy le ne győzzem művészetedet,
gyúrj át képedre – vágy rabja vagyok –
gyúrj át, hogy tiszta és szabad legyek!

Sár adta első fiad anyagát,
az enyém zordabb… Mester, vedd elő,
ami itt kell: jőjjön a kalapács…
Szobrász Isten, sujts! Én vagyok a kő!”
= Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A sixtini kápolnában[1746]

Homályba ködlik fel a kupola,
lent Michelangelo töprengve ül,
izmos kezében nyitott biblia,
kis lámpa fénye lobogja körül.

Mintha vendége volna, hangosan
beszél az éjfélbe valahová,
mintha egy földöntúli hatalom,
majd szinte mintha ember hallaná:

»Nézd, Örök Lény, nagy vonalaimat,
ötször formába zártalak vele,
fénylő ~~köpennyel~~ |*palásttal*| borítottalak
s testet adtam neked, mint az Ige.

Napoktól mindig új napok felé
repülsz és vad lángvihar a hajad,
festményemen választottad elé
ereszkedel s irgalmas-szivü vagy!

Hitvány erőm ilyennek alkotott:
hogy le ne győzzem művészetedet,
gyúrj át képedre – vagy rabja |*szenvedély*| vagyok –
gyúrj át, hogy tiszta és szabad legyek!

Sár adta az első ember anyagát,
az enyém zordabb… Mester, vedd elő,
ami itt kell: jőjjön a kalapács…
~~Sujts~~, Szobrász Isten~~!~~|*, sujts!*| Én vagyok a kő!«

[SZABÓ LŐRINC]:
A sixtusi kápolnában[1747]

Homályba ködlik fel a kupola,
lent Michelangelo töprengve ül,
izmos kezében nyitott biblia,
kis lámpa fénye lobogja körül.

Mintha vendége volna, hangosan
beszél az éjfélbe valahová,
mintha egy földöntúli hatalom,
majd szinte mintha ember hallaná:

„Nézd, Örök Lény, nagy vonalaimat,
ötször formába zártalak vele,
fénylő palásttal boritottalak
s testet adtam neked, mint az Ige.

Napoktól mindig új napok felé
repülsz és vad lángvihar a hajad,
festményemen választottad elé
ereszkedel s irgalmas szivü vagy!

Hitvány erőm ilyennek alkotott:
s hogy le ne győzzem művészetedet,
gyúrj át képedre – szenvedély vagyok –
gyúrj át, hogy tiszta és szabad legyek!

Sár adta az első ember anyagát;
az enyém zordabb… Mester, vedd elő,
ami itt kell: jőjjön a kalapács…
Szobrász-Isten, sujts! Én vagyok a kő!”

[SZABÓ LŐRINC]:
A sixtusi kápolnában[1748]

Homályba ködlik fel a kupola,
lent Michelangelo töprengve ül,
izmos kezében nyitott biblia,
kis lámpa fénye lobogja körül.

Mintha vendége volna, hangosan
beszél az éjfélbe valahová,
mintha egy földöntúli hatalom,
majd szinte mintha ember hallaná:

„Nézd, Örök Lény, nagy vonalaimat,
ötször formába zártalak vele,
fénylő palásttal borítottalak
s testet adtam neked, mint az Ige.

Napoktól mindig új napok felé
repülsz és vad lángvihar a hajad,
festményemen választottad elé
ereszkedel s irgalmas szivü vagy!

Hitvány erőm ilyennek alkotott:
s hogy le ne győzzem művészetedet,
gyúrj át képedre – szenvedély vagyok –
gyúrj át, hogy tiszta és szabad legyek!

Sár adta az első ember anyagát;
az enyém zordabb… Mester, vedd elő,
ami itt kell: jőjjön a kalapács…
Szobrász-Isten, sujts! Én vagyok a kő!”

[SZABÓ LŐRINC]:
A Sixtusi kápolnában[1749]
In der Sixtina

Homályba ködlik fel a kupola,
lent Michelangelo töprengve ül,
izmos kezében nyitott biblia,
kis lámpa fénye lobogja körül.

Mintha vendége volna, hangosan
beszél az éjfélbe valahová,
mintha egy földöntúli hatalom,
majd szinte mintha ember hallaná:

„Nézd, Örök Lény, nagy vonalaimat,
ötször formába zártalak vele,
fénylő palásttal borítottalak
s testet adtam neked, mint az Ige.

Napoktól mindig új napok felé
repülsz és vad lángvihar a hajad,
festményemen választottad elé
ereszkedel s irgalmas szivü vagy!

Hitvány erőm ilyennek alkotott:
s hogy le ne győzzem művészetedet,
gyúrj át képedre – szenvedély vagyok –
gyúrj át, hogy tiszta és szabad legyek!

Sár adta az első ember anyagát;
az enyém zordabb… Mester, vedd elő,
ami itt kell: jőjjön a kalapács…
Szobrász-Isten, sujts! Én vagyok a kő!”

[SZIGETHY LAJOS]:
A Sistinában.[1750]

Sistina égmagas termében ül,
Szentbibliáját fogja vaskeze,
Nagy Michel Angelo és elmerül,
Sugárt vet rá kicsinyke mécsese.

Éjfélbe fennszóval beszél bele,
Minthogyha vendég hallaná szavát,
Aki ura, hatalmas Istene,
Majd szinte véle egyrangú barát!

„Örökvaló, meghatároztalak
Nagy vonalimmal ötszörösen ott!
Színes köpennyel felruháztalak
S adtam testet, mint az ige adott.

Lengő hajjal, vadúl és tüzesen
Egyik naptól újabb naphoz sietsz,
De emberedhez ott a képemen
Irgalmasan és nyájasan lebegsz!

Silány erőmmel így festélek én,
De hogy nagyobb művész ne én legyek,
Alkoss, hisz zsarnokom a szenvedély,
Képed nyomán szabadnak engemet!

Agyagból vetted első embered,
Bennem találsz keményebb anyagot:
Ehhez kalapács is kell majd neked.
Isten-szobrász, üss! A kő én vagyok.”

[1745] Ms 4657/304.I.-II. (*kézírás*)
[1746] RÉ.40.VI.22. (Ms 4666/176) (*autográf javításokkal*)
[1747] MB.262
[1748] SzLV.318-319
[1749] ÖB.I.504
[1750] SMV.71-72

[>*209*] C. F. MEYER:
VIII. Genie (213) – **Chor der Toten**[1751]

Wir Toten, wir Toten sind größere Heere
Als ihr auf der Erde, als ihr auf dem Meere!
Wir pflügten das Feld mit geduldigen Taten,
Ihr schwinget die Sicheln und schneidet die Saaten,
Und was wir vollendet und was wir begonnen,
Das füllt noch dort oben die rauschenden Bronnen,
Und all unser Lieben und Hassen und Hadern,
Das klopft noch dort oben in sterblichen Adern,
Und was wir an gültigen Sätzen gefunden,
Dran bleibt aller irdische Wandel gebunden,
Und unsere Töne, Gebilde, Gedichte
Erkämpfen den Lorbeer im strahlenden Lichte,
Wir suchen noch immer die menschlichen Ziele –
Drum ehret und opfert! Denn unser sind viele!

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Halottak kara[1752]

Mi néma halottak örökre csatázunk,
hatalmas a sírban a mi sokaságunk.
Mi szántjuk a földeket és ti arattok,
suhintva a rendet, emelve a sarlót,
és mind, ami kezdet, örökbecsü munka,
a földi kutakba ma átzubog újra,
szívünk gyülöletje, szerelme szünetlen
még lüktet a földön a lázas erekben
s mit felkutatánk, a tudás hegyi ormán
a földi futás közepette ma kormány
s hódít a zenénk, a dalunk meg a képünk,
babérkoszorúzva halottan is élünk,
keressük a célt ma is, éjbe törődünk,
mi sír miriádjai! Térdre előttünk!

[SZABÓ LŐRINC]:
Halottak kara[1753]
Conrad Ferdinand Meyer verse

Nagyobb had a sír hada, mint a tiétek,
akik ma a földön, a tengeren éltek!
Az törte, mi törtük az ősi ugart ott,
ahol kasza villan, ahol ti arattok,
és mind, ami vég, ami kezdet a multban,
forrásra találva a napra kibuggyan,
s a régi szivek dühe, vágya szünetlen
lüktetve viharzik a földi erekben,
és ami szabályt, igazat, kitaláltunk,
irányt ma is az mutat, ~~ami~~ a mi világunk,
s ha vers, szobor és zene vívja csatáját,
a miénk ragyogva kiküzdi a pálmát,
most is csalogatnak az emberi célok –
Térdre, ha népüket öntik a sírok!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Halottak kórusa[1754]
Chor der Toten

Nagyobb had a sír hada, mint a tiétek,
akik ma a földön, a tengeren éltek!
Az törte, – mi törtük az ősi ugart ott,
ahol kasza villan, ahol ti arattok,
és mind, ami vég, ami kezdet a multban,
forrásra találva a napra kibuggyan,
s a régi szivek dühe, vágya szünetlen
lüktetve viharzik a földi erekben,
és ami szabályt, igazat, kitaláltunk,
irányt ma is az mutat, a mi világunk,
s ha vers, szobor és zene vívja csatáját,
a miénk ragyogva kiküzdi a pálmát,
most is csalogatnak az emberi célok –
Térdre, ha népüket öntik a sírok!

[SZIGETHY LAJOS]:
Halottak kara.[1755]

Mi holtak, mi vagyunk az a nagy hadsereg,
Milyet nem hordanak se föld, se tengerek.
Türelem-ekével szántottuk földetek,
Zizegő kalászok tengere tietek.
Amiben fáradtunk, amibe kezdettünk,
Élővíz kútfeje, csörgedez felettünk.
Lelkünkben lángrakelt vonzalom, gyűlölet
Lobogtat szüntelen halandó kebelet,
Amit a tudásunk törvénybe foglala,
Odafent vándorlók vezérlő csillaga,
Élnek a képeink, szobraink… és a dal,
Földiek versenyén mienk a diadal.
Hódolat, áldozat! tőletek, emberek!
Értetek harcolunk mi, örök hadsereg!

[>*210*] C. F. MEYER:
IX. Männer (221) – **Das Weib des Admirals**[1756]

Auf mondenhellem Lager wälzt ein Weib,
Ein schlummerloses, sich: »O banger Pfühl!
Auch du, mein sorgender Gemahl, du wachst!
Wer dürfte schlafen? Horch, die Folter stöhnt …
Erwürgte modern ohne Leichentuch,
Sieh unser Linnen, Chatillon, wie fein!
Gen Himmel schreit der Märtrer frommes Blut,
Ich schreie, Herr, in deinen Armen mit!
Mein Held, ich rede Zeugnis gegen dich
Vor Gott, entrollest du dein Banner nicht!«
Sie schweigt in düstrer Glut. Er sinnt und sagt:
»Erwäge, Weib, die Schrecken, die du wählst!
Dies Haus in Rauch und Trümmern! Dies mein Haupt
Verfemt, dem Meuchelmord gezeigt – geraubt!
Entehrt dies Wappen von des Henkers Hand!
Du mit den Knaben bettelnd auf der Flucht!
Wählst du dir solches? Nimm drei Tage Frist!«
– »Drei Tage Frist? Sie sind vorbei. Brich auf!«

[SZABÓ LŐRINC]:
Az admirális felesége[1757]
Das Weib des Admirals

Nő hánykolódik holdas heverőn,
álmatlan nő: Óh, bús párna! S te sem,
töprengő férjem, te sem aluszol!
Ki bírna most? A kínpad ide nyög…
Megfojtottak rothadnak meztelen,
s a mi vásznunk, chatillon, mily finom!
A jámbor mártir-vér égre kiált,
és vele én, a karjaid között!
Óh, hősöm, ellened vallok az Úr
előtt, hogyha nem bontasz lobogót!”
Komor tűzben hallgat… A férj soká
töpreng, és szól: „Nő, mérlegeld, mi vár!
E ház romban, üszökben! Fejemen
vérdij, s képzett orgyilkosok szeme!
Hóhér becsteleníti cimerünk!
Te s a fiúk: bujdosó koldusok!
Vállalod? Gondolkozz három napig!”
– „Háromig? Letelt. Veress indulót!”

[SZIGETHY LAJOS]:
Az admirális felesége.[1758]

Egy nő vergődik holdas éjjelen,
Álmatalnúl gyötrődve vánkosán:
„Aggódó férjem, ébren vagy te is,
Nem is alhatsz, míg a kínpad jajong,
S le nem takarva porlad a tetem.
Coligny! Ágyneműnk, nézd, mily finom!
Kegyes mártírvér égbe felkiált,
S a kebleden kiáltok véle én!
Bizonyságot teszek majd ellened
Az Úr előtt, ha zászlót nem emelsz!”
Komor csend… Majd a férj fontolva szól:
„Gondold csak át a borzalmak sorát!
Házunk romhalmaz! Üldözött vad én,
Felbérelt gyilkosoknak áldozat!
Hóhérkéztől gyalázva címerünk!
Te gyermekiddel koldusként futó!
Három napig ne válassz! Végy időt!”
„Három napig? Elmult. Fegyverre fel!”

[>*211*] C. F. MEYER:
Huttens letzte Tage LXVI. – **Das Kreuz**[1759]

Heut ist der erste leidenvolle Tag,
Da ich mich nicht vom Lager heben mag!

Auf seiner Meeresinsel stöhnt' und fleht'
Und wimmerte der wunde Philoktet;

Mir geht das Jammern wider die Natur,

[SZABÓ LŐRINC]:
A kereszt[1760]
„Huttens letzte Tage”: Das Kreuz

Ma van az első fájdalmas napom,
mikor nyugodtan fekszem ágyamon.

Rút sebeit Filoktetész, szegény,
folyton jajgatta Lemnosz szigetén.

Nekem sosem ízlett a jaj, a gyász,

[1751] MSW.355
[1752] IK.784
[1753] Ms 4657/750 (*gépírás*)
[1754] ÖB.I.703
[1755] SMV.72
[1756] MSW.374
[1757] ÖB48.142; ÖB.II.489
[1758] SMV.72-73
[1759] MGW.V.105-106
[1760] ÖB.II.861-862

Weit eher noch entführe mir ein Schwur.

Doch beiß ich schweigend nur die Lippe mir;
Denn als ein Christ und Ritter lieg ich hier.

Fernab die Welt. Im Reiche meines Blicks
An nackter Wand allein das Kruzifix.

An hellen Tagen liebt in Hof und Saal
Ich nicht das Bild des Schmerzes und der Qual;

Doch Qual und Schmerz ist auch ein irdisch Teil,
Das wußte Christ und schuf am Kreuz das Heil.

Je länger ich's betrachte, wird die Last
Mir abgenommen um die Hälfte fast,

Denn statt des einen leiden unser zwei:
Mein dorngekrönter Bruder steht mir bei.

akkor már inkább a káromkodás.

De csak mardosom némán ajkamat:
mint keresztény fekszem itt, s mint lovag.

Kint: a világ. Itt csak azt láthatom,
a Krisztus-képet a csupasz falon.

Jó napokban se bent, se odaki,
nem tetszettek a kín jelképei.

De a kín is földi sor; tudta ezt
Krisztus, s ezért lett üdvünk a Kereszt.

Minél tovább szemlélem, ereje
tünik a kínnak, majdnem a fele,

mert Ketten hordjuk az Egy terheit:
töviskoronás testvérem segit.

[>*212a*] FRIEDRICH WILHELM NIETZSCHE:
Das andere Tanzlied[1761]
3.[1762]

E i n s !
O Mensch, gib, acht!
Z w e i !
Was spricht die tiefe Mitternacht?
D r e i !
„Ich schlief, ich schlief –
V i e r !
„Aus tiefem Traum bin ich erwacht!
F ü n f !
„Die Welt ist tief –
S e c h s !
„Und tiefer, als der Tag gedacht.
S i e b e n !
Tief ist ihr Weh, –
A c h t !
Lust – tiefer noch als Herzeleid!
N e u n !
„Weh spricht: Vergeh!
Z e h n !
„Doch alle Lust will Eweigkeit –,
E l f !
– Will tiefe, tiefe Ewigkeit!"
Z w ö l f !

NIETZSCHE:
Das andere Tanzlied 3[1763]

Eins!
O Mensch! Gib acht!
Zwei!
Was spricht die tiefe Mitternacht?
Drei!
„Ich schlief, ich schlief –
Vier!
Aus tiefem Traum bin ich erwacht: –
Fünf!
Die Welt ist tief,
Sechs!
Und tiefer als der Tag gedacht.
Sieben!
Tief ist ihr Weh –
Acht!
Lust – tiefer noch als Herzeleid:
Neun!
Weh spricht: Vergeh!
Zehn!
Doch alle Lust will Eweigkeit –
Elf!
– will tiefe, tiefe Ewigkeit!"
Zwölf!

[FÉNYES SAMU]:
Zarathustra
Még egy táncdal **3.**[1764]

Egy!
Ember vigyázz, mig élsz!
Kettõ!
Te mélységes éjfél mit beszélsz?
Három!
„Aludtam. Csöndes éj!
Négy!
„Elszállt ime, a mélységes álom; –
Öt!
„Ez a világ mi mély!
Hat!
„A nappalnál is mélyebbnek látom,
Hét!
„Fájdalma mélyre nyuló –,
Nyolc!
„A gyönyör – még mélyebb, mint mit fájás takar:
Kilenc!
„A fájdalom maga szól: Lágy muló!
Tiz!
„Ám minden gyönyör öröklétet akar –,
Tizenegy!
„- mély, mély öröklétet akar"
Tizenkettõ!

[KURDI IMRE]:
(**A másik táncdal 3**)[1765]

Egy!
Ember! Éber legyél!
Kettő!
Mélyén az éj most így beszél:
Három!
Alvást hozott az éj –,
Négy!
de álmom mélye már oda: –
Öt!
A világ, íme, mély,
Hat!
a nappal nem hinné soha.
Hét!
Fájdalma mély –,
Nyolc!
gyönyörben – még mélyebb a vágy:
Kilenc!
Fájsz? – Múlj! Ne félj!
Tíz!
De a gyönyör örökre vágy –,
Tizenegy!
– mély, öröklétű mélybe vágy!
Tizenkettő!

[WILDNER ÖDÖN]:
(Másik táncdal)[1766]

Egy!
Ember! Figyelj a szóra!
Kettő!
Mit mond az éjji óra?
Három!
Mélységes álmom
Négy!
Változtta virradóra –
Öt!
Létünk mi mély!
Hat!
Nap nem gondolta volna!
Hét!
Fájdalma mélyre nyúl –
Nyolc!
Mélyebbre az örömvágy:
Kilenc!
Bú mondja: „Múlj!"
Tíz!
A *kéj* örökkön élni vágy –
Tizenegy!
Örökké élni vágy!
Tizenkettő!

[1761] NCM.278
[1762] NCM.6.I.281-282
[1763] NZ.218
[1764] NZV.285-286
[1765] NZK.274 (Harmadik rész / *A másik táncdal*)
[1766] NZW.307-308 (Fejezetcím: *Másik táncdal*)

NIETZSCHE:
Um Mitternacht[1767]

E i n s ! O Mensch, gib, acht!
Z w e i ! Was spricht die tiefe Mitternacht?
D r e i ! „Ich schlief, ich schlief –
V i e r ! „Aus tiefem Traum bin ich erwacht!
F ü n f ! „Die Welt ist tief –
S e c h s ! „Und tiefer, als der Tag gedacht.
S i e b e n ! Tief ist ihr Weh, –
A c h t ! Lust – tiefer noch als Herzeleid!
N e u n ! „Weh spricht: Vergeh!
Z e h n ! „Doch alle Lust will Eweigkeit –,
E l f ! – Will tiefe, tiefe Ewigkeit!"
Z w ö l f !

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Az éjfél dala[1768]

Egy. Ember, ne félj!
Kettő. Hallgasd, az éjfél mit beszél.
Három. Aludtam, aludtam –
Négy. Nagy mély álomból felriadtam.
Öt. Mély a világ –
Hat. Mélyebb, mint nappal gondolák.
Hét. Fájdalma mély. –
Nyolc. A kínnál mélyebb még a – kéj!
Kilenc. Kín szól: Enyéssz!
Tiz. Minden gyönyör csak élni kész, –
Tizenegy. – örökre, mélyen élni kész!
Tizenkettő!

[SZABÓ LŐRINC]:
Éjfélkor[1769]
Um Mitternacht

Egy! Ember, vigyázz!
Kettő! A mély éjfél mit magyaráz?
Három! „Álmodtam és –
Négy! „oszlik rólam a mély varázs!
Öt! „A Lét nehéz! –
Hat! „s több, mint a nappali tudás!
Hét! „Fájdalma mély –
Nyolc! „de kéje mélyebb, mint a jaj!
Kilenc! „Jaj szól: Ne élj!
Tiz! „S a kéj öröklétet akar –
Tizenegy! „- mély, mély öröklétet akar!"
Tizenkettő!

[>*212b*] FRIEDRICH [WILHELM] NIETZSCHE:
Also sprach Zarathustra
Das Nachtwandler-Lied.[1770]
12[1771]

Oh Mensch! Gieb Acht!
Was spricht die tiefe Mitternacht?
„Ich schlief, ich schlief –,
„Aus tiefem Traum bin ich erwacht: –
„Die Welt ist tief,
„Und tiefer als der Tag gedacht.
„Tief ist ihr Weh –,
„Lust – tiefer noch als Herzeleid:
„Weh spricht: Vergeh!
„Doch alle Lust will Eweigkeit –,
„ – will tiefe, tiefe Ewigkeit!"

NIETZSCHE:
Das trunkne Lied[1772]

O Mensch! Gib acht!
Was spricht die tiefe Mitternacht?
„Ich schlief, ich schlief –
aus tiefem Traum bin ich erwacht!
Die Welt ist tief,
und tiefer, als der Tag gedacht.
Tief ist ihr Weh –,
Lust – tiefer noch als Herzeleid!
Weh spricht: Vergeh!
doch alle Lust will Eweigkeit –,
will tiefe, tiefe Ewigkeit!"

[FÉNYES SAMU]:
Zarathustra[1773]

Oh ember! Vigyázz mig élsz!
Te mélységes éjfél mit beszélsz?
„Aludtam. Csöndes éj! –
„Álmodtam is, – ime az álom:
„Ez a világ mi mély!
„A nappalnál is mélyebbnek látom.
„Fájdalma mélyre nyuló –,
„A gyönyör mélyebb még, mint mit fájás takar;
„A szenvedés maga szól: Légy muló!
„Ám minden gyönyök öröklétet akar –,
„– mély, öröklétet akar!"

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Éjféli dal[1774]

Ember! Vigyázz!
Mit mond a zord éjféli gyász?
„Aludtam, éj –
álmomból keltem semmivé!
Világa mély.
És mélyebb, mint a nap hive!
Kéj – mélyebb, mintha kín takar!
Mély kínja fáj:
Kín mondja: Szállj!
Mi kéj: örökvalót akar.
Mind mély örökvalót akar!"

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Fuldokló ének.[1775]

Ó ember! Csak félj!
Mit mond a nagy, a sötét éj?
„Alszom, csak alszom, —
„s ha ocsúdik álmom, a mély: —
„a világ, az arcom,
„a bánat, a kéj, —
„oly borús, — oly bánatos:
„a szív szól: Veszély!
„de minden gyönyör élni akar, —
„örökké, örökké élni akar!"
(Imígyen szóla Zarathustra.)

[JUHÁSZ GYULA]:[1776]

Ó ember! Figyelj!
Mit beszél a mély éjfél?
A világ mély,
És mélyebb, mint a nappal gondolta…

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Az ittas ének[1777]
Das trunkne Lied

Ember, figyelj!
A titkos éjfél mit üzen.
Éj szállt le rám.
Mély álomból ocsúdtam fel.
A világ mély;
mélyebb, mint hittem éberen.
Gyötrelme fáj,
de kínjánál mélyebb a kéj.
Kín szól: halál!
De öröklétre vágy a kéj;
mély öröklétre vágy a kéj.

[KURDI IMRE]:
(**Az alvajáró dala**)[1778]

Ember! Éber legyél!
Mélyén az éj most így beszél:
Alvást hozott az éj –,
de álmom mélye már oda: –
A világ, íme, mély,
a nappal nem hinné soha.
Fájdalma mély –,
gyönyörben – még mélyebb a vágy:
Fájsz? – Múlj! Ne félj!
De a gyönyör örökre vágy –,
– mély, öröklétű mélybe vágy!

[N.N.]:[1779]

„Ember, vigyázz! Remélj!
A mélységes éjfél mit beszél?
Aludtam és megvirradtam –,
Mély álomból ébrenlétre: –
A világ mi mély,
És mélyebb mint a nappal vélte.
Fájdalma mély –,
Öröme – mélyebb, mint szenvedése:
A szenvedés szól: enyészsz el!
De mineden örömnek öröklét kell –,
– mély, mély öröklét kell!"

[TATÁR SÁNDOR]:
A másik táncdal / Az alvajáró-dal[1780]

Ember! Figyelj!
A mély éjfél, halld, mit felel.
„Aludtam, álmodék –
Soká ébredtem újra fel: –
Mi' mély a lét,
Nem is hinné a nappal el.
Kínja nehéz –,
De mélyebb az öröm, mit ád:
Kín szól: Enyéssz!
De minden öröm élni vágy –,
Örökös öröklétre vágy!"

[WILDNER ÖDÖN]:

[1767] MDL.407
[1768] BNK.166
[1769] ÖB48.260; ÖB.II.905
[1770] NCM.391: cím; szöveg: 400
[1771] NCM.399
[1772] E.432
[1773] NZV.401-401
[1774] FZL.207
[1775] NV.37
[1776] Idézi Juhász Gyula in: *Nietzsche (Halála huszonötödik évfordulóján)*; a magyar fordítást jegyzetben adja, in: NT.320
[1777] NIK.303; NLK.IV.12-13; KDV.67; NVH.71
[1778] NZK.385 (Negyedik és egyben utolsó rész / Az alvajáró dala)
[1779] Fülep Lajos idézi in: NT.269
[1780] KS.21
[1781] NZW.436

(A mámoros dal.)[1781]
Ember! Figyelj a szóra!
Mit mond az éjji óra?
Mélységes álmom
Váltotta virradóra –
Létünk mi mély!
Nap nem gondolta volna!
Fajdalma mélyre nyúl –
Mélyebbre az örömvágy:
Bú mondja: „Múlj!”
A *kéj* örökkön élni vágy –
Örökké élni vágy!

[>*213*] NIETZSCHE:
Der Herbst.[1782]
Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!
Fliege fort! fliege fort!
Die Sonne schleicht zum Berg
und steigt und steigt
und ruht bei jedem Schritt.

Was ward die Welt so welk!
Auf müd gespannten Fäden spielt
der Wind sein Lied.
Die Hoffnung floh –
er klagt ihr nach.

Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!
Fliege fort! Fliege fort! –
Oh Frucht des Baums,
du zitterst, fällst?
Welch ein Geheimniß lehrte dich
die Nacht,
da eis’ger Schauder deine Wange
die Purpur-Wange deckt? –

Du schweigst, antwortest nicht?
Wer redet noch? – –

Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!
Fliege fort! fliege fort! –
„Ich bin nicht schön
– so spricht die Sternenblume –,
„doch Menschen lieb’ ich
„und Menschen tröst’ ich –
„sie sollen jetzt noch Blumen sehn,
„nach mir sich bücken
„ach! und mich brechen –
„in ihrem Auge glänzet dann
„Erinn’rung auf,
„Erinnerung an Schöneres als ich! –
„ – ich seh’s, ich seh’s – und sterbe so!” –

Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!
Fliege fort! fliege fort!*

NIETZSCHE:
Der Herbst[1783]
Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!
Fliege fort! fliege fort!
Die Sonne schleicht zum Berg
und steigt und steigt
und ruht bei jedem Schritt.

Was ward die Welt so welk!
Auf müd gespannten Fäden spielt
der Wind sein Lied.
Die Hoffnung floh –
er klagt ihr nach.

Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!
Fliege fort! Fliege fort! –
Oh Frucht des Baums,
du zitterst, fällst?
Welch ein Geheimnis lehrte dich
die Nacht,
da eis’ger Schauer deine Wange
die Purpurwange deckt? –
du schweigst, antwortest nicht?
Wer redet noch? – –

Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!
Fliege fort! fliege fort! –
„Ich bin nicht schön
– so spricht die Sternenblume –,
doch Menschen lieb ich
und Menschen tröst ich –
sie sollen jetzt noch Blumen sehn,
nach mir sich bücken
ach! und mich brechen –
in ihrem Auge glänzet dann
Erinn’rung auf,
Erinnerung an Schöneres als ich: –
– ich seh’s, ich seh’s – und sterbe so!” –

Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!
Fliege fort! fliege fort!

[SZABÓ LŐRINC]:
Az ősz[1784]
Der Herbst
Ez itt az ősz: ha rád fúj – összetörsz!
Menekűlj! menekűlj! –
A nap lassan lopakodik
a hegyre fel
és minden lépésnél pihen.

Hogy meghervadt a világ!
Lankadt húrokon
dalol a szél:
elszállt a remény –
azt siratja.

Ez itt az ősz: ha rád fúj – összetörsz!
Menekűlj! menekűlj!
Óh, fa gyümölcse,
remegsz, lehullsz?

[SZABÓ LŐRINC]:
Az ősz[1785]
Im deutschen November
Ez itt az ősz: ha rád fúj – összetörsz!
Menekűlj! menekűlj! –
A nap lassan lopakodik
a hegyre fel
és minden lépésnél pihen.

Hogy meghervadt a világ!
Lankadt húrokon
dalol a szél:
elszállt a remény –
azt siratja.

Ez itt az ősz: ha rád fúj – összetörsz!
Menekűlj! menekűlj!
Óh, fa gyümölcse,
remegsz, lehullsz?

[1782] NGS.54-55
[1783] NG.6-7
* Rosenlaui, Sommer 1874
[1784] ÖB48.54; ÖB.II.107-108
[1785] NVH.64-66

Milyen titokra tanított
az éj,
hogy jeges borzadály lepi
arcodat, bíbor-arcodat?

Hallgatsz, nem felelsz?
Ki beszél még? –

Ez itt az ősz: ha rád fúj – összetörsz!
Menekűlj! menekűlj!
„Én nem vagyok szép,
– mondja a csillagvirág –
de szeretem az embert, –
vigasztalom az embert –
hadd lásson még most is virágokat,
hajoljon utánam,
ah! és szakitson le –
szemében akkor
valami régi gyúl,
valami nálam-szebb emléke gyúl:
– azt látom, azt, – és úgy halok meg.”

Ez itt az ősz: ha rád fúj – összetörsz!
Menekűlj! menekűlj!

Milyen titokra tanított
az éj,
hogy jeges borzadály lepi
arcodat, bíbor-arcodat?

Hallgatsz, nem felelsz?
Ki beszél még? – –

Ez itt az ősz: ha rád fúj – összetörsz!
Menekűlj! menekűlj!
„Én nem vagyok szép,
– mondja a csillagvirág –
de szeretem az embert, –
vigasztalom az embert –
hadd lásson még most is virágokat,
hajoljon utánam,
ah! és szakítson le –
szemében akkor
valami régi gyúl,
valami nálam-szebb emléke gyúl:
– azt látom, azt, – és úgy halok meg.”

Ez itt az ősz: ha rád fúj – összetörsz!
Menekűlj! menekűlj!

[*>214*] NIETZSCHE:
Der neue Columbus[1786]

Freundin! – sprach Columbus – traue
keinem Genueser mehr!
Immer starrt er in das Blaue –
Fernstes lockt ihn allzusehr!

Fremdestes ist nun mir teuer!
Genua – das sank, das schwand!
Herz, bleib kalt! Hand, halt das Steuer!
Vor mir Meer – und Land? – und Land? – –

Stehen fest wir auf den Füßen!
Nimmer können wir zurück!
Schau hinaus: von fernher grüßen
uns Ein Tod, Ein Ruhm, Ein Glück!

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
– – –
– nek[1787]
An – –
– –

Kolumbusz így szólt: – Barátném!
genovaiban ne bízz!
Kék égbe bámulva málén
csak a messziségbe hisz!

Várnak a nyílt tengerek! Fel!
Messzetűnt már Genova.
Veled közösen köszönt El
Dorado s Amerika.

Álljunk szilárdan a vártán!
Visszaút már nincs nekünk.
Nézd: ott kintről intve vár ránk
Egy Halál, Egy Hír, Egy Üdv!

[SZABÓ LŐRINC]:
Az uj Columbus[1788]
Der neue Columbus

Barátnőm, – mondta Columbus, –
ne higyj génuainak!
A távoli, a kalandos,
a messzi kék vonzza csak!

Idegenbe üt az órám!
Génua – rég tovahalt –
Sziv, légy hideg! Kéz, a kormányt!
Előttem: víz – s part? – a part? – –

Álljuk helyünket keményen!
Nekünk vissza soha már!
Nézz ki: messze *egy* remény int,
egy dicsőség, *egy* halál!

[SZABÓ LŐRINC]:
Az uj Columbus[1789]
Der neue Columbus

Barátnőm, – mondta Columbus, –
ne higgy génuainak!
A távoli, a kalandos,
a messzi kék vonzza csak!

Idegenbe üt az órám!
Génua – rég tovahalt –
Szív, légy hideg! Kéz, a kormányt!
Előttem: víz – s part? – a part? – –

Álljuk helyünket keményen!
Nekünk vissza soha már!
Nézz ki: messze *egy* remény int,
egy dicsőség, *egy* halál!

[*>215*] NIETZSCHE:
Die Sonne sinkt[1790]

1.

Nicht lange durstest du noch,
verbranntes Herz!
Verheissung ist in der Luft,
aus unbekannten Mündern bläst mich's an
– die grosse Kühle kommt…

NIETZSCHE:
Die Sonne sinkt[1791]

HAJNAL GÁBOR:
Leáldozik a nap[1792]
Die Sonne sinkt

1

Már nem sokáig szomjazol,
te kiégett szivem!
Igéret van a levegőben,
ismeretlen szájakból fúj felém
– a nagy hüvösség közeleg …

[1786] NG.24
[1787] SGK.313
[1788] ÖB48.261; ÖB.II.907
[1789] NVH.50
[1790] NCM.6.III.393-395
[1791] E.II.384-385
[1792] NVH.93-95

Meine Sonne stand heiss über mir im Mittage:
seid mir gegrüsst, dass ihr kommt
ihr plötzlichen Winde
ihr kühlen Geister des Nachmittags!

Die Luft geht fremd und rein.
Schielt nicht mit schiefem
Verführerblick
die Nacht mich an?…
Bleib stark, mein tapfres Herz!
Frag nicht: warum? –

Forrón állt fölöttem napom a délben:
köszöntelek, hogy ide jöttök
ti hirtelen szelek
ti délutáni hűvös szellemek!

A lég megy·tisztán és idegenül.
Nem az éjszaka sandít
sunyin felém
csábító tekintetével?…
Maradj erős, bátor szivem!
ne kérdezd, hogy miért! –

2.

Tag meines Lebens!
die Sonne sinkt.
Schon steht die glatte
Fluth vergüldet.
Warm athmet der Fels:
schlief wohl zu Mittag
das Glück auf ihm seinen Mittagsschlaf?
In grünen Lichtern
spielt Glück noch der braune Abgrund herauf.

Tag meines Lebens!
gen Abend gehts!
Schon glüht dein Auge
halbgebrochen,
schon quillt deines Thaus
Thränengeträufel,
schon läuft still über weisse Meere
deiner Liebe Purpur,
deine letzte zögernde Seligkeit…

1.

Tag meines Lebens!
Die Sonne sinkt.
Schon steht die glatte Flut vergüldet.
Warm atmet der Fels: schlief wohl zu Mittag
das Glück auf ihm seinen Mittagsschlaf?
In grünen Lichtern
spielt Glück noch der braune Abgrund herauf.

Tag meines Lebens!
Gen Abend gehts!
Schon glüht dein Auge halbgebrocken,
schon quillt deines Taues Tränengeträufel,
schon läuft still über weiße Meere
deiner Liebe Purpur,
deine letzte zögernde Seligkeit…

2

Életem nappala!
leáldozik a nap.
Az arany áradat
simán megállt.
Melegen lélegzik a szikla:
délben a boldogság talán
rajta aludta délutáni álmát?
Zöld mécsesekben
boldogságot villant fel még a barna mélység.

Életem nappala!
az este közeleg!
félig megtörten izzik
már a szemed,
serkenő harmatodból
gyöngyözik már a könny,
fehér tengeren csöndben siet
szerelmed bíbora
utolsó tétova üdvösséged…

3.

Heiterkeit, güldene, komm!
du des Todes
heimlichster süssester Vorgenuss!
– Lief ich zu rasch meines Wegs?
Jetzt erst, wo der Fuss müde ward,
holt dein Blick mich noch ein,
holt dein G l ü c k mich noch ein.

Rings nur Welle und Spiel.
Was je schwer war,
sank in blaue Vergessenheit,
müssig steht nun mein Kahn.
Sturm und Fahrt – wie verlernt er das!
Wunsch und Hoffen ertrank,
glatt liegt Seele und Meer.

Siebente Einsamkeit!
Nie empfand ich
näher mir süsse Sicherheit,
wärmer der Sonne Blick.
– Glüht nicht das Eis meiner Gipfel noch?
Silbern, leicht, ein Fisch
schwimmt nun mein Nachen hinaus…

2.

Heiterkeit, güldene, komm!
du des Todes
heimlichster, süßester Vorgenuß!
– Lief ich zu rasch meines Wegs?
Jetzt erst, wo der Fuß müde ward,
holt dein Blick mich noch ein,
holt dein G l ü c k mich noch ein.

Rings nur Welle und Spiel.
Was je schwer war,
sank in blaue Vergessenheit, –
müßig steht nun mein Kahn.
Sturm und Fahrt – wie verlernt er das!
Wunsch und Hoffen ertrank,
glatt liegt Seele und Meer.

S i e b e n t e Einsamkeit!
Nie empfand ich
näher mir süße Sicherheit,
wärmer der Sonne Blick.
– Glüht nicht das Eis meiner Gipfel noch?
Silbern, leicht, ein Fisch,
schwimmt nun mein Nachen hinaus…

3

Jőjj, aranyló derű!
te, a halál
titkos, édes közelgő gyönyöre!
– Túl,gyorsan jártam utamon?
Csak most, hogy elfáradt már a lábam,
tekinteted még egyszer utolér,
boldogságod még egyszer utolér.

Csak hullám és játék köröttem.
Ami rég nehéz volt,
elmerült a kék feledésbe,
henyén megáll most csónakom.
Vihart és utazást is – elfelejt!
Elsüllyedt a vágy s a remény,
elsimult a lélek s a tenger.

Te hetedik magány!
Sose éreztem én
édesebb biztonságot közelemben,
melegebbnek a nap tekintetét.
– Izzik még csúcsaim jege?
Könnyedén, mint hal és ezüstösen
úszik csónakom kifelé…

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Nyugszik a nap.[1793]

1.

Soká már nem szomjazol,
megégett szív!
Enyhülést lehel a lég,
rejtőzött szájakból fuvalom kél,
— a nagy hűvösség jő …

Napom tüzelve állt felettem délben:
legyetek üdvözölve jövendő
hirtelen szelek,
ti: a délután hűvös szellemei!

A levegő idegen és tiszta.
Nem sunyít-e rám

[SZABÓ LŐRINC]:
Die Sonne sinkt
Száll a nap[1794]
~~Nietzsche~~

1.

(*petit cursiv*) Nicht lange durstest du noch

Nem epedsz már soká,
üszkös szivem!
Csupa igéret a levegő,
ismeretlen szájak lehe fuj;
– jön a nagy hüvösség!… *(rövid ü!)*

Forrón állt fölöttem délben a nap:
köszöntelek, jövevény,
hamar szelek,
délután hűvös szellemei!

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
A nap lehull.[1795]

I.

Éltem világa!
A nap lehull!
A sima ár
Aranyba olvad immár,
Párát vet a szirt.
Talán az Üdv aludta
Hideg szivén szikrázó déli álmát?
A barna mélység
Zöld színbe játszó üdvét hajtja ránk.

Éltem világa!
Alkony felé már,
Szemed tüze

[1793] NV.25,27,29,31,33,35
[1794] Ms 4658/269.I-II. (*gépírás autográf javításokkal*). A »*Die Sonne sinkt*« német cím a kihúzott »*Nietzsche*« helyére nyilazva; nyomdatechnikai utasítások kézzel utólag. A II. levél hátlapján írógéppel: »*Nietzsche: Száll a nap*«.
[1795] VN.176-177

kerítő szemmel
az éjszaka?
Maradj erős, bátor szívem!
S ne kérdezd: miért? —

2.

Életem világa!
a nap letünt.
Aranyként csillog
a hült parázs.

A szikla hőt lehel:
nem álmodott-e
boldog álmokat ma délben?
a moha zöld fénye
a barna mélyben erről mesél.

Életem világa!
közeleg az este!
Tekinteted már csak
törve izzik,[1796]
már ömlik a könnyed,
a harmatpatak,
már messzi fut a fehér térben
piros szerelmed,
halkan még tiltakozva utólszor…

3.

Vidámság, aranyos, jöjj!
te aki a halál
titkos és édes előíze vagy!
— Utam túl hamar jártam volna meg?
Csak most, hogy lábam már fáradt,
ér utól áldott tekinteted,
ér utól a b o l d o g s á g.

Körülöttem játszi hullámverés.
Ami gondot jelentett:
a kék feledésbe merült, —
a sajkám immár indulásra kész.
Távot s a vihart állni fogja!
Vágy és remény merül,
de síma a tenger s a lélek.

T ö k é l e t e s magány!
Sosem éreztem
közelebb az édes biztonságot,
mely napnál melegebb.
— A csúcsok jege nem izzik-e már?
Mint ezüsthal, könnyedén,
siklik immár a sajkám …

Idegen és tiszta a szél.
Nem az éj
sandít reám
ferde csáb-tekintetével?…
Erős szivem, maradj erős!
Ne kérdezd: miért? –

2.

(petit cursiv) Tag meines Lebens
Életem nappala!
Száll a nap.
Máris aranylik
a sima tenger.
Melegen lélegzik a szirt:
rajta aludta talán
déli álmát a boldogság?
Zöld fényeivel még boldogan
villog föl a barna szakadék.

Életem nappala!
Esteledünk!
Félig törten
izzik már a szemed,
harmata buggyan már
könny-permetegednek,
fut némán, fehér tengerek fölött,
szerelmed bibora,
/tétova, / végső, / üdvös|*d*| ~~véged~~…

3.

(Petit cursiv) Heiterkeit, guldene, komm!
Derű, arany csoda, jöjj!
Legtitkosabb, legédesebb
elő-gyönyöre te a halálnak!
– Túlgyorsan ~~futottam~~ érkeztem?
Csak most, hogy elfáradt a láb,
ér még utol a szemed,
ér utól a boldogságod.
Köröskörül csak hullám és játék.
Ami csak nehéz volt,
elmerült a kék feledésbe,
|*a*| /csónakom / tétlen~~ül~~ áll/.
Vihar és ut – hogy leszokott róluk!
Vágy s remény vizbe fult,
tenger s lélek tükörsima.

Hetedik magány! *(cursiv!)*
sose éreztem
közelebbnek ~~xxxxxxx~~ édes biztonságot,
melegebbnek a nap szemét.
– Nem izzik még csucsaim gleccsere?
Könnyü ezüsthal:
most indul a sajkám…

~~Forditotta: Szabó Lőrinc~~
|*Nietzsche*|

Megtörve félig,
Buzog dús harmatod
Könnypermetegje,
Szétfut a halk, fehér vizeken,
Szerelmed bíbora,
Utolsó tétova üdvöd…

II.

Már nem soká szomjuhozol
Agyongyötört szívem!
Igéret van a levegőben,
Nagyismeretlen mélyekbül lehel,
Jön, itt a nagy Hűvösség…

Napom izzón állt delem fölött,
Ah érzem áldón halk lépésteket,
Ti hirtelen szelek,
Ti délutánok hűs szellemei.

Új életet hoz a tiszta szellő,
Barna, ezerárnyú,
Bűvös szemével
Nem az éj hunyorg rám?
Légy csak erős, bátor szívem
S ne kérdd: miért?

[>*216*] NIETZSCHE:
Ecce homo.[1797]
Ja! Ich weiß, woher ich stamme!
Ungesättigt gleich der Flamme
glühe und verzehr' ich mich.
Licht wird alles, was ich fasse,
Kohle alles, was ich lasse:
Flamme bin ich sicherlich!

NIETZSCHE:
Ecce Homo[1798]
Ja! Ich weiß, woher ich stamme!
Ungesättigt gleich der Flamme
glühe und verzehr ich mich.
Licht wird alles, was ich fasse,
Kohle alles, was ich lasse:
Flamme bin ich sicherlich!

[BARÁNSZKY-JÓB LÁSZLÓ]:
Ecce homo[1799]
Igen, tudom, honnan jöttem!
Mint a láng, örök gyönyörben
Izzok, emésztem magam.
Fénnyé válik minden bennem,
Hamu marad csak helyettem:
Láng vagyok bizonyosan!

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Ecce homo[1800]
Jól tudom, miből születtem!
Lelkem, mint a telhetetlen
Láng, magát falón ragyog.
Fény lesz, bármihez csak érek,
Holt üszök, mit elvetélek, –
Semmi kétség: láng vagyok.

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Ecce homo[1801]
Jól tudom, hogy hol születtem!
Mint a láng, fölemésztettem
önön* testem; tűz ragyog.
Fénylő fény lesz, mihez érek,
szürke hamu, mitől térek:

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Ecce homo[1802]
Jól tudom, hogy hol születtem!
Mint a láng, fölemésztettem
önön testem; tűz ragyog.
Fénylő fény lesz, mihez érek,
szürke hamu, mitől térek:

[KOLNAI AURÉL]:
Ecce homo[1803]
Tudom én, mi sorsok űznek!
Lángjaként vad vágyu tűznek
Izzom s önmagam veszejtem.
Bármihez ha nyúlok: fény lesz,
Bármit elbocsátok: szén lesz,

[KOMJÁTHY ALADÁR]:
Ecce homo[1804]
Ím, hát értem származásom.
Telhetetlen izzó lángon
Önemésztőn hamvadok.
Fény lesz mindaz, mihez érek.
Szén csak az, mihez nem érek:

[1796] NV.31
[1797] NGS.83
[1798] E.II.383
[1799] N.1984/7.1052
[1800] FZL.207
[1801] NV.17
[1802] NV.17
[1803] T.1922/6.5
[1804] J.1989/4.377
* *sic!*

Bizony mondom, láng vagyok!

Bizony mondom, láng vagyok!

Tűz vagyok, láng minden sejtem!

Láng vagyok én, az vagyok.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Rímek
Ecce homo[1805]

Már tudom, ki volt az ősöm!
Mint szilaj láng kergetőzöm,
izzom, önmagam iszom.
Fény lesz, amit útba ejtek,
pörnye, amit ott felejtek:
láng vagyok én, láng bizony!

[KÓTZIÁN KATALIN]:
Ecce Homo[1806]

Tudom, hogy honnan származom!
Lángokkal égek lobogón,
Égek, s magam égetem.
Fénnyé válik, mit megfogok,
Szén marad, ha nem lobbanok:
Láng vagyok kétségtelen!

[SEBESI ERNŐ]:
Ecce homo[1807]

Igen! Tudom a származásom,
A világ engem lángnak lásson.
Lobogva magam fölemésztem,
Villogó fény lesz, mihez érek
S amit elejtek, kormos kéreg, –
Mert láng csakugyan minden részem!

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Ecce Homo[1808]

Már tudom, honnan eredtem!
Mint a láng, oly enyhítetlen
Égek s emésztem magam.
Mit megfogok, csupa fény lesz,
Mit elhagyok, csupa szén lesz:
Láng vagyok én biztosan.

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Ecce Homo[1809]

Én tudom, ki volt a nemtőm!
Mint a láng, magam-veszejtőn
égek enyhülettelen.
Fény lesz, amit megragadtam,
Szén az, amit odahagytam:
láng vagyok kétségtelen.

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Ecce Homo[1810]

Én tudom, honnét eredtem!
Mint a lángot, enyhületlen
Elemészt a lángolás.
Fény lesz, mit kezembe rejtek,
Szén az, amit eleresztek:
láng vagyok én, semmi más.

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Ecce Homo[1811]

Már tudom, honnét eredtem!
Mint a láng, oly enyhületlen
égek s emésztem magam.
Mit megfogok, csupa fény lesz,
mit elhagyok, csupa szén lesz:
láng vagyok én biztosan.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ecce homo[1812]
Ecce homo

Ugy van! Tudom, honnét jöttem!
Telhetetlen láng-Gyönyörben
égek, izzok, pusztulok.
Fény lesz mind, amihez érek,
szén, amiből már nem kérek:
úgy van, úgy van, láng vagyok!

[SZABÓ LŐRINC]:
Ecce Homo[1813]
Ecce Homo

Úgy van! Tudom, honnét jöttem!
Telhetetlen láng-gyönyörben
égek, izzok, pusztulok.
Fény lesz mind, amihez érek,
szén, amiből már nem kérek:
úgy van, úgy van, láng vagyok!

[TÓTH BÁLINT]:
Ecce Homo[1814]
Ja! Ich weiss…

Már tudom, hogy honnan jöttem,
éhesen, mint láng, ha röppen,
vonz emésztő tűzköröm.
Ahol járok, csóva lobban,

láng vagyok én, eküszöm!

[TÓTH BÁLINT]:
Ecce Homo[1815]
Ja! Ich weiss…

Már tudom, hogy honnan jöttem,
éhesen, mint láng, ha röppen,
vonz emésztő tűzköröm,
Ahol járok, csóva lobban,

láng vagyok én, eküszöm!

[TÓTH BÁLINT]:
Ecce Homo[1816]

Már tudom,
hogy honnan jöttem,
éhesen, mint
láng, ha röppen;
Vonz emésztő tűzköröm.
Merre érek, csóva lobban,
Szén marad futó nyomomban!
Láng vagyok én, eküszöm!

[TÓTH BÁLINT]:
Ecce Homo[1817]

Már tudom,
hogy honnan jöttem,
éhesen, mint
láng, ha röppen;
Vonz emésztő tűzköröm.
Merre érek, csóva lobban,
Szén marad futó nyomomban!
Láng vagyok én, eküszöm!

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Ecce homo[1818]

Jól tudom, honnét szakadtam!
Mint a tűz, láng szakadatlan
Ég a lelkem s elragyog.
Fény lesz mind, amibe kaptam,
Rőt üszök mind, amit hagytam,
Úgy van, úgy van, láng vagyok!

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Ecce homo[1819]

Jól tudom, honnét szakadtam!
Mint a tűz, láng szakadatlan
Ég a lelkem s elragyog.
Fény lesz mind, amibe kaptam,
Üszök minden, amit hagytam,
Úgy van, úgy van, láng vagyok!

[WILDNER ÖDÖN]:
Ecce homo[1820]

Igen, tudom, hol van hazám!
Örökszomjún, miként a láng,
Emésztődve izzom…
Fény lesz minden, mit megfogok,
Szén lesz minden, mit otthagyok:
Láng vagyok én bizton!

[WILDNER ÖDÖN]:
Ecce Homo![1821]

Igen, tudom, hol van hazám.
Örök-szomjan, miként a láng
Emésztődöm izzón.
Fény lesz minden, mit megfogok,
Szén lesz minden, mit otthagyok:
Láng vagyok én bizton!

[*>217*] NIETZSCHE:
Mitleid hin und her.[1822]

NIETZSCHE:
Vereinsamt[1823]

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Elárvultan[1824]

[1805] IK.799
[1806] MN.1941.V.13.9
[1807] UI.1943.I.641
[1808] SG.98
[1809] SG.98-99
[1810] SG.99
[1811] SGK.312
[1812] ÖB48.139; ÖB.II.453
[1813] NVH.21
[1814] NLK.V.9
[1815] NLK.V.9
[1816] FK.124
[1817] FK.124
[1818] VN.175
[1819] NEK.172
[1820] UI.1924.I.65
[1821] WL.196. darab
[1822] NGS.126-127
[1823] E.426
[1824] BNK.167

1. **Vereinsamt.**

Die Krähen schrei'n
und ziehen schwirren Flugs zur Stadt:
bald wird es schnei'n, –
wohl Dem, der jetzt noch – Heimat hat!

Nun stehst du starr,
schaust rückwärts, ach! wie lange schon!
Was bist du Narr
vor Winters in die Welt entflohn?

Die Welt – ein Thor
zu tausend Wüsten stumm und kalt!
Wer das verlor,
was du verlorst, macht nirgends Halt.

Nun stehst du bleich,
zur Winter-Wanderschaft verflucht,
dem Rauche gleich,
der stets nach kältern Himmeln sucht.

Flieg', Vogel, schnarr'
dein Lied im Wüstenvogel-Ton! –
Versteck', du Narr,
dein blutend Herz in Eis und Hohn!

Die Krähen schrei'n
und ziehen schwirren Flugs zur Stadt:
bald wird es schnei'n, –
weh Dem, der keine Heimat hat!

2. **Antwort.**

Daß Gott erbarm'!
D e r meint, ich sehnte mich zurück
in's deutsche Warm,
in's dumpfe deutsche Stuben-Glück!

Mein Freund, was hier
mich hemmt und hält, ist d e i n Verstand
Mitleid mit d i r !
Miteid mit deutschem Quer-Verstand!

Die Krähen schrein
und ziehen schwirren Flugs zur Stadt:
bald wird es schnein –
wohl dem, der jetzt noch Heimat hat!

Nun stehst Du starr,
schaust rückwärts, ach, wie lange schon!
Was bist Du, Narr
vor Winters in die Welt entflohn?

Die Welt – ein Tor
zu tausend Wüsten stumm und kalt!
Wer das verlor,
was Du verlorst, macht nirgends halt.

Nun stehst Du bleich,
zur Winter-Wanderschaft verflucht,
dem Rauche gleich,
der stets nach kältern Himmeln sucht.

Flieg, Vogel, schnarr
dein Lied im Wüstenvogelton! –
Versteck, Du Narr,
dein blutend Herz in Eis und Hohn!

Die Krähen schrein
und ziehen schwirren Flugs zur Stadt:
bald wird es schnein,
weh dem, der keine Heimat hat!

A varju károg
s a város háztetőit szállja:
Hó nemsokára –
be jó, kinek most van hazája.

Állasz meredten
s csak nézel, rég már, egyre hátra.
Szegény eszetlen,
most tél előtt mért méssz világba?

Világ: kitárult
kapu ezer vadon pusztára!
Ki úgy elárvult,
miként te, annak nincs megállta.

Halványan állasz
tél vándorává számüzetve.
Füstoszlop: szállasz
mind hűvösebb légrétegekbe.

Puszták dalába
kezdj, vad madár, a hosszu útra! –
Rejtsd el, te kába,
vérző szived a fagyba, gúnyba.

A varju károg
s a város háztetőit szállja:
Hó nemsokára –
jajj annak, kinek nincs hazája.

[BARDÓCZ ÁRPÁD]:
Elhagyottan[1825]

Varjak lesik,
hogy kint az éjt hogy alszod át:
nézd, hó esik –
jó most, ha van meleg szobád!

Botod veszed,
Oly bús vagy és oly elhagyott!
Min jár eszed?
Vigyázz, az út csonttá fagyott!

Nézd, mennyi gaz,
Az úton még elvesztenek!
De menj, igaz,
Neked már nincs mit vesztened.

A lábaid
Fagyos rögökbe üsd, csak üsd,
S a vágyaid
Szálljanak égre, mint a füst.

Keringj, madár,
Légy ott fönn dús prédára kész –
Bolond, be kár,
Hogy szíved gúnyba, fagyba vész!

Varjak lesik,
hogy kint az éjt hogy alszod át:
nézd, hó esik –
jó most, ha nincs meleg szobád!

[BERDE MÁRIA]:
Magad-maradva[1826]

Károgva száll
Varjú a városnak tova,
Fönt hóra áll –
Jó most, kinek van otthona.

S te állsz, bolond,
És visszabámulsz nagy mezőt,
Világba, mondd,
Miért szöktél a tél előtt?

Világ: küszöb,
Siket, zord pusztákhoz vezet,
S nincs nyugta több,
Kinek, mi néked elveszett.

Fakón állsz, mint
Ki téli útra kárhozál,
A füst szerint,
Mely mind zordabb egekbe száll.

Madár, sikongd
Puszták madárjaként a dalt!
Szíved, bolond,
Vérzőn jég s gúny elá takard!

Károgva száll
Varjú a városnak tova,
Fönt hóra áll –
Jaj, kinek nincs most otthona!

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Elhagyottan[1827]

Elsurranó
Varjúcsapat riog tova;
Kint hull a hó.
Boldog, kinek van otthona!

Bús múltban él
Szemed, s a járt úton borong.
Mért futsz a tél
Elől világgá, vak bolond?

E nagy világ:
Kapu – száz pusztaság felé.
Ki ott kivág,
Vajon nyugalmat lelhet-é?

Ős átok űz
Hogy télből télbe vándorolj:
Így száll a szűz
Egek felé a füstgomoly.

Repülj madás,
Rikolts halálmadári dalt!
S hadd rejtse már
Gúny s jég szived, mely rég kihalt!

Elsurranó
Varjúcsapat riog tova;
Kint hull a hó.
Most jaj, kinek nincs otthona!

[KÉPES GÉZA]:

[SZABÓ LŐRINC]:

[TATÁR SÁNDOR]:

[1825] BÁ.46-47
[1826] BVM.289-290 (keletk.: 1916.I.-III.; megj.: *Magyar Szó*, 1919.23)
[1827] FZL.206
[1828] NIK.303: német cím nélkül; NVH.68-69

Elhagyatva[1828]
Abschied

A varjuraj
város felé surrog tova:
hó lesz hamar –
boldog, kinek van otthona.

Sötéten állsz,
s hátra meredsz – mióta már!
Mondd: merre szállsz
a tél elől, bolond madár?!

Feléd havas
sivár puszták ásítanak.
Nem nyughat az,
ki oly kifosztott, mint te vagy.

Sors átka ver:
téli bolyongással gyötör,
füst vagy, amely
mind hidegebb egekbe tör.

Károgd siket
pusztákba hörgő gyászdalod!
Vérzik szived?
Dacba, jégbe takarhatod!

A varjuraj
város felé surrog tova:
hó lesz hamar –
jaj, akinek nincs otthona!

Elárvultan[1829]
Vereinsamt

Varjak. Hahó!
Mind város felé kavarog!
Indúl a hó —
Örűlj, ha van még otthonod!

Szived szorong,
s bámulsz, vissza, rég, s mily merőn!
Kellett, bolond,
világgá futnod télidőn?

A nagy világ
jégsivatagok kapuja!
Kire, mi rád,
az szakad, nem áll meg soha.

Köd s fagy lep el,
téli országút átka vár;
füst vagy, amely
mind hidegebb egekbe száll.

Zúgd, varju, mondd
zord sivatag-madár-imád! —
Ásd, rejtsd, bolond,
vérző szived jég s gúny alá!

Varjak. Hahó!
Mind város felé kavarog:
Indúl a hó —
Jaj neked, ha nincs otthonod!

A szabad szellem[1830]
Búcsú

„A varjuraj
a város felé húz tova;
hó lesz hamar –
boldog, kinek van otthona!

Csak állsz, s szemed
a visszautat kémleli.
Úgy kell neked;
bolond, ki ősszel vág neki!

Lásd, a világ:
kapu, száz pusztát rejteget!
Hol várna rád
nyugalom?! Végleg elveszett.

Állsz sápatag –
A tél sorsűzte vándora,
mint füst kutat
hideg egeket s száll tova.

Rikoltsd, madár,
pusztát-fölkárogó dalod! –
Szived, ha fáj,
jégbe-gúnyba burkolhatod.

A varjuraj
a város felé húz tova;
hó lesz hamar –
jaj, akinek nincs otthona!”

Válasz

Hogy?! Istenem!
Hogy visszavágyom, azt hiszi,
hogy fáj szivem;
német langymeleg kell neki!

Tévedsz s nagyon!
A *részvét* az, mi visszaránt:
a szánalom
német fonák *elméd* iránt!

[>*218*] NIETZSCHE:
Nach neuen Meeren.[1831]

Dorthin – w i l l ich; und ich traue
mir fortan und meinem Griff.
Offen liegt das Meer, in’s Blaue
treibt mein Genueser Schiff.

Alles glänzt mir neu und neuer,
Mittag schläft auf Raum und Zeit –:
nur d e i n Auge – ungeheuer
blickt mich’s an, Unendlichkeit!

NIETZSCHE:
Nach neuen Meeren[1832]

Dorthin – will ich; und ich traue
mir fortan und meinem Griff.
Offen liegt das Meer, ins Blaue
treibt mein Genueser Schiff.

Alles glänzt mir neu und neuer,
Mittag schläft auf Raum und Zeit –:
nur d e i n Auge – ungeheuer
blickt michs an, Unendlichkeit!

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Új tengerek felé[1833]

Oda tartok – és hiszek már
Magamban s koromban is.
Genovai hajón kék ár:
Nyílt tenger hulláma visz.

Minden új fényben ragyog fel.
Időn, téren Dél pihen –
Csak – irtózatos szemeddel
TE nézel rám, végtelen.

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Új tengerek felé[1834]
Nach neuen Meeren

Oda tartok; tudom végre,
ki vagyok, mit ér karom.
Nyílt a víz, a messzeségbe
sodródik kalózhajóm.

Minden új fényben ragyog fel,
időn, téren Dél pihen –:
csak – irtózatos szemeddel
Te nézel rám, Végtelen.

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Új tengerek felé[1835]

Oda – *akarok* ma; én már
csak szimatomban bízom.
Nyílt tengerek kék ölén száll
jó genovai hajóm.

Rám új fény tűz, egyre újabb,
Téren, Időn nap delel –:
csak a te – irdatlanul-nagy
szemed néz rám, Végtelen!

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Új tengerek felé[1836]

Oda – *akarok* ma; én már
csak szimatomban bízom.
Nyílt tengerek kék ölén száll
jó genovai hajóm.

Új s új fényre gyúlva minden,
Téren, Időn nap delel –:
csak te nagy-véghetetlen
szemed néz rám, Végtelen!

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Új tengerek felé[1837]
Nach neuen Meeren

Oda – *akarok* ma; én már
csak szaglásomban bizom.
Nyílt tengerek kék ölén száll
jó genovai hajóm.

Rám új fény tűz, egyre újabb,
Téren, Időn nap delel –:
csak a *te* – irdatlanul-nagy
szemed néz rám, Végtelen!

1829 ÖB48.16; ÖB.II.22
1830 H.1996/7,964-965
1831 NGS.96
1832 E.II.384
1833 MB.299
1834 NLK.IV.10; KDV.67
1835 SG.103-104
1836 SG.104
1837 SGK.314

[SZABÓ LŐRINC]:
Uj tengerekre[1838]
Nach neuen Meeren

Oda! — s *úgy lesz!* És ezentúl
utam kezem szabja ki.
Nyilt, uj, kék tengerre indúl
hajóm, a génuai.

A táj egyre glóriásabb,
Dél alszik Időn-Teren —:
már csak a te óriás-nagy
szemed néz rám, Végtelen!

[SZABÓ LŐRINC]:
Uj tengerekre[1839]
Nach neuen Meeren

Oda! — s *úgy lesz!* És ezentúl
utam kezem szabja ki.
Nyilt, új, kék tengerre indúl
hajóm, a génuai.

A táj egyre glóriásabb,
Dél alszik Időn-Teren —:
már csak a te óriás-nagy
szemed néz rám, Végtelen!

[SZABÓ LŐRINC]:
Új tengerekre[1840]
Nach neuen Meeren

Oda! — s *úgy lesz!* És ezentúl
utam kezem szabja ki.
Nyilt, új kék tengerre indúl
hajóm, a génuai.

A táj egyre glóriásabb,
Dél alszik Időn-Teren —:
már csak a te óriás-nagy
szemed néz rám, Végtelen!

[>*219*] NIETZSCHE:
Sils-Maria.[1841]

Hier saß ich, wartend, wartend, – doch auf Nichts,
jenseits von Gut und Böse, bald des Lichts

genießend, bald des Schattens, ganz nur Spiel,
ganz See, ganz Mittag, ganz Zeit ohne Ziel.

Da, plötzlich, Freundin! wurde Eins zu Zwei –
– und Zarathustra gieng an mir vorbei…

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Sils-Maria[1842]

Itt üldögélek, várva – semmire,
túl jón és rosszon, fény vagy árny bir-e

Uj elvet adni; játék ez csak itt,
tó, dél az idő, mely céltalan vakit.

De im' barátnőm, percre perc szemel –
és Zarathustra ment előttem el…

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Sils-Mária.[1843]

Csak ültem, s vártam, vártam — semmire,
túl Jón és Rosszon, álmok fényire,
ámulva, majd az árnyak kényire,
a céltól napokra s majd évnyire.

Hirtelen, kedves, k e t t ő lett e g y b ő l —
— s Zarathustra vált ki a ködből …

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Sils-Mária[1844]

Csak ültem, s vártam, vártam – semmire,
túl Jón s Rosszon, álmok fényire,
ámulva, majd az árnyak kényire,
a céltól napokra s majd évnyire.

Hirtelen, kedves, k e t t ő lett e g y b ő l –
– s Zarathustra vált ki a ködből…

[LATOR LÁSZLÓ]:
Sils-Maria[1845]

Itt ültem, s vártam, vártam – semmire,
túl jón s rosszon, a táj fényeire
s árnyaira, merő játék, merő
tó és dél, merő céltalan idő.
S az Egy Kettővé lett egy perc alatt –
s Zarathustra előttem elhaladt.

[LATOR LÁSZLÓ]:
Sils-Maria[1846]
Sils-Maria

Itt ültem, s vártam, vártam – semmire,
túl jón s rosszon, a táj fényeire

s árnyaira, merő játék, merő
tó és dél, merő céltalan idő.

S az Egy Kettővé lett egy perc alatt –
s Zarathustra előttem elhaladt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Sils-Maria[1847]
– Nietzsche –

Itt ültem, vártam, vártam – semmire,
Jón és Rosszon tul, a fény gyönyöre

üditett, majd az árnyék, csupa dél,
s tó, és játék, s idő, de semmi cél.

S ekkor, barátnőm, Ketté vált az Egy –
s láttam: előttem Zarathusztra megy…

~~Forditotta: Szabó Lőrinc~~

[>*220*] NIETZSCHE:
Sternen-Moral.[1848]

Vorausbestimmt zur Sternenbahn,
was geht dich, Stern, das Dunkel an?

Roll' selig hin durch diese Zeit!
Ihr Elend sei dir fremd und weit!

Der fernsten Welt gehört dein Schein:
Mitleid soll Sünde für dich sein!

Nur Ein Gebot gilt dir: sei rein!

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Csillagmorál[1849]

Csillag, ki van már szabva pályád,
sötétség mit tartozna hát rád?

Időn, teren át járj töretlen,
siralmuk néked ismeretlen.

Egy messzi más világé fényed,
bűn vón a részvét, nem erényed.

Csak egy parancs, mi illet téged:
Tartsd tisztán lényed!

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Csillag-erkölcs.[1850]

Megszabott utad végtelenség,
csillag; mit bánt téged a sötétség?

Gördülj tovább korunk felett!
Bánatunkat észre se vedd!

Távol világé a fényed!
Ha sajnálsz, bűn; egy a lényeg:

Tiszta légy! — kötelességed!

[JUHÁSZ GYULA]:
Csillagtörvény[1851]

Sorsod csillagpályára szánt,
Mit bánod, csillag, a homályt.
Törj át az árnyon hidegen,
Számodra gyásza idegen!
Sugaradé a messzeség,
Nálad a részvét gyengeség,
Törvényed egy: Szűz fényben égj!

[1838] ÖB48.263; ÖB.II.914
[1839] VT.328
[1840] NVH.28
[1841] NGS.96
[1842] FZL.207
[1843] NV.15
[1844] NV.15
[1845] VT.329
[1846] NVH.29
[1847] Ms 4658/268 (*gépírás autográf javítással; jobb felső sarokban »—« jel piros irónnal bekarikázva*)
[1848] NGS.83
[1849] BNK.166
[1850] NV.19
[1851] JG.II.441

[SZABÓ LŐRINC]:
Csillag-erkölcs[1852]
Sternenmoral

Kit rendelt csillag-pálya vár,
mit neked, csillag, a homály?

Zúgj át üdvözülten a mán!
Nézz túl idegen nyomorán!

Fényhazád a nagymesszi ég;
ne tűrd meg a részvét bünét!

Parancsod csak egy: tiszta légy!

[SZATHMÁRI GYÖRGY]:
Csillagerkölcs[1853]

Csillag! Utad kimérve rég!
Mit számít néked a sötét?
Gördülj hát napjainkon át,
Nyomort ne láss, rohanj tovább!
Idegen ég fénylő hazád;
A részvét bűn – kerüld ki hát!
Parancsod egy: a tisztaság!

[WILDNER ÖDÖN]:
Csillagmorál[1854]

A sors jelölte csillagpályád,
A sötétséget mit is bánnád?
Röpülj e korszakon keresztül;
Gyötrelmeim, szív, meg se rezdülj!
Ragyogsz legmesszibb világokra…
Törvényed egy: Légy mindig tiszta!

[*>221*] NIETZSCHE:
Ecce homo. Wie man wird, wie man ist
Warum ich so klug bin 7[1855]

An der Brücke stand
jüngst ich in brauner Nacht.
Fernher kam Gesang:
goldener Tropfen quoll's
über die zitternde Fläche weg.
Gondeln, Lichter, Musik –
trunken schwamm's in die Dämmrung hinaus …

Meine Seele, ein Saitenspiel,
sang sich, unsichtbar berührt,
heimlich ein Gondellied dazu,
zitternd vor bunter Seligkeit.
– Hörte Jemand ihr zu? …

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Velence[1856]

A hídon álltam
nem régen, egy barna éjszakán.
Távolból ének szállt
s aranyos cseppek tüntek
a reszkető felületről.
Gondola, fény, zene
úszott és a homályba elmerült…

Lelkem, e húros hangszer,
dalol, titkon megérintve
csendes szerenádot ád,
s reszket a tarka boldogságtól.
– Van-e, ki hallgat rád?…

[HORVÁTH GÉZA]:
7[1857]

A hídon álltam a
minap a barna éjben.
Ének zendült messziről:
arany cseppek esője futott
végig a remegő vizen.
Gondolák, fények, zene –
részeg ringás vitt ki a homályba …

Lelkem tündöklő gyönyöre
láthatatlan ujjak alatt
titokzatos gondola-dalt
dalolt, repeső cimbalom.
– Hallgatta valaki?…

[KERESZTURY DEZSŐ]:
Velence[1858]

A hídon álltam
tegnap a barna éjben.
Távoli ének támadt:
arany cseppként gurult
messze a reszkető vizen.
Gondola, fény, zene –
ittasan szállt ki az alkonyatba…

Lelkem, e láthatatlanul
illetett lant hangtalan,
magános gondoladalt dudolt
tarka örömtől reszketőn.
– Figyelt-e valaki rá?…

[SZABÓ LŐRINC]:
Velence[1859]
Venedig

A hidon álltam a
minap a barna éjben.
Ének zendűlt messziről:
arany cseppek esője futott
végig a remegő vizen.
Gondolák, fények, zene –
részeg ringás vitt ki a homályba …

Lelkem tündöklő gyönyöre
láthatatlan ujjak alatt
titokzatos gondola-dalt
dalolt, repeső cimbalom.
– Hallgatta valaki?…

[SZABÓ LŐRINC]:
Velence[1860]
Venedig

A hidon álltam a
minap a barna éjben.
Ének zendült messziről:
arany cseppek esője futott
végig a remegő vizen.
Gondolák, fények, zene –
részeg ringás vitt ki a homályba …

Lelkem tündöklő gyönyöre
láthatatlan ujjak alatt
titokzatos gondola-dalt
dalolt, repeső cimbalom.
– Hallgatta valaki?…

[SZABÓ LŐRINC]:
Velence[1861]
Venedig

A hídon álltam a
minap a barna éjben.
Ének zendült messziről:
arany cseppek esője futott
végig a remegő vizen.
Gondolák, fények, zene –
részeg ringás vitt ki a homályba …

Lelkem tündöklő gyönyöre
láthatatlan ujjak alatt
titokzatos gondola-dalt
dalolt, repeső cimbalom.
– Hallgatta valaki?…

[SZABÓ LŐRINC]:
Velence[1862]

A hídon álltam a
minap a barna éjben.
Ének zendült messziről:
arany cseppek esője futott
végig a remegő vízen.
Gondolák, fények, zene –
részeg ringás vitt ki a homályba.
Lelkem tündöklő gyönyöre
láthatatlan ujjak alatt
titokzatos gondola-dalt
dalolt, repeső cimbalom.
– Hallgatta valaki?…

[SZABÓ LŐRINC]:
Velence[1863]

A hídon álltam a
minap a barna éjben.
Ének zendült messziről:
arany cseppek esője futott
végig a remegő vízen.
Gondolák, fények, zene –
részeg ringás vitt ki a homályba…

Lelkem tündöklő gyönyöre
láthatatlan ujjak alatt
titokzatos gondola-dalt
dalolt, repeső cimbalom.
– Hallgatta valaki?…

[VARRÓ ISTVÁN]:
Miért vagyok olyan okos 7.[1864]

A hídon álltam minap,
barna volt az éjszaka;
énekhang jött messziről
aranycseppek tenyerén.
Ám a remegő sikon
világ, zene, gondola –
Mámorosan uszott ki a hajnalhasadásba.

Húros játék-lelkem,
látatlan illetve,
gondoladalt játszott
titokban hozzája –
boldog remegésben.
– Hallgatta valaki?

[1852] ÖB48.249; ÖB.II.863; NVH.22
[1853] FK.124
[1854] WL. 567. & 862. db.
[1855] NMC.6.III.288-289
[1856] NV.45
[1857] EHH.46-47
[1858] MB.299
[1859] ÖB48.41
[1860] ÖB.II.82
[1861] NVH.111
[1862] EHH. 52-53 (1. kiadás)
[1863] EHH. (2. kiadás)
[1864] NZV.52-53

[>*222*] DETLEV VON LILIENCRON:
Auf einem Bahnhofe[1865]

Aus einer Riesenstadt verirrt' ich mich
Auf einen weit entlegnen kleinen Bahnhof.
Ein Städtchen wird vielleicht von hier erreicht
Von Männern, die vom Morgen an viel Stunden
Am Pult, in Läden und Kanzlei gesessen,
Und nun den Abend im Familienkreise
Den Staub abschütteln wollen vom »Geschäft«.
Ein glühend heißer Sommertag schloß ab.
Es war die Zeit der Mitteldämmerung.
Der neue Mond schob wie ein Komma sich
Just zwischen zwei bepackte Güterwagen.
Im Westen lag der stumme Abendhimmel
In ganz verblaßter milchiggelber Farbe.
Und diesem Himmel stand wie ausgeschnitten
Ein Haufen Schornsteintürme vor der Helle.
Aus allen Schloten qualmte dicker Rauch,
Erst grad' zur Höh', dann wie gebrochen bald,
Beinah im rechten Winkel, einem Windzug
Nachgebend, der hier Oberhand gewonnen.
In wunderlich geformten Öfen dort,
Die offne Stellen zeigten, lohte ruhig,
Ganz ruhig, ohne jeden Flackerzug,
Ein dunkelblauer starker Flammenmantel…
Und aus der großen Stadt klang dumpf Geräusch,
Ein brodelnd Kochen, das ich einmal schon
Gehört, als vor Paris wir Deutschen ruhten,
Indessen drinnen die Kommune sich
Im Höllenlärme blutige Wangen wusch.
Das fiel mir ein in diesem Augenblick.
Und wie auch damals, kam ein Bild von neuem:
Scharf, wie geputztes Messing blank, erglänzte
Hoch über allem Zank der Jupiter.
Und heut wie einst: Der Jupiter stand oben,
Von allen Sternen er allein zu sehn,
Und schaute auf den ewigen Erdenkampf,
Der mir so wüst in dieser Stunde schien –
Und wie bezwungen sprach ich vor mich hin
Mit leiser Lippe: Zwanzigstes Jahrhundert.
Um mich war's leer; ein letzter Zug hielt fertig,
Die letzten Arbeitsmüden zu erwarten.
Ein Bahnbeamter mit knallroter Mütze
Schoß mir vorbei mit Eilgutformularen.
Sonst nichts – nur oben stand der Jupiter.
Die blauen Flammen lohten geisterhaft,
Und aus der Stadt her drang verworrner Ton.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy pályaudvaron[1866]

Egy milliós városból valahogy
egy messzi kis állomásra kerültem.
Innen indulhat haza a sok ember,
ki reggel óta órákon keresztül
pultnál, boltban és irodában ül
és ilyenkor reméli, hogy családi
körben lerázza az »üzlet« porát.

Forró nyári napot zárt le az est,
az átmenet a nap s az éj között.
Két megrakott teherkocsi közé
mint vessző-jel, tolakodott az újhold.
A néma, esti ég nyugat felé
egész sápadtan, tejsárgán derengett.
Ebbe az égbe, a háttér elé,
gyárkémények sora meredezett.
Minden kürtőből vastag füst gomolygott,
előbb fölfelé, aztán szinte teljes
derékszögben megdőlve, ahogy a
szél vitte, amely fent uralkodott;
s a csodálatos alakú kohókon,
az ablakok mutatták, csendesen,
egész csendesen valami erős
és sötétkék lángpalást lobogott.

S a nagyvárosból, forrva, bugyborogva,
tompa zaj zúgott; Páris főtt, zihált így,
emlékszem, amikor mi, németek,
előtte álltunk, s bent pokoli zajban
a Kommün mosta véres arcait.
S most is elém tűnt a kép, amely akkor:
élesen, mint csiszolt réz, tündökölt
minden harcok felett a Jupiter.
Ma, mint egykor: fent volt a Jupiter.
Csak ő fénylett a csillagok közűl
s nézte a földi csatát, melyet oly
sivárnak éreztem e pillanatban.
És ajkaimról szinte megigézve
rebbentek a szavak: Huszadik század!

Köröttem senki; egy kész vonat a
munka végső fáradtjaira várt.
Tűzvörös sapkában egy vasutas
loholt tova gyorsáruiratokkal.
Más semmi. Csak ott fent a Jupiter.
A kék láng ijesztően lobogott
és messze tompán morajlott a város.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy pályaudvaron[1867]
Auf einem Bahnhof

Egy milliós városból valahogy
egy messzi kis állomásra kerültem.
Innen indulhat haza a sok ember,
ki reggel óta órákon keresztűl
pultnál, boltban és irodában ül
és ilyenkor reméli, hogy családi
körben lerázza az „üzlet" porát.

Forró nyári napot zárt le az est,
az átmenet a nap s az éj között.

Két megrakott teherkocsi közé
mint vessző-jel tolakodott az ujhold.
A néma, esti ég nyugat felé
egész sápadtan, tejsárgán derengett.
Ebbe az égbe, a háttér elé,
gyárkémények sora meredezett.
Minden kürtőből vastag füst gomolygott,
előbb fölfelé, aztán szinte teljes
derékszögben megdőlve, ahogy a
szél vitte, amely fent uralkodott;
s a csodálatos alakú kohókon,
az ablakok mutatták, csendesen,
egész csendesen valami erős
és sötétkék lángpalást lobogott.

S a nagyvárosból, forrva, bugyborogva,
tompa zaj zúgott; Páris főtt, zihált így,
emlékszem, amikor mi, németek,
előtte álltunk, s bent pokoli zajban
a Kommün mosta véres arcait.

És ma is emlékszem a régi képre:
élesen, mint csiszolt réz, tündökölt
minden harcok felett a Jupiter.
Ma, mint egykor: fent volt a Jupiter,
csak ő fénylett a csillagok közűl
s nézte a földi csatát, melyet oly
sivárnak éreztem e pillanatban.
És ajkaimról szinte megigézve
rebbentek a szavak: Huszadik század.

Köröttem senki; egy kész vonat a
munka végső fáradtjaira várt.
Tűzvörös sapkában egy vasutas
loholt tova gyorsárúiratokkal.
Más semmi. Csak ott fent a Jupiter.

A kék láng ijesztően lobogott
és messze tompán morajlott a város.

[>*223*] LILIENCRON:
Aus der Kinderzeit.[1868]

In alten Briefen saß ich heut vergraben,
Als einer plötzlich in die hand mir fiel,
Auf dem die Jahresziffer mich erschreckte,
So lange war es her, so lange schon.
Die Schrift stand groß und klein und glatt und kraus
Und reichlich untermischt mit Tintenflecken:
„Mein lieber Fritz, die Bäume sind nun kahl,
Wir spielen nicht mehr Räuber und Soldat,
Türk hat das rechte Vorderbein gebrochen,
Und Tante Hannchen hat noch immer Zahnweh,
Papa ist auf die Hühnerjagd gegangen.
Ich weiß nichts mehr. Mir geht es gut.
Schreib bald und bleibe recht gesund.
Dein Freund und Vetter Siegesmund."

„Die Bäume sind nun kahl," das herbe Wort
Ließ mich die Briefe still zusammenlegen,
Hab Hut unb Handschuh mir und Rock und Stock
Und drängte mich hinaus in meine Haide.

[SZABÓ LŐRINC]:
A gyermekkorból[1869]
Aus der Kinderzeit

Nyakig ültem ma régi levelek közt
mikor egy olyan kerűlt a kezembe,
amelynak az évszáma megijesztett,
olyan régi volt, olyan régi már.
Kis betűk s nagyok dülöngéltek a
sárgult lapon, s közbűl sok tintafolt:
„Kedves Fricim, a fák megkopaszodtak,
nem lehet rabló-pandúrt játszani,
Türknek a jobb mellső lába kitört
s még mindig fáj Anna néni foga.
Papa fogolylesen van. Egyebet
nem tudok. Jól érzem magamat. Irj
hamarosan. Minden jót. Szerető
barátod s unokaöcséd, Zsiga."

„A fák megkopaszodtak," a fanyar szó
letétette velem a sok papírt,
botot, kalapot adott a kezembe,
kabátot rám, s kihajtott a mezőre.

[1865] LA.258
[1866] NIK.306-307
[1867] ÖB.I.122-124
[1868] LA.189
[1869] ÖB48.226; ÖB.II.792-793

[>*224*] LILENCRON:
Der Blitzzug[1870]

Quer durch Europa von Westen nach Osten
Rüttert und rattert die Bahnmelodie.
Gibt es die Seligkeit schneller zu kosten?
Kommt er zu spät an im Himmelslogis?
Fortfortfort fortfortfort drehn sich die Räder
Rasend dahin auf dem Schienengeäder,
Rauch ist der Bestie verschwindender Schweif,
Schaffnerpfiff, Lokomotivengepfeif.

Länder verfliegen, und Städte versinken,
Stunden und Tage verflattern im Flug,
Täler und Berge, vorbei, wenn sie winken,
Traumbilder, Sehnsucht und Sinnenbetrug.
Mondschein und Sonne, noch einmal die Sterne,
Bald ist erreicht die beglückende Ferne,
Dämmerung, Abend und Nebel und Nacht,
Stürmisch erwartet, was glühend gedacht.

Dämmerung senkt sich allmählich wie Gaze,
Schon hat die Venus die Wache gestellt.
Nur noch ein Stündchen! Dann nimmt sich die Straße,
Trennt, was sich hier aneinander gesellt:
Reiche Familien, Bankiers, Kavaliere,
Landrat, Gelehrter, ein Prinz, Offiziere,
„Damen und Herren", ein Dichter im Schwarm,
Liebliche Kinder mit Spielzeug im Arm.

Nun ist das Dunkel dämonisch gewachsen,
In den Coupes brennt die Gasflamme schon.
Fortfortfort fortfortfort, glühende Achsen,
Schrillt ein Signal, klingt ein wimmernder Ton?
Fortfortfort fortfortfort, steht an der Kurve,
Steht da der Tod mit der Bombe zum Wurfe?
Halthalthalthalthalthalthalthalthaltein —
Ein andrer Zug fährt schräg hinein.

Folgenden Tags, unter Trümmern verloren,
Finden sich zwischen verkohltem Gebein,
Finden sich schuttüberschüttet zwei Sporen,
Brennscheren, Uhren, ein Aktienschein,
Geld, ein Gedichtbuch: „Seraphische Töne",
Ringe, ein Notenblatt: „Meiner Camöne",
Endlich ein Püppchen, im Bettchen verbrannt,
Dem war ein Eselchen vorgespannt.

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Az expressz~~ ~~A~~ Gyorsvonat Der Blitzzug (Liliencron)[1871]

Végig Európán, tiporva a távolt,
Vágtat a gyors a határokon át.
Baj, ha lekési a mennyei pehelyt? I
Ugyis eléri! De jobb hamarább?
Kattog a, kattog a, kattog a sinek
Mámoros érc-erein a vasének
Tünik a bestia farka, a füst
Bömböl a gép, tovavillan a fütty.

Tünnek a városok, usznak a tájak,
Óra: nap igy suhan, igy röpül el,
Völgy hegy után alig int s ime már csak
Álom, szemre csalóka lepel.
Csillagok és nap, _____ a hold kél
És vele megjön a boldogitó cél, II
Alkonyat, este, köd, éjszaka, – vágy
Füti a várakozás viharát.

Fátyolosan jön az est, sürü hullám,
Vénusz, az ég szelid őre, ragyog,
Még csak egy óra s eloszlik az utcán
Amit a sors ide összehozott:
Börzekirály, katona, a tanácsnok, III
Francia, poeta, pap, uri családok
Hölgyek-urak elegáns serege,
S lány gyerek és pici baba vele.

Itt van az éjszaka, demoni tenger
Sorba emelkednek a gáz szemei
Kattog a, kattog a, kattog a tenger,
Vészjel üvölt? Hova? Sir valami? IV
Kattog a, kattog a, nem a halál vár,
Bombavető, az ő, ut kanyaránál?
Állni, megállni, csikordul a fék.
Két vonat egymást vágja szét. metszi

Másnap a roncsok, a por, hamu, csont közt
Elkeveredve mi minden akad:
Tőzsde tabella, revolver a rongy közt
Kolnivas, óra, nyakék, ügyirat, V
Pénz, gyürü, verskötet: „Angyali Ének",
Bicska, noteszlap: „a mennyei nőnek,"
S végül elégve a romok alatt
A baba-ágy megett a csacsi fogat.

[SZABÓ LŐRINC]:
Gyorsvonat. (Liliencron)[1872]

Végig Európán, tiporva a távolt,
Vágtat a gyors a határokon át.
Baj, ha lekési a mennyei
Aki nem úgy rohan, öröme nem lesz?
Csak ha repül, jut egébe a vágy?
Kattog a, kattog a, kattog a sínek
mámoros érc-erein a vas-ének,
foszlik a bestia farka, a füst,
bömböl a gép, tovavillan a fütty.

Futnak a városok, úsznak a tájak,
óra, nap így marad, így suhan el;
völgy hegy után alig int s ime már csak
tünt mese, melyet az álom emel.
Csillagok és nap, új alkony, a hold kél,
ébred a, közel a boldogító cél,
szürkület, este, köd… És csupa láz
és csupa mámor a várakozás.

Fátyolosan jön az éj, sürü hullám,
Vénusz, az ég szelid őre, ragyog.
Még csak egy óra s eloszlik az utcán,
amit a sors ide összehozott:
börzekirály, katonák, a tanácsnok,

[SZABÓ LŐRINC]:
Az expresszvonat[1873]

Zengve iramlik a keleti expressz
fél Európa határain át.
Aki nem úgy rohan, öröme nem lesz?
Csak ha repül, jut egébe a vágy?
Kattog a, kattog a, kattog a sínek
mámoros érc-erein a vas-ének,
foszlik a bestia farka, a füst,
bömböl a gép, tovavillan a fütty.

Futnak a városok, úsznak a tájak,
óra, nap így marad, így suhan el;
völgy hegy után alig int s ime már csak
tünt mese, melyet az álom emel.
Csillagok és nap, új alkony, a hold kél,
ébred a, közel a boldogító cél,
szürkület, este, köd… És csupa láz
és csupa mámor a várakozás.

Fátyolosan jön az éj, sürü hullám,
Vénusz, az ég szelid őre, ragyog.
Még csak egy óra s eloszlik az utcán,
amit a sors ide összehozott:
börzekirály, katonák, a tanácsnok,
gróf, a poéta, pap, úri családok,

[SZABÓ LŐRINC]:
Az expresszvonat[1874]
Der Blitzzug

Zengve iramlik a keleti expressz
fél Európa határain át.
Aki nem úgy rohan, öröme nem lesz?
Csak ha repül, jut egébe a vágy?
Kattog a, kattog a, kattog a sinek
mámoros érc-erein a vas-ének,
foszlik a bestia farka, a füst,
bömböl a gép, tovavillan a fütty.

Futnak a városok, úsznak a tájak,
óra, nap így marad, így suhan el;
völgy hegy után alig int s ime már csak
tünt mese, melyet az álom emel.
Csillagok és nap, uj alkony, a hold kél,
ébred a, közel a boldogító cél,
szürkület, este, köd… És csupa láz
és csupa mámor a várakozás.

Fátyolosan jön az éj, sürü hullám,
Vénusz, az ég szelid őre, ragyog.
Még csak egy óra s eloszlik az utcán,
amit a sors ide összehozott:
börzekirály, katonák, a tanácsnok,
gróf, a poéta, pap, úri családok,

[1870] G.459-460
[1871] Ms 4674/192: (*három gyorsírásos kéziratlap átirata*)
[1872] Ms 4674/192: (*három gyorsírásos kéziratlap átirata; kézírással: »~~Az expressz~~ | Gyorsvonat | Der Blitzzug / (Liliencron)«*)
[1873] SzLV.323-324
[1874] ÖB.I.540-541

gróf, a poéta, pap, úri családok,
hölgyek-urak elegáns serege
s lánygyerek és pici baba vele.

Már a köd iszonyu, démoni tenger,
gyúlnak a gáz rohanó szemei.
Kattog a, kattog a, izzik a tengely –
Vészjel üvölt? Nyöszörög valami?
Kattog a, kattog a… Nem a Halál vár
(bomba kezében) az út kanyaránál?
Állni! megállni! csikordul a fék! –
Két vonat egymást vágja szét. metszi

Másnap a roncsok, a por, hamu, csont közt
összekeverve mi minden akad:
tőzsdetabella, revolver a rongy közt,
hajfodor, óra, nyakék, ügyirat,
pénz, gyürü, verskötet: „Angyali Ének”,
bicska, noteszlap: „.. a mennyei nőnek,”
s végül, elégve, a babakocsi
és belefogva a kis csacsi.

hölgyek-urak elegáns serege
s lánygyerek és pici baba vele.

Már a köd iszonyu, démoni tenger,
gyúlnak a gáz rohanó szemei.
Kattog a, kattog a, izzik a tengely –
Vészjel üvölt? Nyöszörög valami?
Kattog a, kattog a… Nem a Halál vár
(bomba kezében) az út kanyaránál?
Állni! megállni! csikordul a fék! –
Két vonat egymást vágja szét.

Másnap a roncsok, a por, hamu, csont közt
összekeverve mi minden akad:
tőzsdetabella, revolver a rongy közt,
hajfodor, óra, nyakék, ügyirat,
pénz, gyürü, verskötet: „Angyali Ének”,
bicska, noteszlap: „.. a mennyei nőnek,”
s végül, elégve, a babakocsi
és belefogva a kis csacsi.

hölgyek-urak elegáns serege
s lánygyerek és pici baba vele.

Már a köd iszonyu, démoni tenger,
gyúlnak a gáz rohanó szemei.
Kattog a, kattog a, izzik a tengely –
Vészjel üvölt? Nyöszörög valami?
Kattog a, kattog a… Nem a Halál vár
(bomba kezében) az út kanyaránál?
Állni! megállni! csikordul a fék! –
Két vonat egymást vágja szét.

Másnap a roncsok, a por, hamu, csont közt
összekeverve mi minden akad:
tőzsdetabella, revolver a rongy közt,
hajfodor, óra, nyakék, ügyirat,
pénz, gyürü, verskötet: „Angyali Ének”,
bicska, noteszlap: „.. a mennyei nőnek,”
s végül, elégve, a babakocsi
és belefogva a kis csacsi.

[>*225*] LILENCRON:
Die neue Eisenbahn[1875]

Der Schädel ruft: „Ich bin Ambassadeur,
Ich bin Baron, und ich vermittelte
Den Frieden zwischen Dänemark und Holland.
Wer rüttelt meines Marmorsarges Wände?
Wer sprengt den Deckel? Auferstehungstag?
Gemeines Lumpenvolk, Leibeigene
Entreißen meiner Brust das blaue Band,
Das blaue Band des Elefantenordens.
Und meines Königs, Friederich des Fünften,
Des gütigen, des gnädigen Herren Bild,
Auf Elfenbein gemalt, an meinem Herzen,
Mir von ihm selbst geschenkt in launiger Stunde,
Sie rauben es mir weg! Halunkenpack!”

Doch von der Eisenbahn die Arbeiter,
Enteignet hat der Staat die Grabkapelle,
Verhöhnen das Geschrei des alten Schädels.
Von ihnen einer schenkt das Könibsbild
Der Pockenlise in der Bretterbude,
Die Schnaps ausschenkt und Schlafstellen vermietet.
Und mit dem Bild als Schmuck erscheint sie dann
Am Sonntag mit den Arbeitern zum Tanz.

Der Schädel ruft: „Ich bin Ambassadeur,
Ich bin Baron, und ich vermittelte
Den Frieden zwischen Dänemark und Holland.”
Das hilft ihm nichts. Die halbbetrunknen Männer
Erhöhen ihn auf eine Seitenleiste
Des Sandwagens, der hin und her karriolt.
Dann dient den plumpen Fäusten er als Ball.

Der Schädel ruft: „Ich bin Ambassadeur,
Ich bin Baron, und ich vermittelte
Den Frieden zwischen Dänemark und Holland.”
Das hilft ihm nichts. Denn, müde, werfen sie
Zu einer toten Katz ihn in den Schmutz.

Der Schädel schreit: „Ich bin Ambassadeur,
Ich bin Baron, und ich vermittelte
Den Frieden zwischen Dänemark und Holland.”
Das hilft ihm alles nichts. Ihn überschreit
Der erste Pfiff der neuen Eisenbahn.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az uj vasut. (Liliencron)[1876]

Szól a koponya: „Nagykövet vagyok,
Báró vagyok és én közvetitettem
A dán-holland béketárgyalást.
Ki rázza sirom márványfalait?
Fedelét ki robbantja? Végítélet?
Hitvány jobbágyok, rongyos csőcselék hada
Tépi le rólam a kék szalagot
Az elefántrend kék selyemszalagját.
És királyomnak, V. Frigyesnek,
A nagy és jóság fenséges urának
Elefántcsontra festett drága képét,
Mellyel ő maga ajándékozott meg.
Elrabolják szivemről! Csőcselék!”

De a vonat munkásai (a sirt
Kisajátitotta az állam) a vén 2
Koponya szitkait csak nevetik.
De a vasutat rakó kubikusok
(A sirt kisajátitotta az állam)
Nevetik a vén csont rikácsolását.
Egyikük a király képét a szeplős (a csendes) ___
____ adja, aki snapszot árul
_____ s ágyhelyet ad ki bérbe,
Munkásokkal táncolni a lány.

Szól a koponya: Nagykövet vagyok,
Báró vagyok és én közvetítettem
A dán-holland béketárgyalást.”
Hiába. A pálinlás férfiak
Fölmagasztalják, föl a lőcsre
A homokszállitókocsi oldalán
Goromba kezek kugliznak vele.

Szól a koponya: „Nagykövet vagyok,
Báró vagyok és én közvetítettem
A dán-hollandi béketárgyalást”
Hiába. Mert meg _____ és odadobják
Az árokba egy döglött macska mellé.

A koponya szól: „Nagykövet vagyok, 4
Báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást.”
Minden hiába. _____ ügyét
Az uj vonat első füttyszavával.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az uj vasút (D. von Liliencron)[1877]

~~Szól~~ A koponya |szól|: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
va~~x~~lamikor a dán-hollandi békét.
Ki ~~rázza~~ |bontja| sírom márvány falait?
Ki ~~tépi~~ |rázza| ~~a~~ födelét? Feltámadás?

[SZABÓ LŐRINC]:
Az uj vasút[1878]

A koponya szól: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást.
Ki bontja sírom márványfalait?
Ki rázza födelét? Föltámadás?

[1875] G.462-463
[1876] Ceruzával készült gyorsírásos szöveg átirata a »6«, »8, »11« jelű lapokon.
[1877] Ms 4657/268.I-II. (*kézírás*)
[1878] SzLV.325-326

Hitvány jobbágyok ~~x~~rongyos csőcseléke
tépi le mellemröl a szalagot,
az elefánt-rend diszes kék szalagját.
ÉS* királyomnak, ötödik Frigyesnek
/~~jóságos~~/, kegyes/ uram|nak|az| ~~képét, melyet~~ ivorra
festett |arc|képét, ~~x~~melyet egy derűs
órában ő maga ~~adott nekem~~ adományozott,
le tépik a szivemről! ~~A bitan~~ Nyomorultak!"

De a vasuti munkások ~~x~~, (az állam
|a sírboltot rég| ki sajátitotta), ~~x~~
nevetnek a ~~vén lármás~~, vén koponyá~~n~~ dühén.
/~~a~~A király képét / ~~e~~Egyikük a szeplős
Lizinek adja, aki a faházban
snapszot ~~xx~~árul és ágyhelyeket ád ki,
az meg ~~keblére tűzi~~ feltűzi ~~x~~ és ~~xx~~úgy jelenik meg
a munkásokkal vasárnap a bálon.

A koponya szól: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
valamikor a dán-hollandi békét."
~~Kár a szóért.~~ |De hiába.| A részeg ~~xxxx~~ emberek
~~feltűz feltűzik a lőcsre tűzik~~ felmagasz~~tosítják~~|lják| a homokkocsi
~~kocsi~~lőcsére, ott kiséri a fuvart.
~~A homokkocsin~~ Aztán vad kezek tekéznek vele.

A koponya szól: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
valamikor a dán-hollandi békét."
~~Kár szavalni.~~ |De hiába.| Megúnják s odadobják
egy döglött macsk~~áa~~~~hoz~~ mellé a szemétbe.

A koponya bőg: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
valamikor a dán-hollandi békét."
~~Mind~~ Hiába minden. ~~Túlsüvíti az első~~ Első füttyszavával
~~füttyével~~ túlsüvölti |kínját[1879]| az uj vasút.

Hitvány jobbágyok rongyos csőcseléke
tépi le mellemről a szalagot,
az Elefánt-rend díszes kék szalagját.
És királyomnak, ötödik Frigyesnek,
jóságos, kegyes uramnak ivorra
festett arcképét, melyet egy derűs
órában ő maga adott nekem,
letépik a szivemről! Nyomorultak!"

De a vasúti munkások – az állam
a sírboltot rég kisajátitotta –
nevetnek a vén koponya dühén.
Egyikük a király képét a Szeplős
Lizinek adja, aki a faházban
snapszot árul és ágyhelyeket ad ki,
az meg feltűzi és úgy jelenik meg
a munkásokkal vasárnap a bálon.

A koponya szól: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást."
De hiába. A részeg emberek
felmagasztalják a homokkocsi
lőcsére, ott kiséri a fuvart.
Aztán vad kezek tekéznek vele.

A koponya szól: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást."
De hiába. Megúnják s odadobják
egy döglött macska mellé a szemétbe.

A koponya bőg: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást."
Hiába minden. Első füttyszavával
túlsüvíti az uj vasut.

#

~~xxx~~ F. Szabó L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az uj vasút[1880]
Die neue Eisenbahn

A koponya szól: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást.
Ki bontja sírom márványfalait?
Ki rázza födelét? Föltámadás?
Hitvány jobbágyok rongyos csőcseléke
rántja le mellemről a szalagot,
az Elefánt-rend díszes kék szalagját.
És királyomnak, ötödik Frigyesnek,
jóságos, kegyes uramnak ivorra
festett arcképét, melyet egy derűs
órában ő maga adott nekem,
letépik a szivemről! Nyomorultak!"

De a vasúti munkások – az állam
a sírboltot rég kisajátitotta –
nevetnek a vén koponya dühén.
Egyikük a király képét a Szeplős
Lizinek adja, aki a faházban
snapszot árul és ágyhelyeket ad ki,
az meg feltűzi és úgy jelenik meg
a munkásokkal vasárnap a bálon.

A koponya szól: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást."
De hiába. A részeg emberek
felmagasztalják a homokkocsi
lőcsére, ott kiséri a fuvart.
Aztán vad kezek tekéznek vele.

A koponya szól: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást."
De hiába. Megúnják s odadobják

---

* *sic!*
1879 Későbbi betoldás.
1880 ÖB.I.519-520

egy döglött macska mellé a szemétbe.

A koponya bőg: „Nagykövet vagyok,
báró vagyok és én közvetitettem
a dán-hollandi béketárgyalást.”
Hiába minden. Első füttyszavával
túlsüvíti az uj vasut.

[>*226*] LILIENCRON:
Für und für[1881]

Im ersten matten Dämmern thront
der blasse, klare Morgenmond.

Der Himmel zeigt ein kühles Blau,
der Wind knipst Perlen ab vom Tau.

Der Friede zittert: ungestüm
reckt sich der Tag, das Ungetüm,

Und schüttelt sich und brüllt und beißt
und zeigt uns so, was Leben heißt.

Die Sonne hat den Lauf vollbracht,
und Abendröte, Mitternacht.

Im ersten matten Dämmer thront
der blasse, klare Morgenmond.

Und langsam frißt und frißt die Zeit
und frißt sich durch die Ewigkeit.

LILIENCRON:
Für und für[1882]

Im ersten matten Dämmern thront
der blasse klare Morgenmond.

Den Himmel färbt ein kühles Blau,
der Wind knipst Perlen ab vom Tau.

der* Friede zittert: Ungestüm
reckt sich der Tag, das Ungetüm,

und schüttelt sich und brüllt und beißt
und zeigt uns so, was leben heißt.

Die Sonne hat den Lauf vollbracht,
und Abendröte, Mitternacht.

Im ersten matten Dämmer thront
der blasse klare Morgenmond.

Und langsam frißt und frißt die Zeit
und frißt sich durch die Ewigkeit.

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Lassankint~~ |~~Apránkint~~| Lassanként Für und Für
(Liliencron)[1883]

Az első fényben fázva bolyg
a sápadó ~~ke~~ reggeli hold. az égen a reggeli

Az ég színe hideg acél,
harmatgyöngyöket ráz a szél.

A béke reszket: Szörnyedek,
kél a nappal, a szörnyeteg,

ráng, bőg, villognak fogai,
így mutatja, hogy élni mi.

Útját ~~be~~végezte már a nap
s lett este, éjfél s virradat.

| ~~a~~Az első fényben fázva bolyg
a sápadó reggeli hold. Igy rágja az idő magát
lassan az örökléten át.

~~xxxxxxxxxxxx~~ |S így rágja az idő magát|
~~s lssan az örökléten~~ |s lassan az örökléten át.| (*gyorsírás*)

és rág az idő és magát
= az öröklétbe rágja át

Ford. Szabó Lőrinc És rág, rág az idő = magát
rágja az örök léten át.

És rág az idó, egyre rág,
az örökléten rágja át magát A perc az örökléten át
~~xxx xxx xxx~~ igy rágja keresztűl magát

mindig <u>tovább</u>

[SZABÓ LŐRINC]:
Mindig tovább
– Liliencron –[1884]
(kézzel: *Für* /szakadás)

Az első fényben fázva bolyg
a sápadó reggeli hold.

Az ég szine hideg acél,
harmatgyöngyöket ráz a szél.

A béke reszket: Szörnyedek,
kél a nappal, a szörnyeteg,

ráng, bőg, villognak fogai,
így mutatja, hogy élni mi.

Utját végezte már a nap
s lett este, éjfél, virradat.

Az első fényben fázva bolyg
a sápadó reggeli hold.

S így rágja az idő magát
lassan az örökléten át.

Áthúzott variánsok:

Igy rágja az idő magát
lassan az örökléten át.

és rág az idő és magát
az öröklétbe rágja át.

És rág, rág az idő: magát
rágja az örökléten át.

És rág az idő, egyre rág,
az örökléten rágja át magát.

A perc az örökléten át
igy rágja keresztűl magát.

[>*227*] LILIENCRON:
Gestorbene Liebe[1885]

[SZABÓ LŐRINC]:
Elhalt szerelem[1886]

[SZABÓ LŐRINC]:
Elhalt szerelem[1887]

[1881] DGA.287
[1882] E.418
[1883] MS 4658/134 (*kézírás; utólag áthúzva*)
* *sic!*
[1884] Ms (*gépírás*); autográf megjegyzés: »*(A vége még nem kész!) // Und langsam frisst und frisst die Zeit / und frisst sich durch die Ewigkeit*«; mellette gyorsírásos szöveg
[1885] DLL.194
[1886] ÖB48.112
[1887] ÖBII.380-381

In nackter Wüste ruht ein Löwenpaar,
Das gelbe Fell vom gelben Land abhebend.
Im Schlafe dehnen sich die trägen Glieder.
Erwachend, leckt bedächtig ein das andre,
Und streckt und reckzt sich, gähnt, und schläft von neuem.

Ein zweiter Leuenherr zeigt sich in Fernen.
Er nähert sich, er stockt, als die Genossen
Er unbekßmmert vor sich liegen sieht.
Nun peitscht sein Schweif, nach Katzenart, die Erde,
Er reißt den Rachen auf wie eine Torfahrt,
Und Donner rollt ihm aus dem heißen Schlunde.
Er kauert sich, und knurrt, und äugt hinüber.

Schwerfällig wird das Ehepärchen munter,
Schwerfällig kommt es endlich auf die Beine.
Der zweite Nobel holt zum Sprunge aus,
Und springt, und springt dem Weibchen an die Seite.
Das Weibchen dann trabt mit dem Seladon
Gemütlich einem Felsendache zu.
Das Männchen stutzt, will brüllen, schweigt,
Und legt sich wieder nieder: Lat ehr lopen.

Gestorbene Liebe

Oroszlánpár a csupasz sivatagban,
sárga foltak a sárga homokon.
Lomhán terül el álmában a két társ.
Majd ébred: lassan végignyalja egymást,
ásít, nyujtózik s aluszik megint.

Messzi uj hím tűnik fel. Közelebb jön,
és látva a házaspár gondtalan
heverészését, hirtelen megáll.
Farkával macskamód veri a földet,
szája nyílik, mint egy kapubejárat,
s forró torkából mennydörgés repűl ki.
S leguggol, morog, s átszemez, oda.

Nehézkesen ébred a két hitestárs,
nehézkesen fölkászálódik. A
második úr ugrásra készül, ugrik,
s máris a nőstény oldalán terem.
A nőstény aztán vígan elüget
egy barlang felé az uj szeladonnal.
A férj hökken, bődülne, mégse bőg,
és visszafekszik: *Isten hírivel!*

Gestorbene Liebe

Oroszlánpár a csupasz sivatagban,
sárga foltak a sárga homokon. –
Lomhán terűl el álmában a két társ.
Majd ébred: lassan végignyalja egymást,
ásít, nyujtózik s aluszik megint.

Messzi uj hím tűnik fel. Közelebb jön,
és látva a házaspár gondtalan
heverészését, hirtelen megáll.
Farkával macskamód veri a földet,
szája nyílik, mint egy kapubejárat,
s forró torkából mennydörgés repűl ki.
S leguggol, morog, s átszemez, oda.

Nehézkesen ébred a két hitestárs,
nehézkesen fölkászálódik. A
második úr ugrásra készül, ugrik,
s máris a nőstény oldalán terem.
A nőstény aztán vígan elüget
egy barlang felé az uj szeladonnal.
A férj hökken, bődülne, mégse bőg,
és visszafekszik: *Isten hírivel!*

[*>228*] LILIENCRON:
In einer großen Stadt[1888]

Es treibt vorüber mir im Meer der Stadt
Bald der, bald jener, einer nach dem andern.
Ein Blick ins Auge, und vorüber schon.
Der Orgeldreher dreht sein Lied.

Es tropft vorüber mir ins Meer des Nichts
Bald der, bald jener, einer nach dem andern.
Ein Blick auf seinen Sarg, vorüber schon.
Der Orgeldreher dreht sein Lied.

Es schwimmt ein Leichenzug im Meer der Stadt,
Querweg die Menschen, einer nach dem andern.
Ein Blick auf meinen Sarg, vorüber schon.
Der Orgeldreher dreht sein Lied.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Egy nagy városban[1889]

Itt surran el a város tengerén
a sok-sok ember, egy után a másik.
Egymás szemébe néznek – és tovább…
S a verkli sír-rí rokkanásig.

Lehull a szürke semmi tengerébe
emez, amaz az egy után a másik.
Koporsójára nézünk – és tovább…
S a verkli sír-rí rokkanásig.

S itt úszik el a város tengerében
a gyászmenet, egyik után a másik.
A koporsóra néznek – és tovább…
S a verkli sír-rí rokkanásig.

[SZABÓ LŐRINC]:

(In einer großen Stadt)

Egy nagy városban
– Liliencron –[1890]

~~Jönnek, jönnek~~ |Dobja elém| a város tengerén~~n~~,
majd ezt, majd amazt, sorra, szakadatlan.
~~Összenézünk~~ |Két szem összenéz| ~~és~~ a ~~kép~~ |kép| |már| ~~elsuhan~~ |tovafut|.
~~Kintornás darálja dalát.~~ |Valahol egy kintorna szól.|

Merül ~~a~~ csepp|ként| a semmi tengerén ~~a~~
majd ez, majd amaz, sorra, szakadatlan.
Koporsójára nézek, s ~~elsuhan~~ |tovafut|
~~Kintornás darálja dalát.~~ |Valahol egy kintorna szól.|

Gyászmenet ring a város tengerén,
emberek keresztezik szakadatlan.
A koporsómra néznek, s ~~elsuhan~~ |tovafut.|
~~Kintornás darálja dalát.~~ |Valahol egy kintorna szól.|

Spatak, 1947
okt. 11.

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy nagy városban[1891]
In einer grossen Stadt

Dobja elém a város tengere
majd ezt, majd amazt, sorra, szakadatlan.
Két szem összenéz, s a kép tovafut.
Kintornás darálja dalát.

Merül cseppként a semmi tengerén
majd ez, majd amaz, sorra, szakadatlan.
Koporsójára nézek, s tovafut.
Kintornás darálja dalát.

Gyászmenet ring a város tengerén,
emberek keresztezik szakadatlan.
A koporsómra néznek, s tovafut.
Kintornás darálja dalát.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Egy nagy városban[1892]
In einer grossen Stadt

Dobja elém a város tengere
majd ezt, majd amazt, sorra, szakadatlan.
Két szem összenéz, s a kép tovafut.
Kintornás darálja dalát.

Merül cseppként a semmi tengerén
majd ez, majd amaz, sorra, szakadatlan.
Koporsójára nézek, s tovafut.

[1888] G.464; E.413
[1889] FZL.208
[1890] Ms 4657/269 (*kézírás*)
[1891] ÖB48.183
[1892] ÖBII.678

Kintornás darálja dalát.

Gyászmenet ring a város tengerén,
emberek keresztezik szakadatlan.
A koporsómra néznek, s tovafut.
Kintornás darálja dalát.

[>*229*] LILENCRON:
Märztag[1893]

Wolkenschatten fliehen über Felder,
Blau umdunstet stehen ferne Wälder.
Kraniche, die hoch die Luft durchpflügen,
Kommen schreiend an in Wanderzügen.
Lerchen steigen schon in lauten Schwärmen,
Überall ein erstes Frühlingslärmen.
Lustig flattern, Mädchen, deine Bänder,
Kurzes Glück träumt durch die weiten Länder.
Kurzes Glück schwamm mit den Wolkenmassen,
Wollt' es halten, mußt' es schwimmen lassen.

LILENCRON:
Märztag[1894]

Wolkenschatten fliehen über Felder,
blau umdunstet stehen ferne Wälder.

Kraniche, die hoch die Luft durchpflügen,
kommen schreiend an in Wanderzügen.

Lerchen steigen schon in lauten Schwärmen,
überall ein erstes Frühlingslärmen.

Lustig flattern, Mädchen, deine Bänder,
Kurzes Glück träumt durch die weiten Länder.

Kurzes Glück schwamm mit den Wolkenmassen,
wollt es halten, mußt es schwimmen lassen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Március
Liliencron (1844-1909)[1895]

Gyors árnyakkal szaladnak a felhők,
kék párában állnak messzei X erdők.

Darvak vonnak az égre barázdát,
jöttüket rikoltva magyarázzák.

Zengő rajban pacsirtacsapat száll,
mindenütt lármázik a tavasz már.

Szalagod, lány, vígan leng a szélben,
rövid öröm álma száll a réten.

Rövid öröm szállt, oly messzi! égi!
Nyúltam érte, nem tudtam elérni.
#
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Március[1896]

Gyors árnyakkal húznak el a felhők,
kék párában állnak messzi erdők.

Darvak vonnak az égre barázdát,
jöttüket krúgatva magyarázzák.

Zengő rajban pacsirtacsapat száll,
mindenütt lármázik a tavasz már.

Szalagod, lány, vígan leng a szélben,
rövid öröm álma száll a réten.

Rövid öröm szállt – oly messzi! égi!
Nyúltam érte, nem tudtam elérni.

[SZABÓ LŐRINC]:
Március[1897]
Märztag

Gyors árnyakkal szaladnak a felhők,
kék párában állnak messzi erdők.

Darvak húznak az égre barázdát,
útjukat krúgatva magyarázzák.

Zengő rajban pacsirtacsapat száll,
mindenütt lármázik a tavasz már.

Szalagod, lány, vígan leng a szélben,
rövid öröm álma száll a réten.

Rövid öröm szállt – oly messzi! égi!
Nyultam érte, nem tudtam elérni.

[>*230*] LILIENCRON:
Säntis[1898]

Hundertmal ans Fenster tret ich
In die Straßen weit zu schauen,
Immer, immer noch vergebens:
Ach, in aller Welt wo bleibt er,
Bleibt ber Bernhardinerhund?

Endlich, endlich um bie Ecke
Patscht auf würdevollen Tatzen,
Patscht, die Fahne hängen lassend,
Patscht ein gelb und weiß gefleckter
Ernster Bernhardinerhund.

Neben ihm, mit leichten Schritten,
Schreitet, sommerlich gekleidet,
Eine junge, zarte Schöne,
Und ihr Händchen führt am Halsband
Ihren Bernhardinerhund.

Halb im Zimmer steht das Mädchen,
Und wir halten uns umschlungen.
Zwischen uns drängt seine Schnauze,
Wedelnd, hechelnd, jener ernste

[SZABÓ LŐRINC]:
Säntis[1899]
Säntis

Százszor az ablakhoz lépek,
végignézek a nagy utcán,
de hiába, csak hiába:
Ah, hol lehet, hol maradhat
az a szentbernáthegyi?

Végre befordúl a sarkon,
tele talpán csakúgy csattog,
csattog, bojtját leeresztve,
csattog egy rőt- s fehér-foltos
komoly szentbernáthegyi.

És mellette könnyedén és
könnyű, nyári öltözékben
egy gyönyörü ifju nő jön:
az vezeti kis kezével
azt a szentbernáthegyit.

Itt a lány már a szobámban,
ölelkezünk, csókolózunk.
Farkcsóválva, korholóan
dugja orrát közibénk a

[SZABÓ LŐRINC]:
Säntis[1900]

Százszor az ablakhoz lépek,
végignézek a nagy utcán,
de hiába, csak hiába:
Ah, hol lehet, hol maradhat
az a szentbernáthegyi?

Végre befordul a sarkon,
tele talpán csakúgy csattog,
csattog, bojtját leeresztve,
csattog egy rőt- s fehér-foltos,
komoly szentbernáthegyi.

És mellette könnyedén és
könnyű, nyári öltözékben
egy gyönyörü ifju nő jön:
az vezeti kis kezével
azt a szentbernáthegyit.

Itt a lány már a szobámban,
ölelkezünk, csókolózunk.
Farkcsóválva, korholóan
dugja orrát közibénk a

[SZABÓ LŐRINC]:
Säntis[1901]
Säntis

Százszor az ablakhoz lépek,
végignézek a nagy utcán,
de hiába, csak hiába:
Ah, hol lehet, hol maradhat
az a szentbernáthegyi?

Végre befordúl a sarkon,
tele talpán csakúgy csattog,
csattog, bojtját leeresztve,
csattog egy rőt- s fehér-foltos,
komoly szentbernáthegyi.

És mellette könnyedén és
könnyű, nyári öltözékben
egy gyönyörü ifju nő jön:
az vezeti kis kezével
azt a szentbernáthegyit.

Itt a lány már a szobámban,
ölelkezünk, csókolózunk.
Farkcsóválva, korholóan
dugja orrát közibénk a

[1893] LIG.109
[1894] E.419
[1895] Ms 4657/270 (*kézírás*)
[1896] UI.41.II.34
[1897] ÖB41.28; ÖB.I.42
[1898] LA.198
[1899] ÖB48.173; NMH.74
[1900] SzLV.324-325
[1901] ÖB.II.659-660

Treue Bernhardinerhund. komoly szentbernáthegyi. komoly szentbernáthegyi. komoly szentbernáthegyi.

[>*231*] LILIENCRON:
Schöne Junitage[1902]

Mitternacht, die Gärten lauschen,
Flüsterwort und Liebeskuß,
Bis der letzte Klang verklungen,
Weil nun alles schlafen muß –
Flußüberwärts singt eine Nachtigall.
Sonnengrüner Rosengarten,
Sonnenweiße Stromesflut,
Sonnenstiller Morgenfriede,
Der auf Baum und Beeten ruht –
Flußüberwärts singt eine Nachtigall.
Straßentreiben, fern, verworren,
Reicher Mann und Bettelkind,
Myrtenkränze, Leichenzüge,
Tausendfältig Leben rinnt –
Flußüberwärts singt eine Nachtigall.
Langsam graut der Abend nieder,
Milde wird die harte Welt,
Und das Herz macht seinen Frieden,
Und zum Kinde wird der Held –
Flußüberwärts singt eine Nachtigall.

[HARSÁNYI ZSOLT]:
Szép júniusi napok[1903]

Éjfél. Hallgatnak a kertek.
Suttogásra csók felel,
Míg a végső szó is elhal,
Mert most már aludni kell.
A túlsó parton fülemüle szól.

Napsugárzöld rózsaágyak,
Napsugárfehér folyó,
Napsugárhalk reggel csendja,
Fára, gyepre símuló, –
A túlsó parton fülemüle szól.

Mesze ködlő utcalárma.
Gyzdag úr. Kolduskölyök.
Mirtuszlomb. És gyászkíséret.
Tarka élet hömpölyög.
A túlsó parton fülemüle szól.

Lassan leszürkűl az alkony.
A világ lágy, enyhe lett.
És a szív megbékül szépen,
És a hős most kisgyerek,
A túlsó parton fülemüle szól.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szép júniusok
Liliencron (1844-1909)[1904]

Éjfél csöndje, néma kertek,
két száj suttog, összeér,
majd a végső nesz is elhal
és már csak az álom él –
A túlsó partról zeng a csalogány.

Rózsalugas nyári zöldje,
napfehérre gyúlt folyó,
napfénycsöndes, boldog¦reggel,
virágokkal lankadó –
A túlsó partról zeng a csalogány.

Kint vad utca, ~~tompa~~ |messzi| zúgás,
Krőzus, koldus, emberek,
ezer élet tarkasága,
lakodalom, gyászmenet –
A túlsó partról zeng a csalogány.

Lassan lekszürkül az este,
szelídül a zord erő
s megnyugszik a lázadó szív
s ujra gyermek lesz a hős –
A túlsó partról zeng a csalogány.
#
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Szép júniusok[1905]

Éjfél csöndje, néma kertek,
két száj suttog, összeér,
majd a végső nesz is elhal
és már csak az álom él –
A túlsó partról zeng a csalogány.

Rózsalugas nyári zöldje,
napfehérre gyult folyó,
napfénycsöndes, boldog reggel,
virágokkal lankadó –
A túlsó partról zeng a csalogány.

Kint vad utca, messzi zúgás,
Krőzus, koldus, emberek,
ezer élet tarkasága,
lakodalom, gyászmenet –
A túlsó partról zeng a csalogány.

Lassan ránkszürkül az este,
szelídül a zord erő
s megnyugszik a lázadó szív
s újra gyermek lesz a hős –
A túlsó partról zeng a csalogány.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szép júniusok[1906]
Schöne Junitage

Éjfél csöndje, néma kertek,
két száj suttog, összeér,
majd a végső nesz is elhal
és már csak az álom él –
A folyón túl csattog a csalogány.

Rózsalugas nyári zöldje,
napfehérre gyult folyó,
napfénycsöndes, boldog reggel,
virágokkal lankadó –
A folyón túl csattog a csalogány.

Kint vad utca, messzi zúgás,
Krőzus, koldus, emberek,
ezer élet tarkasága,
lakodalom, gyászmenet –
A folyón túl csattog a csalogány.

Lassan ránkszürkül az este,
szelidül a zord erő, s
megnyugszik a lázadó szív
s ujra gyermek lesz a hős –
A folyón túl csattog a csalogány.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szép júniusok[1907]

Éjfél csöndje, néma kertek,
két száj suttog, összeér,
majd a végső nesz is elhal
és már csak az álom él –
A tulsó partról zeng a csalogány.

Rózsalugas nyári zöldje,
napfehérre gyult folyó,
napfénycsöndes, boldog reggel,
virágokkal lankadó –
A tulsó partról zeng a csalogány.

Kint vad utca, messzi zúgás,
Krőzus, koldus, emberek,
ezer élet tarkasága,
lakodalom, gyászmenet –
A tulsó partról zeng a csalogány.

Lassan ránkszürkül az este,
szelídül a zord erő
s megnyugszik a lázadó szív
s újra gyermek lesz a hős –
A tulsó partról zeng a csalogány.

[>*232*] RICHARD DEHMEL:
Begegnung[1908]

Ich sah dich schon.
Im Sonnenschein
beim Roggenfeld am Wiesenrain
stand wilder Mohn;
die Kelche blühten blutrot breit,
den Schoß voll blauer Dunkelheit,
und jäh aus einer Knospe quoll
ihr glühendes Seelchen, unruhvoll.
So sah ich Dich, du knospiges Kind, erglühn,

[HÁRS ERNŐ]:
Találkozás[1909]

Már láttalak.
A nap sütött,
s a rét szélén, a rozs között
pipacs fakadt;
pirosan égtek kelyhei,
ölük homállyal volt teli,
míg egy bimbóban, legalul,
kis lélek mozgott nyugtalanul.

[SZABÓ LŐRINC]:
R. Dehmel: Begegnung
Találkozás[1910]

Már láttalak.
A napverte rozsban, a tág
mezőn, vad*ú*l nőtt a virág,
Szirma vérvörösen tüzelt,
öle sötétkék dalra kelt
s egy kis bimbónak hirtelen
kicsordúlt lelke ~~xxxx~~ édesen.

Igy láttalak, bimbó-lány, izzva, m*í*g

[1902] E.416
[1903] UI.43.I.181
[1904] Ms 4657/271 (*kézírás*)
[1905] RÉ.1941.VI.28. (Ms 466/194)
[1906] ÖB.I.77
[1907] RÉ.1941.VI.28., 3 (Ms 4666/194)
[1908] DGW.II.25
[1909] HEA.117-118
[1910] Ms 4657/549 (*gépírás; autográf javításokkal*)

gestern im Feld am stillen Fichtenhain,
als im Vorübergehn mein Blick dich küßte;
mit allen Adern schienst du aufzublühn,
so scheu und rein,
als ob ich um Verzeihung bitten müßte.
War's ein Erglühn? War's nur ein Widerschein?
das Rot des roten Sommerkleids um dich?
das Abendrot, das fern verglomm im Tann?
War's ein Erglühn, das erste war es dann,
das deine jungen Schläfen so beschlich;
so bang, so schwer sahst du mich an,
so fast voll Angst zurück nach mir,
als du verschwandest sacht im dichten
Gewühl der silbergrünen Fichten.
Doch meine Seele folgte dir,
dein blautief Auge blieb in mir.
Ich sah dich schon,
du flüchtendes Kind:
heiß durch den Roggen strich der Wind
und bebend neigte sich der Mohn.
Ich hab eine rote Blüte verwehn,
zwischen den Halmen zerflattern sehn,
und habe den Blättern nachgeträumt;
und immer ist mir noch, ich schaue
in ihren Kelch, der glutumsäumt
sich jäh vertieft' ins Dunkle, Blaue…

Így láttalak pirulni, zsenge gyerek,
hogy megcsókolt futó tekintetem
a mezőn tegnap, a fenyves tövében;
bőröd alatt kigyúltak az erek,
szemérmesen,
mintha elnézést kellett volna kérnem.

Pír volt, vagy csak visszfény játszott velem?
nyári ruhád piros színe talán?
a fenyők közt kialvó esti fény?
Ha igaz pír volt e tünemény,
az első volt halántékod haván;
oly szorongva néztél felém,
oly ijedt voltál, oly zavart,
ahogy magába zárta kedves
alakodat a sűrü fenyves.
Lelkem követte utadat,
mélykék szemed velem maradt.

Már láttalak,
szökevény gyerek:
a rozsba forró szél sepert,
s ingatta a pipacsokat.
A sárguló szárak közt tovaszállt
egy foszladozó piros virág,
s elálmodozott láttán szemem;
s mintha most is kelyhébe nézne,
melynek parazsa hirtelen
mélyül titkos homályba, kékbe…

tegnap, a mezőn, halk fenyők alatt,
két szemem végigcsókolt elmenőben.
Ugy ny~~u~~íltak elém minden ereid,
te tiszta, mintha bocsánatodat
illett volna miatta kérnem.

Mi izzott fel? Ruhád viszfénye? Vad,
nyárpiros ruhád pirossága ~~r~~tán?
A l*ú*c mélyén hamvadó esti pír?
Ha felizzás volt, els~~x~~ő? volt, mely ily
riadttá gyújtotta homlokodat;
~~xxx~~|suly|osan néztél föl, reám,
s lassan, utánam, mialatt
eltakart a fenyves, a béke,
ezüstzöld ágak szövedéke.
De lelkem tovább követett,
bennem maradt mélykék szemed.

Már láttalak,
vadóc leány:
szél lángolt a rozs aranyán
s remegve ringott a pipacs.
Láttam, a f*ű* közt, a rozson át
hogy hullt szét egy piros virág;
álmomban tovább lobogott;
s most is, mintha kelyhébe néznék,
látom: izzó ölére hogy
mélyűl rá gyorsan a sötétkék …

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Találkozás[1911]
Begegnung

Már láttalak.
A napverte rozsban, a tág
mezőn, vadúl nőtt a virág,
Szirma vérvörösen tüzelt,
öle sötétkék dalra kelt
s egy kis bimbónak hirtelen
kicsordúlt lelke édesen.

Igy láttalak, bimbó-lány, izzva, míg
tegnap, a mezőn, halk fenyők alatt,
két szemem végigcsókolt elmenőben.
Ugy nyíltak elém minden ereid,
te tiszta, mintha bocsánatodat
illett volna miatta kérnem.

Mi izzott fel? Ruhád viszfénye? Vad, —
nyárpiros ruhád pirossága tán?
A lúc mélyén hamvadó esti pír?
Ha felizzás volt, első volt, mely ily
riadttá gyújtotta homlokodat;
sulyosan néztél föl, reám,
s lassan, utánam, mialatt
eltakart a fenyves, a béke,
ezüstzöld ágak szövedéke.
De lelkem tovább követett,
bennem maradt mélykék szemed.

Már láttalak, vadóc leány:
szél lángolt a rozs aranyán
s remegve ringott a pipacs.
Láttam, a fű közt, a rozson át
hogy hullt szét egy piros virág;
álmomban tovább lobogott;
s most is, mintha kelyhébe néznék,
látom: izzó ölére hogy
mélyűl rá gyorsan a sötétkék …

[>*233*] DEHMEL:
Bergpsalm[1912]

Der Sturm hat seine Schlangen losgelassen.
In langen Windungen zischt Gras und Rohr
und keucht der See ans Land; die silberblassen

[SZABÓ LŐRINC]:
Hegyi zsoltár
In langen Wogen zischen
(Dehmel)[1913]

Elszabadúltak a vihar kigyói.
Vonagló ~~kör~~ ivben sir a fű, a nád
s nyög partra a tó; dúlt lelkem zo~~g~~kogni

[1911] ÖB.II. 363-364
[1912] E.439
[1913] Ms 4657/84.I-III. (*kézírás*)

zerwühlten Weiden seufzen laut empor.
Empor, empor! Dort, wo die Kiefern sausen,
auf kahler Höhe will ich einsam stehn
und meine ferne Heimat dämmern sehn
und hören, was die dunkeln Wolken brausen.

Ihr grauen Pilger über mir: wohin?!
O könnt ich m i t euch, ziellos, ohne Stocken,
dies dumpfe Sehnen ohne Maß und Sinn
ausschütten in den Sturm wie Nebelflocken!
O meine Heimat! Silbern grüßt der Fluß
und glänzt zum Himmel aus dem Blau der Bäume,
und aus dem Zauberwald der Kinderträume
winkt klar der Mutter Blick und Kuß.

Was weinst du, Sturm? – Hinab, Erinnerungen!
dort pulst im Dunst der Weltstadt zitternd Herz!
Es grollt ein Aufschrei von Millionen Zungen
nach Glück und Frieden: Wurm, was will dein Schmerz!
Nicht sickert einsam mehr von Brust zu Brüsten
wie einst die Sehnsucht, nur als stiller Quell;
heut stöhnt ein V o l k nach Klarheit, wild und gell,
und Du schwelgst noch in Wehmutslüsten?

Siehst du den Qualm mit dicken Fäusten drohn
dort überm Wald der Schlote und der Essen?
Auf deine Reinheitsträume fällt der Hohn
der Arbeit! fühl's: sie ringt, von Schmutz zerfressen!
Du hast mit deiner Sehnsucht bloß gebuhlt,
in trüber Glut dich selber nur genossen;
schütte die Kraft aus, die dir zugeflossen,
und du wirst frei vom Druck der Schuld!

Und blutig glüht es um die zackigen Türme,
ein Dornenkranz umflammt die Stirn der Stadt,
ein goldner Fächer scheucht die Wolkenstürme,
hernieder strahlt ein Sonnenpalmenblatt.
O Herz der Weltstadt, du Millionenstimme,
die gell nach Brot vor Seelenhunger schreit:
still quillt's wie Heilandsblut durch diese Zeit,
die L i e b e quillt aus deinem Grimme!

Den Kelch des Schweißes seh ich geistverklärt,
das Kreuz der Mühsal blütenlaubumflattert!
Was lachst du, Sturm? – Im Rohr der Nebel gärt,
die Kiefer knarrt und ächzt, mein Mantel knattert:
Empor aus deinem Rausch! Mitleid, glüh ab!
Laß dir die Kraft nicht von Gefühlen beugen!
Hinab! laß deine Sehnsucht Taten zeugen!
Empor, Gehirn! Hinab, Herz! Auf! hinab!

hallja a fűz sápadtezüst szavát.
Föl, oda, föl! ahol a fenyveserdők,
hadd álljak a bérc kopár magasán,
hadd lássam messze derengő hazám
s halljam, mit zúgnak a fekete felhők.

Hová, ti szürke vándorok felettem?
Bár mehetnék veletek, céltalan,
hogy mint ti csavargó hóförgetegben,
én is vadúl kiönthetném, magam!
Óh messzi hazám! A folyó megint
fölezüstlik kék fák közűl a mély~~r~~ből
s a gyermekálmok varázserdejéből
~~xxx~~ |anyám| szeme és csókja int.

Mit sirsz, vihar? — ~~xxx~~ |Szállj alá|, tünj el, emlék!
A világváros szive dobog ott!
békét s boldogságot követel egy nép.
egy nép fáj: Féreg, mi a te kínod~~?~~!
szivtől szivhez már nem árván menekszik,
mint egykor, a vágy, a csöndes patak;
~~xxx~~ milliókból ~~xxx~~ |nyög| fényért vad harag,
s neked ~~már~~ a bánat kéje tetszik?

Nézd, kürtőkből s kohókból égbe nyúlva
hogy nőnek a füst vastag öklei!
Vezeklésedre ~~csap~~ |csak nevet| a munka ~~gúnyja~~;
érezd, hogy küzd, míg a mocsok eszi ~~x~~!
Eddig csak a gyönyörvány izgatott,
bús tűzben ~~már~~ |csak| magad ~~xxx~~ |gyönyöre| voltál;
öntsd ki az erőt, ~~xxxx~~ mellyel gazdagodtál,
s elmúlik a bűntudatod!
(*gyorsírás*)
És vér gyúl a tornyokon, tövisek rőt
koszorúja a város homlokán,
aranylegyező hajtja el a felhőt,
s mint pálmalevél tűz a nap ~~nekem~~ le rám.
Óh világváros szíve, millió jaj,
kenyérért ~~a~~ lelked éhsége kiált:
Megváltó=vér árad korunkon át,
dühöd is szeretetet óhajt!

Szellemmé tisztúl a salak előttem,
a munka keresztjén virág lobog!
Mit nevetsz, vihar? – A nád zúg a ködben,
köpenyem csattog, a fa ~~ny~~ csikorog:
Ki mámorodból! Részvét, hűlj le! ~~m~~Már~~!~~
/ ~~É~~érzés / erődet / többé meg ne törje!
Szállj le! vágyad legyen tettek szülője!
~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
Föl, értelem! Sziv, szállj le! Föl! Le! Szállj!
#
Ford: Szabó Lőrinc
(*gyorsírás*)

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Hegyi~~ ~~z~~Zsoltár a hegyen
– Richard Dehmel –[1914]

Elszabadúltak a vihar kigyói.
Nagy hullámokban sír a fű, a nád
és nyög partra a tó; hallom zokogni
a sápadtezüst füzesek dalát!
Föl, oda! Ott zúgnak a fenyveserdők,
hadd álljak a bérc kopár magasán:
lássam, hogy dereng távoli hazám,
halljam, ~~hogy~~ mit zúgnak a fekete felhők.

Hová ~~felettem~~ |ott fent, ti| szürke vándorok?
Bár repülhetnék, mint ti, kavarogva,
hogy e vad vágyat, tompa |üres| bánatot
beleöntsem ~~ködnek~~ mint ködöt a viharba!
Óh hazám! A folyó ezüstje mint
üdvözlet ragyog a kék messzeségből
s a gyermekálmok varázserdejéből
anyam* szeme és csókja int.

Mit sirsz, vihar? — Szakadj le, könnyes emlék!

[SZABÓ LŐRINC]:
HEGYI ZSOLTÁR
(SZABÓ LŐRINC FORDITÁSA)[1915]

Elszabadultak a vihar kígyói.
Nagy hullámokban sír a fű, a nád
és nyög partra a tó; hallom zokogni
a sápadtezüst füzesek dalát.
Föl, oda! Ott zúgnak a fenyveserdők,
hadd álljak a bérc kopár magasán:
lássam, hogy dereng távoli hazám,
halljam, mit zúgnak a fekete felhők.

Hová ott fent, ti szürke vándorok?
Bár repülhetnék, mint ti, kavarogva,
hogy e vad vágyat, tompa bánatot
beleöntsem, mint ködöt, a viharba!
Oh, hazám! A folyó ezüstje mint
üdvözlet ragyog a kék messzeségből
s a gyermekálmok varázserdejéből
anyám szeme és csókja int.

Mit sírsz, vihar? – El innen, könnyes emlék!

[SZABÓ LŐRINC]:
Hegyi zsoltár[1916]

Elszabadúltak a vihar kígyói.
Nagy hullámokban sír a fű, a nád
és nyög partra a tó; hallom zokogni
a sápadtezüst füzesek dalát.
Föl, oda! Ott zúgnak a fenyveserdők,
hadd álljak a bérc kopár magasán:
lássam, hogy dereng távoli hazám,
halljam, mit zúgnak a fekete felhők.

Hová ott fent, ti szürke vándorok?
Bár repülhetnék, mint ti, kavarogva,
hogy e vad vágyat, tompa bánatot
beleöntsem, mint ködöt, a viharba!
Óh hazám! A folyó ezüstje mint
üdvözlet ragyog a kék messzeségből
s a gyermekálmok varázserdejéből
anyám szeme és csókja int.

Mit sírsz, vihar? — El innen, könnyes emlék!

1914 Ms 4657/85.I.-II. (*kézírás*)
1915 Ms 4666/166: R.É. 1941.IV.12.,3 *(a vers legitimitása: e lapon „Az ébredő egyház. Írta: Dr. Makkai Sándor v. erdélyi püspök, egyetemi tanár")+*
1916 NIK.308-309
* *sic!*

A világváros szive lüktet ott!
Milliók száj zúg nyugalmat, szerencsét —
Mit akar itt, féreg, a te kinod?
A vágy ma már nem társtalan menekszik
szivtől szívhez, mint csöndes kis patak;
egy <u>nép</u> keresi most az igazat
s neked a kínok kéje tetszik?

Látod, kohók s kürtők fölé kinyúlva
hogy nőnek a füst vastag öklei?
Tiszta vágyadra csak nevet a munka!
érezd: ő küzd, bár a mocsok eszi!
A vágy teveled csak szajhálkodott,
bús tűzben csak magad gyönyöre voltál;
öntsd ki erődet, mellyel gazdagodtál,
s megszűnik a bűntudatod!

A világváros szíve lüktet ott!
Milliók kérnek nyugalmat, szerencsét –
Mit akar itt, féreg, a te kinod?
A vágy ma már nem társtalan menekszik
szívtől szívhez, mint csöndes kis patak;
egy n é p keresi most az igazat
s neked a kínok kéje tetszik?

Látod, kohók s kürtők fölé kinyúlva
hogy nőnek a füst vastag öklei?
Tiszta álmodra csak nevet a munka!
érezd: ő küzd, míg a mocsok eszi!
A vágy teveled csak szajhálkodott,
bús tűzben csak magad gyönyöre voltál:
öntsd ki erődet, mellyel gazdagodtál,
s megszűnik a bűntudatod!

S íme, a város homloka felett rőt
töviskoszorú gyúl, az alkonyat,
aranylegyező űzi el a felhőt
s mint pálmalevél ragyog rád a nap.
Oh, világváros szive, millió hang,
kenyérért lelked éhsége kiált:
új Megváltó-vér önti el a mát,
dühöd is s z e r e t e t e t óhajt!

A verejték kelyhe átszelleműl,
virágba szökken a robot keresztje!
Nevetsz, vihar? – Köd zúg a nád körűl,
nyög a fenyő, szél kap a köpenyembe:
Ki mámorodból! Részvét, hűlj ki! Már
ne tűrd, hogy érzés rontsa szent erődet!
Szállj le! Vágyadat kövessék a tettek!
Föl, ész! repülj! Szív, szállj le! Föl! Le! Szállj!

A világváros szíve lüktet ott!
Millió száj kér nyugalmat, szerencsét —
Mit akar itt, féreg, a te kinod?
A vágy ma már nem társtalan menekszik
szívtől szívhez, mint csöndes kis patak;
egy *nép* keresi most az igazat
s neked a kínok kéje tetszik?

Látod, kohók s kürtők fölé kinyúlva
hogy nőnek a füst vastag öklei?
Tiszta álmodra csak nevet a munka!
érezd: ő küzd, bár a mocsok eszi!
A vágy teveled csak szajhálkodott,
bús tűzben csak magad gyönyöre voltál;
öntsd ki erődet, mellyel gazdagodtál,
s megszűnik a bűntudatod!

S íme, a város homloka felett rőt
töviskoszorú gyúl, az alkonyat,
aranylegyező űzi el a felhőt
s mint pálmalevél ragyog rád a nap.
Óh világváros szíve, millió hang,
kenyérért lelked éhsége kiált:
uj Megváltó-vér önti el a mát,
dühöd is *szeretetet* óhajt!

A verejték kelyhe átszelleműl,
virágba szökken a robot keresztje!
Nevetsz, vihar? – Köd zúg a nád körűl,
nyög a fenyő, szél kap a köpenyembe:
Ki mámorodból! Részvét, hűlj ki! Már
ne tűrd, hogy érzés rontsa szent erődet!
Szállj le! Vágyadat kövessék a tettek!
Föl, ész! repülj! Szív, szállj le! Föl! Le! Szállj!

[SZABÓ LŐRINC]:
Hegyi zsoltár[1917]

Elszabadúltak a vihar kigyói.
Nagy hullámokban sír a fű, a nád
és nyög partra a tó; hallom zokogni
a sápadtezüst füzesek dalát.
Föl, oda! Ott zúgnak a fenyveserdők,
hadd álljak a bérc kopár magasán:
lássam, hogy dereng távoli hazám,
halljam, hogy zúgnak a fekete felhők.

Hová ott fent, ti szürke vándorok?
Bár repülhetnék, mint ti, kavarogva,
hogy e vad vágyat, tompa bánatot
beleöntsem, mint ködöt, a viharba!
Óh hazám! A folyó ezüstje mint
üdvözlet ragyog a kék messzeségből
s a gyermekálmok varázserdejéből
anyám szeme és csókja int.

Mit sirsz, vihar? — El innen, könnyes emlék!
A világváros szive lüktet ott!
Milliók kérnek nyugalmat, szerencsét —
Mit akar itt, féreg, a te kinod?
A vágy ma már nem társtalan menekszik
szivtől szívhez, mint csöndes kis patak;
egy *nép* keresi most az igazat
s neked a kínok kéje tetszik?

Látod, kohók s kürtők fölé kinyúlva
hogy nőnek a füst vastag öklei?
Tiszta álmodra csak nevet a munka!
érezd: ő küzd, míg a mocsok eszi!
A vágy teveled csak szajhálkodott,
bús tűzben csak magad gyönyöre voltál:
öntsd ki erődet, mellyel gazdagodtál,
s megszűnik a bűntudatod!

S ime, a város homloka felett rőt
töviskoszorú gyúl, az alkonyat,
aranylegyező űzi el a felhőt
s mint pálmalevél tűz le a nap.
Óh világváros szíve, millió hang,

[SZABÓ LŐRINC]:
Hegyi zsoltár[1918]
Bergpsalm

Elszabadúltak a vihar kigyói.
Nagy hullámokban sír a fű, a nád
és nyög partra a tó; hallom zokogni
a sápadtezüst füzesek dalát.
Föl, oda! Ott zúgnak a fenyveserdők,
hadd álljak a bérc kopár magasán:
lássam, hogy dereng távoli hazám,
halljam, hogy zúgnak a fekete felhők.

Hová ott fent, ti szürke vándorok?
Bár repülhetnék, mint ti, kavarogva,
hogy e vad vágyat, tompa bánatot
beleöntsem, mint ködöt, a viharba!
Óh hazám! A folyó ezüstje mint
üdvözlet ragyog a kék messzeségből
s a gyermekálmok varázserdejéből
anyám szeme és csókja int.

Mit sirsz, vihar? — El innen, könnyes emlék!
A világváros szive lüktet ott!
Milliók kérnek nyugalmat, szerencsét —
Mit akar itt, féreg, a te kinod?
A vágy ma már nem társtalan menekszik
szivtől szívhez, mint csöndes kis patak;
egy *nép* keresi most az igazat
s neked a kínok kéje tetszik?

Látod, kohók s kürtők fölé kinyúlva
hogy nőnek a füst vastag öklei?
Tiszta álmodra csak nevet a munka!
érezd: ő küzd, míg a mocsok eszi!
A vágy teveled csak szajhálkodott,
bús tűzben csak magad gyönyöre voltál:
öntsd ki erődet, mellyel gazdagodtál,
s megszűnik a bűntudatod!

S íme, a város homloka felett rőt
töviskoszorú gyúl, az alkonyat,
aranylegyező űzi el a felhőt
s mint pálmalevél ragyog rád a nap.
Óh világváros szíve, millió hang,

[1917] SzLV.341
[1918] ÖB.I.543-544

kenyérért lelked éhsége kiált:
uj Megváltó-vér önti el a mát,
dühöd is *szeretetet* óhajt!

A verejték kelyhe átszelleműl,
virágba szökken a robot keresztje!
Nevetsz, vihar? – Köd zúg a nád körűl,
nyög a fenyő, szél kap a köpenyembe:
Ki mámorodból! Részvét, hűlj ki! Már
ne tűrd, hogy érzés gyöngítse erődet!
Szállj le! Vágyadat kövessék a tettek!
Föl, ész! repülj! Szív, szállj le! Föl! Le! Szállj!

kenyérért lelked éhsége kiált:
uj Megváltó-vér önti el a mát,
dühöd is *szeretetet* óhajt!

A verejték kelyhe átszelleműl,
virágba szökken a robot keresztje!
Nevetsz, vihar? – Köd zúg a nád körűl,
nyög a fenyő, szél kap a köpenyembe:
Ki mámorodból! Részvét, hűlj ki! Már
ne tűrd, hogy érzés rontsa szent erődet!
Szállj le! Vágyadat kövessék a tettek!
Föl, ész! repülj! Szív, szállj le! Föl, Le! Szállj!

[>*234*] DEHMEL:
Die ganze Welt[1919]

Wo hängt der größte Bilderbogen?
Beim Kaufmann, Kinder! ungelogen!
Man braucht blos draußen stehn zu bleiben,
kuckt einfach durch die Ladenscheiben,
da sieht man ohne alles Geld
die ganze Welt.

Man sieht die braunen Kaffeebohnen;
die wachsen, wo die Affen wohnen.
Man sieht auf Waschblau, Reis und Mandeln
Kameele unter Palmen wandeln,
und einen Ochsen ganz bepackt
mit Fleischextrakt.

Man sieht auch Zimt apfelsinen,
und Zuckerhüte zwischen ihnen.
Man sieht auf rot lackierten Blechen
Matrosen mit Chinesen sprechen;
und manchmal steht ein bunter Mohr,
der lacht, davor.

Am Eingang aber lehnt 'ne Leiter
mit Hasen, Hühnern und so weiter.
Und manchmal hängt an ihren Sprossen
ein großer Hirsch, ganz totgeschossen;
dann kommt so'n kleiner Hundemann
und schnuppert dran.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az egész világ[1920]
Die ganze Welt

Az isten képeskönyve hol van?
A boltban, gyerekek, a boltban!
Csak meg kell állani előtte
és rögtön visszanéz belőle,
ingyért néz rögtön vissza rád
az egész világ.

Ott van a barna bab, a kávé,
hazája a majomkirályé,
s látni az indigót, a kéket,
pálmák közt sétáló tevéket
s ökröt, mely egyetlen csomag
húskivonat.

Látni narancsot, hófehér rizst,
süvegcukrot, banánt, s fahéjt is,
piros pléheken tarka néger
tárgyal matrózok főnökével,
és néha még egy vigyori
kis kinai.

Kint meg egy létra. Rajta tyúk lóg,
nyulak és fürjek és egyéb jók,
sőt egy-egy nagy szarvas, egészen
agyonlőve … és hogyha éppen
jön Bodri, hát az csupa orr,
úgy szimatol!

[SZABÓ LŐRINC]:
Az egész világ[1921]
Die ganze Welt

Az isten képeskönyve hol van?
A boltban, gyerekek, a boltban!
Csak meg kell állani előtte
és rögtön visszanéz belőle,
ingyért néz rögtön vissza rád
az egész világ.

Ott van a barna bab, a kávé,
hazája a majomkirályé,
s látni az indigót, a kéket,
pálmák közt sétáló tevéket
s ökröt, mely egyetlen csomag
húskivonat.

Látni narancsot, hófehér rizst,
süvegcukrot, banánt, s fahéjt is,
piros pléheken tarka néger
tárgyal matrózok főnökével,
és néha még egy vigyori
kis kinai.

Kint meg egy létra. Rajta tyúk lóg.[*]
nyulak és fürjek és egyéb jók,
sőt egy-egy nagy szarvas, egészen
agyonlőve … és hogyha éppen
jön Bodri, hát az csupa orr,
úgy szimatol!

[>*235*] DEHMEL:
Drohende Aussicht[1922]

Der Himmel kreist, dir schwankt das Land,
vom Schnellzug hin und her geschüttelt
saust Ackerrand um Ackerrand,
ein Frösteln hat dich wachgerüttelt:
die Morgensonne kommt.

Mühsam entstiebt dem Nebelzelt
ein Krähnvolk, herbstlich abgemagert,
indes sich dick aufs Düngerfeld
der Frührauch der Fabriken lagert;
die Morgensonne kommt.

Schwarz schiebt sich durch den grauen Flor
ein langer Zug von Schlackenbergen,
Schornstein an Schornstein schnellt empor,
schreckhafte Hüter neben Särgen;
die Morgensonne kommt.

Vom Horizont her nahn mit Hast
und einen sich zwei Straßendämme,
von Apfelbäumen eingefaßt,
schon blaß beglänzt die knorrigen Stämme;
die Morgensonne kommt.

Jäh folgt zum andern Himmelssaum
dein Blick den fruchtberaubten Zweigen,

DEHMEL:
Drohende Aussicht[1923]

Der Himmel kreist, dir schwankt das Land,
vom Schnellzug hin und her geschüttelt
saust Ackerrand um Ackerrand,
ein Frösteln hat dich wachgerüttelt:
die Morgensonne kommt.

Mühsam entstiebt dem Nebelzelt
ein Krähnvolk, herbstlich abgemagert,
indes sich dick aufs Düngerfeld
der Frührauch der Fabriken lagert;
die Morgensonne kommt.

Schwarz schiebt sich durch den grauen Flor
ein langer Zug von Schlackenbergen,
Schornstein an Schornstein schnellt empor,
schreckhafte Hüter neben Särgen;
die Morgensonne kommt.

Vom Horizont her nahn mit Hast
und einen sich zwei Straßendämme,
von Apfelbäumen eingefaßt,
schon blaß beglänzt die knorrigen Stämme;
die Morgensonne kommt.

Nun folgt zum andern Himmelssaum
dein Blick den fruchtberaubten Zweigen,

[SZABÓ LŐRINC]:
Fenyegető kilátás
– Richard Dehmel –[1924]

|Zúg| ~~A~~az ég, / a föld / ing / veled,
ahogy a gyorsvonat dobálja,
mesgyék s utak keringenek,
dideregve ébredsz a tájra:
közel a virradat.

Az őszi ködből porszemek,
sovány varjak rajzanak égig,
míg a trágyaföldek felett
gyárak kora füstje sötétlik;
közel a virradat.

Salakhegyek a szürkülő
fátyolon át, fekete sávok;
kémények ugranak elő,
koporsóőrző óriások;
közel a virradat.

Száguldva jön két magasút
a ~~láthatárról~~ |horizontról| s egybevágtat,
almafák kettős sora fut,
már ~~villannak~~ |rőtlenek| a bütykös ágak;
közel a virradat.

~~Szemed a tar fákkal az ég~~
~~keleti peremére siklik~~

[1919] DGW.II.308
[1920] ÖB48.197; SzLV.340
[1921] ÖB.II. 711-712
[*] *sic!*
[1922] DGW.I.157
[1923] E.443
[1924] Ms 4657/83.I-II. (*kézírás*)

und plötzlich siehst du Baum an Baum
sein brandrot glühendes Laub dir zeigen:
der Tag ist da!

und plötzlich siehst du Baum an Baum
sein brandrot glühendes Laub dir zeigen:
der Tag ist da!

~~s egyszerre minden maradék~~
~~lomb rőtpiros parázsban izzik:~~
~~felkelt a nap!~~

#

Ford.: Szabó Lőrinc

Szemed róluk most hirtelen
átcsap a másik láthatárra
s belevakulsz a gyümölcstelen
fák tüzpiros káprázatába:
feljött a nap!

[SZABÓ LŐRINC]:
A gyorsvonatból
(Richard Dehmel)[1925]

A föld kanyarg, az ég kering;
a gyorsvonat fut, zakatol, zsong;
a táj szédűlve körbe ring
s a hűs szellő szivedbe borzong:
közelg a virradat.

–

Bús varjait az őszi köd
a szürkületbe belerázza;
lapos, üres tarlók fölött
terjeng a gyárak füstje-gyásza;
közelg a virradat.

–

Sötét házsor elnyúlva tör
feléd; s a kőtömbök szegélyén
– sírok között sok síri őr –
felszökken ezer nyurga kémény;
közelg a virradat.

–

Két messzi töltés közelit
és gyors iramban egybe¦nyargal;
az almafákra már szelíd
fénycsíkokat festett a hajnal;
közelg a virradat.

–

– És most az égi, kék teren
pillantásod keletre villan,
mikor a fák közt hirtelen
szemedbe tűzkorona willan:*
a nap! a Nap!

=

(gyorsírás) *Szabó Lőrinc*

[SZABÓ LŐRINC]:
Fenyegető kilátás[1926]

Zúg az ég, ing a föld veled,
ahogy a gyorsvonat dobálja,
mesgyék s utak keringenek,
dideregve ébredsz a tájra:
közel a virradat.

Az őszi ködből porszemek,
sovány varjak rajzanak égig,
míg a trágyaföldek felett
gyárak kora füstje sötétlik;
közel a virradat.

Salakhegyek a szürkülő
fátyolon át, fekete sávok;
kémények ugranak elő,
koporsóőrző óriások;
közel a virradat.

Száguldva jön két magasút
a horizontról, s egybevágtat,
almafák kettős sora fut,
már rőtlenek a bütykös ágak;
közel a virradat.

Szemed róluk most hirtelen
átcsap a másik láthatárra
s belevakulsz a gyümölcstelen
fák tűzpiros káprázatába:
felkelt a nap!

[SZABÓ LŐRINC]:
Fenyegető kilátás[1927]

Zúg az ég, ing a föld veled,
ahogy a gyorsvonat dobálja,
mesgyék s utak keringenek,
dideregve ébredsz a tájra:
közel a virradat.

Az őszi ködből porszemek,
sovány varjak rajzanak égig,
mig a trágyaföldek felett
gyárak kora füstje sötétlik:
közel a virradat.

Salakhegyek a szürkülő
fátyolon át, fekete sávok;
kémények ugranak elő,
koporsóőrző óriások;
közel a virradat.

Száguldva jön két magasút
a horizontról s egybevágtat,
almafák kettős sora fut,
már rőtlenek a bütykös ágak;
közel a virradat.

Szemed róluk most hirtelen
átcsap a másik láthatárra
s belevakulsz a gyümölcstelen
fák tűzpiros káprázatába:
feljött a nap!

[SZABÓ LŐRINC]:
Fenyegető kilátás[1928]
Drohende Aussicht

Zúg az ég, ing a föld veled,
ahogy a gyorsvonat dobálja,
mesgyék s utak keringenek,
dideregve ébredsz a tájra:
közel a virradat.

Az őszi ködből porszemek,
sovány varjak rajzanak égig,
mig a trágyaföldek felett
gyárak kora füstje sötétlik
közel a virradat.

Salakhegyek a szürkülő
fátyolon át, fekete sávok;
kémények ugranak elő,
koporsóőrző óriások;
közel a virradat.

Száguldva jön két magasút
a horizontról, s egybevágtat,
almafák kettős sora fut,
már rőtlenek a bütykös ágak;
közel a virradat.

Szemed róluk most hirtelen
átcsap a másik láthatárra
s belevakulsz a gyümölcstelen
fák tűzpiros káprázatába:
feljött a nap!

[>*236*] DEHMEL:
Drückende Luft[1929]

Der Himmel dunkelte noch immer;
ich fühlte tief bis in mein Zimmer
der fahlen Wolken vollen Schoß.
Die Esche drüben drehte schwer
die hohe Krone um sich her;
zwei Blätter trieben wirbelnd los.
Laut tickte durch die schwüle Stube,
wie durch die stille Totengrube
der Holzwurm ticken mag, die Uhr.
Und durch die Türe hinter mir
klang dünn und schüchtern ein Klavier
über den Flur.
Der Himmel lastete wie Schiefer;
ihr Spiel klang immer trauertiefer,
ich sah sie wohl.
Dumpf rang der Wind im Eschenlaub,
die Luft war grau von Glut und Staub
und seufzte hohl.
Und blasser tönten durch die Wände
die tastenden verweinten Hände,
sie saß und sang;
sang sich das Lied, in sich gebückt,
mit dem sie mich als Braut entzückt;
ich fühlte, wie ihr Atem rang.
Die Wolken wurden immer dumpfer,

DEHMEL:
Drückende Luft[1930]

Der Himmel dunkelte noch immer;
ich fühlte tief bis in mein Zimmer
der fahlen Wolken vollen Schoß.
Die Esche drüben drehte schwer
die hohe Krone um sich her;
zwei Blätter trieben wirbelnd los.

Laut tickte durch die schwüle Stube,
wie durch die stille Totengrube
der Holzwurm ticken mag, die Uhr.
Und durch die Türe hinter mir
klang dünn und schüchtern ein Klavier
über den Flur.

Der Himmel lastete wie Schiefer;
ihr Spiel klang immer trauertiefer,
ich sah sie wohl.
Dumpf rang der Wind im Eschenlaub,
die Luft war grau von Glut und Staub
und seufzte hohl.

Und blasser tönten durch die Wände
die tastenden, verweinten Hände,
sie saß und sang;
sang sich das Lied, in sich gebückt,

[KARDOS LÁSZLÓ]:
Tikkasztó lég[1931]

Tompult az égbolt fénye folyton;
Szobám fölött dadogva, folytón
Csüngtek fakószín fellegek.
Amott a kőris lassu-lomhán
Egyet csavart nagy aszu lombján,
S egy kis levél-pár ellebeg.

Szobámban, mintha néma, tikkadt
Sír férge percegtetne, tik-takk,
Az álmos óra zsogva járt,
S hallottam, halkan, túl az ajtón
Zendülni véknyan és sohajtón
Egy zongorát.

Rámsúlyosult a puha égbolt,
Játszott a Kedves, dala mély volt,
S én láttam őt a falon át.
Tombolt a szél a tompa lombban,
Nyögött az ón lég ontva jobban
Hevét, porát.

A sáppadó, kisírt kezecskék
A hangot lankatag keresték –
Ott ült s egy dalt dudolt.
E dallal szőtt hajdanta, szende

[1925] Ms 4658/124 (*kézírás*)
[1926] NIK.307
[1927] SzLV.340-341
[1928] ÖB.I.136
* *sic!*
[1929] DGW.II.31
[1930] E.II.394-395
[1931] KLE.323-324

die wunden Töne immer stumpfer,
wie Messer stumpf, wie Messer spitz;
und aus dem alten Liebeslied
klagten zwei Kinderstimmen mit –
da fiel der erste Blitz.

mit dem sie mich als Braut entzückt;
ich fühlte, wie ihr Atem rang.

Die Wolken wurden immer dumpfer,
die wunden Töne immer stumpfer,
wie Messer stumpf, wie Messer spitz;
und aus dem alten Liebeslied
klagten zwei Kinderstimmen mit –
da fiel der erste Blitz.

Mátkám, tündéri szerelembe –
Hangjába halk bu volt.

A fülleteg felleg egyre lomhább,
A fáradt dallam egyre tompább,
Éles meg tompa, mint a kés;
S a régi dalból két kis árva
Gyerekhang sírdogál ki fájva –
S most végre: villám s dörrenés.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Tikkadt lég[1932]

Az égbolt egyre csak sötétlett,
szobánkban is egész sötét lett,
jöttek fakó, bő fellegek.
És súlyosan forgott a kőris,
lázongott ez a csöndes őr is
és két levélke röpkedett.

A fülleteg szobám aszú
csöndben, mint kriptán ver a szú,
lármázott a tiktakos óra.
Ajtóm mögött halk-tétova
hangon szólt ki a zongora
a folyosóra.

Az ég szürkült, mint a pala
és sírt a zongora dala,
játszott a nőm.
A szél a kőrisfát gyötörte
s kavargón szállt a por, a pörnye
a levegőn.

Bukdácsoló, síró kezecskék
a hangot sápatag keresték
és reszketeg,
az asszony búsan azt dalolta,
mint egykor, vőlegénykoromba
s éreztem, pihegett.

A felhőkön az éj borong át,
a hangok tompák, egyre tompák,
mint kések, tompák, élesek,
a régi nászi dalra csend ült,
s belőle két gyermekhang csendült –
akkor villámlott és esett.

[SZABÓ LŐRINC]:
Nyomasztó levegő
– Dehmel –[1933]

Az égbolt ~~még egyre~~ |mindjobban| komorlott;
szinte |a| szobám ~~is~~|ba| ~~s~~ gomolygott
a fakó felhők mély öle.
Kint a nagy kőris ~~xxxx~~ |*hangosan*|
forgott-csikorgott, ~~xxx~~ |sulyosan;|
~~hogy szállt két aláperdült két levele~~.
Két levél pörgött zúgva le.

Hangosan a ~~xxx~~ |fülledt| szobán.|át,|
mint szú, mely a sír némaságát
rezzenti, órám ketyegett.
S ~~x~~félve zendült egy zongora
a harmadik szobában a
hátam megett.

Palaként nehezült az ég~~xx~~bolt;
Ő játszott, játéka sötét volt;
láttam, hogy ~~ő~~Ő.
A szél ~~xx xxxx~~ s a dúlt lomb küzködött,
porszürkén izzott és nyögött
a levegö.

És sápadtabban zengve nyúltak
a falon át a könnyes ujjak;
~~x~~Ő ~~xxx~~ |~~xxx~~| s dalolt,
~~megtörten dúdolta magának,~~
amit mint jegyese |úgy| szerettem,
~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
azt ~~dalolta~~ |dalolta| most összetörten;
~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
éreztem, ~~xxx~~ |szinte| fuldokolt.

A felhő egyre komorabb lett;
a sebzett hang tompább s vadabb lett,
mint kés, éles ~~s mint kés~~ |és| |meg|kopott;
s mig zengett ~~xx~~ multunk éneke,
két gyermekhang sírt föl vele – –
~~s~~S a villám lecsapott.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Fülledt levegő[1934]
Drückende Luft

Az égbolt egyre csak borongott;
egész szobámig begomolygott
a fakó felhők bő öle.
A nagy kőris amott gyötörten
koronáját rengette körben;
két levél pörgött zúgva le.

Hangosan a fülledt szobán át,
mint szú ha a sir némaságát
zavarja, órám ketyegett.
És halkan szólt egy zongora
félénk és óvatos szava
ajtóm megett.

Pala az ég, nehéz borúban;
Ő játszott, egyre szomorúbban,
tudtam: ez Ő.
A szél lombban küzködött,
porszürkén izzott és nyögött
a levegő.

És sápadtabban zengve nyultak
a falon át a könnyes ujjak;
roskadva várt
s dalolt egy régi dalt, amely,
egykor szivem büvölte el;
éreztem, melle hogy zihált.

A felhő lomha, egyre lomhább,
a sok sebzett hang egyre tompább,
mint kés, ha döf, mint kés, ha tép;
s mig zengett multunk éneke,
két gyermekhang sirt föl vele —
és megdördült az ég.

[SZABÓ LŐRINC]:
Nyomasztó légkör[1935]

Az égbolt mindjobban komorlott;
szinte a szobámban gomolygott
a fakó felhők mély öle.
Kint a nagy kőris súlyosan
forgott-csikorgott, zordonan;
pörögve szállt két levele.

Hangosan a fülledt szobán át,
mint szú, mely a sír némaságát
rezzenti, órám ketyegett.
S félve zendült a zongora
a harmadik szobában a
hátam megett.

Palanehéz volt már az égbolt;
Ő játszott, s játéka sötét volt,
láttam, hogy Ő.
A szél s a dult lomb küszködött,

[SZABÓ LŐRINC]:
Nyomasztó légkör[1936]
Drückende Luft

Az égbolt mindjobban komorlott;
szinte a szobámban gomolygott
a fakó felhők mély öle.
Kint a nagy kőris súlyosan
forgott-csikorgott, zordonan;
pörögve szállt két levele.

Hangosan a fülledt szobán át,
mint szú, mely a sír némaságát
rezzenti, órám ketyegett.
S félve zendült a zongora
a harmadik szobában a
hátam megett.

Palanehéz volt már az égbolt;
Ő játszott, s játéka sötét volt,
láttam, hogy Ő.
A szél s a dúlt lomb küszködött,

[1932] IK.807-808
[1933] Ms 4657/86.I-II. (*kézírás*)
[1934] HSz.79
[1935] NIK.308
[1936] SzLV.342; ÖB.I. 374

porszürkén izzott és nyögött
a levegő.

És sápadtabban zengve nyúltak
a falon át a könnyes ujjak;
és ő dalolt;
mit mint jegyese úgy szerettem,
azt dúdolta most összetörten:
éreztem, szíve fuldokolt.

A felhő egyre komorabb lett;
a sebzett hang tompább s vadabb lett,
mint kés, éles, mint kés, kopott;
s mig zengett multunk éneke,
két gyermekhang sírt föl vele —
s a villám lecsapott.

porszürkén izzott és nyögött
a levegő.

És sápadtabban zengve nyultak
a falon át a könnyes ujjak;
és ő dalolt;
mit mint jegyese úgy szerettem,
azt dúdolta most összetörten;
éreztem, szíve fuldokolt.

A felhő egyre komorabb lett;
a sebzett hang tompább s vadabb lett,
mint kés, éles, mint kés, kopott;
s míg zengett multunk éneke,
két gyermekhang sírt föl vele —
s a villám lecsapott.

[*>237*] DEHMEL:
Furchtbar schlimm[1937]

Vater, Vater, der Weihnachtsmann!
Eben hat er ganz laut geblasen,
viel lauter als der Postwagenmann.
Er ist gleich wieder weitergegeangen,
und hat ywei furchtbar lange Nasen,
die waren gany mit Eis behangen.
Und die eine war wie ein Schornstein,
die andre ganz klein wie'n Fliegenbein,
daarauf ritten lauter, lauter Engelein,
die hielten eine großemächtige Leine;
und seine Stiefel waren wie Deine.
Und an der Leine, da ging ein Herr,
ja wirklich, Vater, wie'n alter Bär,
und die Engelein machten hottehott;
ich glaube, das war der liebe Gott.
Denn er brummte furchtbar mit dem Mund,
ganz furchtbar schlimm! ja wirklich! und –

„Aber Detta, du schwindelst ja;
das sind ja wieder lauter Lügen!"

Na, was schad't denn das, Papa?
Das macht mir doch so viel Vergnügen!

„So? — Na ja."

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Gyerek-gügyögés[1938]

A Mikulás, apa, apuska!
Most trombitált, de oly erősen,
még a postás se tud úgy, ő sem.
De aztán elment innen ujra.
Két hosszú-hosszú orra volt,
jégcsap lógott az orra végén,
az egyik nagy volt, mint a kémény,
másik pici, picurka volt
s rajta sok angyal lovagolt.
Kezükben egy csodás zsineg,
cipőjük épp, mint a tied.
Aztán egy ember a zsinegre
ugrott, mint egy nagy, csúnya medve.
S hancuroztak az angyalok;
a jó Istenke jött amott.
És haragudott, igazán
megszeppentem; úgy ám, apám –

„De Detta ez mégse való,
mit hazudozol össze itt?"
Hát kinek árt, apám, a szó
s nekem – nekem oly jól esik!

„Vagy úgy ? – Na jó."

[SZABÓ LŐRINC]:
Richard Dehmel ~~a~~ Furchtbar schlimm
Egészen szörny*ű*[1939]

Apu, apu, a Mikulás!
Mekkorát kürtölt, hogy tutúlt,
postakocsinál hangosabban!
Röp*ű*lt vele a havas út.
Orra kettő! Rajta csodás,
bor|*z*|asztó hossz*ú* jégagyar van.
Egyik, mint kémény, óriás;
másik, mint légy l~~x~~ába, pici.
S ~~xx~~|*lej*|tőjén az ég angyalai
lovagoltak; csizmáik pedig
épp amilyenek a tieid.
Mackót vezetett, madzagon,
s az egy öregúr volt, úgy bizony,
mert az angyalka mind szalutált:
Istenke volt az, arra járt!
S szörny*ű* volt, ahogy dörmögött,
egészen szörny*ű*; s háta mögött –

„De, Detta, csibész, te, álmodozó,
megint füllentett a képzeleted!"

Ugyan, ~~mit árt~~ |*apu, mi*| az a pirinyó,
mikor nekem oly nagy élvezet!

| "| Vagy úgy? – Na jó."

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Egészen szörnyű[1940]
Furchtbar schlimm

Apu, apu, a Mikulás!
Mekkorát kürtölt, hogy tutúlt,
postakocsinál hangosabban!
Röpűlt vele a havas út.
Orra kettő! Rajta csudás,
borzasztó hosszu jégagyar van.
Egyik, mint kémény, óriás;
másik, mint légy lába, pici.
S lejtőjén az ég angyalai
lovagoltak; csizmáik pedig
épp amilyenek a tieid.
Mackót vezetett, madzagon,
s az egy öregúr volt, úgy bizony,
mert az angyalka mind szalutált:
Istenke volt az, arra járt!
S szörnyű volt, ahogy dörmögött,
egészen szörnyű; s háta mögött —

„De, Detta, csibész, te, álmodozó,
megint füllentett a képzeleted!"

Ugyan, apu, mi az a pirinyó,
mikor nekem oly nagy élvezet!

„Vagy ugy? — Na jó."

[1937] DH.67
[1938] IK.810
[1939] Ms 4657/547; 4657/548 (*gépírás; autográf javításokkal*)
[1940] ÖB.II.712

[>*238*] DEHMEL:
Predigt ans Großstadtvolk[1941]

Ja, die Großstadt macht klein.
Ich sehe mit erstickter Sehnsucht
durch tausend Menschendünste zur Sonne auf;
und selbst mein Vater, der sich zwischen den Riesen
seines Kiefern- und Eichen-Forstes
wie ein Zaubermeister ausnimmt,
ist zwischen diesen prahlenden Mauern
nur ein verbauertes altes Männchen.
O laßt euch rühren, ihr Tausende!
Einst sah ich euch in sternklarer Winternacht
zwischen den trüben Reihen der Gaslaternen
wie einen ungeheuern Heerwurm
den Ausweg aus eurer Drangsal suchen;
dann aber krocht ihr in einen bezahlten Saal
und hörtet Worte durch Rauch und Bierdunst schallen
von Freiheit, Gleichheit und dergleichen.
Geht doch hinaus und seht die Bäume wachsen:
sie wurzeln fest und lassen sich züchten,
und jeder bäumt sich anders zum Licht.
Ihr freilich, ihr habt Füße und Fäuste,
euch braucht kein Forstmann erst Raum zu schaffen,
Ihr steht und schafft euch Zuchthausmauern —
so geht doch, schafft euch Land! Land! rührt euch!
vorwärts! rückt aus! —

[SZABÓ LŐRINC]:
Prédikáció a nagyvárosi néphez[1942]
– Dehmel –
Predigt ans Großstadtvolk

|Ugy van!| A nagyváros ~~megkicsinyít~~ |~~meg~~kicsinyít. ~~Igen!~~|
~~A Szemem felett~~ |Szemem| Ezer ~~emberpárán~~ meg ezer ember
~~emberi~~ gőzölgésén ~~át xx~~ | keresztül | ~~A~~ fuldoklik a Nap felé;
s ~~még~~ apám ~~is~~, aki fenyvese, tölgyese
óriásai közt ~~varázsló=~~ magán
varázslómester~~ként~~nek ~~látszott~~, nő,
e dicsekvő falak közt
csak |egy| parasztos öreg bácsi ~~xx~~.
~~xx~~ |H|add nyúljak a szivetekhez, |ti| Ezrek!
Csillag~~os~~ |tiszta| téli éjszakán valaha
~~a~~ gázlámpák komor sorai közt
|ugy láttam,| iszonyú hadisárkány gyanánt
|ki| akartok ~~ki~~ törni nyomoruságotokból;
de aztán |bebujtatok| egy megfizetett terembe ~~bújtatok~~
és füstön, sör=párán át ~~hars~~ |~~x~~| szavak harsogtak felétek
szabadságról, egyenlőségről és ilyesmikről.
|Óh| ~~Menjetek~~ |~~végkép~~|menjetek ki| és nézzétek, hogy nőnek a fák~~,~~:
xxxxxxxx ~~|De| hát ki innen |Hát ki innen,|~~ ~~xxx~~ |dugványozni| lehet őket~~,~~ |és a| gyökerük erös,
s mind másképp tör a fény felé.
|Tinektek| ~~xxxx xxx~~ | ~~De Nektek xx~~ |azonban| van lábatok, öklötök,
|~~xxx~~| ~~nincs~~ szükségetek erdészre, hogy teret nyisson elétek,
|~~meg~~| álltok és fegyházfalakat ~~xxx~~ |építtek| magatoknak –
~~xxxen~~ |menjetek| ~~xxx~~ |hát|, szerezzetek földet! földet! mozduljatok!
elöre! ~~indúlj!~~ ~~xx~~ kivonulás! –

[SZABÓ LŐRINC]:
Prédikáció a nagyváros népéhez[1943]
Predigt ans Groszstadtvolk

Úgy van, a nagyváros kicsinyít.
Ezrek gőzölgésén keresztűl
fuldoklik szemem a Nap felé;
és apám, aki
varázslóként jár-kél óriás
tölgyeseiben, fenyveseiben,
e kérkedő falak közt
még ő is csak egy parasztos öreg.
Hadd nyúljak a szivetekhez, Ezrek!
Csillagos, téli éjben valaha
a gázlámpák komor sorai közt
úgy láttam: iszonyú hadisárkány gyanánt
ki akartok törni inségetekből;
de aztán egy bérelt terembe bujtatok
és füstön, sörpárán át szavak harsantak
szabadságról, egyenlőségről és ilyesmikről.
Óh, ki innen, s nézzétek, hogy nőnek a fák:
gyökerük erős, szökkenthetőek,
s mind másképp tör a fény felé.
De nektek van lábotok, öklötök,
erdész nélkül is teret nyittok magatoknak,
álltok és fegyházfalakat emeltek —
menjetek hát, földért! földért! mozduljatok!
előre! kivonulás! —

[SZABÓ LŐRINC]:
Prédikáció a nagyváros népéhez[1944]
Predigt ans Groszstadtvolk

Úgy van, a nagyváros kicsinyít.
Ezrek gőzölgésén keresztűl
fuldoklik szemem a Nap felé;
és apám, aki
varázslóként jár-kél óriás
tölgyeseiben, fenyveseiben,
e kérkedő falak közt
még ő is csak egy parasztos öreg.
Hadd nyúljak a szivetekhez, Ezrek!
Csillagos, téli éjben valaha
a gázlámpák komor sorai közt
úgy láttam: iszonyú hadisárkány gyanánt
ki akartok törni inségetekből;
de aztán egy bérelt terembe bujtatok
és füstön, sörpárán át szavak harsantak
szabadságról, egyenlőségről és ilyesmikről.
Óh, ki innen, s nézzétek; hogy nőnek a fák:
gyökerük erős, szökkenthetőek,
s mind másképp tör a fény felé.
De nektek van lábotok, öklötök,
erdész nélkül is teret nyittok magatoknak,
álltok és fegyházfalakat emeltek —
menjetek hát, földért! földért! mozduljatok!
előre! kivonulás!

[TANDORI DEZSŐ]:
A nagyvárosok népéhez[1945]

Bizony, a nagyváros kicsinnyé tesz.
Fuldokló vágyakozással tekintek
ezernyi ember gőzén át a nap felé;
s még az apám is, ki a roppant erdőségek
fenyő- és tölgyóriásai között
úgy él, mint egy nagy varázsló,
itt, e hivalkodó falak közt
parasztos öreg emberke csupán.
Ó, mozduljatok ti ezrek!
Csillagos téli éjen láttam egykor,
ahogy a hályogos gázlámpák során
mint egy szörnyű százlábú kad kúsztatok,
a nyomorúság kiútját keresve;
aztám bebotorkáltatok egy rossz lebujba,
hol füstön és gőzön át papolták nektek,

[1941] BM.344, 346
[1942] Ms 4657/87 *(kézírás)*
[1943] ÖB48.185
[1944] ÖB.II.682
[1945] VIA.VI-2.316

hogy szabadság, egyenlőség, meg más ilyesmi.
Menjetek inkább! nézzétek, hogy nőnek kinn a fák:
erős a gyökerük, törzsük nevelhető,
s mind másképp ágaskodik a féybe.
De nektek lábatok van, öklötök van,
erdész sem kell, hogy helyet csináljon —
ti magatoknak ácsoltok börtönt;
hát rajta, menjetek, teremtsetek térséget inkább!
előre! törjetek ki!

[>*239*] OTTO ERICH HARTLEBEN:
[**Denkst du daran, wie du zum erstenmal…**][1946]

Denkst du daran, wie du zum erstenmal
aus deiner Heimatberge düstrem Forst,
aus dunklem Tannengrün des hohen Harzes
als Knabe niederschautest in die Ebne? –
Die Welt ist bunt! so riefst du jauchzend aus.
Da dehnten sich die farbigen Felderstreifen
vor dir hinab wie Blätter eines Fächers,
entfaltet an den runden, sanften Hügeln –
und also farbig rings die weite Welt!
Und reichlicher und dreimal leuchtender,
als drinnen in den schwarzen Tannenwäldern
schien drüberhin das Sonnengold zu gluten…
Die Welt ist bunt! – O wär sie bunt geblieben.

[SZABÓ LŐRINC]:
Emlékszel még…?[1947]
Denkst du daran…

Emlékszel még, hazai hegyeid
komor rengetegéből, a magas Harz
sötét fenyőzöldjéből, mint gyerek,
hogy néztél alá először a síkra?
Tarka világ! ujjongott a szived.
A szántóföldek szines csíkjai
legyező gyanánt nyíltak szét szemedben
véges-végig a kerek dombokon –
szín volt, tündökölt a messze világ!
S gazdagabban, háromszor gazdagabban,
mint bent, fekete fenyveid alatt,
izzott odaát a nap aranya…
Tarka világ! – Óh, maradt volna tarka.

[>*240*] RICARDA HUCH:
[**Da wo der frühen Falter gelbes Lodern…**][1948]

Da wo der frühen Falter gelbes Lodern
Um wild Gestrüpp am Bergeshange zückte,
Und Bäche quollen durch verjährtes Modern,
Verweilten wir, die Glückes Last erdrückte.

Wie von des Meisters Hand entfesselt Erz,
Goß sich die Kraft der Sonne auf uns nieder,
Sie stürzte rot durch unser schlagend Herz
Und wuchs die goldne Haut um unsre Glieder.

Nun ist mir so, als ob dort oben bliebe,
Den Elementen kund und zugesellt,
Unsterblich eins: das Strahlenbild der Liebe,

Indessen wir, Staub ohne Sinn und Dauer,
Der vor der Stunde blinden Schlag zerfällt,
Hinunterstiegen in das Tal der Trauer.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hol kora lepkék…[1949]

Hol kora lepkék sárga lobogása
villogta tele a bérci bozótot
s a korhadt ágak közt annyi patak omlott,
ott jártunk, vad boldogságunkba zárva.

És vert a nap roppant ereje, mintha
ércét egy mester öntené reánk,
rőten rohant verő szívünkön át,
és mint arany bőr, nőtt rá tagjainkra.

S most úgy érzem, itt lent már tovatűnt,
de ott fent ragyog, ős kép, valami
örök-egy: a szerelem csillaga,

mialatt mi, por gyarló fiai,
kiket a perc is elfuj, lassan a
gyász völgyébe aláereszkedünk.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hol kora lepkék…[1950]

Hol kora lepkék sárga lobogása
villogta tele a bérci bozótot
s korhadt ágak közt annyi patak omlott,
ott jártunk, vad boldogságunkba zárva.

És vert a nap roppant ereje, mintha
ércét egy mester öntené reánk,
rőten rohant verő szívünkön át,
és mint arany bőr, nőtt rá tagjainkra.

S most úgy érzem, itt lent már tovatünt,
de ott fent ragyog, ős kép, valami
örök-egy: a szerelem csillaga,

mialatt mi, por gyarló fiai,
kiket a perc is elfúj, lassan a
gyász völgyébe aláereszkedünk.

[>*241*] R. HUCH:
[**Musik bewegt mich, daß ich dein gedenke**…][1951]

Musik bewegt mich, daß ich dein gedenke,
So will auch Meer und Wolke, Berg und Stern,
Wie andrer Art als du, dir noch so fern,
Daß ich zu dir das Herz voll Andacht lenke.
Kein edles Bild, das nicht mein Auge zwinge,
Von dir zu träumen, kein beseelter Reim,
Der nicht zu dir Erinnern führe heim –
Geschwister sind sich alle schönen Dinge.

[SZABÓ LŐRINC]:
Zene zendül…[1952]

Zene zendül s rögtön eszembe juttat,
de azt akarja csillag, este, hegy
s tenger is, bár egyik sem egy veled,
hogy szívemmel feléd zarándokoljak.
Nincs nemes kép, mely ne lopná meséjét
álmomba rólad, s lelkes, drága rím,
mely ne hozzád vinné emlékeim —
Egymás testvére minden, ami szépség.

[SZABÓ LŐRINC]:
Zene zendül[1953]

Zene zendűl s rögtön eszembe juttat,
de azt akarja csillag, este, hegy
s tenger is, bár egyik sem egy veled,
hogy szivemmel feléd zarándokoljak.
Nincs nemes kép, mely ne lopná meséjét
álmomba rólad, s lelkes, drága rím,
mely ne hozzád vinné emlékeim —
Egymás testvére minden, ami szépség.

[>*242*] R. HUCH:
[**Uralter Worte kundig kommt die Nacht…**][1954]

Uralter Worte kundig kommt die Nacht;
Sie löst den Dingen Rüstung ab und Bande,
Sie wechselt die Gestalten und Gewande
Und hüllt den Streit in gleiche braune Tracht.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ricarda Huch (1864)

Ős szavakat mormolva jön az éj[1955]

Ős szavakat mormolva jön az éj:
a dolgok páncélkapcsait megoldja
s egyforma barnát boritva a harcra,
minden öltönyt s alako~~x~~|t|~~s~~kicserél.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ős szavakat mormolva jön az éj[1956]

Ős szavakat mormolva jön az éj;
a dolgok páncélkapcsait megoldja
s egyforma barnát borítva a harcra,
minden öltönyt s alakot kicserél.

[1946] HA.22
[1947] ÖB48.162; SzLV.343 (a német cím nélkül); ÖB.II.588
[1948] RH.250
[1949] UI.43.II.339
[1950] KN.190
[1951] RH.251
[1952] UI.43.II.524
[1953] KN.188
[1954] DG.240
[1955] Ms 4657/652 (gépírás)
[1956] UI.43.II.339

Da rührt das steinerne Gebirg sich sacht
Und schwillt wie Meer hinüber in die Lande.
Der Abgrund kriecht verlangend bis zum Rande
Und trinkt der Sterne hingebeugte Pracht.

Ich halte dich und bin von dir umschlossen,
Erschöpfte Wandrer wiederum zu Haus;
So fühl ich dich in Fleisch und Blut gegossen,

Von deinem Leib und Leben meins umkleidet.
Die Seele ruht von langer Sehnsucht aus,
Die eins vom andern nicht mehr unterscheidet.

Lassan megmozdul a kőhegy s a mély
sikság fölé özönlik; vágyakozva
kuszik föl a szakadék, égi pompa
itatja szemét, csillagfény, fehér.

Egymást öleljük, én |*|s te, összeforrva,
itthon megint, kimerült vándorok;
husban s vérben érezlek, rád-omolva,

s husod, életed köröttem lobog.
Hosszu vágyát piheni ki a lélek
s nem érez külön se engem, se téged.

Lassan megmozdul a kőhegy s a mély
síkság fölé özönlik; vágyakozva
kúszik föl a szakadék, égi pompa
itatja szemét, csillagfény, fehér.

Egymást öleljük, én s te, összeforrva,
itthon megint, kimerült vándorok;
húsban s vérben érezlek, rád-omolva,

s húsod, életed köröttem lobog.
Hosszú vágyát piheni ki a lélek
s nem érez külön se engem, se téged.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Ős szavakat mormolva jön az éj[1957]

Ős szavakat mormolva jön az éj;
a dolgok páncélkapcsait megoldja
s egyforma barnát borítva a harcra,
minden öltönyt s alakot kicserél.

Lassan megmozdul a kőhegy s a mély
sikság fölé özönlik; vágyakozva
kúszik föl a szakadék, égi pompa
itatja szemét, csillagfény, fehér.

Egymást öleljük, én s te, összeforrva,
itthon megint, kimerült vándorok;
húsban s vérben érezlek, rád-omolva,

s húsod, életed köröttem lobog.
Hosszú vágyát piheni ki a lélek
s nem érez külön se engem, se téged.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ős szavak titkát mormolja az éj[1958]
Uralter Worte kundig kommt die Nacht

Ős szavak titkát mormolja az éj:
a dolgok páncélkapcsait megoldja
s egyforma barnát borítva a harcra
minden öltönyt s alakot kicserél.

Lassan megindul a kőhegy s a mély
síkság fölé özönlik; vágyakazva
kúszik föl a szakadék, s égi pompa
itatja szemét, csillagfény, fehér.

Egymást öleljük, ketten, összeforrva,
itthon megint, kimerült vándorok;
húsban és vérben hívlak, rád-omolva,

s húsod, életed köröttem lobog.
Hosszú vágyát piheni most a lélek
s nem érez külön se engem, se téged.

[>*243*] R. HUCH:
[Wie eines Königs Hand Berührtes adelt…][1959]

Wie eines Königs Hand Berührtes adelt
Und tilgt vom Henker selbst den Blutgeruch,
In Ehre wandelnd seines Amtes Fluch,
Daß köstlich wird, was man zumeist getadelt,

So, wenn du stürbest, würde Tod mir teuer,
Vor allen Göttern nun erflehter Gast,
Des Name wie des Teufels sonst verhaßt,
Mir Feind und Fratze war und Ungeheuer.

Das Leben, dem noch immer Früchte reifen,
Das noch zu Festen hoch die Fackel hält,
Ich hießes schal, zum Possenspiel entartet,

Das schöne Leben! froh es abzustreifen,
Dem Purpur gleich, der unbeachtet fällt,
Wenn auf dem Hochzteitsbett die Liebe wartet.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ahogy királyi érintés…[1960]

Ahogy királyi érintés varázst ad
s a hóhér vérszagát is elveszi
és átkos tisztjét nemessé teszi,
hogy dicső lesz, amit addig gyaláztak,

úgy, ha meghalnál, szeretném a romlást
s a halál lenne istenem, örök,
pedig gyűlöltem, mint az ördögöt
s ellenségem volt, szörny és összeomlás.

Az életet, noha örűlni unszol
s van gyümölcse s fáklyája még vakít,
buta játéknak mondanám, legyen bár

szent s gyönyörű! s lesöpörném magamról:
hullhat a bíbor, nem bánja, akit
nászágyába maga a Szerelem vár.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ahogy királyi érintés…[1961]

Ahogy királyi érintés varázst ad
s a hóhér vérszagát is elveszi
és átkos tisztjét nemessé teszi,
hogy dicső lesz, amit addig gyaláztak,

úgy, ha meghalnál, szeretném a romlást
s a halál lenne istenem, örök,
pedig gyűlöltem, mint az ördögöt,
s ellenségem volt, szörny és összeomlás.

Az életet, noha örülni unszol,
s van gyümölcse, s fáklyája még vakít,
buta játéknak mondanám, legyen bár

szent s gyönyörű! s lesöpörném magamról:
hullhat a bibor, nem bánja, akit
nászágyába maga a Szerelem vár!

[>*244*] MAX DAUTHENDEY:
Die Amseln haben Sonne getrunken[1962]

Die Amseln haben Sonne getrunken,
Aus allen Gärten strahlen die Lieder,
In allen Herzen nisten die Amseln,
Und alle Herzen werden zu Gärten
Und blühen wieder.

Nun wachsen der Erde die großen Flügel
Und allen Träumen neues Gefieder,
Alle Menschen werden wie Vögel
Und bauen Nester im Blauen.

Nun sprechen die Bäume in grünem Gedränge

[HORVÁTH BÉLA]:
Ma napsugarat ittak a rigók[1963]

Ma napsugarat ittak a rigók
És minden kert felől ragyognak a dalok,
És fészket raknak minden szívben a rigók
És minden szív virágos kertté változik,
Mely hervadatlanul virágozik.

Nagy szárnyai a földnek
És álmaink új tollúi kinőnek
S az embersk a madaraknak
Nyomában fészket az egekbe raknak.

Zöld lombjaikban beszélnek a fák

[SZABÓ LŐRINC]:
Berúgtak a rigók…[1964]
Die Amseln haben…

Berúgtak a rigók a naptól,
minden kertből sütnek a dalaik,
rigófészek a szív, valamennyi,
és csupa kert a szív, valamennyi,
s ujra virít.

Nagy szárnyai nőnek a földnek
s uj tollakat kap minden álom,
madár az ember, valamennyi,
s fészket rak az égben, a kékben.

Zöld tolongás a fák beszéde,

[1957] KN.191
[1958] ÖB48.87; ÖB.II.322
[1959] RH.247
[1960] UI.43.II.339
[1961] KN.189
[1962] WDL.421
[1963] LH.1970,810
[1964] ÖB.II.60

Und rauschen Gesänge zur hohen Sonne,
In allen Seelen badet die Sonne,
alle Wasser stehen in Flammen,
Frühling bringt Wasser und Feuer
Liebend zusammen.

És fölcsapnak a napig a dalok
S a napsugár minden lélekben megmerül,
Nagy lángban állnak a vizek,
Mert a tavasznak nagy szerelmén
A tűz a vízzel elvegyül.

énekük zúg az isteni naphoz,
fényben fürdik a lélek, valamennyi,
s lángot vet valamennyi tócsa:
a tavasz a tüzet és vizet
szeretetben összehozza.

[TANDORI DEZSŐ]:
Napfényt ittak a feketerigók[1965]

Napfényt ittak a feketerigók,
És minden kert a dalukat fújja,
Minden szívben rigók fészkelnek,
És kertekké válnak a szívek
S virulnak újra.

Nagy szárnyakat növeszt a föld is,
Álmok jönnek frissen, pihésen,
Minden ember szeme madár lesz,
Fészket rak égi kékben.

Fák zsúfolt zöldje surrog, zsongva
És tolongva nyelik a napfényt,
S e tűz a lelkeket kibontja,
Vizek csillognak színaranyként,
A tavasz csóvát vet libegve,
Lángot ringat csobogva.

[>*245*] STEFAN GEORGE:
[Mein garten bedarf nicht luft und nicht wärme …][1966]

Mein garten bedarf nicht luft und nicht wärme •
Der garten den ich mir selber erbaut!
Und seiner vögel leblose schwärme
Haben noch nie einen frühling geschaut.

Von kohle die stämme • von kohle die äste
Und düstere felder am düsteren rain •
Der früchte nimmer gebrochene läste
Glänzen wie lava im pinien-hain.

Ein grauer schein aus verborgener höhle
Verrät nicht wann morgen wann abend naht
Und staubige dünste der mandel-öle
Schweben auf beeten und anger und saat.

Wie zeug ich dich aber im heiligtume
– So fragt ich wenn ich es sinnend durchmass
In kühnen gespinsten der sorge vergass –
Dunkle grosse schwarze blume?

[SZABÓ LŐRINC]:
Nem kér hőt és levegőt a kertem…[1967]
Mein garten bedarf nicht luft und nicht wärme

Nem kér hőt és levegőt a kertem,
a kert, kezeim müve és gyönyöre,
s élettelen madarai egyetlen
tavaszt se láttak még sohase.

Szénből a fatörzs, szénből van az ága;
s a komor mesgyén komor mezők;
roskad a gyümölcs és mint a láva
ragyog a pinia-liget előtt.

Rejtett barlangból, szürke áram,
dereng ki a reggel, az este; és
mandula-olajok pára-porában
ázik virágágy s gyep s vetés.

De te mikor nyitsz, üdvöm adósa,
– kérdeztem, a szentély fái alatt
álmokba felejtve gondjaimat –
sötét, nagy, fekete rózsa?

[>*246*] GEORGE:
Jahrestag[1968]

O schwester nimm den krug aus grauem thon •
Begleite mich! denn du vergassest nicht
Was wir in frommer wiederholung pflegten.
Heut sind es sieben sommer dass wirs hörten
Als wir am brunnen schöpfend uns besprachen:
Uns starb am selben tag der bräutigam.
Wir wollen an der quelle wo zwei pappeln
Mit einer fichte in den wiesen stehn
Im krug aus grauem thone wasser holen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Évforduló Jahrestag
St. George[1969]

~~x~~ Fogd szürke agyagkorsódat, hugom,
~~és kisérj mert~~ te ~~nem felejtetted el, xxx?~~ |S ~~x~~ jöjj velem! hisz emlékszel, ~~reá milyen~~ |~~kegyes~~| évre-év|
~~xxx hogy évről évre mint szoktunk~~
~~áldozást fogadtunk éévről-évre~~ | hogy megtartjuk a kegyes|fogadalmat~~x~~.|
~~m~~|M| ~~van~~ hét nyara, hogy ~~x~~|a|mikor a kútnál
~~kútnál~~ merítettünk, meg~~tudtuk~~ hallottuk a hirt:
egy nap haltak meg vőlegényeink.
A f orrásból, ~~a két nyárfa között~~ ahol a réten a
fenyők között az a két nyárfa áll,
hozz~~unk~~|uk| ~~vizet szürke~~ |haza| agyagkorsónk~~ban~~ vizét.
#

[SZABÓ LŐRINC]:
Évforduló[1970]
Jahrestag

Fogd szürke agyagkorsódat, hugom,
s jőjj velem, hisz emlékszel, évre-év
hogy megtartjuk a kegyes fogadalmat.
Ma hét nyara, hogy amikor a kútnál
merítettünk, meghallottuk a hírt:

1965 TDL.138
1966 GW.I.47
1967 ÖB48.134; ÖB.II.445
1968 GW.I.65
1969 Ms 4657/141 (*kézírás*)
1970 ÖB48.99; ÖB.II.349

egy nap pusztúltak vőlegényeink.
A f orrásból, ahol a réten a
fenyők között az a két nyárfa áll,
hozzuk haza agyagkorsónk vizét.

[>*247*] GEORGE:
Der tag des hirten[1971]

Die herden trabten aus den winterlagern.
Ihr junger hüter zog nach langer frist
Die ebne wieder die der fluss erleuchtet •
Die froh-erwachten äcker grüssten frisch •
Ihm riefen singende gelände zu •
Er aber lächelte für sich und ging
Voll neuer ahnung auf den frühlingswegen.
Er übersprang mit seinem stab die furt
Und hielt am andern ufer wo das gold
Von leiser flut aus dem geröll gespült
Ihn freute • und die bunten vielgestalten
Und zarten muscheln deuteten ihm glück.
Er hörte nicht mehr seiner lämmer blöken
Und wanderte zum wald zur kühlen schlucht •
Da stürzen steile bäche zwischen felsen
Auf denen moose tropfen und entblösst
Der buchen schwarze wurzeln sich verästen.
Im schweigen und erschauern dichter wipfel
Entschlief er während hoch die sonne stand
Und in den wassern schnellten silberschuppen.
Er klomm erwacht zu berges haupt und kam
Zur feier bei des lichtes weiterzug •
Er krönte betend sich mit heilgem laub
Und in die lind bewegten lauen schatten
Schon dunkler wolken drang sein lautes lied.

[SZABÓ LŐRINC]:
A pásztor napja[1972]

Telelőiket elhagyták a nyájak.
Ifju pásztoruk nagy szünet után
megint leszállt a fényesvizü síkra;
ébredő szántóföldek üdvözölték,
zengő terepek szóltak rá, de ő csak
mosolygott magában: uj sejtelem
vezette uj tavasza utjain.
Átugrotta nagy botjával a gázlót
és túlnan megállt: tetszett neki az
arany, amit a halk víz kimosott
az omladékból, s a sok tarka állat
és kagyló szerencsét jósolt neki.
Nem hallotta már nyája bégetését,
s az erdőbe ment, a hűs szakadékhoz:
ott patakok zuhantak meredek
szirtek között, melyeken moha nő
s a bükk fekete gyökérzete fut
Lomb csöndjében és zizegése közben
aludt, amig magasan állt a nap,
s száz ezüstpikkely villant a patakban.
Hogy ébredt, felkúszott a hegytetőre,
s hogy tűnt a fény, ott volt az ünnepen:
imádkozott, haján szent lombfüzér,
s már sötét felhők ingó és tolongó
sűrűje felé szállt derűs dala.

[SZABÓ LŐRINC]:
A pásztor napja[1973]
Der tag des hirten

Telelőiket elhagyták a nyájak.
Ifju pásztoruk nagy szünet után
megint leszállt a fényesvizü síkra;
ébredő szántóföldek üdvözölték,
zengő terepek szóltak rá, de ő csak
mosolygott magában: uj sejtelem
vezette tavaszának útjain.
Átugrotta nagy botjával a gázlót
és túlnan megállt: tetszett neki az
arany, amit a halk víz kimosott
az omladékból, s a sok tarka állat
és kagyló szerencsét jósolt neki.
Nem hallotta már nyája bégetését,
s az erdőbe ment, a hűs szakadékhoz:
ott patakok zuhantak meredek
szirtek között, melyeken moha nő,
s a bükk fekete gyökérzete fut.
Lomb csöndjében és zizegése közben
aludt, amíg magasan állt a nap,
s száz ezüstpikkely villant a patakban.
Hogy ébredt, felkúszott a hegytetőre,
s hogy tűnt a fény, ott volt az ünnepen:
imádkozott, haján szent lombfüzér,
s már sötét felhők ingó és tolongó
sűrűje felé szállt derűs dala.

[>*248*] GEORGE:
Flurgottes trauer[1974]

So werden jene mädchen die mit kränzen
In haar und händen aus den ulmen traten
Mir sinnbeschwerend und verderblich sein.
Ich sah vom stillen haus am hainesrand
Die grünen und die farbenvollen felder
Zur sanften halde steigen und den weissdorn
Der blüten überfluss herniederstreuen:
Als sie des weges huschend mich gewahrten •
Verhüllte dinge raunten und dann hastig
Und lachend mir entflohn trotz meiner stimme •
Trotz meiner pfeife weichem bitte-tone.
Erst als ich an dem flachen borne trinkend
Mir widerschien mit furchen auf der stirn
Und mit verworrnen locken wusst ich ganz
Was sie sich zischend durch die lüfte riefen
Was an der felswand gellend weiterscholl.
Nun ist mir alle lust dahin am teiche
Die angelrute auszuhalten oder
Die allzuschwache weidenflöte lockend
Mit meinem finger zu betupfen • sondern
Ich will den abend zwischen grauen nebeln
Zum Herrn der Ernte klagen sprechen weil er
Zum ewigsein die schönheit nicht verlieh.

[SZABÓ LŐRINC]:
|Mezei| ~~Mezőisten~~ gyásza
(St. George)[1975]

Tehát a lányok, akik hajukon
~~s~~ |és| kezükben koszorúval a szilfák
~~közül kiléptek~~ |mögül kiléptek,| megbántanak és
~~megront~~|romlásba| visznek. Az erdőszéli házból
néztem, hogy futnak fel ~~xxxx~~ |a| színes és zöld
~~a szelíd xxxx~~ |mezők, a| lejtőn s a galagonya
hogy önti földre ~~dus~~ virágözönét:
mikor arra ~~siexxx~~ |~~siettxxx~~|sietve| észrevettek,
rejtélyeket suttogtak s azután
|10)| nevetve megszöktek, bár hívtam őket
és furulyám is puhán esdekelt.
Csak amikor a sekély kút vizéb~~ől~~|en|
~~elémtűnt szembenéztem visszanéztem magamra~~
~~megláttam~~ elémtünt ráncos ~~homlokom~~ |arcom| ~~és kusza~~|s fürtjeim|
~~hajam~~ csimbókja, akkor tudtam meg egészen,
hogy mit vihogtak felém ~~és~~ mi volt az én |élesen| ~~sikoltva~~
mi |~~ami~~| visszhangzott tovább a sziklafalról. (*3 sor gyorsírás*)
~~Most már nines semmi~~ |Oda a| kedvem, a horgászbotot
tartani a tó partján, vagy a ~~túl halk~~ |gyöng~~éd~~e|
fűzfasípot ujjammal tapogatni,
hogy ~~megszólaljon; hangja~~ csalogasson ~~xxabb este |xx| szürke~~
~~szürkülő ködben~~ ~~ha szürkül az est,~~
~~szürk~~ ~~ha leszáll|hat| az este~~
|inkább, ha leszáll|
az esti köd, panasz~~kodni~~|t| teszek
az Aratás Urának, ~~hogy ha halhatatlan~~ |nem adta|
~~mért nem~~
öröklétemhez ~~a szépséget is~~, |azt, hogy szép legyek|?! Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A faun szomorúsága[1976]

Tehát a lányok, akik hajukon
és kezükben koszorúval a szilfák

[SZABÓ LŐRINC]:
Mezőisten szomorúsága[1977]

Tehát a lányok, akik hajukon
és kezükben koszorúval a szilfák

[SZABÓ LŐRINC]:
Mezőisten szomorusága[1978]
Flurgottes trauer

Tehát a lányok, akik hajukon
és kezükben koszorúval a szilfák

[1971] GW.I.66-67
[1972] ÖB48.141
[1973] ÖB48.141; ÖB.II.466-467
[1974] GW.I.67
[1975] Ms 4657/148 (*kézírás*)
[1976] UI.41.I.447
[1977] NIK.312
[1978] ÖB.I.230-231

mögül kiléptek, csak bántanak és
megrontanak. Az erdőszéli házból
néztem, hogy futnak a zöld és szines
mezők a lejtőn s a galagonya
hogy önti földre virágözönét:
mikor arra sietve észrevettek,
valamit súgtak-búgtak s azután
nevetve megszöktek, bár hívtam őket
s furulyám is édesen esdekelt.
Csak mikor a sekély forrás vizében
elémt tünt ráncos arcom, s fürtjeim
csimbókja, akkor tudtam meg egészen,
hogy mit vihogtak felém s élesen
mi visszhangzott tovább a sziklafalról.
Nincs többé kedvem a horgászbotot
tartani a tó partján, vagy a gyönge
fűzfasípot csalogató dalért
illegetni ujjammal; ehelyett,
mihelyt leszáll az est, panaszt teszek
az Aratás Urának, hogy ha már,
örökkévaló, miért nem vagyok szép?

mögül kiléptek, csak bántanak és
megrontanak. Az erdőszéli házból
néztem, hogy futnak a zöld és színes
mezők a lejtőn s a galagonya
hogy ejti földre virágözönét:
mikor arra sietve észrevettek;
valamit súgtak-búgtak s azután
nevetve megszöktek, bár hívtam őket
s furulyám is édesen esdekelt.
Csak amikor a sekély kút vizében
megláttam ráncaimat s fürtjeim
csimbókját, akkor tudtam meg egészen,
hogy mit vihogtak felém s élesen
mi visszhangzott tovább a sziklafalról.
Nincs többé kedvem a horgászbotot
tartani a tó partján vagy a gyönge
fűzfasípot csalogató dalért
illegetni ujjammal, ehelyett,
mihelyt leszáll az est, panaszt teszek
az Aratás Urának, hogy ha már
örökkévaló, miért nem vagyok szép?

mögül kiléptek, csak bántanak és
megrontanak. Az erdőszéli házból
néztem, hogy futnak a zöld és szines
mezők a lejtőn s a galagonya
hogy ejti földre virágözönét:
mikor arra sietve észrevettek,
valamit súgtak-búgtak s azután
nevetve megszöktek, bár hívtam őket
s furulyám is édesen esdekelt.
Csak mikor a sekély forrás vizében
megláttam ráncaimat s fürtjeim
csimbókját, akkor tudtam meg egészen,
hogy mit vihogtak felém s élesen
mi visszhangzott tovább a sziklafalról.
Nincs többé kedvem a horgászbotot
tartani a tó partján vagy a gyönge
füzfasípot csalogató dalért
illegetni ujjammal, ehelyett,
mihelyt leszáll az est, panaszt teszek
az Aratás Urának, hogyha már
örökkévaló, – miért nem vagyok szép?

[*>249*] GEORGE:
Zwiegespräch im schilfe[1979]

Warum nach dem mittagserwachen wo schönste
gesänge mir werden
Wo weinrote winden um zirpende goldene
stengel sich schmiegen
Und kreise von zartestem glanz die verwobenen
sträucher umflimmern
Enttauchest du wieder den wellen vor mir
meine freuden belauschend?

– Dies ist auch die stunde wo zwischen den
wächsernen lilien zu rudern •
Auf ihren gebreiteten blättern als kähne
zu schaukeln mir lieb ist •
Den leib überflossen vom blendenden scheine
der oberen erden –

Dann hebe dich näher • ich werde die reize
des ufers dir zeigen.

– Nicht ist uns gemeinschaft • was sprächen die blumen
wenn sich meine arme •
Die hellen • mit deiner gebräunten und härenen
schulter vermischten?

So suche dir andere plätze zum spiele • denn
diese gefilde
Sind unsres geschlechtes besitze so lang
ein gedächtnis mir dämmert.

– Und wir sind hier ewig gewesen • wir die wir
unsterblich und schön sind

Dies messer (du siehst es) womit ich die saftigen
zweige mir schäle
Und tönende hörner mir schneide es wird
bis ans heft meine brust
Verwundend durchbohren • ich sinke hinab mit der
scheidenden sonne.

– Du wirst es nicht • denn es missfiele mir wenn
mit dem düsteren blute
Den klaren mirteueren spiegel du trübtest der
lieblichen quelle.

[SZABÓ LŐRINC]:
George : Párbeszéd a nádasban (Zwiegespräch im schilf*)[1980]

Dél-szender után, amikor ~~gyönyörű~~ |legszebb| dalaim sikerűlnek
s zizegő ~~xx~~levelek aranyán pirosan csavarúl a folyondár
~~és~~|s| karikázva a bokrokat ily remegő ragyogás szövi egybe,
mért buksz föl elém örömömre leselgve ma is ~~vizedből~~ |a habokból|?

– Mert ez az az óra, mikor viaszos liliomban evezni,
s ladikszerüen terülő levelekre pihennem olyan jó;

[1979] GW.I.68
* *sic!*
[1980] Ms 4657/151 (*kézírás*)

testem ~~zajja?~~ vakitó ragyogással ölelik a fenti világok…

Gyere, ~~meg~~|hadd|mutatom, gyere, nézd, milyen ~~gyönyörűek~~ |édesek erre| a partok.

– Nincs semmi közös a szivünkben; ijedne a tó s a virág, ha
szőrös, fekete karod e sima váll ~~idegen~~ gyönyörére fonódnék.

Menj máshova játszani hát; ez a föld, ez a táj a mi fajtánk
ős birtoka, igy tudom én s ugyanígy az apám s nagyapám is.

– S mi ~~mindig e partokon, itt,~~ |viszont örök ura vagyunk|, mi, haláltalanok s ~~gyönyörűek~~ |csodaszépek|…

~~xx~~ Ez a kés (– ugye, látod?), amely~~xx~~ a vizes galyakat fuvolává
hámozza=faragja, tövig szalad iszonyodó kebelembe
és átüti a szivemet; lehanyatlom az alkonyi nappal.

– Nem teheted azt; miert csak bosszantana, hogy sürü vérrel
~~mxxxod?~~ |zavarod|, amit úgy szeretek, e vízek ragyogó, sima tükrét.
47 okt 15 Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Párbeszéd a nádasban[1981]
Zwiegespräch im schilfe

Délszender után, amikor legszebb dalaim sikerűlnek
s zizegő levelek aranyán pirosan csavarúl a folyondár
s karikázva a bokrokat ily remegő ragyogás szövi egybe,
mért buksz föl elém örömömre leselgve ma is a habokból?

– Mert ez az az óra, evezni mikor viaszos liliom közt
s ladikszerüen terülő levelekre pihennem olyan jó;
testem vakitó sugarakkal ölelik a fenti világok…

Gyere, hadd mutatom, gyere, nézd, milyen édesek erre a partok.

– Nincs semmi közös a szivünkben; ijedne a tó s a virág, ha
szőrös, fekete karod e puha váll gyönyörére fonódnék.

Menj máshova játszani hát; ez a föld, ez a táj a mi fajtánk
ős birtoka, így tudom én s ugyanígy az apám s nagyapám is.

– Mi viszont örök ura vagyunk, mi, haláltalanok s csodaszépek…

Ez a kés (ugy-e látod?), amely a vizes galyakat fuvolává
hámozza-faragja, tövig szalad iszonyodó kebelembe
és átüti a szivemet; lehanyatlom az alkonyi nappal.

– Nem teheted azt; mert csak bosszantana, hogy sürü vérrel
zavarod, amit úgy szeretek, e vizek ragyogó, sima tükrét.

[>*250*] GEORGE:
Der Herr der Insel[1982]

Die fischer überliefern dass im süden
Auf einer insel reich an zimmt und öl
Und edlen steinen die im sande glitzern
Ein vogel war der wenn am boden fussend
Mit seinem schnabel hoher stämme krone
Zerpflücken konnte • wenn er seine flügel
Gefärbt wie mit dem saft der Tyrer-schnecke
Zu schwerem niedrem Flug erhoben: habe
Er einer dunklen wolke gleichgesehn.
Des tages sei er im gehölz verschwunden •
Des abends aber an den strand gekommen •
Im kühlen windeshauch von salz und tang
Die süsse stimme hebend dass delfine
Die freunde des gesanges näher schwammen
Im meer voll goldner federn goldner funken.
So habe er seit urbeginn gelebt •
Gescheiterte nur hätten ihn erblickt.
Denn als zum erstenmal die weissen segel
Der menschen sich mit günstigem geleit
Dem eiland zugedreht sei er zum hügel
Die ganze teure stätte zu beschaun gestiegen •
Verbreitet habe er die grossen schwingen
Verscheidend in gedämpften schmerzeslauten.

[SZABÓ LŐRINC]:
A sziget ura
(George) [1983]

~~Régi halászmese~~ |Halászok mesélik|, hogy messze délen,
egy ~~szigeten, hol~~ fűszeres, olajos szigeten,
hol drágakő szikrázik a homokban,
volt egy madár, amely a földön állva
csőrével magas törzsek koronáját
szét tudta verni; s ha bíborcsiga–
színű szárnyait nehéz, alacsony
röpülésre széttárta: ~~mint sötét~~ |~~xxx xxx~~| hát akár
egy sötét felhő, egészen olyan volt.
Napközben, mondták, az erdőbe~~x~~ bujt,
~~de~~ esténkint ~~kitipeogott~~ |pedig kisétált| a partra
~~és xxx a sóízü, mon~~
s ~~xxxxx~~ |az alga^|szagú és sós ~~xxx~~ szélben oly
~~oly~~ édes~~x~~en dalolt, hogy a delfinek,
a dal barátai, mind odaúsztak
~~*az arany tollas szikrás*~~
|a ~~lángtollas,~~| aranyszikrás-pikkelyes vizekben.
|Igy élt,| ~~ő~~Ős idők óta, ~~x xx~~ csak akit
Xx hajótörés é~~x~~rt, az láthatta, más nem.
Mert amikor az emberek fehér
vitorlái először ~~értek épen~~ szálltak épen
~~épségben~~ az éden felé, ő ~~drága~~ |hon| bírodalmát
~~megnézni végig bexx végigtermxxxre?~~ |még egyszer áttekintse|, felhágott a dombra,
s azt mondják, széttárta nagy szárnyait
és tompán sírva, jajgatva kimúlt.

[1981] ÖB48.26; ÖB.II.51-52
[1982] GW.I.69
[1983] Ms 4657/133 (*kézírás*)

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A sziget ura[1984]

Halászok mesélik, hogy messze délen
egy olajos, fűszeres szigeten,
hol drágakő szikrázik a homokban,
volt egy madár, amely a földön állva
csőrével magas törzsek koronáját
szét tudta verni; s ha bíborcsiga-
színű szárnyait nehéz, alacsony
repülésre nyitotta: hát akár
egy sötét felhő, egészen olyan volt.
Napközben, mondták, az erdőbe bújt,
esténkint pedig kisétált a partra
s az algaszagú és sós szélben oly
édesen dalolt, hogy a delfinek,
a dal barátai, mind odaúsztak
az aranytollas és szikrás vizekben.
Így élt, ősidők óta, és csak a
hajótöröttek látták, senki más.
Mert amikor az emberek fehér
vitorláit először vitte jó szél
a sziget partjaira, birodalmát
még egyszer belátni a dombra hágott,
s azt mondják, széttárta nagy szárnyait
és tompán sírva, jajgatva kimúlt.

[SZABÓ LŐRINC]:
A sziget ura[1985]
Der herr der insel

Halászok mesélik, hogy messze délen
egy olajos, fűszeres szigeten,
hol drágakő szikrázik a homokban,
volt egy madár, amely a földön állva
csőrével magas törzsek koronáját
szét tudta verni; s ha bíborcsiga-
színű szárnyait nehéz, alacsony
repülésre nyitotta: hát akár
egy sötét felhő, egészen olyan volt.
Napközben, mondták, az erdőbe bújt,
esténkint pedig kisétált a partra
s az algaszagú és sós szélben oly
édesen dalolt, hogy a delfinek,
a dal barátai, mind odaúsztak
az aranytollas és szikrás vizekben.
Így élt, ősidők óta, és csak a
hajótöröttek látták, senki más.
Mert amikor az emberek fehér
vitorláit először vitte jó szél
a sziget partjaira, birodalmát
még egyszer belátni a dombra hágott,
s azt mondják, széttárta nagy szárnyait
és tompán sírva, jajgatva kimúlt.

[>*251*] GEORGE:
Die lieblinge des volkes
Der ringer[1986]

Sein arm – erstaunen und bewundrung – rastet
An seiner rechten hüfte • sonne spielt
Auf seinem starken leib und auf dem lorbeer
An seiner schläfe • langsam wälzet jubel
Sich durch die dichten reihen wenn er kommt
Entlang die grade grünbestreute strasse.
Die frauen lehren ihre kinder hoch –
Erhebend seinen namen freudig rufen
Und palmenzweige ihm entgegenstrecken.
Er geht • mit vollem fusse wie der löwe
Und ernst • nach vielen unberühmten jahren
Die zierde ganzen landes und er sieht nicht
Die zahl der jauchzenden und nicht einmal
Die eltern stolz aus dem gedränge ragen.

[SZABÓ LŐRINC]:
A NÉP KEDVENCEI
A BAJNOK
ÍRTA: STEFAN GEORGE *(1867-1933 –)*[1987]

A karja – csoda és álmélkodás –
jobb csipőjén nyugszik, nap játsza be
erős testét s a babérkoszorút
halántékán; ujjongás hömpölyög
át a tömött sorokon, amikor
végigmegy a zölddel beszórt nagy úton.
Gyerekeiket föltartják magasra
a nők, tanítva, hogy nevét kiáltsák
s pálmaágakat nyujtsanak feléje.
Ő megy, tele talp~~pal~~|*on*|, mint az oroszlán,
és komolyan; sivár évek után
egész országa dísze, s meg se látja
a tombolók számát, s hogy szülei
mily büszkén merednek ki a tömegből.

SZL.
Hármaskönyv, Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A nép kedvencei
Die Lieblinge des Volkes
1
A bajnok[1988]
Der ringer

A karja, csoda és álmélkodás,
jobb csípőjén nyugszik, nap játsza be
erős testét s a babérkoszorút
halántékán; ujjongás hömpölyög
át a tömött sorokon, amikor
végigmegy a zölddel beszórt nagy úton.
Gyerekeiket föltartják magasra
a nők, tanitva, hogy nevét kiáltsák
s pálmaágakat nyujtsanak feléje.
Ő megy, tele talpon, mint az oroszlán,
és komolyan; sivár évek után
egész országa dísze, s meg se látja
a tombolók számát, s hogy szülei
mily büszkén merednek ki a tömegből.

[>*252*] GEORGE:

[SZABÓ LŐRINC]:

[1984] Sz.175
[1985] ÖB.I.149-150
[1986] GW.I.72
[1987] Ms 4666/169 (*mint /168; »2*« ív-jelzés*)
[1988] ÖB.I.481-482

Die lieblinge des volkes
Der saitenspieler[1989]

Wie er das krause haupt mit weissem ringe •
Die schmalen schultern mit dem reichen kleide
Geschmückt hervortrat und die laute schlug •
Zuerst erzitternd in der scheu der jugend:
Darob erwärmen sich auch strenge greise.
Wie er auf wangen banges rot entzündet •
Wie dem vor ungewohntem gruss geneigten
Von manchem busen köstliches gehäng
Und spangen niederfielen: des gedenkt man
Soweit des heilgen baumes frucht gedeiht.
Die mädchen sprechen eifrig unter sich •
Verschwiegen duldend schwärmen alle knaben
Vom helden ihrer wachen sternennächte.

A NÉP KEDVENCEI
A HÁRFÁS
ÍRTA: STEFAN GEORGE *(1867-1933)*–[1990]

Ahogy fürtjein fehér koronával,
keskeny vállán a dús palást diszével
s ifju szemérmében még megremegve
előlépett és lantjába kapott:
~~attól a zord vének is áthevültek~~ |*láng futott át az öregeken is*|.
Ahogy bús pirt gyújtott az arcokon,
ahogy aztán meghajolt a szokatlan
tapsok előtt s karcsatok s drága függők
zuhogtak rá: azt nem felejtik el,
amerre csak gyümölcsöt hoz a szent fa.
Buzgón beszélnek maguk közt a lányok,
a fiúk mind némán tűrve rajongnak
csillagos éjszakáik héroszáról.

Hármaskönyv, Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A nép kedvencei
Die Lieblinge des Volkes
2
A hárfás[1991]
Der saitenspieler

Ahogy fürtjein fehér koronával,
keskeny vállán a dús palást diszével
s ifjú szemérmében még megremegve
előlépett és lantjába kapott:
láng futott át az öregeken is.
Ahogy bús pírt gyujtott az arcokon,
ahogy aztán meghajolt a szokatlan
tapsok előtt s karcsatok s drága függők
zuhogtak rá: azt nem felejtik el,
amerre csak gyümölcsöt hoz a szent fa.
Buzgón suttognak maguk közt a lányok,
a fiúk mind némán tűrve rajongnak
csillagos éjszakáik héroszáról.

[>*253*] GEORGE:
Im unglücklichen tone dessen von…[1992]

Löset von diesem brief sanft den knoten •
Empfanget ohne groll meinen boten •
Denket er käme von einem toten!

Als ich zuerst euch traf habt ihr gesprochen:
›Dort haust ein wurm der jeden feind verachtet‹
Zu seinen klüften bin ich flugs gesprengt •
Nach heissem ringen hab ich ihn erstochen •
Doch seitdem blieb mein haar versengt –
Worob ihr lachtet.

›Ich hätte gern den turban des korsaren‹
So scherztet ihr – ich folgte blind
Und bin aufs meer in lärm und streit gefahren •
Mit meinem linken arme musst ich's büssen •
Den turban legt ich euch zu füssen •
Ihr schenktet ihn als spielzeug einem kind.

Ihr saht wie ich mein glück und meinen leib
In eurem dienst verdarb •
Euch grämte nicht in fährden mein verbleib •
Ihr danktet kaum wenn ich in sturm und staub
Euch ruhm erwarb
Und bliebet meinem flehen taub.

Nun leid ich an einer tiefen wunde •
Doch dringt euer lob bis zur lezten stunde •
Schöne dame • aus meinem munde.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ismeretlen dalnok boldogtalan modorában[1993]
Im unglücklichen tone dessen von…

Törd levelemről csendben a pecsétet,
tűrd jöttét híved hirnökének,
gondold, hogy talán már nem élek.

Találkoztunk s te megálltál előttem:
„Egy vad sárkány él ott a nagy hegyeknél".
Vágtattam rögtön küzdeni vele,
forró harcban kardom szivébe döftem.
De rúttá pörkölt a tüze –
amin nevettél.

„Milyen a kalóz turbános fej-éke?"
Szeszélyed sorsom mondta ki.
Tenge·rre szálltam, álltam harcot, orkánt;
félkaromat otthagytam érte,
de lábadhoz tettem a turbánt;
te egy gyermeknek adtad játszani.

Láttad, hogy mentem tönkre, mialatt
szolgáltalak.
Téged nem bántott, hogy mi lesz velem;
csak bólintottál, hogy porban s viharban
neved a csillagokba irtam,
s nem hallgattál meg sohasem.

Most mély seb lüktet az oldalamban,
de téged csak magasztal ajkam,
szép hölgy, míg élek, minden pillanatban.

[>*254*] GEORGE:

[ÁPRILY LAJOS]:

[KÉPES GÉZA]:

1989 GW.I.72
1990 Ms 46666/168 *(számozatlan könyvlap, autográf javításokkal és jegyzetekkel)*
1991 ÖB.I.482
1992 GW.I.87
1993 ÖB.I.245-246
1994 GW.I.121
1995 NIK.312; ÁLA.124
1996 SVV.88

[Komm in den totgesagten park und schau…][1994]

Komm in den totgesagten park und schau:
Der schimmer ferner lächelnder gestade •
Der reinen wolken unverhofftes blau
Erhellt die weiher und die bunten pfade.

Dort nimm das tiefe gelb • das weiche grau
Von birken und von buchs • der wind ist lau •
Die späten rosen welkten noch nicht ganz •
Erlese küsse sie und flicht den kranz •

Vergiss auch diese letzten astern nicht •
Den purpur um die ranken wilder reben
Und auch was übrig blieb von grünem leben
Verwinde leicht im herbstlichen gesicht.

Szüret után[1995]

I.

Most jöjj a holtnak mondott parkba, ím:
mosolygó partok villó messzeségig,
a park taván és tarka útjain
a tiszta felhők ritka kékje fénylik.

Szedj tarka lombot, ad sárgát a nyír,
szürkét a puszpáng, langy szellőcske sír.
A késett rózsák szirmából, ha jut,
szakíts, csókold meg és fonj koszorút.

Az őszirózsa se maradjon ott
meg a vadszőlő bíbor levele.
Mind ami színt a nyár meghagyott,
az őszi képbe halkan fond bele.

Őszi csokor[1996]

most* jöjj a parkba, mondják: már halott,
s nézd: rádnevet a messze part sugára.
Kristályos fellegraj kék lánggal ott
az útra csillan és a park tavára.

Szedj tarka lombot: sárga nyírlevél
s lágyszürke bukszus rezdül, sír a szél;
rózsát is látsz még, egy-két szomorut:
csókold meg, törd le s fond a koszorút.

Az őszirózsa rád hívón tekint,
s ha vadszőlők bíborát is beleszőtted,
mi dús színét kibontja még előtted:
zárd halkan e haldokló képbe mind!

[SZABÓ LŐRINC]:
Stefan George[1997]

Jöjj a holtnakhitt parkba és tekints szét:
távoli partok sugármosolya,
tiszta felhők váratlan kékje a
tóra s utakra önti fénye kincsét.

Vedd azt a mély sárgát; a puha szürke
amott puszpáng és nyír; a szél nem ült el;
kései rózsát is rejt még az út;
~~szaki~~ tépd le, csókot rá, s kösd a koszorút.

Az utolsó őszirózsát se hagyd ki,
a vadszőllőt s a bíbor kacsokat
s ami a zöld életből megmaradt,
sződd bele az ősz arcát megmutatni.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Jőjj a holtnakhitt parkba…[1998]

Írta: STEFAN GEORGE (1867-1939*)

Jőjj a holtnak hitt parkba és tekints szét:
távoli partok sugármosolya,
tiszta felhők váratlan kékje a
tóra s utakra önti fénye kincsét.

Vedd azt a mély sárgát; a puha szürke
puszpáng és nyír; a szél langyosra hült le;
kései rózsát is rejt még az út;
tépd le, csókold meg, s kösd a koszorút.

Az utolsó őszirózsát se hagyd ki,
a vadszőllőt s a bíbor kacsokat
s ami a zöld életből megmaradt,
sződd bele az ősz arcát megmutatni.

Fordította: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Jőjj a holtnakhitt parkba…[1999]

Jőjj a holtnak hitt parkba és tekints szét:
távoli partok sugármosolya,
tiszta felhők váratlan kékje a
tóra s utakra önti fénye kincsét.

Vedd azt a mély sárgát; a puha szürke
puszpáng és nyír; a szél langyosra hült le;
kései rózsát is rejt még az út;
tépd le, csókld meg s kösd a koszorút.

Az utolsó őszirózsát se hagyd ki,
a vadszőllőt és bíbor kacsokat
s ami a zöld életből megmaradt,
sződd bele az ősz arcát megmutatni.

[SZABÓ LŐRINC]:
Jőjj a holtnakhitt parkba[2000]

Komm in den totgesagten park und schau

Jőjj a holtnakhitt parkba és tekints szét:
távoli partok sugármosolya,
tiszta felhők váratlan kékje a
tóra s utakra önti fénye kincsét.

Vedd azt a mély sárgát; a puha szürke
puszpáng és nyír; a szél langyosra hűlt le;
kései rózsát is rejt még az út;
tépd le, csókot rá, s kösd a koszorút.

Az utolsó őszirózsát se hagyd ki,
a vadszőllőt s a bíbor kacsokat
s ami a zöld életből megmaradt,
sződd bele az ősz arcát megmutatni.

[>*255*] GEORGE:
[Wir schreiten auf und ab im reichen flitter…][2001]

Wir schreiten auf und ab im reichen flitter
Des buchenganges beinah bis zum tore
Und sehen aussen in dem feld vom gitter
Den mandelbaum zum zweitenmal im flore.

Wir suchen nach den schattenfreien bänken
Dort wo uns niemals fremde stimmen scheuchten •
In träumen unsre arme sich verschränken •
Wir laben uns am langen milden leuchten

Wir fühlen dankbar wie zu leisem brausen
Von wipfeln strahlenspuren auf uns tropfen
Und blicken nur und horchen wenn in pausen

[ÁPRILY LAJOS]:
Szüret után[2002]

4

Sétálgatunk a táncoló sugárban,
a bükkfasorban fel s alá a rácsig.
A rácsozott kapun túl, a határban
a mandulafa másodszor virágzik.

Kémlelgetjük árnyéktalan padunk,
hol hang nem zavarhatott meg és merész szem.
Karunk egymásba elmerengve kulcsol,
sütkérezünk az enyhe napsütésben.

Örvendezünk, ha néha bükkfalombból
fényzápor önt el, halk szellő ha moccan,
s csak akkor pillantunk fülelve olykor,

[LATOR LÁSZLÓ]:
Le s fel járunk[2003]

Le s fel járunk a bükkök közt a fényben,
káprázatos a teljes ragyogás itt,
a rácson túl a réten, nézd, fehéren
a mandula most másodszor virágzik.

A kerti padot még aranyba vonja
a nap, a fák közt csend és mély varázs van.
Közös álmunk karunkat összefonja,
megenyhülünk a gazdag villogásban.

Oly jó így tudni, hogy a fény a fáról
ránk csordul, porzik fényes patakokban.
S csak hallgatunk, csak nézünk, ha aláhull

---

* *sic!*

1997 Ms 4657/145 (*kézírás*)

1998 Ms 4666/191

* *sic!*

1999 RÉ.1941.VI.28.,3 (Ms 4666/194) *George életének évszámai itt is tévesen: 1867-1939!*

2000 ÖB.I.112

2001 GW.I.122

2002 ÁLA.125-126

2003 LLK.235

Die reifen früchte an den boden klopfen.

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Ősz~~
– Stefan George ( ) –[2004]

Föl s le járunk sugarak özönében
a bükksornak csaknem a kapujáig
s elnézzük a rácsnál, hogy kint a réten
a mandulafa másodszor virágzik.

Van még árnyéktalan pad. Ugye, jó itt?
Idegen hangtól sziv itt sohse rezzen.
Álmodó karunk összekulcsolódik.
Felüdülünk a tündöklő szinekben.

Hálásan érezzük, hogy mint eső, mint
szelíd zápor, fény szakad, szinte csobban,
s csak akkor nézünk fel, mikor időnkint
az érett gyümölcs halkan földre koppan.

Ford. Szabó Lőrinc

ha egy-egy érett makk a földre koccan.

[SZABÓ LŐRINC]:
Föl s le járunk[2005]

Föl s le járunk sugarak özönében
a bükksornak csaknem a kapujáig
s elnézzük a rácsnál, hogy kint a réten
a mandulafa másodszor virágzik.

Van még árnyéktalan pad. Ugye, jó itt?
Idegen hangtól szív itt sose rezzen.
Álmodó karunk összekulcsolódik.
Felüdülünk a tündöklő szinekben.

Hálásan érezzük, hogy mint eső, mint
szelid zápor, fény csurog, szinte csobban,
s csak akkor nézünk fel, mikor időnkint
az érett gyümölcs halkan földre koppan.

egy ért gyümölcs áz ágról, s földre koppan.

[SZABÓ LŐRINC]:
Föl s le járunk[2006]
Wir schreiten auf und ab im reichen flitter

Föl s le járunk sugarak özönében
a bükksornak csaknem a kapujáig
s elnézzük a rácsnál, hogy kint a réten
a mandulafa másodszor virágzik.

Van még árnyéktalan pad. Ugye, jó itt?
Idegen hangtól szív itt sose retten.
Álmodó karunk összekulcsolódik.
Felüdülünk a tündöklő szinekben.

Hálásan érezzük, hogy mint eső, mint
szelid zápor, fény csurog, szinte csobban,
s csak akkor nézünk fel, mikor időnkint
az érett gyümölcs halkan földre koppan.

[>*256*] GEORGE:
[**Nun säume nicht die gaben zu erhaschen…**][2007]

Nun säume nicht die gaben zu erhaschen
Des scheidenden gepränges vor der wende •
Die grauen wolken sammeln sich behende •
Die nebel können bald uns überraschen.

Ein schwaches flöten von zerpflücktem aste
Verkündet dir dass lezte güte weise
Das land (eh es im nahen sturm vereise)
Noch hülle mit beglänzendem damaste.

Die wespen mit den goldengrünen schuppen
Sind von verschlossnen kelchen fortgeflogen •
Wir fahren mit dem kahn in weitem bogen
Um bronzebraunen laubes inselgruppen.

[ÁPRILY LAJOS]:
Szüret után[2008]
8

Most már tapadj a búcsúzó csodára,
ne késs, pompázó kincseit ne vesd meg,
a szürke felhők sűrűn integetnek,
a ködök itt lephetnek nemsokára.

Kuszált ágról még halk füttyszó vigasztal,
hogy egy utolsó jóság most a tájra
(még mielőtt a tél bezúzmarázza)
leplet borít csillogtató damaszttal.

Nem száll a szirmok pikkelyes kis őre,
a zöld-arany darázs csukott virághoz.
A csónakunk nagyot körözve szálldos
holt lombok bronz szigetje közt előre.

[SZABÓ LŐRINC]:
St. George : Nun säume nicht…[2009]

Ne késs elfogni forduló előtt a
távozó pompa végső adományát;
az égen felhők szürke raja száll át
s ködben végződhet ez a vízi séta.

Mielőtt a viharok megfagyasztják,
a dúlt lombból madarak fuvolája
hirdeti, hogy a végső kegy a tájra
még ráadja csillogtató damasztját.

A darazsak aranypikkelyü népe
a csukott kelyhekből mind tovaröppent;
halk csónakban ringunk és messzi körben
bronzbarna szigetcsoportok elébe.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Ne késs elfogni[2010]
Nun säume nicht die gaben zu erhaschen

Ne késs elfogni forduló előtt a
távozó pompa végső adományát;
az égen felhők szürke raja száll át
s ködben végződhet ez a vízi séta.

Mielőtt a viharok megfagyasztják,
a dúlt lombból madarak fuvolája hirdeti,
hogy a végső kegy a tájra
még ráteríti csillogó damasztját.

Zöld darazsak aranypikkelyü népe
s csukott kelyhekből mind tovaröppent;
halk csónakban ringunk és messzi körben
bronzbarna szigetcsoportok elébe.

[>*257*] GEORGE:
[**Gemahnt dich noch das schöne bildnis dessen…**][2011]

Gemahnt dich noch das schöne bildnis dessen
Der nach den schluchten-rosen kühn gehascht •
Der über seiner jagd den tag vergessen •
Der von der dolden vollem seim genascht?

Der nach dem parke sich zur ruhe wandte •
Trieb ihn ein flügelschillern allzuweit •
Der sinnend sass an jenes weihers kante
Und lauschte in die tiefe heimlichkeit. .

[SZABÓ LŐRINC]:
St. George: Gemahnt dich noch …[2012]

A szép arckép emlékeztet-e arra,
aki a szirtről rózsákat szedett
|s| ~~xx~~ zsákmányt~~át~~|gyüjtve nem gondolt a napra
és meglopta a mézdús fürtöket?

S aki aztán a nagy parkban pihent meg,
ha túl messzi csalta egy büszke szárny,
és a tó partján ülve elmerengett
s leste, mit súg a titkos esti árny…

[2004] Ms 4657/142 (*kézírás*)
[2005] SzLV.348
[2006] ÖB.I.322
[2007] GW.I.124
[2008] ÁLA.127
[2009] Ms 4657/149 (*kézírás*)
2010 ÖB.113
[2011] GW.I.133
[2012] Ms 4657/132 (*kézírás*)

Und von der insel moosgekrönter steine
Verliess der schwan das spiel des wasserfalls
Und legte in die kinderhand die feine
Die schmeichelnde den schlanken hals.

S mohos ~~xxxx~~ |szigetét| a hattyú feledte,
a vízesés nem vonzotta tovább,
s az ő finom gyermek-kezébe tette,
~~hizelgő és~~ |cirógatni,| karcsú nyakát.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A szép arckép[2013]
Gemahnt dich noch das schöne bildniss dessen

A szép arckép emlékeztet-e arra,
aki a szirtről rózsákat szedett
s zsákmányát gyüjtve nem gondolt a napra
és meglopta a mézdús fürtöket?

S aki aztán a nagy parkban pihent meg,
ha túlmessze csalta egy büszke szárny,
és a tó partján ülve elmerengett
s leste, mit súg a titkos esti árny…

S mohos szigetét a hattyú feledte,
a vízesés nem vonzotta tovább,
s az ő finom gyermekkezébe tette,
cirógatni, karcsú nyakát.

[>*258*] GEORGE:
[**Es lacht in dem steigenden jahr dir…**][2014]

Es lacht in dem steigenden jahr dir
Der duft aus dem garten noch leis.
Flicht in dem flatternden haar dir
Eppich und ehrenpreis.

Die wehende saat ist wie gold noch •
Vielleicht nicht so hoch mehr und reich •
Rosen begrüssen dich hold noch •
Ward auch ihr glanz etwas bleich.

Verschweigen wir was uns verwehrt ist •
Geloben wir glücklich zu sein •
Wenn auch nicht mehr uns beschert ist
Als noch ein rundgang zu zwein.

George:

[SZABÓ LŐRINC]:
(Es lacht in dem steigenden Jahr dir)[2015]

A nyárnak az őszbe kacag most
halk illata és zamata.
Fonja be lenge hajad most
repkény s veronika.

A rét füve aranyözön még,
bár színe kopott valamit.
A rózsa is áldva köszönt még,
csak tüze sápadozik.

Ne mondd ki a tilosat, és csak
hidd, hogy szived ennek ~~xx~~ örűl,
bár, ami jut, az egész csak
egy séta a ~~xx~~kert körűl.

[SZABÓ LŐRINC]:
STEFAN GEORGE KÉT VERSE
Szabó Lőrinc fordításában
A NYÁRNAK AZ ŐSZBE KACAG MOST…[2016]

A nyárnak az őszbe kacag most
halk illata és zamata.
Fonja be lenge hajad most
repkény s veronika.

A rét füve aranyözön még,
bár színe kopott valamit.
A rózsa is áldva köszönt még,
csak tüze sápadozik.

Ne mondd ki a tilosat, és csak
hidd, hogy szived ennek örűl,
bár, ami jut, az egész csak
egy séta a ház körűl.

–

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A nyárnak az őszbe kacag most[2017]
Es lacht in dem steigenden jahr dir

A nyárnak az őszbe kacag most
halk illata és zamata.
Fonja be lenge hajad most
repkény s veronika.

A rét füve aranyözön még,
bár színe kopott valamit.
A rózsa is áldva köszön még,
csak tüze sápadozik.

Ne mondd ki a tilosat, és csak
hidd, hogy szived ennek örűl,
bár, ami jut, az egész csak
egy séta a ház körül.

[VÉGH GYÖRGY]:
Rádkacagnak még[2018]

Rádkacagnak még a hanyatló évben
a kertből halkan az illatok.
Veronika fonódik észrevétlen
hajadba, ahogy a szélben lobog.

Ha nem is olyan gazdag és magas már,
a vetés még olyan, mint az arany,
s ha sápadtabbak is a virradatnál,
a rózsák rádköszönnek nyájasan.

Hallgassuk el, mi meg van tiltva nékünk,
s fogadjuk meg, hogy boldogok leszünk –
ha többé már nem is szabad megérnünk,
hogy találkozzon újból a kezünk.

[>*259*] GEORGE:
[**Der hügel wo wir wandeln liegt im schatten •…**][2019]

Der hügel wo wir wandeln liegt im schatten •
Indes der drüben noch im lichte webt •

[HAJNAL GÁBOR]:
A domb, ahol mi járunk[2020]
(Der Hügel wo wir wandeln)

A domb, ahol mi járunk, csupa árnyék,
a másik szembe velünk csupa fény,

[KÉPES GÉZA]:
Alkonyi sétán[2021]

Hol kószálunk, a dombra árny hajolt,
távol a mélybe most zuhant a nap.

[2013] ÖB.I.103
[2014] GW.I.153
[2015] Ms 4657/131 (*kézírás*)
[2016] Ms 4666/170 (*RÉ., 3. l.*)
[2017] ÖB.I.310-311
[2018] VM.180
[2019] GW.I.162
[2020] HGK.79
[2021] SVV.85

Der mond auf seinen zarten grünen matten
Nur erst als kleine weisse wolke schwebt.
Die strassen weithin-deutend werden blasser •
Den wandrern bietet ein gelispel halt •
Ist es vom berg ein unsichtbares wasser
Ist es ein vogel der sein schlaflied Iallt?
Der dunkelfalter zwei die sich verfrühten
Verfolgen sich von halm zu halm im scherz. .
Der rain bereitet aus gesträuch und blüten
Den duft des abends für gedämpften schmerz.

a hold zöld, gyengéd pázsitot talál még
s mint kicsi lebegő felleg, fehér.

A messzi út titokzatosra sápad,
a vándort megállitja susogás, –
a hegyi forrás halk dallama száll,
vagy altatódalát zengi egy madár?

Két éji lepke repdes ott sietve
s vidáman fűszálról fűszálra száll…
Bokorból s sziromból hozza a mesgye
az est illatát, mely sajogva fáj.

Zöld fényben ázó égbolton a hold
úgy leng, mint hófehér felhődarab.

Sugár bolyong még lent a ház-soron,
a vándort szíven fogja könnyü nesz.
Gyémánt vizet buktat le egy orom,
vagy egy madár búgó sírása ez?

Két barna lepke, fürge játszi pár
a réten kergetőzve illan át;
a tompa fájdalomra hinti már
az est, bokrok s virágok illatát.

[LATOR LÁSZLÓ]:
Hol járunk, árnyék borult már[2022]

Hol járunk, árnyék borult már a dombra,
de túl a lankán fényben még a gyep.
Mint felhőrongy, a hold fehér korongja
a dajkáló mezők fölött lebeg.

Távolba int az út és sápad egyre,
halk neszt hall most a vándor és megáll.
Tán láthatatlan vizek a hegyekben,
vagy altatódalt próbál egy madár?

Két éji pille – túl korán – csapongva
száll, kavarog a fűvek közt le-fel,
a gyalogút fojtott fájdalomra
lombból, virágból illatot kever.

[SZABÓ LŐRINC]:
George: Der hügel wo wir …[2023]

A domb, melyen sétálunk, csupa árnyék,
mig az odaát még fényben remeg,
friss-zöld füve fölött a holdvilág még
csak mint kis fehér felhőfolt lebeg.

A távolban már sápadnak az útak,
suttogás szól a vándorra: megállj!
A hegy láthatatlan vízei zúgtak *
vagy altatódalt gügyög egy madár?

Kéjt éji lepke, mely korán felébredt,
virágok közt kergetőzik tovább…
A tompa kínra a bokrok s a rétek
már készitik az este illatát.

=

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
STEFAN GEORGE KÉT VERSE
Szabó Lőrinc fordításában
A DOMB, MELYEN SÉTÁLUNK…[2024]

A domb, melyen sétálunk, csupa árnyék,
míg az odaát még fényben remeg,
friss-zöld füve fölött a holdvilág még
csak mint kis fehér felhőfolt lebeg.

A távolban már sápadnak az útak,
suttogás szól a vándorra: megállj!
A hegy láthatatlan vizei zúgtak?
Altatódalt gügyögött egy madár?

Két éji lepke, mely korán felébredt,
virágok közt kergetőzik tovább…
A tompa kínra a dombok s a rétek
már készítik az este illatát.

[SZABÓ LŐRINC]:
A domb, melyen sétálunk[2025]
Der hügel wo wir wandeln liegt im schatten

A domb, melyen sétálunk, csupa árnyék,
míg az odaát még fényben remeg,
friss-zöld füve fölött a holdvilág még
csak mint kis fehér felhőfolt lebeg.

A távolban már sápadnak az útak,
suttogás szól a vándorra: megállj!
A hegy láthatatlan vizei zúgtak?
Altatódalt gügyögött egy madár?

Két éji lepke, mely korán felébredt,
virágok közt kergetőzik tovább…
Halk bánatunkra a dombok s a rétek
már készítik az este illatát.

[>*260*] GEORGE:
Der teppich[2026]

Hier schlingen menschen mit gewächsen tieren
Sich fremd zum bund umrahmt von seidner franze
Und blaue sicheln weisse sterne zieren
Und queren sie in dem erstarrten tanze.
Und kahle linien ziehn in reich-gestickten
Und teil um teil ist wirr und gegenwendig
Und keiner ahnt das rätsel der verstrickten. .
Da eines abends wird das werk lebendig.
Da regen schauernd sich die toten äste
Die wesen eng von strich und kreis umspannet
Und treten klar vor die geknüpften quäste
Die lösung bringend über die ihr sannet!
Sie ist nach willen nicht: ist nicht für jede
Gewohne stunde: ist kein schatz der gilde •
Sie wird den vielen nie und nie durch rede
Sie wird den seltnen selten im gebilde.

[KÁLLAY MIKLÓS]:
A szőnyeg[2027]

Itt embert, állatot s növényt fon egybe
nem kért kötés a selymes rojtkeretben,
kék holdak s csillagok díszébe rejtve
e kúsza tánc tart kábán és meredten.

Kopasz vonal vág dús hímű ivekbe,
rész részbe olvad s boglyas bogba réved,
s ki sejti, mily talányt takar remegve?
De ím a mű egy este csak megéled

s rezdülnek borzongón a holt faágak,
s a szűk rajzok s körök béklyózta lények
az oldott bojtokból tisztán kiválnak,
kitárva mind, mi bennük ritka lényeg.

De nem ha várod, nem minden szokott
órán bomlik ki, nem közkincs a népnek,

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
A szőnyeg[2028]

Itt kavarognak emberek, növények
és keveregnek selyemrojt-keretben,
kék sarlókon fehér csillagok égnek
s minden lebűvölt, dermedt táncba retten.

Kopasz vonalak vége dús cikornya
s ellentmondó a rajzok furcsa teste.
Nincs senki, aki e rejtélyt feloldja,
de az egész felébred egyszer este.

Akkor borzongnak a halotti ágak,
miket körök, ívek zártak be folyvást,
a bogzott bojt elé nyiltan kiállnak
és végre hozzák az igaz megoldást.

Nem szóra és nem minden percben éppen,
a durvák mitse látnak itt e mintán,

[2022] LLK.237
[2023] Ms 4657/128 (*kézírás*)
[2024] Ms 4666/170 (*RÉ., 3. l.*)
[2025] SzLV.348; NMH.82
[2026] GW.I.190
[2027] NIK.313
[2028] IK.814-815
* *sic!*

soknak sosem nyít,* szólni sem szokott,
csak ritka látja ritkán néma képnek.

sokaknak sose szólanak beszédben,
csak keveseknek szólnak képbe, ritkán.

[SZABÓ LŐRINC]:
Sz.L. fordítása
DER TEPPICH. [2029]

Itt ember, állat s inda fonja össze
furcsa csokrát selyem~~rolytos~~ |*rojtos*| keretben|;|
hócsillagok s kék sarlók fényt fürösztve
s szikrázva állnak halk táncba meredten.

Sok puszta sáv tör himzett, dus taván át,
néhol megáll, – zavart és visszás kép lett –
s nem sejti senki a himzés talányát...
De egy estén a mü életre ébred.

Halk mozgás száll a[2031]
Halk mozgás száll a halott ágra, képre
s csikok, körök kanyarba szött csudája
kusza bojto~~j~~k közül tisztán kilépve
amit vártok: a megfejtést kitárja:

nem ahogy akarod;nem jö el érted
szürke órán;nem céhek titka, kincse|;|
a népnek uj,örökre meg-nem-értett
s a keveseknek is csak ritka kincse.
1918/19 Stephan George.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az élet szőnyege[2030]

Itt ember, állat s inda fonja össze
furcsa csokrát selyemrojtos keretben,
hócsillagok, kék sarlók fényt fürösztve
s szikrázva állnak halk táncba meredten.

Sok puszta sáv tör hímzett, dús taván át,
néhol megáll, – zavart és visszás kép lett –
s nem sejti senki a hímzés *talányát*...
De egy estén a mű életre ébred.

Halk mozgás száll a halott ágra, képre
s csíkok, körök kanyarba szőtt csodája
kusza bojtok közül tisztán kilépve
amit vártok: a *megfejtést* kitárja!

Nem ahogy akarod: nem jő el érted
szürke órán: nem céhek titka, kincse!
A népnek új, örökké meg-nem-értett
s a keveseknek is csak ritka kincse.[2032]

[>*261*] GEORGE:
Herzensdame[2033]

In enger gasse winkelreichem düster
Lief aus der kirche angsterfüllt der küster
Und rief den frommen frauen seiner pfarre
Dass jezt das gnadenbild nach oben starre

Dass seine lippen redend offen stünden. .
Sie kamen denkend ihrer lezten sünden
Sie warfen sich zu boden vor dem wunder –
Auch die gerechten zitterten jetzunder.

Es wurde nacht und tief erschauernd wallten
Sie aus dem tor.. nur sie in weissen falten
Die als die erste kam und deren name
Getreue ist und schöne herzensdame

Sie hatte nur das zeichen wahr gesehen
Ganz often war es nur vor ihrem flehen –
Sie schritt mit leicht geneigtem haupt in blauer
Verzückung und in wunderbarer trauer.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szív=Asszony ~~x~~ (Herzensdame)
– Stefan George [2034]

A sekrestyés a templomból kifutván
rémülten hadarta a zegzug utcán ~~x~~
az asszonyoknak, a plébániának,
hogy a szentkép ajkai nyitva állnak

és hogy a szeme, arca fölfelé néz…
S azok siettek az oltár elé és
bűneikre gondolva leborúltak —
Még az igaz szivek is elszorúltak.

Éj lett, s távoztak, töprengve kuszáltan…
Egyedűl ~~ő~~az, aki fehér ruhában
elsőnek jött meg, akit a csodálat
Hűségnek hív és szép Sziv=Asszonyának,

csak az látta, ~~mosolyog~~ |meg,| ~~az volt~~ |~~xxx~~|a jel| mit jelentett,
|válasz| |~~xxx~~| ~~xátott~~ csak az ő ~~könyörgésének~~ |imájának| intett —
Fejet hajtva kék elragadtatásban
~~ment~~ lépkedett az égi szomoruságban.
= Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Szivünk asszonya[2035]

A sekrestyés a templomból kifutván
rémülten hadarta a zegzug utcán
az asszonyoknak, a plébániának,
hogy a szentkép ajkai nyitva állnak

és hogy a szeme, arca fölfelé néz…
Azok siettek az oltár elé, és
bűneikre gondolva leborultak. —
Még az igaz szivek is elszorultak.

Éj lett, s távoztak, töprengve, kuszáltan…
Csak az az egy, aki fehér ruhában
elsőnek érkezett s kit a csodálat
Hűségnek hiv a szép Szívünk Asszonyának,

csak az látta jól, a jel mit jelentett,

[SZABÓ LŐRINC]:
Szivünk asszonya[2036]
Herzensdame

A sekrestyés a templomból kifutván
rémülten hadarta a zegzug utcán
az asszonyoknak, a plébániának,
hogy a szentkép ajkai nyitva állnak

és hogy a szeme, arca fölfelé néz…
Azok siettek az oltár elé, és
bűneikre gondolva leborúltak —
Még az igaz szivek is elszorúltak.

Éj lett, s távoztak, töprengve, kuszáltan…
Csak az az egy, aki fehér ruhában
elsőnek érkezett s kit a csodálat
Hűségnek hiv a szép Szivünk Asszonyának,

csak az látta jól, a jel mit jelentett,

2029 MS 4658/230 *(gépírás, autográf javításokkal és kiegészítésekkel*)
2030 ÉD.136; közli Mattyasovszky Erzsébet
2031 *halvány gépírás*
2032 1919. január 20.
2033 GW.I.194
2034 Ms 4657/153 (*kézírás; strófák vízszintes vonalakkal elválasztva*)
2035 SZERB ANTAL (szerk.): *Száz vers*
2036 ÖB.I.559-560

válasz csak az ő hivásának intett.
Fejet hajtva kék elragadtatásban
ment haza és égi szomoruságban.

válasz csak az ő hívásának intett —
Fejet hajtva kék elragadtatásban
ment haza és égi szomoruságban.

[>*262*] GEORGE:
Die maske[2037]

Hell wogt der saal vom spiel der seidnen puppen.
Doch eine barg ihr fieber unterm mehle
Und sah umwirbelt von den tollen gruppen
Dass nicht mehr viel am aschermittwoch fehle.

Sie schleicht hinaus zum öden park • zum flachen
Gestade • winkt noch kurz dem mummenschanze
Und beugt sich fröstelnd übers eis.. ein krachen
Dann stumme kälte • fern der ruf zum tanze.

Keins von den artigen rittern oder damen
Ward sie gewahr bedeckt mit tang und kieseln. .
Doch als im frühling sie zum garten kamen
Erhob sich oft vom teich ein dumpfes rieseln.

Die leichte schar aus scherzendem jahrhundert
Vernahm wol dass es drunten seltsam raune. .
Nur hat sie sich nicht sehr darob gewundert
Sie hielt es einfach für der wellen laune.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Az álarcos hölgy[2038]

A termen illeg a sok-sok selyembáb.
De az ő lázát némán födi rizspor.
Lelkében látja a hamvazószerdát,
a bús zsivaj körötte bárhogy is forr.

Kimegy a puszta parkba, a bokorban
röviden int még a farsangi bálnak,
didergve dől a jégre… zengve roppan.
Csend, néma fagy, benn táncra muzsikálnak.

A pípes lovag urak és a hölgyek
nem is látták a hináros mederbe…
De hogy tavasz lett és a kertbe jöttek,
a tó feléjük sóhajtott remegve.

Hallották. És a könnyűvérű század
nem kérdte, mi e tompa, morajos dal…
Tovább fecsegtek, vígan dudorásztak
tréfálva a tréfálkozó habokkal.

[SZABÓ LŐRINC]:
Stefan George *Die Maske*
Az álarcosnő[2039]

Selymes babák: fény s ~~árny~~ |*tánc*| ring ~~x~~ a teremben.
De egy rizspor alá rejtette lázát
s közel látta~~x~~ a bolond egyvelegben
a hamvazószerda nagy változását.

Kiszökik a zord parkba; a kietlen
parthoz; visszaint a komédiának
s a jég fölé hajlik… Valami reccsen…
Majd hideg csönd… Bent már uj zene árad.

Sok csinos párból észre egy se vette
a hiányzót, kit sás s kavics födött el…
De, hogy tavasszal kimentek a kertbe,
a *vízből* gyakran halk panasz nyögött fel.

A mul~~t~~ató évszázad könnyü népe (*rövid ü!*)
sejtette, hogy *sír* a tó furcsa mélye…
De egy se vette nagyon a szivére: (*rövid i!*)
azt hitte, csak a hullámok sz~~s~~eszélye.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az álarcosnő[2040]
Die Maske

Selymes babák: fény s tánc ring a teremben.
De egy rizspor alá rejtette lázát
s közel látta a bolond egyvelegben
a hamvazószerda nagy változását…

Kiszökik a zord parkba; a kietlen
parthoz; visszaint a komédiának
s a jég fölé hajlik. Valami reccsen.
Majd hideg csönd. Bent már uj zene árad.

Sok csinos párból észre egy se vette
a hiányzót, kit sás s kavics födött el…
De, hogy tavasszal kimentek a kertbe,
a vizből gyakran halk panasz nyögött fel.

A mulató évszázad könnyü népe
sejtette, hogy sír a tó furcsa mélye…
De egy se vette nagyon a szivére:
azt hitte, csak a hullámok szeszélye.

[>*263*] GEORGE:
Rom-Fahrer[2041]

Freut euch dass nie euch fremdes land geworden
Der weihe land der väter paradies
Das sie erlöst vom nebeltraum im norden
Das oft ihr sang mehr als die heimat pries.

Dort gaukelt vor euch ein erhabnes ziel
Durch duft und rausch in marmor und paneelen
Dort lasset ihr vom besten blute viel
Und ewig fesselt eure trunknen seelen

Wenn auch verderbenvoll der schöne buhle ..
Wie einst die ahnen denen dürftig schien
Die kalte treue vor dem fürstenstuhle:
Wunder der Welt! und sänger Konradin!

Durch euer sehnen nehmt ihr ewig teil
An froher flucht der silbernen galeeren
Und selig zitternd werfet ihr das seil
Vor königshallen an den azur-meeren.

[SZABÓ LŐRINC]:
Róma-járók[2042]

Örvendj: számodra ma sem idegen föld
a drága föld, apáink édene,
mely, hogy rajta észak ködálma megtört,
fölszállt dalukban honunk fölibe.

Fenséges cél káprázik ott eléd
fénymámorban, kőben, faburkolatban,
hagyd ott adódat, jó, bő véredét,
s örökre köt és egyre ittasabban

– bár meg is ronthat – a szép ifju csábja,
mint sok ősödet, itthon már akin
fakúlt a hideg trónhűség varázsa:
Világcsoda! és dalnok Konradin!

Sóvár lelked örökké ott lebeg,
ezüst gályák víg vitorláin, ott száll,
és repeső szívvel vetsz kötelet
az azúrparti királycsarnokoknál.

[SZABÓ LŐRINC]:
Róma-járók[2043]
Rom-fahrer

Örvendj: számodra ma sem idegen föld
a drága föld, apáink édene,
mely, hogy rajta észak ködálma megtört,
fölszállt dalukban honunk fölibe.

Fenséges cél káprázik ott eléd
fénymámorban, kőben, faburkolatban,
hagyd ott adódat, jó, bő véredét
s örökre köt és egyre ittasabban

– bár meg is ronthat – a szép ifju csábja…
mint sok ősödet, itthon már akin
fakúlt a hideg trónhűség varázsa:
Világcsoda! és dalnok Konradin!

Sóvár lelked örökké ott lebeg,
ezüst gályák víg vitorláin, ott száll,
és repeső szívvel vetsz kötelet
az azúrparti királycsarnokoknál.

[2037] GW.I.194-195
[2038] IK.814
[2039] Ms 4657/573; 4657/574 (*gépírás, autográf javításokkal*)
[2040] ÖB.II.829-830
[2041] GW.I.199
[2042] MB.309
[2043] ÖB48.144; ÖB.II.522-523

[>*264*] GEORGE:
Juli-schwermut[2044]
An Ernest Dowson

Blumen des sommers duftet ihr noch so reich:
Ackerwinde im herben saatgeruch
Du ziehst mich nach am dorrenden geländer
Mir ward der stolzen gärten sesam fremd.

Aus dem vergessen lockst du träume: das kind
Auf keuscher scholle rastend des ährengefilds
In ernte-gluten neben nackten schnittern
Bei blanker sichel und versiegtem krug.

Schläfrig schaukelten wespen im mittagslied
Und ihm träufelten auf die gerötete stirn
Durch schwachen schutz der halme-schatten
Des mohnes blätter: breite tropfen blut.

Nichts was mir je war raubt die vergänglichkeit.
Schmachtend wie damals lieg ich in schmachtender flur
Aus mattem munde murmelt es: wie bin ich
Der blumen müd • der schönen blumen müd!

[SZABÓ LŐRINC]:
St. George: Júliusi bánat[2045]

Virágos nyár, még gazdag az illatod:
fanyar vetés-szag kél, s te, piciny szulák,
a száraz karfán te nyúlsz ki utánam,
nem kell többé szezám és büszke kert.

Felejtett álom ébredez: a gyerek
a búzaföldek szűz rögein pihen,
körötte munka, meztelen aratók és
apadt korsó és tündöklő kasza.

Álmos darázs-raj dongta a dél dalát
s az ő kip~~x~~irult homlokára a
kalászok gyöngye árny=rácsán keresztűl
nagy vércsöppekben hullott a pipacs.

Ami enyém volt, sohase múlik el.
Szomjan, mint akkor, fekszem a szomju mezőn,
|s ajka~~x~~m| ~~a~~ bágyadtan suttogja: ~~xxxx~~ |de| fáraszt
a sok virág, a sok-sok szép virág.

—

Ford.: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Forditottam valamikor George „Krieg" c. nagy versét is. „Nyugat"

STEFAN GEORGE: JULIUS.[2046]

Nyári virágok illata dől ma is:
nyerslehű vetésben pici szulák,
perzselt sövény mentén te hívsz ma,
s a kert büszke szezáma idegen.

A feledésből álom kél: a gyerek
kalászos róna szüz rögein pihen,
nyár-izzásban, meztelen aratók és
fényes sarló s apadt korsó között.

Darázs hintázott álmosan a dalos
délben s pirúló homlokomat a füvek
gyönge árny-ernyőjén keresztül
pipacs verte: nagy csöppek, csupa vér.

Ami enyém volt, sohase múlik el.
Szomjun fekszem, mint akkor, a szomju mezőn,
s némán mormolja az ajkam: hogy gyötör
a sok virág, a sok-sok szép virág!

Forditotta: SZABÓ LŐRINC. *1928? – 27?*

[SZABÓ LŐRINC]:
Júliusi bánat[2047]
Juli-schwermut

Virágos nyár, még gazdag az illatod:
fanyar vetés-szag kél, s te, piciny szulák,
a száraz karfán te nyúlsz itt utánam,
nem kell többé szezám és büszke kert.

Felejtett álom ébredez: a gyerek
a búzaföldek szűz rögein pihen,
körötte munka, meztelen aratók és
apadt korsó és tündöklő kasza.

Álmos darázsraj dongta a dél dalát
s az ő kipirult homlokára a
kalászok gyöngye árny-rácsán keresztül
nagy vércsöppekben hullott a pipacs.

Ami enyém volt, sohase múlik el.
Szomjan, mint akkor, fekszem a szomju mezőn,
s ajkam bágyadtan suttogja: de fáraszt
a sok virág, a sok-sok szép virág.

[>*265*] GEORGE:
Feld vor Rom[2048]
An Ludwig von Hofmann

Von höhen maassen wir die abendgegend
Der welten trümmer sich im glanze regend
Wir treten in die fluren öd und streng
Von nah und fern ein hauch macht bang und eng.

Denn mussten wir vor aufgehäuftem prunke
Vor grosser gruft glorreichem säulenstrunke
Weniger weinen? und was war uns seit
Der kronen zier • der völker herrlichkeit!

Wir fühlen scheidend: säen oder roden
Verwehrt den schmerzlichen der stolze boden. .
Sieh! weit in wolken schein des ewigen tors
Und blut- und veilchenfalten eines flors

Auf wehem grün der welligen ebne fliegend
Frascati bleicher an den berg sich schmiegend. .
Noch einmal halt an diesem hügel still
Pflückend die schattenlilie asphodill.

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Táj~~ |*Mezőség*| Róma előtt
– Stefan George –[2049]

Magaslatról mértük az esti tájat,
felragyogó romjait a világnak,
itt üres és zord mezőség kör*í*t,
borzong a kép, b*ú*s*í*t és elszor*í*t.

Mert fölhalmozott pompa és felejtett
nagy s*í*rbolt dicső oszloptörzse mellett
kevésbbé s*í*rtunk?|,| ~~xxxxxxxxxx~~ |*s utódod mi, te*|
~~xxxxxxxxxxxxxx~~ |*koronák éke, népek gyönyöre?*|

B*ú*cs*ú*zva érezzük: hogy vesse, irtsa,
a szorongót a föld, a büszke, tiltja…
Nézd! az örök kapu, felhőn gy*ú*lva ki,
s egy fátyol vér- s ibolyaráncai

a lanka fájó zöldjén átlebegve,
Frascati ~~sápadt~~|*fakóbb*|an sím*ú*l a hegyre…
Állj még e dombon, s tépd, menvén tovább,
az aszfodélosz árnyliliomát.

[SZABÓ LŐRINC]:
Mezőség Róma előtt
– Stefan George –[2050]

Magaslatról mértük az esti tájat,
felragyogó romjait a világnak,
itt üres és zord mezőség kör*í*t,
borzong a kép, b*ú*s*í*t és elszor*í*t.

Mert fölhalmozott pompa és felejtett
nagy s*í*rbolt dicső oszloptörzse mellett
kevésbbé s*í*rtunk? s ~~örökröd~~ |*utódod*| mi, te,
koronák éke, népek gyönyöre?

B*ú*cs*ú*zva érezzük: hogy vesse, irtsa,
a szorongót a föld, a büszke, tiltja…
Nézd! az örök kapu, felhőn gy*ú*lva ki,
s egy fátyol vér- s ibolyaráncai

a lanka fájó zöldjén átlebegve,
Fra~~e~~scati f~~k~~akóbban sím*ú*l a hegyre…
Állj még e dombon, s tépd, menvén tovább,
az aszfodélosz árnyliliomát.

[2044] GW.I.211
[2045] Ms 4657/146 (*kézírás*)
[2046] Ms 4666/167 (*nyomtatott lap, autográf megjegyzésekkel*)
[2047] ÖB.I.62-63
[2048] GW.I.212
[2049] Ms 4657/576 (*gépírás, autográf javításokkal; utólag áthúzva*)
[2050] Ms 4657/577; Ms 4657/578 (*gépírás, autográf javításokkal*)

[SZABÓ LŐRINC]:
Mezőség Róma előtt[2051]

Magaslatról mértük az esti tájat,
felragyogó romjait a világnak;
itt üres és zord mezőség körít,
borzong a kép, búsít és elszorít.

Mert fölhalmozott pompa és felejtett
nagy sírbolt dicső oszloptörzse mellett
kevésbbé sírtunk? s utódod mi, te
koronák éke, népek gyönyöre?

Búcsúzva érezzük: hogy vesse, irtsa,
a szorongót a föld, a büszke, tiltja…
Nézd! az örök kapu, felhőn gyúlva ki,
s egy fátyol vér- s ibolyaráncai

a lanka fájó zöldjén átlebegve,
Frascati fakóbban símúl a hegyre…
Állj még e dombon, s tépd, menvén tovább,
az aszfodélosz árnyliliomát.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Mezőség Róma előtt[2052]
Feld vor Rom

Magaslatról mértük az esti tájat,
felragyogó romjait a világnak,
itt most üres, zord mezőség körít;
borzong a kép, búsít és elszorít.

De fölhalmozott pompa és felejtett
nagy sírbolt dicső oszloproncsa mellett
kevésbbé sírtunk? s utódod mi, te,
koronák éke, népek gyönyöre?

Búcsúzva érezzük: hogy vesse, irtsa,
a szorongót a föld, a büszke, tiltja…
Nézd! az örök kapu, felhőn gyúlva ki,
s egy fátyol vér- s ibolyaráncai

a lanka fájó zöldjén átlebegve,
Frascati fakóbban símúl a hegyre…
Állj még e dombon, s tépd, menvén tovább,
az aszfodélosz árnyliliomát.

[>*266*] GEORGE:
Südliche bucht[2053]
An Ludwig von Hofmann

An grünen klippen laden selige gärten
Wo blumen sich mit blauen wogen mengen
Und frühe winde zart und glühend sprengen
Um den Gebundnen die metallnen härten.

In lila-himmel streuen berge funken –
Hier lockt die dämmerung der safirgrotte
Dort in verklärte fernen zieht die flotte. .
Ihn hat ein schauer jung geküsst und trunken

Dass er berührt vom spiel gewiegter hüfte
Den einen namen seufze sage singe. .
Und starker odem in dem zauberringe
Wie wein und honig meer und tempelgrüfte

Hat ihm in traumes ruhe-reich verholfen. .
Wo er in lied und segen der zypresse
Sein kaltes land und steiles werk vergesse
Langsam sich lösend vor den purpurgolfen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Déli öböl[2054]

Zöld szirteken dús kertek integetnek,
hol virágokra kék hullám repes föl,
s korai enyhe és izzó szelektől
pattogzik érc-gúzsa a Megkötöttnek.

Hegyek szikráznak mélylila egekbe –
itt zafirbarlang árnya csábit, ott a
dicsőült távlatokba fut a flotta…
Őt egy borzam ifjúvá üditette,

s most csipők táncát nézve csak a titkolt
nevet, csak azt sóhajtja, mondja, zengi…
S hogy a varázskör ereje belengi,
mint bor s méz, tenger és templomi sírbolt,

köréje álom-megnyugvás csukódik…
s ő dalban és ciprustól áldva néma
jéghonát s szirt müvét felejti, és a
biboröblök közt lassan felocsúdik.

[SZABÓ LŐRINC]:
Déli öböl[2055]
Südliche bucht

Zöld szirteken dús kertek integetnek,
hol virágokra kék hullám repes föl
s korai enyhe és izzó szelektől
pattogzik érc-gúzsa a Megkötöttnek.

Hegyek szikráznak mélylila egekbe –
itt zafirbarlang árnya csábit; ott a
dicsőült messzeségbe fut a flotta…
Egy borzam Őt ifjúvá üditette,

s most csipők táncát nézve csak a titkolt
nevet, csak azt sóhajtja, mondja, zengi…
S hogy a varázskör ereje belengi,
mint bor s méz, tenger és templomi sírbolt,

köréje álom-megnyugvás csukódik…
s ő dalban és ciprustól áldva néma
jéghonát s szirt müvét felejti, és a
biboröblök közt lassan felocsúdik.

[>*267*] GEORGE:
Morgenschauer[2056]

Lässt solch ein Schmerz sich nieten
Und solch ein hauch und solch ein licht?
Der morgen sich gebieten
Der fremd und selig in uns bricht?

Wie durch die seele zogen
Die pfade – dann durch das gefild.
Gelinde düfte sogen
Dann gossen sie sich schnell und wild.

Trüb wie durch tränen schwimmen
Der baum • das haus das uns empfängt.
Ein weisses festtag-glimmen
Der kirschenzweig der überhängt

Ein rauschendes geflitter
Entzückt und quält – macht schwer und frei . .
Ein schwanken süss und bitter
Ein singen sonder melodei . .

[EÖRSI ISTVÁN]:
Reggeli borzongás[2057]

Rögzíthetsz ily kínt szeggel,
ily fényt? ily leheletet?
Üdvözült, furcsa reggel
belénk hogyan szökkenhetett?

Mint lelken át, haladtak
ösvények – majd a réten át.
Lágy illatok nyalogattak
s gyorsan, vadul folytak tovább.

Mint könnyön át, fa hintáz,
s a ház, mely minket befogad.
fehér ünnepnap-izzás
lengő cseresznyeág alatt.

Megejt s gyötör – elejt és
fölemel villódzás-moraj…
Édes-keserü lengés
melódia-nélküli dal…

[SZABÓ LŐRINC]:
HAJNALI BORZONGÁS[2058]

Ki rögzít meg, lehellet?
S ily bánatot ki? s ennyi fényt?
s hajnalt, amelynek
üdve idegen tör belénk?

Mintha lelken szaladna
át az ösvény, – és elvonúl.
Lágy illatok dagadnak,
aztán ömlenek gyors-vadúl.

Könnyzavarta homály: ház,
odamegyünk; s ú́sznak a fák;
fehér ünnep-sugárzás
fölöttünk a cseresznye-ág;

Szétvillanó zsibongás
gyújt s bánt, – lankaszt és égbe hí…
Édes-keserű ingás,
dallamtalan dal hangjai…

[2051] MB.308
[2052] ÖB48.47; ÖB.II.96
[2053] GW.I.212-213
[2054] MB.307
[2055] ÖB48.34; ÖB.II.70
[2056] GW.216-217
[2057] GH.95-96
[2058] Ms 4666/167 (nyomtatott szöveg, 241. sz. lapon)

[>*268*] GEORGE:
Das zeitgedicht[2059]

Ihr meiner zeit genossen kanntet schon
Bemaasset schon und schaltet mich – ihr fehltet.
Als ihr in lärm und wüster gier des lebens
Mit plumpem tritt und rohem finger ranntet:
Da galt ich für den salbentrunknen prinzen
Der sanft geschaukelt seine takte zählte
In schlanker anmut oder kühler würde •
In blasser erdenferner festlichkeit.

Von einer ganzen jugend rauhen werken
Ihr rietet nichts von qualen durch den sturm
Nach höchstem first • von fährlich blutigen träumen.
›Im bund noch diesen freund!‹ und nicht nur LECHZEND
Nach tat war der empörer eingedrungen
Mit dolch und fackel in des feindes haus. .
Ihr kundige las't kein schauern • las't kein lächeln •
Wart blind für was in dünnem schleier schlief.

Der pfeifer zog euch dann zum wunderberge
Mit schmeichelnden verliebten tönen • wies euch
So fremde schätze dass euch allgemach
Die welt verdross die unlängst man noch pries.
Nun da schon einige arkadisch säuseln
Und schmächtig prunken: greift er die fanfare •
Verlezt das morsche fleisch mit seinen sporen
Und schmetternd führt er wieder ins gedräng.

Da greise dies als mannheit schielend loben
Erseufzt ihr: solche hoheit stieg herab!
Gesang verklärter wolken ward zum schrei!. .
Ihr sehet wechsel • doch ich tat das gleiche.
Und der heut eifernde posaune bläst
Und flüssig feuer schleudert weiss dass morgen
Leicht alle schönheit kraft und grösse steigt
Aus eines knaben stillem flötenlied.

[GULYÁS PÁL]:
A kordal[2060]

Kortársaim, ti már ismertetek,
mértetek, szidtatok – tévedtetek.
Midőn a lét zajában s vad hevében
lomha lábbal törtetek s nyers ököllel:
a kenetittas fejedelem voltam,
ki halkan ringva számlált taktusára
karcsú keccsel s hideg királyisággal,
egy halvány földöntúli ünnepen.

Egy egész ifjuság zord napjait
ti nem tudtátok a kínt át a vészen
a bérc felé, a szörnyű véres álmot.
„Köztünk még e barát!" – s nem csak epedve,
de tett után nyomult a lázadó
tőrrel s fáklyával az ellen lakába…
Ti nem láttatok borzadályt s mosolyt,
vak voltatok, mit rejt a lenge fátyol.

Majd kicsalt a sipos a csodahegyre
mézes szerelmi lángokkal s oly furcsa
kincseket tárt elétek, hogy unottá
lett a világ, mit tegnap még dícsértetek.
S hogy némelyik árkádi-mód susog már
s nyalkán díszlik: ő kapja trombitáját,
bevágja a rongy húst sarkantyujával
s csattogva ront megint az ár közé.

Mert kancsin ezt az agy hősnek dícséri,
sóhajtok: ily nagyság szállt alá!
A Szent felhők dala rikácsba fúlt!…
Ti változást láttok: s csak azt tevém.
És aki ma érctrombitába fú
s híg tüzet vagdos, tudja jól, hogy holnap
csapongva száll minden szépség, erő,
nagyság egy fiú csöndes sípdalából.

[SZABÓ LŐRINC]:
Vers a jelenkorhoz[2061]
Das zeitgedicht

Ismertetek már, kortársaim, és meg-
mértetek s szidtatok – tévedtetek.
Míg lármásan s mohón rohantatok
az életben vad ujjal és esetlen:
én kenetittas herceg számba mentem,
ki lágyan ringatózva ütemez,
hűvös meltóságban vagy karcsu kecsben,
sápadtan, égin, ünnepélyesen.

Zord művéből egy egész ifjuságnak
semmit se tudtatok; s kínról, rohamról
a legfőbb oromra; vész-álmaimról.
„Még e barát is velük!" s nemcsak a
tettvágy vitte tőrrel a lázadót
s fáklyával az ellen lakába… Értők,
nem láttatok borzadályt; nem mosolyt;
vakok, egy fátyol mögé sejteni.

Aztán a csodahegyre csalt hizelgő,
szerelmes hangjaival a sipos:
oly idegen kincseket mutatott, hogy
kiábrándított magasztalt világa.
S hogy néhány már arkádiázva suttog
s göthösen pompázik: ő harsonát fog,
sarkantyúját a reves húsba vágja
s harsogva ismét a tömegbe tör.

Hogy sanda vénség erre férfias!-t mond,
felsóhajttok: mily fenség szállt alá!
rikoltás a dicsfelhők éneke!…
Ti változni láttok, én egy maradtam.
S ki most serkentő trombitába fúj
s folyékony tüzet szór szét, tudja: holnap
könnyen szépség, nagyság s erő lehet
egy fiú csöndes fuvoladala.

[SZABÓ LŐRINC]:
Vers a jelenkorhoz[2062]

Ismertetek már, kortársaim, és meg-
mértetek s szidtatok – tévedtetek.
Míg lármásan s mohón rohantatok
az életben vad ujjal és esetlen:
én kenetittas herceg számba mentem,
ki lágyan ringatózva ütemez,
hűvös meltóságban vagy karcsu kecsben,
sápadtan, égin, ünnepélyesen.

Zord művéből egy egész ifjuságnak
semmit se tudtatok; s kínról, rohamról
a legfőbb oromra; vész-álmaimról.
„Még e barát is velük!" s nemcsak a
tettvágy vitte tőrrel a lázadót
s fáklyával az ellen lakába… Értők,
nem láttatok borzadályt; nem mosolyt;
vakok, egy fátyol mögé sejteni.

Aztán a csodahegyre csalt hizelgő,
szerelmes hangjaival a sípos:
oly idegen kincseket mutatott, hogy
kiábrándított magasztalt világa.
S hogy néhány már arkádiázva suttog
s göthösen pompázik: ő harsonát fog,
sarkantyúját a reves húsba vágja
s harsogva ismét a tömegbe tör.

Hogy sanda vénség erre férfias!-t mond,
felsóhajttok: mily fenség szállt alá!
rikoltás a dicsfelhők éneke!…
Ti változni láttok, én egy maradtam.
S ki most serkentő trombitába fúj
s folyékony tüzet szór szét, tudja: holnap
könnyen szépség, nagyság s erő lehet
egy fiú csöndes fuvoladala.

[2059] GW.I.227-228
[2060] GPV.621-622
[2061] ÖB48.152; ÖB.II.539-540
[2062] VAP.612-613

[>*269*] GEORGE:
Goethe-Tag[2063]

Wir brachen mit dem zarten frührot auf
Am sommerend durch rauchendes gefild
Zu Seiner stadt. Noch standen plumpe mauer
Und würdelos gerüst von menschen frei
Und tag – unirdisch rein und fast erhaben.
Wir kamen vor sein stilles haus • wir sandten
Der ehrfurcht blick hinauf und schieden. Heute
Da alles rufen will schweigt unser gruss.

Noch wenig stunden: der geweihte raum
Erknirscht: sie die betasten um zu glauben. .
Die grellen farben flackern in den gassen •
Die festesmenge tummelt sich die gern
Sich schmücktden Grossenschmückend und ihn fragt
Wie er als schild für jede sippe diene –
Die auf der stimmen lauteste nur horcht •
Nicht höhen kennt die seelen-höhen sind.

Was wisst ihr von dem reichen traum und sange
Die ihr bestaunet! schon im kinde leiden
Das an dem wall geht • sich zum brunnen bückt •
Im jüngling qual und unrast • qual im manne
Und wehmut die er hinter lächeln barg.
Wenn er als ein noch schönerer im leben
Jezt käme – wer dann ehrte ihn? er ginge
Ein könig ungekannt an euch vorbei.

Ihr nennt ihn euer und ihr dankt und jauchzt –
Ihr freilich voll von allen seinen trieben
Nur in den untren lagen wie des tiers –
Und heute bellt allein des volkes räude…
Doch ahnt ihr nicht dass er der staub geworden
Seit solcher frist noch viel für euch verschliesst
Und dass an ihm dem strahlenden schon viel
Verblichen ist was ihr noch ewig nennt.

[SZABÓ LŐRINC]:
George : Goethe-nap[2064]

(*két sor áthúzott gyorsírás*)

Kora hajnalban ~~párolgó xxxxxxxx~~ |párás nyárutói|
|mezőn át| mentünk ~~xxxxxx~~ az Ő városába.
Még embertől szabadon állt a lompos
fal s a dísztelen állvány, |–| földietlen
tiszta volt a nap és csaknem magasztos.
Elértü~~nk~~k néma ház~~hoz~~|t|; hódolattal
néztünk föl rá s búcsúztunk. Ma, mikor
minden kiált, nem szól üdvözletünk.

Pár óra még: a szent hely megcsikordul:
akik tapintanak, hogy higyjenek…
Rikoltó szinek lobognak az utcán; (*négy sor áthúzott gyorsírás*)
tolong az ünneplő tömeg, amely
szeret díszelegni a Nagy diszében
s pereputtya pajzsát keresi benne –
a leghangosabb hangot hallja csak
s nem ismer lelki magasságokat.

Mit tudtok a dús álomról s a dalról,
ti álmélkodók! Kín már a gyerekben,
ki a falon megy, a kúthoz hajol;
kín s nyugtalanság az ifjúban; és kín
a férfiban, bánat, melyet mosoly föd.
Ha most élve s még szebben megjelennék –
ki tisztelné? fel nem ismert királyként
haladna el soraitok előtt.

Tiétek volt, ujjong ~~felé~~ |hozzá| a hála –
Igen, ösztöne részesei vagytok,
~~de~~ csak alsóbb minőségben, mint az állat –
És ma csupán a koszos nép ugat…
De nem sejtitek, hogy Ő, aki por lett,
még mindig mily sokat rejt számotokra
s hogy rajta, a tündöklőn, ~~csak xxxx~~ |megfakult|
~~megsápadt már mit~~ |sok minden, amit| öröknek neveztek.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
GOETHE-NAP[2065]
Írta: STEFAN GEORGE (1867-1939[*])

Kora hajnalban párás nyárutói
mezőn át mentünk az Ő városába.
Még embertől szabadon állt a lompos
fal s a dísztelen állvány, – földietlen
tiszta volt a nap és csaknem magasztos.
Elértük néma házát; hódolattal
néztünk föl rá s búcsúztunk. Ma, mikor
minden kiált, nem szól üdvözletünk.

Pár óra még: a szent hely megcsikordul:
akik tapintanak, hogy higyjenek…
Rikoltó színek lobognak az utcán;
tolong az ünneplő tömeg, amely
szeret diszelegni a Nagy díszében
s pereputtya pajzsát keresi benne –
a leghangosabb hangot hallja csak
s nem ismer lelki magassságokat.[**]

Mit tudtok a dús álomról s a dalról,
ti álmélkodók! Kín már a gyerekben,
ki a Falon megy, a Kúthoz hajol;
kín s nyugtalanság az ifjúban; és kín
a férfiban, bánat, melyet mosoly fed.
Ha most, élve s még szebben, megjelennék –
ki tisztelné? Fel nem ismert királyként
haladna el soraitok előtt.

Tiétek volt, ujjong hozzá a hála. –
Igen, ösztönei részesei vagytok,
csak alsóbb minőségben mint az állat –
És ma csupán a koszos nép ugat…

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe-nap[2066]

Kora hajnalban párás nyárutói
mezőn át mentünk az Ő városába.
Még embertől szabadon állt a lompos
fal s a dísztelen állvány, – földietlen
tiszta volt a nap és csaknem magasztos.
Elértük néma házát; hódolattal
néztünk föl rá s búcsúztunk. Ma, mikor
minden kiált, nem szól üdvözletünk.

Pár óra még: a szent hely megcsikordul:
akik tapintanak, hogy higyjenek…
Rikoltó színek lobognak az utcán;
tolong az ünneplő tömeg, amely
szeret díszelegni a Nagy díszében
s pereputtya pajzsát keresi benne –
a leghangosabb hangot hallja csak
s nem ismer lelki magasságokat.

Mit tudtok a dús álomról s a dalról,
ti álmélkodók! Kín már a gyerekben,
ki a Falon megy, a Kúthoz hajol;
kín a nyugtalanság az ifjúban; és kín
a férfiban, bánat, melyet mosoly fed.
Ha most, élve s még szebben, megjelennék –
ki tisztelné? Fel nem ismert királyként
haladna el soraitok előtt.

Tiétek volt, ujjong hozzá a hála. –
Igen, ösztöne részesei vagytok,
csak alsóbb minőségben mint az állat –
És ma csupán a koszos nép ugat…

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe-nap[2067]
Goethe-tag

Kora hajnalban párás nyárutói
mezőn át mentünk az Ő városába.
Még embertől szabadon állt a lompos
fal s a dísztelen állvány, – földietlen
tiszta volt a nap és csaknem magasztos.
Elértük néma házát; hódolattal
néztünk föl rá s búcsúztunk. Ma, mikor
minden kiált, nem szól üdvözletünk.

Pár óra még: a szent hely megcsikordul:
akik tapintanak, hogy higyjenek…
Rikoltó színek lobognak az utcán;
tolong az ünneplő tömeg, amely
szeret diszelegni a Nagy diszében
s pereputtya pajzsát keresi benne –
a leghangosabb hangot hallja csak
s nem ismer lelki magasságokat.

Mit tudtok a dús álomról s a dalról,
ti álmélkodók! Kín már a gyerekben,
ki a Falon megy, a Kúthoz hajol;
kín s nyugtalanság az ifjuban; és kín
a férfiban, bánat, melyet mosoly fed.
Ha most, élve s még szebben, megjelennék –
ki tisztelné? fel nem ismert királyként
haladna el soraitok előtt.

Tiétek volt, ujjong hozzá a hála –
Igen, ösztöne részesei vagytok,
csak alsóbb minőségben, mint az állat –
s ma csupán a koszos nép ugat…

[2063] GW.I.229-230
[2064] Ms 4657/143.I-II. (*kézírás*)
[2065] ÖB.I.513-514
[*] *sic!*
[2066] RÉ.1941.V.24., 3 (Ms 4666/193) *tévesen: »1867-1939«!*
[2067] ÖB.I.513-514

De nem sejtitek, hogy Ő, aki por lett,
még mindig mily sokat rejt számotokra
s hogy rajta, a tündöklőn, megfakult
sok minden, amit öröknek neveztek.
Fordította: Szabó Lőrinc

De nem sejtitek hogy Ő, aki por lett,
még mindig mily sokat rejt számotokra
s hogy rajta, a tündöklőn, megfakult
sok minden, amit öröknek neveztek.

De nem sejtitek, hogy Ő, aki por lett,
még mindig mily sokat rejt számotokra
s hogy rajta, a tündöklőn, megfakult
sok minden, amit öröknek neveztek.

[>*270*] GEORGE:
Nietzsche[2068]

Schwergelbe wolken ziehen überm hügel
Und kühle stürme – halb des herbstes boten
Halb frühen frühlings… Also diese mauer
Umschloss den Donnerer – ihn der einzig war
Von tausenden aus rauch und staub um ihn?
Hier sandte er auf flaches mittelland
Und tote stadt die lezten stumpfen blitze
Und ging aus langer nacht zur längsten nacht.

Blöd trabt die menge drunten • scheucht sie nicht!
Was wäre stich der qualle • schnitt dem kraut!
Noch eine weile walte fromme stille
Und das getier das ihn mit lob befleckt
Und sich im moderdunste weiter mästet
Der ihn erwürgen half sei erst verendet!
Dann aber stehst du strahlend vor den zeiten
Wie andre führer mit der blutigen krone.

Erlöser du! selbst der unseligste –
Beladen mit der wucht von welchen losen
Hast du der sehnsucht land nie lächeln sehn?
Erschufst du götter nur um sie zu stürzen
Nie einer rast und eines baues froh?
Du hast das nächste in dir selbst getötet
Um neu begehrend dann ihm nachzuzittern
Und aufzuschrein im schmerz der einsamkeit.

Der kam zu spät der flehend zu dir sagte:
Dort ist kein weg mehr über eisige felsen
Und horste grauser vögel – nun ist not:
Sich bannen in den kreis den liebe schliesst. .
Und wenn die strenge und gequälte stimme
Dann wie ein loblied tönt in blaue nacht
Und helle flut – so klagt: sie hätte singen
Nicht reden sollen diese neue seele!

[SZABÓ LŐRINC]:
Nietzsche[2069]
Írta Stefan George

Mélysárga felhők húznak át a dombon
s hűvös viharok, ősz s koratavasz
futárai félig… Tehát, e fal
zárta a Mennydörgőt, ki egymaga
volt a por és füst társ-ezrei közt?
Itt küldte lapos dombvidéktre és holt
városra végső, tört villámait
s ment leghosszabb éjbe a hosszu éjből.

Bambán üget lent a tömeg. Ne bántsd!
Puhánynak mi a kés? írtás a gyomnak?
Egy ideig még jámbor csönd legyen;
előbb pusztúljon a barom: dicséri
s beszennyezi s hízik tovább a rothadt
gőzben, mely Őt megfojtani segített!
S akkor: felragyogsz az idők előtt, mint
a többi vezér, véres koronáddal.

Te, Megváltó! s legmegváltatlanabb –
Mily sors és súly nyomott, hogy sose láttad
a vágyak országának mosolyát?
Nyugalom s építés öröme nélkül
isteneket emeltél, dönteni?
Megölted a legközelebbvalót
magadban, hogy vágyva reszkess felé
és átsikoltsd a magány kínjait.

Későn jött, aki könyörögve mondta:
– Nincs már több út gleccserek s iszonyú
sasok fészkei közt, most: vissza kell
vonúlni a szeretet gyürüjébe…
S ha aztán a szigorú s meggyötört hang
himnuszként száll kék égbe s ragyogó
zuhatagba, – sírjunk: óh, mért beszélt
ez az új lélek, mért nem énekelt!

[SZABÓ LŐRINC]:
Ez a végső forma, nem a Pandorabeli!

George
Nietzsche[2070]

Mélysárga felhők húznak át a dombon
s hűvös viharok — fél=ősz s fél=tavasz
hirnökei… Ez tehát, ez a fal
zárta körül a Mennydörgőt, aki
por= és füst=ezrek közt egymaga volt?
Lapos dombokra s holt városra innen
küldte végső, tompa villámait
s nagy éjére itt jött a legnagyobb éj.

Lent bambán lohol a tömeg; ne bántsd!
Puhánynak mi a kés? irtás a gyomnak?
Egy darabig még jámbor csönd legyen,
|*s*| pusztuljon elöbb a barom: dícséri
s beszennyezi s hízik tovább a rothadt
gőzben, mely Őt megfojtani segített!
S akkor: fölragyogsz az idő előtt, mint
a többi vezér, véres koronáddal.

Te, Megváltó! s legmegváltatlanabb –
Mily sors és súly nyomott, hogy sohse láttad
a vágyak országának mosolyát?
Nyugalom s építés öröme nélkül
isteneket emeltél, dönteni?
Megölted a legközelebbvalót
magadban, hogy vágyva reszkess feléje
és feljajdulj a fájdalmas magányban.

Későn jött, aki könyörögve mondta:
Ott már nincs út glecserek s iszonyú
sasok fészkei közt, – most vissza kell
vonúlni a szeretet gyűrüjébe…
S ha aztán a szigorú s meggyötört hang
himnuszként zeng kék éjbe s ragyogó
zuhatagba, – sirjunk: óh, mért beszélt
ez az uj lélek, mért nem énekelt!
= Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Nietzsche[2071]
Nietzsche

Mélysárga felhők húznak át a dombon
s hűvös viharok – fél-ősz s fél-tavasz
hirnökei… Ez tehát, ez a fal
zárta körül a Mennydörgőt, aki
por- és füst-ezrek közt egymaga volt?
Lapos dombokra s holt városra innen
küldte végső, tompa villámait
s nagy éjére itt jött a legnagyobb éj.

Lent bambán lohol a tömeg; ne bántsd!
Puhánynak mi a kés? irtás a gyomnak?
Egy darabig még jámbor csönd legyen
s pusztuljon előbb a barom: dicséri
s beszennyezi, s hízik tovább a rothadt
gőzben, mely Őt megfojtani segített!
S akkor: felragyogsz az idő előtt, mint
a többi vezér, véres koronáddal.

Te, Megváltó! s legmegváltatlanabb –
Mily sors és suly nyomott, hogy sohse láttad
a vágyak országának mosolyát?
Nyugalom s építés öröme nélkül
isteneket emeltél, dönteni?
Megölted a legközelebbvalót

** *sic!*
[2068] GW.I.231-232
[2069] P.27-28
[2070] Ms 4657/150.I-II. (*kézírás*)
[2071] ÖB.I.514-515

magadban, hogy vágyva reszkess utána
és feljajdulj a fájdalmas magányban.

Későn jött, aki könyörögve mondta:
Ott már nincs út glecserek s iszonyú
sasok fészkei közt, – most vissza kell
vonúlni a szeretet gyürüjébe…
S ha aztán a szigorú s meggyötört hang
himnuszként zeng kék égbe s ragyogó
zuhatagba, – sírjunk: óh, mért beszélt
ez az uj lélek, mért nem énekelt!

[>*271*] GEORGE:
Leo XIII.[2072]

Heut da sich schranzen auf den thronen brüsten
Mit wechslermienen und unedlem klirren:
Dreht unser geist begierig nach verehrung
Und schauernd vor der wahren majestät
Zum ernsten väterlichen angesicht
des Dreigekrönten wirklichen Gesalbten
Der hundertjährig von der ewigen burg
Hinabsieht: schatten schön erfüllten daseins.

Nach seinem sorgenwerk für alle welten
Freut ihn sein rebengarten: freundlich greifen
In volle trauben seine weissen hände·
Sein mahl ist brot und wein und leichte malve
Und seine schlummerlosen nächte füllt
Kein wahn der ehrsucht · denn er sinnt auf hymnen
An die holdselige Frau · der schöpfung wonne ·
Und an ihr strahlendes allmächtiges kind.

›Komm heiliger knabe! hilf der welt die birst
Dass sie nicht elend falle! einziger retter!
In deinem schutze blühe mildre zeit
Die rein aus diesen freveln sich erhebe. .
Es kehre lang erwünschter friede heim
Und brüderliche bande schlinge liebe!‹
So singt der dichter und der seher weiss:
Das neue heil kommt nur aus neuer liebe.

Wenn angetan mit allen würdezeichen
Getragen mit dem baldachin – ein vorbild
Erhabnen prunks und göttlicher verwaltung –
ER eingehüllt von weihrauch und von lichtern
Dem ganzen erdball seinen segen spendet:
So sinken wir als gläubige zu boden
Verschmolzen mit der tausendköpfigen menge
Die schön wird wenn das wunder sie ergreift.

[SZABÓ LŐRINC]:
Részlet!

XIII. Leo
– Stefan George –[2073]

Hogy kal*m*árképpel s ne*m*telen csörögve
udvaroncok pöffeszkednek a tr*ó*non:
tiszte*letsó*vár s az igazi fenség
előtt borzong*ó* szellemünk *m*a a
Háromszor-koron~~ashoz~~|*zott*|, a val*ó*ban
Fölkent arcához ford*ú*l, aki száz
évével az örök várb*ó*l tekint
reánk: szépen teljesült élet árnya.

Stb.

Ford.: Szabó Lőrinc

[>*272*] GEORGE:
Der widerchrist[2074]

›Dort kommt er vom berge • dort steht er im hain!
Wir sahen es selber • er wandelt in wein
Das wasser und spricht mit den toten.‹

O könntet ihr hören mein lachen bei nacht:
Nun schlug meine stunde • nun füllt sich das garn •
Nun strömen die fische zum hamen.

Die weisen die toren – toll wälzt sich das volk •
Entwurzelt die bäume • zerklittert das korn •
Macht bahn für den zug des Erstandnen.

Kein werk ist des himmels das ich euch nicht tu.
Ein haarbreit nur fehlt • und ihr merkt nicht den trug
Mit euren geschlagenen sinnen.

Ich schaff euch für alles was selten und schwer
Das Leichte • ein ding das wie gold ist aus lehm •
Wie duft ist und saft ist und würze –

Und was sich der grosse profet nicht getraut:

[SZABÓ LŐRINC]:
Az Antikrisztus[2075]
Írta Stefan George

„Ott áll a hegyen; jön a ligeten át;
láttuk, bor a víz, ha akarja; szavát
a halottak is értik a sirban.”

Tudnák csak, éjszaka hogy kacagok;
megjött az időm, kint vár a horog,
és telik a, roskad a háló.

A bölcs, a bolond, – nyargal ma a nép,
erdőt kiszakítva, tiporva vetést
tör utat diadalmenetemnek.

Mindent, mit az ég megigér, megadok;
hajszálnyi csalás, de ki látja, mikor
érzékeitek veri vakság?

Megadom, ami ritka, nehéz, ahelyett
a Könnyüt; arany ez a sár s tietek
ez az uj zamat, illat, e fűszer.

És amit a nagy próféta se mert:

2072 GW.236-237
2073 Ms 4658/231 (*gépírás; autográf javításokkal*)
2074 GW.I.258
2075 P.311

Die kunst ohne roden und säen und baun
Zu saugen gespeicherte kräfte.

Der Fürst des Geziefers verbreitet sein reich •
Kein schatz der ihm mangelt • kein glück das ihm weicht. .
Zu grund mit dem rest der empörer!

Ihr jauchzet • entzückt von dem teuflischen schein •
Verprasset was blieb von dem früheren seim
Und fühlt erst die not vor dem ende.

Dann hängt ihr die zunge am trocknenden trog •
Irrt ratlos wie vieh durch den brennenden hof. .
Und schrecklich erschallt die posaune.

Tanultok – eke, borona sose kell –
szipolyozni nagy, ősi erőket.

A Férgek Ura ma hazát alapít,
kincs s pálma övé; s ha van maradék:
pokolba a lázadozókkal!

Ujjongtok az ördögi Látszat előtt,
pazarolva a vért meg a régi velőt,
s a nyomort csak a vég szeme látja.

Nyalod akkor üres vályúimat, óh
futsz, csorda, De lángol az udvar, az ól,
s megdördül a Kürt, az Itélet.

[SZABÓ LŐRINC]:
(Ez a szöveg a végleges, nem a Pandorabeli!)

George: Az Ellenkrisztus[2076]

„Ott áll a hegyen; jön a ligeten át;
láttuk: bor a víz, ha akarja; szavát
a halottak is értik a sirban.”

Tudnák csak, éjszaka hogy kacagok;
megjött az idöm, ~~kxxxx~~ |és kész| a horog
és telik a, roskad a háló.

A bölcs, a bolond, rohan, árad a nép,
fákat kiszakítva, tiporva vetést
tör utat diadalmenetemnek.

Mindent, mit az ég ~~meg~~|csak| igér|t|, megadok;
Hajszálny a csalás, de ki látja, mikor
érzékeitek veri vakság?

Megadom, ami ritka, nehéz, ahelyett
a Könnyüt: arany ez a sár s tietek
ez az uj zamat, illat, e fűszer –

és amit a nagy próféta se mert,
megmondom a titkot: a munka helyett
hogy éltet a késaz, ami megvan.

A Férgek Ura ma hazát alapít;
kincs s pálma övé; s ha van maradék:
pokolba a lázadozókkal!

Ujjongtok az ördögi ~~l~~|L|átszat[2078] előtt,
pazarolva a vért meg a régi velőt
s a nyomort csak a vég szeme látja.

Nyalod akkor üres vályúimat, óh
|futsz,| csorda, de lángol az udvar, az ól…
S megdördül a kürt, az itélet.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az Antikrisztus[2077]
Der Widerchrist

„Ott áll a hegyen; jön a ligeten át;
láttuk: bor a víz, ha akarja; szavát
a halottak is értik a sírban.”

Tudnák csak, éjszaka hogy kacagok;
megjött az időm; és kész a horog
és telik a, roskad a háló.

A bölcs, a bolond rohan, árad a nép,
fákat kiszakítva, tiporva vetést
tör utat diadalmenetemnek.

Mindent, mit az ég csak igért, megadok;
hajszál a csalás, de ki látja, mikor
érzékeitek veri vakság?

Megadom, ami ritka, nehéz, ahelyett
a Könnyüt; arany ez a sár s tietek
ez az uj zamat, illat, e fűszer –

és amit a nagy próféta se mert,
megmondom a titkot: a munka helyett
hogyan éltet a kész, ami megvan?

A Férgek Ura ma hazát alapít;
kincs s pálma övé; s ha van maradék:
pokolba a lázadozókkal!

Ujjongtok az ördögi Látszat előtt,
pazarolva a vért, meg az ősi velőt,
s a nyomort csak a vég szeme látja.

Nyalod akkor üres vályúimat, óh,
futsz, csorda!… De lángol az udvar, az ól;
s megdördül a kürt, az itélet.

Ford. Szabó Lőrinc

[>*273*] GEORGE:
[**Betrübt als führten sie zum totenanger…**][2079]

Betrübt als führten sie zum totenanger
Sind alle steige wo wir uns begegnen
Doch trägt die graue luft im sachten regnen
Schon einen hauch mit neuen keimen schwanger.
In dünnen reihen ziehen bis zum schachte
Erfüllt mit falbem licht die welken hecken
Wie wenn sich viele starren hände recken
Und jede eine zu umschlingen trachte. .
Der seltnen vögel klagendes gefistel
Verliert sich in den gipfeln kahler eichen •
Nur ein geheimnisvoll lebendiges zeichen
Umfängt den schwarzen stamm: die grüne mistel.
Dass hier vor tagen wol verlockend schaute
Ein kurzer strahl aus nässe-kaltem qualme
Verraten auf dem grund die blassen halme:
Das erste gras. . und zwischen dürrem kraute
In trauergruppen dunkle anemonen.

[SZABÓ LŐRINC]:
George: Betrübt, als führten sie …[2080]

Búsak, ahol találkozunk, a mesgyék
s az út mind mintha ~~xxxxx~~ |temetőbe| vinne,
de a szürke ég csirákkal telitve
már csöndes uj csókokat permetez szét.
Gyér sorokban vonúlnak a derengve
nyíló szakadékig a tar sövények,
mintha sok-sok dermedt kéz nyúlna égnek
és mind társat és ölelést keresne…
Néha madarak síró füttye zeng fel
s vész bele kopár tölgyek sudarába,
csak a fagyöngy zöld ~~xxx~~ bokra fogja át a
~~xxx~~ |fekete| törzset, mint élő, szines jel.
Hogy itt nemrég ködök és zivatar közt
fénye villant egy-egy hívó sugárnak,
elárulják a sápadt, pici szálak,
az első fű… és a zörgő avar közt
gyászcsoportokban a sötét kökörcsin.

[2076] Ms 4657/139.I-II. (*kézírás*)
[2077] ÖB.I.656-657
[2078] Későbbi javítás.
[2079] GW.I.267
[2080] Ms 4657/140.I-II. (*kézírás*)

Sie neigen sich bedeckt mit silberflocken
Und hüllen noch mit ihren blauen glocken
Ihr innres licht und ihre goldnen kronen
Und sind wie seelen die im morgengrauen
Der halberwachten wünsche und im herben
Vorfrühjahrwind voll (auerndem verderben
Sich ganz zu öffnen noch nicht recht getrauen.

Fejük lehajtva állnak és harangjuk,
bár ~~xxx~~ aranykorona ragyog alattuk,
csupa pehely és ezüstös tükörszín.:
~~s~~ olyanok, mint lelkek, melyek a síri
~~xxxxxxxxxhajnalán~~ |álom tüntén,|~~xxx~~|csak| ~~xxx~~ |félig| vannak ébren
s a rontó, nyers, koratavaszi szélben
még ~~alig~~ |nem nagyon| mernek egész~~en~~ kinyílni.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Búsak, ahol találkozunk[2081]
Betrübt als führten sie zum totenanger

Búsak, ahol találkozunk, a mesgyék
s az út mind mintha temetőbe vinne,
de a szürke ég csirákkal telítve
már csöndes új csókokat permetez szét.
Gyér sorokban vonulnak a derengve
nyíló szakadékig a tar sövények,
mintha sok-sok dermedt kéz nyúlna égnek
és mind társat és ölelést keresne…
Néha madarak síró füttye zeng fel
s vész bele kopár tölgyek sudarába,
csak a fagyöngy zöld bokra fogja át a
fekete törzset, mint élő, szines jel.
Hogy itt nemrég ködök és zivatar közt
fénye villant egy-egy hívó sugárnak,
elárulják a sápadt, pici szálak,
az első fű … és a zörgö avar közt
gyászcsoportokban a sötét kökörcsin.
Fejük lehajtva állnak és harangjuk,
bár arany korona ragyog alattuk,
csupa pehely és ezüstös tükörszín:
olyanok, mint lelkek, melyek a síri
álom tüntén csak félig vannak ébren,
s a rontó, nyers, koratavaszi szélben
még nem nagyon mernek egész kinyílni.

[SZABÓ LŐRINC]:
Búsak, ahol találkozunk[2082]
Betrübt als führten sie zum totenanger

Búsak, ahol találkozunk, a mesgyék
s az út mind mintha temetőbe vinne,
de a szürke ég csirákkal telítve
már csöndes új csókokat permetez szét.
Gyér sorokban vonulnak a derengve
nyíló szakadékig a tar sövények,
mintha sok-sok dermedt kéz nyúlna égnek
és mind társat és ölelést keresne…
Néha madarak síró füttye zeng fel.
s vész bele kopár tölgyek sudarába,
csak a fagyöngy zöld bokra fogja át a
fekete törzset, mint élő, szines jel.
Hogy itt nemrég ködök és zivatar közt
fénye villant egy-egy hívó sugárnak,
elárulják a sápadt, pici szálak,
az első fű … és a zörgő avar közt
gyászcsoportokban a sötét kökörcsin.
Fejük lehajtva állnak és harangjuk,
bár arany korona ragyog alattuk,
csupa pehely és ezüstös tükörszín:
olyanok, mint lelkek, melyek a síri
álom tüntén csak félig vannak ébren,
s a rontó, nyers, koratavaszi szélben
még nem nagyon mernek egész kinyílni.

[*>274*] GEORGE:
[**Da waren trümmer nicht noch scherben…**][2083]

Da waren trümmer nicht noch scherben
Da war kein abgrund war kein grab
Da war kein sehnen war kein werben:
Wo eine stunde alles gab.

Von tausend blüten war ein quillen
Im purpurlicht der zauberei.
Des vogelsangs unbändig schrillen
Durchbrach des frühlings erster schrei.

Das war ein stürzen ohne zäume
Ein rasen das kein arm beengt –
Ein öffnen neuer duftiger räume
Ein rausch der alle sinne mengt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Da waren trümmer nicht noch scherbein[2084]

Semmi rom és semmi cserép és
~~Nem csupán nem volt, sövény és semmi~~
|sír s| örvény nem volt semmi ott,
semmi ~~xxx~~sóvárgás, ~~és~~ semmi kérés. –

egy óra mindent megadott
~~Bíbor fényben , hüvös~~ |Ezer virág bíbor| varázzsal
buggyant, |~~x~~| ~~ezer s ezer~~ |~~ezer~~| ~~virág hava~~ |lett a táj ~~szava~~, fényhavá~~a~~s;
/ harsogó / féktelen / madárdal~~t~~
~~tört át a~~ |közt| rikkan~~xx~~ |fel| tavasz.

~~xxxxxxxxxx~~
|Ömlés| ~~zuhanás~~ volt, melynek soha mása,
|~~nyilása~~|uj,| ~~illat pazar~~ |~~illatos~~|~~pazar~~| ~~x~~ egek ~~nyilása; minden~~ |táxxlása,| ~~nyilása~~
~~Minden érzéks~~ |illat| ~~kevert~~ |~~xxx~~| ~~minden~~ érzékek kevert| mámora.

George

X 29 Sz.L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Semmi rom és semmi cserép…[2085]
Da waren trümmer nicht noch scherbein

Semmi rom és semmi cserép és
sír s örvény nem volt semmi ott,
semmi sóvárgás, semmi kérés:
egy óra mindent megadott!

Ezer virág bíbor varázzsal
buggyant, s a táj lett fényhavas.
Féktelen harsogó madárdal
közt rikkantott fel a tavasz.

Ömlés volt, melynek soha mása,
őrjöngés, amilyen soha,
uj illat-egek tárulása,
érzékek kevert mámora.

[2081] ÖB41.23
[2082] ÖB.I.34-35
[2083] GW.I.272
[2084] Ms 4657/152 (*kézírás*)
[2085] ÖB.II.334

[>*275*] GEORGE:
Landschaft I[2086]

Des jahres wilde glorie durchläuft
Der trübe sinn der mittags sich verlor
In einem walde wo aus spätem flor
Von safran rost und purpur leiden träuft.

Und blatt um blatt in breiten flecken fällt
Auf schwarze glätte eines trägen bronns
Wo schon des dunkels grausamer gespons
Ein knabe kühlen auges wache hält. .

Und durch die einsamkeiten stumm und taub
Senkt langsam flammend sich von ast zu ast
Ins schwere gelb des abends goldner glast –
Dann legt sich finstrer dunst in finstres laub.

Nachtschatten ranken • flaumiges gebräm •
Um einen wall von nacktem blutigen dorn •
Gerizte hände dringen matt nach vorn. .
Dass in das dickicht nun der schlummer käm!. .

Da bricht durch wirres grau ein blinken scheu
Und neue helle kommt aus dämmerung.
Ein anger dehnt auf einem felsensprung
Weithin. . nur zieht durch der violen streu

Die reihe schlanker stämme • speer an speer •
Von silber tlimmert das gewölbte blau •
Ein feuchter wind erhebt sich duftend lau…
Es fallen blüten auf ein offen meer.

[SZABÓ LŐRINC]:
Der 7. Ring, 130.
Tájkép I. St. George[2087]
Landschaft I.
Az év ~~xxx~~ vad glóriájá~~nt~~ ~~xx xxxxát~~ |nézi a|
bús lélek, mely, délben, |egy| rengeteg
erdőbe tévedt, ahol permeteg
sáfrány hull, rozsda és lomb bíbora.

Széles foltokban esőz ~~xxxx~~ |a csalit|
~~xxxxxxxxxxx xxxx széles foltjait~~
egy ~~fekete~~ forrásra, mely sima, fekete,
s ahol már a homály kegyetlen jegyese,
egy hüvösszemű fiú örködik…
És a magányon át ~~némán csöndesen~~ |nesztelenűl|
gyúl ágról-ágra ~~xxxxxxxx~~ |~~mély~~| |~~és süllyed kusza~~|
(*gyorsírás áthúzva*)
nehéz sárgába az est ~~xxxxx~~ |aranya –|
Majd sötét lombba sötét pára ül.

Éj-árnyak, bolyhos prém, nyujtózkodók,
ölelnek egy vérző tövisfalat;
sebzett kéz~~xx~~ tapogatja az utat…
Bár szenderülne végre a bozót! …

~~xxx~~ Dúlt |~~xxx~~| szürkén ekkor félénk fény tör át
s ujra derengni kezd a félhomály.
Széles pázsittal nyúlik egy sziklaszál…
De az ibolyás réten <——> karcsu fák

~~dárdás~~ dárdás ~~sorfala~~ |törzsei| állnak sorfalat;
az ívelt kék ezüstösen ragyog;
kedves szél ~~lebbent~~ |emel| langyos illatot…
Nyilt tengerre virág~~zása~~|ok| ~~zuhog~~ hullanak.
= 47 X 29. Ford Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
George
Tájkép[2088]
Él=e még benned, Kedves, az október
s kóborlásunk s víg rabságunk a fák
között, mikor a lobogó cinóber
bokrokon s a fémzöld fenyvesen át

fákat látogattunk, két néma vendég,
civódva, szétválva, szerelmesen,
míg az ágak is a jövőt figyelték,
az álorn dalát, mely majd megjelen –

Előbb egy patak fürge kacagása
volt a vezetőnk a mélységen át,
de megszökött a halk homály alá s a
zokogását nem hallottuk tovább

s e csavargás nekünk annyira tetszett,
hogy eltévedtünk… a fény elborúlt…
És aztán egy szamócás esti gyermek
mondta meg, hol a sűrűben az út:

az omlós ösvény fölé néma lomb hullt,
egymást óvtuk, hogy fogózz és vigyázz,
és végül a ritkuló ágakon túl
elénk tárúlt a völgy s a messzi ház –

Az utolsó fától karunk a félig
mohos törzset ölelve bucsuzott…
S virágos út vitt a gyönyörü célig
és ég és föld színaranyban uszott.
= Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Tájkép[2089]

Él-e még benned, Kedves, az október
s kóborlásunk s víg rabságunk a fák
között, mikor a lobogó cinóber
bokrokon s a fémzöld fenyvesen át

fákat látogattunk, két néma vendég,
civódva, szétválva, szerelmesen,
míg az ágak is a jövőt figyelték,
az álom dalát, mely majd megjelen –

Előbb egy patak fürge kacagása
volt a vezetőnk a mélységen át,
de megszökött a halk homály alá s a
zokogását nem hallottuk tovább

s e csavargás nekünk annyira tetszett,
hogy eltévedtünk… a fény elborult…
És aztán egy szamócás esti gyermek
mondta meg, hol a sűrűben az út:

az omlós ösvény fölé néma lomb hullt,
egymást óvtuk, hogy fogózz és vigyázz,
és végül a ritkuló ágakon túl
elénk tárult a völgy s a messzi ház –

Az utolsó fától karunk a félig
mohos törzset ölelve búcsuzott…
S virágos út vitt a gyönyörü célig
és ég és föld színaranyban uszott.

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

2086 GW.I.296
2087 Ms 4657/155 (*kézírás*)
2088 Ms 4657/154.I-II. (*kézírás*)
2089 NIK.311
2090 ÖB48.40
2091 ÖB.II.81

Tájkép I.[2090]

Landschaft I.: Des jahres wilde glorie durchläuft

Az év vad dicsfényén végigfut a
bús lélek, mely, délben, egy rengeteg
erdőbe tévedt, ahol permeteg
sáfrány hull, rozsda és lomb bíbora.

Széles foltokban esőz a csalit
egy forrásra, mely sima s fekete,
s ahol már a homály zord jegyese,
egy hűvös-szemű fiú örködik…

És a magányon át nesztelenűl
gyúl ágról-ágra és süllyed kusza,
nehéz sárgába az est aranya –
Majd sötét lombba sötét pára ül.

Éj-árnyak, bolyhos prém, nyujtózkodók,
ölelnek egy vérző tövisfalat;
sebzett kéz tapogatja az utat…
Bár szenderüne végre a bozót! …

Dúlt szürkén ekkor félénk fény tör át
s újra derengni kezd a félhomály.
Széles gyeppel nyúlik egy sziklaszál…
De az ibolyás réten karcsu fák

dárdás törzsei állnak sorfalat;
az ívelt kék ezüstösen ragyog;
nedves szél emel langyos illatot…
Nyilt tengerre virágok hullanak.

Tájkép[2091]

Landschaft I.: Des jahres wilde glorie durchläuft

Az év vad dicsfényén végigfut a
bús lélek, mely, délben, egy rengeteg
erdőbe tévedt, ahol permeteg
sáfrány hull, rozsda és lomb bíbora.

Széles foltokban esőz a csalit
egy forrásra, mely sima s fekete,
s ahol már a homály zord jegyese,
egy hűvös-szemű fiú őrködik…

És a magányon át nesztelenűl
gyúl ágról-ágra és süllyed kusza,
nehéz sárgába az est aranya –
Majd sötét lombba sötét pára ül.

Éj-árnyak, bolyhos prém, nyujtózkodók,
ölelnek egy vérző tövisfalat;
sebzett kéz tapogatja az utat…
Bár szenderülne végre a bozót!…

Dúlt szürkén ekkor félénk fény tör át
s újra derengeni kezd a félhomály.
Széles gyeppel nyúlik egy sziklaszál…
De az ibolyás réten karcsu fák

dárdás törzsei állnak sorfalat;
az ívelt kék ezüstösen ragyog;
nedves szél emel langyos illatot…
Nyilt tengerre virágok hullanak.

[>*276*] GEORGE:
Landschaft II[2092]

Lebt dir noch einmal • Liebe • der oktober
Und unser irrgang unsre frohe haft
Wie wir durch laubes lohenden zinnober
Und schwarzer fichten grünmetallnen schaft

Den und den baum besuchten • stumme gäste •
Getrennten gangs in liebevollem zwist
Und jedes heimlich horchte im geäste
Dem sang von einem traum der noch nicht ist –

Erst eines baches hüpfendes gekicher
Uns in der tiefe noch als führer galt
Der uns enteilte leiser dämmerlicher
Bis uns sein schluchzen unbemerkt verhallt

Und diese wandrung uns so sehr entzückte
Dass uns der weg – dass uns das licht verliess
Und dann ein kind das spät noch beeren pflückte
Uns durch gestrüpp die rechte richtung wies:

Wir auf dem mürben und verhangnen steige
Uns vorwärts bahnten tastend und gemach
Und endlich durch die immer lichtern zweige
Das tal sich offen tat mit fernem dach –

Die arme schlingend um die moosige schwiele
Wir abschied nahmen von dem lezten stamm…
Dann gings durch blumen hin zum schönen ziele
Und luft und land in lautrem golde schwamm.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tájkép[2093]

Landschaft

Él-e még benned, kedves, az október
s kóborlásunk s víg rabságunk a fák
között, mikor a lobogó cinóber
bokrokon s a fémzöld fenyvesen át

fákat látogattunk, két néma vendég,
civódva, szétválva, szerelmesen,
Míg az ágak is a jövőt figyelték,
az álorn dalát, mely majd megjelen –

Előbb egy patak fürge kacagása
volt a vezetőnk a mélységen át,
de megszökött a halk homály alá s a
zokogását nem hallottuk tovább

s e csavargás nekünk annyira tetszett,
hogy eltévedtünk… a fény elborúlt…
És aztán egy szamócás esti gyermek
mondta meg, hol a sűrűben az út:

az omlós ösvény fölé néma lomb hullt,
egymást óvtuk, hogy fogózz és vigyázz,
és végül a ritkuló ágakon túl
elénk tárult a völgy s a messzi ház –

Az utolsó fától karunk a félig
mohos törzset ölelve búcsuzott…
S virágos út vitt a gyönyörü célig
és ég és föld színaranyban uszott.

[>*277*] GEORGE:
Litanei[2094]

Tief ist die trauer die mich umdüstert •
Ein tret ich wieder Herr! in dein haus. .

Lang war die reise • matt sind die glieder •
Leer sind die schreine • voll nur die qual.

[SZABÓ LŐRINC]:
Litánia (George)[2095]

~~Roskad a gyászon~~ |Mély szomorúság|
~~fekete bánat.~~ |xxle köröttem;|
~~Ujra bedűlxx~~ |~~behív a~~| Színed előtt vagyok
~~Színed elé jövök~~ |~~Szenvedek~~|
~~xxxx~~ |házad|, Uram! ujra, Uram!

[SZABÓ LŐRINC]:
Litánia[2096]

Litanei

Mély szomorúság
köde köröttem;
oltalom ujra
a házad, Uram!…

2092 GW.I.297

2093 ÖB.I.115-116

2094 GW.I.305-306

2095 Ms 4657/147 (*kézírás*)

2096 ÖB48.256; ÖB.II.892-893

* *sic!*

2097 Ez a négy sor a lapszélről a vers végére nyilazva.

Durstende zunge darbt nach dem weine.
Hart war gestritten • starr ist mein arm.

Gönne die ruhe schwankenden schritten •
Hungrigem gaume bröckle dein Brot!

Schwach ist mein atem rufend dem traume •
Hohl sind die hände • fiebernd der mund..

Leih deine kühle • lösche die brände •
Tilge das hoffen • sende das licht!

Gluten im herzen lodern noch offen •
Innerst im grunde wacht noch ein schrei..

Töte das sehnen • schliesse die wunde!
Nimm mir die liebe • gib mir dein glück!

~~Nagy utazás tört,~~ |~~Iszonyu~~ |Keserü| út ~~tört~~, sok
|fáradalom tört.|
üres a ~~tárház~~ |szekrény,|
tele a kín.

Az epedö nyelv
borodat esdi
Nagy csata volt, és
béna a kar.

Inog a lábam,
adj nyugodalmat.
Tör~~x~~d ~~tőled a kenyered úgy~~ |éh inyemnek|
~~morzsa kenyér, esdi még!~~ |szent kenyered!|

Szívem ~~pihegve~~ |alig ver|
hivom az álmot
kezeim asznak, |lázas a száj…|

Égi hüvösség
~~égi~~ oltsd a xxd az üszköt
~~xxx~~ |Irtsd| a reményt és
|küldd le a fényt!,
~~Parazsak égnek lelkem áxx~~ A lélek aljám* ~~x~~
lobog a láng még,
Legb~~x~~elül éber
még a sikoly…

Öld meg a vágyat;
csukd be!
V~~x~~édd a szerelmet;
üdvödet add![2097]

XI.29 Sz.L.

Iszonyu ut, sok
fáradalom tört;
üres a szekrény;
csordul a kín.

Az epedő nyelv
borodat esdi;
nagy csata volt, és
béna a kar.

Inog a lábam,
adj neki támaszt;
törd éh inyemnek
szent kenyered!

Szivem szorongva
hivja az álmot;
kezeim aszva;
Lázas a száj…

Szállj az üszökre
borogatásként;
irtsd a reményt; gyúlj,
égi világ!

A lélek alján
lobog a láng még;
legbelül éber
még a sikoly…

Öld meg a vágyat;
csukd sebem ajkát!
Vidd a szerelmet;
üdvödet add!

[>*278*] GEORGE:
[**Ich bin der Eine und bin Beide…**][2098]
Ich bin der Eine und bin Beide
Ich bin der zeuger bin der schooss
Ich bin der degen und die scheide
Ich bin das opfer bin der stoss
Ich bin die sicht und bin der seher
Ich bin der bogen bin der bolz
Ich bin der altar und der fleher
Ich bin das feuer und das holz
Ich bin der reiche bin der bare
Ich bin das zeichen bin der sinn
Ich bin der schatten bin der wahre
Ich bin ein end und ein beginn.

[ÁPRILY LAJOS]:
„**Vagyok az egy…**"[2099]
Vagyok az Egy s vagyok a Kettő
Vagyok a fa s a tűz-elem
Vagyok az íj s vagyok a vessző
Vagyok a jel s az értelem
Vagyok az öl s vagyok az ágyék
Vagyok a hüvely és a kés
Vagyok a test s vagyok az árnyék
Vagyok az áldozat s döfés
Vagyok a látás és a látó
Vagyok a dús és semmiség
Vagyok az oltár és imádó
Vagyok a kezdet és a vég.

[KÉPES GÉZA]:
Kinyilatkoztatás[2100]
Vagyok: kettő és egy vagyok.
Vagyok a nemző és az öl,
vagyok a szablya és a tok,
vagyok az ágy s ki rája dől.
Vagyok az íj, s vagyok a nyíl,
vagyok: ki kérdez és felel,
vagyok: ki boldog és ki sír,
vagyok az értelem s a jel.
Vagyok a tűz s a száraz ág,
vagyok a látó és a kép,
vagyok az árny s a napvilág,
vagyok: a kezdet és a vég.

[SZABÓ LŐRINC]:
George: Ich bin der Eine …
„A Szövetség Csillagából"[2101]
Vagyok az Egy s vagyok a Kettő
vagyok a hüvely és a tőr
vagyok a szülő és a nemző
vagyok a hóhér s akit öl
vagyok a kép s vagyok a látás
vagyok az ijj és a nyila
vagyok az oltár s az imádás
vagyok a tűz s vagyok a fa
vagyok a szegény és a gazdag
vagyok a lényeg és a váz
vagyok jel és tudás az agynak
egy vég vagyok s egy indulás.
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Vagyok az egy s vagyok a kettő[2102]
Ich bin der Eine und bin Beide
Vagyok az Egy s vagyok a Kettő
vagyok a hüvely és a tőr,
vagyok a szülő és a nemző,
vagyok a hóhér s akit öl,
vagyok a kép s vagyok a látás,
vagyok az ijj és a nyila,
vagyok az oltár s az imádás,
vagyok a tűz s vagyok a fa,
vagyok a szegény és a gazdag,
vagyok a lényeg és a váz,
vagyok jel és tudás az agynak,
vég vagyok én és indulás.

[>*279*] GEORGE:
[**Aus purpurgluten sprach des himmels zorn…**][2103]
AUS PURPURGLUTEN SPRACH DES HIMMELS ZORN:
Mein blick ist abgewandt von diesem volk. .

[SZABÓ LŐRINC]:
Aus purpurgluten sprach…
George „A szövetség csillagából"[2104]
Bíborfelhőkből szólt az ég haragja:
Szemem elfordúlt már ettől a néptől…

[2098] GW.I.359
[2099] ÁLA.130
[2100] NIK.314; NKA.635
[2101] Ms 4657/138 (*kézírás*)
[2102] ÖB.I.683
[2103] GW.I.360
[2104] Ms 4658/128 (*kézírás*)

Siech ist der geist! tot ist die tat!
Nur sie die nach dem heiligen bezirk
Geflüchtet sind auf goldenen triremen
Die meine harfen spielen und im tempel
Die opfer tun. . und die den weg noch suchend
Brünstig die arme in den abend strecken
Nur deren schritten folg ich noch mit huld –
Und aller rest ist nacht und nichts.

Kór szellemek! a tett halott!
Csak akik arany háromevezősön
a szent vidékre menekültek és
hárfáimon játszanak s templomomban
áldoznak… s akik még utat keresve
vágyakozva nyúlnak az est elé,
csak azok útját figyeli kegyem –
s a többi éj és semmiség.

Ford. Szabó Lőrinc

[>*280*] GEORGE:
[**Die ihr die wilden dunklen zeiten nennt…**][2105]

Die ihr die wilden dunklen zeiten nennt
In eurer lughaft freien milden klugen:
Sie wollten doch durch grausen marter mord
Durch fratze wahn und irrtum hin zum gott.
Ihr frevler als die ersten tilgt den gott
Schafft einen götzen nicht nach Seinem bild
Kosend benamt und greulich wie noch keiner
Und werft ihm euer bestes in den schlund.
Ihr nennt es EUREN weg und wollt nicht ruhn
In trocknem taumel rennend bis euch allen
Gleich feig und feil statt Gottes rotem blut
des Götzen eiter in den adern rinnt.

[SZABÓ LŐRINC]:

George: „Die ihr die wilden…"
„A Szövetség Csillagából"[2106]

Sötét s vad idők, – mondja hazugúl
szabad, ~~szelíd~~ |okos| és ~~xxx~~ |szelid| korotok:
pedig azokban kinpad, vad halál,
s fintor s őrület mind istent akart.
Káromlók, csak ti irtjátok ki az istent,
Bálványotok nem az Ő képe=mása,
Méz a neve, szörnyű, mint egy se volt,
|~~és~~| legjobb kincsetekkel ~~xxxx tömitek~~ etetitek.
A TI útatok, mondjátok, s hideg
önkívületben ~~xxxx~~ |mind úgy| nyargalásztok,
hogy az Isten piros vére helyett a
~~xx~~ bálvány gennye ring hitvány eretekben.

[SZABÓ LŐRINC]:
A „Szövetség csillagából"[2107]
Der stern des bundes
Die ihr die wilden…

Sötét s vad idők, – mondja hazugúl
szabad, okos és szelíd korotok:
pedig azokban kínpad, zord halál,
fintor s őrület mind Istent akart.
káromlók, csak ti irtjátok ki Őt!
Bálványotok nem az Ő képe-mása,
neve édes, szörnyű, mint egy se volt,
s legjobb kincsetekkel etetitek.
A *ti* utatok! – mondjátok, s hideg
önkivületben mind ugy nyargalásztok,
hogy az Isten piros vére helyett a
bálvány gennye ring hitvány eretekben.

ford. Szabó Lőrinc

[>*281*] GEORGE:
[**Ihr baut verbrechende an maass und grenze…**][2108]

Ihr baut verbrechende an maass und grenze:
›Was hoch ist kann auch höher!‹. doch kein fund
Kein stütz und flick mehr dient. . es wankt der bau.
Und an der weisheit end ruft ihr zum himmel:
›Was tun eh wir im eignen schutt ersticken
Eh eignes spukgebild das hirn uns zehrt?‹
Der lacht: zu spät für stillstand und arznei!
Zehntausend muss der heilige wahnsinn schlagen
Zehntausend muss die heilige seuche raffen
Zehntausende der heilige krieg.

[SZABÓ LŐRINC]:
George „A Szövetség csillagából"[2109]

Épitkeztek, s ~~xx~~ bűn a ~~xxx~~ |határ|, a méret:
„A nagy lehet nagyobb is!" – de alap, léc,
támasz már nem segít…. a ~~xxx~~ |mű| inog.
S hogy az ész kifogy, fölsírtok az égre:
„Mit tegyünk, hogy az omjainkba ne fuljunk,
hogy agyrémünk ki ne szivja agyunkat?"
Az nevet: késő gyógyulni, megállni!
Tizezret sujt majd a szent őrület,
tizezret visz el még a szent ragály,
tizezreket a szent háború.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A „Szövetség csillagából"[2110]
Der stern des bundes
Ihr baut verbrechende…

Épitkeztek, s bűn a határ, a méret.
„A nagy lehet nagyobb is!" – de alap, léc,
támasz már nem segít…. a mű inog.
S hogy az ész kifogy, felsirtok az égre:
„Mit tegyünk, hogy az omlás meg ne fojtson,
hogy ki ne szívja agyunkat az agyrém?"
Az nevet: késő gyógyulni, megállni!
Tizezret sujt majd a szent őrület,
tizezret visz el még a szent ragály,
tizezreket a szent háború.

[>*282*] GEORGE:
[**Einer stand auf der scharf wie blitz und stahl…**][2111]

Einer stand auf der scharf wie blitz und stahl
Die klüfte aufriss und die lager schied
Ein Drüben schuf durch umkehr eures Hier. .
Der euren wahnsinn so lang in euch schrie
Mit solcher wucht dass ihm die kehle barst.
Und ihr? ob dumpf ob klug ob falsch ob echt
Vernahmt und saht als wäre nichts geschehn. .
Ihr handelt weiter sprecht und lacht und heckt.
Der warner ging. . dem rad das niederrollt

[SZABÓ LŐRINC]:
Einer stand auf

George:
A Szövetség csillagából[2112]

Jött Egy, ki mint villám s acél, vadúl
feltépte a szakadékot s a tábort
kettéosztotta és Ittetek Ott lett …
Őrűltek vagytok, üvöltötte, addig
s oly erővel, hogy torka megrepedt.
S ti? Bölcsek, balgák, talmik s igazak,
úgy éreztétek, hogy semmi se történt…
Csak tárgyaltok, nevettek, ~~xxx~~ sokasodtok.
Az intő elment… A semmibe zúgó

[2105] GW.I.360-361
[2106] Ms 4657/134 (*kézírás*)
[2107] ÖB.I.681-682
[2108] GW.I.361
[2109] Ms 4657/135 (*kézírás*)
[2110] ÖB.I.682
[2111] GW.I.267
[2112] Ms 4657/136 (*kézírás*)
* *sic!*

Zur leere greift kein arm mehr in die speiche. kerék|et|* ~~xxxx~~ már meg nem állítja senki.
Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A „Szövetség csillagából” [2113]
Der stern des bundes
Einer stand auf...

Jött Egy, ki mint villám s acél, vadúl
feltépte a szakadékot, s a tábort
kettéosztotta és Itt lett az Ott…
Őrültek vagytok! – üvöltötte, addig
s oly erővel, hogy torka megrepedt.
S ti? Bölcsek, balgák, talmik s igazak,
ugy éreztétek, hogy semmi se történt…
Csak tárgyaltok, nevettek, sokasodtok,
Az Intő elment… A semmi zúgó
kerekét már meg nem állitja senki.

[>*283*] GEORGE:
[**Bangt nicht vor rissen brüchen wunden schrammen…**][2114]

Bangt nicht vor rissen brüchen wunden schrammen •
Der zauber der zerstückt stellt neu zusammen.
Jed ding wie vordem heil und schön genest
Nur dass unmerkbar neuer hauch drin west.
Was schon genannt ist liegt gefällt umher
DER leer gehäus – ein stumpfes waffen DER:
Die eingereihten und die rückgewandten…
Bringt kranz und krone für den Ungenannten!

[SZABÓ LŐRINC]:
Bangt nicht vor …
George: A Szövetség csillagából[2115]

Ne riasszon szakadás; seb, törés, heg;
össze is rak a varázs, hogyha szétszed.
Minden, mint volt, szép és ép lesz megint,
csak uj a lélek, mely benne kering.
Minek neve van, pusztulásra vár,
ez üres héj, – az csorba kard ma már:
a felhasználtak s a visszavetettek…
Koszorút ide s trónt a Névtelennek!

[SZABÓ LŐRINC]:
A „Szövetség csillagából” [2116]
Der stern des bundes
Bangt nicht vor rissen…

Ne riasszon szakadás; seb, törés, heg;
össze is rak a varázs, hogyha szétszed.
Minden, mint volt, szép és ép lesz megint,
csak uj a lélek, mely benne kering.
Minek neve van, pusztulásra vár,
ez üres héj, az csorba kard ma már:
a felhasználtak s a visszavetettek…
Koszorút ide s trónt a Névtelennek!

Ford. Szabó Lőrinc

[>*284*] GEORGE:
Goethes lezte* Nacht in Italien[2117]

Welch ein schimmer traf mich vom südlichen meer?
Fichten seh ich zwei ihre schwarzen flügel
Recken ins stetige blau der nacht und dazwischen
Silbern in ruhigem flimmern ein einziger stern.
Aus den büschen tritt nun das Paar.. vor dem Bild
Mitten im laub-rund • leuchtender marmor wie sie •
Tun sie noch immer umschlungen den grossen schwur.
Mächtig durch der finsteren bräuche gewalt
Heben sie nun ihre häupter für herrschaft und helle.
Staunend hört ihren heldengesang die verklärung
Ewiger räume • dann trägt ihn der duftige wind
Über das schlummernde land und die raunende see.

Abschied reisst durch die brust – von dem heiligen boden
Wo ich erstmals wesen wandeln im licht
Sah und durch reste der säulen der Seligen reigen. .
Ich den ihr preisend ›herz eures volkes‹ genannt
›Echtesten erben‹: hier hab ich vor armut gezittert •
Hier ward erst mensch der hier wiederbegonnen als kind.
Durch die nebel schon hör ich euch schmälende stimmen:
›Hellas’ lotus liess ihn die heimat vergessen‹…
O dass mein wort ihr verstündet – kein weiseres frommt euch –
›Nicht nur in tropfen • nein traget auch fürder in strömen
Von eurem blute das edelste jenseit der berge •
Anteil und sinn euch solang ihr noch unerlöst‹.

Euch betraf nicht beglückterer stämme geschick
Denen ein Seher erstand am beginn ihrer zeiten
Der noch ein sohn war und nicht ein enkel der Gäa
Der nicht der irdischen schichten geheimnis nur spürte
Der auch als gast in ambrosischen hallen geweilt
Der dort ein scheit des feuers stahl für sein volk
Das nun sein lebenlang ganz nicht mehr tastet in irre
Der in die schluchten der grausigen Hüterinnen
Die an den wurzeln im Untersten sitzen • sich wagte
Die widerstrebenden schreienden niederrang
Ihnen die formel entreissend mit der er beschwört…
Solch einer ward euch nicht und ich bin es nicht.

2113 ÖB.I.682
2114 GW.I.263
2115 Ms 4657/137 (*kézírás*)
2116 ÖB.I.683
* *sic!*
2117 GW.I.401-403

Früh einst – so denkt es mir – trug ein bewimpeltes schiff
Uns in das nachbarlich rheinische rebengeländ. .
Hellblauer himmel des herbstes besonnte die gaue
Weisse häuser und eichen-kronige gipfel. .
Und sie luden die lezten trauben am hügel
Schmückten mit kränzen die bütten • die festlichen winzer •
Nackte und golden gepuzte mit flatternden bändern. .
Lachend mit tosendem sange beim dufte des mostes
Also stürmte die strasse am tiefgrünen strom
Purpurnes weinlaub im haare der bacchische zug.
Dort an dem römischen Walle • der grenze des Reichs •
Sah ich in ahnung mein heimliches muttergefild.

Unter euch lebt ich im lande der träume und töne
In euren domen verweilt ich • ehrfürchtiger beter•
Bis mich aus spitzen und schnörkeln aus nebel und trübe
Angstschrei der seele hinüber zur sonne rief.
Heimwärts bring ich euch einen lebendigen strahl •
Dränge zutiefst in den busen die dunkleren flammen •
Euch ein verhängnis solang ihr verworren noch west.
Nehmt diesen strahl in euch auf – o nennt ihn nicht kälte! –
Und ich streu euch inzwischen im buntesten wechsel
Steine und kräuter und erze: nun alles • nun nichts. .
Bis sich verklebung der augen euch löst und ihr merket:
Zauber des Dings – und des Leibes • der göttlichen norm.

Lange zwar sträuben sich gegen die Freudige Botschaft
Grad eure klügsten • sie streichen die wallenden bärte •
Zeigen mitfingern in stockige bücher und rufen:
›Feind unsres vaterlands • opfrer an falschem altar‹…
Ach wenn die fülle der zeiten gekommen: dann werden
Wieder ein tausendjahr eurer Gebieter und Weisen
Nüchternste sinne und trotzigste nacken gefüge
Ärmlicher schar von verzückten landflüchtigen folgen
Sich bekehren zur wildesten wundergeschichte
Leibhaft das fleisch und das blut eines Mittlers geniessen •
Knieen im staube ein weiteres tausendjahr
Vor einem knaben den ihr zum gott erhebt.

Doch wohin lockst du und führst du • erhabenes Paar?. .
Sind es die schatten der sehnsucht • lieblich und quälend?. .
Säulenhöfe seh ich mit bäumen und brunnen
Jugend und alter in gruppen bei werk und bei musse
Maass neben stärke.. so weiss ich allein die gebärden
Attischer würde. . die süssen und kräftigen klänge
Eines äolischen mundes. Doch nein: ich erkenne
Söhne meines volkes – nein: ich vernehme
Sprache meines volkes. Mich blendet die freude.
Wunder hat sich erfüllt von marmor und rosen…
Welch ein schauer des ungebahnten erbebt?
Welch ein schimmer traf mich vom südlichen meer?

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe utolsó éjszakája Itáliában
– George –[2118]

~~Miesoda fényt lőtt rám~~ |~~Hogy szikrázik rám~~| |Milyen csillámod ért,| ~~a~~ déli tenger?
Két lúc nyujtja fekete szárnyait az
éj állandó kékjébe; s közöttük
egy ~~nyugodt~~ |ezüst csillag| csillag ~~ezüst?~~ |nyugodt| magánya ~~ezüstlik~~.
Most kilép a Pár… a lomb=karéj
Szobra előtt;|:| a márvány ragyog, akár ők:
ölelkezve mondják a nagy esküt.
Sötét szokások|~~ból~~| ~~erejét~~ |fejüket| ~~legyűrve át~~
~~fejük gyxxx~~ |~~xxxx~~| |~~győztes~~| fénybe emelik most
Hős dalukat csodálja az örök tér
tündöklése, majd szagos szél viszi
~~alvó föld~~ |~~xxx~~| ~~s tenger|moraja~~ |alvó táj s a tengermoraj| fölött.

Hatalmas fejük a szokott sötétből
uralkodni, ragyogni szegik most.
(*4 sor gyorsírás*)

Jajdul a búcsu – a szent földtől, ahol
elém tűntek a fény istenei
s oszlopromokon át az Üdvözült Tánc…
„Népetek szive”, „legigazibb örökös”,
mondtá~~xxx~~|tok|: s itt koldusként va~~x~~cogtam;
ujra gyermek, csak itt lettem ember. –
A köd~~ön át~~ |mögül ~~már~~| ~~hallom már~~ |~~hon~~| ~~gyaláztok:~~ |hallom /a gáncsot / már/:|
„Hellász ~~büszkén~~ |lótusza…| feledte hazáját!”…
~~Boldogabb törzseknek titeket nem~~
~~|ért a| sorsa: csók~~ ~~h~~Hajnal~~a~~uk ~~Látnokot szült,~~
~~Gea fiát még, nem unokáját,~~
~~unoka helyett Gea fiát még!~~

[2118] Ms 4657/144.I-III. (*kézírás*)

|Bölcsebb nincs, – bár engem értenétek!:
„Ne csöppenkint, folyamként zuhogjon
Hegyen túlra java véretek még;
megváltatlanok: ez a részetek.”|[2119]
Boldogabb sors titeket nem ért: ~~más~~
|más| törzseknek a hajnala Látnokot szült,
unoka helyett Gea fiát még
~~xxx s abban~~ |~~az sejtette~~|s abban| nemcsak a földi titka sejlett,
~~a~~Az az ambroziás csarnokban is járt,
~~a~~Az ~~lopott~~ |csent| tűzzel gazdagitotta ~~a~~ népét,
mely, amig él, ne~~x~~m vakon tévelyeg ~~most,~~ már.
~~a~~Az lehatolt szakadékaiba a szörnyű
Őr=Anyáknak, a Gyökerekhez, a Mélybe,
|s| |~~s~~| ~~az a~~ a sikoltó~~k~~ tiltakoz~~x~~ást legyür~~xx~~ve (leküzdve
~~elrabolt képletükkel varázs~~
~~varázstól most a |el|rablott képletükkel varázsol~~
~~Ilyenetek nem xx |volt| s bennem se g tett~~
Ilyenetek nincs; s én ~~az? sem~~ |nem az| vagyok ~~az~~.

George: Goethe[2120]

4)
Valaha, rég – kép szól~~!~~ – lobogós hajó
vitt a szomszéd rajnai szüretre…
Kékarany ősz napozta a tájban az ormok
tölgykoronáit, a fehér házakat…
Fürtök utolját vitte épp a dombon
s koszorús puttonyt a népi ünnep,
meztelen és aranyban, ~~és~~ szalagokkal…
Must szaga, hars dal, boldog kacagás:
~~rőtve?~~ venyigedíszben igy rohant a mélyzöld
folyamnál a bacchusi menet: ott, a
~~római Falon, a Birodalom határán~~ római Falnál, a birodalmi Mesgyén
sejtettem meg titkos anyaföldem.

*

6) Zúgnak ugyan soká a Jó Hir ellen
éppen a legokosabbjaitok; szakálluk
simogatva avas könyvekre mutatnak:
„Idegen oltár kell neki, áruló…”
Ah, az idő teljében Uraitoknak
s Bölcseiteknek megint ezer évig
hajlik józansága, dacos nyaka egy
csapat kóbor rajongó elé,
legvadabb csodát vall, testileg éli
húsát=vérét egy Közvetitőnek,
|s| porban térdel még egy ezredévig
egy istenitett fiú előtt.

*

[SZABÓ LŐRINC]:

Stefan George:

Goethe utolsó éjszakája Itáliában[2121]

1.) ~~xxxxxxxxxxxxxxx~~ |*Micsoda fényt lőtt rám a déli*| tenger?
Két l*ú*c nyujtja fekete szárnyait az
éj állandó kékjébe; s közöt~~g~~tük
egy ~~ezüst~~ |*nyugodt*| csillag ~~fáradt~~ |*ezüst*| magánya.
Most kilép a Pár… a lomb-karéj
Szobra előtt: a márvány ragyog, akár ők:
ölelkezve mondják a nagy esküt.
Hatalmas fejük a szokott sötétből
uralkodni, szikrázni szegik most.
Hős dalukat csodálja az örök tér
tündöklése, majd szagos szél viszi
alvó táj és tengermoraj felett.

2.) Jajdul a b*ú*csu |–| a szent földtől, ahol
elém tüntek a fény istenei
s oszlop-roncsokon át az Üdvözült Tánc…
„Népetek szive”, „legigazibb örökös”,
mondtátok: s itt koldusként vacogtam:
ujra gyermek, csak itt lettem ember.
A köd mögül hallom már a gáncsot:
„Hellász lótuszán honát feledte”…
/~~B~~|*b*|ölcsebb / ~~a~~|*N*|incs/, – bár /engem / értenétek /!: *!:*
„Ne csöppenkint, ~~xxxxxxx~~ |*tovább is folyamként*|
~~xxxxxxxxxxxxxx~~ |*zúgjon java véretek a Hegyen túl;*|
megváltatlanok: ez a ~~xxxx~~ |*tisztetek*|.”

[SZABÓ LŐRINC]:

Goethe utolsó éjszakája Itáliában[2122]

Micsoda fényt lőtt rám a déli tenger?
Két lúc nyujtja fekete szárnyait az
éj állandó kékjébe; s közöttük
ezüstben remeg egy árva csillag.
Most kilép a Pár… a lomb-karéj
Szobra előtt; a márvány ragyog, akár ők:
ölelkezve mondják a nagy esküt.
Hatalmas fejük a szokott sötétből
uralkodni, szikrázni szegik most.
Hős dalukat csodálja az örök tér
tündöklése, majd szagos szél viszi
alvó táj és tengermoraj fölött.

Jajdul a búcsu – a szent földtől, ahol
elém tüntek a fény istenei
s oszloproncsokon át az Üdvözült Tánc…
„Népetek szive”, „legigazibb örökös”,
mondtátok: s itt koldusként vacogtam;
ujra gyermek, csak itt lettem ember.
A köd mögül hallom már a gáncsot:
„Hellász lótuszán honát feledte”…
Nincs bölcsebb, – bár engem értenétek:
„Ne csöppenkint, tovább is folyamként
zúgjon java véretek a Hegyen túl;
megváltatlanok: ez a tisztetek.”

[2119] Ez a négy sor a lap aljáról idenyilazva.
[2120] Az Ms 4657/144.III. nem az előző két lap folytatása; vlsz. egy korábbi variáns tisztázata – kisebb javításokkal –, számozott versszakokkal, de számozatlan lapon.
[2121] Ms 4657/575.I-III. (*gépírás, autográf javításokkal*)
[2122] MB.303-305

3.) ~~Titeket~~ |*Benneteket*| nem ért a boldogabb sors:
más törzseknek a hajnala Látnokot szült,
unoka helyett ~~Gaea~~ fiát még Gaeának:
Abban nemcsak a földi titka sejlett,
Az az ambroziás csarnokban is járt,
Az csent tüzzel gazdagitotta népét,
mely, amig él, nem vakon tévelyeg ~~most~~ |*már*|.
Az lehatolt szakadékaiba a szörnyü
*Ő*r-Anyáknak, a Gyökerekhez, a Mélybe,
s a sikoltó tiltakozást leküzdve
elrabolta képletüket s varázsol…
Ilyenetek ~~xxxx~~ nem volt; s én nem vagyok az.

A ti sorsotok nem a boldogoké:
más törzseknek a hajnala Látnokot szült,
unoka helyett fiát még Gaeának:
Abban nemcsak a földi titka sejlett,
Az az ambroziás csarnokban is járt,
Az csent tűzzel gazdagitotta népét,
mely, amig él, nem vakon tévelyeg már.
Az lehatolt szakadékaiba a szörnyű
Őr-Anyáknak, a Gyökerekhez, a Mélybe,
s a sikoltó tiltakozást leküzdve
elrabolta képletüket s varázsol…
Ilyenetek nem volt; s én nem vagyok az.

4.) …… |*Közbeszurni!*|

Valaha, rég – kép szól – lobogós hajó
vitt a szomszéd rajnai szüretre…
Kék-arany ősz napozta a tájban az ormok
tölgykoronáit, a fehér házakat…
Fürtök utolját rakta épp a dombon
s koszorús puttonyt a népi ünnep,
meztelen és aranyban s szalagokkal…
Must szaga, hars dal, boldog kacagás:
venyigedíszben így rohant a mélyzöld
folyamnál a bacchusi menet: ott, a
római Falnál, a birodalmi Határon
sejtettem meg titkos anyaföldem.

5.) Köztetek éltem, álmok és dalok közt,
s dómjaitokban, mint alázatos hit,
míg köd-csipkék s –cikornyák közűl
lelkem sikolya át nem vitt a napra.
Egy eleven sugarat hazaviszek,
a sötétebb lángokat lefojtom,
végzetetek, mig zavar maradtok.
~~xxxxxxxxxxxxxxx~~ |*Fogadjátok be – óh, nem hideg tűz! –*|
s addig érc, növény s kő tarkaságát
szórom elétek: a mindent, a semmit…
mig csak nem nyil szemetek, a Tárgy – s a
Test varázsát látni; az isteni ~~fékét.~~ normát.

Köztetek éltem, álmok és dalok közt,
s dómjaitokban, mint alázatos hit,
míg köd-csipkék s cikornyák közűl
lelkem sikolya át nem vitt a napra.
Egy eleven sugarat hazaviszek,
a sötétebb lángokat lefojtom,
végzetetek, mig zavar maradtok.
Fogadjátok be – ó, nem hideg tűz! –
s addig érc, növény s kő tarkaságát
szórom elétek: a mindent, a semmit…
míg csak nem nyíl szemetek, s a
Test varázsát látni, az isteni Fékét.

6) …… (*Még nincs meg!*)

Zúgnak ugyan soká a Jó Hir ellen
éppen a legokosabbjaitok; szakálluk
simogatva avas könyvekre mutatnak:
„Idegen oltár kell neki, áruló…”
Ah, az idő teljében Uraitoknak
s Bölcseiteknek megint ezer évig
hajlik józansága, dacos nyaka egy
csapat kóbor rajongó elé,
legvadabb csodát vall, testileg éli
húsát-vérét egy Közvetitőnek,
s porban térdel még egy ezredévig
egy istenitett fiú előtt.

De te hova csalsz, hova vezetsz, dicső Pár?…
Vágyam árnyai vonzanak gyötörnek?…
Oszlop-udvar… fák s ~~xxxx~~ |*kutak*| körül
öregek-ifjak, munkában s pihenve,
mérték s erő… / én tudom / tehát / csak
Attika méltóságát… az aeol száj
édes erejét. De nem: a n~~p~~épem
fiait látom – de nem: a népem
szava zendül. Vakít az öröm.
Teljesült a márvány- s rózsa-csoda…
Micsoda borzalma remeg uj utaknak?
Micsoda ~~xxxxxxxx~~ |*fényt lőtt rám a*| déli tenger?

De te hova csalsz, hova vezetsz, dicső Pár?…
Vágyam álmai vonzanak gyötörnek?…
Oszlop-udvar… fák s kutak körűl
öregek-ifjak, munkában s pihenve,
mérték s erő… tehát én tudom csak
Attika méltóságát… az aeol száj
édes erejét. De nem: a népem
fiait látom – de nem: a népem
szava zendűl. Örömöm vakít.
Teljesült a márvány- s rózsa-csoda…
Micsoda borzalma remeg uj utaknak?
Micsoda fényt lőtt rám a déli tenger?

Ford.: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe utolsó éjszakája Itáliában[2123]
Goethes lezte nacht in Italien

Micsoda fényt lőtt rám a déli tenger?
Két lúc nyujtja fekete szárnyait az
éj állandó kékjébe; s közöttük
ezüstben remeg egy árva csillag.
Most kilép a Pár… a lomb-karéj
Szobra előtt: a márvány ragyog, akár ők:
ölelkezve mondják a nagy esküt.
Hatalmas fejük a szokott sötétből
uralkodni, szikrázni szegik most.
Hős dalukat csodálja az örök tér

[SZABÓ LŐRINC]:
Goethe utolsó éjszakája Itáliában[2124]
Goethes lezte nacht in Italien

Micsoda fényt lőtt rám a déli tenger?
Két lúc nyujtja fekete szárnyait az
éj állandó kékjébe; s közöttük
ezüstben remeg egy árva csillag.
Most kilép a Pár… a lomb-karéj
Szobra előtt: a márvány ragyog, akár ők:
ölelkezve mondják a nagy esküt.
Hatalmas fejük a szokott sötétből
uralkodni, szikrázni szegik most.
Hős dalukat csodálja az örök tér

[2123] ÖB48.148-150
[2124] ÖB.II.533-535

tündöklése, majd szagos szél viszi
alvó táj és tengermoraj fölött.

Jajdul a búcsu – a szent földtől, ahol
elém tüntek a fény istenei
s oszloproncsokon át az Üdvözült Tánc…
„Népetek szive”, „legigazibb örökös”,
mondtátok: s itt koldusként vacogtam:
ujra gyermek, csak itt lettem ember.
A köd mögül hallom már a gáncsot:
„Hellász lótuszán honát feledte”…
Nincs bölcsebb, – bár engem értenétek:
„Ne csöppenkint, tovább is folyamként
zugjon java véretek a Hegyen túl;
megváltatlanok: ez a tisztetek.”

A ti sorsotok nem a boldogoké:
más törzseknek a hajnala Látnokot szült,
unoka helyett fiát még Gaeának:
Abban nemcsak a földi titka sejlett,
Az az ambroziás csarnokban is járt,
Az csent tűzzel gazdagitotta népét,
mely, amig élt, nem vakon tévelyeg már.
Az lehatolt szakadékaiba a szörnyű
Őr-Anyáknak, a Gyökerekhez, a Mélybe,
s a sikoltó tiltakozást leküzdve
elrabolta képletüket s varázsol…
Ilyenetek nem volt; s én nem vagyok az.

Valaha, rég, – kép szól, – lobogós hajó
vitt a szomszéd rajnai szüretre…
Kék-arany ősz napozta a tájban az ormok
tölgykoronáit, a fehér házakat…
Fürtök utolját rakta épp a dombon
s koszorus puttonyt a népi ünnep,
meztelen és aranyban s szalagokkal…
Must szaga, hars dal, boldog kacagás:
venyigedíszben igy rohant a mélyzöld
folyamnál a bacchusi menet: ott, a
római Falnál, a birodalmi Határon
sejtettem meg titkos anyaföldem.

Köztetek éltem, álmok és dalok közt,
s dómjaitokban, mint alázatos hit,
mig köd-csipkék s cikornyák közül
lelkem sikolya át nem vitt a napra.
Egy eleven sugarat hazaviszek,
a sötétebb lángokat lefojtom,
végzetetek, mig zavar maradtok.
Fogadjátok be – óh, nem hideg tűz! –
s addig érc, növény s kő tarkaságát
szórom elétek: a mindent, a Tárgy – s a
Test varázsát látni, az isteni Fékét.

Zugnak ugyan soká a Jó Hir ellen
éppen a legokosabbjaitok; szakálluk
simogatva avas könyvekre mutatnak:
„Idegen oltár kell neki, áruló…”
Ah, az idő teljében Uraitoknak
s Bölcseiteknek megint ezer évig
hajlik józansága, dacos nyaka egy
csapat kóbor rajongó elé,
legvadabb csodát vall, testileg éli
husát-vérét egy Közvetitőnek,
s porban térdel még egy ezredévig
egy egy istenitett fiú előtt.

De te hova csalsz, hova vezetsz, dicső Pár?…
Vágyam álmai vonzanak, gyötörnek…
Oszlop-udvar… fák s kutak körül
öregek-ifjak, munkában s pihenve,
mérték s erő… tehát én tudom csak
Attika méltóságát… az aeol száj
édes erejét. De nem: a népem
fiait látom – de nem: a népem
szava zendül. Örömöm vakít.
Teljesült a márvány- s rózsa-csoda…
Micsoda borzama remeg uj utaknak?
Micsoda fényt lőtt rám a déli tenger?

[>*285*] GEORGE:

tündöklése, majd szagos szél viszi
alvó táj és tengermoraj fölött.

Jajdul a búcsu – a szent földtől, ahol
elém tüntek a fény istenei
s oszloproncsokon át az Üdvözült Tánc…
„Népetek szive”, „legigazibb örökös”,
mondtátok: s itt koldusként vacogtam:
ujra gyermek, csak itt lettem ember.
A köd mögül hallom már a gáncsot:
„Hellász lótuszán honát feledte”…
Nincs bölcsebb, – bár engem értenétek:
„Ne csöppenkint, tovább is folyamként
zugjon java véretek a Hegyen túl;
megváltatlanok: ez a tisztetek.”

A ti sorsotok nem a boldogoké:
más törzseknek a hajnala Látnokot szült,
unoka helyett fiát még Gaeának:
Abban nemcsak a földi titka sejlett,
Az az ambroziás csarnokban is járt,
Az csent tűzzel gazdagitotta népét,
mely, amig élt, nem vakon tévelyeg már.
Az lehatolt szakadékaiba a szörnyű
Őr-Anyáknak, a Gyökerekhez, a Mélybe,
s a sikoltó tiltakozást leküzdve
elrabolta képletüket s varázsol…
Ilyenetek nem volt; s én nem vagyok az.

Valaha, rég, – kép szól, – lobogós hajó
vitt a szomszéd rajnai szüretre…
Kék-arany ősz napozta a tájban az ormok
tölgykoronáit, a fehér házakat…
Fürtök utolját rakta épp a dombon
s koszorús puttonyt a népi ünnep,
meztelen és aranyban s szalagokkal…
Must szaga, hars dal, boldog kacagás:
venyigedíszben igy rohant a mélyzöld
folyamnál a bacchusi menet: ott, a
római Falnál, a birodalmi Határon
sejtettem meg titkos anyaföldem.

Köztetek éltem, álmok és dalok közt,
s dómjaitokban, mint alázatos hit,
mig köd-csipkék s cikornyák közül
lelkem sikolya át nem vitt a napra.
Egy eleven sugarat hazaviszek,
a sötétebb lángokat lefojtom,
végzetetek, mig zavar maradtok.
Fogadjátok be – óh, nem hideg tűz! –
s addig érc, növény s kő tarkaságát
szórom elétek: a mindent, a Tárgy – s a
Test varázsát látni, az isteni Fékét.

Zugnak ugyan soká a Jó Hir ellen
éppen a legokosabbjaitok; szakálluk
simogatva avas könyvekre mutatnak:
„Idegen oltár kell neki, áruló…”
Ah, az idő teljében Uraitoknak
s Bölcseiteknek megint ezer évig
hajlik józansága, dacos nyaka egy
csapat kóbor rajongó elé,
legvadabb csodát vall, testileg éli
husát-vérét egy Közvetítőnek,
s porban térdel még egy ezredévig
egy egy istenitett fiú előtt.

De te hova csalsz, hova vezetsz, dicső Pár?…
Vágyam álmai vonzanak gyötörnek?…
Oszlop-udvar… fák s kutak körül
öregek-ifjak, munkában s pihenve,
mérték s erő… tehát én tudom csak
Attika méltóságát… az aeol száj
édes erejét. De nem: a népem
fiait látom – de nem: a népem
szava zendül. Örömöm vakít.
Teljesült a márvány- s rózsa-csoda…
Micsoda borzalma remeg uj utaknak?
Micsoda fényt lőtt rám a déli tenger?

[SZABÓ LŐRINC]:

Der krieg[2125]

….Wem das gewissen drohe
Mit eigner oder fremder schande drucke
Empfindet deine worte wol als rohe.

Dem ohngeachtet halt dich frei von schmueke
Und ganz eröffne des von dir geschaute
Lass es geschehn dass wen es beisst sich jueke.

Wenn auch beschwerlich werden deine leute
Beim ersten kosten • wird lebendige zehrung
Man draus entnehmen wenn men sie vardeute.
Dante • Göttliche Komödie • Himmel XVII

Wie das getier der wälder das bisher
Sich scheute oder fletschend sich zerriss
Bei jähem brand und wenn die erde bebt
Sich sucht und nachbarlich zusammendrängt:
So in zerspaltner heimat schlossen sich
Beim schrei DER KRIEG die gegner an. . ein hauch
Des unbekannten eingefühls durchwehte
Von schicht zu schicht und ein verworrnes ahnen
Was nun beginnt… Für einen augenblick
Ergriffen von dem welthaft hohen schauer
Vergass der feigen jahre wust und tand
Das volk und sah sich gross in seiner not.

Sie kamen zu dem Siedler auf dem berg:
›Liegst du noch still beim ungeheuren los?‹
Der sprach: dies frösteln war das edelste!. .
Was euch erschüttert ist mir lang vertraut •
Lang hab ich roten schweiss der angst geschwizt
Als man mit feuer spielte. . meine tränen
Vorweg geweint. . heut find ich keine mehr.
Das meiste war geschehn und keiner sah. .
Das trübste wird erst sein und keiner sieht.
Ihr (asst euch pressen von der äussern wucht. .
Dies sind die flammenzeichen • nicht die kunde.
Am streit wie ihr ihn fühlt nehm ich nicht teil.

Nie wird dem Seher dank. . er trifft auf hohn
Und steine • ruft er unheil – wut und steine
Wenn es hereinbrach. Angehäufte frevel
Von allen zwang und glück genannt • verhehlter
Abfall von Mensch zu Larve heischen busse. .
Was ist IHM mord von hunderttausenden
Vorm mord am Leben selbst? Er kann nicht schwärmen
Von heimischer tugend und von welscher tücke.
Hier hat das weib das klagt • der satte bürger •
Der graue bart ehr schuld als stich und schuss
Des widerparts an unsrer söhn und enkel
Verglasten augen und zerfeztem leib.

SEIN amt ist lob und fem • gebet und sühne •
Er liebt und dient auf seinem weg. Die jüngsten
Der teuren sandt er aus mit segenswunsch. .
Sie wissen was sie treibt und was sie feit. .
Sie ziehn um keinen namen – nein um sich.
IHN packt ein tiefres grausen. Die Gewalten
Nennt er nicht fabel. Wer begreift sein flehn:
›Die ihr die fuchtel schwingt auf leichenschwaden •
Wollt uns bewahren vor zu leichtem schlusse
Und vor der ärgsten • vor der Blut-schmach!‹
Stämme Die sie begehn sind wahllos auszurotten
Wenn nicht ihr bestes gut zum banne geht.

Zu jubeln zlemt nicht: kein triumf wird sein •
Nur viele untergänge ohne würde. .
Des schöpfers hand entwischt rast eigenmächtig
Unform von blei und blech • gestäng und rohr.
Der selbst lacht grimm wenn falsche heldenreden
Von vormals klingen der als brei und klumpen
Den bruder sinken sah • der in der schandbar
Zerwühlten erde hauste wie geziefer. .
Der alte Gott der schlachten ist nicht mehr.
Erkrankte welten fiebern sich zu ende
In dem getob. Heilig sind nur die säfte
Noch makelfrei versprizt – ein ganzer strom.

Wo zeigt der Mann sich der vertritt? das Wort

A háború[2126]

(Stefan George költeménye. 1917.)

»…Akiknek lelke vérzik,
kiket maguk vagy mások bűne is fedd,
szavaidat bizony durvának érzik.

Ne légy hazug, ne adj helyt semmi dísznek
és minden látomásod tárd egész ki,
hadd vakargassa rühét, aki viszket!

Mert beszéded súlyos, – gyógyit, és mi
keserves első kóstolásra: élő
táplálék lesz annak, ki megemészti.«
(Dante: Isteni színjáték, Paradicsom: XVII.)

Miként az erdők vadja, mely kerülte
vagy vicsorogva tépte, – hirtelen
tűzvészre és ha megindul a föld,
összeverődik s egymást keresi:
úgy fogtak össze az ellenfelek
a HÁBORÚ!-sikolyra, széthasadt
hazánkban… Egység, ismeretlen érzés,
lengett be minden réteget, s zavart
sejtés: mi jön most? … Egy percre a nép,
világ-nagy borzadálytól megragadva
feledte gyáva éveit, szennyt s lomot,
s nyomorában nagynak látta magát.

Fölkeresték a hegyi Remetét:
„E szörnyű sorsban nyugodtan maradsz?”
S Ő szólt: legnemesebb e rémület volt!
Rég ismerem, mi lelketekbe rendűl,
vért izzadott félelmem, amikor
tűzzel játszottak… Elsírtam előre
könnyeimet, – s most egyet sem találok.
A legtöbb megtörtént s nem látta senki.
A legszomorúbb jön s nem látja senki.
Ti csak nyögitek a külső bilincset…
Ezek a lángjelek, de nem a Hír.
Nem veszek részt a harcban veletek.

Hálát sosem kap a Látnok… kövek
s gúny a jutalma, ha vészt lát, – kövek
s düh, hogyha eljött. Garmadába gyűlt bűn
– a neve kényszer s boldogság –: az Ember
Lárva-hullása vezeklést kiván.
Mit bánja Ő, hogy százezreket ölnek,
ha az Életet ölik? Nem rajonghat
zengve honi erényt s idegen ármányt.
Ősz fürt, siró nő, s a telthasu polgár
vétkesebb mint az ellen: a szurony
s golyó, mely fiaink és unokáink
roncs-testére s üveg-szemébe vág.

Az Ő tiszte dicséret és ítélet,
ima s engesztelés: szolgál s szeret,
Áldása kisér drága ifjakat…
Tudják mi hajtja és mi védi őket:
nem külső célért mennek, – magukért!
Mélyebb iszony fogja meg Őt, Erőket
nem mond mesének. Ki érti szavát? –:
„Ti, kik pallost lengettek hullarendek
fölött, – óvjatok a túlkönnyü végtől
s mi legrosszabb: a Vér gyalázatától!”
Erre kész törzsek mind irtassanak ki,
ha legjobb kincsük nem pusztúl bele.

Ujjongni nem kell: nem lesz győzelem,
csak sok dicstelen pusztulás… A gyártó
kézből kiszökik s önhatalmulag
őrjöng az ólom–, bádog–, cső- és kötélszörny.
Kacag, ha régi hamis hősregéket
hall zengeni, ki testvérét ragacsként
lehullni látta s a gyalázatossan
szétturkált földben lakott, mint a féreg…
A harcok ős Istene már nem él.
Beteg világok láza ég halálrra
a tombolásban. Csak mocsoktalan
kiontott nedv a szent, – egész folyó.

Hol van a Férfi, aki helyt áll? a Szó,

2125 GW.I.410-415
2126 Ny.1921.I V.866-870

Das einzig gilt fürs spätere gericht?
Spotthafte könige mit bühnenkronen •
Sachwalter • händler • schreiber – pfiff und zahl.
Auch in verbriefter ordnung grenzen: taumel •
Dann drohnde wirrsal.. da entstieg gestüzt
Auf seinen stock farblosem vororthaus
Der fahlsten unsrer städte ein vergessner
Schmuckloser greis. . der fand den rat der stunde
Und rettete was die gebärdig lauten
Schliesslich zum abgrundsrand gebracht: das reich
Doch vor dem schlimmren feind kann er nicht retten.

›Fehlt dir der blick für solch ein maass von opfern
Und kraft der allheit?‹ Diese sind auch drüben.
Das nötige werk der pflicht bleibt stumpf und glanzlos
Und opfer steigt nicht in verruchter zeit. .
Menge ist wert • doch ziellos • schafft kein sinnbild •
Hat kein gedächtnis – Was fragt sich der Weise?
Sie troff im schwatz von wolfahrt • menschlichkeit
Und hebt nun an das greulichste gemetzel.
Nach speichel niedrigster umwerbung: geifer
Gemeinsten schimpfs!. . und was sich eben hezt
Umkröche sich geschmiegt wenn sich erhöbe
Furchtbar vor ihm das künftige gesicht.

Und was schwillt auf als geist! Solch zart gewächs
Hat fernab sein entstehn… Wie faulige frucht
Schmeckt das gered von hoh-zeit auferstehung
In welkem ton. Wer gestern alt war kehrt nicht
Jezt heim als neu und wer ein richtiges sagt
Und irrt im lezten steckt im stärksten wahn.
Spricht Aberwitz: ›Nun lernten wir fürs nächste‹
Ach dies wird wiederum anders!.. dafür rüstet
Nur vollste umkehr: schau und innrer sinn.
Keiner der heute ruft und meint zu führen
Merkt wie er tastet im verhängnis • keiner
Erspäht ein blasses glühn vom morgenrot.

Weit minder wundert es dass soviel sterben
Als dass soviel zu leben wagt. Wer schritthielt
Mit dem Jahrhundert darf heut spuk nur sehn.
Der hilft sich • kind und narr: ›Du hasts gewollt‹
Alle und keiner – heisst das bündige urteil.
Der lügt sich • schelm und narr: ›Diesmal winkt sicher
Das Friedensreich.‹ Verstrich die frist: müsst wieder
Ihr waten bis zum knöchel bis zum knie
Im most des grossen Keltrers. . doch dann schoss
Ein nachwuchs auf • der hat kein heuchel-auge:
Er hat das schicksalsauge das der schreck
Des ehernen fugs gorgonisch nicht versteint.

In beiden lagern kein Gedanke – wittrung
Um was es geht… Hier: sorge nur zu krämern
Wo schon ein andrer krämert. . ganz zu werden
Was man am andren schmäht und sich zu leugnen
›Ein volk ist tot wenn seine götter tot sind‹
Drüben: ein pochen auf ehmaligen vorrang
Von pracht und sitte • während feile nutzsucht
Bequem veratmen will. . im schooss der hellsten
Einsicht kein schwacher blink • dass die Verpönten
Was fallreif war zerstören • dass vielleicht
Ein ›Hass und Abscheu menschlichen geschlechtes‹
Zum weitren male die erlösung bringt.
Doch endet nicht mit-fluch der sang. Manch ohr
Verstand schon meinen preis auf stoff und stamm •
Auf kern und keim. . schon seh ich manche hände
Entgegen mir gestreckt • sag ich: o Land
Zu schön als dass dich fremder tritt verheere:
Wo flöte aus dem weidicht tönt • aus hainen
Windharfen rauschen • wo der Traum noch webt
Untilgbar durch die jeweils trünnigen erben. .
Wo die allblühende Mutter der verwildert
Zerfallnen weissen Art zuerst enthüllte
Ihr echtes antlitz. . Land dem viel verheissung
Noch innewohnt – das drum nicht untergeht!

Die jugend ruft die Götter auf. . Erstandne
Wie Ewige nach des Tages fülle. . Lenker
Im sturmgewölk gibt Dem des heitren himmels
Das zepter und verschiebt den Längsten Winter.
Der an dem Baum des Heiles hing warf ab
Die blässe blasser seelen • dem Zerstückten
Im glut-rausch gleich.. Apollo lernt geheim
An Baldur: ›Eine Weile währt noch nacht •

mely ment, ha jó a későbbi ítélet?
Sok korcs király, színpadi koronák,
kufárok, ügyvivők és irnokok, –
mind csupa-szám! Elkönyvelt rendben is:
ingás, majd vészes zűrzavar... De ekkor,
botjára dűlve, egyik legfakóbb
városunk szürke kültelki lakából
jött egy ottfeledt agg, percnyi tanáccsal
megmentve, mit a hangos hadonászók
végül majd megöltek: – a birodalmat...
De ő sem menthet meg a gonoszabbtól.

„Nem látod az Áldozatot s az Egység
ős Erejét ?” Ez megvan odaát is.
A kényszer tette tompa s fénytelen
s átkos időkben nem kél áldozat...
Érték a nép, de céltalan: nem alkot
jelképet, és felejt. – Mit vár a bölcs?
Jólét s emberség csöpögött a locska
tömegből, s most vad mészárlásba kezd.
Alacsony hízelgés nyála után:
undok szitok tajtékja! s mi ma egymást
hecceli: egymáshoz csúszna, ha látná
irtózatos arcával a jövőt.

És mi pöffeszkedik, mint szellem? Ily szent
növény itt nem terem… Rothadt gyümölcs
a hervatag szó, mely föltámadásról
s nagy időkről beszél. Nem lesz ma új,
ki tegnap ó volt; ki e g y igazat mond
s a végén téved: az a legbolondabb.
A Balgaság szól: „Holnapra tanúltunk.”
Az is másképp lesz! nem véd, csak a teljes
megfordulás: látás s belső megértés.
Ki ma kiált s azt hiszi, hogy vezér –
nem tudja, hogy balsorsban tévelyeg; nem
sejt egy se hajnalt, sápadt pirkadást.

Kisebb csoda, hogy meghal annyi, mint hogy
annyi mer élni. Aki az idővel
lépést tartott, ma csak kisértetet lát.
E z így segít (gyermek s bolond): „Te kezdted.”
Mindenki s senki – szól a kész itélet.
A z hazudik (gaz s bolond): „Most bizonnyal
a Békeország int.” Száll az idő: s ti
bokáig-térdig gázolhattok újra
a nagy Taposó mustjában… De akkor
új sarj virul már: szeme nem hizelgés,
a szeme sors-szem, melyeet vas szokottság
gorgó-iszonya meg nem kövesít.

Két tábor, s nincs egy eszme, – csak szimat:
miről van szó?… Itt: gond, nyerni, hol más
nyerészkedik… azzá lenni egészen,
mit a másikban szidnak, s letagadni
hogy holt a nép, ha istenei holtak.
O t t: pompa, szokás s egykori kiváltság
rút hencegése, míg kényelmesen
akar a bírvágy kiszuszogni… nincs fény
a legtisztább belátásban se: hogy már
hullásra érett, mit az Átkozottak
szétdúlnak, s gogy talán egy „Ember-Undor”
fog újra, másodszor, megváltani.

De dalomat nem átok végzi. Néhány,
fül érti már, ha törzset s anyagot
magvat s csirát dicsérek… Látom: itt-ott
kéz int felém, ha szólok: óh Hazám,
– túlszép, hogy idegen sarok tapodjon –
hol a füzesből síp zeng, a ligetben
szélhárfa zúg s az Álom él, a néha
hűtlen fiaktól elpusztíthatatlan…
Hol a virágzó Anya a vadon szét-
hullt, fehér Fajnak először mutatta
meg igazi arcát… Hazám, sok ígéret
lakik még benned, – ez tart és emel.

Az ifjuság hoz Létrejött s Örök
Isteneket, a Nap telje után... A
vész ura sceptrumát nyilt ég urának
adja s elűzí Leghosszabb Telünket.
Az Üdv Fáján csüggő ledobta sápadt
lelkek sápadt szinét, miként a lázban
Szétdarabolt... Titkon Baldúrra hajlik

Doch diesmal kommt von Osten nicht das Licht.‹
Der kampf entschied sich schon auf sternen: Sieger
Bleibt wer das schutzbild birgt in seinen marken
Und Herr der zukunft wer sich wandeln kann.

Apollo: «Egy darabig tart az éj még,
de nem keletről jön meg most a fény.»
Eldőlt a harc a csillagokon; Az győz,
kínek várában a palladium s a
Jövő Ura, aki változni tud.

*A költő hozzájárulásával fordította: SZABÓ LŐRINCZ**

** Egyedül jogosított magyar fordítás. Az eredeti Georg Bondinál jelent meg Berlinben.*

[SZABÓ LŐRINC]:
A háború[2127]
(1917)

Mottószerűen, pet. ritka

„~~…Lelkiismerete~~ |*Akiknek lelkiismerete*| vérzik,
kiket maguk vagy mások bűne is fed,d,
szavaidat talán durvának érzik.

De ne hazudj, ne adj helyt semmi dísznek
és minden látomásod tárd egész ki;
csak vakargassa rühét, aki v~~ö~~iszket!

(*rövid i!*) Mert beszéded, sulyos bár, gyógyit, és mi
keserves első kóstolásra, élő
táplálék annak, aki megemészti.”
(Dante~~x~~*:* Isteni színjáték, Paradicsom: XVII.)

Mint az erdei vad, mely társait
vicsorogva kerűlte-marta, gyors
tűzvészben, vagy ha megre~~xxx~~|*szket*| a föld,
egymást híva szomszédként összebú:
úgy zárkózott fel dúlt haz~~x~~ánk a nagy
kiáltásra, hogy HÁBORÚ… Az egység
ismeretlen ~~xxxx~~ |érzülete| csapott át
minden rétegen, s zavart sejtelem,
hogy most mi jön… Világnagy borzadályban
egy pillanatra felejtette gyáva
évei vackát s lim-lomát a nép
s a szükségben nagynak látta magát.

Felkeresték a hegyi Remetét:
„Téged nyugton hagy ez a szörnyü sors?” (*rövid ü!*)
Ő szólt: ez a borzongás v~~l~~o~~u~~lt a legszebb!…
Mi belétek rendűlt, én rég tudom;
rőt verejtékkel vert ki a szorongás,
míg a tűzzel játszottak… könnyeim
előre elsírtam… mos~~st~~ nincsenek.
Megtörtént a legtöbb s nem látta senki…
Jön a legszomorúbb s nem látja senki…
Benneteket csak a külsö teher nyom…
Ezek a lángjelek; de nem a Hír.
Harcatokhoz, mert ilyen, nincs közöm.

Sose kap hálát a Látnok… Guny és kő (*rövid u!*)
éri, ha romlást kiált, – kő s düh, hogyha
a vész megjött. A bűnhalmaz (nekik
kényszer s üdv!), a titkon Lárvára váltott
Ember züllése vezeklést kiván… (*rövid i!*)
Mit *Ő*neki, hogy százezreket ölnek,
ha magát az ~~é~~Életet? Nem rajonghat,
honi virtust zengve s idegen ármányt…
Síró nő~~z~~t, hasas polgárt s ősz szakállt itt
jobban vadol, mint puskás-szuronyos
ellenfelet, fiaink s unokáink
szétrongyolt teste,üveges szeme.

Dicséret s megtorlás, ima s vezeklés
a ~~e~~tisztje; szeret s szolgál. A legifjabb
híveket az ő áldása kisérte… (*rövid i!*)
Azok tudják, mi hajtja s védi őket…
Nem hírnévért indúlnak – magukért!…
*Ő*bele mélyebb iszony kap. Hatalmak
neki nem mesék. Ki érti, ha esd, hogy:
„Hullarendeken palloslengetők, ti,
mentsetek meg, óh, a túlkönnyü végtől (*rövid ü!*)
s a legrosszabbtól, amely Vért gyaláz!”
Irtassék ki a törzs, amely ilyet tesz,
vagy átok éri legjobb kincseit.

Szégyen ujjongani: nincs, aki gy*ő*zzön,
pusztulás lesz csak, sok és dicstelen…

[SZABÓ LŐRINC]:
A háború[2128]
(1917)

„Akiknek lelkiismerete vérzik,
kiket maguk vagy mások bűne is fedd,
szavaidat talán durvának érzik.

De ne hazudj, ne adj helyt semmi dísznek
és minden látomásod tárd egész ki;
csak vakargassa rühét, aki viszket!

Mert beszéded, sulyos bár, gyógyit, és mi
keserves első kóstolásra, élő
táplálék annak, aki megemészti.”
(Dante: Isteni színjáték, Paradicsom: XVII.)

Mint az erdei vad, mely társait
vicsorogva kerűlte-marta, gyors
tűzvészben, vagy ha megreszket a föld,
egymást híva szomszédként összebú:
úgy zárkózott fel dúlt hazánk a nagy
kiáltásra, hogy HÁBORÚ… Az egység
ismeretlen érzülete csapott át
minden rétegen, s zavart sejtelem,
hogy most mi jön… Világnagy borzadályban
egy pillanatra felejtette gyáva
évei vackát s lim-lomát a nép
s a szükségben nagynak látta magát.

Felkeresték a hegyi Remetét:
„Téged nyugton hagy ez a szörnyü sors?”
Ő szólt: ez a borzongás volt a legszebb!…
Mi belétek rendűlt, én rég tudom;
rőt verejtékkel vert ki a szorongás,
mig a tűzzel játszottak… könnyeim
előre elsírtam… most nincsenek.
Megtörtént a legtöbb s nem látta senki…
Jön a legszomorúbb s nem látja senki…
Benneteket csak a külsö teher nyom…
Ezek a lángjelek; de nem a Hír.
Harcatokhoz, mert ilyen, nincs közöm.

Sose kap hálát a Látnok… Guny és kő
éri, ha romlást kiált, – kő s düh, hogyha
a vész megjött. A bűnhalmaz (nekik
kényszer s üdv!), a titkon Lárvára váltott
Ember züllése vezeklést kiván…
Mit őneki, hogy százezreket ölnek,
ha magát az Életet? Nem rajonghat,
honi virtust zengve s idegen ármányt…
Síró nőt, hasas polgárt s ősz szakállt itt
jobban vádol, mint puskás-szuronyos
ellenfelet, fiaink s unokáink
szétrongyolt teste, üveges szeme.

Dicséret s megtorlás, ima s vezeklés
a tisztje; szeret s szolgál. A legifjabb
híveket az ő áldása kisérte…
Azok tudják, mi hajtja s védi őket…
Nem hírnévért indúlnak – magukért!…
Őbele mélyebb iszony kap. Hatalmak
neki nem mesék. Ki érti, ha esd, hogy:
„Hullarendeken palloslengetők, ti,
mentsetek meg, óh, a túlkönnyü végtől
s a legrosszabbtól, amely Vért gyaláz!”
Irtassék ki a törzs, amely ilyet tesz,
vagy átok éri legjobb kincseit.

Szégyen ujjongani: nincs, aki győzzön,
pusztulás lesz csak, sok és dicstelen…

2127 Ms 4657/572.I-V. (*Gépírás, autográf javításokkal.*)
2128 ÖB.II.872-877

2129 összehúzva!

Szökik a gyártó kézböl s maga *ő*rjöng
az ólom–, bádog–, cs*ő*- és póznaszörny.
~~Bőszen~~ |*Vadúl*| kacag, ki egykori hamis
h*ő*sregéket hall; s aki pépcsomóként
látta omlani testvérét s a rútúl
szétdúlt földben féregként lakozott…
A régi Hadisten többé nem él.
Beteg világok láza h*ű*l ki a
tombolásban. A mocsoktalan
fröcskölt nedv szent csak már – egész folyam.

Hol a Férfi, aki helyt +[2129]áll? a Szó, mely
érvényes a jövő széke előtt?
Papirkoronás báb*ú*k, vicc-királyok,
ügyvivők, kalmár s irnok – pfű, be sok!
A pecsételt renden belül is: ingás;
majd bősz zavar… Ekkor, botjára dőlve,
legfakóbb városunknak d*í*sztelen
költelkéről, jött, c~~o~~icomátlan, egy
felejtett agg: tudta a perc tanác~~x~~sát
s megóvta; mit a hangos hadon*á*szók
majdnem sí*r*ba vittek: a birodalmat…
De *ő* sem menthet attól, ami rosszabb.

„Nem l*á*tod az áldozatot, az ~~e~~Együtt
nagy erejét?” ~~A~~Ez megvan odaát is.
Tompa s fénytelen~~y~~ a kényszerü tett (*rövid ü!*)
s aljas korban nem száll oltári füst…
A tömeg? *É*rték. De nincs célja: semmi
jelkép s emlékezet. – Mit vár a bölcs?
Jólét! – fecsegték; és: emberiesség!
És a legszörny*ű*bb mészárlásba kezdtek…
Legalja hizelgés nyála után
tajtékzó szitok! S ami most usz*ú*l,
ölelkezni cs*ú*sznék, ha rámeredne
irtózatos arcával a jövő.

S mi pöffeszkedik, szellemként? E gyöngéd
növény távolabb nő… Poshadt gyümölcs-*í*z
a hervatag fecsegés nagy id*ő*krő̲l,
feltámadásról. A tegnapi ócska
nem lesz ma uj, s aki egyszer talál,
de vég*ű*l téved, az a legbolondabb.
Eszelősség szól: „~~m~~Most majd okosabban.”
Ah, az megint másképp lesz! Csak a teljes
fordulat seg*í*t: látomás, sugallat.
Ki ma szól s *ú*gy véli, hogy vezet, egy sem
érzi, mily balsors falazta be; egy sem
lát bármi hajnalt előizzani.

Kisebb csoda, hogy meghal annyi, mint hogy
annyi mer élni. Aki századunkkal
lépést tartott, ma csak kisértetet lát.
Öncsalás szól, naiv s bolond: „Te kezdted.”
Mind és egy sem – *í*gy az igaz itélet.
Hazugság szól, csibész s bolond: „~~n~~No, most jön
az Örök Béke.” De m*ú*ljon a perc:
bokáig-térdig gázolhattok ujra
a nagy Taposó mustjában… De akkor
uj sarj vir*ú*l, s szeme nem h*í*zeleg:
szeme a végzeté, nem dermed az
ér~~x~~c-rendelés Gorgó-réme előtt.

Két tábor, s egy Gondol~~ta~~a*t* se – szimat csak:
mir*ő*l van szó?… Itt: kal~~xx~~márkodni, hol
már más a kalmár… az lenni egészen,
amit másokban szidnak, s letagadni,
hogy isteneivel meghal a nép.
Ott: pompa, szokás s egykori előrang
kérkedése, m*í*g sí*r*ig kényelemre
vágyik az olcsó b*í*rvágy… semmi gyémánt- (*kötőjel!*)
szem sem gyan*í*tja, hogy a Megvetettek
azt d*ú*lják, ami férges; s hogy talán
„az emberi faj gy*ü*lölt undora”
fog ujra, másodszor, megváltani.

De énekem nem átok végzi. Volt fül,
mely értett már, ha törzset s anyagot
magvat~~s~~ s csirát dicsértem… Látom: itt-ott
kéz ny*ú*l ki, ha azt mondom: drága Föld,
t*ú*lszép; te, semhogy idegen tiporjon:
hol sí*p* szól a füzesből, ligetekben
szélhárfa z*ú*g; hol a zsongást, az Álmot
nem irthatják semmi h*ű*tlen utódok…

Szökik a gyártó kézböl s maga őrjöng
az ólom–, bádog–, cső- és póznaszörny.
Vadúl kacag, ki egykori hamis
hősregéket hall; s aki pépcsomóként
látta omlani testvérét s a rútúl
szétdúlt földben féregként lakozott…
A régi Hadisten többé nem él.
Beteg világok láza hül ki a
tombolásban. A mocsoktalan
fröcskölt nedv szent csak már – egész folyam.

Hol a Férfi, aki helytáll? a Szó, mely
érvényes a jövő széke előtt?
Papírkoronás bábúk, vicc-királyok,
ügyvivők, kalmár s irnok – pfű, be sok!
A pecsételt renden belül is: ingás;
majd bősz zavar… Ekkor, botjára dőlve,
legfakóbb városunknak dísztelen
költelkéről, jött, cicomátlan, egy
felejtett agg: tudta a perc tanácsát
s megóvta; mit a hangos hadonászók
majdnem sírba vittek: a birodalmat…
De ő sem menthet attól, ami rosszabb.

„Nem látod az áldozatot, az Együtt
nagy erejét?” Ez megvan odaát is.
Tompa s fénytelen a kényszerü tett
s aljas korban nem száll oltári füst…
A tömeg? Érték. De nincs célja: semmi
jelkép s emlékezet. – Mit vár a bölcs?
Jólét! – fecsegték; és: emberiesség!
És a legszörnyűbb mészárlásba kezdtek…
Legalja hizelgés nyála után
tajtékzó szitok! S ami most uszúl,
ölelkezni csúsznék, ha rámeredne
irtózatos arcával a jövő.

S mi pöffeszkedik, szellemként? E gyöngéd
növény távolabb nő… Poshadt gyümölcs-íz
a hervatag fecsegés nagy időkről,
feltámadásról. A tegnapi ócska
nem lesz ma uj, s aki egyszer talál,
de végül téved, az a legbolondabb.
Eszelősség szól: „Most majd okosabban.”
Ah, az megint másképp lesz! Csak a teljes
fordulat segít: látomás, sugallat.
Ki ma szól s ugy véli, hogy vezet, egy sem
érzi, mily balsors falazta be; egy sem
lát bármi hajnalt előizzani.

Kisebb csoda, hogy meghal annyi, mint hogy
annyi mer élni. Aki századunkkal
lépést tartott, ma csak kisértetet lát.
Öncsalás szól, naiv s bolond: „Te kezdted.”
Mind és egy sem – így az igaz itélet.
Hazugság szól, csibész s bolond: „No, most jön
az Örök Béke.” De múljon a perc:
bokáig-térdig gázolhattok ujra
a nagy Taposó mustjában… De akkor
uj sarj virúl, s szeme nem hízeleg:
szeme a végzeté, nem dermed az
érc-rendelés Gorgó-réme előtt.

Két tábor, s egy Gondolat se – szimat csak:
miről van szó?… Itt: kalmárkodni, hol
már más a kalmár… az lenni egészen,
amit másokban szidnak, s letagadni,
hogy isteneivel meghal a nép.
Ott: pompa, szokás s egykori előrang
kérkedése, míg sírig kényelemre
vágyik az olcsó bírvágy… semmi gyémánt-
szem sem gyanítja, hogy a Megvetettek
azt dúlják, ami férges; s hogy talán
„az emberi faj gyülölt undora”
fog ujra, másodszor, megváltani.

De énekem nem átok végzi. Volt fül,
mely értett már, ha törzset s anyagot
magvat s csirát dicsértem… Látom: itt-ott
kéz nyúl ki, ha azt mondom: drága Föld,
túlszép; te, semhogy idegen tiporjon:
hol sip szól a füzesből, ligetekben
szélhárfa zug; hol a zsongást, az Álmot
nem irthatják semmi hűtlen utódok…

~~h~~Hol virágözön-Anyánk legelőször (*kötőjel!*) hol virágözön-Anyánk legelőször
tárta egész arcát az elvad*ú*lt tárta egész arcát az elvadúlt
fehér Faj elé… Föld; még sok ígéret (*rövid i!*) fehér Faj elé… Föld; még sok igéret
lakik benned – épp ezért ~~j~~megmaradsz! lakik benned – épp ezért megmaradsz!

Isteneket szól*ít* az ifjuság… (*rövid u!*) Isteneket szólít az ifjuság…
Örököt s ~~é~~Ébredőt – betelt a Nap… Örököt s Ébredőt – betelt a Nap…
Jogarát a Vihar a Fénynek adja Jogarát a Vihar a Fénynek adja
s elhár*í*tja a ~~l~~*L*eghosszabb ~~t~~*T*elet. s elhárítja a Leghosszabb Telet.
Ki az Üdv Fáján függ~~xx~~, |*le*|dobta sápadt Ki az Üdv Fáján függ, ledobta sápadt
lelke sápadtságát; s a mámor izzó lelke sápadtságát; s a mámor izzó
Daraboltja is… Apolló titokban Daraboltja is… Apolló titokban
Baldurhoz hajol: „Rövid már az éj, Baldurhoz hajol: „Rövid már az éj,
de most a fényt nem Kelet üzeni.” de most a fényt nem Kelet üzeni.”
Eldőlt a harc a csillagokon: az győz, Eldőlt a harc a csillagokon: az győz,
ki védszobrát mesgyéin belül őrzi ki védszobrát mesgyéin belül őrzi
s a jövö Ura, ki változni tud. s a jövö Ura, ki változni tud.

Stefan George.

[>*286*] GEORGE:
Der dichter in zeiten der wirren[2130]
Dem Andenken des Grafen Bernhard Uxkull

Der Dichter heisst im stillern gang der zeit
Beflügelt kind das holde träume tönt
Und schönheit bringt ins tätige getrieb.
Doch wenn aus übeln sich das wetter braut
Das schicksal pocht mit lauten hammerschlägen
Klingt er wie rauh metall und wird verhört. .
Wenn alle blindheit schlug • er einzig seher
Enthüllt umsonst die nahe not. . dann mag
Kassandra-warnen heulen durch das haus
Die tollgewordne menge sieht nur eins:
Das pferd • das pferd! und rast in ihren tod.
Dann mag profeten-ruf des stammgotts groll
Vermelden und den trab von Assurs horden
Die das erwählte volk in knechtschaft schleppen:
Der weise Rat hat sichreren bericht
Verlacht den mahner • sperrt ihn ins verlies.
Wenn rings die Heilige Stadt umzingelt ist
Bürger und krieger durcheinander rennen
Fürsten und priester drin sich blutig raufen
Um einen besenstiel indes schon draussen
Das stärkste bollwerk fällt: er seufzt und schweigt.
Wenn der erobrer dann mit raub und brand
Hereinstürmt und ins joch zwingt mann und weib
Ein teil wutschäumend seine eigne schuld
Abwälzend auf den andren lädt • ein teil
Entbehrungsmüd sich um die brocken balgt
Die ihm der freche sieger vorwirft • johlend
Und tanzend sich betäubt • am riste leckt
Der tritt und schlägt: Er fernab fühlt allein
Das ganze elend und die ganze schmach.

Geh noch einmal zum berg zu deinen geistern
Und bring uns tröstlicheren spruch der löse
Aus dieser trübsal!. . also spricht ein greis…
Was soll hier himmels stimme wo kein ohr ist
Für die des plansten witzes? was soll rede
Vom geiste wo kein allgemeiner trieb ist
Als der des trogs? wo jede zunft die andre
Beschimpfend stets ihr leckes boot empfiehlt
Das kläglich scheiterte • heil sucht in mehrung
Ihr lieben tandes? wo die klügsten fabeln
Vom frischen aufbau mit den alten sünden
Und raten: macht euch klein wie würmer dass euch
Der donner schont der blitz euch nicht gewahrt…
Der ganze stamm der lebenden der hinfuhr
Durch lange irrsal wird vor seinen götzen
Die ihn in staub und niedrigkeit geworfen
So oft sie lügen immer weiter räuchern
Hat seines daseins oberstes gesetz
Hat was ihm den bestand verbürgt vergessen
Glaubt an den Lenker nicht • baraucht nicht den Sühner
Will sich mit list aus dem verhängnis ziehn.
Noch härtre pflugschar muss die scholle furchen
Noch dickrer nebel muss die luft bedräun. .
Der blassest blaue schein aus wolkenfinster
Bricht auf die Heutigen erst herein wenn alles
Was eine sprache spricht die hand sich reicht

[SZABÓ LŐRINC]:
A költő ~~a~~ zűrzavarok korszakaiban
– Stefan George verse –[2131]

A költő, mondják, csendesebb korokban
szárnyas gyermek, ki szelid álmokat zeng
~~és meg~~|és|szépiti ~~a nap üzem~~ |a munkás| ~~xxxxxxx~~ köznapot~~xxx…~~
De ha vihar~~ok~~t forralnak a bajok
~~és xxx~~ s hangos pőröllyel kopg|tat| a sors,
mint zord érc zeng s nem ~~hallják~~ |értik| a szavát …
Ha mindenkit vakság vert, ő, a látnok,
hiába hirdeti, hogy jön a vész,
felverheti Kaszandraként a házat,
a tömeg örjöng, s / csak / egy kell / csak neki:
a ~~xx~~ ló, a ló! s rohan a pusztulásba.
Sikolthat a jós, hogy haragszik a
Törzs istene s hogy üget már Aszúr
/ rabláncra fűzni / a választott népet /:
a bölcs Tanács másképen értesült,
nevet a jóson, börötnbe veti.
Ha a Szent Várost ostrom övezi
~~s egymást tiporja~~ |~~xxxx~~| és polgár és katona összecsap
s bent egymást ölik papok s fejedelmek,
egy seprűnyélért, mig kint már a legfőbb
bástya megdől: ő sóhajt s nincs szava.
Mikor aztán tűzzel-vassal beront
a hódító s férfit=nőt leigáz,
az egyik rész a saját bűneit
tajtékzó dühvel a másikra tolja,
s a nyomortörte másik a ripők,
győztes morzsáiért tülekszik és
kurjongó táncba kábúl |s| nyalja a
lábat, mely rúg s tipor, – Ő ~~xxxx~~ érzi csak
~~xxxx egymaga~~ |~~xxx~~| ~~érzi~~ | a teljes nyomort és gyalázatot.| ~~a gyalázatot~~.

Menj föl megint a hegyi szellemeidhez,
s hozz vígaszosabb igét, az kiment majd
a gyászból!- szól egy aggastyán… Minek
ide mennyei hang, ha nincs fül a
leglaposabb élcére sem? minek
ide szellem, ha nincs más közös ösztön,
csak a vályúé? s egymást szidva minden
cé~~x~~h csak a maga lékelt csónakát
ajánlja a zátonyon ~~és~~ s ~~drága xxxxkat~~ |~~xxxx~~| üdvözülni
|~~xxxx~~|kacatát| gyarapitja? ~~xxxxxxxx~~ régi bűnből
~~regél~~ |fecseg| uj építést az okos is
és int: zsugorodj féreggé, hogy a
vihar kíméljen, villám meg ne lásson…
Az élők egész törzse ~~xxx~~nyit
~~Annyit~~ tévelygett |már|, hogy |a| bálványait
A melyek |porba|, ~~le~~verték, valahányszor ~~xxxx~~
Hazudni~~t~~|ak, ~~fogunk~~ |~~ixxx~~|ujra| tömjénezni fogja:
elfeledte léte legfőbb parancsát,
~~xxx~~ ami ~~xxxxxxxxxx~~ |alkatát bíztosítja, nem hisz|
~~xxxxx~~ Kormányzó~~t~~|ban és| Vezekeltetőben,
furfanggal akar sorsából kibujni.
Törjék az ugart még zordabb ekék,
nyomják az eget még sűrűbb ködök …
A sötét éjből leghalványabb
kék is csak akkor tűz a Maiakra,
ha mind~~xx~~|az|, ami egy |nyelvű|~~nyelvet beszél~~,|kezet fog|,

[2130] GW.I.416-418
[2131] Ms 4657/130.I-V. (*kézírás*)

Um sich zu wappnen wider den verderb –
Gleichviel ob rot ob blau ob schwarz die fahlen
Verschlissnen fahnenfetzen von sich schüttelt
Und tag und nacht nur an die Vesper denkt.

Der Sänger aber sorgt in trauer-läuften
Dass nicht das mark verfault • der keim erstickt.
Er schürt die heilige glut die über-springt
Und sich die leiber formt • er holt aus büchern
Der ahnen die verheissung die nicht trügt
Dass die erkoren sind zum höchsten ziel
Zuerst durch tiefste öden ziehn dass einst
Des erdteils herz die welt erretten soll. .
Und wenn im schlimmsten jammer lezte hoffnung
Zu löschen droht: so sichtet schon sein aug
Die lichtere zukunft. Ihm wuchs schon heran
Unangetastet von dem geilen markt
Von dünnem hirngeweb und giftigem flitter
Gestählt im banne der verruchten jahre
Ein jung geschlecht das wieder mensch und ding
Mit echten maassen misst • das schön und ernst
Froh seiner einzigkeit • vor Fremdem stolz •
Sich gleich entfernt von klippen dreisten dünkels
Wie seichtem sumpf erlogner brüderei
Das von sich spie was mürb und feig und lau
Das aus geweihtem träumen tun und dulden
Den einzigen der hilft den Mann gebiert. .
Der sprengt die ketten fegt auf trümmerstätten
Die ordnung • geisselt die verlaufnen heim
Ins ewige recht wo grosses wiederum gross ist
Herr wiederum herr • zucht wiederum zucht • er heftet
Das wahre sinnbild auf das völkische banner
Er führt durch sturm und grausige signale
Des frührots seiner treuen schar zum werk
Des wachen tags und pflanzt das Neue Reich.

és a romlás ellen fegyverkezik –
ha lerázza a fakult lobogók
vörös, kék, vagy fekete rongyait
és éjj=nap csak a Vecsernyére gondol.

A ~~k~~Költő pedig őrzi a velőt és
csírát, hogy ne rothadjon, meg ne fuljon,
szitja a szent tüzet, amely tovaszökken
s életet gyujt; ősök könyveiből
ő hozza a biztos ígéretet:
a legfőbb cél választottjaira
~~még puszták mélye vár~~ |sok|sivatag ~~xxx~~ vár ~~xxx~~ még|, hogy ~~xxx~~ |a világhoz|
|megváltva egykor e| földrész szíve … ~~megváltsa a világot.~~
S ~~ha a nyomorban~~ |mikor a kinban| a végső remény
kihúnyni fenyeget: ő ~~látja~~ |sejti| már
a derűsebb jövöt. Ő ~~xxxx~~ tudja, hogy
~~xxx~~ hig ábrándoktól, csömörös piactól
~~és~~ s a csillogás mérgétől szüzen itt ~~van~~ az
~~xx~~ uj nemzedék, mely embert s dolgot ujra
igaz mértékkel mér, szép és komoly,
idegen előtt büszke, magahívő:
nem jár a gőg pökhendi szirtjein s az
xxx ál=testvériség sekély mocsarában,
kiköpte a langyosat, s álmodó
és tűrő munkájából megszüli~~xx~~
az egyetlent, aki segit, a Férfit …
Ez ~~láncot robbant?~~ |majd láncot tör|, rendet söpör a
Romok~~xx helyére~~|ra, |és| hazaviszi a kóbort (*gyorsírás*)
az örök jogba, hol a nagy megint nagy,
Ur az ur ~~xx~~, parancs a parancs, igaz
jelképet tűz a népi lobogóra:
a hajnal szörnyű vészjelein át
hiveit a nappalba vezeti
s megalapítja az Uj Birodalmat.

Ford.: Szabó Lőrinc

[SZABO LORINC]:
A KÖLTŐ A ZÜRZAVAROK IDEJÉN
Írta: STEFAN GEORGE[2132]

28?

A Költő, mondják, csöndesebb korokban
szárnyas gyermek, ki szelíd álmokat zeng
és szépséget hoz a nap üzemébe.
De ha vihart forralnak a bajok
és sors kalapál a harangokon:
mint durva érc cseng és senki se hallja…
Ha mindenkit vakság ver, Ő, egyetlen
látó, hiába int közel vészt:
Kaszandraként átüvöltheti a
házat: egyet lát csak a megveszett
tömeg: a Ló! s rohan a pusztulásba.
Hirdeti a jós isten haragját
s hogy Asszúr nyargaló hordái a
kiválasztott népet rabságba hajtják:
a bölcs Tanácsnak jobb tudása van,
kacag a jóson és cellába csukja.
Ha a Szent Várost ostrom övezi
s egymást tiporja polgár s katona
s vérig birkóznak papok s fejedelmek
egy seprőnyélért s kint már a legerősebb
bástya ledőltmár: sóhajt s hallgat ő.
S mikor aztán a hóditó rabolva
és gyújtogatva beront és igába
kényszerít férfit-nőt: saját hibáit
az egyik rész a másikra keni
s a nyomortörte másik a ripők
győztes morzsáiért tülekszik és
újjongó táncba kábul s nyalja a
lábat, mely üt s tapos: Ö érzi csak
a teljes nyomort és gyalázatot.

Menj ismét a hegyre, szellemeidhez,
és hozz vígasztalóbb igét, amely
megvált a rosszból! … mondja egy öreg…
Minek ide az égi hang, ha nincs fül
a leglaposabb élcére sem? minek
szellem, ha nincs más általános ösztön,
csak a teknőé? ha a céhek egymást
szidva lékes csónakukat kínálják

[SZABÓ LŐRINC]:
A költő a zűrzavar korában[2133]

A költő, mondják, csendesebb korokban
szárnyas gyermek, ki szelíd álmokat zeng
és szépíti a munkás köznapot.
De ha vihart forralnak a bajok
s hangos pőröllyel kopogtat a sors,
mint zord érc zeng s nem értik a szavát.
Ha mindenkit vakság vert, ő, a látnok,
hiába hirdeti, hogy jön a vész,
felverheti Kaszandraként a házat,
a tömeg őrjöng s egy kell csak neki:
a ló, a ló! s rohan a pusztulásba.
Sikolthat a jós, hogy haragszik a
törzs istene s hogy üget már Aszúr
a választott népet rabláncra fűzni:
a bölcs Tanács másképen értesült,
nevet a jóson, börtönbe veti.
Ha a Szent Várost ostrom övezi
és a polgár s katona összecsap
s bent egymást ölik papok s fejedelmek
egy seprűnyélért, míg kint már a legfőbb
bástya megdől: ő sóhajt s nincs szava.
Mikor aztán tűzzel-vassal beront
a hódító s férfit-nőt leigáz,
az egyik rész a saját bűneit
tajtékzó dühvel a másikra tolja
s a nyomortörte másik a ripők
győztes morzsáiért tülekszik és
kurjongó táncba kábul s nyalja a
lábat, mely rúg s tipor, – Ő érzi csak
a teljes nyomort és gyalázatot.

Menj föl megint hegyi szellemeidhez
s hozz vigaszosabb igét, az kiment majd
e gyászból! – szól egy aggastyán… Minek
ide mennyei hang, ha nincs fül a
leglaposabb élcére sem? minek
ide szellem, ha nincs más közös ösztön,
csak a vályúé? s egymást szidva minden
céh csak a maga lékelt csónakát

2132 Ms 4666/167 (*nyomtatott szöveg autográf bejegyzésekkel*)
2133 NIK.314-3

a siralmas zátonyon? negédes
silányság kell több? s üdvnek? régi bűnből
regél friss építést az okos is,
s azt mondja: lapulj féreggé, hogy a
vihar kíméljen, villám meg ne lásson…
Az élők egész törzse, mely sokáig
tévelygett, mindig tömjénezi majd
bálványait, akik, ha hazudott,
mindig porba s alacsonyságba sujtják:
elfeledte léte legfőbb parancsát,
állandósága zálogát: Vezérben
nem hisz, elveti a Szabaditót
s balsorsából furfanggal vágy kijutni.
Még erősebb ekék szántsák a földet,
még sűrűbb köd fenyegesse egünket…
Felhősötétből a leghalványabb
kék is csak akkor süt a Maiakra,
ha minden, ami egy nyelvet beszél,
kezet fogva védekezik a romlás
ellen, s lerázva fakult lobogók
fekete, kék és vörös rongyait,
éjjel-nap csak a Vecsernyére gondol.

De gyászkorokban a Költő vigyáz,
hogy ne rothadjon csira és velő;
szent tüzet szít, amely keresztülugrik
és formálja a testeket: az ősök
könyveiből biztos igéretet hoz:
a legfőbb cél választottjainak
sivatagon kell áthaladniok, hogy
a földrész szíve megválthassa egykor
a világot. S ha a végső remény
kihunyni fenyeget: ő sejti már
a derűsebb jövöt. Ő tudja, hogy
kéjenc piac, pókhálós készülődés
s mérges csillogás lázától szüzen
s rossz évek bűvöletében megedzve
felnőtt már egy Új Sarj, amely igaz
mértékkel mér embert s dolgot, komoly
s szép, örül, hogy páratlan, Idegen
előtt büszke, távol a szemtelen gőg
szirtjeitől s pajtáskodás-mocsarától:
kiköpte, ami korhadt, gyáva, langyos,
hogy szent álom, tett és tűrés megteremtse
az egyetlen Férfit, aki segít …
Ez tör le láncot, söpör rendet a
romokra, visszaüzi a futókat
az igazságba, hol a nagy megint nagy,
az úr úr, a fegyelem fegyelem: jó
jelképet tűz a népi lobogóra:
a hajnal szörnyű vészjelein és
viharán át ő vezet el az éber
nap művéhez és Új Hazát teremt.

ajánlja a zátonyon, s üdvözülni
kacatát gyarapítja? régi bűnből
fecseg új építést az okos is
és int: zsugorodj féreggé, hogy a
vihar kíméljen, villám meg ne lásson…
Az élők egész mai törzse annyit
tévelygett már, hogy a bálványait,
amelyek porba verték, valahányszor
hazudnak, újra tömjénezni fogja:
elfeledte léte legfőbb parancsát,
ami alkatát biztosítja, nem hisz
Kormányzóban és Vezekeltetőben,
furfanggal akar sorsából kibújni.
Törjék az ugart még zordabb ekék,
nyomják az eget még sűrűbb ködök…
A sötét éjből a leghalványabb
kék is csak akkor tűz a Maiakra,
ha mindaz, aki egynyelvű, kezet fog
és a romlás ellen fegyverkezik –
ha lerázza a fakult lobogók
vörös, kék vagy fekete rongyait
és éj-nap csak a Vecsernyére gondol.

A Költő pedig őrzi a velőt és
csirát, hogy ne rothadjon, meg ne fúljon,
szítja a szent tüzet, mely tovaszökken
s életet gyujt; ősök könyveiből
ő hozza a biztos ígéretet:
a legfőbb cél választottjaira
sok sivatag vár még, hogy a világot
megváltsa egykor e földrész szive…
S mikor a kínban a végső remény is
kihúnyni fenyeget: ő sejti már
a derűsebb jövöt. Ő tudja, hogy
híg ábrándoktól, csömörös piactól
s csillogó mérgétől szűzen, az aljas
évek tüzében acélozva, itt az
új nemzedék, mely embert s dolgot újra
igaz mértékkel mér, szép és komoly,
idegen előtt büszke, magahívő:
nem jár a pökhendi gőg szirtjein s az
ál-testvériség sekély mocsarában,
kiköpte a langyosat, s álmodó
és türelmes munkából megszüli
az egyetlent, aki segít, a Férfit…
Az majd láncot tör, rendet söpör a
romokra, hazaveri a bitangot
az örök jogba, hol a nagy megint nagy,
úr az úr, parancs a parancs, igaz
jelképet tűz a népi lobogóra:
a hajnal szörnyű vészjelein át
híveit a nappalba vezeti
s megalapítja az Új Birodalmat.

Forditotta: SZABÓ LŐRINC
(Budapest)

George 2 verse:
valmelyik Hármaskönyv!

[SZABO LORINC]:
A költő a zürzavar korában[2134]
Der dichter in zeiten der wirren

A költő, mondják, csendesebb korokban
szárnyas gyermek, ki szelid álmokat zeng
és szépíti a munkás köznapot.
De ha vihart forralnak a bajok
s hangos pöröllyel kopogtat a sors,
mint zord érc zeng s nem értik a szavát…
Ha mindenkit vakság vert, ő, a látnok,
hiába hirdeti, hogy jön a vész,
felverheti Kaszandraként a házat,
a tömeg örjöng s egy kell csak neki:
a ló, a ló! s rohan a pusztulásba.
Sikolthat a jós, hogy haragszik a
törzs istene s hogy üget már Aszúr
a választott népet rabláncra füzni:
a bölcs Tanács másképen értesült,
nevet a jóson, börtönbe veti.
Ha a Szent Várost ostrom övezi
és polgár és katona összecsap
s bent egymást ölik papok s fejedelmek

2134 ÖB.I.690-692

egy seprünyélért, míg kint már a legfőbb
bástya megdől: ő sóhajt s nincs szava.
Mikor aztán tűzzel-vassal beront
a hódító s férfit-nőt leigáz,
az egyik rész a saját bűneit
tajtékzó dühvel a másikra tolja
s a nyomortörte másik a ripők
győztes morzsáiért tülekszik és
kurjongó táncba kábul s nyalja a
lábat, mely rúg s tipor, – Ő érzi csak
a teljes nyomort és gyalázatot.

Menj föl megint hegyi szellerneidhez
s hozz vigaszosabb igét, az kiment majd
e gyászból! – szól egy aggastyán… Minek
ide mennyei hang, ha nincs fül a
leglaposabb élcére sem? minek
ide szellem, ha nincs más közös ösztön,
csak a vályúé? s egymást szidva minden
céh csak a maga lékelt csónakát
ajánlja a zátonyon, s üdvözülni
kacatát gyarapítja? régi bűnből
fecseg új építést az okos is
és int: zsugorodj féreggé, hogy a
vihar kiméljen, villám meg ne lásson…

Az élők egész mai törzse annyit
tévelygett már, hogy a bálványait,
amelyek porba verték, valahányszor
hazudnak, ujra tömjénezni fogja:
elfeledte léte legfőbb parancsát,
ami alkatát biztosítja, nem hisz
Kormányzóban és Vezekeltetőben,
furfanggal akar sorsából kibujni.
Törjék az ugart még zordabb ekék,
nyomják az eget még sürübb ködök…
A sötét éjböl a leghalványabb
kék is csak akkor tűz a Maiakra,
ha mindaz, aki egynyelvű, kezet fog
és a romlás ellen fegyverkezik –
ha lerázza a fakult lobogók
vörös, kék vagy fekete rongyait
és éj-nap csak a Vecsernyére gondol.

A Költő pedig őrzi a velőt és
csirát, hogy ne rothadjon, meg ne fuljon,
szítja a szent tüzet, mely tovaszökken
s életet gyujt; ősök könyveiből
ő hozza a biztos igéretet:
a legfőbb cél választottjaira
sok sivatag vár még, hogy a világot
megváltsa egykor e földrész szive…
S mikor a kínban a végső remény is
kihunyni fenyeget: ő sejti már
a derüsebb jövöt. Ő tudja, hogy
híg ábrándoktól, csömörös piactól
s a csillogás mérgétől szüzen,
aljas évek tüzében acélozva itt az
új nemzedék, mely embert s dolgot újra
igaz mértékkel mér, szép és komoly,
idegen előtt büszke, magahívő:
nem jár a pökhendi gőg szirtjein s az
ál-testvériség sekély mocsarában,
kiköpte a langyosat, s álmodó
és türelmes munkából megszüli
az egyetlent, aki segít, a Férfit…
Az majd láncot tör, rendet söpör a
romokra, hazaveri a bitangot
az örök jogba, hol a nagy megint nagy,
úr az úr, parancs a parancs,
igaz jelképet tűz a népi lobogóra:
a hajnal szörnyű vészjelei közt
az éber nappal művéhez vezet
s megalapítja az Uj Birodalmat.

[*>287*] GEORGE:
Sprüche an die toten[2135]

Wenn einst dies geschlecht sich gereinigt von schande

[SZABÓ LŐRINC]:
A HALOTTAKHOZ.[2136]

(1928?)

Ha a fiatalság gyalázata végén

[2135] GW.I.455
[2136] Ms 4666/167-II (*340 sz. nyomtatott lap autográf bejegyzéssel*)

Vom nacken geschleudert die fessel des fröners
Nur spürt im geweide den hunger nach ehre:
Dann wird auf der walstatt voll endloser gräber
Aufzucken der blutschein. . dann jagen auf wolken
Lautdröhnende heere dann braust durchs gefilde
Der schrecklichste schrecken der dritte der stürme:
Der toten zurückkunft!

Wenn je dieses volk sich aus feigem erschlaffen
Sein selber erinnert der kür und der sende:
Wird sich ihm eröffnen die göttliche deutung
Unsagbaren grauens.. dann heben sich hände
Und münder ertönen zum preisederwürde
Dann flattert im frühwind mit wahrhaftem zeichen
Die königsstandarte und grüsst sich verneigend
Die Hehren • die Helden!

ledoba nyakáról kényura bilincsét
s gyomrát nem emészti csak becsület éhe:
millió-millió sír szent temploma mélyén
föllüktet a vérjel… és fellegek útján
hadak dübörögnek a réteken átzúg
iszonyak iszonya a harmadik orkán:
jönnek a halottak!

Ha egykor e nép a gyáva tunyaságból
riadva megérti mi volt s mire küldték:
megnyílik előtte nagy-szörnyü paranccsal
az isteni intés… fölnyúl millió kéz
s zengi millió száj dícséreted, Érdem;
s büszke ragyogással hajlik meg a szélben
a királylobogó, míg elmennek előtte
a Hősök, a Szentek!

[SZABÓ LŐRINC]:
(*2 sor gyorsírással*)
A halottakhoz
– Stefan George verse –[2137]

Ha egykor e nép majd gyalázata végén
ledobja nyakáról ~~jobbágysága~~ |a kényur| ~~xxxxx~~ igáját
s csak |a| becsületvágy~~xxx~~ ég a zsigerében:
roppant temetőink szentélyein akkor
fellüktet a vérjel… ~~a~~Az egeken akkor
hadak dübörögnek s átzúg a mezőn az
iszonyok iszonya a harmadik orkán:
A ~~r~~Régi ~~h~~Halottak!

Ha egykor e népnek a gyáva bukásban
eszébe jut ujra mi volt s mire küldték:
feltárul előtte ugy, hogy bele ~~x~~borzong,
az isteni intés… Kar tiszteleg akkor
~~és~~ s száj zengi a méltót, az érdemet… Akkor
majd igazi jellel~~xxxx~~ csattog fel a szélben
legfőbb lobogónk és úgy hódol a büszke
~~h~~Hősök ~~s~~Seregének!
=

[SZABÓ LŐRINC]:
A halottakhoz[2138]
An die Toten

Ha egykor e nép majd gyalázata végén
ledobja nyakáról a kényur igáját
és csak becsületvágy ég a zsigerében:
roppant temetőink szentélyein akkor
fellüktet a vérjel… Az egeken akkor
hadak dübörögnek s átzúg a mezőn
az iszonyok iszonya a harmadik orkán:
a régi halottak!

Ha egykor e népnek a gyáva bukásban
eszébe jut ujra mi volt s mire küldték:
megnyilik előtte ugyhogy beleborzong
az isteni intés… Kar tiszteleg akkor
s száj zengi a méltót, az érdemet… Akkor
majd igazi jellel csattog fel a szélben
legfőbb lobogónk és úgy hódol a büszke
Hősök Seregének!

[>*288*] CHRISTIAN MORGENSTERN:
Fisches Nachtgesang[2139]

– ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – ∪ ∪

[GYŐREI ZSOLT]:
Hal éji éneke[2140]

∪ – – ∪ ∪ ∪ – – – – ∪ ∪ ∪ – – – – ∪ ∪ ∪ – – – – ∪ ∪ ∪ – – – – ∪ ∪ ∪ – – – – ∪ ∪ – –

[SZABÓ LŐRINC]:
Morgenstern
Fisches Nachtgesang[2141]

∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ –

[SZABÓ LŐRINC]:
Hal éji éneke[2142]
Fisches Nachtgesang

– ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – – ∪ ∪ ∪ ∪ – – ∪ ∪ –

[SZABÓ LŐRINC]:
ÖB.II.

4

HAL ÉJI ÉNEKE
Fisches Nachtgesang[2143]

-

(Szedő urnak! Ebben a ~~pa~~versparódiában az a vicc, hogy a hal, néma lévén, nem tud beszélni. Igy aztán szövegtelen éneket „énekel”, vagyis csak a ~~xxxxxxx~~ rövid és hosszu szótagok jeleit~~l~~, a félköröket és a hoss~~u~~zu vizszintes vonalakat közli a humorista.
Üdvözlettel: Szabó Lőrinc.)*

[>*289*] MORGENSTERN: [GYŐREI ZSOLT]: [HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:

2137 Ms 4657/129 (*kézírás*)
2138 ÖB.I.689
2139 MGG.27
2140 MBG.34
2141 V.4719/252/13 (*levél hátlapja; Szabó Lőrinc kézírása*)
2142 ÖB.II.702
2143 Ms 4657/773 (*gépírás; a versszöveg kézzel; lapszélen kézzel: »4«*)
* A magyarázat kézzel zárójelbe téve.
2144 MGG.64

Das Hemmed[2144]
Kennst du das einsame Hemmed?
Flattertata, flattertata.

Ders trug, ist baß verdämmet!
Flattertata, flattertata.

Es knattert und rattert im Winde.
Windurudei, windurudei.

Es weint wie ein kleines Kinde.
Windurudei, windurudei.

Das ist das einsame
Hemmed.

Az Akinek-Nem-Inge[2145]
Ismered Akinek-Nem-Ingét?
Recseropa, recseropa.

Rád véve átok tekingét!
Recseropa, recseropa.

Szélben tekereg, nyekereg.
Sugibugi, sugibugi.

Zokog, mint egy kicsi gyerek.
Sugibugi, sugibugi.

Ő az Akinek-Nem-
Inge.

Az ing[2146]
Az ing magányos, megkopott…
Flattertata, flattertata.

Ki hordta — rég elkárhozott!
Flattertata, flattertata.

Úgy pattog és csattog a szélben:
vindurudej, vindurudej.

És sír, mint egy gyermek az éjben.
vindurudej, vindurudej.

Ilyen a magányos
ing.

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Az ing[2147]

Az ing magányos, megkopott…
Flatteratata, flatteratata.

Ki hordta — rég elkárhozott!
Flatteratata, flatteratata.

Ugy pattog és csattog a szélben:
vindurudej, vindurudej.

És sir, mint egy gyermek az éjben.
vindurudej, vindurudej.

Ilyen a magányos
ing.

[SZABÓ LŐRINC]:
Zu: ÖB.II.

2

AZ ÜMÖG
Das Hemmed[2148]

Esméred az árva üngöt?
~~X~~ Hahó, libegő, lobogó.

Aki hordta, pokolra züllött!
Libegő, lobogó, hahó.

Itt zokog a, ropog az éjben.
Dudori szél, dudori szél.

Sír, ahogy a kis cselédem.
D~~z~~udori szél, dudori szél.

Igy dalol az árva
ümög.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az ümög[2149]
Das Hemmed

Esméred az árva üngöt?
Hahó, libegő, lobogó.

Aki hordta, pokolra züllött!
Libegő, lobogó, hahó.

Itt zokog a, ropog az éjben.
Dudori szél, dudori szél.

Sír, ahogy a kis cselédem.
Dudori szél, dudori szél.

Igy dalol az árva
ümög.

MORGENSTERN

[>*290*] MORGENSTERN:
Das æsthetische Wiesel[2150]
Ein Wiesel
saß auf einem Kiesel
inmitten Bachgeriesel.

Wißt ihr,
weshalb?

Das Mondkalb
verriet es mir
im stillen:

Das raffinier-
te Tier
tats um des Reimes willen.

[GYŐREI ZSOLT]:
A széplélek nyérc[2151]
Egy nyérc
ült, alatta érc,
mellette patak, felette bérc.

Sejted
okát?

A brokát
élben a holdborj rejtett
csendben kiadta:

A fejre nem ejtett
nyérc ej, tett
ilyet a rímnek miatta.

[HÁRS LÁSZLÓ]:
Az esztétikus menyét[2152]
Egy menyét
leültette menyét
s csak nézte a henyét.

Mért tett
így ő?

A holdünő
azonnal meg-
értette:

ez a megrög-
zött dög
csakis a rímért tette.

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
A menyét mint esztéta[2153]
Egy menyét
hegyezte a fülét:
– mellette patak zenélt.

Tudjátok
miért?

A holdbirka
elárulta
csak azért —

Ravaszul
a csengő
tiszta rimek kedvéért.

[SZABÓ LŐRINC]:
Zu: ÖB.II.
A középvonaltól
jobbra-balra!
A költői menyét
Das aestetische Wiesel[2154]
Patak kövére dobta köpenyét
és ráültette a menyét
a menyét.

De hát
miért?

3

[SZABÓ LŐRINC]:
A költői menyét[2155]
Das aestetische[*] *Wiesel*

Patak kövére dobta köpenyét
és ráültette a menyét
a menyét.

De hát
miért?

[2145] MBG.37-38
[2146] MBG.36
[2147] MHH.49,51
[2148] Ms 4657/772 (*gépírás; lapszélen kézzel: »2«*)
[2149] ÖB.II.703
[2150] MGL.36
[2151] MBG.58
[2152] MBG.57
[2153] MHH.69,71
[2154] Ms 4657/768 (gépírás; kézzel: függőleges vonal; felette: »*A középvonaltól jobbra-balra!*«); a lapon kézzel: *3* – íráslépe: már az ÖB. szerint
[2155] ÖB.II.701
[*] *sic!*

A vigyori hold,
pszt, a tit~~k~~okkal kipakolt
s csakhamar megtudta a part~~x~~|,|

hogy az agya= *(kötőjel!)*
fúrt bes~~itt~~ia
mindössze rímelni akart.

A vigyori hold,
pszt, a titokkal kipakolt
s csakhamar megtudta a part,

hogy az agya-
fúrt bestia
mindössze rímelni akart.

MORGENSTERN

[*>291*] MORGENSTERN:
Der Schaukelstuhl auf der verlassenen Terrasse[2156]
Ich bin ein einsamer Schaukelstuhl
und wackel im Winde,
im Winde.

Auf der Terrasse, da ist es kuhl,
und ich wackel im Winde,
im Winde.

Und ich wackel und nackel den ganzen Tag.
Und es nackelt und rackelt die Linde.
Wer weiß, was sonst wohl noch wackeln mag
im Winde,
im Winde,
im Winde.

[GYŐREI ZSOLT]:
A hintaszék az elhagyott teraszon[2157]
Én, az árva, magános hintaszék,
ringok a szélben,
a szélben.

Kint a teraszra hűvöst hint az ég,
s ringok a szélben,
a szélben.

Ringok s ingok hév nyaran s hív telen,
amint kering a lenge csend a szilben,
s nem is tudok mást, mi így ring, hirtelen,
a szélben,
a szélben,
a szélben.

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
Hintaszék a magányos teraszon[2158]

Én magányos hintaszék vagyok
és mozgok a szélben, a szélben.

És hidegek már a teraszok,
de én mozgok a szélben, a szélben.

És naphosszat lötyögök, zötyögök én.
És arrább recseg és ropog a hárs.

Ki tudja lötyög-e, zötyög-e még
a szélben, a szélben tán más…

[SZABÓ LŐRINC]:
ÖB.II.
HINTASZÉK AZ ELHAGYOTT TERASZON
Der Schaukelstuhl auf der verlassenen Terrasse *7*[2159]
Magányos hintaszék vagyok
és ringok a szélben,
a szélben.

A terrasz hideg és vacog
s én ringok a szélben,
a szélben.

És ingok-bingok s száz komor
zaj recseg a hárs sürüjében. *(2x rövid ü!)*
Ki tudja, mi inghat még valahol
a szélben,
a szélben,
a szélben

[SZABÓ LŐRINC]:
Hintaszék az elhagyott teraszon[2160]
Der Schaukelstuhl auf der verlassenen Terrasse

Magányos hintaszék vagyok
és ringok a szélben,
a szélben.

A terasz hideg és vacog
s én ringok a szélben,
a szélben.

És ingok-bingok s száz komor
zaj recseg a hárs sürüjében.
Ki tudja, mi inghat még valahol
a szélben,
a szélben,
a szélben

MORGENSTERN

[*>292*] MORGENSTERN:
Der Lattenzaun[2161]
Es war einmal ein Lattenzaun,
mit Zwischenraum, hindurchzuschaun.

Ein Architekt, des dieses sah,
stand eines Abends plötzlich da —

und nahm den Zwischenraum heraus
und baute draus ein großes Haus.

Der Zaun indessen stand ganz dumm,
mit Latten ohne was herum.

Ein Anblick gräßlich und gemein.
Drum zoh ihn der Senat auch ein.

Der Architekt jedoch entfloh
nach Afri- oder Ameriko.

[GYŐREI ZSOLT]:
A léckerítés[2162]
A kerítés léce között
látni hagyott számos közöt.

Egy építész, lépve közel,
gondolt egyet e sok közzel.

Kilopta bűnös eszközökkel,
s házat emelt ez közökkel.

A kerítés állt, mint a gügye,
csőd a köz-biztonság ügye.

Szegény a végéhez közeledt,
s ehhez a Tanácsnak köze lett.

A zseni fusson, ha mer a kába,
Afra – vagy tán – Amerikába.

[KERESZTURY DEZSŐ]:
A léckerítés[2163]
Volt egyszer egy léckerítés,
lécei közt átlátni: rés.

Egy építész ezt látta ott:
egy este ott termett; legott

kiszedte a lécközöket,
s belőlük házat épitett.

A kerités ott állt bután,
rés nélkül, lécekkel csupán.

Rettentő látvány, kész csapás:
fel is számolta a Tanács.

A mérnöknek meg szökni jó:
Afri- vagy tán Amerikó.

[SZABÓ LŐRINC]:
Zu: ÖB.II.

[SZABO LORINC]:
A léckerités[2165]

[SZEMLÉR FERENC]:
A rácskerítés[2166]

2156 MGG.38
2157 MBG.60
2158 MHH.73,75
2159 Ms 4657/774 (*gépírás; lapszélen kézzel: »7«*)
2160 ÖB.II.703-704
2161 MGG.54
2162 MBG.91-92
2163 NKA.

A LÉCKERITÉS[2164]
Der Lattenzaun

Volt egyszer egy léckerités; *(rövid i!)*[*]
lécei közt megannyi rés.

~~X~~De meglátta egy építész
s odament, este, a csibész —

s a sok résből, mit kiszedett,
magának házat épitett.

A kerités csak állt bután,
léce réstelen valahány.

Siralmas kép! Gyász! Kész Mohács!
El is kobozta a Tanács.

S az épitész? Lelt uj hazát!
Afri= avagy Amerikát. *(kötőjel!)*

Der Lattenzaun

Volt egyszer egy léckerités;
lécei közt megannyi rés.

De meglátta egy építész
s odament, este, a csibész —

s a sok résből, mit kiszedett,
magának házat épitett.

A kerités csak állt bután,
léce réstelen valahány.

Siralmas kép! Gyász! Kész Mohács!
E1 is kobozta a Tanács.

S az épitész? Lelt uj hazát!
Afri- avagy Amerikát.

Der Lattenzaun

Rácskerités állt egyszer itt
S rések tarkázták léceit.

Egy építész úgy este tájt
Meglátta, mikor erre járt –

S hol rács volt: egy-egy rést kivett
S belőlük házat épített.

A kerités meg állt sután,
Rés nélkül a sok rács után.

Látványnak szörnyű volt a rács.
El is törölte a tanács.

S a tolvaj ellépett – bizony
Túl Afri–, sőt Amerikón.

MORGENSTERN

[SZEMLÉR FERENC]:
A rácskerités[2167]

Rácskerités állt egyszer itt,
s rések tarkázták léceit.

Megpillantotta este tájt
egy építész, ki erre járt.

A rácsból egy-egy rést kivett,
s belőlük házat épített.

A kerités meg állt sután,
rés nélkül minden léc után.

Szörnyű látvány volt így a rács,
le is bontatta a tanács.

S a tolvaj ellépett – az ám,
túl Afri–, sőt Amerikán.

[>*293*] MORGENSTERN:
Das Nasobêm[2168]

Auf seinen Nasen schreitet
einher das Nasobêm.
von seinem Kind begleitet.
Es steht noch nicht im Brehm.

Es steht noch nicht im Meyer.
Und auch im Brockhaus nicht.
Es trat aus meiner Leyer
zum ersten Mal ans Licht.

Auf seinen Nasen schreitet
(wie schon gesagt) seitdem,
von seinem Kind begleitet,
einher das Nasobêm.

[GYŐREI ZSOLT]:
Az orrszervű[2169]

Orrán jár, ha fölkel,
az orrszervű, az agyrém,
nyomában egy kölkkel.
Nem írja a nagy Brehm.

Nem írja a Pallas,
s nem a Révai,
küldik csak, mit hallasz,
hazug szám révei.

Orrán jár, ha fölkel
(legyen kanca vagy mén),
nyomában egy kölkkel,
az orrszervű, az agyrém.

[HÁRS LÁSZLÓ+]:
Az orofánt[2170]

Tulajdon orrán lépdel
az orofánt elém,
szájában kisdedével
s még nem tud róla Bréhm.

S még nem tud semmit róla
nagylexikon, se kis,
mivel egyetlen szóra
most lett, s a kölyke is.

S azóta orrán lépdel
(mint mondtam már s ez tény),
szájában kisdedével
az orofánt felém.

[HETÉNYI HEIDLBERG ERNŐ]:
Az ormánylábú[2171]

Csupán ormányán járkál
e furcsa élőlény
s nem csoda, hogy nem láttál
hasonlót soha még.

Nem ismerte őt Brehm se –
s a Meyer lexikon
nem foglalkozik véle
egyetlen oldalon.

Az én agyam szülötte
az ormánylábú vad,
és furcsa jötte–mente,
mert ormányán szalad.

[MOLNÁR IMRE]:
A nózibém[2172]
Das Nasobem

A nóziját tiporja,
ha jár a nózibém,
mögötte méla borja.

[SZABÓ LŐRINC]:
Zu: ÖB.I. II. *193 (Cros: "Füstölt hering" után sorban, 7 darab vers!)*

Az Or~~x~~robém *(Orrobém)*
Das Nasobem *(Értelmetlen szó!)*[2173]

Orrán, feszítve, lépked
föl=alá az Orrobém. *(kötőjel!)*
A fia: díszkiséret. *(rövid i!)*[*]

[SZABÓ LŐRINC]:
Az orrobém[2174]
Das Nasobem

Orrán, feszítve, lépked
föl-alá az Orrobém.
A fia: díszkiséret.

[2164] Ms 4657/769 (*gépírás*; *lapszélen*: *»5«*)
[2165] ÖB.II.702-703
[2166] SzÖ.70
[*] *»rövid i!«* lehúzva az *»épitész«*, *»épitett«*-hez is.
[2167] SzV.145
[2168] MGG.72
[2169] MBG.125
[2170] MBG.123
[2171] MBG.122; MHH.129,131
[2172] MAÉ.54-55
[2173] Ms 4657/771 (*gépírás; lapszélen kézzel: »1.«*)
[2174] ÖB.II.700
[*] *(rövid i!)* lehúzva: *díszkiséret*, *emlitém* szavakhoz.

Nem írja még a Brehm.

Még a Meyer sem írja,
Brockhaus sem emliti.
Először lantom húrja
szerez hírt–fényt neki.

A nóziját tiporja,
(miként már emlitém),
mögötte méla borja,
ha jár a nózibém.

Nem tud róla a Brehm.

Nem tud róla a Meyer.
Nem Brockhaus s ~~k~~Révai.
Lantomból a nap, az ájer
e percben csalta ki.

Fia a díszkiséret
(miként már emlitém):
föl=alá, feszítve, l~~k~~épked
orrán az Orrobém.

Nem tud róla a Brehm.

Nem tud róla a Meyer.
Nem Brockhaus s Révai.
Lantomból a nap, az ájer
e percben csalta ki.

Fia a díszkiséret
(miként már emlitém):
föl-alá, feszítve, lépked
orrán az Orrobém.

~~CII.~~ MORGENSTERN

[>*294*] MORGENSTERN:
Geiß und Schleiche[2175]

Die Schleiche singt ihr Nachtgebet,
die Waldgeiß staundend vor ihr steht.

Die Waldgeiß schüttelt ihren Bart,
wie ein Magister Hochgelahrt.

Sie weiß nicht, was die Schleiche singt,
sie hört nur, daß es lieblich klingt.

Die Schleiche fällt in Schlaf alsbald.
Die Geiß geht sinnend durch den Wald.

[GYŐREI ZSOLT]:
Gyík és kecske[2176]

A gyík imádkozott este,
eléállt a kecske s leste.

A vadkecske ámul, csak áll,
mint tanáron, leng a szakáll.

Nem sejti, az miről vallhat,
csak valami szépet hallhat.

S hogy alva a gyík eldőle,
Merengve tért az erdőre.

[HETÉNYI-HEIDLBERG ERNŐ]:
A kecske és a sikló[2177]

A sikló imádkozik este,
csodálkozva néz a kecske.

S, mint komoly öreg tanár a
hegyes szakállát megrázza.

Nem tudja mit dalol a sikló,
de érzi, hogy ez igy szép, igy jó.

— A sikló most elalszik mélyen
s a kecske tovább megy az éjben.

[KATONA TAMÁS]:
Gyík és kecske[2178]
Geiss und Schleiche

A vak gyík estimája zeng.
A kecske hallja, s elmereng.

A kecske, mint egy bölcs, csak áll,
csak állán rezzen a szakáll.

Nem tudja, mit dalol a gyík,
csak annyit tud, hogy jólesik.

Álomba hull a gyík, a vak.
Tünődve baktat el a bak.

[SZABÓ LŐRINC]:
– Morgenstern –[2179]

Mek-Mek az erdőben bolyong.
A sikló ~~halk ávét~~ esti imát jajong. esti imát
Mek-Mek nem érti a szép szavakat;
de zenéjük szivére hat.
Virrasszon a sikló? Nem bolond.
Mek-mek* ~~elmélázva~~ |mélán tovább| bolyong. (~~mélázva tovább~~)
(mélán tovább)

Sz.L. 1952 X 26

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Mekmek az erdőben bolyong…**]
– Morgenstern –[2180]

Mekmek az erdőben bolyong.
A Sikló esti imát jajong.
Mekmek nem érti a szép szavakat,
de zenéjük szivére hat.
Virrasszon a Sikló? Nem bolond!
Mekmek mélán tovább bolyong.

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Mekmek az erdőben bolyong…**][2181]

Mekmek az erdőben bolyong.
A Sikló esti imát jajong.
Mekmek nem érti a szép szavakat,
de zenéjük szivére hat.
Virrasszon a Sikló? Nem bolond!
Mekmek mélán tovább bolyong.

[>*295*] MORGENSTERN:
Das Auge der Maus[2182]

Das rote Auge einer Maus
lugt aus dem Loch heraus.

Es funkelt durch die Dämmerung…
Das Herz gerät in Hämmerung.

»Das Herz von wem?« Das Herz von mir!
Ich sitze nämlich vor dem Tier.

O Seele, denk an diese Maus!
Alle Dinge sind voll Graus.

[SZABÓ LŐRINC]:
ÖB.II. *6*
Az egér szeme[2183]
Das Auge der Maus

Egy egér tűzpi~~t~~ros szeme
leskel a lyukból kifele.

Szikra gyúl a homályon át…
Pőröly döng a szívtájon át.

„Kinek szive döng.?” Az enyém.
Hisz rám néz az állat! felém!

Lelkem, gondolj szegényre: fájj!
Minden csupa borzadály.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az egér szeme[2184]
Das Auge der Maus

Egy egér tűzpiros szeme
leskel a lyukból kifele.

Szikra gyúl a homályon át…
Pőröly döng a szívtájon át.

„Kinek szíve döng?” Az enyém.
Hisz rám néz az állat! Felém!

Lelkem, gondolj szegényre: fájj!
Minden csupa borzadály.

2175 MGL.91
2176 MBG.159
2177 MHH.143,145; MBG.158
2178 MAÉ.64
2179 Ms 4658/137 (*kézírás*)
2180 V.4719/252/13 (*kézírás; 1952.X.28.*)
* *sic!*
2181 V.4719/252/13 (*gépírás, 8*)
2182 MP.117
2183 Ms 4657/770 (?) (*gépírás*; *lapszélen kézzel: »6.«*)
2184 ÖB.II.701

[>*296*] MORGENSTERN:
Erster Schnee[2185]

Aus silbergrauen Gründen tritt
ein schlankes Reh
im winterlichen Wald
und prüft vorsichtig, Schritt für Schritt,
den reinen, kühlen, frischgefallenen Schnee.

Und deiner denk ich, zierlichste Gestalt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Első hó[2186]
Erster Schnee
Ezüstszürke háttérből karcsu őz
jön, téli fák alatt,
az erdőn, és puhán
lépegetve, míg itt-ott elidőz,
óvatosan vizsgálja a havat.

S te jutsz eszembe, gyönyörű leány.

[SZABÓ LŐRINC]:
Első hó[2187]
Erster Schnee
Ezüstszürke háttérből karcsu őz
jön, téli fák alatt,
az erdőn, és puhán
lépegetve, mig itt-ott elidőz,
óvatosan vizsgálja a havat.

S te jutsz eszembe, gyönyörű leány.

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Első hó.[2188]
Ezüstös mélyekbül kilép,
A fák alatt
Megáll egy deli őz.
Vigyázva nézi, amint áthalad,
A frissen hullott hópihét.

S rád gondolok te édes, graciőz.

[>*297*] (RICHARD VON SCHAUKAL:)
[**Und soll dich Glockenton geleiten…**][2189]
„Und soll dich Glockenton geleiten
auf deinem letzten Lebensgang,
wohlan! so lasst die Gläser läuten
zu hellem, frohem Festgesang!"

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Csak hadd zokogja a harangszó…**][2190]
»Csak hadd zokogja a harangszó
sírod fölött, hogy meghalunk:
föl! föl! koccintsuk messzehangzó
s vidám énekre poharunk!«

[>*298*] ERNST WILHELM VON SCHOLZ:
Brunnen-Inschrift[2191]

Ich bin der Erde kühles Blut.
Hier schöpft von meiner klaren Flut,
wo sie aus Dunkel kommt und quillt
und rauschend eure Krüge füllt.
Ihr hört, indes ihr schöpft, mein Wort:
ihr tragt nicht Wasser mit euch fort;
den Schatten meines ewigen Fließens,
den Nachhall meines Sich-Ergießens
habt ihr in euren schweren Krügen.
Ihr trinkt – da faßt euch Sehnsucht an,
der keine Wanderfahrt genügen
und die kein Sturm verlöschen kann.
Ihr trankt das Fließen, trankt die Zeit:
mein ist die tiefste Trunkenheit.

SCHOLZ:
Brunneninschrift[2192]

Ich bin der Erde kühles Blut.
Hier schöpft von meiner klaren Flut,
wo sie aus Dunkel kommt und quillt
und rauschend eure Krüge füllt.
Ihr hört, indes ihr schöpft, mein Wort:
ihr tragt nicht Wasser mit euch fort;
den Schatten meines ewigen Fließens,
den Nachhall meines Sich-Ergießens
habt ihr in euren schweren Krügen.
Ihr trinkt – da faßt euch Sehnsucht an,
der keine Wanderfahrt genügen
und die kein Sturm verlöschen kann.
Ihr trankt die Flut der ewigen Zeit:
mein ist die tiefste Trunklenheit.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Kútfelírás[2193]
II.
Az anyaföldnek hűs vére vagyok.
Merjetek bátran örök vizembül,
itt, hol a mélyből fakadva bugyog
s korsótok töltve zenére zendül.
Amíg meríttek, szózatot szólok:
nem víz az, ami tölti korsótok;
örök folyások jelképes árnyát,
hulló véremnek visszhangos árját
ti-magatokkal hazahordjátok.
Isszátok s egyben vágy szakad rátok,
mit világjárás ki nem elégít,
vihar zúgása is ki nem békít.
Örök időknek árját isszátok,
ezt a legmélyebb iszákosságot.

[SZABÓ LŐRINC]:
Kútfelirat[2194]

A föld hűvös vére vagyok,
örök özönlés: igyatok:
forrásom sötéten kicsap
s telezúgja korsótokat.
S közben lelkem így énekel:
nem vizet visztek bennem el;
vándorkedvem sötét varázsa,
örök zuhogásom hivása
csobog nehéz korsóitokban.
Isztok és vágy gyúl bennetek,
mely útra csábít szakadatlan
s nem oltja semmi fergeteg.
Áramló időt ittatok:
a legmélyebb mámor vagyok.

[SZABÓ LŐRINC]:
Kútfelirat[2195]
Brunneninschrift

A föld hüvös vére vagyok,
örök özönlés: igyatok:
forrásom sötéten kicsap
s telezúgja korsótokat.
S közben lelkem így énekel:
nem vizet visztek bennem el;
vándorkedvem sötét varázsa,
örök zuhogásom hivása
csobog nehéz korsóitokban.
Isztok és vágy gyúl bennetek,
mely útra csábít szakadatlan
s nem oltja semmi fergeteg.
Áramló időt ittatok:
a legmélyebb mámor vagyok.

[2185] B.171
[2186] ÖB48.64
[2187] ÖB.II.139
[2188] VN.247
[2189] SHD.57
[2190] SH.62
[2191] EG.62
[2192] E.II.421
[2193] BNK.224
[2194] SzLV.364
[2195] ÖB.I.593

[>*299*] SCHOLZ:
Erinnerungen[2196]

Ein stilles Zimmer. Bilder an der Wand
von Menschen, Jahreszeiten, Meer und Land.
Jugend und Liene Bilder. Abendlicht
fällt über Bücherrücken auf die Hand
einsamen Manns, dessen Gesicht
Dämmerung hüllt. Uhrschritt läuft durch das Schweigen.
Der Einsame hebt grüßend seine Hand.
Doch eh' sich noch die Bilder zu ihm neigen,
wird auch schon er zum Bilde an der Wand.

[SZABÓ LŐRINC]:
Emlékek
– Wilhelm von Scholtz* (sz. 1874) –[2197]

Magányos szoba. Képek a falon:
föld, tenger, évszakok, barát, rokon.
Fiúk és nők képei. Esti fény
hull be könyvek hátára, s átoson
egy férfi villanó kezén.
Az arc homályban. Tiktak, óra lépked.
A férfi fölnéz s int hallgatagon.
De még vissza se köszönnek a képek
s már képpé dermed ő is a falon.

Ford. Szabó Lőrinc
Balatonföldvár, 1941 szept. 1.

[SZABÓ LŐRINC]:
Emlékek[2198]
Erinnerungen

Magányos szoba. Képek a falon:
föld; tenger, évszakok, barát, rokon.
Fiúk s lányok képei. Esti fény
hull be könyvek hátára, s átoson
egy férfi villanó kezén.
Az arc homályban. Tiktak, óra lépked.
A férfi fölnéz s int hallgatagon.
De még vissza se köszönnek a képek
s már ő is képpé sápad a falon.

[>*300*] SCHOLZ:
Stützerbach[2199]

Mit dem Abend senkte sich mein Weg
wie der Bach hinab ins Tal.
Häuser schimmern durch den Duft
letzter Sonne. Laue Luft
wärmt empor. Von kühlen Höhn
steig ich nieder.

Und der weite Frieden klingt
rings umher in Glocken,
Räderknarren, Sensendengeln,
klingt in summenden Menschenreden
zu mir auf und will mich locken. –

Spät dann kommst du, Kühle, mir
von den überschrittenen Bergen
nach ins stillgewordene Tal,
drin ich Rast fand; kommst durch Wiesen,
übers Mühlwehr, hebst den Vorhang
meines Fensters wehend auf. —

SCHOLZ:
Rennstieg-Wanderung, Stützerbach[2200]

Mit dem Abend senkte sich mein Weg
wie der Bach hinab ins Tal.
Häuser schimmern durch den Duft
letzter Sonne. Laue Luft
wärmt empor. Von kühlen Höhn
steig ich nieder.

Und der weite Frieden klingt
rings umher in Glocken,
Räderknarren, Sensendengeln,
klingt in summenden Menschenreden
zu mir auf und will mich locken. –

Spät dann kommst du, Kühle, mir
von den überschrittenen Bergen
nach ins stillgewordene Tal,
drin ich Rast fand, kommst durch Wiesen,
übers Mühlwehr, hebst den Vorhang
meines Fensters wehend auf. —

[SZABÓ LŐRINC]:
Stüzerbach[2201]

Utam, mint a patak, az estével együtt
szállt a völgybe.
Házak csillognak az alkony
páráin át. Langyos levegő
húz fölfele. Hüvös ormokról
ereszkedem alá.

És köröskörül a nagy béke
cseng, harangokból,
kocsinyikorgásból, kaszafenésből,
zümmögő emberi szóból
felcseng hozzám és csalogat. –

Késő éjjel azután utánam jössz, hüvösség,
csúcsjáró ösvényeimről
az elcsöndesült völgybe, ahol
pihenőre találtam; réteken át jössz,
a malombástya felett, libbenve emeled
ablakom függönyét.

[SZABÓ LŐRINC]:
Stüzerbach[2202]
Stüzerbach

Utam, mint a patak, az estével együtt
szállt a völgybe.
Házak csillognak az alkony
páráin át. Langyos levegő
húz fölfele. Hüvös ormokról
ereszkedem alá.

És köröskörűl a nagy béke
cseng, harangokból,
kocsinyikorgásból, kaszafenésből,
zümmögő emberi szóból
felcseng hozzám és csalogat. –

Késő éjjel azután utánam jössz, hüvösség,
csúcsjáró ösvényeimről
az elcsöndesült völgybe, ahol
pihenőre találtam; réteken át jössz,
a malombástya felett, libbenve emeled
ablakom függönyét.

[>*301*] HUGO VON HOFMANNSTHAL:
Ballade des äusseren Lebens[2203]

Und Kinder wachsen auf mit tiefen Augen,
Die von nichts wissen, wachsen auf und sterben,
Und alle Menschen gehen ihre Wege.

Und süße Früchte werden aus den herben

HUGO VON HOFMANNSTHAL:
Ballade des äusseren lebens[2204]

Und kinder wachsen auf mit tiefen augen
Die von nichts wissen, wachsen auf und sterben
Und alle menschen gehen ihre wege,

Und süsse früchte werden aus den herben

[2196] EG.63
* *sic!*
[2197] Ms 4657/375 (*kézírás*)
[2198] ÖB.I.620
[2199] MDL.III.451-452
[2200] E.II.424
[2201] SzLV.364
[2202] ÖB48.158-159; ÖB.II.578
[2203] HOW.23
[2204] DLB.233 (Abdruck nach dem Text in *Blätter für die Kunst*, 1896)

Und fallen nachts wie tote Vögel nieder
Und liegen wenig Tage und verderben.

Und immer weht der Wind, und immer wieder
Vernehmen wir und reden viele Worte
Und spüren Lust und Müdigkeit der Glieder.

Und Straßen laufen durch das Gras, und Orte
Sind da und dort, voll Fackeln, Bäumen, Teichen,
Und drohende und totenhaft verdorrte…

Wozu sind diese aufgebaut? und gleichen
Einander nie? und sind unzählig viele?
Was wechselt Lachen, Weinen und Erbleichen?

Was frommt das alles uns und diese Spiele,
Die wir doch groß und ewig einsam sind
Und wandernd nimmer suchen irgend Ziele?

Was frommts, dergleichen viel gesehen haben?
Und dennoch sagt der viel, der »Abend« sagt
Ein Wort, daraus Tiefsinn und Trauer rinnt

Wie schwerer Honig aus den hohlen Waben.

Und fallen nachts wie tote vögel nieder
Und liegen wenig tage und verderben,

Und immer weht der wind und immer wieder
Vernehmen wir und reden viele worte
Und spüren lust und müdigkeit der glieder

Und strassen laufen durch das gras, und orte
Sind da und dort, voll fackeln bäumen teichen
Und drohende, und totenhaft verdorrte…

Wozu sind diese aufgebaut? und gleichen
Einander nie? und sind unzählig viele?
Was wechselt lachen weinen und erbleichen?

Was frommt das alles uns und diese Spiele
Die wir doch groß und ewig einsam sind,
Und wandernd nimmer suchen irgend ziele?

Was frommt's, dergleichen viel gesehen haben?:
Und dennoch sagt der viel der abend sagt,
Ein wort daraus tiefsinn und trauer rinnt
Wie schwerer honig aus den hohlen waben.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
A külső élet balladája[2205]

S nő mély nézésü szemmel sok gyerek,
De mit se tud, csak nő és meghal újra
S tapossák útjukat az emberek.

Fanyar gyümölcs kiérik megpuhulva
S éjjel lehull, megannyi holt madárka
S meg is romlik alig nehány nap mulva.

És egyre fú a szél és egyre járja
a sok beszéd, mit szavalunk s szavalnak,
öröm s bágyadtság folyton egymást váltja.

S a földet útak szeldelik és falvak
hevernek szerte, sok fa, lámpa, tér,
virágzó városok és már kihaltak …

Miért építtetének? és miér'
nem egyformák? s mért vannak oly sokan?
Bú és öröm cseréje is mit ér?

Mi végre jók? Hiszen mi csak vakon
s örök magányba' járjuk a világot,
nem törjük a fejünket célokon?

Mi haszna van, ki ebből annyit látott …
S mégis, ki mondja „e s t e", nagy szót ejtett,
melyből mély értelem foly s édes átok,

miként a mézet ontják lépes sejtek.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
A külső élet balladája[2206]

És mélyszemű új gyermekek fogannak,
Felnőnek és a létet holtig élik
És minden ember más-más útra ballag.

A zöld gyümölcs mind édesebbre érik
S mint a holt madárka földre hull egy éjjel
És másnap ott van megromolva félig.

És egyre fú a szél és szerteszéjjel
Száll sok szavunk és halljuk más szavát
S ránk bágyadás hull váltakozva éjjel.

S a rét füvén utak szaladnak át
És szerte falvak, fáklyák, tócsa-partok,
Tar ágak, mind megannyi néma vád.

Mi célra mindez? s mért van számtalan sok,
De úgy, hogy mindig más alakban intsen?
Könny és mosoly: mily titkokat takartok?

Mit ér ez nekünk? sok játéka, minden,
Akik – nagy magányos vándorok, –
Csak bolygunk és utunknak célja nincsen?

Mit ér, ha lelkünk mindent vágyva néz?
És mégis oly sok azt mondhatni: „Este" –
Egy szó, amelyből bú és gyász csorog,

Mint lépviaszból sűrű, tiszta méz.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
A külső élet balladája[2207]
Ballade des äusseren Lebens

És lassan felnő sok mély szemű gyermek,
semmit sem tudva nő s elél halálig,
s az emberek mind más-más útra lelnek.

A zöld gyümölcs is mézédesre válik,
s úgy hull le éjjel, mint a holt madárka,
s pár nap után megromlik, szertemállik.

A szél csak fú, s mi más szavára várva
egyre beszélünk s elmondunk pár titkot;
a gyönyör és ernyedtség egymást váltja.

A füvön utak futnak át, és itt-ott
fák, falvak, tavak, fáklyák – rémitőek
s holt-szárazak, miket a vész kiirtott…

[KARDOS LÁSZLÓ]:
A külső élet balladája[2208]

És gyermekek nőnek fel mély szemekkel,
Semmit sem tudva nőnek és kihalnak,
És ezt az utat járja minden ember.

S édes gyümölccsé érik a fanyar mag,
S halott madárként éjidőn lehullva,
Ott fekszik, s megrohasztja pár cudar nap.

És mindig fú a szél, és mindig újra
S özönnel hallunk s mondunk furcsa szókat,
És zsibbadoz tagjaink kéje-búja.

A réten utak futnak, szerre sok vak
Falucska, csupa tócsa, fáklya, lombok —
Fenyegetők s halálosan aszottak…

[KARDOS LÁSZLÓ]:
A külső élet balladája[2209]

És gyermekek nőnek fel mély szemekkel,
semmit sem tudva nőnek és kihalnak,
és ezt az utat járja minden ember.

S édes gyümölccsé érik a fanyar mag,
s halott madárként éjidőn lehullva,
ott fekszik, s megrohasztja pár cudar nap.

És mindig fú a szél, és mindig újra
s özönnel hallunk s mondunk furcsa szókat,
és zsibbadoz tagjaink kéje-búja.

A réten utak futnak, szerre sok vak
falucska, csupa tócsa, fáklya, lombok —
fenyegetők s halálosan aszottak…

[2205] BNK.220
[2206] GUG.63
[2207] FZB.23-24
[2208] KLE.327
[2209] SzA.97-99

Mi célra lett? Mind másféleképp nő meg,
mit változtat így, ezerféle színben,
sorsán a sírónak vagy nevetőnek?

Mit ér e sok játék és véle minden
nekünk, kik mint magányos vándorok
csak bolygunk, és utunknak célja nincsen?

Ha látunk is sok ilyet: mivel ér föl?
De sokat mond, ki ennyit mondhat: „Este”,
e szóból áhitat és gyász csorog,

mint sűrű méz a lép sok üregéből.

Mért épitették őket? S nem hasonlók
Egymáshoz? És nem érnek soha véget?
Mért sáppadok, mért sirok, mért mosolygok?

S mindez mit ér, s e játékok mit érnek?
Felnőttünk már, örök magányosok,
Céltalan vándorai csak a térnek.

Mi hasznunk ennyi és megannyi képből?
S mégis sokat mond, ki azt mondja: „Este.”
Szavából mélység és gyász úgy csorog,

Mint sűrü méz az öblös sejtű lépből.

Mért épitették őket? S nem hasonlók
egymáshoz? És nem érnek soha véget?
Mért sáppadok, mért sirok, mért mosolygok?

S mindez mit ér, s e játékok mit érnek?
Felnőttünk már, örök magányosok,
céltalan vándorai csak a térnek.

Mi hasznunk ennyi és megannyi képből?
S mégis sokat mond, ki azt mondja: „Este.”
Szavából mélység és gyász úgy csorog,

mint sűrű méz az öblös sejtű lépből.

[KARDOS LÁSZLÓ]:
A külső élet balladája[2210]
Ballade des äusseren Lebens

És gyermekek nőnek fel mély szemekkel
semmit sem tudva nőnek és kihalnak,
és ezt az utat járja minden ember.

S édes gyümölccsé érik a fanyar mag,
s halott madárként éjidőn lehullva
ott fekszik, s megrohasztja pár cudar nap.

És mindig fú a szél, és mindig újra
s özönnel hallunk s mondunk furcsa szókat,
és zsibbadoz tagjaink kéje-búja.

A réten utak futnak, szerte sok vak
falucska, csupa tócsa, fáklya, lombok –
fenyegetők s halálosan aszottak…

Mért építették őket? S nem hasonlók
egymáshoz? És nem érnek soha véget?
Mért sáppadok, mért sírok, mért mosolygok?

S mindez mit ér, s e játékok mit érnek?
Felnőttünk már, örök magányosok,
céltalan vándorai csak a térnek?

Mi hasznunk ennyi és megannyi képből?
S mégis sokat mond, ki azt mondja: „Este.”
Szavából mélység és gyász úgy csorog,

mint sűrű méz az öblös sejtü lépből.

[SZABÓ LŐRINC]:
A külső élet balladája[2211]
Ballade des äusseren Lebens

És gyermekek nőnek fel, a szemük mély,
semmit sem tudnak, nőnek s belehalnak,
és minden ember megy a maga útján.

S édes gyömölccsé érik sok fanyar mag
s éjjel, mint halott madár, földre ernyed
s fekszik néhány napig és összerothad.

S mindig fújnak a szelek és lebegnek
s mindig észlelünk és fecsegjük ezt-azt
s kéjre gyúlnak s elfáradnak a testek.

S útak szelik a mezőket s a giz-gazt
s falu van itt-ott, s fáklya, tó, fa, s érzem,
ijeszt némelyik és halálra szikkadt.

Mi célra épűlt mindez? és miért nem
egyforma soha? s mért van annyi más még?
mi a cél a könny- és kacajcserében?

Mit ér mindez, mire jó ez a játék,
mikor nagyok s örök-árvák vagyunk
és nem int útközben se cél, se szándék?

Mit ér, hogy sokat láthattunk efélét?…
S mégis, aki „esté-”t mond, sokat az mond:
bölcseségünk csurrantja s bánatunk,
mint üres lép a méhkas sűrü mézét.

[*>302*] HOFMANNSTHAL:
Der Schiffskoch, ein Gefangener, singt: [2212]

Weh, geschieden von den Meinigen,
Lieg ich hier seit vielen Wochen;
Ach und denen, die mich peinigen,
Muß ich Mahl- um Mahlzeit kochen.

Schöne purpurflossige Fische,
Die sie mir lebendig brachten,
Schauen aus gebrochenen Augen,
Sanfte Tiere muß ich schlachten.

Stille Tiere muß ich schlachten,
Schöne Früchte muß ich schälen
Und für sie, die mich verachten,
Feurige Gewürze wählen.

Und wie ich gebeugt beim Licht in
Süß- und scharfen Düften wühle,
Steigen auf ins Herz der Freiheit
Ungeheuere Gefühle!

Weh, geschieden von den Meinigen,
Lieg ich hier seit wieviel Wochen!

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
A rab hajószakács így szól[2213]
Der Schiffskoch, ein Gefangener, spricht

Otthonomtól messze vetve,
sírva sínylem ezt a létet;
s hajh, azoknak, kik gyötörnek,
főzök egyre dús ebédet.

Szép halak, melyek imént még
itt vergődtek lent a földön,
tört szemekkel néznek – annyi
állatot kell így leölnöm.

Jámbor állatot kell ölnöm,
szép gyümölcsöt hámozgatnom,
s gőgös ellenségeimnek
ritka fűszert válogatnom.

S míg kezem a lámpafénynél
fájva dúskál illatokban,
szívemen a szent szabadság
roppant sóvárgása dobban.

Otthonomtól messze vetve,
sírva sínylem ezt a létet.

[SZABÓ LŐRINC]:
A fogoly hajószakács énekel[2214]
Der Schiffkoch, ein Gefangener, singt

Jaj, már azt se tudva, hogy hol a
hazám, és hol az enyémek,
ah, hány hete főzöm ostoba
kínzóimnak az ebédet.

Rőtuszonyú, törtszemű hal,
mit háló csak foghat-önthet,
mennyi néz rám dermedezve:
sorra le kell ölnöm őket.

Halk, szelíd nép: ölöm öket!
Szép gyümölcsöt szeletelnem,
s nekik, akik csak lenéznek,
tüzes fűszert kell szereznem.

S míg nehéz s vad illatokban
vájok, lámpámhoz hajolva,
bús szivemet a szabadság
roppant álma ostromolja.

Jaj, már azt se tudva, hogy hol a
hazám, és hol az enyémek,

[VÁMOSI PÁL]:
Egy fogoly hajószakács énekli[2215]

Ó, az enyéimtől messze
Hetek óta itt heverek,
Jaj, a kínzóimnak egyre
Húst sütök és habot verek.

Bíboruszonyos szép halat
Hoztak nékem elevenen,
Megtört szemmel néz most énrám,
Szelíd lényt ölt le a kezem.

Csendes lényt ölt le a kezem,
Ővégettük, kik lenéznek,
Szép gyümölcsök bőrét veszem,
S tüzét Kelet fűszerének.

S itt a lángnál, ahol minden
Édes, erős ízzel teli,
Kélnek bennem a szabadság
Óriási érzései.

Ó, az enyéimtől messze
Hetek óta itt heverek!

[2210] K.II.290-291; VAP.645-646
[2211] ÖB.II.793-794
[2212] HOW.54
[2213] FZB.30-31
[2214] ÖB.II.722
[2215] VIA.VI-2.325

Ach und denen, die mich peinigen,
Muß ich Mahl- um Mahlzeit kochen!

S hajh, azoknak, kik gyötörnek,
főzök egyre dús ebédet.

ah, hány hete főzöm ostoba
kinzóimnak az ebédet!

Jaj, a kínzóimnak egyre
Húst sütök és habot verek!

[>*303*] HOFMANNSTHAL:
Erlebnis[2216]

Mit silbergrauem Dufte war das Tal
Der Dämmerung erfüllt, wie wenn der Mond
Durch Wolken sickert. Doch es war nicht Nacht.
Mit silbergrauem Duft des dunklen Tales
Verschwammen meine dämmernden Gedanken,
Und still versank ich in dem webenden,
Durchsichtgen Meere und verließ das Leben.
Wie wunderbare Blumen waren da
Mit Kelchen dunkelglühend! Pflanzendickicht,
Durch das ein gelbrot Licht wie von Topasen
In warmen Strömen drang und glomm. Das Ganze
War angefüllt mit einem tiefen Schwellen
Schwermütiger Musik. Und dieses wußt ich,
Obgleich ichs nicht begreife, doch ich wußt es:
Das ist der Tod. Der ist Musik geworden,
Gewaltig sehnend, süß und dunkelglühend,
Verwandt der tiefsten Schwermut.
Aber seltsam!
Ein namenloses Heimweh weinte lautlos
In meiner Seele nach dem Leben, weinte,
Wie einer weint, wenn er auf großem Seeschiff
Mit gelben Riesensegeln gegen Abend
Auf dunkelblauem Wasser an der Stadt,
Der Vaterstadt, vorüberfährt. Da sieht er
Die Gassen, hört die Brunnen rauschen, riecht
Den Duft der Fliederbüsche, sieht sich selber,
Ein Kind, am Ufer stehn, mit Kindesaugen,
Die ängstlich sind und weinen wollen, sieht
Durchs offne Fenster Licht in seinem Zimmer –
Das große Seeschiff aber trägt ihn weiter
Auf dunkelblauem Wasser lautlos gleitend
Mit gelben fremdgeformten Riesensegeln.

[ÁPRILY LAJOS]:
Élmény[2217]

Az alkonyat ezüstös-ősz köde
lengett a völgyön, mint ha fellegen
holdfény szűrődik. Nem volt éj pedig.
Az alkonyat ezüstös-ősz ködében
elmosódott a halvány gondolat,
s az átlátszó tengeren elmerülve
elhagytam halkan ezt az életet.
Milyen sötéten ízzó* és csodás
virágok voltak ott! Növénybozót,
amelyen át egy sárga-rőt topázfény
meleg sugárban áramlott felém
telítve méyl és búskomor zenével.
S én tudtam, tudtam bár fel nem fogom:
ez a Halál. Az vált olyan sovárgó,
édes, sötéten izzó, mély zenévé,
mely búskomorsággal rokon.
S csodálatos:
egy névtelen honvágy sírt hangtalan
a lelkem mélyén, sírt az életért,
mint az sír, aki alkonyat felé
egy sárgaaszín vitorlás nagy hajón,
sötéten kéklő nagy tengervizen
szülővárosa mellett elhalad.
Utcáit látja, hallja kútjait,
orgona-illat száll felé, s magát
a parton látja, mint kisgyermeket,
sírásra álló, bús gyermekszemekkel,
fényt lát szobája tárult ablakában –
s a nagy tengerhajó csak száll vele,
sötétkék tenger tükrén hangtalan
viszik a sárga, óriás vitorlák.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Élmény[2218]
Erlebnis

Az alkony völgye ezüstszürke ködtel
volt már tele, mint amikor a hold
felhőkön át szivárog. Ámde nem volt
még éj. A sötét völgy ezüst ködével
elszállt derengő gondolatom is.
Lemerültem az átlátszón szövődő
tengerbe, és elhagytam életem.
Milyen csodás, sötéten izzó kelyhű
virágok nyíltak itt! Kuszált növények,
melyek közt mint sárgásvörös topázfény,
mint meleg hullám tört keresztül, mindent
betöltött már a bánatos zene
mély árama. És már régóta tudtam,
bár nem értettem, ámde tudva tudtam:
ez a halál. Ez lett hatalmas, édes,
sötéten izzó, sóvárgó zenévé,
és ez a mély búval rokon.
De furcsa!
Lelkemben némán sírt a névtelen
honvágy, a volt életre vágyott, úgy sírt,
mint sírhat az, ki óriási, sárga
vitorlás tengeri hajóval este
a sötétkék vízen ott halad el
szülővárosa mellett. S látja már
az utcákat, és hallja, hogy csobog
a kút, beszívja orgonák szagát, és
ott látja lent a parton önmagát,
már szinte sírni kész, riadt szemekkel,
a tárt ablakon át meglátja régi
szobájában a lámpafényt – azonban
a testes hajó már továbbviszi,
sötétkék vízen némán ring a sárga,
furán szabott, roppant vitorla szárnyán.

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Élmény[2219]

Ezüstszürke illattal telt szinültig
az alkonyuló völgy, mintha a hold
felhőn szitál át. Nem volt éj pedig.
Ezüstszürke illatával a völgynek
derengő gondolatom egybeolvadt,
s elmerülve az áttetsző, zsibongó
tenger mélyén, az életből kiléptem.
Csodálatos virágok nyíltak ott,
sütét tüzű kelyhekkel! Buja sűrű,
min sárgásrőt fény tört át hunyorogva,
melegen, mint topázé. Az egészet
egy búskomor zene mély áradása
öntötte el. És ez, már tudtam én,
bár meg nem foghattam, de tudtam azt,
hogy ez a halál. Zenévé lett, hatalmas
sóvárgássá, édes sötét tüzekké,
mint a legmélyebb mélabú.
S be furcsa!
Nevezhetetlen honvágy zokogott fel
az élet után bennem csöndben, úgy sírt,
ahogy az sír, aki egy nagy hajón,
órjási sárga vitorlákkal este
a sötétkék vizen saját szülő-
városa előtt elsuhan. Belát az
utcákba, hallja, hogy zsong a szökőkút,
érzi a bodza illatát, s magát is
látja a parton, nagy gyerekszemekkel,
melyek féltükben sírnának, s a tárt
ablakon át szobájában a fény is –
de már viszi tovább a nagy hajó
a sötétkék vizen csöndben suhanva,
rajt órjássárga, különös vitorlák.

[SZABÓ LŐRINC]:
Élmény[2220]
Erlebnis

Ezüstszürke pára töltötte a
derengő völgyet, mint mikor a hold
felhőkön szivárog át. De nem éj volt.
Az ezüstszürke völgy páráiba
veszett az én ködlő tudatom is,
s némán merített az üvegszerű
kavargás: elhagytam az életet.
És csodálatos virágok fogadtak,
sötéten-izzó kelyhek! Meleg árban
mintha topázok vörös-sárga fénye
tört volna át egy erdőn. Az egészet
bánatosan hullámzó, mély zene
töltötte. És egyet tudtam, noha
nem fogtam föl, tudtam: ez a halál.
Az vált zenévé, roppant vágyban és
édesen és sötéten-izzva, mint a
legmélyebb bánat rokona.
De, furcsa:
égő honvágy sírt bennem hangtalan
az élet után, sírt, ahogyan az sír,
aki, este, nagy, tengeri hajón,
óriás, sárga vitorlákkal a
város, a szülővárosa előtt
elhalad a mélykék vizen. Előtte
az utcák, és kutakat hall, szagolja
az orgona illatát, és magát is
látja a parton, ámult gyermeket,
ki sírni vágyik, s látja a szobáját
s a fényt benne a tárt ablakon át –
de a nagy tengerjáró elviszi,
némán, s viszik, mélykék vizen, a sárga,
idegenszerű, óriás vitorlák.

2216 HOW.19
2217 ÁLA.142-143
* *sic!*
2218 FZB.20-21
2219 GH.175-176
2220 ÖB48.213; ÖB.II.756-757

[>*304*] HOFMANNSTHAL:
Vorfrühling[2221]

Es läuft der Frühlingswind
Durch kahle Alleen,
Seltsame Dinge sind
In seinem Wehn.

Er hat sich gewiegt,
Wo Weinen war,
Und hat sich geschmiegt
In zerrüttetes Haar.

Er schüttelte nieder
Akazienblüten
Und kühlte die Glieder,
Die atmend glühten.

Lippen im Lachen
Hat er berührt,
Die weichen und wachen
Fluren durchspürt.

Er glitt durch die Flöte
Als schluchzender Schrei,
An dämmernder Röte
Flog er vorbei.

Er flog mit Schweigen
Durch flüsternde Zimmer
Und löschte im Neigen
Der Ampel Schimmer.

Es läuft der Frühlingswind
Durch kahle Alleen,
Seltsame Dinge sind
In seinem Wehn.

Durch die glatten
Kahlen Alleen
Treibt sein Wehn
Blasse Schatten

Und den Duft,
Den er gebracht,
Von wo er gekommen
Seit gestern Nacht.

HOFMANNSTHAL:
Vorfrühling[2222]

Es läuft der Frühlingswind
durch kahle Alleen
seltsame Dinge sind
in seinem Wehn.

Er hat sich gewiegt,
wo Weinen war,
und hat sich geschmiegt
in zerrüttetes Haar.

Er schüttelte nieder
Akazienblüten
und kühlte die Glieder,
die atmend glühten.

Lippen im Lachen
hat er berührt,
die weichen und wachen
Fluren durchspürt.

Er glitt durch die Flöte
als schluchzender Schrei,
an dämmernder Röte
flog er vorbei.

Er flog mit Schweigen
durch flüsternde Zimmer
und löschte im Neigen
der Ampel Schimmer.

Es läuft der Frühlingswind
durch kahle Alleen,
seltsame Dinge sind
in seinem Wehn.

Durch die glatten
kahlen Alleen
treibt sein Wehn
blasse Schatten

Und den Duft,
den er gebracht,
von wo er gekommen
seit gestern nacht.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Kikelet[2223]
Vorfrühling

A szél a tar fasorok
közé belehel,
be sok furcsa dolog
suhan vele el.

Ahol tovatáncolt:
könny gyöngyözött;
vadul viháncolt
kusza haj között.

Lerázta egy este
az akácpiheket,
s hütötte, legyezte,
ki lázban égett.

Mosolyba révedt
víg ajkakon,
a bús, puha rétet
járta vakon.

A flóta dalába
halk jajt lihegett,
megcsapta a kába
esti eget.

Aztán, íme, újra
szobák fele vágott,
és sorba kifújta
a lámpavilágot.

A szél a tar fasorok
közé belehel,
be sok furcsa dolog
suhan vele el.

A fák levényadt,
puszta során
hajt szaporán
pár lenge árnyat.

Sok ősi titkot,
friss illatot,
mit nappal itt-ott
felszívhatott.

[KENYERES KOVÁCS MÁRTA]:
Koratavasz2224

Tavaszi szél nyargal
a fasorokon át,
fújja-fújdogálja
csodálatos dalát.

Könnyeket fölszárít,
fölvidít, simogat,
összefonja újra
a szétzilált hajat.

Lerázza a fákról
az első virágot,
megvigasztalja azt,
ki sokat kiállott.

Nevető ajkakat
érint meg futtában,
pompás, puha mezőt
vad, szilaj vágtában.

Fölsóhajt a flóta,
ha rajta átszalad.
Vöröslik az alkony,
amerre csak halad.

Csöndesen repül be
a nyitott ablakon,
eloltja a tüzet
titkon, hallgatagon.

Tavaszi szél nyargal
a fasorokon át,
fújja-fújdogálja
csodálatos dalát.

A fasorok között,
a kopár fák alatt,
egyre űzi, hajtja
a sápadt árnyakat.

És az illatot is,
melyet onnan hozott,
hol reggeltől estig
vígan tovafutott.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Kora tavasz[2225]

A szél tovalebben
a puszta fasorba,
s titkot visz a csenden
az éjbe sodorva.

Amerre ma sírnak,
eltáncol a szellő
és balzsamos írnak
hajunkba lehell ő.

Lerázta az ákác
szirmát, ki se feslett,
hűtötte az ádáz
lázat, mi heves lett.

A puszta, a szűzi
allén tovaszárnyal,
az árnyakat űzi
és játszik az árnnyal,

körötte az éji
rét illata repdes,
suttogva kiséri
s az éjszaka csendes.

Érinti lehével
a víg nevetőket,
bolyongja az éber
és puha mezőket.

A fuvola ajkán
sírt-rítt dala lágyan
és látta a halvány
alkonyt, bibor ágyban.

Szobánkba beszállva
halk dalt rebeg, édest,
ing-ring a homályba,
kioltva a mécsest.

[LÁNYI VIKTOR]:
Kikelet[2226]

Fut a tavasz szele
Tarlott fasoron.
Mi minden megy vele,
Ahogy eloson!

Ahol sírtak, ott
Lengett lagymatag
És símogatott
Kuszált hajakat.

Ákácvirágot
Bőven aratott,
Hűsen megáldott
Sok fáradt tagot.

Ajkakról lelopta
A nevetést,
Bebarangolta
A vetést.

[SZABÓ LŐRINC]:
Koratavasz[2227]

Tavaszi szél szalad
a fasoron át,
különös dolgokat
hoz s visz tovább.

Ahol ellebegett,
ott sírt valaki,
kusza fürtöket
dultak kezei.

Leverte az ákác-
virágot a porba,
a tüzes zihálást
hűsen borogatta.

Száj nevetett
s ő odahajolt,
éber s puha réteket
átszimatolt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Koratavasz[2228]
Vorfrühling

Tavaszi szél szalad
a fasoron át
különös dolgokat
hoz s visz tovább.

Ahol ellebegett,
ott sírt valaki,
kusza fürtöket
dúltak kezei.

Leverte az ákác-
virágot a porba,
a tüzes zihálást
hűsen borogatta.

Száj nevetett
s ő odahajolt,
éber s puha réteket
átszimatolt.

[VAJTHÓ LÁSZLÓ]:
Tavaszelő.[2229]

Tavaszi szél zsong
Tar fasoron,
Sok furcsa mesét mond,
Amint eloson.

Hintálta magát,
Hol könny fakadott,
Laengette a lágy,
Dult hajfonatot.

Csókolva letépett
Akáclevelet,
Kipirult képet
Hűsitgetett.

Mind vele járnak
Tar fasoron,
Sok vértelen árnyat
Rejtve oson.

2221 HOW.17-18
2222 E.II.408-409
2223 FZB.19-20
2224 KKM.20-21
2225 NIK.326; ÖM.30-31
2226 UI.43.I.680
2227 UI.41.II.34
2228 ÖB41.21-22; ÖB.I.32-33
2229 VN.251-252

Rikatott halkkal
Bús fuvolát,
Látta a hajnal
Bíborát.

Halk szobák csöndjében
Végig szállott,
Elfútta gyöngéden
A mécsvilágot.

Fut a tavasz szele
Tarlott fasoron,
Mi minden megy vele,
Ahogy eloson.

A kopár,
Tarlott fasoron
Szerte oson
Nyomán a homály.

S az illat is mind
Szerte lebeg,
Mit a mult éj óta
Összeszedett.

Mint jaj zokogott a
sípból az előbb,
tovalobogott a
rőt alkony előtt.

Némán lobogott a
betegszobán át
és meghajolva
elfujta a lámpát.

Tavaszi szél szalad
a fasoron át,
különös dolgokat
hoz s visz tovább.

Át a sápadt
fák során
száll nyomában,
ezer árny

és a szag,
mit fölszedett,
mióta az éjjel
útnak eredt.

Mint jaj zokogott a
sípból az előbb,
tovalobogott a
rőt alkony előtt.

Némán lobogott a
betegszobán át
és meghajolva
elfujta a lámpát.

Tavaszi szél szalad
a fasoron át,
különös dolgokat
hoz s visz tovább.

Át a sápadt
fák során
ezer árny
száll nyomában,

És a szag,
mit fölszedett,
mióta az éjjel
útnak eredt.

Ajkat, mosolyt
El nem feledett,
Bekóborolt
Rónát, ligetet.

A lágy fuvolát
Jajjal telesirta
S szállt ringva tovább
Az alkonyi pírba'.

Zsongó ivű boltok
Titkába bevágott
S röptében eloltott
Fényt, lámpavilágot.

[>*305*] HOFMANNSTHAL:
Vor Tag[2230]

Nun liegt und zuckt am fahlen Himmelsrand
In sich zusammgesunken das Gewitter.
Nun denkt der Kranke: »Tag! jetzt werd ich schlafen!«
Und drückt die heißen Lider zu. Nun streckt
Die junge Kuh im Stall die starken Nüstern
Nach kühlem Frühduft. Nun im stummen Wald
Hebt der Landstreicher ungewaschen sich
Aus weichem Bett vorjährigen Laubes auf
Und wirft mit frecher Hand den nächsten Stein
Nach einer Taube, die schlaftrunken fliegt,
Und graust sich selber, wie der Stein so dumpf
Und schwer zur Erde fällt. Nun rennt das Wasser,
Als wollte es der Nacht, der fortgeschlichnen, nach
Ins Dunkel stürzen, unteilnehmend, wild
Und kalten Hauches hin, indessen droben
Der Heiland und die Mutter leise, leise
Sich unterreden auf dem Brücklein: leise,
Und doch ist ihre kleine Rede ewig
Und unzerstörbar wie die Steme droben.
Er trägt sein Kreuz und sagt nur: »Meine Mutter!«
Und sieht sie an, und: »Ach, mein lieber Sohn!«
Sagt sie. – Nun hat der Himmel mit der Erde
Ein stumm beklemmend Zwiegespräch. Dann geht
Ein Schauer durch den schweren, alten Leib:
Sie rüstet sich, den neuen Tag zu leben.
Nun steigt das geisterhafte Frühlicht. Nun
Schleicht einer ohne Schuh von einem Frauenbett,
Läuft wie ein Schatten, klettert wie ein Dieb
Durchs Fenster in sein eigenes Zimmer, sieht
Sich im Wandspiegel und hat plötzlich Angst
Vor diesem blassen, übernächtigen Fremden,
Als hätte dieser selbe heute nacht
Den guten Knaben, der er war, ermordet
Und käme jetzt, die Hände sich zu waschen
Im Krüglein seines Opfers wie zum Hohn,
Und darum sei der Himmel so beklommen
Und alles in der Luft so sonderbar.
Nun geht die Stalltür. Und nun ist auch Tag.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
Napkelte előtt[2231]
Vor Tag

A zivatar a sápadt ég legalján
magába fúlva fekszik és vonaglik.
A beteg érzi: „Nappal; most elalszom."
S lezárja forró pilláit. A borjú
az istállóban erős orrcimpáit
a hűs hajnalba nyújtja. Most a néma
vadonban a tavalyról ittmaradt
lágy avarágyáról a vén csavargó
úgy mosdatlanul feltápászkodik,
és hetykén követ dob a vadgalambra,
mely, lassan, álomittasan repül,
de önmagát is utálja, miközben
a kő a földre hull. A víz rohan,
mintha az elszállt éj után szaladna,
s közömbösen, vadul a mély sötétbe
vetné magát, miközben fönt az égen
a Megváltó beszél a Szűzanyával
a keskeny hídon, halkan – ó, be halk
e párbeszédük, és mégis örök
és ronthatatlan, mint a csillagok.
A Megváltó, keresztjével a vállán
így szól: „Anyám!" és most ő szól: „Te kedves
fiam!" – És ekkor Ég és Föld között
elhalkult, fojtott párbeszéd van. Aztán
a súlyos, öreg testen is bizsergés
fut át. Már készül, hogy új napján éljen.
Kisértetes derengés. Valaki
mezítláb surran el egy női ágytól,
mint árnyék fut, s a tárt ablakon át
úgy tolvaj módon szobájába mászik;
tükrébe néz, és hirtelen megrémül
az álmos arcú, sápadt idegentől,
mintha ez ölte volna meg ma éjjel
a jó fiúcskát, aki éppen ő volt,
s most jön, hogy szinte gúnnyal mossa meg
kezét az áldozat kis bögréjében,
s az ég ezért szorongató, s a légben
ezért olyan szokatlan, furcsa minden.
Az istálló kinyílt. És itt a reggel.

[JÉKELY ZOLTÁN]:
Virradat előtt[2232]

A sápadt ég-alján most rogy le s ráng
az önmagába roskadt zivatar.
A beteg sóhajt: „Virrad! Végre alszom!"
És forró pilláját lehunyja. Most a

[SZABÓ LŐRINC]:
Napkelte előtt[2233]
Vor Sonnenaufgang

Magába roskadt és ráng és remeg most
a fakó ég alján a zivatar.
„Virrad: elalszom!" – szól most a beteg
s lecsukja forró pilláit. Erős

[2230] HOW.39-40
[2231] FZB.21-22
[2232] GH.177
[2233] ÖB.II.604-605

pajtában az üsző nagy orrlika tágul
friss levegőért. Most a néma erdőn
tavalyi lágy lombágyról a csavargó
mosdatlanul tápászkodik s pimasz
kézzel kap fel s hajít el egy követ
az álmosan szálló galamb után,
s ömaga borzad el, mikor a kő
tompán a füldre dobban. Most a csermely
úgy vágtat, mintha az elillant éj után
már hullna a sötétbe, részvétlen, vadul,
s hideg lehelletűn, míg odafent
a Megváltó és Anyja súgva, halkan
beszélget a hidacskán: halkan, ámde
kis társalgásuk örökkévaló,
s mint fent a csillagok, romolhatatlan.
Viszi keresztjét s ennyit mond: „Anyám."
Ő ránéz, és – „Ó, jaj, kedves fiam!" –
szól. – Most zajlik az Égnek a Földdel
néma-nyomasztó párbeszéde. Majd
súlyos, vén testén borzongás fut át:
fölkészül rá, hogy az új napnak éljen.
A hajnal most lebben, szellem gyanánt.
Valaki meztiláb oson egy női ágyból,
mint árny, rohan, mint tolvaj mászik át
az ablakon saját szobájába, benéz a
tükörbe és elborzad hirtelen
e sápadt, álomkóros idegentől,
mintha a jó fiúcskát, aki volt,
ma éjjel ez gyilkolta volna meg
s kéz-mosni jönne most, áldozatának
kis korsajában, csúfságul talán,
s ezért volna az ég olyan nyomasztó
s a levegőben minden oly gyanús.
A pajta nyílik. S végre megvirrad.

cinipáival most szaglász jászla mellől
a hűs reggelbe a borjú. Az erdőn
a tavalyi és puha avarágyból
mosdatlan most bújelő a csavargó,
és az első kővel leütni próbál
egy álmosröptű galambot: de borzad
maga is, hallván, mily sulyosan és
tompán hull le a kő. Most megiramlik
s mintha, részvétlen, hidegen s vadúl,
bele kivánnék omlani a víz
a szökevény éj sötétjébe; míg, ott,
fent, a kis hídon, Krisztus és az Anyja
halkan beszélget, halkan, halkan, és
ez a pár szavuk mégis oly örök
s ronthatatlan, mint a csillagok ott fent.
Keresztjét viszi a Fiú, s: „Anyám!",
mondja; s az ránéz és „Kedves fiam!",
feleli. – Most szorongó párbeszédbe
kezd a néma ég és föld. Vén, nehéz
teste lassan átborzong azután:
nekikészűl élni az uj napot. Most
nő a kisérteties kora-fény. Most
fiú lép, mezitláb, egy női ágyból,
árnyként szalad, tolvajként mászik az
ablakon át a szobájába, látja
magát a fali tükörben s ijeszti
az a fakó és züllött idegen:
ma éjjel az talán megölte a
jó fiút, aki ő volt, s most kezét
mosni, mintegy gúnyból, áldozatának
korsajához jön, – óh, talán azért
olyan szorongó fent az ég s azért
oly különös minden a levegőben.
S most nyílik az istálló. S itt a nap!

[*>306*] RAINER MARIA RILKE:
Das Karussell[2234]
Jardin du Luxembourg

MIT einem Dach und seinem Schatten dreht
sich eine kleine Weile der Bestand
von bunten Pferden, alle aus dem Land,
das lange zögert, eh es untergeht.
Zwar manche sind an Wagen angespannt,
doch alle haben Mut in ihren Mienen;
ein böser roter Löwe geht mit ihnen
und dann und wann ein weißer Elefant.

Sogar ein Hirsch ist da, ganz wie im Wald,
nur daß er einen Sattel trägt und drüber
ein kleines blaues Mädchen aufgeschnallt.

Und auf dem Löwen reitet weiß ein Junge
und hält sich mit der kleinen weißen Hand,
dieweil der Löwe Zähne zeigt und Zunge.

Und dann und wann ein weißer Elefant.

Und auf den Pferden kommen sie vorüber,
auch Mädchen, helle, diesem Pferdesprunge
fast schon entwachsen; mitten in dem Schwunge
schauen sie auf, irgendwohin, herüber –

Und dann und wann ein weißer Elefant.

Und das geht hin und eilt sich, daß es endet,
und kreist und dreht sich nur und hat kein Ziel.
Ein Rot, ein Grün, ein Grau vorbeigesendet,
ein kleines kaum begonnenes Profil –.
Und manchesmal ein Lächeln, hergewendet,
ein seliges, das blendet und verschwendet
an dieses atemlose blinde Spiel…

[SZABÓ EDE]:
A körhinta[2235]
Jardin du Luxembourg

Tetővel forog s körbe penderül
árnyéka is, sok tarka, szép lova
pár percig fut, ám hona tétova
világ: habozva, lassan elmerül.
Bár egyik-másik kocsit húz, reánk
oly tüzesen néz mind, oly lelkesülten;
bősz, rőt oroszlán száguld közelükben
s fel-felbukkan egy fehér elefánt.

S lám, szarvas is jő, erdő vadonán
futhatna így, de rajta nyerge súlya:
rászíjjazva kis kékruhás leány.

Ott fehér fiú: oroszlánon ülve,
forró kis keze a sörénybe szánt,
az oroszlán vicsorog, lóg a nyelve.

S fel-felbukkan egy fehér elefánt.

Lóháton szállnak körbe-körbe újra,
még lányok is, mind nagyobbacska, mint a
lovon rugózó gyerekhad; a hinta-
pörgésből égre néznek, messze, túlra –

s fel-felbukkan egy fehér elefánt.

Tűnik, rohan mind, csakhogy véget érjen,
kering, forog és fut céltalanul.
Vörös, zöld, szürke fény egy-egy arcélen,

kis vázlat-arcon, mely árnyba borul.
S elvétve mosoly, boldog, ahogy éppen
felénk fordul, vakít s pazar hevében
e játék mély, vak örvényébe hull.

[SZABÓ LŐRINC]:

Rilke <u>A körhinta</u> Das Karussell (1173) (*gyorsírás*)[2236]
(*gyorsírás*)
~~Teteje forgó~~ A / tető / forgó / árnyéka körül

[2234] RSW.I.530-531
[2235] RV.148
[2236] Ms 4657/369.I-II. (*kézírás*)

~~Árnyéka~~ fut-fut a ~~xx~~kép tarka lóállomány,
az a világ, mely soká tétován
őgyeleg még, mielőtt elmerül.
Bár némelyik kocsit húz, csupa láng
a sörényük és lobog a szemük;
egy bősz, piros oroszlán fut velük
~~a~~ és időnként egy fehér elefánt.[2237]

Sőt egy szarvas is, ~~mint odahaza~~ |erdők ura,| csak|
~~az erdőben, csak most nyerget visz és~~
~~csak most nyereg van rajta~~
~~xxx~~ most nyerget ~~xxx~~ hord ~~rajta~~ és ~~axxx~~ ~~xxx~~ ~~xxx~~ |a hátán s szijjai|
~~kislány kapaszkodik~~ |~~tartanak~~| ~~a szijjak egy kék~~ | ~~szijjaiba xxleányt tartanak~~
egy rácsatolt kék kislányt tartanak. ~~és szorítanak~~.

S az oroszlánon egy fehér fiú
~~lovagolxx~~ nyargal, ~~beteg fehér~~ |izgatott kis| |lovas| gyanánt;
míg az oroszlán bőg és szája fú.

És időnkint egy fehér elefánt.

~~És~~ |S elsuhannak| a lovakon ~~suhannak~~ előttünk,
|és|~~xx~~ ~~xx~~| ~~A~~ lányok ~~xx~~ ~~nagyok~~ |nagyok ~~xx~~ már| fehér ruhában,
(hogy jönnek ide?) ; itta ~~xxx~~ |kör| mámorában
fölnéznek, valahova, el fölöttünk –

És időnkint egy fehér elefánt.

|~~x~~|S ~~/~~ az egész ~~/~~ fut / ~~xx~~ ~~xxxx~~ és sürgeti a végét,
~~s~~ kering ~~x~~s forog ~~xx~~, s nincs célja. ~~Mint a nyíl~~ Mint szalag,
~~Piros zúg tova zúg~~ |~~xx~~| |nyulik| ~~xxx~~ |~~egy~~| egy folt, ~~mély~~ piros, ~~zöld~~, szürke, mélykék,
~~egy kis, alighogy hon+ meg?~~|~~meg~~|~~kopott profilokat~~ |s profil, mely kezdődött és elszaladt.
S néha egy mosoly, ~~xxxx~~ |játék üdve,| békét
~~xxxx~~ |s álmot| sugárzó.: attól kedves ~~xxxx~~ és szép

|e lélekszakasztó,| ~~xx~~ vak forgatag.
VIII.29. Ford. SZ. L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Körhinta[2238]

A tető forgó árnyéka körül
futkároz a tarka lóállomány,
az a világ, mely soká tétován
őgyeleg még, mielőtt elmerül.
Bár némelyik kocsit húz, csupa láng
a sörényük, és lobog a szemük;
egy bősz, piros oroszlán fut velük
és időnkint egy fehér elefánt.

Sőt egy szarvas is, erdők ura; csak
most nyerget hord és óvó szijjai
egy rácsatolt kék kislányt tartanak.

S az oroszlánon egy fehér fiú
nyargal, izgatott fehér hős gyanánt,
míg az oroszlán bőg és szája fú.

És időnkint egy fehér elefánt.

És lovaikon vágtatnak előttünk,
s közöttük lányok, világos ruhában,
már-már túlnagyok; s a kör mámorában,
átnéznek rajtunk, föl és el felettünk –

És időnkint egy fehér elefánt.

S az egész fut és kergeti a végét,
kering, forog, s nincs célja. Mint szalag
nyúlik egy-egy folt, piros, szürke, mélykék,
s profil, mely kezdődött és elszaladt.
S néha egy mosoly, játék üdve, békét
s álmot sugárzó: tőle boldog és szép
ez az egész, hajszás, vak forgatag.
Jardin de Luxembourg

[SZABÓ LŐRINC]:
Körhinta[2239]
Das Karussel

A tető forgó árnyéka körül
futkároz a tarka lóállomány,
az a világ, mely soká tétován
őgyeleg még, mielőtt elmerül.
Bár némelyik kocsit húz, csupa láng
a sörényük, és lobog a szemük;
egy bősz, piros oroszlán fut velük
és időnkint egy fehér elefánt.

Sőt egy szarvas is, erdők ura; csak
most nyerget hord és óvó szijjai
egy rácsatolt kék kislányt tartanak.

S az oroszlánon egy fehér fiú
nyargal, izgatott fehér hős gyanánt,
míg az oroszlán bőg és szája fú.

És időnkint egy fehér elefánt.

És lovaikon vágtatnak előttünk,
s közöttük lányok, világos ruhában,
már-már túlnagyok; s a kör mámorában,
átnéznek rajtunk, föl és el felettünk –

És időnkint egy fehér elefánt.

S az egész fut és kergeti a végét,
kering, forog, s nincs célja. Mint szalag
nyúlik egy-egy folt, piros, szürke, mélykék,
s profil, mely kezdődött és elszaladt.
S néha egy mosoly, játék üdve, békét
s álmot sugárzó: tőle boldog és szép
ez az egész, hajszás, vak forgatag.

[>*307*] RILKE:

[RÓNAY GYÖRGY]:

2237 Az utolsó sor utólag.
2238 SzLV.369
2239 ÖB48.196-197 (a vers alatt: *Jardin de Luxembourg*); ÖB.II.708-709; RV.146-147

Der neuen Gedichte anderer Teil

Der Balkon[2240]

Neapel

Von der Enge, oben, des Balkones
angeordnet wie von einem Maler
und gebunden wie zu einem Strauß
altemder Gesichter und ovaler,
klar im Abend, sehn sie idealer,
rührender und wie für immer aus.

Diese aneinander angelehnten
Schwestem, die, als ob sie sich von weit
ohne Aussicht nacheinander sehnten,
lehnen, Einsamkeit an Einsamkeit;

und der Bruder mit dem feierlichen
Schweigen, zugeschlossen, voll Geschick,
doch von einem sanften Augenblick
mit der Mutter unbemerkt verglichen;

und dazwischen, abgelebt und länglich,
langst mit keinem mehr verwandt,
einer Greisin Maske, unzugänglich,
wie im Fallen von der einen Hand

aufgehalten, während eine zweite
welkere, als ob sie weitergleite,
unten vor den Kleidem hängt zur Seite

von dem Kinder-Angesicht,
das das Letzte ist, versucht, verblichen,
von den Stäben wieder durchgestrichen
wie noch unbestimmbar, wie noch nicht.

A balkon[2241]

Nápoly

Magasan, a balkon szűk terében,
szinte egy festőtől rendezetten,
s akárcsak csokorba kötve, pár

vénülő, tojásdad arc lebeg fenn,
eszményibben a világos estben,
meghatón s mintegy örökre már.

A két nővér, egymáshoz hajolva,
nagy-messziről ahogy mintha tán
meddőn egymás felé vágyakozna,
összehajlik: magányhoz magány;

s a fivér, begombolkozva, átkos
végzetével, ünnepélyesen,
de egy lágy pillantás hirtelen
hasonlóvá teszi az anyához;

és közbül, kiélten, hosszukásan,
már rég rokontalanul,
egy vénséges vén nő maszkja, zártan,
ahogy egy kéz, mielőtt lehull,
megtámasztja, míg egy másik, ernyedt,
mintha hervadtabban csúszna lejjebb,
úgy csüng a ruhák előtt a gyermek
arca mellett odalenn,
s ez az űzött, sárga arc a végső,
rácsok csíkja szabdalja fel, és ő
elmosódik, szinte léttelen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az erkély
– R.M. Rilke –[2242]

Mint ~~xxx~~ festő~~xxx~~|*előtt*|, a keskeny erkély
rendezésében úgy sorakoznak~~:~~|,|
|*s*| ~~x~~herv~~x~~atag csokorrá kötözött
~~x~~ ovális arcukkal, fen~~x~~t, a ~~xxxx~~ |*gazdag*|
esti fényben ideálisabbak,
meghatóbbak s szinte örökök.

Egymáshoz támasztva ez a két lány,
két nővér, ~~ki sorsa se xxxx~~ |*aki már ún talán*|
~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ |*átvágyódni sorsa szakadékán,*|
támaszkodik, magányhoz magány;

s öccsük, aki csupa merev ildom,
csönd és zárkózottság, csupa sors,
de szelid tekintetű, ha gyors
szemed az anyához méri titkon;

s közbül, nyűtten s nyurgán, senkinek sen*
rokonként már, egy öreg|=|
asszony maszkja, kifürkészhetetlen,
melyet felfogott estében egy
kéz, mialatt, minthogyha leszúsznék,
lent, s oldalt, a ruháknál, egy uj s épp
olyan lóg, egy másik meg~~xxx~~|*fakult*| kép,
mutatván a gyermeket,
~~a~~ki a végső|,| ~~xxx~~ |*még csak*| próba, vázlat,
áthúzták vonalai a rácsnak,
mint foltját egy ködnek, semminek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az erkély
Nápoly
– R.M.Rilke –[2243]

Mint festő elé, a keskeny erkély
rendezésében úgy sorakoznak
s hervatag csokorrá kötözött
ovális arcukkal, fent, a gazdag
esti fényben ideálisabbak,
meghatóbbak s szinte örökök.

Egymáshoz támasztva az a két lány,
két nővér, aki már ún talán
át vágyódni léte szakadékán,
támaszkodik, magányhoz magány;

|s itt| ~~x~~az öccsük, ~~xxx~~ csupa merev ildom,
csönd és zárkózottság, csupa sors,
b~~x~~ár szelid tekintetű, ha gyors
szemed ~~xx~~ anyjá~~hoz~~val ~~xxxx~~ |összeveti| titkon;

s közbül, nyűtten s ~~meg~~~~xxx~~ |nyult~~xx~~an,| senk~~i~~nek sem
~~xxxxxxxx~~ |rokonaként,| egy öreg
asszony maszkja, kifürkészhetetlen,
amit, hogy már majdnem leesett,
~~xxxxx~~ ~~xxxx~~ |fölfogott a fél-kéz|, mig a másik,
hervadtabb, lecsúszva, a ruhákig
ér, le, oda, hol uj arc világít,
mutatván a gyermeket,
a végső arc, még csak próba, vázlat,
áthúzták vonalai a rácsnak,
mint foltját egy ködnek, semminek. Ford. Szabó Lőrinc

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Az erkély
– R.M. Rilke –[2244]

Mint ~~xxx~~ festő~~xxx~~ |*előtt*|, a keskeny erkély
rendezésében úgy sorakoznak~~:~~|,|

[SZABÓ LŐRINC]:
Az erkély
– R.M. Rilke –[2245]

Mint ~~egy~~ festő~~nek~~ |*előtt*|, a keskeny erkély
rendezésében úgy sorakoznak:

[2240] digibib 80716-80717
[2241] RV.195
[2242] Ms 4658/57.I-II. *(gépírás; kézzel javítva és áthúzva. – Bizonyára téves számozás: a „mutatván a gyermeket…" sorok kétszer Ms 4658/58.II.!)*
[2243] Ms 4657/368 (*kézírás*)
* *sic!*
[2244] Ms 4658/58.I-II. *(gépírás: a 4657/368 másolata; kézzel javítva és áthúzva [II.: kissé jobbra kijjeb a lendületes vonal])*
[2245] Ms 4658/59.I-II. *(gépírás: mint 4658/58; kézzel javítva és áthúzva.)*

|*s*| ~~x~~|*h*|erv~~x~~|*a*|tag csokorrá kötözött
~~x~~ ovális arcukkal, fen~~x~~t, a ~~xxxx~~ |*gazdag*|
esti fényben ideálisabbak,
meghatóbbak s szinte örökök.

Egymáshoz támasztva ez a két lány,
két nővér, ~~ki sorsa se xxxx~~ |*aki már ún talán*|
~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ |*átvágyódni sorsa szakadékán,*|
támaszkodik, magányhoz magány;

s öccsük, aki csupa merev ildom,
csönd és zárkózottság, csupa sors,
de szelid tekintetű, ha gyors
szemed az anyához méri titkon;

s közbül, nyűtten s nyurgán, senkinek se~~n~~|*m*|
rokonaként már, egy öreg=
asszony maszkja, kifürkészhetetlen,
melyet felfogott estében egy
kéz, mialatt, minthogyha leszúsznék,
lent, s oldalt, a ruháknál, egy uj s épp
olyan lóg, egy másik meg~~xxx~~|*fakult*| kép,
mutatván a gyermeket,
~~a~~ki a végső|,| ~~xxx~~ |*még csak*| próba, vázlat,
áthúzták vonalai a rácsnak,
mint foltját egy ködnek, semminek.

|*s*| ~~x~~herv~~xxx~~|*atag*| csokorrá kötözött
~~x~~ ovális arcukkal, fen~~x~~t, a ~~xxxx~~ |*gazdag*|
esti fényben ideálisabbak,
meghatóbbak s szinte örökök.

Egymáshoz támasztva ez a két lány,
két nővér, |*a*|ki ~~sorsa se xxxx~~ |*már ún talán*|
~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ |*átvágyódni sorsa szakadékán,*|
támaszkodik, magányhoz magány;

s öccsük, aki csupa merev ildom,
csönd és zárkózottság, csupa sors,
de szelid tekintetű, ha gyors
szemed az anyához méri titkon;

s közbül, nyűtten s nyurgán, senkivel sen*
rokonként már, egy öreg=
asszony maszkja, kifürkészhetetlen,
melyet felfogott estében egy
kéz, mialatt, minthogyha leszúsznék,
lent, s oldalt, a ruháknál, egy uj s épp
olyan lóg, egy másik meg~~xxx~~|*fakult*| kép,
mutatván a gyermeket,
~~a~~ki a végső|,| ~~xxx~~ |*még csak*| próba, vázlat,
áth~~x~~úzták vonalai a rácsnak,
mint foltját egy ködnek, semminek.

Forditotta: Szabó Lőrinc

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Az erkély[2246]
Nápoly

Mint festő elé, a keskeny erkély
rendezésében úgy sorakoznak
s hervatag csokorrá kötözött
ovális arcukkal, fent, a gazdag
esti fényben ideálisabbak,
meghatóbbak s szinte örökök.

Egymáshoz támasztva az a két lány,
két nővér, aki már ún talán
átvágyódni léte szakadékán,
támaszkodik, magányhoz magány;

és az öccsük, csupa merev ildom,
csönd és zárkózottság, csupa sors,
bár szelid tekintetű, ha gyors
szemed az anyához méri titkon;

s közbül, nyűtten s nyultan, senkinek sem
rokonaként, egy öreg
asszony maszkja, kifürkészhetetlen,
amit, mert már majdnem leesett,

most a félkéz támaszt, mig a másik,
hervadtabb, lecsúszva, a ruhákig
ér, le, oda, hol uj arc világit,
mutatván a gyermeket,
a végső arc, még csak próba, vázlat,
áthúzták vonalai a rácsnak,
mint ami még nincs vagy nem lehet.

[SZABÓ LŐRINC]:
Az erkély[2247]

Mint festő elé, a keskeny erkély
rendezésében ugy sorakoznak
s hervatag csokorrá kötözött
ovális arcukkal, fent, a gazdag
esti fényben ideálisabbak,
meghatóbbak s szinte örökök.

Egymáshoz támaszkodva a két lány,
két nővér, aki már ún talán
átvágyódni léte szakadékán,
támaszkodik, magányhoz magány;
és az öccsük, csupa merev ildom,
csönd és zárkózottság, csupa sors,
bár szelid tekintetű, ha gyors
szemed az anyához méri titkon;

s közbül, nyűtten s nyultan, senkinek sem
rokonaként, egy öreg
asszony maszkja, kifürkészhetetlen,
amit, mert már majdnem leesett,
most a fél-kéz támaszt, mig a másik,
hervadtabb, lecsuszva, a ruhákig
ér, le, oda, hol új arc világit,
mutatván a gyermeket:

az a végső arc, csak próba, vázlat,
áthuzták vonalai a rácsnak,
mint ami még nincs vagy nem lehet.
Nápoly

[SZABÓ LŐRINC]:
Az erkély[2248]
Der Erker

Mint festő elé, a keskeny erkély
rendezésében ugy sorakoznak
s hervatag csokorrá kötözött
ovális arcukkal, fent, a gazdag
esti fényben ideálisabbak,
meghatóbbak s szinte örökök.

Egymáshoz támaszkodva a két lány,
két nővér, aki már ún talán
átvágyódni léte szakadékán,
támaszkodik, magányhoz magány;
és az öccsük, csupa merev ildom,
csönd és zárkózottság, csupa sors,
bár szelid tekintetű, ha gyors
szemed az anyához méri titkon;

s közbül, nyűtten s nyultan, senkinek sem
rokonaként, egy öreg
asszony maszkja, kifürkészhetetlen,
amit, mert már majdnem leesett,
most a fél-kéz támaszt, mig a másik,
hervadtabb, lecsuszva, a ruháig
ér, le, oda, hol új arc világit,
mutatván a gyermeket:

a végső arc, még csak próba, vázlat,
áthuzták vonalai a rácsnak,
mint ami még nincs vagy nem lehet.
Nápoly

[>*308*] RILKE:
Der Panther[2249]
Im Jardin des Plantes, Paris

SEIN Blick ist vom Vorübergehn der Stäbe
so müd geworden, daß er nichts mehr hält.
Ihm ist, als ob es tausend Stäbe gäbe
und hinter tausend Stäben keine Welt.

Der weiche Gang geschmeidig starker Schritte,
der sich im allerkleinsten Kreise dreht,
ist wie ein Tanz von Kraft um eine Mitte,

[CSANÁD BÉLA]:
A párduc[2250]

Tekintetét a nagy rács összetörte,
s csak ezt a fáradtságot érzi még.
Mintha ezer rács lenne csak körötte
és ezer rácson túl a semmiség.

Könnyű járása, dacos sima lépte,
mely mindig szűkülőbb körben halad,
olyan, mint erők tánca körbe lépve,

[CSERNA ANDRÁS]:
A párduc[2251]
(*A párizsi állatkertben*)

Pillantása merev, rácsok sorától
tekinteni is lusta és nehéz.
Úgy érzi: rá ezernyi rács fokáról
és ezer rács mögül a semmi néz.

Puha lépte görcsös-merevre válva
a legszűkebb körben topog-szalad:
ez az erő egy pont körüli tánca,

---

* *sic!*

2246 MB.316-317

2247 SzLV.368

2248 ÖB48.217-218; ÖB.II.766-767; RV.196: versszaktöréssel a 3-4. sor közt

2249 RSW.I.505

2250 CV.127

2251 NKA.652

in der betäubt ein großer Wille steht.

Nur manchmal schiebt der Vorhang der Pupille
sich lautlos auf –. Dann geht ein Bild hinein,
geht durch der Glieder angespannte Stille —
und hört im Herzen auf zu sein.

melyben elkábult egy nagy akarat.

Csak néha mozdul a pupilla fátyla,
némán. Egy kép akkor szemébe fut,
s teste feszült magányát összejárva
elnyugszik, ha szívébe jut.

s a tengelye a révült akarat.

Pupilla-függönyét felrántja, ritkán,
hangtalan. – Ekkor egy kép beragyog,
végigrezeg feszült inak nyugalmán,
szívéig ér – és meghal ott.

[EÖRSI ISTVÁN]:
A párduc[2252]
A párizsi állatkertben

A vonuló rácsoktól pillantása
oly fáradt, hogy már nem fog semmit át.
Úgy látja: ez az ezer rács világa,
s az ezer rács mögött nincsen világ.

Puha járás, rugalmas, ernyedetlen,
a legeslegkisebb kört rója csak:
erőtánc ez a pont körül, amelyben
kábultan áll egy roppant akarat.

Csak néha megy föl némán a pupillák
függönye. Ekkor egy kép belehull,
a tagok megfeszült csöndjén süvít át,
s a szívben elhal szótlanul.

[FALUDY GYÖRGY]:
A párduc[2253]

A rács menti járástól úgy kifáradt
a nézése, hogy már semmit se lát:
mintha mindenütt vasrácsok volnának,
s ezer rács mögött nem lenne világ.

Az acéltalpon a puha lépések
a legkisebb körben járják e vad,
szenvedélyes balettet, és középen
áll az elkábult, roppant akarat.

Olykor egy kép csúszik bele a renyhén
nyíló szemhéj homályán át, akár
a függönyön; átfut tagjai csendjén,
szívéhez ér s megáll.

[FARKASFALVY DENES]:
A párduc[2254]
Páris, a „Jardin des Plantes”-ban

Szeme a rács forgó futását nézi
s úgy elfáradt, hogy már semmit se lát,
s amíg ezernyi rúdját nézi. érzi:
csak rács van, s nincs a rács mögött világ.

Az izmos járás halk-puha lépésben
a legparányibb körpályán halad,
erők kerengő tánca, hol középen
kábultan áll egy roppant akarat.

De néha néma függönyét széttárja
a szembogár: egy kép most feltűnik,
belép, a test feszült csendjét bejárja
s a szívhez érve megszűnik.

[FRANYÓ ZOLTÁN]:
A párduc[2255]
Der Panther

Szeme az elvonuló rúdsorokba
már belefáradt, semmit sem fog át.
Úgy érzi, mintha ezer rács forogna
s a rácson túl egy világot se lát.

Erős lábával lágyan, szinte játszva
mozog, de mégis szűk körben marad,
mint oly központ körül az erők tánca,
hol kábultan áll egy nagy akarat.

A szem függönye néha félrerezdül
s kinyílik. – Egy kép éppen belefér;
a teste feszült csöndjén fut keresztül
s a szívben elhal, véget ér.

[GÁSPÁR ENDRE]:
[Szemét a rácsok tovasuhanóban…][2256]

Szemét a rácsok tovasuhanóban
Elnyütték – benne minden összefoly,
Úgy érzi már, hogy rács egy millió van,
S millió rács mögött világ sehol.

[KÉPES GÉZA]:
A párduc[2257]
Jardin de Plantes. Paris

Rohant a sok rúd és úgy meggyötörte
szemét, hogy rá ködös homály szökött.
Ezer rudat lát felmeredni körbe
s már nincs világ ezernyi rúd mögött.

Ha lép, hajlékony, könnyü teste ring és
az út a legszűkebb körben halad;
az erő tánca e kínos keringés:
középen bénult, süket akarat.

Csak néha rebben halkan a pupillán
a puha függöny. – Rajt egy kép befut,
a tagok csöndjén átüt, mint a villám,
s meghal, mihelyt a szívbe jut.

[SZABÓ LŐRINC]:
A párduc
– Rainer Maria Rilke –[2258]

Szeme a rácsok futásába veszve
ugy kimerült, hogy már semmit se lát.
Úgy érzi, mintha rács ezernyi lenne
s ezer rács mögött nem lenne világ.

Puha lépte acéllá tömörül
s a legparányibb körbe fogva jár:
az erő tánca ez egy pont körül,
melyben egy / nagy / ájúlt /, akarat áll.

Csak néha ~~megy~~ |fut| fel a pupilla néma
függönye. Ekkor egy kép beszökik,
átvillan a feszült tagokon ~~xx~~ és a
szívbe~~n egyszerre~~ |ér — és ott| megszünik.
=

Ford. Szabó Lőrinc
Balatonföldvár, 1941 VIII.31.

~~Csak néha megy fel a pupilla lepke~~
~~hangtalan. Ekkor egy kép beszökik~~
~~s a tagok feszült csöndjén átsietve~~
~~a szívben megszünik.~~

#

F.: Sz.L.

[SZABÓ LŐRINC]:
A párduc[2259]
Der Panther

Szeme a rácsok futásába veszve
úgy kimerült, hogy már semmit se lát.
Ugy érzi, mintha rács ezernyi lenne
s ezer rács mögött nem lenne világ.

Puha lépte acéllá tömörül
s a legparányibb körbe fogva jár:
az erő tánca ez egy pont körül,
melyben egy ájúlt, nagy akarat áll.

Csak néha fut fel a pupilla néma
függönye. Ekkor egy kép beszökik,
átvillan a feszült tagokon és a
szívbe ér — és ott megszünik.

[TATAR SANDOR]:
A párduc[2260]
A párizsi Jardin des Plantes-ben

Tekintetét a rácsok vonulása
elfárasztotta, hogy már mást se lát.
Mindenütt csak az ezer rácsot látja,
s a rácsok között nincsen is világ.

Bár járásában ősi puhaság van,
a legparányibb kört róhatja csak;
az erő tánca ez, s középpontjában
kábultan áll egy nagy-nagy akarat.

Néha megy föl a függöny a pupillán
csupán – épp hogy egy kép belefér,
átüt a tagok csöndjén, mint a villám,
és megszünik, mihelyt a szívbe ér.

[2252] . 140; RV.128-129
[2253] FT.578
[2254] FD.84
[2255] FZB.63-64
[2256] LU. ?
[2257] RV.128
[2258] Ms 4657/367 (*kézírás*)
[2259] ÖB.II.187-188; RV.127-128
[2260] UH.1997/11.46

[VAJTHO LASZLO]:
A párduc[2261]
(*Jardin des Plantes, Paris*)

Szemét a rács verődő vak homálya
Ellankasztá, hogy már se hall, se lát.
Úgy érzi: tenger vasrúd körülállja,
S ezer vasrúd mögött nincs más világ.

Nyulánk testének hosszú, sima lépte,
Mely apró körbe' lézeng, mint a rab:
Fáradt erőtánc, egy hely közepébe',
És benne teng egy kábult akarat.

A szembogár ha néha-néha rezdül,
Egy kép suhan be rajta hirtelen
S bolyong a test feszült csendjén keresztül
S megszünik élni a bús szívbe' lenn.

[*>309*] RILKE:
Liebes-Lied[2262]

WIE soll ich meine Seele halten, daß
sie nicht an deine rührt? Wie soll ich sie
hinheben über dich zu andern Dingen?
Ach gerne möcht ich sie bei irgendwas
Verlorenem im Dunkel unterbringen
an einer fremden stillen Stelle, die
nicht weiterschwingt, wenn deine Tiefen schwingen.
Doch alles, was uns anrührt, dich und mich,
nimmt uns zusammen wie ein Bogenstrich,
der aus zwei Saiten eine Stimme zieht.
Auf welches Instrument sind wir gespannt?
Und welcher Geiger hat uns in der Hand?
O süßes Lied.

[CSANÁD BÉLA]:
Szerelmes dal[2263]

Mit is tegyek szívemmel, hogy terád
ne gondoljak? Más dolgokkal hogyan
törődjem én, hogy lényed elfeledjem?
Ó, lelnék bár egy csöndes jó tanyát,
mely elhagyottan áll, mely ismertlen,
sötétbe rejtőznék ott boldogan,
és hallgatnék, csak mély örvényed zengjen.
De egymáshoz von minden érzelem
kettőnket, mint vonó a hangszeren
két húrt, mely szólani együtt akar.
Milyen hangszernek vagyunk húrjai?
S ki az, ki így tud rajtunk játszani?
Ó, drága dal!

[KENYERES KOVÁCS MÁRTA]:
Szerelmi dal[2264]

A lelkemet vissza hogyan is tarthatnám,
hogy ne érintse a tiéd? Hogy is vonhatnám el
tőled, egyéb dolgok felé?
Pedig míly szívesen elrejteném
sötétben, valami elvesztett dolognál,
egy csendes, hideg helyen, annál,
mely nem száll veled, ha mély lelked szárnyal.
Mert minden, mi kettőnket megérint,
összevon minket, mint mikor vonó érint
két húrt, melyekből csak egy hangot csal.
Melyik az a hangszer, melyen mi feszülünk?
És melyik művész keze játszadozik velünk?
Ó édes dal.
(Rilke)

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Szerelmes dal[2265]

Mint tartsam az én lelkem, hogy ne érjen
a te lelkedhez? Mint emeljem innen
más dolgokhoz fölötted, észerevétlen?
jaj, csak lehetne a homályba vinnem,
rég elveszett magányba, a sötétben,
hol elhagyottan néma-tompa csend ül
s nem zeng a táj, ha mélyem mélye pendül.
De az, ami megérint téged, engem,
már egybefog veled s titkom kizengem,
a két iker húr egy hangot fuval.
Milyen hangszerrre vonták szíveinket?
S milyen játékos tart kezébe minket?
Ó, égi dal.

[NEMES NAGY ÁGNES]:
Szerelmes vers[2266]
Liebeslied

Hogy tartsam lelkemet, hogy lelkedet
ne érintse? Hogyan emeljem át
más tárgyakat érinteni feletted?
Bár lelnék néki néma rejteket,
hol párjaként valami Elveszettnek
idegen csöndbe zárnám, mely tovább
nem rezdül, hogyha mélyeid rezegnek.
Mégis, mi minket ér, egybefogó
egy mozdulattal ér, mint a vonó,
mikor két húron egy hangot zenéltet.
Mily hangszerre vagyunk feszítve ketten?
Mily hang vagyunk mily játékos kezekben?
Ó édes ének.

[SZABÓ LŐRINC]:
R.M. Rilka* Liebeslied
Szerelmi dal[2267]

Miképp fogjam |*tartsam*| a lelkem, hogy sose
érintse a tiédet? Hogy emeljem
át, fölötted, más dolgokhoz? Szeretném
valami sötét zugba rejteni,
dugott, halk helyre,mely, ha mélyeid
zendűlnek, nem zeng együtt teveled~~?~~.
De ~~minden~~ minden, ami kettőnket megérint,
egybefog, mint a hegedűvonó,
mely két húrból egy hangot csal elő.
Micsoda szerszám, amin feszülünk? *(rövid ü!)*
S micsoda hegedűs tart a kezében?
Óh, édes dal.

Forditotta: Szabó Lőrinc

(Rimetelen forditás)

[SZABÓ LŐRINC]:
R.M. Rilka* Liebeslied
Szerelmi dal[2268]

Miképp fogjam a lelkem, hogy sose
érintse a tiédet? Hogy emeljem
át, fölötted, más dolgokhoz? Szeretném
valami sötét zugba rejteni,
dugott, halk helyre,mely, ha mélyeid
zendűlnek, nem zeng együtt teveled~~?~~.
De ~~minden~~ minden, ami kettőnket megérint,
egybefog, mint a hegedűvonó,
mely két húrból egy hangot csal elő.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szerelmi dal[2269]
Liebeslied

Miképp fogjam a lelkem, hogy sose
érintse a tiédet? Hogy emeljem
át, fölötted, más dolgokhoz? Szeretném
valami sötét zugba rejteni,
dugott, halk helyre, mely, ha mélyeid
zendűlnek, nem zeng együtt teveled.
De minden, ami most kettőnket érint,
egybefog, mint a hegedűvonó,
mely két húrból egy hangot csal elő.

[2261] VN.219
[2262] RSW.I.482
[2263] CV.123
[2264] KKM.23
[2265] RV.109
[2266] K.II.324; RV.110
* *sic!*
[2267] Ms 4658/61 *(írógéppel; betoldások kézzel) – nem ez a későbbi a "tartsam" miatt?*
* *sic!*
[2268] Ms 4658/62 *(írógéppel: Durchschrift; betoldások kézzel)*
[2269] ÖB.I.340

Micsoda szerszám, amin feszülünk? *(rövid ü!)* Micsoda szerszám, amin feszülünk?
S micsoda hegedűs tart a kezében? S micsoda hegedűs tart a kezében?
Óh, édes dal. Óh, édes dal.

Forditotta: Szabó Lőrinc

(Rimetelen fordítás)

[>*310*] RILKE:
Orpheus. Eurydike. Hermes[2270]

DAS war der Seelen wunderliches Bergwerk.
Wie stille Silbererze gingen sie
als Adern durch sein Dunkel. Zwischen Wurzeln
entsprang das Blut, das fortgeht zu den Menschen,
und schwer wie Porphyr sah es aus im Dunkel.
Sonst war nichts Rotes.

Felsen waren da
und wesenlose Wälder. Brücken über Leeres
und jener große graue blinde Teich,
der über seinem fernen Grunde hing
wie Regenhimmel über einer Landschaft.
Und zwischen Wiesen, sanft und voller Langmut,
erschien des einen Weges blasser Streifen,
wie eine lange Bleiche hingelegt.

Und dieses einen Weges kamen sie.

Voran der schlanke Mann im blauen Mantel,
der stumm und ungeduldig vor sich aussah.
Ohne zu kauen fraß sein Schritt den Weg
in großen Bissen; seine Hände hingen
schwer und verschlossen aus dem Fall der Falten
und wußten nicht mehr von der leichten Leier,
die in die Linke eingewachsen war
wie Rosenranken in den Ast des Ölbaums.
Und seine Sinne waren wie entzweit:
indes der Blick ihm wie ein Hund vorauslief,
umkehrte, kam und immer wieder weit
und wartend an der nächsten Wendung stand, –
blieb sein Gehör wie ein Geruch zurück.
Manchmal erschien es ihm als reichte es
bis an das Gehen jener beiden andern,
die folgen sollten diesen ganzen Aufstieg.
Dann wieder wars nur seines Steigens Nachklang
und seines Mantels Wind was hinter ihm war.
Er aber sagte sich, sie kämen doch;
sagte es laut und hörte sich verhallen.
Sie kämen doch, nur wärens zwei
die furchtbar leise gingen. Dürfte er
sich einmal wenden (wäre das Zurückschaun
nicht die Zersetzung dieses ganzen Werkes,
das erst vollbracht wird), müßte er sie sehen,
die beiden Leisen, die ihm schweigend nachgehn:

Den Gott des Ganges und der weiten Botschaft,
die Reisehaube über hellen Augen,
den schlanken Stab hertragend vor dem Leibe
und flügelschlagend an den Fußgelenken;
und seiner linken Hand gegeben: *sie*.

Die So-geliebte, daß aus einer Leier
mehr Klage kam als je aus Klagefrauen;
daß eine Welt aus Klage ward, in der
alles noch einmal da war: Wald und Tal
und Weg und Ortschaft, Feld und Fluß und Tier;
und daß um diese Klage-Welt, ganz so
wie um die andre Erde, eine Sonne
und ein gestirnter stiller Himmel ging,
ein Klage-Himmel mit entstellten Sternen –:
Diese So-geliebte.

Sie aber ging an jenes Gottes Hand,
den Schritt beschränkt von langen Leichenbändern,
unsicher, sanft und ohne Ungeduld.
Sie war in sich, wie Eine hoher Hoffnung,
und dachte nicht des Mannes, der voranging,
und nicht des Wegtrs, der ins Leben aufstieg.
Sie war in sich. Und ihr Gestorbensein
erfüllte sie wie Fülle.

[RAB ZSUZSA]:
Orpheusz, Eurüdiké, Hermész[2271]

A lelkek furcsa bányamélye volt az.
Ők hárman, mint a hallgatag ezüstérc,
homályát áterezték. Gyökerek közt
fakadt a vér, s rohant az emberekhez;
a lenti éjben izzott, mint a porfír.
Más nem piroslott.

Sziklák meredtek,
testetlen fák. A semmiben hidak feszültek,
s ott volt a roppant, hályog-tükrü tó,
medrére víze úgy nehezedett,
mint nyári rétre esőterhes felhő.
És a szelíd mezők közt felderengett
az Egyetlen-út halottfehér sávja,
akár egy hosszu-hosszu gyolcs-szalag.

Ott jöttek ők, az Egyetlen-uton.

Elől a karcsu férfi, bő köpenyben,
némán haladt, gyorsan, türelme-fogytán.
Rágatlan nyelte lépteit az út,
nagy falatokban. A köpeny-redők közt
csüggött keze, nehéz ökölbe zártan,
feledte már az íves, könnyü lantot,
amely baljához nemrég úgy simult,
mint olajághoz gyönge rózsainda.
S a lelke szinte kétfelé szakadt:
tekintete, mint fürge eb, iramlott
előre, vissza; elloholt megint,
s megállt egy-egy kanyarban tétován,
a hallása meg hátraszimatolt:
úgy tetszett, néha vissza-visszaér
a csöndesen mögötte lépdelőkhöz,
akik követnék felkanyargó útján.

Aztán megint csak lépte kondulása,
meg a köpenye-csapta szél kisérte.
Így szólt magában: jönnek biztosan.
Végül kimondta, s utána a visszhang.
Jönnek mögötte mind a ketten,
halotti csöndben. Hogyha visszanézne
csak egyszer (s ezzel le nem rontaná
művét, melyet még meg nem épitett
halandó ember), láthatná is őket.
Két néma árnyék nesztelen követte.

A hír s az útak istene az egyik.
Sugárzó szemén úti sisak árnya.
Előretartva vitte karcsu botját,
szárnyakkal repdesett erős bokája.
És balján hallgatag vezette *őt*,
kit úgy szerettek, hogy érette *egy* lant
többet sírt minden halottsiratóknál
és panaszból egy világot teremtett,
másik világot, s arra völgyet, erdőt,
utat, mezőt, folyót és állatot,
és e panasz-világ körül, akár
földünk körül, egy másik nap kerengett,
s egy másik néma ég borult fölé —
panasz-égbolt, eltorzult csillagokkal.
Ő jött, kit úgy szerettek.

Az isten balján szótlanul haladt,
léptét halotti leplek lassitották,
ment tétován, szelíd-türelmesen.
Olyan volt, mint egy áldott Egy-reménység.
A férfival, ki ott haladt előtte,
nem gondolt; sem a felkanyargó úttal.
Már egyedül volt. És halotti volta
csordultig telitette.

[2270] RSW.I.542-545; RG.71-74; RGA.81-84; MD.616-619
[2271] DF.241-243

Wie eine Frucht von Süßigkeit und Dunkel,
so war sie voll von ihrem großen Tode,
der also neu war, daß sie nichts begriff.

Sie war in einem neuen Mädchentum
und unberührbar; ihr Geschlecht war zu
wie eine junge Blume gegen Abend,
und ihre Hände waren der Vermählung
so sehr entwöhnt, daß selbst des leichten Gottes
unendlich leise, leitende Berührung
sie kränkte wie zu sehr Vertraulichkeit.

Sie war schon nicht mehr diese blonde Frau,
die in des Dichters Liedern manchmal anklang,
nicht mehr des breiten Bettes Duft und Eiland
undjenes Mannes Eigentum nicht mehr.

Sie war schon aufgelöst wie langes Haar
und hingegeben wie gefallner Regen
und ausgeteilt wie hundertfacher Vorrat.

Sie war schon Wurzel.

Und als plötzlich jäh
der Gott sie anhielt und mit Schmerz im Ausruf
die Worte sprach: Er hat sich umgewendet –,
begriff sie nichts und sagte leise: *Wer*?

Fern aber, dunkel vor dem klaren Ausgang,
stand irgendjemand, dessen Angesicht
nicht zu erkennen war. Er stand und sah,
wie auf dem Streifen eines Wiesenpfades
mit trauervollem Blick der Gott der Botschaft
sich schweigend wandte, der Gestalt zu folgen,
die schon zurückging dieses selben Weges,
den Schritt beschränkt von langen Leichenbändern,
unsicher, sanft und ohne Ungeduld.

Mint gyümölcsöt a méz és a sötétség,
itatta át a maga nagy halála,
pedig még föl se fogta, olyan új volt.

Egy új szüzesség burka védte már;
érinthetetlen volt. Szemérme, mint
a virág gyenge szirma este, csukva,
s keze a más-kéz meleg ölelését
úgy elfeledte, hogy a könnyü isten
szellő-szelíd, kísérő kézfogása
bántotta, mint egy buja mozdulat.

Ő már nem *az* volt, az a szőke nő,
kinek nevét a költő lantja zengte,
ki volt az ágyon illatozó ámbra,
csöndes sziget, azé a férfié.

Ő már leomlott, mint a hosszu haj,
átadatott, mint földeknek a zápor,
szétosztatott, mint százszoros ajándék.

Ő már gyökér volt.

S mikor hirtelen
hátravonta az isten, s fájdalommal
kiáltott fel: „Hát mégis visszafordult!” –
ő mit sem értve, halkan kérdte: *ki*?

Messze, ahol az út a földre felvisz,
ott állt valaki; elváltozott arcát
senki meg nem ismerte volna. Nézte,
amint az ösvény mezők-szegte sávján
megáll az isten, aztán szomorúan
megfordul, hallgatag követve *őt*,
ki visszaindult már azon az úton.
Léptét halotti leplek lassitották,
ment tétován, szelíd-türelmesen.

[RAB ZSUZSA]:
Orpheusz. Eurüdiké. Hermész[2272]

A lelkek furcsa bányamélye volt az.
Ők hárman, mint a hallgatag ezüstérc,
sötétjét áterezték. Gyökerek közt
fakadt a vér s rohant az emberekhez;
a lenti éjben izzott, mint a porfír.
Más nem piroslott.

Sziklák meredtek,
testetlen fák. A semmiben hidak feszültek,
s ott volt a roppant, hályog-tükrü tó,
medrére víze úgy nehezedett,
mint nyári rétre esőterhes felhő.
És a szelíd mezők közt felderengett
az Egyetlen-út halottfehér sávja,
akár egy hosszú-hosszú gyolcs-szalag.

Ott jöttek ők, az Egyetlen-uton.

Elől a karcsú férfi, bő köpenyben,
némán haladt, gyorsan, türelme-fogytán.
Rágatlan nyelte lépte az utat,
nagy falatokban. A köpenyredők közt
csüggött keze, nehéz ökölbe zártan,
feledve már az íves, könnyü lantot,
amely baljához nemrég úgy simult,
mint olajághoz gyönge rózsainda.
S a lelke szinte kétfelé szakadt:
tekintete, mint fürge eb, iramlott
előre, vissza; elloholt megint,
s megállt egy-egy kanyarban tétován,
a hallása meg hátraszimatolt:
úgy tetszett, néha vissza-visszaér
a csöndesen mögötte lépdelőkhöz,
akik követnék felkanyargó útján.
Aztán megint csak lépte kondulása,
meg a köpenye-csapta szél kisérte.
Így szólt magában: jönnek biztosan.
Végül kimondta, s utána a visszhang.
Jönnek mögötte mind a ketten,

[SOMLYÓ GYÖRGY]:
Orpheusz. Eurüdiké. Hermész[2273]

A lélek csodás tárnamélye volt ez.
Néma ezüstércként vonultak ők,
homályát áterezve. Gyökerek közt
buggyant a vér, az emberekbe ömlő,
s mint nehéz bíbor, csillant a homályban.
Egyéb rőtszínü semmi.

Kőszál meredt
és élettelen erdők. Űrre vert
hidak s ama nagy vaksi-szürke tó,
mely úgy borult mély feneke fölé,
mint táj fölé esőtől terhes égbolt.
S mezők közt lágyan, méla türelemben
az egyetlen út halvány csíkja látszott,
mint egy ledobott, hosszu lepedő.

S ez egyetlen uton, ott jöttek ők.

Elől, kék köpenyben a karcsu férfi,
ki némán s nyugtalan meredt az útra.
Rágás nélküli roppant falatokban
nyelte az utat lépte; két keze
súlyosan csüggött válla hajlatából,
ím, mit se tudva már a könnyü lantról,
amely baljához szinte odanőtt,
mint olajágak közé rózsaindák.
S érzékei mintegy kettéhasadtak:
míg pillantása kutyaként szökellt
előre, visszatért, s megint elől
ott várta már a közeli kanyarnál —
hallása, mint az illat, elmaradt.
Olykor úgy tűnt neki: eléri szinte
ama másik kettőnek lépteit,
kiknek követniök kellett az úton.
Majd újra csak önnön lépései
s a köpenye-vert szél hangzott mögötte.
De csak nyugtatta magát: jönnek ők;
s mondta fennhangon is, hogy hallaná.
És jöttek is, de oly rettenetes

[2272] NKA.655-659
[2273] RV.168-171

halotti csöndben. Hogyha visszanézne
csak egyszer (s ezzel le nem rontaná
művét, melyet még meg nem épitett
halandó ember), láthatná is őket.
Két néma árnyék nesztelen követte.

A hír s az útak istene az egyik.
Sugárzó szemén úti sisak árnya.
Előretartva vitte karcsu botját,
szárnyakkal repdesett erős bokája.
És balján hallgatag vezette *őt*,
kit úgy szerettek, hogy érette *egy* lant
többet sírt minden halottsiratóknál
és panaszból egy világot teremtett,
másik világot, s arra völgyet, erdőt,
utat, mezőt, folyót és állatot,
és e panasz-világ körül, akár
földünk körül, egy másik nap kerengett,
s egy másik néma ég borult fölébe –
panasz-égbolt, eltorzult csillagokkal.
Ő jött, kit úgy szerettek.

Az isten balján szótlanul haladt,
léptét halotti leplek lassitották,
ment tétován, szelíd-türelmesen.
Olyan volt, mint egy áldott Egy-reménység.
A férfival, ki ott haladt előtte,
nem gondolt; sem a felkanyargó úttal.
Már egyedül volt. És halotti volta
csordultig telitette.
Mint gyümölcsöt a méz és a sötétség,
itatta át a maga nagy halála,
pedig még föl se fogta, olyan új volt.
Egy új szüzesség burka védte már;
érinthetetlen volt. Szemérme, mint
a virág gyenge szirma este, csukva,
s keze a más-kéz meleg ölelését
úgy elfeledte, hogy a könnyü isten
szellő-szelíd, kisérő kézfogása
bántotta, mint egy buja mozdulat.

Ő már nem az volt, az a szőke nő,
kinek nevét a költő lantja zengte,
ki volt az ágyon illatozó ámbra,
csöndes sziget, azé a férfié.

Ő már leomlott, mint a hosszu haj,
átadatott, mint földeknek a zápor,
szétosztatott, mint százszoros ajándék.

Ő már gyökér volt.
S mikor hirtelen
hátravonta az isten, s fájdalommal
kiáltott fel: „Hát mégis visszafordult!”,
ő mit sem értve, halkan kérdte: *ki*?

Messze, ahol az út a földre felvisz,
ott állt valaki; elváltozott arcát
senki meg nem ismerte volna. Nézte,
amint az ösvény mezők-szegte sávján
megáll az isten, aztán szomorúan
megfordul, hallgatag követve *őt*,
ki visszaindult már azon az úton.
Léptét halotti leplek lassitották,
ment tétován, szelíd-türelmesen.
halkkal járdalt e kettő. Ó, csak egyszer
megfordulhatott volna (csak ne lenne
ez egy pillantás veszte ama műnek,
mely fel se épült még), meglátta volna
a két Halkat, kik hallgatag követték:
az út s a nagy küldetés istenét,
sugár szeme fölött úti sisakkal,
teste elébe tartott könnyü botját,
s két bokáján szárnyát csattogtató;
és annak balkarjára dőlve: *őt*.
Az Úgy-Szeretettet, hogy több sirám
siratók ajkán nem kelt, mint e lanton;
hogy egy egész világ kelt siralomból,
melyben még egyszer ott volt minden: út,
völgy és liget, föld, állat és folyó;
s hogy e sirám-világ köré egészen
úgy, akárcsak a másik föld köré,
nap és csöndtelt, csillagos ég borult,
siralom-égbolt, torzult csillagokkal –:
ezt az Úgy-Szeretettet.

Ám az csak ment az isten balkezénél,
nagy, lengő leplekkel lassítva léptét,
ingatag, lágyan és türelmesen.
Magában volt, mint egy magos reménység,
és nem gondolt elől a férfival
sem az úttal, mely az életbe vitt fel.
Magában volt. És halottaiban
mintegy beteljesülve.
Mint gyümölcsöt homályló, dús zamat,
oly csordultig tölté őt nagy halála,
az új – hogy semmit fel nem foghatott.

Uj szüzességét élte önfeledt
s érinthetetlen; neme összezárult,
mint zsenge bimbó kelyhe alkonyatra,
s a karja már úgy elszokott a násztól,
hogy még a könnyü isten végtelen
lágyan legyintő érintése is
gyötörte őt, mint ami túl bizalmas.

Többé már nem volt az a szőke asszony,
ki felcsendült rég a költő dalában,
többé már nem az ágy kincses szigetje
és többé nem e férfi birtoka.
Lazán bomlott ki már, mint hosszu haj,
és mint megeredt zápor, úgy zuhogva,
és kiterítve, mint sokféle holmik.

Immár gyökér volt.
És amint hirtelen
az isten megragadta s fájdalommal
hangjában így szólt: Vége, hátranézett –,
fel sem foghatta s halkan kérdte: *Ki*?
De fönn a fényes kapuban sötéten
valaki állott, felismerhetetlen
arccal. Csak állt ott s látta még, amint
a keskeny ösvényen a küldetés
istene, mély búval tekintetében,
némán fordul, hogy az árnyat kövesse,
ki el is indult vissza már az úton,
nagy, lengő leplekkel lassítva léptét,
ingatag, lágyan és türelmesen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Rainer Maria Rilke:
Orpheus, Eurydike, Hermes[2274]

Lelkek bányája volt az, csodabánya.
Hallgatag ezüst|=|erekként haladtak
át a sötétjén. Gyökerek közül
onnan indúlt a vér az emberekhez,
s nehéz porfírként rőtlött a homályban.
Egyéb piros nem volt.

Csak szikla volt
s léttelen erdők. És hidak az űrben

[SZABÓ LŐRINC]:
Orpheus, Eurydike, Hermes[2275]
Orpheus, Eurydike, Hermes
(1953. II. 6.-VI.14.)

Lelkek bányája volt az, csodabánya.
Hallgatag ezüst-erekként haladtak
át a sötétjén. Gyökerek közül
onnan indúlt a vér az emberekhez,
s nehéz porfírként rőtlött a homályban.
Egyéb piros nem volt.

Csak szikla volt
s léttelen erdők. És hidak az űrben

[2274] Ms 4658/60.I-IV. *(gépírás – van hosszú ő!; kézzel javítva)*
[2275] ÖB.II.784-787

és az a szürke, /vak, / nagy / tó, amely
úgy le~~v~~begett a messzi mély fölött,
mint egy esős táj égboltozata.
Türelmes és lankás mezők között
csak halvány csík volt az egyetlen út,
odadobott, hosszú, fehér szalag.

És ezen az egy úton jöttek ők.

Elől kék köpenyben a karcsu férfi:
türelmetlen s némán kémlelt előre.
Léptei meg-se-rágott falatokban
ették az utat; keze sulyosan
s csukva csüngött a ráncos tunikából,
és nem tudott többé a könnyü lantról,
mely a baljába már úgy belenőtt,
mint olajágba a rózs~~xx~~|*aka*|csok.
S érzékei mintegy kettéhasadtak:
míg látása, kutyaként, megelőzte
és fordúlt, jött és ujra elszaladt
s úgy várt rá a következő kanyarnál, –
hallása, szag gyanánt, visszamaradt.
Néha úgy érezte, hogy hátraér
ama másik kettőig, kiknek őt
egész oda, föl, követnie kellett.
Aztán meg mintha csak lépte követte
volna a lépcsőn s lengő köpenye.
De azért jönnek, gondolta magában,
és ki is mondta, és elhalt a szó.
Mégiscsak jönnek, |—| s bizony, az a kettő
szörnyű halkan lépkedett. Ha csak egyszer
megfordúlhatna (s ha nem rontaná le
ezzel az egész művét, amelyet
most hoz létre), láthatná őket, a
két Halkat, aki némán követi:

az Utak s a Messze Hír istenét,
– fénylő szeme fölött vándorsisak,
karcsú botot visz a teste előtt
s madárszárnyak csapdosnak a bokáin;
s az Isten balján, kit vezet: a nőt.
Azt, kit Ugy-Szeretett, hogy Érte többet
sírt a lantja, mint száz siratóasszony;
hogy világ lett a jajából: az élet
ujjászületett benne: völgy meg erdő,
még egyszer, út, rét, folyó, falu, állat;
és hogy e jaj-világ k~~x~~örűl, akár a
másik Föld körül, Nap járt körben és
csillagos, csöndes, uj égbolt keringett,
uj, panasz-égbolt, torzúlt csillagokkal – :
ez volt, ~~k~~Kit-Ugy-~~s~~Szeretett.

A nő pedig ment az isten kezén,
hosszú hullapólyákban tipegett,
bizonytalan, szelíden s nem sietve.
Magába merűlt, mint egy terhes asszony,
s nem gondolt a férfira, ki elől ment,
és n~~x~~em az útra, mely vitte, föl, élni.
Magába merűlt. És az, hogy halott,
teljesen telitette.
Mint gyümölcsöt a méz és a sötét,
úgy betöltötte nagy halála, mely
olyan uj volt, hogy nem foghatta föl.

Uj lányságban volt, és érinthetetlen;
nemisége becsukódott, ahogy
a fiatal virág estefelé,
s keze úgy elszokott a szerelemtől,
hogy még a könnyű isten végtelen halk
érintése is, mely vezette, bántó
bizalmaskodásként hatott reá.

Nem a szőke ~~x~~nő volt már, aki néha
megzendűlt a Költő dalaiban,
nem a bő ágy illata, szigete
s nem ama férfi tulajdona többé.

Már felbomlott, mint hosszú hajak, és
másé lett, mint a leesett eső,
és mint százszoros készlet, elfogyott.

Már gyökér volt.
S amikor hirtelen
megállitotta s felsíró szav~~x~~ával

és az a szürke, vak, nagy tó, amely
úgy lebegett a messzi mély fölött,
mint egy esős táj égboltozata.
Türelmes és lankás mezők között
csak halvány csík volt az egyetlen út,
odadobott, hosszú, fehér szalag.

És ezen az egy úton jöttek ők.

Elöl kék köpenyben a karcsu férfi:
türelmetlen s némán kémlelt előre.
Léptei meg-se-rágott falatokban
ették az útat; keze súlyosan
s csukva csüngött a ráncos tunikából,
és nem tudott többé a könnyü lantról,
mely a baljába már úgy belenőtt,
mint olaj-ágba a rózsakacsok.
S érzékei mintegy kettéhasadtak:
míg látása, kutyaként, megelőzte
és fordúlt, jött és ujra elszaladt
s úgy várt rá a következő kanyarnál, —
hallása, szag gyanánt, visszamaradt.
Néha úgy érezte, hogy hátraér
ama másik kettőig, kiknek őt
egész oda, föl, követnie kellett.
Aztán meg mintha csak lépte követte
volna a lépcsőn s lengő köpenye.
De azért jönnek, gondolta magában,
és ki is mondta, és elhalt a szó.
Mégiscsak jönnek, s bizony, az a kettő
szörnyű halkan lépkedett. Ha csak egyszer
megfordúlhatna (s ha nem rontaná le
ezzel az egész művét, amelyet
most hoz létre), láthatná őket, a
két Halkat, aki némán követi:

az Utak s a Messze Hír Istenét,
— fénylő szeme fölött vándorsisak,
karcsú botot visz a teste előtt
s madárszárnyak csapdosnak a bokáin;
s az Isten balján, kit vezet: *a nőt*.

Azt, kit Úgy-Szeretett, hogy Érte többet
sírt a lantja, mint száz siratóasszony;
hogy világ lett a jajából: az élet
ujjászületett benne: völgy meg erdő,
még egyszer, út, rét, folyó, falu, állat;
és hogy e jaj-világ körül, akár a
másik Föld körül, Nap járt körben és
csillagos, csöndes, uj égbolt keringett,
uj, panasz-égbolt, torzúlt csillagokkal —
ez volt. Kit-Úgy-Szeretett.

A nő pedig ment az Isten kezén,
hosszú hullapólyákban tipegett,
bizonytalan, szelíden s nem sietve.
Magába merült, mint egy terhes asszony,
s nem gondolt a férfira, ki elől ment,
és nem az útra, mely vitte, föl, élni.
Magába merűlt. És az, hogy halott,
teljesen telitette.
Mint gyümölcsöt a méz és a sötét,
úgy betöltötte nagy halála, mely
olyan uj volt, hogy nem foghatta föl.

Uj lányságban volt, és érinthetetlen;
nemisége becsukódott, ahogy
a fiatal virág estefelé,
s keze úgy elszokott a szerelemtől,
hogy még a könnyű Isten végtelen halk
érintése is, mely vezette, bántó
bizalmaskodásként hatott reá.

Nem a szőke nő volt már, aki néha
megzendült a Költő dalaiban,
nem a bő ágy illata, szigete
s nem ama férfi tulajdona többé.

Már felbomlott, mint hosszú hajak, és
másé lett, mint a leesett eső,
és mint százszoros készlet, elfogyott.

Már gyökér volt.
S amikor hirtelen

azt mondta az isten, hogy: Hátranézett! –
nem értett semmit s halkan mondta: Ki?

S messze, a fénylő kijárat előtt,
sötéten állt valaki: lehetetlen
volt ráismerni. Állt, és nézte, a
réti ösvény csíkján szomoruan
hogy fordúlt meg, s némán, a Messzei Hír
istene, követvén az alakot,
ki már ment, vissza, az iménti úton:
hosszu hullapólyákban tipegett,
bizonytalan, szelíden, s nem sietve.

megállította s felsíró szavával
azt mondta az Isten, hogy: „Hátranézett!” —
nem értett semmit s halkan mondta: „Ki?”

S messze, a fénylő kijárat előtt,
sötéten állt valaki: lehetetlen
volt ráismerni. Állt, és nézte, a
réti ösvény csíkján szomoruan
hogy fordúlt meg, s némán, a Messzi Hír
istene, követvén az alakot,
ki már ment, vissza, az iménti úton:
hosszú hullapólyákban tipegett,
bizonytalan, szelíden, s nem sietve.

Forditotta: Szabó Lőrinc
(1953 II.6- VI. 14.)

[>*311*] RILKE:
Spätherbst in Venedig[2276]

NUN treibt die Stadt schon nicht mehr wie ein Köder,
der alle aufgetauchten Tage fängt.
Die gläsernen Paläste klingen spröder
an deinen Blick. Und aus den Gärten hängt

der Sommer wie ein Haufen Marionetten
kopfsüber, müde, umgebracht.
Aber vom Grund aus alten Waldskeletten
steigt Willen auf: als sollte über Nacht

der General des Meeres die Galeeren
verdoppeln in dem wachen Arsenal,
um schon die nächste Morgenluft zu teeren

mit einer Flotte, welche ruderschlagend
sich drängt und jäh, mit allen Flaggen tagend,
den großen Wind hat, strahlend und fatal.

[CSANÁD BÉLA]:
Késő ősz Velencében[2277]

Nem vonz többé a város, mint csalétek,
mely megfog minden újabb nappalon.
Az üvegfalú paloták, ha nézed,
tisztábban csengenek. S a nap nagyon

fáradtan, mint a bábuk, meghajolva,
fejjel előre, függ a kerteken.
De ősi csontvázerdőkből magosba
száll föl a szándék: még ma éjjelen

megkettőzteti gályáit a tenger
tábornoka s a fegyvertárakat,
hogy bekátrányozza már holnap reggel

a levegőt hadával, mely sietve,
ragyogva törtet evezőt merítve,
heves szélben lengő zászlók alatt.

[JÁNOSHÁZY GYÖRGY]:
Késő ősz Velencében[2278]
Nun treibt die Stadt schon nicht…

Nem szökdel most a város, mint csalétek,
mely elfog minden felbukó napot.
Keményebben csendülnek, hogyha nézed,
az üvegpaloták. S fáradt, halott

marionetthalomként csüng a kertek
öléből tört nyakkal a nyár.
De lázad még a vágy hajdani berkek
csontvázában: az éber Arsenal

homályán a tengernagy a hajókat
kettőzze meg az éj óráiban,
hogy már a hajnalt kátrányozza holnap

a flotta, mit sok fürge evezője
röpít dús lobogóival előre
a szélvészben, büszkén s fatálisan.

[KÁLNOKY LÁSZLÓ]:
Késő ősz Velencében[2279]
Spätherbst in Venedig

A város nem a felbukó napoknak
vízszínen sodródó csalétke már.
Az üvegpaloták csengése zordabb
tekintetedre. S úgy lóg ki a nyár

a kertekből, mint fejjel le, unottan,
legyilkolt bábok halmaza.
De a mélyben, vén csontvázvadonokban
akarat támad: mintha éjszaka

éber arzenálban az admirális
gályáit megduplázná hirtelen,
hogy a hajnalt kátrányszag töltse máris,

míg evezve torlódik a hajóraj,
mely most virradva lengő lobogókkal,
nagy széllel fut ki, fénylőn s vészesen.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Késő ősz Velencében[2280]

A városon az ősz szomoru titka,
alig akad öröm horgára már.
Oly érdesen cseng az üvegkalitka,
ha rátekintsz. S a kertekből a nyár

úgy csüng ki, mint sok-sok halotti bábu
egymásra hányt, legyilkolt csapata.
De a mélyből, az erdők vadonából
egy vágy liheg: minthogyha éjszaka

a tengernagy megduplázná a gályát
az éber arzenálban és acél
kedvvel kátrányozná a lég dagályát,

reggel pedig indulna a hajóraj
sok evezővel, minden lobogóval
s fújná a fény, a végzet és a szél.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Késő ősz Velencében[2281]

A városon az ősz szomorú titka,
alig akad öröm horgára már.
Oly érdesen cseng az üvegkalitka,
ha rátekintsz. S a kertekből a nyár

úgy csüng ki, mint sok-sok halotti bábu
egymásrahányt, legyilkolt csapata.
De a mélyből, az erdők vadonából
egy vágy liheg: mint hogyha éjszaka

a tengernagy megduplázná a gályát
az éber Arzenálban és acél
kedvvel kátrányozná a lég dagályát,

reggel pedig indulna a hajóraj
sok evezővel, minden lobogóval
s fújná a fény, a végzet és a szél.

[KOSZTOLÁNYI DEZSŐ]:
Késő ősz Velencében[2282]

A városon az ősz szomoru titka,
alig akad öröm horgára már.
Oly érdesen cseng az üvegkalitka,
ha rátekintsz. S a kertekből a nyár
úgy csüng ki, mint sok-sok halotti bábu
egymásra hányt, legyilkolt csapata.
De a mélyből, az erdők vadonából
egy vágy liheg: mint hogyha éjszaka
a tengernagy megduplázná a gályát
az éber arzenálban és acél
kedvvel kátrányozná a lég dagályát,

[SZABÓ LŐRINC]:
Rilke: ~~Késő ősz~~ |Őszutó| Velencében[2283]

A város többé nem kóbor csalétek,
~~a~~mely, ahogy nap napra kél, egyre fog.
Üvegesebben csendűlnek felétek
a paloták. A kertekböl halott

bábúkként |lóg|, fejest ~~és~~ s halomba döntve,
a nyár. A mélységből pedig
örök idő-~~xxxatak xxxxx pxxxxx~~ ökle
|parancs ~~kel,~~ xxx |nyúl föl, vén| erdövádak? nyúl föl, vén erdő-vázak ~~xxxxökle~~:
~~nyúlik föl:~~mintha ~~a tengernagynak~~ |tengernagynak| ~~holnap~~ hajnalig
~~és még ma~~

[2276] RSW.I.609-610
[2277] CV.129
[2278] TK.II.108
[2279] KLV.II.237; K.II.336; RV.200
[2280] Ny.1921.I.714
[2281] MB.312
[2282] RV.200-201
[2283] Ms 4658/391 (*kézírás*)

reggel pedig indulna a hajóraj
sok evezővel, minden lobogóval
s fujná a fény, a végzet és a szél.

~~*~~ kettőznie kéne gályáit az éber
arzenálban, hogy az első selyem
szellő~~*~~t már ~~löttag/ja+~~ |telítse| kátrányos ízével

~~telítse~~, ~~majd~~ flottájának, mely, evezve=tolongva,
majd, zászlait a kelő napba bontva,
~~nagy szél~~ megindúl, fénylő~~mn~~n és végzetesen.
=

[SZABÓ LŐRINC]:
Őszutó Velencében[2284]
Spätherbst in Venedig

A város többé nem kóbor csalétek,
mely, ahogy nap napra kél, egyre fog.
Üvegesebben csendűlnek felétek
a paloták. A kertekből halott

bábúkként lóg, fejest s halomba döntve,
a nyár. A mélységből pedig
parancs nyúl föl, vén erdő-vázak ökle:
mintha a tengernagynak hajnalig

kettőznie kéne gályáit az éber
arzenálban, hogy az első selyem
szellőt már töltse kátrányos izével

flottájának, mely, evezve-tolongva,
majd, zászlait a kelő napba bontva,
megindúl, fénylőn és végzetesen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Őszutó Velencében[2285]
Spätherbst in Venedig

A város többé nem kóbor csalétek,
mely, ahogy nap napra kél, egyre fog,
Üvegesebben csendűlnek felétek
a paloták. A kertekből halott

bábúkként lóg, fejest s halomba döntve,
a nyár. A mélységből pedig
parancs nyúl föl, vén erdő-vázak ökle:
mintha a tengernagynak hajnalig

kettőznie kéne gályáit az éber
arzenálban, hogy az első selyem
szellőt már töltse kátrányos izével

flottájának, mely, evezve-tolongva,
majd, zászlait a kelő napba bontva,
megindúl, fénylőn és végzetesen.

[>*312*] THEODOR DÄUBLER:
Die Buche[2286]

Die Buche sagt: Mein Walten bleibt das Laub.
Ich bin kein Baum mit sprechenden Gedanken,
Mein Ausdruck wird ein Ästeüberranken,
Ich bin das Laub, die Krone überm Staub.

Dem warmen Aufruf mag ich rasch vertraun,
Ich fang im Frühling selig an zu reden,
Ich wende mich in schlichter Art an jeden.
Du staunst, denn ich beginne rostigbraun!

Mein Waldgehaben zeigt sich sommerfroh.
Ich will, daß Nebel sich um Äste legen,
Ich mag das Naß, ich selber bin der Regen.
Die Hitze stirbt: ich grüne lichterloh!

Die Winterspflicht erfüll ich ernst und grau.
Doch schütt ich erst den Herbst aus meinem Wesen.
Er ist noch niemals ohne mich gewesen.
Da werd ich Teppich, sammetrote Au.

[RÓNAY GYÖRGY]:
A bükk[2287]

És szól a bükk: Lombomban létezem.
Beszédes bölcsesség bennem nem ébred:
burjánzó ágbozótommal beszélek.
A por fölött a lomb az életem.

Fölszabadulok az első melegen.
Int a tavsz: szólni kezdek derűsen,
mindenkihez egyformán egyszerűen.
S bámulsz, mily rozsdabarna kezdetem!

Erdőben csupa nyár-öröm vagyok.
Ködöt idézek, ágaimra szállót;
eső vagyok: nedvességet kívánok?
Elhal a hőség, s zöldem fölragyog.

Szürkén vállalom téli tisztemet.
De előbb az őszt lényemről lerázom.
Nélkülem nem volt még ősz a világon.
S most szőnyeg leszek, rőtbársony berek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Die Buche 1876

A bükk
– Theodor Däubler –[2288]

A bükk mondja: Az én munkám a lomb.
Fa vagyak, nem gondolattal beszélek.
Kifejezésem ágasbogas élet,
a lomb vagyok, a por fölött a dóm.

Hivó melegre gyors szivem felel,
megzendülök a tavaszi derűben,
s mindenkihez szólok, és egyszerűen.
Ámúlsz, hogy rozsdabarnán kezdem el!

Mint erdőm jelzi, nyárbarát vagyok.
Jólesik, ha rám ködök telepednek;
magam is eső, szeretem a nedvet.
A hő meghal: én zölden lobogok.

Komoly munkában töltöm a telet.
De lényem előbb szétöntöm az őszbe.
Szineimet még sose nélkülözte:
szőnyege vagyok, bársonyrőt liget.

Sárospatak, 1947 okt 10/11. Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A bükk[2289]

A bükk mondja: Az én munkám a lomb.
Fa vagyak, nem gondolattal beszélek.
Kifejezésem ágas-bogas élet,
a lomb vagyok, a por fölött a dóm.

Hivó melegre gyors szivem felel,
megzendülök a tavaszi derűben,
s mindenkihez szólok, és egyszerűen.
Ámulsz, hogy rozsdabarnán kezdem el!

Mint erdőm jelzi, nyárbarát vagyok.
Jólesik, ha rám ködök telepednek;
magam is eső, szeretem a nedvet,
A hő meghal: én zölden lobogok.

[SZABÓ LŐRINC]:
A bükk[2290]
Die Buche

A bükk mondja: Az én rnunkám a lomb.
Fa vagyok, nem gondolattal beszélek.
Kifejezésem ágas-bogas élet,
a lomb vagyok, a por fölött a dóm.

Hivó melegre gyors szivem felel,
megzendülök a tavaszi derűben,
s mindenkihez szólok, és egyszerűen.
Ámulsz, hogy rozsdabarnán kezdem

Mint erdőm jelzi, nyárbarát vagyok.
Jólesik, ha rám ködök telepednek;
magam is eső, szeretem a nedvet.
A hő meghal: én zölden lobogok.

[2284] ÖB48.55
[2285] ÖB.II.110
[2286] ME.111-112
[2287] SO.112; SL.333
[2288] Ms 4657/82 (*kézírással*)
[2289] SzLV.370
[2290] ÖB48.132; ÖB.II.442

Komoly munkában töltöm a telet.
De lényem előbb szétöntöm az őszbe.
Szineimet még sose nélkülözte:
szőnyege vagyok, bársonyrőt liget.

Komoly munkában töltöm a telet.
De lényem előbb szétöntöm az őszbe.
Szineimet még sose nélkülözte:
szőnyege vagyok; bársonyrőt liget.

[>*313*] DÄUBLER:
Winter[2291]

Geduldig ist der Wald,
Behutsamer der Schnee,
Am einsamsten das Reh.
Ich rufe. Was erschallt?
Der Widerhall macht Schritte.
Er kehrt zurück zu seinem Weh:
Das kommt heran wie leise Tritte.
Er findet mich in meiner Mitte.
Warum hab ich den Wald gestört?
Vom Schnee ward nichts gehört.
Hat sich das Reh gescheut?
Wie mich das Rufen reut.

[KENYERES KOVÁCS MÁRTA]:
Tél[2292]

A fák türelmesek.
Óvatosabb a hó.
Legárvábbak az őzek.
Kiáltok: Hahó!

A visszhang feldobog.
Elhalva visszatér.
Mint halk lépés topog.
A szívemhez ér.

Az erdő csendjét mért zavartam?
A havat fel nem kavartam
Az őzet megriasztottam?
De sajnálom, hogy kiáltottam.

[MÁRAI SÁNDOR]:
Tél[2293]

Most türelmes az erdő
és jóságos a hó,
az őz halk árnya lengő.
Fölrikoltok: Hahó!…
A visszhang visszalépdel,
A bánat várja már,
súlytalan, könnyű lépttel
sétál egy madár.
Az erdőt mért zavartam?
A hó aludt már mélyen,
Az őz elfut riadtan,
Ki bocsátja meg nékem?

[RÓNAY GYÖRGY]:
Tél[2294]

A fák türelmesek.
A hó óvatosabb.
Az őz, az árva csak!
Kiáltok. Mi remeg?
Hangom visszhangja lépked.
Kínomhoz visszatapogat,
s az jön, jön, halkan, mint a léptek.
Rám lel magamban, ahol élek.
Erdőt zavarni mire jó?
Mit sem hallott a hó.
De az őz megriadt?
Bánom már szavamat.

[SZABÓ LŐRINC]:
Theodor Däubler <u>Winter</u>
<u>T é l</u>[2295]

Erd~~p~~*ő* halk rejteke.
~~M~~Hó, még óvatosabb.
|*Leg*|~~Á~~*árvább* ~~az~~ őzike.
Kiáltok. Mi riad?
A viszhang könnyü lépte (*rövid ü!*)
a fájó fák alatt
most sajdúl, visszaérve,
a szivem közepébe.
A|*z*| ~~bozót~~ |*erdő*| megrobajlott.
A hó semmit se hallott.
Őzike messze jár.
Kiáltottam. Be kár!

<u>Forditotta: Szabó Lőrinc</u>

[SZABÓ LŐRINC]:
Tél[2296]
Winter

Erdő halk rejteke.
Hó, még óvatosabb.
Legárvább őzike.
Kiáltok, mi riad?
A visszhang könnyü lépte
a fájó fák alatt
most sajdúl, visszaérve,
a szivem közepébe.
Az erdő megrobajlott.
A hó semmit se hallott.
Őzike messze jár.
Kiáltottam. Be kár!

[>*314*] HERMANN HESSE:
Ahnungen[2297]

Manchmal tut mir leid, daß ich dies Leben
Eines Steppenwolfes allzu spät begonnen.
Hätt ich jünger schon mich ihm ergeben,
Wär es eine Quelle vieler Wonnen.
Manchmal ahn ich hinter all dem Wust,
Hinter Hüllen, die noch fallen müssen,
Einer grenzenlosen Freiheit Lust,
Einer kühlen Zukunft fernes Grüßen:
Sehe lachend mich die Wand durchstoßen,
Die mich noch vom Sternenraume trennt,
Und hinübertreten zu den großen
Sündern, deren Tat kein Wort mehr nennt,
Sehe mich vom Volk ans Kreuz geschlagen,
Dorngekrönt aus frommer Masse ragen,
Sehe Sonn und Sterne näher kommen,
Fühle mich ins Weltall hingenommen.

Aber diese kühlen Sternenräume,
Diese Schauer der Unendlichkeit
Sind ja leider nur geliebte Träume!
Niemals hab ich wahrhaft mich befreit,
Niemals hab ich dieser bangen Gassen
Bürgervolk im vollen Ernst verlassen,
Habe nur genascht vom Göttertrank!
Darum lieg ich oft so tief im Staube,
Kniee ratlos und von Leid zerrissen,
Sitze auf der Armesünderbank,
Höre angsterfüllt auf mein Gewissen,
Dessen Stimme ich doch nicht mehr glaube.

HERMANN HESSE:
Gewissen[2298]

Manchmal tut mir leid, daß ich dies Leben
Eines Steppenwolfes allzu spät begonnen.
Hätt' ich jünger schon mich ihm ergeben,
Wär' es eine Quelle vieler Wonnen.
Manchmal ahn' ich hinter all dem Wust,
Hinter Hüllen, die noch fallen müssen,
Einer grenzenlosen Freiheit Lust,
Einer kühnen Zukunft fernes Grüßen:
Sehe lachend mich die Wand durchstoßen,
Die mich noch vom Sternenraume trennt,
Und hinübertreten zu den großen
Sündern, deren Tat kein Wort mehr nennt,
Sehe mich vom Volk ans Kreuz geschlagen,
Dorngekrönt aus frommer Masse ragen,
Sehe Sonn und Sterne näher kommen,
Fühle mich ins Weltall hingenommen.

Aber diese kühlen Sternenträume,
Diese Schauer der Unendlichkeit
Sind ja leider nur geliebte Träume!
Niemals hab' ich wahrhaft mich befreit,
Niemals hab' ich dieser bangen Gassen
Bürgervolk im vollen Ernst verlassen,
Habe nur genascht vom Göttertrank!
Darum lieg ich oft so tief im Staube,
Kniee ratlos und von Leid zerrissen,
Sitze auf der Armesünderbank,
Höre angsterfüllt auf mein Gewissen,
Dessen Stimme ich doch nicht mehr glaube.

[2291] ME.119
[2292] KKM.28
[2293] MÖV.137
[2294] OKA.249
[2295] Ms 4657/545; 4657/546 (*gépírás; autográf javításokkal*)
[2296] ÖB.II.139
[2297] HK.67
[2298] HH.328-329

[SZABÓ LŐRINC]:
Hermann Hesse: Ahnungen
Sejtelmek[2299]

Néha fáj, hogy úgy megkésve kezdtem
ezt a rétifarkas-sorsot életemben.
Ha ifjabban adom a fejem rá,
örömmé vált volna, gazdagabbá.
Mert, mögötte mind~~k~~ e limlomoknak,
leplek mögött, melyek még omolnak,
határtalan szabadságot érzek,
hűs jövőd, friss üdvöd, messzi Élet:
látom, omlik a nagy fal ~~xxxx~~ köröttem,
mely a csillagtértől különít,
s hogy éledek a nagy bűnösökben,
kiknek ki se mondják tetteit,
látom, a nép hogy feszít a fára,
jámbor hogy néz töviskoronámra,
látom, csillag s nap mind közelebb ~~jön~~ ég
s befogad a világvégtelenség.

De ezek a hűs csillagvilágok,
e borzongó csillag-végtelen,
sajnos, mindezek csak drága álmok!
Tényleg, sose hagytam el a létnek
bús utcáin a polgári ~~xxxx~~ népet:
|*az*| Ég nektárát csak ~~néha~~|*meg*|lopom!
Ezért sírok, porban, térdemen,
tanácstalan~~x~~ és kétségbeesve
ezért ülök vezeklőpadon:
hallgatok ~~xxxxx~~ a lelkiismeretre,
melynek ígéjét már nem hiszem.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Hermann Hesse: Ahnungen
Sejtelmek[2300]

Néha fáj, hogy úgy |*oly*| megkésve kezdtem
ezt a rétifarkas-sorsot életemben.
Ha ifjabban adom a fejem rá,
örömmé vált volna, gazdagabbá.
Mert, mögötte mind~~k~~ e limlomoknak,
leplek mögött, melyek még omolnak,
határtalan szabadságot érzek,
hűs jövőd, friss üdvöd, messzi Élet:
látom, omlik a nagy fal ~~xxxx~~ köröttem,
mely a csillagtértől különít,
s hogy éledek a nagy bűnösökben,
kiknek ki se mondják tetteit,
látom, a nép hogy feszít a fára,
jámbor hogy néz töviskoronámra,
látom, csillag s nap mind közelebb ~~jön~~ ég
s befogad a világvégtelenség.

De ezek a hűs csillagvilágok,
e borzongó csillag-végtelen,
sajnos, mindezek csak drága álmok!
Tényleg, sose hagytam el a létnek
bús utcáin a polgári ~~xxxx~~ népet:
|*az*| Ég nektárát csak ~~néha~~|*meg*|lopom!
Ezért sírok, porban, térdemen,
tanácstalan~~x~~ és kétségbeesve
ezért ülök vezeklőpadon:
hallgatok ~~xxxxx~~ a lelkiismeretre,
melynek ígéjét már nem hiszem.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Sejtelmek[2301]
Ahnungen

Néha fáj, hogy oly megkésve kezdtem
ezt a rétifarkas-sorsot életemben.
Ha ifjabban adom a fejem rá,
örömmé vált volna, gazdagabbá.
Mert, mögötte mind e limlomoknak,
leplek mögött, melyek még omolnak,
határtalan szabadságot érzek,
hűs jövőd, friss üdvöd, messzi Élet:
látom, omlik a nagy fal köröttem,
mely a csillagtértől különít,
s hogy éledek a nagy bűnösökben,
kiknek ki se mondják tetteit,
látom, a nép hogy feszít a fára,
jámbor hogy néz töviskoronámra,
látom, csillag s nap mind közelebb ég
s befogad a világvégtelenség.

De ezek a hűs csillagvilágok,
e borzongó csillag-végtelen,
sajnos, mindezek csak drága álmok!
Tényleg sose hagytam el a létnek
bús utcáin a polgári népet:
az Ég nektárát csak meglopom!
Ezért sírok, porban, térdemen,
tanácstalan és kétségbeesve
ezért ülök vezeklőpadon:
hallgatok a lelkiismeretre,
de az ígéjét már nem hiszem.

[>*315*] HESSE:
Alpenpass[2302]

Durch viele Täler wandernd kam ich her,
Nach keinem Ziele hin steht mein Begehr.

Hinschauend seh' ich an der Ferne Rand
Italien, meiner Jugendjahre Land,

Indes vom Norden mir herüber schaut
Das kühlere Land, wo ich mein Haus gebaut.

Ich schaue still mit wunderlichem Schmerz
Zu meinem Jugendgarten südenwärts

Und winke grüßend mit geshwungenem Hut
Dem Norden zu, wo nun mein Wandern ruht.

Und brennend geht es durch die Seele mir:
Ach, meine Heimat ist nicht dort, nicht hier!

[SZABÓ LŐRINC]:
Alpesi szoros[2303]
Alpenpass

Sok völgy kanyara hozott fel ide,
nem vágyom többé már semerre se.

A láthatár szegélyén édes árny,
Itália int, egykori hazám,

északról meg egy másik drága táj,
a hidegebb föld, hol a házam áll.

Szomorúan kószálnak szemeim
dél iránt, ifjúságom kertjein,

s kalaplengetve köszöntöm északot,
mely a vándornak megnyugvást adott.

És a szivembe égő kín hasít:
óh, nincs nekem hazám sem ott, sem itt!

[>*316*] HESSE:
Bei der Toilette[2304]

So viele Jahre lebt' ich fern der Welt,
Fremd diesem Markt der Weiber ind Genüsse,
Wild, ungepflegt, auf mich allein gestellt,
Bruder der Bäume, Freund der Seen und Flüsse.
Jetzt lern' ich Abende damit vertun,
Frisur, Krawatte, Hemd und Haut zu pflegen,
Im Smoking auszugehn und blanken Schuh'n,
Am Boy vorbei, der Tanzmiusik entgegen.

Im Spiegel seh' ich lächelnd mein Gesicht,
Ein wenig müd, ein wenig grauer, blercher,
Ein wenig böser auch und faltenreicher.
Einst war das Auge klar, die Stirne licht,

[SZABÓ LŐRINC]:
Hermann Hesse Bei der Toilette
Öltözés közben[2305]

Sok-sok évig nem vonzott a világ,
/ gyönyör / nem hívott / a nők piacára,
~~xxxxxxxxxxxx~~ / éltem, a fák / rendetlenűl s vadon /
testvére, tavak és folyók barátja.
Most egyéb gond tölti estéimet,
~~xxxxxxx~~ nyakkendő, ing, ~~xxx~~ bőr |és haj| ápolása, ~~haj és bőr~~
szmoki~~g~~ngba búvok, lakkcipőt veszek,
boy hajlong, s csábít a tánctermi lárma.

Tűzkörben látom: arcom mosolyog,
kicsit őszült, sápadtabb s komorabb lett,
kicsit ráncosabb, kicsit gon~~p~~oszabb lett.
E szem s homlok fényt s~~x~~ugárzott s erőt,

[2299] Ms 4657/613 (*nyomtatott szöveg autográf javításokkal*)
[2300] Ms 4657/614 (Durchschrift; gépírás kézzel javítva; kleine Abänderung)
[2301] ÖB.I.446
[2302] HH.224
[2303] ÖB48.43; ÖB.II.86
[2304] HH.335-336
[2305] Ms 4657/607 *(gépírás, kézzel javítva)*

Wange und Lippe lachender und weicher,
Da braucht' ich Puder und Pomade nicht.

Nun, altes Männlein, kämme hübsch den Scheitel,
Rasier dich gut und schlüpf ins Abendhemd!
All dein Bemühn ist doch vermutlich eitel,
Du bleibst in dieser Welt doch immer fremd.
Und einmal wird der Wald zurück dich reißen,
Der Bach, der Regen, Sterne, Berge, Seen,
Du wirst den hübschen Plunder von dir schmeißen
Und noch einmal die alten Wege gehn,
Wirst wieder wandern, schweifen, schauen dürfen,
Den Becher Einsamkeit zu Ende schlürfen
Und sterben in der Wildnis ungesehn.

arc s ajk ~~p~~vigabb volt s puhább, sose kellett
a jókedvéhez púder és kenőcs.

No, öreg fiú, bújj estélyi ingbe,
borotvád jól vitt, fésűld koponyád!
Igyekezeted nyilván hiu: mint e *(rövid u!)*
cécó, idegen néked e világ.
Az erdő egykor ujra visszacsábit,
patak, e~~xx~~ső~~x~~, *hegy*, ~~xxxx~~ csillag|*ok*| ~~xxxx~~ s ~~p~~|*t*|a~~t~~|*v*|ak,
dobod magadról csinos cicomáid
s ujra járod régi útjaidat:
ujra csavarogsz, két szemed vidíthat
és ha magányod serlegét ~~l~~kiittad,
vadon födi jeltelen sírodat.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Hermann Hesse Bei der Toilet|*te*|
Öltözés közben[2306]

Sok-sok évig nem vonzott a világ,
/ gyönyör / nem hívott / a nők piacára,
~~xxxxxxxxxxxx~~ / éltem, a fák / rendetlenűl s vadon /
testvére, tavak és folyók barátja.
Most egyéb gond tölti estéimet,
~~xxxxxxx~~ nyakkendő, ing, ~~xxx~~ bőr |és haj| ápolása, ~~haj és bőr~~
szmoki~~g~~ngba búvok, lakkcipőt veszek,
boy hajlong, s csábít a tánctermi lárma.

Tűzkörben látom: arcom mosolyog,
kicsit őszült, sápadtabb s komorabb lett,
kicsit ráncosabb, kicsit gon~~p~~oszabb lett.
E szem s homlok fényt s~~x~~ugárzott s erőt,
arc s ajk ~~p~~vigabb volt s puhább, sose kellett
a jókedvéhez púder és kenőcs.

No, öreg fiú, bújj estélyi ingbe,
borotvád jól vitt, fésűld koponyád!
Igyekezeted nyilván hiu: mint e *(rövid u!)*
cécó, idegen néked e világ.
Az erdő egykor ujra visszacsábit,
patak, e~~xx~~ső~~x~~, *hegy*, ~~xxxx~~ csillag|*ok*| ~~xxxx~~ s ~~p~~|*t*|a~~t~~|*v*|ak,
dobod magadról csinos cicomáid
s ujra járod régi útjaidat:
ujra csavarogsz, két szemed vidíthat
és ha magányod serlegét ~~l~~kiittad,
vadon födi jeltelen sírodat.

[SZABÓ LŐRINC]:
Öltözés közben[2307]
Bei der Toilette

Sok-sok évig nem vonzott a világ,
nem hívott gyönyör a nők piacára,
rendetlenűl s vadon éltem, a fák
testvére, tavak és folyók barátja.
Most egyéb gond tölti estéimet,
nyakkendő, ing, bőr és haj ápolása,
szmokingba búvok, lakkcipőt veszek,
boy hajlong, s csábit a tánctermi lárma.

Tűzkörben látom, arcom mosolyog –
kicsit őszült, sápadtabb s komorabb lett,
kicsit ráncosabb, kicsit gonoszabb lett.
E szem s homlok fényt sugárzott s erőt,
arc s ajk vígabb volt s puhább, sose kellett
a jókedvéhez púder és kenőcs.

No, öreg fiú, bújj estélyi ingbe,
borotvád jól vitt, fésűld koponyád!
Igyekezeted nyilván hiú: mint e
cécó, idegen néked e világ.
Az erdő egykor ujra visszacsábít,
patak, eső, hegy, csillagok s tavak,
dobod magadról csinos cicomáid
s újra járod régi útjaidat:
ujra csavarogsz, két szemed vidíthat
és ha magányod serlegét kiittad,
erdő födi jeltelen sírodat.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*317*] HESSE:
Morgen nach dem Maskenball[2308]

Gewissermaßen hattest du ja recht.
Dein dummes Auto knattert um die Ecke,
Indes ich dasteh und die Lippen lecke –
Pfui Teufel, schmeckt die Morgensonne schlecht.

So blind hast du gewühlt in meinen Haaren,
So wild und irr gebrannt an meinem Munde!
Und jetzt, Lolo, bist du davongefahren,
Ein zahmes Huhn mit seinem Eheknecht;
Betrogen steh ich in der Morgenstunde,
Sie hat was anderes als Gold im Munde – –
Nun ja, gewissermaßen hast du recht.

Gewissermaßen wünsch ich dir das Beste:
Daß du und er in eurem Fiat-Wagen
Die Hälse brechen und daß eure Reste
Ein Hund beschnüffle… Was ich wollte sagen:
Bleib mir gewogen! Werde mir gestohlen!
Ich geh nach Haaus. Der Teufel soll dich holen.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hermsnn* Hesse Morgen nach dem Maskenball
Reggel az álarcosbál után[2309]

Hát némileg neked volt igazad.
Buta autód elrobogott a sarkon,
én meg itt állok és szívom az ajkam –
Pfuj, de ross*zízű* a reggeli nap!

Még érzem, t*í*z ujjad őrjöngve tépáz,
még itt láng~~i~~olsz, tébolyúltan, a szá~~xxx~~mon;
aztán, ~~l~~|*L*|olo, egyszer*ű*en ~~x~~odébállsz,
szel*d* ty*ú*k|,| s viszed férji rabodat;
Megcsaltatok: aranyat lelni keltem
~~xx~~és nyelved is elvesztette a nyelvem – –
De némileg neked van igazad.

Némileg hát a legjobbat kivánom|:|~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ *(rövid i!)*
ford*ú*ljatok fel Fiat-k~~i~~ocsitokban
s szaglásszon kutya, téged s a barátom,
két csöndes hullát… Na, még mit akartam?
Tarts meg szivedben! Fenének se kell.
Indulok, haza. Ördög vigyen el!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:

[2306] Ms 4657/608 *(gépírás [az Ms 1657/607 másolata], kézzel javítva)*
[2307] ÖB.I.445-446
[2308] HK.69
* *sic!*
[2309] Ms 4657/609; Ms 4657/610 (*gépírás, autográf javításokkal*)

Reggel az álarcosbál után[2310]
Morgen nach dem Maskenball

Hát, némileg, neked volt igazad.
Buta autód elrobogott a sarkon
s én most itt állok és szívom az ajkam –
Pfuj, de rosszízű a reggeli nap!

Még érzem, tíz ujjad őrjöngve tépáz,
még itt lángolsz, tébolyúltan, a számon;
aztán, Loló, egyszerűen odébállsz,
szelíd tyúk, s viszed férji rabodat.
Megcsaltatok: aranyat lelni keltem
s még nyelved is elvesztette a nyelvem –
De, némileg, neked van igazad.

Némileg hát a legjobbat kivánom:
fordúljatok fel Fiat-kocsitokban
s szaglásszon kutya, téged s a barátom,
két csöndes hullát… Na, még mit akartam?
Tarts meg szivedben! Fenének se kell.
Indulok, haza. Ördög vigye el!

[>*318*] HESSE:
Der Steppenwolf[2311]

Ich Steppenwolf trabe und trabe,
Die Welt liegt voll Schnee,
Vom Birkenbaum flügelt der Rabe,
Aber nirgends ein Hase, nirgends ein Reh!
In die Rehe bin ich so verliebt,
Wenn ich doch eins fände!
Ich nähm's in die Zähne, in die Hände,
Das ist das Schönste, was es gibt.
Ich wäre der Holden so von Herzen gut,
Fräße mich tief in ihre zärtlichen Käulen,
Tränke mich voll an ihrem hellroten Blut,
Um nachher die ganze Nacht einsam zu heulen.
Sogar mit einem Hasen wär ich zufrieden,
Süß schmeckt sein warmes Fleisch in der Nacht –
Ist denn alles und alles von mir geschieden,
Was das Leben ein wenig heiterer macht?
An meinem Schwanz ist das Haar schon grau,
Auch kann ich gar nimmer deutlich sehen,
Schon vor Jahren starb meine Frau.
Und nun trab ich und träume von Rehen,
Trabe und träume von Hasen,
Höre den Wind in der Winternacht blasen,
Tränke mit Schnee meine brennende Kehre,
Trage dem Täufel zu meine arme Seele.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hermann Hesse Steppenwolf
Réti farkas[2312]

Réti farkas, ügetek, ügetek,
a világ hóval tele.
Varjú repűl a nyír felett,
és sehol nyúl, sehol őzike.
Szerelmes vagyok az ő~~r~~zikékbe;
jönne csak egy!
Nincs a világon édesebb,
mint ha enyhűl pracli s fog éhe.
~~mire gondoltam, mint senki soha~~
Hogy becéznélek, drágica!
Finom combodba falna vad éhem,
piros vér lenne gyönyörüségem, *(rövid ü!)*
majd bőgnék egész éjszaka.
Sőt egy nyuszi is áldás lehetne:
be édes ilyenkor a hús, a meleg –
De hát, jaj, minden oda~~veszett~~|lett|,
amitől derűl|sorsomnak a kedve?!
Farkam ~~xxxx~~ |*szürkül*| már és kopott: ~~xxxxxxxxxxxxx~~
jó látásom ködösre fordúlt,
szeretett nőm több éve elhúnyt,
ügetek hát, s őzeket álmodok,
ügetek, s nyulak vágy~~xxx~~|*képe*| köröttem,
süvölt a szél a téli ködben,
torkom tüzét hó borogatja,
viszem árva lelkem a pokolba.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Rétifarkas[2313]
Steppenwolf

Rétifarkas, ügetek, ügetek,
a világ hóval tele.
Varjú repűl a nyír felett,
és sehol nyúl, sehol őzike.
Szerelmes vagyok az őzikébe;
jönne csak egy!
Nincs a világon édesebb,
mint ha enyhűl pracli s fog éhe.
Hogy becéznélek, drágica!
Finom combodba falna az éhem,
piros vér lenne gyönyörüségem,
majd bőgnék egész éjszaka.
Sőt egy nyuszi is áldás lehetne:
be édes ilyenkor a hús, a meleg —
De hát, jaj, minden odalett
amitől derűl sorsomnak a kedve?!
Farkam szürkűl már és kopott,
jó látásom ködösre fordúlt,
szeretett nőm több éve elhúnyt,
ügetek hát, s őzeket álmodok,
ügetek, s nyulak vágyképe köröttem,
süvölt a szél a téli ködben,
torkom tüzét hó borogatja,
viszem árva lelkem a pokolba.

[VIDOR MIKLÓS]:
Pusztai farkas[2314]

Puszták farkasa, vágtatok csak,
hó alatt a világ,
varjú röppen, a nyír leroskad,
de nem látok egv nyulat, egy őzgidát!
ó, az őzet már hogy kivánom,
csak egy utamba jönne!
Oly lágyan kapnám fogra-körömre,
ennél szebb nincs is a világon!
Úgy bánnék vele, féltve, enyhén,
mélyen marnék combja husába,
égőpiros vérét vedelném
s beleüvöltenék az éjszakába.
De már egy nyúllal is beérném,
az éjben lágy husa oly édes –
hát minden elhagy, ami szép még,
amitől élet lesz az élet?
Bundám is őszül már s szememben
a képek néha összefolynak,
jó párom rég elveszítettem,
futok s őzekről álmodom csak
s nyulakról – és vágtatok egyre,

[2310] ÖB.I.444
[2311] HE.85
[2312] Ms 4657/611; 4657/612 (*gépírás autográf javítások*)
[2313] ÖB.I.443
[2314] VIA.VI-2.347

téli éj szele bőg fülembe,
parázsló gégém hóval törltöm
s viszem az ördögnek árva lelkem.

[>*319*] HESSE:
Vergebens hab ich allen Cognac —[2315]

Vergebens hab ich allen Cognac ausgesoffen,
Kaum daß ich eine Stunde schlief!
Die brennenden Augen wie Wunden offen,
Lieg ich verdammt und schlaflos, lese den Brief,
Den meine Geliebte mir gestern geschrieben,
Fluche dem Leben, fluche dem törichten Lieben,
Schmeiße wüst durcheinander Trochäen und Jamben,
Trage dennoch im Herzen Hölderlins tiefe Musik,
Sehe fern leuchten der Jugend begeisterte Lampen,
Starre blind in des Schicksals irrsinnigen Blick.
Vater, Mutter, möge euch Gott verzeihn,
Daß ihr dieses Menschen Geburt geduldet!
Oh, und auch ich habe roh das Schlimmste verschuldet,
Armen Kindern den Fluch des Lebens zu leihn!
Nur durch Mord und Blut ist das gutzumachen,
Triff mit dem Messer im eigenen Herzen den Feind!
Höre der blutigen Götter grausames Lachen,
Reiß an der Sonne, die dennoch brutal weiterscheint!
Auf der Schmerzen glühenden Felsen geschmiedet,
Hör ich mein Blut, wie es bös in den Schläfen siedet,
Wie es geil und gierig nach neuen Leiden verlangt,
Wie es trotz allem feig vor dem Tode bangt.

[SZABÓ LŐRINC]:
Hermann Hesse: Vergebens hab ich allen Cognac
Hiába ittam ki a konyakot…[2316]

Hiába ittam~~xx~~ ki a konyakot, az egészet,
alvásom óra ha lett!
~~xxxx~~ |*Lázas*| szemeim, mint nyitott sebek, égnek,
kárhozott~~an~~*ú*n~~l~~ ~~xx~~ éberen |fekszem és| olvasom a levelet,
mell~~x~~yel a ~~szerelem~~ |*kedvesem*| még tegnap|*ról*| lepett meg
átkozom az életet, átkozom a hülye szerelmet,
~~xxx~~|*fel*|~~xxx~~*dúlom*| a troch~~b~~eusok és jambusok ~~xxx~~ gagyogását,
noha szivemben marad Hölderlin, a mély zene,
látom messziről a fiatalok lámpáinak lelkes ragyogását,
s vakon meredek rád, sors tébolyúlt szeme!
Apám, anyám, a nagy ég~~x~~ bocsássa meg,
hogy tűrtétek születését nyom~~y~~orúlt fiatoknak!
Óh, s bizony én is elkövettem a leggonoszabbat:
továbbadtam szegény gyemekeimnek az átkot, az életet!
Vér és gyilkosság nélkül ez a bűn jóvátehetetlen;
döfd le saját szivedben az ellenségedet!
Hallod a kegyetlen kacagást a véres istenekben?
Üsd le a napot! s mert túlélnek, a fényjeleket!
Fájdalmak izzó sziklájára láncoltan érzem,
hallom, halántékomban mily gonoszúl forr~~xxx~~ a vérem,
mily kéjesen-mohón kiván~~x~~|*ja*| mindig az uj kínokat,
a halállal szem~~közt~~|*ben*| mégis szomorú, |*s*| gyáva marad.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Hermann Hesse: Vergebens hab ich alle
Hiába ittam ki a konyakot…[2317]

Hiába ittam~~xx~~ ki a konyakot, az egészet,
alvásom egy óra ha lett!
~~xxxx~~ |*Lázas*| szemeim, mint nyitott sebek, égnek,
kárhozott~~an~~úl ~~xx~~ éberen |fekszem és| olvasom a levelet,
mell~~x~~yel a ~~xxxx~~ |*kedvesem*| még tegnap|*ról*| lepett meg
átkozom az életet, átkozom a hülye szerelmet,
~~xxxxxxx~~|*feldúlom*| a troc~~xx~~heusok és jambusok ~~xxx~~ gagyogását,
noha szivemben marad Hölderlin, a mély zene,
látom messziről a fiatalok lámpáinak lelkes ragyogását
s vakon meredek rád, sors tébolyúlt szeme!
Apám, anyám, a nagy ég~~x~~ bocsássa meg,
hogy tűrtétek születését nyom~~x~~orúlt fiatoknak!
Óh, s bizony én is elkövettem a leggonoszabbat,
továbbadtam szegény gyemekeimnek az átkot, az életet!
Vér és gyilkosság nélkül ez a bűn jóvátehetetlen,
döfd le saját szivedben az ellenségedet!
Hallod a kegyetlen kacagást a véres istenekben?
Üsd le a napot! s mert túlélnek, a fényjeleket!
Fájdalmak izzó sziklájára láncoltan érzem,
hallom, halántékomban mily gonoszúl forr~~xxx~~ a vérem
mily kéjesen-mohón kiván~~x~~|*ja*| mindig az uj kínokat,
s a halállal szem~~közt~~|*ben*| mégis szomorú, |*s*| gyáva marad

[SZABÓ LŐRINC]:
Hiába ittam ki a konyakot…[2318]
Vergebens hab ich allen Gognac getrunken…

Hiába ittam ki a konyakot, az egészet,
alvásom órányi ha lett!
Lázas szemeim, mint nyitott sebek, égnek,
kárhozottúl éberen fekszem, és olvasom a levelet,
mellyel még tegnapa szeretőm lepett meg.
Átkozom az életet, átkozom a hülye szerelmet,
feldúlom a trocheusok és jambusok gagyogását,
noha szivemben marad Hölderlin, a mély zene,
látom messziről a fiatalok lámpáinak lelkes ragyogását,
s vakon meredek rád, sors tébolyúlt szeme!
Apám, anyám, a nagy ég bocsássa meg,
hogy tűrtétek születését nyomorúlt fiatoknak!
Óh, s bizony én is elkövettem a leggonoszabbat:
továbbadtam szegény gyemekeimnek az átkot, az életet!
Vér és gyilkosság nélkül ez a bün jóvátehetetlen;
döfd le saját szivedben az ellenségedet!
Hallod a kegyetlen kacagást a véres istenekben?
Üsd le a napot! s mert túlélnek, a fényjeleket!
Fájdalmak izzó sziklájára láncoltan érzem;
hallom, halántékomban mily gonoszan forr a vérem,
mily kéjesen-mohón kivánja mindig az új kinokat,
a halállal szemben mégis szomorú és gyáva marad.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*320*] HERMANN CLAUDIUS:
Lied vom Leben[2319]

Herr, ich bin meinem Fleische ergeben,
lieg gern bei meiner Frauen,
mag mich gern am vollen Humpen erbauen,
hab keine Hand, Herr, an der die Heller kleben.

Ich habe die grimme Not um mich her — wohl.
Sie ist in meinem Becher Weines
der unerbittliche Rest.
Aber dennoch ist mir jede volle Stunde Lebens
ein Fest.

[SZABÓ LŐRINC]:
~~xxxxxxxxxxx~~
Dal az életről
– Hermann Claudius (sz. 1878–) –[2320]

Uram, rab vagyok, hús vagyok, esendő,
szeretem az asszonyom ágyát,
a tele kupa íze zengve jár át,
nem ragad, Uram, kezemhez a pengő.

Látom köröskörül a nyomort, – tudom, mi van.
Serleg boromban ez a
könyörtelen maradék.
De azért minden tele óra nékem
igaz gyönyörüség.

[SZABÓ LŐRINC]:
Dal az életről[2321]
Lied vom Leben

Uram, rab vagyok, hús vagyok, esendő,
szeretem az asszonyom ágyát,
a tele kupa íze zengve jár át,
nem ragad, Uram, kezemhez a pengő.

Látom köröskörül a nyomort, – tudom, mi van.
Serleg boromban ez a
könyörtelen maradék.
De azért minden teljes óra nékem
igaz gyönyörüség.

[2315] HK.42
[2316] Ms 4657/605 (*gépírás autográf javításokkal*)
[2317] Ms 4657/606 (gépírás [mint 605] autográf javításokkal)
[2318] ÖB.I.445
[2319] EG.70
[2320] Ms 4657/61 (*kézírás*)
[2321] ÖB.I.588

Ach Du lässest deinen Äquator glühen, Herr,
zwischen Pol und Pol!

Ich habe manchen Bettler
von meiner Armut fürstlich gespeist,
hab ihm nicht nur billig mein Sehnen
auf Papier geschrieben; dazu meine Tränen.
Aber, Herr, ohne Freude bin ich verwaist,
Gott, Du bist die Freude tief innen.
Wenn es anders ist, Herr, heb mich von hinnen,
wer Du auch seist!

Sarok és Sarok közt teneked is izzik
egyenlitőd, Uram!

Szegénységemből fejedelmien
~~megvendégeltem~~ |elláttam| nem egy koldusomat,
nemcsak vágyam irtam neki papírra,
olcsón könnyezve, sírva.
De öröm nélkül, uram, a lelkem árva marad;
~~xxx~~legbelül te öröm vagy, Isten.
Ha másképp van, Uram, szólíts el innen,
akárki vagy!

Sarok és Sarok közt Teneked is izzik
Egyenlítőd, Uram!

Szegénységemből fejedelmien
elláttam nem egy koldusomat,
nemcsak vágyam irtam neki papírra,
olcsón könnyezve, sírva.
De öröm nélkül, Uram, a lelkem árva marad;
legbelül te öröm vagy, Isten.
Ha tévedek, Uram, szólíts el innen,
akárki vagy!

Ford. Szabó Lőrinc

[>*321*] H. CLAUDIUS:
Stubenlegende[2322]

Herrgott tritt in in die Stuben mein.
Geht vor ihm her ein heller Schein.
Tritt an mein Pult. Die Kritzelei'n
betrachtet er und lächelt fein.
Und wendet sich und hebt die Hand
längs Bild und Bücher an der Wand.
Streicht leise über das Klavier.
Es ist mir so, als tön es schier.
Ein Melodie gar sonderlich.
Beethovens Maske reget sich.
Ist es nur wwenig, ist's doch viel.
Mein Kind horcht auf von senem Spiel.
Mein Weib befällt ein Schrecken lind.
Durchs Zimmer weht ein Hauch und Wind.
Die Wände werden hoch und Weit.
Ein Ruch von Himmelsseligkeit
geht um wie Engelsfittich sacht.
Da hat das Kindlein aufgelacht
recht kuckuckshart nach seiner Art
und unfromm fast und ungelahrt.
Die Stuben mein
ist wieder klein
um Kind, Mann, Weib und Kritzelei'n.

[SZABÓ LŐRINC]:
Legenda a szobában[2323]

Úristen a szobámba lép.
Körötte fényglória ég.
Mellém jön. Nézi, mit irok.
Krikszkraksz. Csöndesen mosolyog.
Elfordul. Keze szeliden
végigleng képen, könyveken.
Megsimítja a zongorát.
A húrokon zengés fut át.
Furcsa dallamok csengenek.
Beethoven maszkja megremeg.
Nem sok, de azért nagy a jel.
Játszó kisfiam fölfigyel.
Az anyja szinte megijed.
Szobánk zúgó szél tölti meg.
Tágulnak, nőnek a falak.
Angyalszárnyakkal legyező
szent sejtelem a levegő.
Ekkor a gyerek felkacag,
kakukkolva, úgy, ahogyan
szokott, nyersen és hangosan.
S megint csak a
perc otthona,
család és krikszkraksz a szoba.

[SZABÓ LŐRINC]:
Legenda a szobában[2324]
Stubenlegende

Uristen a szobámba lép.
Körötte fényglória ég.
Mellém jön. Nézi, mit irok.
Krikszkraksz. Csöndesen mosolyog.
Elfordúl. Keze szeliden
végigleng képen, könyveken.
Megsimítja a zongorát.
A húrokon zengés fut át.
Furcsa dallamok csengenek.
Beethoven maszkja megremeg.
Nem sok, de azért nagy a jel.
Játszó kisfiam fölfigyel.
Az anyja szinte megijed.
Szobánk zúgó szél tölti meg.
Tágúlnak, nőnek a falak.
Angyalszárnyakkal legyező
szent sejtelem a levegő.
Ekkor a gyerek felkacag,
kakukkolva, úgy ahogyan
szokott, nyersen és hangosan. –
S megint csak a
perc otthona,
család és krikszkraksz a szoba.

[>*322*] HANS CAROSSA:
Der alte Brunnen[2325]

Lösch aus dein Licht und schlaf! Das immer wache
Geplätscher nur des alten Brunnens tönt.
Wer aber Gast war unter meinem Dache,
Hat sich stets bald an diesen Ton gewöhnt.

Zwar kann es einmal sein, wenn du schon mitten
Im Traume bist, daß Unruh' geht ums Haus,
Der Kies beim Brunnen knirscht von harten Tritten,
Das helle Plätschern setzt auf einmal aus,

Und du erwachst, – dann mußt du nicht erschrecken!
Die Sterne stehn vollzählig überm Land,
Und nur ein Wandrer trat ans Marmorbecken,
Der schöpft vom Brunnen mit der hohlen Hand.

Er geht gleich weiter, und es rauscht wie immer.
O freue dich, du bleibst nicht einsam hier.
Viel Wandrer gehen fern im Sternenschimmer,
Und mancher noch ist auf dem Weg zu dir.

[SZABÓ LŐRINC]:
A regi* kút
– Carossa – (1878)[2326]

Olts lámpát s aludj! ~~Már csak~~ |Régi,| örök-éber
kutunk ~~vize csörgedez~~ |vize csörög csak| odakint.
Kit ~~vendégnek~~ |szálláson| ~~nálam talált~~ |~~hozzám| hozott~~ |nálam talált| az éjjel,
~~ezt a~~ |e| hangot |még| hamar megszokta mind.

Meglehet ugyan, hogy mire elalszol,
csikordúlnak a kavicsos utak,
nyugtalanság ~~járja körül~~ |kerüli meg| a házat,
az ezüst csörgés egyszerre kihagy,

|s| te felébredsz – de azért ne ijedj meg!
Minden csillag hibátlan örködik
s csak egy vándor áll a medence mellett,
~~s vizet~~ merit és a tenyeréből iszik.

Mindjárt tovább megy. ~~S ujra zeng a forrás~~ |S fölzeng~~xx~~ az örök hang.|
Óh örülj, hogy nem árva a vidék~~!~~.
Sok vándor halad a csillagos éjben
és némelyik még uton van feléd.

= Ford. Szabó Lőrinc

[SZABO LORINC]:
A régi kút[2327]
Der alte Brunnen

Olts lámpát s aludj! Régi, örök-éber
kutunk vize csörög csak odakint.
Kit szálláson nálam talált az éjjel,
e hangot még hamar megszokta mind.

[2322] EG.70-71
[2323] ÖB.I.644-645
[2324] ÖB.I.644-645
[2325] C.62-63
* *sic!*
[2326] Ms 4657/52 *(kézírás)*
[2327] ÖB.I.110-111

Meglehet ugyan, hogy mire elalszol,
csikordúlnak a kavicsos utak,
nyugtalanság járja körül a házat,
az ezüst csörgés egyszerre kihagy,

s te felébredsz – de azért ne ijedj meg!
Minden csillag hibátlan őrködik
s csak egy vándor áll a medence mellett,
merít és a tenyeréből iszik.

Mindjárt tovább megy. S fölzeng az örök hang
Óh, örülj, hogy nem árva a vidék.
Sok vándor halad a csillagos éjben
és némelyik még úton van feléd.

[>*323*] CAROSSA:
Heimliche Landschaft[2328]

Reich verstreute Tempeltrümmer
Glühen gelb im Sonnenbrand.
Ginsterbüsche zwischen Säulen
Ziehen Gold aus heißem Sand.

Edle Schmetterlinge zieren
Marmorhaupt und Marmorschoß;
In des Gottes Achselhöhle
Wuchert blühend grünes Moos.

Eine silbergraue Schlange
Liegt zerbrochen starr im Staub;
Kinder knieen zu ihr nieder,
Decken sie mit Walnußlaub.

Und schon steigen aus dem Boden
Harte Käfer scharenweis,
Toten Leib zurückzutragen
In der Wesen heißen Kreis.

[SZABÓ LŐRINC]:
Titkos táj
– H. Carossa –[2329]

Templomok dús omladéka,
rajta izzó, sárga nap.
Oszlopok közt tűz-rekettye
húz a földból aranyát.*

Kőfejekröl kőölekre
ritka lepke röppen át.
Márvány isten hónaljában
bujazöld moh üt tanyát.

A porban egy összezúzott
ezüstkígyó teteme;
víg gyerekhad térdel hozzá
s friss levéllel födi be.

És ~~jön~~ már jön-jön fel a földböl
kemény bogarak hada:
visszakéri a halottat
az élet tűz=árama.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Titkos táj[2330]
Heimliche Landschaft

Templomok dús omladéka,
rajtuk izzó, sárga nap.
Oszlopok közt tűz-rekettye
szív a földből aranyat.

Kőfejekről kőölekre
ritka lepke röppen át.
Márványisten hónaljában
bujazöld moh üt tanyát.

A porban egy összezúzott
ezüstkígyó teteme;
víg gyerekhad térdel hozzá
s friss levéllel födi be.

És már jön-jön fel a földből
kemény bogarak hada:
visszakéri a halottat
az élet tűz-árama.

[>*324*] ANTON WILDGANS:
Tiefer Blick[2331]

Oh, du kannst einsam sein, daß Gott erbarm'
Und es dich mitten in dem Fliegenschwarm
Der Menschen jäh befällt wie Scham und Grauen!
Und manchmal mußt du vor den Spiegel gehn
Und voller Angst nach deinem Bilde sehn,
Um in ein Antlitz, das dich kennt, zu schauen.

Und Freunde kannst du haben, Weib und Kind
Und so allein sein wie ein Baum im Wind,
Der zitternd steht auf namenloser Heide;
Und mit den Freunden hast du viel verbracht,
Und mit dem Weibe schläfst du jede Nacht,
Und jedes Kind ist deiner Seele Weide.

Sie aber fassen deine Rede kaum,
Als sprächest du aus einem irren Traum,
Der nicht Bewandtnis hat in ihrem Leben;
Zu deiner Freude sind sie fremd und kühl,
Für deine Drangsal ohne Mitgefühl,
Neugier ist alles, was sie zögernd geben.

Da wirst du selbst dir mählich unbekannt
Und wie ein minderer Komödiant,
Der jede Miene einlernt und Gebärde;
Nur manchmal hörst du's rauschen innerlich
Und hältst erschrocken inne: Bin das ich?! –
So einsam kann man sein auf Gottes Erde.

[ÁPRILY LAJOS]:
Mély tekintet[2332]

Ó, élhetsz árván itt az ég alatt,
s magányod, mint a szégyen, megragad
légyként zsibongó ember-tömkelegben.
S keresned kell tükörben képedet,
míg az egyetlen arcot megleled,
amely előtt te nem vagy ismeretlen.

S lehet barátod, nőd és gyermeked,
s lehetsz oly árva, mint vadrét felett
a reszkető fa, mit szél szárnya ver meg.
S barát sok jó napot szerzett talán,
és nőddel alszol minden éjszakán,
s lelked gyönyörűsége tán a gyermek.

De ők alig értik beszédedet,
minthogyha alva szólnál, réveteg,
szót, melynek életükben nincs alapja.
Ha örvendsz, állnak messze, hűvösen,
s fájdalmaddal nem érez senki sem,
s ha ad, csak a kíváncsiságot adja.

S leszel saját magadra nézve más,
mint egy haszontalan komédiás,
ki arcjátékát mástól kérte kölcsön.
De zúgó mélyed néha hallhatod,
s megállsz riadva: „Hát ez én vagyok?"
Van ily magány is istenadta földön.

[BAKÓCZI KÁROLY]:
Pillantás a mélybe[2333]

Ó, lehetsz egyedűl, hogy jaj neked,
emberek dongó raja közepett
a rémség hírtelen lelkedbe téphet;
s gyakran tükör előtt leled magad
s kutatva nézed tennen arcodat,
hogy láss egy embert, aki ismer téged.

S lehet barátod, nőd és gyermeked,
mégis, mint fa, ki szélben didereg
nevetlen pusztán, állhatsz oly magányba';
élvezheted barátság kéjeit,
a nővel töltheted az éjeid'
s az a gyerek lehet szived bálványa.

De náluk szód megértést nem talál,
mintha zavart álomból szólanál,
amelynek nincs köze az életünkhöz,
a te örömöd nékik idegen,
bajodra néznek hűvös hidegen
kíváncsiság csupán, mit lelkük tükröz.

Magadnak ismeretlen végre léssz,
csak betanulsz, mint kisrendű szinész,
minden taglejtést s arcjátékot gyáván;
s ha bensőd, olykor mégis megzajog,
döbbenve kérded: Hát ez én vagyok? –
Oly egyedűl lehetsz az ég világán.

[SZABÓ LŐRINC]:

[SZABÓ LŐRINC]:

2328 C.I.53
2329 Ms 4657/53 (*kézírás*)
2330 ÖB41.53; ÖB.I.80
* *sic!*
2331 WIG.45
2332 ÁLA.140-141
2333 BNK.241-242
2334 *Kétlapos kézírás.*
2335 ÖB.I.554-555

~~Fürkésző~~ |Mély| tekintet[2334]
– Anton Wildgans –

Oly árva lehetsz, hogy jaj, jaj neked,
s ~~kiráz~~ |elfog| az undor és a rémület
s bár légyként rajzik körötted az ember,
néha csak az segít, hogy odaállsz
a tükröd elé: ~~és~~ |ott| végre találsz,
csak ott találsz valakit, aki ismer.

Lehetnek barátaid, nőd, fiad,
és talán mégis magányos fa vagy,
mely szeles pusztán dideregve reszket –
s barátoké a napjaid sora
s a nővel alszol minden éjszaka
és lelked ~~xxxxxxxxxxxx~~ |szemefénye| az a gyermek.

De ők ~~nem~~ |alig| értik ~~meg~~, hogy mit beszélsz,
egy őrült álma, amiről mesélsz,
nem rokona sehogy az életüknek –
örömödhöz mind hüvös, idegen,
szorongásodra részvét nem terem
és ~~már~~ kiváncsiságuk is ritka ünnep.

Végűl nem ismersz magadra te sem,
betanulod a kéz, az arc s a szem
ripacs-játékát s ismétled örökkön –
~~x~~|Néha| megzendűl benned egy igaz
hang és megriadsz: „Én, én vagyok az?”…
Ilyen árva is lehetsz még a földön!

=

Ford.: Szabó Lőrinc

Mély tekintet[2335]
Tiefer Blick

Oly árva lehetsz, hogy jaj, jaj neked,
s elfog az undor és a rémület
s bár légyként rajzik körötted az ember,
néha csak az segít, hogy odaállsz
a tükröd elé: ott végre találsz,
csak ott találsz valakit, aki ismer.

Lehetnek barátaid, nőd, fiad,
és talán mégis magányos fa vagy,
mely szeles pusztán dideregve reszket –
s barátoké a napjaid sora
s a nővel alszol minden éjszaka
és lelked szemefénye az a gyermek.

De ők alig értik, hogy mit beszélsz,
egy őrült álma, amiről mesélsz,
nem rokona sehogy az életüknek –
örömödhöz mind hűvös, idegen,
szorongásodra részvét nem terem
és kiváncsiságuk is ritka ünnep.

Végül nem ismersz magadra te sem,
betanulod a kéz, az arc s a szem
ripacs-játékát s ismétled örökkön –
Néha megzendül benned egy igaz
hang és megriadsz: „Én, én vagyok az?”…
Ilyen árva is lehetsz még a földön!

[>*325*] WILDGANS:
Österreichisches Lied[2336]
(Für Männerchor und großes Orchester in Musik gesetzt und dem Wiener Männergesangverein gewidmet 1929 von Richard Strauß)

Wo sich der ewige Schnee
Spiegelt im Alpensee,
Sturzbach am Fels zerstäubt,
Eingedämmt Werke treibt,

Wo in der Berge Herz
Dämmert das Eisenerz,
Hammer Gestein zerstampft,
Zischsend die Schmelzglut dampft,

Wo durch der Ebene Gold
Silbern der Strom hinrollt,
Ufer von Früchten schwillt,
Hügelan Rebe quillt,

Wurzelheil, Kraft im Mark,
Pflichtgewillt, duldensstark,
Einfach und echt von Wort
Wohnen die Menschen dort.

Pflügerschweiß, Städtefleiß
Hat da die rechte Weis’,
Was auch Geschick beschied,
Immer noch blüht ein Leid.

Österreich heißt das Land!
Da er’s mit gnädiger Hand
Schuf und so reich begabt,
Gott hat es liebgehabt!

[SZABÓ LŐRINC]:
Osztrák dal
– Anton Wildgans –[2337]

Itt, ahol örök hó
tükre a hegyi tó
s szétporló zuhatag
duzzad s hajt malmokat
s derengve büszke bérc
szivében zeng az érc
s pőröly *zúz* sz~~e~~irteket
s gőzkohó forr s sziszeg,
hol ezüst csik arany
sikságon a¦folyam
s a gyümölcs ágat tör
s szöllő csap dombra föl:
itt erő, egészség
él, türő, tiszta nép,
áldozó akarat,
emberek, igazak.
Itt ész és verejték,
föld s város: szövetség,
s bármi a sors, a baj,
még mindig él a dal.
Ausztria~~x~~! – istened,
ki adta világod,
biztosan szeretett,
hogyha igy megáldott!

Forditotta: Szabó Lőrinc.

[>*326*] WILHELM KLEMM:
Schlacht an der Marne[2338]

Langsam beginnen die Steine sich zu bewegen und zu reden.
Die Gräser erstarren zu grünem Metall. Die Wälder,
Niedrige, dichte Verstecke, fressen ferne Kolonnen.
Der Himmel, das kalkweiße Geheimnis, droht zu bersten.
Zwei kolossale Stunden rollen sich auf zu Minuten.
Der leere Horizont bläht sich empor.

[PÁKOZDY FERENC]:
A marne-i csata[2339]

Lassan moccanni és beszélni kezd a kő is.
A fű zöld fénnyé merevül. Az erdők,
alacsony, szoros rejtekek, messzi zászlóaljat falnak.
Az ég, a mészfehér titok, repedni készül.
Két roppant óra percekké göngyölődik.
Felfuvódik a puszta szemhatár.

2336 WIG.190
2337 Ms 4658/343 (*gépírás autográf javításokkal*)
2338 ME.45
2339 MNL.133

Mein Herz ist so groß wie Deutschland und Frankreich zusammen,
Durchbohrt von allen Geschossen der Welt.
Die Batterie erhebt ihre Löwenstimme
Sechsmal hinaus in das Land. Die Granaten heulen.
Stille. In der Ferne brodelt das Feuer der Infanterie,
Tagelang, wochenlang.

Szivem oly nagy, mint Némethon s Frankhon együtt,
átjárja a világ minden lövedéke.
Az üteg hat ízben küldi a tájra
oroszlánhangját. Vívjog a gránát.
Csend. Távol a gyalogság tüze forr,
Naphosszat, héthosszat.

[SZABÓ LŐRINC]:
A marnei csata[2340]
Írta Wilhelm Klemm

Lassan mozogni kezdenek a kövek és beszélni.
Zöld ércbe mered a fű. Erdők, alacsony,
sürü rejtekek, falják a messze hadoszlopokat.
Hasadni fenyeget az ég, a mészfehér titok.
Két kolosszális óra Hömpölyög pillanatokká.
Fölpuffad az üres láthatár.

Szívem nagy, két haza fér bele: francia–német.
Minden lövedék engem fur át.
Az üteg, oroszlán,
hatszor belehördül a tájba. Üvölt a gránát.
Csönd. Távol bugyorog a gyalogsági tűz,
napokon át, heteken át.

[SZABÓ LŐRINC]:
A marnei csata[2341]
Schlacht an der Marne

Lassan mozogni kezdenek a kövek és beszélni.
Zöld érccé dermed a fű. Messze hadoszlopokat
falnak az erdők alacsony, sürü rejtekei.
Repedni fenyeget az ég, a mészfehér titok.
Két kolosszális óra gördűl-kopik pillanatokká.
Puffad az üres láthatár.

Szivem nagy, két haza fér bele: francia–német.
Minden lövedék engem fúr át.
Az üteg, oroszlán,
hatszor belehördűl a tájba. Üvölt a gránát.
Csönd. Távol a gyalogsági tűz bugyborog,
napokon át, heteken át.

[>*327*] JAKOB KNEIP:
Winternacht

[SZABÓ LŐRINC]:
[**A téli éj…**][2342]

A téli éj
homályos álma volt tán?
A házon béke árnya,
az ablakok bezárva;
szél sír a kéményodúban,
vihartetőn s a zsindelyen
bújkál: klipp-klapp, klipp-klapp, – úgy surran,
mint macska, nesztelen – –

S a szélben hó porzik le ablakinkra
furcsán ropogva;
és néha mintha
félve susogna
s valaki kint az éjben járna-kelne.
– – –
És ismét csend lesz. –
… Iszonyú – –
–
. . Mi volt ez? Mit jelent ez?
Kutyánk lassan felásított.
Egy ajtó nyílik… Párafelleg –
Istenem, itt tán imádkoznak?
– – –
Imádkoznak!
Egyetlenem, vajjon hol lellek?…
– A szél üvölt az udvartorokban;
kutyánk ásít megint unottan.
Hogy borzadok – –
Hogy borzadok – –
Anyám?
Anyám?
– S most bent egy hang imát zokog :
„Adj, néki, óh Uram, nyugalmat!” – – –

[>*328*] STEFAN ZWEIG:
Hymnus an die Reise[2343]

Schienen, die blauen Adern aus Eisen,
Durchrinnen die Welt, ein rauschendes Netz.
Herz, rinn mit ihnen! Raff auf dich, zu reisen,
Im Flug nur entfliehst du Gewalt und Gesetz.

Im Flug nur entfliehst du der eigenen Schwere,
Die dir dein Wesen umschränkt und erdrückt.
Wirf dich ins Weite, wirf dich ins Leere,
Nur Ferne gewinnt dich dir selber zurück!

Sieh! bloß ein Ruck, und schon rauscht es von Flügeln,
Für dich braust eine eherne Brust,

STEFAN ZWEIG:
Hymnus an die Reise[2344]

SCHIENEN, die blauen Adern aus Eisen,
Durchrinnen die Welt, ein rauschendes Netz.
Herz, rinn mit ihnen! Raff auf dich, zu reisen,
Im Flug nur entfliehst du Gewalt und Gesetz.

Im Flug nur entfliehst du der eigenen Schwere,
Die dir dein Wesen umschränkt und erdrückt.
Wirf dich ins Weite, wirf dich ins Leere,
Nur Ferne gewinnt dich dir selber zurück!

Sieh! bloß ein Ruck, und schon rauscht es von Flügeln,
Für dich braust eine eherne Brust,

[2340] P.28
[2341] ÖB.I.695
[2342] ÉD.86-87
[2343] ZSS.145
[2344] ZA.29

Heimat stürzt rücklings mit Hängen und Hügeln
Ein Neues, es wird dir neuselig bewußt.

Die Grenzen zerklirren, die gläsernen Stäbe,
Sprachen, die fremden, sie eint dir der Geist
Unendlicher Einheit, da er die Schwebe
Der vierzehn Völker Europas umkreist.

Und in dem Hinschwung von Ferne zu Fernen
Wächst dir die Seele, verklärt sich der Blick,
So wie die Welt im Tanz zwischen Sternen
Schwingend ausruht in großer Musik.

Heimat stürzt rücklings mit Hängen und Hügeln.
Ein Neues, es wird dir neuselig bewußt.

Die Grenzen zerklirren, die gläsernen Stäbe,
Sprachen, die fremden, sie eint dir der Geist
Unendlicher Einheit, da er die Schwebe
Der vierzehn Völker Europas umkreist.

Und in dem Hinschwung von Ferne zu Fernen
Wächst dir die Seele, verklärt sich der Blick,
So wie die Welt im Tanz zwischen Sternen
Schwingend ausruht in großer Musik.

Himnusz az utazáshoz
– Stefan Zweig –[2345]

Kék erek, érc-sinek özöne csap szét,
a Földet utak dala zengi körűl.
Csapj ki te is, szivem! Int a magass ég:
csak az szsabad, úr csak az, ki repűl!

Csak a szárny szabadít ki saját nehezéked
bilincseiből, hogy légy, aki vagy.
Húzzon a távol, az üdv! Le a féket!
Magadba a messze vihet haza csak!

Egy lendület és már zúgnak a szárnyak,
a vas=kebel érted üvölt, zakatol,
süllyed s tovaszáll hegye-völgye hazádnak,
uj lelked uj üdvre talál valahol.

Törik a határok üvegkeritése,
a közös sors végtelen álma vezet,
a nyelveket egy szellem megigézte:
Európa tizennégy nemzete: egy!

S míg így szállsz: lelked óriásra
nő és szemedben tisztul a fény,
ahogy a Föld csillagközi tánca
repülve pihen a nagy zenén.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Himnusz az utazáshoz[2346]

Kék erek, érc-sinek özöne csap szét,
a Földet utak dala zengi körűl.
Csapj ki te is, szivem! Int a magass ég:
csak az szabad, úr csak az, ki repűl!

Csak a szárny szabadít ki saját nehezéked
bilincseiből, hogy légy, aki vagy.
Húzzon a távol, az üdv! Le a féket!
Magadba a messze vihet haza csak!

Egy lendület és már zúgnak a szárnyak,
a vas-kebel érted üvölt, zakatol,
süllyed s tovaszáll hegye-völgye hazádnak,
uj lelked uj üdvre talál valahol.

Törik a határok üvegkeritése,
a közös sors végtelen álma vezet,
a nyelveket egy szellem megigézte:
Európa tizennégy nemzete: egy!

S míg így szállsz: lelked óriásra
nő és szemedben tisztul a fény,
ahogy a Föld csillagközi tánca
repülve pihen a nagy zenén.

[>*329*] ERNST STADLER:
Fahrt über die Kölner Rheinbrücke bei Nacht[2347]

Der Schnellzug tastet sich und stößt die Dunkelheit entlang.
Kein Stern will vor. Die ganze Welt ist nur ein enger, nachtumschienter Minengang,
Darein zuweilen Förderstellen blauen Lichtes jähe Horizonte reißen: Feueerkreis
Von Kugellampen, Dächern, Schloten, dampfend, strömend… nur sekundenweis…
Und wieder alles schwarz. Als führen wir ins Eingeweid der Nacht zur Schicht.
Nun taumeln Lichter her… verirrt, trostlos vereinsamt… mehr.. und sammeln sich… und werden dicht.
Gerippe grauer Häuserfronten liegen bloß, im Zwielicht bleichend, tot — etwas muß kommen… o, ich fühl es schwer
Im Hirn. Eine Beklemmung singt im Blut. Dann dröhnt der Boden plötzlich wie ein Meer:
Wir fliegen, aufgehoben, königlich durch nachtentrissne Luft, hoch übern Strom. O Biegung der Millionen Lichter, stumme Wacht,
Vor deren blitzender Parade schwer die Wasser abwärts rollen. Endloses Spalier, zum Gruß gestellt bei Nacht!
Wie Fackeln stürmend! Freudiges! Salut von Schiffen über blauer See! Bestirntes Fest!
Wimmelnd, mit hellen Augen hingedrängt! Bis wo die Stadt mit letzten Häusern ihren Gast entläßt.
Und dann die langen Einsamkeiten. Nackte Ufer. Stille. Nacht. Besinnung. Einkehr. Kommunion. Und Glut und Drang
Zum Letzten, Segnenden. Zum Zeugungsfest. Zur Wollust. Zum Gebet. Zum Meer. Zum Untergang.

[SZABÓ LŐRINC]:
ÉJSZAKAI UTAZÁS A KÖLNI RAJNA-HIDON ÁT[2348]
Fahrt über die Kölner Rheinbrücke bei Nacht

A gyorsvonat tapogatózik és átveri a homályt.
Csillag nem jön. Ma az egész világ éj-pántos, földbevájt
szük tárna, amelybe néha liftnyilások kék ragyogása szakit riadó horizontokat:
gömblámpák tüzköre, tetők, gyárkémények és árad a füst… csak egy-egy pillanat…
S minden fekete megint. Talán az éj beleibe futunk; amig
~~hirtelen~~ |*egyszerre*| fény támolyog elő… siralmas, téveteg magányban… egyre több… és gyül… és sürüsödik.
Szürke házfrontok vázai, meztelenül, sápadtan derengve, holtan – valaminek jönnie kell!… óh, itt nehezül, érzem, a sulya, jaj,
agyamban. Szorongás dalol a vérben. És hirtelen, mint tenger, dördül a talaj:
repülünk, fölemel~~x~~ve, királyian, át az éj-szaggatta levegőn, magasan a folyó fölött. Óh, millió fény hajlása, néma katonák,
és villogó parádéjuk elött* sulyosan hömpölyögnek lefelé a vizek. Diszszázad é~~x~~ji tisztelgésre! ~~x~~tovább!
Mint rohanó fák~~j~~|*ly*|ák! Mennyi öröm! Kék tengeren tisztelgő hajók! Ünnep, csill~~xx~~agok százai!
Ragyogó szemek tolonganak, nyüzsögve! Egész addig, ahol vendégüket eleresztik a város végső házai.
És aztán a hosszu magányok. Meztelen partok. Csönd.Éjszaka. Eszmélés. Magunkbaszállás. Gyónás. És viharok akarata-tüze ráz,

---

[2345] Ms.
[2346]
[2347] ME.127
[2348] Ms 4658/75 (*gépírás; kézzel javítva*) – az ÖB-változathoz+

hogy jőjjön a végső, perzselő. A nemzés ünnepe. A gyönyör. Az ima. A tenger. A pusztulás.

ERNST STADLER

[SZABÓ LŐRINC]:
Éjszakai utazás a kölni Rajna-hidon át[2349]
Írta Ernst Stadler

A gyorsvonat tapogatózik és átveri a homályt.
Csillag nem jő. Ma az egész világ éjpántos, földbevájt
szűk folyosó amelybe néha liftnyílások kék ragyogása szakít riadó horizontokat:
gömblámpák tűzköre, tetők, kémény, és árad a füst… csak egy-egy pillanat…
S minden fekete megint. Talán az éj beleibe futunk; amíg
egyszerre fény támolyog elő… siralmas, téveteg magányban… egyre több… és összegyűl… és sűrűsödik.
Szürke házfrontok vázai, meztelenűl, derengésben derengve, holtan – valaminek jönnie kell!… Óh, itt nehezül, érzem, a súlya, jaj,
agyamban. Szorongást dalol a vér. És hirtelen, mint tenger, meg dördül a talaj:
repülünk, fölemelve, királyian át az éjszakgatta levegőn, magasan a folyó fölött. Óh, millió fény hajlása, néma katonák,
és villogó parádéjuk előtt súlyosan zuhognak alá a vizek. Diszszázad éji tiszteletadásra! tovább!
Mint rohanó fáklyák! Mennyi öröm! Kék tengeren tisztelgő hajók! Ünnep, csillagok százai!
Ragyogó szemek tolonganak, nyüzsögve! Egész addig, ahol vendégüket eleresztik a város végső házai.
És aztán a hosszú magányok. Meztelen partok. Csönd. Éjszaka. Eszmélet. Megértés. Áldozás. És viharok akarata-tüze ráz,
hogy jőjjön a végső, perzselő. A nemzés ünnepe. A gyönyör. Az ima. A tenger. A pusztulás.

[SZABÓ LŐRINC]:
Éjszakai utazás a kölni Rajna-hidon át[2350]
Fahrt über die Kölner Rheinbrücke bei Nacht

A gyorsvonat tapogatózik és átveri a homályt.
Csillag nem jön. Ma az egész világ éj-pántos, földbevájt
szűk tárna, amelybe néha liftnyilások kék ragyogása szakit riadó horizontokat:
gömblámpák tüzköre, tetők, gyárkémények és árad a füst… csak egy-egy pillanat…
S minden fekete megint. Talán az éj beleibe futunk; amíg
egyszerre fény támolyog elő… siralmas, téveteg magányban… egyre több… és gyűl… és sűrűsödik.
Szürke házfrontok vázai, meztelenűl, sápadtan derengve, holtan – valaminek jönnie kell!… Óh, itt nehezűl, érzem, a sulya, jaj,
agyamban. Szorongás dalol a vérben. És hirtelen, mint tenger, dördűl a talaj:
repülünk, fölemelve, királyian át az éj-szaggatta levegőn, magasan a folyó fölött. Óh, millió fény hajlása, néma katonák,
és villogó parádéjuk előtt sulyosan hömpölyögnek lefelé a vizek. Diszszázad éji tisztelgésre! tovább!
Mint rohanó fáklyák! Mennyi öröm! Kék tengeren tisztelgő hajók! Ünnep, csillagok százai!
Ragyogó szemek tolonganak, nyüzsögve! Egész addig, ahol vendégüket eleresztik a város végső házai.
És aztán a hosszú magányok. Meztelen partok. Csönd. Éjszaka. Eszmélés. Magunkbaszállás. Gyónás. És viharok akarata-tüze ráz,
hogy jőjjön a végső, perzselő. A nemzés ünnepe. A gyönyör. Az ima. A tenger. A pusztulás.

[>*330*] RENÉ SCHICKELE:
Grossstadtvolk[2351]

Ja, die Großstadt macht klein. .
O laßt Euch rühren, ihr Tausende. .
Geht doch hinaus und seht die Bäume wachsen:
sie wurzeln fest und lassen sich züchten,
und jeder bäumt sich anders zum Licht.
Ihr freilich, ihr habt Füße und Fäuste,
Euch braucht kein Forstmann erst Raum zu schaffen,
Ihr steht und schafft euch Zuchthausmauern –
so geht doch schafft Euch Land! Land! rührt Euch!
vorwärts, rückt aus –

Richard Dehmel
„Predigt ans Großstadtvolk."

Nein, hier sollt Ihr bleiben!
in diesen gedrückten Maien, in glanzlosen Oktobern.
Hier sollt Ihr bleiben, weil es die Stadt ist,
wo die begehrenswerten Feste gefeiert werden
der *Macht* und die blass machenden Edikte erlassen werden
der *Macht*, die wie Maschinen – ob wir wollen oder nicht – uns treiben.
Weil von hier die bewaffneten Züge hinausgoworfen werden
auf mordglänzenden Schienen,
die alle Tage wieder
das Land erobern.
Weil hier die Quelle des Willens ist,
aufschäumend in Wogen, die millionen Nacken drücken,
Quelle, die im Takte der millionen Rücken,
im Hin und Her der millionen Glieder
bis an die fernsten Küsten brandet –
Hier sollt Ihr bleiben!
in diesen bedrückten Maien, in glanzlosen Oktobern.
Niemand soll Euch vertreiben!
Ihr werdet mit der Stadt die Erde Euch erobern.

[SZABÓ LŐRINC]:

---

* ö / ő?
[2349] P.31
[2350] ÖB.I.520-521; VV.444-445
[2351] ME.187-188

Nagyvárosi nép[2352]
– René Schickele –

Ugy van, a nagyváros kicsinyít!
Richard Dehmel

Nem, itt a helyetek!
|~~itt,~~| fénytelen borujában októbereknek, nyomasztó tavaszoknak.
~~ezekben a nyomasztó májusokban, ezekben a fénytelen októberekben.~~
Itt a helyetek, mert a város az,
ünneplik legkivánatosabb ünneplik
a Hatalomnak, és kiadják sápasztó ~~rendeleteit~~ |ediktumait|
a Hatalomnak, amelyek
– tetszik, nem tetszik – gépekként ~~hajtanak~~ |visznek| bennünket.
Mert innen sajá~~xt~~ |~~xx~~| gyilkosan villogó sínekre
a fölfegyverzett vonatokat,
amelyek ~~xxx~~ –napra-nap ~~újra~~
meghódítják a vidéket.
Mert itt ~~xxx xxx~~ tör elő az akarat forrása
~~forrása~~ itt habzik hullám~~ban~~|má|, melyek ~~millió nyakat görbit,~~ |átcsap a népen,|
|a| forrás, mely millió hát ütemében,
milliónyi tag
a legmesszibb partoki~~x~~g ~~csap~~ átcsap –
Itt a helyetek!
fénytelen borujában októbereknek; nyomasztó tavaszoknak.
~~október a nyomasztó májusban, a fénytelen októberekben.~~
Ne menjetek!
|Meghódítjátok| A Föld városait ~~városait~~ magatoknak!

#

[SZABÓ LŐRINC]:
Nagyváros népe[2353]
Groszstadtvolk

Úgy van, a nagyváros kicsinyít…
Hadd nyúljak a szívetekhez, Ezrek!…
Ki innen, s nézzétek, hogy nőnek a fák:
gyökerük erős szökkenthetőek,
s mind másképp tör a fény felé.
De nektek van lábotok, öklötök,
erdész nélkül is teret nyittok magatoknak,
álltok és fegyházfalakat emeltek –
menjetek hát földért! földért! mozduljatok!
előre! kivonulás!

Richard Dehmel:
„Prédikáció a nagyváros népéhez”

Nem! *itt* a helyetek!
itt, fénytelen borújában októbereknek, fojtott májusoknak!
Itt a helyetek, mert a városban
ünneplik legkivánatosabb ünnepeit
a *Hatalomnak,* és itt bocsájtják ki sápasztó ediktumait
a *Hatalomnak,* amelyek
– tetszik, nem tetszik – gépekként hajtanak bennünket.
Mert a gyilkosan-csillogó sineken
innen dobják ki a fölfegyverzett vonatokat,
amelyek az országot
napra-nap meghódítják.
Mert itt van az akarat forrása,
itt habzik föl millió nyakat letörő hullámban,
forrás, mely millió hát ütemében,
millió és millió tag mozdulatában
a legtávolabbi partokig zúdul –
Itt a helyetek!
itt, fénytelen borújában októbereknek; fojtott májusoknak!
El ne úzzön senki!
A várossal a Földet hódítjátok meg Magatoknak!

[SZABÓ LŐRINC]:
Nagyváros népe[2354]
Groszstadtvolk

Úgy van, a nagyváros kicsinyít…
Hadd nyúljak a szívetekhez, Ezrek!…
Ki innen, s nézzétek, hogy nőnek a fák:
gyökerük erős szökkenthetőek,
s mind másképp tör a fény felé.
De nektek van lábotok, öklötök,
erdész nélkül is teret nyittok magatoknak,
álltok és fegyházfalakat emeltek –
menjetek hát földért! földért! mozduljatok!
előre! kivonulás! –

Richard Dehmel:
„Prédikáció a nagyváros népéhez”

Nem! *itt* a helyetek!
itt, fénytelen borújában októbereknek, fojtott májusoknak!
Itt a helyetek, mert a városban
ünneplik legkivánatosabb ünnepeit
a *Hatalomnak,* és itt bocsájtják ki sápasztó ediktumait
a *Hatalomnak,* amelyek
– tetszik, nem tetszik – gépekként hajtanak bennünket.
Mert a gyilkosan-csillogó sineken
innen dobják ki a fölfegyverzett vonatokat,
amelyek az országot
napra-nap meghódítják.
Mert itt van az akarat forrása,
itt habzik föl millió nyakat letörő hullámban,
forrás, mely millió hát ütemében,
millió és millió tag mozdulatában
a legtávolabbi partokig zúdul –
Itt a helyetek!
itt, fénytelen borújában októbereknek; fojtott májusoknak!
El ne úzzön senki!
A várossal a Földet hódítjátok meg Magatoknak!

[>*331*] ALBERT STEFFEN:
[**In die Büsche und die Bäume…**][2355]

In die Büsche und die Bäume
an dem Rande unseres Weges,
den wir einst zur Schule gingen,
waren Bücher eingebaut.

Eines, das beinah vermodert,
lös ich aus der Tannenborke.
Manuskript vom Lebensbaume,

[SZABÓ LŐRINC]:
Mult és jelen[2356]
In die Büsche und die Bäume

Az út mentén, amely egykor
iskolánkba vitt, bozót s fa
ágaiban, levelében
könyv rejtőzött mindenütt.

Öregedve tördelem ma
egy lúc korhadt kérge-lapját.
– Az életfa kézirata! –

[2352] Ms 4657/373 (*kézírás*)
[2353] ÖB48.186
[2354] ÖB.II.683
[2355] SAW.100
[2356] ÖB48.212; ÖB.II.755

sagt mein toter Kamerad.

Und ich les ein altes Schicksal.
Warum geh ich diese Pfade
und gerad zu diesen Lehrern?
frag ich den gestorbnen Freund.

Und er haucht an meine Stirne:
Weil du selber eingeschrieben,
was du einmal werden möchtest.
Deshalb wisse, wer du warst.

sugja halott cimborám.

Betűzöm a régi sorsot.
– Miért éppen ez az út vonz?
Miért épp ez a tanítás? –
kérdem hű halottamat.

Szellő lehell homlokomra:
– Magad irtad ide egykor
jövőd vágyát; jó hát tudnod,
hogy mi voltál valaha!

[>*332*] GOTTFRIED BENN:
Der junge Hebbel[2357]
[1913]

Ihr schnitzt und bildet: den gelenken Meißel
in einer feinen weichen Hand.
Ich schlage mit der Stirn am Marmorblock
die Form heraus,
meine Hände schaffen ums Brot.

Ich bin mir noch so fern.
Aber ich will Ich werden!
Ich trage einen tief im Blut,
der schreit nach seinen selbsterschaffenen
Götterhimmeln und Menschenerden.

Meine Mutter ist eine so arme Frau,
daß ihr lachen würdet, wenn ihr sie sähet,
wir wohnen in einer engen Bucht,
ausgebaut an des Dorfes Ende.
Meine Jugend ist mir wie ein Schorf:
eine Wunde darunter,
da sickert täglich Blut hervor.
Davon bin ich so entstellt.

Schlaf brauche ich keinen.
Essen nur so viel, daß ich nicht verrecke!
Unerbittlich ist der Kampf,
und die Welt starrt von Schwertspitzen.
Jede hungert nach meinem Herzen.
Jede muß ich, Waffenloser,
in meinem Blut zerschmelzen.

GOTTFRIED BENN:
Der junge Hebbel[2358]
[1920]

Ihr schnitzt und bildet: den gelenken Meißel
in einer feinen weichen Hand.
Ich schlage mit der Stirn am Marmorblock
die Form heraus.
Meine Hände schaffen ums Brot.

Ich bin mir noch sehr fern.
Aber ich will Ich werden!
Ich trage einen tief im Blut,
der schreit nach seinen selbsterschaffenen
Götterhimmeln und Menschenerden. –

Meine Mutter ist eine so arme Frau,
daß ihr lachen würdet, wenn ihr sie sähet,
Wir wohnen in einer engen Bucht,
ausgebaut an des Dorfes Ende.
Meine Jugend ist mir wie ein Schorf:
eine Wunde darunter.
Da sickert täglich Blut hervor.
Davon bin ich so entstellt. –

Schlaf brauche ich keinen.
Essen nur so viel, daß ich nicht verrecke!
Unerbittlich ist der Kampf
und die Welt starrt von Schwertspitzen.
Jede hungert nach meinem Herzen.
Jede muß ich, Waffenloser,
in meinem Blut zerschmelzen.

[JÉKELY ZOLTÁN]:
Az ifjú Hebbel[2359]

Ti fúrtok-faragtok: a fürge vésőt
forgatja finom, puha kezetek.
Én homlokommal vágom ki a márvány-
tömbön a formát,
két kezem kenyérért alkot.

Magamtól még távol vagyok.
Ám én Én akarok lenni!
Mélyen hordok véremben valakit,
ki a maga-alkotta isten-ország
s emberi föld után kiáltoz.

Oly szegény asszony az édesanyám,
ha meglátnátok, csak nevetnétek;
a falu végén, összetákolt
keskeny fészerben lakunk.
Ifjuságom, mint valami var:
mély seb alatta,
rajta naponta vér szivárog.
Ilyen torz azért vagyok.

Nem kell nékem alvás.
Étel is csak annyi, hogy éhen ne vesszek.
Kérlelhetetlen a harc,
és a világ csupa kard-hegy,
Mind-mind a szivemre éhes,
s nekem kell, fegyvertelennek,
véremben szétolvasztanom őket.

[SZABÓ LŐRINC:]
AZ IFJ|Ú| HEBBEL
Der junge Hebbel[2360]

Te faragsz és mintázol: ügyes a vő
és finom és fehér a kéz.
Én homlokommal ütöm ki a márvány= (*kötőjel!*)
tömbből az alakot.
Kezem kenyérért dolgozik.

Még messze vagyok magamtól.
De az akarok lenni: az Én,
akit véremben hordozok és
aki maga-teremtette emberföldjét
és isten^ egeit követeli. –

Olyan szegény asszony az anyám,
hogy nevetnél, ha meglátnád.
A falu végén lakunk,
szűk, kis öbölben.
Ifjúságom iszonyu ótvar: (*rövid u!*)
alatta seb.
Minden nap vér szivárog alóla.
Attól torzultam el így.

Aludni? nem kell!
Ennem? csak hogy meg ne gebedjek!
Könyörtelen a harc
s / a világ / kardokkal meredezik/.
Valamennyi az én szivemre éhes.
Valamennyit, Fegyvertelen,

[SZABÓ LŐRINC:]
Az ifjú Hebbel[2361]
Írta Gottfried Benn

Te faragsz s alakítsz: ügyes a vő
és finom és fehér a kéz.
Én homlokommal ütöm ki a márvány-
tömbből az alakot.
Kezem kenyérért dolgozik.

Még messze vagyok magamtól,
de az akarok lenni: az Én,
akit véremben hordozok és
aki követeli maga-teremtett
emberföldjét és istenegeit.

Olyan szegény asszony az anyám,
hogy nevetnél, ha látnád. A falu
végén lakunk,
szűk kis öbölben.
Ifjúságom iszonyu ótvar:
alatta seb.
Minden nap vér szivárog alóla.
Attól torzúltam el így.

Aludni? nem kell!
Ennem? csak hogy meg ne gebedjek!
Könyörtelen a harc
s kardoktól meredezik a világ.
Mindegyik a szívemre éhes.
Mindegyiket, Fegyvertelen,

[SZABÓ LŐRINC:]
Az ifjú Hebbel[2362]
Der junge Hebbel

Te faragsz és mintázol: ügyes a vő
és finom és fehér a kéz.
Én homlokommal ütöm ki a márvány-
tömbböl az alakot.
Kezem kenyérért dolgozik.

Még messze vagyok magamtól.
De az akarok lenni: az Én,
akit véremben hordozok és
aki maga-teremtette emberföldjét
és istenegeit követeli. —

Olyan szegény asszony az anyám,
hogy nevetnél, ha meglátnád.
A falu végén lakunk,
szűk, kis öbölben.
Ifjúságom iszonyu ótvar:
alatta seb.
Minden nap vér szivárog alóla.
Attól torzultam el így.

Aludni? nem kell!
Ennem? csak hogy meg ne gebedjek!
Könyörtelen a harc
s kardokkal meredezik a világ.
Valamennyi az én szivemre éhes.
Valamennyit, Fegyvertelen,

[2357] GBG.59
[2358] ME.30
[2359] N.1967/7.992
[2360] Ms 4657/506 (*gépírás; autográf javításokkal*)
[2361] P.29
[2362] ÖB.II.537-538

a véremben kell megolvasztanom. a véremben kell megolvasztanom. a véremben kell megolvasztanom.

GOTTFRIED BENN

[>*333*] BENN:
Mann und Frau gehn durch die Krebsbaracke[2363]
[1912.III.]

Der Mann:

Hier diese Reihe sind zerfressene Schöße
und diese Reihe ist zerfallene Brust.
Bett stinkt bei Bett. Die Schwestern wechseln stündlich.

Komm, hebe ruhig diese Decke auf.
Sieh: dieser Klumpen Fett und faule Säfte
das war einst irgendeinem Mann groß
und hieß a u c h Rausch und Heimat. –

Komm, sieh auf diese Narbe an der Brust.
Fühlst du den Rosenkranz von weichen Knoten?
Fühl ruhig hin. Das Fleisch ist weich und schmerzt nicht. –

Hier diese blutet wie aus dreißig Leibern.
Kein Mensch hat so viel Blut. –
Hier dieser schnitt man
erst noch ein Kind aus dem verkrebsten Schoß. –

Man läßt sie schlafen. Tag und Nacht. – Den Neuen
sagt man: Hier schläft man sich gesund. – Nur sonntags
für den Besuch läßt man sie etwas wacher. –

Nahrung wird wenig noch verzehrt. Die Rücken
sind wund. Du siehst die Fliegen. Manchmal
wäscht sie die Schwester. Wie man Bänke wäscht. –

Hier schwillt der Acker schon um jedes Bett.
Fleisch ebnet sich zu Land. Glut gibt sich fort.
Saft schickt sich an zu rinnen. Erde ruft. –

BENN:
Mann und Frau gehn durch die Krebsbaracke[2364]
[1920]

Der Mann:
Hier diese Reihe sind zerfallene Schöße
und diese Reihe ist zerfallene Brust.
Bett stinkt bei Bett. Die Schwestern wechseln stündlich.

Komm, hebe ruhig diese Decke auf.
Sieh, dieser Klumpen Fett und faule Säfte,
das war einst irgendeinem Mann groß
und hieß auch Rausch und Heimat.

Komm, sieh auf diese Narbe an der Brust.
Fühlst du den Rosenkranz von weichen Knoten?
Fühl ruhig hin. Das Fleisch ist weich und schmerzt nicht.

Hier diese blutet wie aus dreißig Leibern.
Kein Mensch hat so viel Blut.
Hier dieser schnitt man
erst noch ein Kind aus dem verkrebsten Schoß.

Man läßt sie schlafen. Tag und Nacht. – Den Neuen
sagt man: hier schläft man sich gesund. – Nur sonntags
für den Besuch läßt man sie etwas wacher.

Nahrung wird wenig noch verzehrt. Die Rücken
sind wund. Du siehst die Fliegen. Manchmal
wäscht sie die Schwester. Wie man Bänke wäscht.

Hier schwillt der Acker schon um jedes Bett.
Fleisch ebnet sich zu Land. Glut gibt sich fort.
Saft schickt sich an zu rinnen. Erde ruft.

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Férj és feleség~~ |~~Férj és nő~~|Férj és feleség| átmegy a rák-barakon (Gottfried Benn)[2365]
A férj:
Ez a sor itt szétrágott ölek, és
ez a | ~~másik~~ |sor| ~~xxmálló~~ |~~-néhány~~|oszló| mell~~ek~~. Ágy bűzlik ágy
|~~bűzlik ágy~~| mellett. A nővér óránkint cserél.
~~Gyere s~~ |Jöjj,| ~~vesd föl~~ |emeld| nyugodtan a takarót.
Látod: ez a csomó zsír és rothadó nedv
egykor ~~egy férfi boldogsága volt~~ nagy volt egy férfinak
s úgy is hívták, hogy mámor és haza. –
Jöjj, néz~~z~~d ezt a heget a mellen. Érzed
a ~~rózsakoszorút~~ a puha csomók rózsakoszorúját?
|~~Csak~~| ~~t~~Tapint* |csak| rá ~~nyugodta~~. A hús puha s nem érez. –
E nőnek szinte harminc teste vérzik.
Emberben ennyi vért? Soha!
Ennek előbb még
gyereket vágtak ki rákos hasából. –
Altatják őket. Éj-nap. – Az ujaknak
azt mondják: ez a gyógyálom. – Vasárnap,
vizitkor, kissé ~~ébrebbek lehetnek~~. |enyhébb az adag.|
Táplálék? ~~már alig kell~~ |~~itt~~|~~alig-alig fogy~~.|Nem, már alig ~~xx~~|fogy|. A hátuk
sebes. Látod ~~,~~ a legyek~~xx~~|et|. A nővér
~~le~~|~~meg~~|~~mossa őket.~~ |néha lemos, ~~Ahogy~~ |~~Amint~~|ahogy| padokat mosnak.
Itt már a ~~föld~~ |sír| ring ~~az ágyak~~ |minden ágy| körül.
A ~~xxx~~ |hús| sárrá terül. ~~Illan a~~ |A| hő ~~elillan~~ tünik.
~~A nedv esörgedezni kezd~~ |~~eörged~~|Nedvek csörgedeznek szét.| Hív a föld. –
==
X 30 Sz.L.

[SZABÓ LŐRINC]:
Férj és feleség átmegy a rákbarakon[2366]

A férj:
Ez a sor itt szétrágott ölek, és
ez a sor oszló mell. Ágy bűzlik ágy

[SZABÓ LŐRINC]:
Férj és feleség átmegy a rákbarakon[2367]
Mann und Frau gehn durch die Krebsbaracke

A férj:
Ez a sor itt szétrágott ölek, és
ez a sor oszló mell. Ágy bűzlik ágy

[2363] GBG.28
[2364] ME.53-54
[2365] Ms 4657/30 (*kézírás*)
* *sic!*
[2366] ÖB48.190
[2367] ÖB.II.694-695

mellett. A nővér óránkint cserél.

Hajtsd fel nyugodtan ezt a takarót.
Látod: e kupac zsír és rothadó nedv
egykor nagy volt egy férfinak
s úgy is hívták, hogy mámor és haza. —

Jőjj, nézd ezt a heget a mellen. Érzed
a puha csomók rózsakoszorúját?
Csak tapints rá. A hús puha s nem érez. —

E nőnek szinte harminc teste vérzik.
Emberben ennyi vért? Soha. —
Ennek előbb még
gyereket vágtak ki rákos hasából. —

Altatják őket. Éj-nap. – Az ujaknak
azt mondják: ez a gyógyálom. — Vasárnap,
vizitkor, kissé enyhébb az adag.

Táplálék? Nem, már alig fogy. – A hátuk
sebes. Látod a legyeket. A nővér
néha lemos. Ahogy padokat mosnak. —

Itt már a sír ring minden ágy körűl.
A hús sárrá terűl. A hő tünik.
Nedvek csörgedeznek szét. Hív a föld.

mellett. A nővér óránkint cserél.

Hajtsd fel nyugodtan ezt a takarót.
Látod: e kupac zsír és rothadó nedv
egykor nagy volt egy férfinak
s úgy is hívták, hogy mámor és haza. —

Jőjj, nézd ezt a heget a mellen. Érzed
a puha csomók rózsakoszorúját?
Csak tapints rá. A hús puha s nem érez. —

E nőnek szinte harminc teste vérzik.
Emberben ennyi vért? Soha. —
Ennek előbb még
gyereket vágtak ki rákos hasából. —

Altatják őket. Éj-nap. – Az ujaknak
azt mondják: ez a gyógyálom. — Vasárnap,
vizitkor, kissé enyhébb az adag.

Táplálék? Nem, már alig fogy. – A hátuk
sebes. Látod a legyeket. A nővér
néha lemos. Ahogy padokat mosnak. —

Itt már a sír ring minden ágy körűl.
A hús sárrá terűl. A hő tünik.
Nedvek csörgedeznek szét. Hív a föld.

[>*334*] GEORG HEYM:
Das Fieberspital[2368]

I

Die bleiche Leinwand in den vielen Betten
Verschwimmt in kahler Wand im Krankensaal.
Die Krankheiten alle, dünne Marionetten,
Spazieren in den Gängen. Eine Zahl

Hat jeder Kranke. Und mit weißer Kreide
Sind seine Qualen sauber aufnotiert.
Das Fieber donnert. Ihre Eingeweide
Brennen wie Berge. Und ihr Auge stiert

Zur Decke auf, wo ein paar große Spinnen
Aus ihrem Bauche lange Fäden ziehn.
Sie sitzen auf in ihrem kalten Linnen
Und ihrem Schweiß mit hochgezognen Knien.

Sie beißen auf die Nägel ihrer Hand.
Die Falten ihrer Stirn, die rötlich glüht,
Sind wie ein graugefurchtes Ackerland,
Auf dem des Todes großes Frührot blüht.

Sie strecken ihre weißen Arme vor,
Vor Kälte zitternd und vor Grauen stumm.
Schon wälzt ihr Hirn sich schwarz von Ohr zu Ohr
In ungeheurem Wirbel schnell herum.

Dann gähnt in ihrem Röcken schwarz ein Spalt,
Und aus der weißgetünchten Mauerwand
Streckt sich ein Arm. Um ihre Kehle ballt
Sich langsam eine harte Knochenhand.

[KALÁSZ MÁRTON]:
A láz kórháza[2369]
Das Fieberspital

I

Kórteremben a csupasz fal az ágyak
Lepedőszínével összefolyik.
Mint árnyalakok, ide-oda járnak
A folyosón a bajok. Mindegyik

Betegnek száma van. S rendre fölírva
Fehér krétával szenvedései.
Dörög a láz. Akár a hegynek pírja,
Lángol a benseje. Nézegeti

A plafont, melyen néhány pók cibál nagy
Hasából hosszú, vézna fonalat.
Fölvont térdekkel ülnek és zihálnak
Hűs ágyukon s verítékük szakad.

Körmüket harapdálják szüntelen.
Piros homlokukon a ránc olyan,
Mint szürke barázda a földeken,
Ahol a halál reggele fogan.

Hosszan kinyújtják fehér karjukat,
Vacogva s némán iszonyodva, míg
Agyvelejük feketén leszakad
S örvénylőn tántorog fültől fülig.

Majd hátukon nyílik nagy hasadék,
Egy kar a fehér fal mögül kinyúl,
Nyakukra fonja kemény csontkezét,
S a lélegzetük lassan elszorul.

[SZABÓ LŐRINC]:
Lázkórház (Georg Heym)[2370]

A fehér |~~xxx~~|~~sápadt~~| ~~lepedő~~ |t ~~xx~~| ~~xxxx~~| ~~ágyon~~ Az ágysorok sok sápadt lepedőjét
~~a betegszoba~~ |a kopár falak| magukba ~~x~~nyelik.
A betegségek ~~hada~~ vézna ~~xxx,~~ |tipegő nép| ~~xxxx lettek~~
|Kint|~~xxx~~| a folyosón ~~sétálnak~~ |sétálnak|. Mindegyik

|beteg| számot ~~visel~~ |kap~~xx~~|. ~~x~~ S krétá~~jelek~~ |betük|, fehérek,
jegyzik ~~hibátlan~~ szépen. |a| ~~szenvedéseiket~~ |a*| gyötrelmeiket.
~~xxxx~~|A láz| mennydörög. ~~És~~ ~~mintha~~ |Mint| |nagy| hegyek, égnek
a beleik. És szemük~~xx~~ fölmered

a plafonra, ahol tűlábú pókok
húznak ~~x~~ hasukból |hosszú| szála~~kat~~|t|.
Fehér ~~vásznakban s vér~~ |Térdük felhúzva ülnek| és lecsorgott

---

[2368] HDS.166-167
[2369] HKV.20-21
[2370] Ms 4657/197 (*kézírás; versszakok függőleges vonalakkal összehúzva*)
* *sic!*

~~s térdük~~ |~~verejtékükben~~| izzadtságban ~~fehér~~ |hideg| vásznuk alatt.

Körmüket harapdálják. Vörösen
~~xxx~~ izzó ~~rőt~~ homlokuk ~~xxx xxx~~ |és mély| ráncaik
~~melyen a halál hajnala virít~~
szürkebarázdás szántóföld, melyen
már a halál nagy hajszála virít.

Fehér karjuk kinyujtják, borzadály
~~xxx és némaxxx, attól foguk vacog~~ |némítja őket ~~xxx~~ s a foguk vacog.|
Agyuk fül s fül közt ~~feketén~~ hánykolódva már
|~~valami~~| ~~roppant~~ örvényben forog,|
iszonyú, ~~roppant~~ |~~valami roppant~~| ~~fekete~~ |~~szédült~~| ~~és~~ sötét |*örvényben forog.*[2371]|

~~Aztán hátukba fekete lyuk ásít~~ |Aztán sötét lyuk fúrja hátukat,|
|s a fehér~~xx~~re| meszelt falból kinyul
|valami kar.| ~~kinyúl egy kar~~ |~~lassan~~| ~~x kt~~Torkukra rászorúl.
egy ~~kemény~~ |szigorú| csontkéz, és ott marad.

Ford.:
1947 X 30 Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Lázkórház[2372]
Das Fieberspital

Az ágysorok sok sápadt lepedőjét
a kopár falak magukba nyelik.
A betegségek, vézna, tipegő nép,
a folyosón sétálnak. Mindegyik

beteg számot kap. S krétabetűk, fehérek,
jegyzik szépen a gyötrelmeiket.
A láz mennydörög. Mint nagy hegyeik, égnek
a beleik. És szemük fölmered

a plafonra, ahol tűlábu pókok
húznak hasukból hosszú szálakat.
Térdük felhuzva ülnek és lecsorgott
izzadságban hideg vásznuk alatt.

Körmüket harapdálják. Vörösen
izzó homlokuk és mély ráncaik
szürkebarázdás szántóföld, melyen
már a halál nagy hajnala virít.

Fehér karjuk kinyújtják, borzadály
némítja őket s a foguk vacog.
Agyuk fül s fül közt hömpölyögve már
iszonyú, sötét örvényben forog.

Aztán sötét lyuk fúrja hátukat,
s a fehérremeszelt falból kinyúl
valami kar. Torkukra rászorúl
a szigorú csontkéz, és ott marad.

[SZABÓ LŐRINC]:
Lázkórház[2373]
Das Fieberspital

Az ágysorok sok sápadt lepedőjét
a kopár falak magukba nyelik.
A betegségek, vézna, tipegő nép,
a folyosón sétálnak. Mindegyik

beteg számot kap. S krétabetűk, fehérek,
jegyzik szépen a gyötrelmeiket.
A láz mennydörög. Mint nagy hegyeik, égnek
a beleik. És szemük fölmered

a plafonra, ahol tűlábu pókok
húznak hasukból hosszú szálakat.
Térdük felhuzva ülnek és lecsorgott
izzadságban hideg vásznuk alatt.

Körmüket harapdálják. Vörösen
izzó homlokuk és mély ráncaik
szürkebarázdás szántóföld, melyen
már a halál nagy hajnala virít.

Fehér karjuk kinyújtják, borzadály
némítja őket s a foguk vacog.
Agyuk fül s fül közt hömpölyögve már
iszonyú, sötét örvényben forog.

Aztán sötét lyuk fúrja hátukat,
s a fehérremeszelt falból kinyúl
valami kar. Torkukra rászorúl
a szigorú csontkéz, és ott marad.

[>*335*] G. HEYM:
Der Affe[2374]

I

Er zittert oben hoch auf dem Kamel
In einem roten Rock auf seinem Brette.
Er klettert schnell herab auf den Befehl
Und schleift am Fuße nach die dünne Kette.

Er hüpft auf einem Bein. Er schlägt behende
Das Tamburin und bläst auf der Schalmei.
Dann geht er ab den Kreis und streckt die Hände
Nach Pfennigen aus, und dankt wie ein Lakai.

In seinem Auge rollt ein Feuer, weiß
Kalt wie ein Frosch, und seine Stirn gerinnt
In viele Runzeln, wie ein Greis
Uralt, und wie ein neugebornes Kind.

[SZABÓ LŐRINC]:
A majom[2375]
Der Affe

Odafent ül és reszket, a tevén,
piros kabátban, deszka-nyerge hátán.
A parancsra lemászik könnyedén
és vékony láncát húzza a bokáján.

Féllábon ugrál. Majd zenél: öreg
tamburát ver, és fuvolája dalt zsong.
Végül tányéroz s a filléreket
sorra köszönve lakájmódra hajlong.

Szemében fehér tűz gyúl és rohan,
és hideg, mint egy béka; mély redők
zsugorítják az arcát: most olyan,
mint egy őslény és mint egy ujszülött.

[SZÉKELY MAGDA]:
A majom[2376]
Der Affe

I

Egy deszkán didereg fenn, a teve
Hátáról virít kis piros kabátja.
Szólitják, és már kúszik lefele,
A lánc csörögve húzódik utána.

Féllábon ugrál. Dobot ver parancsra,
S a dudát fújja, aztán körbejár,
garasért kunyorál kinyújtott mancsa,
Köszönget, hajlong, akár egy lakáj.

Valami tűz ég fehéres szemén
Hüllő-hidegen, és szeme fölött
Ezernyi ránc: mint hosszúéltű vén,
Olyan, s olyan is, mint egy újszülött.

[2371] »örvényben forog« az előző sorból idenyilazva.
[2372] ÖB48.189
[2373] ÖB.II.693-694
[2374] HDS.199
[2375] ÖB48.180; ÖB.II.671
[2376] HKV.153; K.II.424-425

[>*336*] G. HEYM:
Die Dämonen der Städte[2377]

Sie wandern durch die Nacht der Städte hin,
Die schwarz sich ducken unter ihrem Fuß.
Wie Schifferbärte stehen um ihr Kinn
Die Wolken, schwarz vom Rauch und Kohlenruß.

Ihr langer Schatten schwankt im Häusermeer,
Und löscht der Straßen Lichterreihen aus.
Er kriecht wie Nebel auf dem Pflaster schwer
Und tastet langsam vorwärts Haus für Haus.

Den einen Fuß auf einen Platz gestellt,
Den anderen gekniet auf einen Turm,
Ragen sie auf, wo schwarz der Regen fällt,
Panspfeifen blasend in den Wolkensturm.

Um ihre Füße kreist das Ritornell
Des Städtemeeres mit trauriger Musik,
Ein großes Sterbelied. Bald dumpf bald grell
Wechselt der Ton, der in das Dunkel stieg.

Sie wandern an dem Strom, der schwarz und breit
Wie ein Reptil, den Rücken gelb gefleckt
Von den Laternen, in die Dunkelheit
Sich traurig wälzt, die schwarz den Himmel deckt.

Sie lehnen schwer auf einer Brückenwand
Und stecken ihre Hände in den Schwarm
Der Menschen aus, wie Faune die am Rand
Der Sümpfe bohren in dem Schlamm den Arm.

Einer steht auf. Dem weißen Monde hängt
Er eine schwarze Larve vor. Die Nacht,
Die sich wie Blei von finstern Himmel senkt,
Drückt tief die Häuser in des Dunkels Schacht.

Der Städte Schultern knacken. Und es birst
Ein Dach, daraus ein rotes Feuer schwemmt.
Breitbeinig sitzen sie auf seinem First
Und schrein wie Katzen auf zum Firmament.

In einer Stube voll von Finsternissen
Schreit eine Wöchnerin in ihren Wehn.
Ihr starker Leib ragt riesig aus den Kissen,
Um den herum die großen Teufel stehn.

Sie hält sich zitternd an der Wehebank.
Das Zimmer schwankt um sie von ihrem Schrei,
Da kommt die Frucht. Ihr Schoß klafft rot und lang,
Und blutend reißt er von der Frucht entzwei.

Der Teufel Hälse wachsen wie Giraffen.
Das Kind hat keinen Kopf. Die Mutter hält
Es vor sich hin. In ihrem Rücken klaffen
Des Schrecks Froschfinger, wenn sie rückwärts fällt.

Doch die Dämonen wachsen riesengroß.
Ihr Schläfenhorn zerreißt den Himmel rot.
Erdbeben donnert durch der Städte Schoß
Um ihren Huf, den Feuer überloht.

[KALÁSZ MÁRTON]:
A városok démonai[2378]
Die Dämonen der Städte

Csörtetnek éji városokon át,
mik kuporognak a lábuk alatt.
A füstös, kormos fellegek – zilált
tengerész-szakáll – lepik állukat.

Nagy árnyékuk leng a házak fölött
és kioltja az utcák fényeit.
Lomhán kúszik a járdán, mint a köd,
eltapogat küszöbtől küszöbig.

Egyik lábuk egy téren mocorog,
másik térdel egy torony tetején.
Így merednek, míg az eső suhog,
pánsipot fújva vihar idején.

Dörög a ritmus a lábuk körül,
a városé, szomorú a zene,
gyászdal. Hol tompán, hol kegyetlenül
ömlik a dallam a homály fele.

Folyóhoz érnek, amely szélesen,
csúszómászóként – háta sárga csík –
a lámpasor alól a végtelen
sötétségbe hánykolódva folyik.

Egy híd falának vetik hátukat,
megkavarják az embertömeget,
mint faunok, kik mocsárnál állanak
s iszap zöldjébe fúrják kezüket.

Föláll az egyik. Hold hava elé
fekete lárvát rak. Az éjszaka,
mely ólomként süllyed a föld felé,
házakat nyom ön-vájataiba.

A városok válla megroppan. Egy
háztetőn pirosan fölcsap a láng.
Szétvetett lábbal fönt sötétlenek
s mint macskák, vinnyognak az ég iránt.

Egy szobában, csupa éji homály,
vajúdó nő kínjában nyöszörög,
erős teste a párnákból kiáll,
s ágya körül óriás ördögök.

Reszkető kézzel megkapaszkodik.
Dülöng a szoba a jajszó alatt.
S jön a gyümölcs. Az öl pirosodik
s a gyümölcstől vérzőn kettészakad.

Az ördögök nyaka szörnyen kinyúlik,
nincs feje a gyereknek. Magasan
tartja az anyja. Hátában megugrik
az iszony békája, s ő elzuhan.

De a démonok már hatalmasak.
Szarvuk kettéhasítja az eget.
Földrengést hajt a városok alatt
patájuk, rajta lángok kéklenek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Georg Heym
A városok démonai[2379]

Városok éjét járják, amelyek
feketén ~~lapulnak~~ |bujnak| ~~lábak~~ |lábaik| alatt.
Fekete füst= s szénkorom-fellegek
mint matrózszakáll lepik állukat.

Hosszú árnyuk háztengerben inog
s kioltja az utcák lámpasorát.

[SZABÓ LŐRINC]:
Georg Heim* : 1887-1912
A városok démonai[2380]

Városok éjét járják, amelyek
feketén bújnak meg lábuk alatt.
Fekete füst- s szénkoromfellegek
mint matróz-szakáll lepik állukat.

Hoss|*z*|ú árnyuk háztengeren inog
s kioltja az utcák lámpasorát.

[2377] HDS.186-187 ME.14-15
[2378] HKV.16-18; K.II.420
[2379] Ms 4657/196.I.-III. (*kézírás*)
* *sic!*
[2380] Ms 4657/616.I-III. (*gépírás, kézzel javítva*)
[2381] különírás jele!+
[2382] egybehúzva!+
[2383] egybehúzva!

A ~~flaszteren~~ |kövön| sulyos ködként kavarog
s /házról-házra, /lassan/ ~~xxx~~ |topog| tovább.

Féllábuk|~~at~~| egy téren ~~megvetik~~ |terpeszkedik|,
a másik egy toronyra térdepel:
igy merednek, föl,– fönt eső esik,
s ~~p~~Pán-sipjuk a viharban énekel.

Lábuknál a várostenger zsibong:
körtánc, szomorú zene zúgja nagy
gyászdalát. ~~s~~Süvit vagy tompán jajong:
~~s váltakozik, ahogy~~ |~~x~~ hangot vált, ahogy ez| magasba csap.

A folyónál |járnak|, ~~x~~ széles, ~~és~~ komor
hüllő partján, a fénnyel=pettyezett
hát mentén; ~~mentek még~~ |a ködös ködöt| ~~sötétbe foly~~ |~~xxxx~~|locsol,
~~és~~ |~~még~~| ~~feketébe vonja~~ |s az tovább feketíti| az eget.

Egy-egy hidfőhöz dőlnek sulyosan
az emberrajba nyutják karjukat,
láp-parti faun-nép, mely kiváncsian
~~sárba tur, lesni,~~ |lesi karjával,| mit rejt az iszap.

Egyik feláll. A fehér hold~~xxxxx~~ +[2381]elé
~~sötét, feketébb~~ fekete lárvát akaszt. Komorabb
ólomsuly az ég és mélyebb sötét
aknájába ~~xxxx~~ |nyomja| a házakat.

~~Roppan~~ Reccsen a városok válla. Törik
a tető, ~~és viszi~~ |és máris| ~~rőt tűz~~ |láng| önti el.
Ormokra ülnek, lábuk szétvetik,
s mint macskák nyávognak az égre fel.

Egy sötét szobában egy vajudó nő
rettenetes ~~xxxx~~ jajgatása üvölt.
Szörny teste, párn~~xx~~áin, dagadva túlnő,
körötte állnak a nagy ördögök.

Vajudó~~xxx~~ pad~~xx~~ot markol az ököl.
|Az| Orditásá~~t~~.[2382]tól ~~inog-leng~~ |a| szoba inog.
Jön a magzat. Hosszant tátong az öl
~~s vérezve el~~|s elválasztja|~~válik~~ |~~el~~| ~~a magzata~~ |a véres magzatot.|

Zsiráffá nyúló~~xxxx~~ ördög|i|=+[2383]nyakak!
A gyermeknek nincs feje. ~~Emeli~~ |Az anya|
~~az anya~~ |emeli.| ~~Hanyatt dől.Végigszalad~~ |Eldől. Hátán átszalad|
~~hátán~~ a borzadály békaujj~~xx~~borzalma.

De a démonok: egy-egy góliát.
Szarvuk vörösre tépi az eget.
Földrengés dördül a városon át
patáikxx, mely ~~lángban~~ |tűztől| sistereg.
SZL.

Bp 1956 XII 19

~~a~~|*A*| kövön nehé~~t~~|z| ködként kavarog
s házról-házra, lassan mászik tovább.

Féllábuk egy téren terpeszkedik,
a másik egy toronyra térdepel:
így merednek, föl; fönt eső esik,
s Pán-sípjuk a viha~~x~~|*r*|ban énekel.

Lábuknál a várostenger zsibong:
körtánc, szomorú zene zúgja nagy
gyászdalát. Süvít vagy tompán jajong
a hangváltásuk, ahogy föl- ^lecsap.

A folyónál járnak, széles, komor
hüllő pa~~t~~rtján, a fénnyel-pettyezett
hát mentén; az sötét ködöt locsol,
mely tovább feketíti az eget.

Egy-egy hídfő~~nek~~|*höz*| dőlnek, súlyosan,
s az emberrajba nyújtják ka~~t~~|*r*|jukat,
láp-parti faun-nép, mely kiváncsian
lesi karjával, mit rejt az iszap.

Egyik feláll. A fehér hold elé
fekete lárv~~g~~át akaszt. Komorabb
ólomsú~~k~~|*l*|y az ég és mélyebb sötét
aknájába nyomja a házakat.

Városok válla reccsen. Betörik
a tető, és vörös láng önti el.
Ormokra ülnek, lábuk szétvetik,
s mint macskák nyávognak az égre fel.

Egy sötét szob~~x~~ában egy vajudó nő *(rövid u!)*
irtózatos jajgatása üvölt.
~~T~~|*t*|este /~~p~~|*P*|át~~t~~|*r*|~~x~~náin/, kidagadva, túlnő;
most k~~x~~öré állnak a nagy ördögök.

Vajúdó-padot markol az ököl.
Az üvöltéstől a szoba inog.
Mindjárt ~~xxx~~|*meg*|lesz! Hosszant tátong az öl
s elválasztja a v~~a~~|*é*|res magzatot.

Zsiráffá nyúlnak az ördög-nyakak.
A gyermeknek nincs feje. Az anya
emeli. Eldől. Hátán ~~xxxxx~~ átszalad
a ~~xxxxx~~ |*rémület*| békaújjborzama.**

De a démonok: egy-egy góliát!
Szarvuk vörösre tépi az eget.
Földrengés dördűl a vár^oson át
patáiktól, mely tűz~~xxx~~|*ben*| sistereg.

F~~t~~orditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A városok démonai[2384]
Die Dämonen der Städte

Városok éjét járják, amelyek
feketén bújnak meg lábuk alatt.
Fekete füst- s szénkoromfellegek
mint matróz-szakáll lepik állukat.

Hosszú árnyuk háztengeren inog
s kioltja az utcák lámpasorát.
A kövön nehéz ködként kavarog
s házról-házra, lassan mászik tovább.

Féllábuk egy téren terpeszkedik,
a másik egy toronyra térdepel:
így merednek, föl; fönt eső esik,
s Pán-sípjuk a viharban énekel.

Lábuknál a várostenger zsibong:
körtánc, szomorú zene zúgja nagy
gyászdalát. Süvít vagy tompán jajong
a hangváltásuk, ahogy föl-lecsap.

A folyónál járnak, széles, komor

** *sic!*
[2384] ÖB.I.125-126

hüllő partján, a fénnyel-pettyezett
hát mentén; az sötét ködöt locsol,
mely tovább feketíti az eget.

Egy-egy hídfőhöz dőlnek, súlyosan,
s az emberrajba nyújtják karjukat,
láp-parti faun-nép, mely kiváncsian
lesi karjával, mit rejt az iszap.

Egyik feláll. A fehér hold elé
fekete lárvát akaszt. Komorabb
ólomsúly az ég és mélyebb sötét
aknájába nyomja a házakat.

Városok válla reccsen. Betörik
a tető, és vörös láng önti el.
Ormokra ülnek, lábuk szétvetik,
s mint macskák nyávognak az égre fel.

Egy sötét szobában egy vajudó nő
irtózatos jajgatása üvölt.
Párnáin teste kidagadva, túlnő;
most köré állnak a nagy ördögök.

Vajúdó-padot markol az ököl.
Az üvöltéstől a szoba inog.
Mindjárt meglesz! Hosszant tátong az öl
s elválasztja a véres magzatot.

Zsiráffá nyúlnak az ördög-nyakak.
A gyermeknek nincs feje. Az anya
emeli. Zuhan. Hátán átszalad
a rémület békaújjborzalma.

De a démonok: egy-egy góliát!
Szarvuk vörösre tépi az eget.
Földrengés dördűl a városon át
patáiktól, mely tüzben sistereg.

[>*337*] G. HEYM:
Die Professoren[2385]

Zu vieren sitzen sie am grünen Tische,
Verschazt in seines Daches hohe Kanten.
Kahlköpfig hocken sie in den Folianten,
Wie auf dem Aas die alten Tintenfische.

Manchmal erscheinen Hände, die bedreckten
Mit Tintenschwärze. Ihre Lippen fliegen
Oft lautlos auf. Und ihre Zungen wiegen
Wie rote Rüssel über den Pandekten.

Sie scheinen manchmal ferne zu verschwimmen,
Wie Schatten in der weißgetünchten Wand.
Dann klingen wie von weitem ihre Stimmen.

Doch plötzlich wächst ihr Maul. Ein weißer Sturm
Von Geifer. Stille dann. Und auf dem Rand
Wiegt sich der Paragraph, ein grüner Wurm.

[SZABÓ LŐRINC]:
Georg He ym* (1887-1912)
A professzorok[2386]

A~~z~~ zöld asztalnál ülnek, négyesével,
magas födelek védsánca mögött,
kopaszon, vén fóliánsok között:
tintahalak, melyeknek dög az étel.

Olykor kezek tűnnek föl, tinta-ocsmány
nyulványok. Ajkuk náha** hangtalan
tátog. És lengő nyelvük úgy suhan
a Szabályzaton, mint egy vörös orrmány.

Olykor mintha mind elmosódna, messze,
suhanó árnyak a meszelt falon.
Szavuk ilyenkor mintha tovaveszne.

De szájuk, ím, nagyra nő. Dühe lángol,
fehér hab. Aztán csönd. S az asztalon
a Paragrafus zöld fénye ficánkol.

[SZABÓ LŐRINC]:
A professzorok[2387]
Die Professoren

A zöld asztalnál ülnek, négyesével,
magas födelek védsánca mögött,
kopaszon, vén fóliánsok között:
tintahalak, melyeknek dög az étel.

Olykor kezek tűnnek föl, tinta-ocsmány
nyúlványok. Ajkuk néha hangtalan
tátog. És lengő nyelvük úgy suhan
a Szabályzaton, mint egy vörös ormány.

Olykor mintha mind elmosódna, messze,
suhanó árnyak a meszelt falon.
Szavuk ilyenkor mintha tovaveszne.

De szájuk, ím, nagyra nő. Dühe lángol,
fehér hab. Aztán csönd. S az asztalon
a Paragrafus zöld fénye ficánkol.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*338*] G. HEYM:
Ophelia[2388]

I

Im Haar ein Nest von jungen Wasserratten,
Und die beringten Hände auf der Flut
Wie Flossen, also treibt sie durch den Schatten
Des großen Urwalds, der im Wasser ruht.

Die letzte Sonne, die im Dunkel irrt,
Versenkt sich tief in ihres Hirnes Schrein.

[SZABÓ LŐRINC]:
Georg Heym /1997* –1912/
Ophelia[2389]
|*I.*|

Haja vízipatkányfiókafészek
és gyűrűs keze az áron lebeg,
úgy sodorja árnyai közt az élet,
az őserdő, mely a vízben lebeg.

A búcsúzó nap néha föllobog
s mélyen agya dobozába merűl.

2385 HDS.157
* *sic!*
2386 Ms 4657/615 (*géppírás*)
2387 ÖB.II.695-696
** *sic!*
2388 HDS.160-162; ME.62-63
* *sic!*
2389 Ms 4657/617.I-III. (*írógép; kézzel javítva*)

Warum sie starb? Warum sie so allein
Im Wasser treibt, das Farn und Kraut verwirrt?

Im dichten Röhricht steht der Wind. Er scheucht
Wie eine Hand die Fledermäuse auf.
Mit dunklem Fittich, von dem Wasser feucht
Stehn sie wie Rauch im dunklen Wasserlauf,

Wie Nachtgewölk. Ein langer, weißer Aal
Schlüpft über ihre Brust. Ein Glühwurm scheint
Auf ihrer Stirn. Und eine Weide weint
Das Laub auf sie und ihre stumme Qual.

II

Korn. Saaten. Und des Mittags roter Schweiß.
Der Felder gelbe Winde schlafen still.
Sie kommt, ein Vogel, der entschlafen will.
Der Schwäne Fittich überdacht sie weiß.

Die blauen Lider schatten sanft herab.
Und bei der Sensen blanken Melodien
Träumt sie von eines Kusses Karmoisin
Den ewigen Traum in ihrem ewigen Grab.

Vorbei, vorbei. Wo an das Ufer dröhnt
Der Schall der Städte. Wo durch Dämme zwingt
Der weiße Strom. Der Widerhall erklingt
Mit weitem Echo. Wo herunter tönt

Hall voller Straßen. Glocken und Geläut.
Maschinenkreischen. Kampf. Wo westlich droht
In blinden Scheiben dumpfes Abendrot,
In dem ein Kran mit Riesenarmen dräut,

Mit schwarzer Stirn, ein mächtiger Tyrann,
Ein Moloch, drum die schwarzen Knechte knien.
Last schwerer Brücken, die darüber ziehn
Wie Ketten auf dem Strom, und harter Bann.

Unsichtbar schwimmt sie in der Flut Geleit,
Doch wo sie treibt, jagt weit der Menschenschwarm
Mit großem Fittich auf ein dunkler Harm,
Der schattet über beide Ufer breit.

Vorbei, vorbei. Da sich dem Dunkel weiht
Der westlich hohe Tag des Sommers spät.
Wo in dem Dunkelgrün der Wiesen steht
Des fernen Abends zarte Müdigkeit.

Der Strom trägt weit sie fort, die untertaucht,
Durch manchen Winters trauervollen Port.
Die Zeit hinab. Durch Ewigkeiten fort,
Davon der Horizont wie Feuer raucht.

Mért halt meg? Mért uszik oly egyedűl
a vízben, mely páfrányt visz és gyomot?

A nádsűrűben áll a szél. Keze
felrezzenti a denevéreket.
Komor szárnyuk lucskosan s fekete
füst gyanánt áll a vizfolyás felett,

éji felhő gyanánt. A szép halott
keblén fehér ángolna siklik át.
Homlokán fénybogár. És fűz susog,
rásírja lombját s néma bánatát.

|•/•| ~~Forditotta: Szabó Lőrinc~~

Heym, Ophelia, másdik* rész.
- 2 –
II.

Búzatáblák. Rőt izzad~~xx~~|*ás*| ~~x~~ a dél.
Sárga szelek közt alszik rét s ~~xxx~~ mező.
Ő jön. Halk madár, elszenderedő.
Hattyú borúl rá, két szárny, hófehér.

~~x~~ Két szem~~h~~eheja két zárt, kék virág.
S mig fény csattan a kaszák ércein,
örök sírjában ő egy karmazsin
csók örök álmát álmodja tovább.

És ring, tovább. Oda, hol partig ér
a városi zaj. Hol gátak között
~~xxx~~|*fut*| a szűk folyó. Még soká dörög
a messzi visszhang. Utca, szenvedély

kiséri. S tornyok és harangzene.
Gépzúgás. Harc. Hol az ablakon
tompa alkonypír gyúl ki nyugaton,
~~é~~s roppant daru óriás vaskeze

fenyeget, mint ~~xx~~ zsarnok, mint uj Moloch,
szolgái közt, kik körűltérdelik.
És még tovább, a nehéz hidakig,
melyek láncba igézik a folyót.

•/•

Heym, Ophelia – 3 – második rész.

Az úszó nem látszik, viszi az ár.
De bárhol ring, vad gond riasztja fel
a népet, nagyszárnyú madár, amely
sötét árnyával a két partra száll.

~~xxxx~~ |*De ő*| ring, tovább. Mert ~~xxx~~ szürkűlni ~~b~~vágy
a nyárutó ünnepi alkonya
s a sötétzöld rét már mutatja a
távoli este gyöngéd bánatát.

~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
Ring a folyón a merülő halott,
ring, sok gyászos kikötőn s télen át.
Az időn, le. ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ |Az örökléten át,|
mely körött~~xxx~~|*e*| füstöl és lobog.

Szabó Lőrinc forditása

[SZABÓ LŐRINC]:
Heym, Ophelia, másdik* rész.
– 2 –[2390]

[SZABÓ LŐRINC]:
Ofélia[2391]
Ophelia
1

Haja vízipatkányfiókafészek
és gyűrűs keze az áron lebeg,
úgy sodorja árnyai közt az élet,
az őserdő, mely a vízben lebeg.

A búcsúzó nap néha föllobog
s mélyen agya dobozába merűl.
Mért halt meg? Mért úszik oly egyedűl
a vízben, mely páfrányt visz és gyomot?

A nádsürüben áll a szél. Keze

[TÓTH JUDIT]:
Ofélia[2392]
Ophelia
I

Hajában vizipatkány kölyke fészkel,
Lebegve úszik, sodró ár alatt,
Mint uszonyokkal, billeg két kezével,
A mélyben őserdők áramlanak.

A végső nap is éjszakára vált
Agyának mélyén, nem virrad soha.
Miért halt meg? Miért szállt egymaga
Vízre? Itt nem lel, csak füvet, hinárt.

A nádban áll a szél. Fel-felriad

* *sic!*
* *sic!*
2390 Ms 4657/618.I-II. (*írógép; kézzel javítva*)
2391 ÖB.II.844-845
2392 HKV.60-62

II.
Búzatáblák. Rőt izzad~~xx~~|*ás*| ~~x~~ a dél.
Sárga szelek közt alszik rét s ~~xxx~~mező.
Ő jön. Halk madár, elszenderedő.
Hattyú borúl rá, két szárny, hófehér.

~~x~~ Két szem~~x~~ehéja két zárt, kék virág.
S mig fény csattan a kaszák ércein,
örök sírjában ő egy karmazsin
csók örök álmát álmodja tovább.

És /ring, / tovább/. Oda, hol partig ér
a városi zaj. Hol gátak között
~~xxx~~|*fut*| a szűk folyó. Még soká dörög
a messzi visszhang. Utca, szenvedély

kiséri. S tornyok és harangzene.
Gépzúgás. Harc. ~~Hol~~ |*ott, hol*| az ablako~~x~~|*n*|~~xx~~
tompa alkonypír gyúl ki nyugaton,
~~x~~s roppant daru óriás vaskeze

fenyeget, mint ~~x~~ zsarnok, mint uj Moloch,
szolgái közt, kik körűltérdelik.
És még tovább, a nehéz hidakig,
melyek láncba ~~igézik~~ |*kötözik*| a folyót.
•/•
Heym, Ophelia – 3 – második rész.
Az úszó nem látszik, viszi az ár.
De bárhol ring, vad gond riasztja fel
a népet, nagyszárnyú madár, amely
sötét árnyával a két partra száll.

~~xxxx~~ |*De ő*| ring, tovább. Mert ~~xxx~~ sz~~o~~ürkűlni ~~b~~vágy
a nyárutó ünnepi alkonya
s a sötétzöld rét már mutatja a
távoli este gyöngéd bánatát.

~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
Ring a folyón a merűlő halott,
ring, sok gyászos kikötőn s télen át.
Az időn, le. ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ |Az örökléten át,|
|~~a~~|mely körött~~xx~~|*e*| füstöl|*ög*| és lobog.

felrezzenti a denevéreket.
Komor szárnyuk lucskosan s fekete
füst gyanánt áll a vízfolyás felett,

éji felhő gyanánt. A szép halott
keblén fehér ángolna siklik át.
Homlokán fénybogár. És fűz susog,
rásírva lombját s néma bánatát.

2
Búzatáblák. Rőt izzadás a dél.
Sárga szelek közt alszik rét s mező.
Ő jön. Halk madár, elszenderedő.
Hattyú borúl rá, két szárny, hófehér.

Két szemhéja két zárt, kék virág.
S mig fény csattan a kaszák ércein,
örök sírjában ő egy karmazsin
csók örök álmát álmodja tovább.

És tovább ring. Oda, hol partig ér
a városi zaj. Hol gátak között
fut a szűk folyó. Még soká dörög
a messzi visszhang. Utca, szenvedély

kíséri. S tornyok és harangzene.
Gépzúgás. Harc. Ott, hol az ablakon
tompa alkonypír gyúl ki nyugaton
s roppant daru óriás vaskeze

fenyeget, mint zsarnok, mint uj Moloch,
szolgái közt, kik körültérdelik. –
És még tovább, a nehéz hidakig,
melyek láncba kötözik a folyót.

Az úszó nem látszik, viszi az ár.
De bárhol ring, vad gond riasztja fel
a népet, nagyszárnyú madár, amely
sötét árnyával a két partra száll.

De ő ring, tovább. Mert szürkülni vágy
a nyárutó ünnepi alkonya
s a sötétzöld rét már mutatja a
távoli este gyöngéd bánatát.

Ring a folyón a merülő halott,
ring, sok gyászos kikötőn s télen át.
Le, az időn. Az örökléten át,
mely körötte füstölög és lobog.

Pár denevér, tajtéktól nedvesek,
Szárnyuk sötét, az árny, az éj dagad,
Állnak, mint füstcsomók a víz felett.

Vagy éji felhők. Fürge, hófehér
Angolna ül mellén. Bogár vakít
A homlokán, a fűz bőréhez ér,
S pergeti fájdalmára lombjait.

II
Mag, vetések, izzadt dél, sűrű nyár.
A mezőn elpilledtek a szelek.
Viselhet hattyúszárny-szemfödelet,
Hisz aludni akart – alélt madár.

Kék szemhéja lezárult csöndesen.
Hallotta, hogy dalolnak a kaszák,
S egyetlen csóknak adta át magát
Siri álmában, békén, végtelen. –

Előre hát! Ahol a városok
Moraja átcsap, s gátakig rohan
A gazdag víz, dörögve, hangosan
Csattog a visszhang, örvénylik, forog,

Utcazaj közt harangot hallani,
Gépzúgást, harcot. S este, napnyugat
Vad fényén feldagasztják árnyukat
A toronydaruk roppant karjai.

Vad homloku kényúr, bősz hatalom,
Moloch, körötte néger szolgahad,
S kínból, átokból kovácsolt hidak,
Mint láncok húznak át a folyamon.

Láthatatlan úszik az ár alatt,
S az emberraj hessenti fekete
Sas-szárnyú gondját, hessenti vele,
Mindkét parton, amerre elhalad.

Előre! A késő nap egyenest
A sötétségnek adja át magát,
Mély zöldben állnak a mezők, a fák,
Lassan pilled a késő-nyári est.

Viszi az ár mély buktatók között,
Teleken, nyarakon át bujdokol,
Örökkévaló időkben, ahol
A szemhatár, mint máglya füstölög.

Szabó Lőrinc fordítása

[>*339a*] G. HEYM:
Robespierre[2393]
(*Erster durchgeführter Entwurf*)
Er meckert vor sich hin wie eine Ziege,
Blaß, der Mund ist offen. ‹Weiß› (*unl. Wort*) er kaut.
Der Todesschweiß perlt ‹ihm› auf der Stirn.
Aus zwei Wagensprossen hängt sein nacktes Bein.

Bei jedem Stoß fliegt er vom Wagen auf.
Die Arme rasseln dann wie Schellen.
Dann jauchzt das Volk. Und Mütter heben
Die Kinder auf zu ihm, die lustig lachen.

Man kitzelt seinen Fuß. Er merkt es nicht.
Der Mund verzerrt sich, seine Zähne glänzen.
Man wartet daß er schreie, man hört keinen Laut.

Da sieht er das Schafott. Das Fallbeil glänzt.
Die Augen quellen aus den Höhlen weit.
Dumpf schlägt der Schädel auf das Wagenstroh.

[>*339*] G. HEYM:
Robespierre[2394]
Er meckert vor sich hin. Die Augen starren
Ins Wagenstroh. Der Mund kaut weißen Schleim.
Er zieht ihn schluckend durch die Backen ein.
Sein Fuß hängt nackt heraus durch zwei der Sparren.

Bei jedem Wagenstoß fliegt er nach oben.
Der Arme Ketten rasseln dann wie Schellen.
Man hört der Kinder frohes Lachen gellen,
Die ihre Mütter aus der Menge hoben.

Man kitzelt ihn am Bein, er merkt es nicht.
Da hält der Wagen. Er sieht auf und schaut
Am Straßenende schwarz das Hochgericht.

Die aschengraue Stirn wird schweißbetaut.
Der Mund verzerrt sich furchtbar im Gesicht.
Man harrt des Schreis. Doch hört man keinen Laut.

[KALÁSZ MÁRTON]:
Robespierre[2395]
Robespierre

Georg Heym

[SZABÓ LŐRINC]:
(1887-1912)
Robespierre[2396]

[SZABÓ LŐRINC]:
Robespierre[2397]
Robespierre

[2393] HDS.89
[2394] HDS.90
[2395] HKV.53
[2396] Ms 4657/619 (*gépírás; kézzel javítva*)

Mekeg magában. Szekér derekába
Mered. A nyálat ajkán átlöki,
Majd horpadt arccal visszaszürcsöli.
Kilóg a hasitékon csupasz lába.

Minden zökkenő a magasba dobja.
Karján a láncok szólnak, mint a csengők.
A virgonc kölykök, akiket a felnőtt
Tömeg fölemel, nevetik sikongva.

Lábát csiklandják. Észre sem veszi.
Megáll a szekér. Szeme fönnakad,
Ahogy a vesztőhelyet figyeli.

Tört homlokáról veríték szakad.
Száját a félelem szétfeszíti.
Várják a sikolyt. Egy hangot nem ad.

Magában mekeg. Szeme tébolyúlté:
szalmába réved. ~~x~~Fehér hab a nyála,
azt szívja be, nyeli-rágja a szája.
Csupasz lábát rács lógatja, a kordé.

Minden döccenő feldobja. A karján
bilincsként csörren ilyenkor a lánca.
Körötte száz gyermek hejehujája,
ki~~k~~tet tömeg fölé tart az anyja: hadd lám!

Talpát csiklandják, észre sem veszi.
A kocsi ~~felnéz~~megáll. Ő felnéz s amint
meglátja a nyaktilót, kiveri

a verejték. Arca ölt hamuszínt.
Szája szörny fin~~o~~torban kezd rán~~f~~gani.
Várják, |*hogy*| üvölt~~xxx~~. De egy ~~e~~|*h*|angja sincs.

Magában mekeg. Szeme tébolyúlté:
szalmába réved. Fehér hab a nyála,
azt szívja be, nyeli-rágja a szája.
Csupasz lábát rács lógatja, a kordé.

Minden döccenő feldobja. A karján
bilincsként csörren ilyenkor a lánca.
Körötte száz gyermek hejehujája,
kit tömeg fölé tart az anyja: hadd lám!

Talpát csiklandják észre sem veszi.
A kocsi áll már. Ő felnéz s amint
meglátja a nyaktilót, kiveri

a verejték. Arca ölt hamuszínt.
Szája szörny fintorban kezd rángani.
Várják: üvöltsön: De egy hangja sincs.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*340a*] GEORG TRAKL:
Im Winter[2398]
(1. Fassung)

Wenn der Schnee ans Fenster fällt,
Lang die Abendglocke läutet,
Vielen ist der Tisch bereitet
Und das Haus ist wohlbestellt.

Mancher auf der Wanderschaft
Kommt ans Tor auf dunklen Pfaden.
Seine Wunde voller Gnaden
Pflegt der Liebe sanfte Kraft.

O! des Menschen bloße Pein.
Der mit Engeln stumm gerungen,
Langt von heiligem Schmerz bezwungen
Still nach Gottes Brot und Wein.

[ERDÉLYI Z. JÁNOS]:
Télen II.[2399]
Im Winter
(Téli este, 1. változat)

Ablakra ha jull a hó
hosszan zengő estharanggal,
sok vendéget vár az asztal,
és a hajlék enyhadó.

Vándorlásból némelyik
sötét úton ér a házba.
Kegyes sebhelye vigyázza
szeretet lágy fényeit.

Puszta kín az emberé!
Némán küzdvén angyalokkal,
legyőzetve fájdalommal,
nyúl bor és kenyér felé.

[JOÓS ERNŐ]:
(…)[2400]

Sebeit kegyelettel ápolja
Odaadó gyengéd szeretet.

Oh! te puszta emberi kín.
Némán harcol az angyallal,
Szent fájdalom szorongatja, de óhajtja
Szótalanul, Isten kenyerét és borát.

[>*340*] GEORG TRAKL:
Ein Winterabend[2401]
(2. Fassung)

Wenn der Schnee ans Fenster fällt,
Lang die Abendglocke läutet,
Vielen ist der Tisch bereitet,
Und das Haus ist wohlbestellt.

Mancher auf der Wanderschaft
Kommt ans Tor auf dunklen Pfaden.
Golden blüht der Baum der Gnaden
Aus der Erde kühlem Saft.

Wanderer tritt still herein;
Schmerz versteinerte die Schwelle.
Da erglänzt in reiner Helle
Auf dem Tische Brot und Wein.

[ERDÉLYI Z. JÁNOS]:
Téli este[2402]
Ein Winterabend
(2. változat)

Ablakra ha hull a hó
hosszan zengő estharanggal,
sok vendéget vár az asztal,
és a hajlék enyhadó.

Vándorlásból mindegyik
sötét úton ér a házba,
kegyelem-fa arany ága
issza föld hűs nedveit.

A vándor halkan betér;
küszöbre kövül a bánat.
Tiszta ragyogásban állnak
asztalon bor és kenyér.

[HÁRS ERNŐ]:
Téli este[2403]

Ha ablakba hull a hó
s hosszan cseng az est harangja,
megterítettek sokakra,
s a ház ellátása jó.

Egy-egy vándor érkezik
sötét útról kapujába.
A kereszt, virágban állva,
mélyből gyűjti nedveit.

Megkövesült fájdalom
a küszöb. Belép a vándor.
Szeplőtlen fényben világol
kenyér s bor az asztalon.

[JOÓS ERNŐ]:
Egy téli est[2404]

Ablakpárkányra hull a hó,
Hosszan kong az est harangja,
Terített asztal vár a népre,
Mindennnel el van látva a ház.

Vannak akik vándorútról
Zord ösvényről fordulnak be.
Aranyban fürdik a kegyelem fája
Nedvét szívja hűvös földből.

[RÁBA GYÖRGY]:
Téli este[2405]

Ha az ablak csupa hó,
S a harangszó lassan elhal,
Roskadásig telt az asztal,
S az egész ház csilló.

A kapuhoz közelít,
Ki a sötét ösvényt járta.
A kegyelem arany-ága
Hideg földből kivirít.

[SZABÓ LŐRINC]:
Téli este[2406]
Ein Winterabend

Ha indul a hófuvás,
nagy jel zeng az estharanggal,
sok vendéget vár az asztal
s menedék és kincs a ház.

Mindenütt jár valaki,
hozzák sötét éji útak.
A keresztfán lángra gyúlnak
a föld hűvös nedvei.

[2397] ÖB.II.679-680
[2398] TD.I.383
[2399] TMO.249
[2400] HDN.68
[2401] TD.I.102
[2402] TMO.79-80
[2403] HEH.129
[2404] HDN.68,106
[2405] RN.164
[2406] ÖB.I.142; GTV.118

Félénken tér be a vándor;
Kővé lett a küszöb a jajtól.
Ott ragyog tiszta fényben
Az asztalon kenyér és bor.

Vándor lép be lábhegyen:
Útja, mint a kín, kemény volt.
Az asztalon a kenyér s bor
Sugárzik szép fényesen.

Vándor lép be; fájdalom
kövesedik a küszöbre.
S bor és kenyér tündökölve
ragyog fel az asztalon.

[>*341*] TRAKL:
Verklärter Herbst[2407]

Gewaltig endet so das Jahr
mit goldnem Wein und Frucht der Gärten.
Rund schweigen Wälder wunderbar
und sind des Einsamen Gefährten.

Da sagt der Landmann: Es ist gut.
Ihr Abendglocken lang und leise
gebt noch zum Ende frohen Mut.
Ein Vogelzug grüßt auf der Reise.

Es ist der Liebe milde Zeit.
Im Kahn den blauen Fluß hinunter
wie schön sich Bild an Bildchen reiht –
das geht in Ruh und Schweigen unter.

[ERDÉLYI Z. JÁNOS]:
Megdicsőült ősz[2408]

Hatalmas véget ér az év,
arany borral, gyümölccsel áldoz.
Körben az erdők csöndje szép,
bennük lel társra a magányos.

És szól a gazda: ez derék.
Ti estharangok, halkan-hosszan
adjatok a véghez is víg kedélyt.
Madárraj int elindulóban.

Ez a szeretet lágy kora.
Kéklő folyó sodorta sajkán
mi szépen jő képek sora –
nyugalmas hallgatásba tartván.

[FALUDY GYÖRGY]:
Gyönyörű ősz[2409]

Hatalmasan jön az év vége:
a fák gyümölcse, aranyló bor,
s az erdőség körötted: kóbor
magányod társa, menedéke.

A gazda így szól: minden jól van.
Az estharang oly hosszan, lágyan
bong, hogy felvidulsz. Madárszárnyak
integetnek elutazóban.

Áldozz a szende szerelemnek!
Egy csónak a folyón lecsorgat,
útján festménybe olvad majd eltűnik.
Megtért a csendhez.

[HÁRS ERNŐ]:
Téli este[2410]

Ha ablakba hull a hó
s hosszan cseng az est harangja,
megterítettek sokakra,
s a ház ellátása jó.

Egy-egy vándor érkezik
sötét útról kapujába.
A kereszt, virágban állva,
mélyből gyűjti nedveit.

Megkövesült fájdalom
a küszöb. Belép a vándor.
Szeplőtlen fényben világol
kenyér s bor az asztalon.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tündöklő ősz[2411]

Hatalmasan zárul az év,
arany borral, kerti gyümölccsel.
Erdőborította vidék
kisér csodájával, a csönddel.

A gazda mondja: ez derék.
Óh, halk és elnyult estharangszó,
adj a véghez is friss erőt.
Vándormadár szól a magasból.

A szív most jóságot tanúl.
A kék folyón aláevezve
nézem, kép képhez hogy simúl –
Hallgatva borúl ránk az este.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tündöklő ősz[2412]
Verklärter Herbst

Hatalmasan zárúl az év,
arany borral, kerti gyümölccsel.
Erdőboritotta vidék
kisér csodájával, a csönddel.

A gazda mondja: ez derék.
Óh, halk és elnyult estharangszó,
adj a véghez is friss erőt.
Vándormadár szól a magasból.

A szív most jóságot tanúl.
A kék folyón aláevezve
nézem, kép képhez hogy simúl –
Hallgatva borúl ránk az este.

[TANDORI DEZSŐ]:
Átszellemült ősz[2413]

Az év most roppant révbe ér,
Gyümölcs-súllyal, arany borokkal,
Erdők csodás csendje a tér,
Vonul magányos vándorokkal.

Szól a földmíves: Így elég.
Estharangok lassú szavával
Add még bátor derűnk, te vég.
Búcsút int egy vándor madárraj.

Szeretni jő szelíd idő.
A kék folyón sajkádnak útja
Csöpp képet képre hív elő.
Ezt mind a néma csönd lehúzza.

[>*342*] FRANZ WERFEL:
An den Leser[2414]

Mein einziger Wunsch ist, dir, o Mensch verwandt zu sein!
Bist du Neger, Akrobat, oder ruhst du noch in tiefer Mutterhut,
Klingt dein Mädchenlied über den Hof, lenkst du dein Floß im Abendschein,
Bist du Soldat, oder Aviatiker voll Ausdauer und Mut.

Trugst du als Kind auch ein Gewehr in grüner Armschlinge?
Wenn es losging, entflog ein angebundener Stöpsel dem Lauf.
Mein Mensch, wenn ich Erinnerung singe,
Sei nicht hart, und löse dich mit mir in Tränen auf!

Denn ich habe alle Schicksale durchgemacht. Ich weiß
Das Gefühl von einsamen Harfenistinnen in Kurkapellen,
Das Gefühl von schüchternen Gouvernanten im fremden Familienkreis,
Das Gefühl von Debutanten, die sich zitternd vor den Souffleurkasten stellen.

Ich lebte im Walde, hatte ein Bahnhofsamt,
Saß gebeugt über Kassabücher, und bediente ungeduldige Gäste.
Als Heizer stand ich vor Kesseln, das Antlitz grell überflammt,
Und als Kuli aß ich Abfall und Küchenreste.

So gehöre ich dir und Allen!
Wolle mir, bitte, nicht widerstehn!
O, könnte es einmal geschehn,
Daß wir uns, Bruder, in die Arme fallen!

WERFEL:

[JÉKELY ZOLTÁN]:

2407 TD.I.37
2408 HHÉ.18
2409 FT.590
2410 HEH.129
2411 SzLV.378
2412 ÖB.I.133; GTV.55
2413 TDMR.205
2414 ME.239
2415 WFG.10

An den Leser[2415]

Mein einziger Wunsch ist, Dir, o Mensch verwandt zu sein!
Bist Du Neger, Akrobat, oder ruhst Du noch in tiefer Mutterhut,
Klingt Dein Mädchenlied über den Hof, lenkst Du Dein Floß im Abendschein,
Bist du Soldat oder Aviatiker voll Ausdauer und Mut.

Trugst Du als Kind auch ein Gewehr in grüner Armschlinge?
Wenn es losging, entflog ein angebundener Stöpsel dem Lauf.
Mein Mensch, wenn ich Erinnerung singe,
Sei nicht hart und löse Dich mit mir in Tränen auf!

Denn ich habe alle Schicksale durchgemacht: Ich weiß
Das Gefühl von einsamen Harfenistinnen in Kurkapellen,
Das Gefühl von schüchternen Gouvernanten im fremden Familienkreis,
Das Gefühl von Debutanten, die sich zitternd vor den Souffleurkasten stellen.

Ich lebte im Walde, hatte ein Bahnhofsamt,
Saß gebeugt über Kassabüchern und bediente ungeduldige Gäste.
Als Heizer stand ich vor Kesseln, das Antlitz grell überflammt,
Und als Kuli aß ich Abfall und Küchenreste.

So gehöre ich Dir und Allen!
Wolle mir, bitte, nicht widerstehn!
Oh könnte es einmal geschehn,
Daß wir uns, Bruder, in die Arme fallen!

Az olvasóhoz[2416]

Egyetlen kívánságom az, hogy, ember, rokonod legyek!
Légy néger, vagy erőművész, pihenj a csendes anyaölbe még,
udvart zengessen lány-dalod, vagy alkonyfényben tutajod vezesd,
vagy légy katona, repülő, csupa kitartás, hősiség.

Mint gyermek, hordoztál te is puskát zöld hevederben,
ha elsütötted, megkötött dugó repült ki hirtelen.
Ha emberekről dalolok, ember,
ne légy rideg, de könnyezésben olvadj fel velem.

Mert végigéltem minden sorsot. Tudom én
az árva hárfaművésznő a fürdő-zenekarban mit érez,
s mit az idegen családi körben a nevelőnőcske szegény,
s a kezdők, kik reszketve állnak a sugó üregéhez.

Erdőn is éltem, vasúti tiszt valék,
görbedtem kasszakönyv felett, s a vendégekkel bajom épp elég volt.
Mint fűtő álltam a kazán előtt, azt hittem, a szemem kiég,
s mint kuli, szemetet majszoltam s hulladékot.

Igy tartozom mindenkihez s tehozzád!
Ellenállni ne akarj hát nekem!
Ó, bár megérnők egyszer idelenn,
hogy testvérek, egymás karjába rogynánk!

[MÁRAI SÁNDOR]:
Az olvasóhoz[2417]

Egyetlen vágyam, ó ember, valahogy rokonod lehessek,
lehetsz néger vagy akrobata, szunnyadhatsz még az anyaméhben,
lánykadalod udvar felett leng, vagy tutajod hajtod az estbe,
katona lehetsz vagy pilóta s szárnyalhatsz bátran fönn a légben.

Volt neked is puskád gyermekkorodban, zöld karszíjjal ékes,
s ha elpukkadt, kötött dugót lökött csöve a levegőbe?
Emberem, ha emléket zeng dalom e távoli és édes
időről, ne légy komor, olvadj föl velem egy csöpp könnybe!

Mert én már minden sorsot végigéltem. És jól ismerem
magányos hárfásnő mit érez, Ila ott ül a fürdőhelyek
zenekarában s elfogódott nevelőnők az idegen
családi körben és színész, ha súgólyuk előtt hebeg.

Erdőben éltem s vasúti hivatalom volt. Pénztárkönyvek
fölött görnyedtem s kiszolgáltam ideges vendégeket,
voltam fűtő s kazán előtt álltam, míg arcom lángvörösre
izzott s voltam kuli és ettem konyhamáradlékot és szemetet!

Így tartozom hozzád s Mindenkihez!
Kérlck, ne akarj dacolni velem,
Ó, ha egyszer lehetne, emberem,
válladon, mint egy testvér vállán pihenni meg!

[RÓNAY GYÖRGY]:
Az olvasohóz[2418]
An den Leser

Egyetlen vágyam, ó ember, rokonnak lenni veled!
Légy néger, akrobata, vagy pihenj anyád ölén még,
lánykahangod csengjen az udvaron, vezesd tutajod alkonyi ár felett,
légy katona, repülő, csupa kitartás és merészség.

Hordtál te is gyerekkorodban zöld szíjas puskát válladon?
Ha elsült, a rákötött dugó kipattant hirtelen.
Embertestvér, ha emlékedről szól dalom,
ne légy rideg, oldódj föl közös könnyekben velem!

Mert én átéltem minden sorsot. Tudom, mit éreznek szegény,
magányos hárfáslányok a szalonzenekarokban,
a félszeg nevelőnők idegen otthon ölén,
s kezdők a színpadon, a súgólyukhoz húzódva izgatottan.

Dolgoztam vasútnál, erdőben is éltem,
görnyedtem számlakönyvek fölé, kiszolgáltam türelmetlen
vendégeket,
fűtőként álltam kazánok előtt, tűztől izzott a képem,
voltam kuli, faltam hulladékot és szemetet.

Társad vagyok! Mindenki társa!
Ne zárd be előttem szívedet!
Ó, ha egy-testvér emberek
mind összeborulnánk valahára!

[SZABÓ LŐRINC]:
Az olvasóhoz[2419]
An den Leser

Egyetlen vágyam, hogy rokonod legyek, óh Ember!
Ha néger vagy, ha akrobata, vagy ha még az anyaöl mélye őriz,
ha cselédnótád zeng az udvaron át, ha tutajod vezeted az alkonyatban,
ha katona vagy, vagy aviatikus, csupa kitartás és bátorság.

Te is hordtál gyerekkorodban zöldszalagos puskát a válladon?
Mikor elsült, hozzákötött vessző repült ki a csövéből.
Embertársam, mikor emlékeinkről énekelek,
ne légy kemény és oldódj könnyekké velem együtt!

Mert én minden sorsokat végigcsináltam. Tudom,
mit éreznek a fürdőzenekarok magányos hárfásnői,
mit éreznek idegen családi körben a félénk guvernántok,
mit éreznek a debütánsok, amikor remegve odaállnak a súgólyuk elé.

Éltem erdőkben, voltam vasúti tisztviselő,
ültem pénztárkönyvek fölé görnyedve, és szolgáltam ki türelmetlen vendégeket.
Álltam, fűtőként, kazánok előtt, arcomon a láng rikító visszfénye,

---

2416 SzA.152
2417 MÖV.125-126
2418 K.II.477-478
2419 ÖB48.17; ÖB.II.25-26

és ettem mint kuli hulladékot és konyhai maradékot.

A tied vagyok hát, és mindenkié!
Ne tiltakozz, kérlek, ellenem!
Oh, bár hozná úgy egyszer a jószerencse,
hogy, testvér, egymás karjaiba hullunk!

[>*343*] WERFEL:
Ich habe eine gute Tat getan[2420]

Herz frohlocke!
Eine gute Tat habe ich getan.
Nun bin ich nicht mehr einsam.
Ein Mensch lebt,
Es lebt ein Mensch,
Dem die Augen sich feuchten,
Denkt er an mich.
Herz, frohlocke:
Es lebt ein Mensch!
Nicht mehr, nein, nicht mehr bin ich einsam,
Denn ich habe eine gute Tat getan,
Frohlocke, Herz!

Nun haben die seufzenden Tage ein Ende.
Tausend gute Taten will ich tun!
Ich fühle schon,
Wie mich alles liebt,
Weil ich alles liebe!
Hinström ich voll Erkenntniswonne!
Du mein letztes, süßestes,
Klarstes, reinstes, schlichtestes Gefühl!
W o h l w o l l e n !
Tausend gute Taten will ich tun.

Schönste Befriedigung
Wird mir zuteil:
Dankbarkeit!
Dankbarkeit der Welt.
Stille Gegenstände
Werfen sich mir in die Arme.
Stille Gegenstände,
Die ich in einer erfüllten Stunde
Wie brave Tiere streichelte.

Mein Schreibtisch knarrt,
Ich weiß, er will mich umarmen.
Das Klavier versucht mein Lieblingsstück zu tönen,
Geheimnisvoll und ungeschickt
Klingen alle Saiten zusammen.
Das Buch, das ich lese
Blättert von selbst sich auf.
… … … … … … … … … … … … … … … … . .
Ich habe eine gute Tat getan.

Einst will ich durch die grüne Natur wandern,
Da werden mich die Bäume
Und Schlingpflanzen verfolgen,
Die Kräuter und Blumen
Holen mich ein,
Tastende Wurzeln umfassen mich schon,
Zärtliche Zweige
Binden mich fest,
Blätter überrieseln mich,
Sanft wie ein dünner,
Schütterer Wassersturz.
Viele Hände greifen nach mir,
Viele grüne Hände,
Ganz umnistet
Von Liebe und Lieblichkeit
Steh ich gefangen.

Ich habe eine gute Tat getan,
Voll Freude und Wohlwollens bin ich
Und nicht mehr einsam
Nein, nicht mehr einsam.
Frohlocke, mein Herz!

WERFEL:
Ich habe eine gute Tat getan[2421]

Herz, frohlocke!
Eine gute Tat habe ich getan.
Nun bin ich nicht mehr einsam.
Ein Mensch lebt,
Es lebt ein Mensch,
Dem die Augen sich feuchten,
Denkt er an mich.
Herz, frohlocke:
Es lebt ein Mensch!
Nicht mehr, nein, nicht mehr bin ich einsam,
Denn ich habe eine gute Tat getan.

Nun haben die seufzenden Tage ein Ende.
Tausend gute Taten will ich tun!
Ich fühle schon,
Wie mich alles liebt,
Weil ich alles liebe!
Hinström ich voll Erkenntniswonne!
Du mein letztes, süßestes,
Klarstes, reinstes, schlichtestes Gefühl:
Wohlwollen!
Tausend gute Taten will ich tun.

Schönste Befriedigung
Wird mir zuteil:
Dankbarkeit,
Dankbarkeit der Welt.
Stille Gegenstände
Werfen sich mir in die Arme.
Stille Gegenstände,
Die ich in einer erfüllten Stunde
Wie brave Tiere streichelte.

Mein Schreibtisch knarrt,
Ich weiß, er will mich umarmen.
Das Klavier versucht mein Lieblingsstück zu tönen,
Geheimnisvoll und ungeschickt
Klingen alle Saiten zusammen.
Das Buch, das ich lese,
Blättert von selbst sich auf.

Ich habe eine gute Tat getan.
Einst will ich durch die grüne Natur wandern,
Da werden mich die Bäume
Und Schlingpflanzen verfolgen.
Die Kräuter und Blumen
Holen mich ein,
Tastende Wurzeln umfassen mich schon,
Zärtliche Zweige
Binden mich fest,
Blätter überrieseln mich,
Sanft wie ein dünner,
Schütterer Wassersturz.

Viele Hände greifen nach mir,
Viele grüne Hände,
Ganz umnistet
Von Liebe und Lieblichkeit
Steh ich gefangen.

Ich habe eine gute Tat getan,
Voll Freude und Wohlwollens bin ich
Und nicht mehr einsam,
Nein, nicht mehr einsam.
Frohlocke, mein Herz!

[SZABÓ LŐRINC]:

2420 ME.146-147
2421 WFG.19-21
2422 P (II.25.)29-31

Jót tettem[2422]
Írta Franz Werfel

Szívem kacagj!
Jót tettem, valamit.
Már nem vagyok árva.
Él valaki,
egy ember él,
akinek szeme könnybe lábad,
ha rám gondol.
Szívem kacagj:
él valaki!
Nem vagyok már, nem vagyok árva,
mert jót tettem, valamit,
újjongj, szivem!

Most végre a sóhajos napoknak.
Ezer jótettet akarok!
Már érzem,
hogy szeret minden
mert én is mindent szeretek!
Fölold a megismerés gyönyöre!
Te, legvégső, legédesebb,
legtisztább, legfénylőbb, legegyszerűbb
érzésem: jóakarat!
Ezer jótettet akarok.

Legszebb kielégülés
lesz az enyém:
Hála!
Néma tárgyak
omolnak a karjaimba,
néma tárgyak, akiket egy
beteljesedett órában
megsímogattam, mint derék állatokat.

Iróasztalom recseg,
tudom, meg akar ölelni.
Kedvenc darabomat próbálja játszani a zongora,
titokzatosan és ügyetlenül
zengenek össze a húrok.
A könyv, melyet olvasok,
magától föllapozódik.
……
Jót tettem, valamit.

Megyek majd, egyszer, a zöld természeten át,
s követni fognak a fák
meg a kúszónövények.
Gyom és virág
utólér,
tapogatózó gyökerek ölelnek máris,
zsenge ágak
kötöznek erősen,
levelek csörgedeznek reám
szeliden, mint
gyér-könnyű vízesés.
Sok-sok kéz kap felém,
sok-sok pici zöld kéz,
kedvesség és szeretet
szövevényeiben
állok, rabulejtve.

Jót tettem, valamit,
szívem csupa öröm és jóakarat,
s már nem vagyok árva,
nem, nem vagyok árva.
Újjongj, szívem!

[>*344*] JOHANNES R. BECHER:
Die Lichter[2423]

Ihr sagt: Die Lichter brennen,
Siehst du das Leuchten nicht?
Ich kann kein Licht erkennen,
Mir scheint nicht euer Licht.

Ihr sagt: Sich unsere Lichter,
Wie hell scheint unsere Zeit!
Ich sehe nur Gesichter,
Gehüllt in Dunkelheit.

[SZABÓ LŐRINC]:
Becher: A fények[2424]

Ujjong~~tok~~|sz|: ~~mennyi~~ fény ~~egy egész~~ |~~az égben~~| földön-|égen| ~~Taps:?~~ (*gyorsírás*)
Nem látod tüzüket?
Fényt sehol, énfelém nem
~~csak~~ ragyog a fényetek.

Ujjong~~tok~~|sz|: |nézd| a mi fényünk! (*gyorsírás*)
~~xxxx~~ |Időnk,| ~~xxxx~~ |~~xxxx~~|tűz napja| kél! Korunk
Elém csak elsötétült
Arcokat hoz |hoz| az éj.

[2423] BW.370
[2424] Ms 4658/356 (*kézírás*)

Ihr prahlt: Wie herrlich strahlen
Scheinwerfer durch die Nacht!
Ich sage: Euer Prahlen
Hat uns kein Licht gebracht.

Mit aber tausend Kerzen
Rühmt ihr den Sieg des Lichts…
Ich sehe in den Herzen
Die Finsternis des Nichts.

Ti: fényszórók, ~~S~~sarokként,
Küllőzik az eget!
Én: nekünk nem hozott fényt
a kérkedésetek.

Gyertyák ezrei, lángok
győzelmi ünnepe…
Én szivetekbe látok,:
a sötét semmibe~~!~~
=

(*gyorsírás*)

[SZABÓ LŐRINC]:
Becher: A fények[2425]

Hang szól: fény földön-égen,
~~n~~Nem látod tüzüket?
Fényt sehol; énfelém nem
ragyog a fényetek.

H~~n~~ang szól: nézd, a mi fényünk,
korunk világa kél!
Elém csak elsötétült
arcokat hoz az éj.

Gőg szól: csóvák sarokként,
küllőzik az eget!
Én: nekünk nem hozott fényt
a kérkedésetek.

Gyertyák ezrei, lángok
győzelmi ünnepe…
Én szivetekbe látok,
A sötét semmibe.

Ford.: Sz.L.

[SZABÓ LŐRINC]:
BECHER:
A fények[2426]

Hang szól: fény földön-égen,
Nem látod tüzüket?
Fényt sehol, énfelém nem
~~r~~Ragyog a fényetek.

Hang szól: nézd, a mi fényünk,
Korunk világa kél!
Elém csak elsötétült
~~a~~Arcokat hoz az éj.

Gőg szól: csóvák, sarokként,
~~k~~Küllőzik az eget!
Én: nekünk nem hozott fényt
A kérkedésetek.

Gyertyák ezrei, lángok
Győzelmi ünnepe…
Én szivetekbe látok,
A sötét semmibe.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
A fények[2427]

Hang szól: fény földön-égen,
Nem látod tüzüket?
Fényt sehol, énfelém nem
Ragyog a fényetek.

Hang szól: nézd, a mi fényünk,
Korunk világa, kél!
Elém csak elsötétült
Arcokat hoz az éj.

Gőg szól: csóvák, sarokként,
Küllőzik az eget!
Én: nekünk nem hozott fényt
A kérkedésetek.

Gyertyák ezrei, lángok
Győzelmi ünnepe…
Én szívetekbe látok,
A sötét semmibe.

[>*345*] BECHER:
Ecce homo[2428]

Er war ein Mensch, ein Mensch wie du und ich,
Nicht gut noch schlecht, er lebte still für sich,
Doch manchmal war es ihm, als wäre er
Kein Mensch mehr, und da wollte er nicht mehr

So weiterleben wie bisher.

Und dieser Mensch, der nicht unmenschlich war,
Er sah, daß jeder Mensch war in Gefahr,
Gezwungen von der Zeit Unmenschlichkeit,
Sich zu verlieren in der Dunkelheit –

Und sieh: er machte sich bereit.

Er legte ab von sich, was ihn beschwert,
Nicht allzu viel fand er des Lebens wert,
Und eines Tags, als hell die Sonne schien,
Trat er vor das Gericht der Menschen hin,

Die hatten kaum die Zeit für ihn.

Des Aufruhrs sprach ihn schuldig das Gericht,
Er aber sah dabei ins Sonnenlicht,
Und als er sterben mußte, zeigte sich
Ein Kreuz, und auch das Licht der Sonne wich –

Er war ein Mensch wie du und ich …

[SZABÓ LŐRINC]:
J.R. Becher: Ecce Homo[2429]

Volt egy ember, mint te meg én, olyan,
se jó, se rossz, s csak élt, magányosan,
de néha rezdült benne valami,
hogy már nem ember, s kezdte vallani,

hogy nem jók voltak utjai.

Ez az ember nem volt embertelen,
látta: mindenkin mily veszedelem
az embertelenség, mely ~~x~~a konok
korban a földre rákomorodott –

s ő töprengett s szólt: kész vagyok.

Levetette, mi már terhére vált,
értéket, élni, nem sokat talált,
a egy nap, hogy ~~sxxxylött~~|tündökölt| az ég tüze,
birái elé kellett lépnie,

röviden végeztek vele.

Kimondták, hogy bünös és lázadó,
csak a fényt itta szeme, a mohó,
s mikor halnia kellett, egy arany
kereszt tünt fel, ~~s a fény tünt~~ |bujt a fény komoran –|
----------[2431]

Ember volt, mint én s te, olyan.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ecce Homo[2430]

Volt egy ember, mint te meg én, olyan,
Se jó, se rossz, csak élt, magányosan,
De néha rezdült benne valami,
Hogy már nem ember, s kezdte vallani,

Hogy nem jók voltak útjai.

Ez az ember nem volt embertelen,
Látta: mindenkin mily veszedelem
Az embertelenség, mely a konok
Korban a földre rákomorodott –

S töprengett és szólt: kész vagyok.

Levetette, mi már terhére vált,
Élő értéket nem sokat talált,
Egy nap, hogy ragyogott az ég tüze,
Birái elé kellett lépnie,

Röviden végeztek vele.

Kimondták, hogy bűnös és lázadó.
Csak a fényt itta szeme, a mohó.
S mikor halnia kellett, egy arany
Kereszt tűnt fel, s bújt a fény komoran –

Ember volt, mint én s te, olyan.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*346a*] BECHER:
Es nahen andre Zeiten…[2432]

Es nahen andre Zeiten, wiederholen

Szabó L.
[>*346*] ES NAHEN ANDERE ZEITEN[2433]

Es nahen andre Zeiten, wiederholen

[2425] Ms 4658/357 (*gépelt szöveg*)
[2426] Ms 4658/358 (*gépírás; nem a 4658/357. másodpéldánya!*)
[2427] BH.124
[2428] BGG.601
[2429] Ms 4658/353 (*gépírás, autográf javításokkal*)
[2430] BH.129
[2431] Versszakválasztó vonal kézzel behúzva.+
[2432] BW.216
[2433] Ms 4663/8.I-II. (*gépírás; vlsz. Ms 4663/6-tal. »Szabó L.« a fordító kézírásával*)+

Sollt ihr den Satz: es nahen andre Zeiten.
Steht damit auf und legt euch damit schlafen.
Denkt stets daran: es nahen andre Zeiten.

Geschäfte werden nicht mehr übernommen.
Die alten Waren bleiben unverkäuflich.
Und bietet ihr euch an, so w erden Türen,
Verschlossene, antworten: Andre Zeiten.

Was zögert ihr? Ihr selbst seid abgelaufen.
Trüb ist das Wetter, und es herrscht Geheimnis.
Die Rechnung stimmt nicht, Unbekannte Größen
Erscheinen und verwirren die Berechnung.

Die Völker wandern. In den kleinen Orten
Auch fern der Bahn wird eilends aufgebrochen.
Auf, mach dich fertig, denn es heißt: Nimm Abschied!
Und selten ist der Ruf: Auf Wiedersehen…

Ihr, die ihr sitzt, wie ewig festgesessen,
Und hofft euch unbekümmert fortzusetzen,
Die Zeiten, die euch nahen, überdauernd:
Laßt alle Hoffnung schwinden – andre Zeiten.

O andre Zeiten. Spärlich mit Vergleichen
Helft ihr euch aus, bald fehlen die Vergleiche.
Nicht deine Zeit, nicht meine ist gekommen.
Es nahen andre Zeiten. Andre Zeiten.

Ihr, die ihr euch verbrüdert mit dem Kriege
Und meint, vielleicht erzwingt er euch die Rückkehr –
Wohin zurück? In eine neue Fremde
Kehrt ihr zurück, verbannt zum zweiten Male.

Es gilt kein Prahlen mehr. Von den Verdiensten,
Den längst verjährten, will man nichts mehr wissen,
Und ungehört verhallt, was in den Grüften
Orakelt noch, sich traurig überlebend…

Nur wer es weiß: es nahen andre Zeiten
Und schaffen uns noch rätselhafte Wesen –
Nur wer vermag, auch von sich selbst zu lassen
Und das Verbrauchte aus sich auszuscheiden –

Nur wer auch mitverlor bei den Verlusten
Und auch ein Teil war im gewaltigen Sterben –
Nur wer auszieht aus seiner eigenen Fremde
Und sucht und weiß, er war sich selbst mißraten –

Nur wer den Weg dorthin nimmt, wo die Seinen
Versammelt sind, und ohne vorzudrängen
Kehrt er dort ein, wo er sich wiederfindet
Und Eingang findet in des Volkes Mitte –

Der reicht hinüber in die andren Zeiten,
Der geht entgegen ihnen, wie auf Bergen
Steht er und schaut ringsum der Völker Dämmern –
Der singt das Lied vom großen Anderswerden.

Sollt ihr den Satz: es nahen a|n|dre Zeiten.
Steht damit auf und legt euch damit schlafen.
Denkt stets daran: es nahen andre Zeiten.

Was zögert ihr? Ihr selbst seid abgelaufen.
Trüb ist das Wetter, und es herrscht Geheimnis.
Die Rechnung stimmt nicht. Unbekannte Grössen
Erscheinen und verwirren die Berechnung.

Ihr, die ihr sitzt, wie ewig festgesessen,
Und hofft, euch unbekümmert fortzusetzen,
die Zeiten, die euch nahen, überdauernd:
Lasst alle Hoffnung schwinden – andre Zeiten.

O andre Zeiten. Spärlich mit Vergleichen
Helft ihr euch aus, bald fehlen die Vergleiche.
Nicht „diese" Zeit, nicht „jene" ist gekommen.
Es nahen andre Zeiten. Andre Zeiten.

Ihr, die ihr euch verbrüdert mit dem Kriege
Und meint, vielleicht erzwingt er euch die Rückkehr –
Wohin zurück? In eine neue Fremde
Kehrt ihr zurück, verbannt zum zweiten Male.

Es gilt kein Prahlen mehr. Von den Verdiensten,
Den längst verjährten, will man nicht mehr wissen,
Und ungehört verhallt, was in den Grüften
Orakelt noch, sich traurig überlebend…

Nur wer es weiss: es nahen andre Zeiten
Und schaffen uns noch rätselhafte Wesen –
Nur wer vermag, auch von sich selbst zu lassen
Und das Verbrauchte aus sich auszuscheiden –

Nur wer den Weg dorthin nimmt, wo die Seinen
Versammelt sind, und ohne vorzudrängen
Kehrt er dort ein, wo er sich wiederfindet
Und Eingang findet in des Volkes Mitte –

Der reicht hinüber in die andren Zeiten,
Der geht entgegen ihnen, wie auf Bergen
Steht er und schaut ringsum der Völker Dämmern –
Der singt das Lied vom grossen Anderswerden.

[SZABÓ LŐRINC]:

[Var.]

J.R: Becher: Más idők közelednek[2434]

Más idők közelednek, mondd el ismét,
mondd el százszor: más idők közelednek!
Ezzel ébredj és ezzel térj aludni.
Sose felejtsd: más idők közelednek.

Mit késlekedtek? Lejárt az időtök.
Az ég komor és minden csupa rejtély.
Rossz a számitás. Sok ujszerü tétel
jelentkezik és nyúl számaitokba.

Ti, kik ültök, mintha rendíthetetlen,
és gondtalanúl folytatást reméltek,
túlélve az időt, mely jön, jön egyre:
Adjátok föl a reményt – más idő jön.

Óh, más idő. Gyenge párhuzamokba
Kapaszkodtok, de a párhuzam elfogy.
Nem „ennek" jött el a perce, s nem „annak".

[2434] Ms 4663/10.I. (*kézírás »Vizsgálati eredmények« formanyomtatvány hátlapján; »[Var.]« idegen kézírással*)

Más idők közelednek. Más idő jön.

Nem segit már kérkedés. Érdemekre,
elévültekre, nem lesz aki adjon,
s tanútlan zeng el, ami kriptamélyben
magát búsan túlélve, jósigét mond.

%

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
[Csak aki tudja: más idő jön…][2435]

~~xxxx~~
Csak aki tudja: más idő jön, és ~~xxx~~ hogy
|~~Az~~| még ~~rejtek titkos~~ |rejtett| lények formálják jövőnket, –
csak aki ~~képes meg~~|meg tud|válni |ön|magától
|s| ~~xx~~|a~~xx~~mit| ~~xx~~ elhasznált~~at~~, kikülöníti –

csak aki oda tart, hol az övéi
gyülekezek már, és, nem tolakodva,
betér ott, hol ~~újra~~ |megint| magára lelhet,
|és| ~~xx~~ ~~bejáratot lel~~ |kaput talál| a nép sűrűjébe –

az ~~ér át~~ |~~át~~jut|át| a közeledő időkbe: ~~x~~
~~aki~~ |aki| elébük megy, ~~mint hegyen~~ |~~ormokon~~| |mint hegyen| állva ~~nézi~~,
~~néz maga köré a tengernyi népre –~~ |nézi, a sok| ~~x~~ népe~~x~~ hogy dereng~~xx~~ körötte –
~~a dalát dalolja |és zeng dalt zeng| a nagy |roppant| fordulat~~xx~~ról.~~
~~és dalát zengi a nagy Fordulatnak.~~
~~s rázendít~~ |s rágyujt| a nagy ~~Másként Lesz~~ |Másképpen=Lesz| Sz.L. |~~énekére~~|dalára.|

[SZABÓ LŐRINC]:
Más idők közelednek[2437]
Más idők közelednek, mondd el ismét,
Mondd el százszor: más idők keletkeznek.+
Ébredj ezzel, és ezzel térj aludni.
Sose felejtsd: más idők közelednek.

Mit késlekedtek? Lejárt az időtök.
Az ég komor, és minden csupa rejtély.
Téves a számítás. Új mennyiségek
Jelentkeznek s nyúlnak számaitokba.

Ti, kik ültök, mintha rendíthetetlen,
És gondtalanul folytatást reméltek,
Túlélve az időt, mely jön, jön egyre,
Adjátok föl a reményt – más idő jön.

Óh, más idő. Gyenge párhuzamokba
Kapaszkodtok, de a párhuzam elfogy.
Nem „ennek” jött el a napja s nem „annak”.
Más idők közelednek. Más idő jön.

[SZABÓ LŐRINC]:
[Var.]
MÁS IDŐK KÖZELEDNEK
~~ä~~- J.R.Becher verse –[2436]
Más idők közelednek, mondd el ismét,
~~m~~Mondd el százszor: más idők keletkeznek.
Ébredj vele és vele térj aludni.
Sose felejtsd: más idők közelednek.

Mit késlekedtek? Lejárt az időtök.
Az ég komor és minden csupa rejtély.
~~A~~|*Téves a*| számitás. ~~xxxxxxxxxxxxx~~ |*Uj mennyiségek*|
~~j~~Jelentkez~~ik~~|*nek*| s ~~xx~~nyúl|*nak*| számaitokba.

Ti, kik ültök, mintha rend*í*thetetlen,
~~é~~És gondtalan*ú*l folytatást reméltek,
T*ú*lélve az időt, mely jön, jön egyre:
Adjátok föl a reményt – más idő jön~~x~~.

*Ó*h, más idő. Gyenge párhuzamokba
Kapaszkodtok, de a párhuzam elfogy.
Nem „ennek” jött el a napja s nem „annak”.
Más idők közelednek. Más idő jön.

Többé nincs mit kérkedni. Érdemekre,
~~e~~Elévültekre, nem lesz, aki adjon,
S tanútlan zeng el, ami kriptamélyben,
magát búsan túlélve, jósigét mond.

Csak aki tudja: más idő jön, és hogy
Még rejtett lények formálják jövőnket –
Csak aki meg tud válni önmagától
és amit elhasznált, kikülön*í*ti –

Csak aki oda tart, ahol övéi
~~g~~Gyülekeznek már, és, nem tolakodva,
Betér ott, hol megint magára lelhet
És ~~xxx~~|*kapu*|t talál a nép s*ű*rüjébe –

~~a~~Az jut át a közeledő időkbe:
Aki elébük megy, mint hegyen állva
nézi, a sok nép hogy dereng körötte –
Aki rágy*ú*jt a nagy Másképp dalára.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[2435] Ms 4663/10.II. (*egyértelműen első fogalmazvány »Vizsgálati eredmények« formanyomtatvány hátlapján; az »I.« jelű lapnak csupán tartalmi folytatása!*)
[2436] Ms 4663/13.I-II. (*gépírás kockás lapokon autográf javításokkal; »[Var.]« idegen kézírással*)
[2437] BH.24

Nincs mit kérkedni többé. Érdemekre,
Elévültekre, nem lesz, aki adjon,
S tanútlan zeng el, ami kriptamélyben,
Magát búsan túlélve, jós-igét mond.

Csak aki tudja: más idő jön, és hogy
Számunkra ma még titkos lényeket hoz –
Csak aki meg tud válni önmagától
És amit elhasznált, kikülöníti –

Csak aki oda tart, ahol övéi
Gyülekeznek már, és, nem tolakodva,
Betér ott, hol megint magára lelhet
És kaput talál a nép sűrűjébe –

Az jut át a közeledő időkbe:
Aki elébük megy, mint hegyen állva
Nézi, a sok nép hogy dereng körötte –
Aki rágyújt a nagy Másképp dalára.

[>*347a*] BECHER:
Zeit der Verbannung[2438]

Zeit der Verbannung! Heimatlose Zeiten!
Da wir ersehnten nur die eine Zeit:
Wann nahst du Zeit, um uns heimzugeleiten!
Zeit fern der Heimat! Bittere Ewigkeit!
Wie sich die Jahre in uns heimwärts sehnten.
Zeitlosigkeit, die Zeit zu sein sich sehnt!
Und ein Jahrzehnt glich endlosen Jahrzehnten…
Zeit der Verbannung! Ewiges Jahrzehnt!

O Tal der letzten Mühen! Berg der Leiden!
Ein Wandern heimatwärts jahraus, jahrein.
Ein Abschiednehmen, Von=sich=selber=Scheiden,
O wehes Lied: es muß geschieden sein…
Sind wir vielleicht nicht wieder irrgegangen?
Gib, Heimat, daß ich einst dich wiederseh!
Zeitloses, namenloses Heimverlangen.
Des zwanzigsten Jahrhunderts Odyssee…

Der Volksfeind hat uns aus dem Reich verstoßen,
Damit im Nichts sich unsere Spur verlier.
Die Heimat wandert mit den Heimatlosen,
All unsere Wege führten hin zu ihr.
Der Volksfeind hat uns außer Lands getrieben,
Damit er ungestört sein Handwerk treibt.
Ihn tödlich hassen heißt: die Heimat lieben.
Und einverleibt für immer: Deutschland bleibt.

Für alle Zeiten bleibt ihr unvergessen,
Euch grüßt der Dichter, freie Deutschlandschar!
Die Nachwelt wird sich stets entsinnen dessen,
Daß Deutschland auch ein „Freies Deutschland" war.
Ihr nahmt auf euch der Bürden allerschwerste,
Als sich der Deutsche von den Deutschen schied.
Dir, Deutschlandschar, gebührt der Platz, der erste,
In jedem neuen, freien Deutschland=Lied.

Ihr, die ihr habt dem Unheil widerstanden,
Als es im Wehn der Fahnen und im Glanz
Der Fackeln und der leuchtenden Girlanden
Fanfarenschmetternd rief zum Totentanz,
Sie, die in all den Lagern und den Hallen
Der Folterkeller, als noch Sieg Heil schrie
Der Henkersknecht, sind vor der Zeit gefallen –
Wir waren Künder – Helden: waren sie!...

Nun winkst du wieder aus dem Zeitverwehen
Im Abendlicht, du ferne Granzstation,
Und eine Glocke schwingt: Auf Wiedersehen!
Schwingt fort in mir, der Heimat Glockenton –
Und war der Himmel wolkenhaft bezogen,
Entschwand daraus der Sonne letztes Licht,
Erblüht im Traum, am hohen Himmelsbogen,
Der Heimat himmlisches Vergißmeinnicht.

Dein Wort, o Deutschland, gab mir seinen Segen

[>*347*] BECHER:

Szabó L.

HEIMATLOSE ZEITEN[2439]

Zeit der Verbannung! Heimatlose Zeiten!
Da wir ersehnten nur die eine Zeit:
Wann nahst du Zeit, um uns heimzugeleiten!
Zeit fern der Heimat! Bittere Ewigkeit!
Wie sich die Jahre in uns heimwärts sehnten.
Zeitlosigkeit, die, Zeit zu sein, sich sehnt!
Und ein Jahrzehnt glich endlosen Jahrzehnten…
Zeit der Verbannung! Ewiges Jahrzehnt!

O Tal der letzten Mühen! Berg der Leiden!
Ein Wandern heimatwärts jahraus, jahrein.
Ein Abschiednehmen, Von-sich-selber-Scheiden,
O wehes Lied: es muss geschieden sein…
Sind wir vielleicht nicht wieder irrgegangen?
Gib, Heimat, dass ich einst dich wiederseh!
Zeitloses, namenloses Heimverlangen.
Des zwanzigsten Jahrhunderts Odyssee…

Nun winkst du wieder aus dem Zeitverwehen
Im Abendlicht, du ferne Granzstation,
Und ein Glocke schwingt: Auf Wiedersehen!
Schwingt fort in mir, der Heimat Glockenton –
Und war der Himmel wolkenhaft bezogen,
Entschwand daraus der Sonne letztes Licht,
Erblüht im Traum, am hohen Himmelsbogen,
Der Heimat himmlisches Vergissmeinnicht.

Dein Wort, o Deutschland, gab mir seinen Segen

[2438] BGG.364-369
[2439] Ms 4663/7 I.-III. (*gépírás, kézírásos javításokkal. »Szabó L.«: a fordító kézírásával*)+

Und wurde, heimatfern, der Heimat Wort.
Ein kleiner Ort, am Bodensee gelegen,
Ward meiner Träume heiliger Wallfahrtsort.
Dort kehrten meine Heimatträume ein,
Um sich an all dem Guten zu erlaben,
In Mutters Handschrift stand: „Gedenke mein!"
Auf einer jeden der Erinnerungsgaben.

Erwachsner ging ich nochmals in die Lehre
Und setzte mich als Schüler auf die Bank.
Lern neu das Gute und begreif das Schwere!
Und sage jedem Genius Lob und Dank,
Der dir den Weg der Wahrheit hat gewiesen!
Wie reich begnadet bist du! Welch Geleit
Von hohen Genien, und, beschirmt von diesen,
Wird auch zur Heimat: heimatlose Zeit.

Dir, Heimat, galt all unser Tun und Trachten.
Du spieltest in uns wie ein Märchenspiel,
Und nächtlich war es oft, daß sich entfachten
Die Höhenfeuer auf dem Hohentwiel.
Und durch das Dunkel blickend in die Zeiten,
Sah ich den Krieg in einer nahen Frist.
Die Zeit der Heimkehr gilt es zu erstreiten!
Erkenn, daß deine Zeit gekommen ist!

Vier Galgen sind vereint in einem Zeichen
Und geben diesem Zeichen einen Sinn,
Vier Galgen, die mit ihren Armen reichen
Nach jeder Richtung, deuten darauf hin:
Ein Schandmal ist im Deutschen Reich erstanden,
Treibt mitten in das Herz uns seinen Pfahl,
Das Hakenkreuz erstand in deutschen Landen
Als Schandmal und vierfaches Galgenmal.

Und Galgen, Galgen standen an den Wegen,
Und aus dem braunen Schlamm wuchs Stamm an Stamm.
… Man muß die Axt an diese Wurzel legen! …
Armstreckend steht ihr wie ein Galgen stramm ..
Ein neues Deutschlandlied hab ich gesungen
In meines Volkes schwerster Sterbensnot,
Um Deutschlands Seele haben wir gerungen
Mit unseres Herzens letztem Aufgebot.

Alltäglich wandte ich mich an die Meinen
Und habe an die nahe Zeit gemahnt,
Oh, meine Heimat, ich muß dich beweinen,
Denn in mir ist die Zeit vorausgeahnt.
Beim Erntedankfest, mitten in dem Reigen,
Erschien der Krieg und las die Botschaft vor –
„Freut euch des Kriegs" – er bringt euch bald zum Schweigen,
Und auf Fanfaren folgt ein Totenchor …

Als uns der Geist der Schwermut übermannte,
Und dunkel schwang der Heimat Glockenton,
War es ein heiliger Verbannter: Dante,
Er, seiner Heimat unverlorener Sohn,
Der führte uns durch des Jahrhunderts Schluchten,
Und zeigte uns in unserer Gegenwart
Die Hölle der Verruchten und Verfluchten –
Er führte uns auf unserer Höllenfahrt.

Ich sah sie: die zum ewigen Nichts Verdammten,
Sah sie: vom eigenen Höllenbrand versengt,
Sah: die im eigenen blutigen Schlamm Verschlammten,
Sah: all die Nichtigkeit ins Nichts gesprengt –
Und eine Ehre schien es – welche Ehre! –,
Verbannt zu sein aus diesem Höllenreich!
Da traf den Höllenspuk der grauen Heere
Im Osten schon der erste Todesstreich.

Ein Feuersturm. Als mir die Heimat brannte,
Da brannte Haß sich unverlöschbar ein.
Euch, die ich als die Schuldigen erkannte,
Wird diese Schuld niemals vergeben sein.
Wenn einst das Brandgewölke längst verrauchte,
Bleibt diese Schuld für alle Zeit bestehn,
Und bleibt der Haß! Und bleibt der glutdurchhauchte
Gesang und seines Atems feurig Wehn –

Wie es vorzeiten hieß: daß Rächerinnen
Verfolgten den Verbrecher, um die Schmach
Zu tilgen, und er konnte nicht entrinnen –
So folgt, ihr Strophen, jedem Volksfeind nach!

Und wurde, heimatfern, der Heimat Wort.
Ein kleiner Ort, am Bodensee gelegen,
Ward meiner Träume heiliger Wallfahrtsort.
Dort kehrten meine Heimatträume ein,
Um sich an all dem Guten zu erlaben,
In Mutters Handschrift stand: „Gedenke mein!"
Auf einer jeden der Erinnerungsgaben.

Als uns der Geist der Schwermut übermannte,
Und dunkel schwang der Heimat Glockenton,
War es ein heiliger Verbannter: Dante,
Er, seiner Heimat unverlorener Sohn,
Der führ|*t*|e uns durch des Jahrhunderts Schluchten,
Und zeigte uns in unserer Gegenwart
Die Hölle der Verruchten und Verfluchten –
Er führte uns auf unserer Höllenfahrt.

Mag er geschickt sich tarnen oder fliehen,
Kein Reueschluchzen und kein Gotterbarm
Wird ihn dem Haß und dem Gericht entziehen,
Bis ihn aufnimmt der eigene Galgenarm …

Ein jedes Wort geschah in Deutschlands Namen.
In Deutschlands Namen rief ich Deutschland an:
„Hier stehe ich, ich kann nicht anders, Amen!"
Und dieses Wort sie mussten lassen stahn…
Zeit der Verbannung! Deine Zucht und Strenge
Hat mich gesegnet mehr denn heimgesucht.
In einem Aufbruch strahlender Gesänge
Hast du verwandelt mich, Jahrzehnt der Zucht!

Jedweder, der uns jemals beigestanden,
Sei hier bedankt! und noch nicht Danks genug!
Ein jeder, bei dem Unterkunft wir fanden,
Zieht mit in unserem heimatlichen Zug.
Wir aber danken euch nicht nur im stillen,
Der beste Dank wird dadurch dargebracht,
Daß unsere Sehnsucht und daß unser Willen
Erlöst vom Traum sich, und wird Macht! wird Macht!

Ruhm euch und Dank, ihr Helden von Iliaden,
Wie sie erstritt noch kein Gesrhlerht zuvor!
Euch danken wir es, gure Kameraden,
Daß unsere Spur sich nicht im Nichts verlor.
Wenn wir dereinst die Grenze überschreiten,
Dann mag es sein, daß mancher Mann erfährt:
Er ist im Land geblieben, schon vor Zeiten
War er für alle Zeiten heimgekehrt.

Zeit der Verbannung! War, um heimzukehren,
So tief wie nie, uns diese Zeit gesandt,
Und waren wir beladen mit dem Schweren
Und wurden über ein Jahrzehnt verbannt,
Auf daß ein neues Reich in uns erstehe,
Das gegen jedes Unheil sei gefeit,
Und Friede, Friede sei und Recht geschehe!
Zeit, fern der Heimat! Hohe Heimkehr=Zeit!

Ein jedes Wort geschah in Deutschlands Namen.
In Deutschlands Namen rief ich Deu|*t*|schland an:
„Hier stehe ich, ich kann nicht anders, Amen!
Und dieses Wort sie mussten lassen stahn…
Zeit der Verbannung! Deine Zucht und Strenge
Hat mich gesegnet mehr, denn heimgesucht.
In einem Aufbruch strahlender Gesänge
Hast du verwandelt mich, Jahrzehnt der Zucht!

Zeit der Verbannung! War, um heimzukehren,
So tief wie nie, uns diese Zeit gesandt,
Und waren wir beladen mit dem Schweren,
Und wurden über ein Jahrzehnt verbannt,
Auf dass ein neues Reich in uns erstehe,
Das gegen jedes Unheil sei gefeit,
Und Friede, Friede sei und Recht geschehe!
Zeit fern der Heimat! Hohe Heimkehrzeit!

[SZABÓ LŐRINC]:

[Var.]

HAZÁTLAN IDŐK

– J. R. Becher verse –[2440]

Hazátlan idő! A szám*ű*zetésé!
Azt vártuk csak, az egyetlen időt:
Mikor jössz, idő, hazakerülés*é?!*
Hazátlan mult! Keser*ű*en-örök!
Hogy hívott haza, ami messze megvolt!
Időtlenség, |*mely*| időért eped*ő*!
És egy évtized tenger évtized volt…
Szám*ű*zött idő! Örök évtized!

*Ó*h, csikorgások völgye! K*í*nok orma!
Vándor*ú*t haza, folyton, évre-év.
B*ú*cs*ú*: manunktól válni! Szív dalolta
a fájó dalt: mindenre vár a vég…
Csak nem tévedtünk megint hamis *ú*tra?
Adsz viszontlátást, adsz még, *ó*h, haza?!
Honvágy időtlen s névtelen bor*ú*ja.
Huszadik-századi Odisszea…

S most ujra intesz az időtelenből,
távoli, esti határállomás,
s egy kis harang – |„|Viszontlátásra!|"| – csend*ű*l,
honi harangszó, nem-sz*ű*nő varázs –
s noha egünk szürkülő pára födte
s a h*ú*nyó napot itta percre perc,
az álmok magasán kiny*í*lt belőle
a haza, mint mennyei nefelejts.

Megáldott a szavad, *ó*h, Németország,
s a hontól messze a hon szava lett.
Egy falu intett a. Bódeni-tónál
zarándok-álomnak szent fényjelet.
Minden hazai álmom oda tért,
hogy minden jóban üdülést találjon.
„Gondolj rám!" – anyám *í*rása beszélt

[SZABÓ LŐRINC]:
Hazátlan idők[2441]

Hazátlan idő! A számüzetésé!
Azt vártuk csak, az egyetlen időt:
Mikor jössz, idő, hazakerülésé?!
Hazátlan múlt! Keserűen-örök!
Éveink honvágya mind nehezebb volt.
Időtlenség, mely időért eped!
És egy évtized tenger évtized volt…
Száműzött idő! Örök évtized!

Óh, fáradalmak völgye! Kínok orma!
Vándorút haza, folyton, évre-év.
Búcsú: manunktól szakadni! Sajogva
Zengte a dal a válás kényszerét…
Csak nem tévedtünk megint hamis útra?
Adsz viszontlátást, adsz még, óh, haza?!
Honvágy időtlen s névtelen borúja.
Huszadik-századi Odisszea…

S most újra intesz az időtelenből,
Távoli, esti határállomás,
S egy kis harang – „Viszontlátásra!" – csendül,
Honi harangszó, nem-szünő varázs –
S noha egünk szürkülő pára födte
S a húnyó napot itta percre perc,
Az álmok magasán kinyílt belőle
A haza, mint mennyei nefelejts.

Megáldott a szavad, óh, Németország,
S a, hontól messze a hon szava lett.
Egy falu intett a. Bódeni-tónál
Zarándok-álomnak szent fényjelet.
Minden hazai álmom oda tért,
Hogy minden jóban üdülést találjon.
„Gondolj rám!" – anyám írása beszélt

[2440] Ms 4663/12.I-III. (*gépírás kockás lapokon, autográf javításokkal; »[var.]« idegen kézírással*)+
[2441] BH.52-53

minden emléken, minden pici tárgyon.

Mikor lelkünk a ború megrohanta
és sötétűlt a hon harangszava,
egy szent száműzött állt elémbe: Dante,
hazájának nem-tékozló fia,
a század ~~xxxxxxxxxxxx~~ |szakadékán ő hozott| át
és jelenlétünkben mutatta meg
a becstelenek s átkozottak poklát –
pokoljárásunkban ő vezetett.

Szó nem volt, csak Németországért; más nem.
Mindig az *Ő* nevében hívtam *Ő*t:
„Itt vagyok, másként nem tehetek, ámen!" –
~~s~~|*S*| e szót mem lehetett megtörniök.
Hazátlan idő! Szigorod s fegyelmed
áldóbb kéz volt, mint s*ú*jtó. Mennyire
kicseréltél sugárzó énekeknek
indúltakor, szigor évtizede!

Hazátlan idő! Mély, mint soha egy se,
hazajöttünkért volt ez az idő,
s egy évtizednél tovább számkivetve
azért roskasztott roskasztó erő,
hogy ép*í*tsük lelkünk uj birodalmát,
melyet rontás nem b*í*rhat soha le,
s hogy béke, béke legyen és igazság!
Hazátlan mult! Üdv, itthon ideje!

Fordította: Szabó Lőrinc

Minden emléken, minden pici tárgyon.

Mikor lelkünk a ború megrohanta
és sötétült a hon harangszava,
Egy szent száműzött állt elémbe: Dante ,
Hazájának nem-tékozló fia,
A század szakadékán ő hozott át
És jelenlétünkben mutatta meg
A becstelenek s átkozottak poklát –
Pokoljárásunkban ő vezetett.

Szó nem volt, csak Németországért; más nem:
Mindig az Ő nevében hívtam Őt:
„Itt vagyok, másként nem tehetek, ámen!" –
S e szót mem lehetett megtörniök.
Hazátlan idő! Szigorod s fegyelmed
Áldóbb kéz volt, mint súj tó. Mennyire
Kicseréltél sugárzó énekeknek
Indultakor, szigor évtizede!

Hazátlan idő! Mély, mint soha egy se,
Hazajöttünkért volt ez az idő,
S egy évtizednél tovább számkivetve
Azért roskasztott roskasztó erő,
Hogy építsük lelkünk új birodalmát,
Melyet rontás nem bírhat soha le,
S hogy béke, béke legyen és igazság!
Hazátlan mult! Üdv, itthon ideje!

[>*348*] BECHER:
In wirren Bildern[2442]

Wer bin ich, da die Welt sich umgestaltet
Und vielgeliebtes in mir niederbrach?
Vielleicht ist mein Gedicht schon längst veraltet
Und in mir tönt nur ein Vergangenes nach?!

Was bin ich wider all den Trug und Schrecken?
Bleib ich mit meinen Versen nicht allein?
Spiel ich nicht darin mit mir selbst Verstecken
Und hoffe vor mir selbs gefeit zu sein?

In wirren Bildern seh ich mir geraten
All das, was nimmer mir gelungen war:
Ich nehme teil an kühnen Heldentaten
Undd bin ein Held in einer Heldenschar.

Ich höre es verkünden alle Sender
Und sie vereinen sich zu Symphonien:
Der Volksbefreier kam und der Vollender,
Der Völker Wille aufersteht durch ihn –

Ich schreite aufgerichtet ihm zur Seite
Und wie das Volk ihn hochträgt beim Empfang,
Da ist's, als stiege rings des Volkes Weite
In mir empor und würde ein Gesang…

Szabó L.

IN WIRREN BILDERN[2443]

Wer bin ich, da die Welt sich umgestaltet
Und Vielgeliebtes in mir niederbrach?
Vielleicht ist mein Gedicht schon längst veraltet
Und in mir tönt nur ein Vergangenes nach?!

Was bin ich wider all den Trug und Schrecken?
Bleib ich mit meinen Versen nicht allein?
Spiel ich nicht darin mit mir selbst Verstecken
Und hoffe vor mir selbs gefeit zu sein?

In wirren Bildern seh ich mir geraten
All das, was nimmer mir gelungen war:
Ich nehme teil an kühnen Heldentaten
Und bin ein Held in einer Heldenschar.

Ich höre es verkünden alle Sender
Und sie vereinen sich zu Symphonien:
Der Volksbefreier kam und der Vollender,
Der Völker Wille aufersteht durch ihn –

Ich schreite aufgerichtet ihm zur Seite
Und wie das Volk ihn hochträgt beim Empfang,
Da ist's, als stiege rings des Volkes Weite
In mir empor und würde ein Gesang…

[SZABÓ LŐRINC]:
J. R. Becher: Zavaros képekben[2444]

Mi vagyok, most, hogy sok, amit szerettem,
~~ledől és átalakul~~ beszakadt bennem ~~xxxx~~ / a világ? / újúl /
Vajon nem avúlt el már rég a versem?
Nem az ~~el~~haló mult zeng bennem tovább?

Törhetnek bátran annyi szörnyre, cselre?
~~Lehetne~~ Versem ~~máshoz is~~ |nem csupán énnekem öröm?
Nem magammal bújócskázom=e benne?
Nem önmagam elől rejtőzködöm?

Zavaros képekben vergődni látom
mindazt, ami~~x~~m nem sikerűlt soha:
hőstettekben veszek részt, hős csatákon,
és hős vagyok, hős-sereg harcosa.

Hallom, száz adó hogy zeng~~i~~, s nem=enyésző

[SZABÓ LŐRINC]:
ZAVAROS KÉPEKBEN
– J. R. Becher verse –[2445]

Mi vagyok, most, hogy sok, amit szerettem,
~~b~~Beszakadt bennem, s *újú*l a világ?
Vajon nem av*ú*lt el már rég a versem,
Nem a haló mult zeng bennem tovább?

Törhetnek bátran annyi szörnyre, cselre?
Versemhez nem csak nékem van közöm?
Nem magammal b*ú*jócskázom-e benne?
Nem önmagam elől rejtőzködöm?

Zavaros képekben vergődni látom
~~m~~Mindazt, amim nem siker*ű*lt soha:
~~h~~Hőstettekben veszek részt, hős csatákon,
~~é~~És hős vagyok, hős-sereg harcosa.

Hallom, száz adó hogy zeng, s nem-enyésző

[2442] Ms 4663/9 I.
[2443] Ms 4663/9.I. *(gépírás; vlsz. MS 4663/6-tal; »Szabó L.« a fordító kézírásával)+*
[2444] Ms 4663/11 (*kézírás »Vizsgálati eredmények« formanyomtatvány hátoldalán; a bal margón áthúzott gyorsírásos jegyzetek*)
[2445] Ms 4663/14 *(gépírás kockás lapon, autográf javításokkal*)

szimfóniává nőnek a szavak:
megjött a Szabadító, a Bevégző,
éled általa a népakarat –

Emelt fővel állok az oldalára
s ahogy a nép viszi őt föfel~~é~~e,
úgy érzem, mintha a nép óceánja
áradna bennem, s dalba kezdene…
Franklinékhoz! Sz. L.

~~s~~Szimfóniává nőnek a szavak:
~~m~~Megjött a Szabad*í*tó, a Bevégző,
Éled általa a népakarat –

Emelt fővel állok az oldalára
~~s~~|*S*| ahogy a nép viszi őt ~~xxxx~~ föfele,
~~ú~~|*Ú*|gy érzem, mintha a nép óceánja
~~á~~|*Á*|radna bennem s dalba kezdene…
Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Zavaros képekben[2446]

Mi vagyok, most, hogy sok, amit szerettem,
Beszakadt bennem, s újúl a világ?
Vajon nem avúlt el már rég a versem,
Nem a haló mult zeng bennem tovább?

Törhetnek bátran annyi szörnyre, cselre?
Versemhez nem csak nekem van közöm?
Nem magammal bújócskázom-e benne?
Nem önmagam elől rejtőzködöm?

Zavaros képekben vergődni látom
Mindazt, amim nem sikerült soha:
Hőstettekben veszek részt, hős csatákon,
És hős vagyok, hős-sereg harcosa.

Hallom, száz adó hogy zeng, s nem-enyésző
Szimfóniává nőnek a szavak:
Megjött a Szabadító, a Bevégző,
Éled általa a népakarat –

Emelt fővel állok az oldalára
S ahogy a nép viszi őt föfele,
Úgy érzem, mintha a nép óceánja
Áradna bennem s dalba kezdene…

[>*349*] BECHER:
Vom unscheinbaren Tun[2447]

Das unscheinbare Tun,
Im Alltag vergehend,
Ein leises Wort,
Zum Trost geflüstert –

Eine Handreichung
Ohne Aufhebens,
Eine dem Heimatlosen
Bereitete Lagerstatt –

Ein dem Hungernden
Vorgesetztes Mahl,
Lächelnd,
Vom eignen Mund
Abgespart –

Dem Frierenden
Wärme von eigner Wärme –
Platz an deinem Herde
Denen, die obdachlos sind –

Ein verstehender Blick
Den Irrenden,
Und denen, die verzweifeln,
Hoffnung und Halt –

Ein menschliches Kleid
Den in Lumpen Gehüllten,
Und der Mutter des Gefallenen
Ein Sohn,
An Sohnes Statt –

Mit den Kindern spielen,
Die das Spielen verlernt haben,
Lernend mit allen denen,
Die lernen wollen –

Und denen, die nichts mehr wollen

[SZABÓ LŐRINC]:
J. Becher A jelentéktelen cselekedetről[2448]

A mindennapba vesző
jelentéktelen cselekedet,
Egy vígaszúl suttogott
halk szó –

Hűhónélküli
kéznyujtás,
pihentető |vetett| ágy
a hontalannak, –

saját szánktól
/ megvont~~a~~ / mosolyogva /
étek,
~~melyet az étel~~ mit odateszünk
~~elébe teszünk~~ |az éhező| elé –

a fázónak
saját melegünk melege,
hely tűzhelyednél
a hajléktalanoknak –

megértő tekintet
a tévelygők ~~számára~~ |nek|,
s az elérakott számára
s remény és támasz –

emberi ruha
a rongybaburkoltnak,
s fiúnak lenni
fiú helyett
az elesett anyja oldalán –

játszani gyerekekkel
akik elfelejtették a játszást,
/ tanulva gondolkodni / mindazokkal /,
akik tanulni akarnak –

és azok~~nak~~ |számára|, akik már |nem akarnak| semmit ~~nem akarnak~~

[2446] BH.36
[2447] BGG.679-680
[2448] Ms 4658/354 (*kéthasábos kézírás /kéziratos fogalmazvány – tompa ceruzával*)

Und die an nichts mehr glauben,
Ein Freund,
Ein guter Wille, eine neue Sehnsucht:

Das ist mehr wert
Als alle Taten,
Die uns gerühmt werden –

Das ist es,
Was die Welt zusammenhält,
Und daß wir noch
Einen festen Grund haben –

Darum will ich preisen
Den anständigen Menschen
Und singen ein hohes Lied
Des Menschlichseins –

Nichts läßt uns hoffen –
Als dies:
Daß der Mensch
Zum Menschen wird.

és akik |már| ~~semmiben~~ nem |hisznek semmiben,|
barát~~xx lenni~~|nak|,
jóakaratnak lenni, uj vágynak:

ez többet ér
mint mindaz a tett,
amit dicsőitenek előttünk –

ez az,
ami a világot összetartja,
és hogy ~~legyen~~ még
szilárd föld |van| a talpunk alatt –

ezért magasztalom ~~én~~
A tisztességes embert,
~~és xxxx és xxxalolom~~ ezért dalolom
E szent ének Énekét –

[SZABÓ LŐRINC]:
J.R.Becher: A jelentéktelen cselekedetről[2449]

A mindennapba vesző,
Jelentéktelen cselekedet,
Egy vigaszul suttogott,
halk szó –

Hűhónélküli
~~k~~Kéznyujtás,
~~v~~Vetett ágy,
~~a~~Az / hontalannak / ott / –

~~s~~Saját szán~~tol~~ktol
~~m~~Mosolyogva megvont
Étek, Mit odateszünk
Az éhező elé –

A fázónak
Saját melegünk melege,
Hely tüzhelyednél
A hajléktalanoknak –

Megértő tekintet
A tévelygőknek
~~s~~S remény és támasz
~~a~~A kétségbeesettek számára –

Emberi ruha
A rongybaburkoltnak,
S az elesett anyja oldalán
fiunak lenni
a fia helyett –

Gyerekekkel játszani,
Akik elfelejtették a játékot,
Együtt tanulva mindazokkal,
Akik tanulni akarnak –

~~é~~És azok számára, akik nem akarnak már semmit,
~~é~~És akik /már / nem hisznek / semmiben,
Barátnak,
Jóakaratnak lenni, új vágynak:~~X~~

Ez többet ér,
Mint mindaz a tett,
Mit dicsőítenek előttünk –

Ez az,
~~a~~Ami a világot összetartja,
~~é~~És hogy még
Szilárd föld legyen a talpunk alatt –

Ezért magasztalom én
~~a~~A tisztességes embert,
És ezért dalolom az emberiesség
Énekének Énekét –

[SZABÓ LŐRINC]:
A jelentéktelen cselekedetről[2450]

A mindennapba vesző,
Jelentéktelen cselekedet,
Egy vigaszúl suttogott,
halk szó –

Hűhónélküli
Kéznyujtás,
Vetett ágy
Az otthontalannak –

Saját-szánktól
Mosolyogva megvont
Étek,
Mit odateszünk
Az éhező elé –

A fázónak
Saját melegünk melege,
Hely tűzhelyednél
A hajléktalanoknak –

Megértő tekintet
A tévelygőknek,
S remény és támasz
A kétségbeesettek számára –

Emberi ruha
A rongybaburkoltnak,
S az elesett anyja oldalán
Fiúnak lenni
A fia helyett –

Gyerekekkel játszani,
Kik elfelejtették a játékot,
Együtt tanulva mindazokkal,
Akik tanulni akarnak –

És azok számára, akik nem akarnak már semmit,
És akik nem hisznek már semmiben,
Barátnak,
Jóakaratnak lenni, új vágyaknak:

Ez többet ér,
Mint minden tett,
Melyet dicsőítenek előttünk –

Ez az,
Ami a világot összetartja,
És hogy még
Szilárd föld legyen a talpunk alatt –

Ezért magasztalom én
A tisztességes embert,
És ezért dalolom az emberiesség

[2449] Ms 4658/355 (*gépírás, autográf javításokkal*)
[2450] BH.130-131

Nem nyujt reményt
Semmi, – csak ez:
Az, hogy emberré
Válik az ember.

Ford.: Sz.L.

Énekének Énekét –

Nem nyújt reményt
Semmi, – csak ez:
Az, hogy emberré
Válik az ember.

[>*350*] GEORG BRITTING:
Im Tiroler Wirtshaus[2451]

Als erster kommt der Hahn.
Er kräht im Tau sein Frühsignal
beim Röhrenbrunnenwasserfall —
und nicht viel später dann

orgelt die brumme Kuh
ihr drähnendbraunes, schnallendes,
von der Holzwand widerhallendes,
wiesenblumes Muh.

Dann schlagen Türen auf und zu,
dann spritzt der erste Tropfen Licht
mir mitten ins Gesicht.

Ich fahr empor im Nu,
tief aus der weiß und roten Polsterruh,
tief in die schwarzen Nagelschuh.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tiroli szállodában[2452]
Im Tiroler Wirtshaus

A kakas kezdi: a
kútszivattyuvizesés
mellett kukorékol, és
aztán, mint orgona,

– brumm! – visszhangzón bőditi
deszkafalam oldalához
zengőbarna, vadvirágos
bánatát a búboci.

Aztán ajtók, ablakok;
aztán, mintha csöppnyi vízzel,
az első fény szemen spriccel.

Pattanok,
s a csíkos dunyha mély álmából – uccu, hopp! –
mély bakkancsomba huppanok.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tiroli szállodában[2453]

A kakas kezdi: a
kútszivattyuvízesés
mellett kukorékol, és
aztán, mint orgona,

– brumm! – visszhangzón bőditi
deszkafalam oldalához
zengőbarna, vadvirágos
bánatát a búboci.

Aztán ajtók, ablakok;
aztán, mintha csöppnyi vízzel,
az első fény szemen spriccel.

Pattanok,
s a csíkos dunyha mély álmábál – uccu, hopp! –
mély bakancsomba huppanok.

[SZABÓ LŐRINC]:
Tiroli szállodában[2454]
Im Tiroler Wirtshaus

A kakas kezdi: a
kútszivattyuvízesés
mellett kukorékol, és
aztán, mint orgona,

– brumm! – visszhangzón bőditi
deszkafalam oldalához
zengőbarna, vadvirágos
bánatát a búboci.

Aztán ajtók, ablakok;
aztán, mintha csöppnyi vízzel,
az első fény szemen spriccel.

Pattanok,
s a csíkos dunyha mély álmából – uccu, hopp! –
mély bakkancsomba huppanok.

[>*351*] JOSEF WEINHEBER:
Durch Bauernland[2455]

Ein Streifen Mais, ein Streifen Klee,
Kartoffelfurchen je und je,
und Acker braun und Acker rot,
im gelben Mittag reift das Brot,
der Wiesenweg gebändert weiß,
ein Streifen Klee, ein Streifen Mais,
der Jogl zieht am Strick das Kalb,
und Acker rot und Acker falb,
Kartoffelfurchen je und je,
im hohen Hafer äst das Reh,
die reifen Mandeln Reih an Reih,
ein Leiterwagen nahebei,
und Wegerich und Rittersporn,
im gelben Mittag rauscht das Korn,
die Weiden an dem Wasserbug
beschatten kühl den Schnitterkrug,
und Acker falb und Acker schwarz,
im lichten Forste riecht das Harz,
mit Ochsen schwer, der Bauer dran,
geht um die Hufe das Gespann,

[GÖRGEY GÁBOR]:
Parasztföldeken[2456]

Kukorica és lóhere,
krumpliföldek mindenfele,
vörös föld barna földet ér,
nő sárga délben a kenyér,
fehér az ösvény szalaga,
lóhere és kukorica,
ballag kötélen a tinó,
hol vörös szántó; hol fakó,
krumpliföldek mindenfele,
magas zabföldön őz legel,
érett mandulák sorai,
mellette oldalaskocsi,
utilapu és szarkaláb,
dél sárgítja a gabonát,
pihen a parti fűzfa-árny
az aratók hűs korsaján,
fakó s fekete földszalag,
fényes erdőből gyantaszag,
paraszt üli az ökröket,
lassan járják a földeket,

[SZABÓ LŐRINC]:
Josef Weinheber *Durch Bauernland*
Paraszt~~i~~^földön át[2457]

Cs|*í*|k tengeri, cs|*í*|k lóhere,
krumpliföldek mindenfele,
mező, barna, mező|,| piros,
sárga délben érik a rozs,
s ~~xs~~ |*út,*| fehér ~~xxik~~ |*szalag,*| mezei,
cs*í*k lóhere, cs*í*k tengeri,
s kötélen ~~bxu?atos?~~ |*a makacs*| tinó,
s mező, barna, mező, fakó,
s krumpliföldek mindenfele,
zabban száz az őzike,
s érő mandula sorai
s mellettük egy lajtoskocsi,
s *ú*tilapu és szarkaláb,
sárga dél gy*ú*l a rozson át,
s f*ű*z tövén v*í*zben ~~xxx~~ |*hűsöl*| a
kaszások kitty-kotty-korsaja,
s mező, fakó, mező, sötét,
gyér l*ú*ctisztáson gyanta ég,
s nehéz ökrökkel, körbe, mint
fogata, a ~~p~~earaszt kering,

[2451] LA6.165
[2452] ÖB48.42
[2453] SzLV.379
[2454] ÖB.II.84
[2455] WW.192
[2456] OKA.294
[2457] Ms 4658/103 (*gépírás, autográf javításokkal*)

geschobert liegt das Heu zuhauf,
Rebhühner stehen knatternd auf,
ein Kirchturm, ein paar Höfe weit,
und wieder nichts als Einsamkeit,
ein Streifen Mais, ein Streifen Klee,
Kartoffelfurchen je und je,
und Acker hier und Acker dort,
und an und um und immerfort…

boglyákba rakva széna vár,
fogolycsapat csattogva száll,
torony, pár udvar, semmi több,
s csak magány, mely mindent kitölt,
kukorica és lóhere,
krumpliföldek mindenfele,
kifogyhatatlan földeken
utazik a szem végtelen…

széna hordásra^ készen áll,
túzokok lomha raja száll,
s itt ~~xxx~~ pár tanya, ott egy to~~r~~rony,
aztán megint csak unalom,
csík tengeri, csík lóhere,
krumpliföldek mindenfele
~~x~~s mező~~l~~k errébb, mezők alább
s ~~örökké xxxx~~ |*mindig, mindig ez*| a világ…

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Josef Weinheber *Durch Bauernland*
Paraszt~~i~~^földön át[2458]

Csík tengeri, csík lóhere,
krumpliföldek mindenfele,
mező, barna, mező|,| piros,
sárga délben érik a rozs,
s ~~xs~~ |*út,*| fehér ~~xxik~~ |*szalag*|, mezei,
csík lóhere, csík tengeri,
s kötélen ~~bxu?atos?~~ |*a makacs*| tinó,
s mező, barna, mező, fakó,
s krumpliföldek mindenfele,
zabban száraz az őzike,
s érő mandula sorai
s mellettük egy lajtoskocsi,
s útilapu és szarkaláb,
sárga dél gyúl a rozson át,
s fűz tövén vízben ~~xxx~~ |*hűsöl*| a
kaszások kitty-kotty-korsaja,
s mező, fakó, mező, sötét,
gyér lúctisztáson gyanta ég,
s nehéz ökrökkel, körbe, mint
fogata, a p~~e~~araszt kering,
széna hordásra^ készen áll,
túzokok lomha raja száll,
s itt ~~xxx~~ pár tanya, ott egy to~~r~~rony,
aztán megint csak unalom,
csík tengeri, csík lóhere,
krumpliföldek mindenfele
~~x~~s mező~~l~~k errébb, mezők alább *fentebb*
s ~~örökké xxxx~~ |*mindig, mindig ez*| a világ…

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Parasztföldön át[2459]

Csík tengeri, csík lóhere,
krumpliföldek mindenfele,
mező, barna, mező, piros,
sárga délben érik a rozs,
s út, fehér szalag, mezei,
csík lóhere, csík tengeri,
s kötélen a makacs tinó,
s mező, barna, mező, fakó,
s krumpliföldek mindenfele,
zabban száraz az őzike,
s érő mandulák sorai
s mellettük egy lajtoskocsi,
s útilapú és szarkaláb,
sárga dél gyul a rozson át,
s fűz tövén vízben hűsöl a
kaszások kitty-kotty-korsaja,
s mező, fakó, mező, sötét,
gyér lúctisztáson gyanta ég,
s nehéz ökrökkel, körbe, mint
fogata, a paraszt kering,
széna hordásrakészen áll,
túzokok lomha raja száll,
s itt pár tanya, ott egy torony,
aztán megint csak unalom,
csík tengeri, csík lóhere,
krumpliföldek mindenfele
s mezők fentebb, mezők alább
s mindig, mindig ez a világ…

[>*352*] WEINHEBER:
Einsame Zwiesprach[2460]

Kannst du zürnen, wenn ich dich frage,
wo du wärest ohne mich?
Du wagtest mich erst am sechsten Tage:
Ich schuf mit e i n e m Gedanken dich.

Und mit e i n e m Gedanken
tilge ich dein Sein;
reiße ich Bund und Schranken
zwischen dir und mir wieder ein.

Siehe, du mußtest ruhen,
als das Werk du beendet in mir.
Ich baue in Sehnsucht und Liebe
noch immer an dir.

Und darum nur bist du stärker
und überragest mich:
Weil meine Sehnsucht und Liebe
größer ist als ich.

[SZABÓ LŐRINC]:
Josef Weinheber Einsame Zwiesprache
Magányos párbeszéd[2461]

Haragszol, ha kérdem, vagy-e
nélkülem? és mi vagy?
Létem hatnapi munkád érdeme;
tiéd bennem: xx ~~xxxxx~~ |*egy gondolat*|.

Hiszen egy másik gondolattal
talán kiirtalak:
sorompónk és kötelékünk
egymásban megszakad.

Lám, te pihentél, befejezve
velem a művedet.
Bennem téged ma is épít
a vágyó szeretet.

S nálam csak azért vagy erősebb,
azért sokkal nagyobb,
mert bennem több a szeretetvágy,
mint én vagyok.

[SZABÓ LŐRINC]:
Magányos párbeszéd[2462]
Einsame Zwiesprache

Haragszol, ha kérdem, vagy-e
nélkülem? és mi vagy?
Létem hatnapi munkád érdeme;
tiéd bennem: egy gondolat.

Hiszen egy másik gondolattal
talán kiirtalak:
sorompónk és kötelékünk
egymásban megszakad.

Lám, te pihentél, befejezve
velem a művedet.
Bennem téged ma is épít
a vágyó szeretet.

S nálam csak azért vagy erősebb,
azért sokkal nagyobb,
mert bennem több a szeretetvágy,
mint én vagyok.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*353*] WEINHEBER:
Jahraus — Jahrein[2463]

Dieweil der Mond und Mod entglitt,

[SZABÓ LŐRINC]:
Évről-évre
– (Josef Weinheber)~~x~~ (sz. 1892) –[2464]

Míg teltek holdad napjai,

[SZABÓ LŐRINC]:
Évről évre[2465]
Jahraus-jahrein

Míg teltek holdad napjai,

[2458] Ms 4658/104 *(gépírás – Durchschrift, kézzel javítva)*
[2459] ÖB.II.532-533
[2460] WW.19
[2461] Ms 4658/100 (*gépírás, autográf javításokkal*)
[2462] ÖB.I.642
[2463] WSW.II.327-328
[2464] Ms 4657/457 (*kézírás*)
[2465] ÖB.I.595

ging einer wie ein Schatten mir,
jahraus, jahrein und immerzu,
durch Morgentau und abendruh.
Vom Kind zum Greis, wie ist do bald
die Zeit dahin, dass Wort verhallt,
und alles fließt, und gar nichts bleibt,
die Frucht, die fällt, der Baum, der treibt,
das Haus, der Turm, der Schmerz, das Glück,
das geht hinab und sinkt zurück,
und endlich ists mit dir so weit,
da war es nur eun Stäubchen Zeit,
und eh du es noch recht bedacht,
so ist es schon für immer Nacht.
Für immer Nacht? Da stockst du schon.
Du kommst zurück in deinem Sohn,
der geht den Weg von Anfang an,
und tut die Werk, die du getan,
und freut und fürchtet, hofft und sinnt
und gibt es weizter an sein Kind,
und hinter ihm mit leisem Schuh,
jahraus, jahrein und immerzu,
die Uhr zur Hand, bereit zum Schnitt,
geht einer wie ein Schatten mit.

mint árnyék kísért valaki,
évről évre és szüntelen,
hűs éjben, napos reggelen.
A gyermek szétnéz s már öreg,
fut az idő, szó elremeg,
és minden folyik és ~~el~~bukik,
makk, mely ~~x~~ hull, fa, mely rügyezik,
minden hanyatlik, ház, torony,
és sápad, öröm, fájdalom,
és végűl igy jársz te is, és
porszem~~xxxx~~ |idő| volt az egész,
s mire ráeszmélsz igazán,
~~xxx~~ örök éj vagy és üres árny.
Örök éj? Máris ~~mint remélsz~~ ujra élsz, ~~x~~ ~~xxxx~~
hisz a fiadban visszatérsz,
az ujrakezdi utadat,
s munkádat, mely ~~xxxx~~|félben|maradt,
s fél, ~~xx~~ örül, tünődik s remél
s fiában ismét visszatér, –
s óráját nézve s nesztelen
évről-évre és szüntelen,
s mindig készen suhintani,
~~xxx~~ árnyként követi ~~x~~ valaki.

Balatonföldvár
1941. aug. 29.

Ford. Szabó Lőrinc

mint árnyék kísért valaki,
évről évre és szüntelen,
hűs éjben, napos reggelen.
A gyermek szétnéz, s már öreg,
fut az idő, szó elremeg,
és minden folyik és bukik,
makk, mely hull, fa, mely rügyezik,
minden hanyatlik, ház, torony,
és sápad, öröm, fájdalom,
és végül így jársz te is, és
porszem idő volt az egész,
s mire ráeszmélsz igazán,
örök éj vagy és üres árny.
Örök éj? Máris ujra élsz,
hisz a fiadban visszatérsz,
az ujrakezdi útadat,
s munkádat, mely félben maradt,
s fél, örűl, tűnődik s remél,
s fiában ismét visszatér; –
s óráját nézve s nesztelen
évről évre és szüntelen,
s mindig készen suhintani,
árnyként követi Valaki.

[>*354a*] WEINHEBER:
»Der« Kaktus[2466]

Grauer Ziegelschutt mit Scherb und Stein
nährt mir träg die Ohnmacht meiner Galle.
Meines Fleisches ständigem Verfalle,
Wucherung von Stachel, Dorn und Kralle,
muß ein Tropfen Jauche Letzung sein.

Wie die Sonne quälend auf mich sticht,
treibe ich verzweifelnd, wild und schwelend,
rote Blüten, meine Not verhehlend,
rote Blüten groß aus all dem Elend
in das grelle, brennpunktscharfe Licht.

Gott, der sonst doch gnädigschnellen Blitz,
weiche Wolke schuf für seine Bäume,
meidet meine fruchtlos bitter'n Träume,
blind dafür, wie meine Ohnmacht schäume,
schuldbewußt vor solchem Schöpfungswitz.

Also treib ich knorrig und gebleicht
Dorn zu Dornen, daß ich mich erfülle,
Blüt auf Blüten endlos in die Stille
dieser meiner Gartenhausidylle,
die verdammt der Hölle gleicht.

[>*354*] WEINHEBER:
Kaktus[2467]

Grauer Ziegelschutt mit Scherb und Stein
nährt mir träg die Ohnmacht meiner Galle.
Meines Fleisches ständigem Verfalle
muß ein Tropfen Jauche Letzung sein.

Wie die Sonne quälend auf mich sticht,
treibe ich verzweifelnd, wild und schwelend,
rote Blüten, meine Not verhehlend,
rote Blüten groß aus all dem Elend
in das grelle, brennpunktscharfe Licht.

Gott, der sonst doch gnädigschnellen Blitz,
weiche Wolke schuf für seine Bäume,
meidet meine fruchtlos bittern Träume,
schuldbewußt vor solchem Schöpfungswitz.

Also treib ich knorrig und gebleicht
Dorn zu Dornen, daß ich mich erfülle,
Blüt auf Blüten endlos in die Stille
dieser meiner Gartenhausidylle,
die verdammt der Hölle gleicht.

[SZABÓ LŐRINC]:

Josef Weinheber — Kaktus

Kaktusz[2468]

Szürke, *gyér* kő= s téglatörmelék (*kötőjel!*)
táplálja tehetetlen epémet.
Egyre sorvad h*ú*somból az élet
és üdvnek vesz egy csöpp trágyalét.

M*í*g t*ű*ivel szurdogál a nap,
gyötrelmem, ez az ő*rű*lt varázsló,
száz *rő*t tölcsért, száz *rő*ten virágzó,
nagy tölcsért nyit rajtam a parázsló,
gy*ú*pont=éles fényözön alatt. (*kötőjel!*)

Isten felhő s villám gyors kegyét
teremtette fáinak; de engem
elker*ű*l: b*ű*nvádnak érzi bennem
a teremtés bizarr ötlet*é*t.

Tüske tüskén, bütyök, orr,
hogy sorsom bete~~e~~ljes*í*tsem,
*í*gy vir*í*tok itt szel*í*den:
saját sziklakertidillem,
mely – ak~~p~~árcsak a pokol!

[SZABÓ LŐRINC]:

Kaktusz

Szürke, gyér kő- s téglatörmelék
táplálja tehetetlen epémet.
Egyre sorvad húsomból az élet
és üdvnek vesz egy csöpp trágyalét.

Míg tűivel szurdogál a nap,
gyötrelmem, ez az őrűlt varázsló,
száz rőt tölcsért, száz rőten virágzó,
nagy tölcsért nyit rajtam a parázsló,
gyúpont-éles fényözön alatt.

Isten felhő s villám gyors kegyét
teremtette fáinak; de engem
elkerűl: bűnvádnak érzi bennem
a teremtés bizarr ötletét.

Tüske tüskén, bütyök, orr,
hogy sorsom beteljesítsem,
így virítok itt szelíden:
saját sziklakertidillem,
mely – akárcsak a pokol!

[2466] WSW.I.587: „*Abdruck nach Arbeiter-Zeitung*" 1932.I.13.
[2467] WW.127
[2468] Ms 4658/98 (*gépírás, autográf javításokkal*)

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*355*] WEINHEBER:
Kalendarium[2469]

Es schneit und schneit den Jänner lang.
Dem Kind in dunkler Stube
ist vor der Stille bang.

Was raunt im Rohr? Schoh Februar.
Ein alter geht zur Kirche
in seinem weißen Haar.

Schwermütiger Regen, kommt der März.
Was kann die erste Blume
gegen das müde Herz?

Windschwanke Birken im April.
Schon weiß der Kanbe zu lächeln,
wenn er weinen will.

Amsel im Flieder und wieder Mai.
Ewig — im leuchtenden Abend
stehen und schwören die Zwei.

Und waldiger Juni, wartend schwül.
Die tausendsternigen Nächte
weisen dem Manne ein Ziel.

Ähren im Juli. Der Mohn überm Rain.
Tief horcht das Weib in die Segnung
seines Leibes hinein.

Ein Donnerschlag durch den weiten August.
Der Grübler wird sich mit Grauen
seiner Grenzen bewußt.

Septemberhimmel, ein Schwalbenzug.
Heim will der Wandrer: Die Erde
ist nicht mehr groß genug.

Die Gärten verbluten, Oktober, im Wind.
O daß der Trunkene sich endlich
auf seinen Abgrund besinnt.

Novembernebel. Ein Rabe schreit.
Der Lauschende flieht betroffen
vor seine Einsamkeit.

Vom Himmel flockt's Dezemberlind:
Und Friede den Menschen auf Erden,
die guten Willens sind.

[SZABÓ LŐRINC]:
Kalendárium
– Josef Weinheber –[2470]

Január, csupa, csupa hó.
Homályos szoba, gyermek,
a csönd irtóztató.

Mi susog a nád közt? Február.
Őszhaj~~ú~~u öreg ember
folyton templomba jár.

Komor, vad esők, március.
Mit ér az uj virág, ha
a sziv mindig borús?

Szél-lenge nyirfák, április.
Mosolyog már a gyermek,
még ha pityereg is.

Május; rigófütty; orgona nyit.
Két örök árny az égő
alkonyban esküszik.

Erdős juniús, fullatag.
A csillagos éjszaka nagy célt
mutat a férfinak.

[2471]/ Mennykő a tág augusztuson át.
~~Határaira~~ |Korlátaira| eszmél
~~az agg~~ |a bölcs| s így nézi magát. /

Julius|~~xx~~|ban| kalász, pipacs.
~~Áldott xxxx~~ ~~Terhébe hallgatózva~~ |Titkok szorulnak az asszony
~~a nő csupa áhitat.~~ áldott szíve alatt./

Szeptemberi ég, fecskék rajai.
Hazavágyik a vándor: a föld már
nem elég nagy neki.

Elvérzik a szélben október, a kert.
Bár szállna magába a részeg,
aki csak ünnepelt.

No~~x~~vember. Holló károg elő.
Magánya elől riadtan
fut a ködben a figyelő.

December. Az ég langy pelyhe szakad.
És béke mindennek a földön,
ami emberi jóakarat.

Ford. Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Weinheber: Kalendarium
Kalendárium[2472]

Január, csupa hó, csupa hó az est.
A sötét szoba hallgat,
a gyermek félni kezd.

Mi suttog a nád közt? Február.
A vatta~~xxxx~~|*haju*| bácsi
folyton templomba jár.

Bánatos esők, március.
~~xxxxxxxxxxxxxx~~ Mit ér az uj virág, ha
~~xxxxxxxxxxxxxx~~ a szív mégis borús?

Szél-lenge ny*í*rfák, április.
Mosolyog a f|*i*|*ú*cska,
még ha pityereg is.

[SZABÓ LŐRINC]:
Kalendárium[2473]
Kalendarium

Január, csupa hó, csupa hó az est.
A sötét szoba hallgat,
a gyermek félni kezd.

Mi suttog a nád közt? Február.
A vattahaju bácsi
folyton templomba jár.

Bánatos esők, március.
Mit ér az uj virág, ha
a szív mégis borús?

Szél-lenge nyírfák, április.
Mosolyog a fiúcska,
még ha pityereg is.

[2469] WSW.524-525
[2470] Ms 4657/458.I.-II. (*kézírás*)
[2471] Jelölve: e versszak és a következő sorrendje felcserélendő.
[2472] Ms 4658/99.I-II. (*gépírás, autográf javításokkal*)
[2473] ÖB.II.914-915
[2474] Ez a verszszak a 8. elé nyilazva.

Május, rigófütty, orgona nyit.
„~~X~~Örökké!” – gy*ú*l az alkony
és két árny esküszik.

Erdős juniús, f~~i~~ullatag.
A csillagos éjszaka nagy célt
mutat a férfinak.

Juliusban kalász, pipacs.
Titok m~~z~~ozd*ú*l az asszony
nehéz szive alatt.

Szeptemberi ég, fecskék rajai.
Hazavágyik a vándor: a Föld már
nem elég nagy neki.

Októberi szél, el~~b~~vérzik a kert.
Szállna végre magába,
aki csak ünnepelt!

Mennykő a tág augusztuson át.[2474]
Korlátaira eszmél
a bölcs és nézi magát. *reméli*

November. Holló károg elő.
Siet magánya elől a
ködben a figyelő.

Dece~~b~~mber. Az ég langy pelyhe szakad.
Béke mindennek a földön
és emberi jóakarat.

Josef Weinheber

Május, rigófütty, orgona nyit.
„Örökké!” – gyúl az alkony
és két árny esküszik.

Erdős juniús, fullatag.
A csillagos éjszaka nagy célt
mutat a férfinak.

Juliusban kalász, pipacs.
Titok mozdúl az asszony
nehéz szíve alatt.

Mennykő a tág augusztuson át.
Korlátaira eszmél
a bölcs és nézi magát.

Szeptemberi ég, fecskék rajai.
Hazavágyik a vándor: a Föld már
nem elég nagy neki.

Októberi szél, elvérzik a kert.
Szállna végre magába,
aki csak ünnepelt!

November. Holló károg elő.
Siet magánya elől a
ködben a figyelő.

December. Az ég langy pelyhe szakad. –
Béke mindennek a földön
és emberi jóakarat.

[>*356*] WEINHEBER:
Novelle in Briefen[2475]

I.
Geliebter, aus dem Sarge meiner Ehe,
aus meiner grauen, schmachbedeckten Nacht
grüß ich dein Haupt, das sich im Traume sehe,
dein flammendes Haupt, das mir das Herz entfacht.
Erfühl es, wie ich hier zugrunde gehe,
erwacht zum Schmerz und nie ans Ziel gebracht.
Wie dieser Brief… Er brenne und verwehe!
Schon stirbt die Glut. Nun ist es wieder Nacht.

II.
Und wieder ist es Nacht. Auf irren Sohlen
schlich ich mich leise aus dem Schlafgemach.
Er, der an Leib und Liebe mich bestohlen,
gelassen schläft er unterm gleichen Dach.
So sammle ich den Haß wie glühende Kohlen
auf meinem Haar… Wann ist ein Ende, ach!
Ich werde beten, mir die Bibel holen,
daß es vorbeigeh. Ich bin sterbensschwach.

III.
Die Bibel hilft nicht mehr mir armen Weibe.
Wie dem Ertrinkenden der Strohhalm, gibt
die Stunde mir Hoffnung, wo ich an dich schreibe.
O wärst du nah, den keine Ferne trübt,
bevor ich auf dem bittern Wege bleibe.
Von tausend Pfeilen ist mein Herz durchsiebt,
ich lebe nicht, ich schwebe nur, ich treibe.
Fühl, wie mein letzter Tropfen Blut dich liebt.

IV.
Und wieder Nacht. Ich taumle fast vor Schwäche.
Ich muß mich eilen, dir mein Leid zu klagen.
Die düstre Andacht dieser Selbstgespräche,
wie lang noch wird sie mich des Werks entschlagen?
Kich fühle, wie ich innerlich zerbreche.
Es stillt nicht mehr, es heimlich auszusagen.
Die Nacht verlangt, daß ich dein Antlitz räche.
Er liegt und schläft – O nie mehr wird es tagen.

V.
Du warst so schön, so traumhaft wie das Leben,
das mir zu leben nicht bewilligt war.

[SZABÓ LŐRINC]:
Josef Weinheber
Novella levelekben[2476]

I.
Kedvesem, a házasságom koporsó,
benne gyalázat, szégyen s éj kor*í*t~~x~~.
~~la~~|*Lá*|ttam arcodat (ah, az álom oly jó!),
lángoló hajad, arcod élni h*í*v!
|*Óh*| ~~É~~|*é*|rezd|,| ~~át,~~ hogy tesz tönkre itt az olcsó
gyötrődés, |*a*|mely |~~x~~| ~~v~~|*c*|élhoz ~~sose~~ |*nem*| seg*í*t.
Mint ez a levél… Legyen lángba-omló!
~~O~~Pernyéje húny már. S ujra éj bor*í*t.

II.
S megint éj bor*í*t. Halkan kiosontam
hálónk küszöbén, ingó talpakon.
Ő, testem-lelkem tolvaja, nyugodtan
alszik: ~~xxxx~~ neki |*ez a ház*| nyugalom.
*É*n parazsat ~~g~~|*gy*|*ű*jtök fejemre, onnan,
amit gy*ű*lölök… ~~Lám, xxx~~ |*Ah, vég,*| messzi rom!
Tán könny*í*t a bibliában lapoznom,
hogy m*ú*ljék a rossz. ~~xxxx~~ |~~xxx~~|*Tovább*| nem birom. (*rövid i!*)

III.
A biblia már nem seg*í*t, szegény nőt.
De, mint fuldoklónak a szalmaszál,
m*í*g *í*rok, adhatsz támaszt, némi végsőt.
Óh, kit nem szennyez messziség, homály,
k*í*sérd te a keser*ű* *ú*tra t*é*rőt!
Szivem, ezerszer ~~x~~átlőtt szita, fáj.
Érted ég bennem minden pici v~~á~~|*é*|rcsöpp.
Nem élek, csak lebegek, visz az ár.

IV.
S megint éj. Roskaszt testem gyöngesége.
Sietnem kell els*í*rni panaszom.
Meddig tartóztat áh*í*tata-kéje
e zord monológoknak? Nem tudom.
Érzem, szivem hogy z*ú*zza szenvedélye.
Kevés már, hogy titokban suttogom.
Arcodért boss~~u~~z*ú*t kér romlásom éje.
Ő fekszik s alszik. Lesz még holnapom ?

V.
Szép voltál, mint az álom, mint az élet,
~~milyet~~ |*amelyet*| élnem ~~soha~~ meg nem adatott.

[2475] WSW.542-544
[2476] Ms 4658/101.I-II.; Ms 4657/102.I-II. (*gépírás; autográf javításokkal*)

Ich warte auf dich – und fühl mit Beben,
auf meiner Strirn dein kühles Lippenpaar.
Unendlich will ich dir die Seele geben,
unendlich küssen dein erträumtes Haar.
Ist dies denn Mord? Er liegt und schläft daneben.
Ich *folge* deiner Stimme wunderbar.

VI.

Ich habe mir die Pulse aufgeschnitten.
Ich schreibe diesen Brief mit letzter Kraft.
Ich habe, nicht mehr von der Furcht umstritten,
die Tat zu tun mich endlich aufgerafft.
Er liegt und schläft. Ich habe viel gelitten.
Ich gleite still aus meines Kerkers Haft.
Ich gehe zu dem unbekannten Dritten.
Ich fliehe in die große Leidenschaft.

Rád vártam – s most két h*ű*vös ajkat érzek~~x~~
remegve~~:~~*:* a homlokom csókolod.
Végtelen tár*ú*l elébed a lélek,
végtelen csókom ~~arcod~~|*hajad*|ra lobog.
Ölök vele? *Ő* fekszik, |*s*| alszik. Én meg
hangod csodája felé indulok. (*rövid u!*)

VI.

Ereimet felvágtam. Soraimhoz
v~~á~~|*é*|gső nyugalom ad végső erőt.
Nem vacogtat a tett, nem már a nyirkos
félelem: ami most jön, már örök.
Ő fekszik s alszik. Sok volt, sok, a k*í*n s rossz!
H*ű*l ~~cellám~~ |*a börtön*| a szök*ő*~~xxx~~ rab mögött.
Megyek az ismeretlen Harmadikhoz.
A nagy szenvedélybe menekülök. (*rövid* ü.*!*)

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Novella levelekben[2477]
Novelle in Briefen

1

Kedvesem, a házasságom koporsó,
benne gyalázat, szégyen s éj körít.
Láttam arcodat (ah, az álom oly jó!),
lángoló hajad s arcod élni hív!
Óh, érezd, hogy tesz tönkre itt az olcsó
gyötrődés, amely célhoz nem segít.
Mint ez a levél… Legyen lángba-omló!
Pernyéje húny már. S megint éj borít.

2

S megint éj borít. Halkan kiosontam
hálónk küszöbén, ingó talpakon.
Ő, testem-lelkem tolvaja, nyugodtan
alszik: neki ez a ház nyugalom.
Én parazsat gyűjtök fejemre, onnan,
amit gyűlölök… Ah, vég, messzi rom!
Tán könnyít a bibliában lapoznom,
hogy múljék a rossz. Tovább nem birom.

3

A biblia már nem segít, szegény nőt.
De, mint fuldoklónak a szalmaszál,
mig írok, adhatsz támaszt, némi végsőt,*
Óh, kit nem szennyez messziség, homály,
kiserd te a keserű útra térőt!
Szivem, ezerszer átlőtt szita, fáj.
Érted ég bennem minden pici vércsöpp.
Nem élek, csak lebegek, visz az ár.

4

S megint éj. Roskaszt testem gyöngesége.
Sietnem kell elsírni panaszom.
Meddig tartóztat áhítata-kéje
e zord monológoknak? Nem tudom.
Érzem, szivem hogy zúzza szenvedélye.
Kevés már, hogy titokban suttogom.
Arcodért bosszút kér romlásom éje.
Ő fekszik s alszik. Lesz még holnapom ?

5

Szép voltál, mint az álom, mint az élet,
amelyet élnem meg nem adatott.
Rád vártam – s most két hűvös ajkat érzek
remegve: a homlokom csókolod.
Végtelen tárúl elébed a lélek,
végtelen csókom hajadra lobog.
Ölök vele? Ő fekszik s alszik. Én meg
hangod csodája felé indulok.

6

Ereimet felvágtam. Soraimhoz
végső nyugalom ad végső erőt.
Nem vacogtat a tett, nem már a nyirkos
félelem: ami most jön, már örök.
Ő fekszik s alszik. Sok volt, sok, a kín s rossz!
hűl a börtön a szökő rab mögött.

[2477] ÖB.II.180-181
* *sic!*

Megyek az ismeretlen Harmadikhoz.
A nagy szenvedélybe menekülök.

[>*357*] WEINHEBER:
Pro domo[2478]

Ich will nicht die Menschheit beglücken.
Ich will keine Engel züchten.
Ich will keine Himmel stürzen.
Ich will die Kunst.

Das nackte Weinen ist häßlich.
Das trunkene Stammeln ist häßlich.
Das Bild der Landschaft ist gottlos
ohne die Form.

Jede Bewegung ist böse.
Gott ist die ewige Ruhe.
Am tiefsten ergreift der Tote.
Das Werk sei starr!

Nur eine Tugend dem Künstler:
Er warte, bis er Mann ist.
Die Knaben spielen und lärmen.
Kunst ist schweigsam und hart.

WEINHEBER:
Pro domo[2479]

Ich will nicht die Menschheit beglücken.
Ich will keine Engel züchten.
Ich will keine Himmel stürzen.
Ich will die Kunst.

Das nackte Weinen ist häßlich.
Das trunkene Stammeln ist häßlich.
Das Bild der Landschaft ist gottlos
ohn die Form.

Jede Bewegung ist böse.
Gott ist die ewige Ruhe.
Am tiefsten ergreift der Tote.
Das Werk ist starr!

Nur eine Tugend dem Künstler:
Er warte, bis er Mann ist.
Die Knaben spielen und lärmen.
Kunst ist schweigsam und hart.

[SZABÓ LŐRINC]:
Pro domo[2480]
Pro domo

Nem akarom boldogítani az emberiséget.
Nem akarok angyalokat tenyészteni.
Nem akarok eget ostromolni.
Művészetet akarok.

Utálatos a meztelen sírás.
Utálatos a részeg dadogás.
A táj képe istentelen
a forma nélkül.

Minden mozdulat gonosz.
Isten az örök nyugalom.
A halott ragad meg legmélyebben.
A mű legyen merev.

A művész egyetlen erénye:
kivárni, hogy férfi legyen.
A siheder játszik és zajong.
A müvészet hallgatag és kemény.

[*358*] WERNER BERGENGRUEN:
Stimmen des Abends[2481]

Gedämpfter Wohllaut rieselt durch den Abend.
Der Gott im Rohr
Erweckt, das Schweigende mit Klang begabend,
Sich Chor um Chor.

Der Wind im Schilf verwachsner Festungsgräben
Raunt unbeeilt,
Indes an zart gestimmten Silberstäben
Die Grille feilt.

Nun heben die gelassenen Fontänen
Aus dumpfem Schwall
Uraltes Gleichmaß unbewegter Tränen
Im Tropfenfall.

Und schwand im schwarzen Blau der Wolkenballen
Der letzte Streif,
Wird auch dem Liebesruf der Nachtigallen
Die Stunde reif.

[SZABÓ LŐRINC]:
Werner Bergengruen Stimmen des Abends
Esti hangok[2482]

Fojtott zenék esti permete pásztáz;
már ébred a
nádban az isten: szól a némaság száz
kis kórusa.

Benőtt sáncárok sásain a lusta
szellő neszel
s ezüstbehangolt fák ágai közt a
tücsök reszel.

Nyugodt szökőkút erősíti, tompa
könnyei szép
egyensulyában mozdulatlan ontva,
ős ütemét.

S mire egy-kékbe sötétűl a felhő
s az esti pír,
fölcsattog a csalogányban az első
teljes idill.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Esti hangok[2483]
Stimmen des Abends

Fojtott zenék esti permete pásztáz;
már ébred a
nádban az isten: szól a némaság száz
kis kórusa.

Benőtt sánc-árok sásain a lusta
szellő neszel
s ezüstbe-hangolt fák ágai közt a
tücsök reszel.

Nyugodt szökőkút erősíti, tompa
könnyei szép
egyensulyában mozdulatlan ontva,
ős ütemét.

S mire egy-kékbe sötétül a felhő
s az esti pír,
fölcsattog a csalogányban az első
teljes idill.

[SZABÓ LŐRINC]:
Esti hangok[2484]
Stimmen des Abends

Fojtott zenék esti permete pásztáz;
már ébred a
nádban az isten: szól a némaság száz
kis kórusa.

Benőtt sánc-árok sásain a lusta
szellő neszel,
s ezüstbe-hangolt fák ágai közt a
tücsök reszel.

Nyugodt szökőkút erősíti, tompa
könnyei szép
egyensulyában mozdulatlan ontva,
ős ütemét.

S mire egy-kékbe sötétül a felhő
s az esti pír,
fölcsattog a csalogányban az első
teljes idill.

2478 WA.105-106
2479 WSW.II.97-98
2480 ÖB.I.495-496
2481 BVF.55
2482 Ms 4657/508 (*gépírás; autográf javításokkal*)
2483 ÖB.II.74
2484 + (nem ÖB.48.! – ha nincs meg, kivenni!)

[>*359*] BERGENGRUEN:
Totenspruch auf einen Vogel[2485]

O winziges Geschick! O Feder, die ich fand
salzweiß, doch blutbefleckt, im Parkweg auf dem Sand!
bleib, Wandrer, stehen. Nein, – geh weiter, doch gemach,
denk nur sekundenlang dem kleinen Vogel nach.
O federleichter Tod! O furchtbares Gewicht,
die Schale dieser Welt belastend zum Gericht.
Ein Großes ist nicht groß, ein Kleines ist nicht klein.
Es kann kein Erdenmaß vor Gottes Antlitz sein.
Ich hob die Feder auf, ihr Schaft war schlank gespitzt.
ich hab den Totenspruch mit ihm in Sand geritzt.
In Sand, der vogelschnell von jedem Tritt zergeht,
den jeder Atemzug des stillsten Tags verweht.
Gefiele Gott dem Herrn ein Ewiges auf Erden,
so ließ er diesen Sand gewiß zu Marmor werden.
Er aber will, es sei vor ihm und uns ein Nu:
Sand, Schrift und Marmorstein, der Vogel, ich und du.

[SZABÓ LŐRINC]:
Werner Bergengruen : Totenspruch auf einen Vogel

~~Sírfelirat~~ |Halotti beszéd| egy madárra~~a~~ól[2486]
Óh, icipici sors! Óh, toll, te, sófehér,
vérfoltos, ~~mit~~ |melyet| a park útján hány a szél!
Állj meg, vándor. De nem, – menj; csak tűnődj el egy
másodpercig az itt kimúlt madár felett.
Óh, törékeny halál! Óh, te, iszonyu súly,
mely, itélet gyanánt, létünkre súlyosúl.
Bizony, nem nagy a nagy, nem kicsi a kicsi:
tűnnek Isten előtt~~x~~ a föld mértékei.
~~xxxxx xxxxxx~~ |Fölvettem a pihét,|, kemény ~~xx~~ tű a hegye,
betűket karcolok a homokba vele.
Madárgyors villanást nem él túl ez a por,
rajza a legnagyobb szélcsöndben szétomol.
~~Mert a~~Akarna |csak| az Ur földi dolgot öröknek,
márványnyá válna most e darabja a földnek.
De ~~Ő~~ |ő| úgy látja, hogy jobb, ha, neki s magunknak:
por, kő, betű, ~~x~~ madár, ~~xxxx~~ |én s te egy| perc ~~xxx~~ |vagyunk| csak.
Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Werner Bergengruen : Totenspruch auf einen Vogel
~~Sírfelirat~~ |*Halotti beszéd*| egy madárra~~a~~|*ól*[2487]
Óh, icipici sors! Óh, toll, te, sófehér,
vérfoltos, ~~mit~~ |*melyet*| a park *ú*tján hány a szél!
Állj meg, vándor. De nem, – menj; csak t*ű*nődj el egy
másodpercig az itt kimúlt madár felett.
Óh, törékeny halál! Óh, te, iszonyu súly, (*rövid u!*)
mely, itélet gyanánt, létünkre súlyosúl.
Bizony, nem nagy a nagy, nem kicsi a kicsi:
t*ű*nnek Isten előtt~~x~~ a föld mértékei.
~~xxxxx xxxxxx~~ |*Fölve+ttem a pihét,*|, kemény ~~xx~~ t*ű* a hegye,
bet*ű*ket karcolok a homokba vele.
Madárgyors villanást nem él túl ez a por,
rajza a legnagyobb szélcsöndben szétomol.
~~Mert a~~*A*karna |*csak*| az Ur földi dolgot öröknek,
márványnyá válna most e darabja a földnek.
De ~~Ő~~ |*ő*| úgy látja, hogy jobb, ha, neki s magunknak:
por, kő, bet*ű*, ~~x~~ madár, ~~xxxx~~ |*én s te egy*| perc ~~xxx~~ |*vagyunk*| csak.
Forditotta: Szabó Lőrinc

[SZABÓ LŐRINC]:
Halotti beszéd egy madár fölött[2488]
Totenspruch auf einen Vogel
Óh, icipici sors! Óh, toll, te, sófehér,
vérfoltos, melyet a park útján hány a szél!
Állj meg, vándor. De nem, – menj; csak tűnődj el egy
másodpercig az itt kimúlt madár felett.
Óh, törékeny halál! Óh, te, iszonyu suly,
mely, itélet gyanánt,1étünkre súlyosúl.
Bizony, nem nagy a nagy, nem kicsi a kicsi:
tűnnek Isten előtt a föld mértékei.
Fölvettem a pihét, kemény tű a hegye,
betűket karcolok a homokba vele.
Madárgyors villanást nem él túl ez a por
rajza a teljes szélcsöndben is szétomol.
Akarna csak az úr földi dolgot öröknek,
márványnyá válna most e darabja a földnek.
De ő úgy látja, hogy jobb, ha, neki s magunknak:
por, kő, betű, madár s én s te egy perc vagyunk csak.

[>*360*] RUDOLF HENZ:
Baum im Hof[2489]

Er hat nie weiter gesehn, als auf vier graue Hauswände
Und um seinem Stamm ein Stück Erde bräunlich und rund.
Zum quadratischen Himmel hebt er die schwankenden Hände,
Seine Füße stoßen sich an den Hofmauern wund.

Doch liebt er die Steine und schätzt die zerblätterte Mauer.
Nie sehnt er sich, blaue und grüne Weite zu sehn.
Manchmal nur spürt er wie Fieberschauer
Blütenschwaden aus nahen Frühlingsalleen.

Aus grauen Höhlen Lichter und Lachen und Rennen,
Toben der Hämmer. Aus Schmutz eines Knaben erlösender Schwung
Stickt und betäubt seine Blätter. Doch wenn die entzündeten brennen,
Wirft er das Laub in den Wind, wiegt er sich nackend und jung.

O Sonne am Morgen und Abend und Tag, o in Nächten
Tänze der Sterne, du leise fliegender Mond!
Rausch in Stürmen und Schnee, Geheimnis des Nebels!
Alle Tage und Stunden von Wundern belohnt.

O jährliches Blühn, du süße Gewohnheit, Früchte zu tragen.
Du tägliches Wachsen ohne Furcht und Gewalt.
Und er meint in nahen, noch reiferen Tagen
Müßte sein Wipfel über die Dächer ragen. –
Er lächelt über die Sagen von Garten und Wald.

R. HENZ:
Baum im Hof[2490]

Er hat nie weiter gesehn, als auf vier graue Hauswände
Und um seinem Stamm ein Stück Erde bräunlich und rund.
Zum quadratischen Himmel hebt er die struppigen Hände,
Seine Füße stoßen sich an den Hofmauern wund.

Doch liebt er die Steine und schätzt die zerblätterte Mauer.
Nie sehnt er sich, blaue und grüne Weite zu sehn.
Manchmal nur spürt er wie Fieberschauer
Blütenschwaden aus nahen Frühlingsalleen.

Aus grauen Höhlen Lichter und Lachen und Rennen,
Toben der Hämmer, aus Schmutz eines Knaben jauchzender Schwung
Stickt und betäubt seine Blätter. Doch wenn die entzündeten brennen,
Wirft er das Laub in den Wind, wiegt er nackt sich und jung.

O Sonne am Morgen, am Abend, am Tag, o in Nächten
Tänze der Sterne, du leise fliegender Mond!
Rausch in Stürmen und Schnee, Geheimnis des Nebels!
Alle Tage und Stunden von Wundern belohnt.

Du jährliches Blühn, du süße Gewohnheit, Früchte zu tragen.
Du sicheres Wachsen ohne Furcht und Gewalt.
Und er träumt, in nahen, noch reiferen Tagen
Müßte sein Wipfel über die Dächer ragen
Und lächelt über die Sagen von Garten und Wald.

2485 EG.220
2486 Ms 4657/510 (írógéppel; autográf javításokkal; bizonnyal korbbi a 509-nél: 13. sor: »*csak*« ceruzával)
2487 Ms 4657/509 (*gépírás autográf javításokkal; vlsz. az 510 után készült szövegváltozat+*)
2488 ÖB.II.909
2489 AO.129; HRG.9
2490 HR.11

[SZABÓ LŐRINC]:
Fa az udvaron
– Rudolf Henz[2491] –

Még sohasem látott az udvar szürke falán túl,
a föld barna kis kupac a törzse körűl.
Ingó kezével a négyszögü ég fele indúl,
s lábát szigoru kő sebzi könyörtelenűl.

Mégis szereti a hámló falakat meg a házat.
Kék-zöld semmibe nem csalogatja a vágy.
Csak néha olt bele valami tavaszi lázat
a közeli fasorból a sok virág.

Szürke odúkból fény, rohanás, gyerek ujjong,
vad kalapács, piszok, egy szép mozdulat üdve... De ha
fojtó nyara tán szélben karikázik a gyúlt lomb,
fiatalon, csupaszon táncol az őszben a fa.

Óh nap tüze! hajnal! dél, óh este! ti, táncos
csillagok! és te, hold, nesztelenűl repülő!
Mámor a vihar! a hó! és a köd mennyi varázst hoz!
Hogy osztja csodáit a kincses idő!

Óh kivirágzó év! óh termés drága szokása!
Óh nőni! békés, teremtő napok!
Küzd a fa és reméli, hogy ha felnőtt,
a tetők fölé ér... És a kert s az erdők
meséire gondol és mosolyog.

[SZABÓ LŐRINC]:
Fa az udvaron[2492]

Még sohasem látott az udvar szürke falán túl,
a föld barna kis kupac a törzse körűl.
Ingó kezével a négyszögü ég fele indúl,
s lábát szigoru kő sebzi könyörtelenűl.

Mégis szereti a hámló falakat meg a házat.
Kék-zöld semmibe nem csalogatja a vágy.
Csak néha olt bele valami tavaszi lázat
a közeli fasorból a sok virág.

Szürke odúkból fény, rohanás, gyerek ujjong,
vad kalapács, piszok, egy szép mozdulat üdve… De ha
fojtó nyara tán szélben karikázik a gyúlt lomb,
fiatalon, csupaszon táncol az őszben a fa.

Óh nap tüze! hajnal! dél, óh este! ti, táncos
csillagok! és te, hold, nesztelenűl repülő!
Mámor a vihar! a hó! és a köd mennyi varázst hoz!
Hogy osztja csodáit a kincses idő!

Óh kivirágzó év! óh termés drága szokása!
Óh nőni! békés, teremtő napok!
Küzd a fa és reméli, hogy ha felnőtt,
a tetők fölé ér… És a kert s az erdők
meséire gondol és mosolyog.

Ford: Szabó Lőrinc

[>*361*] KUBA:
Gedicht vom Menschen
Gibst du mir, geb ich dir[2493]

D A S Schweißtuch rötet sich –
o rötet sich
und wird sich röten
am Quell, der nie versiegt,
bis daß das Tuch, zu schwer, ein Tuch zu sein,
zur Fahne wird und – fliegt.
Einst wird der rote Tod
die schwarzen Mörder töten.

Dereinst
wird alles gut und menschlich sein,
vorerst jedoch im Lichte
der Golddukaten blaßt
das helle Tageslicht.

Monarchen werden fett
in Fraß und Mast.
Herr Fugger mästet ihren Bauch,
nur – seinen eigenen nicht.
Sie – machen Pomp und Staat,
doch er
macht Weltgeschichte.

… Und er bleibt schlank dabei,
spielt mit der Wetterwolke,

der goldne Spielball springt und
fliegt und fällt
am Volk vorbei,
dem nie ein Fang gelingt,
das seine Hungerhände ganz
vergeblich offen hält.
Und eine lange Nase wächst dem
Narrenvolke.

[SZABÓ LŐRINC]:
Részlet KUBA: Dal az emberről c. művéből[2494]
(80. oldal)

Veritéktől vérzik a kendő –
óh, vérzik
s vérezni fog
örök forrásán, míg csak
– saját súlyát nem bírva tovább –
zászló nem lesz s föl nem repűl.
A vörös halál egykor megöli
a fekete gyilkosokat.

Egykor
jó lesz minden és emberi,
egyelőre anonban
elsápad a nap aranya
a dukátok fénye előtt.

Uralkodók
hiznak a vályuk előtt.
Herr Fugger hízlalja pocakukat,
de – a sajátját nem!
Azok – pompázva feszítenek,
ő meg
világtörténelmet csinál.

… És közben karcsu marad,
játszik a viharfelhővel:

az arany labda ugrik és
repül és messze kerűli
estében a népet, amelynek
sose sikerűl elkapnia
s így egész fölöslegesen
nyújtogatja tenyerét.

És felkopik álla
a hülye népnek.

x

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*362*] KUBA:
Gedicht vom Menschen
Schwer ist's, zu wachsen[2495]

[SZABÓ LŐRINC]:
Részlet KUBA: Dal az emberről c. művéből[2496]
(106. oldal)

[2491] +
[2492]
[2493] KGM.85 (részlet)
[2494] Ms 4666/53 (gépírás)
[2495] KGM.114-115 (részlet)
[2496] Ms 4666/53.I-II. (*gépírás*)

TIEF sich vor Allah
der arme Fellache neigt,
bittet um Regen.
Indien bittet den
heiligen Buddha um Reis. –
Ob der arabische Laubfrosch zu Allah steigt –
Wallstreet addiert,
Onkel Sammy berechnct leis:
Dürre – plus Hunger – plus Dollar – plus Segen

Halbmond plus Christenkreuz,
Wotan plus Winnetou,
Drachmen plus Shilling.
Preußischer Adel plus englische Lordship
plus Titel und Stand –

Bankkrach und Pleite –
Europa spielt Blindekuh.
Sam hält die Vorderhand,
Sam hält die Hinterhand.
Sammy frißt alles –
O well, he's quite willing:

Deutsche Patente und
persisches Naphthalin,
Dung und Gehirne,
Rutherfords Weisheit
und finnisches Wolfram
und schwedisches Chrom.
Sammy frißt alles:
Monarchen in Karmoisin,
'I'empel in Japan,
den Heiligen Stuhl in Rom.
Enkelsohn Gottes und ewige Birne.

Sammy frißt alles!
Nur eins steht ihm nicht zu Kauf,

eins ist zu teuer:
Marx' »Kapital«,
dein eignes Porträt, Onkel Sam,
jedem zur Ansicht.
Sauf Whisky, sauf Erdöl, sauf –
Blutschweiß mit Soda.
Das Wort, das von Osten kam,
brennt wie die Fahne des Volkes,
wie flüssiges Feuer!

Földig hajol Allah előtt a szegény
fellah,
ugy kér esőt.
Rizst kér a szent
Buddhától India.
Hogy eljut-e Allah elé az arab levelibéka –?
A Wallstreet összegez;
Samu bácsi számol és motyog:

Aszály – több éhség – több dollár – több áldás.

Félhold plussz Krisztuskereszt,
Wotan plusz Winnetou,
drachma plusz shilling,
porosz junker plusz angol lordship:
plussz cím és pozíció!

Bankomlás és csőd –
Európa szembekötősdit játszik.
Sammy keze itt,
Sammy keze ott –
Sammy mindent fölzabál; –
Oh, he is quite willing:

Német szabadalmakat és
perzsa naftalint,
trágyát és agyvelőt,
Rutherford tudományát,
svéd chrómot és
finn wolframot.
Samu bácsi mindent fölzabál:
uralkodókat karmazsinban,
japán templomokat,
a Szentszéket Róma közepén.
Isten unokáját és örök villanykörtét.

Samu mindent zabál,
csak egyhez nem fűlik a foga,
csak egy túldrága neki:
Marx műve, a Tőke, –
saját arcképed, Samu bácsi,
bárki ellenőrizheti.
Vedelj whiskyt, vedelj petrolt, vedelj –
kiizzadt vért szódaspriccerben.
A szó, mely Keletről üzent,
ég, mint a népi zászló,
mint folyékony tűz.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*363*] KUBA:
Gedicht vom Menschen
»Eh«, wird Stalin sagen[2497]

Soldat, du Narr,
so stürme noch diese Straße,
noch diesen armen zerbrochenen Wald.
Im Land der Zwiebeltürme,
im dürren Grase
lehrt man dich sterben
und – du stirbst bald.[2499]

[SZABÓ LŐRINC]:
Dal az emberről[2498]
Ötödik* rész:
„Hát," mondja majd Sztalin
Mottó:
Katona, te, bolond,
rohamozd hát meg még ezt az utcát,
még ezt az összetört, szegény erdőt.
A hagymakupolák országában
majd leckét kapsz a halálból
és – nemsokára meghalsz.[2500]

KUBA: „Dal az emberről"
VI. rész:
„Hát," mondja majd Sztalin *(kapitális)*
1.

HITLER am Berghof.
Sah er nach Norden,
war alles sein – und arm geworden.
Südwärts –
schenkten besiegte Länder
nichts
als Haß und Wein.

Sah er nach Westen,
sah er die See,

A BERGHOF Hitlere! Ha
Északra nézett,
minden övé volt – és szegény lett
Ha Délnek,
hol győztek a vad seregek,
nem dőlt feléje, csak
bor s gyűlölet.

S ha Nyugatra, a tenger fele:
ott a

2497 KGM.85
2498 Ms 4666/52 (az Ms 4666/51 kéziratos – sűrűn javított – fordítás írógéppel készült tisztázata)
* *sic!*
2499 KGM.161
2500 A 2. kéziratlapon. 3. kéziratlap: *Megjegyzés*: ld. a kommentárokban.

sah er die festen Küsten Englands,
sah Dovers Kreideklippen,
weiß wie Schnee.

Trübte die Strähne Haar seinen Blick?
spürt er die Zähne der Wappentiere,
Tatzen und Klauen in seinem Genick?

Nur Rußlands Weiten
war'n eitel – Korn.
Gen Ostland reiten – und in die Seiten
von Speck stieß er dem Bären
den Sporn.

IM Namen der Menschheit,[2501]
im Namen des mächtigen Lebens,
Soldaten, hört:
Auf russischen Straßen
sucht ihr den Heimweg
nach Deutschland vergebens.
Stolz und empört,
Sowjetland, in Freude und Aufruhr
unbändig, zähmt kein Gendarm.
Es trommelt der Osten
millionenhändig:
Alarm.

Und wenn
die Sowjets trommeln,
dann falln die Schlägel schnell,
hart – wie der Huf die Steppe prägt,
rasch wie der Draht die
Botschaft trägt:
Wenn Moskau einen Wirbel schlägt,
dann weh dem Trommlfell.

So hat es nie gewittert!
So schwefelgelb noch nie.
Und wie ein Blitz zersplittert
des Sommers Agonie –
da alles trübe schien –
da schlug der Welt die Stunde
und fiel aus reifem Munde die Botschaft
von Stalin.

DAS ist der mit[2502]
Straßenfegerbart –
Augen schiefgestellt.
Das ist Rußland!
Fremd in seiner Art – ferne
in der Welt.
Wüster Traum im Westen –
Stern und Laus.
Quadrisch aufgebaut
tritt sein Name in die Nacht hinaus.
Und der Morgen graut –
Sommersonntagmorgen –,
als die Sonne stieg,
war sie rot,
und all ihr Rotes schrie:
Krieg!

Ostwärts
auf knirschenden Raupenbändern
raste das Heer.
Schwarz stieg
der Staub an den Himmelsrändern,
dunkel und schwer rollte dem Heere
ein Rauch entgegen, der roch nach
Brot.
Hunger im Anmarsch!

Es trieb verwegen ein Aufgebot
flinker Kosaken, die schnelle ritten,
im Staub dahin.
Und ihre gnadlosen Säbel schnitten
wie ohne Sinn.

britt* erőd sziklapartjaiba,
Dover fehér krétaajkaiba
botlott a tekintete.

Hajtincse zavarta meg a szemét?
Azt hitte: a címerállatok
foga-körme a tarkójába tép?
Csak a végtelen orosz haza
volt csupa – gabona.
Föl hát! Keletre! – s Hitler a Medve
szalonnás oldalába vágta-verte
sarkantyuját.

2.

AZ EMBERISÉG nevében,
a Hatalmas Élet nevében,
Katonák, figyelem:
Az orosz országutakon
sehol szemernyi nyom
vissza, Berlin fele.
Dac, büszke s féktelen! Soha
zsandárhad nem töri a
felháborodott Szovjetuniót.
A milliókezű Kelet
dobolja már ellenetek
a riadót.

S mikor a Szovjeterő
dobol, mint förgeteg
pereg a dobverő:
kopog, ahogy a
sztyeppén a pata,
keményen, s gyorsan, ahogy a
drótban az üzenet:
Ha Moszkva pergeti dobjait,
a dobhártya reped.

Soha ily viharjeleket! Az ég
ily sárgakén nem volt soha még.
A miként a haldokló nyarat,
mely már-már kiapadt,
villámnak kell frissitenie:
ütött a Világ Órája, s im,
érett szájából hullt Sztalin
Üzenete.

3.

IHOL Ő! Szakálla
utcát söpör –
a szeme ferde.
RUSSZIJA!
Idegenszerü – tán a
Föld véghatára.
Nyugat torz álmaiban –
csillag s tetű.
Mint kvadráttömbök épülete,
tör ki az éjbe a neve.
És szürkül a reggel
– nyárvasárnapi reggel –
de hogy fölszállt a nap,
már rőtre gyult a háboru,
és minden rőtje
azt bőgte: Háború!

Hernyótalpain Keletnek
zúdult csikorogva
a sereg.
Fekete por
szegte körűl az eget.
Sötét, nehéz füst
gomolygott a hadak elé,
és mint a kenyérszag, olyan.
Éhségroham!

Gyorslovu, fürge közáktömeget*
hajtott maga előtt, amely
fölverte a port
s könyörtelen szablyáival
szinte esztelenűl kaszabolt.

---

* *sic!*
[2501] KGM.164
[2502] KGM.166-168
* *sic!*

Dann aber rollte Sowjetland heran
und wie die See,
die man nicht halten und dämmen kann,
die Rote Armee.

… Und wich zurück.
Und wich und wich zurück!
Den liberalen Herren in London stockte
der faule Atem,
und das braune Biest frohlockte
und fraß den Weg nach Moskau
Stück für Stück.

Und das grift an.
Und das stieß vor! Im
Rennen und im Rammen
fiel Kiew und Smolensk.
Nach vorne trug der Michel seine Nase,
aber hinten schlug,
wie ein empörtes Meer,
die Sowjetflut zusammen.

O Rußland, Rußland,
welcher Maßstab mißt die Tiefe
deiner Menschen, deine Weite –

Gen Ostland reiten!
Ja – so reite doch,
so reite, bis du nicht weißt,
was vorn und hinten ist.

Ob das nicht Teufel sind?
Ist das die Hölle schon?
Trau nicht dem Busch im Wind,
nicht dem gestorbnen Tank –
Oh, dieser Horizont
macht dir das Herze krank.
Ein totes Kinderauge ist die Sonne,
voller Hohn.

Wohnt nicht in jedem Haus
der Tod in Weiberhaar?
Denn voll Gefahr
sind Rußlands junge Frauen,
und Rußlands alte Leute machten grauen
den General,
der schrie: »So geht und räuchert sie aus.«

Hellauf die Flamme bricht
durchs Strohdach –
und Geruch versengten Fleisches
und von frisch gebacknen Broten
weht durch berauschte Träume.

… und das Lächeln dieser Toten.
Dies grimme Lächeln
im verkohlten Angesicht…

DEUTSCHLAND wird vor seinem[2503]
Richter stehn!

»Eh«, wird Stalin sagen
und am Barte drehn,
»guten Weizen bauten wir im letzten Jahr,
als es aber Zeit zu ernten war,
habt ihr uns die Ernte
totgeschlagen.«

»Und«, wird Stalin sagen
und am Barte drehn,
»gutes Licht gab uns Dnjeprostroi,
machte Dörfer helle und
die Menschen neu.
Habt ihr uns den Riesen
totgeschlagen.«

»Und«, wird Stalin sagen
und am Barte drehn,
»traurig Rußland seine Lieder sang.
Als das Russenlied schon
hell und fröhlich klang,

De felhömpölygött a Szovjethaza,
s mint tengerek,
gátolhatatlan, parttalan
a Vörös Hadsereg.

…ÉS VISSZAVONÚLT.
És ujra meg ujra visszavonúlt!
Londonban a liberális urak
rothadt lélegzete elakadt belé,
s ujjongás gyúlt a barna fenevadba,
ahogy útját egyre vágta-falta
előre, Moszkva felé.

Zúgott a roham.
S tért nyert! Recsegve-
ropogva, vizen-tüzön át
elesett Kiev, el Szmolenszk.
Misi csak ment az orra után,
de mögötte,
mint háborgó öröm,
összecsapott a Szovjetóceán.

Óh, Oroszország, Oroszország,
Mely mérce méri embereid
mélységét, tereidet –

Előre! Keletre! – Robogj,
robogj csak: majd belekábúl
agyad, s nem tudja azt se, hogy
mi az elől, mi a háború!
Nem ördögök ezek itt?
Az ez már, a pokol?
Hazudik a szélvert bokor,
a döglött tank hazudik –
betegít ez a láthatár,
mit a szív annyira ún.
Gyermeki hulla szeme a nap
és csupa gúny.

Nem les minden házban valami
halál – a nők hajában?
Mert küzdenek, ravaszúl, de bátran,
Oroszország fiatal asszonyai,
s Oroszország vénei előtt
a tábornok borzadva üvölt:
„Gyujtsátok rájuk a tetőt!”

Ragyogva üt ki a szalma-
padláson a láng –
és pörkölt hús szaga és friss
kenyér szaga leng át
részeg álmokat.

… s a halottak mosolyognak.
Óh, ez a sötét mosoly a
megszenesült hullaarcon …

5.

NÉMETORSZÁG majd odaáll a
bírái elé.

„Hát,” mondja majd Sztalin
S állát simogatják ujjai,
„szép búzát vetettünk tavaly,
de, hogy aratni akart a kar,
ti
agyonvertétek az aratást.”

„És,” mondja majd Sztalin
s állát simogatják ujjai,
„Dnyeptrosztroj bő fényt szállitott,
falvakba világot, emberekbe
életet gyujtani.
Ti
agyonvertétek az óriást.”

„És,” mondja majd Sztalin
s állát simogatják ujjai,
„búsan szólt az orosz ének.
De, hogy már kezdett boldogan
s vidáman zengeni,

[2503] KGM.169

habt ihr uns die Sänger
totgeschlagen.«

Dann wird Stalin
seine Rechnung reichen:
Dies für Feuerschaden –
dies für Vieh und Korn.
Dies – für Dnjeprostroi,
doch Rußlands Qual und Zorn
könnt ihr nun
und nimmermehr begleichen.

E I N Regen kam,[2504]
fiel schräg hernieder,
stand vor Moskau und fiel
viele, viele Tage.
Und Leningrad war eine schöne Sage
von Dächern hinter einer
Regenwand. –

Dann gab die Erde nach,
ward glatt und weich –
und hielt die Füße fest,
die schnell nach Moskau wollten.

Und hielt die Tanks –
und düber rollten, rollten
die Wolken über Stalins
Regenreich.

Da sah ein Schütze traurig
auf die Zeh, die schmutzig
durch die Stiefelspitze guckte.
Zog seinen Schnupfen hoch,
verschluckte sich und spuckte
und sprach:
»Bald gibt es Schnee.«
Da sprach der Grenadier zum Schützen:
»Du – laß keinen Goldfasanen
diese Weisheit hören. –
Schweig! Und stopf Stroh in deine
Stiefelröhren.«
Der Schütze schwieg und dachte:
Schnee – und Frost dazu.

D A S Barometer fiel –
kam Schnee, kam Eis
und fragte nicht nach Hitlers
Goldfasanen.
Die Toten an den Galgen
und die Fahnen der Mörder auf den Masten
klirrten leis –
als Moskau donnernd aus den
Ufern trat und sein Salut schoß
um die Sonnenwende.
Du rote Sonne, blende und verschwende
dein heißes Licht an diesen
Sowjetstaat.

Viel Wärme braucht es, eh die
Träne taut.
Und wenn die Feinde und die Fröste weichen,
gibt diese Erde Leichen frei und nichts
als Leichen.
Ach Kalk und Schmutz und
Knochen ohne Haut.

Die Made kam
und biß und fraß sich fett.
Dem Räuber brach der Frost die
Räuberklauen.
Nun liegt er da – die wollnen Tücher
der erfrornen Frauen ums
klappernde Skelett.

WARD Frühling, und das Barometer stieg.[2505]
Der Michel –
mußte weiter um sich knallen.

ti
agyonvertétek a dal-varázst.”

Aztán a számlát
nyujtja Sztalin:
„Ezt tűzért, koromért,
ezt búzáért, baromért,
Ezt meg Dnxeptrosztrojért,” –
de hogy Oroszország mit szenvedett,
azt – és a haragját – soha
ki nem egyenlíthetitek.

6.

ESŐ jött,
ferdén csapott,
Moszkva előtt makacskodott
sok-sok napon át,
s az esőfal mögött
tetők szép legendája volt
Leningrád.

És engedett a föld,
sima lett és puha –
és beleragadt
a Moszkvába törő akarat.

A tankok álltak, álltak,
s fölöttük egyre szálltak
a sztalini
Eső-Ország fellegei.

Búsan, mogorván
nézte egy lövész, a nagyujja hogy
kukucskál a csizmája orrán.
Torkára szívta a náthát,
cigányútra nyelt, és köpött,
és szólt:
„Nemsoká havazik.”
A gránátos visszadörmögött:
„Csak aranyfácán előtt ki ne köpd
a bölcsességedet. –
Hallgass! És szalmát
a csizmaszárba!”
A lövészben némult a gondolat:
„Hó – és utána fagy.”

7.

A BAROMÉTER esett –
hó jött, jég jött
és nem,* érdeklődött Hitler
aranyfácánjai iránt.
A bitókon a halottak
s a zászlók a gyilkosok árbocain
halkan zörögve forogtak –
mikor Moszkva mennydörögve
kilépett partjaiból s a napfordulót
össztűzzel üdvözölte.
Vakíts, óh vörös nap, s pazarold a
fényt, fényedet
a Szovjethatalomra!

Sok meleg kell, amig
fölenged a könny.
S ha távoznak fagyok és hadak,
hulla lesz csak és semmi más,
amit ez a föld visszaad.
Óh, mész csak és piszok és
lenyúzott csont.

Jött a kukac
és falt, be a húsba tapadt.
A fagy letörte a fenevad
fene körmeit.
Ni, elterűl –
s megfagyott nők gyapjukendői
a vacogó csontváz körül!

8.

TAVASZODOTT, a barométer emelkedett.
Misi mit tehetett:
tovább durrogtatott maga körül.

[2504] KGM.170
* *sic!*
[2505] KGM.172

Mit Hungerzähnen
und mit Totenkrallen schlug
Leningrad zurück
und führte
Krieg.

… Und wieder steigt der Staub.
Und wieder ziehn die Heere
ostwärts unter Rückenschüssen.
Und fürchten sich – und müssen! Müssen!
Müssen!

Man weiß von Maidanek und ahnt Lublin,
der Schütze fragte:
»Ist es wirklich wahr?«
Der Grenadier sah prüfend in die Runde
und flüsterte:
»Die Hunde – diese Hunde!«

Und jener:
»Und du sagst – mit Frauenhaar?«
Und dieser: »Schweig!
Und lade dein Gewehr –
Trink Rum und schweig und schieß
und schweig und lade…
Du trägst das Kreuz!
Erwarte keine Gnade,
von Deutschland nicht und nicht
von Rußland her.«

De Leningrád
éh fogaival, halott karmaival
visszaütött és
csak hadakozott tovább.

… És szállt megint a por.
S a hátulról-lőtt hadseregek
megint vonúlnak, a cél: Kelet!
Félnek – de: parancs! Parancs!
Parancs!

Tudnak Majdanekről és sejtik Lublint.
„Csakugyan igaz?” –
kérdezte a lövész.
A gránátos szeme körbe járt
s hangja suttogva szállt:
„A kutyák! – ezek a kutyák!”

S amaz:
„S azt mondod – női hajjal?”
S ez: „Pofa be!
Tölts
Idd a rumot, hallgass, tüzelj,
pofa be, tölts …
Keresztet kaptál,
ne várj irgalmat
se Németországtól,
se Oroszországtól. „

9.
(Tartalmi jelzés: A német felmorzsolódás a malomkövek között.)
10.
(Tartalmi jelzés: A sztyeppe ellentámadása.)
11.
(Tartalmi jelzés: „Jön az orosz!” „Tovább a rothadt kapitalizmus ellen!”)
12.
(„Németország, köss békét! Egy szövetségben kellene állnod az egész igaz Emberiséggel!”)
13.
(„És micsoda szövetségben!” Dicső hangok e múltból; a jelen szörnyüségei. „Békét, békét, Németország!”)
14.
(„Bünöztél eleget, az ostor most rád csap vissza! Bünös vagy, és koldus, mint még soha!”)

Vége a hatodik résznek.

[>*364*] [WILL VESPER]:
Dichter unbekannt:[2506]

An eine freudenreiche Statt
tät er mich bescheiden,
da die Blumen und das Gras
standen blühend beide.
Da kam ich, wie er mich bat.
Da geschah mir Leides.
Lodircundeie! Lodircundeie!

[SZABÓ LŐRINC]:
Gyönyörűszép a liget[2507]
An eine freudenreiche Statt

Gyönyörűszép a liget
– mondta – így, tavasszal.
Együtt virít és nevet
a virág a gazzal.
A lány is ott volt: szeretett.
Ott esett a nagy baj!
Ladilárom, ladilom!

[SZABÓ LŐRINC]:
Gyönyörűszép a liget[2508]

Gyönyörűszép a liget
– mondta – így, tavasszal.
Együtt virít és nevet
a virág a gazzal.
Odamentem, szeretett.
Ott esett a nagy baj!
Ladilárom, ladilom!

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*365*] [WILL VESPER]:
Dichter unbekannt:[2509]

Nur eine kann mir Freude geben.
Ihr Leib ist allen Glückes Schrein.
Ach Gott, und sollt ich immer leben,
und immer, immer bei ihr sein,
so freut ich mich der lieben Tage.
Mir ist, seh ich die Herrin an,
als ob hier alles Rosen trage.

(Dichter unbekannt)
Des Glückes Schrein[2510]

Nur eine kann mir Freude geben.
Ihr Leib ist alles Glückes Schrein.
Ach Gott, und sollt ich immer leben,
und immer, immer bei ihr sein,
so freut ich mich der lieben Tage.
Mir ist, seh ich die Herrin an,
als ob hier alles Rosen trage.

[SZABÓ LŐRINC]:
Német népdalok -3-
C. 1000-1200

[SZABÓ LŐRINC]:
Csak egy kislány van…[2512]
Nur eine kann mir freude geben…

[2506] E.II.8
[2507] ÖB.I.212
[2508] Ms 4658/3 *(gépírás)*
[2509] E.II.9
[2510] http://www.sternennacht.com/sternennacht/mittelalter_gedichte.html.

Csak egy kislány van…[2511]
Csak egy kislány van: jaj, de szép, szép!
Teste örömök édene.
Istenem, hogyha mindig élnék,
és mindig-mindig csak vele:
szivem örökké csak dalolna!
Ugy érzem, ha rám mosolyog,
mintha mindenütt rózsa nyílna!

(Német népdal)
Csak egy kislány van: jaj, de szép, szép!
Teste örömök édene.
Istenem, hogyha mindig élnék,
és mindig-mindig csak vele:
szivem örökké csak dalolna!
Ugy érzem, ha rám mosolyog,
mintha mindenütt rózsa nyílna!

[>*366*] [WILL VESPER]:
Dichter unbekannt:
Aus dem Hohelied in Minneliedern
1.[2513]
Nun tu mir auf meine Taube.
Du leuchtest wie eine zarte Rose im Laube.

Laß mich nahe bei Dir ruhn,
bis des Tages Licht heraufsteigt,
und wieder bis die Nacht sich neigt.
Was du willst, will ich Dir tun.
Mit Deinem Dufte zieh mich an.
Ich laufe zu Dir, als ich kann.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ismeretlen német költő
a XIII.-XIV. sz.-ból
Szerelmi dal[2514]
Nyisd ki ajtód, szép galambom.
Friss rózsa gyul át arcodban a lombon.

Melletted a vánkoson,
mig csak meg nem reggeledik
s ujra be nem esteledik,
amit akarsz, akarom.
Érzem édes jószagod.
Mindjárt hozzád szaladok.

[SZABÓ LŐRINC]:
Szerelmi dal[2515]
Nun tu mir auf, meine Taube…
(Német népdal)
Nyisd ki ajtód, szép galambom.
Friss rózsa gyul át arcodban a lombon.

Melletted a vánkoson,
mig csak meg nem reggeledik
s ujra be nem esteledik,
amit akarsz, akarom.
Érzem édes jószagod.
Mindjárt hozzád szaladok.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*367*] Anonym:[2516]
Es grüsset Euch viel tausendmal
Der Herr der Berge: Rübezahl!

[SZABÓ LŐRINC]:[2517]
Sokszor köszönt és idevár
A hegyek ura: Rübezahl!

[>*368*] [WILL VESPER]:
Dichter unbekannt:[2518]
Ich weiß mir ein Maidlein, gar hübsch und fein,
bei ihm wollt ich gern schlafen,
es wohnet nit fern von jenem Rhein,
zu Fuße wollt ich hin laufen.

Ach Gott, und wär der Rhein so klein,
daß ich ihn möcht erschwimmen!
Und wann ich an das Maidlein gedenk,
so muß mein Rößlein springen.

Darum so gäb ich Harnisch und Pferd,
dazu ein ungrischen Gülden,
daß ich mit dem Maidlein möcht reden genug
nach meines Herzens Willen.

Am letzten und da ich bei ihr war,
da bot sie mir zu trinken
aus einem verguldten Becherlein,
tät freundlich mich anwinken.

97. **Hüt du dich!**[2519]
Ich weiß mir ein meidlein hübsch und fein,
– – hüt du dich!
sie kan wol falsch und fremdlich sein,
hüt du dich, vertraw ir nicht,
sie narret dich.

2. Sie hat zwei euglein, sie sind braun,
hüt du dich!
sie sech dich nicht an durch ein zaun,
hüt du dich, vertraw ir nicht,
sie narret dich!

3. Sie gibt dir ein krenzlein wolgemacht,
hüt du dich!
für einen narren wirstu geacht,
hüt du dich, vertraw ir nicht,
sie narret dich!

[KALÁSZ MÁRTON]:
Ismerek egy gyönyörű lányt[2520]
Ismerek egy gyönyörű lányt,
bújnék finom karjaiba,
ott lakik a Rajna iránt,
gyalog is elmennék oda.

Volna olyan keskeny a víz,
hogy átúszhatnám, istenem!
Ha csak eszembe jut a lány,
lovamat tüstént nyergelem.

Hogy kibeszélhessem vele
egyszer kedvemre magamat,
adnám lovam és fegyverem,
mellé egy magyar aranyat.

Nemcsak lovam és fegyverem,
csizmám, sarkantyúm is talán:
elgondoltam magamban én,
milyen gyönyörű ez a lány.

Minap, hogy nála jártam is,
aranykupát asztalra tett,
tüzes borral megitatott,
mosolyogva édesgetett.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ismeretlen német költők -2-
a XV.-XVI. sz.-ból
Tudok egy kislányt[2521]
Tudok egy kislányt, friss, csinos,
szeretnék hálni véle.
A Rajnától nem messze lakik,
elmennék gyalog is érte.

Csak volna a Rajna olyan kicsi, hogy
át tudnék úszni rajta!

[SZABÓ LŐRINC]:
Tudok egy kislányt[2522]
Ich weisz ein Maidhen, ver hübsch und fein
Ismeretlen német költő, XV–XVI. sz.
Tudok egy kislányt, friss, csinos,
szeretnék hálni véle.
A Rajnától nem messze lakik,
elmennék gyalog is érte.

Csak volna a Rajna olyan kicsi, hogy
át tudnék úszni rajta!

[2511] Ms 4658/7 *(írógéppel; közös lapon a Lenne enyém… c. verssel)*
[2512] ÖB.I.213
[2513] E.II.63
[2514] Ms 4658/2
[2515] ÖB.I.213
[2516] SzG.40/41
[2517] SzG.40/41
[2518] E.II.71
[2519] DLV.280-283
[2520] NKV.331
[2521] Ms 4658/4 (*gépírás*)
[2522] ÖB.I.214

Ha eszembe jut, a lovamat
ugratnom kell miatta.

Odaadnám vértemet, lovamat,
oda ezt a magyar forintot,
ha elmondhatnám neki mind,
amit a szivem suttog.

Hogy nála jártam legutóbb,
aranyozott kupában
jó bort adott, és még soká
integetett utánam…

Ha eszembe jut, a lovamat
ugratnom kell miatta.

Odaadnám vértemet, lovamat,
oda ezt a magyar forintot,
ha elmondhatnám neki mind,
amit a szivem suttog.

Hogy nála jártam legutóbb,
aranyozott kupában
jó bort adott, és még soká
integetett utánam.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*369*] [WILL VESPER]:
Dichter unbekannt:
[**Ich schlaf, ich wach, ich geh, ich steh…**][2523]

Ich schlaf, ich wach, ich geh, ich steh,
ich kann Dein nicht vergessen;
mich deucht, daß ich Dich allzeit seh,
Du hast mein Herz besessen.
Wie hübsch sein Dein Gebärden!
Für Dir hab ich doch gar kein Ruh
auf dieser Welt und Erden.

[LÁNYI VIKTOR]:
Ismeretlen költők a XVI–XVII. századból
III.[2524]

Se alva, se ébren, se állva, se járva
én téged nem felejtelek.
Ugy tetszik, minden időbe látlak,
szivem birtokba vetted.
Mily szép vagy, drágaságom!
Miattad nyugtom sohasem lesz
a földön, e kerek világon.

[SZABÓ LŐRINC]:
Alszom, kelek…[2525]

Alszom, kelek, állok, megyek,
soha el nem felejtelek,
és mindig ott vagyok veled:
ura vagy a szivemnek.
Mozgásod szinte látom!
Miattad nincs nyugtom sehol
e földön s e világon.

[SZABÓ LŐRINC]:
Alszom, kelek…[2526]
Ich schlaf, ich wach, ich geh, ich steh
(Német népdal, XV.–XVI. sz.)

Alszom, kelek, állok, megyek,
soha el nem felejtelek,
és mindig ott vagyok veled:
ura vagy a szivemnek,
mozgásod szinte látom!
Miattad nincs nyugtom sehol
e földön s e világon.

Forditotta: Szabó Lőrinc

[>*370*] [Will VESPER]
Dichter unbekannt:
[**Wen zwei Herzenliebe…**][2527]

Wen zwei Herzenliebe
an einem Tanze gan,
die laßen ihr Äugelin schießen,
sie sehent einander an.

Sie laßent ihr Äugelin schießen,
recht als ihn nit darum sei.
Sie gedenken in ihren Sinnen:
und läg ich Dir nahe bei.

[Will VESPER]
Dichter unbekannt:
[**Wo zwei Herzenliebe…**][2528]

Wo zwei Herzenliebe
an einem Tanze gan,
die laßen ihr Äugelin schießen,
sie sehent einander an.

Sie laßent Äugelin schießen,
recht als ihn nit darum sei.
Sie gedenken in ihren Sinnen:
und läg ich dir nahe bei.

[SZABÓ LŐRINC]:
Mikor két szerelmes[2529]

Mikor két szerelmes
vidám táncba megy,
szemük összevillan
s az a két szem egy.

Szemük összevillan
s gondolatuk egy;
azt gondolják: „Bárcsak
fekhetném veled!”

[SZABÓ LŐRINC]:
Mikor két szerelmes[2530]
Wen zwei Herzenliebe
(Ismeretlen német költő, XV–XVI. sz.)

Mikor két szerelmes
vidám táncba megy,
szemük összevillan
s az a két szem egy.

Szemük összevillan
a gondolatuk egy;
azt gondolják: „Bárcsak
fekhetném veled!”

[>*371a*] ARNIM—BRENTANO:
Ständchen.[2531]

Liegst du schon in sanfter Ruh
Und thust dein schwarzbraun Aeuglein zu,
Und die zarte Gliederlein
Wohl in ein Federbett gewickelt ein.

Wälder, Felder schweigen still,
Und niemand ist der mit mir sprechen will,
Alle Flüß haben ihren Lauf,
Und niemand ist, der mit mir bleibet auf.

Heut hab ich die Wach allhier,
Schönste vor deiner verschloßnen Thür,
Sonn und Mond, dazu das Firmament,
Schaun wie mein junges Herz vor Liebe brennt.

[>*371*] DICHTER UNBEKANNT:
[**Liegst du schon in sanfter Ruh …**][2532]

Liegst Du schon in sanfter Ruh
und tust Dein schwarzbraun Äuglein zu,
unb die zarte Gliederlein
wohl in ein Feberbett gewickelt ein.

Wälder, Felder schweigen still,
und niemand ist, der mit mir sprechen will,
alle Flüß haben ihren Lauf
und niemand ist, der mit mir bleibet auf.

Heut hab ich die Wach allhier,
Schönste, vor Deiner verschloßnen Tür,
Sonn und Mond, dazu das Firmament
schaun, wie mein junges Herz vor Liebe brennt.

[2523] E.II.69
[2524] NIK.78
[2525] Ms 4658/5
[2526] ÖB.I.214-215
[2527] E.II.67
[2528] EG.60
[2529] Ms 4658/5
[2530] ÖB.I.215
[2531] KWK.II.214-215
[2532] E.105

Hörst du nicht die Seufzer schallen,
Schönste vor deinem Schlafkämmerlein fallen,
Stehest du nicht auf und lässest mich nicht ein,
Wie könntest du so unbarmherzig seyn.

Harfenklang und Saitenspiel,
Hab ich lassen spielen so oft und viel,
Ich hab es lassen spielen so oft und viel,
So daß mir keine Saite mehr klingen will.

Berg und Hügel auch dieses Thal,
Schreien über mich auch hunderttausendmal,
Froh wollt ich seyn, wenns dir und mir wohlgeht,
Obschon mein treues Herz in Trauren steht.

Gute Nacht, gute Nacht! Frau Nachtigall
In dem Thal, tausendmal, überall,
Grüße sie aus meinem Herzensgrund,
Aus meinem Herzen, mit deinem Mund.

Hörst du wohl den Schuß hier fallen,
Schönste vor dem Schlafkämmerlein schallen,
Ach warum ließest du mich nicht herein,
Konntest ach so unbarmherzig seyn.

Geht es dir wohl, so denke an mich,
Geht es dir übel, so kränket es mich
Froh wollt ich seyn, wenns dir und mir wohlgeht,
Obgleich mein treues Herz in Blute steht.

Harfenklang und Saitenspiel
hab ich lassen spielen so oft und viel,
ich hab es lassen spielen so oft und viel,
so daß mir keine Saite mehr klingen will.

Gute Nacht, Gute Nacht! Frau Nachtigall
in dem Tal, tausendmal, überall,
grüße sie aus meinem Herzensgrund,
aus meinem Herzen, mit deinem Mund

Gute Nacht! Gute Nacht! Frau Nachtigall
in dem Tal, tausendmal, überall,
grüße sie aus meinem Herzensgrund,
aus meinem Herzen, mit deinem Mund.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ismeretlen német költő a XII. sz.-ból:
Lefeküdtél, kedvesem[2533]
Liegst du schon in sanfter Ruh

Lefeküdtél, kedvesem,
álom ül fekete szemeden,
szép tagjaid fedi jó
tollas ágyban gyönyörű takaró.

Erdőn-mezőn csendes éj
és énhozzám senki már nem beszél,
folyók folynak csendesen
és énvelem nem virraszt senki sem.

Egyedül én őrködök,
mert tilos, kedves, a küszöböd,
nap és hold és hozzá a nagy ég
nézi, ifju szivemben a vágy hogy ég.

Húros hárfám nem dalol,
félretettem annyiszor, annyiszor,
félre bizony, annyiszor, de annyiszor,
hogy a húrja már sohse, de sohse szól.

Aludj hát! Jójszakát! Zengj tovább,
csalogány, te zengj a völgyön át,
köszöntse őt szivem melege,
szivemből a te szád éneke!

[>*372*] [Will VESPER]
Dichter unbekannt[2534]

Hab ich Lieb, so hab ich Not.
Meid ich Lieb, so bin ich tot.
Nun eh ich Lieb um Leid wollt lan,
eh will ich Lieb in Leiden han.

OTTO JULIUS BIERBAUM
Letzte Musterung[2535]

»Hab ich lieb, so hab ich not,
Meid ich lieb, so bin ich tot,
Nun ee ich lieb durch leid wolt lan,
Ee will ich lieb in leiden han.«

[SZABÓ LŐRINC]:
~~Népköltészet a XV-XVI sz.~~
Ha szeretek, szenvedek[2536]

Ha szeretek, szenvedek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ismeretlen német költők -1-
a XV.-XVI. sz.-ból

Ha szeretek, szenvedek[2537]

Ha szeretek, szenvedek.

[SZABÓ LŐRINC]:
Ha szeretek, szenvedek[2538]
Hab ich Lieb, so hab ich Not
(Ismeretlen német költő, XV–XVI. sz.)

Ha szeretek, szenvedek.

[2533] ÖB.I. 340-340
[2534] EG.60
[2535] http://www.gutenberg.aol.de/bierbaum/musterng/musterng.htm+
[2536] Ms 4658/6 *(írógéppel; kézzel javítva; kurzív: betoldások)*
[2537] Ms 4658/5 (írógéppel; 3 vers egy lapon: Ha szeretek, szenvedek; Mikor két szerelmes; Alszom, kelek…)
[2538] ÖB.I.215

Ne szeressek? Elveszek!
Mielőtt hát elveszek,
szenvedtetem szivemet.

~~Szabó Lőrinc fordítása~~

NÉMET NÉPDAL (XV.-XVI. sz.)
(petit cursiv!)

Ne szeressek? Elveszek!
Mielőtt hát elveszek,
~~szenvedtetem~~ |*gyötretem*| szivemet.

Ne szeressek? Elveszek!
Mielőtt hát elveszek,
gyötretem a szivemet.

[>*373*] RICHARD DEHMEL:
Die Verwandlungen der Venus
Venus Perversa[2539]

Dort sitz nieder! sieben Kreuze
zwischen uns! und gönn mir's: sei nicht Tier!
Sondern ich suche andere Reize:
Dich: komm, liebe dich vor mir!
Dich nur, Dich! nur deine verschmachtenden Blicke
und deine zuckende Scham und deine scheuen
Seufzer gönn mir – ja, entzücke
mich mit Deinen Rasereien!
Oh du, wenn die Knospen deiner welken
Brüste unter deinen tastenden Fingern
wieder schwellen wie in jüngern
Nächten – oh, dies Schwelgen –
gönn mir's, gönn mir's! Meine eigenen Freuden
sind mir Schaum, der bitter ist –
aber Du, wenn Du so stöhnst und glühst,
will ich mich an Deiner Wildheit weiden:
wie du gleich enttäuschten Bräuten
deine einsame Sehnsucht stilltest,
deine heimlichen Seligkeiten
mit berauschten Händen fühltest –
fühlst – stillst – –
Seele, bricht dein Blick?
Oh du, laß mich diesen Blick genießen!
dies Verröcheln von Lippen bis zu Füßen!
recke dich nicht so starr zurück –
Ekelt dich? – Ah –: witterst du nun den reifen
Menschen? bist du satt der Kuhnatur?!
Und wir schaudern: wir begreifen
den Triumph der Unnatur.

———————

Wohin fliehn nach solchen Wonnen?
Damals lernt'ich die Ekstasen
der entbehrungssüchtigen Nonnen
würdigen, und das geistige Rasen
derer, die vor lauter Brünsten
nach der reinen Inbrunst schreien,
während sie mit Marterkünsten
bis zum Rausch ihr Fleisch kasteien.
Warlich, wenn der Heiligen Einer
jetzt vor meinem Bett erschiene,
brünstiger als ich rang keiner!
Und mit eingeweihter Miene
dürft ich ihm die Hände reichen:
Komm, hier kannst du ruhig beten.
Mußte doch selbst sie mir weichen,
die Versucherin der Asketen […]

[SZABÓ LŐRINC]:
Venus perversa.[2540]

Ülj le! Hét kereszt közöttünk!
Fő, hogy állatmódra nem szabad!
Lelkem már más ingerek fölött csüng:
magadat szeresd előttem, magadat!

Magadat csak! Vonagló szemérmed,
kéjvizes szemed, csukló nyögésed:
ez kell nékem! – végső kéjnek:
látni magányos őrjöngésed.

Óh te, hogyha újjad alatt melled
bimbaja, már fonnyatag,
földagad, mint valaha szerelmed
régi éjein dagadt –

bús tobzódás! – evvel hagyj betellni!
Magam kéje keserű öröm.
Hadd legyen vad gyönyöröm
a te bús vadságodon legelni!

amint csillapitod elhagyott
araként magányos vágyaid,
s mámoros kézzel kutatgatod
tested titkos boldogságait.

Mostan – édes – –
tekinteted megtörik,
Óh, szemem megtört szemed hadd issza!
Rezzenés fut lábtól ajkakig –
Ne húzódj oly vadul vissza!

Undorodsz? Az unt tehénség
jobban tetszett? – –
S borzalom szalad
rajtunk át: ha bús fajunkra vénség
borul majd: a szerelemből ez marad!…

[>*374*] JAKOB WASSERMANN:
[**Ich träumte dich…**][2541]

Ich träumte dich in blühenden Narzissen,
in einer Landschaft zwischen Sonn und Mond
so wie Diana zärtlich hingerissen,
die sich mit ihrem Lächeln selbst belohnt.

Der Erdwelt selig dienende Vertraute,
gabst du dich ihr mit Aug und Herzschlag hin,
und als dem Traum gewisser Tag erblaute,
waarst du im Frühstrahl meine Führerin.

Das macht dich schön, das Tun und Immer-Tun,
die stolze Abkehr von verjährten Leiden,
das Sträuben gegen träge Dunkelheiten,
das Stets-Verschwenden und das Nirgends-Ruhn.
So bist du mir geheimnislos entfaltet,
in jeder Form zwiefach und wahr gestaltet.

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Nárciszok rétjén …**][2542]

Nárciszok rétjén álmodtalak, édes,
áldott vidéken hold és nap között,
Diánakánt, ki gyöngéd s szenvedélyes
mosolyának díszébe öltözött.

Meghitt szolgája vagy a földi létnek,
szemed és szíved-verése övé,
s hogy az álomból a nappal kikéklett,
vezetőm lettél a hajnal felé.

Ez szépít meg, az örök munka, és
a büszke dac, múlt kínok megvetése,
az, hogy nem merülsz a lomha sötétbe,
a mindig-adás, sose-pihenés.

Igy nyíltál meg nekem minden alakban
kétszeresen és igazán magadban.

[>*375*] J. WASSERMANN:
[**Daß ich als Schwester…**][2543]

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Hogy ily későn…**][2544]

[2539] DGW.I.307
[2540] BE.141-142
[2541] WKD.349
[2542] WKH.276
[2543] WKD.349-350
[2544] WKH.276

Daß ich als Schwester dich so spät erkannte,
Als geisterhafte Freundin mir erwählt,
Mit Namen meiner Seele dich benannte
Und mit der deinen erst im Herbst vermählt:

Das ist wie Strafe und zu wissen bitter,
denn meine Jahre haben raschen Sturz
als eines Vogels Flug im Vorgewitter
und gnadenlos ist mir der Abend kurz.

Graut deiner Jugend nicht vor meinen Narben?
Vergällt nicht mein Oktober deinen Mai?
Die Straße hinter mir ist Wüstenei,
an Bord der deinen stehen Blüt und Garben.
Dennoch: mein Inneres hat kein Sturm beschädigt
und was uns bindet, ist des Jahrs entledigt.

Hogy ily későn láttam meg, hogy hugom vagy
s szellemtársammá most választalak,
s noha lelkem lelkeddel összeolvadt,
egyesülésünk im őszre maradt:

büntetés ez a keserű bizonyosság,
mert pár évem már gyorsabban bukik,
mint a madár, ha felhők ostromolják,
és az estém kegyetlenül rövid.

Gyermek, nem borzadsz forradásaimtól?
Nem mérgezi őszöm tavaszodat?
Én mögöttem az út már sivatag,
a tied széle csupa kéve, bimbó.

Mindegy: a vihar bent nem ártott nékem
s ami minket köt, túl van minden éven.

[>*376*] J. WASSERMANN:
[**Stein, den ich hebe…**][2545]

Stein, den ich hebe, was verschweigst du mir?
Ich such dich, Gott, und sehe kein Gesicht.
Und Sonne Mond und Sterne Baum und Tier,
warum erscheint ihr und ich faß euch nicht?

Unud du, beseelt Geschaffne, Zwillingsgeist,
an meine Brust Geschmiegte: bist dus auch?
ist denn der Schall, dem du den Namen leihst,
nicht bloß Vokalrausch und Gespensterhauch?

Und ist das Mitdirsein und Mitdirschreiten
nicht Bild von hingeträumten Wirklichkeiten?
und muß dein schlagend Herz, dies liebe Leben,
nicht weltenweit von mir im Dunkel schweben?
Kein Nein, kein Ja. Da bleiben Engel stumm.
Das Du ist ewiges Mysterium.

[SZABÓ LŐRINC]:
[**Felemelt kő…**][2546]

Felemelt kő, mit hallgatsz el előttem?
Kereslek. Isten, és arc nincs sehol.
S állat és fa, nap, hold s csillag fölöttem,
Mért jelensz meg, ha képed szétomol?

S te, lelkes lény, ikerszellem, aki
keblemhez símulsz: vagy-e igazán?
A zengés, mely nevedet mondja ki,
nem hangmámor és kísértet csupán?

S hogy itt vagyunk, együtt haladva, lépve,
nem álmodott valóság puszta képe?
A nem kell dobogó hevével szivednek
világmessze éjszakában lebegned?

Nincs válasz. Itt némák az angyalok.
A másik, a Te, öröknagy titok.

[>*377*] FRANZ WERFEL:

A mű menekül[2547]
Franz Werfel
A Nyugatnak

Minden mű ellenáll keményen,
Hiszen tudod:
A mű nem akar megszületni.

Ellenkezett Isten kezében
az ég, a föld…
A létet nem kivánja semmi.

Minden aludt pólyás melegben
S tiltakozott, fáradt gyerek,
Mikor ébresztve jött az Isten.

Amit kezünk s agyunk kigondol
Épp így akar kisiklani
Tapogatózó ujjainkból.

[BABITS MIHÁLY – ILLYÉS GYULA – SZABÓ LŐRINC]:
A mű menekül[2548]

Minden mű ellenáll keményen,
Hiszen tudod:
A mű nem akar megszületni.

Ellenkezett Isten kezében
az ég, a föld…
A létet nem kívánja semmi.

Minden aludt pólyás melegben
S tiltakozott, fáradt gyermek,
Mikor ébresztve jön az Isten.

Amit kezünk s agyunk kigondol,
Épp így akar kisiklani
Tapogatózó ujjainkból.

[2545] WKD.350
[2546] WKH.277
[2547] Ny.1932.I.511; a fordító[k] neve nincs feltüntetve
[2548] UM.403-404

[>*378*] […]:
[**Rosestock, Holderblüh…**][2549]

Rosenstock, Holderblüh!
Wann I mein Dirnderl sieh,
lacht mer vor lauter Freud
'Herzl im Leib.
2
Gsichterl wie Milch und Blut,
's Dirnderl ist gar so gut, um und um dockerl-nett,
wenn i 's no hätt!
3
Armerl so kugelrund, Lippe so frisch und g'sund,
Füßerl so hrutig g'schwind, tanzt wie der Wind.
4
Wenn i ins dunkelblau, funkenhell Äugerl schau, mein
i, i seh in mei Himmelreich nei.

[SZABÓ LŐRINC]:[2550]

Rózsafa, bodzafa,
nézz már rám,
szép lánykám,
lángol a szívemben
a szerelem…

[*379*]

[SZABÓ LŐRINC]:
Hűtlenség[2551]

Dalom kicsiny, dalom szerény,
sok drága kincs volt az enyém.
Dalolni is alig merem,
hogy elhagyott a kedvesem.
Szívemben ég a fájdalom,
véget is ér kicsiny dalom.

[>*380*] SCHILLER:
Wilhelm Tell
Lied des Fischerknaben[2552]

FISCHERKNABE *singt im Kahn. Melodie des Kuhreihens.*
Es lächelt der See, er ladet zum Bade,
Der Knabe schlief ein am grünen Gestade;
Da hört er ein Klingen,
Wie flöten so süß,
Wie Stimmen der Engel
Im Paradies.
Und wie er erwacht in seliger Lust,
Da spielen die Wasser ihm um die Brust.
Und es ruft aus der Tiefe:
Lieb Knabe, bist mein!
Ich locke den Schläfer,
Ich zieh ihn herein!

[DÓCZI LAJOS][2553]:

HALÁSZGYEREK (*Dalol sajkájában.*)

Mosolyogva kinál fürdővel a tó-hab,
Zöld partja fölött a fiút alatatólag,
S hall csengetyű-pengést,
Szelíd furulyát,
Mint angyali zengést
Az édenen át.
S hogy boldog örömben felérez megint,
Hab folyja körül, keblére legyint,
S szó hallik a mélyből:
Enyém vagy gyerek!
Az alvó belém dől…
A mélybe veled!

[SZABÓ LŐRINC]:[2554]

[2549] DV.194
[2550] Közli Révész Ágnes in: ÉD.47
[2551] ÉD.47
[2552] SWT.I.1135
[2553] DLS.5
[2554] A fordítás tényét közli Dienes Kató: ÉD.50

(…)	entstanden / keletkezett
[…]	erschienen / megjelent
2000	*2000*. Irodalmi és társadalmi havilap [1989–]
aD.	*aDUNANAL* (Havi kulturális folyóirat, 2002-)
ÄD.	Mettke, Heinz (Hg.): *Älteste deutsche Dichtung und Prosa. Ausgewählte Texte althochdeutsch – neuhochdeutsch*. Reclams UB Band 15. Reclam, Leipzig, 1976
ADH.	Schmidt, Friedrich Andreas – Stoll, Fritz (Hg.): *Aus deutschem Herzen*. Gedichtband. Moritz Diesterweg, Frankfurt/M. – Berlin – Bonn, [11]1964
AG.	Sutter, Franz (Hg.): *Das alte Wahre, faß es an! Gedichte von Martin Luther bis Friedrich Nietzsche*. detebe-Anthologien. Diogenes Taschenbuch 22476. Diogenens, Zürich, 1992
AE.	Ambrus Éva (szerk.): *Ezernyi árnyalatban. A világirodalom legszebb versei*. Magyar Könyvklub. Sziget, 1996
AIL.	Tornai József (szerk.): *Az idő lovai*. A világirodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek. Bp., 1980
AK.	*A Könyvtáros* (1950?- 1951?- +)
AL.	Schlosser, Horst Dieter (Hg.): *Althochdeutsche Literatur. Mit Proben aus dem Altniederdeutschen*. Ausgewählte Texte mit Übertragungen. Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt/M., [2]1989
ÁLA.	Áprily Lajos: *Az aranyszarvas*. Válogatott versfordítások. Európa, Bp., 1964
AM.	Adamik Lajos (szerk.): *Mámor*. Briliáns Könyvek. Helikon, Bp., 1991
AO.	Rieger, Erwin (Hg.): *Anthologie österreichischer Lyrik*. Darmstädter Verlag, Darmstadt, 1931
APT.	Wipf, Karl A. (Hg.): *Althochdeutsche poetische Texte*. Althochdeutsch / neuhochdeutsch. Reclams UB Nr. 8709. Reclam, Stuttgart, 1992
AS.	Angelus Silesius: *Cherubinischer Wandersmann*. Hg.: Will-Erich Peuckert. Sammlung Dietrich 64. Leipzig, é.n. [1956]
ASB.	Angelus Silesius: *Blüh auf gefrorner Christ*. Deutsche Reihe Bd. 61. Hg.: Lulu von Strauß und Torney. Eugen Diederich, Jena, o.J.
ASC.	Angeli Silesii, Johannis *Cherubinischer Wandersmann* / Angelus Silesius: *A kerúbi vándor*. Ford.: Kulcsár F. Imre. Kairosz, Bp., 1999
ASG.	Angelus Silesius: *Aus dem cherubinischen Wandersmann und anderen geistlichen Dichtungen*. Hg.: Erich Haring. Reclams UB Nr. 7623. Reclam, Stuttgart, 1990
ASH.	Angelus Silesius: *Heilige Seelenlust oder Geistliche Hirtenlieder der in ihren Jesum verliebten Psyche*. 1657. (1668.) Hg.: Georg Ellinger. Neudrucke deutscher Litteraturwerke des XVI. und XVI. Jahrhunderts No. 177-181. Halle /S., Max Niemeyer, 1901
ASI.	*Aus dem Angelus Silesius*. Insel Bücherei Nr. 41. Insel, Leipzig, o.J. +
ASJ.	Angelus Silesius: *Jugend- und Gelgenheitsgedichte Selige Seelenlust* in: A.S. *Sämtliche poetische Werke. In drei Bänden.*. Hg.: Hans Ludwig Held. Bd. 2. Allgemeine Verlagsanstalt, München, o.J. [1924]; Bd. 3: A.S.: *Cherubinischer Wandersmann*. +
ASK.	Angelus Silesius (Johannes Scheffler): *Cherubinischer Wandersmann*. Kritische Ausgabe. Hg.: Louise Gnädinger. Reclams UB, Nr. 8006[5] Philipp Reclam jun., Stuttgart, 1985
ASS.	Angelvs Silesivs *Sämtliche poetischce Werke und eine Auswahl aus seinen Streitschriften I-II*. Hg.: Georg Ellinger. Propyläen, Berlin, o.J.
B.	Reiners, Ludwig (Hg.): *Der ewige Brunnen. Ein Hausbuch deutscher Dichtung*. Ill.: Andreas Brylka. Verlag Ch. Beck, München, 1988
BÁ.	Bardócz Árpád: *Német költők* (Műfordítások). Bp., 1936
BAG.	Benn, Gottfried: *Ausgewählte Gredichte*. Hg.: Gerd Haffmans. Diogenes Taschenbuch 56. Diogenes, Zürich, 1963+?
BB.	Balassi Bálint *és a 16. század költői I-II*. Szerk., vál., jegyz.: Varjas Béla. Magyar Remekírók. Szépirodalmi, Bp., 1979
BBÖ.	Balassi Bálint *Összes versei, Szép Magyar Comoediája és levelezése*. Kiad.: Eckhardt Sándor. Szépirodalmi, Bp., [2]1968
BBR.	Hansen, Walter (Hg.): *Buch der Balladen. Balladen und Romanzen von den Anfängen bis zur Gegenwart*. Kaiser, Klagenfurt, 1978
BBV.	Kőszeghy Péter – Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): *Balassi Bálint versei*. Régi Magyar Könyvtár. Források 4. Balassi, Bp., 1994
BD.V.	Bertram, Ernst – Langen, Ernst: *Das Buch deutscher Dichtung*. Fünfter Band. Die Zeit der Romantik. Insel, Leipzig, 1939
BDD.III.	Leyen, Friedrich von der (Hg.): *Das Buch deutscher Dichtung III*. Von Luther bis Leibniz. Insel, Leipzig, 1942
BDD.V.	Bertram, Ernst – Langen, August (Hg.): *Das Buch deutscher Dichtung V*. Die Zeit der Romantik. Insel, Leipzig, 1939
BDG.	Bender, Hans (Hg.): *Deutsche Gedichte 1930-1960*. Reclams UB Nr. 7914[5] Reclam, Stuttgart, 1984
BDL.	Becker, Henrik: *Bausteine zur deutschen Literaturgeschichte. Ältere deutsche Dichtung*. VEB Max Niemeyer, Halle /Saale, 1957
BDLA.	Brode, Hanspeter (Hg.): *Deutsche Lyrik. Eine Anthologie*. suhrkamp taschenbuch 1607. Suhrkamp, Frankfurt /M., 1990
BE.	Babits Mihály: *Erato. Az erotikus világköltészet remekei*. A rajzok Francois de Bayros eredeti munkái. Hellas Verlag, Düsseldorf, é.n.
BEA.	Braune, Wilhelm – Ebbinghaus, Ernst A. (Hg.): *Althochdeutsches Lesebuch*. Niemeyer, Tübingen, [17]1994
BG.	Benn, Gottfried: *Gesammelte Gedichte*. Gesammelte Werke III. Hg.: Dieter Wellershoff. Klett – Cotta, Stuttgart, [8]1992
BGA.	Benn, Gottfried: *Gedichte*. Hg.: Christoph Perels. Reclams UB Nr. 8480. Reclam, Stuttgart, 1992
BGG.	Becher, Johannes R.: *Gedichte 1942-1948*. Gesammelte Werke, Bd. 5. Aufbau-Verlag, Berlin – Weimar, 1967
BH.	Becher, Johannes R.: *A hazatérő*. Szerk.: Gábor Andor – Kardos László. Bev.: Kardos László. Szépirodalmi, Bp., 1951
BHT.	Báthori Csaba: *Hölderlin a toronyban (1806-1843). Szövegdokumentumok*. Új Mandátum, Bp., 1995
BI.	Bacher-Bodrogh Pál: *Idegen költőkből. Heine, Béranger, Byron és mások*. Ill.: Jaschik Álmos. Biró Miklós, Bp., [2]1921
BK.	Babits Mihály *Kisebb műfordításai*. Babits Mihály művei. Szerk.: Belia György. Szépirodalmi, Bp., 1981
BKS.	Berec Károly: *Százszorszépek. Heine, Hafíz és Mirza Saffy dalaiból*. Emich G., Pest, 1858
BL.	Reichartz, Peter (Hg.): *Barock. Lyrik mit Materialien*. Editionen für den Literturunterricht. Ernst Klett Schulbuchverlag, Stuttgart – Düsseldorf – Berlin – Leipzig, 1991
BLH.	Bodi László: *Heine*. Közoktatásügyi Kiadóvállalat, Bp., 1951
BM.	Schutte, Jürgen – Sprengel, Peter (Hg.): *Die Berliner Moderne 1885-1914*. Reclams UB Nr. 8359[8]. Reclam, Stuttgart, 1987
BMK.	Babits Mihály (nem a 61-es lírai ford.ok? a 81-es [Belia]: BK.!)+
BMV.	Binét Menyhért: *Verhaaren – versek és más műfordítások*. Fischer Lajos, Sárospatak, 1926
BN.	Bikády György (szerk.): *Noé vesszeje*. A világirodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek, Bp., 1972
BNK.	Bakóczi Károly (ford.): *Német költőkből. Lírai antológia*. Globus, Odorhei – Székelyudvarhely, 1935
BP.	Babits Mihály: *Pávatollak*. Műfordítások. Táltos, Bp., 1920
BR.	Heinrich Gusztáv (szerk.): *Német balladák és románczok I. Bevezetés – Bürger – Goethe*. Jeles Írók Iskolai Tára III. Franklin-Társulat, Bp., [4]1905
BR.II.	Heinrich Gusztáv (szerk.): *Német balladák és románcok*. Magyarázta Heinrich Gusztáv. Második rész: Schiller balladái és románcai. Jeles Írók Iskolai Tára XXV. Franklin-Társulat, Bp., [3]1911
BS.	*Budapesti Szemle*. Szerk., kiad.: Csengery Antal [1857-]
BSzV.	Becher, Johannes R.: *Szelek vándorai. Válogatott versek*. Vál., szerk.: Hajnal Gábor. Magyar Helikon, Bp., 1962
BT.	Benn, Gottfried: *Trunkene Flut*. Ausgewählte Gedichte. Cotta's Bibliothek der Moderne 84. Klett – Cotta, Stuttgart, 1989
BTV.	Becher, Johannes R. (Hg.): *Tränen des Vaterlandes. Deutsche Dichtung aus dem 16. und 17. Jahrhundert. Eine Auswahl*. Rütten & Loening, Berlin, 1954
BV.	Becher, Johannes R. *Versei*. Vál.: Hajnal Gábor. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1978

BVF.	Bergengruen, Werner: *Die verborgene Frucht*. Gedichte. Verlag Die Rabenpresse, Berlin, o.J. [1942]
BVM.	Berde Mária: *Versek – Műfordítások*. Kritérion, Bukarest, 1970
BW.	Becher, Johannes R.: *Werke in drei Bänden. I. Gedichte*. Auswahl, Vorwort: Günther Deicke. Aufbau-Verlag, Berlin & Weimar, 1971
C.	Carossa, Hans: *Sämtliche Werke I*. Insel, Frankfurt/M., 1962
CB.	*Carmina Burana. Die Lieder der Benediktbeurer Handschrift*. Zweisprachige Ausgabe. Vollständige Ausgabe des Originaltextes nach der von B. Bischoff abgeschlossenen kritischen Ausgabe von A. Hilka und O. Schumann, Heidelberg 1930-1970. dtv klassik Bd. 2063. Deutscher Taschenbuch Verlag, München, [6]1995
CG.	Conrady, Karl Otto (Hg.): *Das große Gedichtbuch von 1500 bis zur Gegenwart*. Artemis & Winkler, München — Zürich, 1991
CGD.	Carossa, Hans: *Gedichte*. Vom Dichter ausgewählt. Insel-Bücherei Nr. 500. +1956
CGW.	Carossa, Hans: *Gesammelte Werke I*. Insel, +1949
CP.	Csöndes Pál: *Koszoru Goethe és más német költők verseiből*. Amicus, Bp., 1923
CV.	Csanád Béla *Virággá lettünk. Versek és versfordítások*. Magánkiadás, Bp., 1981
D.I.	Koch, Hans Jürgen (Hg.): Mittelalter I. In: Best, Otto F. – Schmitt, Hans-Jürgen (Hg.): *Die deutsche Literatur. Ein Abriß in Text und Darstellung*. Die deutsche Literatur in Text und Darstellung. Bd. 1. Reclams UB. Nr. 9601. Reclam, Stuttgart, 1993
D.X.	Vaßen, Florian (Hg.): Vormärz. In: Best, Otto F. – Schmitt, Hans-Jürgen (Hg.): *Die deutsche Literatur. Ein Abriß in Text und Darstellung*. Die deutsche Literatur in Text und Darstellung. Bd. 10. Reclams UB, Nr. 9637[4]. Reclam, Stuttgart, 1989
D.XI.	Huyssen, Andreas (Hg.): Bürgerlicher Realismus. In: Best, Otto F. – Schmitt, Hans-Jürgen (Hg.): *Die deutsche Literatur. Ein Abriß in Text und Darstellung*. Die deutsche Literatur in Text und Darstellung. Bd. 11. Reclams UB Nr. 6941[4]. Reclam, Stuttgart, 1992
D.XIII.	Karthaus, Ulrich (Hg.): Impressionismus, Symbolismus, Jugendstil. In: Best, Otto F. – Schmitt, Hans-Jürgen (Hg.): *Die deutsche Literatur. Ein Abriß in Text und Darstellung*. Die deutsche Literatur in Text und Darstellung. Bd. 13. Reclams UB Nr. 9649[4]. Reclam, Stuttgart, 1991 (+ régen: DLTD.)
D.XIV.	Best, Otto F. (Hg.): Expressionismus und Dadaismus. In: Best, Otto F. – Schmitt, Hans-Jürgen (Hg.): *Die deutsche Literatur. Ein Abriß in Text und Darstellung*. Die deutsche Literatur in Text und Darstellung. Bd. 14. Reclams UB, Nr. 9653. Reclam, Stuttgart, 1992
DB.	Strich, Christian (Hg.): *Wer reitet so spät durch Nacht und Wind. Die schönsten deutschen Balladen von Gotthold Ephraim Lessing bis Erich Kästner*. detebe-Anthologien. Diogenes Taschenbuch 22512. Diogenes, Zürich, 1993
DBA.	Laufhütte, Hartmut (Hg.): *Deutsche Balladen*. Reclams UB, Nr. 8501. Reclam, Stuttgart, 1992
DD.	Weidemann, Margit und Henrik (Hg.): *Aus deutscher Dichtung. Von Walther von der Vogelweide bis Werner Bergengruen*. Griesbach, Heunz – Schulz, Dora (Hg.) *Deutsche Reihe für Ausländer. Reihe A: Lesestoffe zum Sprachunterricht*. Max Hueber Verlag, München, [2]1963
DDG.	Scholz, Wilhelm von (Hg.): *Das deutsche Gedicht. Ein Jahrtausend deutscher Lyrik*. Th. Knaur Nachf., Berlin, 1941[1] +
DDM.	Curschmann, Michael – Glier, Ingeborg (Hg.): *Deutsche Dichtung des Mittelalters*. Bd. I. Carl Hanser, München – Wien, 1980
DDZ.	Soergel, Albert – Hohoff, Curt: *Dichtung und Dichter der Zeit. Vom Naturalismus bis zur Gegenwart*. Bd. 1. August Bagel, Düsseldorf, 1961
DF.	Goethe: *Faust*. Fordította Dóczi Lajos. Élő Könyvek II. Külföldi Klasszikusok XII. Második kötet. Franklin, Bp., é.n.
DF.III.	Goethe: *Faust. Goethe tragédiája*. Ford.: Dóczi Lajos. 3., átdolgozott kiadás. (*Faust. A tragédia második részéből [egy Faust-előadás számára készült részletek]*) Dóczi Lajos munkái II. Wodianer és fia (Lampel Róbert) Bp., é.n- [1900]
DG.	Bode, Dietrich (Hg.): *Deutsche Gedichte*. Eine Anthologie. Reclams UB Nr. 8012. Reclam, Stuttgart, 1994
DG18.	Bohnen, Klaus (Hg.): *Deutsche Gedichte des 18. Jahrhunderts*. Reclams UB Nr. 8422[5]. Stuttgart 1987
DGA.	Hartwig, A. – Hansen, H. – Kleinschmidt, H. – Rosenthal, A. (Hg.): *Deutsche Gedichte. Eine Auswahl*. Allgemeine Verlagsanstalt, München, 1925
DGB.	Bender, Hans (Hg.): *Deutsche Gedichte 1930-1960*. Reclams UB Nr. 7914[5]. Reclam, Stuttgart, 1984
DGE.	Bartning, Adolf – Hansen, Harald – Kleinschmidt, Hermann – Rosenthal, Alfred (Hg.): *Deutsche Gedichte. Eine Auswahl*. Allgemeine Verlagsanstalt, München, 1925
DGH.	Milch, Werner (Hg.): *Deutsche Gedichte des 16. und 17. Jahrhunderts (Renaissance und Barock)*. Lambert Schneider, Heidelberg, 1954
DGI.	*Deutsche Gedichte*. Insel Bücherei Bd. 512. Insel, Wiesbaden, o.J. +
DGJ.	Staiger, Emil – Hürlimann, Martin (Hg.): *Deutsche Gedichte aus vier Jahrhunderten*. Atlantis, Zürich, [2]1948
DGK.	Goethe *Költeményei*. Ford.: Dóczi Lajos (1907) +
DGKX.	Goethe *Költeményei*. Ford.: Dóczi Lajos. Dóczi Lajos munkái X. Lampel, Bp., 1906
DGM.	Dóczi? +
DGV.	Mádl Antal: (Hg.): *Deutsche Gedichte. Eine Anthologie von den Anfängen bis zur Gegenwart*. Vízkeleti András: *Neuntes – sechzehntes Jahrhundert*. Tankönyvkiadó, Bp., 1981
DGV.II.	Mádl Antal (Hg.): *Deutsche Gedichte. Eine Anthologie von den Anfängen bis zur Gegenwart II*. Tarnói László – Vizkelety András: *Siebzehntes und achtzehntes Jahrhundert*. Tankönyvkiadó, Bp., 1991
DGV.III.	Mádl Antal (Hg.): *Deutsche Gedichte. Eine Anthologie von den Anfängen bis zur Gegenwart III*. Tarnói László: *Die Zeit der Klassik und Romantik*. Tankönyvkiadó, Bp., 1992
DGW.	Dehmel, Richard: *Gesammelte Werke* in drei Bänden. Fischer, Berlin, 1920
DH.	Dehmel, Richard: *Hundert ausgewählte Gedichte*. Fischer, Berlin, 1918
DHJ.	Droste-Hülshoff, Anette von: *Die Judenbuche. Ein Sittengemälde aus dem gebirgichten Westfalen*. Reclams UB Nr. 1858. Reclam, Stuttgart, 1960
DHS.	Montasser, Marian – Montasser, Thomas (Hg.) *Dichterischer Hausschatz*. Epochen, Biographien, Dichter. Xenos, Hamburg, 1992
DHW.	Droste-Hülshoffs *Werke* in einem Band. Hg.: Rudolf Walbiner. Bibliothek Deutscher Klassiker. Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, [4]1978
DI.	> D.I.
DJ.	Dsida Jenő: *Összegyűjtött műfordítások*. Kiad.: Szemlér Ferenc. Ifjúsági, Bukarest, 1969
DJL.	Dsida Jenő: *Légy már legenda. Összes verse és műfodítása*. Szerk.: Csiszér Alajos. Püski, Bp., 1997
DJÖ.	Dsida Jenő *Összegyűjtött versek és műfordítások*. Szerk.: Szakolczay Lajos. Magvető, Bp., [2]1983
DL.	Wegener, Hans (Hg.): *Deutsche Liebeslyrik*. Reclams UB Nr. 7759. Reclam, Stuttgart, 1993
DLB.	Hay, Gerhard – Steindorff, Sibylle von (Hg.): *Deutsche Lyrik vom Barock bis zur Gegenwart*. Erweiterte Neuausgabe. dtv klassik 2312. dtv, München, [7]1994
DLF.	Kasten, Ingrid (Hg.): *Deutsche Lyrik des frühen und hohen Mittelalters. Text und Kommentar*. Übers.: Margherita Kuhn. Deutscher Klassiker Verlag im Taschenbuch, Bd. 6. FaM., 2005
DLG.	Goethe: *Költemények I.* Fordította Dóczi Lajos. Élő Könyvek II. Külföldi Klasszikusok XI. Kosztolányi Dezső bevezetésével. Franklin, Bp., é.n.
DLL.	Bethge, Hans (Hg.): *Deutsche Lyrik seit Liliencron*. Hesse & Becker, Leipzig, 1921 +
DLM.	Nusser, Peter: *Deutsche Literatur im Mittelalter. Lebensformen, Wertvorstellungen und literarische Entwicklungen*. Kröners

[1] MTA. 200.723: Scholz, Wilhelm (Hg.): *Das deutsche Gedicht. Ein Jahrtausend deutscher Lyrik*. Deutsche Volksbücher. Stgt. 1954

	Taschenausgabe Bd. 480. Alfred Kröner, Stuttgart, 1992
DLS.	Schiller: *Költemények*. Fordította Dóczi Lajos. Élő könyvek II. Külföldi klasszikusok XIV. Franklin, Bp., é.n.
DLV.	Liliencron, Rochus Freiherr von (Hg.): *Deutsches Leben im Volkslied um 1530*. Joseph Kürschner (Hg.) Deutsche National-Litteratur. Historisch kritische Ausgabe. Bd.13. Historisch kritische Ausgabe. Union Deutsche Verlagsgesellschaft, Stuttgart, o.J. [1884]
DÖ.	Thurner, Eugen (Hg.): *Dichtung aus Österreich. Versepik und Lyrik. 2. Teilband: Lyrik*. Österreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst, Wien, 1976
DR.	Dehn, Fritz: *Rainer Maria Rilke und sein Werk. Eine Deutung*. Insel, Leipzig, o.J.
DSL.	Mollay, Karl (Hg.): *Deutsche Sprache und Literatur (770-1700). Ein Lesebuch mit altdeutschem Glossar*. Tankönyvkiadó, Bp., 1974
DV.	Kneip, Gustav (Hg.): *Deutschland im Volkslied. 714 Lieder aus den deutschsprachigen Landschaften und aus Europa*. Mit Texten und Quellenangaben, einstimmig. Ill.: Peter Zollna. Edition Peters, Nr. 4879. C.F. Peters, Frankfurt/M. – London – New York, o.J. [1958]
E.	Vesper, Will (Hg.): *Die Ernte aus acht Jahrhunderten deutscher Lyrik*. Die Bücher der Rose. Wilhelm Langwiesche-Brandt, Ebenhausen bei München (Hundertdreißigstes Tausend) 1916 [1. Aufl.: 1906]
E.II.	Vesper, Will (Hg.): *Das zweite Buch der Ernte aus acht Jahrhunderten deutscher Lyrik* gesammelt von Will Vesper, geschmückt v. Käthe Vesper Maentig. Die Bücher der Rose 12. Wilhelm Langewiesche-Brandt, Ebenhausen bei München o.J. [1917] [1. Aufl.: 1910]
EA.	Lator László (szerk.): *Énekelj, aranymadár. Német lovag-költők antológiája*. Európa, Bp., 1960
ÉD.	Kabdebó Lóránt (szerk.): *Érlelő diákévek*. Petőfi Irodalmi Múzeum – Népművelési Propaganda Iroda, Bp., 1979
ÉÉ.	Vas István (szerk.): *Énekek éneke. A világirodalom szerelmes verseiből*. Európa, Bp., 1966
ÉÉ.III.	Vas István (szerk.): *Énekek éneke. A világirodalom szerelmes verseiből*. A világirodalom remekei. Ötödik sorozat. Európa, Bp., [3]1973
EG.	Vesper, Will (Hg.): *Die Ernte der Gegenwart. Deutsche Lyrik von heute*. Frontbuchhandelsausgabe für die Wehrmacht. Wilhelm Langewiesche-Brandt, Ebenhausen bei München, [4]1943 (1. Aufl.: Sept. 1940)
EH.	Nietzsche, Friedrich: *Ecce Homo*. Mit einem Vorwort von Raoul Richter und einem Nachwort von Ralph-Rainer Wuthenow. Insel Taschenbuch 290. Insel, Frankfurt/M., [8]1983
EHH.	Nietzsche, Friedrich: *Ecce homo. Hogyan lesz az ember azzá, ami*. Ford.: Horváth Géza. Göncöl, Bp., [2]1994
EHK.	*Az Erdélyi Helikon költői*. Kriterion, Bukarest, 1973
EHV.	Nietzsche, Friedrich: *Ecce homo [Mint lesz az ember azzá ami]. Művészet és művészek. Modernség*. Ford.: Varró István. Nietzsche válogatott munkái. Világirodalmi Könyvkiadó-Vállalat, Bp., é.n.
EI.	Kanizsai-Nagy Antal – Lengyel Dénes (szerk.): *Emberek és istenek. Szöveggyűjtemény az ateista és antiklerikális irodalomból*. Iskolai Könyvtár. Tankönyvkiadó, Bp., 1966
EIR.	Eörsi István: *Ruhapróba. Válogatott műfordítások*. Európa, Bp., 1975
EKA.	Faludy György (szerk.): *Európai költők antológiája*. Cserépfalvi, Bp., é.n.
EL.	Steinbach, Dietrich (Hg.): *Expressionismus. Lyrik mit Materialien*. Editionenen für den Literaturunterricht. Ernst Klett, Stuttgart 1987
EUA.	+
EV.	Somos Béla (szerk.): *Egyetlen verseink*. Szépirodalmi, Bp.1991
EW.	Echtermeyer, H. – Wiese, Benno von (Hg.): *Deutsche Gedichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart. Auswahl für Schulen*. Cornelsen, [18]1996
EX.	Koczogh Ákos (szerk.): *Az expresszionizmus*. Gondolat, Bp., [3]1981
F.I.	Goethe: *Faust I*. Fordította Jékely Zoltán. Európa, Bp., 1980
F.II.	Goethe: *Faust II*. Fordította: Kálnoky László. Európa, Bp., 1980
FB.	Goethe: *Faust I*. Ford.: Báthori Csaba. Új Mandátum, Bp.,1998
FD.	Farkasfalvy Dénes O.Cist.: *Rilke nyomában*. Szent István Társulat, Bp., 1990
FDT.	Fischer-Diskau, Dietrich (Hg.): *Texte deutscher Lieder. Ein Handbuch*. dtv, München, [10]1994
FG.	Ferencz Győző (szerk.) *Hang szólít. Isten-kereső versek a huszadik század világirodalmából*. Vigilia Könyvek. Vigilia, Bp., 1993
FH.	Fejtő Ferenc: *Heine*. Népszava, Bp., é.n. [1947]
FHH.	Fejtő Ferenc: *Heine*. Múlt és Jövő Könyvek. Múlt és Jövő, Bp., 1998
FK.	Pfitzner Rudolf et al. (szerk.): *Füveskert 1954-1995*. Ill.: Szalay Lajos. Stádium, Bp., 1995
FL.	Kasten, Ingrid (Hg.): *Frauenlieder des Mittelalters*. Zweisprachig. Übers.: Ingrid Kasten. UB-Nr. 8630[4] Reclam, Stuttgart, 1990
FN.	Fodor András: *Napraforgó*. Válogatott versfordítások. Magvető, Bp., 1967
FS.	Falus Róbert – Szilágyi Péter (szerk.): *A múzsák dícsérete*. Magyar Helikon, Bp., 1974
FSV.	Schiller, Friedrich *Versei*. Vál., szerk.: Eörsi István. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1977
FT.	Faludy György: *Test és lélek*. A világlíra 1400 gyöngyszeme. Magyar Világ, Bp., 1988
FZB.	Franyó Zoltán: *Bécsi látomás*. Osztrák költők versei. Kriterion, Bukarest, 1976
FZL.	Franyó Zoltán: *Lírai világtájak*. Válogatott műfordítások. Európa, Bp., 1967
G.	Deicke, Günther – Berger, Uwe (Hg.): *Deutsches Gedichtbuch*. Aufbau-Verlag, Berlin, 1959
GA.	Goethe: *Gedichte*. Eine Auswahl. Hgg. und eingeleitet: Stefan Zweig. Reclams UB Nr. 6782-84. Reclam, Leipzig, o.J. [[8]1957]
GAEM.	Pók Lajos (szerk.) *Goethe. Antik és modern. Antológia a művészetekről*. Gondolat, Bp., 1981
GAL.	Goethe's *Werke*. Vollständige Ausgabe letzter Hand. J.G. Cotta'sche Buchhandlung, Stuttgart – Tübingen, 1827-1831
GAL.II.	Goethe's *Werke*. Vollständige Ausgabe letzter Hand. J.G. Cotta'sche Buchhandlung, Stuttgart – Tübingen, 1827 (- a többi, oktáva kötettel szemben - ezek az adatok a quadrat-formátum lapszámával)
GAL.XL.	Goethe's *Werke*. Vollständige Ausgabe letzter Hand. Bd. 40. Cotta'sche Buchhandlung, Stuttgart – Tübingen, 1830
GAL.XLI.	Goethe's Werke. Vollständige Ausgabe letzter Hand. Bd. 41: Goethe's *Nachgelassene Werke* Bd. 1. J.G. Cotta'sche Buchhandlung, Stuttgart – Tübingen, 1832
GAL.XLVII.	Goethe's Werke. Vollständige Ausgabe letzter Hand. Bd. 47: Goethe's *Nachgelassene Werke* Bd. 7. J.G. Cotta'sche Buchhandlung, Stuttgart – Tübingen, 1833
GAM.	Gábor Andor: *Misčio – Roland ének és kisebb műfordítások II*. Gábor Andor összegyűjtött művei. Szerk.: Diószegi András. Szépirodalmi, Bp., 1957
GAŐ.	Gyergyai Albert: *Ősz és tél között*. Szépirodalmi, Bp., 1974
GAZ.	Goethes *Werke*. Auswahl in zwanzig Teilen. Deutsches Verlagshaus Bong & Co., Berlin – Leipzig – Wien – Stuttgart, é.n.
GBG.	Benn, Gottfried: *Gedichte in der Fassung der Erstdrucke*. Hg.: Bruno Hillebrand. Gesammelte Werke in der Fassung der Erstdrucke I. Fischer Taschenbuch Bd. 5231. Fischer, Frankfurt/M., 1993
GD.II.	Goethe: *Faust*. Goethe válogatott művei. II. Drámák. Európa, Bp., 1963
GDB.	Goethe: *Dalok, balladák, egyéb költemények*. Ford.: Szigethy Lajos. Studium R.-T., Mezőtúr, 1927
GDMD.	Goethe *Drámai műveiből. Faust*. Ford.: Dóczi Lajos. Remekírók Képes Könyvtára. Szerk. Radó Antal. Lampel R. (Wodiáner és Fia Kiadóváll.), Bp., é.n.
GDN.	Hauer, August (Hg.): *Der Göttinger Dichterbund I-III*. Deutsche National-Litteratur. Historisch kritische Ausgabe. 49-51. Bd. W. Spemann, Berlin – Stuttgart, o.J. [1895]
GDW.	Rösselt, Friedrich – Boxberger, Robert: *Geschichte der deutschen Literatur für das weibliche Geschlecht besonders für höhere Töchterschulen II. von Göthe bis auf die neueste Zeit*. Albert Heitz, Stuttgart, 1878
GE.	Bode, Dietrich (Hg.): *Gedichte des Expressionismus*. Reclams UB Nr. 8726[3]. Reclam, Stuttgart, 1991
GEA.	Goethe, Johann Wolfgang: *Eins und alles*. Eine Gedichtauswahl. Hg.: Manfred Hoffmann – Henri Poschmann. Verlag Neues Leben,

	Berlin, 1967
GEF.	Goethe: *Epigrammák és xéniák*. Ford.: Földessy Gyula. Exodus, Bp., 1944
GEV.	Gáspár Endre *Válogatott műfordítások*. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956
GF.	Goethe, Johann Wolfgang: *Faust. Der Tragödie erster und zweiter Teil*. Nachwort: Thomas Mann. detebe-Klassiker. Diogenes Taschenbuch 20439. Diogenens, Zürich, 1992
GFC.	Goethe: *Faust. Eine Tragödie. Beide Theile in Einem Bande*. J.G. Cotta'scher Verlag, Stuttgart – Tübingen, 1849
GFD.	Goethe: *Faust*. Ford.: Jékely Zoltán – Kálnoky László. Jegyz.: Bódi László. Európa Diákkönyvtár. Európa, Bp., 1992
GFF.	Goethe, Johann Wolfgang von: *De Faustdichtungen*. Hg.: Ernst Beutler. Winkler, München, 1977
GF.I.	Goethe, Johann Wolfgang: *Faust. A tragédia első része 1808*. Teljes, gondozott szöveg. Ford. Márton László. Matúra Klasszikusok. Ikon, Bp., 1994
GF.II.	Goethe, Johann Wolfgang: *FaustI-II. Ős-Faust*. Ford.: + Előszó: Walkó György. A világirodalom klasszikusai. Európa, Bp., 1964
GFH.	Goethe: *Faust*. [Goethe tragédiája.] Ford.: vitéz Hódsághy Béla. Corvin-nyomda, Baja, 1935
GFJ.	Goethe: *Faust. A tragédia első része*. Ford.: Jékely Zoltán. Magyar Helikon, Bp., 1961
GFK.	Goethe: *Faust*. Ford.: Komáromy Andor. Aigner Lajos, Bp., 1887
GFM.	Goethe, Johann Wolfgang: *Faust*. Ford.: Jékely Zoltán – Kálnoky László. Magyar Helikon, Bp., 1967
GFN.	Goethe: *Faust*. Fordította Nagy István. Engel, Mandello és Walzel tulajdona, Pesten, 1860
GFO.	Goethe, Johann Wolfgang: *Faust. Első rész és Ős-Faust*. Ford.: Franyó Zoltán. Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó, Bukarest, 1958
GFP.	Goethe: *Faust*. Tragédia. Ford.: Palágyi Lajos / Első rész / Toldi Lajos Könyvkereskedése, Bp., 1909
GFS.	Goethe: *Faust*. Első rész. Ford.: Sárközi György. Szépirodalmi, Bp., 1953
GFSM.	Goethe: *Faust Első része*. Ford.: Szabó Mihály. Franklin Társ., Bp., 1888
GFU.	Goethe, Johann Wolfgang: *Faust – Urfaust, Faust I und II, Paralipomena, Goethe über „Faust"*. Nachwort: Walter Dietze. Bibliothek der Weltliteratur. Aufbau, Berlin und Weimar, [5]1980
GFV.	Goethe: *Faust*. I. ford.: Jékely Zoltán. II. ford.: Kálnoky László. Goethe válogatott művei. Európa, Bp., 1986
GFVA.	Goethe *Faust*. A tragédia második része. Ford.: Dr. Váradi Antal. Olcsó Könyvtár, Új Folyam 1171-1182. Franklin-Társulat, Bp., é.n. 1887 [[2]1900]
GG.	Goethe, J.W.: *Gedichte* I. *Lieder, Balladen, Elegien, Sonette, Kantaten, Epigramme*. Mit einem Nachwort von Richard Dehmel. detebe-Klassiker. Diogenes Taschenbuch 20437. – II. *Gedankenlyrik, West-östlicher Divan*. Mit einem Nachwort von Konrad Burdach. detebe-Klassiker. Diogenes Taschenbuch 20438, Diogenes, Zürich, 1982
GGB.	Goethe, Johann Wolfgang: *Gedichte und Balladen. Die Leiden des jungen Werther*. Meisterwerke der Weltliteratur. Kaiser, Klagenfurt, o.J.
GGN.	Garai Gábor: *Napkeltenyugta*. Versfordítások. Szépirodalmi, Bp. 1976
GGV.	Görgey Gábor: *Vadászszerencse*. Versfordítások. Európa, Bp., 1974
GGW.	Goethe, Johann Wolfgang: *Gesammelte Werke I.* Karl Voegel, Berlin, 1927
GGZ.	Goethes *Gedichte in zeitlicher Folge*. Hg.: Heinz Nicolai. Insel, Frankfurt /M., [9]1995
GH.	George, Stefan és Hofmannsthal, Hugo von *Versei*. Vál., utószó: Szabó Ede. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1981
GHA.	Goethe, Johann Wolfgang *Werke*. Hamburger Ausgabe in 14 Bänden. Textkritisch durchgesehen und kommentiert von Erich Trunz. Deutscher Taschenbuch Verlag. Bd. I-II. Gedichte und Epen 1-2. (dtv Dünndruck) München, 1988
GJC.	Goethe: *Faust*. Ford.: Jékely Zoltán – Csorba Győző. Magyar Helikon, Bp., 1959 ([2]19621)
GK.	Goethe *Mondások és költemények*. Ford.: Kemény Xavér Ferenc. Goethe-Társaság, Bp., 1930 ([2]1933; Attila ny., Bp., [3]1936)
GKK.	Goethe, Johann Wolfgang: *A kedves közelléte.Versek a szerelemről*. Vál.: Lator László. Ill.: Reich Károly. Magyar Helikon, Bp., 1982
GL.	Gőthe *Lyrai költeményei I-II*. Ford., bev., jegyz.: Szász Károly. MTA Könykiadó Hivatala, Bp., 1875
GLV.	Goethe, Johann Wolfgang *Legszebb versei*. Szerk.: Tótfalusi István. A világirodalom gyöngyszemei. Móra, Bp., 1993
GMP.	Gryphius, Andreas: *A porszem és a Minden. Andreas Gryphius 141 istenes szonettje*. Ford. Szénási Sándor. Kálvin, Bp., 2000
GNKD.	Goethe, Johann Wolfgang: *Nyugat-keleti díván*. Szerk.: Halasi Zoltán. Magyar Könyvklub, Bp., 2001
GNW.	Goethes *Nachgelassene Werke*. Goethes Werke. Vollständige Ausgabe letzter Hand XLI.-; Cotta, Stuttgart und Tübingen, 1833-
GO.	Ganghofer, Ludwig: *Der Ochsenkrieg. Roman aus dem 15. Jahrhundert*. Deutsche Buch-Gemeinschaft G.m.b.H. Berlin, o.J. [1928]
GP.	Goethe, Johann Wolfgang: *Pandora. Ünnepi játék*. Ford.: Hajnal Gábor. Magyar Helikon, Bp., 1960
GPV.	Gulyás Pál: *A viharzó diófa. Válogatott versek és műfordítások*. Vál., szerk.: Parancs János. Magvető, Bp., 1983
GR.	Goethe *Római elégiák*. Ford.: Vas István, Alaksza Ambrus et al. Ill.: Max Schwimmer. Magyar Helikon, Bp., 1958
GRE.	Goethe, Johann Wolfgang: *Római elégiák*. Ill.: Kass János. Európa, Bp., 1982
GRW.	Grillparzer, Franz: *Sämtliche Werke I-III*. Hg.: Albert Zipper. Phil. Reclam jun., Leipzig, o.J. [1903]
GS.	Garai Gábor: *Szabad-kikötő*. Válogatott versfordítások. Magvető, Bp., 1966
GSG.	Goethe: *Die schönsten Gedichte*. Hg.: Hedwig Mehrmann. Albatros. o.O., o.J.
GSV.	Wildner Ödön (szerk., ford.): *Goethe szerelmei*. Nova, Bp., 1925
GSW.	Goethe, Johann Wolfgang: *Sämtliche Werke in 18 Bänden*. Artemis-Gedenkausgabe. Artemis-dtv, Zürich-München, 1977
GSz.	+++
GT.	Goethe: *Gedichte*. Hg.: H.A. Korff. S. Hirzel Verlag, Leipzig, [3]1954
GTF.	Goethe: *A szenvedély trilógiája*. Ford.: Földessy Gyula. Magánkiadás, Bp., 1933
GTV.	Trakl, Georg *Válogatott versei*. Vál., szerk., jegyz.: Hajnal Gábor, előszó: Halász Előd. A világirodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek. Bp., 1972
GUG.	*Genius – Új Genius 1924-1925*. Antológia. Szerk.: Kovács János. Kriterion, Bukarest, 1975
GV.	Goethe, Johann Wolfgang *Versei*. Vál.: Lator László; jegyz.: Lay Béla. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1973
GVF.	Goethe, Johann Wolfgang: *Faust*. + Goethe válogatott művei. Európa, Bp., 1986
GVL.	Goethe *Versei*. Szerk.: Lator László, jegyz.: Lay Béla. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1972
GVM.	Goethe, Johann Wolfgang: *Versek*. Vál.: Benedek Marcell; előszó: Halász Előd; jegyz.: Lay Béla. J.W. Goethe válogatott művei. Európa, Bp., 1963
GVM.I.	Goethe, Johann Wolfgang: *Versek*. Vál.: Benedek Marcell; előszó: Halász Előd; jegyz.: Lay Béla. J.W. Goethe válogatott művei. Európa, Bp., [2]1982
GVR.	Szabó Lőrinc: *Goethe, vagy repüljünk?* (*Az Est* 1925.V.15. 9) In: KEÉ.
GVV.	Goethe *Válogatott versei*. Szerk.: Vas István. A világirodalom gyöngyszemei. Móra, Bp., 1959
GW.	George, Stefan: *Werke*. Ausgabe in zwei Bänden. Bd. I. Verlagsgemeinschaft Ernst Klett Verlag – J.G. Cotta'sche Buchhandlung, Stuttgart, [4]1984
GWK.	Grillparzers *Werke* in drei Bänden. Bibliothek Deutscher Klassiker. Auswahl: Claus Träger. Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, 1967
GWO.	Goethe's *Werke I*. Original-Ausgabe. Kaulfuß und Armbruster – Cotta'sche Buchhandlung, Wien, 1816-
Gy.	Szász Károly (szerk.): *Gyöngyvirágok*. Nyugati költőkből forditotta s újra összegyűjtötte Szász Károly. Ráth Mór, Pest, 1862
H.	*Holmi* (1989-) +
HA.	Hartleben, Otto Erich: *Ausgewählte Werke in drei Bänden. I. Gedichte*. Fischer, Berlin, 1920
HAG.	Hölderlin. Ausgewählt von Peter Härtling. Büchergilde Gutenberg, Frankfurt /M. – Olten – Wien, 1984

HAK.	Hajnal Anna: *Kölcsönkenyér*. Magvető, Bp., 1968
HAÖ.	Hajnal Anna *Összegyűjtött művei II*. Szerk.: Steinert Ágota. Magvető, Bp., 1980
HAP.	Closs, August – Williams, T. Pugh (Hg.): *The Harrap Anthology of German Poetry*. George G. Harrap & Co. LTD, London – Toronto – Wellington – Sidney, 1957
HB.	Wolf, Gerhard (Hg.): *Und grüß mich nicht Unter den Linden. Heine in Berlin*. Gedichte und Prosa. Buchverlag Der Morgen, Berlin, 1980
HBA.	Hamvas Béla (szerk.): *Anthologia Humana. Ötezer év bölcsessége*. Átdolg.: Kemény Katalin. Medio, Szentendre, [5]1966
HBL.	Heine, Heinrich: *Buch der Lieder*. Hg.: Bernd Kortländer. Reclams UB Nr. 2231. Reclam, Stuttgart, 1994
HBLL.	Heine, Heinrich: *Buch der Lieder*. Vervollständigt hgg.: Otto F. Lachmann. Phil Reclam jun., Leipzig, o.J. (1911 e.)
HBLT.	Heine, Heinrich: *Buch der Lieder*. Taschenbibliothek der Weltliteratur. Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, 1987
HBM.	Heidegger, Martin: *Bevezetés a metafizikába*. Kísérőfüzet. Összeáll.: Vajda Mihály. Matúra Bölcselet. Ikon, Bp., 1995
HD.	Hederer, Edgar (Hg.): *Das deutsche Gedicht vom Mittelalter bis zum 20. Jahrhundert*. Bd. 155. Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt/M., 1992
HDA.	Hederer, Edgar (Hg.): *Das deutsche Gedicht. Vom Mittelalter bis zum 20. Jahrhundert*. Fischer, Frankfurt /M., 1957
HDB.	Heine *Dalok könyve / Buch der Lieder*. Ford.: Barát Ármin. Rózsavölgyi és tsa, Bp., 1923
HDE.	Heine *Dalok könyve*. Forditotta és jellemző bevezetéssel ellátta Endrődi Sándor. Athenaeum, Bp., é.n. [1892]
HDE.I.	Heine *Dalok könyve*. Forditotta és jellemző bevezetéssel ellátta Endrődi Sándor. Ill.: Thumann Pál. Remekírók Képes Könyvtára. Szerk.: Radó Antal. Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai), Bp., é.n. [1910/1918]
HDL.	Hermlin, Stephan (Hg.): *Deutsches Lesebuch. Von Luther bis Liebknecht*. Philipp Reclam jun., Leipzig, [3]1982
HDN.	Heidegger, Martin: A nyelv. In: u.ő.: *A dolog és A nyelv. Két tanulmány. Kétnyelvű kiadás (magyar – német)*. Ford.: Joós Ernő. Sylvester János Könyvtár, Sárvár, 1998
HDS.	Heym, Georg: *Dichtungen und Schriften*. Gesamtausgabe. Hg.: Karl Ludwig Schneider. Bd. 1 Lyrik. Heinrich Ellermann, Hamburg – München, 1964
HDSz.	Heine *dalaiból*. Ford.: ifj. Szász Béla. Franklin, Bp., 1910
HE.	Hesse, Hermann: *Gesammelte Werke in zwölf Bänden*. Erster Band: *Stufen*, *die späten Gedichte*, *frühe Prosa*, *Peter Camenzind*. werkausgabe edition suhrkamp. Suhrkamp, Frankfurt/M., 1970
HEA.	Hárs Ernő: *Arnyak a barlang falán*. Válogatott műfordítások. Európa, Bp., 1983
HEH.	Hárs Ernő: *Aranyhíd. Versek és műfordítások innenetől odáig*. Orpheus Könyvek. Orpheus, Bp., 1997
HG.	Heine, Heinrich: *Gedichte*. Nachw.: Hans Kaufmann. Bibliothek der Weltliteratur. Aufbau-Verlag, Berlin – Weimar, [5]1985
HGA.	Hölty's *Gedichte* (Anthologie.) Neue Miniatur-Bibliothek der Deutschen Classiker. Eine Anthologie in 150 Bändchen. Bd. 2. Bibliographisches Institut, Hildburghausen & New York, 1839
HGD.	Heine, Heinrich: *Gedichte*. Ausw., Einl.: Ludwig Marcuse. detebe-Klassiker. Diogenes Taschenbuch 20383. Diogenes, Zürich, 1993
HGK.	Hajnal Gábor: *Kalandozások*. Magvető, Bp., 1971
HGN.	Heinrich Gusztáv *A német irodalom története* I-II. Révai Testvérek, Bp., 1889
HGS.	Hesse, Hermann: *Gesammelte Schriften*. Fünfter Band: Narziß und Goldmund – Stunden im Garten – Der lahme Knabe – Die Gedichte. Suhrkamp, Frankfurt/M., 1968
HGU.	Hajnal Gábor: *Új kalandozások*. Műfordítások. Európa, Bp., 1980
HH.	Hesse, Hermann: *Die Gedichte*. Fretz und Wasmuth, Zürich, 1942 +
HHÉ.	Trakl, Georg: „*A halál hét éneke*". Vál., ford.: Erdélyi Z. János (G. Trakl: Das Dichterische Werk. Deutscher Taschenbuch Verlag, April 1990) Orpheusz & Új Mandátum, Bp., [12]1993
HHF.	Hölderlin, Friedrich: *Das himmlische Feuer. Gedichte*. Aus dem ewigen Schatz deutscher Lyrik. Hg.: Alfred Gerz. Rütten & Loening, Potsdam, o.J.
HHK.	Heine, Heinrich: *Historisch-kritische Gesamtausgabe der Werke*. Hg.: Manfred Windfuhr. Bd. 1/1. Buch der Lieder. Bearb.: Pierre Grappin. Hoffmann und Campe, Hamburg, 1975
HHL.	Heine, Heinrich: *Legszebb versei*. Szerk.: Csokonai Attila. A világirodalom gyöngyszemei. Móra Könyvkiadó, 1977
HHV.	Heine, Heinrich *Versei*. Szerk.: Eörsi István. Helikon Klasszikusok. Magyar Helikon, Bp., 1973
HHV.II.	Heine, Heinrich *Versei*. Szerk.: Eörsi István. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1993
HHVV.	Heine, Heinrich *Válogatott versei*. Vál.: Halasi Zoltán. Magyar Könyvklub, Bp., 2001
HK.	Hesse, Hermann: *Krisis. Ein Stück Tagebuch*. S. Fischer, Berlin, 1928 +
HKC.	Csorba Győző: *Faust II*. Magyar Helikon, Bp., 1961
HKE.	Heine *Költeményei*.* Ford.: Endrődi Sándor. Egyetemes Könyvtár 13. Gross Testvérek, Győr, é.n. [1887]
HKE.II.	Heine *Költeményei II*. Ford.: Endrődi Sándor. Gross Gusztáv, Győr, 1888
HKÖ.	Heine: *Költemények*. Gyulai Pál, Szász Béla, Szász Károly, Vargha Gyula fordításai. *Utazás a Harzban*. Ford.: Oláh Gábor. Élő Könyvek II. Külföldi Klasszikusok XIX. Franklin, Bp., é.n. [1930]
HKS.	Hölderlin: *Sämtliche Werke*. (Kleine Stuttgarter Ausgabe) Hg.: Friedrich Beissner. Rütten & Loening, Bln., 1944, Nachdruck: 1959
HKV.	Heym, Georg: *Ködvárosok. Versek*. Szerk.: Hajnal Gábor. Európa, Bp., 1966
HKW.	Kleist, Heinrich von: *Werke und Briefe I-IV*. Textrevision: Anita Golz, Anm.: Peter Goldammer, Hg.: Siegfried Streller. Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, 1978
HL.	Lukács György *Hölderlin*. / Hölderlin *Versek*. Ford. Hajnal Gábor. Új Könyvtár 25. (szerk.: Bóka László) Székesfővárosi Irodalmi és Művészeti Intézet, Bp., é.n. [1948]
HLB.	Victor, Walther (Hg.): *Heine. Ein Lesebuch für unsere Zeit*. Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, 1972
HLZ.	Bergner, Tilly – Leonhard, Rudolf (Hg.): *Hölderlin. Ein Lesebuch für unsere Zeit*. Volksveralg, Weimar, 1956
HM.	Hölderlin: *Morgendämmerzeichen. Eine Auswahl*. Hg.: Hein Czedowski. Neues Leben, Berllin, 1970
HN.	Heine, Heinrich: *Neue Gedichte*. Hg.: Otto F. Lachmann. Philipp Reclam jun., Leipzig, o.J. (1911 e.)
HO.	Vargha Balázs (szerk.): *Homér és Osszián. Versfordítások Faludytól Arany utánig (1750-1900) I-II*. Magyar Könyvtár. Magvető, Bp., 1957
HOW.	Hofmannsthal, Hugo von: *Gesammelte Werke in zehn Einzelbänden. I. Gedichte. Dramen 1891-1898*. Bd.-Nr. 2159. Hg.: Bernd Schoeller. Fischer Taschebuch Verlag Frankfurt/M. 1979
HR.	Henz, Rudolf: *Die Gedichte*. Styria, Graz – Wien – Köln, 1984
HRG.	Henz, Rudolf: *Wort in der Zeit. Gedichte aus zwei Jahrzehnten*. Amandus-Edition, Wien, [2]1947
HS.	Hölty, Ludewig Heinrich Christoph: *Sämmtliche Gedichte I*. R. Sammer, Wien, 1803
HSE.	Heine, Heinrich: *Sämtliche Werke*. Hg.: Ernst Elster. Kritsch durchgesehene und erläuterte Ausgabe. Meyers Klassiker-Ausgaben. Bibliographisches Institut Leipzig – Wien, o.J.
HSZ.	Dr. Mikes Lajos [– Dr. Mihályfi Ernő – Szabó Lőrinc] (szerk.): *Halhatatlan szerelem nagy költők és nagy festők művészetének tükrében*. A nyolcvanéves Pesti Napló jubileumi ajándéka előfizetőinek. Bp. [1930]
HTK.	Horváth Árpád – Lukács László (szerk.): *A tél költészete. Kétnyelvű versantológia*. A világirodalom gyöngyei. Uj Hang, Bp., 1943

* *sic!*

HU.	Heine, Heinrich: *Utazás a Harzban (1824)*. In: u.ő.: *Útirajzok*. ford.: Benedek Macrell; Bíró Sándor, Kovács György, Oláh Gábor. Magyar Helikon, Bp., 1959
HV.	Hölderlin: *Versek*. Bp., 1970 +
HVA.	Hölderlin, Friedrich: *Válogatott versek* in: Álmok álmodói. Friedrich Hölderlin – Heinrich Heine. Popular Füzetek. Német romantika. Diák- és háziokönyvtár 51. Interpopulart, Bp., 1995
HVE.	Heine, Heinrich *Versei*. Szerk.: Eörsi István. Lyra mundi. Európa, Bp., [2]1993
HVH.	Hölderlin, Friedrich: *Versek – Hüperión*. Európa, Bp., 1993
HVL.	Hölderlin: *Versek – Levelek – Hüperión – Empedoklész*. Ford.: Bernáth István et al. Magyar Helikon, Bp., 1961
HVM.	Hölderlin, Friedrich *Versei*. Szerk.: Rónay György. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1980
HVP.	Heine: *Versek és prózai művek I-II*. A világirodalom klasszikusai. Európa, Bp., 1960
HVR.	Heine: *Versek*. Vál., szerk.: Róna Ilona. Átnézte: Turóczi-Trostler József. Világirodalmi Kiskönyvtár. Új Magyar Könyvkiadó, Bp., 1956
HVV.	Heine *Válogatott versei*. Szerk.: Mádl Antal. A világirodalom gyöngyszemei. Móra, Bp., 1961
HW.	Hölderlin, Friedrich: *Werke in zwei Bänden*. Bd. 1. Hg.: Günther Mieth. Parkland-Klassiker. Parkland, Stuttgart, 1970
HW.I.	Hölderlins *Werke in zwei Bänden*. Hg.: Herbert Greiner-Mai. Bd. 1: *Gedichte*. Bibliothek Deutscher Klassiker. Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar ,[3]1968
HWM.	Hölderlin: *Werke in zwei Bänden* I. Gedichte. Bibliothek Deutscher Klassiker. Aufbau, Berlin – Weimar, 1965
IGM.	Illyés Gyula *Művei I-II*. Vál., szerk.: Béládi Miklós. Magyar Remekírók. Szépirodalmi, Bp., 1982
I.	Illyés Gyula: *Iránytűvel I-II*. Illyés Gyula munkái. Szépirodalmi, Bp., 1975
IK.	Kosztolányi Dezső: *Idegen költők*. Összegyűjtött műfordítások. Szépirodalmi, Bp., 1966
IL.	Illés Lajos (szerk.): *Aki legdrágább, aki legszebb. Százhúsz vers a szerelemről*. Kossuth, Bp., 1982
IR.	*Irodalomismeret*. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság folyóirata
J.	*Jelenkor*
JF.	Goethe: *Faust I-II*. Ford.: Jékely Zoltán – Kálnoky László. Európa, Bp., 1980
JG.	Juhász Gyula *Összes versei I-II*. Szépirodalmi, Bp., 1966
JGE.	Juhász Izabella (szerk.) *Juhász Géza-Emlékkönyv*. KLTE, Debrecen, 1975
JGO.	Juhász Gyula *Összes költeményei*. Osiris Klasszikusok. Osiris, Bp., 2002
JR.	Jankovics József – Kőszeghy Péter – Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): *Régi magyar szöveggyűjtemény II. A 16. század magyar nyelvű világi irodalma*. Balassi, Bp., 2000
K.	Halász Előd (szerk.): *Klasszikus német költők a középkortól a XX. századig I-II*. Jegyz.: Domokos Mátyás. Európa, Bp., 1977
KA.	Kleist, Heinrich von: *Amphitryon*. Vígjáték Moličre nyomán. Fordította Szabó Lorinc. Singer és Wolfner, Bp., é.n.
KAF.	Goethe: *Faust. Tragédia I-II*. Ford.: Kozma Andor. 3. kiadás. Pantheon, Bp., é.n. [1935] (I. rész: 1924)
KAV.	Károlyi Amy: *Vonzások és viszonzások. Versfordítások*. Magvető, Bp., 1975
KAW.	Klopstock, Friedrich Gottlieb: *Ausgewählte Werke I*. Hg.: Karl August Scheliden. Carl Hanser, München, [4]1981
KC.	Kányádi Sándor: *Csipkebokor az alkonyatban*. Kányádi Sándor egyberostált műfordításai. Magyar Könyvklub, Bp., 1999
KD.	*Szentségtörők és mártírok*. Drámák Kálnoky László fordításában. Bp., Magvető, 1988
KDB.	Köhler, Rudolf: *Deutsche Balladen. Von Matthias Claudius bis Wolf Biermann*. Insel, Frankfurt /M.–Leipzig, 1993
KDI.	Kleist, Heinrich von: *Dramen 1*. Werke und Briefe in vier Bänden I. Insel Taschenbuch 981. Insel, Frankfurt /M.,
KDV.	Keresztury Dezső: *Válogatott műfordítások*. Szerk.: Monostory Klára. Európa, Bp., 1997
KE.	Kormos István (szerk.): *Évszakok. Versek az örök természetről*. A világirodalom gyöngyszemei. Móra F., Bp., 1957
KED.	Domokos Mátyás (szerk.): *Kezek dicsérete*. A világirodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek, Bp., 1969
KEÉ.	Szabó Lőrinc: *Könyvek és emberek az életemben*. Prózai írások. Szerk.: Steinert Ágota. Magvető, Bp., 1984
KFG.	Klopstock, Fr. G.: *Werke*. Auswahl. Einl.: Karl-Heinz Hahn. Aufbau-Verlag, Berlin & Weimar, [3]1979
KFM.	Kazinczy Ferenc *Művei I-II*. Vál., szerk.: Szauder Mária. Magyar Remekírók. Szépirodalmi, Bp., 1979
KFÖ.	Kazinczy Ferenc *Összes költeményei II*. Kazinczy Ferenc összes munkái VIII. Kiadja: Abafi Lajos. Nemzeti Könyvtár. Aigner Lajos, Bp., é.n.
KG.	Kleist, Heinrich von: *Gesammelte Werke in vier Bänden I. Gedichte, Dramen I*. Hg.: Heinrich Deiters. Aufbau, Berlin, 1955
KGL.	Kaiser, Gerhard: *Geschichte der deutschen Lyrik von Goethe bis Heine. Ein Grundriß in Interpretationen*. Dritter Teil: *Gedichte*. suhrkamp taschenbuch 2087, FaM. 1988
KGM.	Kuba: *Gedicht vom Menschen. Poem*. 15 Illustrationen von Hans Masereel. Kuba Gesammelte Werke in Einzelausgaben. Hg.: Hans Joachim Bernhard. Mitteldeutscher Verlag, Halle/Saale, 1977
KGV.	Képes Géza: *Válogatott műfordítások*. Szépirodalmi, Bp., 1951
KJ.	Komjáthy Jenő: *Vers és próza*. Összegyűjtött művek. Szerk.: Rába György. Szépirodalmi, Bp., 1989
KJÖ.	Komjáthy Jenő *Összes költeményei*. A magyar költészet kincsestára 29. Unikornis, Bp., 1995
KK.	Kelemen Hajna (szerk.): *A középkor irodalmából*. Holnap, Bp., 1992,110
KKM.	Kenyeres Kovács Márta: *Gyöngyszemek a XX. század német lírájából. Versek*. Magánkiadás, Subotica, 1979
KL.	Große, Wilhelm (Hg.): *Klassik. Lyrik mit Materialien*. Editionen für den Literaturunterricht. Ernst Klett Verlag, Stuttgart, 1989
KLE.	Kardos László: *Ezer álarc mögül. Válogatott versfordítások*. Európa, Bp., 1959 (Magvető, Bp., [2]1975)
KLK.	Bessenyei József et al. (szerk.): *Kabdebó Lóránt köszöntése 65. születésnapja alkalmából*. ME BTK, Miskolc, 2001
KLV.	Kálnoky László: *A lehetséges változatok. Válogatott versfordítások I-II*. Magvető, Bp., 1981
KLZ.	*Keller*. Ein Lesebuch für unsere Zeit. Hg.: Lothar Berthold – Gerhard Weise. Volksverlag, Weimar, 1957
KKM.	Kenyeres Kovács Márta: *Gyöngyszemek a XX. század német lírájából. Versek*. Szerzői kiadás, Subotica, é.n. [1979]
KN.	Török Sophie – Kotzián Katalin (szerk.): *Költőnők antológiája Sapphótól napjainkig*. Cserépfalvi, Bp., 1943
KNM.	Karinthy Frigyes: *Nem mondhatom el senkinek. Versek*. Vál., szerk.: Bán Zoltán András. Magyar Könyvklub, Bp., 1999
KNT.	Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*. Vál., szerk.: Ferenczi László. A magyar irodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek, Bp., 1986
KO.	Müller, Friedrich, u.a. (Hg.): *Kompaß*. Ein Lesewerk. Padeborn, 1974
KPB.	Kazinczynak *Poetai Berke*. Trattner Mátyásnál, Pesten, 1813
KS.	*Kornétás*. Irodalmi és kritikai periodika (1991/1-2)
KSV.	Kardos László (szerk.): *Száz vers*. Válogatott idegen versek eredeti szövege és magyar fordítása. Magvető, Bp., 1956
KSW.	Keller, Gottfried: *Sämtliche Werke in zwei Bänden*. Knaur Klassiker. Droemersche Verlagsanstalt Th. Knaur Nachf., München – Zürich, 1954
KT.	Kosztolányi Dezső: *Tanulmány egy versről*. In: K.D. *Nyelv és lélek*. Szépirodalmi, Bp., 1971
KTL.	Kicsi Antal *Tompa László. Monográfia*. Kriterion, Bukarest, 1978
KTS.	*Kortárs*
KV.	Kleist, Heinrich von: *Válogatott művei*. Szerk.: Györffy Miklós. Európa, Bp., 1977
KVK.	Komlós Aladár (szerk.): *Külföldi versek könyve*. Az én könyvtáram. Az ifjúsági irodalom remekei. Móra F., Bp., 1964
KW.	Arnim, Ludwig Achim von – Brentano, Clemes: *Des Knaben Wunderhorn*. Eine Auswahl. Hg.: Herbert Greiner-Mai – Erika Weber. bb. Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, 1981

KWB.	Kellers Werke in fünf Bänden. BD. 1: Gedichte – Die Leute von Seldwyla, Erster Bd. Bibliothek Deutscher Klassiker. Aufbau, Berlin und Weimar, 1968
KWK.	Brentano, Clemens [–Arnim, L.A.v.]: *Des Kanben Wunderhorn. Alte deutsche Lieder gesammelt von L.A.v. Arnim und Clemens Brentano*. Teil I. Historisch-kritische Ausgabe. H.: Heinz Rölleke. Clemens Brentano Sämtliche Werke und Briefe. Bd. 6 (Frankfurter Brentano-Ausgabe). W. Kohlhammer GmbH, Stuttgart – Berlin – Köln – Mainz, 1975
KWT.	Keller, Gottfried: *Werke I-II*. Tempel-Klassiker. Emil Vollmer Verl., Wiesbaden, o.J.
L.	Strich, Christian (Hg.): *Die Liebe hemmet nichts. Die schönsten deutschen Liebesgedichte von Walther von der Vogelweide bis Gottfried Keller*. Ill.: Ludwig Richter. detebe-Anthologien. Diogenes Taschenbuch 22518. Diogenes, Zürich, 1992
LA.	Liliencron: *Ausgewählte Gedichte*. (76. bis 80. Tausend) Schuster & Loeffler, Berlin, o.J. [1913]
LA.6.	Frank, Karl Otto u.a. (Hg.): *Lesebuch*. A (Gymnasium) 6. Schuljahr. Ernst Klett, Stuttgart, 1966
LB.	Rauch, Karl (Hg.): *Der Lyrik eine Bresche*. Karl Rauch, Berlin, 1931
LC.	Labes, Eugen: *Charakterbilder der deutschen Literatur*. Fischer & Hermsdorf, Jena, Bd. I: 1866; Bd. II: 1867
LD.	Hönsch, G. F. (Hg.): *Lesebuch für den Deutschunterricht*. I. Teil. VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin, [2]1955
LDA.	Britting, Georg et al. (Hg.): *Lyrik des Abendlandes*. Carl Hansen, München, 1949
LDD.	Auer, Annemarie: *Landschaft der Dichter*. Sachsenverlag, Dresden, 1958
LDF.	Lehmann, Walter (Hg.): *Deutsche Frömmigkeit. Stimmen deutscher Gottesfreunde*. Sammlung Diederichs. E. Diederichs, Jena, 1917
LDK.	Laufhütte, Hartmut: *Die deutsche Kunstballade. Grundlegung einer Gattungsgeschichte*. Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg, 1979
LE.	Vietta, Silvio (Hg.): '*Lyrik des Expressionismus*' In: '*Deutsche Texte*' Hg.: Gotthard Wunberg. dtv-Max Niemeyer, Tübiingen, [37]1976
LG.	Lenau *3. Gedichte – Poezii – Versek*. Szerk.: Mádl Antal. Verlag Südostdeutsches Kulturwerk, München, 1995
LGA.	Lenau, Nikolaus: *Gedichte*. Auswahl: Heinz Rieder. Reclams UB Nr. 1449. Reclam, Stuttgart, 1985
LGH.	Liliencron, Detlev von: *Gedichte*. Hg.: Günter Heintz. Reclams UB Nr. 7694[3]. Reclam, Stuttgart, 1987
LGR.	Lenau, Nikolaus: *Gedichte*. Hg.: Ernst Lemke. Reclams UB, Nr. 1449-1453. Reclam, Leipzig, o.J.
LGW.	Walther: *Die Gedichte Walthers von der Vogelweide*. Hg.: Karl Lachmann. Walter de Gruyter & Co., Berlin–Leipzig, [8]1923
LGW.11.	Walther: *Die Gedichte Walthers von der Vogelweide*. Hg.: Karl Lachmann. Walter de Gruyter & Co., Berlin, [11]1965
LH.	*Látóhatár* (Irodalmi és politikai folyóirat. 1950-) ~~+ Válogatás a magyar kulturális sajtóból. 1972- +)~~
LIG.	Liliencron, Detlev von: *Gedichte*. Hg.: Günter Heintz. Reclams UB, Stuttgart, 1981
LJ.	Hermand, Jost (Hg.): *Lyrik des Jugendstils*. Eine Anthologie. Reclams UB Nr. 8928[2]. Philipp Reclam jun., Stuttgart, 1990
LLK.	Lator László: *Kalandok, szenvedélyek. Válogatott műfordítások*. Európa, Bp., 1968
LM.	Lenau *Minden lirai költeménye*. Magyarra forditotta Feleki Sándor. Az előszót irta Herczeg Ferenc. A Szegedi Vakok Intézetének kiadása, Szeged, 1930
LN.	Lukács György: *Német realisták*. Szépirodalmi, Bp., 1955
LOL.	Szabó Lőrinc: *Lóci óriás lesz*. Vál.: Steinert Ágota. Ill.: Würtz Ádám. Móra, Bp., 1975
LPW.	Lay Béla – Pálmay Kálmán – Walkó György (szerk.): *Német irodalom*. Tankönyvkiadó, Bp., 1961
LS.	Lenau, Nikolaus: *Sämtliche Werke und Briefe I.* Gedichte und Versepen. Auf der Grundlage der historisch-kritischen Ausgabe von Eduard Castle mit einem Nachwort herausgegeben von Walter Dietze. Insel, Leipzig, 1970
LSW.	Lenaus *Sämtliche Werke* in vier Bänden. Einl.: Anastasius Grün. Cotta'sche Bibliothek der Weltliteratur. J.G. Cotta'sche Buchhandlung – Gebrüder Kröner Verlagsbuchhandlung, Stuttgart, o.J. [1882]
LT.	*Lellei Tükör*
LU.	Lukács György: *Az újabb német irodalom rövid története*. Német eredetiből forditotta Dr. Gáspár Endre. Athenaeum, Bp., 1946
LV.	Lenau, Nikolaus *Versei*. Vál.: Hajnal Gábor. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1979
LVF.	Lenau *Verseiből*. Ford.: Feleki Sándor. Magyar Könyvtár 613. Lampel, Bp., é.n. [1911]
LVH.	Lenau *Verseiből*. Fordította és bevezetéssel ellátta Havas István. Singer és Wolfner, Bp., 1936
LVV.	Lenau *Válogatott versei*. Szerk.: Turóczi-Trostler József. Szépirodalmi, Bp., 1954
LW.	Lenaus *Sämtliche Werke* in zwei Bänden. Einl.: Dr. R. Preuß. A. Warschauer's Verlag, Berlin, o.J. [1907?]
LWB.	Lenau, Nikolaus: *Werke und Briefe*. Historisch-kritische Gesamtausgabe. Herausgegeben im Auftrag der Internationalen Lenau-Gesellschaft. Bd. 1: Gedichte bis 1834. Hg.: Herbert Zeman – Michael Ritter in Zusammenarbeit mit Wolfgang Neuber und Xavier Vicat. Bd. 2: neuere Gedichte und lyrische Nachlese. Hg.: Antal Mádl. Deuticke – Klett – Cotta, Wien, 1995
M.	*Morgengabe*. Eine Auslese aus den Werken und der Zeitschrift der Deutschen Buch-Gemeinschaft [Gedichte aus: „*Das tönende Herz*"]. Deutsche Buch-Gemeinschaft G.m.b.H., Berlin, o.J.
MAD.	Morgenstern, Christian: *Akasztófadalok*. Móra F., Bp., 1989
MAÉ.	Morgenstern, Christian: *Akasztófa-énekek*. Szerk.: Katona Tamás. Ill.: Kaján Tibor. Tinódi, Bp., 1989
MAL.	Krohn, Rüdiger – Wunderlich, Werner (Hg.): *Mittelalterliche Lyrik mit Materialien*. Editionen für den Literaturunterricht. Ernst Klett, Stuttgart, 1989
MAS.	Schiller, Friedrich (Hg.): *Musen-Almanach für das Jahr (1796). Herausgegeben von Friedrich Schiller*. (Facsimile) Georg Olms Verlagsbuchhandlung, Hildesheim, 1969
MAV.	Meyer, Conrad Ferdinand: *Ausgewählte Gedichte / Válogatott versei.*. Szerk.: Halász Gábor, bev.: Cs. Szabó László. Kétnyelvű Remekművek IV. Franklin-Társulat, Bp., é.n.
MB.	Cs. Szabó László (szerk.): *Márvány és babér*. Versek Itáliáról. Officina, Bp., é.n. [1947]
MBG.	Morgenstern, Christian: *Összes bitódalai / Alle Galgenlieder*. Szerk.: Hunyadi Csaba, Győrei Zsolt. LAZI, Szeged, 2000
MD.	Echtermeyer, H. (Hg.): *Deutsche Gedichte von den Anfängen bis zur Gegenwart*. Neugestaltet von Benno von Wiese. August Bagel, Düsseldorf, 1962
MDL.	Benzmann, Hans (Hg.): *Moderne Deutsche Lyrik. Mit einer literaturgeschichtlichen Einleitung und biographischen Notizen*. Philipp Reclam jun., Leipzig, o.J. [1903/1904] ([2]1907)
MDL.II.	Benzmann, Hans (Hg.): *Moderne Deutsche Lyrik. Mit einer literaturgeschichtlichen Einleitung und biographischen Notizen*. Philipp Reclam jun. (Zweite gänzlich veränderte Auflage) Leipzig, [2]1907
MDL.III.	Benzmann, Hans (Hg.): *Moderne deutsche Lyrik*. Philipp Reclam jun., Leipzig, [3]o.J. +
MDV.	Mészöly Dezső: *Villon árnyékában*. Szépirodalmi, Bp., 1983
ME.	Pinthus, Kurt (Hg.): *Menschheitsdämmerung. Symphonie jüngster Dichtung*. Ernst Rowohlt, Berlin, 1920
MF.	Lachmann, Karl – Haupt, Moriz – Vogt, Friedrich (neu bearb.: Carl von Kraus): *Des Minnesangs Frühling*. S. Hirzel, Leipzig, 1940
MF.I.	Moser, Hugo – Tervooren, Helmut (Hg.): *Des Minnesangs Frühling*. I. Texte. Hirzel, Stuttgart, [38]1988
MFN.	Morgenstern: *Fisches Nachtgesang / Hal éji éneke*. Ill.: Szegedi Katalin. Kétnyelvű Könyvtár 2. Mágus, Bp., 1996
MG.	Matthison, Friedrich von: *Gedichte*. Vollständige Ausgabe I-II. Theil. Cotta, Tübingen, 1811
MGA.	Mörike, Eduard: *Gedichte*. Auswahl: Bernhard Zeller. Reclams UB Nr. 7661. Reclam, Stuttgart, 1994
MGG.	Morgenstern, Christian: *Galgenlieder. Der Gingganz*. dtv, München, [19]1986
MGL.	Morgenstern, Christian: *Alle Galgenlieder*. Nachdruck der Erstausgabe 1932. detebe-Klassiker. Diogenes Taschenbuch 20400. Diogenes, Zürich, 1981
MGW.	Meyer, Conrad Ferdinand: *Gesammelte Werke*. Hg.: Wolfgang Ingée. Texte nach den Ausgaben letzter Hand. Bd. 4. Gedichte und Balladen. Nymphenburger Verlagsbuchhandlung, München, 1985

MGW.V.	Meyer, Conrad Ferdinand: *Gesammelte Werke*. Bd. 5: Verserzählungen. Romanzen und Bilder. Vermischte Schriften. Nymphenburger Verlagsbuchhandlung, München, 1985
MH.	Mádl Antal (szerk.): *Heinrich Heine*. Eine Auswahl. Ausgabe des Kulturverbandes der deutschen Werktätigen in Ungarn, Bp., 1956
MHD.	Tschulik, Werner (Hg.): *Mittelhochdeutsche Dichtung in Auswahl*. 2. Aufl. Österreichischer Bundersverlag Hölder – Pichler – Tempsky, Wien, o.J.
MHH.	Morgenstern, Christian: *Bitófa énekek. Versek*. Átköltötte: Hetényi-Heidlberg Ernő. Helikon, 1941
MM.	kézirat az OSZK Színháztörténeti Osztályán
MN.	*Magyar Nemzet*
MNL.	Hajnal Gábor (szerk.): *Mai német líra*. Európa, Bp., 1966
MNLB.	Hajnal Gábor (szerk.): *A modern német líra kincsesháza I-VIII*. Athenaeum, Bp., 1959
MO.	Feudel, Werner (Hg.): *Morgenruf*. Vormärzlyrik 1840-1850. Reclams UB Bd. 574. Reclam, Leipzig, 1974
MÖV.	Márai Sándor: *Összegyűjtött versek*. Helikon, Bp., 2000
MP.	Morgenstern, Christian: *Palmström. Palma Kunkel*. dtv, München, [12]1985
MRW.	Mörikes, Eduard *Sämtliche Werke I-II*. Hg.: Edm. v. Sallwürk. Philipp Reclam jun., Leipzig, o.J. [1921]
MS.	Lőkös Péter (szerk.): *Minnesang. A középkori német világi líra gyöngyszemei*. Eötvös Klasszikusok 16. Eötvös József, Bp., 1998
Ms.	kézirat az MTA Könyvtárának kézirattárában
MSG.	Meyer, Conrad Ferdinand: *Sämtliche Gedichte*. Reclams UB Nr. 9885[3]. Reclam, Stuttgart, 1986
MSW.	Meyer, Conrad Ferdinand *Sämtliche Werke I*. Historisch-kritische Ausgabe. Besorgt von Hans Zeller – Alfred Zäch. Benteli, Bern, 1963
MT.	Brackert, Helmut (Hg.): *Minnesang*. Mittelhochdeutsche Texte und Übertragungen. Fischer Taschenbuch 6485. Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt/M., 1993
MV.	Mészöly Dezső. *Villon és a többiek*. Magvető, Bp., 1966
MW.	Meyer, Conrad Ferdinand, *Werke* in zwei Bänden. Ausgew. & Einl.: Helmut Brandt. Bd. I. Gedichte. Jürg Jenatsch. Bibliothek Deutscher Klassiker. Aufbau-Verlag, Berlin – Weimar, [3]1978
MWP.	Mörike, Eduard: *Werke* in zwei Bänden. Bd. I. Hg.: Herbert G. Göpfert, Nachwort: Georg Britting. Parkland-Klassiker. Parkland, Stuttgart, 1964
MWV.	Meyer, Conrad Ferdinand: *Sämtliche Werke in vier Bänden*. Einf.: Robert Faesi. Th. Knaur, Bln., o.J.
N.	*Nagyvilág*. Világirodalmi folyóirat
NAK.	*Napkelet*. (1923. I.-; szerk.: Tormay Cecile. Kiad.: Magyar Irodalmi Társaság, Bp. – havonta, kivéve VII. & VIII.; évente 2 sorozatban számozva)
NB.	Nietzsche, Friedrich: *Brevier*. Ausw., Vorw., Hg.: Wolfgang Kraus. detebe-Klassiker. Diogenes Taschenbuch 21550. Diogenes, Zürich, 1987
NBG.	Schütz, Günter (Hg.): *Naturlyrik vom Barock bis zur Gegenwart mit Materialien*. Editionen für den Literturunterricht. Ernst Klett Schulbuchverlag, Stuttgart, 1989
NCM.6.I.	Nietzsche, Friedrich: *Also sprach Zarathustra. Ein Buch für Alle und Keinen*. Nietzsche: Werke. Kritische Gesamtausgabe (Hg.: Giorgio Colli – Mazzino Montinari. Sechste Abteilung, Erster Band. Walter de Gruyter & Co., Berlin, 1968
NCM.6.III.	Nietzsche, Friedrich: *Also sprach Zarathustra. Ein Buch für Alle und Keinen*. Nietzsche: Werke. Kritische Gesamtausgabe (Hg.: Giorgio Colli – Mazzino Montinari. Sechste Abteilung, Dritter Band. Walter de Gruyter & Co., Berlin, 1969
ND.	Neumann, Friedrich (Hg.): *Deutscher Minnesang (1150-1300)*. Nachdicht.: Kurt Erich Meurer. Reclams UB, Nr. 7857[2], Reclam, Stuttgart, 1991
NÉ.	Kormos István (szerk.): *Négy évszak. Versek az örök természetről*. Európa, Bp., 1968
NÉK.	*Német költők*. Radó Antal, Vajthó László fordításai. Élő könyvek II. Külföldi klasszikusok XXXIX. Franklin, Bp., é.n.
NEM.	Keresztury Dezső (szerk.): *A német elbeszélés mesterei I.* A világirodalom klasszikusai. Európa, Bp., 1957
NG.	Nietzsche, Friedrich: *Gedichte*. Insel-Bücherei Nr. 361. Insel, Wiesbaden, 1950
NGD.	Nietzsche, Friedrich: *Gedichte*. Ausw.: Anton Friedrich. Mit einer Rede von Thomas Mann. detebe-Klassiker. Diogenes Taschenbuch 22741. Diogenes, Zürich, 1994
NGL.	Nürnberger: *Geschichte der deutschen Literatur*. +
NGS.	Nietzsche, Friedrich *Gedichte und Sprüche*. (Vorwort [S. IX.-XIII.]: Elisabeth Förster-Nietzsche; »Nietzsche-Archiv Weimar, November 1897«) 17/20. Tausend. C.G. Naumann Verlag, Leipzig, 1908
NGW.	Nietzsche, Friedrich *Gesammelte Werke*. Auf Grundlage der von Dr. Walther Linden besorgten Ausgabe. Neu bearbeitet von Dr. Wolfgang Deninger. Godrom, Bindlach, 2005
NH.	Novalis und / és Hölderlin: *Ausgewählte Gedichte / Válogatott költemények* Ford.: Rónay György. Kétnyelvű Remekművek V. Szerk.: Halász Gábor. Franklin-Társulat, Bp., é.n.
NIH.	Németh István Péter (szerk., ford.): Heine *Legszebb versei. Heine-daloskönyv*. Városi Könyvtár, Tapolca, 1997 (kétnyelvű: páros: német; páratalan: magyar)+
NIK.	Keresztúry* Dezső (szerk.): *A német irodalom kincsesháza*. Az európai irodalom kincsesháza [1]. Athenaeum, Bp., é.n. [1941]
NIR.	Riedl Szende: *A német irodalom kézikönyve*. Hartleben, Pest, 1866
NK.	Nietzsche, Friedrich: *Götzendämmerung / Der Antichrist / Gedichte*. Kröners Taschenausgabe, Bd. 77. Kröner, Stuttgart, 1939
NKA.	Keresztury Dezső (szerk.): *Német költők antológiája*. A világirodalom gyöngyszemei. Móra, Bp., 1963
NKH.	Halasi Zoltán (szerk.): *Német költők antológiája*. Klub Klasszikusok. Világirodalom. Magyar Könyvklub, Bp., 2000
NKK.	Kosztolányi D.: *Német költők. Kosztolányi válogatott műfordításai*. Szerk.: Vas István Szépirodalmi, Bp., é.n.
NKV.	Rab Zsuzsa (szerk.): *Népek költészete. Antológia a világ népköltészetéből*. A világirodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek, Bp., 1973
NLK.	Keresztury Dezső (szerk.): *A német líra kincsesháza I-VI*. Európa, Bp., 1959 (I.: *Régi századok*. II.: *Goethe. Schiller. Elődök*. III.: *Romantikusok*. IV.: *Heine. Lenau. Kortársak*. V.: *Költői realizmus*. VI.: *Századforduló. Modernek*.)
NMH.	Várady Szabolcs (szerk.): *Nagy a május hatalma*. Magyar Helikon. Európa, Bp., 1977
NN.	Fodor Géza (szerk.): *Novalis és a német romantika költői*. Európa, Bp., 1985
NNA.	Nemes Nagy Ágnes: *Vándorévek*. Magvető, Bp., 1964
NT.	Kőszegi Lajos (szerk.): *Nietzsche-tár. Szemelvények a magyar Nietzsche-irodalomból 1956-ig*. Pannon Pantheon. Comitatus, Veszprém, 1996
NV.	Nietzsche: *Gedichte / Versek*. Kétnyelvű könyvtár. Ford. és előszó: Hetényi-Heidlberg Ernő. Halász Könyvkiadóvállalat, Bp., 1945
NVH.	Nietzsche, Friedrich *Versei*. Szerk.: Hajnal Gábor, utószó: Németh G. Béla. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1989
NW.	Nietzsche, Friedrich Wilhelm: *Werke* in zwei Bänden. Ausw., Einl.: August Messer. Bd. 2. Alfred Kröner, Leipzig, 1930
Ny.	*Nyugat* (1908-)+
NZ.	Nietzsche, Friedrich: *Also sprach Zarathustra. Ein Buch für alle und keinen*. Reclams UB Nr. 7111[3]. Reclam, Stuttgart, 1989
NZK.	Nietzsche, Friedrich: *Így szólott Zarathustra. Könyv mindenkinek és senkinek*. Ford.: Kurdi Imre. Osiris, Bp., 2000

* *sic!*

NZU.	Nietzsche: *Zeitgemäßes und Unzeitgemäßes*. Hg.: K. Löwith. Fischer, Frankfurt/M., 1956
NZV.	Nietzsche, Friedrich: *Zarathustra / Mindenkinek szóló és senkinek se való könyv*. (A weimari Nietzsche-Archiv által egyedül jogosított teljes szövegű magyar kiadás) Sajtó alá rendezte többek fordításában Varró István. E kötet Fényes Samu fordítása. Világirodalmi Könyvkiadóvállalat, Bp., é.n. [1922]
NZW.	Nietzsche Frigyes: *Im-igyen szóla Zarathustra*. Ford.: Wildner Ödön. Társadalomtudományi Könyvtár. Gill Károly Kiadóvállalata, Bp., 1908
O.	*Orpheus. Egy hónapos irás, a' jozan-gondolkozásnak, igazabb ízlésnek és magyar történetének elő segéllésére. Ki-adta Széphalmy Vintze. Második kötet*. 1790. Május, Június, Július és August. Kassán, Füskuti Landerer Mihály' költségével
OKA.	Hajnal Gábor (szerk.): *Osztrák költők antológiája*. Előszó: Mádl Antal. A világirodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek, Bp., 1968
ÖA.	Fenyves Marcell (szerk.):*Örök Aphrodité. Szép versek a magyar és a világlirából*. Puedlo, Nagykovácsi, 2001
ÖB.	Szabó Lőrinc: *Örök Barátaink. A költő kisebb lírai versfordításai* I-II. Utószó: Szabó Lőrincné. Szépirodalmi, Bp., 1958
ÖB41.	Szabó Lőrinc: *Örök Barátaink*. [Szabó Lőrinc] kisebb műfordításai. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., Bp., 1941
ÖB48.	Szabó Lőrinc: *Örök Barátaink II*. Kisebb lírai versfordítások második gyűjteménye. Bp., 1948
ÖBO.	Szabó Lőrinc: *Örök barátaink. A költő kisebb lírai versfordításai* I-II. Osiris Klasszikusok. Osiris, Bp., 2002
ÖHF.	Képes Géza: *Önarckép hegy formájában*. 30 év. Magvető – Szépirodalmi, Bp., 1978
ÖM.	Lothringer Miklós (szerk.): *Örök megújulás*. Versek a világirodalomból. Auktor, Bp., 1994
OO.	Orbán Ottó: *Hatvan év alatt a Föld körül. Összegyűjtött versfordítások*. I-III. Magvető, Bp., 1998
P.	*Pandora* (1927)
PD.	*Pesti Divatlap. Főleg a társasálet, irodalom és művészet körében. Írók és művészek arczképeivel, szinpadi és divatképekkel s nemzeti és népi dalok hangjegyeivel*. Szerk.: Vachot Imre. Buda (1844-1848)
PM.	*Menschheitsdämmerung. Symphonie jüngster Dichtung*. Hg.: Kurt Pinthus. Ernst Rowohlt, Berlin, 1920
PMD.	*Menschheitsdämmerung. Ein Dokument des Expressionismus*. Mit Biographien und Bibliographien neu herausgegeben von Kurt Pinthus. Einl.: Werner Mittenzwei. Reclams UB Bd. 404. (Rowohlt-Licence, Ausgabe 1959) Reclam, Leipzig, 1968
PN.	*Pesti Napló*
PT.	Kanizsai Nagy Antal (szerk.): *Prométheusz tüze. Költők a bálványok és az istenek ellen*. Móra F., Bp., 1961
PW.	Goethe: *Poetische Werke* in drei Bänden. Bd. I. Berlin – Weimar, 1971
R.	Heinrich Heine: *Reisebilder*. Nachw.: Karl Emmerich. Bibliothek der Weltliteratur. Aufbau-Verlag, Berlin und Weimar, ^{2}1977
RA.	Rilke, Rainer Maria: *Ausgewählte Gedichte*. Hg.: Katharina Kippenberg. Insel-Bücherei Nr. 400. Insel, Leipzig, o.J.
RB.	Meid, Volker (Hg.): *Gedichte und Interpretationen. Renaissance und Barock*. UB. Nr. 7890[5] Reclam, Stuttgart, 1988
RD.	Rab Zsuzsa: *Dobok és fuvolák*. A világlíra századaiból. Magvető, Bp., 1966
RDD.	Van Rinsum, Annemarie und Wolfgang: *Dichtung und Deutung. Eine Geschichte der deutschen Literatur in Beispielen*. Bayrischer Schulbuch-Verlag, München, ^{9}1977
RDG.	Rilke, Rainer Maria: *Die Gedichte*. Insel, Frankfurt /M., ^{8}1996
RÉ.	*Református Élet*
REA.	Rónay György (szerk.): *Égövek, ábrák, csillagok*. Európa, Bp., 1965
RG.	Rilke, Rainer Maria: *Gedichte*. Hg.: Silvia Schlenstedt. Reclams Univ.-Bibl. Bd. 613. Reclam, Leipzig, 1975
RGA.	Rilke, Rainer Maria: *Gedichte in Auswahl*. Hg.: Grete Ebner-Eschenhaym. Insel-Verlag, Frankfurt/M., 1957
RGI.I.	Meid, Volker (Hg.): *Gedichte und Interpretationen*. Bd. 1. Renaissance und Barock. Reclams UB 7890[5]. Reclam, Stuttgart, 1988
RGI.II.	Richter, Karl (Hg.): *Gedichte und Interpretationen*. Bd. 2. Aufklärung und Sturm und Drang. Reclams UB 7891[5]. Reclam, Stuttgart, 1988
RGI.III.	Segebrecht, Wulf (Hg.): *Gedichte und Interpretationen*. Bd. 3. Klassik und Romantik. Reclams UB 7892[5]. Reclam, Stuttgart, 1987
RGI.IV.	Häntzschel, Günter (Hg.): *Gedichte und Interpretationen*. Bd. 4. Vom Biedermeier zum Bürgerlichen Realismus. Reclams UB 7893[5]. Reclam, Stuttgart, 1987
RGI.V.	Hartung, Harald (Hg.): *Gedichte und Interpretationen*. Bd. 5. Vom naturalismus bis zur Jahrhundertmitte. Reclams UB 7894[5]. Reclam, Stuttgart, 1987
RGM.	Reviczky Gyula *Művei I-II*. (I.: *Versek és műfordítások*) Szépirodalmi, Bp., 1969
RGÖ.	Reviczky Gyula *Összes költeményei*. A Magyar Költészet Kincsestára 40. Unikornis, Bp., 1996
RGÖM.	Reviczky Gyula *Összegyűjtött művei*. Szerk.: Paku Imre. Athenaeum, Bp., 1944
RGR.	Rilke, Rainer Maria: *Gedichte*. Auswahl: Erich Pfeiffer-Belli. Reclams UB Nr. 8291. Reclam, Stuttgart, 1991
RH.	Huch, Ricarda: *Gesammelte Werke V*. Gedichte, Dramen, Aufsätze und andere Schriften. Hg.: Wilhelm Emrich. Kiepenheuer & Witsch, Köln – Berlin, 1971
RL.	Ewers, Hans-Heino (Hg.): *Romantik. Lyrik mit Materialien*. Editionen für den Literturunterricht. Ernst Klett Schulbuchverlag, Stuttgart, 1990
RLP.	Rösselt, Friedrich: *Lehrbuch zur Kenntnis der verschiedenen Gattungen der Poesie und Prosa für das weibliche Geschlecht besonders für höhere Töchterschulen*. Albert Heitz, Stuttgart, ^{6}1877
RLV.	Rilke, Rainer Maria *Legszebb versei*. A világirodalom gyöngyszemei. Szerk.: Tótfalusi István. Móra, Bp., 1994
RLW.	Reinmar: *Lieder*. Nach dem Weingartner Liederhandschrift (B). Mittelhochdeutsch–Neuhochdeutsch. Hg., Übers.: Günther Schweilke. Reclams UB. Nr. 8328[5], Reclam, Stuttgart, 1983
RM.	Radnóti Miklós *Összes versei és műfordításai*. Sajtó alá rend.: Koczkás Sándor. Szépirodalmi, Bp., 1979
RMI.	Jankovics József – Kőszeghy Péter – Szentmártoni Szabó Géza (szerk.): *Régi magyar irodalmi szöveggyűjtemény II. A 16. század magyar nyelvű világi irodalma*. Balassi, Bp., 2000
RMM.	Kőrizs Imre (szerk.): *Régi magyar műfordítások. Válogatás 1900-ig*. A magyar költészet kincsestára. Unikornis, Bp., 2001
RN.	Rába György: *Nyílt tenger*. Versek és műfordítások. Magvető, Bp., 1961
RO.	Radnóti Miklós (szerk.): *Orpheus nyomában. Műfordítások kétezer év költőiből*. Pharos, Bp., 1943; reprint: Radnóti Miklós első kiadású kötetei
ROC.	Rácz Olivér: *Csillagsugárzás. Műfordítások a világ népeinek költészetéből*. Európa, Bp., 1978
RS.	Radó György: *Szerelmes szembesítés*. Válogatott versfordítások. Európa, Bp., 1984
RSW.	Rilke, Rainer Maria: *Sämtliche Werke*. Hg.: Rilke-Archiv in Verbindung mit Ruth Sieber-Rilke. Besorgt durch Ernst Zinn. Erster Band. Gedichte. insel taschenbuch 1101. Insel Verlag, Frankfurt/M., 1987 (^{6}1992)
RV.	Rilke, Rainer Maria: *Versek*. Szerk.: Kolozsi László. Ictus, Szeged, 1995
RVM.	Rilke, Rainer Maria: *Válogatott versek*. Szerk.: Szabó Ede. Magvető, Bp., 1961
RVS.	Rilke, Rainer Maria *Versei*. Vál.: Szabó Ede. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1983
RW.	Rump, Hans-Uwe: *Walther von der Vogelweide in Selbstzeugnissen und Bilddokumenten*. rowohlts monographien. Rowohlt, Reinbek bei Hamburg, 1994
S.	Borbély Sándor (szerk.): *Szívem*. Szerelmes versek minden égtájról. Móra Ferenc Ifjúsági, Bp., 1989
SA.	Somlyó György (szerk.): *Szonett, aranykulcs… 1001 szonett a világirodalomból*. Orpheus Könyvek, Bp., 1991
SAW.	Steffen, Albert: *Ausgewählte Werke in vier Bänden*. Zum hundertsten Geburtstag des Dichters. I. Band: Gedichte, Aphorismen, Biographisches, Autobiographisches. Hg.: Manfred Krüger. Freies Geistesleben, Stuttgart – Verlag für Schöne Wissenschaften, Dornach, 1984

SB.	Schiller, Friedrich *Balladái*. Magyar Helikon, Bp., 1962
SBG.	Schiller, Fiedrich: *Balladen und Gedichte*. Albatros
SBK.	Schiller *Balladái*. Ford.: Körös Endre Ill.: Závory Zoltán. Főiskola, Pápa, 1932
SD.	Schlolz, Wilhelm von (Hg.). *Deutsches Balladenbuch, Enthaltend die neueren deutschen Balladen des achtzehnten und neunzehnten Jahrhunderts von Bürger bis Liliencron*. Georg Müller, München – Leipzig, 3-4. Aufl.,o.J.
SDL.	Stuhlfeld, Willy (Hg.): *Deutsches Lieben. Ein Liebesang aus acht Jahrhunderten deutscher Dichtung*. Eigenbrödler, Berlin, 1926
SE.	Söllinger – Skolicek –Söllinger: *Erlebte Literatur*. +
SEK.	Kormos István (szerk.): *Szerelmes ezüst kalendárium*. *Háromszázhatvanöt költő háromszázhatvanöt verse*. Kozmosz Könyvek, Bp., 1967
SF.	Schiller Fridrik' *Versei*. Ford.: Soproni Fidler Ferenc. Tilsch és Fia, Kolozsvár, 1836
SG.	Somlyó György: *A fordítás „prae"-jéről és „post"-járól*. In: Hans Henning Paetzke (szerk.): *Előadások a műfordításról*. Institute for Advanced Study. Workshop Series. Collegium Budapest, 1996
SGA.	Schiller, Friedrich: *Gedichte*. Eine Auswahl. Hg.: Gerhard Fricke. Reclams UB Nr. 7714[2]. Reclam, Stuttgart, 1991
SGG.	Storm, Theodor: *Gedichte*. Gesammelte Werke in sechs Bänden. I. Hg.: Gottfried Honnefelder. insel taschenbuch 731. Insel, Frankfurt /M., 1983
SGH.	Somlyó György: *Hármastükör III. Válogatott műfordítások*. Szépirodalmi, Bp., 1970
SGK.	Somlyó György: *Szélrózsa. Összegyűjtött versfordítások. I. Klasszikusok*. Tevan, Békéscsaba, [3]1993
SGR.	Saginyan, Marietta: *Goethe*. Ford.: Radó György A Kultúra Mesterei. Művelt Nép Könyvkiadó, Bp., 1952
SGS.	Somlyó György: *Szélrózsa. Összegyűjtött versfordítások I-II*. Magvető, Bp., [2]1973
SGW.	Schiller, Friedrich: *Gesammelte Werke in fünf Bänden*. Hg.: reinhold Netolitzky. Bertelsmann Lesering. o.J.
SH.	Schaukal: *E. T. A. Hoffmann*. Ford.: Szabó Lőrinc. Kultura Könyvtár 14. (Szerk.: Laczkó Géza) Kultura Könyvkiadó és Nyomda, Bp., é.n. [1926 ?]
SHD.	Schaukal, Richard: *E.T.A. Hoffmann*. Die Dichtung. Eine Sammlung von Monographien. Hg.: Paul remer. Bd. XII. Schuster & Loeffler, Berlin – Leipzig, 1904
SK.	Schiller *Költemények*. Ford., bev.: Dóczi Lajos. Remekírók Képes Könyvtára 9. Lampel Róbert, Bp., é.n. [1901]
SKK.	Schiller *Költeményei*. Ford.: Szász Károly, Vargha Gyula, Váró Ferencz. Kiad.: Kisfaludy-Társaság. Franklin-Társulat, Bp., 1890
SKM.	Storm, Theodor – Keller, Gottfried – Meyer, Conrad Ferdinand *Versei*. Vál.: Eörsi István. Lyra Mundi. Európa, Bp., 1986
SKS.	Schiller: *Költemények*. Ford.: Szigethy Lajos. A budapesti ev. gimn. volt növendékeinek egyesülete, 1928
SL.	Surányi Dezső (szerk.): *Lyra florae – A növények örök himnusza* – Tankönyvkiadó, Bp., 1987
SM.	Sík Csaba (szerk.): *Mindenkori mesterek*. Magvető, Bp., 1977
SMM.	Schmitz, Walter (Hg.): *Die Münchner Moderne. Die literarische Szene in der ›Kunststadt‹ um die Jahrhunderwende*. UB-Nr. 8557[8], Reclam, Stuttgart, 1990
SMV.	Meyer Konrád Ferdinánd *Válogatott költeményei*. Fordíttotta és a költő születésének századik évfordulójára kiadta: Szigethy Lajos. Kókai, Bp., 1925
SNF.	Alexa Károly et al. (szerk.): *Száz nagyon fontos vers. Versek és versmagyarázatok*. Lord, Bp., 1995
SNK.	Szász Károly (szerk.): *Lyrai áloék*. Nyugoti költőkből forditotta s ujra összegyüjtötte Szász Károly. Ráth Mór, Pest, 1861
SO.	Hajnal Gábor (szerk.): *Századunk osztrák lírája*. Előszó: Ernst Fischer [„*Az osztrák költészet 1890-től 1960-ig*" ford.: Eörsi István] Európa, Bp., 1963
SOV.	Szigethy Lajos: *Őszi virágok*. Szigethy Lajos versei és fordításai. Magánkiadás, 1924
SS.	Schiller: *Sämmtliche Werke in zwölf Bänden*. Mit Privilegien gegen Nachdruck von Seiten sämmtlicher Staaten und Städte des deuetschen Bundes, von Dänemark und schweizerischen Ständen Aargau, Appenzell, Bern, Luzern, Schaffhausen, Schwyz, Solothurn, Tessin, Thurgau, Unterwalden, Uri, Zürich, Zug.+ Cotta'scher Verlag, Stuttgart – Tübingen, 1847
SSW.	Storm, Theodor: *Sämtliche Werke I-IV*. Hg.: Peter Goldammer. Bd. I. Gedichte, Märchen und Spukgeschichten, Novellen. Aufbau, Berlin, 1956
STG.	Szabó Lőrinc – Turóczi-Trostler József (ford.): *I. Az ifjú Goethe 1749-1776. Antológia a költő ifjúkorának műveiből*; *II. A férfi Goethe 1777-1800. Antológia a költő férfikorának műveiből*; *- III. Az öreg Goethe 1801-1832. Antológia a költő öregkorának műveiből*. Kner Izidor, Gyoma, 1932
StW.	Storms *Werke* in zwei Bänden. Auswahl und Hg.: Peter Goldammer. Bibliothek Deutscher Klassiker. Aufbau-Verlag, Berlin – Weimar, [9]1974
SV.	Schiller, Friedrich *Válogatott művei I*. A világirodalom klasszikusai. Uj Magyar Könyvkiadó, Bp., 1955
SVK.	Schiller *Válogatott költeményei*. Magyarázó jegyzetekkel ellátta Dr. Szemák István. I. Rész. Elbeszélő költemények. Lauffer Vilmos, Bp., 1893+
SVR.	Schiller *Válogatott versei*. Ford.: Rónay György. A világirodalom gyöngyszemei. Ifjúsági, Bp., 1956
SVV.	*Szerelmes versek Világirodalmi antológia két ezredév költészetéből*. Képes Géza, Radnóti Miklós, Szemlér Ferenc, Vass István műfordításai. Szukits-kiadás, Bp., é.n. [1941]
SW.	Schiller: *Werke in fünf Bänden*. Auswahl, Einl.: Joachim Müller. Bd. I. *Gedichte, Prosaschriften*. Bibliothek Deutscher Klassiker. Aufbau, Berlin und Weimar, [11]1969
SWN.	Schiller: *Werke*. Nationalausgabe. Bd. 1: Gedichte in der Reihenfolge ihres Erscheinens 1776-1799. Hg.: Julius Petersen – Friedrich Beißner. Hermann Böhlaus Nachfolger, Weimar, 1943
SWT.	Schiller, Friedrich: *Werke I-II*. Sonderausgabe. Tempel-Klassiker. Vollmer, München – Wiesbaden, o.J.
Sz.	Szerb Antal (szerk.): *Száz vers*. + Bp., 1957
SzA.	Lakits Pál (szerk.): *Századvég és avantgarde*. A modern líra néhány stílusirányzata. Európa, Bp., [2]1968
SzE.	Szabó Ede: *A műfordítás*. Gondolat, Bp., 1968
SzG.	Sándor Judit *„Szeressétek a gyermekeimet!" Szabó Lőrinc, a költő-apa*. Móra, Bp.1982
SzI.	Mezey Katalin (szerk.): *Színkép*. Uj nemzedékek műfordításaiból. Kozmosz Könyvek, Bp., 1984
SzK.	Szász Károly: *Költemények és műfordítások*. Szász Károly művei. Centenáriumi kiadás. Révai, Bp., é.n.
SzÖ.	Szemlér Ferenc: *Ötsarkú égi csillag. Műfordítások angol, kínai, német, román és szovjet versekből*. Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó, Bukarest, 1959
SzLV.	Szabó Lőrinc *Válogatott műfordításai*. Felelős szerk.: Somlyó György. Franklin Könyvkiadó N.V., Bp., 1950
SzS.	Szénási Sándor: *Mandulaág*. Versek és műfordítások. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Bp., 1986
SzSz.	Dáné Tibor (szerk.): *Száz szerelmes szonett*. Dacia, Kolozsvár, 1984
SzV.	Szemlér Ferenc: *Változott egekben*. Válogatott műfordítások. Európa, Bp., 1969 (eredeti címek csak a tartalomjegyzékben)
T.	*Tűz*
TÁ.	Tóth Árpád *Összes versei, versfordításai és novellái*. Szerk.: Kardos László. Szépirodalmi, Bp., 1971
TÁM.	Tóth Árpád: *Műfordítások*. Tóth Árpád összes művei II. Szerk.: Kardos László. Akadémiai, Bp., 1964
TÁÖ.	Tóth Árpád: *Örök virágok*. Összes műfordítások. Orpheus könyvek. Orpheus, Bp., é.n.
TC.	Szendrő Ferenc (szerk.): *A tűz csiholói*. Forradalmi versek gyűjteménye szavalóknak. Táncsics, Bp., 1961
TD.	Trakl, Georg: *Dichtungen und Briefe* I-II. Historisch-kritische Ausgabe. Hg.: Walther Killy – Hans Szklenar. Otto Müller, Salzburg, [2]1987

TDL.	Tandori Dezső: *Lombos ágak szívverése. Versek madarakról és fákról. Műfordítások*. Kozmos Könyvek, Bp., 1983
TDMR.	Tandori Dezső: *Műholdas rózsakert. Versfordításregény-töredék*. Orpheus könyvek. Bp., 1991
TF.	Tandori Dezső: *Föld és vadon*. Válogatott versfordítások. Európa, Bp., 1978
TI.	Tornai József (szerk.): *Az idő lovai*. A világirodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek, Bp., 1980
TK.	Tóth István (szerk.): *Talált kincs I-II*. Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár-Napoca, 1981
TL.	Kußler, Rainer (Hg.): *Textbuch Lyrik. Eine rückläufige Anthologie deutscher Gedichte von der Gegenwart bis zur Renaissance*. Max Hueber, Ismaning, [5]1990
TM.	Tandori Dezső: *Megkésett diplomamunka*. In: Bart István – Rákos Sándor (szerk.): *A műfordítás ma*. Tanulmányok. Gondolat, Bp., 1981, 656-671
TMO.	Trakl, Georg: *A magányos ősze. Georg Trakl össze versei és prózai írásai*. Ford.: Erdélyi Z. János. Fekete Sas, Bp., 2002
TT.	Thorn, Eduard (Hg.): *Der Türmer. Deutsches Lesebuch für höhere Schulen*. Bd. 8. Gedichtband für die Oberstufe. II. Teil: Von Liliencron bis zur Gegenwart. Velhagen & Klasing, Bielefeld – Hannover, 1950
TTL.	Turóczi-Trostler József: *Lenau*. Akadémiai, Bp., 1955
TTM.	Turóczi-Trostler József: Heine-problémák. in: *Magyar irodalom – világirodalom. Tanulmányok II*. Akadémiai, Bp., 1961
TV.	Tellér Gyula: *Versstruktúra és versfordítás*. In: Bart István – Rákos Sándor (szerk.): *A műfordítás ma*. Tanulmányok. Gondolat, Bp., 1981, 147-215
TVV.	Trakl, Georg *Válogatott versei*. Szerk.: Hajnal Gábor. A világirodalom gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek, Bp., 1972
TW.	Trakl, Georg: *Werke. Entwürfe. Briefe*. Hg.: Hans-Georg Kamper – Frank Rainer Max. Reclams UB Nr. 8251[4]. Reclam, Stuttgart, 1992
UDL.	Urbanek, Walter (Hg.): *Deutsche Lyrik aus 12 Jahrhunderten*. Ullstein Buch Nr. 93. Ullstein, Frankfurt/M. – Berlin, 1972
UG.	Uhland's *Gedichte*. Neue Miniatur-Bibliothek der Deutschen Classiker. Eine Anthologie in 150 Bändchen. Bd. 80. Bibliographisches Institut, Hildburghausen & Philadelphia, 1841
UGW.	Uhland, Ludwig: *Gesammelte Werke in sechs Bänden*. Hg.: Herman Fischer. Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1977 – Erster Band, Teil I: Gedichte; Dritter Band, Teil VI. Zur deutschen Poesie (Neudruck von Uhlands *Gesammelte Werke in sechs Bänden*. J.G. Cotta'sche Buchhandlung, Stuttgart)
UH.	*Új Holnap*. Irodalmi, művészeti, társadalmi folyóirat (1995-)
UI.	*Új Idők* (1894-+)
UM.	*Újból és mindörökké*. (Magyar Zsidók Könyve 1943-5703 [Magyar Zsidók naptára III.] OMIKE Sajtócsoport) reprint; Kner Múzeum és Könyv alapítvány, é.n.
USK.	Kormos István (szerk.): *Új szerelmes kalendárium*. Kozmosz Könyvek, Bp., [2]1965
VAP.	Lengyel Béla – Vincze Flóra: *A világirodalom ars poeticái*. Gondolat Bp., 1965
VE.	Vesper, Will (Hg.): *Die Ernte der deutschen Lyrik*. Deutsche Buch-Gemeinschaft, Bln., o.J.
VH.	Schlösser, Wilhelm (Hg.): *Vorwiegend heiter*. Treugabe des Europäischen Buchklubs, Stuttgart – Zürich – Salzburg, 1956
VIA.II.	Trencsényi-Waldapfel Imre (szerk.): *Világirodalmi antológia*. II. *Középkor és reneszánsz*. Szerk.: ifj. Horváth János – Kardos Tibor. Tankönyvkiadó, Bp., [2]1955
VIA.IV.	Trencsényi-Waldapfel Imre (szerk.): *Világirodalmi antológia*. IV. *A világirodalom a XIX. században*. Szerk.: Kardos László. Tankönyvkiadó, Bp., 1956
VIA.VI.	Trencsényi-Waldapfel Imre (szerk.): *Világirodalmi antológia*. VI/1. *A XX. század irodalma*. II. rész, 2. kötet. Szerk.: Lutter Tibor – Gyergyai Albert. Tankönyvkiadó, Bp., 1962
VIH.	Vas István: *Hét tenger éneke. Versfordítások kétezer év költészetéből*. Vas István összegyűjtött munkái 7/1. Szépirodalmi, Bp., 1982
VK.	Johannes Angelus Silesiusnak *Kerúbi Vándora avagy isteni szemlélődésre vezérlő mély-értelmű gondolati- és vég-rímei. A szerző által újból áttekintetvén és a hatodik és a hatodik könyvvel kibővíttetvén másod-ízben a titkos teológia és a szemlélődő élet szerelmeseinek lelki vidulására közre-bocsáttatott*. Vál., ford., utószó: Kurdi Imre – Tatár Sándor. Helikon Stúdió XVI. Helikon, Bp., 1991
VL.	Lator László (szerk.): *A világirodalom legszebb versei. Az ókortól a XIX. századig*. A világirodalom remekei. Európa, Bp., 1966
VLV.	Lator László (szerk.): *A világirodalom legszebb versei az ókortól a XX. századig I-II*. Európa, Bp., [3]1973
VM.	Végh György: *Modern Orfeusz*. Válogatott műfordítások. Magvető, Bp., 1960
VN.	Vajthó László: *Német anthologia. Száz költő. XII-XX. század*. Győző Andor, Bp., 1924
VR.	Haufe, Eberhard (Hg.): *Wir vergehn wie Rauch von starken Winden. Deutsche Gedichte des 17. Jahrhubnderts* I-II. Rütten & Loening, Berlin, 1985
VS.	Vajda György Mihály: *Schiller*. A kultúra mesterei. Művelt Nép, Bp., 1953
VT.	Nietzsche, Friedrich: *A vidám tudomány*. Ford.: Romhányi Török Gábor. Holnap, Bp., 1997
VV.	Rába György (szerk.): *Verses világjárás*. A Világirodalom Gyöngyszemei. Kozmosz Könyvek, 1971
WA.	Weinheber, Josef: *Adel und Untergang*. Albert Langen / Georg Müller, München, 1937
WDL.	Glaser, Hermann – Lehmann, Jakob – Lubos, Arno: *Wege der deutschen Literatur. Ein Lesebuch*. Ullstein-Buch Nr. 34493. Ullstein, Frankfurt/M. – Berlin, [22]1992
WEM.	Weöres Sándor: *Egybegyűjtött műfordítások I-III*. Magvető, Bp., 1975-1976
WFG.	Werfel, Franz: *Gedichte. Aus den Jahren 1908-1945*. Im Auftrag von Alma Mahler-Werfel hgg. von Adolf D. Klarmann. S. Fischer, Frankfurt /M., 1953
WFR.	Walther von der Vogelweide: *Friede und Recht*. Auswahl aus seinen politischen Dichtungen. Hg., Übers.: Wilhelm Bondzio. Union, Berlin, 1962
WG.	Walther von der Vogelweide: *Die Gedichte*. Mittelhochdeutscher Text und Übertragung. Hg., Übers.: Peter Wapnewski. Fischer Taschenbuch Bd. 6052. Fischer, Frankfurt/M., 1993[2]
WGD.	Wagner, Richard: *Götterdämmerung*. Dritter Tag aus der Trilogie: Der Ring der Nibelungen. B. Schott's Söhne, Mainz, o.J.
WGG.	Walkó György (szerk.): *Így élt Goethe. Vallomások, művek, dokumentumok*. Gondolat, Bp., 1964
WGK.	Walther von der Vogelweide: *Die Gedichte Walthers von der Vogelweide*. Hg.: Carl von Kraus. Walter de Gruyter & Co. Berlin, [12]1962
WGM.	Wildner Ödön: *Goethe és a mai ember*. Az Uj Élet Könyvtára 4. Rózsavölgyi és Társa, Bp., 1913
WGW.	Wagner, Richard: *Die Walküre*. Erster Tag aus der Trilogie: Der Ring der Nibelungen. B. Schott' Söhne, Mainz, o.J.
WI.	Wagner Richárd: *Az istenek alkonya*. „A Nibelung gyűrűje" című trilógia harmadik napja. Ford.: Radó Antal. Operaházi Könyvtár 45. Bárd Ferenc és fia, Bp., é.n.
WIG.	Wildgans, Anton: *Gedichte. Musik der Kindheit. Kirbisch*. Hg.: Gottfried Wildgans. Kremayr & Scheriau, Wien, [2]1981
WIW.	Fernkorn, Heinrich et al. (Hg.): *Welt im Wort*. 9. Und 10 Schuljahr. Hermann Schroedel Verlag KG, Darmstadt – Hannover, 1958
WK.	Walther von der Vogelweide: *Válogatott versei*. Szerk.: Keresztury Dezső. Magyar Helikon, Bp., 1961
WKD.	Wassermann, Jakob: *Joseph Kerkhovens dritte Existenz*. Roman. Querido, Amsterdam, 1934

[2] 1. kiad.: Walther von der Vogelweide: *Gedichte*. Mittelhochdeutsche Texte und Übertragung. Hg., Übers.: Peter Wapnewski. Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt /M., 1991

WKH.	Wassermann, Jakob: *Kerkhoven harmadik élete*. Fordította Szántó Rudolf. Athenaeum, Bp. +
WL.	Wildner Ödön (szerk.): *Lélekűdítő azaz Szellemi kincsestár. Gondolatok és elmés idézetek gyűjteménye*. Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, 1926. Reprint. Könyvbarátok Szövetsége sorozat. Háttér, Bp., 1994
WLL.	Walther von der Vogelweide: *Liedlyrik*. Mittelhochdeutsch – Neuhochdeutsch. Hg., Übers.: Günther Schweikle. Reclams UB Nr. 820. Reclam, Stuttgart, 1998
WLM.	Wapnewski, Peter: *Deutsche Literatur des Mittelalters. Ein Abriß von den Anfängen bis zum Ende der Blütezeit*. Kleine Vandenhoeck-Reihe 1096. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, [4]1990
WLS.	Walther von der Vogelweide: *Leich, Lieder, Sangsprüche*. Hg.: Christoph Cormeau. Walter de Gruyter, Berlin – New York, [14]1996
WLW.	Walther: *Die Lieder Walthers von der Vogelweide*. 1. Bändchen: Die religiösen und die politischen Lieder. Hg.: Friedrich Maurer. Altdeutsche Textbibliothek, Nr. 43. Max Niemeyer, Tübingen, [3]1967
WM.	Jentzsch, Bernd (Hg.): *Das Wort Mensch*. Ein Bild vom Menschen in deutschsprachigen Gedichten aus drei Jahrhunderten. Mitteldeutscher Verlag, Halle (Saale), o.J. [1969]
WMG.	Weihrauch, Wolfgang (Hg.): *Mein Gedicht ist die Welt*. Deutsche Gedichte aus zwei Jahrhunderten. 1912-1980. Bd. II. Büchergilde Gutenberg, 1982
WML.	Wunberg, Gotthart (Hg.): *Die Wiener Moderne*. Literatur, Kunst und Musik zwischen 1890-1910. Reclams Universsal-Bibliothek Nr. 7742. Reclam, Stuttgart, 1992
WN.	Wagner, Richard: *A Nibelung gyűrűje. Színpadi ünnepi játék* Ford.: Blum Tamás. Zeneműkiadó, Bp., 1973
WNL.	Wagner, Richard: *A Nibelung gyűrűje*. Ford.: Lányi Viktor. Nagy írók – nagy írások. Szerk.: Bálint Lajos. Második sorozat IX. Genius, Bp., 1924
WO.	Weinheber, Josef: *O Mensch, gib acht. Ein erbauliches Kalenderbuch für Stadt- und Landleut*. Aalbert Langen / Georg Müller, München, 1937
WP.	Walther von der Vogelweide: *Sprüche und Lieder*. Gesamtausgabe. Hg.: Helmut Protze. BI-Textausgaben. VEB Bibliographisches Institut, Leipzig, [2]1989
WR.	Rump, Hans-Uwe: *Walther von der Vogelweide in Selbstzeugissen und Bilddokumenten*. rowohlts monographien. Rowohlt, Reinbek bei Hamburg, 1974
WS.	Weöres Sándor: *A lélek idézése*. Műfordítások. Európa, Bp., 1958
WSL.	Walther von der Vogelweide: *Sämtliche Lieder*. Mittelhochdeutsch und in neuhochdeutscher Prosa. Hg., Übers.: Friedrich Maurer. Uni-Taschenbücher 167. Wilhelm Fink, München, [6]1995
WSW.	Weinheber, Josef: *Sämtliche Werke. I-II.: Gedichte*. Hg.: Nadler, Josef – Weinheber, Hedwig. 2. Auflage. Otto Müller, Salzburg, o.J. [1953]
WT.	Weizsäcker, Carl Friedrich von: *A német titanizmus*. Szerk. Ara-Kovács Attila. Mérleg. Európa, Bp., 1989
WUS.	Jeismann, Karl-Ernst – Muthmann, Gustav (Hg.): *Wort und Sinn*. Lesebuch für den Deutschunterricht. Oberstufe. Padeborn, 1973
WVM.	Walther von der Vogelweide: *Sämtliche Lieder*. Hg., Übers.: Friedrich Maurer. UTB 167. Wilhelm Fink, München, [6]1995
WvV.	Walther von der Vogelweide: *Lieder und Sprüche*. Auswahl mittelhochdeutsch und neuhochdeutsch. Übers.: Richard Schaeffer. Neu hgg.: Helmut Protze. Reclams UB Bd. 90. Reclam, Leipzig, [9]1970
WvVE.	Walther von der Vogelweide: *Lieder und Sprüche*. Auswahl mittelhochdeutsch und neuhochdeutsch. Übers.: Richard Schaeffer. Hg.: Helmut Protze. Literarisches Erbe 3. VEB Max Niemeyer, Halle (Saale) 1963
WvVG.	Walther von der Vogelweide: *Frau Welt ich hab von dir getrunken*. Gedichte. Hg., Übers.: Hubert Witt. Rütten & Loening, Berlin, 1979
WW.	Weinheber, Josef: *Dokumente des Herzens*. Verlag Niederösterreichisches Pressehaus, St. Pölten – Wien, 1989
WWG.	Werfel, Franz: *Der Weltfreund. Gedichte von F. W.* Kurt Wolff Verl., Lzg., 2. Aufl., o.J.
WWC.	Wagner, Richard: *Walkür. Opera három felvonásban*. Ford.: Csiky Gergely. Pfeifer Ferdinánd, Bp., 1889
WZ.	*Wenn Zeit ist wie Ewigkeit. Bleibende Lyrik aus dem Barock*. Rainer Wunderlich Verlag, Tübingen, o.J. [1939 (e.)]
ZA.	Zweig, Stefan: *Ausgewählte Gedichte*. Insel Bücherei Nr. 454. Insel, Leipzig, o.J. +
ZK.	Zweig, Stefan: *Der Kampf mit dem Dämon. Hölderlin – Kleist – Nietzsche*. Baumeister der Welt I. Versuch einer Typologie des Geistes. Insel, Leipzig, 1925
ZM.	Zoozmann, Richard: *Deutsche Minnesänger*. Neudeutsch von R. Z. Georg Müller, München, 1927
ZS.	Gál Zsuzsa (szerk.): *A zene szava*. Versek a zenéről. Zeneműkiadó, Bp., 1973
ZSS.	Stefan Zweig *Silberne Saiten / Gedichte*. St. Zweig: Gesammelte Werke in Einzelbänden. Hg.: Kurt Beck. S. Fischer, Frankfurt/M., [2]1983
ZZ.	Killy, Walter (Hg.): *Zeichen der Zeit*. Ein deutsches Lesebuch in vier Bänden. Fischer Bücherei 276. Fischer, Frankfurt/M. – Hamburg, 1961

+ DLTD: cserélni!!!!
MFKS. – ?
Goethe János Farkas: *Néhány vánkos a G. J. F. hires Kelet-nyugati diványáról, melyet kalotaszegi varrottassal áthímeze Dóczi Lajos*. Hornyánszky, Bp., 1904 (OSZK 121.573)

Szász, Ferenc (Hg.): *Deutschsprachige Gedichte. Dichtungsgeschichtliche Anthologie zum Deutschunterricht in den höheren Klassen der Gymnasien und an den Hochschulen für die Lehrerausbildung*. Germanistica Albensis. Schriften und Hilfsbänder zur deutschen Sprache und Literatur. János-Kodolányi-Hochschule, Stuhlweißenburg / Székesfehérvár, 1994

Kommentár

[>*1*] *Bienensegen: Lorscher Spruch*: in einer Lorscher Handschrift (10. Jh.), Vatikan, Cod. pal. 220
^{M}s 4658/3 (gépírás); egy lapon – írógéppel –: Méháldás, A müncheni kódexből, Gyönyörűszép a liget; középső vers kézzel áthúzva; alul: Forditotta: Szabó Lőrinc (eleve ciklusnak gondolta / később ciklusnak gépelte?)+
egy lapon – írógéppel – »Méháldás«, »A müncheni kódexből«, »Gyönyörűszép a liget« (Ms 4658/3):
–2–
Német népdalok. 1000-1200
középső vers kézzel áthúzva;
alul: Forditotta: Szabó Lőrinc
(eleve ciklusnak gondolta / később ciklusnak gépelte?)

[>*2*] *Reisesegen* [*Ic dir nâch sihe…*] (Kloster Weingarten)
Sz.L. könyvtárában: DGI., 106: + jellel megjelölve: *Ich leb und weiß nit wie lang…*; & 107: *Abendgebet* (Aus dem 16. Jahrhundert):

[>*3*] Tegernseer Gedicht: Müncheni Kódex: »Wernher von Tegernsee" in: G.38.; in LD.66.: „*Dieses Liedchen findet sich in einem lateinischen Brief des Mönches Vernher vom Tegernsee, der um 1170 lebte.*"

[>4] Kürenberg, Der von: [*Der tunkele sterne sam der birget sich…*] / [*Der Abendstern, der holde, hält sich versteckt…*] / [*Dieser Stern im Dunkeln…*]

[> *5*]
Der Kürenberger in LD.: aus „Dr. Gerhard Salomon (Hg.): *Proben aus deutscher Lyrik und Spruchdichtung im Mittelalter*. Verlag Quelle & Meyer, Lzg. 1926"

[>5] [N.N.]:[1]

„Ich habe mir länger als ein Jahr einen Falken abgerichtet.
Als ich ihn gezähmt hatte, wie ich ihn haben wollte, und ich ihm
sein Gefieder mit Gold schön umwunden hatte, stieg er hoch auf
und flog davon."

„Seither sah ich den Falken herrlich fliegen. Er trug seidene
Fesseln an seinem Fuß, und sein Gefieder war ganz rotgolden.
Gott führe die zusammen, die einander lieben wollen."

& ld. kézirat: Schweikle & http: próza
Der Kürenberger: Hajnal G. fordításának alapja (HGU.5): *Dieser Stern im Dunkeln*

[>6] Reinmar von Hagenau [*Ich waen mir liebe geschehen wil…*]: Sz.L. a *Manessische Handschrift*ben használt „Her Reimar" alakot vette át.

[>7] Gottfried von Strassburg / Pszeudo-Gottfried von Straßburg [*Diu zît ist wunneclich…*]
(MFKS 129 = KLD 16.[III] Moser/Tervooren) in: http://home.t-online.de/home/Ruediger.Krueger/puellaAnmT.htm

[>8] Dietmar von Aist / Eist, [her] [*Ahî nu kumet uns diu zît…*]

[>*9*] [*Uf der linden obene…*]
Dietmar v. Aist: [*9a-b*]: Will Vesper külön közli a – cím nélküli – strófákat; Sz.L.nél már 2 vers

[>9] [N.N.]:[2]

„Hoch oben auf der Linde, da sang ein kleines Vögelchen. Am
Waldrand ließ es sich hören; Da zog es mein Herz wieder an einen
Ort, wo es früher gewesen war. Ich sah die blühenden Rosen stehen,
die erinnern mich an die vielen Gedanken, die ich einer Frau
zuwende."

„Es scheint mir tausend Jahre her zu sein, daß ich im Arm des
Geliebten lag. Ganz ohne mein Verschulden meidet er mich [schon]
manchen Tag. Seither hatte ich kein Auge mehr für Blumen und kein
Ohr mehr für das Lied der Vögel, seither war alle Freude für mich
von kurzer Dauer und der Schmerz allzu lang.

[>9b] Dietmar [*Es dunket mich wohl tusent jar…*]

[>10] Walther: [*Vrô welt, ir sult dem wirte sagen…*] / [*Frô welt, ir sult dem wirte sagen…*] / Abschied von der Welt: in WLM.91: első 4 sor & ford.:
„Frau Welt, sagt's dem Wirte,
daß ich alles bezahlt habe.
Meine große Rechnung ist getilgt;
er soll mich streichen…"

(a legnépszerűbb: 444 strófa maradt fenn tőle és a legnagyobb számú kézirat – Sz.L. mégsem a legkedveltebb, legharmonikusabb (pl. Minne) darabokat fordítja („Unter den linden…", ld. Babits), hanem épp ellenkezőleg: …)
(W.s reife Dichtung: die „Welt": Bedeutungsverschiebung

früher: „Dienst an der idealen Gesellschaft und ihrer Wertordnung" (Max Wehrli: Geschichte der deutschen Literatur vom frühen Mittelalter bis zum Ende des 16. Jahrhunderts = Geschichte der deutschen Literatur von den Anfängen bis zur Gegenwart. Bd. 1, 2. Auflage. Reclams Universal-Bibliothek Nr. 10294 S.389)

mit Kritik (laudatio temporis acti): Wandlung in „Frau Welt"; Verfall: grundsätzlich

W. élete egybeesik az érett középkor (Hohes Mittelelter) alkonyával; a lovagi szerelmi költészet, a Minnesang vele éri el csúcsát és kezd hanyatlani (Herbst des Minnesanges): hangját folytatni lehetetlen

Minnesang > „Frou werlt" > „staete minne"

---

[1] http://www.nd.edu/~gantho/anth164-353/NativeTradition282-289.html
[2] http://www.nd.edu/~gantho/anth164-353/NativeTradition282-289.html#DietmarvonEist

breit gefächertes Lebenswerk: Sprüche, Leiche, Lieder (Niedere & Hohe & Gemäße & > Gottesminne) Vollender des Minnesanges

Idealista. Az erősen eszményítő lovagi kultúra:
Minne (de már más, mint a „Minnesangs Frühling" idején: v.ö. Frauenstrophe: Kürenberger / Walther!)
Reichston (politika – a *sacerdotium* ellenében az *imperium* mellett!): eszmények jegyében íródik: erős, egysége, pápai / angol [/ francia] befolyás nélküli német királyság (csak így érthető háromszori „pálfordulása", váltása a stauf és welfi dinasztia közt)
a Minne nála teljesedik ki a „neue hohe Minne" / „ebene Minne" idilljeiben[3];
élete szolgálat, de gyönyörű szolgálat;
öregkorára – 60. éve felé közel – az „Abkehr von der Welt" dominál. Palinodie a SZ.L. fordította két verse:

az „Owe…" már világtól elidegenedett embert mutat: eszményeitől messze az új világ, életfelfogásától idegen a társadalmi környezet: egyetlen kiút a legfőbb keresztény lovagi cél: a keresztesháború. A „világot" hite szerint berendezni nem tudja; szinte „kiugrási kísérlet" (földrajzilag és célrendszerében) az „elhajózás"; nach Bilanz: cél: transzcendentális lett
Istenkép!

motívumok: a régi „waltheri" szép képek és azok tagadása / hiánya

12-12 Niebelungenzeilen + „ouwe" (Form: Kürenderger NL.) – Tradition! (in Ö. vergetragen!) (offizielle Bestellung: Aufruf auf den Kreuzzug: pers. Stimme & öffentl. Inhalt))

> Hesse: HGS.791: *Leb wohl, Frau Welt* / April 1944 (alcím!)
(Hesse: *Bhagavad Gita*. DGE.339)

[>11] Walther [*Owe war sint verswunden…*] / Elegie / Im Alter / Palinodie
'*Palinodie*' seit K. Burdach [1900?]
Feltehetően 1227. októberben adta elő Ausztriában.

[Direktor DDr. Josef Hofer (P. Karl)]:
O weh, wohin entschwunden sind alle meine Jahr!
War Traum es nur, mein Leben, oder ist es wahr?
Was immer ich für wirklich hielt, ach, war dies alles nichts?
Dann hätt ich wohl geschlafen und ich weiß es nicht.
Nun bin ich endlich wach, doch mir ist nicht bekannt,
was einstens ich gewusst wie meine eig'ne Hand.
die Leut, das Land, wo ich als Kind erzogen,
die sind mir fremd geworden, so, als wär's erlogen.
Mit denen ich gespielt, die sind jetzt träg und alt. (...)
Manch einer grüßt mich flüchtig bloß, dem einst ich wohl bekannt.
Die Welt ist allenthalben nur des Undanks voll (o Schand!).
Wenn ich manch schöner Zeit gedenk, die spurlos mir entglitt –
so wie ein Schlag ins Wasser - (seufz' ich) immerdar: o weh!

Uhland: *Walther von der Vogelweide, ein altdeutscher Dichter* [1822] (UGW. – harmadik kötet, 6. rész: *Zur deutschen Poesie*, 5-108. lap): UGW.VI.102-103:

[>*12*] *Carmina Burana* (niederdt. & lat.): II. Die Liebeslieder[4] 145[a]
Carl Orff *Carmina Burana. Weltliche Gesänge für Soli und Chor mit Begleitung von Instrumenten und mit Bildern* (szenische Kantate) (szoprán-, tenor- és baritonszólóra, gyermekkarra, kamarakórusra, nagy vegyeskarra és zenekarra)
3. Uf dem Anger (1-8): 8: „*Were diu werlt alle min*"
UA.: 1937, 8.6. FaM. (színpadi vált: Oper); dirig.: Bertil Wetzelsberger
[>12] Vágánsköltészet / Carmina Burana: Liebeslied 145a / Übermut [*Wær diu werlt alliu mîn…*]

[>*13*] Martinus, Magister: [*Ich leb und weiß nicht wie lang…*]
vélt szerzők:
In: „*Vom Glück der Erinnerung*" v. Bekh, Wolfgang Johannes (Verl. Sankt Miachaelsbund)
Thoma, Hans
Ks. Maximilian I.
Martin von Biberach
Angelus Silesius
szövegváltozatok:
Ich kam, weiß nit woher,
ich bin und weiß nit wer,
ich leb', weiß nit wie lang,
ich sterb' und weiß nit, wann,
ich fahr', weiß nit wohin:
Mich wundert's, dass ich fröhlich bin.
Da mir mein Sein so unbekannt,
geb' ich es ganz in Gottes Hand, –
die führ es wohl, so her wie hin:
Mich wundert's, wenn ich noch traurig bin.

Lena Christ: *Mathias Bichler* Albert Langen, München, 1914, S. 398

---

[3] A Walther által teremtett új harmóniát, a külső *és* belső értékek dicséretét elemzi:Günther SCHWEIKLE: Walther von der Vogelweide. Deutsche Dichter. Leben und Werk deutschsprachiger Autoren. Hg.: Gunter E. GRIMM—Frank Rainer MAX. Bd. 1 Mittelalter. Reclams Universal-Bibliothek Nr. 8611[6] Stuttgart 1989, 236-250
[4] CB.470

Ich leb, weiß nit, wie lang,
Ich sterb, weiß nit, wann,
Ich fahr, weiß nit, wohin,
Mich wundert, daß ich so fröhlich bin.

Ludwig Ganghofer (1855–1920) „Der Ochsenkrieg" I-II (regény). Bonz, Stuttgart, 1914, S. 201 & S. 433: 10. és 21. fejezetében Malimmes énekli:
»Ich leb, weiß nit, wie lang,
Ja, leb, wie lang?
Ich sterb und weiß nit, wann,
Ja, sterb, und wann?
Ich reit, weiß nit, wohin,
Wohin?
Weiß nit, warum ich so fröhlich bin!«

Antal Mádl: *Auf Lenaus Spuren. Beiträge zur österreichischen Literatur*. Österreichischer Bundesverlag, Wien – Akadémiai, Bp., 1982,201:
„In Horváths Stück *Glaube, Liebe, Hoffnung* dichtet ein Buchhalter:
Ich lebe, ich weiß nicht wie lang,
Ich sterbe, ich weiß nicht wann,
Ich fahre, ich weiß nicht wohin,
Mich wundert, daß ich so fröhlich bin.[5]„

[>14] Regnart, Jakob / Jacobus: [*Recht wie ein Leichnam wandle ich umher…*]

[>*15*] Jakob Regnart *Nach einer italienischen Canzonette* / *Klage 3* / *Liebesklagen des Mädchens 3* [*Wer sehen wil zween lebendige Brunnen…*]
(nem lenne jobb: *Wer sehen will…* & *Recht wie ein L.* sorrend a *Volkslied* miatt?) - vagy csak a kommentárban?

A Hungaroton SLPX12107 (*Balassi Bálint énekei*, 1980) hanglemez kísérőfüzetében az A/5b harmadik strófájaként:
Wer sehen will vil gross und tieffe wunden,
Der soll mein sehr verwundetes Hertz besehen
Als hats lieb versehrt oben und unden.

[>15a] Volkslied: [*Wer sehen will zween lebendige Brunnen…*]

[>*16*] Gryphius: *Menschliches Elende* [*Was sind wir Menschen doch? ein Wohnhauß grimmer Schmertzen…*]: LPW.51-52*:* tartalomjegyzékben hibásan: Képes Géza fordítása

[>*17*] Angelus Silesius: Cherubinischer Wandersmann
Hajnal Gábor 5 párversből álló fordításának 4. darabját ld. Hajnal Anna fordításában is (SEK.484):
Ha friss a szerelem
Ha friss a szerelem, új borként forr, pezseg.
Ahogy tisztul, derűl, lesz egyre csöndesebb.

Angelus Silesius: a *Cherubinischer Wandersmann*-ból az antológiák szinte kivétel nélkül közölnek szemelvényeket. (LC.II.91-96)
1657: 1. Aufl.: *Johannis* | *Angeli Silesii* | *Geistreiche Sinn-* | *vnd Schlussreime*. (Kolophon: *Gedruckt und Verlegt* | *zu Wienn / bey Einer Löbl:* | *N: Oe: landschafft Buch-*|*drucker / Johann Jacob)* | *Kürner.* | *Anno. M DC. LVII.*
1675: Ausgabe letzter Hand: *Johannis Angeli Silesij* | *Cherubinischer Wandersmann* | *oder* | *Geist-Reiche Sinn- und* | *Schluß-Reime zur Göttlichen* | *beschauligkeit anleitende* | *Von dem Urheber anfs neue übersehn /* |*und mit dem Sechsten Buche vermehrt /* | *den Liebhabern / der geheimen Theologie und* | *beschaulichen Lebens zur Geistlichen Er-*|*götzlichkeit zum andernmahl her-*|*auß gegeben.* | *Glatz / auß Neu auffgerichter* | *Buchdrukkerey Jgnatij Schu-*|*barthi Anno 1675*
A legtöbb válogatás nem érzékelteti a sokféleséget (az Aneinanderreihen elvét az eredeti antológiában); a szerkezetet tekintve a végtelen felé nyitottságot sem; a tartalmi variációk felmérhetetlenségét a legkevésbé.

Angelus Silesius *Cherubinischer Wandersmann*: A fordított darabok az Ö.B.-ben számozatlanok és cím nélküliek; az utólagos számozás Will Vesper antológiájának sorrendjét jelzi.

Az „eredeti" sorrend W. Vesper antológiájában (E.II.107-112):
1. Ich weiß nicht …
2. Nichts ist, was Dich bewegt …
3. Gott ist nur eigentlich …
4. Die Ros ist ohn Warum …
5. Dies alles ist ein Spiel …
6. Man sagt, Gott mangelt …
7. Ich bin nicht außer Gott …
8. Gott ist in mir das Feuer …
9. Ich weiß, daß ohne mich …
10. Nichts ist als ich …
11. Halt an! Wo …
12. Die Sonn erregt das All …
13. Ich selbst muß die Sonne sein …
14. Wir beten: …
15. Die Rose, welche hier …
16. Die Lieb ist unser Gott …
17. Lieb üben hat viel Müh …
18. Der Mensch ist alle Ding …
19. Die Kreaturen sind …
20. Gott spricht nur immer ja …

[5] Ödön von Horváth: Gesammelte Werke… Bd. 1, S. 379 (Hg.: Traugott Krischke – Dieter Hildebrandt. Suhrkamp, FrankfurtM., 1972 [Bd. 5])

21. Mensch, Gott denket nichts …
22. Gott hat sich nie bemüht …
23. Meinst du, o armer Mensch …
24. Mensch, wann du noch nach Gott Begier …
25. Mensch, werde wesentlich …
26. Ist Deine Seele Magd …
27. Sag was Du willst …
28. Die Liebe geht zu Gott unangesagt …
29. Ein Herze, das zu Grund …
30. Die Liebe, wenn sie neu …
31. Ein Narr ist viel bemüht…
32. Gott sind die Werke gleich …
33. Die Braut verdient sich mehr …
34. Der Schlaf ist dreierlei …
35. Wer sich nur einen Blick …
36. Hier fließ ich noch in Gott …
37. Die Welt ist mir zu eng …
38. Ich bin – o Majestät — …
39. Ich galube keinen Tod …
40. Mein höchster Adel ist …
41. Mensch, was du liebst …
42. Die Schönheit kommt von Lieb …
43. Die Schönheit lieb ich sehr …
44. Blüh auf, gefrorner Christ …
45. Der Regen fällt nich ihm …
46. Freund, so du etwas bist …
47. Freund, es ist genug …

Johann Scheffler (Angelus Silesius) 1624 bis 1677
Aus dem Cherubinischen Wandersmann[6]

Ich weiß nicht was ich bin; ich bin nicht, was ich weiß:
ein Ding und nicht ein Ding, ein Pünktchen und ein Kreis.

Nichts ist, was dich bewegt, du selber bist das Rad,
das aus sich selbsten läuft und keine Ruhe hat.

Gott ist nur eigentlich; er liebt und lebet nicht,
wie man von mir und dir und andren Dingen spricht.

Die Ros ist ohn' Warum; sie blühet, weil sie blühet;
sie acht nicht ihrer selbst, fragt nicht, ob man sie siehet.

Dies alles ist ein Spiel, das sich die Gottheit macht,
sie hat die Kreatur um ihretwilln erdacht.

Man sagt, Gott mangelt nichts, er darf nicht unsrer Gaben:
ists wahr – was will er dann mein armes Herze haben?

Ich bin nicht außer Gott, und Gott nicht außer mir;
ich bin sein Glanz und Licht, und er ist meine Zier.

Gott ist in mir das Feur – und ich in ihm der Schein;
sind wir einander nicht ganz inniglich gemein?

Ich weiß, daß ohne mich Gott nicht ein Nu kann leben:
werd ich zu nicht – er muß vor Not den Geist aufgeben.

Nichts ist als ich und du; und wenn wir zwei nicht sein,
So ist Gott nicht mehr Gott und fällt der Himmel ein.

Halt an! Wo laufst du hin? der Himmel ist in dir.
Suchst du Gott anderswo, fehlst du ihn für und für.

Johannis ANGELI SILESIJ
Cherubinischer Wandersmann oder Geist-Reiche Sinn- und Schluß-Reime zur Göttlichen beschaulichkeit anleitende…[7]

I.5. **Man weiß nicht, was man ist**

Ich weiß nicht, was ich bin; ich bin nicht, was ich weiß;
Ein Ding und nit ein Ding, ein Stüpfchen und ein Kreis.

I.37. **Die Unruh kommt von dir**

Nichts ist, das dich bewegt, du selber bist das Rad,
Das aus sich selbsten lauft und keine Ruhe hat.

II.55. **Gott ist, er lebet nicht**

Gott ist nur eigentlich; er liebt und lebet nicht,
Wie man von mir und dir und andern Dingen spricht.

I.289. **Ohne Warum**

Die Ros' ist ohn' Warum; sie blühet, weil sie blühet,
Sie acht' nicht ihrer selbst, fragt nicht, ob man sie siehet.

II.198. **Gott spielt mit dem Geschöpfe**

Dies alles ist ein Spiel, das ihr die Gottheit macht;
Sie hat die Kreatur um ihretwilln erdacht.

III.123. **Gott geht doch etwas ab**

Man sagt, Gott mangelt nichts, er darf nicht unsrer Gaben;
Ist's wahr, was will er dann mein armes Herze haben?

I.106. **Das Ein ist im Andern**

Ich bin nicht außer Gott, und Gott nicht außer mir;
Ich bin sein Glanz und Licht, und er ist meine Zier.

I.11. **Gott ist in mir und ich in Ihm**

Gott ist in mir das Feu'r, und ich in Ihm der Schein;
Sind wir einander nicht ganz inniglich gemein?

I.8. **Gott lebt nicht ohne mich**

Ich weiß, daß ohne mich Gott nicht ein Nu kann leben;
Werd' ich zu nicht, Er muß von Noth den Geist aufgeben.

II.178. **Alles steht im Ich und Du**
(Schöpfer und Geschöpfe)

Nichts ist als Ich und Du; und wenn wir zwei nicht sein,
So ist Gott nicht mehr Gott und fällt der Himmel ein.

I.82. **Der Himmel ist in dir**

Halt an, wo laufst du hin? Der Himmel ist in dir;
Suchst du Gott anderswo, du fehlst ihn für und für.

---

[6] Will Vesper (Hg.): *Die Ernte der deutschen Lyrik*. Deutsche Buch-Gemeinsschaft Berlin, o.J.,114-117
[7] A.S.

Die Sonn erregt das All, macht alle Sterne tanzen –
Wirst du nicht auch bewegt, so gehörst du nicht zum Ganzen.

VI.42. **Wer nicht bewegt wird, gehört nicht zum Ganzen**
Die Sonn erreget all's, macht alle Sterne tanzen,
Wirst du nicht auch bewegt, so ghörst du nicht zum Ganzen.

Ich selbst muß Sonne sein; ich muß mit meinen Strahlen
das farbenlose Meer der ganzen Gottheit malen!

I.115. **Du selbst mußt Sonne sein**
Ich selbst muß Sonne sein; ich muß mit meinen Strahlen
Das farbenlose Meer der ganzen Gottheit malen.

Wir beten: es gescheh, mein Herr und Gott, dein Wille,
und sieh: er hat nicht Will, er ist ein ewge Stille.

I.294. **Gott ist ohne Willen**
Wir beten: es gescheh, mein Herr und Gott, Dein Wille;
Und sieh, er hat nicht Will, er ist ein ewge Stille.

Die Rose, welche hier dein äußres Auge sieht,
die hat von Ewigkeit in Gott also geblüht.

I.108. **Die Rose**
Die Rose, welche hier dein äußres Auge sieht,
Die hat von Ewigkeit in Gott also geblüht*.
* *idealiter*

Lieb üben hat viel Müh: wir sollen nicht allein
nur lieben, sondern selbst, wie Gott, die Liebe sein.

I.71. **Man muß das Wesen sein**
Lieb üben hat viel Müh; wir sollen nicht allein
Nur lieben, sondern selbst, wie Gott, die Liebe sein.

Die Kreaturen sind des ewgen Wortes Stimme,
Es singt und klingt sich selbst in Anmut und im Grimme.

I.270. **Die Stimme Gottes**
Die Kreaturen sind des ewgen Wortes Stimme:
Es singt und klingt sich selbst in Anmut und im Grimme.

Gott spricht nur immer Ja, der Teufel saget Nein:
drum kann er auch mit Gott nicht Ja und Eines sein.

II.4. **Das ewige Ja und Nein**
Gott spricht nur immer Ja; der Teufel saget Nein,
Drum kann er auch mit Gott nicht Ja und eines sein.

Mensch, Gott gedenket nichts, ja, wärn in ihm Gedanken,
so könnt er hin und her, was ihm nicht zusteht, wanken.

V.173. **Gott hat keine Gedanken**
Mensch, Gott gedenket nichts. Ja, wärn in ihm Gedanken,
So könnt er hin und her, welchs ihm nicht zusteht, wanken.

Gott hat sich nie bemüht, auch nie geruht, das merk –
sein Wirken ist sein Ruhn und seine Ruh sein Werk.

IV.166. **Die Ruh und Wirkung Gottes**
Gott hat sich nie bemüht, auch nie geruht, das merk:
Sein Wirken ist sein Ruhn und seine Ruh sein Werk.

Meinst du, o armer Mensch, daß deines Munds Geschrei
der rechte Lobgesang der stillen Gottheit sei?

I.239. **Gott lobt man in der Stille**
Meinst du, o armer Mensch, daß deines Munds Geschrei
Der rechte Lobgesang der stillen Gottheit sei?

Mensch, wann du noch nach Gott Begier hast und Verlangen,
so bist du noch von ihm nicht ganz und gar umfangen.

I.126. **Begehren erwartet Gewähren**
Mensch, wenn du noch nach Gott Begier hast und Verlangen,
So bist du noch von ihm nicht ganz und gar umfangen.

Mensch, werde wesentlich: denn wann die Welt vergeht,
so fällt der Zufall weg, das Wesen, das besteht.

II.30. **Zufall und Wesen**
Mensch, werde wesentlich! denn wann die Welt vergeht,
So fällt der Zufall weg, das Wesen, das besteht.

Die Liebe geht zu Gott unangesagt hinein –
Verstand und hoher Witz muß lang im Vorhof sein.

V. 307. **Die Liebe ist Gott gemeiner als Weisheit**
Die Liebe geht zu Gott unangesagt hinein,
Verstand und hoher Witz muß lang im Vorhof sein.

Ein Herze, das zu Grund Gott still ist, wie er will,
wird gern von ihm berührt – es ist sein Lautenspiel.

Die Liebe, wenn sie neu, braust wie ein junger Wein:
je mehr sie alt und klar, je stiller wird sie sein.

Ein Narr ist viel bemüht – des Weisen ganzes Tun,
das zehnmal edler ist, heißt Lieben, Schauen, Ruhn.

V.363. **Des Weisen Verrichtung**
Ein Narr ist viel bemüht; des Weisen ganzes Tun,
Das zehnmal edler, ist Lieben, Schauen, Ruhn.

Gott sind die Werke gleich: der Heilge, wann er trinkt,
gefället ihm so wohl, als wann er bet und singt.

V.170. **Gott sind alle Werke gleich**
Gott sind die Werke gleich; der Heilge, wenn er trinkt,
Gefallet ihm so wohl, als wenn er bet't und singt.

Die Braut verdient sich mehr mit einem Kuß umb Gott,
Als alle Mietlinge mit Arbeit bis in Tod.

V.299. **Wie die Person, so das Verdienst**
Die Braut verdient sich mehr mit einem Kuß umb Gott,
Als alle Mietlinge mit Arbeit bis in Tod.

Wer sich nur einen Blick kann über sich erschwingen,
der kann das Gloria mit Gottes Engeln singen.

Ich glaube keinen Tod – sterb ich gleich alle Stunden,
so hab ich jedesmal ein besser Leben funden.

IV.135. **Der Bach und das Meer**
Hier fließ ich noch in Gott als ein Bach der Zeit,
Dort bin ich selbst das Meer der ewgen Seligkeit.

Mensch, was du liebst, in das wirstu verwandelt werden:
Gott wirst du, liebst du Gott, und Erde, liebst du Erden.

Blüh auf, gefrorner Christ, der Mai ist für der Tür.
Du bleibst ewig tot, blühst du nicht jetzt und hier.

Der Regen fällt nicht ihm, die Sonne scheint nicht ihr:
Du auch bist anderen geschaffen und nicht dir.

Freund, so du etwas bist, so bleib doch ja nicht stehn:
man muß aus einem Licht fort in das andre gehen.

Freund, es ist nun genug. Im Fall du mehr willst lesen,
so geh und werde selbst die Schrift und selbst das Wesen.

V.200. **Was man liebt, in das verwandelt man sich**
(Aus S. Augustino)

Mensch, was du liebst, in das wirstu verwandelt werden.
Gott wirstu, liebstu Gott, und Erde, liebstu Erden.

VI.263. **Beschluß**

Freund, es ist auch genug. Im Fall du mehr willst lesen,
So geh und werde selbst die Schrift und selbst das Wesen.

RGI.I.303-305 idézi:
(I.108.) ***Die Rose***
Die Rose / welche hier dein äußres Auge siht /
Die hat von Ewigkeit in GOtt also geblüht.*
** idealiter*

(I.289.) ***Ohne warumb***
Die Ros' ist ohn warumb / sie blühet, weil sie blühet /
Sie achtt nicht jhrer selbst / fragt nicht ob man sie sihet.
utána L. Gnädinger tanulmánya: 306-318

meg lehetne nézni, melyek: MD.97-!

A.S. *„Aus dem »Cherubinischen Wandersmann«„*. HDL.58-60: 9., 11., 4., 23. (in dieser Reihenfolge!)

DD.20: A.S. *Sprüche*: (3 Stück): 29.; 23;
Je mehr du dich aus dir kannst austun und entgießen:
Je mehr muß Gott in dich mit seiner Gottheit fließen.

A.S.: G.101-3? (ott van, de ahány antológia, annyiféle válogatás. Ezért nem sorolom föl részletekbe menően az idézéseket. - Itt csal a gyakoriságmutató.)
B.712, 715, 725, 909, 927, 959

Was nicht übersetzt wurde

II./101 **Die geheime Überschattung**
Ich muß Gotts schwanger sien; sein Geist muß ob mir schweben
Und Gott in meiner Seel wahrhaftig machen leben.

II.137. **Schrift ohne Geist ist nichts**
Die Schrift ist Schrift, sonst nichts. Mein Trost ist Wesenheit;
Und daß Gott in mir spricht das Wort der Ewigkeit

V.363 **Des Weisen Verrichtung**
Ein Narr ist viel bemüht; des Weisen ganzes Tun,
Das zehnmal edler, ist Lieben, Schaune, Ruhn.

VI.24. **Was man in sich hat, sucht man nicht draußen**
Wer in sich Ehre hat, der sucht sie nicht von außen;
Suchst du sie in der Welt, so hast du sie noch draußen.

I.257 **Die Dreieinigkeit in der Natur**
Daß Gott dreieinig ist, zeigt dir ein jedes Kraut,
Da Schwefel, Salz, Merkur in einem wird geschaut.

II.178. **Alles steht im Ich und Du**
(Schöpfer und Geschöpfe)
Nichts ist als Ich und Du; undwenn wir zwei nicht sein,
so ist Gott nicht mehr Gott und fällt der Himmel ein.

II.180. **Der Mesnsch ist nichts, Gott alles**
Ich bin nicht Ich noch Du; du bist wohl Ich in mir,
Drum geb ich dir, mein Gott, allein die Ehrgebühr.

VI.210. **Was man inwendig ist, sucht man nicht auswendig**
Mann, wer in Tugenden von innen reich und schön,
Der wird von außen nicht nach Schmick un Reichtum stehn.

[>18] Angelus Silesius: Sie vermahnet zur Nachfolgung Christi [*Mir nach, spricht Christus unser Held…*]
1960: KÓSA György komponiert: '*Geistliche Hirtenlieder*' (Orchesterlieder nach Angelus SILESIUS)

[>19] Günther, Johann Christian: Am Abend [*Abermal ein Teil vom Jahre…*]
[> 19] J.Chr. Günther: *Abendlied*[8]
A vallási éneknek általában az 1. versszakát éneklik; a kötetek csak ezt az egyetlen strófát közlik a folytatás jelzése nélkül.
A költemény teljes szövege:
JOHANN CHRISTIAN GÜNTHER:
Abendlied[9]
Abermal ein Teil vom Jahre,
Abermal ein Tag vollbracht;
Abermal ein Brett zur Bahre
Und ein Schritt zur Gruft gemacht.
Also nähert sich die Zeit
Nach und nach der Ewigkeit,
Also müssen wir auf Erden

[8] DGH.307-309
[9] DGH.307-309

Zu dem Tode reifer werden.

Herr und Schöpfer aller Dinge,
Der du mir den Tag verliehn,
Höre, was ich tränend singe,
Laß mich würdig niederknien:
Nimm das Abendopfer hin,
Das ich heute schuldig bin;
Denn es sind nicht schlechte Sünden,
Welche mich darzu verbinden.

Treuer Vater, deine Güte
Heißet überschwenglich groß,
Drum erquicke mein Gemüte,
Sprich mich ledig, frei und los.
Gib der Buße stets Gehör,
Denn dein Knecht verspricht nunmehr,
Dein Gesetze, deinen Willen
Nach Vermögen zu erfüllen.

Das Verdienst der vielen Wunden,
Die mein Heiland scharf gefühlt,
Hat in seinen Todesstunden
Deine Zornglut abgekühlt.
Schweig, wenn dieses Lösegeld
Meiner Schuld die Wage* hält,
Und beschicke mich im Schlafe
Durch kein Aufbot deiner Strafe.

Laß mich an der Brust erwarmen,
Die am Kreuze nackend hing;
Wiege mich in dessen Armen,
Der den Schächer noch umfing;
Stelle mir der Engel Chor
Als die beste Schildwacht vor!
Satan möchte sonst ein Schröcken
In der Finsternüs erwecken.

Schütze den, der meiner Liebe
An das Herz gebunden ist,
Daß kein Fall sein Ohr betrübe,
Das vielleicht den Seiger mißt.
Stärk ihm den betrübten Geist,
Wenn er bittre Salsen speist,
Und laß noch in diesem Leben
Uns einander wiedergeben.

Trag das Alter meiner Eltern
Auf den Flügeln deiner Hut,
Tritt vor sie die Schwachheitskeltern;
Mehre derer Hab und Gut,
Die mir jemals Guts getan;
Nimm dich meiner Freundschaft an
Und verzeih den Lästerzungen,
Über die ich oft gesprungen.

Segne die gerechten Waffen
Deiner werten Christenheit,
Uns den Frieden herzuschaffen,
Den der Feind zu stehlen dräut;
Halt den Schatten rechter Hand
Über unser Vaterland,
Daß die drei berühmten Plagen
Weder Vieh noch Völker schlagen.

Gute Nacht, ihr eitlen Sorgen;
Ich begehere meiner Ruh.
Jesus schließet bis auf morgen
Auge, Tür und Kammer zu.
Sanftes Lager, sei gegrüßt,
Weil du dessen Vorbild bist,
Das ich dermaleinst im Grabe
Sicher zu gewarten habe.

[>20] Günther: Gott [*Die Größe deiner Majestät…*]
[>20] Günther: *Gott*:

---

* *sic!*

Az *Am Abend* / *Abendlied* szokott szövegközléseihez hasonlóan szintén csak egy részletet – nevezetesen a középső strófát – idézik önálló versként.

A teljes szöveg háromversszakos:

GÜNTHER:
An Gott[10]

Was kann ich armer Mensch davor,
Wenn Not und Angst zur Sünde zwingen?
Herr! neige dein geneigtes Ohr,
Ich will ein kleines Opfer bringen.
Es blutet weder Schaf noch Rind,
Ich habe Weihrauch angezündt,
Nicht Weihrauch, den die Bäume schwitzen:
Ein ängstlich Herz und treu Gebet,
Du hast es ja noch nie verschmäht,
Soll wider Zorn und Rache schützen.

Die Größe Deiner Majestät
Erkenn ich aus den kleinsten Dingen,
Dein Arm, der über alles geht,
Kann Wasser aus dem Felsen zwingen.
Du sprichst ein Wort, so wird es Licht;
Bedroh das Meer, es regt sich nicht;
Befiehl, so wird die Flut zu Flammen;
Du winkst, so steht der Sonnenlauf,
So tun sich Tief und Abgrund auf
Und werfen Erd und Stern zusammen.

Dein Nam und Weg ist wunderlich,
Du wirst auch mir zu helfen wissen,
Ich hoff, ich trau dir, zeige dich,
Mein Lästrer wird sich schämen müssen.
Kein Unglück schlägt die Zuversicht,
Du kannst, du mußt, du läßt mich nicht,
Die Buß ist hier, der Trost schwebt oben;
Kein menschlich Ansehn hebt die Pein,
Getrost, mein Herz! so muß es sein!
Wir sollen bloß den Höchsten loben.

[>*21*] Johann Christian Günther: *Sterbegedicht* [*Zeuch aus, gefangne Seele!…*]: nem az E.II.145-ről fordítja, mert a kéziraton : »130 old.« áll!

[>*22*] Friedrich Gottlieb Klopstock (1724-1803): *Das Rosenband* [*Im Frühlingsschatten fand ich sie…*]
KPB.: Kazinczynak *Poetai Berke*. Trattner Mátyásnál Pesten 1813 (a kötet *Újhelyi Dayka Gábor' versei. Öszveszedte 's kiadta barátja Kazinczy Ferenc* kötet folytatása; lapszámok ahhozléve) '*Az olvasóhoz. […] A' mellyek itt, ismét meg nem jelennek, óhajtanám hogy írva ne volnának.*'

[>23] Klopstock: Das Wiedersehn [*Der Weltraum fernt mich weit von dir…*]

[>24] Klopstock: Die Erinnerung [*Graun der Mitternacht schließt mich nicht ein…*]

[>25] Hölty, Ludwig Christoph Heinrich: Mailied [*Der Schnee zerrinnt…*]
Hölty: HGA.: válogatás!
Hölty: *Mailied* (ilyen címmel: 5 vers & 1 *Maigesang*)
másik 2 Maylied (*Der Anger steht so grün, so grün…*)
Maylied (*Alles liebet! Liebe gleitet…*)

[>*26*] Hölty: Die Mainacht [*Wann der silberne Mond durch die Gesträuche blinkt…*]
van: *Die Maynacht* (*Wenn der silberne Mond durch die Gesträuche blickt…*)

Hölty: HGA.: válogatás!

Friederike Brun: [>18b] '*Andenken*' in Rösselt 89

[>*27*] – [>*104*] Goethe
a sok kiadás & az áttekinthetetlen szakirodalom:
Kiadások jegyzéke: GHA.I.781-782
Róla szóló irodalom: GHA.I.783-784
Megzenésítések jegyzéke:
– GHA.I.784-785
– GSW.

GWO.I	(számozott) ciklusok *Zueignung*	GAL.I.	(számozatlan) ciklusok
	I. Lieder II. Gesellige Lieder III. Balladen IV. Elegien		Lieder Gesellige Lieder Balladen Elegien

[10] DGH.313-314

	V. Episteln (1816: 2 Stck.) VI. Epigramme VII. Weissagungen des Bakis VIII. Vier Jahreszeiten		Episteln (1816: 2 Stck.) Epigramme Weissagungen des Bakis Vier Jahreszeiten
GWO.II.	I. Sonette II. Cantaten III. Vermischte Gedichte IV. Aus Wilhelm Meister V. Antiker Form sich nähernd VI. An Personen VII. Kunst VIII. Parabolisch IX. Gott, Gemüth und Welt X. Sprichwörtlich XI Epigrammatisch.	GAL.II.	Sonette Cantaten Vermischte Gedichte Aus Wilhelm Meister Antiker Form sich nähernd An Personen Kunst Parabolisch Gott, Gemüth und Welt Sprichwörtlich Epigrammatisch.

*

Az ifjú Goethe 1749-1776. Antológia a költő ifjúkorának műveiből. Fordította Szabó Lőrinc és Turóczi-Trostler József. Kner Izidor könyvnyomtató kiadása. Gyoma 1932

Valami halk gyermeki bánat	38-39
Mohamed éneke	40-42
Prometheusz	43-45
Ganimédesz	46-47
Kronosz sógorhoz	48-49
A tavon	54
Egy arany szívhez (melyet a költő a nyakán viselt)	55
Ősz	56
Vándor éji dala I	60
Törvény előtt	61

A férfi Goethe 1777-1800. Antológia a költő férfikorának műveiből. Fordította Szabó Lőrinc és Turóczi-Trostler József. Kner Izidor könyvnyomtató kiadása. Gyoma 1932

Charlotte von Stein-hoz	5-7
Tengeri utazás	8-10
Szellemek dala a vizek fölött	11-12
Vándor éji dala II	13
Lidához	14
Az emberiség határai	15-16
Hárfás	30
Az Isteni	31-33
Kupidó	51
A kedves közelléte	52
Szélcsönd	53
Szerencsés út	54
Búcsú	55
Faust húsvéti sétája	56-57

Az öreg Goethe 1801-1832. Antológia a költő öregkorának műveiből. Fordította Szabó Lőrinc és Turóczi-Trostler József. Kner Izidor könyvnyomtató kiadása. Gyoma 1932

A „Pandorá”-ból	9
Vagyon	10
Talált virág	11
Proœmion	12-13
Ősige (DAIMON)	14
Talizmánok	15
Üdvözült vágy	16
Határtalan	17
Az volt! szeme, ajka volt!	18
Elmerülve	19
Hogy megformál, deformál …	20
Vándor lelkinyugalma	21
Hátem	22
Óh, mennyi érzék!	23
Hadd sírjak!	24
Ujra együtt	25-27
Nem írok már selyemlapokra	28
Ezer alakba rejtőzhetsz	29-30
Hogy öröktől fogva van-e a Korán	31
Részegen	32
Az az undok szipirtyó	33
Egy és Minden	34-35
A szenvedély trilógiája	*(43-52)*
I. Wertherhez	43-45
II. Marienbadi elégia	45-51
III. Megbékülés	51-52
Apámtól kaptam testemet	53
Szürkület száll	54
Linkeusz	55

STG. szöveghű, kicsinyített kiadása: Békéscsaba-Gyomaendrőr, 1982 (Kner Nyomda)

*

'*Budapesti Szemle*' A M. T. Akadémia megbizásából szerk. Gyulai Pál. 1873. 1. köt. 1-2. szám, 442-460:
'– m –.': '*Faust új fordítása*' (Dóczi; Ráth Mór kiad., 1873)
457: Margit a rokka mellett: 1. négysoros egymás mellett: Goethe, Nagy I., Dóczi.

Goethét fordít: *drámák*: Kazinczy Ferenc, K. Gábor, Kis János, Nagy István, Dóczi;
líra: Bajza József, Szemere Miklós, Bajza Jenő, Szász Károly, Greguss Ágost.
*
Wildner Ödön *Goethe-breviárium. A költő élete, művei és igéi*. I-II. Rózsavölgyi és Társa Bp. é.n. (németül & magyar prózaford.)

I.	5.	Zahme Xenien VI (*Vom Vater…*) dt.
	130	*Der du von dem Himmel bist* dt.
	133	*Warum gabst du uns…* (belseje, 12 sor) dt.
	134	& 8 sor dt.
	199	*Gefunden* dt.
	262	*Hatem* (*Locken, haltet mich…*) elsö 3 vsz. dt. (1815.IX.30.: G.s Brief an Marianne)
	262-263	Marianne: *Nimmer will ich dich verlieren!* […] *Und des Lebens Leben Geist* (16 sor) dz.
	280	*Ueber allen Gilfeln / Ist Ruh…* dt.

III. *Harmadik rész. Goethe igéiből* [419-686]

425-6	*Grenzen d. Menschheit*. dt. & Prosaübers.!
438-9	*Gesang der Geister* 7 Z.
447	*Trost in Tränen* Mitte, 4 Z.
449-50	*Der du von dem Himmel bist*
457	*Trunken müssen wir alle sein* 6 Z.
472	*Volk und Knecht und Überwinder* 8Z.
474-7	*Prometheus* ganz!
483	*Das Göttliche*
491-2	*Gesang der Geister…* 4 Z.
498-9	*Selige Sehnsucht* 4 Z.
505	*Wer sich der Einsamkeit ergibt* 4Z.
522	*Über allen Gipfeln…*
569	*In deinen Küssen welche Wonne […]* 2 Z.
592	*Übers Niederträchtige / Niemand sich beklage* (4Z.)
675	*Mein Ruh ist hin…* 3x4 Z.

Walkó Gy. *Az ismeretlen Goethe*. Magvető 1978: sokszoros versrészletek; teljes: V. Epigramma (Babits): 141-2; *Üdvözült vágy* (Vas. I.) 302-3;
-"- *Faust és Mefisztó. Vázlatrajzok egy témáról és egy műről*. Magvető Bp. 1982. telj.: *„Nézz!" - mondta a sorsom* (SzL.) 313-4; *Epirrhema* (SzL.), 149
GWO. = Goethes *Werke*. Original-Ausgabe Bd. 1. Chr. Kaulfuß—C. Armbruster Stuttgart, Cotta'sche Buchhandlung 1816
Goethe: GWO.: helyesírása talán csak coloer locale? a *mal* (ein-, zwei-) Bécsben -*mahl*; *Nahme*;
Goethe: a GAL.-kiadás: 8º (1828-tól induló) köteteit használtam, kivéve a GAL.II.-t: *Goethe's Werke. Vollständige Ausgabe letzter Hand*. Zweyter Band. Stuttgart — Tübingen J.G. Cotta'sche Buchhandlung 1827.
A GG.-nak az a szokása, hogy a 2. vsz.-tól bekezdéssel indul a strófa: a BWO-ban!
GG-t átnézni: az *ß* átírva *ss*-szé; az *ü ue*-vé etc.!
2. Cottasche Gesamtausgabe: 1815-1819

[>*27*] Goethe, Johann Wolfgang (von): *Gefunden* [*Ich ging im Walde…*]
"*Zum 25. Jahr ihrer Begegnung für Christiane Vulpius, am 26.8.1813 geschrieben*" '*am 26. August 1813 auf dem Wege nach Ilmenau gedichtet*'
egy másik vers!!
Kálnoky: *Útfélen* (Gefunden): G. legszebb v. 1993,117-118
Dsida: *Kis virág*: http://www.mek.iif.hu/porta/szint/human/szepirod/magyar/dsida/dsida.06
- *Im Vorübergehen* (Lyrisches): ersch. 1827;

[>27a] Goethe: *Im Vorübergehn* [*Ich ging im Felde…*] (Lyrisches): ersch. 1827

[>28a] Matthison, Friedrich von: Andenken [*Ich denke dein…*] megzenésíti: 1809: Beethoven; 1877: Hugo Wolf

[>28b] Brun; Sophie Christiane Friedrike: Ich denke dein [*Ich denke dein, wenn sich im Blütenregen…*]

[>*28*] Goethe: *Nähe des Geliebten* [*Ich denke dein, wenn mir der Sonne Schimmer…*]: *Musen-Almanach für das Jahr 1796* [Hg.: Schiller], Neustrelitz, S.5
***1765** Gräfentonna /Thür. †**1835** Kopenhagen: Friederike BRUN

- zum Ton von Karl Friedrich Zelter nach einem Gedicht von Friederike Brun [*1765 †1833]; 1795 k. / '*angeregt durch Zelters Komposition eines, durch Matthisons Adelaide beeinflußten Gedichtes von Friederike Brun »Ich denke dein«*'
vertont des weiteren v. Emilie Zumsteeg [*1796 †1857], in *Neun Lieder*, Nr. 9, ersch.: 1817
Friedrich Matthison: *Andenken* (geschrieben: 1787/1793 ["Zweiter Zeitraum"])

1. Matthison
2. Fried. Brun
3. Zelter (vertont)
4. Goethe
5. Paoli
6. Kämpchen

HEINRICH KÄMPCHEN:[11]

Knappenliebe[12]

Ich denke dein im tiefsten Bergverließ,
Du bist mein Stern, du hellest mir die Nacht.
Wenn ich die Schicht beginn, wenn ich sie schließ,
Mit dir ist sie begonnen und vollbracht.
Ich denke dein - fern von dem goldnen Tag -,
Nicht hemmt dein Bild die düstre Felsenwand.
Du bist mir nah beim wilden Wetterschlag,
Und deine Flügel halten mich umspannt.
Ich denke dein im Schoß der ewgen Nacht,
Und nimmer hat ihr Grauen mich geschreckt.
Der Schwaden flammt, der wilde Donner kracht,
Mich hält der Liebe Götterschild gedeckt.
Ich denke dein - und ist es Schicksals Schluß,
Schließt mich der Berg in seine Klüfte ein,
Ich sende sterbend dir den letzten Kuß,
Und sterbend, Mädchen, sterbend denk ich dein.[13]

Ersch. in *Musenalmanach fürs Jahr 1795, hgg. v. J.H. Voß, Hbg, S.177*

Nähe des Geliebten:
Wilhelmj, Maria - "Ich denke dein" von Göthe. - Wiesbaden : Wolff, pl.no. G.W. 312, [188-?]. - Lithogr. 5 pp.
Zelter, Karl Friedrich - Lieder, Balladen und Romanzen... No. 1. - Berlin : Schlesinger, pl.no. 192 [etc., others unreadable], [184-?]. - [7] pp. Obl., sl. creased. Dfl 45.-
Contains: 3. Lied aus der Ferne 6. Clärchens Lied... 9. Der Junge Jäger 10.Ich denke dein 11. Die Betende. Late impression from the plates of 'Zelter Sämtliche Lieder... [etc.], Heft 1.'

[>*29*] Goethe *Abschied* [*Zu lieblich ist's*…]:

[>*30*] Goethe *Meeres Stille* [*Tiefe Stille herrscht im Wasser*…]: 1796 ersch.; dallama a (MAS.) 83A jelű (kihajtható) oldalon.

[>*31*] Goethe *Glückliche Fahrt* [*Die Nebel zerreißen*…]1: 1796 ersch.
Wildner Ö. (*Goethe és a mai ember.* Az Uj Élet Könyvtára 4. Rózsavölgyi és társa, Bp., 1913) idézi németül 2 sorát: *Zum Sehen geboren / Zum Schauen bestellt*.

[>*32*] Goethe *Willkommen*…: [>12] GG. 37-38: Abdruck nach: *Iris. Des Zweyten Bandes drittes Stück*. Düsseldorf;
1770 Straßburg; an Friederike Brion;
Willkomm und Abschied: RGI.II.411 (*Iris, Des Zweyten Bandes drittes Stück. Düsseldorf, März 1775. S.244-245*) (ebda, 412: Textgeschichte; anschließend: eine Studie, 412-424)
ohne Titel: DLB.73-74 nach *Iris [Hg.: J.G. Jacobi], 2. Bd., 3. St., Düsseldorf, 1775, S.244*; anonym erschienen
ohne Titel in KGL.51-52, nach *Der junge Goethe*, Bd. 2, S. 31f & S. 294
spätere Fassung: 1789
Gedichte von Friderike Brun, geb. Münter. Bd. 2

A versnek három szövegváltozata ismert; a szövegváltozatok összevetése újabban Goethe és a nők viszonyának elemzéséhez is alapul szolgál.
Először az *Iris* folyóirat 3. számában jelent meg 1775-ben cím nélkül, „*Mir schlug das Herz; geschwind zu Pferde, / Und fort, wild, wie ein Held zur Schlacht!*" kezdősorokkal; utolsó versszakában a „*Du giengst, ich stund*…" fordulattal
Második változata *Willkomm und Abschied* címmel (X.Y: elemzése szerint a cím a korabeli igazságszolgáltatásban a veréssel felvett (*Willkomm*) és veréssel elbocsátott (*Abschied*) fegyházbüntetésre utal. (A szövegváltoztatást hagyományosan – a *Faust* I. rész Gretchen-tragédiájának analógiájára – a búcsú nélkül elhagyott Friederike Brion mitt érzett lelkiismeret-furdalással, újabban szexuálpszichológiai okokkal magyarázza a szakirodalom.)
Végleges szövegváltozata (GAL.I.) *Willkommen und Abschied* címmel, „*Ich ging, du standst und sahst zur Erden*…" szöveggel.
GVN.33: cím: „ *Viszontlátás és búcsú / Willkomm und Abschied*"

[>*33a*] Goethe: *Auf dem See*:
Autográf: »*1775. június 15-én reggel a Zürichi-tavon. Ihletője Lili Schönemann*«;
1.: 1. Fsg.: (*Tagebuch* [*Reisetagebuch nach der Schweiz*]; GSW.IV.985): »*den 15. Junius 1775. Donnerstags morgen aufm Zürichersee*«; (< Klopstock *Züricher See*)

[>*33*]
Goethe: *Auf dem See* (*Auf dem Zürichersee*)
Autográf: »*1775. június 15-én reggel a Zürichi-tavon. Ihletője Lili Schönemann*«; („*und*"-dal kezd, mivel a *Lili's Park* folytatásaként közli)
1.: 1. Fsg.: (*Tagebuch* [*Reisetagebuch nach der Schweiz*]; GSW.IV.985): »*den 15. Junius 1775. Donnerstags morgen aufm Zürichersee*«; (< Klopstock *Züricher See*)
2. (spätere) Fsg. ersch.: 1789
szó szerinti ford.: MBA.38 (Literatura 2002/1,38; Mesterházy Balázs): *A tavon // És friss táplálékot, új vért / Szívok a szabad világból; Milyen ártatlan és jó is a természet, / Mely kebelén tart engem! / A hullám ringatja a csónakunk / Az evező ütemére (fel), [Csónakunkat a hullám / Az evező üteme szerint kiegyensúlyozza], / És hegyek, felhőbe burkolózva, / Kerülnek utunkba. // Szem, én szemem, miért csukódsz le? [lesüllyedni / leragyogni is!] / Arany álmok, visszatértek-e még? / El veled álom, légy bár aranyból: / Itt van szerelem és élet is. // A hullámokon hunyorognak [pislognak, csillognak] / Lebegő csillagok ezrei, / Puha ködöt iszik / a körben tornyosuló [még: elpárologni, olajra lépni, eltűnni, meglépni] távolság; / A reggeli szél körülcsapongja / Az árnyékos öblöt, / És a tóban tükröződik / Az érő gyümölcs.*
SZ.L. hagyatékában a Pesti Napló (PN.32.III.20.) 33. lapjának 2 példánya maradt fenn: Ms 4666/171 és Ms 4666/172

[>34] Goethe: Frühzeitiger Frühling [*Tage der Wonne*…]
1802 von Zelter komponiert

---

[11] [# 1847 †1912]
[12] http://members.aol.com/irenastasch6/iddein.htm
[13] Aus: Karl Otto Conrady (Hrsg.): Das große deutsche Gedichtbuch. Frankfurt am Main: Athenäum 1977. (An dieser Stelle Dank an Wolf Busch für den Hinweis auf diese Gedichte)

gyorsírásos fogalmazványa: Ms 4675/219; nem gyorsírással: Frühzeitiger Frühling, Goethe / Goethe / korai kikelet
»Tahi, 1947 szept. 25 Szabó Lőrinc«

[>*35*] Goethe: Herbstgefühl / [*Fetter grüne, du Laub…*]

[>*36*] Goethe *Trost in Tränen* [*Wie kommt's, daß du so traurig bist…*]: 1803 von Zelter komponiert (1-2. Strophen: an ein altes Volkslied) - Dialog!

[>*37*] Goethe *An ein goldenes Herz…*[*Angedenken du verklungner Freude…*]: Goethe saját adata szerint a Gotthardon írta 1775. júniusában.
(letzte Strophe: Motiv des *Falkenlied*s)

[>*38*]
Goethe: *Wandrers Nachtlied*: Autográf jegyzet, a kötetben nem szerepel: [*Am Hang des Ettersberg d. 12. Febr. 76*]
GSW.I.69: *Alle Freud und Schmerzen stillest,* - !!!!!
WL.1685.darab: *Te égi lény, ki minden bánatot, / fájdalmat csillapítsz; azt, aki két-/szeresen nyomorult, kétszeresen fel-/üdítsz! Ah belefáradtam, mirevaló / minden öröm, bánat? Édes béke, / jer, oh jer, keblembe.*
(Weöres S. *A Könyvtáros* 1958/1/60-61. szemelvényei *A lélek idézése* előzetesei)

Szövegvariánsát idézi (szerző és cím említése nélkül) Heinrich Pestalozzi: *Lienhard und Gertrud. Ein Buch für das Volk* I. rész 12. fejezetében – saját értelmező magyarázatával kiegészítve (Philipp Reclam jun., Leipzig, o.J. [1948],40):

»„Der du von dem Himmel bist,
Kummer, Leid und Schmerzen stillest;
Den, der doppelt elend ist,
Doppelt mit Erquickung füllest –
Ach ich bin des Umtriebs müde,*
Bangen Schmerzens, wilder Lust!
Süßer Friede,
Komm, ach komm in meine Brust!"
* *»Müde von Unruhe und Begierden, von Hoffnung und Sorgen, immer ohne feste innere Zufriedenheit umhergetrieben zu werden.«*

Pesti Divatlap, 1846, 79: Hunfalvy J. Pestalozziról: 1826.VII.21.: P. meglátogatta Zeller intézetét Bueggenben. A gyermekek éneklik („*mellyet Pestalozzi Lienhard és Gertrud cimü könyvébe vett vala föl:*

Der Du von dem Himmel bist,
Alles Leid und Schmerzen stillst,
Den, der doppelt elend ist,
Doppelt mit Erquickung füllst:
Ach! ich bin des Treibens müde!
Was soll all' der Schmerz und Lust?
Süsser Friede!
Komm, ach komm in meine Brust! –")

[>39] *Ein glieches*: [*Über allen Gipfeln…*] Nacht 6-7 Sept. 1780 [>9] (1870: Bretterhäuschen abgebrannt)

[*Über allen Gipfeln…*]
Übersetzungsgeschichte

- Szász Károly
- Dóczy Lajos
- Kosztolányi cikke (Nyugat 1920.I.204-211
- Tóth Á.: Nyugat 1920.I.335 (vitacikkbe ágyazva: "Kosztolányi Goethe-cikkéről" "hangsúlyozva a megnyugtató, pihenést áhító véget") (v.ö.: Nyugat 1920.I.212-215)
- Gellért Oszkár (Nyugat 1920.I.335-336)
- Móricz Zsigmond (Nyugat 1920.I.335-336)
- Pásztor Árpád (Nyugat 1920.I.445-448)
- Kardos István (Nyugat 1920.I.445-448)
- Kabos Ede (Nyugat 1920.I.445-448)

WL.1707. darab: *Minden csúcs fölött csend uralg, / a fák koronáin alig érzesz lehele-/tet: a madárkák némák az erdő-/ben. Várj csak, nemsokára te is / nyugodni fogsz.*

Találtam:
1. Bacher-Bodrogh P.
2. Bakóczi Károly
3. Csányi László
4. Dóczi Lajos
5. Dsida Jenő
6. Földessy Gyula
7. Franyó Zoltáűn
8. Gellért Oszkár
9. Gérecz Attila
10. Győri-Juhász Jenő
11. Hajnal Gábor
12. Hárs Ernő
13. Illyés Gyula
14. Juhász Géza
15. Kabos Ede
16. Kányádi Sándor
17. Kardos István
18. Képes Géza
19. Keresztury Dezső
20. Kosztolányi Dezső

21. Lux Alfréd
22. Móricz Zsigmond
23. Pásztor Árpád
24. Rácz Olivér
25. Spóner Andor (először a *Nővilág*ban, 1862: idézi: Kosztolányi 413)
26. Sz.L.
27. Szász Károly
28. Szathmáry György
29. Szigethy Lajos
30. Szili József
31. Tandori Dezső
32. Tompa László
33. Tóth Árpád
34. Tóth Bálint
35. Weöres Sándor
36. Zirkuly Péter

Idézi Herman Ottó is a német eredetit (*A madár a magyarság fölfogásában* in: Dr. Fazekas Árpád (szerk.): *A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat 150 éves*. Bp., 1991,55) – „*Biese alapján*" – mint „*az universzalisan modern, lényegesen pantheisztikus természeti érzés*" textusát – az ugyanott idézett német népdal – mint előzmény – szövegét:
Was kann schöner sein als Wandern
Bei so schöner Frühlingszeit?
Ja von einem Ort zum andern,
Unter lauter Lust und Freud;
Strahlet nicht die helle Sonne,
Und die Vöglein recht in Wonne
Jubiliren überall,
Allen vor *Frau Nachtigall*.

[>*40*] Goethe: *Eigentum* [*Ich weiß, daß mir nichts angehört…*]: 1813 / 28.12.1813: als Stammbuchvers benutzt
Az utolsó két sor szövegvariánsát idézi Szabó Lőrinc *Kétszáz év Goethe* c. kéziratos tanulmánya (1949) zárásaként:
tartalmát a szived adja
s a formát a szellemed!

[>*41*] Goethe *Dauer im Wechsel*: [*Hielte diesen frühen Segen…*] unter: Gesellige Lieder & Gott und Welt!! - 1803. V. 15. (k.);

[>*42*] Goethe *Epiphanias* / *Epiphaniasfest* [*Die heilgen drey König' mit ihrem Stern…*]: für Dreikönigabend, 6.1.1781 ged.; von 2 Sängern & Corona Schröter am 6.1. am Hofe vorgestellt; 1-2. Sprophe: Volkslied entnommen; 'Sternsingen' in Weimar verboten

[>*43*] Goethe *Vor Gericht* [*Von wem ich es habe, das sag' ich euch nicht…*]: 1774/1775? / Vor der Übersiedlung nach Weimar?
Erstdruck: *Goethes Werke*. 20 Bde. Cotta, Stgt.-Tübingen 1815-1819, Bd. 1

[>*44*] Goethe *Elegien* I. / V. [*Froh empfind' ich mich nun auf klassischem Boden begeistert …*]: 1788 Herbst- / 1890 Frühling. [Witwe Faostina Antonini]
5. Elegie: Erstdruck: *Die Horen, eine Monatsschrift*. Hg.: Schiller. Jg. 1, 6. Stück. Cotta, Tübingen 1795, S. 10-11.
Szász Károly ford. megj.: 1875
Babits műfordításai: az 1981-es kötet közli először a teljes /az összes ismert (hozza az újonnan megtalált fordításokat is.)

[>*45*] Goethe *Mahomets Gesang* [*Seht den Felsenquell…*]: Winter 1772/1773
Mahomet. Trauerspiel in fünf Aufzügen, nach Voltaire. GAL.VIII.147-236 - de *Mahomets Gesang* nem itt, hanem:

[>*46*] Goethe *Gesang der Geister…*[*Des Menschen Seele / Gleicht dem Wasser…*]: 1779. X. 9-11. Staubbach / Lauterbrunnen
Erlebnis beschrieben: *Briefe aus der Schweiz (Zweyte Abtheilung)* GAL.XVI.256-257
ersch.: *Goethes Schriften, 8. Bd.*, Lzg. 1790, S.105-106
WL.142. darab: *Az ember lelke hasonló a vizek-/hez: az égből jő, az égbe száll föl / a újra a földre kell leszállania, / örök változásban.*

[>*47*] Goethe: *An schwager Kronos*: [>7] Autograf: *Postakocsin, 1774. október 17-én.* / MD.187 & GEA.217(als Untertitel): »*In der Postchaise den 10. Oktober 1774*«
A fordítók feledni látszanak, hogy a »Schwager" nem csak sógort jelent, hanem a régi postakocsi (ld. a szerző megjegyzését: „Postchaise") bakján ülő kocsist is. Egészében csak ebben a kontextusban érthető a vers.

[>*48*] Goethe *Seefahrt*: [*Lange Tag' und Nächte stand mein Schiff befrachtet…*] 2. sor pontozása: nem a GWO.II.83 a jó?
Goethenél (GWO) még alig van Fugen-*s*; mégis: *Segenshauch*, *Einschiffsmorgens*;
Die Segel Blühen -?
1776.IX.11.
Ausdruck der Seeleute: '*das Meer blüht*'

[>*49a*] Goethe: *Prometheus* [*Bedecke deinen Himmel, Zeus…*]: Faludy (megnézni újra a legutóbbiban!)
1) *Kit te se bírsz le?…* - folytatólag?
2) a sorok számát megnézni!
3) (1940-es) antol. Időrendben, kultúrák keverve; fejlécben a költő teljes neve a 2 évszámmal; elöl csak a verscím; a ford. végén a költő beve évszámokkal megismételve.

Goethe: *Prometheus*. Dramatisches Fragment. 1773. in GAL.XXXIII.243-; 1773/1777. / 1774? (Beginn des 3. Akts.?!?!)
Erstdruck: (unautorisiert) Friedrich Heinrich Jacobi *Über die Lehre des Spinoza in Briefen an Herrn Moses Mendelssohn*. G. Löwe, Breslau, 1785; (autorisiert): *Goethes Schriften*. 8 Bde. Göschen, Lzg. 1787-1790, Bd. 8
Kazinczy ford.: 1810 után

[>50] Goethe: Ganymed [*Wie im Morgenglanze…*]

[>*51*] Goethe *Grenzen der Menschheit* [*Wenn der uralte / Heilige Vater…*]: -1781. /? - (Palinodie zu *Prometheus*?)
Erstdruck: *Goethes Schriften*. 8 Bde. Göschen, Lzg. 1787-1790. Bd. 8, 1789
Ode = Rollengedicht
2 Ebenen: Dein Himmel – meine Erde

[>*52*] Goethe *Das Göttliche* [*Edel sei der Mensch / Hilfreich und gut!*]: -1783.XI.
'*hülfreich*' in KGL.49-51, nach G.s *Werke* im Auftrage d. Großhzgin Sophie v. Sa. (= SA.) Bd. 1, Weimar, 1887-; Bd 2, 83ff
(Palinodie zu *Prometheus*?)
Erstdruck: *Goethes Schriften*. 8 Bde. Göschen, Lzg. 1787-1790. Bd. 8, 1789
Ode = Rollengedicht
gyorsírásos fordítás-töredék átírása (jelöletlen lapon):
Örüljek, hogy dícsérjenek
Azért? Hogy dicsérjenek

dicsérjenek, mert nagyszerü vagyok?
Azért? Hogy dicsérjenek?

2 Ebenen: Dein Himmel – meine Erde

[>*53*] Goethe: *Lili's Park* [*Ist doch keine Menagerie…*] (GOW.I.104). a fr. szöveg - a gót tükörben - latin betűkkel szedve. 1775
Anna Elisabeth Schönemann [*1758 †1817] (1778-tól Türckheim bankár neje) 1775-ben húsvéttól októberig Goethe menyasszonya; a költő a köztes időben utazik első svájci útjára, illetve látogat el Straßburgba

[>*54*] Goethe: *Nachtgedanken* [*Euch bedaur' ich, unglücksel'ge Sterne…*]: 20.9.1781 an Charlotte von Stein, ersch. als 'Übersetzung aus dem Griechischen',

[>*55*] Goethe: *An Lida* [*Den Einzigen, Lida, welchen du lieben kannst…*]: (Lida = Charlotte von Stein; Anfang eines Briefes; abgeschickt: 1781.X.9. /9.10.1782) (Sept. 1782 in Thür.: Nordlicht gesehen)
először nyomtatásban: 1848, Adolf Schöll, Landes-Industrie-Comptoir, Weimar, 1848

[>*56*] Goethe *Harfenspieler* [*Wer sich der Einsamkeit ergibt…*]: 80er Jahre
[>57] Goethe: Derselbe / Harfenspieler [*An die Türen will ich schleichen…*]
An die Türen will ich schleichen…: volt egy hely: … *Theatralische Sendung*: ?
WL.743. darab: *Aki sohasem ette kenyerét köny-/nyezve, aki gondterhes éjszakán / sohasem ült sírva ágya szélén: / az nem ismer titeket, mennyei / hatalmak.*
WL.624. darab: *Minden bűn megbosszulódik e / földön.*
Az 1. versszakot idézi (angolul és németül): Wilde Oszkár: *De Profundis*. Ford.: Mikes Lajos. Lampel R. Kk. (Wodianer és Fiai) R.t. Bp., é.n., 34 (a fordító nevénk említése nélkül)
Wer sich der Einsamkeit… geschr. für: *Theatralische Sendung*.
Wer nie sein Brot…: 80er Jahre; *Theatralische Sendung*.

[*57*] GOETHE: **Derselbe.**[14]	GOETHE: **Derselbe.**[15]	GOETHE: **Wilhelm Meisters Lehrjahre** V.14[16]
An die Thüren will ich schleichen,	An die Thüren will ich schleichen,	An die Thüren will ich schleichen,
Still und sittsam will ich stehn,	Still und sittsam will ich stehn;	Still und sittsam will ich stehn,
Fromme Hand wird Nahrung reichen,	Fromme Hand wird Nahrung reichen;	Fromme Hand wird Nahrung reichen,
Und ich werde weiter gehn.	Und ich werde weiter gehn.	Und ich werde weiter gehn.
Jeder wird sich glücklich scheinen,	Jeder wird sich glücklich scheinen,	Jeder wird sich glücklich scheinen,
Wenn mein Bild vor ihm erscheint,	Wenn mein Bild vor ihm erscheint;	Wenn mein Bild vor ihm erscheint,
Eine Thräne wird er weinen,	Eine Thräne wird er weinen,	Eine Thräne wird er weinen,
Und ich weiß nicht, was er weint.	Und ich weiß nicht was er weint.	Und ich weiß nicht was er weint.

[>*58*] Goethe: Derselbe / Harfenspieler / Lied des Harfners [*Wer nie sein Brot mit Tränen aß…*] megzen.: Liszt: um 1860
Az első versszak angol fordítását idézi Oscar Wilde a *De Profundis* c. művében; a magyar fordítás (Mikes Lajos) lábjegyzetben közli a német eredetit (GAL.II.118): Wilde Oszkár: *De Profundis*. Ford.: Mikes Lajos. Lampel R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) Bp., é.n.

[>*59*] Goethe: *Groß ist die Diana der Epheser* [*Zu Ephesus ein Goldschmied saß…*]
az alcímben tévesen szerepel a GWO & GAL. kötetekben az Apg. 19,39; a helyes locus a Luther-biblában: 19,28 (ez utóbbi adat a GSW.I.396-ban!), 34,
Károli Gáspár: *Nagy az Efézusbeli Diána!*

[>*60-62*] Goethe: *Trilogie der Leidenschaft*: Nincs a GWO.-ban? -
[>*60*] *An Werther* [*Noch einmal wagst du, vierlbeweinter Schatten…*]: 1824. III. 24/25. (als Vorwort für eine Werther-Ausgabe zum 50. Jahr)

[>61] *Elegie* [*Was soll ich nun vom Wiedersehen hoffen…*]: geschrieben auf der Heimreise Marienbad–Eger–Jena–Weimar / Marienbad, Anfang Sept. 1823.
***1804, 4.2.** Leipzig **†1899, 13.11.** Triblitz (Böhmen): Ulrike von LEVETZOW
1823.IX.5.: Goethe utoljára látja
[>62] *Aussöhnung* [*Die Leidenschaft bringt Leiden! – Wer beschwichtigt…*]: 1823.VIII.16-18.; Marie Szymanowska zongoraművésznő emlékkönyvébe; cím később; geschr. in Marienbad
[>62a] Goethe: [*La Passion amene les souffrances…*]

[>*63a*] Volkslied: Verschneiter Weg [*Es ist ein Schnee gefallen…*]

---
14 GWO.II.131
15 GAL.II.117
16 GAL.XIX.227

Nr. 65 **Stolzer Schreiber**[17]	**Volkslied**[18]	64. Verschneiter Weg[19]	65. Stolzer Schreiber[20]
Es ist ein schne gefallen, wann es ist noch nit zeit - ich wolt zů meinem bůlen gan, der weg ist mir verschneit.	Es ist ein Schnee gefallen, Und es ist doch nit Zeit, Man wirft mich mit den Ballen, Der Weg ist mir verschneit.	Es ist ein Schnee gefallen und ist es doch nit zeit, man wirft mich mit den pallen, der weg ist mir verschneit.	Es ist ein Schnee gefallen, wann es ist noch nit zeit – ich wollt zu meinem bulen gan, der weg ist mir verschneit.
[…]#	Mein Haus hat keinen Giebel, Es ist mir worden alt, Zerbrochen siind die Riegel, Mein Stüblein ist mir kalt	2. Mein haus hat keinen gibel, es ist mir worden alt, zerbrochen sind die rigel, mein stüblein ist mir kalt.	2. Es giengen drei gesellen spazieren umb das Haus, das meitlein was behende, es lugt zum laden auß.
	Ach Lieb, laß dich erbarmen, Daß ich so elend bin, Und schleuß mich in deine Arme, So fährt der Winter dahin	3. Ach lieb, laß dichs erparmen daß ich so elend pin, und schleuß mich in dein arme! so vert der winter hin.	3. Der ein der was ein reuter, der ander ein edelman, der dritt ein stolzer schreiber, der selbe wolt es han.
			4. Er tet dem meitlein kromen von seiden ein harschnur, er gabs dem selben neitlein: „bind du dein har mit zu!"
			5. „Ich will mein har nit binden, ich will es hangen lan, ich will wol disen sommer lang frölich zum danze gan."

(két utolsó szöveg dallammal!)

[>*63*] Goethe: *März* [*Es ist ein Schnee gefallen…*]: noch nicht in GWO.? - 1820 ersch.; Vers 1-2: Volkslied

[>*64*] Goethe *Prooemion* [*Im Namen dessen, der sich selbst erschuf...*]: 1. Teil (Vers1-14): 1. Hälfte März 1816 ersch.; 2. Hälfte (Vers15-26): 1815 ersch.

[>*65*]-: Goethe: *Urworte*
[>*65*] *Dämon*: 1817 [*Wie an dem Tag, der Dich der Welt verliehen…*]
[>66] *Das Zufällige* [*Die strenge Grenze doch umgeht gefällig…*]: Nachgelassene Werke /49: *bald hi- bald*?

[>*67*] Goethe *Eins und alles*: 1821. X. 6.; [>6] ersch.: *Zur Naturwissenschaft überhaupt, besonders zur Morphologie, Von Goethe*, Stgt. und Tübingen 1823, 2. Bd., I. H., S.123-124

[>*68*] Goethe *Epirrhema* [*Müsset im Naturbetrachten…*]: 1819 k.

[>*69*] Goethe: Fliegentod [*Sie saugt mit Gier verräthrisches Getränke…*]

[>*70*] Goethe: [*Und was die Menschen meinen…*]
Goethe *Zahme Xenien*: 1815-1827
I. 1820 ersch.
II. 1821 ersch.
III. 1822/1823
IV-VI. 1827 ersch.
Und was die Menschen meinen: in: *Musenalmanach* 1797 ersch.

[>71] Goethe: [*Vom Vater hab ich die Statur…*]

[>*72*]
Johann Christian Ehrmann orvos [*1749 †1827] Goethét Straßburgból ismeri. Bolond tanácsosok rendjét alapít(anak); Goethe „orientalismus occidentalis" néven regisztrált „elmebaj" miatt
Joseph Hammer-Purgstall [*1774 †1856] németre fordítja Háfiz verseit: *Der Diwan von … Hafis* 1812-1813-ban
uő.: *Fundgruben des Oriens* 1809-1818
Geschichte der schönen Redekünste Persiens
Goethe: Divan első kiadása: 1819 (borítóján arabul: „*Nyugati szerző keleti diványa*")

Goethe: *Divan*:	1	Moganni Nameh	Buch des Sängers	*Moganni Náme / A dalnok könyve*	GNKD.15. Sz.L. *Szabad szellem* GNKD.16. Kálnoky L. *Talizmánok* GNKD.42. Sz.L. *Határtalanul*
	2	Hafis Nameh	Buch Hafis		
	3	Uschk Nameh	Buch der Liebe	*Esk-Náme / A szerelem könyve*	GNKD.55. SZ.L.: *[Ő volt, szeme, szája, ő…]* GNKD.56. Sz.L. *Elmerülve*
	4	Tefkir Nameh	Buch der Betrachtungen		
	5	Rensch Nameh	Buch des Unmuts	*Rendzs-Náme / A rosszkedv könyve*	GNKD.94. Vas I. *A vándor lelki nyugalma*
	6	Hikmet Nameh	Buch der Sprüche		
	7	Timur Nameh	Buch des Timur		
	8	Suleika Nameh	Buch Suleika	*Szulejka-Náme / Szulejka könyve*	GNKD.137. Vas I. *Szulejka*

[17] DLV.210-211
[18] G.107-108
[19] DLV.209
[20] DLV.210-211

					GNKD.141. Sz.L. *Hátem* GNKD.142. SZ.L. (*Hátem*) [4] *[Óh, mennyi érzék! Minek is van ennyi!…]* GNKD.154-155. SZ.L. *Újra együtt* GNKD.162.: Sz.L.: *Ezer alakba…*
	9	Saki Nameh	Das Schenkenbuch	*Száki-náme / A pohárnok könyve*	GNKD.166: SzL.: *Ob der Koran…* GNKD.166. Sz.L. *[Csak ittasan egy életen át!]*
	10	Mathal Nameh	Buch der Parabeln		
	11	Parsi Nameh	Buch der Parsen		
	12	Chuld Nameh	Buch des Paradieses		

Már GWO.XXI.225-484: *Besserem Verständniß*.
Nachlaß:
GNKD.175. Sz.L. *Hátem* [Jene garstige Vettel…] (téma: Háfiz-versben is!)
GNKD.231. SzL. *Hátem* [Laßt mich weinen…]
GNKD.233. SzL.: *Nem írok már selyemlapokra…*

GG.: Westöstlicher Divan / in zwölf Büchern
I.4. *Talismane* = Hundert Namen ([*Im Atemholen…*]
WL.5. darab: *Istené a Kelet! Istené a Nyugat! / Északi, déli tájak mind az ő keze / békéjében nyugszanak.*

Goethe: *Divan*:
[>72] Goethe: Freisinn [*Laßt mich nur auf meinem Sattel gelten!…*] megzen.: 1840: Schumann, op. 25 (Myrthen) Nr. 2
I.3. *Freisinn*: vor 30.5.1815
[>73] Goethe: Talismane [*Gottes ist der Orient…*]
I.4. *Talismane*: vor 30.5.1815
[>74] Goethe: Selige Sehnsucht [*Sag es Niemand, nur den Weisen…*]
I.18. *Selige Sehnsucht*: 31.7.1814 (ersch. unter dem Titel *Vollendung* in *Taschenbuch für Damen auf das Jahr 1817, Von Goethe […] und Andern*, Cotta, Tübingen, S.XVI) (2. megj.: '*Önfeláldozás*') kulcsvers
[>75] Goethe: Unbegrenzt [*Daß du nicht enden kannst, das macht dich groß…*]
II.6. *Unbegrenzt*: 11.1814 (?); sicher: vor 30.5.1815
(1. bizonyíthatóan Mariannénak írt vers: *Tolvajt szül az alkalom*)
(Marianne: *Mit jelent e szél zúgása*)
[>76] Goethe: [*Ja, die Augen waren's, ja, der Mund…*]
III.4. *Ja, die Augen waren's…*; *Mich nach- und umzubilden, mißzubilden…* (21.7.1818): nincs a GWO.-ban! - erst 1827 in den Divan: Erinnerung an Marianne v. Willemer
[>77] Goethe: Versunken / [*Voll Locken kraus ein haupt so rund!*]
III.6. *Versunken*: vor 30.5.1815
[>78] Goethe: Wanderers Gemütsruhe [*Über's Niederträchtige…*]
[>*79*] Goethe: Suleika; Hatem [*Volk und Knecht und Überwinder…*] VIII.21.: 26.9.1815
WL.766. darab: *Nép, szolga, hódító minden idő-/ben megvallják, hogy az ember / legfőbb boldogsága a személyi-/ség; hogy minden életet lehet / élni, ha önmagunkat nem nélkü-/lözzük; mindent elveszíthetünk, / csak maradjunk azok, akik va-/gyunk.*
[>80] Goethe: Hatem [*Locken! haltet mich gefangen…*]
VIII.24. *Hatem* (*Locken! …*): 30.9.1815; Erstdruck: Johann Wolfgang von Goethe *West-oestlicher Divan*. Cotta, Stgt. 1819
[>81] Goethe: [*O daß der Sinnen doch so viele sind!…*]
VIII.27. *O daß der Sinnen…*: vor 1819
VIII.38. *Laßt mich weinen!*: Nachlaß, zwi. 1814 & 1823
[>82] Goethe: Wiederfinden [*Ist es möglich, Stern der Sterne…*]
VIII.43. *Wiederfinden*: Heidelberg, 24.9.1815: Tag des 'Wiederfindens' (am Morgen der Ankunft von Marianne) gedichtet
VIII.50. *Nicht mehr auf Seidenblatt…*: Nachlaß; 1819 oder später
[>83] Goethe: [*In tausend Formen magst du dich verstecken…*]
VIII.51. *In tausend Formen…*: 16.3.1815
[>84] Goethe: Ob der Coran von Ewigkeit sei?
IX.3. *Ob der Koran…*: 20.5.1815
[>85] Goethe: [*Trunken müssen wir alle sein!…*]
IX.4.4. *Trunken müssen wir alle sein!*: vor 30.5.1815
WL.324. darab: *Mindnyájunknak mámorosnak / kell lennünk! Az ifjúság bor nél-/küli mámor. Ha az öregség a / pohárból ifjúságot merít, ez de-/rék erény. Hisz gondokról úgyis / gondoskodik a kedves élet, s gond-/törő a szőlő nedve.*
[>86] Goethe: [*Jene garstige Vettel…*]
IX.14. *Jene garstige Vettel*: 25.10.1815
Usch Nameh (GWO); Uschk Nameh (GSW)

[>*87*]-: *Faust*
magyar fordítók: Áprily Lajos (?)
Bakóczi Károly
Báthori Csaba
Csiky Gergely (részl.ek)
Csorba Győző (II., részek: in: *Kettőshangzat*. 170-220 [mások!]) ('*A Jelenkor repertóriuma 1958-1968*' Propaganda iroda, 1970: 88. '*Német és osztrák*' [szépirodalom]: ford. a teljes Faustot? - & **Error! Reference source not found.**)
Dóczi Lajos[21] – Váradi Antal
Dsida Jenő
Ferenczi Zoltán[22] [*1857 †1927] (kézirat) (az I. rész teljes; a II. rész a III. felvonással kezdődik. A sorokat 10.035-ig (!) számozza)
Franyó Zoltán
Hódsághy Béla, vitéz (*Faust*. Goethe tragédiája. Forditotta: vitéz Hódsághy Béla. Corvin-nyomda, Baja, 1935[23]

[21] Dóczi Lajos nevének írása változó: '*Goethe: Költemények. Élő könyvek*' [DLG.]: Dóczy Lajos
[22] ford.: Dante '*Az új élet*' megj.: 2000

(OSZK. 48.137)) [róla: Erényi Gusztáv: *Még egy magyar Faust-fordítás*, Nyugat, 1937. 6. sz., Figyelő rovat]
Jékely Zoltán
Kálnoky László
Komáromy Andor (Goethe / *Faust*. Forditotta K.A. Aigner Lajos, Bp., 1887 [*csak I. rész!*])
Kozma Andor (róla: Harsányi Zsolt: *Kozma Andor Faust-fordítása*. Nyugat, 1925, 3-4. sz.)
Márton László
Nagy István (1860)
Palágyi Lajos (*Faust* / Tragédia. Irta Goethe / Forditotta Palágyi Lajos / Első rész / Toldi Lajos Könyvkereskedése, Bp., 1909)
Radó György
Sárközi György
Szabó Lőrinc
Szabó Mihály (Goethe / *Faust* / Első része. Ford.: Sz.M. Franklin Társ., Bp., 1888)
Ujfalussy /Ujfalusi Sándor
Vajda Endre
Váradi Antal

magyarországi Faust-kiadások:
1979: Jékely: I. Diákkönyvtár. Európa, Bp.
1980: Jékely – Kálnoky: I-II. Európa, Bp.
1980: Jékely – Kálnoky: I-II. Madách–Európa, Bratislava–Bp.
1986: Jékely – Kálnoky: I-II. Európa, Bp.
1992: Jékely – Kálnoky: I-II. Diákkönyvtár. Európa, Bp.
1993: Jékely – Kálnoky: I-II. Populart Füzetek. Interpopulart, Szentendre
1994: Márton László: I. Matúra Klasszikusok. Ikon, Bp.
1995: Jékely – Kálnoky: I-II. Európa Diákkönyvtár. Európa, Bp.
1996: Jékely – Kálnoky: I-II. Európa Diákkönyvtár. Európa, Bp.
1998: Báthori Csaba: I. Új Mandátum, Bp.

1998: Robert Nye '*Faust*' ford.: Barkóczi András. Európa, Bp.

'*Budapesti Szemle*' A M. T. Akadémia megbizásából szerk. Gyulai Pál. 1873. 1. köt. 1-2. szám, 442-460:
'– m –.': '*Faust új fordítása*' (Dóczi; Ráth Mór kiad., 1873)
457: Margit a rokka mellett: 1. négysoros egymás mellett: Goethe, Nagy I., Dóczi.

MM 18.731 (OSZK)
2. lap.: 'Faust' 'A Kolozsvári Nemzeti Színház Könyvtárából' (kézzel; fekete tinta)
3. lap: 1862.I.1. 'von der kk. Polizei-Direction' aláírás: Prenninger
4. lap: 'Fauszt / Előjáték a szinpadon / irta Göthe / Ujfalussy' (hiányzik)
5. lap: 'Fauszt / Tragédia 5 felvonásb. / Goethe, Holtay, Klingemann / után szabadon / forditotta / Ujfalusy Sándor'
6. lap: *Személyek*:
Fauszt Diether (vak).
János, fia, orvostudor.
Katalin. neje.
Vagner. famulus.
Mephiszto | egy személybe.
Idegen |
Világszellem /Mephisto./
Helen, diemon.
Brander |
Siebl | deákok
Frosch |
Auerbach, korcsmáros.
Törvénytiszt.
Halottvivő.
Katonák, katonanők.

25. lap: (utólagos lapszám; csak a 6. lapon kezdődik az eredeti; kézzel írt számozás)
[N.N.]:
Kit szellemed felfogni tud
Magad ahoz hasonlíthatod
Nem hozzám.
(próza versbetétekkel; összekompilálva Klingemann, …)
(piros tintával lapalji intertextualitás-megjegyzések: másik kéztől)
***
MM 4939 (OSZK)
(színpadra alk.: E[csedi] Kovács Gyula). Bem:
Mannsberger Jakab társ. ea. Arad, 1883.I.2.
Győr, 1882

1. lap: 'Faust. / Tragoedia 5 felvonásban. Irta: Goethe / Forditották: Nagy István. – Dóczi. – Szász Károly. / Szinre alkalmazta: E. Kovács Gyula 1875. / Hunyadi Margit-é.'[24]
(kézirat, fekete tintával; lapszámok: levelenként)

[N.N.]:[25]

---

[23] Corvin-nyomda és Ujságkiadó üzem. Baja. Felelős kiadó: vitéz Hódsághy Béla
[24] **Goethe '*Faust*'. Fordították: Nagy István, Dóczi Lajos, Szász Károly, szinre alk.: E. Kovács Gyula. Sugókönyv. Quart. Hung. 2104**
[25] MM 4939,6/2

Szellem
Kit szellemed felfogni tud
Magad ahoz hasonlíthatod
Nem hozzám (Erős furiósó.)
teljesen kihagyva a húsvéti séta jelnete; Faust az öngyilkossági kísérlet és a karének után: monológ:
Alvilág! hozzád fordulok,
Sátán! jövel tied vagyok. [> Meph.]

(A szövegkönyv több kéz írása!)
(megfiatalítás, Walpurgis: teljesen kimaradt!)
[N.N.]:
Henrik! Henrik!
(ének – Nyilt változás Margit mennybe
menetele.)
Vége

Győrött 1882. Nov. 5.[én]
Lemásolta: Hunyady Jozsef'
(alatta üzenet: *Édes Menyusom! …*)
(legutolsó lapon ceruzával kacifántos aláírás:
Arad 1883 21 1
Bogáthy Medárd)
***
MM 4574 /a (OSZK)
írógépelt példány
a Prolog im Himmel közepén: in medias res
végszavak ritkítottak; végig vastag kék irónnal aláhúzva
53. lap: *text*
MM 4574/b (ugyanaz; Durchschrift)
***
MM 6404 (Faust-ford.: bem: Krecsányi Ignác társ.: Miskolc, 1877. II. 20.
Eger, 1877. V. 15.)
***

OSZK: Quart. Hung. 1442.II. (sárgás papíron fekete tintával; lapszám: eredeti: laponként; új: nyomtatott, levelenként; 1. lap: még egy nyomtatott '60' is)!:
(1): '*Faust. / Tragoedia 5 szakaszban. / Irta / Göthe. / Forditotta / Szigligeti.*' alatta áthúzva: '~~*A cs. kir. udv. várszinházi előadás szerint*~~'
(10/19): kimarad a '*Vor dem Tor*'; az
'*Incubus! incubus!*
Lépj elő, 's fejezd be' után:
'*4 jelenés.*
Faust. Mefistofelels.
Mefist. (megjelen a' fenék szinben.)
Miért e' zaj? Miben szolgálhatok
Az urnak?'

(Hiányzik a 'Walpurgis-Nacht'; csak 'Mező'; utána 'Tömlöcz')

[Föld]Szellem: '*Azon szellemhez vagy hasonló,*
Kit megfogál, nem hozzám!'

(66) '*Szabad-e önnek, szép kisasszonyom,*
Kisérettűl e' kart ajánlanom?
Margit.
Szép sem, kisasszony sem vagyok,
Magamban is haza jutok.'

(37/73): '*Thuleban egy a' sírig hű*
Király uralkodott,
Kinek haldokló kedvese
Arany pohárt adott.'

Goethe: *Faust*. GAL.XII.: nincs *Zum sehen geboren*; *Eckzähne klaffen…*
Vom Eise befreit…: ca. 902-942 (GSW.V.)
Faust. A tragédia második része. Irta Goethe. Ford.: Dr. Váradi Antal. Olcsó Könyvtár 1171-1182. sz. Franklin-Társulat Bp. é.n.[26]
36-37: *Csermely s folyó…*

Goethe *Mein Ruh' ist hin…*
Ulrich Gaier: *Goethes Faust-Dichtunge. Ein Kommentar. Bd. 1. Urfaust*. Reclams UB. Nr. 8587. Reclam, Stuttgart, 1989, 396-397: Pnower: *Goethes Faust und das Hohe Lied*, S. 181-198: Strophen Hld. 2,5; 5,2-7 (*Meine Ruh ist hin … Aus dem Haus*); *Sein hoher Gang … Und auch sein Kuss*: Hld. 5,10-16; 1098-1101: *Mein Schoos…halten ihn*: Hld. 7,113 Hld. 3,4
140-142: *Az én szivem / Majd megszakad,…*
Sárközi Gy.: *Margit a rokkánál*: G. legszebb v. 1993,121-1123

Lynkeus
Wildner Ödön: *Goethe és a mai ember*. Az Uj Élet Könyvtára 4. Rózsavölgyi és Társa, Bp., 1913, 14: két sor: '*Zum sehen geboren / Zum Schauen bestellt.*'

---

[26] ár: Koronában! - A magyarázatok a bibliai & mitológiai párhuzamokat erőltetik!

206: *Nézni hivatásom, /...*

219: *Agyar vigyorg…*

136-7	*Most vesd magad a tengerbe, a vizek…*	1394-1414
447-8	Lynkeus	6675-90
471-2	*Agyara kaffog…*	7031-42

[>87] Goethe: Faust I. Vor dem Tor / Osterspaziergang [*Vom Eise befreit sind Strom und Bäche…*]

[>88] Goethe: Faust I. Gretchens Stube / Gretchen am Spinnrade [*Meine Ruh ist hin…*] megzen.: 1814: Schubert, op. 2; 1809: Louis Spohr, op. 25, Nr. 3
Ős-Faust ford.: Jékely Zoltán: *Ős-Faust*. Kolozsvár, 1942

[>89] Goethe: Faust I. Walpurgisnacht [*Verlangst du nicht nach einem Besenstiele…*]

[>90] Goethe: Faust I. Walpurgisnacht [*Aber sag mir, ob wir stehen…*]

[>91] Goethe: Faust II. Akt 1 Lustgarten [*Wirf dich ins Meer, wo es am wildsten tobt…*]

[>92] Goethe: Faust II Akt 5 / Lynkeus der Türmer / Lied des Lynkeus / Lied des Türmers / Türmerlied [*Zum Sehen geboren…*]

[>93] Goethe: Faust II. Akt 5 Grablegung [*Eckzähne klaffen; dem Gewölb des Schlundes…*]

[>94] Goethe: Pandora [*Wer von der schönen zu scheiden verdammt ist…*]
urspr. Titelplan: *Pandoras Wiederkunft*. !. 1. Teil geschr.: 11.1807-5.1808; ca 400 Verse ersch.: Zeitschr. *Prometheus* /Wien, 1808 zuerst ersch.: "*Taschenbuch für das Jahr 1810*" Wien und Triset, Geistingerische Buchhandlung (ohne Verse 277-291)
Goethe: tervezte a *Pandora* folytatását: GAL.LVII.305-308 (1842): *Pandora. Schema der Fortsetzung.*

[>95] Goethe: Pandora: Schmiede [*Zündet das Feuer an!…*]

5 vsz.; az első:	5. vsz.:	[]:
[]:[27]	[]:[28]	
Schmiede:	Rasch nur zum Werk gethan!	
Zündet das Feuer an!	Feuer nun flammt's heran,	
Feuer ist oben an.	Feuer schlägt oben an;	
Höchstes er hat's gethan,	Sieht's doch der Vater an,	
Der es geraubt.	Der es geraubt.	
Wer es entzündete,	Der es entzündete,	
Sich es verbündete,	Sich es verbündete,	
Schmiedete, ründete	Schmiedete, ründete	
Kronen dem Haupt.	Kronen dem Haupt.	

GSW.VI.412 (> 414: 5 vsz.): *Mehrere Höhlen eröffnen sich, mehrere Feuer fangen an zu brennen*
Schmiede. Zündet das Feuer an!
Feuer ist oben an.
Höchstes es hat's getan,
Der es geraubt.
Wer es entzündete,
Sich es verbündete,
Schmiedete, ründete
Kronen dem Haupt.

GSW.VI.417
Schmiede. Der es entzündete,
Sich es verbündete,
Schmiedete, ründete
Kronen dem Haupt.

[>96] Goethe: Pandora [*Einig, unverrückt, zusammenwandernd…*]

[>*97*] *Prolog* / Halle, den 6. August 1811
Összesen 124 sor

[>*98*] Goethe *An Frau von Stein* I. / *An Charlotte von Stein* [*Warum gabst du uns die tiefen Blicke?…*]
Sz.L. tévesen idézi (emlékezetből):
[…] kint is mindenütt a régi élet kísért, versek, amelyeket ebben a házban és kertben írtak, és amelyeket valamikor magyarra fordítottam […]
„Warum gabst du uns die tiefen Augen…" [„Miért adtad mély tekintetünket…"] - idézem magamban, és - „Den einzigen, Lida, den du lieben kannst…" [Az egyetlent, Lida, akit szeretni tudsz…"] In: Sz.L.: *Búcsú Weimartól* (*Magyar Csillag* 1942.XII.1. 387-397) II. (*Könyvek és emberek az életemben* 567-571) III. (571-573):
…akik teljesen összetartoznak, im „Glück der nächsten Nähe"

[>*99*] Goethe: *Cupido…/ Kupido* / [*Cupido, loser, eigensinniger Knabe…*] 1788

[>100] Goethe: *Chinesisch-deutsche Jahres- und Tageszeiten* [*Dämmrung senkte sich von oben…*] 1827. V-VIII.; megzenésítés: 1870/1871: Brahms, op. 59. Nr. 1; 1909-1904: O. Schoeck, op. 19a, Nr. 2
GVN.67: cím: „*Valami halk, gyermeki bánat / Ein zärtlich-jugendlicher Kummer*"

---

[27] (GWO.XI.573)
[28] GWO.XI.574-575

[>*101*] Goethe: [*Ein zärtlich jugendlicher Kummer…*] / Elegie
aus dem Nachlaß von Charlotte von Stein; entstanden vor Weimar (?); 1770 u.

[>102] Goethe: [*Mich nach- und umzubilden, mißzubilden…*] (>V. 6.)+ Nachlaß; 1820
V.11. *Wanderers Gemütsruhe*: 19.11.1814

[>103] Goethe: [*Laßt mich weinen! Umschränkt von Nacht…*] (>VIII. 38.)

[>104] Goethe: [*Nicht mehr auf Seidenblatt…*] (>VIII. 50.)

[>*105*] Schiller, Friedrich: *Der Ring des Polykrates* [*Er stand auf seines Daches Zinnen…*]
Laufhütte, Hartmut: ‚De deutsche Kunstballade. Grundlegung einer Gattungsgeschichte.' Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg, 1979
115-123: über: Schiller ‚Ring des Polykrates'

fordító	*Der Ring des Polykrates*	*Der Taucher*	*Die Bürgschaft*
Bakóczi	+	—	—
Dóczi	+	+	+
Soproni Fiedler	+	+	+
Gáspár E.	—	+	+
Hajnal Anna	+	—	+
Kálnoky L.	—	—	+
Kis J.	+	—	—
Körös E.	+	+	+
Rónay Gy.	—	—	+
Szabó Lőrinc	+	+	+
Szász Károly	—	+	—
Szigethy L.	+	+	+
Vargha Gy.	+	—	+

[>*106*] Schiller: *Der Taucher* [*Wer wagt es, Rittersmann oder Knapp…*]

[>*107*] Schiller *Die Bürgschaft* [*Zu Dionys, dem Tirannen, schlich..*]
Erstdruck: *Musen-Almanach für das Jahr 1799*. Hg.: Schiller. Cotta, Tübingen 1798
geschr.: 1797, 27. August-30. August (nach Hyginus „Fabulae" – Buch v. Goethe am 26. geliehen erhalten)

[>*108*]-: Hölderlin:
Bothe, Henning: *„Ein Zeichen sind wir, deutungslos". Die Rezeption Hölderlins von ihren Anfängen bis zu Stefan George*. Stuttgart 1992 (Metzler), Hannover, Univ. Diss. 1991. GER(W)47604.B749
Kocuiszky Éva *Hölderlin. Költészet a sötét nap fényénél*. Horror Metaphysicae. Századvég, 1994

[>*108*] Hölderlin, Johann Christian Friedrich: *Abendphantasie* [*Vor seiner Hütte ruhig im Schatten sitzt…*]
kézirat: egyetlen levél két lapján: *Abendphantasie* és *Morgenphantasie* (> *Des Morgens*); Hölderlin a *Der Main* c. ódával együtt a három költeményt személyesen adja át Johann Leinhard Hadermann szerkesztőnek; megj.: *Brittischer Damenkalender und Taschenbuch für das Jahr chtzehnhundert*, Frankfurt /M., 1800, 94. lap (a DLB. ezt a szöveget közli); az antológiákban közvetlenül a *Des Morgens* előtt, hagyományos alkaioszi strófatördeléssel

[>*109*] An die Parzen [*Nur einen Sommer gönnt, ihr Gewaltigen!…*]
Erstveröffentlichung: C.L. Neuffer (Hg.): *Taschenbuch für Frauenzimmer von Bildung auf das Jahr 1799*. Stuttgart, S.166
FZB.117: A kötetben a költő tévesen: JOSEF WEINHEBER. – Alighanem utóbbinak *Adel und Untergang* (1934) kötetében (WA.37) közreadott, 10 különféle stílusú, versformájú és világképű variáció-sorozata előtt álló eredeti szövegű és című Hölderlin-versből készült a fordítás:
– An die Parzen[29]
– Transfiguration in eine kleinesapphische Strophe
– Auflösung in einen daktylischen Rhythmus
– Inhaltsmßige Variation; es spricht der in das Diesseits gerichtete Mensch
– Es spricht der Tote, der Mensch des Jenseits
– Reinkarnation in der Zeit
– Verarbeitung einzelner Phrasen in selbständigen Gebilden1. Notturno 2. Scherzo 3. Rondo. Für Frau Elisabeth-Kallina
– Gestaltung eines neuen Gedichtes (hymnisch) aus der Wort-Urmasse
– Transfiguration in eine asklepiadeisch-glykoneische (vierte asklepiadeische) Strophe

JOHANNES R. BECHER:
An die Parzen[30]
Variation nach Hölderlin

Nur einen Sommer gönnt mir noch, nur einen,
Daß ich wie früher durch die Wälder streife
Und, laubumhangen, einer herbstlich=reinen
Vollendung meines Lieds entgegenreife –

Wenn, efeudichtumrankt, mit all den Meinen
Vereint im Traum, das Letzte ich versrhweige
Und neige mich und koste bis zur Neige
Den bitteren Trank, dem Tod mich zu vereinen –

Dann preist mich glücklich, und ihr mögt verzeihn,
Daß ich ersparte mir des Alterns Pein
Und habe euch zugleich die Pein erspart,

[29] WSW.II.35-42
[30] BGG.574

Daß ihr am Krankenbett euch um mich schart
– die Szene wäre euch und mir mißlungen –:

Ich hab ein Lied dem Leben abgerungen,
Und das genügt wohl für *ein* Menschen=Sein.

[>*110*] Hölderlin: [*Das Angenehme dieser Welt…*]

[>111] Hölderlin: Des Morgens [*Vom Taue glänzt der Rasen; beweglicher…*]

[>112] Hölderlin: Am Abend [*Geh unter, schöne Sonne, sie achteten…*]

[>*113*] Hölderlin: *Hälfte des Lebens*: [*Mit gelben Birnen hänget…*] Erstveröffentlichung: *Taschenbuch für das Jahr 1805. Der Liebe und Freundschaft gewidmet*. Friedrich Wilmans Frankfurt/M. 1804, S.85

[>114] Hölderlin: Menschenbeifall [*Ist nicht heilig mein Herz, schöneren Lebens voll…*]

[>115] Kleist, Heinrich von: Amphitryon [*Mein Herr und mein Gemahl! Vergönne mir…*]

[>*116*] Uhland: *Der Sommerfaden* [*Da fliegt, als wir im Felde gehen…*]
Lit.-Auswahl: GSW.II.670; részletes mutatók: GSW.II.671-758

[>*117*] Uhland: *Heimkehr* / *Die Fahrt zur Geliebten* [*O brich nicht, Steg, du zitterst sehr…*]
KGL.158: nach U.: *Gedichte*. Hg.: E. Schmidt, J. Harmann. Bd. 1, S. 184

[>*118*] Grillparzer: *An eine matte Herbstfliege* [*Wanken dir die matten Füße?…*]: (1813); [1819]

[>119] Grillparzer: Kuß [*Auf die Hände küßt die Achtung…*]
[>120] Müller, Wilhelm: Die Griechen an die Freunde ihres Altertums [*Sie haben viel geschrieben, gesungen und gesagt…*]

[>121] Droste-Hülshoff, Anette Freiin von: Das Spiegelbild [*Schaust du mich an aus dem Kristall…*]

[>122] Droste-Hülshoff: Die Lerche [*Hörst du der Nacht gespornten Wächter nicht?…*]

[>*123*] Droste-Hülshoff: *Im Grase.* [*Süße Ruh, süßer Taumel im Gras…*] Erstdruck in: *Kölnische Zeitung* Nr. 329, 24.11.1844

[>*124*] Droste-Hülshoff: [*Wo ist die Hand so zart, daß ohne irren…*] / Vorspruch zu ›Die Judenbuche‹
Sz.L. könyvtára: 005070065 sz. tétel: „Címold. ceruzás bej.: Szabó Lőrinc. Címlapverzón ceruzás bej.: „Hol a finom kéz, hogy szálazza szét / A korlátolt agy kurta tévelyét, / És az erős kéz, amely nem remeg, / Mikor a nyomunkra ver követ?" Címlapnál gépiratban fordítás lehúzva."
v.ö.: Sz.L. *Ö.B.* Osiris, 2002, II, 951

[>*125*]- Heine
Heine: HHK.: Doppelseiten; links erste publizierte Fassung; rechts (1/1): Ausgabe letzter Hand: 5. Aufl. 1844
HDB.: Barát Ármin fordításai: 1920.VI.27.-1921.V./VIII. között keletkeztek.

Babits Heine-fordításait nem a *Buch der Lieder* sorendjében közli az 1981-es kötet:
182 [120]
183 [121]
186 [122]
191 [113]
191 [114]

[>125] Heine, Heinrich: [*Anfangs wollt ich fast verzagen…*]

[>126] Heine: Die Bergstimme [*Ein Reiter durch das Bergthal zieht…*]

[>127] Heine: Belsatzar / Belsazar / Belsazer / Belzazer [*Die Mitternacht zog näher schon…*]
Laufhütte, Hartmut: ‚De deutsche Kunstballade. Grundlegung einer Gattungsgeschichte.' Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg, 1979
267-275: über: Heine ‚Belsatzar'

[>128] Heine: [*Im wunderschönen Monat Mai…*]
1. vsz.: Pákozdy Ferenc: FH.43.; FHH.63

[>129] Heine: [*Aus meinen Tränen sprießen…*]

[>130] Heine: [*O schwöre nicht und küsse nur…*]

[>*131*] Heine: [*Sie saßen und tranken am Teetisch…*]: *Tragödien, nebst einem lyrischen Intermezzo, Von H. Heine*, Bln. 1823, S. 111-112
[>132] Heine: [*Mein Wagen rollet langsam…*]

[>133] Heine: [*Der Herbstwind rüttelt die Bäume…*]

[>134] Heine: [*Ich weiß nicht, was soll es bedeuten…*] / Loreley / Lore-Ley / Die Lorelei / Die Loreley / *Lorelei*[31]
Sage Echo:
Sage Felsen: **1612**: Freher „*Originum Palatinarum Pars Secunda. Marquardo Frehero Consiliario Archi-Palatino Auctore*", in Heidelberg ersch.; Caput XVIII: '*Alia Rheni decora. Vinum Rhenanum. Mons Lurlaberg [...]*': Annalen d. Franken **858** zitiert: '*Mons Lurlaberg*'; (Dichter) Marner '*Cantilenis Teutonicis*' (ungefähr aus der Zeit Friedrichs II.), 38.

[31] fortzusetzen nach 'Litge/Lorelei2.'!

Vers: '*[...] ungeheuere Schätze der Unterwelt seien im Lurleberg verborgen. Dorther stamme auch eine gewisse Fruchtbarkeit des Rheingrundes*' […] '*ein unvergleichlich wunderbar tönendes Echo mit diesem Namen (Lurley) – man glaubte einst, dort wohnten panartige Wesen, Waldgeister und Nymphen*';
„Lurlaberg" oder „Lurleiberg"
Karl Hessel '*Die Echtheit der Loreleisage*' in: '*Zeitschrift für den deutschen Unterricht*', Bd. 19, Heft 8, Leipzig 1905 (Lauerlei = '*einen Fels, wo man lauert*')

Sage Phantasie:

Brentano: **1862**: Dr. Böhmer (Freund v. Brentano): '*Daß er die Lorelei auf keine andere Grundlage als den Namen Lurlei erfunden habe, hat mir C. Brentano gesagt*.'

Heine Erstausgabe: '*Loreley von H. Heine*'

andere Texte Eichendorff: *Lorelei* (ford.: Áprily Lajos: SEK.399)

Fachlit.:

Heine, Heinrich: '*Historisch-kritische Gesamtausgabe der Werke*' hrsg. von Manfred Windfuhr, Bd. I/2: '*Buch der Lieder, Apparat*' bearb. von Pierre Grappin, Hamburg 1975, S. 877-887.

Heine: *Ich weiß nicht, was soll es bedeuten…* (HBL.115-6) *Der Gesellschafter oder Blätter für Geist und Herz*, Hg.: F.W. Gubitz, Bln., 26. 3. 1824, S.242-243

Dsida Jenő	DJÖ.558-9; http://www.mek.iif.hu/porta/szint/human/szepirod/magyar/dsida/dsida.06
Endrődi S.	HKE.50-1.
	HDE.95-6.
Komjáthy J.	KJ.425.
Rába Gy.	RN.146.
	NKA.497-8.
Rácz Olivér	ROC.182.
SzL.	ÖB.II.66-7.; HVV.38-9.; HHV2.36-7.
	HVP.I.51.
Szász Károly	Gy.138-9.
	SzK.281.
Vargha Gy. /(Szász B.?)	HKÖ.5-6.

[>135] Heine: [*Die Nacht ist feucht und stürmisch…*]

[*>136*] Heine [*Als' ich auf der Reise zufällig…*] németül: FH.77.; nagybátyja, Salamon Heine családjáról (Kis Pötty: Therese); Amalie H.-t földbirtokos veszi el 1821-ben

[>137] Heine: [*Was will die einsame Träne?…*]

[>138] Heine: [*Das ist ein schlechtes Wetter…*]

[>139] Heine: Prolog / [*Schwarze Röcke, seidne Strümpfe…*]
Heine: a *Harzreise*-versek eredetileg megj.: 1824

[>140] Heine: Bergidylle I [*Auf dem Berge steht die Hütte…*]
Idill a hegyekben II. (SzL.) 1 vsz.: FHH.136

[>141] Heine: Bergidylle 2 [*Tannenbaum, mit grünen Fingern…*]

[>142] Heine: Bergidylle 3 [*Still versteckt der Mond draußen…*]

[*>143*] Heine Neuer Frühling **42 [***Verdroßnen Sinn im kalten Herzen hegend…***]**
Szabó Lőrinc pontatlanul idézi a német címet; a HVR.89 viszont helyesen

[>143a] Heine: XLII. [*Ennuyé, morose, le cœur refroidi…*] Heine francia nyelvű prózafordítása:

XLII.[32]

Ennuyé, morose, le cśur refroidi, je parcours le monde également froid et chagrin. L'automne touche ŕ son terme. Un brouillard enveloppe comme d'un linceul humide les paysages ŕ demi morts.

Les vents sifflent, fouettant de côté et d'autre les feuilles rouges et jaunes qui tombent des arbres. La foręt gémit, la bruyčre est couverte d'une vapeur fumante. Voici le pire ŕ présent: il pleut.

[>144] Heine: [*Auf diesem Felsen bauen wir…*]
saint-simonisták:a 3.: új vallás: az érzékek felszabadítása

[>145] Heine: [*Graue Nacht liegt auf dem Meere…*]

[>146] Heine: [*Das Fräulein stand am Meere…*]

[*>147*] Heine: *Ein Weib* [*Sie hatten sich beide so herzlich lieb…*]: idézi FHH.392: *Um sieben ward er ins Grab gesetzt, - Sie aber schon um achte, - Trank roten Wein und lachte*. - lábjegyzetben: *Hét órakor tették sírba, s nője nyolckor már vörösbort ivott s nevetett.*

[>147a] Heine: Une femme [*Ils s'aimaient tous deux tendrement…*]
Heine francia nyelvű prózafordítása:

Une femme.[33]

Ils s'aimaient tous deux tendrement; elle était voleuse et lui filou. Lorsqu'il commettait quelque coup de main, elle se jetait sur le lit et riait.

---

32 HHK.II.153
33 HHK.II.153

Le jour se passait en joies et en bombances, la nuit elle reposait sur sa poitrine. Lorsyu'on le mena en prison, elle se mit ŕ la fenętre, et riait.

Il lui écrivit: »Oh! reviens ŕ moi, le soupire aprčs ta présence, je t'appelle du fond du cśur, et je languis.« – Lorsqu'elle reçut la lettre, elle secoua la tęte, et riait.

Vers six heures du matin il fut pendu, ŕ sept heures on le jeta dans la fosse; mais elle, une heure aprčs, buvait du vin rouge et riait.

[>148] Heine: An die Jungen [*Laß dich nicht kirren, laß dich nicht wirren…*]

[>149] Heine: Rückschau [*Ich habe gerochen alle Gerüche…*]

[>150] Heine: Unvollkommenheit [*Nichts ist vollkommen hier auf dieser Welt…*]

[>151] Heine: Salomo [*Verstummt sind Pauken, Posaunen und Zinken…*]
Énekek éneke, 3,7 (*Siehe, um das Bett Salomos her stehen sechzig Starke aus den Starken in Israel.* 3,8: *Sie halten alle Schwerter und sind geschickt zu streiten. Ein jeglicher hat sein Schwert an seiner Hüfte um des Schreckens willen in der Nacht.*) (Luthertext?)

[>*152*] Heine *Enfant perdu*: [*Verlorner Posten in dem Freiheitskriege…*] 1. vsz. (Gáspár Endre): FH. 291.; FHH.378:
Szabadságharcos őrszem, messzi ponton,
Jó harminc évig álltam a sarat,
Nem vártam, hogy a diadalt is osztom,
Tudtam, belőlem ép tag nem marad.

[>153] Heine: [*Mich locken nicht die Himmelsauen…*]

[>154] Heine: Wo? [*Wo wird einst des Wandermüden / Letzte Ruhestätte sein?*]

[>155] Heine: Lotosblume / An Mouche [*Wahrhaftig, wir beide bilden …*]
„Mouche": Elise Krinitz
(Másik *Lotosblume*-vers!)

[>156] Lenau, Nicolaus: An mein Vaterland [*Wie fern, wie fern, mein Vaterland…*]
Lenau: versek sorrendje:
az általánost, nem a Kritikai kiadás (LWB.) sorrendje szerint
An mein Vaterland: Hs. im Brief 1833.III.5. (in Am. geschr.) ersch.: *Dter Musenalmanach für das Jahr 1834*/300 (SZ.L.: LS.-ből ford.; Áprily: LWB.-ből)

[>156] *Atlantica 3.*: SZ.L.: LS.-ből ford.; Áprily: LWB.-ből

LS:
Sechstes Buch, Nachlaß und Nachlese:
Erste Ged.e. *An einen Tyrannen*

[>157] Lenau: Seemorgen [*Der Morgen frisch, die Winde gut…*] 1832.VIII.X. (?) 1. Druck: *Ged.e v. Nicolaus Lenau.* Stgt.–Tübingen 1834
geschr. während /nach der Überfahrt

[>158] Lenau: Die Heideschenke / Die Räuberschenke [*Ich zog durch's weite Ungarland…*] 1827/1830. Erstdruck: *Morgenblatt für gebildete Stände* Nr. 225, Dienstag, den 20. Septembeer 1831, S.897-899 (Zyklustitel: *Heidebilder*) (utolsó Mo.-i tartózkodására (1827.X:) teszik a vers megírását - a *Werbung*gal együtt)
Lenau, Nikolaus: *Werke und Briefe*. Historisch-kritische Gesamtausgabe. Herausgegeben im Auftrag der Internationalen Lenau-Gesellschaft. Bd. 1: Gedichte bis 1834. Hg.: Herbert Zeman – Michael Ritter in Zusammenarbeit mit Wolfgang Neuber und Xavier Vicat. Bd. 2: neuere Gedichte und lyrische Nachlese. Hg.: Antal Mádl. Deuticke – Klett – Cotta, Wien, 1995; Bd. 1, S.386, *Anmerkungen*: entstanden (mit *Werbung*) wohl während Lenaus letzten Ungarn-Aufenthalts, 1827.X. – Übertragung des alten Rákóczi-Liedes (1709/10) stammt (vermutlich) vom Zigeuner Michael Barna. 1809: vom Miltär-Kapellmeister Nikolaus Scholl für ein Pester Regiment vertont. - In Amerika spiete Lenau einmal den Rákóczi-Marsch vor!

[>159] Lenau: Himmelstrauer [*Am Himmelsantlitz wandelt ein Gedanke…*] geschr.: 1827-1831 Erstdruck: *Morgenblatt für geb. Stände, Nr.230, Mo. 1831.IX.26 /920*

[>*160*] *Winternacht* [*Vor Kälte ist die Luft erstarrt…*] / [*Dort heult im tiefen Waldesraum…*]: *geschr.: Heidelberg, 7./11.1.1832 Erstdruck:* Morgenblatt für geb, Stände, Nr. 16, Donnerstag, 1832.I.19. /61 (Heidelbergből 1832. I. 15-én küldte Mayernak)
LWB.I.106: egyedüli eltérés a 37. lapon közölt szöveggel szemben: utolsó sor: *Die frischer immer wehn* vom *Norden!*

[>*161*] Lenau *Der Räuber im Bakony* [*Der Eichenwald im Winde rauscht…*]
1841: Karl BECK '*Janko, der ungarische Roßhirt*' hatására: betíyárköltészete a 40-es években
LWB.691: Lenau: '*Dort sind die Schweinehirten alle Räuber.*'
1842.VIII.5. Lenau: '*Die ärgsten sind in Ungarn die Schweinehirten. Da treiben sie so ruhig ihre Schweine vor sich hin und gehen an dem Reisenden vorüber. Dann wenden sie sich geschwind und werfen ihm ihre Hacke in's Genick, daß er augenblicklich umfällt. […] Auch die Schweine treffen sie so. Wenn man ein's heraus sucht aus der Herde – mitten heraus, mit einem Wurfe fällt es um.*'

[>162] Lenau: Frühling [*Die warme Luft, der Sommerstrahl…*]

[>163] Lenau: Beethovens Büste [*Traurig kehrt' ich eines Abends…*]
Büste: ein Geschenk v. Gustav R. v. Frank (= Dr. Franck) (Schriftsteller); in: Johannisgasse, im Hause Löwenthals; 1840.XII.24. [e.] kapta; Ged. eigenhändig datiert: Spätherbst 1840

[>164] Lenau: An einen Tyrannen [*Tyrann! des Blutes, welches in Schlachten du / Vergossen kalt…*]

[>165] Lenau: Johannes Ziska. Bilder aus dem Hussitenkriege I-IX [*Ruhig ist der Wald bei Trocznow…*]
LWB.:

Neuere Gedichte [1844] - Johannes Ziska
Johannes Ziska
A. Meissner's *Ziska* (1846).

[>166] Mörike, Eduard Friedrich: Abreise [*Fertig schon zur Abfahrt steht der Wagen…*]

[>*167*] Mörike: *Agnes* [*Rosenzeit! wie schnell vorbei…*] MRW.II.384-390: L. HETSCH megzenésítése (énekhang zongorakísérettel) a *Maler Nolten* részleteként

[>168] Mörike: Auf eine Lampe [*Noch unverrückt, o schöne Lampe, schmückest du…*]

[>169] Mörike: Denk es, o Seele [*Ein Tännlein grünet wo…*]

[>170] Mörike: Scherz [*Einen Morgengruß ihr früh zu bringen…*]

[>171] Mörike: Versuchung [*Wenn sie in silberner Schale mit Wein uns würzet die Erdbeern…*]

[>172] Wagner, Richard: Götterdämmerung [*Brünnhilde! Heilige Braut!…*]

[>173] Wagner: Die Walküre [*Der Augen leuchtendes Paar…*]

[>174] Storm, Theodor: Beginn des Endes [*Ein Punkt nur ist es, kaum ein Schmerz…*]

[>175] Storm: Begrabe nur dein Liebstes! [*Begrabe nur dein Liebstes! Dennoch gilt's…*]

[>176] Storm: Der Zweifel [*Der Glaube ist zum Ruhen gut…*]

[>*177*] Storm *Die Stadt*: ersch. in: *Gedichte von Theodor Storm*, Kiel, 1852, S.1-2

[>178] Storm: Es ist ein Flüstern… [*Es ist ein Flüstern in der Nacht…*]

[>179] Storm: Geh nicht hinein [*Im Flügel oben hinterm Korridor…*]

[>180] Storm: Hyacinthen / Hyazinthen [*Fern hallt Musik; doch hier ist stille Nacht…*]

[>181] Storm: In schwerer Krankheit [*Nun schließ auch du die Augen zu…*]

[>182] Storm: Junge Liebe [*Ihr Aug ist blau, nachtbraun ihr lockicht Haar…*]

[>183] Storm: Meeresstrand [*Ans Haff nun fliegt die Möwe…*]

[>184] Storm: O süßes Nichtstun [*O süßes Nichtstun, an der Liebsten Seite…*]

[>185] Storm: Und war es auch ein großer Schmerz

[>186] Keller, Gottfried: Abendlied [*Augen, meine lieben Fensterlein…*]

[>187] Meyer, Conrad Ferdinand: Schwarzschattende Kastanie

C.F. Meyer:

MSW.
(insges. 232 Texte)

I.	Vorsaal	21-51			
II.	Stunde	55-103			
III.	In den Bergen	107-151			
IV.	Reise	155-191			
V.	Liebe	195-226			
VI.	Götter	229-260			
VII.	Frech und fromm	263-326			
VIII.	Genie	329-355			
IX.	Männer	359-394			

[>188] Meyer: Nachtgeräusche [*Melde mir die Nachtgeräusche, Muse…*]

[>189] Meyer: Der schöne Tag [*In kühler Tiefe spiegelt sich…*]

[>190] Meyer: Das tote Kind [*Es hat den Garten sich zum Freund gemacht…*]

[>191] Meyer: Lenzfahrt [*Am Himmel wächst der Sonne Glut…*]

[>192] Meyer: Der verwundete Baum [*Sie haben mit dem Beile dich zerschnitten…*]

[>193] Meyer: Abendrot im Walde [*In den Wald bin ich geflüchtet…*]

[>194] Meyer: Jetzt rede du! [*Du warest mir ein täglich Wanderziel…*]

[>195] Meyer: Im Spätboot [*Aus der Schiffsbank mach ich meinen Pfühl…*]

[*>196*] Meyer *Die alte Brücke*
Alighanem a nyomda kiirthatatlan ördöge játszott a fordításait mindig gondosan ellenőrző költővel. A vers első sora (*Dein Bogen, grauer Zeit entstammt…*) szürke (elszürkült, kifakult) idő[k]ről beszél. Az *Új Idők*ben 1942-ben a gyönyörű *ködös mult* szerepel (a vízpárára nyitva asszociációs lehetőséget – és nem *villanó sugár* [metafora!] a híd); de az ÖB48.-tól következetesen *közös mult* áll a szöveg[közlések]ben.

[>197] Meyer: Die Felswand [*Feindselig, wildzerrissen steigt die Felswand…*]

[>198] Meyer: Nach einem Niederländer [*Der Meister malt ein kleines zartes Bild…*]

[*>199*] Meyer *Der Gesang des Meeres* [*Wolken, meine Kinder, wandern gehen / Wollt ihr?…*]
Erstdruck (der definitiven Fsg.): C.F.M. *Gedichte*. Vierte vermehrte Auflage. Haessel, Lzg. 1891 (Über Entstehungsgesch.: RGI.IV.399)

[>200] Meyer: Nicola Pesce [*Ein halbes Jährchen hab ich nun geschwommen…*]

[>201] Meyer: Möwenflug [*Möwen sah um einen Felsen kreisen…*]

[>202] Meyer: Das begrabene Herz [*Mich denkt es eines alten Traums…*]

[>203] Meyer: Der Blutstropfen [*Zur Zeit der Lese war's im Winzerhaus…*]

[>204] Meyer: Stapfen [*In jungen Jahren war's. Ich brachte dich…*]

[>205] Meyer: Einer Toten [*Wie fühl ich heute deine Macht…*]

[>206] Meyer: Michelangelo und seine Statuen [*Du öffnest, Sklave, deinen Mund…*]

[>207] Meyer: Il Pensieroso [*In einem Winkel seiner Werkstatt las…*]

gyorsírásos fogalmazvány: Ms 4675/231; dátuma: »47 okt 22«

[>208] Meyer: In der Sistina / Michel Angelo [*In der Sistine dämmerhohem Raum…*]

[>209] Meyer: Chor der Toten [*Wir Toten, wir Toten sind größere Heere…*]

[>210] Meyer: Das Weib des Admirals [*Auf mondenhellem Lager wälzt ein Weib…*]

[>211] Meyer: Huttens letzte Tage LXVI. Das Kreuz [*Heut ist der erste leidenvolle Tag…*]

[*>212a*] Nietzsche, Friedrich Wilhelm: Das andere Tanzlied / Um Mitternacht [*O Mensch! Gib Acht!…*]
NIETZSCHE-Gedichte nach NGS.
- *An den Mistral* in: Zur „Fröhlichen Wissenschaft" b) Lieder des Prinzen Vogelfrei. 1882-1884
- *Das trunkne Lied* in: Gedichte aus den Werken und Aufzeichnungen der Jahre 1882-1888
- *Der Herbst* in: Gedichte aus den Jahren 1869-1877
- *Der neue Columbus* in: Gedichte aus den Werken und Aufzeichnungen der Jahre 1882-1888
- *Die Sonne sinkt* in: Dionysos-Dithiramben. 1884-1888
- *Ecce homo* in: Zur „Fröhlichen Wissenschaft" a) „Scherz, List und Rache" Vorspiel in deutschen Reimen. 1881-1882
- *Mitleid hin und her* in: Gedichte aus den Werken und Aufzeichnungen der Jahre 1882-1888
- *Nach neuen Meeren* in: Zur „Fröhlichen Wissenschaft" b) Lieder des Prinzen Vogelfrei. 1882-1884
- *Sils-Maria* in: Zur „Fröhlichen Wissenschaft" b) Lieder des Prinzen Vogelfrei. 1882-1884
- *Sternen-Moral* in: Zur „Fröhlichen Wissenschaft" a) „Scherz, List und Rache" Vorspiel in deutschen Reimen. 1881-1882
- *Venedig* in: Gedichte aus den Werken und Aufzeichnungen der Jahre 1882-1888

Ged.e nach NVH.
Versek a *Vidám tudomány*-ból - 1881-1886:
21. *Ecce Homo* / Sz.L.
22. *Csillag-erkölcs* /Sz.L.
28. *Új tengerekre* /Sz.L.
29. *Sils-Maria* /Lator L.
Versek és töredékek – 1882-1886:
50. *Az új Columbus* / Sz.L.
64-66: *Az ősz* / Sz.L.

68-69: *Elhagyatva* / Képes G.
Dionüszosz-ditirambusok – 1888
71: *Az ittas ének* / Keresztury D.
93-95:*Leáldozik a nap* / Hajnal G.
Versek és töredékek 1888-ból
111: *Velence* / Sz.L.

[>212b] Nietzsche: Das Nachtwandler-Lied / Das trunkne Lied [*O Mensch! Gieb Acht!...*]

A „vers" az „*Also sprach Zarathsutra*" szövegének része; először a „*Das trunkene Lied*" fejezetben fordul elő: soronként, majd ugyanitt összerakva. Ebben a „táncdal"-ban állnak a sorok előttt a számok - (3/4-ben? 4/4-ben?) tucatig elszámolva. – Ezt a változatot fordítja: Szabó L., Megismétlődik a vers - mostmár a „tánclépéseket" nem számolva a … fejezetben. Innen kiemelve idézik az antológiák a kezdősort téve címnek. – Ezt fordítja:

O Mensch! Gib acht!

O Mensch! Gib acht!
Was spricht, die tiefe Mitternacht?
„Ich schlief, ich schlief -,
Aus tiefem Traum bin ich erwacht: -
Die Welt ist tief,
Und tiefer als der Tag gedacht.
Tief ist ihr Weh -,
Lust - tiefer noch als Herzeleid:
Weh spricht: Vergeh!
Doch alle Lust will Ewigkeit -,
- Will tiefe, tiefe Ewigkeit!"

A vers sorai a *Negyedik és egyben utolsó rész, Az alvajáró dala* (*A mámoros dal*) c. fejezet 3-11. szakaszainak végén megismétlődnek; egyben a 11 sor a 12. részben.
Josef Weinheber „*O Mensch, gib acht*" c. verseskötete (ein »*erbaulisches Kalenderbuch für Stadt- und Landleut*«) **1937**-ben jelent meg Münchenben

[>*213*] Nietzsche: *Der Herbst* / Im deutschen November [*Dies ist der Herbst: der – bricht dir noch das Herz!...*]: 2 vsz.ot idéz: WT.48 - cím nélkül, mintha az *Új tengerekre* (sic!) folytatása / része volna

[>214] Nietzsche: Der neue Columbus / Yorick-Columbus [*Freundin! – sprach Columbus – traue / keinem Genuesen mehr!...*]

[>215] Nietzsche: Die Sonne sinkt [*Nicht lange durstest du noch…*]

[>*216*] Nietzsche: *Ecce homo* [*Ja! Ich weiß, woher ich stamme!...*]: Peter Gast[i] = Heinrich KÖZELITZ [# 1854 †1918]; 1875 óta személyes ismeretségben Nietzschével
RGI.V.19-20: *An der Brücke* c|mmel a teljes fejezet (próza & vers)
Erstdruck: *Das Magazin für Litteratur*. Hg.: R. Steiner und O.E. Hartleben. Bln. 1894
Friedrich Nietzsche *Ecce homo / Wie man wird, wie man ist*. NMC. 6. Abt. III. Bd. Bln. 1969

[>*217*] Nietzsche *Mitleid hin und her*: „*1. Vereinsamt*" idézi németül: Halász Előd: *A mában élni a jövőért* 1942. In: *NT.390* () vers balra zárva, egybe: strófa nélkül
[>217] Nietzsche: Mitleid hin und her 2. Antwort [*Daß Gott erbarm'!...*] : NT.392
„*2. Antwort*": dt. zitiert NT.391 & 2 első sor (*Das Gott erb. ...!*)
a jegyzetekben Képes Géza ford.át adja - itt strófatagolás-jelöléssel!
Vereinsamt (1844): ersch. in: *Das Magazin für Litteratur*, 63. Jahrgang, Hg.: Otto Neumann-Hofer, Bln. 1894, NR. 45, 10.11.1894, Sp.1431
Tatár Sándor jegyzete (H.1996/7.964-965):
A két részből álló verset csonkán - VEREINSAMT (esetleg ABSCHIED) címmel - közli nemcsak számos antológia, de több Nietzsche-kiadás is. (Ismeretes, milyen önkényes-prekoncepciózus módon jártak el Nietzsche hagyatékának gondozói a filozófus-költő műveinek kiadásakor - sajnos messzire ható következményekkel.) Nem csoda, hogy az 1989-ben megjelent (érdemben az egyetlen) magyar Nietzsche-verseskötet is csak az első rész (ABSCHIED) átültetését adja közre: nem tudni, ismerte-e a fordító, Képes Géza, a második részt. Tekintettel azonban arra, hogy a filológiai hűség általános követelményén túl ez esetben a Nietzsche (szabad) szelleméhez való hűség is előírja a vers eredeti textusának visszaállítását (azaz mindkét rész tolmácsolását), kiegészítettem a csonkán cirkuláló szöveget a BÚCSÚ szövegét közrefogó idézőjelekkel, valamint az ANTWORT című második rész fordításával. (Szövegforrás: F. N.: SÄMTLICHE WERKE. [KSA= Kritische Studienausgabe in 15 Bänden. Hrsg.: Giorgio Colli u. Mazzino Montinari. – Berlin - New York, Walter de Gruyter, München, Deutscher Taschenbuch Verlag, 1980. 11. köt. 329- 330. o.) (A fordító jegyzete)

Stiftung Weimarer Klassik – Herzogin Anna Amalia Bibliothek (Hg.): *Weimarer Nietzsche-Bibliographie in 5 Bänden*. J.B. Metzler, 2001

[>218] Nietzsche: Nach neuen Meeren [*Dorthin – w i l l ich; und ich traue…*]

[>219] Nietzsche: Sils-Maria [*Hier saß ich, wartend, wartend, – doch auf Nichts…*]

[>*220*] Nietzsche *Sternen-Moral* / *Sternenmoral* [*Vorausbestimmt zur Sternenbahn…*]
JG. *Csillagtörvény*: ford.: 1906

[>*221*] Nietsche: Ecce homo / Warum ich so klug bin 7 [An der Brücke stand…] (NGW.1179): nincs versszak-tagolás! (egyben a szöveg!)

[*221*] NIETZSCHE:
Ecce homo. Wie man wird, wie man ist

Warum ich so klug bin 7[34]

– Ich sage noch ein Wort für die ausgesuchtesten Ohren: was i c h eigentlich von der Musik will. Dass sie heiter und tief ist, wie ein

[34] NMC.6.III.288-289

Nachmittag im Oktober. Dass sie eigen, ausgelassen, zärtlich, ein kleines süsses Weib von Niedertracht und Anmuth ist … Ich werde nie zulassen, dass ein Deutscher wissen könne, was Musik ist. Was man deutsche Musiker nennt, die grössten voran, sind Ausländer, Slaven, Croaten, Italiäner, Niederländer – oder Juden; im andren Falle Deutsche der starken Rasse, ausgestorbene Deutsche, wie Heinrich Schütz, Bach und Händel. Ich selbst bin immer noch Pole genug, um gegen Chopin den Rest der Musik hinzugeben: ich nehme, aus drei Gründen, Wagner's Siegfried-Idyll aus, vielleicht auch Liszt, der die vornehmen Orchester-Accente vor allen Musikern voraus hat; zuletzt noch Alles, was jenseits der Alpen gewachsen ist – diesseits … Ich würde Rossini nicht zu missen wissen, noch weniger meinen Süden in der Musik, die Musik meines Venediger maëstro Pietro Gasti. Und wenn ich jenseits der Alpen sage, sage ich eigentlich nur Venedig. Wenn ich ein andres Wort für Musik suche, so finde ich immer nur das Wort Venedig. Ich weiss keinen Unterschied zwischen Thränen und Musik zu machen, ich weiss das Glück, den Süden nicht ohne Schauder von Furchtsamkeit zu denken.

[*221*] NIETZSCHE:
Ecce homo – Warum ich so klug bin **7**[35]

- Ich sage noch ein Wort für die ausgesuchtesten Ohren: was *ich* eigentlich von der Musik will. Dass sie heiter und tief ist, wie ein Nachmittag im Oktober. Dass sie eigen, ausgelassen, zärtlich, ein kleines süsses Weib von Niedertracht und Anmuth ist … Ich werde nie zulassen, dass ein Deutscher wissen *könne*, was Musik ist. Was man deutsche Musiker nennt, die grössten voran, sind *Ausländer,* Slaven, Croaten, Italiäner, Niederländer – oder Juden; im andren Falle Deutsche der starken Rasse, *ausgestorbene* Deutsche, wie Heinrich Schütz, Bach und Händel. Ich selbst bin immer noch Pole genug, um gegen Chopin den Rest der Musik hinzugeben: ich nehme, aus drei Gründen, Wagner's Siegfried-Idyll aus, vielleicht auch Liszt, der die vornehmen Orchester-Accente vor allen Musikern voraus hat; zuletzt noch Alles, was jenseits der Alpen gewachsen ist – *diesseits* … Ich würde Rossini nicht zu missen wissen, noch weniger *meinen* Süden in der Musik, die Musik meines Venediger maestro Pietro Gasti. Und wenn ich jenseits der Alpen sage, sage ich eigentlich nur Venedig. Wenn ich ein andres Wort für Musik suche, so finde ich immer nur das Wort Venedig. Ich weiss keinen Unterschied zwischen Thränen und Musik zu machen, ich weiss das Glück, den *Süden* nicht ohne Schauder von Furchtsamkeit zu denken.

[HORVÁTH GÉZA]:
7[36]

És még valami a legkifinomultabb fülek számára: mit is várok *én* a muzsikától. Legyen derűs és mélységes, mint egy októberi délután. Legyen kényeskedő, pajkos, gyöngéd, galád, bájos, édes asszonyka… Soha nem ismerem el, hogy egy német *tudhatja*, mi a zene. Az úgynevezett német zenészek – élükön a legnagyobbakkal – *külföldiek*, szlávok, horvátok, olaszok, hollandiak – vagy zsidók; vagy pedig az erős, *kipusztult* német fajtából valók, mint Heinrich Schütz, Bach és Händel. Én még mindig elég lengyelnek érzem magam ahhoz, hogy Chopinért odaadjak minden egyéb muzsikát: Wagner Siegfried-idilljével három okból kivételt teszek, és talán Liszttel is, aki a zenészek között a legelőkelőbben beszéli a zenekar nyelvét; s végezetül kivételt teszek mindazzal, ami az Alpokon túl – azaz *innen* – született… Rossinit nem tudnám nélkülözni, még kevésbé azt, ami *nekem* a zene délvidékét jelenti, velencei maestróm, Pietro Gast muzsikáját. Mert amikor azt mondom, az Alpokon túl, Velencére gondolok. Ha más szóval kellene kifejeznem a zenét, egyedül Velencével tudnám helyettesíteni. A zene elválaszthatatlan a könnyektől, s a boldogság és a *Dél* elképzelhetetlen számomra a félénkség borzongása nélkül.

[VARRÓ ISTVÁN]:
Miért vagyok olyan okos 7.[37]

Még egy szót a legkiválasztottabb füleknek: mit is akarok csak voltaképpen a zenétől. Hogy oly vidám és mély legyen, mint az októberi délután. Hogy sajátos, csapongó, kedves, kis édes nő legyen; aljas és bájos… Abba soha bele nem egyezem, hogy egy német tudhatná, mi a zene. Akiket német zenésznek mondanak, a legnagyobbak legelől, külföldiek, szlávok, horvátok, olaszok, hollandiak – vagy zsidók; egyebekben, az erős fajta németjei, kihalt németek, mint Heinrich Schütz, Bach és Händel. Magam pedig vagyok még mindig annyira lengyel, hogy Chopin fejében odaadjam a többi zenét, kiveszem, három okból, Wagner Siegfried-idilljét, továbbá egyik-másik munkáját Lisztnek, akit kiemel az összes zenészek közül nehány előkelő zenekar-akcentusa; végül még mindazt, ami az Alpokon túl nőtt – innen [301] Rossinit nem tudnám nélkülözni, mégkevésbé az én zenebéli dél-emet, az én veneziai maëstrom, Pietro Gasti* zenéjét. És ha azta mondom, túl az Alpokon, voltakép vsak Veneziát mondok. Ha más szót keresek a zenére, mind – ujbol vsak a Venezia szót lelem. Nem tudok különbséget tenni könnyek és zene közt, – a boldogságot, a Delet nem tudom elgondolni a félelem borzongása nélkül.

[>*222*] LILIENCRON: *Auf einem Bahnhofe*:
megjelent: „*Der Heidegänger und andere Gedichte*", 1890

[>223] Liliencron: Aus der Kinderzeit [*In alten Briefen saß ich heut vergraben…*]

[>224] Liliencron: Der Blitzzug [*Quer durch Europa von Westen nach Osten…*]

[>225] Liliencron: Die neue Eisenbahn [*Der Schädel ruft: „Ich bin Ambassadeur"…*]

[>226] Liliencron: Für und Für [*Im ersten matten Dämmern thront…*]

[>227] Liliencron: Gestorbene Liebe [*In nackter Wüste ruht ein Löwenpaar…*]

[>228] Liliencron: In einer großen Stadt [*Es treibt vorüber mir im Meer der Stadt…*]

[>*229*] Liliencron: *Märztag* [*Wolkenschatten fliehen über Felder…*]: aus: '*Bunte Beute*' **1903**

[>230] Liliencron: Säntis [*Hundertmal ans Fenster tret ich…*]

[>*231*] Liliencron: *Schöne Junitage*: aus „*Neue Gedichte*", **1892**

---

35 EH.66
36 EHH.46-47
37 Friedrich Nietzsche *Ecce homo [Mint lesz az ember azzá ami]. Művészet és művészek. Modernség*. Ford.: Varró István. Nietzsche válogatott munkái. Világirodalmi Könyvkiadó-Vállalat Bp. 52-53
* Peter Gast (Heinrich Kisselitz) [*1854]

[>232] Dehmel, Richard: Begegnung [*Ich sah dich schon…*]

[>233] Dehmel: Bergpsalm [*Der Sturm hat seine Schlangen losgelassen…*]

[>234] Dehmel: Die ganze Welt [*Wo hängt der größte Bilderbogen?…*]

[>235] Dehmel: Drohende Aussicht [*Der Himmel kreist, dir schwankt das Land…*]

[>236] Dehmel: Drückende Luft [*Der Himmel dunkelte noch immer…*]
Kosztolányi: *Tikkadt lég*: Ny.1919.I.624

[>237] Dehmel: Furchtbar schlimm [*Vater, Vater, der Weihnachtsmann!…*]

[>238] Dehmel: Predigt ans Großstadtvolk [*Ja, die Großstadt macht klein…*]

[>239] Hartleben, Otto Erich: [*Denkst du daran, wie du zum erstenmal…*]

[>240] Huch, Ricarda: [*Da wo der frühen Falter gelbes Lodern…*]

[*>240*] Ricarda Huch: Sz.L. a *Liebesgedichte* (Insel-Bücherei Bd. 22) kötetében (könyvkód: -1086894462; polc-azonosító: 005070103) bejegyzései: *Da wo der frühen Falter gelbes Lodern* (58), *Musik bewegt mich, daß ich dein gedenke* (60) ceruzás bejegyzései. Nincs jelölve a kt.-leltárban: *Uralter Worte kundig kommt die Nacht* (61), *Wie eine Königs Hand Berührtes adelt* (51)

[>241] Huch: [*Musik bewegt mich, daß ich dein gedenke…*]

[>242] Huch: [*Uralter Worte kundig kommt die Nacht…*]

[>243] Huch: [*Wie eines Königs Hand Berührtes adelt…*]

[>244] Dauthendey, Max: Die Amseln haben Sonne getrunken

[>245] George, Stefan: [*Mein garten bedarf nicht luft und nicht wärme…*]

[>246] George: Jahrestag [*O schwester nimm den krug aus grauem thon…*]

[>247] George: Der tag des hirten [*Die herden trabten aus den winterlagern…*]

[>248] George: Flurgottes trauer [*So werden jene mädchen die mit kränzen…*]

[>249] George: Zwiegespräch im schilfe [*Warum nach dem mittagserwachen wo schönste…*]

[>250] George: Der herr der insel [*Die fischer überliefern dass im süden…*]

[>251] George: Die lieblinge des volkes / Der ringer [*Sein arm – erstaunen und bewundrung – rastet…*]

[>252] George: Die lieblinge des volkes / Der saitenspieler [*Wie er das krause haupt mit weissem ringe…*]

[>253] George: [*Im unglücklichen tone dessen von…*]

[*>254*] George *Komm in den totgesagten park…*: in: *Nach der Lese*: ersch. in *Blätter für die Kunst*, 2. Folge, 5. Bd., Februar 1895, S.130

[*254*] GEORGE:
Das Jahr der Seele[38]

ANNA MARIA OTTILIE
DER TRÖSTENDEN BESCHIRMERIN
AUF MANCHEM MEINER PFADE

MDCCCXCVII

VORREDE DER ZWEITEN AUSGABE

Auch einige die sich dem sinn des verfassers genähert haben meiten es helfe zum tieferen verständnis wenn sie im Jahr der Seele bestimmte personen und örter ausfindig machten • möge man doch (wie ohne widerrede bei darstellenden werken) auch bei einer dichtung vermeiden sich unweise an das menschliche oder landschaftliche urbild zu kehren: es hat durch die kunst solche umformung erfahren dass es dem schöpfer selber unbedeutend wurde und ein wissendarum für jeden andren eher versirrt als löst. Namen gelten nur da wo sie als huldigung oder gabe verewigen sollen und selten sind sosehr wie in diesem buch ich und du die selbe seele.

NACH DER LESE • WALLER IM SCHNEE • SIEG DES SOMMERS

A kötetben a költő leánytestvérének szóló ajánlás után a *Nach der lese* / *Szüret után* ciklus versei: [Komm in den totgesagten park und schau…]; [Wir schreiten auf und ab im reichen flitter…]; [Nun säume nicht die gaben zu erhaschen…]

A *Sieg des sommers*-ből: [Gemahnt dich noch das schöne bildnis dessen…]

[>255] George: [*Wir schreiten auf und ab im reichen flitter…*]
[>256] George: [*Nun säume nicht die gaben zu erhaschen…*]
[>257] George: [*Gemahnt dich noch das schöne bildnis dessen…*]

---

[38] GW.I.117-167

Erstdruck. *Blätter für die Kunst*. F. 3 Bd. 4 (August 1896)

[>*258*] George: *Es lacht in dem steigendem Jahr…*: Erstdruck: *Blätter für die Kusnt*. F. 3 Bd. 1 (Januar 1896)

[>259] George: [*Der hügel wo wir wandeln liegt im schatten…*]

[>260] George: Der Teppich [*Hier schlingen menschen mit gewächsen tieren…*]

[>261] George: Herzensdame [*In enger gasse winkelreichem düster…*]

[>262] George: Die maske [*Hell wogt der saal vom spiel der seidnen puppen…*]

[>263] George: Rom-Fahrer [*Freut euch dass nie euch fremdes land geworden…*]

[>264] George: Juli-schwermut [*Blumen des sommers duftet ihr noch so reich…*]

[>265] George: Feld vor Rom [*Von höhen maassen wir die abendgegend…*]

[>266] George: Südliche bucht [*An grünen klippen laden selige gärten…*]

[>267] George: Morgenschuer [*Lässt solch ein Schmerz sich nieten…*]

[>268] George: Das zeitgedicht [*Ihr meiner zeit genossen kanntet schon…*]

[>269] George: Goethe-tag [*Wir brachen mit dem zarten frührot auf…*]

[>*270*] George: *Nietzsche* [*Schwergelbe wolken ziehen überm hügel…*]: ebda, 5. Folge 1900/1901, S.5-6 (gezeichnet mit den Initialen S. G.)

[>271] George: Leo XIII. [*Heut da sich schranzen auf den thronen brüsten…*]

[>272] George: Der widerchrist [*Dort kommt er vom berge • dort steht er im hain!…*]

[>273] George: [*Betrübt als führten sie zum totenanger…*]

[>274] George: [*Da waren trümmer nicht noch scherben…*]

[>275] George: Landschaft I [*Des jahres wilde glorie durchläuft…*]

[>276] George: Landschaft II [*Lebt dir noch einmal • Liebe • der oktober…*]

[>277] George: Litanei [*Tief ist die trauer die mich umdüstert…*]

[>278] George: [*Ich bin der Eine und bin Beide…*]

[>279] George: [*Aus purpurgluten sprach des himmels zorn…*]

[>280] George: [*Die ihr die wilden dunklen zeiten nennt…*]

[>281] George: [*Ihr baut verbrechende an maass und grenze…*]

[>282] George: [*Einer stand auf der scharf wie blitz und stahl…*]

[>283] George: [*Bangt nicht vor rissen brüchen wunden schrammen…*]

[>284] George: Goethes lezte Nacht in Italien [*Welch ein schimmer traf mich vom südlichen meer?…*]

[>285] George: Der Krieg [*Wie das getier der wälder das bisher…*]

[>286] George: Der dichter in zeiten der wirren [*Der Dichter heisst im stillern gang der zeit…*]

[>287] George: [*Wenn einst dies geschlecht sich gereinigt von schande…*]

[>*288*]-[>*295*] Morgenstern *Galgenlieder*: egy … baráti társaság játékából alakultak; a gyűjtemény a szerző életében megjelent kevés kötet egyike (1905-1914 között 13 kiadás!); egyes darabokhoz a szerző kommentárt fűzött. (elő-dada?) (polgárpukkasztás)

[>288] Morgenstern, Christian: Das aesthetische Wiesel / Das ästhetische Wiesel [*Ein Wiesel / saß auf einem Kiesel…*]

[>289] Morgenstern: Das Auge der Maus [*Das rote Auge einer Maus…*]

[>290] Morgenstern: Das Hemmed [*Kennst du das einsame Hemmed?…*]

[>291] Morgenstern: Das Nasobem [*Auf seinen Nasen schreitet…*]

[>292] Morgenstern: Der Lattenzaun [*Es war einmal ein Lattenzaun…*]

[>293] Morgenstern: Der Schaukelstuhl auf der verlassenen Terrasse [*Ich bin ein einsamer Schaukelstuhl…*]

[>294] Morgenstern: Erster Schnee [*Aus silbergrauen Gründen tritt…*]

[>295] Morgenstern: Fisches Nachtgesang

[>296] Morgenstern: Geiß und Schleiche [*Die Schleiche singt ihr Nachtgebet…*]

V.4719/252/13: a Lipták Gábor-hagyatékból: levél része (Balatonfüred, 1952.X.28.):

„Kedves Bénim!

[…] Gábor mutatta a leveledet s benne a Morgenstern-verseket. Igen hangulatos, nem csodálom, hogy nem hagyott békén. S még furcsább, hogy idejövetelem előestéjén, otthon, én is egy ilyen Morgenstern=bolondériával búcsúztam Klára lányomtól és egy barátnőjétől […] sőt le is forditottam! (A „Léckerités" c. remekmű volt.)

[…] (felhíván figyelmedet az 5. sorra, melyben az „elalszik" ravaszul így fejeztetik ki, hogy „nem bolond virrasztani": der raffinierte Übersetzer tat's um des Reimes willen!)"

A „Das ästhetische Wiesel" német szövege alaltt: „Szótár" (8 szó); mellette: „Fisches Nachtgesang"

[*Der Fjord mit seinen Inseln liegt / wie eine Kreidezeichnung da…*] az *Ein Sommer* (1895/1905) függelékének első darabja;
és az itt közölt, az *Und aber ründet sich ein Kranz* kötet [1902] záródarabja

[>297] Schaukal, Richard von: [*Und soll dich Glockenton geleiten…*]

[*>298*] Scholz, Ernst Wilhelm von: Brunnen-Inschrift [*Ich bin der Erde kühles Blut…*]

WILHELM VON SCHOLZ / BAKÓCZI KÁROLY:

Kútfelírás

I.[39]

„Minden kérdéstek lelke hő szomjúság.
Választ ne várjatok, de várjatok
az élet forrásából hűs italt."

[>299] Scholz: Erinnerungen [*Ein stilles Zimmer. Bilder an der Wand…*]

[>300] Scholz: Stützerbach [*Mit dem Abend senkte sich mein Weg…*]

gyorsírásos fogalmazványa: Ms 4675/235

[*>301*] H.v. Hofmannsthal: *Ballade des äußeren Lebens*: ersch. in *Blätter für die Kunst*, 3. Folge, 1. Bd., Jan. 1896, S.12
Hofmannsthal neve: ÖB48.213: '*Hofmannstahl*'

[>302] Hofmannsthal: Der Schiffskoch, ein Gefangener, singt:

[>303] Hofmannsthal: Erlebnis [*Mit silbergrauem Dufte war das Tal…*]

[>304] Hofmannsthal: Vorfrühling [*Es läuft der Frühlingswind…*]

[>305] Hofmannsthal: Vor Tag [*Nun liegt und zuckt am fahlen Himmelsrand…*]

[>306] Rilke, Rainer Maria: Das Karussell [*Mit einem Dach und seinem Schatten dreht…*]

[>307] Rilke: Der Balkon [*Von der Enge, oben, des Balkones…*]

[*>308*] Rilke *Der Panther* [*Sein Blick ist vom Vorübergehn der Stäbe…*]: ersch. in.: *Deutsche Arbeit*, 2. Jahrgang, Mchn. und Prag 1902-1903, H. 12, S.985

---

[39] BNK.223.

[>*309*] Rilke *Liebes-Lied* [*Wie soll ich meine Seele halten, daß / sie nicht an deine rührt?…*]: (Neue Gedichte, 1907)

[>310] Rilke: Orpheus. Euridike. Hermes [*Das war der Seelen wunderliches Bergwerk…*]

[>311] Rilke: Spätherbst in Venedig [NUN treibt die Stadt schon nicht mehr wie ein Köder…]

[>312] Däubler, Theodor: Die Buche [*Die Buche sagt: Mein Walten bleibt das Laub…*]

[>313] Däubler: Winter [*Geduldig ist der Wald…*]

[>*314*]- Hesse
Hesse: *Stufen. Gedichte 1895-1941; ausgewählt von Hermann Hesse*. (HE)
Hesse: HE.239: Vater spricht beim Ausflug *Über allen Gipfeln…*

'*Die Gedichte von Hermann Hesse*' Fretz & Wasmuth Verlag AG, Zürich, 1942
HHG.328-329: '*Gewissen*' (= '*Ahnungen*') 1919/1928
HHG.224: '*Alpenpass*' (im Inhaltsverzeichnis: -'paß) 1911/1918
HHG.335-336: '*Bei der Toilette*' (3 Strophen!) 1919/1928
HHG.327: '*Steppenwolf*' (ohne '*Der*'!)
HHG.425-426: '*Nachwort des Verf.*' = Änderungen gutgeheißen!
(im Band fehlen: '*Morgen nach…*' & '*Vergebens hab' ich…*')
(Hach!: 293: '*Schnee*' [8 Verse]: *Wenn der Schnee auf Wald und Garten fällt, / Ist es nur ein leichtes Ruhedach, […]*' Heym?)
H. Hesse: HGS.791: *Leb wohl, Frau Welt* / April 1944

[>314a] Hesse, Hermann: Gewissen [*Manchmal tut mir leid, daß ich dies Leben…*]

[>314] Hesse: Ahnungen [*Manchmal tut mir leid, daß ich dies Leben…*]

[>315] Hesse: Alpenpaß [*Durch viele Täler wandernd kam ich her…*]

[>316] Hesse: Bei der Toilette [*So viele Jahre lebt' ich fern der Welt…*]

[>317] Hesse: Morgen nach dem Maskenball [*Gewissermaßen hattest du ja recht…*]

[>318] Hesse: Der Steppenwolf [*Ich Steppenwolf trabe und trabe…*]

[>319] Hesse: Vergebens hab ich alle Cognack getrunken

[>320] Claudius, Hermann: Lied vom Leben […]

[>321] Claudius: Stubenlegende

[>322] Carossa, Hans: Der alte Brunnen [*Lösch aus dein Licht und schlaf! Das immer wache…*]

[>323] Carossa: Heimliche Landschaft [*Reich verstreute Tempeltrümmer…*]

[>324] Wildgans, Anton: Tiefer Blick [*Oh, du kannst einsam sein, daß Gott erbarm'…*]

[>325] Wildgans: Österreichisches Lied [*Wo sich der ewige Schnee…*]

[>326] Klemm, Wilhelm: Schlacht an der Marne [*Langsam beginnen die Steine sich zu bewegen und zu reden…*]

[>327] Kneip, Jakob: Winternacht […]

[>*328*]-: St. Zweig kötetei:
Silberne Saiten. Gedichte v. S.Z. Bln. und Lzg. Schuster & Loeffler 1901
Die frühen Kränze. Lzg. Insel Verlag 1917
Die gesamelten Gedichte. Lzg. Insel 1924
Ausgewählte Gedichte. Lzg. Insel 1931 (= Insel Bücherei 422)
Silberne Saiten. Gedichte und Nachdichtungen. Hgg. & eingel.: Richard Friedenthal. FaM. S. Fischer V. 1966

[>328] Zweig, Stefan: Hymnus an die Reise [*Schienen, die blauen Adern aus Eisen …*]

[>*329*] E. Stadler: *Fahrt über die Kölner Rheinbrücke bei Nacht* [*Der Schnellzug tastet sich und stößt die Dunkelheit entlang…*]: Erstdruck: *Die Aktion 3.* Nr. 17 (23.4.1913)
[>330] Schickele, René: Grossstadtvolk [*Nein, hier sollt Ihr bleiben!…*]
dialogicitás: Dehmel!

[>330] Schickele, René: Grossstadtvolk [*Nein, hier sollt Ihr bleiben!…*]

[>*331*] Steffen: [*In die Büsche und die Bäume…*]: im Zyklus *Wach auf, du Todesschläfer*, 1941
(SAW.: Einl.: Manfred Krüger: *Dichtung als Weg zur Einweihung. Leitmotive im Werk Albert Steffens*, S. 5-26)

[>332] Benn, Gottfried: Der junge Hebbel [*Ihr schnitzt und bildet: den gelenken Meißel…*]

[>*333*] Benn: *Mann und Frau gehn durch die Krebsbaracke* [*Hier diese Reihe sind zerfressene Schöße…*] [Die Bücherei Maiandros 4/5, 1913]

[A morgue-témához ld.: „Adyt a »halál-probléma” mindig nagyon izgatta. Első párizsi levelében írja, hogy a »morgue«-ban (hullaházban) volt. Ugyanitt említi meg, hogy a következő napon »a temetőket fogja járni«.”[40]
R.M. Rilke: *Szonett* (1906.VII.); G. Benn: *Mann und Frau…*; G. Heym: *Morgue* in *Umbra vitae*, 1912 & K. Pinthus (Hg.): *Menschheitsdämmerung*]
Úgy tűnik, a kézirat három – helyenként nehezen elkülöníthető – kézírásos (első) szövegesülési fázison keresztül jött létre. E három szövegkeletkezési fázis rekonstrukciós kísérlete:

Férj és feleség átmegy a rák-barakon (Gottfried Benn)[41]
1. fázis

A férj:
2 Ez a sor itt szétrágott ölek, és
ez a másik ~~xxx~~ málló mellek. Így bűzlik
4 így mellett. A nővér óránkint cserél.
Gyere s vesd föl nyugodtan a takarót.
6 Látod: ez a csomó zsír és rothadó nedv
egykor egy férfi boldogsága volt
8 s úgy is hívták, hogy mámor és haza. –
Jöjj, ~~nézz~~ nézd ezt a heget a mellen. Érzed
10 a ~~rózsakoszorút~~ a puha csomók rózsakoszorúját?
Tapints rá nyugodta[*n*]. A hús puha s nem érez. –
12 E nőnek szinte harminc teste vérzik.
Emberben ennyi vért? Soha!
14 Ennek előbb még
gyereket vágtak ki rákos hasából. –
16 Altatják őket. Éj-nap. – Az ujaknak
azt mondják: ez a gyógyálom. – Vasárnap,
18 vizitkor, kissé ébrebbek lehetnek.
Táplálék már alig kell. A hátuk
20 sebes. Látod, a legyek ~~xxxx~~. A nővér
megmossa őket. Ahogy padokat mosnak.
22 Itt már a föld ring az ágyak körül.
~~xxx~~ sárrá terül. Illan a hő.
24 A nedv csörgedezni kezd. Hív a föld. –

Férj és nő átmegy a rák-barakon (Gottfried Benn)
2. fázis

A férj:
Ez a sor itt szétrágott ölek, és
ez a másik mind málló mell. Így
bűzlik így mellett. A nővér óránkint cserél.
Jöjj, emeld nyugodtan a takarót.
Látod: ez a csomó zsír és rothadó nedv
egykor nagy volt egy férfinak
s úgy is hívták, hogy mámor és haza. –
Jöjj, nézd ezt a heget a mellen. Érzed
a puha csomók rózsakoszorúját?
Csak tapints rá. A hús puha s nem érez. –
E nőnek szinte harminc teste vérzik.
Emberben ennyi vért? Soha!
Ennek előbb még
gyereket vágtak ki rákos hasából. –
Altatják őket. Éj-nap. – Az ujaknak
azt mondják: ez a gyógyálom. – Vasárnap,
vizitkor, kissé enyhébb az adag.
Táplálék már alig-alig fogy. A hátuk
sebes. Látod a legyeket. A nővér
megmossa őket. Ahogy padokat mosnak.
Itt már a sír ring minden ágy körül.
A hús sárrá terül. A hő elillan.
A nedv is csörged.[42] Hív a föld. –

Férj és feleség átmegy a rák-barakon (Gottfried Benn)
3. fázis

A férj:
2 Ez a sor itt szétrágott ölek, és
ez a sor oszló mell. Így bűzlik így
4 mellett. A nővér óránkint cserél.
Jöjj, emeld nyugodtan a takarót.
6 Látod: ez a csomó zsír és rothadó nedv
egykor nagy volt egy férfinak
8 s úgy is hívták, hogy mámor és haza. –
Jöjj, nézd ezt a heget a mellen. Érzed
10 a puha csomók rózsakoszorúját?
Tapints csak rá. A hús puha s nem érez. –
12 E nőnek szinte harminc teste vérzik.
Emberben ennyi vért? Soha!
14 Ennek előbb még
gyereket vágtak ki rákos hasából. –
16 Altatják őket. Éj-nap. – Az ujaknak
azt mondják: ez a gyógyálom. – Vasárnap,
18 vizitkor, kissé enyhébb az adag.
Táplálék? Nem, már alig fogy. A hátuk
20 sebes. Látod, a legyeket. A nővér
néha lemos. Ahogy a padokat mosnak.[43]
22 Itt már a sír ring minden ágy körül.
A hús sárrá terül. A hő tünik.
24 Nedvek csörgedeznek szét. Hív a föld. –
=
X 30 Sz.L.

A 9. és 10. sorban egyértelműen azonnal javít; viszont az első szövegváltozat végig javítatlan marad: 1. sor (*A férj*), 2., 6., 8., 12-17. sor

[>334] Heym, Georg: *Das Fieberspital* I. [*Die bleiche Leinwand in den vielen Betten…*] geschr. 12. 1910
G. Heym: *Der ewige Tag*, Rowohlt, Lzg., 1911:
Die Dämonen der Stadt
Robespierre
Ophelia
Die Professoren
Das Fieberspital

[>*335*] Georg Heym: *Der Affe*: geschr.: 1. 1911; I. [*Er zittert oben hoch auf dem Kamel…*]

---

[40] Ady E.: *A csontbarlang*. Szabadság, 1900. szept. 13. In: Ady Endre össze prózai művei. I. 1897-1901. Összeáll.: Földessy Gyula. Szerk.: Koczkás Sándor. Akadémiai, Bp., 1955,226
[41] Ms 4657/30
[42] sic!
[43] sic!

a II. részt nem fordítja:

II
Er hält der Schläfer und der Wagen Wacht
Und hockt auf einem Stein an der Chaussee.
Tief in ihm klopft das Rätsel, und die Nacht
Des Eingekerkerten, das dunkle Weh.

Es kratzt in ihm nach einer kleinen Pforte,
Er sieht sich um voll Angst und starrt herauf
Zum Kreis der Sterne, die dem dunklen Orte
Schwach leuchten, in der dumpfen Stunden Lauf.

Das dunkle Volk der flatternden Plejaden
Huscht wie ein Fledermäuse-Schwarm dahin.
Der Wagen zieht auf seinen dunklen Pfaden
Stumm fort und ohne Last seit Urbeginn.

Es staunt das Tier. Da kommt mit gelbem Hut
Der Mond gerannt und stolpert durch den Grund.
Da duckt es sich, und matt verrollt sein Blut
Gebunden wieder in den Adern rund.

[>336] G. Heym: *Die Dämonen der Städte* [*Sie wandern durch die Nacht der Städte hin…*] geschr.: 12.1910 [Die Aktion, 1. Jahrgang, Bln., 1911, Nr. 2, Sp. 50-51]

[>337] Georg Heym: *Die Professoren* [*Zu vieren sitzen sie am grünen Tische…*] geschr.: 11. 1910

[>338] Heym: *Ophelia* [*Im Haar ein Nest von jungen Wasserratten…*] entstanden: 11.1910; Erstdruck. G.H. *Der ewige Tag*. Rowohlt, Lzg. 1911 [Pan 1, 1910/1911]

[>339a] Heym: Robespierre (Erste durchgeführte Fassung) [*Er meckert vor sich hin wie eine Ziege…*] [Pan, 1, 1910/1911]

[>339] Heym: Robespierre [*Er meckert vor sich hin. Die Augen starren…*] geschr.: 6. 1910

[>340a] Trakl, Georg: Im Winter (1. Fassung) [*Wenn der Schnee ans Fenster fällt…*]

[>340] Trakl: Ein Winterabend (2. Fassung) [*Wenn der Schnee ans Fenster fällt…*]

[>341] Trakl: Verklärter Herbst [*Gewaltig endet so das Jahr…*]

[>*342*] Werfel, Franz: An den Leser [*Mein einziger Wunsch ist, dir, o Mensch verwandt zu sein!…*]
WWG.110-111: '*An den Leser*'
Franz Werfel *Gedichte*. 1953 („Im Auftrag von Alma Mahleer-Werfel…") nach Privatdruck, Los Angeles: *Gedichte aus den Jahren 1908-1945*. - beim Durchsehen der Korrekturen: Werfel bei *Dirigent* (S.141) gestorben

[>343] Werfel: Ich habe eine gute Tat getan [*Herz frohlocke!…*]
Werfel: '*Der Weltfreund. Ged.e v. F. Werfel.*' Kurt Wolff Verl. Lzg., 2. aufl. o.J. (itt is: Wanderer-versek mint q. én-versek)
WWG.105-107: '*Ich habe eine gute Tat getan*'

[>344] Becher, Johannes R.: Die Lichter [*Ihr sagt: Die Lichter brennen…*]
Becher, Johannes R.: *A hazatérő*. Szerk.: Gábor Andor – Kardos László. Bev.: Kardos László. Szépirodalmi, Bp., 1951: Szabó Lőrinc neve nincs az előzéken a fordítók közt feltüntetve!

[>345] Becher: Ecce homo [*Er war ein Mensch, ein Mensch wie du und ich…*]

[>346] Becher: Es nahen andre Zeiten… [*Es nahen andre Zeiten, wiederholen…*]

[>347a] Becher: Zeit der Verbannung [*Zeit der Verbannung! Heimatlose Zeiten!…*]

[>347] Becher: Heimatlose Zeiten [*Zeit der Verbannung! Heimatlose Zeiten!…*]
Johannes R. Becher: *Hazátlan idők*, *Zavaros képekben*: 1933-1945
A fények: 1945-1948

Zeit der Verbannung: Erstdruck: *Internationale Literatur. Deutsche Blätter*. 1945/3; Titel & Beginn: *Zeit fern der Heimat*; 2. Fassung in: *Auswahl* Bd. 1, 1952; Titel: *Heimatlose Zeiten*: Strophen 3-5, 8-12, 14-16, 18-19 fallen weg (hier: Strophen v. *Heimatlose Zeiten*: kursiv)

BECHER:
Zeit der Verbannung[44]

Zeit der Verbannung! Heimatlose Zeiten!
Da wir ersehnten nur die eine Zeit:
Wann nahst du Zeit, um uns heimzugeleiten!
Zeit fern der Heimat! Bittere Ewigkeit!
Wie sich die Jahre in uns heimwärts sehnten.
Zeitlosigkeit, die Zeit zu sein sich sehnt!
Und ein Jahrzehnt glich endlosen Jahrzehnten…
Zeit der Verbannung! Ewiges Jahrzehnt!

[44] BGG.364-369

O Tal der letzten Mühen! Berg der Leiden!
Ein Wandern heimatwärts jahraus, jahrein.
Ein Abschiednehmen, Von=sich=selber=Scheiden,
O wehes Lied: es muß geschieden sein…
Sind wir vielleicht nicht wieder irrgegangen?
Gib, Heimat, daß ich einst dich wiederseh!
Zeitloses, namenloses Heimverlangen.
Des zwanzigsten Jahrhunderts Odyssee…

Der Volksfeind hat uns aus dem Reich verstoßen,
Damit im Nichts sich unsere Spur verlier.
Die Heimat wandert mit den Heimatlosen,
All unsere Wege führten hin zu ihr.
Der Volksfeind hat uns außer Lands getrieben,
Damit er ungestört sein Handwerk treibt.
Ihn tödlich hassen heißt: die Heimat lieben.
Und einverleibt für immer: Deutschland bleibt.

Für alle Zeiten bleibt ihr unvergessen,
Euch grüßt der Dichter, freie Deutschlandschar!
Die Nachwelt wird sich stets entsinnen dessen,
Daß Deutschland auch ein „Freies Deutschland" war.
Ihr nahmt auf euch der Bürden allerschwerste,
Als sich der Deutsche von den Deutschen schied.
Dir, Deutschlandschar, gebührt der Platz, der erste,
In jedem neuen, freien Deutschland=Lied.

Ihr, die ihr habt dem Unheil widerstanden,
Als es im Wehn der Fahnen und im Glanz
Der Fackeln und der leuchtenden Girlanden
Fanfarenschmetternd rief zum Totentanz,
Sie, die in all den Lagern und den Hallen
Der Folterkeller, als noch Sieg Heil schrie
Der Henkersknecht, sind vor der Zeit gefallen –
Wir waren Künder – Helden: waren *sie*!...

Nun winkst du wieder aus dem Zeitverwehen
Im Abendlicht, du ferne Granzstation,
Und eine Glocke schwingt: Auf Wiedersehen!
Schwingt fort in mir, der Heimat Glockenton –
Und war der Himmel wolkenhaft bezogen,
Entschwand daraus der Sonne letztes Licht,
Erblüht im Traum, am hohen Himmelsbogen,
Der Heimat himmlisches Vergißmeinnicht.

Dein Wort, o Deutschland, gab mir seinen Segen
Und wurde, heimatfern, der Heimat Wort.
Ein kleiner Ort, am Bodensee gelegen,
Ward meiner Träume heiliger Wallfahrtsort.
Dort kehrten meine Heimatträume ein,
Um sich an all dem Guten zu erlaben,
In Mutters Handschrift stand: „Gedenke mein!"
Auf einer jeden der Erinnerungsgaben.

Erwachsner ging ich nochmals in die Lehre
Und setzte mich als Schüler auf die Bank.
Lern neu das Gute und begreif das Schwere!
Und sage jedem Genius Lob und Dank,
Der dir den Weg der Wahrheit hat gewiesen!
Wie reich begnadet bist du! Welch Geleit
Von hohen Genien, und, beschirmt von diesen,
Wird auch zur Heimat: heimatlose Zeit.

Dir, Heimat, galt all unser Tun und Trachten.
Du spieltest in uns wie ein Märchenspiel,
Und nächtlich war es oft, daß sich entfachten
Die Höhenfeuer auf dem Hohentwiel.
Und durch das Dunkel blickend in die Zeiten,
Sah ich den Krieg in einer nahen Frist.
Die Zeit der Heimkehr gilt es zu erstreiten!
Erkenn, daß deine Zeit gekommen ist!

Vier Galgen sind vereint in einem Zeichen
Und geben diesem Zeichen einen Sinn,
Vier Galgen, die mit ihren Armen reichen
Nach jeder Richtung, deuten darauf hin:
Ein Schandmal ist im Deutschen Reich erstanden,
Treibt mitten in das Herz uns seinen Pfahl,
Das Hakenkreuz erstand in deutschen Landen

Als Schandmal und vierfaches Galgenmal.

Und Galgen, Galgen standen an den Wegen,
Und aus dem braunen Schlamm wuchs Stamm an Stamm.
… Man muß die Axt an diese Wurzel legen! …
Armstreckend steht ihr wie ein Galgen stramm ..
Ein neues Deutschlandlied hab ich gesungen
In meines Volkes schwerster Sterbensnot,
Um Deutschlands Seele haben wir gerungen
Mit unseres Herzens letztem Aufgebot.

Alltäglich wandte ich mich an die Meinen
Und habe an die nahe Zeit gemahnt,
Oh, meine Heimat, ich muß dich beweinen,
Denn in mir ist die Zeit vorausgeahnt.
Beim Erntedankfest, mitten in dem Reigen,
Erschien der Krieg und las die Botschaft vor –
„Freut euch des Kriegs" – er bringt euch bald zum Schweigen,
Und auf Fanfaren folgt ein Totenchor …

Als uns der Geist der Schwermut übermannte,
Und dunkel schwang der Heimat Glockenton,
War es ein heiliger Verbannter: Dante,
Er, seiner Heimat unverlorener Sohn,
Der führte uns durch des Jahrhunderts Schluchten,
Und zeigte uns in unserer Gegenwart
Die Hölle der Verruchten und Verfluchten –
Er führte uns auf unserer Höllenfahrt.

Ich sah sie: die zum ewigen Nichts Verdammten,
Sah sie: vom eigenen Höllenbrand versengt,
Sah: die im eigenen blutigen Schlamm Verschlammten,
Sah: all die Nichtigkeit ins Nichts gesprengt –
Und eine Ehre schien es – welche Ehre! –,
Verbannt zu sein aus diesem Höllenreich!
Da traf den Höllenspuk der grauen Heere
Im Osten schon der erste Todesstreich.

Ein Feuersturm. Als mir die Heimat brannte,
Da brannte Haß sich unverlöschbar ein.
Euch, die ich als die Schuldigen erkannte,
Wird diese Schuld niemals vergeben sein.
Wenn einst das Brandgewölke längst verrauchte,
Bleibt diese Schuld für alle Zeit bestehn,
Und bleibt der Haß! Und bleibt der glutdurchhauchte
Gesang und seines Atems feurig Wehn –

Wie es vorzeiten hieß: daß Rächerinnen
Verfolgten den Verbrecher, um die Schmach
Zu tilgen, und er konnte nicht entrinnen –
So folgt, ihr Strophen, jedem Volksfeind nach!
Mag er geschickt sich tarnen oder fliehen,
Kein Reueschluchzen und kein Gotterbarm
Wird ihn dem Haß und dem Gericht entziehen,
Bis ihn aufnimmt der eigene Galgenarm …

Ein jedes Wort geschah in Deutschlands Namen.
In Deutschlands Namen rief ich Deutschland an:
„Hier stehe ich, ich kann nicht anders, Amen!"
Und dieses Wort sie mussten lassen stahn…
Zeit der Verbannung! Deine Zucht und Strenge
Hat mich gesegnet mehr denn heimgesucht.
In einem Aufbruch strahlender Gesänge
Hast du verwandelt mich, Jahrzehnt der Zucht!

Jedweder, der uns jemals beigestanden,
Sei hier bedankt! und noch nicht Danks genug!
Ein jeder, bei dem Unterkunft wir fanden,
Zieht mit in unserem heimatlichen Zug.
Wir aber danken euch nicht nur im stillen,
Der beste Dank wird dadurch dargebracht,
Daß unsere Sehnsucht und daß unser Willen
Erlöst vom Traum sich, und wird Macht! wird Macht!

Ruhm euch und Dank, ihr Helden von Iliaden,
Wie sie erstritt noch kein Gesrhlerht zuvor!
Euch danken wir es, gure Kameraden,
Daß unsere Spur sich nicht im Nichts verlor.
Wenn wir dereinst die Grenze überschreiten,

Dann mag es sein, daß mancher Mann erfährt:
Er ist im Land geblieben, schon vor Zeiten
War er für alle Zeiten heimgekehrt.

Zeit der Verbannung! War, um heimzukehren,
So tief wie nie, uns diese Zeit gesandt,
Und waren wir beladen mit dem Schweren
Und wurden über ein Jahrzehnt verbannt,
Auf daß ein neues Reich in uns erstehe,
Das gegen jedes Unheil sei gefeit,
Und Friede, Friede sei und Recht geschehe!
Zeit, fern der Heimat! Hohe Heimkehr=Zeit!

[>348] Becher: In wirren Bildern [*Wer bin ich, da die Welt sich umgestaltet…*]

[>349] Becher: Vom unsichtbaren Tun [*Das unscheinbare Tun…*]
Becher: *Vom unsichtbaren Tun* a SzL. által fordított szöveg (vagy elnézte [valaki] a címet); BGG.679-680: *Vom unscheinbaren Tun*.

[>350] Britting, Georg: Im Tiroler Wirtshaus [*Als erster kommt der Hahn…*]

[>351] Weinheber, Josef: Durch Bauernland [*Ein Streifen Mais, ein Streifen Klee…*]

[>352] Weinheber: Einsame Zwiesprach [*Kannst du zürnen, wenn ich dich frage…*]
eredeti cím: *Der Göttlichen* (WSW.112-113)
Weinheber: *Einsame Zwiesprach > Gottsucher*

[>353] Weinheber: Jahraus – Jahrein [*Dieweil der Mond und Mod entglitt…*]
megjelent az *O Mensch, gib acht* [1937] kötet *November* c. ciklusában: 12 hónapra osztva; élen egy hónap-vers; nov.: *J. - j.*

[>354a] Weinheber: "Der" Kaktus [*Grauer Ziegelschutt mit Scherb und Stein…*]
Eredeti szöveg a *Lyrik* című gépírásos gyűjteményből; a mottó alatt a dátum: 19.XI.30.; az itt közölt változat az *Arbeiter-Zeitung*ban közölt szöveg alapján.

[>354] Weinheber: Kaktus [*Grauer Ziegelschutt mit Scherb und Stein…*]

Weinheber: *„Der" Kaktus*: WSW.I.587: *„Abdruck nach Arbeiter-Zeitung*" 1932.I.13.

[>355] Weinheber: Kalendarium [*Es schneit und schneit den Jänner lang…*]
a *Von beiden Ufern* c. kötetből

[>356] Weinheber: Novelle in Briefen [*Geliebter, aus dem Sarge meiner Ehe…*]
korábbi címváltozatok: *Briefe an einen Unbekannten*; *Verbrannte Briefe*; *Eine Novelle in Sizilianen*
megjelent a *Vereinsamtes Herz* c. kötetben (46. l.)

[>357] Weinheber: Pro domo [*Ich will nicht die Menschheit beglücken…*]: 1926
WSW.I.541: Nur der Hinweis: *Adel und Untergang*; I.570: [*Ich will nicht…*]; II.97-98: *Pro domo* [*Ich will nicht die Menschheit beglücken…*] in *Adel und Untergang*, Zyklus *Wort und Welt* [1934]
WSW.II.563: megj.: Anfang:
Mir ist nicht leid um den Menschen
Ich will nicht die Idee, ›aus‹ nicht die ›Dinge
[Körper‹ Dinge.
Der Weg ist gut ohne Ziele!
Und Gefühl allein ist Dreck!]
Ich will ›keine‹ nicht die… (Maschinenschrift)

[>358] Bergengruen, Werner: Stimmen des Abends []

[>359] Bergengruen: Totenspruch auf einen Vogel [*O winziges Geschick! O Feder, die ich fand…*]

[>360] Henz, Rudolf: Baum im Hof
Rieger, E. (Hg.): *Anthologie österreichischer Lyrik*. 1931,127-129 (HENZ: *Baum im Hof*. in: *Anthologie österreichischer Lyrik*. Hg.: Erwin Rieger. Darmstädter Verlag, 1931,127-129)

[*>361*]-: Kuba: *Gedicht vom Menschen*: ciklusok:
1. O Menschheit, hilf! (9-)
2. Ich komm von weit (51-)
3. Gibst du mir, geb ich dir (75-)
4. Schwer ist's, zu wachsen (99-)
5. Das Lächeln Lenins (127-)
6. »Eh«, wird Stalin sagen (161-)
7. Macht Frieden! (179-)

SZABÓ LŐRINC:
Megjegyzés[45]

Kurt Bartel keletnémet költőnek – akit népszerüen csak KUBÁ-nak neveznek – ez a nagy költeménye kb. 180 oldalt foglal el. Hét nagy részből áll, a hét nagy rész egyenkint sok – 15-20 – kisebb részre

[45] az Ms 4666/52 sz. kézirat 2. lapján (írógéppel)

tagozódik.

A mü egészének ismerete nélkül egyes célzások és részletek aligha érthetőek.

Az egész költemény egyetlen apokaliptikus látomás. Epikát és lírát keverő áradata multkritikát történelmi ábrázolást, mithikusan messze időket és háborus leirásokat vádakkal, vezeklésekkel és a a* jövő vágyával együtt görget.

Ritmusa: prózavers-ritmus, szabálytalan, élesen kiütköző, rövid sorokkal, pisztolylövésszerüen kicsapó szavakkal. Az u.n. expresszionizmus ütemezése ez, a lázadó, aktvista expresszionizmusé, de van benne valami a goethei dithyrambusok szabad ritmizálásából is. Rimei ritkák, többnyire élesek, sokszor bujtatottak. A stilus: végsőkig izgatott, kemény, szónoki-hétköznapi, sőt drasztikus, brutális. Ritmikai és stiláris sajátságai a német nyelv természetéből következnek, magyar nyelven csak általában közelithetőek meg. Az egész mü nincs közel a Magyarországon ma uralkodó szocialista realizmus hangneméhez és technikájához.

[>361] Kuba (Kurt Barthel): Gedicht vom Menschen: Gibst du mir, geb ich dir [*Das Schweißtuch rötet sich…*]

[>362] Kuba: Gedicht vom Menschen: Schwer ist's, zu wachsen [*Tief sich vor Allah / der arme Fellache neigt…*]

[>363] Kuba: Gedicht vom Menschen: "Eh", wird Stalin sagen [*Hitler am Berghof…*]

[>362] Német népdal: An eine freudenreiche Statt

[>363] Német népdal: [*Nur eine kann mir Freude geben…*]

[>364] Német népdal: Aus dem Hohelied in Minneliedern 1. [*Nun tu mir auf, meine Taube…*]

[>367] Anonym: [*Es grüsset Euch viel tausendmal…*]
Egy Janské Lázné / Johannisbad-ban (Óriáshegység) feladott képeslapon (»Szabó Klárika I. gimn. úrleánynak, Balaton-Aliga, „Őzike" villa«): a kétsoros német felirat alatt a magyar fordítás.
Rübezahl az Óriáshegység mondabeli alakja, aki
későbbi költés: nem szerepel:
Johann Karl August Musäus [*1735 †1787] öt legendából álló gyűjteményében (újabb kiadása: *Legenden von Rübezahl mit 43 Bildern nach den Ludwig Richterschen Originalholzschnitten im Erstdruck*. Erstes Buch der Kleinodien der Weltliteratur. Hg.: Georg Dietrich. 2. Aufl. Georg W. Dietrich, München, o.J.) nem szerepel.
Musäus: *Volksmärchen der Deutschen*: 3. Legende: „*Wißt ihr nun, wer unser Schuldherr ist? Der Herr vom Berge, Rübezahl genannt!*"
Rübezahl: Ferdinand Freiligrath: *Aus dem Schlesischen Gebirge* (Gedicht, geschr.: St. Goar, 1844, 3.)
Des Weiteren in: Fontane: *Cécile*
Freytag: *Die Ahnen*
Gotthelf: *Uli der Pächter*
Gutzkow: *Die Ritter vom Geiste*
Klabund: *Bracke*
Weerth: *Leben und Taten des berühmten Ritters Schnapphahnski*

[>368] Ismeretlen német költő a XV-XVI. századból: [*Ich weiß ein Maidhen, gar hübsch und fein…*]

Ambraser Liederhandbuch [1582]:

LIX.

1. Ich weis ein frewlein hübsch und fein,
wolt Gott ich solt heint bey jr sein,
solt freundlich mit jr schertzen.
In zucht und ehr, nicht mehr ich beger,
denn ich sie lieb von hertzen.

2. Ir mündlein rot, jhr brüstlein schneeweis,
jhr leib gezieret mit gantzem fleis,
nichts ist an jhr vergessen.
Ihr adelich gemüt, macht das ich wüt
unnd kan jr nicht vergessen.

3. O edler schatz, du mein höchster hort,
tröst mich mit einem freundlichen wort,
so wird mein hertz erquicket.
Thust du das nit, fürwar sag ich,
mein hertz in jammer erstickt.

4. Tröst mich, tröst mich, du mein edler schatz,
gib mir zuletzt einen freundlichen schmatz,
obs schon nicht allen gefelt,
Denck du an mich, wie ich an dich,
mein hertz hat sich zu dir gesellet.

XCIX.

1. Ich weis mir ein megdlein hübsch und fein,
es hat ein rotes mündelein,
damit gibt sie mir so guts wort,
die ich mein tag nie hab gehort.
Dz ich allein nit bey dir kan seyn,
das bringt mir pein im hertzen mein.

2. Sie hat zwey äuglein die sind klar,
darzu ein gelb geflochten haar,
darzu zwey wänglein die sind rot,
die bringen mich offt in grosse not.
Das ich dieselbige nicht rühren mag,
weder tag noch nacht, bringet mir klag.

3. Sie hat zwey ärmelein die sind blanck,
sie machen mir offt mein hertz so kranck,
wenn ich an sie gedencken thu,
so hat mein hertz weder rast noch ruh.
All mein sinn steht gantz dahin,
das ich allein möcht bey jr sein.

4. Sie ist mein einiger augentrost,
sie hat mich offt aus sorgen erlöst,
ich hoff dasselbig wacker megdelein,

Ich weiß mir'n Mädchen hübsch und fein

Ich weiß mir'n Mädchen hübsch und fein,
hüt du dich!
Es kann wohl falsch und freundlich sein,
hüt du dich!
Vertrau ihr nicht, sie narret dich!

Sie hat zwei Äuglein, die sind braun,
hüt du dich!
Sie werd'n dich überzwerch anschaun,
hüt du dich!
Vertrau ihr nicht, sie narret dich!

Sie hat ein licht goldfarbenes Haar,
hüt du dich!
Und was sie red't, das ist nicht wahr,
hüt du dich!
Vertrau ihr nicht, sie narret dich!

Sie gibt dir'n Kränzlein fein gemacht,
hüt du dich!
Für einen Narr'n wirst du geacht,
hüt du dich!
Vetrau ihr nicht, sie narret dich!

* *sic!*

sol uber ein jar mein eigen sein;
Erst wolt ich treiben das freudenspiel,
nach meinem willen wie mirs gefiel.

5. So befehle ich sie dem lieben Gott,
dasselbige wacker megdlein rot,
der behüte sie vor allem leid,
hilff uns zusammen mit grosser freud;
Sey dir feins lieb zu ehren gemacht,
in eyl erdacht, zu guter nacht.

Ich weiß mir ein Maidlein, gar hübsch und fein…:
in BDL.56:
Die Kokette
Ich weiß mir ein meidlein hübsch und fein
hüt du dich!
sie kan wol falsch und freundlich sein,
huet du dich!vertraw ir nicht,
sie narret dich!

Hüt du dich!
Feiner Almanach[46] I. B. S. 113.46

Ich weiß mir'n Mädchen hübsch und fein,
Hüt du dich!
Es kann wol falsch und freundlich seyn,
Hüt du dich! Hüt du dich!
Vertrau ihr nicht, sie narret dich.

Sie hat zwei Aeuglein, die sind braun,
Hüt du dich!
Sie werd'n dich überzwerch anschaun,
Hüt du dich! Hüt du dich!
Vertrau ihr nicht, sie narret dich.

Sie hat ein licht goldfarbnes Haar,
Hüt du dich!
Und was sie red't, das ist nicht wahr,
Hüt du dich! Hüt du dich!
Vertrau ihr nicht, sie narret dich.

Sie hat zewei Brüstlein, die sind weiß,
Hüt du dich!
Sie legt s' hervor nach ihrem Ffleiß,
Hüt du dich! Hüt du dich!
Vertrau ihr nicht, sie narret dich.

Sie giebt dir'n Kränzlein fein gemacht,
Hüt du dich!
Für einen Narr'n wirst du geacht,
Hüt du dich! Hüt du dich!
Vertrau ihr nicht, sie narret dich.

a[47]

Ich weiß mir ein meidlein hübsch und fein,
hüt du dich!
sie kan wol falsch und freundlich sein,
hüt du dich, vertraw ir nicht,
sie narret dich!

Sie hat zwei aeuglein, die sind braun,
hüt du dich!
sie sech dich nicht an durch ein zaun,
hüt du dich, vertraw ir nicht,
sie narret dich!

Sie gibt dir ein krenzlein wolgemacht,
hüt du dich!
für einen narren wirstu geacht,
hüt du dich, vertraw ir nicht,
sie narret dich!

[>369] Német népdal: [*Ich schlaf, ich wach, ich geh, ich steh…*]

[>370] Ismeretlen német költő a XVI. századból: [*Wen zwei Herzenliebe…*]

[>371] Ismeretlen: [*Liegst du schon in sanfter Ruh…*]

[>371a] (Arnim – Brentano: Des Knaben Wunderhorn): Ständchen [*Liegst du schon in sanfter Ruh…*]

[>372] Ismeretlen német költő a XV-XVI. századból / Bierbaum, Otto Julius: [*Hab ich lieb, so hab ich not…*]

[>373] Dehmel: Venus perversa

[>*373*] Dehmel: *Venus perversa*: Rába György Babitsról: „*A klasszicizálódás útján: kései versfordítások*" (in: *A szép hűtlenek*.. Akadémiai Bp. 1969,191) a Sz.L.nek a Kortársban (1966/4,603-612) megjelent *Kisnaplójára* hivatkozik: „*Biztosan az ő fordítása: Dehmel: Venus perversa, Charles Bowie két verse és valamelyik Verlaine-költemény…*"; „*Mivel az Erato fordításai általában hűtlenek, nem készültek B. szokott műgondjával, ezért amúgy sem kínálnak stilisztikai-poétikaiproblémát s együttesüket nem illeszthetjük megnyugtatóan a költő pályaképébe.*" - (az *Erato* 1921-ben egy bécsi kiadónak készült.)
1920.II.28.: Sz.L. Babitsnak: „*Fordítottam Dehmel-verset.*"

[>*377*] Franz Werfel: *Minden mű ellenáll keményen…*
Nyugat, 1932,584-: *Figyelő*: 584: „*[…] A német és osztrák irodalom vezérei közül* Thomas Mann*,* Stefan Zweig *és* Franz Werfel *vesznek rész jubileumunkon. A prózákat* Schöpflin Aladár*, a verset* Babits Mihály*,* Illyés Gyula *és* Szabó Lőrinc *fordították.*"
Parallele: Weinheber: *Das Kunstwerk* (AU.102-103) (5x4 sor):
Es ist mir erschienen.

---

46 KWK.I.195-196
47 DLV.280-283 (kottával)

Es war ohne mich.
Der Schöpfung zu dienen,
ergebe es sich!

Noch hat es nicht Flügel,
wird nicht zum Gedicht;
liegt nur als ein Spiegel
auf meinem Gesicht.

Ich schaue und höre
es trinkend in mich:
Wie ich mich zerstöre,
ergibt es sich.

Ich will es nicht raffen:
So kommt es mir nah;
und klarer beschaffen,
als da ich es sah.

Und plötzlich ertönt es,
wann Gott es gefällt.
Am Leide versöhnt es,
schafft neu die Welt.
(S. den Umbruch v. Nietzsche in der „Schöpfungstheorie": nicht der Künstler, die „Sprache" „schöpft".)

*

talán fordítani akarta? kézírásos lap Sz. L. hagyatékából (MTA KiT, számozatlan):

Günther, Frühling (Rose 138)
C.F. Meyer: A tavaszi ruha[48]
Lenau: Der Postillon (D.G. 68)
Lenau: Frühling (Rose 325)
Eichendorff: Der verspätete Wandrer (|R.| 297)
„ Frühlingsdämmerung
„ Der Schalk (R 288)
„ Dichterfrühling (R 284)
Otto Runge: Der trübe Nebel ist zerflossen (R.276)
Brentano: Frühlingsschrei eines Knechten aus der Tiefe (R 264) (D.G. 33)
Hölderlin: Abendphantasie (R:190)
„ Des Morgens (R189)
Uhland: Frühlingsglaube (~~R~~ D.G. 96)
Hölty Die Mainacht (D.G.14)
Droste-Hülshoff: Im Grase (D.G. 12)
Liliencron:

[48] *Das tote Kind*?